Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

LVCIANI SAMOSATENSIS OPERA, QVAE QVIDEM EXTANT, OMNIA, E GRAECO SERMONE IN LATINVM, PARtim iam olim diuersis autoribus, partim nunc demum per Iacobum Micyllum, translata.

Cum Argumentis & Annotationibus eiusdem passim adiectis.

LVCIANVS, DE SEIPSO.

Lucius haec scripsi, prisci, stultiq; peritus.
Id quoq; enim stultum, quod sapit, esse solet.
Nulla homini constans de rebus opinio fertur,
Atq; eadem risu hic excipit, ille probat.

Cum Caesareae, ac Regiae Maiest.
Gratia & Priuilegio.

FRANCOFORTI, Apud Christianum Egenolphum Hadamarium.

1543

B. Pirkheimer

AVTORES, Qui in hoc Opere uertendo elaborarunt.

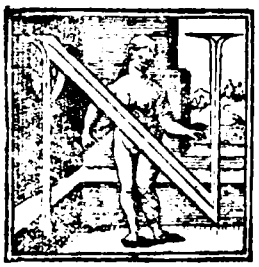
D. Eraſmus Roterodamus.
Philippus Melanthon.
Thomas Morus.
Petrus Moſellanus.
Bilibaldus Birckhaimerus.
Anaſtaſius.
Vincentius Obſopœus.
Ioannes Sinapius.
Martinus Bolerus.
Ottomarus Luſcinius.
Ponticus Virunius.
Iacobus Micyllus.

Chriſtianus Egenolphus.

Cautum eſt, Inuictiſs. DD. Noſtr. CAROLI V. Roman. Imp. & FERDINANDI Reg. FFr. AA. Priuilegijs atque Edictis, antea à nobis euulgatis. Ne quis hunc Autorem, aut quemuis alium cuiuſcunq; Linguæ, aut diſciplinæ, librum, à nobis editum, intra octo annos, à quotacunque editione noſtra proximos, excudat, excudiue faciat: aut etiam alibi excuſum, intra Rom. Imp. fines importet, aut diſtrahat: pœna eorundem operum amittendorũ, & decem Marcarum auri, partim Fiſco Imper. partim nobis fraudatis perſoluendarum, ab eodem conſtituta. Quod hic admonitos omnes ac ſingulos uolumus, ne quis deinceps ignorantiam, aut imprudentiam, culpæ, ſi fortè in eam incurriſſet, prætexat.

IACOBI

IACOBI MICYLLI, AD ORNATISS. VIRVM, PHILIPPVM REIFFENSTEIN, GEN. DN. LVDOVICI COM. Stolbergen̄ &c. Conſiliarium. &c. In Luciani translationem, Præfatio.

ON clam mę eſt, Philippe ornatiſs. pleroſque docto rum hominum in ea opinione uerſari, ut meliorib. hiſce literarum ſtudijs non parum obeſſe exiſtimēt autores Grę cos ex lingua ſua transferre, & eoſdem Latinè legendos, promiſcuè ac quoslibet propone re. Principio enim, aiunt, proximis his annis, dum paſſim, & abſq; delectu, ex utraq; lingua, Grę ci, La tiniq̄; ſcriptores, in alias conuertuntur, pauciores, qui utramuis rectè ac plenè diſcerent, extare cœpiſſe. Deinde autem & illud accidere ſo lere, ut, quia pleraq; Grę ca ita ſcripta ſunt, ut niſi in ſuo ac proprio ſer mone legantur, neq; gratiam eandem retineant, neq; parem poteſta tem, plurimum interim elegantiæ atque nitoris, optimis atq; elegan tiſſimis quibuſque translatis decedat. Ac mihi quidem cogitanti, pro pemodum ita res habere uidetur. Vt enim quiſq;, non dico ignauiſſi mus, ſed diligentiæ atq; operę parciſſimus eſt, ita protinus ad id quod proximum & ante pedes eſt, diuertit: & relictis ueris uiuiſque fontib. ad turbidos interim, & utcunq; deductos riuos deflectit. Quo fit, ut bona atq; humana hęc ſtudia, ex altera ſui parte, iampridem intermit tantur, & illud amœnum ac ſuaue eloquentiæ Græcæ, ut ita dicam, uiretum, deſertum atq; neglectum, paulatim iterum emarceſcat. Quæ quidem res, & me dudum ita commouit animo, ut cùm nuper ab ami co noſtro Egenolpho rogatus eſſem, ut quæ Luciani reliqua, nec ad huc dum conuerſa reſtarent, ea conuertenda Latinè ſuſciperem, & autoris iſtius uelut lacunas quaſdam, à ſuperiorib. relictas, explerem: ipſe quoq; aliquandiu ſubſiſterem, & quid faciundum in hac re eſſet, nonnihil addubitarem. Eſt enim omnino autor hic talis, ut eadem e legantia, eadēq; feſtiuitate reddi prorſus nequeat: & ſi Latino ſermo ne, ſuauitatem illius exprimere coneris, nihilo plus agas, quàm ſi phœ nicopterum, aut pſittacū aliquem, detractis proprijs atque natiuis plu mis, alieno, ac translatitio colore ſpectandū exhibeas. Attamen quia uidebam cum alios non paucos, tum uerò in primis Eraſmum noſtrū Roterodamum, uirum ob excellentiam doctrinæ, & inexhauſtam di cendi copiam, omni poſteritati memorabilem, in hoc uertendo nō pa rū elaboraſſe, eaſq; translationes in manibus paſsim haberi ac uolui, exemplum atque autoritatem illorum neutiquam fugiendam, aut im probandam putaui. Nam rurſus neque illud ſatis æquum uidebatur eſ ſe, tantos lepores, tantamq; rerum propè omnium ſcientiam, una tan-

tũ lingua includi, & ab uno duntaxat quasi populo, uoluptatem hanc omnem parari. Proinde collectis omnibus aliorum uersionibus, quas quidem reperire licebat, & ijsdem argumentis & annotatiunculis quibusdam adiectis, sicubi res postulabat, proximo hoc anno, dũ in schola Heidelbergensi easdem literas Græcas publicè doceo, quantum à reliquis laboribus ocij mihi suppetebat, id omne in hanc operam impendi, & quæ reliqua restabant, quæ quidẽ obscurissima ac difficilima nõnulla erant, Latino sermone, quo ad fieri potuit, exposui. Rem conatus, ut quidem dicere te scio, non parum arduam, & plus multò audaciæ, quàm laudis præ se ferentem. Quis enim non uereatur post tot pręclaros & excellentes interpretes suum quoq; ut hoc uerbo utar, assumentum apponere: & quę ab alijs uel ob difficultatem, uel ob uerecundiam quoque relicta essent, ea tanquam nouus aliquis & nuper natus Hercules, aggredi sustinere? Sed audendũ tamen fuit, quando quidẽ Audentes fortuna iuuat, ut poeta ait. Neque uero uideo cur mirum adeo, aut insolens alicui uideatur, si ipse quoque fortunam experiri uolui, supraq; uires aliquid meas in me suscepi, quando & Comicos antiquos illos uidemus mutuò sibi frequenter obiecisse: quòd fabulas ex Græcis bonis, Latinas facerent non bonas. Nam si æquum est, ut idem Comicus ait, ignoscere. Quę ueteres factitarunt, si faciunt nouí: maior utique uenia nobis danda erit, qui & infeliciore seculo quàm illi, & alia atque diuersa lingua nati sumus. Iam, si qua eiusmodi fortè sunt, (ut fortasse multa sunt) ut in ijs uertendis nonnihil à uero aberrarim, cogitari illud quoque decet, quòd omnia ea Gręcè quoque talia ferme sunt, ut ueniam magis interpreti, malè uertenti, quàm culpam promereri debeant. Nam illud demum reprehensione dignum est, nõn si quis insuetum atque asperum, sed si quis cõmune actritum iter ingressus, in eo alicubi labatur, aut impingat. Quanquam equidem arbitror, quicquid huius est, facilem apud doctos & æquos lectores excusationem inuenire posse: præsertim cũ uiderint, me non minore diligentia & cura in difficilioribus istis uersatum esse, quàm alios interim in expeditis & planis. Illud uerò inuidiosum & graue, quòd quosdam clamitare audio, autorem impium ac detestabilem in uulgus nos edere, cuius scripta satius multò fuerat supprimi, quàm eorum lectione aures pias offendi. Neque enim mala ferenda esse, quando ea ultrò, & ut Græcum prouerbium habet, neque quærentibus nobis obueniant. Nam quis ignorat, inquiunt, Samosatensem istum deorum pariter & hominum irrisorem, tot retrò seculis ob impietatem damnatum, & ab alijs athei, ab alijs etiam apostatę cognomento diffamatum? Sed ueniam nobis dabunt hac quoque in parte lectores. Neque enim nunc primùm hoc opus ipsi aggredimur, & ante nos in eodem edendo elaborarunt uiri, quorum autoritatem atque doctri-

nam

nam nemo non ſequitur, omnes ſibi proponunt, & iam totus propẽ orbis comprobauit. Deinde autem quænam inuidia fuerit, ob unum fortaſſe næuũ aliquem, in parte hærentem, totum corpus, uenuſtum alioqui, & numeris, quod aiunt, omnibus abſolutum, abiicere? Nam ut liuorem alibi, aut maculam, in ebore, aut marmore ſculpto tolera mus, ſi cætera arti reſpondeant, ita & in autoribus, opinor, uicium unum aliquod diſſimulandum erit, ſi cætera eiuſmodi ſunt, ut legenti bus utilitatem aliquam nõ paruam afferre poſsint. Impius Lucianus eſt: at contrà ſumma in eo eloquentia, ſumma dicendi feſtiuitas eſt, magna rerum uarietas, magna ſcientia, multa eaq; perfecta & ſolida item doctrina: & ſeu ridendo aliorum uicia corrigit, ſiue monendo aliquid præcipit ac docet, cum ſumma prudentia, ſummum quoq; iudicium cõiunctum. Et ſi dicere licet, in uno eo, omnium aliorum ſcriptorum exemplar. Quas ſanè uirtutes ac dotes adeo uarias ac multas, ob unũ aliquod uicium repudiare, quàm ſit æquum aut dignum, iudicandum alijs relinquo: mihi certè ne ipſum quidem hoc pium ſatis uidetur. Niſi uerò neq; Liuius aut Cicero, neq; Thucidides aut Plato, neq; denicq; quiſquam eorum, qui uel exemplis, uel doctrina communem hominũ uitam erudire atq; informare poſſunt, legendus propterea fuerit, quia ethnicus, & tanquam paganus, à noſtra ac uera religione abfuiſſet. At etiam de Chriſto religioſè parum ſenſit. At fecerunt hoc alij itẽ multi, quorum tamen ſcripta, & hodie nõnulla legimus, & ab antiquis olim tolerata fuere. Nam ſi protinus, ut quiſque de fide in Chriſtum, de religione ſyncera, ac recta, minus piè ſentit, aut loquitur, ita exterminandus atq; extirpandus erit, non modò ex ueteribus ſcriptoribus haud ita multos retinebimus: ſed fortaſſis nec hodie quidam ferendi erunt. Sed ut hoſti aperto, nemo quicq; credit, ſimulanti amiciciam, multa etiam arcana interdum committimus: ita nemo puto erit, qui alioqui ſanæ mentis ſit, qui, etiam ſi uideat Lucianum, pro inſita atq; innata illa dicacitate, non ſolum humanas res, uerum etiam diuinas & ſacras omnes arripere, & ueluti pro ludo quodam habere, ex eo quicquam offendetur, aut illius orationem in exemplum trahet. Denique cur mirum adeo, aut nouum hoc putemus, ſi homo ethnicus, & qui nũc cauſſas agendo, nũc declamando, poſtremo etiam circa principum aulas uerſando, dicendi, cauillandiq; artibus, omnem propè ætatem exegit, irreligioſè quædam, & irreuerenter dicta reliquit, cũ ne ipſi quidem illi, qui ex profeſſo uitam religioſam ac ſanctam degunt, religioſe omnia faciant, & dicant? Quorũ aliquando mores, & facta, quia non omnino illorũ diſſimilia ſunt, quę, quoties ſuorũ temporum philoſophiam, & uanam iſtam uirtutis, atq; doctrinę ſimulationem irridet, à Luciano deſcribuntur. Iam illud quoque in mentem alicui uenire haud immeritò poſſet, num ob hoc quidam illi tantopere ſuccẽſeant, quòd

in eius dialogis,& descriptionibus istis, similitudinem atq; imaginem sui quandam elucere,& perinde ut in tabula depictam cerni,pertimescant. Odimus enim ferè, quæ malè facimus, & quoties factorum memoria in oculos incurrit,tanquam uulnera nuper sanata, necdū satis concreta,quemlibet etiam tactum reformidamus. Quare istorum quidem accusatio,haudquaquam eò apud nos ualere debet, ut autorem talem ac tantū è manib. abijciamus,& tot præclara omnis propè generis scripta, Vulcano atq; igni,quod illis fortasse placeat,consecremus. Ac longiore etiam defensione forsitan opus mihi foret, si ad aliū quàm ad te,Philippi candidissime, cui opus hoc dedicandum putarem, instituissem scribere:neq; enim cuiusuis aures ad has uulgi opiniones, obfirmatę ita sunt,ut ijs nihil moueantur,aut easdem etiam ultrò contemnant. At uero, quia tecum mihi res est quē & familiariter multos iam ānos cognoui, & quid ipse de reb. siue sacris, siue profanis,quod ad hanc caussam attinet,sentire soleam,satis certò iam olim scire confido:nihil necesse,opinor est hic nunc longius immorari.Quamobrē ut uela aliquando contraham, & orationi huic finem imponam, ego quia iam olim optaui amoris atq; animi erga te mei significationem alí quam tibi dare,neq; tamen hactenus ulla eius rei occasio sese mihi obtulit,qua id cōmodè potuissem: nō indignū aut alienum duxi,si hanc meam operam,quam in hisce Luciani reliquijs absoluendis impendi, tuo nomini inscriberem,ibiq; dedicarem. Nam ut cæteri amantes solent,munusculis quibusdam,aut alijs interdum rebus idoneis memoriam suam,apud eos quorum affectu ac desiderio tenentur,subinde renouare,ita neq; nobis inhonestum erit, arbitror,sensus ac uoluntates nostras,hisce,in quibus uersamur, rebus ac studijs declarare. Neque uero indignum aut inconueniens hoc tibi donum erit:nam si naturam atque ingenium tuum satis noui, aut huius,aut nullius autoris lectione æquè delectabere. Tanta eius ubiq; facundia, tanta rerū omnium elegantia atq; festiuitas est. Proinde accipe à me, quicquid hoc operis tandem est,quod à me profectum,ad aliorum labores accessit. quod te principio quidem consuetudinis ac uoluntatis erga te meę admoneat: deinde autem & à laboribus curisq; istis grauioribus, in quibus ferè uersaris,digressum excipiat & refocillet. Nam hic profectò inuenies,quod te quomodocunq; affectum animo,reficere atq; exhilarare possit: & siue seria,siue iocosa, siue domi,siue in agris: siue deniq; inter rusticandum,siue inter peregrinandum,lectione aliqua oblectare te uoles, unus hic autor ad omnia loca & tempora aptissimus erit, semperq; aliquid,quod uel legisse,uel addidicisse te iuuet, quasi recens ac nouum subministrabit.

IN

IN LVCIANI OPVscula omnia Index.

a. priorem. b. alteram chartæ faciem notat.

A.

Abauchus & Gyndanes amici. 195 a
Academici. 59 b
Accusatio deorum barbarorum. 325 a
Adulatio dominorum doctos se videri volentium. 77 a
Adulatores & sectantes cornus. 6 a
Aegyptiorum scribæ. 269 b
Aegyptiorum superstitio. 57 b
Aganthonius. 270 a
Agatho. 243 b
Agathocles & Dinias. 188 b 270 a
Alcedinis cantus. 15 b
Alexander. 242 b
Amicitiæ fides. 188 a
Amicitiæ Græcorum. 188 b
Amicitiæ Scythicæ. 190 b
Amoris indicia. 315 a
Anacreon. 271 a
Annulus magicus. 247 b
Anteas. 270 a Antigonus. ibi.
Antiochi Soteris historia de pugna contra Galatas. 100 b
Antipater. 270 a
Apellis & Regis Persarum factum. 259 b
Aphyæ pisciculi. 66 b
Apollo quo pacto uaticinetur. 317 b
Apollodorus. 271 a
Apophras quid. 263 b
Arabum Muthologi. 269 b
Archelaus. 270 b
Arenæ usus & commoda. 238 b
Ariarathes. 270 a
Arignotus Pythagoricus. 248 a
Aristippi encomion 336 a
Aristobolus 271 a
Artabazus. Artaxerxes. Asander. 270 b
Aspectus pulchrorū alliciendi uim habet. 267 a
Assentatores & simulati amici. 14 a
Astrologia à quibus primum inuenta. 166 b
Astrologæ utilitas. 167 b
Astrorum potestas de uis. ibi.
Astrologæ quæ quis sigillatim obseruarit. 167 a
Athenarum encomium. 5 b
Athenienſium classes 105 b
Athenodorus. 270 b
Athotæ. 269 b
Atreus & Thyestes. 167 a
Atticæ subsannatio. 3 a
Attalus. 270 a
Audaces atq; improbos fortunã iuuare. 11 a
Aula receptis quæ sustinenda. 71 b
Auri encomion. 213 b Aurei Daniel. 277 a

B.

Bacchus exercitum educit contra Indos. 252 a
Bardylis 270 a
Belitta & Basithes amici. 192 a
Benè agendi doctrina. 7 a
Brachmanes. 269 b
Branchus & Apollo. 268 b

C.

Calamides statuarius. 287 b
Calumniæ finitio. 260 a
Calumniatorum arma. 261 a
Campus Acherusius siue Elisius. 50 b 118 a
Capita sine robore. 44 a
Cerebesium. 172 a
Carneades. 270 b
Castor & Pollux nauigantium numina. 276 a
Ceramicum locus Athenis. 62 b 288 a
Certaminum species & genera. 234 b
Χαίρειν uerbi usus. 80 b
Chaldæi. 269 b
Charixenus Sicyonius. 190 a
Chelidoneæ. 275 b
Chrysippus. 270 b
Ciuitatum propria studia. 219 b
Cinyra. 243 b
Cleanthes. 270 b
Cœlum, domicilium & nidus deorum. 56 b
Colitta. 289 a
Combabi & Stratonices amor. 315 b
Concubitus Veneris & Martis. 167 b
Concertatio Σίγμας cum Ταῦ. 8 b
Concertatio Alcidamantis & Morionis. 310 a
Consilium de non admittenda calumnia. 262 a
Consilium de punendis malis. 301 b
Contra apathian. 7 a
Crates. 243 a Cratinus. 271 a
Critolaus. 270 b Ctesibius. ibid.
Cuncta morti obnoxia. 55 b
Cinyci. 38 b Cypselus. 161 b
Cyrenaici. 59 a Cyrus. 207 a

D.

Dandamis & Amizocus amici. 191 a
Dedalus. 167 a
De cœlo & rebus sublimibus. 217 b
Decretum contra diuites fastuosos. 51 a
De deo. 218 a
Defunctorum indicia, accusatores & pœnæ. 50 a
De infimo. 218 a
Demetrius & Antiphilus amici. 190 b
Democritus. 270 b
Demosthenis & Homeri collatio. 319 b
Demosthenis laudes. 321 b
Demosthenis mors. 323 b

De mundo. 218 a
Deorum conuiuia. 220 b
Deorum gentilium confutatio. 331 a b
Derceto. 314 b
Deucalion, & de diluuio. 314 a
Deucalionis arca. ibi. b
Diasia Iouis festa. 334 b
Diogenes. 270 b
Dipsas, & eius natura. 273 a
Disputatio de prouidentia deorum. 209 a
Disputationis modus & lex. 236 a
Diuitiarum uerus usus in mediocritate. 11 a b
Diuitias stultis & improbis obscurire. 12 a
Diuitiarum accusatio. 13 a
Diuitiarum effectus. 12 b 13 b
Diuitiarum comites seu accidentia. 14 a
Diuitiarum confutatio. 277 b
Diuitias non liberalitate, sed parsimonia retineri. 10 b
Diuitijs plus oneris, quã uoluptatis inesse. 306 a
Diuitum fastuosorum hypotyposis. 6 a
Diuitum molestiæ. 215 a
Diuitum atq; potentum notatio. 327 a
Doctus ac sapiens unde iudicandus ac cognoscendus. 86 a
Duplex amor in animis humanis. 320 b
Εὐεκτὴ totius uitæ aulicæ. 77 b
Empedoclis arcæ crepidæ. 44 b
Empusa. 156 a
Endamidas Arethæus. 190 a
Endimon. 113 b 167 a
Ensis Perſei falcatus. 34 a
Ephestris. 288 b
Epicharmus. 271 a
Epicurei. 59 b
Epicurci athei. 221 a
Eratosthenes. 271 a
Europa Agenoris filia. 313 b
Euthydicus & Damon. 189 b
Exitus respondere principijs. 7 a
Exitus ac missio ab aula, ignominosa. 77 a
Extremarum uoluntatum stulticia. 7 a
Εὖ πράττειν. 81 a
Fabula de Saturno. 303 b
Felicitatis finis quis. 169 b
Fons Sileni. 52 b
Fortuna, fatum, & Parcæ an idem. 202 a
Frugalitas & uitæ modestia. 7 a
G.
Gallus in auem conuersus. 212 a
Gelonis os putridum. 88 b
Gloriam quam in hac uita maxime plerique appetunt, uanam esse. 51
Goësus. 270 b
Gorgias. 271 a
Gymnasium. 234 b
H.
Halcionis fabula. 15 b
Hecatæ sacrificium. 35 a
Hegesias. 243 a
Hellanicus. 271 a
Heraclitei. 59 a
Hercules apud Pholum. 309 b
Herculis & Thesei habitus. 327 a b
Herculis Gallici imago. 253 a
Hermes Agræus. 269 a
Hesiodus ex pastore poëta. 242 b
Hieron. 270 a
Hieronymus. 271 a
Hippodamia & Proci. 336 b
Historiæ proprium, seu officium. 105 b
Historiam scribenti, quæ fugienda. ibid.
Historiographo quæ potissimũ spectanda. 109 b
Historiæ proœmia &c. 111 b
Historia impotentis cuiusdam amoris. 173 b
Hominum tota genera. 269 b
Hominũ ineptiæ circa cultum & religionẽ. 57 a
Hormum saltare. 155 b
Humanitatis imago & descriptio. 1 b
Hyperæ. 36 b
Hyporchemata. 156 a
Hippotyphia. 111 a
Hypsicrates. 271 a
Hyspasynes. 270 b
I.
Idomeneus Iouis parasitus. 231 a
Ignorantia & error hominum. 55 a
Imagnis pulchræ compositio. 181 a
Indi ex uino in furorem acti. 4 b
Indoctorum uana doctrina. 143 b
Inferorum descriptio. 59 a
Inferorum æqualitas. 50 b
Inguloſos. In molles. 7 b
In philosophos amarum. 166 a
In tergore sedendi consuetudo. 193 a
In uoluptuarios. 7 a
Iouis origo, successus, & res gestæ. 96 b
Iouis ineptæ curæ. 220 a
Isocrates. 271 a
Iusiurandum Scythicum. 192 a
Iustitiæ querela. 222 b
L.
Libertas historiæ. 110 a
Literas resoluerit quæ ad te Alexander. 149 b
Lunæ diuersorium. 218 b
Lunæ querela de philosophorum contumelijs 219 b
Lycurgi leges. 167 b
Lycurgus. 271 a
Lysimachus. 270 a
M.
Macẽtas, Lõchates, & Arsacomas amici. 191 b
Magorum potentia & superstitio 49 b 269 a
Mala cognoscenda ut facilius euitemus. 280 b
Masinissa. 270 b
Medea interficiens liberos. 269 a
Medici & Phrenetici congressus. 310 a

Mesori. 333 b
Minerua & Vulcanus. 269 a
Minous mensis. 118 a
Mithridates. 270 a
Mnascites. 270 b
Momus quæ in Vulcano reprehenderit. 86 a
Mortuus rediuiuus. 248 a
Morum descriptio mulieris pulchræ. 181 b
Mulieres prostituuntur. 313 b
Musea Pythagoræ. 256 a
Muscarum reuiuiscentia. 255 b

N.

Nauis magnæ descriptio. 275 b
Negociosa mathematica. 333 b
Nestiothes. 243 a
Nestor. 269 b 270 b
Nestor Parasitus. 132 a Neurospasta. 315 a
Nisæi equi. 110 a
Numa. 269 b

Operariæ imago & descriptio. 1 b
Opum consultatio. 327 a
Oracula etiam ad astrologiæ rationem relata fuisse. 167 b
Oresti & Pyladis historia. 187 b 268 b
Orion Cedalion. 269 a
Orphei lyra quæ. 166 b

P.

Pangratium. 234 b
Panegyrici conuentus. 318 a
Pan, & eius de Marathone fabula. 223 a
Panos forma. 324 b
Pasiphaë. 167 a
Patroclus Achillis parasitus. 232 a
Pauonis superbia.
Pauperes immodesti & intemperantes. 307 b
Paupertatis effectus. 13 a
Pentele Pagus Atticus. 205
Peripatetici. 60 b
Perseus & Andromeda. 268
Perseus & Meduſa. 269 a
Phaëton. 113 b 167 a
Phalli. 317 a
Phallorum conscensores. 316 b
Pherecides. Philemon. 271 a
Philæterus. 270
Philosophiæ effectus. 6 a
Philosophi & rustici altercatio. 97 b
Philosophi moribus quæ conueniant. 168 b
Philosophi recentiores & fucati, qui solum quæstum ex philosophiæ professione sectantur. 299 b
Philosophi simulati. 6 b
Philosophorum descriptio. 221 a 123 a b
Philosophorum contentio & pugna. 311 a 312 a
Philosophorũ incertæ & diuersæ doctrinæ. 49 a
Philosophorum ignauia. 131 b
Philosophandi uia quæ potissima. 85 a 87 b
Phryxus. 167 a
Pictura Actionis scitissima. 99 a
Pictura Hippocentauri. 100 a
Pictus equus inuersus. 321 b
Pitys. 28 a
Πιτυοκάμπτης. 4 a
Plato. 270 b
Plebeiorum res ac studia. 219 a
Podagrici heroes. 283
Pœcilum. 63 a Polybius. 271 a
Possidonius. 270 b Potamus. 271 a
Priuatorum uita optima. 48 b
Prometheus. 3 a 56 b Promethei affixio. 16 b
Prouidentia diuina. 218 a
Pscttapiscis. 66 b
Ptolomæi spectaculũ, camelus in Aegypt. 3 b
Ptolomæus. 270 a
Pythagoræ metamorphoses. 112 a 214 a
Pythagoræ uanitas notata. 112 a
Pythagorici. 58 a

Q.

Quamdiu philosophandum, ut felicitas summa illa comparetur. 83 b
Quatenus poetarum dicta accipienda. 174 a
Quæ sapientis animũ labefactare possint. 6 a
Quæ discenda ac facienda. 244 b
Quid in encomijs sequendum. 320 a
Quid ex authoribus discendum. 258 a
Quomodo & quatenus philosophandum. 311 a
Quo pacto philosophi legendi. 91 a b

R.

Regum uita, & mores. 219 a Rhea. 56 b
Rhetorices imago. 243 a
Rhetorices uera præcepta. Ibidem.
Ritus peragendi festa. 304 b

S.

Salethi factum. 78 b
Saltatori quæ res necessariæ. 157 b
Sardanapalus. 243 b
Saturnus cur ligatus dicatur. 167 b
Saturnaliorum origo & causa. 303 b
Satyrorum forma. 324 b
Sceptici. 60 b
Scientiarum commoda ac præmia. 2 a
Scorpius sacer. 317 a
Scyphus Nestoreus. 84 b
Semiramidis statua. 318 a
Serès. 269 b Seruius Tullius. 270 a
Sidonij mercatoris consilium. 242 b
Sileni forma. 324 b
Simonides. 271 a
Simulachra Iouis & Iunonis. 317 a
Sinarthocles. 270 b
Socratis comprobatio. 178 b
Solon. 270 b
Somniorum ratio. 213 b
Sophistæ in sapientiæ professione quæstum captantes. 14 b
Sophistæ quales, & unde. 299 b

Sophocles. 271 a
Sordidorum descriptio. 11 a
Stat sua cuiq; dies. 54 b
Stesichorus 271 a
Stoa contra uoluptatem 225 a
Stoica uita clata 85 b
Stoici. 59 b
Stratonices & Antiochi amor 315 a
Studia ob inopiam non posthabenda. 2 b
Studia & cognitio liberaliū disciplinarū 182 b
Studiorum & cupiditatum humanarum descriptio. 54 a
Sycophantæ, hæredipetæ & fumi uenditores. 14 a

T.

Tarquinius 270 a
Tartarus quis sit 167 b
Teres 270 a
Tereus 270 b
Thesei & Helenæ exemplum 336 a
Thesmopolis Stoici fortuna. 76 b
Thesmophoria Cereris festa. 286 b
Tigranes. 270 b
Timæus. 271 a
Tiresias. 167 a. 269 b
Toxaris & Sisinnes amici. 194 b
Tragicorum & Comicorum differentia. 237 b

V.

Vanum studium plura possidendi. 219 b.
Veneris cognomina. 263 b. 289 b
Veneris Gnidiæ templum. 175 a
Viæ ad Rhetoricam duæ. 243 a
Viæ omnes cognoscendæ, ei qui ueram eligere uelit. 91 a
Victorum præmia. 136 a
Virtutis icon, & eius uiæ. 78 b
Virum bonum operi alicui intentum esse debere. 80 a
Vlysses fingens insaniam. 269 a
Vocis suauitas & sermonis. 182 a
Vota hominum examinantur. 270 b
Vulgi insciti. 317 b

X.

Xenocrates. 270 b
Xenophanes. 270 b
Xenophilus. 270 b
Xenophon. 270 b

Y.

ὑγιαίνειν. 81 a

Z.

Zeno. 270 b
Zenothemis & Menecrates amici. 290 a

OPERVM LVCIANI ELENCHVS.

(a) priorem, (b) alteram chartæ faciem notat.

Somnium seu uita Luciani. fol. 1. a
Contra eum qui dixerat: Prometheus es in uerbis. 3 a
Nigrinus, siue de moribus Philosophorum. 4 a
Iudicium uocalium 8 b
Timon, siue Misanthropos 10 a
Halcyon, siue de transformatione. 15 b
Prometheus siue Caucasus 16 b

DEORVM DIALOGI.

Promethei & Iouis 19 a
Cupidinis & Iouis 19 b
Iouis & Mercurij 19 b
Iouis & Ganymedis 19 b
Iunonis & Iouis 20 b
Iunonis & Iouis 21 a
Apollinis & Vulcani 21 b
Vulcani & Iouis 22 b
Neptuni & Mercurij 22 a
Mercurij & Solis 22 b
Veneris & Lunæ 22 b
Veneris & Cupidinis 23 a
Iouis, Aesculapij & Herculis 23 b
Mercurij & Apollinis 23 b
Mercurij & Apollinis 24 a
Iunonis & Latonæ 24 a
Apollinis & Mercurij 24 b
Iunonis & Iouis 25 a
Veneris & Cupidinis 25 a
Deorum Iudicium 25 b
Martis & Mercurij 27 b
Panos & Mercurij 27 b
Apollinis & Bacchi 28 a
Mercurij & Maiæ 28 b
Iouis & Solis 29 a
Apollinis & Mercurij. 29 b

DIALOGI MARINI.

Doridis & Galatheæ 30 a
Cyclopis & Neptuni 30 b
Alphei & Neptuni 30 b
Menelai & Protei 31 a
Panopes & Galenes 31 a
Tritonis, Amymones et Neptuni. 31 b
Noti & Zephyri 32 a
Neptuni & Delphinum 32 a

Neptuni & Nereidum 32 b
Iridis & Neptuni. 32 b
Xanthi & Maris 33 a
Doridis & Thetidis 33 a
Neptuni & Enipei 33 b
Tritonis & Nereidum 33 b
Zephyri & Noti 34 a

MORTVORVM DIA.

Diogenis & Pollucis 35 a
Pluto, seu Contra Menippum 35 b
Menippi, Amphilochi, & Trophonij 35 b
Mercurij & Charontis 36 a
Plutonis & Mercurij 36 b
Terpsionis & Plutonis 36 b
Zenophantæ & Callidemidæ 37 a
Cnemonis & Damippi 37 q
Simyli & Polystrati 37 h
Charontis & Mercurij 38 a
Crateris & Diogenis 39 a
Scipio 39 b
Diogenis & Alexandri 40 a
Alexandri & Philippi 41 b
Antilochi & Achillis 42 a
Diogenis & Herculis 42 b
Menippi & Tantali 43 a
Menippi & Mercurij 43 b
Aeaci, Protesilai, Menelai, ac Paridis 43 b
Menippi & Aeacis 44 a
Menippi & Cerberi 44 b
Charontis & Menippi 45 a
Plutonis & Protesilai 45 a
Diogenis & Mausoli 45 b
Nirei, Thersitæ & Menippi 46 a
Menippi & Chironis 46 a
Diogenis, Antisthenes et Crate. 46 b
Menippi & Tiresiæ 47 b
Aiacis & Agamemnonis 48 a
Minois & Sostrati 48 a
Menippus, seu Necyomantia 48 a
Charon, siue Contemplantes 52 a
De Sacrificijs 57 a
Vitarum auctio 57 b
Piscator, seu Reuiuiscentes 61 b
Cataplus, siue Tirannus 67 a
De ijs qui mercede conducti, in diuitum familijs uiuunt. 71 a
Pro eo, quod inter salutandum uerbo lapsus fuerat 80 b
Hermotimus, siue de sectis 83 a
Herodotus, uel Aetio 98 b
Zeuxis uel Antiochus 99 b
Harmonides 101 b
Scytha, uel Hospes 102 b
Quomodo historia scribēda sit. 104 b
Historia uera 112 b
Tyrannicida 122 a
Declamatio Luciānicę respōdēs. 125 a
Abdicatus 139 a
Phalaris primus 143 b
Phalaris secundus 146 a
Alexander, seu Pseudomantes. 147 a
De Saltatione 154 a
Lexiphanes 161 b
Eunuchus, seu Pamphilus 165 a
De Astrologia 166 a
Demonactis uita 168 a
Amores 171 b
Imagines 180 a
Toxaris, siue de amicicia 187 a
Lucius, siue Asinus 198 b
Iupiter confutatus 201 b
Iupiter Tragœdus 204 b
Somnium, seu Gallus 211 b
Icaromenippus, siue Hypernephelus 217 a
Bis accusatus, seu fora 222 a
De parasito, seu quòd ars sit, parasitica. 227 b
Anacharsis, seu de Gymnasijs 234 b
De luctu 239 b
Rhetorum præceptor 242 b
Philopseudes, siue incredulus 243 b
Hippias, seu Balneum 250 b
Allocutio, seu Bacchis 252 a
Præfatio, seu Hercules Gallicus. 253 a
De Electro, seu cygnis 254 a
Muscæ encomion 255 a
Aduersus indoctum, librorū longa supellectile tumentē, Sermo. 256 a
De nō temerè credēdo calūnię. 259 b
Pseudologista, siue de Apophrade, hoc est, die atro. 262 a
De domo 266 a
Macrobij 269 b
Patriæ encomion 172 b
De dipsadibus 272 b
Dissertatio cum Hesiodo 274 a
Nauigium, seu uota 275 a
Tragopodagra 280 a
Ocypus 284 b

DIAL-

DIAL. MERETRICII.
Glicera & Thais. 286 b
Mirtium, Pamphilus & Doris 286 b
Mater & Philinna 287 a
Meliſſa & Bacchis 287 b
Clonarium & Leæna 289 b
Crobyle & Corinna 286 a
Mater & Muſarium 389 b
Ampelis & Chryſis 289 a
Dorcas, Pannixis, Philoſtratus, Polemon. 290 b
Chelidonium & Droſe 291 a
Tryphæna & Charmides 291 b
Ioeſſa, Pythias & Lyſias 292 a
Leõtichus, Chẽidas et Hymnis. 292 a
Dorio & Myrtale 294 a
Cochlis & Parthenis 294 b
De morte Peregrini 295 a
Fugitiui. 299 b
SATVRNALIA.
Sacerdos & Saturnus 303 a
Chronoſolon, id dſt, Saturnalium legum lator. 304 a
EPISTOLAE SATVRNALES.
Ego Saturno Salutem. 305 a
Saturnus mihi chariſſimo. 306 a
Saturnus diuitibus. 306 b
Diuites Saturno 307 b
Sympoſium, uel Lapithæ 308 a
De Syria Dea 213 b
Demoſthenis encomion 319 b
Deorum Concilium 324 a
Cynicus 326 a
Pſeudologiſta 338 b
Philopatris, ſeu qui docetur, 331 a
Charidemus, ſiue de pulchritudine. 334 b
Nero, ſiue de foſſione Iſthmi. 338 b
Palinurus 339 b
Virtus Dea. 346 b

τέλος

LVCIANI VITA, EX SVIDA.

LVCIANVS Samoſatenſis, cognomento blaſphemus, ſiue maledicus, aut atheos potius apellatus, eo quòd in Dialogis ſuis ridicula etiam illa eſſe proponit, quæ de rebus diuinis et ſacris prodita ſunt. Dicitur aũt uixiſſe tẽporibus Traiani Cęſaris, et deinceps. Cæterũ fuit ab initio cauſidicus, Antiochiæ, quæ in Syria eſt, ſed cũ ea res illi non ſatis ex ſententia ſuccederet, ad ſcribendũ ſeſe cõuertit, ſcripſitq; adeo infinita. Obiſſe aũt ipſum fama eſt, à canib. laceratũ, quoniam et cõtra ueritatẽ uelut rabiem exercuiſſet. Nam in uita Peregrini Chriſtianiſmum quoq; inſectatur, ipſum Chriſtũ cõtumelioſè inceſſit, ſceleſtus ille. Quare & rabiei iſtius pœnas ſufficientes in præſenti uita dedit, & in futurum, hęres æterni ignis, unà cum ſatana erit. Hæc ille. Addit autem Volaterranus, neſcio quo autore, cum ab initio Chriſtianus fuiſſet, poſtea eiuſdem religionis deſertorem factum eſſe, dictitantem ſe nihil ex ea conſecutum, quàm quòd nomen ipſius corruptum eſſet, ex Lucio, Luciánus, factum. Fuit autem Samoſata, ut hoc quoque addamus, urbs, non longè ab Euphrate ſita, Comagenes metropolis. Plinius, & Stephanus.

LVCIA-

LVCIANI SAMOSATENSIS OPERA.

DE SOMNIO SEV VITA LVCIANI, IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Occasio huius narrationis uidetur sumpta esse ex 2. Xenophontis, de dictis Socratis, ubi Prodicus Sophista eodem modo Herculi pueritiam egresso, narrat uirtutem ac uoluptatem apparuisse: & utramq; illum ad se pertrahere contendisse. Consilium autem & scopus in fine ab ipso Luciano explicatur. Nam ut adolescentes præ inopia deficientes, & ad deteriora animum applicantes, reuocaret, & ad literarum studia conuerteret, sermonem hunc ait à se institutum esse.

DESIERAM nuper in ludum ire, factus iam ætate adolescens, cum pater unà cum amicis consiliū capiebat, quam nam artem potissimū discendam mihi proponeret. Pleriscq; igitur uidebatur humanitas seu literarū studium & labore multo, & tempore longo, & sumptu non exiguo, deniq; & fortuna quadam, opus habere. Nostras autem res cum paruas esse & modicas, tū uerò celere quoddam auxilium postulare. Quòd si igitur artem aliquam mechanicā didicissem, fore, ut principio, statim ab ipsa arte, necessaria uitæ comparare possim: neq; necesse haberem, adeo ætate iam prouectus, domi, deq; paterna mensa uiuere: sed non multo pòst etiam ipsum patrem exhilaraturū esse me, referendo domum semper aliquid ab arte quæsitum. Alterius itaq; consultationis caput propositum inde est: Quæ nam ars & optima, & ad discendum facillima, & homine libero maximè digna foret. Deinde & minori sumptu atque instrumento egeret, multum autem & sufficientem quæstum suppeditaret. Proinde alio aliam laudante, prout quisq; animo affectus, aut usu expertus erat. Pater ad auunculum aspiciens (aderat enim is quoq;, statuarius tum habitus optimus, & poliendo marmore inter præcipuos laudatus) minime fas, inquit, est aliam artem hic uincere, te præsente: sed hunc acceptum (meq; demonstrabat) abduc tecum, & doce, lapidum artificem probum, & eorundem compositorem, ac statuarium nobis esse. Poterit enim & hoc, natura, ut scis præditus felici ac dextera. Fecerat autem hanc de me coniecturam pater ex ludicris à me aliquando è cera confictis. Quando enim à præceptoribus domū dimittebar, abradens ceram, nunc boues, nunc equos, interdum per Iouem & homines fingebam, non omnino ineptè, ut tum uidebar patri. Ob quæ tum à præceptoribus quidem plagas accipere solebam, hic autem ad probandam ingenij dexteritatem hæc quoque in parte laudis ducebantur. Atq; adeo bonam ex eo spem de me omnes concipiebant, ut qui breui adeō artem hanc, secundum fingendi illam facilitatem, perdiscere possem. Simul igitur & idonea dies uidebatur ea esse, auspicandæ arti, & ipse tradebar auunculo, non admodum, per Iouem, iniquè aut grauiter ferens: sed mihi etiam lusum quendam non insuauem ipsa res uidebatur habere: & apud æquales ad ostentationem & laudem facturum esse, si & deos sculpere, & parua quædam simulachra, cum mihi, tum illis, quibus uellem, adornare possem. Ac tum primum quidem illud, & incipientibus solitum, fiebat: celtem enim quandam auunculus mihi tradens, paulatim tabulam lapideam, quæ in medio posita erat, contingere, atq; artem auspicari iubet, tritum illud admonens:

Dimidium facti, qui cœpit, habet.

Cæterum durius impingente me, præ imperitia, ut fit, tabula rumpitur. Auunculus autem indignatus, & scuticam quandam propè iacentem corripiens, nequaquam manuete, aut uti docentem conueniebat, excepit atque initiauit me, ita ut mox in lachrymas prooemium artis mihi uerteretur. Aufugiens igitur inde, domum redeo, continueq; ululando, & lachrymis oculos oppleno, commemorabam scuticam, demonstrabam uibices, nimiamq; illius crudelitatem accusabam. Hoc quoq; addens, quòd inuidia quadam ista feciſſet auunculus, uidelicet metuens, ne se in arte superarem. Iracente itaque matre, & multa fratri conuicia faciente, posteaquam nox superuenit, dormiui, plenus adhuc lachrymarum, totamq; noctem cogitabundus iacens. Atq; hactenus quidem quæ diximus, ridicula puerilia q; sunt: quæ uerò deinceps audietis, nequaquam contemnenda sunt, ò uiri, sed quæ admodum auscultandi cupidos auditores quoque requirant. Nam ut iuxta Homerum dicam: Venere mihi diuino somnia nutu. Almam per noctem, ita clara & manifesta, ut nihil ab ipsa ueritate differrent. Adhuc igitur etiam post tantum temporis interuallū, & habitus eorum, quæ mihi tum apparuere, in oculis hærent, & ipsa uox auribus quasi insonat, adeò tum plana fuerunt omnia. Duæ mulieres manibus corripientes, trahebant me in diuersum, utraque ad se uidelicet, uiolenter admodum & ualidè: parum itaq; abfuit, quin me discerperent, dū inter se ambitiose adeò cōtendunt: Nam modo hæc superabat, & propemodum totum tenebat me: modo altera, eademq; me ad se retrahebat. Clamabant autem ambæ, accusabantq; mutuo se: Hæc, quòd me suum uidelicet, illa possidere uellet: illa uerò, quòd hæc frustrà aliena sibi usurparet. Erat autem altera quidem operaria, & uirili aspectu, squalida coma, manus callo passim obductas habens, succincta ueste, & marmoreo puluere oppleta, qualis & ipse auunculus esse solebat, tunc cùm lapides poliebat. Altera uerò facie admodum honesta, habitum decentem præ se ferens, & uestes ornatas ac mundas induta. Postremo autem permittunt meo iudicio, ut utri earum conuersandum mihi putem, sententiam ipse feram. Ac prior quidem dura atque uirilis illa sic cœpit: Ego, chare puer, statuaria sum, ea quam tu heri discere cœpisti, familiaris adeo tibi & cognata à parentibus. Nam & auus tuus (addens nomen aui materni) marmorarius fuit, & auunculus pariter & patruus tuus eandem artem exercuere, et per nos inter præcipuos celebrati sunt. Quòd si igitur uoles, delirijs ac nugis, circa quas ista uersatur (indicans alteram) abstinere, ac mecum degere, principio generosè educaberis, humerosq; habebis ualidos, & ab omni inuidia alienus eris, neque unquam in terras alienas atq; externas hinc abibis, relicta patria, atque domesticis tuis, neq; etiam ob uerba & orationem modo laudabunt te omnes. Neq; uero auerteris corporis hanc fragilitatem, aut ueſtiū sorditiem. Nam ab his initijs profectus etiam Phidias ille, Iouem spectandū exhibuit, & Polycletus Iunonem fabricauit: præterea Myron laudibus uectus est, & Praxiteles in magna admiratione fuit. Adorantur itaq; nunc illi cum ipsis illis Dijs, quos sculpsere. Quòd si igitur horum unus tu quoq; fores quomodo nō celebris & ipse apud omnes homines fieres? Patrem certe beatum efficeres, & patriam tuam omnibus spectabilem redderes. Hæc atq; etiam plura his, balbutiendo, & pleraq; barbarè pronunciando, dixit Statuaria, ualde sane studioſe omnia connectens, & me in suam sententiam adducere cupiens. sed non ultrà memini, plurima enim memoriam iam effugerunt. Cæterum ubi tandem finem fecit, tum altera illa in hunc fermè modum orditur: Ego uero, ò fili, Humanitas sum, iam nunc consueta ac nota tibi, tametsi ad finem aut plenum nondum periculum mei feceris. Quanta igitur bona Statuaria ista tibi præstatura sit, si eam artem didiceris, ipsa modo enumerauit. Nihil enim aliud nisi operarius eris, corpore laborans, & in eo totam spem uitæ positam habens, obscurus ipse degens, modicum & minimè

Somnium seu uisio Luciani.

Statuarij insignes.

Verba Humanitatis.

minimè generosum quæstum faciens, dejectus animo, tenuis ac pauper reditibus. Denique neq; amicis expetibilis, neq; inimicis formidabilis, neq; etiam inter ciues beatus habitus: sed hoc solum, opifex uidelicet quispiam, & ex multa atq; promiscua plebe unus, præstantiorem te semper formidans, & dicendo uallentem præ oculis habens ac palpans. Et in summa, leporis quandam uitam agens, potentioris q; lucrum existens. Quòd si etiam Phidias uel Polycletus fuas, præclaraq; & admiratione digna multa opere præstiteris, artem quidem laudabunt omnes: at qui ex aspicientibus tibi similis esse optarit, nemo erit, qui mò dò mentem habebit. Qualis qualis enim fueris, nihil nisi rudis quispiã opifex, manibus laborans, & ijsdem uictum quærítans, censeberis. Contrà autem, si mihi obsequeris, principio tibi ostendam multa ueterum uirorum præclara opera, & res admiratione dignas. Deinde & orationes illorum tibi renunciando, & omnium (ut sic dicam) expertum te reddendo, animum (quod præcipuum in te est) exornabo tibi multis ac præclaris ornamentis: Modestia scilicet, Iustícia, Pietate, Mansuetudine, Aequitatè, Prudentia, Fortitudine, amore honesti, & pulcherrimarum quarumcunq; rerum desiderio. Hæc enim animi ornamenta sunt uere syncera atq; perpetua. Neq; autem latebit te, neq; ueterũ quicquam, neq; eorum quę in præsens geri debent. Sed ea, quę agi conueniet, quęq; decent, me duce longè antè prospicies. Et in summa, omnia quęcunq; seu diuina, seu humana sunt, paruo tẽpore docebo te: & qui nunc pauper atq; inops es, istius nescio cuius filius, qui de arte adeò illiberali, nescio quid consultas, haud ita multò post, nimium felix, nimiumq; beatus omnibus uideberis, dum & honoribus afficieris, & laudibus effereris, & pulcherrimarũ quarumcunq; rerum gloria celebraberis, illius etiam, qui diuitijs ac genere cæteris antistant, in te animis atq; oculis conuersis. Ac uestitum quidem talem geres (demonstrans sui gerebat autem admodum splendidũ) Magistratibus uerò, & primo in consessu honore ante alios dignus existimaberis. Et si quãdo aliquò peregere abiens proficiscéris, etiam in aliena terra non ignotus aut obscurus eris. Talibus scilicet ornamentis ego te insignem atq; conspicuum reddam. Vt eorum quoq; qui te aspicient, quisq; proximè astantem leniter impellens & cõmonens, digito te demõstret, atq; hic est ille, dicat. Iam si quid studio dignum accidet quod uel ad amicos, uel etiam ad ipsam ciuitatem pertinebit, omnes in te oculos atq; ora conuertent. Atq; si tũ aliquid fortè dixeris, plerique hiantes auscultabunt, admirantes & prędicantes tum te ob dicendi uim, & orationis potestatẽ, tum etiam patrem tuum, ob felicitatem prolis. Et quod dici uulgo solet, quòd ex hominibus quidam immortales reddantur, id quoq; tibi dabo. Nam postquam ipse ex hac uita decesseris, nunquam desines conuersari doctis, & consuetudinem habere cum optimis. Demosthenem illum certè uides, cuius filius fuerit, & quantum ego eundem reddiderim. Vides & Aeschinem, qui Tympanistriæ cuiusdam filius erat, & tamen propter me, etiam Philippus rex illum palpauit. Socrates autem, qui & ipse inter statuariam hanc artem enutritus fuit, simulatq; primùm intelligere cœpit meliora, & relicta illa, transfugit ad me, nimirum audis, ut nũc ab omnibus decantetur. Igitur relinquens tantos ac tales hosce uiros, res adeò splendidas, orationes tam graues ac illustres, uestium ornamenta, honorem, famam, laudem, primos assessus, potentiam, imperia: denicq; & illam, quam ex dicendo consequeris gloriam, & qua te omnes ob prudentiam prædicabunt, felicitatem, tuniculam aliquam indues sordidam, habitumq; assumes seruilem, uectes præterea & celtes & id genus cætera sculpendi cedendicq; instrumenta in manibus habebis, deorsum inclinatus in opus, humi repens, demissus, denique modis omnibus abiectus & contemptus, nunquam autem neq; expergiscens, neq; uirile aut libero homine dignum quicquam cogitans: sed in opera intentus, ut illa uidelicet proportionibus suis consona, & bene formata tibi redda-

ἐστιν ἀλλὰ πρόσοδος legendum, non πρόσοδος

lur, De te ipso autem, ut & concinnus & ornatus incedas, minimè curam gerens, sed te ipsis istis saxis contemptiorem reddens. Adhuc igitur dicente hæc illa, non expectato orationis fine, surgens sententiam tuli, & relicta deformi ea operatrice illa, transiui ad Humanitatem, admodum gaudens, præcipue postq; mihi etiam in mentem uenit scuticæ, & quòd plagas statim non paucas incipienti mihi pridie illa inflixisset. Porrò relicta illa, principio quidem indigne ferebat, complodebatq; manus, & dentibus infremebat: postremo autem, quemadmodum Nioben audimus, ita hęc quoq; diriguit, & in saxum mutata est.

Quòd si igitur incredibilia passa esse uidetur, ne miremini, Somnia enim mirifica sunt, & mira operari solent. Altera autem ad me respiciens, proinde, inquit, ego tibi hanc iusticiam rependam, quoniam causam hanc bene & recte iudicasti. Veni igitur & ascende uehiculum hoc, (commonstrato quodam uehiculo, quod alatis equis quibusdam, Pegaso similibus uehebatur) ut videas qualia ac quanta ignoraturus fuisses, si me non secutus esses. Cæterùm postquam ascendi, illa quidem agitare atq; aurigari cœpit. Ego uero ubi iam in sublime sublatus fui, obseruabam & contemplabar, ab oriente incipiens, usq; ad occidentem urbes uidelicet, & populos, non aliter quàm Triptolemus olim, spargens quiddam in terram: quanquam non amplius memini, quidnam illud fuerit, quod tum spargebam, nisi hoc solum, quòd sursum aspicientes homines laudabant me, & ad quoscunq; uolando peruenieram, cum multa prædicatione & gratulatione me prosequebantur, & quasi deducebant. Porrò ubi illa hæc tanta mihi, & meipsum collaudantibus illis demonstrassem, reduxit rursum, nō amplius eadem uestе illa indutum, quam habueram ab initio auolans, sed uidebar mihi tum admodum delicatus & splendidus redire. Deprehendens igitur & patrem astantem atque expectantem me, commonstrauit ei uestem illam & me ipsum qualis redirem, submonuitq; eum, quàm parum abfuerit, quin minimè digna de me ille cum amicis suis statuisset. Atq; hæc quidem memini uidere me, cum primum è puericia egressus essem, plagarum metu, ceu mihi uideor, tum exturbatus. Sed interea dum hæc dicuntur, ô Hercules, inquit quispiam, quàm longum hoc somnium, & iudiciale est. Deinde alius quidem hoc eludens: Hiemale, dixit, somnium est, quando noctes sunt longissimę: aut fortassis etiam trinoctiale, qualis & ipse Hercules est. Quid igitur in mentem uenit illi, nugari talia nobiscum, mentionemq; facere puerilis istius noctis, somniorumq; ueterum, & ætate tam obsoletorum. Frigida enim & ingrata est omnis inepta ac futilis oratio. An fortè somniorum quorundam quasi quosdam interpretes esse nos credidit? Nequaquam ô bone. Quoniam neq; Xenophon quondam exponens somnium illud, quo pacto ipsi uisum fuerat in domo paterna, & deinceps: nostis enim ut coniectationem quandam proponens, uisionem suam, aut quòd ita nugari statuisset, narrauit: præsertim in bello & summa rerū desperatione constitutus, circumstantibus undiq; hostibus, sed quòd utilitatem quandam secum habebat illa narratio. Proinde & ego somnium hoc uobis exposui ea uidelicet gratia, ut adolescentes ad meliora studia conuerterentur, & humanitatem amplecterentur, & maximè siquis eorum præ inopia & paupertate peius de seipso statuit, animumq; ad deteriora declinat, ingenium non illiberale, illiberaliter perdendo. Confirmabitur enim talis aliquis, sat scio, & quasi conualescet, ubi sermonem hunc audierit, idoneum atque sufficiens exemplum me sibi proponens, ubi uidelicet ipse secum cogitabit, qualis ego ab initio existens ad optima prouectus fuerim, humanitatemq; appetiuerim, minimè dejectus aut fractus animo ob eam paupertatem, in qua tunc fui. Deinde qualis & huc ad uos ascenderim, qui certè ut nihil aliud aut amplius, nullo tamen statuariorum istorum inferior aut obscurior euasi.

Videtur somnium hoc intelligere, quod est lib. 3. Anabaseos, quo uidit Xenophon per quietem domū suam paternam fulmine totam collucere &c.

CONTRA EVM, QVI DIXERAT, PROMETHEVS ES IN VERBIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

APologia quædam est contra eum, à quo Prometheus in uerbis, appellatus fuerat, qua quantum hanc collationem in se admittat, & quantum non, cum acerba quadam regestione, respondet. Vt autem in superiore narratione somnij, generis, educationis, ac studiorum suorum rationes exposuit, ita hic uidetur dictionem & dicendi genus suum, quale, et ad quod exemplum comparatum esset, indicare uoluisse. Nempe, quod ad materiam & res attinet, Comœdiam: quod autem ad compositionem & ipsam orationis figuram spectat, Dialogos, quales scilicet Platonis sunt, sese imitari.

PROMETHEVM igitur me esse ais? siquidem ea ratione, ô optime, quasi & mea opera lutea sint: agnosco collationem, ac fateor me similem illi esse, nec recuso, lutifigulus etiam ipse dici: tametsi lutum mihi uilius sit, quale scilicet ex triuijs colligitur, scœnum propemodũ ac fœtulentũ quoddam. Quòd si uerò adeo extollens orationem meã, perinde ut artificiosam et fabrefactã, doctissimi illius Titanum nomine eam cohonestas & laudas: uide ne quis Ironiam dixerit, & quasi quãdam Atticam subsannationem subesse huic laudi. aut unde enim adeo fabrefactũ est, quod ego facio? Quæ uero ista nimia & Promethea sapientia in scriptis meis? Nam mihi certè illud satis fuerit, si non omni no terrena atq; fictilia tibi uideantur, aut digna adeo Caucaso. At uero quanto iustius uos comparari Prometheo poteratis, quicunq; in iudicijs & causis agendis celebres estis, cũ ueritate certamen instituentes? Viua enim reuera, atq; animata uobis opera sunt. Et per Iouem etiam calor illorum ignitus est. Quod ipsum quoquè ex Promethei rebus sumptum uideri possit, nisi si sic decidatis hic, quòd minimè ex luto fingatis uos, sed quod aurea uobis plerisq; figmenta sua sint. Nos aũt qui ad uulgus prodimus, atq; ibi tales nostras auscultationes iactamus, nihil aliud quàm simulachra quædam rerum spectanda exhibemus. Et in summa, circa lutum quidem, quemadmodum paulò ante dixi, ipsa hæc figulina uersatur, perinde ut & aliorum figulorum, præterea autem nec motus similis ineſt, nec animæ seu uitę aliqua significatio, sed delectatio quædam inanis, & quasi quidam lusus; totum illud negocium est. Vt interim etiam cogitare incipiam, num ita me Prometheum dicere uolueris, ut Comicus ille Cleonem, nostri siquidem: Cleon, inquit Prometheus ille, post negocia est. Cæterum etiã ipsi Athenienses figulos ollarũ, & furnorum constructores, & quicunq; circa lutum uersantur, Prometheos uocabant olim, alludentes ad lutũ, opinor, & ad illam, quæ fit in igne, uasorum assaturam. Quòd si etiam hoc sibi uult Prometheus iste tuus, admodum directè ac certò iaculatus es, & omnino secundũ. At iticam illam mordẽdi acerbitatẽ, dixisti. Quoniam & nostra opera fragilia sunt; perinde ut illorum ollulæ, & modicũ quispiam lapillum iniiciens facilè contriuerit omnia. Atqui dixerit aliquis, consolando nos: nequaquam ista assimilasse Prometheo, sed nouitatem hanc, & ea quę nullo alio exẽplo facta, aut ad imitationem comparata sunt, laudare uoluisse te. Quemadmodum & ille, nondũ existentibus hominibus excogitatos, atq; de nouo inuentos illos tũ finxit, talibus animalibus effigiatis & exornatis, quę & mouerentur facilè, & aspectu gratiosa forẽt. Et in summa, architectus ipse erat, sed cooperabatur tamen etiã Minerua illi, quę et lutũ inspirabat, & figmẽta illa animata reddebat. Talia quidem ille aliquis dicere posset, atq; ita in meliorẽ partem dictũ istud exponere. Et fortasis hęc sententia etiam dicti fuit. Sed mihi nõ ita satis est, si uidear noua fingere: Quoniam nec uetustus aliquid dicere quisquã poterit eo figmento, ad cuius

mutationem ac formam hoc deductũ & quaſi progenitum eſt. Sed tamen niſi & gratiam quandam atq; uenuſtatem præ ſe ferat, puderet me ſanè, ſat ſcias, illius, & cõculcando abolere cuperem. Neq; enim illi eò profuerit apud me nouitas hęc, quo minus conteratur, ſi deformè exiſtat. Et ſi quidem hon ita ſentiam, dignus mihi uideor, qui à ſedecim uulturibus attõdear, ut qui non intelligam, quòd multò deformiora ea ſunt, quæ hoc ipſum quod ſunt, cum peregrinitate quadam coniunctum habent. Ptolomeus igitur Lagi filius, cum aliquando duas res nouas in Aegyptum adduxiſſet: Camelum uidelicet Bactrianam totam nigram, & hominem bicolorem, cuius altera pars planè nigra, altera aũt excellenter candida erat, per totum corpus æqualiter diſtincta atq; diuiſa. Congregatis in theatrum Aegyptijs, exhibuit illis cum alia multa ſpectacula, tum inter poſtrema hęc quoq;, camelũ uidelicet, & ſemialbũ hominem, putauitq; ſe magnam admirationem iſto ſpectaculo concitaturum eſſe. At illi ad cameli quidem cotuſpectum perterriti ſunt, & parum abfuit quin exilientes profugiſſent, quanq; tota ea auro exornata, ac purpura inſtrata erat, frenum aũt etiam gemmis compactum habebat, ex Darij alicuius, aut Cambiſis, aut etiam ipſius Cyri theſauris depromptum. Ad hominis aũt intutũ, plerique rídebant, alij autem etiam ut monſtrum aliquod ipſum auerſabantur. Quare Ptolomęus intelligens ſe illis non adeo laudem conciliaſſe ſibi, neq; nouitatem apud Aegyptios in admiratione eſſe, ſed præ ipſa quod concinnum atq; cõpoſitum, iuſtaq; forma prędituũ foret probari, tranſtulit illos inde, hominemq; nõ amplius eodẽ honore habuit, quo antea. Ac camelus quidem, neglecta atq; relicta tum, mortua eſt, hominem aũt illum duplicem, Theſpidi cuidam tibicini, cum ad pocula benè cecinisſet, dono dedit. Porrò uereor, ne & mea, camelus in Aegypto, ſint, homines autẽ adhuc frenum illius, & purpuram admirentur. Quoniam neq; illud, ex duobus optimis compoſitum, Dialogo uidelicet & Comœdia, per ſe ipſum ſatis ualet, ad formam & elegantiam, niſi & cõpoſitio inter ſe conſentiens, iuſtaq; proportione temperata fuerit. Licet quippe ex duobus pulchris, compoſitionem alienam atq; peregrinam fieri, quale illud uulgatiſſimum eſt, Hippocentauri. Non enim facilè dixeris, amabile aliquod animal eſſe hoc, ſed potius contumelioſiſſimum, ſi modò conuenit pictoribus credere, exhibentibus temulentiam et cędes illorum. Quid ergo? an non rurſum quoq; benè formatũ ac pulchrum aliquid ex duobus optimis compoſitum fieri poteſt? Vt ex uino & melle cõmiſtum & temperatum, ſuauiſſimum equidem aio eſſe. Quanq; de meis compoſitionibus hoc contendere nõ auſim, quòd ipſę quoq; tales ſint; ſed metuo, ne utriuſq; pulchritudinem, ipſa temperatura corruperit. Neq; enim omnino cõſueta inter ſe atq; affinia ab initio Dialogus & Comœdia fuere. Siquidem ille domi et ſecum ipſe, me Hercle, in ambulacris cum paucis quibuſdam, diſputationes ſuas habebat. Comœdia aũt tradens ſe totam Dionyſio, in theatro cõuerſabatur, ſimulq; ludebat, & ridicula erat, gaudebat ſaliſbus & dicacitate, et cũ numeroſitate quadam ad certamen & palmam ueniebat. Interdũ etiam anapęſticis uerſibus prorſum in ſublime euecta, Dialogi ſectatores ac ſocios, ut plurimũ irridebat ac ſubſannabat, curarum exercitores, ac uanos ſublimium rerum diſceptatores, & id genus alia uocitando. Quin & unam hanc adeundi uiam habebat, ſuggillando illos, & Dionyſiacam iſtam libertatem in ipſos effundendo, nunc in aëre ambulantes, & cum nubibus congredientes illos exhibens nunc pulicum ſaltus metientes fingens, ut qui ſcilicet de aëreis & ſublimibus iſtis rebus nimis exiliter argutarentur. Dialogus autem contrà maximè graues ac uenerabiles diſputationes habebat, cum de natura rerum, tum de uirtute philoſophorũ ita ut Muſicorum illud: δὶς δ' διὰ πασῶν, hoc eſt, bis per omnes chordas ſiue diaſtãtias tonorũ, nempe à ſummo atq; acutiſſimo ad imum atq; grauiſſimũ uſq; inter eos diſconueniret. Et tamen auſi ſuimus nos, hęc ita ſeſe habentia, inter ſeſe cõiungere &

Compoſitio diuerſa & uaria Hippocentaurus uocatur.

Dialogus.

Comœdia.

Qualia de Socrate, et eius diſcipulis fingit Ariſtophanes in Nubibus.

qua

quaſi cõciliare, eaq; mutuò coaptare, quæ neq; omnino obſequuntur, neq; facile communionem et ſocietatem aliquam ſuſtinent. Vereor itaq;, ne denuo ſimile aliquid Prometheo iſti tuo feciſſe uidear, ut qui fœmininum cum maſculino commiſcuerim, & ob idipſum nunc reus agar. Imò etiam ne quid aliud tale uidear, decepiſſe fortaſſe auditores, atq; oſſa appoſuiſſe ipſis, pinguedine obducta ac tecta, riſum ſcilicet comicum, ſub philoſophica grauitate. Hoc enim furti fuerat. Abſit hoc unũ modo, ut ne in noſtris ineſſe, dici poſſit. Aut unde enim ſuraremur tale aliquid, niſi uero quiſpiam nos latet, qui eiuſmodi pinuũ incuratores, & Hircoceruos & ipſe compoſuerit. Veruntamen quid facerem? Per ſiſtendũ enim eſt in ijs, quæ ſemel cœperis, quandoquidem mutare conſilium, Epimethei opus, non Promethei eſt.

πτερνάτας, quo nomine Scinis appellatus fuit quẽ occidit Theſeus, incuruantẽ pinus, & ex ijs alligatos homines, & in ſublime emiſſos dilaniantem &c.

NIGRINVS, SIVE DE MORIBVS PHILOSOPHORVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc Dialogo uitam ac mores Philoſophorum deſcribit, conferendo inter ſe uerè Philoſophos & ſimulatos, Et quòd ijs qui ſerio philoſophari cupiunt, urbis Romæ conſuetudo et luxus ne quaquam conueniant, oſtendendo. Cuius rei exemplum, Nigrinum, Platonicum philoſophum, & turbas iſtas adulatorum, cœnas & lucrum ſectantium, inter ſe componit. Quanquam haud ſciam, an etiam ueræ Philoſophiæ ſectatores hic laudando, pro more ſuo troma utatur. Valde autem quadrat hic Dialogus in noſtræ quoq; ætatis homines eos, qui ornatu & habitu ueterum iſtorum, quaſi ſucceſſores quidam ſunt.

EPISTOLA AD NIGRINVM

LVcianus Nigrino Salutem. Noctuas Athenas, inquit prouerbium, quaſi ridiculum ſit, ſi quis eò noctuas apportet, quoniam illis ibi abundent. Ego uero, ſiquidem poteſtatem ac uim uerborum exhibere uelim, atq; ita Nigrino ſcribens, librum mitterem, obnoxius equidẽ huic ridiculo forem. Nunc autem quando ſolum ſententiam meam declarare tibi uolo, quomodo uidelicet nunc animatus ſum, & quòd non obiter ac leniter oratione tua correptus atq; affectus ſim, effugero ſanè meritò etiam Thucididis illud, quo dicitur: Imperitia audaces, res autem cogitata atq; conſiderata, timidos efficere. Manifeſtum enim eſt quòd non imperitia ſolum, uerum etiam amor ac ſtudium orationis, huiuſmodi audaciæ cauſa eſt. Vale.

Noctuas Athenas.

T uero grauis nobis admodum & ſublimis redijſti? Non igitur neq; aſpicere nos amplius dignaris, neq; cõuerſationem aliquam nobiſcum habere, neq; etiam ſimilibus, atq; ijſdem uerbis nobiſcum uti, ſed repente immutatus es, & omnino eiuſmodi quiſpiã uideris, qui cæteros omnes præ ſe contemnat. Lubens igitur audierim ex te, unde ad hoc inſolentiæ peruenerís, & quæ rius rei cauſa ſit. PHIL. Quid enim aliud, ô amice, quàm felicitas? LVC. Quid ais? PHIL. Nam præter cõſilium atq; propoſitum meum, uenio tibi felix atq; beatus factus, adeoq; illud quod in ſcena uſurpari ſolet, ter beatus. LVC. Papę, adeo breui? PHI. Atq; admodum. LVC. Quid autem ultrà hic eſt, propter quod etiam ſuperbis, ut non ſummatim modò lætemur, ſed & accuratè ſcire poſſimus, audito toto negocio? PHI. An non admiratione dignum tibi uidetur, per Iouem, pro ſeruo liberum, pro paupere diuitem, idq; adeo uerè, pro ſtulto autem & inſano redire modeſtum. LVC. Maximè igitur. Sed nondum tamen planè intelligo, quid nam illud ſit, quod dicis. PHIL. Profectus in urbem recta fui, ut ibi oculorum aliquem medicũ circumſpicerem. Nam malũ illud, quo ex

Occaſio dialogi ab inceſſu & moribus philoſophi.

Narratio continens occaſionem rei comiſ.

oculis laborabam, magis ac magis ingraueſcebat tũ mihi. LVC. Scio equidẽ ſin gula, ideoq; etiam optaui, ut in bonum atq; peritũ aliquem incideres. PHI. Cum igitur uiſum mihi eſſet, Nigrinum quoq; illũ, Platonicũ philoſophũ, ut quem longo ipſis interuallo non uideram, cõpellare, mane ſurgens, ad ipſum abeo, & pulſata ianua, cũ puer intrò de me renunciaſſet, accerſitus ſum. Atq; ita ingreſſus in ædes, deprehendo ipſum quidem manib. librum tenentẽ, circum aũt um diq; multas ueterũ atq; doctor̃ hominum imagines iacentes. Poſita aũt in medio erat etiam tabella quædã, in qua Geometricæ quædam figuræ deſcriptæ erant, ac ſphæra calami illius, ad exemplũ & imitationẽ uniuerſi, ut uidebatur, cõpoſita. Admodum igitur benignè & comiter me amplexatus ille, interrogat quidnam agerẽ. Quibus omnib. illi expoſitis, & ego quoq; per tuces ex eo ici re poſtulabã, & quid ipſe ageret, & nũquid apud ſe ſtatuiſſet, in Græciã denuo nauigare. Ibi uero ille, ò amice, poſtea q; cœpiſſet de hiſce rebus mecũ colloqui, ſuamq; ſententiã explicare, tantam quãdam uer bor̃ ambroſiam mihi affudit, ut mihi planè uideretur Sirenes illas, ſiquę unq; fuerunt, & Aëdonas, & Lotũ illum Homeri antiquũ referre. Adeo diuina quædam loquebatur. Eò enim uerbis euaſit, ut & philoſophiã laudaret, illamq; quæ ex hac proficiſcitur libertatẽ & contrà iſta, quæ uulgo pro bonis habẽtur, irrideret, utpote diuitias, gloriã, regna, honores: præterea aurũ quoq; & purpurã, & cætera quę admodum ſpectabilia pleriſq; antea uerò etiã mihi uidebantur, Quæ quidem animo ipſe intẽto atq; aperto accipiens, continuo equidẽ ita affectus fui, ut cui, quod mihi tũ acciderat, comparare poſſem, non habere. ſed omnino uarius reddebar, atq; in oẽs partes rapiebar. Ac nũc quidem dolebam, quod confutari atq; refelli uidebã, ea quæ mihi cariſſima fuerant, diuitias uidelicet, argentum et gloriã, ac tantum nõ lachrymabar dãnatis atq; reiectis illis: nũc uero eadẽ ipſi mihi uidebãtur uilia atq; ridicula eſſe, gaudebamq; rurſum tanq; ex tenebroſo quodã aëre prioris uitæ, ad ſerenitatem & magnã aliquã lucem reſpiciens. Quare ſanè et oculorum, (quod tum abſurdiſſimũ erat) & eor̃ infirmitatis obliuiſcebar, animo aũt acutus & perſpicax paulatim magis magiſq; fiebã. Nam ad id tempus minimè animaduertens, cæcutientem atq; obtuſam illã circumtulerã: progreſſus aũt inde, ad id tandem adductus ſum, cuius nomine tu paulo ante me criminabaris. Nam, & elatus oratione illius, & tanq; in ſublime euectus ſum, & omninò paruũ atq; humile, nihil quicq; cogito. Videtur em̃ ſimile quiddã mihi accidiſſe circa philoſophiam quale Indis circa uinũ accidiſſe fertur. Nã cum primũ illi uinum bibiſſent, nempe natura calidiores, accedente potu adeo forti, cõtinuo admodum in furorẽ uerſi ſunt, ac duplo q; cæteri magis ex mero inſanire cœperunt. Eodẽ pacto & ipſe tibi, quaſi quodã furore captus, acuerbis ebrius ò bambulo. Quam q; hoc quidẽ nõ eſt ebrium, ſed ſobrium atq; temperantẽ eſſe. LV. Ego uero optarim, ſi fieri poſſit, ipſam illã audire orationem. Necq; em̃ contemnere ipſum, opinor, fas eſt, præſertim ſi ille qui audire cupit, & amicus eſt, & circa ſimilia ſtudiũ atq; operã aliquando poſuit. PHI. Confide ò bone. nã iuxta Homericũ illud, ſe ſtimantem per ſe ipſum hortaris. Ac niſi præuortiſſes, iã ultrò rogaſſem, me narrantem audires. Teſtẽ em̃ te relinquere apud pleroſq; uolo, quòd nõ præterrẽ inſanio. Præcipue cũ & ipſum illius crebro meminiſſe, uolupe mihi ſit, & hãc ſam quaſi quandã exercitationẽ apud me inſtituo. Nã etiamſi nemo mihi adſit, tamen ſic quoq; bis uel per dẽ reuoluo mecum ipſe dicta illa. Et quemadmodum amatores puer̃, abſentibus illis opera aliqua & ſermones ab ipſis habitos, memoria repetunt, in iſſq; immorando morbũ fallunt, perinde ac ſi illi ipſi amati adſint. Quidam uerò etiam colloqui ſecum illos putant, atq; iſs, quæ turn ſibi audire uidentur, quaſi paulo ante reuera dictis, gaudent, animumq; memoriæ præteritorum applicantes, neque quieſcere poſſunt, ob ea quæ progredi bus & in mora ſunt, ſeſe angendo. Eodem igitur pacto etiam ipſe, philoſophia non

Exordium, à cõmendatione ipſius Nigrini, & à ſuauitate ac uoluptate orationis illius.

Hoc eſt, philomelas.

Docilitas.

Amplificatio à ſimili.

Indi primum uino gustato in furorem uerſi.

II. Exordium à commendatione orationis & eius effectu, quantum ad materiã ſiue ſubiectum attinet.

Amplificatio à ſimili.

hon præsente, uerba quæ tum audiui, recolligens, & mecum ipse crebro repetens, non paruum capio solatiũ. Et in summa, perinde ac si in pelago, & per noctem alicubi ferar, ad hanc quasi quãdam facem aspicio, omnib. illis rebus quæ à me geruntur, uirum illum coram adesse existimans, semper aũt uelut audiens ipsum eadem illa sua ad me dicentem. Interdum uerò & maximè quãdo animũ erigo, & in illũ quasi infigo, etiã uultũ illius uidere mihi uideor, & uocis ipsius sonus in auribus mihi relinquitur. Etenim iuxta Comicũ, reuera aculeũ quendam in auditoribus reliquit. LVC. Desine, ò admirande parumper præludere, ac dic, ab initio repetens iam tandẽ dicta illa, quoniã non mediocriter me expectatione ista excrucias, dũ uerbis ita suspendis & circũducis. PHI. Rectè dicis, atq; ita facto opus est. Sed illud quęso, uidisti ne aliquãdo siue Tragicos, siue etiam, per Iouẽ, Comicos hostriones, malos istos dico, qui sibilo excipiũt, quicq; pomata agendo corrũpunt, ac postremo theatris eiiciuntur, tametsi ipsæ fabulæ sæpenumero benè se habeant, ac palmã etiam reportent. LVC. Multos noui tales, sed quorsum hoc? PHI. Vereor ne interim & ipse illos imitari uidear, alia quidẽ inordinatè connectens, interdum aũt etiam ipsam sententiã præ imbecillitate ingenij corrumpens, atq; ita progressus, paulatim etiã ipsam damnẽ fabulam. Ac quantũ quidem ad me ipsum attinet, nõ admodũ ægrè id feram. Cæterũm argumentũ illud non mediocri dolore me affecturũ esse uidetur, si mecum unà reiiciatur, measq; partes dehonestet. Proinde hoc per totã memineris mihi orationẽ, quòd Poëta quidẽ ipse talium peccatorũ uobis innocens sit, ac procul à scena seiunctus alicubi sedeat, neq; quicq; ea curet, quę in theatro agũtur. Egò uero mei ipsius periculũ tibi faciam, qualis scilicet histrio sim, quantũcq; memoria ualeã: quod ad cætera attinet, nihil à nuncio Tragico distans. Quare si quid etiam minus aut parcius iusto uidebor dicere, uulgare illud tibi, & quod ubicq; in prõptu est, occurrat, quòd scilicet melius hoc fuerat, & quòd ipse poëta aliter fortassis idem dixerat. Me uero exibilaueris etiã, non admodum quicq; molestè feram. LVC. Vt benè sanè, ita me Mercurius amet, atq; adeò iuxta Rhetorum leges exordium hoc tibi peractũ est. Videris igitur etiã illa additurus fuisse, quòd non ita diu inter uos mutuo cõuersati estis, & quòd neq; ipse uenis ad dicendum paratus, & quòd satius fuerit ipsum illum dicentem audire: te enim pauca quædam, & quantũ possibile tum erat, memoria collecta & quasi comportata habere. An nõ hæc quoq; dicturus eras? Nihil igitur opus illis amplius tibi est apud me. Existimes autẽ huius rei gratia, quod ad prooemium atq; præfationem attinet, omnia te uerbis cõplexum, atq; consecutum esse. Quoniam egò iam & uociferari & applaudere paratus sum. Quòd si uero longius etiam differes, malignitatis eius inter ipsum certamen meminero, ac tum acutissimè sibilabo. PHI. Equidem & hæc quæ tu modo cõmemorasti, dicta mihi uelim, & illa quoq;, quòd neq; ordine, neq; ut ille, iusta quadam & cõtinua oratione de omnibus dicturus sum. Omnino em̃ hoc nobis impossibile est, neq; rursum illius personæ attribuendo sermonẽ, ne alio ac nouo etiam modo histrionibus illis similis fiam, qui sæpenumero aut Agamẽnonis, aut Creontis, aut etiam ipsius Herculis persona assumpta, ac uestibus auro contextis induti, & graue quiddam tumentes, mox ore in immensum diducto, exiguũ & gracile, adeoq; muliebre quiddam loquuntur, ipsa etiam Hecuba aut Polyxena multò demissius. Ne igitur et ipse eodem modo conuincar, maiorẽ omnino, quàm pro capite meo personam induisse, ipsumq; ornatum dehonestare, ex nuda tibi uolo, meaq; propria persona colloqui, ne cadẽs alicubi, ipsum illum Heroẽm, quem ago, mecum unà conuellam ac lacerem. LVC. Homo hic nunquam cessabit hodie cõtra me crebra illa scena atq; tragœdia uti. PHI. At uero cesso quidẽ, Ad illa aũt, de quibus cœperã mẽnunc conuertam. Principiũ igitur orationis illius, cõmendatio quædam fuit Græciæ, & eorũ hominũ, qui Athenis cõmorantur, quòd cum philosophia scilicet

Alia à simili.

De Pericle hic uersus ex Eurip. citatur: ἡμῶν δ' ὁ ῥητορ- ων τὸ κέντρον ἐγκατέλιπε τοῖς ἀκροωμένοις.

III. Exordium ab extenuatione suæ, referentis uidelicet personæ.

Propositio.

Encomium Athenarum, & eorũ qui ibi philosophantur.

licet, & paupertate unà educarentur, & neq; ciuium neq; peregrinorum quenquam oblectarentur, aspicientes, qui uoluptatem importãdo ad illos, antiquam illorum honestatẽ uiolaret. Sed si quis etiam ueniret ad illos, ita affectus, paulatim & transformarent ipsum, & ueteres mores atq; animos dedocerent, ac ad puritatem sobrietatemq; uitę transferrẽt. Memorabat itaq; quendam ex purpuratis istis, & multo auro fulgẽtibus, qui cũ uenisset Athenas, admodum insignis & conspicuus, magna comitantiũ turba stipatus, auro, uariaq; ueste exornatus, ipse quidẽ Athenienſibus omnibus existimabatur ualde beatus esse, & perinde ac deus quispiam suspiciendus: istis aũt miser atq; infelix quispiã uidebatur homuncio ille, statimq; eruditi illũ aggrediebantur, nõ acerbè, neq; etiã aperte interdicentes, ne in libera ciuitate, quocunq; ipse pacto uiuere uellet, sed postq; & in gymnasijs, & in balneis quoq; molestus erat, obterens seruis suis, & in angustum cogens, obuios, ex occulto quidã submissa uoce, quasi lateret, neq; tamẽ illum perstringere uellet, subiecit: Metui, inquiens, ne ille inter lauandũ periret. Atqui pax certè longa balneũ iam tenet, proinde nihil opus erat isto exercitu. Ille aũt audiens, quę res erat, interea erudiebatur. Rursum aũt ubi uestem illam uariam atq; purpureã exuebat sese, urbanè admodum floriditatem atq; nitorẽ istum colorũ irridentes, iam uer adest, dicebãt, &, unde nobis pauo hic, &, fortassis matris ipsius hæc est, & id genus similia. Atq; eodẽ pacto etiã cęteras illius cum risu carpebant, nunc annulorũ multitudinẽ, nunc comæ superuacaneã curam, nunc uictus intemperantiam atq; luxuriã notantes. Quare paulatim ad sobrietatem atq; modestiam reuocatus est, & longè melior, publicè ita emendatus ac doctus inde abijt. Quòd autẽ non puderet eos etiam paupertatem cõfiteri, referebat mihi uocem quandam, quã aiebat publicè ab omnibus emissam, audisse se in ludis Panathenaicis: Deprehensum em̃ quendã ex ciuibus fuisse, & ad præsidem ludorũ abductum, eo quòd in ueste tincta ad spectaculũ uenerat. Cęteros aũt, qui hominem uidebant, misertos illius, ac ueniã precatos esse. Atq; ubi præco iam proclamaret, quòd in leges cõmisisset, quia tali cũ ueste ludos spectaret, oẽs una uoce, quasi antea super hoc deliberassent, exclamare cœpisse: ut uenia daretur talibus induto, neq; enim aliam uestẽ habere illũ: Hæc igitur prædicabat ille mihi, & præterea libertatẽ quoq; eam, quæ illic esset, ac uictus frugalitatem, nec non & ociũ, & quòd homines minimè curiosi atq; auidi rerũ essent, cuius generis uirtutes infinitę apud illos sunt. Ac pro certo indicabat mihi, cõuersationẽ eorũ hominũ philosophiæ ipsi consonã esse, moresq; puros ac sobrios cõseruare posse, studioso uidelicet homini, & qui diuitias cõtemnere didicisset, Et qui secũdum ea, quæ natura honesta sunt, uiuere secũ ipse statuisset, ei illorũ hominũ uitam q̃ maximè aptam atq; accommodã esse. At qui diuitias amaret, auroq; delectaretur, præterea purpura atq; potẽtia felicitatẽ metiretur, qui & libertatem nunq; gustassẽt, & cũ seruitute enutritus esset, aut qui uoluptati toto animo incumbens, huic uni inseruire atq; obsequi statuisset, amãs epularum ac mensæ opiparè instructæ, indulgens uino ac rebus uenereis, plenus præstigiarum, deceptionis atq; mendacij; Aut rursum qui delectaretur audiendo cythararũ sonitus, aliorũq; instrumentorũ lasciuos crepitus, gauderetq; cãtilenis perditis & eneruatis, talibus uidelicet hominib. cõuenire loci huius cõsuetudinẽ, Ibi enim rerum charissimarum ipsis, omnes plateas, omniaq; fora referta esse. Ac licere ipsis omnibus quasi portis uoluptatem recipere, partim quidem per oculos, partim autem per aures & nasum, partim etiam per gulam, & per uenerea, Qua præterea fluente, perenni ac turbulento quodam flumine, omnes, irriguit, uiæ complanantur. Siquidem in unũ conueniunt & adulteriũ & auaricia, & periurium, & id genus reliquum uoluptatum: Relaxatur aũt atq; auertitur, animo submerso atq; obruto undiq;, omnis uerecũdia, & uirtus, & iustitia, quibus locus ille desertus & uacuus redditus, siti aũt semper impletus, suppullulat multis ac feris cupiditatibus. Ac talẽ quidem describebat mihi urbẽ, taliumq;

A temperantia & honestate uitæ, & à doctrinæ effectu.

Doctrinæ confirmatio ab exemplo.

Continentiæ ac paupertatis cõfirmatio eiusdem rationis.

Collatio, et reprehensio Romanæ urbis, & eius intemperãtiæ, ut quæ philosophis minimè conueniat.

magis

magiſtram bonorum. Ego itaq́, inquit, quando primum ex Græcia reuerſus fueram, atque iſta iam propius aſpiciebam, reuocans me ipſum, & quaſi uerbis compellans, rationem poſcebam aduentus huc mei, Homerica illa uidelicet mecum ipſe dictitans: Cur autem infelix, deſerto lumine Phœbi, (Græcia nempe, & felicitate illa atque etiam libertate,) Veniſti, ut uideas, loci huius tumultus, ſycophantas uidelicet, ſalutationes ſuperbas, cœnas, adulatores, homicidia, teſtamentorum expectationes & amicitias ſimulatas? Aut quid tandem facere decreuiſti, cum neq́ diſcedere hinc, neq́ cõſuetis & inueteratis hiſce uti poſſis? Hoc igitur pacto mecum ipſe conſultans, & quemadmodum Iupiter Hectorem illum, ita meipſum è telis, ut dicitur, ſubducens, *Verba Tireſiæ ſunt ad Vlyſſem, ex Odyſ. M.*

Eq́ hominum cæde atq́ tumultibus, eq́ cruore, de cætero domi continere me ſtatui, atq́ hanc muliebrem quandam uitam & timidam pleriſq́ uiſam, proponens mihi, cum ipſa philoſophia, Platone, & ueritate colloquium habeo. Ac meipſum quaſi in quodam amplo ac populoſo theatro collocans, ex ſublimi admodum inſpicio atq́ contemplor ea quæ geruntur, quæ partim eiuſmodi ſunt, ut multũ delectationis ac riſum exhibere poſſint: partim etiã, ut uirum uerè conſtantem ac firmũ tentare ac labefactare aliquo modo queant. Nam ſi malorum quoq́ encomiũ aliquod dicere conuenit, ne credas maiorẽ ullam uirtutis palæſtram eſſe, aut ueriora uſq́ animorũ experimenta fieri, quàm in hac ciuitate, & in ea qua hic uiuitur conſuetudine. Neq́ enim parũ eſt reſiſtere tot quidẽ cupiditatibus, tantis autẽ ſpectaculis atq́ auriũ illecebris undiq́ attrahẽtibus ac detinentibus, ſed oportet omnino Vlyſſis exemplo, præternauigare illa, non quidem ligatis manibus, ut ille, nam hoc formidoloſum foret: neq́ etiã auribus cera obturatis, ſed audientẽ atq́ liberum, & uerè animũ ſupra hæc elatum habentem. Licet autem & Philoſophiam mirari, conferendo cũ illa tantam hominũ amentiã atq́ ſtultitiã: Bonaq́ iſta fortunæ contemnere, ubi aſpexeris, uelut in quadam ſcena, ac multiplici, perſonarũ uarietate, fabula, aliũ quidẽ ex ſeruo dominũ prodire, alium autẽ ex diuite pauperem fieri: contrà aliũ ex paupere ſatrapã aut regem: rurſus alium amicũ huius, alium inimicũ, alium etiam exulem eſſe. Nã hoc certè uel grauiſſimũ eſt, quod, licet fortuna ipſa teſtetur ſeſe in humanis rebus ludere, fateaturq́ nihil illarũ certum ac ſtabile eſſe, nihilo minus tamen, quotidie iſta aſpicientes, & diuitias expetũt & potentiã: ac pleni obambulant omnes earum rerũ ſpe, quarum euentus nunq́ ſequatur. Quod autem uidelicet dixi, quòd ei ridere ad hæc, quæ alibi geruntur licet, atq́ animũ oblectare, illud tibi iam exponã. Quomodo enim non ridiculi ſint diuites ipſi, qui & purpuras ſuas ſpectandas exhibent, & digitorũ annulos oſtentant, & omnino multas præ ſe ferunt ineptias. Quod autẽ omnium abſurdiſſimũ eſt, etiam ob uios aliena uoce ſalutant, & hoc quaſi magno aliquo, cõtentos eſſe uolunt, ſi ſolum ipſos aſpexerint. Quidã uero faſtuoſiores adorari etiã cupiunt, non à longe, neq́ ut Perſis mos eſt, ſed neceſſe eſt, propius accedentem, & ſeſe incuruantem, animo à longe demiſſo & humiliato, illiuſq́ affectu etiã corporis ſimilitudine declarato, pectus aut dextrã deoſculari, quòd ſanè beatũ atq́ ſpectabile uidetur, etiã ijs qui honorẽ hunc nunq́ aſſequũtur. Ille uero ſtat in longũ tempus ſeipſum præbens decipiendũ. Vbi & hanc illorũ laudo inhumanitatẽ, quòd neque ore nos approbãt aut cõpellant. Cęterũ his multò ridiculi magis ſunt, ipſi ſectantes atq́ obſeruãtes, qui de media nocte ſurgẽtes circũcurſant totã ciuitatem, & à ſeruis excluſi foribus, canes & adulatores, & id genus alia audire ſuſtinent. Primi uero huius tã acerbæ circuitionis, ipſis onerоſa illa atq́ multorũ malorũ cauſa cœna eſt. In quaquidem illi, quàm multa ingurgitantes: quã multa autem potantes, quã multa etiam, quæ proloqui nõ decet, reprehendẽtes poſtremo, aut ægre ferentes diſcedũt: & uel ipſam criminantur cœnã, uel contumeliã aut ſorditiẽ accuſant. Pleni autẽ & angiportus ſunt uomentibus ipſis, & circa

Amplificatio cœptæ deſcriptionis per diſtributionem. I.

Quæ animum ſapientis labefactare poſſint:

Conſolatio & effectus philoſophiæ.

II.

Quæ ridicula ac ſtulta.

ὑποτυπωσις diuitum faſtuoſorum. 1.

Adulatorum et ſectantium coena. 2.

circa uilissima quęq; prostibula depugnantibus. Et complures ipsorum in multum diem decumbentes, circumeundi causam medicis præbẽt. Quidam enim id quod absurdissimum est, neq; egrotando quiescunt, aut ocium ducunt. Ego uerò multò adulatores ipsos magis perditos esse quàm quibus adulantur, existimo, & propemodum authores illis existere superbię ac fastus istius. Nam cũ illorum opulentiam & rerum omnium abundantiam admirantur, aurum laudibus extollunt, uestibula mane complent, & accedentes ipsos quasi dominos appellant, quid quæso etiam cogitare illos consentaneum est? Quòd si uero cõmuni decreto uel paululum modò abstinerent ab hac uoluntaria seruitute, an non putas è diuerso ipsos diuites ad fores pauperum atque mendicorum uenturos esse, ultro rogantes ne ignobilem atque obscuram, & quasi absq; teste latentem ipsorum felicitatem relinquerent, neue paterentur ut inutilem, & ab omni usu remotam, & mẽsarum pulchritudinem, & domorum magnitudinem perire. Neque enim sic ipsas diuitias amant, ut propter diuitias beatos atq; felices sese existimari. Atq; ita sane res habet, ut ulla sit utilitas possidenti, neque pulchrarum ædium, neq; auri, neq; eboris, nisi sit qui illa admiretur. Oportebat igitur tali aliqua uia diminuere ipsorum existimationem, & extenuare potentiam, obijciendo, & quasi propugnaculum aliquod opponendo diuitijs, despicientiam istam atq; contemptum: nunc uerò colendo contrà & obseruando ad stultitiam atq; amentiam illos adducunt. Atq; homines quidem indoctos, & ignorantiam manifestè confitentes, huiusmodi factitare, tolerabilitis meritò existimetur. At uero eos, qui philosophari quoq; se simulant, multò etiam ineptiora his, magisq; ridicula facere: illud tandem omnium grauissimum est. Quomodo enim me putas animo affectum esse, quoties uideo istorum aliquẽ, maximè eorum qui ætate prouecti sunt, adulatorum turbis immiscerì, & illorum aliquem, qui honores gerunt, satellitum modo deducere atq; sectari. deinde & cum ijs, qui ad cœnam uocare solent, colloquia serere, insigniorem autem magisq; conspicuum cæteris, ob ornatum & habitum esse. Quod uel maximè indignari soleo, quòd nõ itidem personam ac habitum mutãt, cum utiq; quod ad cætera attinet, eodem modo fabulam agant. Nam quæ in conuiuijs operantur, cui quæso adulatorum illa cõparabimus? an nõ replentur cibo, multò quàm cæteri minore molestia? an non inebriantur magis quàm alij manifestè? à conuiuio autem surgunt omnium ultimi: deinde & plura alijs auferre secum uolunt: si qui uerò ipsorum urbaniores paulò sunt, sæpenumero etiam cãtare incipiunt. Atq; hæc quidem pro ridiculis ille censebat. Præcipue uerò etiam eorum mentionem faciebat, qui pacta mercede philosophãtur, uirtutemq; ipsam uenalem tanquam de foro proponunt. Ergastula igitur & cauponas illorum scolas uocabat. Censebat enim eum, qui diuitias contemnere, alios docere uellet, principiò se ipsum ueris & quęstu superiorem gerere debere. Quoniam & ipse reuera talia agebat, non solum gratis conuersando ac differendo cum uolentibus, sed & indigentibus necessaria subministrando, omnemq; omnino diuitiarum abundantiam contemnendo. Ac tantum aberat ab expetendo ea, quæ ad ipsum nihil spectabant, ut ne suarum quidem rerum, quæ illi interim corrumpebantur, curam aliquam gereret, ut qui & agrum, quẽ non procul ab urbe habebat, multis iam annis ne inuisere quidẽ dignatus fuerit. Quin & principio neq; suum esse illum constituebat, illud, opinor, distinguens ac disputans, quòd natura quidem istarum rerum nullius domini sumus, lege autem & per successionem usum earum in tempus incertum acquirẽtes, temporanei seu momentanei possessores habemur. Ac, posteaquam terminus ille constitutus præterierit, tunc rursum alius easdem à nobis accipiens, nomine illo fruitus. Non parua autem etiam illa præbẽt imitari uolentibus exempla, uictus scilicet frugalitas, exercitiorum iustus modus, personæ ipsius uenerabilitas, et ue-

Amplificat adulatorum dementiam ab effectu & consequentia.

Commonitio ex contrario.

Alia amplificatio à personarum qualitate siue conditione.

Descriptio simulatorum philosophorum.

Ab intemperantia.

Ab auaritia.

Redit ad Nigrinum, quem ut ueri philosophi exemplum proponit. Et ut antè illius orationem, ita hic doctrinam & uitam eius commendat.

stitus

ſitus mediocritas, & ſuper omnia hęc aptum ad omnia mentis attemperamentum, mortumq; facilitas. Monebat autem eos, qui cum eo uerſabantur, ne cunctarentur, aut in certos dies extraherẽt, bene aliquid facere, id quod multi ſolerent, prefinientes ſibi, uelut diem aliquam conſtitutam, aut feſtiuitates ſacrorũ aut ſolemnes conuentus, tanquam ab illis auſpicaturi, mendacia uitare, & conuenientia facere. Volebat enim liberũ, & ab omni cunctatione remotum eſſe illum ad honeſta impulſum ac mentis impetum. Manifeſtò autem apparebat, quòd & tales philoſophos damnarat, qui uirtutis meditationem eã putabant, ſi multis neceſſitatibus atq; laboribus adoleſcentes reſiſtere, exercitatione ac uſu aſſuefeciſſent. Atq; ob id multi ligare atq; uincire ſe iubebant, alij aũt flagellis uerberabant. Qui uero elegantiores paulò erant, etiã ferro ſuperficiem corporis radebant. Putabat enim ille multò prius in animis duritiem iſtam, et firmitatem contra dolores ac perturbationes, parandam eſſe. Et qui optimè inſtituere atq; erudire homines uellet, partim animi, partim corporis, partim etiam ætatis, & prioris educationis rationem atq; obſeruationem quandã habere debere, ut ne, ea quæ uires excederent, imponendo, reprehenſionem incurreret, Multos ita q; & mortuos ex eo eſſe dicebat, dũ prẽter rationem ita ſupra uires intenderentur. Vnum autem etiam ipſe uidi, qui cum iam ea apud illos mala deguſtaſſet, quam primum ueros ſermones ueramq; doctrinam audiuit, irreuocabili curſu aufugiens inde, ad ipſum peruenit, uidebaturq; multò quàm antea quietiore animo eſſe. Iam uero digrediens ab iſtis, aliorum rurſus hominum mentionem faciebat, perſequendo uerbis & eos qui in urbe fiunt tumultus, & quo pacto alij ab alijs impelluntur. Prẽterea et theatra, et Circum, et equeſtres ſtatuas, & equorũ ipſorum nomina, deq; ijs ipſis in angiportis colloquia. Multa enim reuera equorum paſſim ibi inſania eſt. Iam & multos eorum, qui pro ſtudioſis ac grauibus habentur, reprehendebat. Poſt hęc autem quaſi alteram fabulæ partem attingebat, notando ea, quæ circa funera mortuorum & teſtamenta agitantur, hoc addens, quòd unam hanc uocem, Romanorũ pueri per omnem ætatem ueram emittant, eam intelligens, quæ in teſtamentis uſurpatur, qua petunt, ne à ſua ueritate depellantur. Illa uero etiam, interea cum ab eo dicerentur, riſu proſequi coactus ſum, quòd & ſecum ſepeliri ignorantiã ſuam uelle eos aiebat, & ſtultitiam ſuam aperte ſcripto etiam teſtari, dum alij ueſtes, quibus in uita precioſioribus uſi ſunt, comburere eodem rogo ſecum mandãt: alij autem & ſeruos certos ad ſepulchra adſtare. Rurſum alij cippos ſiue columnas quoq; coronari ſertis præcipiunt, ſtolidi uidelicet etiã in ipſa morte manentes. Coniecturam igitur inde fieri uolebant, inquit, quid in uita ab illis actum ſit, quando talia de ijs quę poſt mortem ſecutura ſint, teſtamẽtis mandant. Hos enim illos eſſe, qui precioſa ac chara obſonia emere ſolent, uinumq; in cõuiuijs cum plauſu et odoribus effundunt, qui media etiam hyeme opplentur roſis, raritatemq; illarum & intempeſtiuum amant. Illud autem quod ſuo tempore & ſecundum naturam fit, pro uili & abiecto faſtidiunt. Hos illos eſſe, qui & unguenta bibunt, quo nomine uel maximè eos carpebat, quòd ne uti quidem cupiditatibus ſcirent, ſed & in hiſce peccarent, finesq; earum confunderent. Vndiq; permittentes uoluptatibus animum proterendũ et conculcandum. Et hoc quod in Tragœdijs atq; Comœdijs dicitur, Iam et prẽter caſam incitati. Soloeciſmum igitur uocabat hoc genus uoluptatum. Cæterum ex eadem ſententia etiam illa dicebat, prorſus Momi illius uerba imitatus. Vt enim ille reprehendebat tauri artificem deũ, qui non præpoſuiſſet oculis cornua, ita ſcilicet & ipſe accuſabat eos, qui coronas geſtabant, quòd locũ, ubi eas adhibere deberent, ne ſcirent. Nam ſi afflatu atq; odore, inquit, uiolarũ roſarumq; delectantur, ſub naſum eos potiſſimũ coronari oportebat, iuxta ipſam, quàm proximè fieri poteſt, reſpirationem, ut quàm plurimũ inde uoluptatis attraherent. Eodem modò &

II. Doctrina de bene agendo.

Contra apathiam.

De frugalitate et iuuæ modeſtia

De ſtulticia circa extremas uoluntates.

Exitus reſpondere principijs in uoluptuarios.

Sic Eraſmus hunc locum uertit, in prouerbio: Ita fuge, ne præter caſam.

Ingulosos.

illos irridebat, qui miram quandam diligẽtiam in apparandis coenis adhibent, dum liquamentorum uarietatem, et bellariorum curiosam atq; immodicam eõpositionem sectantur. Nam rursum & hos dicebat breuis ac modico tempore duraturæ uoluptatis amore, multa negocia sustinere. Indicabat autem, quatuor illos digitorum caussa, totum hunc sui cipere laborem solere. Tot enim digitorum mensuram æquat uel longissimum hominis guttur. Nam neq; antea, quã eorum quæ tam charo emuntur, quicquam ederũt, ullam uoluptatem eos capere, nec rursum postea quàm illa deuorata atq; absumpta sunt, suauiorẽ cęteris, illam, quæ fit ex tam præciosis & charis istis, repletionem reddi. Restare igitur ut illam, quę uelut in trãscursu percipitur, uoluptatem, tam grandi pecunia mercentur, Consentanea autem ipsis dicebat accidere ob inertiam atq; imperitiam istam, quòd ueriores illas uoluptates ignorarent, quas omnes Philosophia suppeditat, & quasi subministrat ijs, qui laborare uolunt. Cæterùm de ijs quæ in balneis aguntur, multa sanè commemorabat, & de multitudine prosequentiũ, & de contumelijs, & de ijs qui seruis impositi gestarentur, ac tantum non efferrentur. Vnum aũt maximè ac prę ter cętera odisse uerbum uisus est, frequens autem in ciuitate hoc est, & in balneis propemodum familiare ac patrium. Prętereuntes enim quosdã ex seruis clamare oportet, & admonere, ut pedibus prospiciant, si quid extantius paulò, aut cauum subiturus sint, atq; ita cõmonefacere eos, (id quod absurdissimum est) quo scilicet meminerint, ire sese. Graue igitur atq; intolerandum putabat esse, si cum ederent alieno ore nõ indigerent, aut manibus, neq; cum audirent, aliorum auribus uterentur, oculis autem aliorum, ualentes ac sani, ad prospiciendum opus haberent. Ac sustinerent uoces audire, quæ miseris hominibus & excoecatis conuenirent. Hæc enim ipsa accidere illis in foro, & medio die, & hoc ciuitatem atq; remp. ipsis uelut humeris suis sustinentibus. Hæc atq; huiusmodi multa alia uerbis persecutus, dicendi finem fecit. Ego uero hucusq; cum admiratione ac ueluti stupefactus auscultabam illum, metuens ne conticesceret. Vbi uerò hic loqui desijt, illud nimirum, quod Phæacibus olim accidit, ego quoq; passus sum. Longo enim tempore ad ipsum aspiciens quasi delinitus atq; permulsus, deinde multa confusione atq; uertigine correptus, partim sudore manabã, partim loqui uolens, destituebar uiribus, ac retrò inhibebar. Ipsaq; uox deficiebat me, neq; lingua tam amplius officio seruiebat suo, postremo prędubio atq; inopia agẽdi lachrymabar. Neq; enim summam duntaxat cutem perstrinxerat, aut fortuito aliquo leuiq; ictu, oratio illa tetigerat me, sed altius, & omnino ad uiuum usq; plaga hæc peruenerat. Ac certo admodum, sciteq; líbrato iactu emissa oratio ipsum, si ita dicendum est, animum interciđit. Si enim decet nonnihil & me iam philosophicos attingere sermones, ita equidem de hisce existimo: Videtur mihi animus hominis sollertis & ingenioſi, admodum similis esse scopo alicui tenero ac molli. Sagittarij autem in hac uita multi, qui plenas quidem pharetras, uarijs atq; omnis generis orationibus habent, cæterum non omnes certò iaculantur ac destinata feriunt, sed alij ipsorum, neruo nimiũ intento, uehementiori impetu & satis est, telũ emittunt. Et apprehendunt quidem etiam isti uiam, sagittæ autem ipsorum in scopo non manent, sed præ uehementia ictus penetrantes ac transuolantes, pertusum modo atq; hiantem uulnere animum relinquere solent. Rursum alijs diuerso huiusmodi pacto euenit. Nam præ imbecillitate uirium, & quòd laxiore neruo iaculantur, sagittæ ipsis ad scopulum usq; non perueniunt, sed soluto impetu, sæpenumero in medio cursu deficiunt ac decidunt. Quòd si uero interdum etiam scopum contingunt, summum illum quidem, & in superficie tantum perstringunt, altiorem autem plagam nequaquam infligunt, neq; enim ualido impulsu atq; impetu emissæ fuerunt. At qui bonus iaculator est, atq; huic nostro similis, principio quidem diligenter circumspiciet scopum, ne nimis, neue nimis mollis solidus,

In molles.

Conclusio, qua ut à principio rursum cõmendat orationem à re et effectu.

Amplificatio effectus à simili, et effectione

&

& transmittẽdo telo durior sit. Sunt enim & scopi quidam qui omnino ne uulnerari quidem possunt. Vbi autem hæc omnia perspecta habet, tum demum tincta atq; infecta sagitta, non uenenò, quemadmodum Scytharum sagittæ tinguntur, neq; resina, perinde ut Curetum, sed sensim mordicãte pariter & dulci pharmaco inuncta, uere iaculari solet. Illud autem quod iactum est, bene adeo & pro modo suo satis fortiter impulsum, eoq; penetrans ut iam transiturum esse uidear, citrà tamen desinat, & manet pariter, & multum medicamenti illius de se emittit, quod uidelicet dispersum, totum circumquaq; animum ambit & complectitur, atq; hoc illud est, quo & oblectantur, & cur lachrymas inter audiendum emittunt. Quod & mihi accidit, paulatim ac tacitè medicamento illo animum mihi obeunte. Succurrebat igitur mihi Homericum illud ad ipsum dicere:

Sic iace, siqua uiris per te noua lux oriatur.

Quemadmodum enim qui Phrygiam tibiam audiunt, non omnes insaniunt, sed quotquot ipsorum à Rhea corripiuntur, atq; ij audito carmine, prioris affectus ac perturbationis reminiscuntur. Ita & qui philosophos audiunt, non omnes attonitiac lauci abeunt: sed illi solum, quibus quasi fomes aliquis, philosophiæ cognatus, iam antea, natura insitus atq; innatus fuit. LVC. Quàm grauia & admiratione digna, atq; adeo diuina, ô amice, uerbis commemorasti. Multaq; reuera, ambrosia & loto saturatus, me non aduertente, fuisti. Quare & interim dum tu ista dicis, nescio quid animo meo accidit, & nunc desinente atq; tacente te, moerore afficior. Ac ut tuo uidelicet exemplo dicam quoq;, saucius sum. Nèq; uero mireris, nosti enim quòd & illi, qui à canibus rabiosis mordentur, nõ ipsi solum rabie corripiuntur, sed & siquos alios ipsi in ea insania, eodem illo modo afficiunt ac ledunt, etiam illos mente deiici, atq; in furorem uerti solere. Nam simul cum morsu etiam affectionis istius quiddam in alium transfertur, ac morbus ille fœcunditate quadam subinde alios atq; alios de se procreat, fitque insaniæ istius omnino multiplex successio. PHIL. Itaque etiam ipse nobis iam amare confiteris. LVC. Prorsus igitur, teq; iam etiam oro, ut communem aliquam medicinam nobis excogites atq; inuenias. PHIL. Ergo Telephi illud necesse erit facere. LVC. Quodnam illud dicis? PHIL. Vt ad eum, à quo uulnerati sumus, redeamus, & ab illo medicinam petamus. Telephi sagitta

IVDICIVM VOCALIVM.

MARTINO BOLERO INTERPRE.

ARGVMENTVM.

EST (autem) lusus ualde festiuus atq; elegans, ad exemplum iudicialis actionis compositus. Queritur enim σῦγμα de ui & iniuria τοῦ, quòd ab eo plurimis dictionibus spolietur, & quasi de sua possessione deiiciatur. Exordio beneuolentiam captat simulatione modestiæ, & excusando necessitatem suam. Deinde per translationem ad θέσιν uenit. Nullam literarum suo loco et ordine mouendam esse. Hinc iudicibus admonitis ut pro officio suo agant, & cæterarum ordinem atq; dignitatem cuiq; conseruent. Narratiunculam subiungit, quæ confirmationem causse continet. Hanc postea longa primum enumeratione aliorum damnorum eidem sibi illatorum amplificat: deinde etiam collatione modestiæ suæ, & illius petulantiæ tum erga se, tum erga cæteros etiam homines, & quàm idem etiam hominibus inuisum ac detestabile sit, docet.

IMPERANTE ARISTARCHO PHALEREO SEPTIMA Octobris, actionem instituit σῦγμα aduersus τοῦ.

Constitutis iudicibus septem uocalibus, de ui & rapina, spoliari se dicens omnibus illis uocibus, quæ duplici τοῦ proferri solent.

Exordium, à simulatione modestiæ & excusatione necessitatis.

ACTENVS quidem ô iudices Vocales, non admodũ grauiniuria adfectus ab hoc τῷῶ, uod meis rebus abutebatur, & inde auferebat, unde minimè conueniebat, quod quidem damnum non grauiter tuli, nonnulla etiam quæ dicebantur, audiuisse me dissimulabam, propter modestiam, quam uos ipsi nostis me seruare, cum erga uos, tum erga alias syllabas: postquam uerò ad tantam auariciam & amentiam peruenit, ut non modò non sit contentum ijs

Amplificatio à futuro periculo.

quæ ego sæpe dissimulaui, uerùm iam maiorem uim inferat, ipsa me necessitas cogit ut accusem ipsum apud uos, qui utrunq; nostrùm nouistis. Non autem exiguus metus propter istam miseriam me inualit. Nam cum prioribus iniurijs, maiores semper addat, prorsus me è domestica sede expellet, ita ut parum iam absit, dum ego ista dissimulo, quin ne inter literas quidem amplius numerer, & in simi

A translatione

li quodam uerser metu. Est itaque æquum, non modo uos iudices, sed omnes etiam reliquas literas huius doli curam gerere. Nam si, ut libet unicuiq; licebit é suo ordine, in alium uiolenter irrumpere, idque uos, sine quibus nihil omnino scribitur, permiseritis, non uideo quomodo, sua quique ordines, iura, iuxta quæ à principio constituti sunt, tuebuntur. Sed non existimo uos unquam ad tantam incuriam uel negligentiam peruenturos, ut ea feratis, quæ cum æquo & iure pu-

Exemplũ damnante illati aliis quoq;.

guant. Et ut uos certamen omiseritis, tamen mihi, qui iniuria adfectus sum, negligendum non erit. Atque utinam aliarum quoque literarum audacia ab initio statim, cum cœperunt contra leges delinquere, esset repressa, neque enim litigaret ad hunc usque diem λάμβδα cum ῥῶ, disceptans de uoce κίσηρις & κίφαλαλγία. Neque etiam τῷ γάμμα esset cum κάππα certamen, neque tam sæpe ad manus propè ueniissent in fullonia, de dictionibus γναφεὺς & γνάφος disceptantes. Quin cessaret etiam hoc γάμμα cum λάμβδα contendere, dictionem μέριμνα il-

Locus cõmunis

li surripiens, imò suffurans. Adeoq; reliquæ autem literæ, quieuissent seditiones mouere contra leges. Est enim pulchrum unamquamq; literam in eo ordine, quem primum sortita est, manere, transcendere uerò eò quò non oportet, eius est, qui ius & æquum soluit. Et qui primus uobis has leges finxit & formauit, siue Cadmus fuerit ille insularis, siue Palamedes Nauplij filius, quanquam nonnulli hanc prudentiam Simonidi tribuant, non ordinem tantum, per quem sua quibusq; literis, præsidentiæ dignitas, firmiter permanet, definierunt uide licet quæ debeat esse prima, quæ secunda, sed qualitates etiam & uirtutes, quas habent singulæ nostrum constituerunt. Et uos quidem, ô iudices, honore adfecerunt præcipuo, propterea quòd uestro Marte, potestis sonum efficere. Semiuocales uerò secundo loco dignati sunt, eo quòd sine uestro accessu exaudiri nequeunt. Ex omnibus etiam literis, quibusdam, omnium postremum locum, decreuerunt, mutis scilicet & uoce carentibus. Has itaque leges per uos uocales conseruari decet. Hoc uerò τῷῶ, neque enim possum ipsum turpiori nomine ad

Propositio.

pellare, quàm quo nominari solet, per Deos, nisi duæ quædam bonæ ex uobis & aspectu decenti ἄλφα scilicet & ὖψιλον se illi coniunxissent, ne audiretur quidem solum. Hoc inquam mihi maiorem uim quàm nullæ unquam literæ, inferre ausum est. Nam nominibus & uerbis patrijs me extrudere, præterea ex ipsis etiam coniunctionibus & præpositionibus expellere tentat, adeo ut istam immodicam auariciam porrò ferre nequeam. Verum iam tẽpus est dicere unde & à quibus res initium sumpserit. Peregrinabar aliquando in Cybelo, id oppi-

Narratio, continens causæ cõfirmationem.

dulum est non iniucundum, colonia, sicuti fertur, Atheniensium, adducebam uerò mecum fortissimum ῥῶ ex uicinis meis optimum. Diuertebam uero ad comicum quendam poëtam, huic nomen erat Lysimacho, & à maioribus, quantum adparebat, genere erat Bœotius, sed tamen, de se dici uolebat, quòd in media Attica natus esset. Apud hunc hospitem ego huius τῷῶ auariciam deprehendi,

bendi. Equidem cum hactenus paucis quibuſdam manus intuliſſet, dicendo τετραόντα, priuans me meis cognatis, exiſtimabam eam eſſe conſuetudinem literarum, quæ unà mecum eſſent educatæ. Præterea cum τύμιγον & ſimiles quaſdam uoces mihi detraxiſſet, dicere etiã eas eſſe ſuas, audiebam patienter, nec uehementer admodum me ea res mordebat, uerum cum ab eis initium ſumpſiſſet, atque poſtea auſum eſſet etiam dicere κεφίτιγον & κάφυμα, & πίφαν, deinceps abiecto omni pudore, βασίλιφαν quoque nominare, haud leuiter ſum cõmotus, & ita accenſus, timens ne quis temporis ſucceſſu etiam σῦκα, τῦκα adpellet, oro autem uos per Iouem, ut mihi indignanti, & iuſta ira commoto, præterea omni ope & auxilio deſtituto, ignoſcatis. Neque enim paruum hoc, aut leue eſt periculum in quo uerſor, cum præter quàm quòd aſſuetis & familiaribus literis me ſpoliauit, etiam κίοσαν, id eſt, picam, auem meam loquaciſſimam, ex medio ſinu, ut dici ſolet, abreptam, κίτταν appellauit. Quin & φάσαν, id eſt, palumbum, unà cum νήσσας, id eſt, anatibus, & κοσσύφους, id eſt, merulis, abſtulerat, interdicente Ariſtarcho. Eripuit etiam non paucas apes. In Atticam uero ueniens ex media illa regione ὑμηττόν præter ius rapuit, idque uobis ipſis & alijs quibuſdam ſyllabis uidentibus. Verum quid ego iſta commemoro, cum me tota Theſſalia expulerit, uelitque eam Thettalian dicere? toto inſuper mari ſum excluſum. Neq; à beris hortenſibus ſibi temperat, ut iam, quod dici ſolet, ne paxillus quidem mihi reliquus ſit. Quòd uero litera ſim, quæ nulli nocere ſtudeam, uos ipſi mihi teſtes eſtis, neque enim unquam accuſaui literam ζῦτα, quæ mihi σμάραγδον abſtulit, & totam σμύρναν ſurripuit. Nec ipſo etiam ξῦ omnia fœdera & pacta rumpenti, litem intendi, ipſo etiam Thucydide opem illi ferente. Etenim uicino meo ῥῶ uenia danda, quòd morbo adfectum ſit, & meas apud ſe μυρρίνας, id eſt, myrtus, plantarit, & quòd melancholiæ malo laborans me in faciem percuſſerit. Et talis quidem litera ſum ego. Hoc uero τῶ quàm ſit natura uiolentum aduerſus reliquas omnes literas, & quàm à nullis omnino abſtinuerit, conſideremus, ſed & δ'ελτα & θῆτα & ζῆτα, & propè omnia literarum elementa iniuria adfecit. Accerſe mihi læſas literas. Auditis uocales iudices ipſum δ'ελτα, dicere: ſurripuit mihi meam ἐνδ'ελέχειαν, pro qua uult ut dicatur ἐντελέχεια, quòd ſanè contrarium eſt omnibus legibus. Auditis uociferari θῆτα, & capiti capillos euellere, eo quòd priuatum eſt cucurbita. Auditis ipſum etiam ζῆτα ſuis uocibus συρίζειν & σαλπίζειν ſpoliatum eſſe, adeo ut ne γρύζειν quidem id eſt, mutire, illi porrò liceat, quis iſta quæſo ferat? aut quæ pœna ſatis magna erit tam ſceleſto? Verum hoc non tantum cognatum ſibi elementorum genus lædit, ſed iam ad homines etiam, iiſdem moribus ſe contulit. Neque enim permittit ut recta ferantur linguis. Imò uero Iudices, interim enim res humanæ rurſus me admonuerunt γλώσσης, id eſt, linguæ, nam expulſum me hac quoque parte, γλῶσαν facit γλῶτταν. ὁ reuera linguæ pernicioſus morbus τῶ. Verum rurſum me conferam ad illud, quod cœperam, atq; homines defendam in iis, in quibus aduerſus eos delinquit. Nam conatur illorum uoces quibuſdam uinculis conſtringere & diſcerpere, ita ut ſi quis pulchrum quidpiam uidens, idque καλόν, adpellare uelit, hoc τῶ ſtatim irruens ταλόν ipſum dicere cogit, adeo cupit in omnibus præſidentiam obtinere. Rurſum alius quiſpiam dicit, πόδι κλήματος, id eſt, de palmite, hoc uero, eſt enim reuera λῆμον, id eſt, miſerum, λῆμα facit quod erat κλῆμα. Et quidem non plebeios tantum homines iniuria adficit, ſed iam etiam magno illi regi, cui fama eſt ipſam terram & mare ceſſiſſe, atque naturas ſuas reliquiſſe, inſidias tendit, & ex ipſo, cum κῦρος ſit, τῦρον quendam efficit. Atque in hunc modum uocem hominum lædit. Quomodo uero re ipſa & opere, eoſdem lædat, audite: plorant homines, atque ſuæ fortunæ uices deflent, atque ipſum ſæpe Cadmum execrantur, quòd τῶ in literarum genus induxerit, aiunt enim Tyrannos eius literæ corpus ſecutos atque figuram imitatos, poſtea ſimili figura ligna fabricaſſe, in qui-

Amplificatio cõfirmationis à magnitudine iniuriæ, quã præcedentium enumeratione amplificat.

Alludit ad dictiones θάλασσα, σεῦτλον, πήτταλος.

Collatio ſuæ modeſtiæ & aduerſarij proteruitatis.

Alludit ad κόρσιν et κόρρην.

A teſtimonijs aliarum.

Alludit ad uocẽ χολοκύνθη, quæ interdum per θ. interdum per τ. ſcribitur.

Quomodo pro εο συρίσδειν, & ϑαλπίσδειν Dores dicunt.

Cauſſam ſuam probabilem facit ex ijs quæ idem τῶ etiam in aliòs peccarit.

Amplificatio à perſonæ qualitate.

Epilogus. bus homines ſuſpendant. Atque ex hoc, huic tam pernicioſæ fabricæ, peſſimum nomen obueniſſe. Propter iſta omnia quot mortibus ipſum τοῦ dignum eſſe iudicatis? Ego quidem exiſtimo meritò hoc ſolum ad ſupplicium ipſius τοῦ relinqui, ut pœnam in ſua illa figura ſuſtineat, propterea quòd crux ab ipſo fabricata eſt, & ab eo nomen illi homines impoſuerunt.

Crucis ſupplicium.

TIMON SIVE MISANTHROPOS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

ORNATISSIMO IVRIS VTRIVSQVE DOCTORI THOMAE Ruthallo Secretario regio, poſt epiſcopo Dunelmenſi, Eraſmus Roterodamus, S. P. D.

VIDE quantum audaciæ mihi ſuppeditet ſingularis quædam ingenij tui, morumq; facilitas, humaniſſime Ruthalle: qui cum neutiquam ignorem te inter Aulicos primores, uel autoritate, uel gratia, uel ſplendore, uel eruditione præcipuũ eſſe, tamen non uerear meas nugas rudes adhuc, nuxq; è primis ſchedis repurgatas ad tuam excellentiam mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauita, uentos et æſtum nulli ſeruire clamitans. Itaq; ne nihil mei apud hominem tam noſtri ſtudioſum relinquerẽ, id quod tum fortè erat in manibus, Miſanthropum miſi, nimirum ad uirum unum omnium Philanthropotaton. Is eſt Luciani Dialogus, quo uix alius lectu, uel utilior, uel iucundior: uerſus quidem ille iampridem ab alio neſcio quo: ſed ita uerſus, ut interpres hoc modo demonſtrare uoluiſſe uideatur, ſeſe neque Græce ſcire, neq; Latine: nec temere adeo quis ſuſpicetur cum interpretem ſubornatum eſſe ab ijs, qui Luciano male uolunt. Tu noſtram hanc audaciam boni conſules, & Eraſmum in eorum numero pones, qui tui ſunt amantiſſimi. Vale, Londini. An. M. D. IIII.

ARGVMENTVM.

Timon. *HOC Dialogo de Diuitijs tractatur. Quis ſcilicet uerus Diuitiarum uſus ſit, & quomodo retinentur. Quibus potiſſimum obueniant, & quales reddant poſſeſſores. Occaſio Dialogi à perſona Timonis ſumpta eſt, quem Athenienſes, quòd inhumanus planè eſſet, bonorumq; congreſſus ac ſocietatem uitaret, imò etiam publicis malis gauderet, μισάνθρωπον appellarunt: cuius mortui quoq; ſepulchrum (ut ſcribit Suidas) inacceſſum & ignium factum fuit, cùm mare, tanquam ipſum quoq; peroſum illius inhumanitatem, inundatione eam terræ partem, ubi ſepultus erat, à reliqua abſtractam ſecluſiſſet. In quo & tale Epitaphium inſcriptum fuiſſe fertur.*

Hic iaceo, uita miſeraq; inopiq; ſolutus,
Nomen ne queras, ſed malè tute peri.

Huic igitur Timoni ſimiles reddi & diuites, uidetur intelligere uelle Lucianus, utpotè quos diuitiæ & faſtuoſos & inſolentes, & planè barbaros, efficere conſueuerunt. Fingit autem ab initio diuitem fuiſſe, ſed ob liberalitatem, & quòd abſq; iudicio in quoſuis benignus eſſet, ad paupertatem redactum eſſe. Quam rem cum Iupiter ex ipſius querela, qua cum illo expoſtulando, in hominum maliciam & ingratitudinem à principio inuehitur, cognouiſſet, miſertus illius, eò quòd & in deos pius fuerat, & multa illis ſacra peregerat, diuitem denuo facere ſtatuit, ac Plutum cum theſauro ad ipſum mittit. Qui principio ire detrectat, oſtendens illum ſuâ culpa pauperem factum eſſe, et cum talibus hominibus minimè perdurare ſe poſſe, atq; æquè odiſſe eos, ut ſordidos atq; auaros illos, qui nunquam omninò ſe utantur. Mediocritate enim utendi ſe gauderé. Atq; hic locus uſum diuitiarum, & quomodo conſeruari eædem debeant, docet. Deinde cùm Iupiter in ſententia perſiſteret, atq; ita Plutus ducente Mercurio ad Timonem proficiſceretur, inter eundem fingitur claudicare, ibi, interrogante Mercurio, cauſſam cius rei reddit, quòd quoties à Ioue mittatur, tardè incedat, neq; uideat quorſum eat, neq; norit ad quos eat: quoties aũt à Dite mittatur, etiã alatũ eſſe. Quo figmento ſignificare uidetur, improbos ac malos ſemper melioribus ſucceſſibus frui: probos autem, & à Ioue dilectos, aut nunquam, aut tardè in hac uita felices ac diuites fieri. Poſtremò interrogatus à Mercurio, cur deformis ac pallidus, tantopere ametur ab hominibus, reſpondet, Inſcitia, ac cæcitate illorũ hoc fieri. Atq; ibi cum hos, tum alios effectus ſuos exponit, quæ omnia poſtremò actione, & quaſi ipſa re comprobantur, dum Timonem ab initio, Plutum reijcere atq; auerſari fingit, utpote ex paupertate modeſtum ac temperantem iam factum, et agneſcentem ſuperiora mala, in quæ ex Diuitiarum copia inciderat. Mox eundem accepimus cum ſumma

cura

uera obſeruare, tumidum & inſolentem, omnes alios homines uitare atq; contemnere. Additis ad finem etiam Adulatoribus, ſcurris, aſſentatoribus, ſycophantis, fumi uenditoribus, & id genus alijs, qui ut corpus umbra, ſic ipſi diuitias atq; fortunam comitantur.

IVPITER Philie, hoſpitalis, ſodalitie, domeſtice, fulgurator, iuſiurandice, nubicoge, grandiſtrepe, & ſi quod aliud tibi cognomen attoniti Poëtę tribuunt, maximè quum hærent in uerſu. Nam tum illis tu multinominis factus, carminis ruinam fulcis, metriq; exples hiatum, Vbi tibi nunc magnicrepum fulgur, grauifremum tonitru? Vbi ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc omnia iam palàm apparet nugas eſſe, fumumque poëticum, nec omnino quicquam præter nominum ſtrepitum. Sed decantata illa tua arma eminus ferientia expromptaq;, neſcio quomodo penitus extincta ſunt, frigentque, adeo ut ne minimam quidem ſcintillulam iracundiæ aduerſus nocentes reliquam obtinent. Itaque citius quiuis ex his, qui peieraturi ſunt, extinctum elichnium metuerit, quàm flammam fulminis cuncta necantis: uſque adeo titionem quempiam in ſeſe uibrare te putant, ut incendium aut fumum ab illo proficiſcens, nihil quicquam formident, uerùm hoc ſolum uulneris inferri poſſe iudicent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factum eſt, ut iam Salmoneus tibi ſit auſus etiam obtonare, neque id admodum ab re: quippe aduerſus Iouem uſqueadeo ita frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciaque tumidus. Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac ſub mandragora ſtertis, qui neque peierantes exaudias, neque eorum qui flagitia committunt, reſpectum agas? Cæcutis autem lippitudine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt, auresque iam tibi obſurduerunt, inſtar horum, qui ætate defecti ſunt. Quandoquidem quum iuuenis adhuc eſſes, acrique animo, uehemensque ad iracundiam, permulta in homines maleficos ac uiolentos facebas. Neque tum unquam tibi cum illis erant induciæ, ſed perpetuò fulmen erat in negocio, perpetuò obuibrabatur Aegis, obſtridebat tonitru: fulgur continenter iaculorum in morem, denſiſſimè ex æditò loco deuolantium torquebatur: Terræ quaſſationes, cribri inſtar frequentes, ad hæc nix cumulatim, neque non grando ſaxorum in morem, atque ut tecum grandius loquar, imbreſque rapidi & uiolenti, ac flumen quotidie exundans. Hinc tantum repente Deucalionis ætate naufragium ortum eſt, ut omnibus ſub aqua demerſis, uix unica ſcaphula ſeruaretur, quæ in montem Lycorem appulit, humani generis quaſi ſcintillulas quaſdam ſeruans, unde ſceleratius etiam genus in poſterum propagaretur. Nimirum igitur dignum ſecordia præmium ab illis reportas, quum iam nec ſacra faciat tibi quiſquam, nec coronas offerat, niſi ſi quis obiter in Olympicis: ac ita ne is quidem rem admodum frugiferam facere uideatur: ſed priſcum quendam ritum magis referre, ac penè Saturnum, ô deorum generoſiſſime, te reddunt, magiſtratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templum tuum ſacrilegio compilarint, quum tibi etiam ipſi in Olympiacis manus admoliti ſunt. Atque interea tu altifremus ille pigritabaris, uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrentes illos comprehenderent, quum etiamdum ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, Gigantumque extinctor, & Titanum uictor ſedebas: quum tibi cæſaries ab illis circumtonderetur, decemcubitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, ô præclare, quis tandem erit finis, quæ tu adeo ſecurè deſpicis? Aut quando de tantis maleficijs pœnas ſumes? Quot Phaëtontes, aut Deucaliones, ſatis idonei ſint ad expiandum tam inexhauſtam morum iniquitatem? Etenim ut de communibus ſileam: de ijs quæ mihi acciderunt dicam:

Expoſtulatio cum Ioue, quòd hominum prauitatem & malicia impunitã ſinat.

A cõſequentibꝰ & exemplo.

Ab antecẽtis.

A cõſequentibꝰ & euentu.

Descēdit à generali querela ad speciem.

quum tam multos Athenienses in sublime euexerim, ex pauperrimis diuites reddiderim: cunctisque quotquot opus haberent, suppeditarim, imò semel uniuersas opes in amicos iuuandos effuderim: simulatque his rebus ad inopiam deueni, iam ne agnoscor quidem ab illis, nec aspicere dignantur me, qui dudum reuerebantur, adorabant, meoque de nutu pendebant. Quòd si quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorum quempiam incidero, perinde ut euersam hominis iam olim defuncti statuam, ac temporis longitudine collapsam praetereunt, quasi ne norint quidem. Porrò alij procul conspecto me, aliò sese detorquent: existimantes sese inauspicatum, abominandumque uisitros spectaculum, quem non ita pridem seruatorem & adiutorem suum esse praedicabant. Itaque prementibus malis ad extrema redactus consilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis conductus obolis, atque hic cum solitudine, cumque ligone philosophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quòd post hac non intuebor plerosque praeter meritum secundis fortunae successibus utentes. Nam illud uel maximè urit. Iam igitur tandem aliquando Saturni Rheaeq; proles excussò profundo isto, grauique somno (nam Epimenidem quoque dormiendo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenso, ingenti reddita flamma, iram aliquam strennui illius ac iuuenilis Iouis ostende, nisi uera sint quae à Cretensibus de te, tuaque sepultura feruntur.

Epilogus per exhortationem

IVP. Quis hic est Mercuri, quem audio sic uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac squalidus, pelleque hircina amictus? fodit autem, ut arbitror, nam pronus incumbit homo loquax & confidens, mirum ni philosophus est, neque enim alioqui adeo impia, nefariaque in nos fuerat dicturus.

Personae descriptio et occasiò Dialog.

MERC. Quid ais pater, an non nosti Timonem Echecratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos saepenumero in sacris legitimis conuitio accepit, ille repente dives factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem splendidè Ioualia festa consueuimus agitare.

IVP. Hem quae nam ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? dives, quem tam frequentes cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitu? squalidus, erumnosus, fossor conductitius, uti coniicio, quum tam grauem ligonem gerat? MERC. Ad hunc modum illum quodammodo probitas euertit, atque humanitas, & in omnes quicunque egerent misericordia. At reuera uecordia potius facilitasq;, nulluisque in suscipiendis amicis delectus, quippe qui neutiquam

I.

Non liberalitate, sed parsimonia diuitias retineri.

intellexerit, sese coruis lupisq; largiri. Quin magis quum à uulturibus tam multis misero iecur roderetur, ob id amicos eos necessarios q; iudicabat, quasi beneuolentia erga sese afficerentur, quum illos epulae magis caperent. Ergo posteaquam ossa penitus nudassent, circumrosissentque, deinde si qua medulla suberat, hanc quoque admodum diligenter exuxissent, aufugerunt, exuccum & radicitus defectum destituentes, adeo ut postea ne agnoscant quidem, aut aspiciant, tantumabest ut sint qui suppeditent, impartiantque. Has ob res fossor, & sago, ut uides, opertus pelliceo urbem prae pudore fugiens, mercede terram exercet, aduersus ingratos atra bile stomachatur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fastuosè nunc praetereant, ac ne nomen quidem an Timon uocetur nouerint. IVP. Atque profecto uir neutiquam fastidiendus, neque negligendus, & iure optimo indignatur, qui ijs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos adu-

Digressiuncula in Athenienstū mores & philosophos, continens excusationem neglecti Timonis.

latores ipsi quoque fuerimus imitati, si eum uirum neglexerimus, qui tantum taurorum & caprarum pinguissimas quasque nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etiamdum mihi in naribus residet. Tametsi propter negocia maximamque turbam peierantium, tum ui, non iure agentium, neque non aliena rapientium, praeterea ob formidinem quam mihi pariunt sacrilegi, qui quidem tum multi sunt, tum obseruatu difficiles, adeo ut ne minimum quidem nos connituere sinant. Iamprídem profecto ad Atticam regionem oculos detorsissem, maximè posteaquam philosophia & de uerbis digladiationes apud istos increbuerunt

rebuerint, ita ut pugnantibus inter se istis uociferantib; usque ne exaudire quidem mortalium uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut dirumpi ab eis, conficique, qui uirtutem quandam, & incorporea quędam, merasque nugas ingenti uociferatione connectunt: hęc in causa fuerunt, ut hunc quoque neglexerim, quum haud mediocriter de nobis sit meritus. Quod reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantum potes ad istum abeas.

Porrò Plutus unà secum ducat & Thesaurum, & utriquè apud Timonem perseuerent. Neque usqueadeò facile demigrent, etiam si quàm maximè rursum illos per bonitatem ex ædibus exegerit. Cæterum de palponibus illis, atq; ingratitudine qua in hunc sunt usi, in posterum cõsultabo: pœnasq; daturi sunt simul atq; fulmen instauraero. Nam fracti sunt in eo retusa cuspide duo è radijs maximi, quum nuper auidius in sophistam Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, qui dij uocaremur. Ac illum quidem errore nonseriebam, propterea quòd Pericles obtenta manu eum protexerit. Cæterum fulmen in Castoris ac Pollucis templum detortum, tum illud excussit, tum ipsum parum abfuit, quin ad saxum comminueretur. Quanquam interim uel id supplicij satis magnum in istos fuerit, si Timonem conspexerint egregiè locupletem factum. MERCVRIVS. Quantum habet momenti altum uociferari, & obstreperum audaceme esse? Idq; non ijs modò qui causas agunt, uerum etiam, qui uota faciunt conducibile. En mox è pauperrimo diues euaserit Timon, qui se imprecando clamosum & improbum præstiterit. Iouemq; reddiderit attentum. Quòd si silentio fodisset incuruus, etiam nunc foderet neglectus. PLVTVS. At ego Iupiter haudquaquam ad istum rediturus sum. IVP. Quid ita non rediturus optime Plute, præsertim à me iussus? PLV. Quoniam per Iouem iniuria me affecit eijciens, & in multa fragmenta dissecans: idq; quum illi pater nus essem amicus, ac me penè dixerim, fuscinis ex ædibus extrusit, nec aliter quàm ijs, qui è manibus ignem abijciunt. Num rursus ad istum ibo, parasitis, adulatoribus & scortis donandus? Ad eos me mitte, ô Iupiter, qui munus intellecturi sint, qui amplexuri: quibus equidem in precio sim, & maiorem in modum exoptatus. At hi stupidi cum inopia commercium habeant, quam nobis anteponunt, ut ab ea accepto sago pelliceo, ligoneq; sat habeant, quum quatuor lucrantur obolos, decem talenta contemptim dono dare soliti. IVP. Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timon, quippe quem ligo abundè satis corripuerit, nisi prorsus nullum dolorem sentiunt illius ilia, te uidelicet potius, quàm inopiam esse præoptandam. At tu mihi querulus admodum uideris esse, qui nunc Timonem incuses, quòd tibi patefactis foribus liberè permiserit uagari, neque includens, neque zelotypus in te. Porrò alias diuersa de causa in diuites stomachabare, quum diceres te ab illis repagulis, clauibus, ac lignorum obiectaculis impressis ita fuisse conclusum, ut ne prospicere quidem in lucem tibi liceret. Id igitur apud me deplorabas, affirmans præfocari te nimijs tenebris: eoq; pallidus nobis occurrebas, & curis confectus, digitis etiamnum ex assiduo colligendi, coaceruandiq; usu contractis, contortisq;: quòd si quando daretur opportunitas, aufugiturum quoq; ab illis te minitabare. In summa, rem supra modum acerbã iudicabas in æreo ferreoue thalamo, Danaës exemplo, uirginem asseruari atq; à sceleratissimis educari pædagogis, fœnore & computo. Proindè absurdè facere aiebas hos, quòd te præter modum adamarent: neq; (quum liceret) frui audèrent, neq; quum ipsis esset in manu, amore suo securè uterẽtur, sed uigiles obseruarent, ad signum ac feram oculis nunquam conniuentibus, neq; usquam dimotis semper intuentes, abundè magnũ fructum arbitrantes, nõ quòd ipsis fruendi facultas adesset, sed quòd nemini fruẽdi copiam facerent, non aliter quàm in præsepi canis, nec ipse uescẽs hordeis, nec equũ famelicum id facere sinens. Quineti am ridebas istos, qui parcerent, asseruarentq;, & (quod esset absurdissimum) ipsi quidem

Mandata Iouis. Alia ex ęsopeo, cur non statim puniat nocentes iocosa.

Epiphonema. Audaces atq; improbos fortũ nam iuuare.

Detractatio Pluti, à qualitate persone.

I.

Est aũt collatio prodigorum et auarorũ, ostendens uerã usum diuitiarũ in mediocritate utendi consistere.

Sordidorum descriptio.

quidem ſibi ſubtraherent, uererenturq; contingere, non intelligerent autem fore, ut aut ſceleratiſſimus famulus, aut diſpenſator, aut liberorum pædagogus furtim ſubiret, ludibrio habiturus infelicem & inamabilem herum, quem poſtea ſinat ad fuliginoſam, & oris anguſti lucernulam, ac ſiticuloſum ſcirpulum uſuris inuigilare. Quid itaque an non iniquum, quum hęc quondam inculaueris, nunc in Timone diuerſa his criminari? PLV. Atqui ſi rem uerè perpenderis, utrumque me iure facere iudicabis. Nam & Timonis iſta nimia lenitas, negligentia potius, haud beneuolentia, ſtudiumque quod ad me pertinet, merito uideatur. At è diuerſo, qui me oſtijs ac tenebris incluſum ſeruabant, id agentes, quo ſcilicet craſſior, ſaginatiorque, ac uehementer corpulentia onuſtus euaderem: quum interim neq; ipſi contingerent, neq; in lucem producerent, ne uel aſpiceret à quo piam, hos dementes & cõtumelioſos in me iudicabam, quippe qui me nihil commeritum tot in uinculis cogerent ſitu cariesq; putreſcere, haud intelligentes, quo mox demigrent, me alijcuipiam, cui fortuna fauerit, relicturi. Nec hos igitur probo, ſed ne illos quidem, qui nimium facile mihi manus admouent. Sed qui (quod eſt optimum) mediocritate utantur, uti nec prorſus abſtineant, neq; penitus profundant. Etenim illud per Iouem conſidera Iupiter: Si quis ubi puellulam & formoſam lege duxiſſet uxorem, poſtea neque obſeruet, nec ulla omnino zelotypia proſequatur, uidelicet ſinens illam noctu atq; interdiu quocunq; libitum ſit ire, & quicunq; uoluiſſent cum his habere rem, uel producat potius ultrò ut adulteretur, fores aperiens, proſtituturusq;, & quos libet ad illam inuitans, num hic amare uidebitur? profecto hoc tu nequaquam dices Iupiter, qui ſæpenumero amorem ſenſeris. Rurſum ſi ingenuam lege domum deducat, uti liberos legitimos progeneret, cæterum nec ipſe contingat florentem ætate, decoramque uirginem, nec alium ſinat aſpicere: ſed incluſam, orbam, ſterilemque in perpetua uirginitate contineat, idque præ amore ſe facere prædicet, & hunc quidem præferat, pallore, corpore exhauſto, oculis refugis, num fieri potis eſt, ut huiuſmodi non deſipere uideatur? quippe qui quum liberis oportuerit operam dare, fruiq; coniugio, puellam adeo formoſam atque amabilem ſinat emarceſcere, per omnem uitam, tanquam Cereri ſacerdotem alens. Huiuſmodi & ipſe indignè fero, quum à nonnullis ignominioſe cædor calcibus, laniorque, atque exhaurior, à nonnullis contrà perinde ut ſtigmaticus fugitiuus compedibus uincior.

Mediocritas.

Amplificat ſimilitudinem.

IVP. Quid eſt autem quòd aduerſus illos indigneris, quando quidem utriq; pœnas egregias luunt? Alteri quidem dum Tantali in morem, neq; bibere ſinuntur, neque edere, ſed ore ſicco duntaxat inhiant auro. Alteri uero dum his ceu Phyneo cibos Harpyiæ ipſis è faucibus eripiunt. Sed abi iam, Timone multò poſthac uſurus cordatiore. PLV. An ille aliquando deſinet me ceu foraminoſo cophino, priuſquam omnino influxerim, data opera exhaurire, quaſi conetur occupare, quo minus influam, ueritus ne ſi copioſius infundar, ipſum undis obruam? Quo fit, ut in Danaidum dolium aquam mihi uidear allaturus, fruſtraque infuſurus, uaſe non continente liquorem: imò prius propemodum effuſo quod influit, quàm influxerit. Adeo latus dolij hiatus ad effuſionem, ac liber exitus.

IVP. Proinde ni hiatum iſtum obturauerit, perpetuamq; perſtillationem ſiſtere ſtuduerit, te propediem effuſo, facile rurſum ſagum, & ligonem in dolij fece reperiet: ſed interim abite, atq; illum diuitem reddite. At tu Mercuri fac memineris, ut rediens Cyclopas ex Aetna tecum adducas, quo fulmẽ cuſpide reſtituta reſarciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. MER. Eamus Plute. Quid hoc? Num claudicas? Equidem ignorabam ô præclare, te non cæcũ modo, uerumetiam claudum eſſe. PLV. Atqui non hoc mihi perpetuũ Mercuri: uerum ſi quandò proficiſcor à Ioue miſſus ad quempiã, tum neſcio quo pacto tardus ſum, et utroque claudus pede, ita ut ægrè ad metam pertingere queam: ſene nonnunquam interim facto, qui me operiebatur. Porrò quũ diſcedẽdum eſt, alatum uidebis mul-

tò aui-

tò ruibus celeriorem. Vnde fit, ut uix iam amoto repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu stadium transmensus, ne uidentibus quidem aliquoties spectatoribus. MERC. At ista quidem haud uera narras: imò ego tibi permultos commemorare queam, quibus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendidè uitiant: albis quadrigis uehantur, quibus ante ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen purpurati aurum que manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere possunt, quin per somnium diuites sint. PLV. Isthæc alia res est Mercuri, neq; enim tum meis ipsius ingredior pedibus: nec à Ioue, sed à Dite ad istos transmittor: qui & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam nomine declarat. Itaq; quoties est mihi ab alio ad alium demigrandum, in tabellas iniiciunt me, ac diligenter obsignantes sarcinæ in morem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in ædium tenebricosa parte iacet, ueteri linteo in genua iniecto tectus, de quo feles digladiantur. Porrò qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quàm hirundinem aduolantem stridentes pulli. Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille funiculus incisus, apertæq; tabellæ, iamq; nouus dominus pronunciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, situe seruulus obscœnus, qui puerili obsequio fauorem emeruerit, etiam tum mento subraso, pro uarijs & optimis uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmium ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nonnunquam me ipsis cum tabellis arreptum, fugiens adportat cõmutato nomine: ut qui modo Pyrrhias, aut Dromo, aut Tibius: iam Megacles, aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Cæterum illos nequicquam hiantes, secũq; mutuum intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quòd eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui non parum magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens, homo uitæ mundioris atq; elegantioris rudis, pingui, illotaq; cute, qui cõpedes etiam dum horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quiq; pristinũ, perinde uti templum adoret: nõ est deinceps tolerandus ijs, quibus cum uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cædit: experiens, num sibi quoq; similia liceant, donec aut scortulo cuipiã irretitus, aut equorum alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiorẽ esse, Cecrope Codrõue generosiorem, callidiorem Vlysse, unum autem uel sedecim pariter Crœsis opulentiorem, momento temporis se mel profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs fuerant collecta. MER. Ista fermè sic habent uti narras: uerùm ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, qui tandem cæcus quum sis, uiam inuenire soles? Aut qui digno scis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundent? PLV. Enimuero, credis me reperire istos ad quos mittor? MER. Per Iouem haudquaquam. Neq; enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Callian accessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo quidem æstimandos. Cæterum quid facis quandoquidem es emissus? PLV. Sursum ac deorsum circumcursans oberro, donec imprudens in quempiam incurrero: hic autem quisquis ille sit, qui forte primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto uenerans atq; adorans. MERC. Num ergo fallitur Iuppiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui ditescerent? PLV. Et iure quidem optimo fallitur ô bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret, emittat uestigatum rem usq; adeo repertu difficilẽ, & iam olim è uita sublatam, quam ne Lynceus quidem facilè inueniret, quę nimirum adeo obscura sit, ac minuta. Itaq; quũ rari sint boni, improbi porro in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facilè in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. MER. Atqui fit, ut quoties eos deseris,

II. *Quibus diuitiæ potißimũ obueniant, improbis & stultis uidelicet, raro actardè bonis ac modestis: id quod significare uoluit, dum à Ioue claudum & cæcum exire, et ad ignotos fingit: contrà autem à Dite alatum etiam.*

ſeris, celeriter aufugias, quum uiæ ſis ignarus? PLV. Tum demum acutum cerno, pedibuſq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. MER. Iam illud quoq; mihi reſponde, qui fit, ut quum ſis oculis captus (dicendum enim eſt) præterea pallidus, poſtremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defigant oculos? & ſi potiantur, felices uideantur: ſin fruſtrentur, non ſuſtineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui ſic perditè te amarint, ut ſe aëreo è ſcopulo piſcoſi in æquoris alta, præcipites abiecerint, rati faſtidiri ſeſe abs te, propterea quòd illos nullo pacto reſpexiſſes. Quanquam ſat ſcio, tu quoque fateberis, ſi quo modo tibiipſi notus es, furere iſtos, qui eiuſmodi amore ſunt dementati. PLV. At enim credis me, qualis ſum, talem iſtis uideri, nempe claudum aut cæcum, aut ſi quid aliud adeſt mihi uitij. MER. Quid ni ô Plute? niſi

III. *Effectus diuitiarum,*

forte & ipſi omnes cæci ſunt. PLV. Haud cæci quidem, ô optime, uerum inſcitia erroreq; quæ nunc occupant omnia, illis offundunt tenebras: ad hęc ipſe quoque ne per omnia deformis ſim, perſona uehementer amabili tectus inaurata, gemmiſq; picturata, ac uerſicoloribus amictus eis occurro: at illi rati ſeſe natiui

I. *Inſcitia & error.*

uultus uenuſtatem aſpicere, amore capiuntur, diſpereunteq; niſi potiantur. Quòd ſi quis me toto corpore renudatum illis oſtenderit, dubio procul futurum ſit, ut ſeipſi damnent, qui tantopere cæcutierint, adamantes res neutiquam amandas ac fœdas. MERC. Quid ergo poſteaquam eò peruentum eſt, ut iam diuites euaſerint, iamq; perſonam ſibi circumpoſuerint, rurſum falluntur? Adeo ut ſi quis illis detrahere conetur, penè caput potius, quàm perſonam abiiciant? Neq; enim ueriſimile eſt etiam tum illos ignorare, auro bracteatam eſſe formam, quæ intus cuncta inſpexerint. PLVT. Ad id non parum multæ res, ô Mercuri, mihi ſunt adiumento. MER. Quæ nam? PLV. Simulatq; qui me primum nactus eſt, apertis foribus exceperit, clanculum unà mecum introit elatio, uecor-

II. *Vecordia ſuperbia, protervitas &c.*

dia, iactantia, mollities, uiolentia, dolus, atq; alia item innumerabilia: à quibus omnibus poſteaquam eſt animus occupatus, iam admiratur quæ neutiquã ſunt admiranda, & appetit ea quæ ſunt fugienda, neque cunctorum illorum quæ introierant, malorum patrem ſtupet, illorum ſatellitio uallatum, quiduis potius paſſurus, quàm uti me compellatur reijcere. MER. Vt leuis ac lubricus es Plute, retentu difficilis, ac fugax, neque ullam præbens anſam certam quo prenſus teneare: ſed neſcio quomodo anguillarum ac ſerpentum in morem inter digitos elaberis. At è diuerſo paupertas, uiſcoſa, prenſu facilis, totoq; corpore mille uncos gerit hamos, ut qui tetigerint, illico hæreant, nec facilè queant auelli. Verum interea dum nugamur, rem haud paruam omiſimus. PLV. Quam? MER. Nempe quia theſaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus. PLV. Iſthac quidem ex parte bono ſis animo. Nam non niſi in terra relicto illo ad uos aſcendere ſoleo: iuſſoq; intus manere foribus occluſis, neq; cuiquam aperire, niſi me uociferantem audierit. MER. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me conſequitor, chlamydi adhærens, donec extremam uiam attigerimus. PLVT. Rectè facis Mercuri, quum me per uiam ducis. Etenim ſi me deſereres, forſan oberrans in Hyperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic ſtridor ceu ferri ſaxo impacti? MER. Timon hic eſt, qui proximè montanum & petricoſum fodit ſolum? Papæ: adeſt & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorum turba: quorum omnium agmen Fames cogit, longè præſtantius quàm tui ſint ſatellites. PLV. Quin igitur quàm ocyſſime diſcedimus Mercuri? Neq; enim ullum operæ precium fecerimus cum homine eiuſmodi uallato exercitu. MER. Secus uiſum eſt Ioui: quare ne metu deterreamur. PAVPERTAS. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? MER. Ad hunc Timonem, ad quem à Ioue ſumus ire iuſſi. PAV. Ita ne rurſum Plutus ad Timonem? poſteaquam ego hunc antea delitijs malè corruptum ſuſcepi: commendansq; Sapientiæ & Labori, ſtrenuum, multiq; precij uirũ reddidi? Adeo

Collatio Paupertatis, et eius effectus.

ne

ne deſpicienda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, quæ mihi unica erat poſſeſſio, eripiatis, iam exactiſſima cura ad uirtutẽ excultum: ut Plutus hic ubi denuo ſuſceperit, per contumeliam & arrogantiam, illi manu iniecta, talem redidderit, qualis erat dudum, mollem & ignauum, ac uecordem: rurſum mihi reſtituat, ubi iam nihili factus erit, & reiiculus? MER. Sic ò Paupertas Ioui placitum eſt. PAV. Equidem abeo. at uos Labor & Sapientia, reliquiq; conſequimini me. Porro hic breui cognoſcet, qualis in ſe fuerim, quam nunc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarum doctrix, qui cum donec habuit cõmercium, ſano corpore, ualentiq; animo perſeuerauit, uirilem exigẽs uitam, & ad ſeſe reſpiciens: ſuperuacua autem et uulgaria iſta aliena, ita ut ſunt, exiſtimans. MER. Diſcedunt illi, nos ad eum adeamus. TIM. Quinam eſtis ò ſceleſti? aut qua gratia huc adueniſtis homini operario mercenarioq; negocium exhibituri? uerum haud quaquam læti abibitis, ſceleſti ut eſtis omnes: nam ego uos illico glebis & ſaxis petitos cõminuam. MER. Nequaquam ò Timon, ne ſerito, neque enim feries mortales: uerũm ego ſum Mercurius, hic Plutus. Miſit nos Iupiter, uotis tuis exauditis. Quare, quod bene uertat, opes accipe, deſiſtens à laboribus. TIM. Atqui uos iam plorauerítis, etiam ſi diſſitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes tum deos tum homines. Sed hunc cæcum quiſquis hic fuerit mihi certum eſt ligone impacto cõminuere. PLV. Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidem hic homo mihi uidetur non mediocriter inſanire, ne malo quopiam accepto diſcedam. MER. Ne quid ferociter Timon, quin exue potius penitus iſtam ferocitatem, aſperitatemq;, ac manibus obuijs excipe bonam fortunam: rurſum diues eſto: rurſum Athenienſium princeps, & ingratos illos deſpicito, quum ſolus florebis. TIM. Nihil mihi uobis eſt opus, ne obturba te. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatiſſimus ſum ſi neme propius ad me accederit. MER. Adeone quæſo inhumaniter?

Iam eorum, quæ quaſi uerbis hactenus diſputauit, exemplum quoq; & actionem ſubijcit

Hæc ego ſæua Ioui refero atq; immania dicta? Atqui par erat forſitan homines tibi haberi inuiſos, ut qui tam multa indigna in te commiſiſſent: deos odio te proſequi nequaq; erat conſentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. TI. At tibi Mercuri, Iouiq; quod me reſpicitis, plurimam equidem habeo gratiam: cæterum hunc Plutum nequaquam recepero. MER. Quid ita? TI. Quoniã pridem innumerabilium malorũ hic mihi fuit autor, quum me aſſentatoribus proderet, inſidiatores in me inuitaret, conflaret odiũ, illecebris corrumperet, inuidiæ obnoxiũ redderet: denicq; quum me adeo per fidẽ ac proditoriẽ deſtitueret. Contrà paupertas optima, me laboribus, uiro digniſſimis exercens, mecumq; uerè & libere conuiuens, & quibus opus erat ſuppeditauit laboranti, et uulgaria iſta docuit cõtemnere, effecitq; ut mihi uitæ ſpes omnis ex me ipſo penderet, demonſtrans quænam eſſent opes uere meæ: nempe quas neque adulator aſſentans, neque ſycophanta minitans, neq; plebes irritata, neq; cõcionator ſuffragiorũ autor, neq; tyrannus intentus inſidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus ob laborem, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neq; quicquam eorũ quæ ſunt in ciuitate malorũ aſpicio, abundè magnum & ſufficientem uictum mihi ligo ſuppeditat. Quare tu Mercuri, quam ueniſti uiam remetiens, recurre, unà tecum Plutum adducens ad Iouem. Illud mihi ſat fuerit, ſi effecerit, ut omnes mortales per omnem ætatem eiulent. MER. Nequaq; ò bone neq; enim omnes ad eiulandum ſunt accommodi. Quin tu iracunda puerilia q; iſta miſſa face, ac Plutum excipe: non ſunt reiicienda munera, quæ à Ioue proficiſcũtur. PLV. Vin' Timon ut contrà te partes defendã meas, an grauiter feres ſi quid dixero? TIM. Dicito, ne multis tamen, ueq; cum procæmijs, quemadmodum perditiſſimi iſti ſolent Oratores. Nam huius Mercurij gratia te feram paucis dicentem. PLV. Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accuſato. Attamen uide, num qua in re te, quemadmodum ais, leſerim

Effectus paupertatis modeſtia ſcilicet & diuitiarum contemptus

Accuſatio diuitiarum ab effectu & accidentibus:

Defensio per remotionē criminis, in malè mentem.

qui quidem dulcissimarum quarumq; rerum tibi extiterim autor, opifexq;, auctoritatis, præsidentiæ, coronarum, aliarum item uoluptatum, mea opera conspicuus eras, celebris & obseruandus. Cæterum si quid molesti ab adulatoribus accidit, non mihi potes imputare: quin ipse magis abs te sum affectus contumelia, propterea quòd me tam ignominiosè uiris illis execratis suppeditaris, qui te mirabantur, ac præstigijs dementabant, mihiq; modis omnibus insidias struebant. Porrò quod extremo loco dixisti, te à me proditum, desertumq; fuisse, istud ci iminis in te possum retorquere, quum ipse sim modis omnibus à te rejectus, præcepsq; exactus ex ædibus. Vnde pro molli chlamyde, sagum istud charissima tibi paupertas circumposuit. Itaq; testis est mihi hic Mercurius, quam topere Iouem orauerim ne ad te uenirem, qui tam hostiliter esses in me debacchatus. MER. At nunc uides Plute, in cuiusmodi hominem sit commutatus. Proinde audacter cum illo consuetudinem age. Tu uerò fode ita ut facis. Tu interim thesaurum sub ligonem adducito. Audiet enim si tu accerseueris. TI. Parendum est Mercuri, rursusq; diteſcendum, Quid enim facias quum dijs compellant? tamen uide, in quas turbas me miserum conijcies: qui quidem quum ad hunc usq; diem felicissimè uixerim, tantum auri repente sum accepturus, nihil commeritus mali, tantumq; curarum susceptorus. MER. Sustine Timon mea gratia, tametsi graue est isthuc, atq; intolerandum:, quo uidelicet palpones illi præ inuidia rumpantur. Ego porrò superata Aetna in cœlum reuolauero. PLV. Abijt ille quidem sicut apparet, nam ex alarum remigio facio coniecturã. Tu uero hic operire, siquidem digressus Thesaurum ad te transmittam, sed ferè fortius: tibi loquor auri Thesaure, Timoni huic audiens esto, offerq; temet erumpendum. Fodi Timon altius impingens. Cæterum ego à uobis digredior. TIM. Age iam ô ligo, nunc mihi tuas uires explica, neq; defatigere, dum ex abdito Thesaurum in apertum euocaris. Hem prodigiorum autor Iupiter, amici Corybantes, ac lucifer Mercuri, unde nam auri tantùm? Num somnium hoc est? Metuo ne carbones reperturus sim experrectus. Atqui aurum profectò est insigne, fuluum, graue, & aspectu multo iucundissimum,

Effectus diuitiarum, scilicet, inhumanitas, & Insolētia, & τὸ uerè μὴ ἀνθρωπον.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus. Quippe quòd ignis in morem ardes, noctesq; & dies renides. Ades ô mihi charissimum desideratissimumq;, nunc demum credo uel Iouem ipsum olim aurum esse factum. Etenim quæ tandem uirgo non exporrecto sinu usque adeo formosum amatorem excipiat, per tegulas illapsum? ô Mida Croesiq;, ac munera Delphico in templo dicata, ut nihil eratis si cum Timone, cumq; Timonis opibus conferaminī: cui ne Persarum quidem rex par est. O ligo, sagum charissimum, uos huic Pani suspendi commodum est, At ego quàm maximè semotum mercatus agrū, turriculaq; seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uixero: sepulchrū item inibi mihi defuncto parare est sententia. Hæc igitur decreta sunto, placitaq; in reliquum uitæ: seiunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omneis: Porrò amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiæ, meræ nugæ. Tum commiserari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniquitas, ac morum subuersio: at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon, cæteri omnes hostes, & insidiarum machinatores. Cum horum quopiam congredi, piaculum: adeo ut si quem aspexero duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habentur loco, quàm signa saxea, æreaue: neq; fœcialem ab illis missum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Solitudo terminus esto. Cæterum tribules, cognati, populares: postremò patria ipsa, frigida quædam & sterilia nomina, stultorumq; mortalium gloriæ: solus Timon diues esto: despiciat omnes: solus ipse secum oblectetur, liber ab assentationibus, & onerosis laudibus, Dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excutiens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus seipsum comiter accipiat, si moriendum sit, aut

neces-

neceſſe habeat ſibi ipſi coronam admouere. Nullumq; nomẽ ſit dulcius, quàm Miſanthropi, id eſt, hominum oſoris, Morum autem notæ, difficultas, aſperitas, feritas, iracundia, inhumanitas: quòd ſi quẽ conſpexero incendio conflagrãtem, obteſtantem quo reſtinguam, pice oleoq; reſtinguere: rurſum ſi quem flumen undis abſtulerit, iſq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hunc quoq; demerſo capite propellere, ne poſſit emicare: hunc ad modũ par pari relaturus eſt. Hanc legem Timon tulit Echecratides Colyttenſis: & concionis ſubſcripſit ſuffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta ſunto: hæc fortiter tueamur. Cæterum magno emerim ut id omnibus innoteſcat, quòd opibus abundo: nã illa res illos præfocauerit: ſed quid illud? Hem quæ trepidatio? undique concurrunt, puluerulenti atq; an heli, haud ſcio unde aurum odorati. Vtrum igitur hoc conſcenſo colle ſaxis eos abigo, è ſublimi deiaculans: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut ſemel cum illis congrediamur: ut magis angantur, faſtiditi, repulſiq;? Ita ſatius eſſe duco. Itaq; reſtemus quo illos excipiamus. Age proſpiciam: primus eorum iſte quis eſt? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nuper cœnam petenti, funem porrexit, quum apud me ſæpenumero ſolida dolia uomuerit, Sed benè eſt quòd ad me uenit: nam primus omnium uapulabit. GNATO. An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos eſſe deos? Salue Timon formoſiſſime, iucundiſſime, conuiuator beniſſime. TIM. Scilicet & tu Gnatonides, uulturum omnium edaciſſime, atq; hominum perditiſſime. GNA. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi compotamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper didici dithyrambis. TIM. Atqui elegos canes admodum miſerabiles, ab hoc doctus ligone. GNA. Quid iſtuc? Feris ò Timon? Atteſtor, ò Hercules: hei hei in ius te uoco apud Areopagitas, qui uulnus dederis. TIM. Atqui ſi cunctere pauliſper, mox cædis me reum ages. GNA. Nequaquam, quin tu planè uulneri medere, paululo auri inuncto. Mirum enim in modum præſentaneum id eſt remedium. TI. Etiam manes? GNA. Abeo. At tibi malè ſit qui quidem ex uiro commodo tam ſæuus factus ſis. TIM. Quis hic eſt qui accedit recaluaſter ille? Philiades, aſſentatorum omnium execratiſſimus. Hic quum à me ſolidum acceperit fundum, tum filiæ in dotem talenta duo, laudationis præmium, quum me canentem reliquis ſilentibus omnib. ſolus maiorem in modum extuliſſet, deierans me uel oloribus magis canorum, ubi me pridem ægrotum cõſpexiſſet: nam adieram oraturus ut mei curam ageret: plagas etiam egregius ille uir impegit. PHILIADES. O impudentiam, nunc demum Timonem agnoſcitis: nunc Gnatonides amicus & cõuiua: enimuero hàbet ille digna ſe, quã doquidem immemor eſt atque ingratus. At nos qui iam olim conuictores ſumus, æquales ac populares: tamen modeſtè agimus, ne inſilire uideamur. Salue here, fac ut iſtos adulatores ſacrilegos obſerues, qui nuſquam adſunt niſi in mẽſa: præterea à coruis nihil differunt. Neque poſt hac huius ætatis mortalium ulli fidendum eſt. Omnes ingrati, & ſceleſti. At ego quum tibi talentum adducerem, quo poſſes ad ea quæ uelles uti, in uia accepi, te ſummas quaſdam opes eſſe nactum, Proinde acceſſi his de reb. admoniturus te, quãquam tibi forſitan me monitore nihil erat opus, uiro nimirum adeo prudenti, ut uel Neſtori ipſi, ſi ne ceſſe eſt, conſilium dare queas. TI. Ita fiet Philiades, ſed age, accede quo te ligone comiter accipiam. PHIL. Viri, caput mihi comminutum eſt ab hoc ingrato, propterea quòd eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TI. Ecce tertius huc orator Demeas ſe recepit, tabulas dextra geſtans, aitq; ſe mihi cognatum eſſe. Hic una die de meo ſedecim talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac iunctus, At quum ſoluendo non eſſet, ego miſertus illum redemi. Porrò quũ illi ſorte obueniſſet, ut Erechtheidi tribui diſtribueret æariũ, atq; ego audiens id quod ad me redibat poſcerem, negabat ſe ciuem noſſe me. DEM. Salue Timõ: præcipuum generis tui præſidium, fulcimentum Athenienſium: defenſaculũ

Comites, ſeu accidentia diuitiarum, adulatores & ſcurræ

Aſsentatores & ſimulati amici

Sycophantæ, Heredipetæ & fumiuendores.

Græciæ. Profectò iamdudum te populus frequens, & utraque curia operiatur. Sed prius decretum audi, quod de te conscripsi: Quandoquidem Timon Echecratidæ filius, Colyttensis, uir non modò probus & integer, uerumetiam sapiens, quantum alius in Græcia nemo, nunquam per omnem uitam destitit optimè de Rep. mereri: Tum autem in Olympicis uicit pugil, & lucta cursuq; die eodem, ad hæc solemni quadriga, equestriq; certamine. TIM. At ego ne spectator quidem unquam in olympicis sedi. DEM. Quid tum? spectabis posthac, sed ista communia addi satius est: Tum anno superiore apud Acharnenses pro Rep. fortissimè se gessit, & Peloponensium duas acies concidit. TIM. Qua ratione? Quippe qui nec unquam arma gesserim, neque unquam militiæ dederim nomen. DEM. Modestè tu quidem de teipso loqueris, nos tamen ingrati futuri sumus, nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, & in consultationibus, & in administrandis bellis non mediocrem utilitatem attulit Reipub. His de caussis omnibus uisum est, curiæ, plebi, magistratibus tributim, plebeijs singulatim, communiter uniuersis, aureum statuere Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextera tenentem: radijs tempora ambientibus, utq; septem aureis coronis coronetur, hæcq; coronæ hodie in Dionysijs per Tragædos nouos promulgentur. Siquidem hodie, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragium Demeas orator, propterea quòd cognatus illius propinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator optimus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur tibi suffragium, sed utinam & filium meum ad te pariter adduxissem, quem tuo nomine Timonem appellaui. TIM. Qui potes Demea, quum ne uxorem quidem duxeris unquam, quantum nobis scire licuit? DEM. At ducam, nouo ineunte anno, si deus permiserit, liberisq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem masculus) Timonem nuncupabo. TIM. An uxorem tu sis ducturus, equidem haud scio, tanta à me plaga accepta. DEME. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidem Timon occeptas? pulsasq; eos qui sunt ingenui, ipse nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediem pœnas daturus, quum alijs nominibus, tum quòd arcem incenderis. TIM. Atqui non conflagrauit arx sceleste. Proinde palam est te calumniatorem agere. DEME. Verùm effosso ærario diues effectus es. TIM. Atqui non effossum isthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEME. Verùm effodietur posthac. sed tu interim omnia quæ in eo condita, possides. TIM. Alteram itaq; plagam accipe. DEM. Hei scapulis meis. TIM. Ne uociferare, aliquí & tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridícula mihi acciderit, si quum inermis duas Lacedæmoniorum acies fuderim, unum scelestum hominem non protriuero. Tum frustra uicerim in Olympijs, & pugil & palæstrites. Sed quid hoc? an non philosophus Thrasycles hic est? profectò ipsus est, promissa barba, subductisq; supercilijs, & magnum quiddam se cum murmurans accedit, Titanicum obtuens, cæsariem per scapulas fluentem uentilans, alter quidam Boreas, aut Triton, quales eos Zeusis depinxit. Hic habitu fragilis, incessu moderatus, amictu modestus, mane mirum quàm multa de uirtute disserit, damnans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem laudans: at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq; ingentem illi calicem porrexit, meraciore autem maximè gaudet, perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis disputationibus diuersissima quæ sunt exhibet, dum mílui instar præripit obsonia, & proximum cubito oppositio arcens, mento interim condimentis oppleto, dum canum ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: perinde atq; in patinis uirtutem inuenturum sese speret, dumq; usqueadeo diligenter catinos extergit indice digito, ut ne paululum quidem reliquiarum sinat adhærere, nunquam non querulus, tanquam deteriorem partem acceperit, uel si totam placentam, aut suem solus omnium accipiat, qui quidem edacitatis

Sophistæ in Sapientiæ professione quæstum captantes.

&

& insatiabilitatis est fructus.temulentus,uinoq; bacchatus,non ad cantum mo do, saltationemq;,uerum ad conuicium usq;,& iracundiam. Ad hæc multus in ter pocula sermo (tum enim uel maximè) de temperantia,sobrietateq;:atq; ista quidem loquitur,quum iam à mero malè affectus ridiculè balbutit. Accedit his deinde uomitus. Postremò sublatum eum de conuiuio efferunt aliqui,am babus manibus tibicinæ inhærentem. Quanquam alioqui ne sobrius quidem ullí primariorum cesserit,uel mendacio,uel confidentia,uel auaricia. Quin & inter assentatores primas tenet, peierat promptissimè, anteit impostura,comi tatur impudentia. In summa prorsus admirandum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactum,uarieq; absolutum:proinde non eiulabit clarius uidelicet,quum sit modestus. Quid hoc? papæ,tandem nobis Thrasycles? THR. Nõ hoc animo ad te uenio, Timon,quo plerique isti,qui nimirum opes admirati tuas,argenti, auri, opiparorũ conuiuiorum adducti spe concurrũt,multaq; assentatione deliniũt te, hominem uidelicet simplicem, facileq; impartientẽ id quod adest. Siquidem haud ignoras offam mihi in cœnam sat esse,tum opsonium suauissimum cæpe aut nasturcium,aut siquando lubeat lautius epulari,pusillum salis. Porrò potum fons Athenis nouem saliens uenis,suppeditat. Tum pallium hoc quauis purpura potius. Nam aurum nihilo magis apud me in precio est,q; calculi,qui sunt in littoribus. Sed tua ipsius gratia huc me contuli, ut ne te subuerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulentia: quippe quæ multis sæpe numero immedicabilium malorũ extiterit caussa. Etenim si me audies,potissimum opes uniuersas in mare præcipitabis, ut pote quibus nihil sit opus bono uiro,quiq; philosophiæ possit opes perspicere. Ne tamen in altũ ò bone,sed fermè ad pubem usq; ingressus,paulò ultra solum fluctibus opertũ,me quidẽ uno spectante. Quòd si hoc non uis,tute igitur eas potiore uia ex ædibus eijcito,ac ne obolũ quidem tibi facias reliquum, uidelicet largiens ijs, quicunq; opus habent,huic quinq; drachmas,illi minã,alij talentũ. Porrò si qui erit philosophus hunc æquum est duplam aut triplam ferre portionẽ: quanquam hoc quidẽ mihi non mea ipsius gratia postulo,sed quo amicis,si qui egebunt,donem:sat est si modò peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentũ, modestumq; conuenit esse eum qui philosophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. TI. Equidem ista quæ dicis probo Thrasycles:ergo si uidetur, priusquã peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaq; ligone sum mensus. THR. Ô libertas,ô leges,pulsamur ab impurissimo libera in ciuitate? TI. Quid stomacharis ò bone Thrasycles? num te defraudaui? Atqui adijciam ultra mensurã Chœnices quatuor:sed quid hoc negocij? Complures simul aduenium,Blepsias ille,& Laches,& Gnipho,breuiter agmen eorũ qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo,ac ligonem quidem iamdudum fatigatũ, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis cõgestis saxis,procul eos lapidũ grandine peto. BLEP. Ne face Timon,abimus eñ. TI. At uos quidẽ nec citra sanguinẽ, nec absq; uulneribus.

HALCYON, SIVE DE TRANSFORMATIONE.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

IN hoc dialogo de potestate diuina disputat Socrates, quòd scilicet Deò possibilia sunt omnia, & quòd nos illius operum atque effectuum caussas, intellectu ac ratione cõsequi non possumus. Esse enim nos, quod ad collationẽ Dei & rerum æternarum attinet, pueros ac ueluti cæcos. Quòd autẽ Deus multa facilè efficiat, quæ nobis impossibilia uidẽtur, probat primum à signo siue exẽplo tempestatũ quæ illius prouidẽtia seu administratõe, ex maximis et turbulentissimis subitò in summã tranquillitatẽ & serenitatẽ conuertuntur, ubi ab incremẽto et collatiõe ætatum hominis, cũ æquè mirũ sit ex puero

imbecilli ac paruo, uirumlantũ & tam fortem fieri. Postremò ab effectis & naturæ, quæ cũ Deo longè inferior sit, tamen ea quæ nobis ratione scilicet ac sensu omnia metientibus, impossibilia uideri poterant, operatur. Occasio Dialogi sumitur à cantu & obiectu Alcedinis: Disputationis autem, à fabula quæ de transformatione illius narratur.

CHAEREPHON.

Occasio Dialogi à cantu Alcedinis.

VIusmodi uox aures nostras accessit ò Socrates, è minus à littoribus, & illo promontorio quàm dulcis ac iucunda auditu. Quod uero animal cantillans istud dixerim? ferè enim muta esse cõsueuerunt, propter undas in ripis degentia. SOC. Marina quędã auicula est, ò Chærephon, multũ lugens atq; lachrymans, qua de iam olim homines istam cõmenti sunt fabulam; fuisse hanc, aiunt, quondam desponsam Aeoli Græci filiam, suum ipsius maritum iuuenem, luctu ac mœrore prosequi iugalis amicitiæ desiderio, Ceyca illum Trachinium Eosphori Asterenati pulchri patris pulchrum filium. Deinde, diuino quodam consilio pennatam factam, alitis in morem circumuolitare maria, quærentem illum, posteaquam per omnes terras oberrando, inuenire non potuit. CHAE. Est uero hoc Halcyon quod dicis? numquam ante hunc diẽ illius uox mihi inaudita est, sed profectò ut peregrina quæpiam, auribus meis allapsa est. Proinde & lugubrem & querulum edit sonum bestiola. Quantulam autem illam auiculam esse credibile est ò Socrates. SOC. Haud magnam admodum, magnum tamen propter amorem, qua maritum complexa est, à superis honorem consecuta est. Quo enim tempore nidulatur, producendi fœtus gratia, & homines eos dies festiuitate celebrant, quos uocant Halcyonios, in media etiam tempestate ab aliis serenitate differentes. Quorum omnium etiam hodiernus dies maximè unus existimandus est. Nonne uides quanta in cœlo constet serenitas, & mare ab omnibus undis & fluctibus sedatè & tranquillè stet, stratum & placidũ, speculo, ut ita loquar, non absimile. CHAE. Rectè dicis, omnino enim adparet hodiernus dies esse Halcyonius, tum etiam heri talis erat. Sed per Deos age, ò Socrates, qui nam credibile esse potest, aut quomodo priscis hominibus fides habenda est, pro certo confirmantibus, ex auibus mulieres unquam factas esse, aut contrà aues ex mulieribus? Prorsus enim nullo modo tale aliquid fieri posse uidetur. SO. O amice Chærephon, de rebus possibilibus & impossibilibus uidemur in uniuersum hallucinantes & cæcutientes esse iudices. Quippe rerũ causas iuxta humanam potentiam expendimus; quæ nobis ipsis incognita esse solet, atq; incerta & inuisibilis. Inde permulta nobis apparent rerum factu facilium difficillima, & minimè arduorum ardua. Tum quædam propter imperitiam multa, multa autem propter mentis & intelligentiæ infantiam. Reuera enim omnis homo puer est, maximè uero senex, quoniam omne uitæ nostræ tempus modicum est, & ferè nihil aliud quàm puericia, ad uniuersum æuum comparatum. Quid ergo ò bone, Deorum ab dæmoniorum uim atque potentiam ignorantes, certi aut explorati hac de re pronunciare possint? Vidisti haud dubiè Chærephon, die ab hinc tertio, quanta tempestas sæuierit? adeo ut eam animo saltem repetens, uehementer inhorrescam. Vidisti præterea horrenda illa fulgura & tonitrua; tum inusitatos uentorum impetus atq; turbines? Suspicatus fuisset quispiam totam terram corruituram. Paulò uero postea admiranda subitò obortæ serenitatis immutatio facta est, quæ etiam in hõc usque tempus perdurauit. Vtrum igitur maius existimas atq; operosius, ex tantis furentium uentorum procellis & turbinibus talem per uniuersum mundum inducere serenitatem, quàm mulierculæ formam transmutatam in auiculæ speciem traducere? Nam & nostrates pueruli ex luto, ut cera formas ducere non impe-

Fabula Halcyonis, occasio disputationis.

Aliàs: Luciferi, stellæ illius pulchræ &c.

Halcyonij dies.

Propositio.

Argumentum à signo.

Epilogus amplificatur à memoria.

imperiti, ex eadem materie in manus sumpta sine negotio multas specierum naturas transformando effingunt. Cæterum Deo magna & incomparabili præstantia præpollenti ad nostras uires comparato, promptum ac facile est omnia talia effecta reddere. Quanto enim totum cœlum tibi uidetur teipsum antecellere magnitudine? Haud dubiè enim dixeris. CHAE. Et cuius hominis intelligentia tanta est, ò Socrates, qui talium rerum aliquid perspicere, aut explicare possit? Neq; enim ista humana uoce explicari possunt. SO. Proinde, maximas quaspiam hominum uires inter se compositas contemplemur in potẽtia, & imbecillitate excellentes. Etenim uirilis ætas, ad pueros omnino infantes à nati- *Ab incremẽ*
uitate quinq; aut decem annos nondum egressos immane quantum & quàm ad *hominum & æ-*
mirandum discrimen habet, quod ad robur & imbecillitatem attinet, in omni- *tatum collatio*
bus fermè quæ sunt in uita actionibus, cum in his quæcunque per artes illas *ne.*
celebres & uarias, tum quæcunq; corporis & animi uiribus perficiuntur. Hæc enim puerilis ætas, ut dixi, imbecillitate mentis & intellectus obstante, ne capere quidem potest. Iam unius maturæ & adultæ ætatis uiri robur, inæstimabile quanto interuallo præcellat omnium puerorum uires. Siquidem horum mulca millia unus uir haud difficulter subigeret. Etenim puericia in totum omniũ expers est, ac sub initium ipso naturæ ductu, inualida atq; inutilis homines consequitur. Quando ergo homo, ut uidetur, hominem in tantum præcellit, quid putabimus uniuersum cœlum nostris uiribus collatum adpariturũ ijs, qui hæc contemplando assequuntur. Itaq; multis persuasum, atque credibile uidetur, quanto mundi magnitudo Socratis aut Chærephontis excellit speciem, tanto & ipsum potentia, sapiẽtia & cogitatione similiter anteire, & nostras actiones. Proinde, & tibi & mihi, alijsq; quàm plurimis nostri ordinis hominibus, multa facta sunt impossibilia. Quoniam & tibia canere canendi imperitis, aut legere, aut scribere illiteratis interea impossibilius est, dum imperiti fuerint faciendi mulieres ex auibus, aut contrà aues ex mulieribus. Cæterum, ipsa natura propemodum assimilans animantem sine pedibus, nec alatam, suppositis pedibus & adiectis alis, pulchraq; & omnigena colorum uarietate exornans, apem solertem & industriã absoluit, diuini mellis opificem & constructricem. Ex ouis autem mutis & inanimatis, quod auium effingit genera & uolatilium & pedestrium, & animalium extra aquas degẽtium, ad quæ diuinis quibusdam, ut sermo est, artibus magni ætheris abutitur. Proinde, Deorum immortalium uirtutes, quæ magnæ sunt & incomprehensibiles, nos mortales & modici existentes, neq; ut omnes reliquas res paulò maiores, & humanæ rationis captum excedentes, sed ne paruas quidem perspicere possumus, in pluribus hæsitantes. Et cum nihil firmiter aut constanter de ijs, quæ nobis accidunt, passionibus referre possumus, neque de Halcyonibus aut philomelis quicquam certi narrare nobis concessum est. Præclaram uerò hanc fabulam, quemadmodum à patribus accepimus, & liberis meis ò auicula lamentationum modulatrix traditurus sum super hymnis tuis. Ac tuam cum pietatem, tum amorem erga maritũ uxoribus meis Xantippæ & Myrto magnificis uerbis celebrabo, cũ alia multa, tum in primis, quem à Dijs immortalibus honorem præcipue consecuta sis commemorans. Nunquid & tu Chærephon pari studio eiusmodi quiddã mecum facturus es? CHAE. Neque uero aliter facere conuenit, ò Socrates. Et quæ iam à te sapientissimè disputata sunt, exhortatione duplici ad æquabilem conuersationem uiros atque mulieres uidentur impellere. SOC. Proinde, consalutata Halcyone, tempus est, ut è Phalarico ad urbem nos recipiamus. CHAE. Istud ergo ipsum in præsens faciamus.

A quotidiano illo usu quo alius alio differt.

Ab effectis maiora ad minora.

Conclusio.

LVCIANI

PROMETHEVS SIVE CAVCASVS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, id quod et in sequētibus facit, Deorum gentilium uanitatē, & inepitā de illis persuasionē hominum reprehēdere atq; irridere uoluisse. Occasionē autē sumpsit ex fabula Promethei, quē poetæ fingunt, eo quòd Iouē in distributione carnium decepisset, deinde & homines formasset: postremò autem è cœlo ignem surreptum terris intulisset, à Ioue Caucaso alligatum, aquilamq; immissam, quæ epar illius carpēdo attereret. Fingit itaq; hic interea dum rupibus affigitur, causam dicere, & apud Mercurium et Vulcanum, de criminibus obiectis purgare. Primum de distributione carnium, per extenuationem, dicendo iocum fuisse conuiualem non fraudem, neq; tantum supplicium mereri, ex aduerso priora sua merita referendo. Secundo loco de plastice, ubi bifariam respondet, & super eo: an homines in uniuersum finxisse, Dijs damnosum fuerit: & super modo & forma, ostendens non modo nihil incommodi fictionem hominis attulisse Dijs, uerumetiā utilem & propè necessariam fuisse. Deinde et hac forma, ita ut Deos referrent facie, & rationis participes essent, necesse fuisse creari. Vltimo de furto ignis respondet, neq; cœlesti igni quicquam ademptum esse, & ad officium Deorum pertinere, ut homines iuuent: præsertim cùm eare ipsi neq; opus habeant, neq; utantur, homines autem sacrificando indigeant, & ad ipsorum Deorum ministerium adhibeant. Occasio apologiæ sumitur ex eo, quòd cum Prometheus fuit miserari, Mercurium iuberet, illè contrà merito cum patibaec dixerat.

MERCVRIVS.

Exordium Dialogi ab occasione loci.

ANtè tibi Caucasum ò Vulcane, cui miser hic Titan affigendus est. Itaque circumspiciamus, sicubi locus pateat in præcipiti, nudatus niue, cui firmius infigantur uincula, & unde suspensus ipse magis promineat, & fiat conspicuus. VVLCANVS. Circumspectandum profectò Mercuri nobis est, ne humili loco, ac prope terram affixus, plasmatis sui (nempe hominum) experiatur auxilia, aut rursus in sublimi propendens, ijs qui in montis radice uersantur, minimè appareat. Quamobrem nisi aliter tibi uisum fuerit, hic in montis medio, supra conuallem, passis hinc atque illinc è regione manibus, cruci affigatur. MERC. Rectè dicis, prærupta enim hic undique sunt saxa, & nemini accessa, quippe propendentia parumper in præceps, tanta proinde angustia, ut nullum penitus recipiant uestigium, quum uix summis hic insistas pedibus, Denique quàm maximè opportuna, in quibus furca fiat. Ne igitur cuncteris Promethee, sed ascende, & præbete monti affigendum. PROMETH. At uos saltem, ò Mercuri & Vulcane, miserescite mei, qui citra ullam prorsus noxam calamitatem istam incidi. MERC. Miserescite ais, Prometheæ? Tanquam parum sit tibi Caucaso alligari, nisi nos quoque ambos Iupiter eidem pœnæ mox destinet, ueluti mandato suo immorigeros? Sed tu porrige dextram, Vulcane tu reclude & affige, malleo potenter immisso. Prębe lævam, quo & illa ritè implicetur. Bene actum, iam nunc deuolatura tibi aquila iecur depascet, ne quippiam tibi unquam desit premij, pro opere illo tuo, tum pulchro, tum ingenioso. PRO. O Saturne, ò Iapete, & tu Tellus parens, infelix ego quibus afficior pœnis? qui neque facinus unquam graue admiserim. MERC. Nullum facinus ais Prometheæ? qui primo quidem distribuendarum carnium obiens munus, mirum quàm uafre egeris atq; improbè, opimam enim partem tibi subducens, Ioui ossibus candido adipe uelatis, imposuisti. Hesiodi ipsius mihi iam in mentem uenit, qui me hercle de hac re uerba facit. Deinde & homines effinxisti, animantis genus, quo non est aliud uersutius magis ac callidum, & quidem maxime omnium mulier. Super omnia autē ignis thesaurum deorū multo omnium præstantissimū furtim surripuisti, hominibus eiusce

Actio et affixio Promethei, unde occasio dramatis petitur.

Accusatio Prometbei:

I.

II.

III.

eluſce uſum tradens. At uerò quum tanta admiſeris flagitia, mirum quomodo dicere auſis te quaſi inſontem, & nemini prorſus iniurium uinculis implicari. PROME. Videris quoque & tu mihi Mercuri, iuxta poëtam incuſare innocuum, quando talia mihi obijcis, quæ ego iure optimo me feciſſe contenderim, ob quæ equidem in Prytaneo publicè alendum me, ſi pro merito mecum ageretur, cenſuiſſem. Verùm ſi uacat tibi audire ex me defenſionem minimè iniucundam, ego detortam in me culpam facili conatu diluere curauero, ſimul atq; perſpicuum fuerit oratione mea, quàm iniquè aduerſum me Iupiter pronunciauerit. Tu uerò quandoquidem tam eloquio polles quàm iuris ſcientia, Iouis partes tuearis, Denique effingas ut lubet, quòd me haud iniuria prope portas Caſpias Caucaſo iſti affigendum iudicarit, quo miſerrimum Scythis omnibus fiam ſpectaculum. MERCV. Inanem inſumis operam Promethee, ſi prouocare uelis à Iouis in te lata ſententia, tentare enim iſthuc, prorſus exiſtimo inutile. Verùm quando alioqui tantiſper mihi hic manendum eſt, dum ex arduo aduolet aquila, quæ epatis tui curam gerat, occaſionem nimirum hæc nobis mora miniſtrabit te auſcultandi declamantem, qui præter aſtũ quo cunctos mortales ſuperas, Rhetoricen quoque probè calles. PROME. Primùm igitur Mercuri tu uelim dicas, quibus de rebus mecum pater tuus expoſtulet, quas dein exaggerare tibi licebit, & longè grauiſſimas facere. Caueto autem imprimis, ne prætermiſſum tibi aliquid excidat. Cæterùm tu Vulcane cenſor eſto, ac de cauſſa cognoſcas uelim, VVLCAN, Ita me amet Iupiter, pro iudice accuſator tibi futurus ſum, eo quòd compilato igni, gelidam mihi officinam reddideris. PRO. Partiri igitur uos conueniet actionem, ut tu quæ ad furtum pertinent, in unum congeras: at Mercurius quæ hominum formationi conueniunt, carniumq; diſtributioni impugnare conetur. Nihil autem uideo quod uos remoretur, quum ambo ſitis egregij artifices, & ad compoſitè dicendum impendiò inſtructi. VVLCAN. Mercurius meam obibit prouinciam, cui hæc non obiter curæ ſunt, utpote Rhetori. nam ego quum haud quaquam iu iudicialibus diſſertationibus uerſor, ſed magis circa focum, ibiq; non nihil eſt quod meæ poſſunt uires, quo pacto oratorem agam non uideo. PRO. Nihil eſt quòd Mercurium de furto dicturum ſuſpicer. Quomodo enim furti me ſuggillauerit, cuius ipſe autor eſt? Vnde neceſſitudo quædm mihi cum Mercurio intercedit, propter idem artificium. Atqui tempus expetit ô Maiæ ſoboles, ſi me culpæ cuiuſpiam arguere uelis, ut modò proponas accuſationem. MERC. Si mihi propoſitum ſit malefacta tua inſectari, longa profectò oratione opus fuerit, & apparatu aliquo, neque enim quaſi compendio quodam recenſere crimina ſatis eſt. Quo pacto uidelicet commiſſo tibi diſtribuendarum carnium officio, regem meliori parte fraudaueris, atque illam pro te ſeruaris. Quòdq; homines, quos eſſe minimè decebat, effinxeris. Denique quòd ignem quoque à nobis ſuſtuleris, ad illos eum perferens, Qua in re abuſus es profectò uir optime, Iouis benignitate, ac uiſus es mihi eam parum intellexiſſe. At uerò ſi hæc inficiaberis te admiſiſſe flagitia, longiore tecum utemur ſermone, quo ſimul & dicta tua refellamus, & ut ueritas quàm maximè fiat perſpicua, laboremus. Cæterum ſi ea conceſſeris, quæ de carnium diuiſione diximus, hominibus recens formatis, atq; ablato igni, abunde iam mihi in hac accuſatione ſatisfactum eſt. Quid enim pluribus opus? quando aliter dicere iam planè ſit nugari. PRO. Siquidem iſthuc an ſit nugari poſthac uiderimus. Nunc uerò quoniam abſoluta tibi eſt aduerſum me (ut ais) accuſatio, Ego prepotens Mercurij hæc obiecta facilè amoliri tentauero: Et primo quidem audi obſecro quę dicam de carnibus: Cœlũ teſtor, ſi me non Iouis loco nũc pudet, ut recenſeam q̃ ille ſit puſillanimus & querulus, non tam aliam ob cauſã q̃ quia minutula quædam oſſa in portione, quæ ſibi fortè obtigerat, offendit,

Præparatio ad defenſionẽ, ſeruiens dialogi decoro, eademq; uice exordij

Repetit capita accuſationis. II. III.

Apologia Promethei Ad I. caput de carnium diſtributione.

&

& huius rei gratia, me tanto nũc tempore à cunctis pro deo habitum, palis hũc affigendum misit: Immemor sanè quibus eum iuuerim beneficijs, neque satis probè perpendens cuius momenti sit tantæ indignationis origo atq; materia. Nam quis non uidet puerilem hanc esse iram, ut excandescas, & iniquo feras animo, quia maiorem partem non acceperis? Verum quanto foret æquius Mercuri conuiualium huiuscemodi fraudium deinceps ne recordari quidem? Et dimissa ira, symposij delictum ueluti lusum æstimare atq; iocum. Quippe quum in crastinum continere odium & meminisse iniuriæ ueteris, haudquaquam reges deceat, ne dicam deos. Sed agedum tollamus è conuiuijs lepores illos & sales, risum & subdolas captiones, Quid, oro, præter temulentiam, edacitatem, & silentium fiet reliqui? Quæ quum tristia admodum sint, & parum iucunda, decentius exulare crediderim huiuscemodi à conuiuio. Nam Iouem in posterum diem recordaturum, quis oro, putaret huiusce distributionis carnium? in qua nil præter iocum notares ac lusum. Vt ne interim dicam, quòd molestè nõ nihil esset laturus, tanquam his rebus leuiculis potuerit offendi. Nil enim aliud explorare uolebam in ea diuisione, quàm in delectu partium, meliorem nũ Iupiter ab alijs dignosceret. Sed age Mercuri, ut sibi iam aliquid concedamus, minorem portionem ei tradidimus in partitione: adde quòd fœdam, quòd horrendam atq; molestam, & si lubet, finge me omnino portionẽ sustulisse, Quid tum? Nunquid ideo decebat ut cœlum (ceu prouerbio dicitur) terræ misceretur, uincula excogitarentur, & cruces totus q; Caucasus, aquilæ dehinc demitterentur, quæ epar dilaniarent? Fallor si hæc non sunt aperta pusillanimitatis indicia, animiq; ignobilis & propensi in iram. Nam quum hæc agit ob pauculas carnes, quid oro feciſſet, si bos integer illi fuisset ademptus? Videre iam licet homines in pari negocio, longè modestius affectos, qui quum dijs immortalibus natura sint inferiores, acrius illos excãdescere par erat quàm deos. Atqui nemo hactenus fuit, qui coquum cruci adiudicarit, eam ob caussam, quòd carnes elixans, immissum iusculo digitum uisus sit circumlambere, aut ex ueru nõ nihil tostarum carnium uellens uorarit: Magis enim ueniam illis impertiunt, nisi uehementer fuerint irati: tunc enim incutiunt coquo pugnum, aut uerberant genas: uerùm qui in crucem ullum sustulerit, intenias ueminem. Et hæc de carnibus, uilis sanè defensio: sed unde multò uilior planè ac turpior in Iouẽ redundet accusatio. Tempus nunc monet, ut de plasmate & hominibus à me formatis, disseratur. Qua in re geminam constat sitam esse accusationem, Neque satis compertum habeo Mercuri, cuius nam culpæ me primo reum agas? Num illius, quòd homines haud quaquam procreari debuerint, qui moueretur: sed conducibilius foret terram ipsam, unde sunt progeniti, prorsus esse ociosam: An uero, quòd formari quidem homines haud fuerit absurdum, sed longe aliter, & fermè ad aliam figuram ac formam, quàm ego illos fabricarim. Ego ad utrumq; facile respondebo, simul atq; ostendere tentauero, quòd nõ modo nulla penitus iactura malóue deorum homines in uitam sunt adducti. uerũ etiam, quòd in rem eorum isthuc potissimum cedat, magis quàm si (ut iam olim fuit) tellus deserta, & hominibus, qui eam colerẽt, destituta maneret. Sic enim nullo negocio palam fiet, num ego deliquerim, in hac formæ humanæ renouatione, quam solam constat diuinam esse, & planè cœlestem. Quum itaq; tellus inculta, rudi ac hirta sylua horresceret, ac squaleret situ, adeo ut neq; uspiã gentium uideres aras deorum, templum, statuam, simulachrum, aut aliud huiuscemodi, quemadmodum summa diligentia iam undiq; apparent hæc elaborata, non sine eximia deorum ueneratione. Ego quũ alioqui propensus sim ad prouidendum in communi, ne quid desit, quod ad incrementum rei diuinæ, decus, ac uenustatem pertineat, tacitus mecum reputaui, nec quicquam posse fieri melius, quàm si pusillum luti acciperem, & inde animãtia effingerem nobis

A persona.

dijs

dijs, forma non admodum absimilia. Quippe uel id erat unicum, in quo mihi natura diuina deficere uidebatur, quòd nullius collatione felicior appareret atq; perfectior, ueluti, modo si eam cum homine conferas, prudentia, ingenio, ac rerum optimarum captu intellectuue præstante, sed mortali tamen. Cæterùm iuxta Poetæ dictum terram aquæ commiscens ex liquida molliq; effinxi homines, Mineruam interea adhortatus ut in opere absoluendo mihi ferret suppetias. Hæc sunt magna illa & ardua, quibus nos deos offendimus, totiusq; mali ut uides, hæc summa est, ex luto perfecta nobis sunt animantia, & quod ante hac immotum erat, nos ad mobilitatem perduximus. Iam uerò mirum quàm indigne tur Iupiter, ex tali terrestrium animantium formatione. Quasi uero deinceps deorum sustinere cogatur penuriam, & procreatis hominibus, iam futurũ sit, ut dijs suis orbetur: uerum quis unq; tam demens extiterit, ut solitudinem in Iouis curia propter generatos homines aliquando uerisimiliter futuram formidare queat? Nisi forte id ueretur, ne defectionem moliantur homines, & armis deos lacessant, id quod olim fecerunt Gigantes. Itaq; neminẽ fugit, qua ego sim modestia, ut iam iniquè de me quispiam queratur, uel operibus mea industria absolutis, quòd inde dij immortales offensi sint, ac damnum acceperint. Quin tu Mercuri minimum aliquod profer, et ego conticuero ueluti meritò has daturus sim pœnas. Atqui in promptu est cognoscere, quanta hinc dijs accedat utilitas. Si cõtempleris terram, quæ prius informi situ ac squalore obducta erat, urbibus, agriculturis & mitioribus plantis exornatam, mare nauigatum, insulas habitatas, undique aras & delubra, sacrificia & festiuitates, adeo ut iam passim uiæ & fora, denicq; quocũq; te uertas, prorsus omnia Iouis plena sint. Quòd si ego rei priuatę intentus, solũ mihi homines rem adeo pręclaram effinxissem, profectò quantũ ex fructu conijcere licet, qui ad me inde rediret, uos dij immortales opibus et ditione ne mihi quidẽ conferendi sitis. Verũm ego in communi deorũ utilitati consulens ac cõmodi proprij negligentior, in rem uestrã homines potissimum produxi. Nam si quę ad Remp. attinent, ego attenuare molior quo res meas promoueã, uelim mihi cõmonstres templum Promethei, quẽad modum Iouis & Apollinis, nusq; non uideas. denicq; & tibi Mercuri quædã delubra sunt sacra. Cęterũ isthuc interea tecum expendas uelim, num tibi bonum aliquid appareat, sine omni penitus teste, et nũ oblectare queat habentem possessio, aut opus quod nemo uideat, nemo laudet, nemo admiretur? Quod ideo dixerim, quia nisi fierent homines, iam futurum erat, ut omnis cunctarũ rerum decor esset sine teste, & opes nostræ ne à nobis quidẽ ipsis haberentur in precio, quum nemo alius sit qui harũ admiratione caperetur. Adde, quòd nemo ex nobis felicitatem suam sit intellecturus, si non liceat se cõferre cũ illis, qui respectu quodam sunt inferiores, quippe bonorũ nostrorũ expertes. Nam quis unquam rem quandã ceu magnam ęstimarit, si non cũ exigua illam dimetiatur? Verum enimuero, quũ optimo iure honorem à uobis pro rebus benè gestis in Rep. spetare debuerim, in crucem à uobis leuatus, mercedem capio mei tam salutaris cõsilij. Sed ais: flagitiosi quidam sunt inter homines, puta mœchi, bellatores, sororum mariti, & parentum acerrimi hostes: tanquam apud deos nõ æquè liceat reperire hanc scelerũ multitudinem, & huius rei gratia in cœlum culpam reijcias, ac terram unde dij fuerunt prognati. Nec uero est, quòd dicas hominum formationem dijs immortalib. facessere negocium, et augere curã, alioqui ociosis. Sic enim eandẽ ob causam pastor qui gregem curãdam susceperit, in pluuia eã non continebit, quãdo operosum sibi istud uidebitur, quũ alioqui cura illa propter coniunctã exercitationẽ, non admodũ appareat esse iniucunda. Sed adime obsecro, dijs omnẽ sollicitudinẽ, ut iam nihil sit cui prouideant, quid iam aliud agant, q; torpeant ocio, nectar imbibãt, & uentrẽ distendant ambrosia? Ceterũ malè me habet, q; inuehendo in opus à nobis elaboratũ, fœminas potissimũ repre-

II.

Multum uerò etiã utilitatis inde promanasse, à consequentibus effectis.

Obiectio quã exemplo dicti dediluit.

Alia, quã per inuersionem à simili.

reprehenderitis quas tamen impendiō adamātis, & modò tauri, modò satyri, & cygni effecti, ad illas uos demittitis, ut ne interim dicam, quòd in cœlum ad missas, diuinitatis consortes redditis. Atqui non erat, ais, absurdum ut fierent homines, si modò ad nostram hanc formam similitudine quapiam non accederent. Ego si exemplar aliud nouissem, quod forma præcelleret, ad illius instar homines effigiassem, nisi bouinum magis deceret esse, & prorsus agreste istiud animantis genus: sed si hoc dixeris, non uideo quomodo uos diuino honore afficerent, aut accumularent sacrificijs. quę quàm grata sint uobis, conijcere licet ex eo maximè, quòd non gratamini uel ultra oceanum summa celeritate profici sci, post inculpatos Aethiopas, siquando senseritis uobis afferri ab illis hecatombas: uerùm me, qui honorum huiuscemodi ac sacrificiorū autor sum atq; origo, nescio quo iure in crucem sustuleritis. Hæc sunt quæ de hominum plasmate sat fuerit commemorasse. Ad ignem transeamus direptum (si placet) fœdam nimirum & inexpiabilem rapinam. Per Deos autem imprimis te oraueri, ne cunctéris, sed mox mihi respondeas, nunquid ex igne Dij quippiam perdiderint, ex quo ille fuit apud hoīes? quod quidē uix unquā dixeris: quando sic natura cōparatum est, ut ignis nihilo fiat minor si quis etiam cū alio cōmunicet: denique non extinguitur ideo, quia alius inde flammā transtulerit. Itaq; euidentissimum hinc colligo argumentū inuidiæ, q̄ quum citra ullam iacturam, igne carere potueritis, ab eius tamen usu arcere in animum induxeritis eos qui hoc potissimū egere uidētur. Quo contra oportebat Deos omnes esse bonos bonarū rerum largitores, & ab inuidia longe abesse. Sed quid si omnem prorsus ignē suffuratus, detulissem in terrā, adeo ut nihil uobis fecissem reliqui, qua nam oro iniuria uos affecissem? quibus ignis haud quaquam potest esse usui, quum neq; coquere uobis necessum sit, neq; frigidare ambrosiam. Ad hæc non egetis artificioso lumine: uerūm hominibus quum ad alia necessaria ignis habendus est, tum mxime ad sacrificia, quò uidelicet in biuio nidorem uobis parent, thura incendant, & pecudum coxas adoleant in aris: uerùm quum (ut uideo) ingentē uobis lætitiam pariat fumus ille, nihil proinde tam gratum, quod in epulorum uicem uos reficiat, quàm ubi nidor simul cū fumo uolutatus ad cœlum usq; permeat. Itaq; parum appositè profectò, et nimium absurdè uidemini uaporem huiuscemodi nunc incusare. Miror autem cur Soli potestatem facitis lucendi hominibus, neq; illi uitio uertitis, quòd in administrando deorum bono tam prodigus sit, atq; intemperans, quum ignis illi sit multò quàm hic noster diuinior, & candens magis. Dixi. Vestrum erit Mercuri ac Vulcane, ea quę perperam à me proposita sunt, ad rectitudinem perducere, & rationibus quibus potestis nostra hæc impugnare: dehinc rursus ad respondendum accingemur. MERC. Haud facilè est Promethee cum tam generoso oratore certare: uerūm uehemēter ex te tua fuit, quòd hæc abs te non audiuit Iupiter. Id enim certè scio, sedecim uulturibus negotium dedisset, qui posthac uiscerib. tuis pascerentur, adeo grauiter ipsum criminatus es, aliud fermè agens, nam defensionem pro te dicere instituerās. Mirum autem profectò quum uates sis, quomodo præsagire nequeris, has te modò daturum pœnas. PRO. Præsciui hęc Mercuri, neq; me pręterit, quòd rursus liberabor. Et nunc Thebanus quidam ueniet tibi amicus qui eminus iaculetur aquilam, quā supernè pollicēris deuolaturā. MER. Vtinā hęc eueniant, solutum te à uinculis uidero, nobis conuiuā additum, at non carnes partientem. PRO. Bono sis animo, epulabor uobiscum, & Iupiter me liberabit, nō exiguæ felicitatis gratia. MER. Ne, oro, graueris dicere, quæ sit illa felicitas. PRO. Nostin Mercuri Thetin? Sed quid uerbis opus? prēstat eīm cælare arcanū, quo me maneat prēmium post solutā pœnā. MER. Quandoquidē id præstat, tecū recondas licebit. Quin nos Vulcane abimus, iam.n. non longè abest aquila, at tu Titan prestolare tantisper, dū tibi Thebanus (ut ais) sagittarius contingat, qui te ab alitis huius laniatu quietum reddat, ac liberum. DEO.

Allegās amplificatio obiectionis per rem gestionem: Altera pars huius capitis qua & de modo figmenti respondet:

Tranſitio. III. caput, de igne è cœlo ſublato.

à natura rei.

Ab officio Deorum.

Ab uſu ignis.

Ab utili ex cōſequentib.

Amplificatio ab exemplo.

Amarum:

DEORVM DIALOGI.

ARGVMENTVM IN DIALOGOS DEORVM.

Dialogi, qui sequuntur, tam superorum quàm inferorum Deorum, quasi quandam syluam ac supellectilem continent, omnium fere fabularum, quæ partim apud Homerum & cæteros Epicos poëtas, partim à Tragicis, Æschylo, Euripide, Sophocle & reliquis tractantur. Sunt autem uti breuiores, ita argutiores quoq; siue res, siue uerba & compositionem spectes. Adeoq; germanam illam Atticæ eloquentiæ festiuitatem & gratiam exprimunt. Videtur autem Lucianus non hoc tantum agere uoluisse, ut Deorum gentilium & Homericorum uanitatem argueret, atq; irrideret. Quis enim ueterum, saltem mediocriter sapientum atq; doctorum unquam fuit, qui huiusce modi nugis ullam fidem adhiberet, aut numen nostris & humanis affectionibus obnoxium esse crederet? Verum illud quoq;, ut (quod in Prometheo ipse de se dicit,) Heroicam illam Dialogi personam, & Tragicam grauitatem, comico risu temperaret. Et quia in omni genere scriptorum uersatum esse oportet eum, qui ueram ac solidam eloquentiæ atq; doctrinæ laudem assequi cupit, quemadmodum ipse infrà in Lexiphane præcipit; existimo equidem etiam exempli, & exercitationis caussa ad hunc modum in hoc genere illum fuisse exercuisse: Nam ut hic Tragicorum & Homericorum fabulas, ita infrà Comicorum quoq; argumenta retractat, & ad Dialogorum festiuitatem reuocat. Interim tamen etiam seria obiter monet ac docet, ut in Cupidine, ubi tacitè illud indicat, quod Cicero pro Cœlio multis uerbis commemorat: Studiosos, puta, & literarum amantes nullis externis ac prauis cupiditatibus alligari ac uinci. Quod idem & Theocritus de Masis apertè dicit:

Nam quos aspirunt illæ (inquit) exhilarantq; uidendo
Nulla uenenosæ lædunt hos pocula Circes.

PROMETHEI ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PROMETHEVS.

SOLVE me Iupiter, grauia enim iam passus sum. IVP. Soluam te, ais, quem oportebat grauiores pedicas habentem, & Caucasum totum super caput incumbentem, à sedecim uulturibus non solum corrodi epar, sed & oculis carere effossis, Eo quòd talia nobis animalia, homines uidelicet, effinxeris: & ignem furtim surripuisti: & mulieres fabricatus es. Nam quibus me ipsum decepisti, in distributione carnium, ossa pinguedine obducta, mihi apponens, & meliorem partium tibi ipsi seruans, quid attinet dicere? PRO. Igitur sufficientem iam pœnam exolui, tantum tempus Caucaso affixus, pessimam auium perditam aquilam nutriens epate. IVP. Ne minimum quidem hoc eorum, quæ te oportet pati. PRO. Atqui non sine mercede me solues Iupiter, sed tibi significabo ualde necessarium. IVP. Blandiendo decipis me Promethee. PRO. Et quid plus habebo? Non enim ignoras rursus ubi Caucasus est? neq; indigebis uinculis, si quo modo uersutias agens deprehendar. IVP. Dic prius, quamnam mercedem persolues necessariam nobis existentem? PRO. Si dixero ad quem locum uadis nunc, fide dignus ero tibi & de reliquis uaticinans. IVP. Quomodo enim non? PRO. Ad Thetin, coiturus cum ipsa. IVP. Hoc quidem nosti. Quid igitur postea? uideris enim uerum quid dam dicere. PRO. Nihil ô Iupiter rei habeas cum Nerine hac: si enim ipsa grauida reddetur ex te, fœtus simile faciet tibi, qualia & tu feciſti Saturno. IVP. Hoc ais, expulsurum me regno? PRO. Vtinam ne fiat, ô Iupiter. Veruntamen tale aliquid coitus ipsius minatur. IVP. Valeat igitur Thetis: te uerò Vulcanus ob hæc soluat.

CVPIDINIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CVPIDO.

T si quid etiam peccaui, Iupiter, ignoſce mihi, puer etiam adhuc dum ſum, & adhuc imprudens. IVP. Tu puer autem Cupido? qui antiquior multo Iapeto es? An quia neq; barbam habes, neque canos produxiſti, propterea etiam infans putari cupis? ſenex & uerſutus adeo cum ſis? CVP. Qua uero iniuria affecit te, ego ſenex ille, ut tu ais? cur me uincire quoque cogitas? IVP. Specta, ô ſceleſte, an parua? qui me ita ludibrio habes. Itaque iam nihil eſt, quod me non effeceris: Satyrum, taurum, aurum, cygnum, aquilam, omnia hæc feciſti me. At quæ me uiciſſim amaret, nullam planè unquam feciſti, neque intellexi me, etiam uxori, propter te gratiorem fuiſſe. Sed oportet me præſtigijs uti ad illas, & meipſum abſcondere. Illæ autem taurum, aut cygnum exoſculantur, me uero ſi aſpiciant, moriuntur præ formidine. CVP. Meritò, neque enim ferunt, ô Iupiter, ut quæ mortales ſint, aſpectum tuum. IVP. Quomodo igitur Apollinem Branchus ille & Hyacinthus tantopere amant? CVP. At Daphne etiam fugiebat illum, quamuis cornatum & imberbem. Quod ſi autem uoles amabilis eſſe, neq; concutias Aegidem, neque fulmen geras, ſed quàm ſuauiſſimum teipſum perhibe, utrinque demiſſo capillo, eoq; mitra reuincto, ueſtem ſume purpuream, crepidas ſubliga auratas, ad tibiam & ad tympana compoſito greſſu incede, & uidebis quòd plures te ſequentur, quàm Bacchum Mænades. IVP. Apage. Equidem nolim amabilis eſſe iſtoc pacto, ut talem meipſum exhibeam. CVP. Proinde & amare nolis. Nam hoc certè facilè eſt. IVP. Quin amare quidem uolo, minore autem negocio illo potiri. Atq; ob hæc nunc dimitto te.

Hoc eſt, Thoracem ſeu loricã. ſic enim Martialis exponit lib. 7. epiſt.

IOVIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

Io in uaccam.

LLAM Inachi puellam pulchram noſti Mercuri. MERC. Etiam, Io dicis. IVP. Non amplius puella illa eſt, ſed iuuenca. MERC. Monſtroſum hoc. Quomodo mutata eſt? IVP. Zelotypia mota Iuno, transformauit ipſam. Sed & nouum aliud quoddam malum inſuper excogitauit. Infelici illi bubulcum quendam multioculum, Argum nomine, cuſtodem addidit, qui iuuencã paſcit, inſomnis ac peruigil ipſe exiſtens. MER. Quid igitur nos oportet facere? IVP. Deuolans in Nemeam ſyluam, illic alicubi Argus paſcit, illum quidem interficito: Ipſam uero Io per pelagus in Aegyptum abducens, Iſim facito, & deçetero pro deo ab incolis habeatur, Nilumq; attollat, & uetos immittat, & præterea nauigãtes ſeruet.

IOVIS ET GANYMEDIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVPITER.

GE ô Ganymedes, peruenimus enim quo oportebat, oſculare me iam: ut uideas non amplius roſtrum aduncum me habere, neq; ungues acutos, neq; alas, qualis uidebar tibi modo, cum uolucris eſſe apparebam. GA. Mihomo, an non aquila modo fuiſti? ac deuolans rapuiſti me à medio

ouili?

outilis. Quo pacto igitur alæ illæ ablatæ tibi sunt? tu uero ipse alius quispiam subito appares. IVP. Sed neque homo quem uides, adulescentule, neque aquila, sed omnium rex Deorum ego ipse sum: qui meipsum ad tempus ita transformauí. GAN. Quid ais tu? Pan ille es? deinde, quomodo fistulam non habes, neque cornua, neque hirsutus es crura? IVP. Solum enim illum existimas Deum? GAN. Etiam. Atq; adeo sacrificamus ipsi, coleatum hircum ad speluncam agentes, in qua ipse positus est. Tu uero plagiarius quispiam uideris mihi esse. IVP. Dic mihi, Iouis uero nomen non audisti? neq; etiam aram uidisti illius in Gargaro, pluuialis scilicet atq; tonantis, & fulgura facientis? GAN. Tu te optime uir ais esse, qui paulò ante effudisti nobis copiose grandinem, qui habitare supra nos dicteris, faciens strepitum, cui arietem pater sacrificauit. Deniq; quidnam improbè tentantem me sursum rapuisti rex Deorum? Iam uero & oues fortassis lupi diripuerunt, desertas illas inuadendo. IVP. Adhuc enim cura est tibi ouium immortali facto, & hic conuersaturo nobiscum. GAN. Quid dicis? An non dedu cès me tandem in Idam hodie? IVP. Nequaquam, quoniam frustra aquila fuissem pro deo factus. GAN. Igitur inquiret me pater, & indignabitur non inueniens, uerberaq; postea capiam, relinquens ouile. IVP. Vbi ille uidebit te? GAN. Nequaquam, desidero uero iam ipsum. Quòd si uero dimittes me, promitto tibi, & alium hircum ab ipso immolatum iri, redemptionis precium pro me uidelicet. Habemus autem triennem illum, & magnum, qui præit cæteris in pascua. IVP. Quàm simplex hic puer est, & minimè malus, atq; idipsum solum, puer adhuc. Verum ò Ganymedes, illa quidem omnia ualere sine, & oblitiscere ipsorum, ouilis uidelicet & Idæ. Tu autem (iam enim cœlestis es) multa bene faciès hinc & patri & patriæ. Ac pro lacte quidem & caseo, Ambrosiam edas, & Nectar bibas. Hoc tamen & alijs nobis ipse infundendo præbebis. Quod autem maximum est, non amplius homo, sed immortalis eris, atq; etiam sydus tuum apparere faciam pulcherrimum, & omnino felix eris. GAN. Si uero ludere cupiam, quis colludet mecum? in Ida enim multi coætanei eramus. IVP. Habebis & hic colluſorem tibi hunc Cupidinem, & astragalos ualde multos. Confide solum, & lætus sis, & nihil desideres inferiorum. GAN. Quid uero uobis utilis ero? An oues pascere oportebit & hic? IVP. Non, sed ministrabis uinum, & ad nectar paulò post ordinaberis, & procurabis conuiuium. GAN. Hoc quidem non difficile, scio enim ut oporteat effundere lac, & coronare poculum pastorale. IVP. Vide, rursus hic lactis meminit, & hominibus se ministrare putat. Hoc uero cœlum est, & bibimus, quemadmodum dixi, nectar. GAN. Dulcius ò Iupiter lacte? IVP. Scies post pusillum, & cum gustaueris, non amplius desiderabis lac. GAN. Porrò ubi dormiam nocte? An cum coætaneo Cupidine? IVP. Non, sed ob hoc te rapui, ut simul dormiremus. GAN. Solus enim non possis, sed suauius dormire mecum? IVP. Profecto, cum tali qualis es tu Ganymedes, sic pulcher. GAN. Quid enim te ad somnum iuuabit pulchritudo? IVP. Habet quoddam incitamentum suaue, & facilius inducit ipsum. GAN. Atqui pater meus indignabatur mihi condormienti, & narrabat mane, quomodo turbarem ipsius somnum uolutatus per lectum, calcitrans, & aliquid loquens interea quando dormirem: qua propter ad matrem remittebat me dormiturũ sepiuscule. Quare, si ob hoc, ut ais, rapuisti me, tempus tibi est, ut me denuo in terram deponas, uel molestia afficieris nihil dormiendo. Turbabo enim te continuè, huc atq; illuc me reuoluens. IVP. Atqui hoc ipsum suauissimum mihi feceris, si tecum uigilare cogas. Osculabor enim interea te eò sæpius & amplectar. GAN. Ipse uideris, ego uero dormiam te deosculante. IVP. Videbimus tunc quid agendum. Nunc uero abduc ipsum Mercuri, & posteaquam de immortalitate biberit, duc ut ministret nobis, docens prius quemadmodum oporteat porrigere cyphum.

De raptu Ganymedis.

LVCIANI

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

EX quo adulescentulum hũc Iupiter, Phrygium istum dico, ab Ida raptum huc adduxisti, minus aduertis mihi animum. IVP. Etiam ob hunc, Iuno, zelotypa tam es, simplicem adeo, & minime molestum? Ego uerò putabam mulieribus solis difficilem te esse quęcunq; conuersantur mecum? IV. Neq; illa quidem rectè facis, nec conuenientia tibi ipsi, qui omnium deorum dominus existens, relinquens me legitimam uxorem, in terram descendis, ibiq; adulteria exerces in auro uel taurum conuersus. Veruntamen illę mulieres tibi in terra manent, Ideo autem hoc puero rapto, etiam in cœlum subuolasti, Deorum generosissime, & nunc ille nobiscum habitat, ante oculos mihi adductus quasi æmulus, scilicet ut pocillaretur tibi, sic enim aiunt. Ità ne uero carebas pocillatoribus? aut defessi adeo sunt & Hebe & Vulcanus ministrando? Tu uerò etiam calicem non aliter ab eo accipis, quàm simul et osculatus fueris ipsum antea, omnibus aspicientibus. Et deosculatio ista suauior tibi est ipso Nectare. Atq; ob id sæpenumero, neq; sitiens, petis bibere. Interdum autem etiam ubi degustasti solùm, porrigere ipsi soles. Deinde bibente ipso arripis calicem, & quantum in illo reliquum restat, omne ebibis, ea etiam parte, unde ipse bibit, & ubi applicuit labia, ut & bibas simul & osculeris. Nuper uero rex ille atq; omnium pater, depositis Aegide ac fulmine, sedisti talis ludendo cum illo, barbam ipse tantam & tam promissam habens. Omnia igitur uideo hæc, quare ne te putes latere. IVP. At quid adeo graue hoc, ô Iuno, adolescentem adeo pulchrum inter bibendum deosculari, oblectarique utroq; illo, & osculo uidelicet, & nectare. Quid si igitur uel semel committam ipsi, quo & te osculetur, non amplius accusabis me, quòd osculum illius præstantius nectare puto. IV. Pædiconum uerba hæc sunt. Ego uerò non ita insaniuero, ut labia mea adplicem molliculo isti Phrygi, adeoq; effœminato. IVP. Ne conuiceris, generosissima tu, amores meos, nam mulierosus, & barbarus, & molliculus iste, suauior & desiderabilior, nolo autem dicere amplius, ne te magis irritem. IV. Vtinam uero & in uxorem illum duxisses, mei gratia. Memineris igitur, qualibus mihi, propter egregium istum pocillatorem, temulenter insultas. IVP. Imò uero Vulcanum istum, filium tuum oportebat nobis pocillari, claudicantem uidelicet, & à fornace uenientem, plenum adhuc fauillis, depositopaulo antè forcipe. Et ab illis ipsis digitis, accipere nos calicem, attractumq; ipsum interea osculari; quem neq; mater tu libenter osculata fueris, præ fulgine quæ si tota illius exusta facie. Nimirum suauia hæc, adeoq; multum etiam pocillator iste, cohonestat deorum conuiuiũ, nonne? Ganymedes autem hic iterum in Idã hinc ablegandus est, quippe purus ac candidus est, & digitos habet roseos, etiam scitè porrigit poculum: & quòd te omnium mordet maximè, osculatur dulcius ipso nectare. IV. Nunc tibi & claudus, ô Iupiter, Vulcanus est, & refertus fuligine, atq; nauseam afficeris, cum aspicis ipsum, ex quo formosum & capillatum istum Ida enutrijt. Olim autem non uidebas ista, neq; tum fauillæ, neq; fornax ipsa absterrebat te, quo minus biberes illo porrigente. IVP. Aegritudine Iuno, te ipsam afficis. nihil aliud agis, & mihi amorẽ eò magis incendis, quia zelotypa es. Quòd si uero grauaris, à puero formoso accipere poculum, tibi quidem filius ministret potum. Tu uero Ganymedes, mihi soli imple calicem, & cum quolibet bis osculare me, & cum plenum porrigis, & cum rursum à me illum accipis. Quid ita lachrymaris? Ne metue. Malum enim feret, si quis tibi molestus esse uoluerit.

IVNO.

IVNONIS ET IOVIS,

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

IXIONEM hunc uides Iupiter, quibus nam moribus affectum putas? IVP. Hominem esse utilem Iuno, & conuiuonem: non enim conuersaretur nobiscum, si indignus conuiuio foret. IVNO. At indignus est, contumelioſus certè existens: quapropter non amplius conuersetur uobiscum. IVP. Quid autem contumeliæ intulit? oportet enim (ut puto) & me scire. IV. Quid uero aliud? Etenim erubesco dicere ipsum, tale est quod tibi sumpsit. IVP. Atqui ob hoc tanto etiam magis dicere debebas, in quantum ille turpia quoq; conatus est. Num igitur sollicitauit aliquam ad stuprum? intelligo enim cuiusmodi turpe sit, quod reformidaueris dicere. IV. Ipsam me, non aliam quampiam Iupiter, longo iam tempore. Ac primum quidem ignorabam quid rei esset, cur attentè adeo in me aspiceret. Ille autem etiam ingemiscebat & sublachrymabatur. Et si quando bibens tradidissem Ganymedi poculum: hic petebat ex eo iam ipso bibere, & capiens osculabatur interea, & ad oculos admouebat; & rursus prospectum in me intendebat: hæc intelligebam amatoria esse, & multo quidem tempore uerecundabar dicere ad te, putabamq; cessaturum à furore hominem. Postquam uerò & sermones ausus est mihi adhibere, ego dimittens illum adhuc lachrymantem, & ad genua prouolutum, obturatis auribus, ut ne cõtumelias supplicantis illius audirem, abijt tibi dicerem. Tu uero ipse uide quomodo explores uirum. IVP. Euge, sceleratus ille, in me ipsum, & usque ad Iunonis nuptias etiam? adeone inebriatus est nectare? Cæterum nos autores horum sumus, & ultra modum amatores hominum, qui quidem & conuiuatores nostros ipsos fecimus. Digni igitur uenia sunt, si bibentes similia atque eadem nobiscum: deinde & aspicientes cœlestes istas formas, & quales nunquam uiderunt in terra, concupiuerunt frui illis, amore capti uidelicet. Est autem amor uiolentum quiddam, & non hominibus solum imperat, sed & nobis ipsis interdum. IV. Tuus quidem & ualde hic dominus est, & ducit te, & fert naso (ut aiunt) trahens, & sequeris ipsum quocunq; duxerit te, & immutaris facile in quodcunq; iusserit, & prorsus possessio & ludus Amoris es tu. Et nunc Ixioni, scio, quòd ueniam tribuis, ut qui & ipse adulterio cognoueris aliquando illius uxorem, quæ tibi Pirithoum peperit. IVP. Adhuc enim tu memini sti illorum, si quid ego lusi in terram descendens. Sed nosti, quid mihi uideatur de Ixione, multandum quidem ipsum nequaquam, neq; à conuiuio extrudendum esse, rusticum enim foret. Sed quia amat, & ut ais, lachrymatur, & intolerabilia patitur. IV. Quid nam ò Iupiter, metuo enim ne & tu contumelioſum aliquid dicas. IVP. Nequaquam. Sed simulacrum ex nube fingentes tibi simile, postquam solutum fuerit conuiuium, & ille uigilat (ut par est) præ amore, ad concubitum admittamus ipsi afferentes. Sic enim ab angendo animo fortassis desisteret, putans se consecutum esse desiderium. IV. Apage, ut nunquam quicquam tempestiuum illi contingat, quando ea ita, quæ supra ipsum sunt, concupiscit. IVP. Attamen patere ò Iuno. Quid enim adeo graue tibi accidet ex hoc figmento, si cum nube Ixion congredietur? IV. Sed nubes egò esse apparebo, & turpitudinem istam in me committet propter similitudinem. IVP. Nihil istud dicis, neque enim nubes hæc unq; Iuno erit, neq; tu nubes. Ixion autem solum decipietur. IV. Sed (ut omnes homines arrogantes sunt) gloriabitur descendens forsitan, & narrabit omnibus, dicens: coisse cum Iunone, & Iouis riualem esse: forsitan etiam dixerit, me ipsum amare: illi uero credetur, quando non uiderunt, quomodo cum nube coierit. IVP. Igitur si quid tale dixerit, in infernũ præcipitetur, ac rotæ miser alligatus, cum ipsa perpetuò circumuoluetur, & laborẽ nunquam cessaturum

Ixion.

ſuſtinebit, pœnas uidelicet has prò amore dependens. IV. Non enim graue hoc quidem, ob iactantiam.

APOLLINIS ET VVLCANI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS,

De furacitate Mercurij.

VIDISTIN' Apollo Maiæ infantulum illũ, nuper genitum? ut formoſus eſt, & arridet omnibus, & iam quoq; tale quiddam præ ſe fert, quaſi in magnum aliquod bonum euaſurus ſit. APOL. Illum ne ego infantem dicam, ò Vulcane, aut in magnũ aliquod bonum euaſurum? qui ipſo Iapeto antiquior eſt, quantum ad fraudulentiam attinet. VVL. Et quem adeo iniuria afficere potuerit, iam primùm in lucem æditus? APOL. Interroga Neptunum, cuius tridentem ſuſſuratus eſt: aut Martem, nam & huius ſubtraxit clãm è uagina gladiũ, ut interim de me ipſo non dicam, quem & arcu ſpoliauit & ſagittis. VVL. Hæccine infantulus & modo natus ille: qui uixdum mouebatur, in cunis inter inuolucra? APOL. Scies Vulcane, ſi modo ad te aliquando uenerit. VVL. Atqui uenit iam pridem. APOL. Quid igitur, habes ne omne fabrile inſtrumentum, nec dum quicquam illius tibi amiſſum eſt? VVL. Omne Apollo. APOL. Attamen inſpice diligenter. VVL. Per Iouem, forcipem non uideo. APOL. Sed uidebis illum alicubi inter inuolucra in cunis infantis. VVL. Adeò ne aduncas manus habet, perinde ac ſi in ipſo uentre iam tum meditatus eſſet furandi rationem? APOL. An non audiſti ipſum loquentem quoque iam arguta ac uolubilia quædam. Atq; hic etiam miniſtrare nobis iuſſit. Heri autem uocato ad ſe Cupidine, ſtatim illum paleſtra ſuperauit, neſcio quo pacto pedes illi ſubtrahens. Deinde cum à cæteris laudaretur, interea Veneri ſurripuit cingulum, cum illa amplexata ipſum fuiſſet ob uictoriam. Ioue autem ridente, ſceptrũ illius ſuſtulit, & niſi grauius fuiſſet, et plus ignis habuiſſet, ipſum quoq; fulmen ſubtraxiſſet. VVL. Celerem atq; agilem quendam puerũ mihi narras. APOL. Quinimo & Muſicum præterea. VVL. Vnde nam huius rei coniecturam facis? APOL. Teſtudine mortua alicubi inuenta, inſtrumentum ex ea compactum dedit, Brachijs enim adaptatis, & iugo ſuper inducto, deinde calamis (chordarum anſulis uidelicet) infixis, fundoque infrà, & quaſi quodam dorſo ſubiecto, atq; inde ſeptem chordis ſuſpenſis & intentis, iucundũ adeo quiddam modulatur, & concinnũ, ut ego quoq; illi iam inuideam, qui iam olim perſonando cytharam me exerceo. Cæterum ipſa Maia illud quoque dicebat, quòd neq; in cœlo noctu maneret, ſed præ nimio agendi ſtudio ad inferos uſq; deſcenderet, furaturus ſcilicet etiam inde aliquid. Alatus autem quoque eſt, ac uirgam quandam apparauit, mirificam poteſtatem ac uim habentem, qua animas euocat, & educit mortuos. VVL. Ego illam dedi ipſi, ut eſſet quaſi ludicrum. APOL. Proinde & mercedem iſtam tibi rettulit, forcipem uidelicet. VVL. Recte ſanè admonuiſti, quare ibo, ut illum recipiam, ſi cubi, ut ais, inter inuolucra in cunis inueniri poterit.

VVLCANI ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS,

De eo quòd Pallas è cerebro Ioui nata eſt.

QVID me oportet facere, Iupiter? uenio enim ita ut iuſſiſti, ſecurim habens acutiſſimam, etiam ſi lapides opus ſit uno ictu diſſecare. IVP. Rectè ſanè Vulcane. Sed iam impacta illa, diuide mihi caput in duas partes. VVL. Tentas me, num inſaniam? Impera igitur uere, quod uis tibi fieri. IVP. Diuidi mihi caluariam uolo: ſi uerò non obe-

dieris

dieris mihi, me experieris non nunc primum iracentem. Verùntamen ferire oportet audacter, & præsenti animo, neque cunctari. Pereo enim præ doloribus, qui mihi cerebrum inuertunt. VVL. Vide Iupiter, ne quid mali faciamus. Acuta enim securis est, & non absque sanguine, neque etiam ad Lucinæ morem, tibi obstetricabitur. IVP. Incute modo Vulcane, audacter. Ego enim noui quid sit conducibile. VVL. Inuitus quidem, sed tamen feriam. Quid enim agat aliquis, te iubente? Sed quid hoc, puella armata hæc est? Magnum ô Iupiter, malum habuisti in capite. Meritò igitur iracundus fuisti, tantam intra cerebri panniculum, uirginem uiuam nutriens, idque armatam: nimirum castra, non caput habuisti, non aduertens. Hæc uero etiam saltat, & cum armis tripudiat, clypeum concutit, ac hastam uibrat, & quasi quodam furore concitatur. Et, quod maximum est, formosa admodum, ac maturis nubilis annis, breui adeo iam facta est. Ceruleos quidem oculos habens. Sed tamen & huic gratiam addit galea. Quare ô Iupiter, obstetricandi premium hoc mihi refer: Despondè mihi illam. IVP. Impossibilia petis, Vulcane, perpetuò enim uirgo manere uult. Ego certè, quantum in me est, nihil repugno. VVL. Hoc uolebam. Reliquum quod est, ipse curabo. Ac iam simul rapiam hinc ipsam. IVP. Si tibi facilè adeo hoc, facias licet. Verùntamen illud scio, quòd amas ea, quæ tibi contingere nequeunt.

NEPTVNI ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

SICET ne Mercuri, conuenire Iouem nunc? MERC. Nequaquam Neptune. NEP. Attamen intrò renuncia de me ipsi. MERC. Ne molestus sis, inquam, Importunum enim hoc. Quare non poteris ipsum uidere in præsentia. NEP. Num igitur cum Iunone concumbit? MER. Non, sed diuersum quiddam este NEP. Intelligo, Ganymedes intus est. MER. Neq; hoc, sed ipse infirmus aliquantulum est. NEP. Vnde hoc Mercuri? Nescio enim quid graue narras. MERC. Pudet dicere, tale quid piam est. NEP. At nihil eo tibi opus est apud me, patruus utiq; cum tibi sim. MER. Peperit paulo antè, Neptune. NEP. Apage. An peperit ille? Ex quo? Itaq; latuit ille nos Hermaphroditus existens? At neq; uterus eius tumore aliquem præ se tulit. MER. Rectè dicis. Neq; etiam ille partum intra se habebat. NEP. Noui, rursum ex capite peperit scilicet, quemadmodum & Mineruam, habet enim ille caput quoddam puerperum. MER. Neq; illud, sed in fœmore gestauit partum, illum uidelicet ex Semele receptum. NEP. Euge generosus, ut ille totus nobis, & ex omni parte corporis impregnando, idoneus atq; fœcundus est. Sed quæ nam Semele ista est? MERC. Thebana mulier, ex filiabus Cadmi una. Huic congressus prægnantem eam reliquit. NEP. Deinde uero ipse pro illa peperit? MERC. Atq; admodum. Etiamsi tibi alienum ac mirum uideatur. Nam Semelen dolis aggressa Iuno, (nosti autem ut sit zelotypa hæc) persuadet illi, ut petat à Ioue, quo cum fulmine ac fulgure ad se ueniat. Quæ cùm uerbis huius inducta credidisset, uenissetque Iupiter fulmen secum portans, conflagrauit tectum, ipsaq; Semele ex igne periit. Me autem iubet Iupiter, ut incisa illius aluo, partum ad se afferam, imperfectū illum quidem adhuc, & intra septimū mensem conceptum. Quod ubi fecissem, ille dissecto fœmore suo, intrò illum recipit, ut ibi perficeretur. Atque ita iam tertio, postquam factum illud est, mense, denuò illum peperit, & nunc ex doloribus aliquantulū languidus est. NEP. Vbi igitur

De eò quòd Bacchus ex fœmore Iouis natus.

infans ille iam est? MERC. In Nysam hinc ablatum, tradidi illum nymphis enutriendum, Dionysium cognominatum. NEP. Ergo utrumque, Dionysij huius & pater & mater ille est. MERC. Ita uidetur. Abeo igitur, ut illi aquam ad uluum afferam, ac cætera ea, quæ ex more atq; consueto fieri solent, quasi puerperæ procurem.

MERCVRII ET SOLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

De concubitu Iouis cũ Alcmena & nocte pro longitã.

AVDIVI ô Sol, ne hodie currum agas, inquit Iupiter, neq; in crastinum neq; etiam in diem perendinum: sed intus mane, fiatq; interea perpetua una nox longa: Quare equos quidem iterum soluam: Horæ, tu uero restingue ignem, et nunc tandem post longum intertuallum temporis te ipsum recrea. SOL. Noua hęc atq; omnino aliena denuncians uenis. Sed nunquid transgredi, siue peccare uisus sum inter agendum, & extra fines cursum habuisse? atq; id nunc irascitur ille mihi, noctemq; triplo maiorem die facere statuit? MERC. Nihil tale, neq; hoc etiam perpetuo fiet: sed ipse tunc opus habet, noctem sibi fieri cõsueto longiorem. SOL. Vbi autem etiam ille est? aut unde ipse emissus es, ut hæc nunciares mihi? MER. Ex Boeotia, ab uxore Amphitryonis, cum qua concumbit. SOL. Amator illius? atq; ita illi satis non est nox una? MERC. Nequaquam. Nasci enim quendam oportet ex hoc concubitu, magnum, atq; multorum certaminum uictorem, deum. Hoc igitur una nocte absoluiae perfici impossibile est. SOL. Sed absoluat atq; ad exitum perducat ille, quod faustum felixq; sit. Veruntamen hæc Mercuri, temporibus Saturni non fiebant, (soli enim hic nos sumus.) Neque ille tum ab uxore Rhea diuertebat, aut seorsim cubabat: neq; etiam relicto cœlo Thebis dormiebat. Sed dies quidem tum dies erat, nox autem ad suum certum spacium, secundum proportionem horarum agebatur: peregrinum uero aut immutatum nihil. Neque ille tum unquam cum muliere mortali quicquam rei habuit. At nunc infelicis mulierculæ causa, oportet omnia sursum & deorsum uerti. Ac equos quidem præfractiores & difficiliores fieri, ob ocium et desidiam, uiam autem asperiorem eò quòd toto triduo non usurpabitur. Homines præterea miserè in tenebricoso uiuere. Hoc boni ex amoribus Iouis consequentur illi scilicet, sedebuntque ex pectantes, donec ille athletam istum, quem dicis, absoluerit sub longis tenebris. MERC. Tace ô Sol, ne quid mali pro his dictis tuis nanciscare. Ego uero ad Lunam hinc abiens, & ad Somnum, renunciabo etiam illis, quæ Iupiter mandauit: illi quidem, ut ne procedat citius: huic autem, ut ne remittat à se homines, quò ignorent longam adeo noctem hanc fuisse.

VENERIS ET LVNAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VENVS.

Luna deperit Endymionem.

VID hęc ô Luna, facere te aiunt, quoties ad Cariam peruenis, ut currum sistas, ac desuper aspectes Endymionem, dormientem sub dio tanquam uenatorem aliquem: interdum autem etiam descendas ad ipsum ex media uia? LV. Interroga ô Venus filium tuum, qui mihi harum rerum autor est. VEN. Sine: Contumelioſus ille est. Me quippe matrem ipsius, quibus modis affecit? nunc quidem in Idam adigens Anchisę causa Troiani: nunc autem in Libanum ad Assyrium illum adolescentem, quem & Proserpinae desiderabilem fecit, & me ex dimidia parte, amoribus meis priuauit. Quare iam sæpe illi interminata sum, ni desinat talia facere, fracturam esse

ille me ipsius & arcus & pharetram, amputaturam autem etiam alas. Iamprídem uero & plagas ipsi in nates incussi sandalio, sed ille, nescio quo pacto, tum quidem statim metuens ac supplicans, paulo post omnium obliuiscitur. Verum die mihi formosus ne Endymion iste est. Nam hoc quidem solatio fuerit malo huic. LVN. Mihi quidem etiam admodum formosus ò Venus, uidetur, & maximè quando instrata super rupem chlamide dormit, leuâ teriens sagittas, paulatim è manu prolabentes. Dextra autem circa caput sursum uersus reflexa, decorem affert faciei, cui circumfunditur. Ipse uero solutus somno, anhelat ambrosium illum halitum. Tunc igitur tacitè equidem & sine ullo strepitu descendens ac summis digitis insistens, ut ne expergefactus ille, perturbari possit. Scis igitur quid tibi post hæc dictura fuerim, sed pereo equidem amore.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

VENVS.

VPIDÒ gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor, quæ te impulsore mortales in terra, uel inse quisq; uel inuicem alij in alios faciunt, uerum de his ago, quæ apud superos quoq; designas, qui quidem Iouem ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcunq; tibi pro tempore uisum fuerit, eum uertens, tum Lunam è cœlo deuocas. Quin & Solem aliquoties compellis lentum apud Clymenem cessare, aurigandi muneris oblitum, nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tutò facis. Verum tu quidem ò deorum omnium confidentissime, Rheam insuper ipsam iam anum, præterea deorum tam multorum parentem, eò perpulisti, ut pusionem adamet, atq; in Phrygium illum adolescentulũ depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisq; leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui & ipsi furore quodam sunt afflati, per Idam montem sursum ac deorsum oberrat, ipsa quidem Attis amore eiulans. Cæterum Corybantum alius suum ipse penem ense desecat, aliús demissa coma per montes fertur insanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perstrepit: breuiter, omnis undiquaq; Ida tumultus atq; insaniæ plena est. Proinde cuncta timeo: metuo ne tale quid accidat, quandoquidem te produxi, ut si quando resipiscat Rhea, uel potius si pergat insanire, Corybantibus imperet, ut te correptum discerpant, aut leonibus obijciant. Hic me sollicitat metus quòd uideam tibi periculum imminere. CVP. Ocioso animo esto mater, si quidem leonibus etiam ipsis iam familiaris sum factus, ita ut sæpenumero, conscensis eorum tergis, prehensaque iuba, equitis ritu insideris, illos agitem. At uerò illi interim mihi caudis abblandiuntur, ac manum ori insertam receptant, lambuntq;, deinde mihi reddunt innocuam. Porrò Rheæ ipsi, quando tandem uacauerit, ut me ulciscatur, quum in Atte sit tota? Postremò quid ego pecco, quum res pulchras, ut sunt, offero ac demonstro? Vos ne appetite res pulchras, quare his de rebus ne in me crimen conferte. Num uis ipsa tu mater, uti neque tu posthac Martem ames, neque ille te? VENVS. Vtes petulcax, & nulla in re non superas: Attamen horum quæ dixi, aliquando memineris.

De Cupidine omnes deos, tum Rheam anum, etiam bestias esse agitante.

IOVIS,

IOVIS, AESCVLAPII, ET HERCVLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

Aesculapius et Hercules de sessione contendūt.

IVPITER.

DESINITE, ō Aesculapi & tu Hercules, contendere inter uos iurgijs, perinde ut homines. Indecora enim hæc, & à conuiuio deorum aliena. HERC. At uis, ō Iupiter, medicamentarium istum priore loco accumbere, quàm me? AES. Quid ni, per Iouem, melior quoq; enim sum. HERC. In quo igitur ō atronite: an quòd te Iuppiter fulmine aliquando percussit, eò quòd, quę nefas erat, feceras: hunc autem ex misericordia iterum immortalitatis particeps factus es? AES. Oblitus uero etiam tu es Hercules, quòd in Oeta conflagrasti, quandoquidem mihi ignem obijcis? HERC. Nequaquam æqualia atq; similia sunt quæ uterq; in uita egimus, ut qui ipse quidem Iouis filius sim, tantos autem labores sustinuerim, expurgata uita, deuictis bestijs & hominibus contumelioſis, uindicta ac pœna affectis. Tu uero radicum incisor es, & circulator, ægrotantibus fortassis hominibus utilis medicamenta adhibendo: uirile autem nihil quicquam opere præstitisti. AES. Rectè dicis, quoniam & inustiones tuas curaui, quando paulo antè ascendisti ad nos semiustulatus, corpore utrinq; corrupto ac perdito, & à tuis caesa, & post illam, etiam à flamma. Ego uero quid si nihil aliud, tamen neque seruiui, quemadmodum tu, neq; lanificium exercui in Lydia indutus purpura, & ab Omphale uerberatus sandalio aureo, neq; uero etiam insaniens, occidi liberos & uxorem. HERC. Nisi desinas conuiciari, statim admodum senties, quòd non multum tibi profutura sit immortalitas. Quoniam sublatum hinc, è cœlo præcipitem dabo te, ut ne ipse quidem Paeon curauerit te, diminuto atq; effracto tibi cerebro. IVP. Desinite, inquam, & ne perturbate nobis conuersationem hanc, aut ambos hinc ablegabo uos è conuiuio. Quanquam etiam æquum est ō Hercules, priore loco accumbere Aesculapiū, quippe qui & prior mortuus est.

MERCVRII ET APOLLINIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

VID uero tristis es Apollo? APOL. Quoniā ō Mercuri, miser atq; infelix circa amores sum. MERC. Dignū quidem mœrore hoc: sed tu quo pacto miser atq; infelix es? An adhuc dolore afficit te, id quod cum Daphne accidit? APOL. Nequaquam, sed amasium doleo, Lacònem illum Oebali filium. MER. An mortuus est Hyacinthus? dic mihi. APOL. Atque admodum. MERC. Vnde Apollo? aut quis ita ab omni amore alienus fuit, ut occiderit formosum illum puerum? APOL. Meum ipsius factum hoc est: MERC. Quid igitur, insaniuistin' Apollo? APOL. Non, sed infortunium quoddam inuito mihi accidit. MERC. Quomodo? cupio enim audire rationem hanc. APOL. Discò ludere discebat, atq; ego unà cum illo ludebam. Cæterum uentorum omnium pessimè perditus Zephyrus amabat quidem longo iam tempore etiam ipse illum. Verum neglecto eo, & contemptum istum non ferente, ego quidem, quemadmodum consueueramus, discum in altum sursum uersus iaculabar, ille autem deorsum à Taygeto spirans, ablatum hunc in caput puero inflixit, ita ut ex ea plaga & cruor manaret affatim, & ipse puer statim

Hyacinthus ū Apolline discos ludens interficitur.

tur. Sed ego tum Zephyrum quidem statim morere
vlciscebar mittendo enim sagitta-

sagittis, fugientemque ad montem usque persequendo. Puero autem, & tumulum extruxi in Amyclis, quo loco discus eum prostrauit, & florem ex cruore illius, terram induere feci, suauissimum illum quidem Mercuri, atque omnium fragrantissimum: præterea & literas quasdam habentem, quæ mortuum ipsum quasi deplorant. Num tibi igitur præter rationem mœstus fuisse uideor? MER. Sane uero, Apollo, Noras enim mortalem te comparasse amasium tibi. Quare dolere non debes, mortuo iam illo.

MERCVRII ET APOLLINIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS. 15

ITAN' autem Vulcanum, cum & claudus ipse sit, & artem adeo fabrilem & contemptam exerceat Apollo, pulcherrimas duas uxores duxisse: Venerem atq; Gratiam? APOL. Felicitas quædam haec, Mercuri. Veruntamen illud equidem miror, quòd cum illo rem habere sustinent, & maximè quando uident sudore fluentem, in fornacem demittere atque incuruare sese, multa adeo fuligine facie illius oppleta. Et tamen talis ipse cum sit, amplectuntur ipsum, & osculantur, & unà dormiunt. MER. Hoc & ipse indignor, & Vulcano inuideo. At tu comam nutri, Apollo, ac cytharam persona, animum ob pulchritudinem elatum atq; superbum præ te ferens: ego autem etiam ob habitudinem corporis & lyram. Cæterum ubi cubitum eundum fuerit, soli dormiemus. APOL. Ego uero aliàs quoque habeo Venerem minus propiciam, ad res amatorias. Quippe etiam, quos duos maximè præter cæteros amaui, Daphnen & Hyacinthum, illa quidem aufugit, atque odit me, adeo ut in lignum conuerti maluerit, quàm mecum rem habere, hic autem à disco interfectus est, & nunc pro illis, coronas habeo. MER. At ego iam aliquando Venerem, sed non oportet gloriari. APOL. Noui, atque etiam Hermaphroditum istum ex te aiunt peperisse ipsam. Veruntamen illud mihi dic, si nosti: quomodo non æmulatur Venus Gratiam, aut contrà illa Venerem? MER. Quoniam, Apollo, illa in Lemno cum ipso consuetudinem habet, Venus autem in cœlo, præsertim autem hæc cum Marte plerumque uersatur, atq; illum amat. Quapropter non ita multum fabrum istum curat. APOL. Atq; hæc putas ipsum Vulcanum scire. MER. Scit, sed quid agat? cum generosum adeo adolescentem, & præterea militarem ipsum esse uideat. Quare silentium agit, nisi quòd minatur quidem, uincula quædam excogitasse contra illos se se, ijsq; ipsos comprehensurum esse, circundato ueluti retibus quibusdam lecto. APOL. Nescio sanè. optarim uerò ipse ille, qui sic comprehenderetur, esse.

De eo quòd Vulcanus duas uxores formosissi. haberet, Venerem et Gratiam

IVNONIS ET LATONAE.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVNO. 15

VELCHROS enimuero Latona & liberos procreasti Ioui. LA. Nõ enim omnes, ò Iuno, tales parere possumus, qualis Vulcanus est. IV. At hic claudus quidem, utilis certè tamè est, artifex optimus existens, ac cœlũ nobis exornauit quoque, Venerem q; uxorem duxit, à qua & studiosè obseruatur,

tur. Contrà autem tuorum liberorum, altera quidem uirtutis ultra modum, & montiuaga est, & postremò in Scythiam quoque profecta, omnes sciunt, qualia comedat, hospites mactando, ac Scythas ipsos imitando, qui humano carne uescuntur. Apollo autem simulat quidem omnia scire sese, & iaculari, & cytharà canere, & medicum esse, & uaticinari. Et erectis uaticinandi tabernis hic in Delphis, illic in Claro & Didymis, decipit consulentes se, obliqua, & in utranq; partem quæstionis propositæ inclinantia respondendo, ne uidelicet erroris possit damnari: atque ita ex hoc quæstum facit & ditescit. Multi enim amentes sunt, seque ipsos exhibent præstigijs deludendos. Verum non ignoratur utique à prudentioribus, quòd pleraque falsa ac ficta dictitet, quippe ille ipse uates ignorabat, quòd interfecturus amasium suum esset discò: neque prædixerat ipse sibi, quòd fugitura ipsum esset Daphne, idq; adeo formosum atq; comatum. Quare non uideo, qua caussa pulchriores liberos te quàm Nioben illam, procreasse putaris. LAT. At uero liberi hi, hospitum mactatrix ista, uidelicet, & mendax uaticinator ille, scio, quò pacto mordeant te, dum conspiciuntur inter deos, & maximè quando hæc quidem ob pulchritudinem laudatur, ille autem cytharam personat in conuiuio, omnibus ipsum admiratione prosequentibus. IV. Nequeo risum continere Latona. Illum ne admirantur? Quem Marsyas, si iustè modo iudicare Musæ uoluissent, excoriasset meritò, ut qui ipse in Musica uicerat, nunc autem circumuentus miser ille, perijt, iniustè sanè damnatus. Hæc autem formosa tua uirgo, ita formosa nimirum est, ut posteaquam animaduertit se se cõspectam ab Acteone fuisse, uerita ne adolescens ille, turpitudinem ipsius euulgaret, immiserit illi canes. Vt interim non dicam, quòd neque parturientibus obstetricatura fuisset, si uirgo utique & ipsa foret. LAT. Valde animo elato es Iuno, eò quòd cum Ioue concumbis, & unà cum eo regnas: & propterea absque metu contumelię sa es. Veruntamen uidebo te non ita multo post rursum lachrymantem, quando te relicta in terram descenderit ille, in taurum aut cygnum conuersus.

APOLLINIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

Deprehensi Mars cum Venere, à Vulcano uinculis colligantur.

APOLLO.

VID rides Mercuri? MER. Quoniam maximè ridicula Apollo, uidi. APOL. Dic igitur, ut & ipse auditis illis, tecũ ridere possim. MER. Venus cum Marte concumbens, deprehensa est, ac Vulcanus comprehensos illos uinculis constrinxit. APOL. Quomodo? Suaue enim quiddam dicere uideris. MERC. Longò iam tempore, opinor, cognitis his, quæ agebantur, expiscatus est illos, & lecto occultis quibusdam uinculis circumdato, abiens ad fornacem opus faciebat. Post hæc Mars ingreditur secretò, ut quidem ipse putabat. Videt autem ipsum ex alto Sol, & rem ad Vulcanum defert. Vbi igitur lectum conscendissent, & in opere essent, & iam intra retia tenerentur, circumuoluuntur ipsis quidem uincula, astat autem Vulcanus. Illa igitur (nam & forte tum nuda erat) pudore affecta, non habebat, quo se tegeret. Mars uero, ab initio fugere tentabat, sperabatque se uincula illa disruptum esse. Cæterum posteaquam intellexit, se undique captum teneri, neque effugere quoquam posse, supplicare cœpit. APOL. Quid igitur, soluit ne ipsos Vulcanus. MERC. Nondum, sed conuocatis dijs, spectandum ipsis exhibuit adulterium. Illa autem nudi ambo, & colligati mutuò, inclinatis deorsum capitibus erubesce-

erubescebant. Atq; adeo spectaculum hoc dulcissimum mihi uisum est, cum tantum non ipsum opus exhiberent. APOL. At faber ille, an non pudore afficitur etiam ipse, cum spectandam ita exhibet coniugij sui turpitudinem. MER. Non per Iouem, quippe qui etiam arrideat ipsis astans. Ego uero, si opus est uerum dicere, inuidebam Marti, non solum quòd cum formosissima dea adulterium exercuisset: sed etiam, quòd colligatus cum ipsa una esset. APOL. Proinde & tu ligari hoc pacto sustineres? MERC. Tu uero non, Apollo? Aspice modo & accedens, collaudabo enim te, si non eadem ipse quoque optabis, ubi uideris.

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

QVIDEM erubescerē ò Iupiter, si mihi talis esset filius, effœminatus adeo, & perditus ebrietate. Mitra quidem religata coma incedens, ut plurimum autem cum insanis mulieribus consuetudinem habens, mollior ipsis illis, ad tympana, & tibias, & cymbala choreas agens, & in summa cuiuis magis, quàm patri tibi similis. IVP. At uero hic mitratus, & mulierosus, non solum ò Iuno, Lydiam subiugauit, & eos qui ad Tmolum habitant, cepit: præterea & Thraces sub se redegit, uerumetiam contra Indos profectus, cum muliebri isto exercitu, & elephantos cepit, & terra potitus est, ipsumque regem, qui aliquantulum resistere ausus fuerat, captiuum abduxit. Atq; hæc omnia fecit, saliens pariter & choream ducens, hastis utendo hederaceis, ebrius interea, ut ais, atque furore correptus. Quod si uerò quispiam illum conuiciari aggressus sit, contumelioſe de sacris illius loquendo, etiam hunc ulcisci solet, uel palmitibus ipsum implicando, uel à matre, perinde ut hinnulum, lacerari faciendo. Vides quàm uirilia hæc, & me patre minimè indigna. Si uero lusibus quoque & delicijs inter hæc indulget, non est, quòd inuideas, et maximè si quis cogitet, qualis hic sobrius futurus erat, quãdo etiam ebrius hæc facit. IV. Tu mihi uideris etiam laudare inuentum ipsius, uitem uidelicet, & uinum: & hoc cum uideas, qualia inebriati isti facitent, titubantes, & ad contumeliam prolabentes, & in summa, insanientes præ uino. Itaque & Icarium illum, cui primo donauit palmitem, ipsi compotores interfecere, ligonibus cæsum. IVP. Nihil hoc dicis. Non enim uinum hæc, neque ipse Dionysius efficit, sed immoderatus potus, & ultrà quàm decet & satis est, repleri mero. Cæterum si quis moderatè biberat, hilarior ille quidem, & suauior fieri solet. Qualia uero Icarius passus est, tale nihil ulli compotorum facilè fecerit. Sed tu adhuc zelotypia afficiuideris, ac Semeles reminiscì, Iuno, siquidem eas res Dionysij calumniaris, quæ sunt omnium pulcherrimæ.

Calumniatur Iuno Bacchum ut inuentorem.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

VENVS.

VID tandem in caussa est, Cupido, ut quum reliquos Deos omneis adortus expugnaris, Iouem ipsum, Neptunum, Apollinem, Iunonem, me denique matrem: ab una Minerua temperes, utque aduersus hanc nec ullum habeat incendium tua fax, & iaculis uacua sit pharetra, tum & ipse arcu careas, neque iaculari noris? CVP. Equidem hanc metuo, mater, est enim formidabilis truculentoque aspectu, ac ferocitate

Cupido omnes deos superat exceptis Minerua musis, et quibusdam alijs &c.

quadam ſupra modum uirili: proinde ſi quando tenſo arcu petam illam, galeæ cri ſtam quatiens, expauefacit me, moxque formidine tremere occipio, ſic ut arma mihi è manibus excidant. VENVS. Atqui Mars an non erat hac formidabilior? & hunc tamen ſuperatum exarmaſti. CVP. Imò ille cupidè me recipit, atque ultrò etiam inuitat: Verùm Minerua ſemper adductis ſupercilijs obſeruat, quin aliquando temerè ad illam adùolaui, facem propius admoueris, at illa, ſi quidem ad me acceſſeris, inquit, per parentem Iouem, quouis modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut pedibus arreptum in tartara dabo præcipitem, aut ipſa te diſcerpam. Plurima item id genus comminabatur. Ad hęc aciebus obtuetur oculis: poſtremò & in pectore faciem quandam geſtat horrendam, uiperis capillorum uice comatam, hanc nimirum magnopere formido: territat enim me, fugioque quoties eam aſpicio. VEN. Eſto ſanè, Mineruam metuis, ut ais, atq; huius geſtamen Gorgona reformidas, idque quum Iouis ipſius fulmen non formidaueris. Cæterum Muſæ quam ob cauſam abs te non feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? num & hæ criſtas quatiunt, aut Gorgonas prætendunt? CVP. Has quidem reuereor mater, ſunt enim uultu pudico ac reuerendo: præterea ſemper aliquo tenentur ſtudio, ſemper cantionibus animum intentum gerunt: quin ipſe etiam non raro illis aſſiſto, carminis ſuauitate delinitus. VEN. Eſto, nec has adoriris, propterea quòd ſint reuerendæ: at Dianam qua tandem gratia non uulneras? CVP. Vt breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem uſquam ſum potis, quippe perpetuò per montes fugitantem: ad hæc alterius cuiuſdam ſui cupidinis illa tenetur cupidine. VEN. Cuius ô gnate? CVP. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorum, quos inſectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorſum tota rerum huiuſmodi ſtudio tenetur: tametſi fratrem eius, qui nimirum arcu ualet & ipſe, feritque eminus. VENVS. Teneo gnate, eum ſæpenumero ſagitta uulneraſti.

DEORVM IVDICIVM.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVPITER.

De Iudicio Paridis.

MERCVRI, accepto hoc pomo, abi in Phrygiam, ad Priami filium, paſtorem armenti, paſcit autem in Ida monte, qua parte Gargarum uocant. Ac dic illi: Iupiter, inquiens, ô Pari iubet te, poſteaquam & ipſe formoſus es, & rerum amatoriarum doctus, ſententiam ferre inter deas, quænam illarum omnium formoſiſſima ſit. Certaminis autem præmium, ea quæ uicerit, pomum accipiat. Porrò tempus iam eſt, ut & ipſæ uos abeatis ad iudicem. Ego uerò ablego à me arbitrium, ut qui ex æquo omnes uos amem, ac ſi modo poſſibile foret, libenter omnes uos victrices uidere uellem, præſertim quando & neceſſe eſt, qui uni pulchritudinis ſummam adiudicabit, eum omnino in odium cæterarum plurium incurrere. Quare equidem ipſe uobis idoneus iudex non ſum, adoleſcens autem ille Phrygius, ad quem hinc abitis, regio quidem genere prognatus eſt & Ganymedis huius cognatus. Cæterum ſimplex & montanus, nec quiſquam illum cognitione hac indignũ meritò putauerit. VEN. Ego uero Iupiter, etiam ſi Momum ipſum præſtituas nobis iudicẽ, præſenti animo itura ſum, ad documentum meí præbendũ. Quid enim adeo reprehẽderit ille in me? Sed oportet etiam hiſce

placere

placere hominem. IVNO. Neq; nos, Venus, timemus quicquam, etiam si Mars iste tuus electus sit arbiter: sed recipimus & hunc Parim, quisquis etiam fuerit. IVP. Num igitur & tibi, eadem hæc, filia, placent? quid rei pōdes, auertis te, & erubescis? Est quidem peculiare hoc uirginibus uobis, uerecundia affici erga talia, sed tamen annuis. Abite igitur. Ac uidete, ne infensiores fiatis iudici, quæcunque uictæ fueritis, neue malum aliquod inferatis ipsi aduleſcentulo. Neq; enim fieri potest, ut æqualiter omnes formosæ sitis. MERC. Procedamus ergo recta uersus Phrygiam. Ac ego quidem præibo, uos autem non lentè & sequimini me, & bono animo este. Noui ego Paridem hunc: adoleſcens est formosus, & quod ad cætera attinet, amori deditus, & ad talia disceptanda maximè idoneus, neque ille facilè iudicauerit malè. VEN. Hoc quidem totum benè, adeoq; pro me narras, iustum uidelicet esse nobis iudicem. Verum autem & uxore adhuc caret hic, an & mulier quæpiam ipsi cohabitat? MERC. Non omnino absq; uxore est Venus. VEN. Quomodo hoc dicis? MER. Videtur quędam cum eo habitare mulier Idæa, sic satis formosa. Cæterum rustica, atq; inter montes malè consueta. Sed non admodum adhibere animum ipsi uidetur. Cuius igitur gratia hæc interrogas? VEN. Nullius sanè rei, sed ita temerè in mentem uenit. MINERVA. Malè legationem nobis, heus tu, qui priuatim cum hac consilia confers. MERC. Nihil mali, Minerua, hoc: neque etiam contra uos. Sed interrogabat me, an uxore adhuc careret Paris. MIN. Quamobrem igitur hoc superstitiose adeo illa curat? MERC. Nescio. Aiebat igitur, quòd temerè ita in mentem uenisset hoc, neq; ex cōposito interrogasset me. MIN. Quid ergo, caret ne uxore adhuc? MER. Non uidetur. MIN. Quid autem, Bellicæ ne rei studio aliquo tenetur, atq; amans gloriæ est, an nihil aliud quàm bubulcus est? MER. Verum quidem non possum dicere. Coniecturam autem facere licet, iuuenis cum sit, etiã has res consequi illum cupere, ac uelle præcipuum in prælijs esse se. VEN. Vides? nihil ego nunc conqueror, neq; crimini uerto tibi, quòd cum hac seorsim nunc loqueris. Querulorum enim hoc, non Veneris. MER. Etiam hęc fermè eadem interrogauit me: quam ob rem grauiter ne feras, nè ue putes eō minus consecuturam esse te, quòd huic quoq; simpliciter & absq; dolo respondi. Verum interea dum sermones cedimus, iam multum progressi, reliquimus post nos stellas, & prope modum Phrygiam contingimus. Ego uero etiam Idam uideo, adeoque totum Gargarum exactè: &, si non fallor, ipsum quoque iudicem uestrum Paridem. IVNO. Vbi autem is est, neq; enim ipsa etiam uideo illum. MER. Hac uersum, Iuno, ad sinistram respice, non ad summum montem, sed secundum latus, ubi antrum illuc, & armentum uides. IV. An non uideo armentum? MER. Quid ais? an non uides buculas secundum meum hunc digitum, ex medijs rupibus progredientes, & quendam à scopulo deorsum currentem, pedum manu tenentem, & prohibentem, ne longius dispergatur armentum. IV. Video nunc tandem, si modo ille est. MER. Ille uero. Sed quia propè iam sumus, in terram, si uidetur, demissi, pedibus faciamus iter, ne conturbemus illum, supernè ex improuiso deuolando. IV. Rectè dicis, atq; ita faciamus. Cęterum posteaquam descendimus, tuum tam est Venus, ut præeas, ac uiam nobis ducendo commonstres. Tu enim, ut consentaneũ est, locorum perita es: quippe quę sæpius, ut fertur fama, huc ad Anchisem descenderis. VEN. Non admodum, Iuno, me tua ista mouet dicacitas. MER. At igitur ego uos ducam, nam & ipse frequenter in Ida uersatus sum, quando Iupiter amabat adoleſcẽtulum istum Phrygium: ac sæpius huc ueni, ab illo missus, ut quid ageret puer, obseruarem. et cum iam in aquilam conuersus esset, unã quoque cum ipso aderam, & unà formosum illum subleuabam. Et si modo satis memini, ab hac ipsa rupe illum in sublime abripuit. Nam hic quidem fortè tum fistula canebat ad ouile, Iupiter autem à tergo ipsi deuolans, leniter admodum umguibus circumiectis, et ore in tiaram, quam super caput habebat, impresso, in altũ

ſuſtulit puerum, perturbatum, & ceruice reflexa in ipſum intuentem. Tum igitur ego fiſtulam ſuſtuli, abiecerat enim illam præ timore. At enim arbiter hic propè eſt, quare compellemus ipſum. Salue bubulce. PARIS. Et tu certè adoleſcens. Quis autem ipſe es, qui huc ad nos aduenieris: aut quas nam has adducis mulieres? Non enim eiuſmodi apparent, quæ in montibus uerſari commodè quæant, formoſæ adeò cum ſint. MER. At non ſunt mulieres. Iunonem uerò, Pari, & Mineruam, & Venerem uides, & me Mercurium uidelicet, Iupiter ad te miſit. Sed quid tremis & expalleſcis? ne metue, nihil enim periculi hic. Iubet autem te iudicem eſſe pulchritudinis ipſarum. Quandoquidem enim, inquit, & formoſus ipſe es, & doctus rerum amatoriarum, cognitionem hanc tibi cõmendo: certaminis autem præmium ſcies, lecto hoc pomo. PAR. Cedo, ut uideam, quid ſibi etiam uelit: Pulchra, inquit, capiat. Quo pacto igitur, ò here Mercuri, potero ego, mortalis cum ſim ipſe ac ruſticus, iudex eſſe tam inopinati ſpectaculi, & maioris adeo, quàm pro bubulci captu. Nam huiuſmodi cauſſas diſceptare, delicatorum atq; urbanorũ magis eſt. Quod aũt ad me attinet, utra capella formoſior altera ſit, & iuuenca num alia aliam ſuperet, fortaſſis ex arte dijudicare poſſim. Hæ uero & formoſæ patiter omnes ſunt, & non uideo, quo pacto aliquis ab una ad aliam tranſferendo, aſpectum auellere queat. Non enim facilè abſiſtere uult, ſed cuicunq; ſe primò applicat, ei inhæret, & quòd præſens eſt, laudat. Inde ſi ad aliud tranſierit, etiam illud formoſum uidet, & immoratur, & ſemper ab ijs, quæ propiora ſunt, ceu per ſucceſſionem excipitur. Et in ſumma, circumfuſa mihi eſt pulchritudo ipſarum, & totum me complexa tenet. Ac doleo, quòd non & ipſe, quemadmodum Argus ille, toto corpore uidere poſſum. Videor autem mihi, bene tum iudicaſſe, ſi omnibus pomum hoc reddidero. Nam & rurſum illud quoq; accedit, quòd hæc quidem Iouis ſoror & coniunx eſt: illæ uerò filiæ. Quomodò igitur non periculoſum etiam hoc pacto iudicium hoc fuerit? MER. Neſcio, niſi quod non licet detrectare Iouis imperiũ. PAR. Vnum igitur hoc, Mercuri, perſuade ipſis, ne ſuccenſeant mihi dũæ illæ reliquæ, quæcũq; uictæ fuerint: ſed quicquid peccatum uidebitur, id ſolis oculis imputent. MER. Ita facturas ſe aiunt. Tempus autem iam tibi eſt, ut peragas iudicium. PAR. Faciemus periculum. Quid enim agat quiſpiam? Cæterum illud primũ ſcire uolo, utrum ſatis erit ſpectare ipſas, ut nunc ſunt ueſtitas: an uerò etiam exuere ſeſe neceſſe erit, ut diligentius inſpici atq; examinari eò poſſint. MER. Hoc tuum officium erit, uidere, utpote iudicis. Ac imperes ipſis licet, quomodocunq; etiam uolet. PAR. Quomodocunq; etiam uolo? Nudas igitur uidere uolo. MER. Exuite, heus, uos. Tu uerò inſpice eas. Ego interim auertam me. VEN. Rectè ò Paris. Atq; prima certè exuam me, ut noris, quòd non ſolũ lacertos habeam candidos, neq; etiã magnos & auguſtos oculos præ me ferendo, ſuperbiam, Aequaliter uero ſum tota, & uniformiter pulchra. MIN. Ne prius ipſam exueris, ò Paris, quàm Ceſtum à ſe depoſuerit. Incantatrix enim eſt, ne te præſtigijs circũueniat per illum. Et certè quidem oportebat, neq; etiã ſtudioſe ita exornatam hic adeſſe, neq; tot coloribus fucatam eſſe, perinde ac uere meretricem aliquã, ſed ipſam formam nudam exhibere ſpectandam. PAR. Rectè ſanè admonent illud de ceſto, atq; etiam deponi illũ. VEN. Cur non igitur & tu Minerua, galea depoſita nudũ caput ſpectandum exhibes: ſed cõcutis cornũ, & perterres iudicem. An uereris, ne tibi obijciat & reprehendat cæruleũ iſtud oculorum, ſi dempto terribili iſto aſpiciatur? MIN. Ecce tibi galea hęc ablata. VEN. Ecce tibi & Ceſtus hic. IV. Sed exuamur tandem. PAR. O Iupiter monſtrifice, quod ſpectaculum? quę pulchritudo? quę uoluptas? qualis uirgo hęc? ut uero regalis illa & uenerabilis effulget, adeoq; uerè digna Ioue. Tuetur autem ſuaue quiddam & iucundum, ac blandum & illecebroſum, etiam arriſit. Sed iam ſatis habeo felicitatis huius. Si uidetur autem, etiam ſeorſim unamquamq; inſpicere uolo: quoniam nunc certè ambiguus ſum, neq; ſatis

ſcio

ſcio ad quid etiam me referam, uiſu in omnes partes diſtracto. VEN. Ita faciamus. PAR. Abſcedite igitur uos duæ. Tu uero Iuno hic mane. IVNO. Maneo. Ac poſtea quam me diligenter inſpexeris, tempus tibi erit & cætera iam ſpectare, num pulchra uictoriæ meæ dona propoſita tibi. Nam ſi me, Pari, formoſiorem eſſe iudicaueris, uniuerſæ eris Aſiæ dominus. PAR. At non donis noſtra hæc geruntur. Sed tamen abi, Mox enim agetur, quicquid æquum uiſum erit. Tu uero accede Minerua. MIN. Adſum tibi. Quod ſi igitur me ô Pari, formoſam eſſe, iudicio declaraueris, haud unquam ex pugna uictus abibis: bellatorem enim te, & uictoriarum compotem efficiam. PAR. Nihil, Minerua, opus mihi eſt bello, & pugnis. Pax enim, ut uides, in præſentia tenet Phrygiam ac Lydiam, & ab hoſtibus quietum eſt patris imperium. Sed tamen confide, neq; enim eò minus feres, tametſi ob munera nequaquam iudicium feramus. Sed induere tandem & impone galeam, ſatis enim te inſpexi. At nunc Venerem adeſſe tempus eſt. VEN. Eccam meipſam tibi. Ac contemplare ſingillatim unumquodq; diligenter, nihil curſu præteruehendo, ſed immorando ſingulis etiam membris. Quod ſi uero placet, ô formoſe, etiam hæc mea dicta accipe. Ego enim iamdudū aſpiciens te iuuenem adeo & formoſum, qualem neſcio an ullum alium nutriat Phrygia, beatum quidem te puto ob pulchritudinem: reprehendo autem, quòd non relictis hiſce rupibus & ſaxis, in urbe alicubi uitam degis, ſed corrumpi pulchritudinem iſtam ſinis in ſolitudine. Quid enim te montes iſti iuuant? aut quid proficiunt pulchritudine iſta tua boues? Decebat autem te iam & uxorem duxiſſe, non tamen ruſticam aliquam & indigenam, quales per Idam paſſim mulieres ſunt, ſed ex Græcia aliquam, uel Argiuam, uel Corinthiam, uel Lacænam, eiuſmodi Helena illa eſt, adoleſcentula & formoſa, & nulla parte me ipſa inferiòr, & quod maximum eſt, amori quoq; dedita. Nam illa, ſi ſolum etiam aſpiciat te, ſatis ſcio, relictis omnibus, ſeque ipſa ceu in deditionem tradita, ſequetur, & cohabitabit tecum. Prorſum autem & tu audiſti iam aliquando de ipſa. PAR. Nihil etiam, ô Venus. Nunc autem lubens audiero, omne quicquid eſt, de illa, te narrante. VEN. Eſt hæc filia quidem Ledæ, formoſæ illius, ad quam Iupiter è cœlo deuolauit, in cygnum conuerſus. PAR. Qualis autem aſpectu eſt? VEN. Candida quidem, qualem conſentaneum eſt eſſe, è Cygno prognatam: tenera autem, ut quæ in ouo enutrita fuerit, nuda plerumq; exercens ſeſe, & palæſtricæ rei dedita. Adeo igitur magnopere ab omnibus paſſim expetitur, ut & bellum ipſius cauſſa ſuſceptum fuerit, cum Theſeus nondum nubilem illam rapuiſſet. Poſtea uerò cum iam ad florem ætatis peruenuiſſet, optimus quiq; Achiuorum ad petendas illius nuptias ſeſe obtulerunt. Antepoſitus autem reliquis tum Menelaus fuit, ex genere Pelopidarum natus. Quod ſi autem uoles, ego tibi conficiam has nuptias. PAR. Quid narras? eius ne quæ iam nupſit alteri? VENVS. Iuuenis adhuc es, & ruſticus. Ego uerò noui, quo pacto talia perficere conueniat. PAR. Quo modò, cupiò enim & ipſa ſcire. VEN. Tu quidem proficiſceris ad perluſtrandam Græciam, atq; ubi Lacedæmona perueneris, uiſa debit te Helena. Poſt illa uerò, meum iam opus erit, efficere, quo illa amore tui capiatur, teque ſectetur. PAR. Hoc ipſum etiam incredibile mihi uidetur, ut illa relicto coniuge, cum homine barbaro atque hoſpite è patria nauigare, in animum inducat. VEN. Bono animo eſto: Nam huius certè rei gratia, liberos duos habeo pulchros, Amabilitatem & Cupidinem uidelicet, quos tibi tradam, qui ubi duces itineris futuri ſint. Ac Cupido quidem, totus ſubingrediens illam ui coget amare mulierem. Amabilitas autem tibi ipſi circumfuſa, id quod ipſa eſt, & expetibilem te reddet & amabilem. Deinde autem & ego unà præſens, rogabo Gratias, quo & illæ comites ſe præbeant, atque ita omnes ipſam, ad hoc quod uolumus, impellemus. PAR. Quomodò fortaſſis hoc procedet, incertum adhuc; Venus eſt. Veruntamen amo iam Helenam, & neſcio quo pacto etiam

uidere ipſam mihi uideor, & nauigo rectà uerſus Græciam, & in Sparta pergrè abſum, & redeo unà cum uxore, & doleo quòd non omnia hæc iam nunc facio. VEN. Ne prius amaueris Pari, quàm pronubam me & ſponſæ concilia tricem, iudicio hoc remuneratus fueris. Decet enim & me uictoriæ compotem factam adeſſe uobis, & celebritatem peragere nuptiarum pariter & uictoriæ. Omnia enim licet tibi hæc, & amorem, & formam, & nuptias pomo iſto mercari. PAR. At metuo, ne me poſt latum iudicium negligas & contemnas. VEN. Vis igitur, ut iurem tibi. PAR. Nequaquam, ſed tantum promitte denuo. VEN. Promitto igitur, Helenam traditurum me eſſe uxorem tibi, & futuram comitem proficiſcenti ad ipſam: deinde & Ilium uenturam eſſe ad uos. Atq; adeo ipſa præſens adero, & ad omnia opitulabor. PAR. Etiam Cupidinem & Amabilitatem, & Gratias tecum adducas? VEN. Bonum animum habe: quin & Deſiderium & Hymenæum præterea comites aſſumam. PAR. Ob hæc igitur do tibi pomum, ob hæc accipe.

MARTIS ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

MARS.

Iouis iactantia irridetur.

VDISTIN' Mercuri cuiuſmodi nobis minatus ſit Iupiter? quàm ſuperba, quamq; dictu abſurda? Ego, inquit, ſi uoluero, cathenam ex æthere demittam, unde ſi uos ſuſpenſi me ui detrahere conemini, luſeritis operam: nunq; enim me deorſum trahetis. Contrà ego uos, ſi uelim, in altum attrahere, non uos modo, uerumetiam tum terram ipſam, tum mare pariter ſubuectum in ſublime ſuſtulero. Ad hæc alia permulta, quæ tu quoq; audiſti. At ego, ſi quidem cum uno quolibet ſingulatim conferatur, ita præſtantiorem eum eſſe, uiribuſq; ſuperiorem, haud quaquam negauerim: uerum unum tam multis pariter in tantum antecellere, ut eum ne pondere quidem uincere queamus, etiam ſi terram ac mare nobis adiunxerimus, id neutiquam crediderim. MERC. Bona uerba Mars. Neq; enim ſat tutum eſt iſta loqui, ne quid fortè mali nobis hæc petulantia conciliet. MARS. An uero credis apud quemlibet hæc dicturum me? imò apud te ſolum id audeo, quem linguæ continentis eſſe ſciebam. Sed quod mihi maximè ridiculum uidebatur, tum quum hæc minitantem audirem, haud queam apud te reticere. Etenim memineram, quum non ita multò antè Neptunus, Iuno ac Pallas, mota aduerſus eum ſeditione, machinarentur comprehenſum illum in uincula conijcere, quantopere formidarit, utq; in omnem ſpeciem ſeſe uerterit, idque cum tres dumtaxat eſſent dij. Quòd ni Thetis miſericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accerſiuiſſet, ipſo pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamque. MERC. Tace, bona uerba, neq; enim tutum eſt iſta uel tibi dicere, uel audire mihi.

PANOS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERP.

Pan deus Arcadiæ, paſtorum, muſicus, ſocius Bacchi, filius Mercurij.

PAN.

ALVE, pater, Mercuri. MERC. Salue utique & tu. Sed quo modo ego pater tuus ſum? PAN. An non Cyllenius ille Mercurius es tu? MER. Atq; admodum. Quo pacto igitur filius meus es? PAN. Adulterinus ſum, ex amore tibi

natus

hic MER. Per Iouem Hirci fortasse cuiusdam, qui capram per adulterium cognouit. Nam meus quomodo fueris, qui & cornua habes, & nasum talem, & barbam hirtam, & pedes bifidos, hircinosq; præterea & caudam super natibus? PAN. Quæcunq; in me conuiciando dicis, ijs tuum ipsius filium, pater, probrosum ac turpem declaras, imò potius teipsum, qui eiusmodi generas, & tales liberos procreas. Ego uero extra culpam sum. MER. Quam autem etiam matrem tuam ais esse? Num ignorans, alicubi cum capra adulterium exercui ego? PAN. Non cum capra, sed tibi ipse in memoriam reuoca, num in Arcadia quandoque puellam liberam per uim stupraris. Quid mordendo digitum, quæris, ac diu dubitas? Icarij filiam dico Penelopen: MER. Quid igitur illi accidit, quòd pro me, hirco similem te peperit? PAN. Dicam tibi, quæ ex illa ipsa audiui. Quando enim me in Arcadiam ablegabat: O puer, inquit, Mater quidem tua ego sum, Penelope, ex Sparta nata. Cæterum patrem noris habere te deum, Mercurium illum Maiæ ac Iouis filium. Quòd si igitur cornutus ipse es, ac pedes hircinos habes, ne id ægrè feras. Quando enim mecum rem habebat pater tuus, hirco seipsum assimulauerat, quo facilius lateret: & ob id similis hirco tu quoque euasisti. MER. Per Iouem, memini me tale quiddam facere. Ego igitur formosus ille, qui ob formam ac pulchritudinem animum elatum præ me fero, qui adhuc imberbis ipse sum, pater tuus uocabor? & ab omnibus risu accipiar ob præclaram liberorum procreationem? PAN. At uero dedecori tibi pater, non sum. Nam & Musicus sum, & fistula cano, admodum pleno spiritu. Et Bacchus ille, nihil absq; me facere quicquam potest, sed & socium, & consultatorem fecit me, & duco ipsi chorum. Iam & ouilia mea si uideas, quod & per Tegeam & per Parthenium habeo, admodum delectaret te. Impero autem & Arcadiæ toti. Nuper uero etiam Athenienſibus auxilium ferens, ita præclarè rem gessi, in Marathone, ut ceu donum militare quoddam, rettulerim, antrum illud, quod est sub arce. Quod si igitur Athenas ueneris, cognosces quantum ibi sit nomen Panos. MER. At dic mihi, duxisti ne uxorem iam? Hoc enim opinor, dicitant te. PAN. Nequaquam, patet; amator enim sum, neq; cum una aliqua rem habere contentus forem. MER. Capras uidelicet conscendis. PAN. Tu quidem irrides me, at ego tamen & cum Echone, & cum Pity rem habeo: præterea & cum omnibus Bacchi Mænadibus, atq; admodum studiosè ab illis obseruor. MER. Scis igitur, quid te gratificari mihi, fili, omnium uelim? PAN. Impera pater, nos autem uidebimus, hæc uti fiant. MER. Et accedas ad me, & prehenses licet: patrem autem uide ne me appellaris, quoquam audiente.

Pityspinus est, tametsi Gaza Laricem uertat hac autem Pan coronari solebat.

APOLLINIS ET BACCHI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

QVID igitur, dicendum ne est, Bacche, fratres esse Cupidinem, Hermaphroditum & Priapum? adeo dissimiles forma & studijs cum sint: Nam hic quidem formosus omnino & iaculator est, & potestate non parua comparata sibi, omnibus imperat. Ille autem mulierosus ac semiuir, ambiguam quoq; faciem præ se ferens, ut nō facilè dignoscas: adolescens ne sit, an uirgo. Tertius uerò, etiam supra modū uirilis est, Priapus uidelicet. BAC. Ne mireris Apollo, non enim ipsa Venus in causa est, sed patres, qui diuersi fuere. Quandoquidem & ij qui eodem patre, eademq; matre nascuntur, sæpenumero alius uir, alius fœmina, quemadmodū & uos, nascuntur. APO. Ita sane est, ut dicis: sed nos tamen similes sumus, et circa eadem studia uersamur, Sagittarij enim ambo sumus. BAC. Quantū quidem ad arcum & sagittas attinet, eadem ambo exercetis, Apollo; Illa uero similia nequaquā sunt, q; Diana quidē

De Cupidine Hermaphrodito & Priapo. Fratribus scilicet, diuersorum studiorum.

hoſpites mactat apud Scythas, tu autem uaticinaris, & medicaris ægrotantibus. APOL. An tu putas ſororem delectari Scythis? quæ quidem etiam adornauit, ſi quis Græcus aliquando in Tauricam aduenerit, ut cum eo inde enauiget, iam olim perosa mactationes illas. BAC. Rectè ſanè illa. Sed hic Priapus? Ridiculum enim quiddam narrabo tibi, quod cum Lampſaci nuper eſſem, mihi accidit. Ego quidem ad urbem acceſſeram, ille autem me recepit, hoſpitio apud ſe præbito. Poſteaquam igitur quieti nos dedimus, in conuiuio affatim madefacti, circa mediam propè noctem exurgens generoſus ille: ſed pudet dicere. APOL. Solli citauit ne te? BAC. Huiuſmodi quippiam eſt. APOL. Quid tu autem porro ad hæc? BAC. Quid enim aliud, quàm riſi. APOL. Rectè ſanè, quòd neque acerbè, neq; ruſticè quicquam. Venia enim dignus eſt, ſi te formoſum adeo ſollicitauit. BAC. Huius igitur gratia, etiam te, Apollo, ſollicitatum meritò uenerit. Formoſus enim & tu, & præterea comatus, ut uel ſobrius Priapus ille aggredi te queat. APOL. Sed non aggredietur Bacche, me facilè. Nam præter comam etiam arcum gero.

MERCVRII ET MAIAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

Conqueritur miſeriam & labores ſuos immenſos.

MERCVRIVS.

ST uero, mater, deus quiſquam in cœlo me miſerior? MA. Caue ne quid iſtiuſmodi dixeris Mercuri. MER. Quid non dicam? qui quidem tantum negociorum ſolus ſuſtineam, quibus delaſſor, in tam multa miniſteria diſtractus? Nam mane protinus ſurgendum eſt mihi, ſtatimq; uerrendum cœnaculum, ubi dii compotant. Tum ubi curiam in qua conſultant, undiq; ſtrauero, ac ſingula ita, ut oportet, compoſuero, Ioui neceſſum eſt aſſiſtere, ac perferendis illius mandatis toto die ſurſum ac deorſum curſitare, inſuper quum redeo, puluerulentus ad hæc, Ambroſiam apponere cogor. Porrò priuſquam nouitius iſte pocillator aduenieſſet, ego nectar etiam miniſtrabam. Quodq; eſt omnium indigniſſimum, ſoli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoq; temporis neceſſe habeo defunctorũ animas ad Plutonem deducere, maniumq; gregi me ducem præbere, tum autem & tribunalibus aſſiſtere. Neq; enim mihi ſufficiebant ſcilicet diurna negocia dum uerſor in palæſtris, dum in concionibus præconis uices ago, dum oratores inſtruo, ni hæc quoq; prouincia accedat, ut ſimul etiam umbrarum res diſponam. Atqui Ledæ filij alternis inter ipſos uicibus apud ſuperos atq; inferos agitant. Mihi neceſſe eſt quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi, Alcmena ac Semele miſeris prognati mulieribus, ociоſi in conuiuijs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis miniſtro ſcilicet. Qui nunc quum recens Sidone à Cadmi filia reuerſus eſſem: nam ad hanc me legarat, uiſum quid ageret puella: priuſquam reſpiraſſem, & adhuc anhelũ de uia, turſum ad Argos emandauit uiſurum, qui cum Danaë ageretur, Rurſum inde in Bœotiam profectus, inquit, obiter Antiopam uiſito: adeo ut planè iam pariturum me negarim. Quod ſi mihi licuiſſet, lubens profectò feciſſem, id quod ſolent ij, qui in terris duram ſeruiunt ſeruitutem. MA. Miſſa fac iſta gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quum ſis iuuenis: ac nunc quò iuſſus es, Argos cõtende, deinde in Bœotiam, ne ſi ceſſaris, fuerisque lentior, plagas etiam auferas: iram iracundi ſunt qui amant.

Hi duo Dialogi qui sequuntur, in alijs circa finem posterioris tomi ponuntur. Quos nos, quia & ipsi Deorum superiorum sunt, cum superioribus conungendos putauimus.

IOVIS ET SOLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

De eo quòd Phaëton currū Solis perperam ducens, punitus sit.

VALIA feciſti autem, Titanum peſſime, qui quę in terris ſunt, perdidiſti omnia, aduleſcentulo fatuo ac ſtulto commiſſo curru, qui alia quidem exuſſit, nimis prope terram curſu delatus: alia uero præ frigore corrumpi fecit, longius ab ipſis abſtracto igne. Et in ſummia, nihil non conturbauit & commiſcuit. Ac niſi ego animaduerſis ijs quæ gerebantur, deturbaſſem ipſum fulmine, nullæ ne reliquiæ quidem hominum mānſiſſent. Talem nobis pulchrū iſtum aurigam atq; rectorem currus emiſiſti. SOL. Peccaui, Iupiter, ſed ne offenſior eo fias, ſi credidi puero multa ſupplicanti. Nam unde uel ſperare potui hoc tantum futurum eſſe malum? IVP. An non noras, quām multa opus habebat diligentia negocium hoc? & ut, ſi quis etiam modicum excidat à uia, pereant protinus omnia? Ignorabas autem etiam equorum uehementiam, ut oporteat ui quadam continere frenum? Siquis enim permittat illis, arrepto eo continuo diuerſi abeunt, quemadmodum uidelicet & iſtum tranſuerſe abripuerunt, nunc quidem ad lęuam, paulò autem poſt ad dexteram, interdum etiam in contrarium, eius quem cœperant, curſus, & in ſummā ſurſum ac deorſum, quocunque ipſis libitum fuiſſet. Ille autem ignarus neſciebat, quomodo utendum ipſis eſſet. SOL. Equidem omnia hæc ſciebam, & propterea reſiſtebam quoque aliquandiu, neque illi aurigationem committere uolebam. Poſtquam autem impenſius obſecrabat, lachrymando quoque, & mater Clymene uxor cum ipſo, in currum impoſitum, ſubmonuit, quo pacto oporteret inſiſtere uiæ ipſum, quantum in ſublime agitantem, ſurſum ferri. deinde rurſum per declive deorſum uergere, & uti habenas regere, neque impetum permittere equis deberet. Dixi autem etiam quantum periculum foret, ſi non recta uia ageret. At ille, puer enim erat, conſenſo tanto igne, & uaſtæ adeo profunditati ſuperne incumbens ut conſentaneum eſt, obſtupuit. Equi uerò, ut ſenſerunt, non me eſſe eum, qui conſcendiſſet, contempto aduleſcentulo, è uia diuerterunt, & hæc tanta mala perpetrarunt. Ille autem dimiſſis habenis, metuens, opinor, ne excideret ipſe, iugi curru apprehendit ac tenuit. Sed & ille iam pœnas ſuas dedit: & mihi, Iupiter, ſatis ſupplicij, luctus hic eſt. IVP. Satis autem: qui talia auſus ſis? At nunc quidem ueniam tibi tribuo, de cætero autem ſi quid ſimile deliqueris, aut talem aliquem ſucceſſorem tibi emiſeris, ſtatim ſenties, quanto igne tuo fulmen noſtrum plus ignis habeat. Quare illum quidem, ſorores ipſius ſepulchro tradant iuxta Eridanum, quo loco etiam decidit, curru exuſſus, electrum ipſi illachrymantes. Deinde & in populos conuertantur præ dolore. Tu uerò compacto curru, fractus enim temo ipſius eſt, & altera rotarum comminuta, aurigare, iunctis denuo equis. Ac uide ut me mineris horum omnium.

APOL.

LVCIANI

APOLLINIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

De Caſtore & Polluce collo quuntur.

OTES ne mihi dicere, Mercuri, uter iſtorum Caſtor eſt, aut uter Pollux? Nam ego quidem non facilè diſcreuero ipſos. MERC. Ille qui heri conuerſatus nobis eſt, Caſtor erat, Hic aũt Pollux eſt. APOL. Quomodo dignoſcis, ſimiles enim unt? MER. Quòd hic quidem, Apollo, habet in facie ueſtigia uulnerum, quæ aliquando ab iis accepit, quibus cum pugillatu certauit, & maximè, quibus à Bebryce Amyce filio uulneratus fuit, quando cum Iaſone in Colchum nauigabat. Alter autem nihil tale præ ſe fert, ſed purus eſt atque integer facie totus. APOL. Operæ precium feciſti, qui diſcrimina, quibus inter noſci queant, docueris me. Nam cætera certè omnia, æqualia ſunt, oui pars dimidia, & ſtella ſuperne imminens, & iaculum in manu, & equus utriq; candidus. Quare ſæpe equidem appellaui hunc Caſtorem, qui Pollux erat: & rurſus Caſtorem Pollucis nomine. Sed & illud mihi dic: Cur non ambo pariter nobiſcum uerſantur, ſed ex diuiſo nunc quidem mortuus, nunc autem Deus eſt alteruter ipſorum. MER. Fraterno amore hoc faciunt. Nam cum oporteret alterum ex Ledæ filijs mortem obire, alterum autem immortalem eſſe, diuiſerunt ita inter ſe ipſi immortalitatem. APOL. Non ſanè prudenti, Mercuri, diuiſione. Siquidem nec aſpicient ſeſe mutuò, hoc pacto. quod uel maximè, opinor, deſiderabant. Aut quo modo enim? cum alter apud deos, alter apud manes exiſtat? Veruntamen, quemadmodum ego uaticinor, Aeſculapius medetur, tu palæſtricam doces, puerorum exercitator optimus, Dianam autem obſtetricatur, atq; aliorum ſuam quiſq; artem habet, uel Diis, uel hominibus utilem, hi uero quid agent nobis? an inertes atq; ociоſi conuiuabuntur nobiſcum, tam grandes cum ſint? MER. Haud quaquam. ſed iniunctum illis eſt, Neptuno ut miniſtrent & ſubſeruiant, & obequitare ipſos oportet pelagus: & ſic ubi nautas tempeſtate periclitantes aſpexerint, inſidentes nauigio, præſtare incolumes nauigantes. APOL. Bonam, Mercuri, & ſalutarem narras artem.

DIALOGI MARINI.

ARGVMENTVM IN DIALOGOS MARINOS.

NEque horum Dialogorum diuerſa aut alia ratio eſt, quod ad occaſiones et argumenta pertinet, ſuperiorum. Nam & ipſi ex Homericis ac Tragicis fabulis deſumpti ſunt, & eadem elegantia ac feſtiuitate nitent. Niſi quòd omnes (quod idem tamen & in ſuperioribus propè fit) de rebus amatorijs tractant. Vnde illud quòq; ueriſimile eſt, Lucianum oſtendere uoluiſſe, quod quæcunq; ſub hac tota mundi machina mouentur & uiuunt, inter cæteros affectus, præcipue amori obnoxia ſint, ac uoluptatem appetant. Illumq; adeo generalem quendam omnium tam deorũ quàm hominum domitorem eſſe. Quòd autem Deos maximè ex amore deſipere atq; inſanire: deinde & uoluptatibus deditos eſſe fingit, ex profeßione ſua facere uidetur. Fuit enim quanquam omnibus Philoſophorum factionibus ex æquo propè infeſtus, ad Epicuream tamen magis quàm cæteras, inclinatus, qui & uoluptatem, finem bonorum aſſerebant, & Deorum prouidentiam negabant. Id quod cum alibi paſſim, tum in Demonacte, & in Concilio Deorum animaduertere licet.

DORIDIS

DORIDIS ET GALATEAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

DORIS.

ORMOSVM amantem Galatea, nempe Siculum illum paſtorem aiunt amore tui deperire. GALA. Ne ride Doris: etenim qualis qualis eſt, Neptuno patre prognatus eſt. DOR. Quid tum poſtea, ſi uel Ioue ipſo ſit progenitus, quũ uſqueadeo agreſtis atque hiſpidus appareat, quodque eſt omnium deformiſſimũ, unoculus? An uero credis genus illi quicquam profuturum ad formam? GAL. Ne iſthuc quidem ipſum, quòd hiſpidus eſt atq; agreſtis, ut tu uocas, illum deformat, quin uirile magis eſt. Porrò oculus media in fronte decet etiam, quo quidem nihilo ſegnius cernit, quàm ſi duo forent. DOR. Videris Galatea non amantem habere Polyphemum, ſed illum potius adamare, ſic eum prædicas. GAL. Equidem haud adamo, ſed tamen inſignem iſtam ueſtram inſultandi opprobrandique petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidentia quadam iſthuc facere uidemini, propterea quòd ille quum forte aliquando gregem paſceret ſuum, nosque è littorali ſpecula in littore ludentes cerneret in prominentibus Aetnæ pedibus, quà uidelicet inter montem & mare littus ſeſe in longum porrigit, uos ne aſpexerit quidem: at ego omnium una uiſa ſim formoſiſſima, eoq; in unam me coniecerit oculum. Ea res uos malè habet, nam argumentum eſt, me forma præſtantiorem eſſe ac digniorem, quæ amer: uos contrà faſtiditas eſſe. DOR. An iſtud tibi putas inuidendum uideri, ſi primum paſtori, deinde luſco formoſa uiſa ſis? quanquam quid aliud ille potuit in te probare, præter candorem? Is illi placet opinor, quòd caſeo & lacti aſſueuerit: proinde quicquid his ſit ſimile, id protinus pulchrum iudicat. Alioqui ubi libebit ſcire, qua ſis facie, de ſcopulo quopiam in aquam, ſi quando tranquilla ſteterit, deſpectans, temetipſam contemplare, uidebis aliud nihil niſi perpetuum candorem, uerum is quidem non probatur, niſi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. GAL. Atqui ego illa immodicè candida, tamen eiuſmodi habeo amantem, quum interim è uobis nulla ſit, quam uel paſtor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: cæterum Polyphemus (ut alia ne dicam) etiam canendi peritus eſt. DOR. Taceo ô Galatea, audiuimus illum canentem, quum nuper pruriret in te, ſed ô ſancta Venus aſinum rudere dixiſſes: nam lyræ corpus ſim: illimum erat ceruino capiti oſſibus renudato: dum cornua perinde quaſi cubiti prominebant, iis iunctis, inductisq; fidibus, quas ne collope quidem circumtorquebat, agreſte quiddam & abſonum cantillabat, quum aliud interim ipſe uoce caneret, aliud lyra ſuccineret, ita ut temperare nobis nequiuerimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echo ne reſpondere quidem illi uoluit balanti, quum ſit adeo garrula: imò pudui iſſet, ſi uiſa fuiſſet ſtridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc geſtabat in ulnis amaſius iſte delicias ſuas, urſi catulum pilis hirtum, ipſi non diſſimilem. Quis autem non inuideat tibi amicum iſtum Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuum ipſius amicum nobis commonſtra, qui meo ſit formoſior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? DOR. Mihi quidem nullus eſt amator, neq; me hoc nomine iacto, quaſi ſim uehementer amabilis, uerumtamen iſtiuſmodi amicũ, qualis eſt Polyphemus, nempe totus hircũ olens, tum crudis uictitans carnibus, & hoſpites, ſi qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

De eo quòd Polyphemus nimiũ deformis & fœtidus adamauerit Galateam. et amatus ab ea

LVCIANI
CYCLOPIS ET NEPTVNI,
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CYCLOPS.

Vlysses Polyphemum excæcauit.

PATER, qualia passus sum ab exectabili isto hospite, qui me inebriatum excæcauit, somno grauatum aggressus. NEP. Quis uero est, qui isthæc facere ausus fuit, Polyphemè? CYC. Principio quidem seipsum Neminem uocabat, postquam aũt effugit, atq; extra tela, ut dicitur, fuit, Vlyssem nominari se aiebat. NEP. Noui, quem dicis, Ithacensem illum, ex Ilio autem nauigabat. Sed quo pacto hæc peregit, cum alioqui non ita audax atq; animosus sit? CYC. Deprehendi in antro, è pascuis domum reuersus, multos quosdam, insidiantes uidelicet pectoribus. Posteaquam autem apposui foribus operculum, (saxum autem quoddam mihi est, perquàm magnum) atque ignem resuscitaui, accensa arbore, quam de monte mecum ferebam, uisi sunt, absconderè sese parare. Ego uero comprehensis ipsorum quibusdam, ut par erat, deuoraui, ut qui prædones essent. Hic igitur uersutissimus ille, siue Nemo, siue Vlysses fuit, dat mihi bibere, infuso quodam ueneno, dulci illo quidem, & fragranti, cæterum ad insidias struendas præsentissimo & maximè turbulento. Nam statim omnia uidebantur mihi, posteaquàm bibissem, circumagitari, & antrum ipsum inuertebatur, & prorsum, apud me amplius ipse non eram. Postremo autem sommo correptus iacui. Ille uero exacuto uecte, eodemque igne succenso, insuper etiam excæcauit me, dormientem. Et ex eo iam tempore cæcus tibi sum Neptune, NEP. Vt altè nimis dormisti, fili, qui non interea exilueris, cum excæcareris. Vlysses igitur ille, quo pacto effugit? Non enim, sat scio, potuit dimouere saxum à foribus. CYC. At ego amoui ipsum, quò facilius illum comprehenderem inter egrediendum. Ac collocato me ipso ad fores, extentis manibus uenabar, solis dimissis in pascua ouibus, & arieti negocio dato, quænam ipsum agere pro me oporteret. NEP. Intelligo rẽ. Sub illis latuit te, clam se subducens. At cæteros certè Cyclopas conueniebat te inuocare contra ipsum. CYC. Conuocaui illos, pater, atque etiam uenerunt. Sed postquam me interrogassent insidiatoris nomen, atque ego dicerem Neminem esse, insanire me arbitrati, relicto me iterum discesserunt. Ita imposuit mihi execrabilis ille, nomine. Et quod omnium maximè mihi ægrè fuit, contumeliosè obiecta mihi clade hac: Ne pater quidem Neptunus, inquit, leuabit te hoc malo. NEP. Confide fili, ulciscar enim ipsum, ut sentiat, etiamsi cæcitatem oculorum mederi non queam, nauigantes certè tamen seruare uel perdere, penes me esse, nauigat autem adhuc.

ALPHEI ET NEPTVNI.
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

Alpheus amnis dulcem aquam in mari retinet.

VID hoc, Alphee, quòd tu solus aliorsũ, in mare delapsus, neque cum salsugine misceris, perinde ut solent cætera flumina omnia: neq; cohibes teipsum, aquis diffusis, sed per mare, uelut concretus, ac dulci custodito fluore, incorruptus etiam & purus cursu labaris? Nescio quo locorum in profundum teipso, quemadmodum gauiæ atq; ardeæ faciunt, submerso. Ac uideris rursum emergere quoq; alibi, & te ipsum iterum spectandum exhibere. ALPH. Amatoria quædam res hæc est, Neptune,

Neptune, quamobrem, ne mihi uicio uertas. Amasti autem & ipse saepenume ro. NEP. Mulierem ne, Alphee, an nympham amas, an etiam Nereidum ipsa rum unam aliquam? ALP. Non, uerum fontem Neptune quendam. NEP. V bi igitur terrarum ille manat? ALP. Insularis est, in Sicilia, Arethusam ipsum uocant. NEP. Scio: Non deformem sane, Alphee, Arethusam amas: sed & li quidus fons ille est, & perpurum scaturiendo ebullit: atque ipsi aquae etiam calcu li gratiam addunt, supra quos tota ea uelut argentea apparet. ALP. Vt uere no sti fontem hunc, Neptune, ad illum igitur abeo nunc. NEP. Sed abi quidem, & feliciter utere amore. illud autem mihi dic, ubi tu Arethusam conspicatus es, Arcas ipse cum sis, fons autem ille, in Syracusis manet? ALPH. Properantem me moraris Neptune, curiose nimis interrogando. NEP. Probe dicis. Abi igi tur ad amatum. Ac emergens iterum è mari, eodem alueo cum fonte illo misce aris, & in unam aquam redigamini.

MENELAI ET PROTEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENELAVS.

AT in aquam conuertit te Proteu, incredibile adeo non est, mari nus utique cum sis: etiam arborem fieri, tolerabile: praeterea & in Leonem aliquando muteris licet, tamen neque hoc supra fi dem est. Quòd si autem & ignem fieri te possibile est, cum in mari habites, hoc omnino miror, neque adducor ut credam. PRO. Ne mireris Menelae, Fieri enim soleo. MEN. Vidi equidem ipse: ueruntamen uideris mihi (dicetur enim hic apud te) praestigias quasdam adhibere rei, atque intuentium oculos decipere: cum interim ipse nihil tale fias. PRO. Et quae nam adeo deceptio, in rebus sic manifestis fieri queat? An non apertis oculis uidisti in quam multa ipse me transformauerim? Quòd si uero non credis, & res haec tibi falsa uidetur, nempe apparentia quaedam ina nis ante oculos obuersans, posteaquam ignis factus fuero, applica mihi, heus ge nerose tu, manum. Nimirum senties, uidear ne tantum ignis, an & urendi uim habeam. MEN. Periculosum est experimentum hoc Proteu. PROT. At tu Menelae uideris mihi neque Polypum uidisse unquam, neque etiam quid pisci huic accidere soleat, scire. MEN. Verum Polypum ipsum quidem uidi: quae ue rò accidant illi, libenter ex te cognouerim. PRO. Cuicunque saxo accedens, acetabula sua applicuerit, atq; affixus inhaeserit cirramentis, illi seipsum similem efficit, mutatque colorem, imitando saxum, quo uidelicet lateat piscatores, nihil ab illo uarians, neque ob hoc manifestè apparent, sed omnino saxum referens. MEN. Ferunt haec. Sed tuum hoc multo magis omnem opinionem excedit Proteu. PRO. Nescio Menelae, cui nam alteri facilè credas, qui tuis ipsius oculis non credas. MEN. Videris equidem uidi, sed tamen res ipsa monstrò similis est, eundem uidelicet ignem atque aquam fieri.

Proteus cum in uarias formas tum in ignem &c. conuertitur.

PANOPES ET GALENES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PANOPE.

VIDISTI ne, Galene, heri, qualia fecit Eris ad coenam in Thessalia, propterea quòd non & ipsa uocata fuerat ad conuiuium?

GALE. Haud conuiuata equidem uobiſcum tum fui. Nam me Neptunus ſuſſerat, tranquillum interea, Panope, ſeruare pelagus. Sed quid fecit Eris, cum præſens non adeſſet? PAN. Thetis ac Peleus conceſſerant intrò in thalamum, deducentibus ipſos Amphitrite ac Neptuno. Interea autem Eris, clam cæteris omnibus (id quod facilè illi tum fuit, aliis bibentibus, quibuſdam autem applaudentibus, uel Apollini cytharam perſonanti, uel Muſis ore modulantibus adhibendo animum,) proiecit in conuiuium, pomum quoddam admodum pulchrum, atq; aureum, Galene, totum. Inſcriptum autem erat his uerbis: Formoſa accipiat. Dum igitur uoluitatur hoc, tanquam ex compoſito iactum, peruenit eò loci, ubi Iuno, & Venus, & Minerua accumbebant. Deinde ubi Mercurius ſublato illo, legit ea, quibus illud inſcriptum erat: Nos quidem Nereides cum ſilentio ſedebamus: quid enim agendum erat, illis præſentibus? Illæ uero inter ſe contendebant, ac quælibet ſuum illud eſſe uolebat. Et niſi Iupiter ſe ipſum interpoſuiſſet, etiam ad manus uſque res hæc proceſſiſſet. Verum ille, ipſe quidem, inquit, non feram iudicium de hoc, tametſi illæ ipſum iudicare uellent, ſed in Idam ad Priami filium abite, qui & diſcernere nouit, quæ nam formoſior ſit, utpote elegantiæ ſtudioſus & ipſe, & non facilè, talis cum ſit, iudicauerit malè. GALE. Quid igitur ad hæc Deæ illæ, Panopæ? PANO. Hodie, arbitror, in Idam abeunt. GAL. Et quis ueniet paulo poſt, qui nobis renunciet eam, quæ uicerit? PAN. At iam nunc tibi affirmo, quòd nulla alia uincet, ueniente in certamen Venere, niſi arbiter ipſe omnino cæcutiat.

TRITONIS, AMYMONES, ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

TRITON.

ADLernam, Neptune, quotidie uenit aquatum uirgo, pulchra omnino ſpecies. Haud equidem ſcio, formoſiorem ullam puellam uidiſſe me. NEP. Liberám ne dicis, Triton, an uero ſerua quæpiam eſt, quæ aquam ferre ſolet. TRI. Minimè uero, ſed Danai illius filia, una ex quinquaginta iſtis, etiam ipſa eſt, Amymone nomine. Interrogaui enim, & quæ uocaretur, & genus ipſius. Danaus autē duriter admodum educat filias, et opus manu facere ipſas docet, & ad aquam hauriendam mittit, & ad alias res agendas inſtituit, impigræ ipſæ ut ſint. NEPTV. Solá ne autem uenire ſolet longam adeo uiam, ex Argis ad Lernam uſque? TRIT. Sola, nam ſiticuloſum ipſum Argos eſt, ut noſti. Quare neceſſe eſt, ſemper aquatum uenire illam. NEPTVN. Non mediocriter affeciſti me animo, ô Triton, qui mihi hæc de puella narraris. Quare eamus ad ipſam. TRIT. Eamus, iam enim tempus quoque eſt, cum aquatum ire ſolet. Ac propè mediam circa uiam alicubi eſt, petendo Lernam. NEP. Proinde currum iunge, uel, an hoc longiorem rebus moram iniiciet, ſubmittere equos iugo, & currum apparare? Tu uero potius delphinem mihi aliquem, ex uelocibus illis, huc ſiſte, inequitando enim illi quàm celerrimè prouehar. TRI. Ecce tibi hunc delphinum omnium uelociſſimum. NEP. Probè ſanè. prouehamur igitur. Tu uero iuxtà natando conſequere me, Triton. Ac poſteaquam ad Lernam iam aduenimus, ego quidem hic in inſidijs ero: tu aſſit ſpeculando obſerua, quando illam accedentē ſentias. TRI. Eccā tibi, propè eſt. NEP. Formoſa, Triton & in ipſo ætatis flore, puella hęc, ſed cōprehendenda nobis eſt. AMY. Heus homo, quò me hinc correptā abducis? plagiarius quiſpiā es, ac uideris ab Aegypto,

patruo

patruo noſtro, allegatus eſſe, quare clamando patrem uocabo. TRI. Tace Amymone, Neptunus hic eſt. AMY. Quid Neptunum mihi narras? Cur mihi ô homo, uim facis, atque hinc in mare abſtrahis? Ego uero ſuffocabor miſera, ſubmerſa aquis. NEPTV. Bono animo ſis. Nihil graue patiaris, faciam: ſed & fontem cognominem tibi emanare hic ſinam, percuſſo tridente ſaxo, hoc iuxta æſtuarium. & tu ipſa felix atque beata eris, ac ſola ſororum obita morte, aquam non geſtabis.

NOTI ET ZEPHYRI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NOTVS.

VM hanc, Zephyre, iuuencam, quam per mare in Aegyptum Mercurius ducit, Iupiter, amore captus, uiciauit? ZEPH. Hanc ipſam, Note, ſed iuuenca tum non erat, ſed puella, Inachi fluuij filia. Nunc autem Iuno talem ipſam effigiauit, æmulatione amoris commota: propterea quòd uidebat Iouem illam prorſus deperire. NOT. Proinde etiam nunc bouem illum amat? ZEPH. Atq; admodum. & propterea in Aegyptum ipſam miſit, nobisq; edixit, ne conturbaremus mare, donec illa tranſnataſſet, ut quæ illic paritura ſit: fert autem uterum modo, Deusq; fiet, cum ipſa, tum quod ex ea partum erit. NOT. An iuuencæ Deus? ZEPH. Atque admodum, Note, imperabitq;, inquit Mercurius, nauigantibus, ac noſtra erit domina, ut quemcunq; noſtrum uolet, emittat, uel prohibeat ſpirare. NOT. Colenda igitur obſeruandaque nobis erit, Zephyre, iam domina certè cum ſit. Nam per Iouem, beneuolentior eo pacto nobis erit. ZEPH. Sed enim iam traiecit, & in terram enatauit. Vides, ut non amplius quadrupes incedat, ſed erectam ipſam, Mercurius denuo mulierem, formoſam prorſus reddidit. NOT. Mira nimirum hæc Zephyre, nuſquam amplius neq; cornua illius, neque cauda, neq; tibiæ biſidæ, ſed amabilis puella eſt. Cæterum Mercurio quidnam accidit, qui ſeipſum mutauit, & ex adoleſcente factus eſt quiſpiam, eamnam faciem præ ſe ferens. ZEPH. Ne curioſius perſequamur iſta, quandoquidem melius ille, quæ facienda ſint, nouit.

Io in uaccam.

NEPTVNI ET DELPHINVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

AVDO, rectè facitis Delphines, quòd ſemper amantes hominum eſtis. Nam & olim Inonis filium in Iſthmum portaſtis, exceptum à Scironijs ſcopulis: unde cum matre præcipitatus fuerat. Et nunc tu Citharœdo iſto Methymnenſi, cum ipſo ornatu & cithara recepto, in Tenarũ enataſti, neq; paſſus es indignè à nautis perire illum. DELPH. Ne mireris Neptune, ſi hominibus bene facimus: nam & ipſi ex hominibus piſces facti ſumus. NEP. Atqui equidem ob id reprehendo Bacchũ, quòd uos naturali præmio ſuperatos ita transformauit, cum deberet captiuos ſolum in deditionem accipere: quemadmodum & cæteros in poteſtatem redegit. Sed quo pacto cum Arione hoc, quod accidit, ſeſe habet? DELPH. Perlander iſte, puto, delectabatur homine, ac ſæpe illum ad ſe accerſe-

Delphini amatores hominum. ſic Arion transnectus.

bat, artis gratia. Ille autem diues iam factus à tyranno, concupiuit, nauigando in patriam, Methymnam uidelicet, spectandas ibi diuitias suas exhibere. Ac conscensa ad trasciendum naui, hominum quorundam sceleratorum, posteaquàm cognitus est, multum auri secum ferre: ubi ad medium fermè Aegeum peruentum fuit, insidiari illi nauræ cœperunt. Ille uero (nam auscultabam omnia, iuxta nauigium natando) quoniam hoc uobis ita uisum est, inquit, at me saltem assumpto ornatu, & decantato prius mihi ipsi funebri aliquo carmine, uolentem sinite præcipitare meipsum. Concesserunt nautæ. Tum ille assumpsit ornatu, & cecinit admodum lene ac blandum quiddam, atque ita in mare præcipitauit se se, tanquam statim omnino moriturus. Ego uero excepto atque imposito illo, enataui unà cum ipso in Tenarum. NEP. Laudo studium erga Musicam tuũ, dignam enim mercedem rettuliisti ipsi pro eo quod auscultaras.

NEPTVNI ET NEREIDVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

Helle ab ariete in mare delapsa.

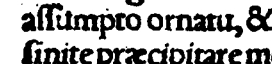

RETVM hoc quidem angustum, in quòd puella delapsa, submersa est, Hellespontus ab ipsa uocetur, Cadauer autem ipsum, uos Nereides acceptum, in Troadem auferte, ut ibi ab incolis sepeliatur. NER. Nequaquam, Neptune, sed hic in cognomini pelago sepeliatur. Miseremur enim ipsius, ut quæ miserabilia maximè à nouerca passa fuerit. NEP. At hoc quidem, Amphitrite, fas non est, neq; etiam aliàs honestum, hic illam alicubi sub arena iacere. Sed quod dixi, in Troade, in Chersoneso mox sepelietur. Illud autem pro solatio ei erit, quòd paulo post eadem, ipsa quoq; Ino patietur, & præcipitabitur, persequente illam Athamante, in pelagus, ex summo Citherone, qua in mare porrigitur, unà cum filio, quem in ulnis gestabit. NER. Sed & illam seruare conueniet, gratiam hanc Baccho faciendo. Educauit enim illum Ino, eademq; nutrix illius fuit. NEP. Non decebat, adeo prauam. Sed tamen Baccho non gratificari, Amphitrite, indignum foret. NER. Sed quid accidit huic, quòd ab ariete decidit? frater autem eius, Phryxus, tutò uehitur? NEP. Meritò, adolescens enim est, & contra impetum obsistere potest. Illa uerò, eò quòd insueta eius rei erat, conscenso uidelicet uehiculo nouo & inopinato, et despiciendo in profundum immensum, perculsa animo, & pauore pariter attonita, præterea & uertigine correpta, præuehementia & impetu uolatus, retinere cornua arietis amplius non potuit, quibus se eò usque sustentauerat, atq; ita in mare decidit. NER. An non igitur matrem ipsius Nephelen decebat opem ferre cadenti? NEPT. Decebat sanè, sed Parca quàm Nephele multò potentior est.

IRIDIS ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERP.

Delos insula fluitãs subsistit. Alludit ad nomen δῆλος, quo ipsa Insula dicta est.

IRIS.

INSVLAM istam errantem Neptune, quę à Sicilia reuulsa atq; undis submersa, mari innatat. Eam, ita iubet Iupiter, consistere facias iam atque apparare, & ut tantundem manifesta atque conspicua in medio Aegæo inconcusse ma-

maneat, fundata firmiter admodum illa. Opus enim illa nonnihil habet. NEP. Fiet hoc, Iri, sed tamen quem usum illi præbebit, manifesta apparens, & non amplius fluctuans? IRIS. Latonem in ipsa oportet parere, iam enim male habet à doloribus. NEPT. Quid igitur? an non sufficit illi cœlum, ut in eo pariat? Quod si minus autem illud, at certe nec tota terra partus illius recipere poterat? IRIS. Non, Neptune. Nam Iuno obstrinxit iureiurando magno Tellurem, ne præberet Latonæ parturienti ullum receptaculum. Hæc igitur insula, iuramento non tenetur, Abscondita enim tum fuit. NEPT. Intelligo rem. Igitur subsiste insula, atq; emerge iterum ex profundo, & non amplius fluctues aut titubes, sed immota maneas. Ac suscipe, ò felicissima, fratris mei liberos duos, deorum omnium pulcherrimos. Et uos, Tritones, traijcite Latonem in ipsam, omniaque tranquilla sint. Serpentem autem istum, qui nunc uelut astro exagitat illam, per terrefaciendo, ipsi infantes, posteaquam in lucem editi fuerint, aggredientur, ac matrem uindicabunt. Tu uero uade, renuncia Ioui, omnia bene habere. Stabilita est Insula. Veniat Latona ac pariat.

XANTHI ET MARIS,

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

XANTHVS.

VSCIPE me, ò Mare, grauia enim passus sum, extingue mihi uulnera. MAR. Quid hoc rei est Xanthe? quis te deussit? XAN. Vulcanus, sed igne candesco prorsus, miser, et efferuesco. MAR. Cur aũt iniecit tibi ignem? XAN. Propter filium Thetidis. Postquam enim occidentem illum Phrygas, supplex deprecatus sum. Ille autem ab ira nihil remisit, sed occisorum corporibus etiam obstruxit mihi alueum, ego misertus miserorum, occurri, ut aquis inundarem atq; inuoluerem illum, quo eo periculo absterritus, ab occidione uirorum cessaret. Ibi igitur Vulcanus, (nam tum forte quadã propè aderat) uniuerso igne, quantum, opinor, usquam habebat, quantumq; & in Aetna, & si quibus alijs locis, illius est, allato, processit obuiam: ac exussit quidem ulmos, & myricas, assauit autem & infelices pisces & anguillas. Me uerò, cum efferuescere fecisset, parum abfuit, quin totum aridum ac siccum reddiderit. Vides nimirum quo pacto exustionibus istis deformatus sim MAR. Turbidus es, ò Xanthe, & calidus, ut consentaneum est, cruore, à cadaueribus: calore autem, ut ais, ab igne ueniente. Ac meritò, Xanthe, ut qui contra filium meum impetum feceris, non ueritus, quòd Nereidis filius ille esset. XAN. An non igitur decebat misereri me Phrygum, utpote ciuium adeo meorum? MAR. Vulcanum uero, an non contrà decebat misereri Achyllis, Thetidis adeo filij?

Xanthus fluuius ut pene exustus.

Fortassis nepotem legendum, id est, pro υἱόν, ἔκγονον.

DORIDIS ET THETIDIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

DORIS.

VID lachrymaris Theti? THE. Pulcherrimam Dori, puellam uidi, in arcam à patre coniectam, tum ipsam, tum infantem ab ea pauloantè genitum. Iussit autem pater nautas, arcam illam acceptam, postquam in altum à terra prouecti essent, in mare abijcere, ut ita periret & misera illa, & infans

Danaë, à Ioue in aurum uerso decepta à patre exponitur in mare.

una cum ea. DO. Quamobrem autem, ò soror, hoc? quandoquidem comperta habes exactè omnia. THE. Pater illius Acrisius, quia pulcherrima erat, in æreum quendam thalamum inclusam, perpetuæ uirginitati destinarat. Deinde, uerum quidem dicere non possum, Iouem autem aiunt, conuersum in aurum, delapsum per impluuium ad ipsam esse. Accipiente autem illa in sinum demanantem deum, grauidam ex eo factam fuisse. Quod cum pater animaduertisset, utpote durus quidam & zelotypus senex, grauiter indignatus est. Et quia ab aliquo stupratam fuisse illam arbitratus est, conrcit in arcam hanc, cum paulò antè peperisset. DO. Cæterum illa quid agebat Theri, quando abripiebatur? THE. Pro se quidem nihil dicebat, Dori. sed tacitè ferebat dānationem: pro infante autem deprecabatur, ne morti traderetur, lachrymando, atq; illum auo ostentando pulcherrimum sanè puerum, Dori. Ille autem præ ignorantia malorum, etiam arridebat matri. Oppleor rursum lachrymis, cum in mentem illius uenit. DO. Et me flere fecisti. Sed nunquid iam mortui sunt? THE. Haud quaquam, natat enim adhuc arca circa Seriphum, uiuis illis custoditis. DO. Cur igitur non conseruamus ipsam, piscatoribus istis Seriphijs, in retia immittendo? Qui extractos illes, incolumes præstabunt scilicet? THE. Rectè dicis, atq; ita faciamus. Non enim perire decet, neq; ipsam, neq; infantem adeò cum sit formosus.

NEPTVNI ET ENIPEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ENIPEVS.

Neptunus amat eam Enipei uxor.

ANIME uerò præclara hęc, Neptune (dicetur enim tibi) qui circumuenta amica mea, assimilatus in formam meam, uiciasti puellam. Putabat enim illa mecum rem esse sibi, & ob id exhibebat se. NEP. Tu enim, Enipeu fastuosus es & tardus, qui puella adeo formosa quotidie ad te nante, ac præ amore pereunte, despexeris illam, & gauisus sis, si posses illi ægrè facere. Illa uero iuxta ripas mœrore affecta, atque ibi inambulans, seseq; lauans, non semel optabat in conspectum tibi uenire te. At tu fastuosus deludebas illam. ENI. Quid igitur? an propterea oportebat te præripere amorem mihi, & uelut histrionem aliquem pro Neptuno, Enipeum te gerere, atque ita decipere Tyron istam, puellā adeo simplicem? NEP. Sero nunc uero nunc zelotypus es, Enipeu, cum prius superbum & contemptorem te gesseris. Ipsa autem Tyro nihil graue passa est, quando se putauit à te uiciatam esse. ENIP. Nihil autem? Dixisti enim abiens Neptunum esse te, quod uel maximè dolore affecit ipsam: atq; ipse eò abs te iniuria affectus sum, quòd & quæ mea esse debuerat, eam uoluptatem percepisti tu, & præterea composito circa uos fluctu purpureo, sub quo abscondita ia cuiistis cum puella pro me tute rem habuisti. NEP. Tu enim non uolebas Enipeu.

TRITONIS ET NEREIDVM.

IACOBO MICYLLO INTERP.

TRITON.

ALÆNA ista uestra, Nereides, quam contra filiā Cephei Andromedam emisistis: neq; puellā ipsam iniuria aliqua affecit, perinde ut uos putatis, & ipsa iam mortua est. NER. A quo, Triton? Num Cepheus, antiquam illectamēto alio quo proposita puella, aggressus illā occidit, ex insidijs cum multa ui adortus? TRI. Non. Sed nostis, arbitror, Iphianassā, Perseum illum,

Dan

Danaës puerũm illum paruum, quem unà cum matre in arca abiectum in mare ab auo materno, conseruastis, misertę illorum uidelicet. IPHI. Noui quem dicis. Consentaneum uero, illum iam adolescentem factum esse, atq; admodum genero sum, & pulchrum aspectu. TRI. Hic occidit Balænam. IPHI. Quamobrem Triton? Neq; enim huiusmodi conseruationis præmia persoluere nobis debebat. TRI. Ego uobis exponam omnem rem, ita ut gesta est. Missus hic fuit ad Gorgonas, ut hoc quasi quoddam certamen regi perageret. Postquam autem peruenit in Libyam. IPHI. Quomodo, Triton, solus ne, an & alios secum socios abduxit. nam alioqui difficile hoc iter. TRIT. Per aërem profectus est. alatum enim ipsum Minerua reddidit: postquam autem eò loci uenit, ubi illæ agebant, illæ quidem dormiebant, opinor. At hic amputato Medusæ capite, iterum auò lauit. IPHI. Quo pacto autem aspexit illas? Aspici enim nequeunt, uel quisquis illas aspexerit, non amplius quicquam post hac aspicit. TRIT. Minerua illi clypeo uelut face aliqua, prælato. (Talia enim audiui ipsum narrantem apud Andromedam, postea & apud Cepheum.) Minerua igitur, inquam, in clypeo refulgente, tanquam in speculo aliquo, exhibuit ipsi spectãdam Medusæ imaginem. Postea sinistra, arrepta illius coma, & inspecta imagine, dextra autem sublata harpe, abscidit caput ipsius: atque ita priusquam sorores reliquæ expergiscerentur, auolauit. Porrò ubi circa maritimam hanc Aethiopiæ oram uenisset, terræ iam propinquior aliquanto uolans, uidet Andromedam, expositam, in rupe quadam prominente palo affixam, pulcherrimam, ò Dij, promissa coma, & seminudam, longè usque infra ubera. Ac primum quidem misertus fortunæ illius, interrogat causam damnationis huius. Paulo autem pòst, amore captus, (oportebat enim incolumem seruari puellam) opem ferre illi statuit: Atque ubi iam Balęna accessisset, terribilis admodum, & quasi mox absorptura Andromedam, in altum sublatus adolescens, manu ad capulum admoto, harpam tenens, altera quidem ferit, altera autem Gorgona spectandam proferens, in lapidem illam conuertit. Illa igitur mortua est, & diriguere ipsius membra omnia, quæcunque Medusam aspexerunt: at hic solutis uinculis, quibus uirgo alligata fuerat, suppositaque manu, suscepit illam, summis pedum digitis descendentem è rupe, arduа illa quidem atque procliui: & nunc cum eadem nuptias peragit in ædibus Cephei, abducetq; illam secum Argos. Quare pro morte, nuptias neq; eas uulgares illa inuenit. NER. Equidem non ita ualde ægre fero factum hoc. Quid enim adeo nobis iniuriæ fecit puella, si mater ipsius superbè extulit sese tunc, ac pulchrior nobis esse uoluit? TRIT. Quòd hoc pacto magnum dolorem perceptura fuisset ob filiam, mater certè illius cũ sit. NER. Ne meminerimus Dori istorũ amplius, si quid barbara mulier, suprà cæ decebat, loquax fuit. Satis enim supplicij tulit, quę tanto in metu, filiæ causa cõstituta fuit. Gratulemur igitur nuptijs.

Ensis falcatus Perſei fuit.

ZEPHYRI ET NOTI.
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ZEPHYRVS.

VNQVAM equidem pompam magnificentiorem uidi in mari, ex quo ego sum, & spiro. Tu uero an non uidisti Note? NOT. Quam nam hanc dicis Zephyre pompam? aut quí nam sunt qui illam duxerunt? ZEPH. Suauissimo spectaculo caruisti, & quale non facilè aliud unquam uideris. NOT. Iuxta rubrum mare occupatus fui, afflaui autem & partem Indiæ nonnullam, quantum uidelicet eius terræ mari adiacet. Proinde nihil eorum noui, quæ tu dicis? ZEPHY. Quid? Sidonium illum Agenorem uidisti? NOT. Etiam, Europæ patrem scilicet. Quid tum? ZEPHY. De illa ipsa narrabo tibi. NOT. Num, quòd Iupiter iam

olim amare puellam cœpit? Nam hoc etiam pridem sciui. ZEPH. Igitur quòd ad amorem attinet, nosti. Quæ uerò postea contecuta sunt, ea nunc audi. Descenderat Europa ad littus, ludendi gratia, assumptis secum æqualibus suis. Iupiter autem in formam tauri assimulatus, ludebat unà cum ipsis, pulcherrimus cum apparens. Nam & candidus erat, ut nihil supra, & cornua habebat reflexa pulchrè, uultumq; præ se ferebat admodum mansuetum ac placidum. Saltabat igitur & ipse in littore, & mugiebat suauissimè, ita ut Europa etiam conscendere ipsum iam sustineret. Cæterum ubi hoc factū est, citato cursu Iupiter quidem unà cum illa in mare prorupit, atq; ibi, uti inciderat, natabat: illa uero admodum perculsa animo ex hac re, sinistra apprehendit ac tenuit cornua, ut ne delaberetur: altera autem manu, diffluentem uento uestem continebat. NO. Dulce hoc spectaculum, Zephyre, uidisti, & amatorium, natantem uidelicet Iouem & ferentem secum amores suos. ZEPH. At uero quæ consecuta sunt, suauiora multò, Note. Nam & mare statim compositis fluctibus quietum fuit, & tranquillitate ultrò attracta, placidum ac planum se ipsum præbuit. Nos autem omnes silentium agentes, nihil aliud quàm spectatores tantum, eorum quæ fiebant, quasi quidam comites, sequebamur. Cupidines uerò iuxtà uolitantes, paulum supra mare, ita ut interim summis pedibus contingerent aquam, accensas ferentes faces Hymenæum cantabant. Nereides autem emersæ undis, delphinum tergis insidentes obequitabant, ap[illegible]identes, seminudæ pleræq;. Præterea & Tritonum genus, & si quid aliud marinorum, aspectu metuendum non est, omnia illa circum puellam quasi choream ducebant. Nam ipse quidem Neptunus conscenso curru, & quasi pronubus incedens, unà cum Amphitrite lætus præibat, ueluti uiam aperiens natanti fratri. Supra omnes autem, Venerem duo Tritones uehebant in concha recubantem, ac flores omnis generis aspergentem sponsæ. Atque hæc à Phœnicia usque in Cretam fiebant. Postquam autem in Insulam ascendit, ipse quidem taurus non amplius adparebat. Iupiter autem apprehensam manu Europam, in antrum Dictæum abduxit, erubescentem, atq; oculos demittentem. Intelligebat enim iam, ob quam rem ita duceretur. Nos autem incumbentes mari, alius aliam illius partem fluctibus agitabamus. NOT. O beatum Zephyre, te, qui isthæc uideris. Ego uerò interea Gryphas & Elephantos, & nigros homines aspiciebam.

MORTVORVM DIAL.

ARGVMENTVM IN DIALOGOS INFERORVM.

QVanquam ex eadem occasione & hi Dialogi, quibus inferorum querelæ, iudicia, pœnæ, & id genus alia describuntur, exceptis paucis quibusdam, quorum argumenta de suis temporibus sumpsisse Lucianus uidetur, cum superioribus prognati sunt: alium tamen atque diuersum ab illis finem habent, aliaque monent ac docent. Suprà enim amores & affectus deorum tractantur, at hic illud indicatur, atque etiam oculis pene subijcitur, quod apud Inferos, & eos iudices, quorum sententiæ post hanc uitam subijciendi omnes sumus, nulla personarum ratio, nulla potentiæ, diuitiarum, honorum, famæ, aut cuiuscunq; fortunæ æstimatio futura est: sed quòd omnes, quod ad cõditionem attinet, æquales futuri, & pro eo ac quisq; in hac uitâ se gerit & meretur, supplicium aut præmium accepturi sumus. Tametsi illud quoq; non ignorem, Lucianum ex ironia magis pleraq; hæc quàm quòd ita animo senserit, dixisse uideri posse, ut potè Epicureil, et, inter alios uocatur, ἄθεον, qui neq; de dijs, neq; de immortalitate animarũ rectè quicquã senserit. Verùntamen etiã aliàs, cum de ueris morib. philosophorũ scribit, ut in Nigrino, Demonacte, et cæteris quibusdã, eiusmodi de præsentis uitæ reb. et actionibus præcipit, & tradit, quæ illum haud dubiè de futura quoq; nonnihil cogitatione ac sensu præcepisse confirmare possint. Vtut aũt hæc se habent, digni tamen dialogi isti sunt, qui legantur, & ob oculos quàm sæpissime

ne renouentur: uel ob hoc solũ, ut à cupiditatibus ac rerum exteriarum desiderio mentem auocemus, & ad illud respiciamus, quod poëta dixit: Puluis & umbra sumus. quodq; post hanc uitam, neq; opes, neq; potentia, neq; ullæ aliæ fortunæ defunctos sequentur, aut iuuabunt.

DIOGENIS ET POLLVCIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRET.

DIOGENES.

COMMENDO tibi, Pollux, [illegible] primum ad superos ascendens (tuum enim est, ni fallor, eras reuiuiscere) ut, si cubi uideris Menippum, canem illum, (inuenies autem ipsum Corinthi, circa Craneum, aut [illegible] Lycéo deridentem contendentes istos inter se philo[illegible]nos, dicas illi: Menippe, inquiens, iubet te Diogenes [illegible]tis ea, quæ super terram sunt, derisisti, quo & huc ad [illegible]os descendas, ubi multò plura, quæ rideas, habitur[illegible]as. Hic enim in ambiguo tibi adhuc risus fuit, & frequens illud obijci potuit: [illegible] omnino scit, quę post uitam futura sint? Hic autem, non desines constanter perpetuò ridere, quemadmodum ego quoque nunc facio. Et maximè [illegible] quam uideris, diuites istos ac satrapas & tyrannos ita humiles & obscuros esse, soloq; eiulatu ab alijs dignosci. Tum quòd & molles & ignaui sunt, reminiscentes eorum quæ in uita geruntur. Hæc illi quæso ut dicas, & ut præterea etiam pera ueniat impleta & multo lupino, & si cubi in triuio positam inueniat, Hecates cœnam: aut ouum ex lustratione relictum, aut simile quippiam. POL. At renunciabo hæc illi, Diogenes. Sed quo melius illum agnoscere queam, cuiusmodi facie est? DIOG. Senex est, caluaster, pallio indutus lacero, & uento cuiuis peruio: præterea & diuersorum pannorum assumentis uariegato. Ridet autem semper, ac plerumque arrogantes istos philosophos acerbè perstringit. POL. Facilè erit inuenire illum, ex his utique signis. DIOG. Vis ne ut ad ipsos quoque philosophos illos aliquid tibi mandem? POLL. Mandes licet, non enim graue neque hoc mihi fuerit. DIOGEN. In uniuersum, adhortare illos, ut desistant à nugis suis, neque de toto contendant, neque cornua sibi mutuò affingant, neque crocodilos faciant, neque huiusce modi sterilia atque ieiuna interrogare, animum instituant. POLL. At indoctum me & ineruditum esse dicent, qui doctrinam illorum reprehẽdam. DIOG. Tu uero plorare illos meo nomine iube. POL. Et hæc nunciabo illis. DIO. Diuitibus autem, ô lepidissimum caput, hæc nostro nomine annuncies quæso: Quid? ô uani, inquiens, aurum tantopere custoditis? quid autem excruciatis uos ipsos? suppurantes usuras, & talentum aliud super aliud accumulantes? quos non plus quàm unum obolum habentes, uenire huc paulo post oportet? POLL. Dicentur & hæc ad illos. DIOG. Sed & formosis istis, & robustis dicas, Megillo puta Corinthio, & Damoxeno palæstritæ, quòd apud nos neque flaua coma, ne cœrulei nigriue oculi, neque rubor faciei, amplius ullus est: neque præterea nerui intenti & robusti, neq; humeri laborum tolerantes, sed omnia unus puluis, ut ajunt, nobis, caluaria forma nudata scilicet. POL. Non molestum erit, neq; hæc ad formosos & robustos illos dicere. DIO. Etiam pauperibus ô Lacon, dicas licet, (multi autem sunt, quibus & ea res perquã molesta est, & inopiã lugent) ut neq; lachrymentur, neq; ploreni, exposita illis æqualitate hac, quę hic est: & quòd uidebũt, eos qui illic diuites sunt, nihilo meliores, quàm sese hic esse. Lacedæmonijs aũt tuis, hæc si uidetur, nomine meo obijcias, molles & eneruatos ipsos esse dictitans. POL. Ne de Lacedæmonijs, Diogenes quicquã dicas, non enim

Mos erat diuitibus ut singulis mensibus Hecatę sacrificando in triuijs panes atq; alia quædã ponerent, quæ postea à paupe ribus auferebantur, hanc Hecates cœnam dicebant. Suidas et Athenæus lib. 7. Athenienses autem & theatra & conciones et cæteros cõuentus hominum lustrare solebant adhibitis paruis & uilibus quibusdam hostijs. Vt Suidas tradit, eò uidetur hic alludere.

enim ferant: Sed quæ ad cæteros mandasti, ea illis renunciabo. DROC. Missos igitur faciamus hos, quando tibi ita uidetur. Tu uero quibus antea dixi, ad eos sermones hos meos deferas.

PLVTO, SEV CONTRA MENIPPVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CROESVS.

ON poterimus ferre, Pluto, Menippum hunc, canem, cohabitantem nobiscum. Quapropter aut illum hinc amotum alio loco colloca, aut nos hinc alio commigrabimus. PLVT. Quid autem uobis mali adeo facit, quando eodem modo mortuus est, ac uos? CROE. Postquam nos ploramus & ingemiscimus, illorum reminiscentes, quæ apud superos habuimus, ut pote: Midas hic auri, Sardanapalus autem multæ uoluptatis, Ego uero thesaurorum; irridet, & cum conuicijs exprobrat ea nobis, mancipia & piacula nos uocitando. Interdum autem etiam cantando, conturbat ploratus nostros: & in summa, ualde nobis molestus est. PLVT. Quid hæc audio de te, Menippe. MEN. Vera Pluto. Odi enim ipsos, ignaui ac perditi adeo cum sint, quibus non satis fuit, uixisse malè, sed etiam mortui, insuper cogitatione atq; animo illis, quæ apud superos sunt, inhærent. Delector itaq; ægrè ipsis faciendo. PLVT. Sed non decet. Dolent enim, non exiguis rebus priuati. MEN. Etiam tu deliras Pluto, qui gemitus istorum tuo quoq; calculo approbas? PLVT. Haud quaquam, uerum nolim uos discordes ac seditiosos esse mutuo. MEN. At uero, ô pessimi Lydorum, Phrygum, & Assyriorum, ita de me cognoscite, ut qui neq; unquam desiturus sim. Nam quocunq; abieritis hinc, eodem sequar, ægrè faciendo, cantando atq; irridendo uos. CROE. An non hæc contumelia est? MEN. Non, sed illa contumelia erant, quæ uos facere solebatis: quando & adorari uos uolebatis, & hominibus liberis pro libidine abutebamini: neq; tum mortis quicquam memores eratis. Proinde plorate nunc, omnibus illis despoliati. CROE. Multis certè, ô Dij, & magnis possessionibus. MID. Quanto equidem ipse auro? SARD. Quanta uero ego uoluptate? MEN. Rectè sanè, ita facite: lugete uos quidem, ego uerò tritum illud: Nosce te ipsum, identidem connectendo, uobis occinam, decet enim huiusmodi ploratus, si crebrò illis accinatur.

MENIPPI, AMPILOCHI ET TROPHONI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

MENIPPVS.

OS nimirum Trophoni atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, uatesq; creditimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrãtur. TRO. Quid? an nobis igitur imputandum, si per insciitiam illi de mortuis huiusmodi opinantur? MEN. Atqui non ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiueretis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanquam futurorum fuisse eis præscij, quasiq; prædicere potuissetis si qui percontaretur. TRO. Menippe, nouerit Amphilochus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Cæterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit. At tu uide ne unquam omnino Lebadiam adijsse, neq; enim alioqui ista non crederes.

MEN.

MEN. Quid ais? equidem niſi Lebadiam fuiſſem profectus, ac linteis amictus, offam ridiculè manu geſtans, per anguſtum aditum in ſpecum irrepſiſſem, nequaquam fieri potuiſſet, ut te defunctum eſſe cognoſcerem, perinde atque nos, ſolaq; præſtigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipſam diuinandi artem, quid tandem eſt Heros? neque enim intelligo. TROPH. Eſt quiddam partim ex homine, partim ex deo compoſitum. MEN. Nempe quòd neque ſit homo, quemadmodum audio: neque deus: uerum pariter utrumque. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nunc receſſit? TROPH. Reddit oracula Menippe, in Bœotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, niſi quod illud planè uideo, te totum eſſe mortuum.

MERCVRII ET CHARONTIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

MERCVRIVS.

RATIONEM ſupputemus portitor, ſi uidetur, quantum mihi debeas iam, ne denuo aliquando de eo inter nos contendamus. CHA. Supputemus Mercuri, Satius enim eſt, mature id agere, deinde & minoris negocij. MER. Anchoram ut mandaras, comparaui tibi quinq; drachmis. CHA. Carò, dicis. MER. At per Plutonem, quinq; emi illam: & præterea lorum, quo remum alligares, obulis duobus. CHA. Pone quinq; drachmas, & obulos duos. MER. Et pro reſarciendo uelo, quinque obulos, ego exolui. CHA. Etiam hos appone. MER. Et ceram, ad oblinendas nauigij rimas tibi emi: & clauos præterea, & funiculum, unde Hyperam feciſti, omnia hæc duabus drachmis. CHA. Recte, laudo, hæc uili emiſti. MER. Hæc ſunt, quæ tibi expoſui: niſi ſiquid reliquum eſt, quod me fugit inter computandum. Quando autem hæc redditurum te promittis? CHA. Nunc quidem, Mercuri, non poſſum. Si uero peſtis aliqua, aut bellum, confertos & frequentes huc demiſerit aliquos, licebit mihi tum allucrari aliquid, ſubtracto clàm nonnihil ex portorio. MER. Proinde ego, nunc ſedebo, peſſima quæque ut eueniant, precando, ut inde fructum aliquem capiam. CHA. Fieri aliter non poteſt, Mercuri. Nam pauci nunc, uides, ad nos deſcendunt. Pax enim eſt. MER. Satius eſt ita eſſe, etiam ſi ob hoc abs te prorogatur nobis debiti iſtius ſolutio. Verum enimuero priſci illi, Charon, noſti quales ad nos uenire ſolebant, quàm fortes atque animoſi omnes, cruore madidi, & uulneribus pleni plerique? Nunc autem, aut ueneno aliquis à filio interfectus, aut ab uxore; aut præ nimia uoluptate, tumefacto uentre & cruribus aduenium. Pallidi enim omnes, & ignaui, neque ſimiles prioribus illis. Plurimi autem ipſorum etiam pecuniarum cauſſa ueniunt, factis, ut uidetur, mutuo ſibi inſidijs. CHARON. Omnino enim expetibiles illæ ſunt. MER. Proinde neque ego uidear peccare grauius aliquid, ſi uel acerbius abs te exigam, ea quæ mihi debes.

Hyperæ ſimiles ſunt, quibus antemnarũ cornua traducuntur. Vnde prouerbium: Omiſſa hypera, pedem quæris. Vide Eraſmum & Suidam.

LVCIANI
PLVTONIS ET MERCVRII.
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PLVTO.

In hereditates qui sepe antequam captati moriuntur.

SENEM ne nosti, istum ætate omnino confectum dico, Eucratem diuitem, cui liberi quidem nulli sunt, hæreditatis autem captatores plus quam quinquaginta millia. MERC. Noui. Sicyonium illum dicis. Sed quid postea? PLVT. Viuere illū quidem, Mercuri sine, ultra eos quinquaginta annos quos ætate peregit, alteris totidem accumulatis, si modo possibile sit, atque etiam pluribus. Adulatores autem ipsius, Charinum adolescentem, & Damonem, & cæteros abripe huc ordine omnes. MER. Atqui absurdum hoc uideri queat. PLVT. Haudquaquam, imò iustissimum. Quam enim ob causam illi adeò optant illum mori? nisi quia pecuniam illius ambiunt, nulla propinquitate iuncti. Quòd autem omnium sceleratissimum est, interea cum talia precantur, tamen obseruant & colunt manifestè utique illum. Ac quæ ægrotante illo, apud se consultent, nemo ignorat: attamen sacrificaturos sese promittunt, si conualescat denuò: & in summa, uaria quædam adulandi ratio illorum hominum est. Quamobrem ipse quidem immortalis sit, illi autem præ ipso abeant, frustra hiantes. MERC. Ridicula patientur, scelerati cum sint. Sed tamen & ille admodum scitè circumducit illos, & spe pascit inani, & in summa, semper morituro similis, multò ualidus magis est, quàm quisquam iuuenis. Illi autem hæreditate inter se diuisa, pascuntur, uitam quandam beatam secum ipsi animo præcipientes. PLVT. Proinde ipse exuta senectute, quemadmodum Iolaus ille, in iuuenem redeat. Illi autem in ipsa media spe, diuitijs illis, quasi per somnum spectatis, destituti, abeant iam huc, mali malè mortui. MER. Alias res cura, Pluto, iam enim accersam tibi illos, alium super alium ordine, septem autem, opinor, sunt. PLVT. Deducas licet. Ille autem mittat singulos præ se, ex sene iterum in adolescentem conuersus.

TERPSIONIS ET PLVTONIS.
P. VIRVNIO INTERPRET.

TERPSION.

Expostulatio quòd plerique senes iuniorib⁹ superuiuant.

VSTVM ne hoc est ò Pluto, me quidem è uita abijsse; triginta cum sim annorum: Tucritum uerò senem septuagenarium, & ultrà, adhuc uiuere? PLV. Iustissimum quidem ò Terpsio: Nam & si ipse uiuit, certè ad nullius tamē mortem affectus est: tu uero omni tempore illius hæreditatem expectans, eum mori auidissime cupiebas. TERP. Nonne opus fuerat, quum senex sit, nequeatq; decætero suis uti diuitijs, locum dare iuuenibus? PLV. Nouas ò Terpsio statuis leges: quum ad uoluptatem diuitijs uti nequeat, ipsum è uita decedere. Aliter autem & Parca & natura statuisse uidetur. TERP. Proinde hanc ob hu iscemodi accuso ordinem, decebat enim has res successione graduq; fieri, senem imo, deinde qui in ea ætate sequeretur mori. Haud quaquam aiūt exerceri, aut uere, qui senectute decrepitus esset, qui tres duntaxat dentes habeat, cui ilix de ruiunt oculi, qui curuatus à quatuor famulis deducitur, deguttantes nares, lipposq; oculos habens, nihil denicq; uoluptatis deguſtans, haud aliter existens, quā animatum quoddam sepulchrum, ab ipsa iuuentute derisum. Et contrà mori

opti-

optimos atq; robustissimos adolescentes. Nam hoc perinde esse uidetur, ac si filiis sursum deferantur. Aut saltem scire necesse foret, quando & senum quilibet obiturus esset, ne quos, prout eis mos est, fallerent. Nunc uero illud accidit, quod prouerbio dici solet: Quadrigâ bouem sæpissime ducit. PLV. Hæc quidem ô Terpsio, prudentius fiunt, quam tibi profectò uidentur. Verum et uôs quid passi estis? quòd rebus alienis gaudetis, & senibus, filijs orbatis, uosmet tantopere in adoptionem tradatis: quamobrem in derisum adducti, ab illis sepeliminí, quod quidem plurimis fit perjucundum. Nam quanto uos magis mori illos peroptatis, tanto plus omnibus quàm gratissimum est, si ante eos uos mori cõtingat. Etenim nouam quandam in meditum adducitis artem, aniculas atque decrepitos tum amatis: præsertim quidem, si liberis sint orbati: qui uero liberos habent, illorum uobis non est cura. Atqui ex ijs qui amantur plurimi, minimè uestri ignari astus, etiam si ipsis liberos esse cõtingat, illos odisse dissimulant, ut & ipsi habeant amatores. Inde ijs in testamento exclusis, qui munera diutissime obtulerunt, liberi, sicuti profectò dignum est, omnem eorum substantiam consequuntur: at illi tristitia affecti, suaq; ipe delusi, dentibus fremunt. TER. Omnia hæc uera sint quæ de me & Tucrito autumas. Quantum enim meorum isse deuorauit, quum semper eum mori putarem. Ac quoties ad eum ingrediebar, gemendo, & interdum quiddam, perinde atq; ex ouo pullus aliquis immaturus, stridendo ægritudinem simulabat. Vnde quanto citius eum ad sepulchrum duci existimabam, tanto plus illi donorum mittebam, ut ne ij, qui amore concurrebant, muneribus me præclaris uincerent. Plerumq; etiam præ nimia sollicitudine insomnis iacebam; singula enumerans, ac unumquicque disponens. Eaque etiam causa interitus mihi fuit, curæ uidelicet & uigiliæ. Ille autem deglutito hoc illectamento meo tanto, adstitit mihi, quando sepeliebar paulò antè, arridens. PLV. Euge ô Tucrite, diutissime uiuas, unà & diuitijs abundans, & huiuscemodi homines deridens: neq; priùs moriaris, quàm hos blanditores cunctos præmittas. TERP. Hoc quidem ô Pluto perjucundum mihi foret, si ante Tucritum Chariades uita decederet. PLVT. Boni animi sis ô Terpsio, & Phido etiam, & Melanthus, & omnes penitus ipsum præcedent: suis ipsorum curis confecti. Hæc ego sitmmoperè laudo, ô Tucrite diutissime uiuas.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

ZENOPHANTES.

T tu Callidemides, quo pacto interisti? Nam ipse quemadmodum Diniæ parasitus quum essem, immodica ingurgitatione præfocatus fuerim, nosti, aderas enim morienti. CAL. Aderam Zenophantes. Porrò mihi notũ quiddam atq; inopinatum accidit. Nam tibi quoq; notus est Ptœodorus ille senex. ZEN. Orbum illum dicis, ac diuitem, apud quem te assiduè uersari conspiciebam? CAL. Illum semper captabã, colebamq;, id mihi pollicens fore, ut meo bono quamprimum moreretur. Verum quum ea res in longum proferretur, sene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuente, compendiariam quandam excogitaui uiam, qua ad hereditatem peruenirem. Siquidem empto ueneno, pocillatori persuaseram, ut simulatq; Ptœodorus potũ posceret, bibebat autem prolixius, præsentius in calicem iniiceret, haberetq; in promptu, porrecturus illi. Quod si feciisset, iureiurando confirmabam, me illum manumissurum. ZENO. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris: CAL.

Hæredipeta uẽneno quod alteri parauerat perijt.

Vbi iam loti uenissemus, puer duobus paratis poculis, altero Ptœodoro cui ue nenum erat additum, altero mihi, nescio quo modo errans, mihi uenenum, Ptœodoro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego protinus humi porrectim stratus sum, supposititium uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta? Atqui non conuenit amici malis illudere. ZEN. Rideo profectò, nam eleganter ac lepidè tibi hæc res euenit. Porrò senex ille, quid interim? CAL. Primum ad casum subitum atq; inexpectatũ sanè conturbatus est. Deinde simul atq; intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, risit & ipse. ZEN. Rectè sanè. Tametsi non oportuit ad compendium illud diuertere, siquidem uenisset tibi populari, uulgataq; uia, tutius certiusq;, etiam si paulò serius.

CNEMONIS ET DAMIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CNEMON.

In heredipetas

Hoc illud est quod uulgo dici cõsueuit: Hinnulus leonem. DAM. Quid isthuc est, quod tecum stomachare Cnemon? CNE. Quid stamacher rogas? Equidem heredem reliqui quendam præter animi sententiam, uidelicet astu delusus miser, ijs quos maximè mea cupiebam habere, præteritis. DAM. Sed isthuc quinam euenit? CNE. Hermolaum nobilem illum diuitem, quum orbus esset, imminente morte captabam, assidens atq; inseruiens. Neq; ille grauatim officium meum admittebat. At interim illud quoq; mihi uisum est scitum, consultumq;, ut testamentum proferrem ac publicarem, quo illum rerum mearum insolidum hæredem instituueram, nimirum ut ille uicissim idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAM. At quid tandem ille? CNE. Quid ille suo in testamento scripserit, id quidem ignoro: Cæterum ego repente atq; insperato è uita decessi, tecti ruina oppressus. Et nunc Hermolaus mea possidet, lupi cuiuspiam in morem ipso hamo cum esca pariter auulso. DAM. Imò non escam modo cum hamo, quin etiam te quoque piscatorem simul abstulit. Itaque technam istam, in tuum ipsius caput struxeras. CNE. Sic apparet, idque adeo deploro.

SIMYLI ET POLISTRATI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

SIMYLVS.

Plures: unius diutis hereditatem ambientes delusi.

VENISTI tandem & tu Polystrate ad nos, quum annos uixeris haud multò pauciores centum opinor. POL. Nonaginta octo Simyle. SIM. Sed quinam triginta istos annos egisti, quibus mihi fueras superstes. Nam ipse periij te fermè septuagenario. POL. Quàm suauissimè profectò, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. SIM. Mirum uero, siquidem tibi primum seni, deinde inualido, postremo etiam orbo quicquam poterat esse in uita suaue? POL. Principio nihil erat quod non possem, præterea pueri formosi complures aderant, tum mulieres nitidissimæ, unguenta, uinum mirè fragrans, postremo mensæ uel Siculis illis lautiores. SIM. Noua narras, nam ego te planè sordidum ac parcissimũ esse sciebam. POL. Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi subscatebant. Tum diluculo protinus quam plurimi mortales ad fores meas uẽtitabant, simulq; ex omni rerũ genere, quę terrarũ ubiuis pulcherrima reperiũtur, munera deportabãtur.

SIM.

SIM. Num me defuncto regnum gessisti. POL. Minimè, uerum amantes habebam innumeros. SIM. Non possum non ridere: tū ne amantes, tantus natu qui esses, uxōq; tibi dentes superessent quatuor? POL. Habebam per Iouem equidem optimates ciuitatis: quumque essem tum senex, tum caluus, sicuti uides, præterea lippiens etiam, ac senio cæcutiens: postremo naribus muccosis, tamen cupidissimè mihi inserebant, adeo ut is felix uideretur, quemcunq; uel aspexissem modo. SIM. Num tu quoq; quemadmodum Phaon ille, Venerem aliquam è Chio transuexisti, ut ob id optanti tibi illa dederit rursum ad iuuentam redire, ac denuo formosum atq; amabilem fieri? POL. Haud quaquam, quin magis quum talis essem, qualem dixi, tamen supra modum adamabar. SIM. Aenigmata narras. POL. Atqui notissimus est hic amor, quum uulgo sit frequens, nempe erga senes orbos diuites. SIM. Nunc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie, nimirum ab aurea illa Venere. POL. Veruntamen non parum multas commoditates ab amantibus tuli, Simyle, propemodum etiam adoratus ab illis. Porrò sæpius etiam quasi procax illis illudebam, excludens interdum nonnullos eorum: interim illi inter sese decertabant, & in ambiendis primis apud me partibus, alium alius antestre nitebatur. SIM. Sed age, de facultatibus tuis quid tandem statueras? POL. Palam quidem affirmabam, me unumquenq; illorum relicturum hæredem: idque illi quum crederent futurum, certatim se quisque ob sequentiorem atque adulantiorem præbebat. Cæterum alteras illas ueras tabulas, quas apud me seruaueram, reliqui, in quibus omnes illos plorare iussi. SIM. At postremæ illæ tabulæ quem pronunciabant hæredem? num è cognatis quempiam? POL. Non per Iouem, imò nouitium quendam ex formosis illis adolescentulis, natione Phrygem. SIM. Quot annos natum Polystratem? POL. Viginti fermè. SIM. Iam intelligo quibus obsequijs ille te demeruerit. POL. At tamen multò illis dignior qui scriberetur hæres, etiam si Barbarus erat ac perditus, quem iam ipsi etiam optimates colunt captantque. Is igitur mihi extitit hæres, iamq; inter patricios numeratur, subtraso mento, barbaroq; cultu ac lingua: quin eum Codro generosiorem, Nireo formosiorem, Vlysse prudentiorem esse prædicant. SIM. Non laboro, uel totius Græciæ fit imperator, si libet, modò ne illi potiantur hæreditate.

CHARONTIS ET MERCVRII.

MARTINO BOLERO INTERP.

INTERLOCVTORES. Charon, Mercurius, Mortui, Menippus, Charmoleus, Lampichus, Damasias, Philosophus, Rhetor.

CHARON.

VDITE quo loco sint res uostræ. Equidem parua est nobis, quemadmodum uidetis, & cariosa naticula, et quæ undiq; perfluit: quòd si in alteram partem se inclinarit, planè submersa peribit, atq; uestrum tam multi simul cōfluunt, & singuli plurimas sarcinas adferūt. Quòd si cum his naticulā cōscenderitis, uereor ne postea uos facti pœniteat, maximè uero eos, qui nandi sunt imperiti. MORT. Quid igitur faciendum erit, ut sine periculo nauigemus? CHAR. Ego uobis dicam: nudos uos ingredi oportet, atq; ista omnia quæ superflua sunt, in littore relinquere. Nam sic etiam uix capiet uos naticula. Tibi uero Mercuri deinceps curæ erit, neminem ex illis recipere, nisi nudus sit, & supellectilem abiecerit. Itaq; ad ipsas scalas re stanuas, ipsosq; cognoscito, & susceptò, nudosq; ingredi cogito.

MER. Rectè dicis, atq; sic faciemus. Quis est ille primus? MEN. Ego Menippus sum. Ecce autem peram & baculum in paludē abieci: uerum rectè feci, qui pallio non acceperim. MER. Ingredere ō Menippe uir optime, primumq; apud gubernatorem nauis, locum accipe, in ipsa summitate, quo omnes possis intueri. Verū quis ille formosus est? CHA. Charmoleus sum Megarensis ille amator, cui osculum unum duobus talentis constitit. MER. Exue igitur istam pulchritudinem, et labia unà cum osculis, istam etiam densam comam, & genarum ruborem, adeoq; totam cutem. Bene se res habet, expeditus es, ingredere nunc. Quis uero ille est purpuratus & diademate præcinctus, grauitatem quandam præ se ferens? Quis es tu? LAMP. Lampichus sum Geloorum tyrannus. MER. Quid igitur cum tot sarcinis ueniſti? LAMP. An ne nudum aduentare conueniebat tyrannum? MERCV. Nequaquam tyrannum, sed mortuum, itaque depone ista. LAMP. Ecce abieci diuicias. MERCV. Sed superbiam ō Lampiche & fastum etiam abiice, nam ista si in nauiculam coincidant, uehementer grauabunt eam. LAMP. Igitur sine ut diadema habeam saltem & stragulum. MERCV. Nequaquam, imò & hæc relinquito. LAMP. Sit ita. Quid præterea uis? Nam omnia, ut uides, abieci. MERC. Crudelitatem etiam, & amentiam, & uiolentiam, & iracundiam, atque his similia depone. LAMP. Ecce nudus sum. MERCV. Ingredere nunc. Tu uero pinguis admodum & carnosus quis es? DAMA. Damasius ego sum athleta. MERC. Certè, uideris ille esse, scio enim te sæpe in palæstris à me uisum. DAMA. Ita est ō Mercuri, uerum accipe me, nudum existentem: MER. Nequaquam ō bone uir, nudus es tanta carne circundatus: itaque exue eam. Nam si uel alterum tantum pedem in nauem posueris, submerges eam. Sed & coronas istas & præconia abiicito. DAMA. En planè nudus sum, ut uides, & simili cum alijs mortua statura. MER. Sic præstat leuem esse, itaque inscende iam. Et tu ō Crato diuitias abiice, præterea mollicies & delicias, neque feras tecum Epitaphia, neq; maiorum tuorum dignitates. Relinque etiam genus, & gloriam. Item ciuitatum de quibus scilicet bene meritus es, publica præconia, statuarum inscriptiones, & dicas, ne tibi magnum sepulchrum construant, nam & hæc grauant, si in memoriam reuocentur. CRATO. Inuitus certè, sed tamen abiiciam, quid enim faciam? MERCV. Pápæ, Quid tibi uis armatus? aut quid istud trophæum tecum circumfers? CRAT. Quia uici Mercuri, & res præclaras gessi, propterea ciuitas hoc me honore adfecit. MERCV. Relinque trophæum in terra, apud inferos enim pax est, neque ullis armis opus est. Verum quis ille est, ipso habitu grauitatem quandam præ se ferens? elatus, & contractis supercilijs, propter curas, longa barba, quis est ipse? MENIPPVS. Philosophus quidam est ō Mercuri, imò præstigiorum & nugarum plenus. Itaque & hunc exue, uidebis enim multa, eaque ridicula, sub palliolo occulta esse. MERC. Depone tu hunc habitum primum, deinde hæc quoque omnia. O Iupiter, quantam ille arrogantiam, quantam inscitiam, & quantum contentionum, & inanis gloriæ, quantum quæstionum dubiarum, quantum spinosarum disputationum, & cogitationum perplexarum, circumfert? imò quàm multos uanos labores, & deliramenta non pauca, quantas item nugas, & quantam curiositatem. Sed per Iouem autumn etiam hoc, & uoluptatem, & impudentiam, iracundiam, delicias & molliciem secum habet: neque enim latent me ista, etiam si studiose celas. Verum abiice mendacia etiam & superbiam, & opinionem illam, qua existimas te omnibus reliquis præstantiorem esse. Nam si cum rebus omnibus ingrediaris, quæ quinqueremis te acciperet? PHIL. Depono igitur ea, quandoquidem sic iubes. MEN. Sed & barbam hanc deponat Mercuri, grauem equidem & hirsutam, ut uides, capilli sunt trium minarum ad minus. PHIL. Sed quis abradet? MER. Menippus ille securim accipiens, quibus naues fabricantur, eam resecabit: uterur autem scalis nauálibus, quibus superposita barba, resecetur. MEN. Nequaquam Mercuri,

sed

sed da mihi ferram, hoc enim erit magis ridiculum. MER. Sufficiet bipennis. MEN. Euge, Humaniorem nunc adparet, depositio hircino fœtore: uis ne ut parum etiam de superciliis auferam? MER. Maximè, Nam has super frontem etiam attollit, nec scio quò seipsum extendat. Quid hoc rei est? Etiam ploras sceleste & mortem times? ingredere igitur. MEN. Vnum quiddam adhuc grauissimum gestat subalis. MER. Quid Menippe? MEN. Adulationem, Mercuri, quæ illi, dum uiueret, multum profuit. PHILO. Igitur & tu Menippe, tuam abijce libertatem, & loquendi audaciam, lætitiam, animi magnitudinem, & risum. An tu solus alios omnes ridebis? MER. Nequaquam, sed retine ista, leuia enim sunt & planè facilia portatu, & ad nauigandum prosunt. Tu uero Rhetor, abijce istam tantam uerborum contradictionem & antitheses, & similitudines, item periodos & Barbarismos, atq; alia sermonis pondera. RHETOR. En abijcio. MERC. Benè se habent res. Itaque solue funem, attollamus scalas, attrahatur anchora, expande uelum, tuq; nauta clauum dirige, Simus hilares. Quid ploratis ô uos amentes? præsertim tu Philosophe, qui paulò antè tua barba spoliatus es. PHI. Quia existimabam immortalem esse animam. MEN. Mentitur, nam alia sunt, quæ uidentur eum mœrore adficere. MER. Qualia? MEN. Quia non amplius tam opiparas cœnas habebit, neque noctu exiens, clam omnibus circumuoluto palliolo capiti, ordine omnia accedet scorta, nec mane deceptis adulescentibus sua sapientia, pecuniam accipiet, hæc sunt quæ illi dolent. PHILO. An tibi molestum non est, Menippe, quòd mortuus es? MEN. Quomodo posset esse molestum mihi, qui ad mortem festinaui, nemine uocante. Verum nonne clamor quidam interim dum nos confabulamur, exauditus est? ueluti quorundam in terra uociferantium? MER. Certè Menippe, uerum non uno tantum loco exauditur clamor, sed quidam in unum cœtum conuenientes, cum uoluptate derident mortuum Lampichum, & illius uxorem mulieres circumstrepunt, atque illius pueri nuper admodum geniti, multis lapidibus à pueris obruuntur. Quidam Diophantum Rhetorem laudant, in Sicyone funebres orationes recitantem, de hoc Cratone. Et per Iouem Damasiæ mater ululans, lamentationem inceptat una cum mulieribus pro Damasia. Te uero, Menippe, nemo est qui deploret, & solus iaces tranquillus. MEN. Nequaquam, nam haud ita multò pòst, audies canes miserabiliter latrantes propter me, & coruos alas concutientes, quando ad sepeliendum me conuenient. MERC. Fortis es, Menippe. Sed quia iam transfretauimus, abite uos rectà per hanc uiam ad forum iudiciale. Ego uero & nauta alios transuectabimus. MEN. Feliciter nauigate ô Mercuri, nos quoque progredimemur. Verum quid præterea de uobis futurum est? Iudicium de uobis ferre oportebit, & quidem aiunt pœnas esse graues, rotas, aquilas, & lapides, unius cuiusque autem uita examinabitur.

CRATETIS ET DIOGENIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

CRATES.

OERICHVM diuitem, noueras ne Diogenes? illum, inquam, supra modum diuitem, illum Corintho profectum, cui tot erant naues onustæ mercibus, cuius consobrinus Aristeas quum ipse quoq; diues esset, Homericum illud in ore solebat habere:

Sola uirtus defunctorum cõmes.

Aut me confice tu, aut ego tete. DIOG. Cuius rei gratia sese captabant inuicem Crates? CRAT. Hæreditatis causa, quum essent æquales, uter q; alterum captabant:

Iamque teſtamenta publicauerant ambo, in quibus Mœrichus (ſi prior moreretur) Ariſteam omnium rerum ſuarum dominum relinquebat, Mœrichum uiciſſim Ariſteas, ſiquidem ipſe prior è uita decederet. Hæc igitur quum eſſent in tabulis ſcripta, illi inter ſeſe captabant, & alter alterum adulationibus obſequi iſque ſuperare contendebat. Porrò diuini, haud ſcio utrum ex aſtris id quod futurum ſit coniectantes, an ſomnijs, quemadmodum Chaldæi faciunt: quin & Pythius ipſe, nunc Ariſteam uictorem fore pronunciabat, nunc Mœrichum, ac trutina quidem interim ad hunc, interim ad illum propendebat. DIOG. Quid igitur tandem euenit? nam audire eſt operæ precium, Crates. CRAT. Eodem die mortui ſunt ambo: cæterum hæreditates ad Eunomium ac Thraſyclem deuenerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiam accideret. Etenim quum Sicyone Cirrham uerſus nauigarent, medio in curſu, obliquo orto Iapyge, euerſa naui perierunt. DIOG: Rectè factum: at nos quum eſſemus in uita, nihil eiuſmodi alter de altero cogitabamus. Neque enim ego unquam optabam ut moreretur Antiſthenes, quo nimirum baculus illius ad me rediret hæredem) neque tu Crates opinor, deſiderabas, ut me mortuo, in poſſeſſionum mearum ſucceſſionem uenires, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini chœnices inerant duæ. CRAT. Neque enim mihi quicquam iſtis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: ſiquidem quæ ad rem pertinebant, quæq; tu Antiſtheni ſuccedens accepiſti, deinde ego ſuccedens tibi, ea nimirum multò ſunt potiora, multoq; ſplendidiora, quàm uel Perſarum imperium. DIOG. Quæ nam ſunt iſta quæ dicis? CRA. Sapientiam, inquam, frugalitatem, ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. DIOG. Per Iouem memini me in iſtiuſmodi opum hæreditatem Antiſtheni ſucceſſiſſe, tibiq; eas longè etiam maiores reliquiſſe. CRAT. Verum reliqui mortales hoc poſſeſſionum genus aſpernabantur, neq; quiſquam nos ob ſpem potiundæ hæreditatis obſequijs captabat, ſed ad aurum omneis intendebant oculos. DIOG. Nec iniuria, neq; enim habebant, quo facultates eiuſmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimoſi am, uiciatiq; delicijs, non aliter quàm uaſa carie putria. Quo fit, ut ſi quando quis in illos infundat uel ſapientiam, uel libertatem, uel ueritatem, effluat illico perſtilletq;, fundo quod immiſſum eſt continere non ualente. Cuiuſmodi quiddam & Danai filiabus aiunt accidere, dum in dolium pertuſum hauſtam aquam important: at ijdem aurum dentibus & unguibus, omniq; ui ſeruabant. CRA. Proinde nos hic quoq; noſtras poſſidebimus opes: illi ſimulatq; huc uenerint, obulum duntaxat ſecum ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

LVCIANI SCIPIO.

P. VIRVNIO INTERPRET.

INTERLOCVTORES. ALEXANDER, HANNIBAL, MINOS, SCIPIO.

ALEXANDER.

LIBYCE, mè decet præponi, melior equidem ſum. HAN. Imò uero me. ALEX. Iudicet ergo Minos, qui ſemper iuſtiſſimus iudex eſt habitus. MIN. Quis es tu? ALEX. Hic eſt Hannibal Carthaginenſis: ego autem Alexander Philippi regis filius. MIN. Per Iouem utriq; gloriosi. Sed quæ de re uobis altercatio eſt? ALEX. De præſtantia: dicit enim is ſeſe meliorem quàm ego ducem exercitus fuiſſe: ego uero quemadmodum omnes ſciunt, non hoc ſolum ſed omnibus fermè qui ante meam ætatem fuere, in re militari præſtantiorem me eſſe affirmo

firmo. NIN. Dicat ergo uterq; uicissim pro utrilitu uero ò Lybyce prius loquaris. HAN. Vnum hoc me iuuat, quòd & hic sermonem græcum dedicerim, ut neq; etiam hac in re Alexander me superet. Porrò illos maxime laudis dignos puto, qui quum parui ã principio fuere, propria uirtute ad magnam gloriam euasere: potentesq; per se ipsi facti, & principatu digni habiti. Ego igitur cum paucis quibusdam Hispaniam primũ inuadens, quum subcõsul essem, fratri additus, maximis rebus idoneus atq; optimus iudicatus. Ibi tũ Celtiberos cœpi, atq; Gallos ipsos deuici. Et quum magnos montes transmigrassem, omnem Eridanũ transcurri, multasq; ciuitates euerti, et planã Italiam subiugaui, & usq; ad suburbia Romę grassatus sum, totq; uno die Romanos cecidi, ut eorũ annulos modijs mẽsurari oportuerit, & ex cadaueribus põtes fluminibus fecerim. Atq; hæc omnia peregi, nec Ammonis dictus filius, neq; deũ me fingens, aut matris insomnia narrans: sed me hominem fatebar, pugnabamq; cõtra duces magna prudentia, contra milites magna audacia atq; fortitudine prędituos. Non aduersus Medos, aut Armenos, qui anteq; quispiam sequatur, fugiunt, & facile cuiuis audenti uictoriam tradunt: Alexander uero regni patris successor, & id fortunæ quodã impetu ampliauit. Qui quum deuicto misero illo Dario, apud Issum & Arbelas uictoriam cepit, antiquam ex patre consuetudinem omittens, adorari se uoluit, seseq; ad Medorũ delicias inuitari libenter tulit, atq; in conuiuijs amicos interemit, interficientibusq; auxiliũ tulit: Ego autem patriæ domi natus sum, quæ quum me reuocaret, hostiũ magna classe aduersus Lybyam nauigante, parui: continuoq; me hominem priuatum dedi, & damnatus æquo animo rem tuli. Atq; hæc egi barbarus cũ essem, omnisq; Græcorũ disciplinæ expers, & neq; Homerum, ut hic, edidici, neq; Aristotele sophista magistro eruditus fui, sed solum mea natura optima sum usus. Hæc sunt quibus me meliorem Alexandro esse puto. Si uero ea causa mihi hic præferẽdus est, quòd caput diademate ornauerit, id decorum forsan apud Macedones est: non tamen ob id præstantior hic uideri debet generoso duce, & uiro, qui mentis sententia magis quãm fortuna est usus. MIN. Hic certè orationem neq; ingenerosã, neq; ut Lybycum decebat, dixit: tu uero Alexander, quid ad hæc inquis? ALEX. Oportet quidem ò Mínos, hominí adeo temerario nihil respõdere. Sola enim te fama satis edocere potest, qualis ego rex, qualis hic latro habitus fuerit. Aduerte tamen an parum ipsum superauerim, qui cum adolescẽs adhuc essem rẽ aggressus, regnum obtinui, & de patris mei interemptoribus supplicium sumpsi. At quum Thebas subuertissem, toti Græciæ terror fui, ab ea dux electus. Neq; dignum putaui, Macedonum regnò me contentum esse, quod pater reliquerat, sed totũ terrarum orbem sitiui: durũmq; putans, nisi rerũ omnium dominus essem, paucos quosdam mecum agens, in Asiam, exercitũ traduxi, & apud Granicum magna pugna uici: Lydiam, Ioniam, & Phrygiã cepi. Et tandẽ quæcunq; transieram subiugans, ueni ad Issum, ubi Darius me expectabat, infinitos exercitus secum agens. Post hæc ò Mínos, uos ipsi scitis, quot ad uos uno die mortuos miserim, Dicit enim Charon, tunc sibi scaphã non suffeciisse; sed ratibus compositis, illorũ pleroscq; se transportasse: atq; hæc confeci meipsum periculis opponẽs & in pugna uulnerari non timens, Et ut quæ apud Tyrũ & Arbelas gesta sunt omittam, usq; ad Indos ueni, atq; Oceanum mei regni terminum feci, & illorũ hominum elephantes cepi, ac Porum captiuum adduxi. Scythas uero homines, certè non spernendos, Tanaim transiens, magna equitũ pugna uici, ac amicos meos remuneraui, inimicos autẽ ultus sum, Si uero Deus hominibus uidebar, parcendum illis erat. Nam rerum magnitudine, ut tale aliquid de me crederent, inducti sunt: tandem mors me regem occupauit. Hic autem Hannibal apud Prusiam Bithyniæ exulauit, ut crudelissimo & pessimo homini conueniens erat. Nam quo pacto Italos uicit, omitto dicere: nam non uirtute, sed malicia atq;

perfidia & dolis id peregit: nunquam autem alicuius claritudinis aut iusti memor. Sed quoniam, quod delitioſe uixerim, uituperauit, celebritus mihi uidetur eorum, quæ apud Capuã admiſerit. Ibi enim mulieribus deditus fuit, & uoluptatibus uir iſte mirabilis, belli gerendi occaſiones prodidit. Ego uero niſi ea quæ ſub occidente ſunt, parua quidem putans, uerſus Orientẽ me impuliſſem, quid nam adeo magni perfeciſſem? Qui Italiam abſq; ſanguine capere, ac Lybiam, omnemq; eam oram uſq; ad Gades, ſub poteſtatem redigere facilè potuiſſem? Sed hæc ego tanta contentione digna non putaui, præſertim iam antea illis perculſis, ac dominum me agnoſcentibus. Dixi? Tu uero, Minos, iudica: Nam & hæc é multis protuliſſe, ſatis eſt. SCIP. Non, niſi me quoq; pius audias ô Minos. MI. Quis tu uir optime es? aut unde? quòd hiſce claris ducibus te cõferre audes? SCI. Scipio Romanus, qui Carthaginem deleui, & Afros multis magnis prælijs deuici. MI? Audiendus quippe es. SCI. Ego, ô Minos, hæc non dicam, quò præferri uelim. Nunquam enim huiuſce generis honoris auidus fui, ſed ſemper eſſe, quàm uideri malui: nec ut, quod iſti utriq; fecerunt, in me laudando alios uituperem. Iam puero mihi omne uitium diſplicuit, & bonis artibus à primis annis deditus, humanitatiq; inſeruiens, ſcire ſolum turpe putabam: ſed operè ſemper perficere quicquid magnificũ à maioribus natu, aut literis didiciſſem, conatus ſum. Ita adoleſcens uixi, ut maxima patriæ ſpes fuerim. Quæ illam fruſtrata non eſt. Nam quum Senatus maximo timore, an eſſet patria relinquenda, conſultaret: uix iuuenis (quum ei ætati non liceret) in medios ſenes proſilij, & ſtricto enſe, hoſtem me habiturum profiteor eum, qui deſerendæ patriæ ſententiam protuliſſet. Quare uix quartum & uigeſimum annum agens, dux electus, non cum magno exercitu uerſus Carthaginem iui: atque Hãnibalem ſecutus, uici, eum quoque in turpem fugam conuerti. Et deuicta Carthagine, non rei felicitate elatus ſum: eundem me amici, eundem me patria, poſt uictoriam habuit. Diuitias uero in bonis amicis eſſe putaui, non in auro. Nam per quatuor & quinquaginta annos, quibus uixi, nihil unquam emi, aut uendidi. Ex foro quoque nunquam diuertiſſem, niſi quempiam mihi aliquo modo amicum feciſſem: & ut mercatoribus pecunias lucrari ſtudium eſt, ita mihi ut adiſcerer homines, omni metallo præſtantiores, cura erat. Quibus qualis fuerim, T. Liuius, cæteriq; Hiſtorici teſtari poſſunt. Ac ex Carthagine reuerſus triumphum egi, Cenſorq; factus ſum: Aegyptum, Syriam, Græciam percurri. Iterumq; abſens Conſul electus, bellum maximum confeci, & Numantiam euerti, atque alia egi. Nunquam me quis aut in proſperis eleuantem fortunam, aut in aduerſis opprimentem uidit: quin tanta animi liberalitate uſus ſum, ut quum grandis dominus eſſe potuerim, quatuor & uiginti ſolum libras argẽti reliquerim. Illud non tacebo ſcilicet, me nunquam iniuſtum aut crudelẽ fuiſſe, aut alicuius generis uoluptate corruptum. Et hæc uti inſipiens dixi, non ea ratione, quòd præferri uelim retuli, ſed graue erat non monſtrare, uti eſt, Romanos omni genere uirtutis cæteras gentes ſuperaſſe. Itaq; ut uiuus pro [illegible]ia pugnaui, patriæq; pietatem mihi & rebus cæteris prætuli, ſic nunc apud Minos pro patria hæc dicta ſunt. MIN. Per Iouem, ô Scipio, & recte, & uti Romanum decet locutus es. Itaq; quum diſciplina militari, rebusq; bellicis hiſce æqualem, aut te præſtantiorem diſcamus, te præferendum cenſeo: & Alexander ſecundus ſit, & tertius Hannibal, nec hic quidem ſpernendus eſt.

Hæc omnia (quæ ſignaui) in Græcis exemplis non habentur, ſed à Virunio, uel quiſquis alius hic fuit, afficta uidentur. Nam ſtatim poſt editum Scipionis nomen ac titulum, in Græcis exemplis, ita ſequitur:

MI. Quid igitur & tu dicis? SCIP. Alexandro quidem minorem eſſe me, Annibale autem præſtantiorem. ut qui ipſum perſecutus fuerim, & ad turpem fugã compulerim. Quomodo igitur non impudens iſte uideatur, qui tum Alexandro

dro ſeſe comparet, cui ne ipſe quidem Scipio, qui iſtum deuici, comparare me auſum. MIN. Per Iouem æqua dicis, Scipio, quapropter primus quidem iudicet iſte Alexander, deinde poſt illum tu, atque tum, ſi placet, tertius hic Hannibal, quippe qui nec ipſe contemnendus exiſtat.

DIOGENIS ET ALEXANDRI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

DIOGENES.

VID hoc rei Alexander, ita ne defunctus es tu quoque, perinde atque nos omnes? ALEX. Vides nimirum Diogenes: tametſi mirandum non eſt, ſi homo cum fuerim, defunctus ſim. DIOGE. Num ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quum te ſuum eſſe filium diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubiè Philippo, neq; enim obſeſſem, ſi Hammone parente fuiſſem progenitus. DIOG. Atqui de Olympiade, etiam conſimilia quædam ferebantur, puta draconem quendam cum ea fuiſſe congreſſum, uiſumque in cubiculo, ex eo grauidam perperiſſe te: porrò Philippum errare, fallique, qui ſe tuum patrem eſſe crederet. ALEX. Inaudieram quidem & ipſe iſta, quem admodum tu, at nunc uideo, neque matrem, neque Hammonios illos uates, ſani quicquam aut uere dixiſſe. DIOG. Attamen iſtud illorum mendacium, Alexander, ad res gerendas haudquaquam tibi fuit inutile, propterea quòd uulgus te uerebatur, metuebatque, quum deum eſſe crederet. Sed dic mihi, cuinam tam ingens illud imperium moriens reliquiſti? ALEX. Id equidem ignoro Diogenes: celerius enim è uita ſubmouebar, quàm ut eſſet otium de illo quicquam ſtatuendi, præter id unum, quòd moriens Perdiccæ anulum tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid ni rideam? an non meminiſti quid Græci fecerint, quum nuper tibi arrepto imperio adularentur, principemque ac ducem aduerſus Barbaros deligerent? nonnulli uero in duodecim deorum numerum referrent, ac phana conſtituerent: denique ſacra facerent tanquam Draconis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te ſepelierunt Macedones? ALEXANDER. Etiamdum in Babylone iaceo tertium iam diem: porrò Ptolemæus ille ſatelles meus, ſi quando detur otium ab his rerum tumultibus, qui nunc inſtant, pollicetur in Aegyptum deportaturum me, atque inibi ſepulturum, quo uidelicet unus fiam ex dijs Aegyptijs. DIOG. Non poſſum non ridere Alexander, qui quidem te uideam etiam apud inferos deſipientem, ſperantemque fore, ut aliquando uel Anubis fias, uel Oſiris. Quin tu ſpes iſtas omittis ò diuiniſſime, neque enim fas eſt reuerti quenquam, qui ſemel paludem tranſmiſerit, atq; intra ſpecus hiatum deſcenderit, propterea quòd neque indiligens eſt Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Verum illud abs te diſcere peruelim, quo feras animo quoties in mentem redit, quanta felicitate apud ſuperos relicta, huc ſis profectus, puta corporis cuſtodibus, ſatellitibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: præterea Babylone, Bactris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quòd eminebas conſpicuus, dum uectareris, dum amiculo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circumamictus eſſes? nunquid hæc te diſeruciant, quoties recurſant animo? Quid lachrymaris ſtulte? an non id te ſapiens ille docuit Ariſtoteles, ne res eas quæ à fortuna proficiſcantur, ſtabiles, ac firmas exiſtimares? ALEXANDER. Sapiens ille, quum ſit aſſentatorum omnium perditiſſimus? Sine me ſolum Ariſtotelis facta ſcire, quàm multa à me petierit, quæ mihi ſcripſerit: deinde quemadmodum abuſus

Irridetur Alexand. ſuperbia qui mortalis cũ eſſet, diuinos tamen honores ſibi paſſus ſit exhiberi.

sit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cæteris præstare, quum mihi persuaderetur interim, ac prædicaret me, nunc ob formam, tanquam & ipsa summi boni pars quædam esset, nunc ob res gestas atq; opes: nam has quoq; in bonorum numero collocandas esse censebat, ne sibi uitio uerteretur, quòd eas acciperet. Planè præstigiosus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ò Diogenes: quanquam illud fructus scilicet ex illius sapientia fero, quòd nunc perinde quasi summis de bonis excrucior, ob ista quæ tu paulò antè commemorasti. DIOG. At scin' quid facies? ostendam tibi molestiæ istius remedium. Quandoquidem in his locis uerò ratrum non prouenit, fac ut Lethei fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac sæpius bibas: atq; eo pacto desines de bonis Aristotelicis discruciari. Verum enim Cletum etiam illum & Calisthenem uideo, cumque his alios complureis raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, pœnasque sumant ob ea quæ quondam in illos commisisti. Quare fac in alteram hanc ripam te conferas, & crebrius, ut dixi, bibas.

ALEXANDRI ET PHILIPPI.

OTTOMARO LVSCINIO INTERP.

PHILIPPVS.

Culpatur Alexandri arrogantia, et commentum quo deum se haberi uoluit.

ON igitur inficiaberis Alexander ex me prognatum te esse filium, nam ad Iouem Hammonem genus paternum referens, mortem non obisses. ALEX. Neq; uero nescius eram pater, Philippi Amynti me esse filium: sed quia ad res gerendas sic mihi usum erat conducere, commento hoc usus sum uaticinij. PHIL. Quid ais? Conducibile id tibi usum, ut tuis tibus impostoribus fallendum te exponeres? ALEX. Non istuc, sed barbaros in mei admirationem tractos, facilius hoc prætextu nostro subdidimus imperio: quum nemo unus uiribus nostris hactenus restiterit: quippe hac sola opinione ducti, quòd aduersus deum sibi esset præliandum. PHIL. Quos tu igitur tanto conatu dignos, usquam uicisti? qui cum timidis illis arculis, peltarijs, ac gerris uimineis pugnare solitis, semper congressus es? Atqui Græcos armis domare, Bœotios, Phocenses, Athenienses, & id genus alios, operis fuerat strenui atq; magnifici. Arcadum insuper sustinere armaturam, equitatum Thessalum, Eleorum iaculatores, Mantineos peltis instructos, aut cum Thracibus, Illyricis, Pæonibusue manum conserere, operosum profecto atque arduum id fuisset imprimis. Cæterum Medos, Persas & Chaldæos delicatos ac plurimo auro conspicuos, non satis compertum habeo, quonam modo ante te, duce Clearcho mille uiri bello adorti expugnarint, fœdè in fugam actos anteaquam ad manus ueritum fuisset. ALE. At uero Scythæ, pater, & Indici elephantes res sunt non usqueadeo abiectæ & contemptibiles. Et tamen neq; concitatis inter ipsos intestinis odijs, neque per proditionem mihi uenundari passus sum uictoriam. Sed neq; deieraui unquam, aut per nugas à pollicito recessi, fidemque solui uictoriæ gratia. Adde, quòd & Græcos alios sine sanguine in deditionem accepi, Thebanos autem, fortassis ipse audisti, quomodo aggressus fuerim. PHI. Noui hæc omnia ex Clito, quem tu inter epulas, eò quòd nomen meum celebraret, & meas res gestas cum tuis conferre auderet, traiecto per corpus telo, tum iugularas. Tu uero & Macedonicam chlamydem abijciens, candyn, Persicum amictum, recepisti (ut aiunt) & tiaram rectam. Vt te interim commemorem, quòd à Macedonibus, uiris utique liberis, adorari debere te, in animū duxeris. Et qui, quod maximè omnium erat ridiculum, hominum abs te uictorum mores imitatus es. Tempero mihi, ne memorem alia, quæ turpiter admiseris,

ferís, uiris doctis in leonũ claustra inclusis, & nuptijs talibus peractis. Quòdque Ephestionem plus quàm esset satis, amaris. Vnum est quod solum laudo abs te gestum, in Darij uxore uidelicet, forma præstante, quia ab illius complexu abstinueris, & gentricis illius, atq; filiarum, ne uim paterentur, curam susceperis. Regium certè id opus extitit, quod tum factitasse te accepimus. ALEX. Quomodo autem tibi non probatur, pater, quòd in Oxydracis, gente Indica, lubens me in periculum coniecerim, atq; acceptis plurimis uulneribus, muros primus omnium transilierim? PHIL. Non probo, Alexander. Neque id, quia pulchrum esse negem, uulnerari quandoque imperatorem, & in subeundis periculis prætentare uiam: sed quia ex re tua isthuc erat minimè. Siquidem pro deo habitus, quos, oro, risus præbebas spectatoribus, quando post acceptum uulnus, ab exercitu magno tumultu direptus, mœrens ac eiulans sanguine fluitabas? Adde quòd Iupiter Hammon, tanquam præstigiator quispiam, & uanus propheta, reus mendacij palam tum arguebatur. Non enim uideo qualiter risum contineat, qui Iouis filium uiderit animum deijcere, & in desperatione rerum eflagitare medicorum auxilia. Denicq; quum iam tandem mortẽ obieris, quem credas obsecro, qui confictam illam adoptionem, qua Iouis dictus es filius, non carpat maledictis? Potissimum ubi dei istius cadauer porrectum iacere, turgidum sanè, & iuxta aliorũ corporum morem contactu suo omnia labefactans, aspexerit. Cæterum quòd ais Alexander, tibi fuisse conducibile, quo facilius rerum potireris: id profecto multum tibi gloriæ ex benè etiam ac strenuè gestis eripuit. Nam quanquam insigniter multa, tamen dijs longè inferiora agere uisus, uacillare ob hoc iudicatus es, & tota ratione deficere. ALEX. Haud quaquam de me isthuc sentiunt mortales. Sed cum Hercule me & Baccho conferunt, ueluti æmulum, pariq; cum illis gloria certantem. Nam & Aornum, a neutro etiam illorum armis subactum, ego facilè cepi. PHI. Etiam dum uideris ista ut Hammonis filius dicere? quando nec Baccho quidem cedis, aut Herculi. Sed nec erubescere nosti Alexander, solitamue dediscere arrogantiam, teipsum dein noscere, uel iam tandem sapere, etiamsi serius, ubi fato occubueris.

ANTILOCHI ET ACHILLIS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ANTILOCHVS.

VAENAM sunt illa Achilles, quæ tu Vlyssi iam primum commemorando in mortem executus es, ut minimè generosa, ac Chirone atque Phœnice, quibus tu aliquãdo usus es præceptoribus, parũ digna. Audiui enim magis ex re tua futurum tibi uideri, si utilis agricolę munus obiens, ino pi, cui nec uictus suppetat, loces operam, quã ut omnibus uita functis domineris. Quæ si rudis quidam plebeius, ex media Phrygia ortus, atq; immodicus insuper etiam uitæ affectator diceret, ferendum fortè id esset, atq; condonandum non nihil rusticitati. Verum ex Peleo prognatum, & ex omni heroũ numero periculorũ contemptorem acerrimum, in tam abiectam & humilẽ de seipso descendere opinionem, fœdũ sanè atq; pudendũ imprimis. Denicq; ijs quæ in uita strenuè gesseris equidem haud scio quomodo ista conueniant. Nam dum in Phthio regnare tibi ad senectam usq; licuisset, citra gloriam tamen, tu glorioſam oppetere mortẽ maluisti, quàm potiri regno. ACHIL. At ó Nestoris fili, nondum etiam tum fecerã rerũ earũ periculum, & quid cui prę ferrem ignorans, gloriolam hanc infelicem

Aequalem omnium apud inferos conditionem, nemineq; præferri mortalium.

propo

proponebam uitæ. Atqui ſero iam tandem intelligo quàm egerim imprudenter. Apud uiuos enim reperies fortè, qui res benè geſtas celebrent literarũ monumentis: ſed hic apud manes non uideo quàm frugiferum opus effecerim, ubi unus eſt honos omnium. Sed neq; uires iam adſunt corporis Antiloche; aut forma, interciderunt omnia, pari rerum ſtatu uiſuntur omnia, nullum ſapientiæ, aut alterius rei diſcrimen eſt. Adde quòd nulli iam ex Troianorum mortuis formidabilis ſum, nemini Græcorum uenerandus, prorſus omnium de mortuis exiſtimatio eſt: ſiue boni fuerint, ſiue improbi. Hæc ſunt quæ me angunt, & miſerè ſollicitant, & ob quæ doleo, quòd non potius loco operas, & uiuo. ANTI. At uero Achilles, quid agat quiſpiam? quando ſic natura comparatum eſt, ut omnes prorſum cogantur ſemel uitam relinquere; quæ lex quum in uniuerſum iam obtinuit, nec abrogari ullo modo queat, patienter hanc feras oportet. Cæterum aſpice nos, quotquot penes te ſumus: denique & Vlyſſes quoque poſt puſillum aduenier. Vnde ſolatium tibi meritò afferet ſocietas: id quod & aliis in rebus plerũq; uſu uenire ſolet. Non enim ſolus uideris in hæc mala conjectus. En tibi Herculem, Meleagrum, & alios pleroſq;, qui nõ parum multos in admirationem traxere: qui quidem (ni fallor) haudquaquam in uitam uidentur redituri, ſi quis eos ad inopes & uictu indigos mittat, ut illis pro mercede ſeruiant. ACHIL. Sociorum hæc quidem admonitio eſt, uerum haud ſcio quo pacto eorum, quæ in uita aguntur, memoria, impendiò me excruciat. Arbitror autem & ueſtrũ unumquenque ita affici, etiam ſi non palàm confiteamini: nequiores ſanè in eo, quòd tacitè huiuſcemodi per quietem toleratis. ANTI. Non equidem Achilles, ſed longè tibi præſtamus: quippe qui intelligimus quàm ſit inutile, de iis rebus uerba facere. Silere enim & æquo animo ſuſtinere omnia, quæ accidunt, datum nobis eſt, ne tibi affectu iſto ſimiles ipſi quoq; ridiculi omnibus meritò uideamur.

DIOGENIS ET HERCVLIS.

P. VIRVNIO INTERP.

DIOGENES.

Ridetur diuinitas Herculis

VNQVID Hercules hic eſt? Haud quiſquam me hercule alius, Arcus, claua, pellis leonina, magnitudo ipſa, totus denique Hercules eſt. Igitur è uita deceſſit, qui Iouis erat filius? Dic quæſo ò uicterioſe, mortuus ne es? Ego enim quũ terræ ſupereſſem, tibi haud ſecus quàm deo ſacrificaui. HER. Rectè quippe ſacrificaſti: Hercules enim ipſe in cœlo una cum dijs immortalibus cõſiſtit, Hebenq; apud ſe habens cruribus formoſiſſimã. Ego uero qui te alloquor, ſua ſum umbra. DIOG. Quidnam dicis amabo? umbra ipſius dei? Fieri enim poteſt, altera eundem ex parte deum eſſe, altera uita deceſſiſſe? HERC. Vtiq;. Ille enim nequaquam mortuus eſt, ſed ego dũtaxat imago ipſius ſum. DIOG. Intelligo rem. Te uirum pro uiro Plutoni pro ſe dedit, & tu nunc pro illo mortuus es. HERC. Sic res ſe habet. DIOG. Quo pacto igitur callidiſſimus cum ſit Aeacus, te nequaq; illum eſſe non nouit, ſed admiſit tanquam ſuppoſititium Herculem. HER. Quoniam ille ipſe eſſe uideor. DIOG. Vera autumas: nam ita perſimilis es, ut ſi ille ipſe ſis. Caueas igitur ne contra ſit ut tu quidem Hercules exiſtas, imago uero apud deos immortales Heben in uxorem duxerit. HER. Audax nimium es atque loquax: & niſi à ſcommatibus, quæ in me iacis, abſtinueris, ſenties quamprimum qualis dei imago ſim. Arcus enim nudus eſt atq; paratus. DIOG. Cur alioquin decetero te timeam, quum ſemel mortuus ſis? Sed per tuum Herculem dic

quæſo

quæso, dum ille uiuebat, eras ne una cum ipso, & tunc imago existeris, aut unus quidem eratis in uita, posteaquam autem è uita decessistis separati: ille quidem ad deos immortales aduolauit, tu uero umbra, ut dignum uidetur, ad inferos aduenisti? HERC. Etsi fas equidem foret, nequaquam respondere uiro sophistice percunctanti: attamen aures quoque ad hoc porrigas. Quicquid enim Amphitryonis in Hercule erat, idipsum morte affectum est, quod nempe ego sum (ut dixi) totum: quod autem ex Ioue erat, cum dijs immortalibus conuersatur. DIOG. Perspicue nunc intelligo, autumas enim eadem uice Alcmenam duos peperisse Hercules: unum quidem ex Amphitryone, alterum uero ex summo Ioue: ex quo factum est, ut gemini unius matris utero latueris. HERCV. Neque quam ò insanè, idem profectò ipsi eramus ambo. DIOG. Neque adhuc ad intelligendum id facile est, duos Hercules in unum esse compositos, nisi quis diceret, uos tanquam Hippocentaurum in unum fuisse copulatos, hominem uidelicet, & deum. HER. An non & homines eodem pacto ex duobus componi tibi uidentur, animo uidelicet & corpore? Vnde quid prohibet animum quidem ipsum ex summo Ioue natum, adesse cœlo, me uero mortalem ad inferos uenisse? DIOG. Vtique eleganter hæc differuisses, ò optime Amphitryoniade, si corpus hac tempestate esses, sed incorporea es imago: itaque periculum est, te triplicem iam fecisse Herculem. HERC. Quonam modo triplicem? DIOG. Hoc quidem modò: nam si unus in cœlo existit, tu uero apud nos imago, corpus autem in Oeta, iam in puluerem uersum, hæc tria iam sunt, animaduertas igitur uelim, quem tertium corpori esse intelligas patrem. HERC. Audax es, atque sophista, sed quod nomen tibi est? DIOG. Diogenis Sinopei imago: ipse autem, per Iouem, minime cum dijs immortalibus, sed cum mortuorum optimis conuersor, Homerum atq; huiuscemodi fabulas deridens.

MENIPPI ET TANTALI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

MENIPPVS.

VID eiulas ô Tantale, aut quid tuam deploras fortunam, stagno imminens? TAN. Quoniam siti enecor Menippe. MEN. Vsqueadeò piger es atq; iners, uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? TAN. Nihil profecerò si procumbam: refugit enim aqua simulatq; me propius admoueri senserit. quòd si quando hausero, oriq; coner applicare, prius effluxit, quàm summa rigem labia. Atq; inter digitos effluens aqua, haud scio quomodo rursus manum meam aridam relinquit. MEN. Prodigiosum quiddam de te narras Tantale: uerum dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere, quum corpore careas: nam illud quod esurire poterat, aut sitire, in Lydia sepultum est. Cæterum tui quum sis animus, quinam posthac aut sitire queas, aut bibere? TAN. At qui hoc ipsum supplicij genus est, ut anima perinde quasi corpus sit, ita sitiat. MENIP. Age, hoc ita habere credamus, quandoquidem affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Num metuis ne potus inopia moriare? At equidem haud uideo alteros inferos, si quis hos relinquat, neq; locum alium in quem morte demigret quispiam. TANTA. Rectè tu quidem dicis: uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quum nihil sit opus. MEN. Desipis Tantale, & uti uerum tibi fatear, non alio potuisse uideris egere quàm ueratro mero, nam diuersum quiddam pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint, ut qui non aquã quema imodũ illi sed sitim horreas. TAN. Ne ueratrũ quidem recusarim bibere

Tantalus à lãbris sitiens fugientia captat Flumina.

Menippe,si liceat modo. MEN. Bono es animo Tantale,certum habens nunquam fore,ut uel tu,uel reliquorum Manium quispiam bibat: Nec enim fieri pò test: quanquam non omnibus quemadmodum tibi, poena adiudicata est, ut siti ant, aqua illos non expectante.

MENIPPI ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

MENIPPVS.

Forma bonum fragile.

TVbinam formosi illi sunt,ac formosæ Mercuri? dicito me docetoq;,utpote recens huc profectum hospitẽ. MER. Haud mihi licet per ociũ Menippe, quin tu isthuc ipso è loco dextrorsum oculos deflecte. Illic & Hyacinthus est,& Narcissus ille,& Nireus,et Achilles,& Tyro,& Helena, & Leda. breuiter quicquid est ueterum formarum. MEN. Equidem præter ossa nihil uideo,caluariaq; carnibus renudatas,inter quę omnia nihil sit omnino discriminis. MERC. Atqui hęc sunt quæ poëtæ cuncti mirantur ac celebrant,ossa scilicet quæ tu uideris contemnere. MEN. At Helenam saltem mihi commonstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere. MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. MEN. Et huius scilicet ossis gratia,mille naues ex tiniuersa Græcia,acto delectu,sunt impletę,tantaq; tum Græcorum,tum Barbarorum multitudo conflixit,tot urbes sunt euersæ? MER. Cæterum Menippe non tridisti mulierem hanc uiuã,quod si feciſſet, forsan diceres tu quoq;,uitio dandum non esse,

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq; contempletur, posteaquam coloris decus abiecerint,deformes nimirum uideantur. At idem donec florent coloremque obtinent,sunt speciosissimi. MEN. Proinde illud iam demiror Mercuri,si Græci non intellexerunt sese pro re usqueadeo momentanea, quæq; tam facilè emarcesceret,elaborare. MER. Haud mihi uacat tecum philosophari, quare delecto loco ubicunque uelis,prosterne temet ac recumbe,mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

AEACI, PROTESILAI, MENELAI, AC PARIDIS,

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

AEACVS.

Protesilaus primus græcorum interfectus.

VAMOBREM,Protesilaë in Helenam irruens,strangulat illam? PRO. Quia huius causa Aeace, imperfecta quidem domo relicta,& uidua uxore quã nuper duxi,reddita,mortuus sum. AEA. Accusa igitur Menelaũ, qui uos omnes pro tali cõiuge recuperanda,contra Troiam duxit. MEN. Nequaquã me,sed multò iustius Paridem, qui hospiti mihi,uxorem contra omne ius eripuit. Hic enim non modo abs te,uerum ab omnibus tum Græcis tum Barbaris meritò strangulari debebat,ut qui tam multis,mortis causſa extiterit. PROT. Melius hoc: Proinde malè nominate, Pari,nunquam te dimittam è manibus. PARIS. Iniuriam adeo num facis Protesilaë,idq; eo magis,quòd eandem tecum artem exerceo. Nam & amori etiam deditus ipse sum,& ab eodem deo quasi uinctus teneor. Nosti aũt quòd quædam sunt,quę inuitis nobis geruntur,et nescio quis deus

nos

nos ducit, quocunq; ipsi placet, atque impossibile est, illi repugnare. PROT. Recte dicis. Vtinam igitur Cupidinem ipsum hic comprehendere mihi liceat. AEAC. At ego etiam pro Cupidine tibi respondebo, quę iusta uidentur. Sic enim ille dicet: Sese quidem Paridi fuisse fortassis causam amandi, sed mortis causam tibi fuisse neminem alium, quàm teipsum, Protesilaë, qui clam uxore nuper dulcissima, postquam appropinquabatis Troadi, ita omni contempto periculo, & uelut desperatus ante reliquos omnes in littus exiliisti, gloriae nimirum cupidus, propter quam & primus, in egressu nauium occisus fuisti. PROT. Proinde & ego pro me, ipso, tibi, Aeace, respondebo, multò iustiora, quàm tu. Neque enim ego mihi horum caussa fui, sed fatum: & quòd iam inde ab initio ita prædestinatum fuerat. AEAC. Probè, quid ergo istos accusas?

MENIPPI ET AEACI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.

ER Plutonem, ò Aeace, expone mihi, quęso, hic quę apud inferos sunt, omnia. AEAC. Haud facilè, Menippe, omnia. Verum quae summatim & ueluti per capita indicari possunt, hęc accipe: Hic quidem, quòd Cerberus sit, nosti. Deinde & portitorem hunc nosti, qui te traiecit: præterea & lacum, & Pyriphlegethontem iam uidisti, cum ingressus es. MEN. Noui haec, & præterea te quoque, quòd hic in uestibulo sedes, atq; aditum obseruas. Etiam regem ipsum uidi, & Furias. Homines uero priscos, quaeso, ostende: & maxime eos, qui inter cæteros nobiliores fuere. AEAC. Hic quidem Agamemnon est, ille autem Achilles. Rursum hic Idomenes, qui propius assidet. post hunc Vlysses. Deinceps Aiax & Diomedes, & cæteri Græcorum præstantissimi. MEN. Papae Homere, ut tibi Rapsodiarum tuarum capita, humi proiecta iacent, ignobilia atque obscura, cinis ac pulueris omnia, & nugae meræ, denique uerè, ut abs te dictum est, capita infirma & caduca. Sed hic, Aeace, quis nam est? AEAC. Cyrus est. Ille autem Crœsus, & iuxta ipsum Sardanapalus. Vltra hos autem Midas, & deinceps ille, Xerxes. MEN. Et te, ò scelestę, tota exhorruit Græcia? iungentem pontibus Hellespõtum, & per ipsos montes nauibus trajicere affectantem? Qualis uero & ipse Crœsus est? Cæterum, Sardanapalo, quaeso, huic Aeace, permitte, ut demulceam caput, inflicto colapho. AEAC. Nequaquam. Commingueres enim ipsi caluariam, muliebris ac fragilis adeo cum sit. MEN. At certè tamen amplexabor illum, utpote semiuirum ac mulierosum planè. AEAC. Vis ne tibi ostendam, & doctos illos? MER. Per iouem etiam. AEAC. Primus en hic tibi Pythagoras est. MEN. Salue Euphorbe, siue Apollo, siue denique quodcunque uoles. PYTH. Ita sanè, & tu utique Menippe. MEN. Quid? an non amplius aureum istud femur habes? PYTH. Non, sed age cedo, siquid manducabile tibi habet pera ista. MEN. Fabas habet, quare nihil hic est, quod tu manducare queas. PYTH. Da modo. Nam hic apud manes alia dogmata atque instituta didici: nempe, quod nihil hic inter se similes sunt, fabae & patrantium testiculi. AEAC. Porrò hic Solon est, filius Execestidis, præterea ille Thales, & iuxta ipsos Pittacus, & cæteri illi, septem autem omnes sunt, ut uides? MEN. Læti hi sunt Aeace, soli atque alacres præter cæteros. Sed hic oppletus cinere, tanquam subcinericius panis aliquis, hic crebris pustulis quasi sufferuefactus, quis nam est? AEAC. Empedocles, Menippe, semicoctus ab Aetna monte huc profectus. MEN. O Aeripes optime, quid obsecro acciderat tibi, cur teipsum in crate

Homerus pater fabularum.

ἀμυνὰ κεφαλὰ, capita sine robore: clausula frequens apud Homerum.

Pythagoras.

Empedocles.

rès Aetnæ iniecteres? EMP. Insania quędam, Menippe. MEN. Non, per Iouem, sed inanis quædam gloriæ affectatio, & fastus, & multa dementia. Hæc te conflagrare fecerunt, una cum ipsis crepidis, cum dignus minimè esses. Verumtamen nihil tibi commentum istud profuit, deprehensus enim es & ipse mortuus. Cæterum Socrates ille, Aeace, ubi locorum tandem est? AEAC. Cum Nestore ac Palamede ille plerunq; nugatur. MEN. Cuperem tamen uidere ipsum, si ubi locorum hic foret. AEAC. Vides ne caltium illum? MEN. At omnes hic calui sunt, quare omnium æquè notatio hæc fuerit. AEA. Simum istum dico. MEN. Etiam hoc simile omnium est. Nam & simi omnes sunt. SOCR. Mène quæris Menippe? MEN. Teipsum Socrates. SOCR. Quo pacto res Athenis se habent? MEN. Multi iuniorum philosophari se profitentur. Ac habitum certè ipsum, & incessum si quis aspiciat, meri philosophi uidentur, admodum multi. Cæterum autem uidisti opinor, qualis & Aristippus huc ad te uenerit, & Plato ipse, alter quidem olens unguenta, alter autem in Sicilia tyrannis adulari doctus. SO. At de me quid sentiunt? MEN. Beatus, Socrates, quispiam es: quod ad huiusmodi res utiq; pertinet. Omnes itaq; te admirabilem fuisse uirum existimant, atque omnia cognouisse hæc (decet enim opinor, uerum hic dicere) cum nihil scires. SOC. Et ipse dicebam hæc ad illos, sed illi tum simulationem quandam, eam rem esse putabant. MEN. Sed quinam isti sunt circa te? SOC. Charmides, Menippe, & Phædrus, & Cliniæ filius ille. MEN. Euge, Socrates, quoniam & hic artem tuam exerces, neq; formosos istos negligis. SOC. Quid enim aliud quod quidem suauius sit, agerem? Sed huc propius nobiscum recumbe, si uidetur. MEN. Non, per Iouem. Ad Croesum enim & Sardanapalum, redeo, prope illos habitaturus. Videor quippe mihi, non pauca habiturus ibi esse, quæ rideam, quando plorantes illos audiam. AEAC. Et ego quoq; iam abeo, ne quis mortuorum clam nobis subducat sese. Pleraq; autem alia uidebis Menippe, quando iterum conuenierimus. MEN. Abeas licet, nam & hæc Aeace, uidisse sufficit.

Alludit ad id quòd Empedocles dicitur ereis crepidis usus fuisse. ut est apud Diogenem.

MENIPPI ET CERBERI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

EVS Cerbere, quandoquidem mihi tecum cognatio quædam intercedit, quum & ipse sim canis, dic mihi per Stygiam paludem, quomodo sese habebat Socrates, quum huc accederet? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latrare modo, uerum etiam humano more loqui, si quando uelis. CER. Quum procul adhuc abesset Menippe, uisus est cōstanti atque interrito adire uultu, perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerum simulatque despexit in hiatum, uiditq; profundum atque atrum antri recessum, simulq; ego cunctantem etiam illum aconito mordens pede correptum detraherem, infantium ritu eiulabat, suosque deplorabat liberos, nihilque non faciebat, in omnem speciem sese conuertens. MEN. Num igitur fucate sapiens erat ille, neque uerè mortem contemnebat? CER. Haud uerè: cæterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam præ se ferebat, quasi uerò uolens id esset passurus, quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miraculo. Equidem illud in totum de uiris istiusmodi uere possim dicere, ad fauces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porrò intus quum sunt, nihil mollius neque

Fortitudinem Socratis falsam fuisse.

hęc fractius. MEN. Cæterum ego quonam animo tibi uisus sum subiisse specu? CER. Vnus mortalium Menippe, sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erat genere, & prior te Diogenes, propterea quòd neutiquam adacti subieritis, aut intrusi: uerum tum ultronei, tum ridentes, atq; omnibus plorare renunciantes.

CHARONTIS ET MENIPPEI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

CHARON.

REDDE naulum sceleste. MEN. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHA. Redde, inquã, quod pro traiectione debes. MEN. Haud quaquam aut ferrẽ queas ab eo qui non habeat. CHA. An est quispiam, qui ne obulum quidem habeat? MEN. Sit ne alius quispiam prætereà, equidem ignoro, ipse certè non habeo. CHA. Atqui præfocabo te per Ditem impurissime, ni reddas. MEN. At ego illiso baculo tibi comminuam caput. CHAR. Num ergo te tam longo traiectu gratis transuexero? MEN. Mercurius meo nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecum agatur per Iouem, siquidem futurum est, ut etiam defunctorum nomine persoluam. CHA. Haud omittam te. MEN. Quin igitur uel huius gratiâ perge, ut facis, nauim trahere, quanquam quod non habeo, quinam auferas? CHA. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidem, uerùm non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semper in uita manendum? CHA. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectum? MEN. Haud gratis ò præclare, siquidem & sentinam exhausi, & remum arripui, & uectorum omnium unus non eiulaui. CHA. Ista nihil ad naulum, obolum reddas oportet, neq; enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me rursum in uitam reuehe. CHA. Belle dicis, nimirum ut uerbera etiam ab Aeaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergo molestus ne sis. CHAR. Ostende quid habeas in pera. MEN. Lupinum si uelis, & Hecatæ cœnam. CHAR. Vnde nobis hunc cãnem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat inter nauigandum? uectores omnes irridens, ac dicteriis incessens, unusque cantillans, illis plorantibus. MER. An ignoras Charon quem uirum transuexeris: planè liberũ, cuiq; nihil omnino curæ sit. Hic est Menippus. CHAR. Atqui si unquam posthac te recepero. MEN. Si receperis ò præclare: ne possis quidem iterum recipere.

De naulo Charonti reddẽdo litigant.

PLVTONIS ET PROTESILAI.

IACOBO MICYLLO INTERPRET.

PROTESILAVS.

DOMINE ò rex, ò noster Iupiter, & tu Cereris filia, ne despicite preces amatorias. PLV. Tu uero quid precaris à nobis, aut quis deniq; es? PROT. Equidem Protesilaus sum, filius Iphicli, patriâ Phylacenses; qui cum reliquis Græcis in expeditione ad Troiam profectus, ac primus omnium contra Ilium pugnandò, occisus sum. Precor autem ut dimissus hinc, modicũ temporis, in uitam redire denuo permittar. PLVT. Hunc amorem, Protesilaẽ, omnes mortui amant: sed nullus tamen ipsorũ potitur eo. PROT. At non uitam, ò Pluto, tantopere amo, uerum equidem uxorem, quam nuper duxtam, domi reliqui, atq; in bello

Prote. unum dem impetrat esse apud superos & uxore.

nauigando profectus sum, Deinde infelix, in egressu nauium, ab Hectore occisus sum. Amor itaq; iste uxoris, non mediocriter me, ô Domine, enecat, uoloq; si uel paululum ab ipsa conspectus fuero, rursum huc descendere. PLVT. Non bibisti, Protesilaë, aquam Letheam? PROT. Bibi equidem, sed hæc res præualuit pondere. PLVT. Igitur expecta, aduenient enim & illa quandoque, neq; nunc opus quicquam erit, iterum ascendere te. PROT. Sed moram hanc ferre nequeo. Amasti autem tu quoq; aliquando, ac nosti, qualis res, Amor sit. PLVT. Et quid adeo iuuabit te, unum diem reuiuiscere? deinde autem paulo post eadem hæc lugere? PROT. Spero me etiam illam adducturum esse, ut huc ad uos sequatur me: quare pro uno mortuo, paulo post duos recipies. PLVT. Haud fas est, ista fieri, neque etiam simile unquam factum est. PROT. At ego in memoriam tibi reuocabo, Pluto. Nam Orpheo ob ipsam hanc causam Euridicen uxorem reddidistis, & cognatam meam Alcestim emisistis, Herculi gratificantes. PLVT. Optaris autem cum ista nuda atq; deformi caluaria, formosæ illi sponsæ tuæ in conspectum uenire? Quo pacto autem illa etiam aspiciat te? quæ ne dignoscere quidem amplius te poterit? Terrebitur enim, sat scio, atq; aufugiet, tuq; frustra tantum iter exanclaueris. PROSERPINA. Proinde mi uir, tu isti quoque rei medicinam aliquam adhibe. Ac Mercurium iube, ut postquam ad lucem peruenerit Protesilaus, contactum uirga, mox in adolescentem formosum conuertat illum, qualis uidelicet antea fuit, cum ex sponsæ thalamo prodiret. PLVT. Quoniam, Proserpina, & tibi hoc uidetur, age perductum hunc iterum ad superos, Mercuri, sponsum facito. Tu uero memineris, non amplius quàm unum diem tibi permissum esse.

DIOGENIS ET MAVSOLI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

DIOGENES.

Contentio de sepultura, alterius quidem magnificentiß. alterius neglectiß

HE tu Car, quare tandem insolens es, tibiq; places, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus anteponare? MAV. Primum regni nomine ô tu Sinopensis, quippe qui Cariæ imperauerim uniuersæ, præterea Lydiæ quoq; gentibus aliquot: tum autem & insulas nonnullas subegerim: Miletum usque peruenerim, pleriſque Ioniæ partibus uastatis. Ad hæc formosus eram ac procerus, ac bellicis in rebus prævalidus. Postremo, quod est omnium maximum, in Halicarnasso monumentum erectum habeo, singulari magnitudine, quantum uidelicet defunctorum alius nemo possidet, neq; pari etiam pulchritudine conditum, uiris scilicet atq; equis, pulcherrimo è saxo, ad uiuam formam absolutissimo artificio expressis, adeo ut uel phanum aliquod simile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor has ob res mihi placere atque efferri? DIOG. Num ob imperitum ais, ob formam, atque ob sepulchri molem? MAV. Per Iouem ob hæc inquam. DIOG. Atqui ô formose Mausole, neq; uires iam illæ, neque forma tibi iam adest. Adeo ut si quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquam dicere potis sit, quam obrem tua caluaria meæ sit anteferenda: siquidem utraque pariter tum calua, tum nuda: utrique dentes pariter ostendimus, pariter oculis orbati sumus, pariter naribus simis ac sursum hiantibus deformati. Cæterum sepulchrum ac saxa illa præciosa, Halicarnasseis forsitan iactare licebit, & hospitibus gloriæ causſa ostentare, tanquam qui magnificam quandam apud se structuram habeant: uerum quid hinc commoditatis ad te redeat, uir egregie, nequaquam uideo, nisi forsan illud commodum uocas, quòd

plus

plus oneris: atq; nos sustines, sub tã ingentibus saxis pressus ac laborans. MAVsitane nihil illa mihi conducunt omnia? planeq; pares erunt Mausolus ac Diogenes? DIOG. Imo haud pares, inquam, uir clarissime: nam Mausolus discruciabitur, quoties earum rerum in mentem ueniet, quibus in uita florere consueuit: ac Diogenes interim eum ridebit. Atq; ille quidem de suo illo monumento, quod est in Halicarnasso, memorabit, ab uxore Artemisia atq; sorore parato: contra Diogenes ne id quidem suo de corpore nouit, nunquid habeat sepulchrum. Neq; enim illi res ea curæ est, uerum apud uiros excellentissimos sui memoriam famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignam, tuo monumento, Carum abiectissime, celsiorem, ac tutiore in loco suustructam.

NIREI, THERSITAE, ET MENIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

NEREVS.

CCE denique uel Menippus hic iudex erit, uter nostrũ sit formosior. Dic Menippe, an non tibi uideor forma præstantior? MEN. Imò quinam sitis, prius arbitror indicandum, nã hoc opinor, scito est opus. NIR. Nireus ac Thersites. MEN. Vter Nireus, uter Thersites, nondum enim uel hoc satis liquet. THER. Iam unum hoc uinco, quòd tibi sum similis, neq; tantopere me præcellis, quantopere te cæcus ille Homerus extulit, unum omnium formosissimũ appellans: quin ego fastigiato uertice, rarisq; & impexis capillis ille, nihilo te inferior uisus sum arbitror. Iam uero tempus est, uti pronuncies Menippe, utrum altero formosiorem existimes. NIR. Mirũ ni me Aglaia Charopeq; prognatum.

Cõtentio de pulchritudine, quæ apud inferos nulla est.

Quiuir pulcherrimus unus,
Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.

MEN. Atqui non item sub terram opinor, pulcherrimus ueniisti, quippe qui reliquis quidem ossibus alijs appareas assimilis: porrò caluaria hoc uno insigni à Thersitæ caluaria dignosci possit, quòd tua delicata est ac mollicula: quandoquidem isthuc habes effœminatum ac neutiquam uiro decorum. NIR. Attamen Homerum percontare, qua specie tum fuerim, quum inter Græcorum copias militarem. MENIP. Tu quidem somnia mihi narras: at ego ea specto quæ uideo, qua q; tibi adsunt in præsentia: cæterum ista norunt, qui id temporis uiuebant. NIR. Quid igitur tandem? an non ego formosior Menippe? MEN. Neque tu, neque quisquam alius formosus hoc loco: siquidem apud inferos æqualitas est, paresq; sũt omnes. THER. Mihi quidem uel hoc satis est.

MENIPPI ET CHIRONIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

QVIDEM inaudiui Chiron, te, deus quum esses, tamen optasse mortem. CHI. Vera nimirum sunt ista quæ audisti Menippe, planeq; mortuus sum, sicuti uides, quũ mihi licuerit immortalẽ esse. MENIP. At quænã te mortis cupido tenebat, rei uidelicet quam uulgus hominum horreat? CHIR. Dicam apud te, uirum neutiquã stultum atq; imperitũ: Iam mihi desierat esse iucũdum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iniucundum erat te uiuere, lucemq; tuerit?

Præsentium ac quiescendum.

CHIR. Erat inquam Menippe, nam quod iucundum uocant, id ego neutiquam simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verum quum ego semper uiuerē, atq; iisdem perpetuo rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horæ eædem recurrerent, reliqua item omnia, quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirent, atq; alijs alia per uices succederent, satietas uidelicet eorum me cepit. Neq; enim in eo uoluptas est sita, si perpetuò fruaris iisdem, sed omnino in permutando posita est. MEN. Probè loqueris Chiron: cæterum hæc quæ apud inferos agitur uita, quinam tibi procedit; posteaquam ad hanc tanquam ad potiorem te contulisti? CHIR. Haud insuauiter Menippe: siquidem æqualitas ipsa quiddam habet admodum populare. Nihil autem interest, utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; sitiendum est nobis quemadmodum apud superos, neque esuriendum, sed eiusmodi rerum omnium egentia uacamus. MEN. Vide Chiron ne temet ipse inuoluas, neue eodem tibi recidat oratio. CHIR. Quamobrem isthuc ais? MEN. Nempe si illud tibi fastidio fuit, quòd in uita semper iisdem similibusq; rebus utendum erat, quum hic itidē similia sint omnia, eundem ad modum parient fastidium: At de integro tibi quærenda erit uitæ commutatio, atq; hinc quopiam aliam in uitam demigrandum, id quod arbitror fieri non posse. CHIR. Quid igitur faciundum Menippe? MEN. Illud nimirum, uti sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, præsentibus rebus sis contentus, bonoq; consulas quod adest, neq; quicquam in his esse putes, quod ferri non queat.

DIOGENIS, ANTISTHENIS, ET CRATETIS,

IACOBO MICYLLO INTERP.

DIOGENES.

CIVM nunc agimus, Antisthenes, & tu Crates: quare, cur nō, obsecro, imus deambulatum, recta ad ingressum & fauces orci, ut ibi spectemus eos, qui descendunt, qui nam sint, & quid quisq; eorum agat? ANT. Eamus Diogenes. Etenim spectaculum hoc iucundum fuerit, uidere alios quidē ipsorum lachrymari, alios autem ut dimittantur, supplicare: quosdā autem ægrè descendere, &, quanquam cerui cem urgente ac impellente Mercurio, reluctari tamen; & resupinos obniti, nulla necessitate aut commodo suo. CRA. Ego uerò etiam exponā uobis, quæ ipse uidi in uia, quando huc descendebam. DIOG. Exponas licet, Crates, uideris enim quædam omnino risu digna dicturus esse. CRA. Cum alij multi nobiscum descendebant tum uero inter ipsos maximè nobiles: Ismenodorus ille diues, ex nostris, & Arsaces Medorum præfectus, & Armenius Orates. Ismenodorus igitur (occisus enim fuerat à latronibus circa Citheronem, quando Eleusinē, ut arbitror, proficiscebatur) & gemebat, & uulnus in manibus præ se ferebat, liberos suos paruos, quos reliquerat identidem uocando, sibiq; ipsi ob audaciam succensendo. qui cum Citheronem transisset, ac loca illa circa Eleutheras, deserta, ac bellis uastata, peragrasset, non amplius quàm duos seruos secum adduxisset, idq; etiam, cum phialas quinq; aureas, & Cymbia quatuor, secum haberet. Arsaces autem (senior enim iam erat, & per Iouem, pro Barbarico illo ritu, facie non adeo inhonesta aut contemmenda,) grauiter ferebat atq; indignabatur, quòd pedibus incederet, uolebatq; sibi equum suum adduci. Nam & equus una cum eo mortuus fuerat, una plaga ambobus transfossis, a Thracensi quodam scutato, in eo prælio, quod cum rege Cappadoce cum ad Araxem fluuium commissum fuerat. Nam Arsaces quidem, infesto cursu in hostem ferebatur, longè, ut quidē

ipse

ipſe narrabat, ante alios euectus. Thrax autem expectato illo ſubſiſtens, ac ſcutum præ ſe tenens, uenientem Arſacis haſtam excutiendo diuertit, ipſe autem ſublimſſa parumper ſariſſa ſua, & equum & inſidentem illum tranſuerberat.

ANTIS. Sed quo pacto fieri potuit, Crates, ut uno ictu ambos tranſuerberaret?

CRA. Facillimè Antiſthenes, Nam ille quidem curſu ferebatur, contum quemdam uiginti cubitalem prætentum habens, Thrax autem ubi pelta obiecta, plagam excuſſiſſet, & iam cuſpis ipſum præteruecta eſſet, in genu procumbens, excipit ſariſſa uenientis impetum, ac equum ſub pectus uulnerat, quo mox præ furore ac uehementia curſus ſe ipſum tranſadigente, eadem haſta etiam Arſaces per inguina utrinq; ad nates uſq; penetrante, tranſoditur. Intelligis nimirum quo pacto acciderit, cum non uiri, ſed equi magis hoc opus fuerit. Veruntamen indignabatur ille, quòd non ampliore honore, quàm cæteri, habebatur, uolebatq; eques huc deſcendere. Orates autem, priuatus quiſpiam erat, atque admodum debilis pedibus, quippe qui neq; ſtare humi, nedum incedere ullo modo poterat. Accidit autem hoc prorſum Medis omnibus, ut poſtquam ab equis deſcenderint, ueluti qui ſuper ſpinas ingrediuntur, ſummis pedum digitis, uix atq; ægrè incedant. Quamobrem cum per ſe ipſum humi deiectus iaceret, neque ullo prorſum pacto reſurgere uellet, bonus ille Mercurius ſublatũ in ſe hominem, ad cymbam uſq; portauit, ego uero ſequens ridebam. ANTIS. Et ego porrò, quando huc deſcendebam, neq; admiſcui me ipſum cęteris, ſed relictis plorãtibus illis, ad cymbam accurrendo, præoccupaui mihi locum, quo commodius nauigarem. Inter nauigandum uero, alij quidem lachrymabantur, alij autem nauſeabant: ego uero inter ipſos ſedens admodum oblectabar. DIOG. Tu quidem Crates & tu Antiſthenes, huiuſmodi fortiti eſtis itineris comites. Mecum autem Blepſias ille fœnerator, ex Piræo, & Lampis Acarnan, qui mercenarios milites ductauerat, & Damis diues ille Corinthius, ſimul deſcendebant. Quorum Damis quidem à puero ueneno interemptus fuerat, Lampis autem ob amorem Myrtij meretricis, ſe ipſum iugularat. Blepſias uero fame miſer perijſſe dicebatur, & apparebat ſanè adhuc pallidus ſupra modum, ac tenuis maximè. Ego uero quanquam antea noram, interrogabam tamen, quo pacto quiſque mortuus eſſet. Ac Damidi quidem accuſanti filium, non iniuſta uero, inquam, paſſus es ab illo, qui talenta cum haberes coaceruata mille, ac ipſe in deliciis uiueres, annos nonaginta natus, adoleſcenti illi quatuor obulos ſcilicet ſuppeditabas. Tu uero Acarnan, (gemebat enim & ille, ac deuouebat Myrtium) quid amorem accuſas, inquam, & non potius te ipſum? qui hoſtes quidem haud unquam perhorreueris, ſed te ultro periculis offerendo, ante alios in prælium deſcenderis. A puella uero uulgari illa quidem ac fortè oblata, & à lachrymis atque ſingultibus fictitijs, generoſus ipſe tu captus fueris. Nam Blepſias quidem ipſe ſeſe accuſat, ob nimiam ſtultitiam, quòd pecuniam uidelicet cuſtodierit hæredibus nulla neceſſitudine ſibi coniunctis, dum uanus ipſe in perpetuum uicturum eſſe ſe putat. Verum mihi quidem non uulgarem uoluptatem præbuerunt tunc lamentantes iſti. Sed iam circa fauces ſumus. Aſpicere nos illuc oportet, atque à longè contemplari aduenientes. Papæ, multi certè, & uarij, omnesque lachrymantes, præter pullos iſtos & infantes. Quin & ætate nimia confecti illi lugent. Sed quid hoc? num philtro aliquo uitæ tenentur? Iſtum igitur decrepitum interrogare lubet: Quid ploras heus tu, tam prouecta ætate mortuus? Quid indignaris bone uir, præſertim cum ſenex huc aduenerit? Eccubi rex fuiſti? MENDICVS. Haudquaquam. DIO. Verum ſatrapa? MEND. Neq; hoc. DIO. Numigitur diues fuiſti: ideoq; mălè te habet, quòd relictis multis deliciis ac uoluptatib. mori coactus fueris? MEN. Nihil tale, ſed annos quidem circiter nonaginta natus fui, uitam aũt difficilẽ egi, arundine & linea uictũ quęritans, ultra modum egenus ac pauper, liberis carens,

& præ-

& præterea claudus quoq;, & parum oculis uidens. DIOG. Et tu uiuere cupiebas cum talis esse? MENIP. Certè quidem, dulcis enim erat lux. Mori autem graue & horrendum. DIOG. Deliras ò senex, & iuueniliter te geris ergá necessitatem, & hoc, cum sis coæqualis portitori huic. Proinde quid iam de adolescentibus dicamus, quando etiam decrepiti isti tantopere uiuere cupiunt? quos decebat ipsam mortem etiam consectari, tanquam remedium quoddam, eorum malorum, quæ secum fert senectus? Sed abeamus iam, nequis & nos suspicetur tales esse, qui hinc aufugere cupiamus, quando circa fauces hic nos oberrare uiderit.

MENIPPI ET TIRESIAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.

Tiresias utrumque sexum expertus, muliebrem prouinciat suauiorem

N uero & cæcus sis, Tiresia, non amplius cognitu facile est. Nobis enim cunctis, æquè sunt uacui oculi, ac solæ illorum sedes relictæ: quod attinet, non facilè dixeris, qui Phineus, aut qui Lynceus fuerit. At uero, quòd uates fueris, & quòd utrumq; solus teipsum perhibueris, marem ac fœminam, auditis aliquando poëtis, noui. Proinde, per deos, dic mihi, utram uitam expertus es suauiorem, uirne quando fuisti, an fœmina? TIRE. Potior multò fuit, Menippe, muliebris uita, expeditior enim: & dominatur quoque uiris mulieres: neq; ipsis necesse est in bellum proficisci, neq; ad propugnacula stare, neque in concionibus dissidere, neque in foro atq; iudicijs contendere. MEN. Quid? annon audisti, Tiresia, Euripidis Medeam, qualia dixerit, cũ mulierum genus deplorando commemorat, quam miseræ sint, & intolerabilem parturiendo laborem sustineant? Verum dic mihi (commonefecerunt enim me uersiculi isti Medeæ) peperisti ne etiam aliquando, cum mulier esses: an uero sterilis, & absq; semine uitam illam degisti? TIR. Quid hoc, Menippe, interrogas? MEN. Nihil acerbè, Tiresia, Verum responde, si tibi molestum non est. TIRES. Non fui sterilis quidem, sed neque peperi tamen. MENIP. Sufficit hoc. Vtrum enim & uuluam habuisses scire uolebam. TIR. Habui scilicet. MEN. Successu autem temporis, uuluane illa euanuit, & membrum muliebre obturatum est: mammillæq; iterum complanatæ, deinde uirile succreuit, & barbam produxisti, an uero repente ex muliere uir factus prodijsti? TIRE. Non uideo quid sibi uelit interrogatio hæc. Videris autem mihi pro dubio habere, factum ne hoc ita sit, an non. MEN. Quid? an non dubitare, Tiresia, de huiuscemodi rebus conueniet? sed perinde ac fatuum aliquem, non perpensis, fieri ne possint, an non, protinus pro ueris recipere? TIR. Tum tu igitur neq; cætera credis hoc pacto contigisse, puta quum audieris, ut quædam ex mulieribus aues factæ sint, aut arbores, aut feræ: Philomela uidelicet, aut Daphne, aut Lycaonis istius filia. MEN. Quòd si quando & in illas incidero, tum quid ipsæ dicant quoq; scibo. Tu uerò, ò optime, ecquid, cùm mulier esses, uaticinatus quoque es tum, quemadmodum & postea, an uerò pariter & uir & uates didicisti esse? TIR. Vides ut cuncta ea quæ de me feruntur, ignoras: puta quo pacto & litem quandam Deorum diremi, & Iunonem uisu me priuauit: Iupiter autem in solatium damni eius, uaticinandi artem mihi dedit. MEN. Adhuc ne Tiresia, mendacijs istis caperis? Sed facis hoc more uestrum. Consuetum enim uobis hoc est, nihil tam sani dicere.

AIACIS

AIACIS ET AGAMEMNONIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

AGAMEMNON.

Itu, dū furore correptus fuisti, Aiax, te ipsum interfecisti, nos autem cunctos etiam membris, ut putabas detrūcatis, deformasti, quid quæso Vlyssē accusas? Ac paulo antè neq; aspicere ipsū uoluisti, cū uenisset huc uates cōsulturus, neq; alloqui dignatus es uirū cōmilitonē ac sociū, sed superbè admodū ac grandi incedēs gressu, præterijsti. AIAX. Meritò Agamemnon. Ille enim mihi furoris huius autor extitit, ut qui solus mecū pro armis iudicio contendere ausus fuerit. AGAM. An uero dignū censebas te, qui absq; aduersario, atq; absq; puluere, ut dicitur, superares omnes? AIAX. Quid ni? in tali utiq; caussa. Nam armatura ea cognationis quodam iure ad me pertinebat, cū fratris mei patruelis certè fuerit. Deide uos cęteri, qui multò quàm ille, præstantiores eratis, detrectastis certamē & cessistis mihi arma. Iste autē Laertæ filius, quem ego non semel in summo periculo seruaui, cū iam à Troianis propè concideretur, melior esse me uoluit, ac dignior qui armis illis potiretur. AGAM. Accusa igitur, ō generose, Thetim, quæ cum tibi debuisset armorum successionem ac hæreditatem, ut pote cognato, tradere, in medium allata illa posuit. AIAX. Haudquaquam, sed Vlyssem, ut qui solus sese mihi opposuerit. AGAM. Ignoscendum, Aiax est, si homo cum esset, appetiuit gloriam, rem dulcissimam, cuius gratia etiam nostrum quilibet obire pericula sustinet, præcipuè quando & uicit te postea, & hoc, Troianis ipsis iudicibus. AIAX. Noui ego quæ me damnarit, sed fas non est, de dijs aliquid dicere. Vlyssem igitur aliud quàm odisse, non possum, Agamemnon, non si mihi ipsa Minerua hoc imperet.

MINOIS ET SOSTRATI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MINOS.

Si fatali necessitate omnia perag.ntur, immerito puniuntur rontes.

RAEDO hic quidē Sostratus, in Pyriphlegetontē præcipitetur, Sacrilegus autē ille à Chimera discerpatur, Tyrānus uero iste, Mercuri, iuxta Tityū, in longū extentus, arrodendū & ipse epar præbeat uulturib. Vos autè, boni ac probi, abite quàm celeriter in campū Elysiū, insulasq; beatorū habitate, pro ijs, quæ rectè ac iustè in uita fecistis. SOST. Audi ò Minos, nū tibi iusta dicere uidear. MIN. An ego denuo hunc audiā? An nō cōuictus es, Sostrate, quòd & malus fueris, & tam multos occideris? SOST. Conuictus quidē fui, sed uide, nū iustè ob id supplicio afficiar. MIN. Atq; admodū, si modo id iustū est, pro merito quenq; suo pœnā dependere. SOS. Attamen respōde mihi ò Minos, Breue enim quiddā interrogabo te. MIN. Dic, sed ne prolixè modo, quo deinceps & cæteros dijudicare possimus. SOST. Quæcunq; in uita egi, utrum uolens ea feci, an ita à Parcis agglomeratum mihi fuit? MIN. A Parca scilicet. SOS. Proinde & boni pariter omnes, & nos, qui mali uidemur, eadem agimus, dum illi obsecundamus. M.N. Ita profecto. Clotho uidelicet illi parentes, quæ unicuiq; miungit, cum primum natus est, quæ agenda

Sententia Minois irrita fit.

ipsi

ipsi sunt. SOS. Siquis igitur ui compulsus ab alio, occiderit aliquem, cum non posset illi contradicere, a quo compellitur, ut uerbi gratia si carnifex, aut satelles quispiam, alter iudici parendo, alter, tyranno: quemnam cædis istius reum ages? MIN. Quem alium, nisi iudicem aut tyrannum. Quoniam neque ipsum gladium accusare possumus: subseruit enim hic, tāquam instrumentum quoddam, animis atque furori accommodatus illius, qui primo causſam hanc præbuit. SOS. Rectè sanè ô Minos, laudo quòd hęc etiam exemplo, quasi quodam auctario locupletas. Síquis autem, mittente hero, ueniat ipse aurum uel argentum afferēs, utri nam ea gratia haberi debet, aut utri beneficium hoc acceptum referendum est? MIN. Ei, qui misit, Sostrate: nam ille qui attulit, minister tantum fuit. SOST. Vides ne igitur quam iniusta facis, dū suplicio afficis nos, qui ministri tantum fuimus eorum, quæ Clotho nobis imperauit: & rursum, dum honore prosequeris eos, qui in alienis bonis ueluti dispensatores quosdam sese gesserunt. Non enim illud dicere quisquam poterit, quòd contradicere, aut imperata detrectare licitum fuerit in ijs, quæ cum omni prorsum ui ac necessitate imperata fuere. MIN. Multa, ô Sostrate, & alia uideas licet, minimè secundum rationem fieri, si diligenter expendas. Verūtamen tu ex hac quæstione hoc boni consequeris, quandoquidem non prædo solum, uerumetiam Sophista quidam esse uideris. Solue ipsum Mercuri, néue deinceps amplius puniatur. Cæterum illud uide, ne & cæteros manes similia interrogare doceas.

MENIPPVS SEV NECYOMANTIA.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

VIdetur hoc Dialogo Lucianus illud maximè commendatum uoluisse, quod in fine, Menippus ait à Tiresia in aurē sibi dictum fuisse. Priuatorum uidelicet hominum uitam optimā atq; tutissimā esse, quod idē Græci noto illo prouerbio dictitāt: Θεῶν λαὸς βιώσεις. Nā diuitias, potentiā, gloriā & cætera, quæ mundus appetit, uana omnia & incerta esse: præcipuc autem diuitum atq; magnorum hominum, ut uitam ipsam periculosam, & pompis solennibus, item tragicis quoq; fabulis similem esse, ita miseros plerumq; sortiri exitus, quod eo decreto uidetur intelligere uelle, quod apud inferos contra diuites factū fuisse dicit, quo & corpora illorum supplicijs destinantur, et animi in asinos migrare iubentur, quod & ipsum nimirum eam significationem habet, quòd diuitum animæ plerumq; inertes, & omnis doctrinæ expertes esse soleant. Inscribitur autem Necyomantia, quasi dicas, ab inferis seu mortuis petitum responsum. quo uel maximè apparet, cum Dialogi scopum habēdum esse, qui responso isto Tiresiæ proponitur. Semper enim ex titulis alter nobiliorem Dialogi personam, alter argumenti quasi quādam ὑλὴν indicat, Platonico more, quem maximè in hoc Lucianus imitatus est Constat autem perpetua quadam narratione, qua & causſam & modū sui ad inferos descensus, & præterea occasionem, qua edictum illud de diuitibus audierit, commemorat. In hac præcipui quidem loci sunt & maximè illustres: de incerta doctrina Philosophorum, de Magorum superstitione & potestate, De inferorum locis, supplicijs & æqualitate: & postrema illa collatio uitæ humanæ cum pompa solenni, & cum fabulis Tragicorum. Occasio & exordium Dialogi ab habitu & percunctatione Menippi sumuntur.

MENIPPVS, PHILONIDES. MEN.

Occasio Dialogi, ab incessu & habitu Menippi.

SALVE atrium, domusq; uestibulum meæ: Vt te lubens aspicio luci redditus. PHI. Num nam hic Menippus est canis ille? Non hercle alius, nisi ego forte ad Menippos omneis hallucinor. At quid sibi uult habitus huius insolentia? clauа, lyra, leonis exuuiæ? Adeundus tamen est. Salue Menippe. Vnde nobis aduenisti? diu est quòd in urbe non uidimus. MENIP.

Adsum reuersus mortuorum è latibulis,

Fori

Foribusq; tristium tenebrarum nigris:
Manes ubi inferi manent superis procul.

PHIL. O Hercules clàm nobis Menippus uita fũctus est, reuixitq; denuo. MEN.
Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHIL. Quæ nam causa tibi fuit nouæ huius atq; incredibilis uiæ? MEN.
Iuuenta me incitauit, atque audácia,
Quàm pro iuuenta haud paululum impotentior.

PHIL. Siste ò beate Tragica, & ab Iambis descendens, sic potius simpliciter eloquere: quæ nam, hæc uestis, quæ causa tibi itineris inferni fuit, quum alioqui neq; iucunda, neq; delectabilis sit uia? MEN.
Res dilecte grauis me infernas egit adumbras,
Consulerem manes ut uatis Tiresiai.

PHIL. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres apud amicos consarcinatis uersibus. MEN. Ne mireris amice, nuper enim cum Euripide atq; Homero uersatus, nescio quo pacto uersibus sic implenus sum, ut numeri mihi in os sua sponte confluant. Verum dic mihi, quo pacto res humanæ hic se habent in terris? & quid nam in urbe agitur? PHIL. Nihil noui. Sed quemadmodum prius acritabant, rapiunt, peierant, fœnerantur, usuras colligunt. MEN. O miseri atque infelices. Nesciunt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos decreta sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos calculi, quos per Cerberum nullo pacto poterunt effugere. PHIL. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos nostris de rebus decretum est? MEN. Per Iouem, & quidem multa, uerum prodere non licet, neq; arcana quæ sunt, reuelare, ne quis forte nos apud Rhadamanthum impietatis accuset. PHIL. Nequaquam Menippe, per Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam apud hominem tacendi gnarum, & initiatum præterea sacris edisseres. MEN. Dura profectò iubes, & neutiquam tuta; uerum tui gratia tamen audendum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaën seruantes abstrusum. PHIL. Ne prius ò beate, quæ sunt decreta dixeris, quàm ea percurras omnia, quæ abs te audire libentissime uelim. Quę uidelicet descensus causa fuerit, quis itineris dux, deinde ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidendi curiosus sis, eorum quæ uisu aut auditu digna uidebantur, nihil omnino prætermisisse. MEN. Parendum etiam in his tibi est. Nam quid facias, urgente amico? Ac primum sanè tibi expediam, quæ res animum meum ad hũc descensum impulerit. Ego igitur quum adhuc puer essem, audiremq; Homerum atq; Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, adulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrum expulsiones, & fratrum & sororum nuptias: hæc me Hercle omnia bona pulchraque putabam, & studiose erga ea afficiebar. Postquam uero in uirilem iam ætatem peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poëtis adprime contraria, neque uidelicet adulteria committere, neq; seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic igitur hæsitabundus constiti, incertus omnino quo me pacto gererem. Neq; enim deos unquam putaui mœchaturos, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neq; rursus legumlatores his aduersa iussuros, nisi id conducere existimarent. Quoniam igitur in dubio eram, uisum est mihi philosophos istos adire, atque his me in manus dedere, rogareq; uti me utcunque liberet, uterentur, uitæq; uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent. Hæc igitur mecum reputans ad eos uenio, imprudens profecto, quòd me ex fumo (ut aiunt) in flammam conijcerem. Apud enim hos maxime diligenter obseruaris, summam repperi ignorantiam, omniaque magis incerta, adeo ut præ his ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius etenim soli me iussit uoluptati studere, atque ad eum scopum uniuersum uitæ

Occasio argumenti.

Narratio continens causam descensus ad inferos.

Philosophorũ incertæ & diuersæ doctrinæ

rursum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatem. Alius rursus omnino labo rare, corpusq; siti, uigilijs, ac squalore subigere, miserè semper ad fectum, contu meliosq; obnoxium assidue, Hesiodi sedulo inculcans celebria illa de uirtute car mina, & sudorem uidelicet, & accliuem in uerticem montis ascensum. Alius contemnere iubet pecunias, earumq; possessionem indifferentem putare. Alius contrà bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat. De mundo uero, uid dicam? de quò ideas, incorporeas substantias, atomos, & inane, ac talem quandam pugnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam, & quòd absurdorum omnium maximè fuit absurdum, de contrarijs unusquisque quum diceret, inuincibiles admodum rationes ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderent, contrà quicquam hiscere potuerim, atque id, quum tamen manifestè cognoscerem fieri nunquam posse, ut eadem res calida simul frigidaque sit. Prorsum igitur tale quiddam mihi accidebat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdum contrà abnuerem. Præterea quòd multò erat istis absurdius, uitam eorum diligenter obseruans, comperi eam cum ipsorum uerbis præceptisque summopere pugnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniam, auidissimè conspexi colligendis diuitijs inhiare, de fœnore litigantes, pro mercede docentes: omnia denique nummorum gratia tolerantes. Ii uero qui gloriam uerbis aspernabantur, omnem uitæ suæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rursus omnes fermè palàm incessebant: clanculum uero ad eam solam libenter cõfluebant. Ergo hac quoque spe frustratus magis adhuc ægrè molesteque tuli. Aliquantulum tamen inde memet consolabar, quòd unà cum multis & sapientibus & celeberrimis uiris ipse insipiensque essem, atque uerè adhuc ignarus oberrarem.

Modus descensus.

Magorum potentia & superstitio.

Peruigilanti mihi tandem, atque hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in mentem ut Babylonem profectus, magorum aliquem ex Zoroastri discipulis ac successoribus conuenirem. Audieram siquidem eos inferni portas carminibus quibusdam ac mysterijs aperire, & quem libuerit, illuc tutò deducere, ac rursus inde reducere. Optimè ergo me facturum putaui, si cum horum quopiam de descensu paciscens, Tiresiam Boeotium cõsulerem, ab eoque perdiscerem (quippe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima, quamq; sapientissimus quisque potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quàm poteram celerrimè Babylonem uersus recta contendi. Quò quum uenio, diuersor apud Chaldæorum quendam hominem certè sapientem, atque arte mirabilem, corona quidem canum, admodumq; promissa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes: orans igitur obsecransq; uix exoratus, ut quauis mercede uellet in illam me uitam deduceret. At tandem homo me suscipiens, primum quidem dies nouem ac uiginti cum luna simul incipientis abluit ad Euphratem, mane solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiam longum mussitans, quem non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti solent) uolubile quiddam atque incertum proferebat, nisi quòd quosdam uisus est inuocare dæmones. Post illam igitur incantationem ter mihi in uultum spuens deducit rursus, oculos nusquam in obuium quenquam deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atque mulsum, & Choaspi lympha: lectus uero in herba sub dio fuit. At postquam iam præparati satis hac dicta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit simul atque absterserit, faceq; lustrauit ac squilla, tum pluribus itidem alijs, & magicum simul illud carmen submurmuraris, deinde totum me iam incantatis, ac ne à spectris læderer, circumiens, reducit domum, ita ut eram, reciprocantem: ac reliqua noctis parte nauigationi nos præparauimus. Ipse igitur magicam quandam uestem induit, Medorum uesti ut plurimum similem: ac me quidem his quæ uides, ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuuijs, atque insuper lyra. Iussit præterea

tera ut nomen si quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, sed Herculem, Vlyssem, aut Orpheum. PHIL. Quid ita ô Menippe? neque enim causam aut habitus, aut nominis intelligo. MEN. Atqui perspicuum id quidem est, ac neutiquam arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui descenderant, puta uti si me his assimilaret, fore ut facilius Aeaci custodias fallerem, atque nullo prohibente transirem, utpote notior tragico admodum illo cultu emissus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingressi in recessum incumbimus. Parata siquidem ab illo fuerant, cymba, sacrificia, mulsa, & in id mysterium denique quibuscunque opus erat. Haec postquam ergo quae prompta erant, imposuimus, tum nos quoque

Ingredimur tristes, lachrymisq; implemur obortis.

Atque aliquantisper quidem in fluuio ferimur: deinde in syluam delati sumus, ac lacum quendam, in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; transmisso, in regionem quandam peruenimus solam, syluosam atque opacam, in quam descendentes (praibat enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues iugulamus, & foueam sanguine conspergimus. At magus interim accensam facem tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed uoce quàm poterat maxima clamitans, dæmones simul omnes conuocat, Poenas, Erynnes, Hecaten nocturnam, excelsamq; Proserpinam, simulq; polysyllaba quædam nomina barbara atq; ignota commiscet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmine solũ ducere, ac portò Gerberi latratus audiri, & iam res planè tristis ac moesta fuit. *Poetica hypotyposis orci carminibus magicis excitati.*

Vmbrarum at timuit rex imis sedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorum patebant pleraque, lacus Pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum descendentes hiatum, Rhadamanthum prope modum metu reperimus extinctum. Ac Cerberus primum quidem latrabat, commouitque sese. At quum ego lyram celerrimè correptam pulsassem, tantu statim sopitus, obdormit: deinde posteaquam ad lacum uenimus, tranare ferè nõ licuit. Iam enim onustum erat nauigium, & eiulatu certè plenum. Vulnerati quippe in eo nauigabant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiam membro luxatus, usqueadeo, ut mihi certè ex bello quopiam adesse uiderentur. At optimus Charon, quum leonis uideret exuuias, esse me ratus Herculem, recepit, transque uexit libens, tum exeuntibus quoque nobis monstrauit semitam. Sed quoniam iam eramus in tenebris, praecedit quidem Mithrobarzanes, ego autem à tergo continuus illi comes adhæreo, quoad in pratum quoddam uenimus maximum, asphodelo consitum, ubi circumfusæ undique mortuorum strides læ nos sequuntur umbræ. Tum paulò procedentes longius, ad ipsum Minois tribunal accessimus. Erat ipse quidem in solio fortè quodam sublimi sedens. Astabant autem illi Poenæ, Tortores, mali Genij, Furiæ. Ex altera parte plurimi quidam adducti sunt ex ordine, longa fune uincti. Dicebantur autem adulteri, lenones, mœchi, homicidæ, adulatores, sycophantæ, ac talis hominum turba quiduis in uita patrantium. Seorsum autem diuites ac fœneratores prodibant, pallidi, uentricosi ac podagrici, quorum quisque trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talentorum impositò. Nos igitur astantes, & quæ fiunt omnia conspicimus, & quæ dicuntur auscultamus. Accusant autem noui quidam atq; admirabiles rhetores. PHIL. Quinam ergo hi, per Iouem, sunt, ac ne isthuc quidem te pigeat dicere. MEN. Vmbras ne unquam istas nosti, quas opposita soli reddunt corporat? PHIL. Quid ni? MEN. Hæ nos igitur quum primum functi uita sumus, accusant, testantur, atque redarguunt quicquid in uita peccauimus, & sanè quædam ex his dignæ admodum fide uidentur, utpote nobiscum uersatæ semper, nostrisque nusquam digressæ corporibus. Minos igitur curiose quemlibet examinans, impiorum relegabat in cœtum, poenas ibi sceleribus suis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dum uiues *Descriptio inferorum.* *Iudicia & Accusatores, & pœnæ defunctorum.*

rent, ac dignitates inflauerant, quicq; adorari se fere expectabant, nimirum breui perituram eorum superbiam fastumque detestatus: quippe qui non meminissent mortales ipsi quum sint, se se bona quoque mortalia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia, diuitias inquam, genus, munia, nudi ac uultu demisso steterunt, tanquam somnium quoddam, humanam hanc felicitatem recogitantes, adeo ut hæc dum conspicarer nimis quàm delectatus fuerim. Et si quem eorum fortè agnoueram, accessi, atque in aurem silenter admonui, qualis in uita fuerat, quantopereque fuerat inflatus: tum quum plurimi mane fores eius obsidentes, pulsi interim excluſique à famulis, illius expectabant egressum: At ipse uix tandem illis exoriens, punicens, aureus aut uersicolor, felices ac beatos se factu-rum salutantes putabat, si pectus dextrámue porrigens, permitteret osculandam. Illi uero audientes ista molestè ferebant. At Minos quiddam etiam iudicauit in gratiam. Quippe Dionysium Siciliæ tyrannum multis & atrocibus criminibus & à Dione accusatum, & graui Stoicorum testimonio convictum, Cyrenæus Aristippus interueniens (Nam illum ualde suscipiunt inferi, eiusq; plurimum ibi ualet autoritas) fermè iam Chimæræ alligatum absoluit à pœna, asserens illum eruditorum nonnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedentes, ad supplicij locum peruenimus. Vbi ō amice & multa, & miseranda audire simul, ac spectare licuit. Nam simul & flagrorum sonus auditur, & ex iulatus hominum in igne flagrantium, tum rotæ & tormenta, catenæ, Cerberus lacerat, & Chimæra dilaniat, cruciantur que pariter omnes, captiui, reges, præfecti, pauperes, mendici, diuites, & iam scelerum omnes pœnitebat. Et quosdam quidem eorum, dum intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper è uita discesserant. At hi se pudentes tum occulebant, nostroque subtrahebant aspectui, aut si nos aliquando respiciebant, id seruiliter admodum abiectēq; faciebant, atque hi quidem quàm olim putas onerosi fastosique in uita? At pauperibus malorum dimidium remittebatur, & quum interquieuissent, denuo repetebantur ad pœnam. Sed illa quoq; quæ fabulis feruntur, aspexi. Ixionem, Sisyphum, Phrygiumque grauiter affectum Tantalum, genitumq; terra Tityum, Dij boni, quantum! Integrum stratus agrum occupabat. Hos tandem prætereuntes, in campum uenimus Acherusium, ubi semideos, heroidasq; reperimus, atq; aliam simul mortuorum turbam, in gentes tribusq; dispositam, alios quidem uetulos quosdam ac marcidos, atq; (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles & integros, & hoc potissimum ob illam condiendi efficaciam Aegyptios. Verum dignoscere quemlibet haud procliue fuit, adeo nudatis ossibus omnes erant inuicem simillimi, nisi quòd uix tandem eos diu intendentes agnouimus. Quippe conferti considebant obscuri atq; ignobiles, nullumq; seruantes amplius pristinæ formæ uestigium. Cum igitur multi simul ossei consisterent, inuicem omnino similes, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbes transpicerent, dentesque nudos ostenderent, hæsitabam certè mecum, quonam signo Thersitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mendicum Irum à Phæacum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone. Quippe quibus iam nihil ueteris permansit indicij, sed ossa fuerunt inter se similia, incognibilia, nullis inscripta titulis, nullisq; unquam dinoscenda. Hæc igitur spectanti mihi, persimilis hominum uita pompæ cuipiam longæ uidebatur, cui præsit ac disponat quæq; fortuna, ex his qui pompam agunt, diuersos uariosque cuiq; habitus accommodans. Alium siquidem fortuna deligens, regijs ornat insignibus, & tiaram imponens, & satellites addens, & caput diademate coronans. Alium serui rursus ornatum induit, hunc formosum effigiat, hunc deformem atq; deridiculum fingit: nam omnigenum, ut opinor, debet esse spectaculum. Quin habitus quorundam plerunq; in media quoq; pompa demutat, neq; perpetuò eodem sinit ordine cultuq; progredi, quo prodierant. Sed ornatu cōmutato, Græsum quidem coēgit seruitiuiq;

Campus Acherusius sine Elysius.

Aequalitas inferorum.

tiuique ueſtes induere. Mæandrium autem olim inter ſeruos incedentem, Polycratis uicißim ornat tyrannide. Et aliquantiſper quidem eo cultu permittit uti, uerum ubi iam pompæ tempus præteriit, apparatū quiſq; reſtituens, & cum corpore ſimul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob inſcitiam, quum ſuos fortuna cultus exigit, ægrè ferunt atq; indignantur, tanquam propriis quibuſdam bonis priuati, ac non potius alienis, quibus pauliſper utebantur, exuti. Quin in ſcena quoq; uidiſſe te plerunq; puto hiſtriones iſtos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poſcit) modo Creontes, modo Priami fiunt, aut Agamemnones. Idemque (ſi ſors tulerit) paulo antè tam grauiter Cecropis aut Erechthei formam imitatus, paulo pòſt ſeruus, poëta iubente progreditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quiſq; auratas illas ueſtes exutus, perſonam deponens, & ab altis illis crepidis deſcendens, pauper atque humilis obambulat, haud amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menoecei filius, ſed Polus filius Chariclei Sunienſis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic ſe mortalium res habent, quemadmodum mihi tum ipſe ſtanti uidebatur, PHIL. Die mihi Menippe, iſti qui magnificos altoſq; tumulos habent ſuper terram, & columnas, imagines, titulos, nihilóne ſunt apud inferos plebeis quibuslibet umbris honoratiores? MEN. Nugaris tu quidem, nam ſi uidiſſes Mauſolum, Carem illum dico Pyramide celebrem, ſat ſcio, nunquam ridere deſiſſes, ita in antrum quoddam abſtruſum deſpectim abiectus eſt, in reliqua mortuorum turba delitescens. Hoc tantum commodi mihi uidetur ex monumento referre, quòd impoſito tanto pōdere, laborat magis & premitur. Nam quum Aeacus ò amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui plurimum haud amplius pedem, neceſſe eſt eo iacere contentum, ſeſeq; ad loci modum contrahere. At uehementius multò riſiſſes, opinor, ſi reges hoſce noſtros, ſatrapásque uidiſſes apud eos mendicantes, & aut ſalſamenta uendentes, aut primas ipſas literas urgente inopia profitentes, & quemadmodum contumeliis à quouis afficiantur, atque in faciem cædantur, perinde atq; uiliſſima mancipia. Itaq; Philippum Macedonem conſpicatus, continere me certè non potui, oſtenſus eſt mihi in angulo quodam, detritos calceos mercede reſarciens. Quin alios præterea multos erat uidere mendicantes in triuiis, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHIL. Admiranda narras iſta de regibus, penèq; incredibilia. Socrates autem quid facit ac Diogenes? & ſi quis eſt ſapientum alius? MEN. Socrates profectò etiam ibi obuerſatur, omnesq; redarguit: uerſantur aūt cum illo Palamedes, Vlyſſes et Neſtor, & quiſquis eſt alius inter defunctos garrulus. Inflantur autem illi etiam num, atq; intumeſcunt exhauſto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Aſſyrio, Midæq; Phrygio, atq; aliis item pluribus ex iſtorum ſumptuoſorum numero manet, quos quum eiulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac ſupinus cubans, ut plurimum cantat, aſpera nimis atq; iniucunda uoce illorum eiulatus obſcurans, adeo ut id ægrè ferentes, nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda ſede deliberent. PHIL. De his iam ſatis quidem: cæterum quod nam illud decretum eſt, quod initio dixeras aduerſus diuites eſſe ſancitum? MEN. Bene admones: neſcio enim quo pacto quum hac de re dicere propoſuiſſem, ab inſtituto ſermone procul aberraui. Dum igitur ibi uerſabar, magiſtratus concionem aduocauerunt, his uidelicet de rebus quæ in commune conducerent. Conſpiciens ergo multos concurrere, me quoq; cum illis ſimul immiſcens, unus de numero eorum qui in concione aderant, efficior. Agitata ſunt igitur & alia multa: poſtremo uero de diuitibus negocium, in quos poſteaquam plurima fuiſſent obiecta, uiolentia, ſuperbia, faſtus, iniuriæ: aſſurgens tandem ex populo primas quidam, huiuſmodi decretū legit: Quoniam, inquit, multa diuites perpetrant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopesq; omni modo deſpectui habentes, Curiæ populoq; uiſum eſt, ut quum functi uita fue-

Obiectio.

Vanam eſſe gloriam, quam in hac uita maximi plerique appetunt.

Philippus calceorū refector.

Decretum contra diuites factum.

rint, corpora quidem eorum poenas cum alijs sceleratorum corporibus luant, animæ uero sursum remissæ in uitam, in asinos demigrent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum millia transegerint, asini semper ex asinis re nati, onera ferentes, atq; à pauperibus agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hanc sententiam dixit Caluarius, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur lege recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, autenticaque fiunt. Quæ igitur in concione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia ueneram, Tiresiam adeo, atq; illi re, uti erat, ordine narrata, supplicauit, ut mihi diceret, quodnam optimum uitæ genus putaret. Hic uero subridens (est autem seniculus quispiam cæcus, pallidus, uoce gracili) ô fili inquit, causam tuæ perplexitatis scio à sapientibus istis profectam, haudquaquam idem inuicem ijsdem de rebus sentientibus, uerum haud fas est id tibi proloqui: siquidem quod Rhadamanthus interdixit. Nequaquam, inquam, ô patercule, sed dic amabo, neque me contemnas, qui in uita te etiam ipso cæcior oberro. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinans: Optima est, inquit, idiotarum priuatorumq; uita, ac prudentissima. Quamobrem ab hac uanissima sublimium consideratione desistens, mitte principia semper ac fines inquirere, & uanos hosce syllogismos despuens, atque id genus omnia nugas æstimans, hoc solum in tota uita persequere, ut præsentibus bene compositis minimè curiosus, nulla re sollicitus, quam plurimum potes hilaris uitam ridensq; traducas. Hæc quum dixisset, rursus in Asphodelorum pratũ sese corripuit. Ego igitur (nam & nunc uesper erat) age, inquam, ô Mithrobarzane, quid cunctamur? ac non hinc rursus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit, ô Menippe, breuem quippe facilemq; tibi monstrabo semitam: & me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebricosam, manu procul ostendens subobscurum tenuemq; acuelut per rimam influens lumen: illud, inquit, Trophonij templũ est, atque illac ad inferos è Bœotia descenditur, hac ascendes, atq; illico eris in Græcia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago, difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pacto in Lebadiam perueni.

Summi & scopus totius Argumenti.

CHARON SIVE CONTEMPLANTES.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Eiusdem fermè argumenti est hic Dialogus cum superiore. Nam ut illic Menippus apud inferos uidere atq; audire supplicia et miseros exitus diuitum atq; potentum fingitur. Ita hic Charon apud superos hominum dementiam contemplatur, stulta illorum consilia & actiones deridendo. Quippe qui in his quæ incerta ac momentanea maximè sunt, puta robustate corporis, potentia, diuitijs, fortuna, gloria, & id genus alijs omnem spem atq; fiduciam collocent. Mortis uero, quæ omnium certissima, et mox consecutura est, nullam rationem habeant. Id quod ipse Charon in fine Dialogi apertis uerbis indicat, & paulò suprà quoq;, ubi homines stulticiæ suæ admonet, & ad meliorem mentem reuocat. Tractantur autem hæc primo per speciem, propositis exemplis Milonis, Cyri, Crœsi, Polycratis, & aliorum: mox & in genere descriptis hominum & priuatorum & regum affectibus studijsq;. postremo etiã confutata opinione, quam multi de defunctorum honoribus habebant, Et in summa non hominum modò res & corpora, uerum & ciuitates & flumina, denique omnia morti subiecta esse ostenduntur, quam eo faciliorem cuique esse, quo mundanis istis rebus ac opibus minus impeditus aut captus fuerit. Prior pars Dialogi etiam ridicula est, dum Mercurius tam exoratus à Charonte, montes alios alijs imponit, & locum unde prospectus in omnes terras pateat, extruit.

MERCVRIVS, CHARON. MER.

Quid

VIDrides ò Charon? aut cur deserto nauigio in hanc lucẽ ascendisti, non admodũ assuetus superum rebus interesse? CHA. Cupido me cepit ò Mercuri, uidendi, & quæ nam in uita gerantur negocia, & quibus studijs homines teneantur: tum etiã quibus bonis exuti plorent omnes, ubi ad nos descenderint. Neq; enim ex ipsis quisquam citra lachrymas traiecit. Quare exemplo illius Thessali adulescentis, cõmeatu à Dite impetrato, ut unum salte m die à naue abesse liceret, in lucẽ ascendi, ac mihi uideor in ipso plane tempore in te incidisse. Nam peregrinus cũ sim, sat scio, te non grauari, quin obumbulando me ducas, singulaq; demonstres, ut qui uniuersa iam habeas cõperta. MER. Non est ociũ o portitor. Nam abeo iam nunc, negociũ quoddam, quod ad mortaliũ statum pertinet ab Ioue summo datũ, expediturus. Ille aũt ad iracundiam propensior est, ut plane uerear, ne cunctantẽ me, uel totum uestræ sortis esse permittat, caligini uide licet addictũ, uel quemadmodũ nuper Vulcanũ, ita & me correpto pede, é summo deiiciat cœlo: nimirum, quo & ipse pocillatoris munere fungens, claudicãdo risus moueam. CHA. Despicies ergo me temere & indecore in terra oberrantem, præsertim amicus & nauigationis socius, tũ & nostræ reipub, ex parte legatus? Atqui conueniret, ò Maiæ proles, illorũ te etiam nũ meminisse, quód te uelsentinam exhaurire, uel remũ agitare ne unq; quidem iussserim. Quin tu interim, quanq; adeo robustus es humeris, in nauigij dorso porrectus stertis, aut, si quã forte ex Vmbris loquacem offenderis, cum hac inter nauigandũ perpetuo confabularis. Ego uero quantumuis senex, remigium agens duplex, solus remigo. At te per patrem obsecro, ò charissime Mercuriole, ne me deseras, sed ut nouo aliquo conspecto, redeam, indica quæ nam in uita gerantur. Quod si tu me neglexeris, nihil planè ab ipsis cæcis differre uidebor. Vt enim illi lubrico gressu per caliginem titubant, ita rursus ego ad lucem tibi hallucinabor: quin tu hanc mihi das gratiã, ò Cyllenie, perpetuo memori futuro. MER. Hæc profecto res uerberum mihi causa existet, adeo, ut iam hinc commonstrationis huius mercedem non sine tuberibus nobis fore prospiciam: obsequendum tamen. Quid enim facias ubi amicorum quispiam impellat? Principio ergo, ut omnia singulatim & examussim conspicias, frustra laboras, ò portitor, nam hoc multorum annorum fuerit negocium: deinde & ipsi mihi uerendũ, ne interim tanquã transfugam Iupiter me abdicet, Tibi uero quo minus mortis munia peragere posses fuerit impedimento, neq; non Ditis imperio detraxerit, cum uidelicet longo adeo tempore umbras aduexeres nullas. Postremo & Aeacus, qui portorio colligendo præfectus est, stomachabitur, ut qui tanto tempore ne obulum quidem lucrifecerit. Verum qua uia ipsa rerum capita uidere possis, iam consilium nobis erit captandum. CHA. Ipse ò Mercuri, quod optimum facto fuerit, uideris. Ego uero peregrinus cum sim in terra, quid rerum hic agatur, nescio. MER. Breuiter, ò Charon, editiore aliquo loco opus erit, ut inde cuncta queas prospicere. Cæterum si in cœlum subuolare tibi foret facultas, non laboraremus. Cũ autem te, cui semper cum mortuorum simulachris commercium fuit. Iouis regiam calcare minimè liceat, iam tempus fuerit, excelsum aliquem montem disquirere. CHAR. Nosti, ò Mercuri, quæ ad uos inter nauigandum dicere consueuerim, siquidem ubi & procellosus uentorum flatus obliquo uelo incubuerit, ut in sublime tollantur fluctus. Ibi uos, quæ est uestra imperitia, iubetis uel uelum trahere, uel pedem pauliſper accommodare, uel etiam ipsius uenti cursum sectari. At ego quietem uos agere iubeo, ipsum enim me, quod optimum sit, non ignorare. Quin ergo & tu quidem imitaris, & in præsentia quum sis gubernator, quæ tibi conuenire uisa fuerint, facito. Ego uero, ut est uectorum conditio, tacitus sedebo, per omnia tibi iubenti obsecundans.

Propositio.

Exhortatio à facili & cõditione personæ.

à merito et recõpensatione.

Exordium aliud à rei magnitudine ac difficultate.

Consilium de eligendo loco unde prospectus pateat.

MER. Recte admones ò Charon, ipse enim quid facto opus sit, sciero, ac spectata nobis idoneam inuenero. Nũ ergo Caucasus idoneus, aut hoc altior Parnassus, aut utroq; eminentior Olympus illet? At qui in Olympum mihi intuenti nõ contemnendi cuiusdam consilij in mentem uenit. Verum ad hanc rem tuo & labore & obsequio pariter erit opus. CHA. Tuum ergõ fuerit imperare ò Mercuri, equidem pro mea uiri li in omnibus parere conabor, MER. Homerus poeta dicit, Aloei filios, cùm & ipsi duo essent, ad hæc pueri, statuisse olim unà cum radicibus Ossam euulsũ Olympo superimponere: deinde & huic Pelion, quòd arbitrarentur hoc pacto sufficientem se gradum & ascensum in cœlum habituros. Verum hi adulescentuli, cum impij essent, audaciæ suæ pœnas dederunt. Nos autem qui hæc in deorum iniuriam minimè molimur, cur non & ipsi eadem tia ædificamus montem monti adglomerando? quo uidelicet exactiorem & commodiorẽ habeamus prospectũ. CHA. Et duobus nobis ò Mercuri, uires sufficerint ad loco mouendũ uel Pelion, uel etiã Ossam? MER. Quid ni ò Charõ? an tu nos abiectiores, magisq; imbecillos infantulis illis iudicas? maximè quum simus dij? CHA. Nequaquam, sed res ipsa incredibilem quandam magnifici operis ostentationem continere uidetur. MER. Non iniurià, rusticus enim es, et in elegantia poëtica minimè uersatus. At egregius Homerus duobus statim uersibus accessum nobis parauit in cœlum, adeo facile congestis montibus. Porro demiror hæc tibi prodigiosa uideri, quũ tamen Atlanta non ignores, qui uel solus cœlum ipsum fert, universos nos sustinens. Sed & de fratre meo Hercule fortè audisti, quomodo ipse illi Atlanti in officiũ successerit, ipseq; se oneri tantisper dum ille interquiesceret, supposuerit? CHAR. Audio sane huiusmodi. An autem uera sint, tu & poëtæ uideritis. MER. Verissima ò Charon. Alioqui qua gratia uiri illi sapientes ementirentur? Itaq; quod felix faustumq; sit, primum Ossam eruamus, quemadmodum carmen præscribit, & ipse architectus Homerus: At super Ossam Pelion arboribus densum. Vides quàm citra negocium pariter & quàm poeticè effecerimus? Age hac mole conscensa dispiciam, num aut hæc faciant satis, aut plura superstruere oporteat. Papæ, quid hoc? Hæremus adhuc in ipsa cœli radice. Etenim ab oriente sole uix Ionia & Lydia conspiciuntur. Ab occidente uero non amplius Italia ac Sicilia. Porro à septentrione ea solũ, quæ Istro adiacent, apparent. Illinc autem Creta, nec; hæc admodum apertè. Quare, sicuti uidetur, et Oetam transponere oportet. Postremo omnibus superimponendus Parnassus. CHA. Sic faciamus. At hoc solũ uide, ne plus æquo attenuando, opus ipsum tenuius, fragiliusq; reddamus, ita ut tandem unà cum ipsa mole deturbati, Homericam illam ædificandi rationem nimis amaram experiamur, nimirum calutarijs ex casu perfractis. MER. Bono animo es ò Charon, res omnis in uado erit: tu Oetam transpone, aduoluetur & Parnassus. En iterum conscendam, benè habet, cuncta iam conspicio: & tu nunc ascende. CHA. Manum mihi porrige ò Mercuri, nec; enim paruam ac humilem molem me facis ascendere. MER. Si singula contueri gestis ò Charon, discrimini te cõmittas, oportet. Non enim ita commparatum est, ut simul & extra periculum sis constituturus, & tamen, quæ cupis, liceat spectare. Postremo hac mea dextra niteres, ac pedetentim scandẽdo, ne in lubrico pedem figas, caue. Nunc omni ex parteres benè sé habet, quum & tu superaris. Iam uero, quoniam bicipiti uertice prominet hic Parnassus, uterque altero occupato consídamus. Tu autem nunc oculis in orbem mihi ductis, intuere uniuersa. CHA. Terram uideo amplam, ac paludem quandam ingentẽ, quæ undiq; terram circumfluit. Tum montes ac fluuios & Cocyto & Phlegethonte ampliores. Ad hæc, homines admodũ exiles pariter & horum nidulos quosdã. ME. Vrbes illæ sunt, quos tu nidos arbitraris? CHA. Vides quàm nihil nobis tanto labore sit effectum? Quin frustra sedemus Parnassum unà cum Castalio, tum & Oetam, cæteros; montes omneis.

Accedit ad rem et contemplationem omnium quæ in terris uel geruntur, uel appetuntur.

Orcuis hypotyposis terræ.

MER.

MER. Quid ita? CHAR. Equidem è ſublimi exactè deſpicio nihil. Deſiderium autem erat non urbes ſolum, neq; montes ipſos tanquam in tabula depictos intueri, uerum & homines ipſos, tum quæ faciant, quæq; loquantur exaudire, haud ſecus ac prius cum tu obuius mihi factus ridentem cõſpiceres, ac quidnam riderem, percunctareris. Nam cum ridiculum quiddam audirem, mirum in modum delectabar. MER. Quod nam hoc erat? CHA. Cum quidam ab amicorũ quopiam ad cœnam, opinor, uocatus eſſet, in poſterum, inquit, diem ueniam maxime. Atq; interim dum hæc diceret, tegula quædam, neſcio quo deturbante a tecto in caput huic irruens, ipſum necauit. Riſi ergo hominem, ut qui promiſſa minimè præſtaret. Sed & nunc quo magis audiam, magisq; uideam, deſcendendum mihi cenſeo. MER. Quietus es. nam & huic malo remedium inuenero. Atq; incantatione quadam ab Homero accepta, uidendi aciem acutiſſimam tibi uel breui reddidero. Ac poſteaquam carmina ipſa pronunciaro, memor ſis non amplius hallucinari, uerum apertè cuncta contueri. CHA. Dic ſolum. MER.

Dimoui nubem, uiſum quæ texerat antè,
Vt tandem agnoſcas, qui ſint hominẽſue deiue.

Tacita reprehenſio per collationem.

CHA. Quid eſt? MERC. An non iam uides? CHAR. Maximè, cæcus ſanè Lynceus ille, ſi mecum componatur. Itaq; deinceps hoc primum me uelim doceas, mihiq; percunctanti reſpondeas. Sed heus tu, uin' & ipſum me Homericis uerſibus tecum agere, quo uidelicet intelligas, neq; ipſum me ab Homeri elegantia abhorrere? MER. Vnde tu quæſo illius aliquid ſcire poſſes, nauta cum ſis, & ciceremis rem habeas? CHA. Vides, opprobria ſunt hæc in artem. Atego, cum illum uita iam functum traſcerem, multa ex ordine canentem audiui, quorũ nonnulla adhuc in memoria hærent. Porrò tempeſtas non mediocris tum nobis incubuit. Etenim poſteaquam cantilenam quandam nauigantibus non admodum proſperam, neque ſalutarem fuiſſet auſpicatus, carminum ui impulſus Neptunus & nubes conuocauit, atq; tridente uelut unco quodam hamo iniecto, cum fluctuum procellas excitauit, tum aliis multis turbis uniuerſum miſcebat mare, adeo, ut parum abfuerit, quin tempeſtas, quæ una tum denſa caligine imminebat, nauem nobis ſubuertiſſet. Tum ergo & ille nauſeabundus bonam carminũ partem Scyllæ & Charybdi euomuit. Sed & Cyclopi. MER. Non ergo difficile fuit ex tanto uomitu paucula aliqua reſeruare. CHA. At dic mihi.

Digreſſio de Homeri uerſibus.

Craſſus & ille quis eſt uir magnus conſpicuusq;,
Vertice ſublimi, atq; humeris latiſſimus amplis.

MER. Milo Crotoniata, hic eſt athleta, applaudunt autem ei Græci, quòd taurum ſublatum ſolus per medium ferat ſtadium. CHA. At quanto iuſtiori cauſa ô Mercuri ipſum me laudibus uexarent, qui paulo pòſt ipſum tibi Milonem quantus eſt, correptum in nauiculam imponam: nempe ubi à morte inuictiſſimo aduerſario, lucta ſuperatus, ad nos uenerit, quando nec ipſe planè intelliget, qua cruris implicandi ratione ſit delectus. Tum profectò nobis plorabit, recordatus & harum coronarum, & huius applauſus. Nunc autem quia, propterea quòd taurum geſtarit, eſt admirationi, grandia ſapit, ac mirificè ſibi placet. Quid ergo de ipſo arbitrabimur? Num quòd mortem etiam aliquando ſibi imminere ſperet? MERC. Quid? ille mortis recordaretur in tanto flore? CHA. Miſſum hunc face, ô Mercuri, riſum nobis haud ita multò pòſt exhibiturum, quando uidelicet nobiſcum nauigans, nè culicem quidem amplius, nedum taurum ferre poterit. Sed illud tu mihi dicas uelim, quis alius ille uir gratiis, ac ſeueritate quadam uerendus. nec tamen Græcus, quantum ex peregrino habitu conijci poteſt? MERC. Cyrus ô Charon, Cambyſis filius, qui imperium quod olim Medi obtinebant, ad Perſas tranſtulit. Atq; idem Aſſyrios nuper deuicit, & Babylonem expugnauit. Ad hoc exercitum in Lydiam traducere iam parat, hoc iam in animo deſtinans, ut Cræſo ſuperato imperium habeat in omneis. CHA. At

I. Robur corporis.

II. Potentia.

Cræſus

Crœsus ubi tandem ille? MER. Illorsum oculos deflecte in magnam illam arcem, quæ triplici muro est septa, Sardis ille. An non Crœsum ipsum uides in
III. Diuitiæ. aureo sedentem solio, ac cum Solone illo Atheniense differentem? Vis auscultemus qua de re uerba faciant. CHA. Volo ô Mercuri. CROE. O hospes Atheniensis, quia iam diuitias nostras uidisti, thesauros scilicet, & quantum nobis atri sit rudis, tum & aliam suppellectilem præciosam, dic mihi, quem nam omnium hominum felicissimum arbitraris? CHAR. Quid tandem dicet Solon? MER. Ocioso es animo, nihil ô Charon uel ingenerosum, uel contemnendum. SOL. Felices quidem admodum pauci. Verum ex his quos ego noui, Cleobin & Bitonem sacerdotis filios arbitror felicissimos extitisse. CHA. Argiuæ sa-
Locus cõmunis de felicitate, & cõtra diuitias. cerdotis hic dicit, qui nuper postquam matrem uehiculo insidentem ad sacrarium usque, ipsi iugum subeuntes, adduxissent, è uiuis statim excesserunt. CROE. Esto, habeant illi felicitatis primas. At quis tenebit secundas? SOL. Tellus Atheniensis, qui præterquam quòd bene uixit, mortem etiam pro patria obire non recusauit. CROE. Ego uero, ô scelus, non tibi uideor felix esse? SOL. Non dum ô Crœse statui, quòd necdum ad uitæ metam perueneris. Rectissimus enim eius rei index ac certissimus mors ipsa existit, & uita ad finem usque feliciter perducta. CHAR. Optime facis ô Solon, quòd nostri non es oblitus, quoniam cymbam ipsam his de rebus iudicare censes. Sed qui nam illi, quos Crœsus emittit, aut quid humeris gestant? MER. Aureos Pythio lateres dicat, oraculi eius mercedem, cuius beneficio paulo post peribit. Est enim uir ille plus æquo uatibus deditus, adeo ut omnino ex ipsis pendeat. CHA. Et illud est aurum splendidum scilicet, quod & subpallidum refulget rubore: nunc enim, quum antè iam sæpe de eo audierim, ipsum primum uideo. MER. Hoc celebre illud est nomen cuius gratia tantopere pugnatur. CHA. Atqui non uideo quonam precio commendetur: nisi hoc forte ad rem pertinet, quòd, qui ferunt, eo grauantur. MER. Non enim nosti, quod huius gratia bella, quot insidiæ, quot latrocinia, quot periuria, quot cædes, quot uincula, quamq; longinqua nauigatio, quot mercaturæ, quot seruitutes. CHA. Propter hoc ne ô Mercuri, quod parum ipsi æri præstat? Nam æs noui, ut qui à singulis uectoribus, quod & tu ipse non ignoras, obulum cum delecti accipiam MER. Est ita, ut dicis, ô Charon. Verum æs, quia magna est eius copia, non est in precio. Aurum uero, & huius quidem parum, hi qui terræ uenas scrutantur, ex immenso profundo effodiunt. Attamen ex terra prouenit, quemadmodum & plumbum, & reliqua metalla. CHA. Insignem quandam hominum stulticiam narras, qui tanto amore prosequuntur rem tum pallidam, tum etiam grauem. MER. At Solon ille, aurum minimè mirari uidetur, ut & planè uides. Nam cum Crœsum ipsum, tum uero maximè hominis barbari iactantiam deridet, adeo ut uideatur etiam mihi hac ipsa de re Crœsum uelle percunctari. Quamobrem auscultemus. SOL. Dic mihi, ô Crœse, putas ne late-
Alium locum, de donarijs dijs cõsecratis. rum horum indigere Apollinem? CROE. Per Iouem, nullum enim ipsi est donarium Delphis suspensum tam magnificum. SOL. Arbitraris ergo te deum beatum reddere, si inter alia multa, tuo beneficio & aureos lateres possideat? CROE. Quid ni? SOL. Magnam mihi paupertatem in cœlo narras, ô Crœse, si deos, cum forte desiderent aurum, ex Lydia aduehere oportebit. CROE. Vbi enim alibi auri proueniret tantum, quantum apud nos? SOL. Rursus illud mihi dicito: ferrum in Lydia nascitur? CROES. Non temere. SOL. Potioris ergo rei indigetis. CROE. Qui nam ferrum præstantius auro? SOL. Si citra stomachum respondere uelis, facilè quidem intellexeris. CROE. Interroga tu modò ô Solon. SOL. Vtri præstantiores, an qui seruant ac defendunt, an qui seruantur & defenduntur. CROES. Qui seruant profectò. SOLON. Quid ergo. Si quemadmodum quidam narrant, futurum, Lydos Cyrus adortus fuerit, aureos ne gladios militi tuo faciès, an ferro tum erat opus? CROES. Ferrò sanè, ferro. SOL.

Et si

Et si huius copiam non apparaueris, futurum ut egregium illud aurum captiuum ad Persas abeat. CROE. Bona uerba ò homo. SOL. Dij melliora uelint, quàm ut hæc hoc modo fiant. Verum tu hac uia uideris ferrum auro nobilius fateri. CROES. Ferreos ergo lateres Deo me consecrare iubes, aurum autem reuocare? SOL. Neque ferro ille indignerit. Sed siue æs siue aurum dicaris, alijs sanè futuram prædam ac possessionem suspenderis, & id quidem aut Phocensibus, aut Bœotijs, aut Delphis ipsis, aut etiam prædoni alicui tyranno. deus autem auaritices tuos planè nihil moratur. CROES. Semper tu quidem diuitias mihi inuides & oppugnas. MERC. Non fert delicatus hic Lydus, ò Charon, uerborum & libertatem, & ueritatem. Quin ei peregrina quædam res & noua uidetur hominem obscuro loco natum ac pauperem, ea quæ urgeant, intrepidè dicere. Atqui haud ità multò post Solonis recordabitur. Nimirum quando eum à Cyro captum, in constructum rogum oportebit conscendere. Nam quæ cuique Parcarum fuso sint decreta, ipsam Clotho nuper legentem audiui, in quibus & hæc erant scripta: Croesum quidem à Cyro captiuum duci, ipsum autem Cyrum à Massagetide illa necari. Viden' Scythicam illam fœminam, candidò uehentem equo? CHA. Per Iouem. MER. Tomyris est, quæ sua ipsius manu Cyri caput detruncatum in utrem cruore refertum intruder. Sed & filium Cyri uides adolescentem? Cambyses ille est. Is patre defuncto in imperium succedet. Ac ubi mille modis errarit, & in Lydia & in Aethiopia, tandem insania correptus, occiso à se Api, migrabit é uita. CHAR. O risum inexhaustum. Sed num quis uel aspicere sustineat ipsos, adeo sibi præ cæteris placentes? aut etiam cui credibile uide. I poterit, illum scilicet paulo post fore captiuum? Hunc autem caput in utre sanguine pleno habiturum? Atqui nam is est ò Mercuri, cui pallam purpuream fibula nectit? quem corona adornat, cuius cocus piscis uentre dissecto, annulum exhibet, in gente mari septa, regis se nomine iactat? MERC. Belle ò Charon, quod interim occinis. Cæterum Polycratem Samiorum tyrannum uides, qui ipse se modis omnibus felicem putat. Verum & hic tandem ab assistente famulo Mæandrio, Oroëtæ satrapæ proditus, in crucem suffigetur. Miser sane, qui uel temporis momento ex uniuersa felicitate exciderit. Nam & hæc nuper ex Clotho audiui. CHAR. Præclarè, ô Clotho, ita & ipsos in crucem suffige, & eorum capita generosè detrunca, quo se homines tandem agnoscant: sed & uio beneficio in sublime adeo ferantur, nimirum ut postea quanto altiori ruina, tanto grauiori dolore decidant. Porrò quod ad me attinet, quemcunque horum nudum in nauigio agnouero, eum maximè ridebo. Quandò neque purpuram, neque regium capitis tegmen, denique neque solium secum adferat aureum. MERC. Et horum quidem fortuna sic se habebit. Sed & uastam quandam multitudinem uides, atque ex hac alios naviganteis, alios bella gerenteis, alios in foro litigánteis, alios terram aratro proscindenteis, alios fœneránteis, postremò alios mendicanteis? CHAR. Turbam quandam uidèo uariam, ac promiscuam, & uitam perturbationum plenam. Ad hæc ciuitates conspicio apum examinibus similes, in quibus proprium quendam peculiaremq; singuli habent aculeum, quo sibi uicinos pungunt. Quidam autem ex ipsis uelut crabrones, aguntq; feruntq; imbecilliorem, ac uiribus inferiorem. At agmen illud, quod ex improuiso ipsos circumuolitat, qui nam sunt? MERC. Spes, ò Charon, & metus, & amentia, tum uoluptas, auaritia, ira, odium, atque id genus alia. Ex his autem, ignorantia in fimæ turbæ est permissa. Atque in eadem cum ipsis repub. degit ira, odium, æmulatio: tum & imperitia, hæsitantia, auaritia. Porro metus & spes ipsos supernè uolitantes: ille quidem horrore incutit, aliquandò uero tantum trepidare facit: hæ autem supra caput in altum uergentes, ubi quisquã apprehendere cœperunt, in sublime uolantes, aufugiunt, illis inhiantibus relictis, quod ipsum & Tantalo

apud

fiir. Fortuna.

Communis deceptio studiorum & cupiditatum humanarum, primo priuatorum.

apud inferos ab aqua pati uides. Quòd si in acrem intenderis, conspicies in alto & Pareas ipsas ex penso singulis adnere tenuia quædam fila, quibus uniuersum mortalium genus subnixum dependet, uideri quasi quosdam araneorum nexus ab ipsis fusis in singulis demissos? CHA. Equidem filum ut plurimum, admodum tenue ac fragile cuiq; è sublimi innexum uideo: hoc quidem illi, illud uero alij. MERC. Rectè uides ò portitor. Nam ab ipso fato imminet interitus illi ab hoc, huic autem ab alio. Atque hunc hæredem fore eius, cuiuscunque filum fragilius fuerit, rursus autem illum huius, tale enim quiddam connexio illa portendit. Vides ergo cunctos à tenui filo suspensos. Atq; hic quidem ex ipsis in altum subtractus, sublimis est, uerum paulo post, ubi ponderi tanto sustinendo non amplius par fuerit, filo dirupto decidens, ingentem excitabit strepitum. Alius autem, qui paululum tantum à terra fuerit subductus, tametsi cadat, citra tamen strepitum iacebit, adeo ut rtinam uix ipsi exaudiant uicini. CHA. Nimis quàm ridicula sunt hæc ò Mercuri. MER. Atqui ne uerbis quidem ullis pro dignitate consequi possis, quàm sint ridicula, maximè ardua ipsorum studia, & quòd nonnunquam, interea dum multa spe aluntur, intereunt, ab optima scilicet morte arrepti. Cuius nuncij & ministri, ut cernis, admodum sunt multi, puta febres, tum feruidæ, tum frigidæ (latinis ueteribus querceræ dictæ) tabes, pulmoniæq;, tum gladij latrocinia, aconita, Iudices quoq;, ac tyranni. Et horum nihil omnino mentem eorum subit, tantisper sanè, dum conatus eorum feliciter processerint. At si quando sua se spe falsos senserint, tum illud ohe frequens in ore pariter & eheu, eheu, & hei mihi, hei mihi. Quòd si iam inde ab initio secum perpenderent, mortales se esse, ac posteaquam paululum hoc temporis in uita fuerint peregrinati, hinc relictis rebus terrenis omnibus, uelut è somno migraturos, profectò & prudentius circumspectiusq; uitam ducerent, & cum emoriendum esset, minus angerentur. Nunc autem, quia præsenti rerum statu usuros se perpetuò sperant, cum minister aut uocarit, aut abducere fuerit conatus, irretitos uel febre, uel tabe: stomachantur, & ducenti retinuntur. Propterea sane quod abstrahendos se è bonis præsentibus ne expectarint quidem. Sed enim quid non faceret ille, qui domum magno studio ædificando operari os urget, si prospexerit eam quidem finè habituram, ipsum autem se, cum iamdudum fastigium imposuerit, decessurum, domo ita relicta hæredi, ut is fruatur: ipse autem miser, ne semel quidem in ea cœnet. Iam qui stirpe uirili auctus, conuiuio excipit amicos, patris nomen, nempe suum, puero imponit: si præsciret puerum septem annos natum, emoriturum, nunquid ob prolem ibi uideretur gaudio ferri tam immodico? Verum in caussa est, quòd in eum quidem intuetur, cui in filio res prosperè cadunt, cui patrem esse contingit, uel athletæ, uel eius qui uicerit olympia. Vicinum autem, qui natum cremandum effert, non inspicit, nec nouit quo funiculo, quámque tenui sibi sit suspensus. Quin & eorum qui de finibus digladiantur, quanta sit turba, uides, & quàm multi coaceruent pecunias, qui tamen, antequam ipsis frui liceat, ab imminentibus, quos dixi, tum nuncijs, tum ministris auocantur. CHA. Video ista hæc omnia, & mecum ipse cogito, quid nam sit eis in uita iucundum. aut quid tandem sit illud, quo spoliati tantopere stomachentur. MER. Quin etiam si ipsorum reges, quos uel omnium felicissimos esse apparet, introspiciat quispiam diligenter: nimirum, præterquam quòd instabili & anceps fortunæ ludo iactantur, inuenerit eis inhærere tristia longè plura iucundis: tot timoribus, tot turbis, tot odijs, tot insidijs, tot iris, tot adulationibus, miseri illi inuoluuntur. Prætermitto & luctus, & morbos, tum & affectus, qui ex æquo tum uulgo & his dominantur, usque adeò, ut non minoris fuerit & temporis & negocij, horum hic recensere mala, quàm & priuatorum. CHA. Tibi ergo ò Mercuri dicere uolo, cui nam mortales adsimiles mihi uideantur, atque horum uita omnis: Vidistin aliqu: nolo bullis illas

Stat sua cuiq; dies, breue et irreparabile tẽpus Omnibus est uitæ.

Tollũtur in altũ, ut lapsu graniore ruant.

II. *Publicarũ personarum.*

illas in aqua, torrente aliquo cum ſtrepitu ſcaturiente, exiſtentes? Tumores illos inflatos dico, quibus cogitur ſpuma. Earum ſanè quædam ſunt paruæ & exiles quæ iam ſtatim diſſoluuntur euaneſcunt. Aliæ uero diutius durant, atq; alijs ad ſe coactis, uehementer inflantur, ac in maximum ſurgunt tumorem. Tandem & hæ diſſoluuntur omnino, pereuntq;. Neque enim ſecus fieri poterit. Hæc tibi hominum uita. Singuli flatu tumeſcunt, ita ut alij ſint maiores, alij autem minores. Poſtremo alij quidem momentaneam, moxque deficientem ſentiant inflationem, alij uerò prius deficiant, quàm omnino conſtituantur. At omnes deſtrui & euaneſcere neceſſe eſt. MER. Nihil tu quidem infelicius, hominum naturam, ſimilitudine expreſſiſti, quàm uel ipſe Homerus, qui uniuerſum mortalium genus arborum foliis comparat. CHA. At cum tam fragilis ſit eorum conditio, uides tamen, ut inuicem auidè contendant pro imperijs, pro honoribus, poſſeſſionibusq; certando: cum tamen ipſos, uniuerſis his poſt te relictis, unico tantum obulo onuſtos ad nos uenire oporteat. Vis igitur, quoniam in edito conſiſtimus loco, quàm poſſum magna uoce acclamando, eos adhorter: Primum quidem, ut à conatibus & ſtultis & uanis abſtineant, Deinde, ut mortem ſemper præ oculis habentes, hunc uitæ curſum tranſigant. In hanc ſententiam uerba proclamans: O ſtulti, quid tanto ſtudio in his rebus molimini? Deſiſtite à laboribus, neque enim perpetuò uiuetis. Nihil ex his, quæ hic præclara habentur, perpetuum eſt: nec aliquid iſtorum, quum moriendum eſt, ſecum auferre quiſquam poterit. Quin neceſſe eſt, hominem quidem (quiſquis is tandem fuerit) nudum abire, domum autem atq; agrum, & aurum in aliorum tranſire manus, ſemperque dominum mutare. Hæc atque eiuſmodi alia, ſi, unde exaudiri poſſint, ipſis inclamarem, an non putas uitæ eorum magnæ fore utilitati. ita, ut etiam prudentiores longè inde fieri queant. MER. O beate, neſcis quàm fortiter eos, tum ignorantia, tum error occupauerit? adeo ut eorum aures ne terebro quidem amplius aperire queas. Tanta obturarunt cera, haud aliter, ac ſociorum aures & Vlyſſes, ueritus ne Sirenum cantus exaudirent. At utinam audire poterint, etiam ſi uocem in tantum intendas, ut rumparis? Nempe quod apud uos obliuionis fons poteſt, idem hic præſtat ignorantia. Quanquam ſunt in eis & pauci quidam, qui, quoniam ceram in aures non accipiunt, ad ueritatem ipſam declinant, atque in ipſis rebus cernentes acutum, quales ſint, agnoſcant. CHA. Vel illis ergo ſolis acclamarem. MER. Superuacaneum fuerit, ea quæ ſciunt, ad eos dicere. Vides quomodo à uulgi turba ſemoti rideant, quæ alij factitarint. Tum neutiquam conuenit ipſis cum uulgo, adeo, ut iam nunc appareat, ipſos fugam è uita ad nos adornare. Verum omnibus odioſi ſunt, eo quòd iſtorum imperitiam redarguant. CHA. Belle ò generoſi uos, tametſi ó Mercuri, admodum ſunt pauci. MER. Vel hos eſſe fuerit ſatis. Sed nunc deſcendamus. CHA. Vnum ad huc diſcere deſiderium eſt, quod ubi docueris, perfectam ſanè doctrinam dederis. nam contueri geſtio, in quæ cadauera reponant, dum in terram defodiunt. MER. Sepulchra, conditoria & monumenta hæc uocant. Cæterum tumulos illos ante urbes uides, tum columnas, & pyramidas. Omnia illa mortuorum ſunt receptacula, cadauerumq; tentoria. CHA. Quid ergo ſaxa illi coronant, unguentoq; inungunt? alij præ tumulis conſtructo rogo, ac fouea effoſſa ſumptuoſas illas exurunt cœnas, & uinum mulſumq; (quantū coniecturis aſſequi poſſum) in ipſas foueas infundunt? MER. Equidem ignoro ò Portitor, quid hæc ad eos, qui apud inferos agunt, pertineant. Verum illis perſuaſum eſt, umbras ab inferis reduces cœnare quidem, utcunq; liceat, circum nidorem uolitando, bibere autem è foueis mulſum. CHA. Illos adhuc bibere, uel ſitire, quarum caluariæ ſunt aridiſſimæ? Atqui ridiculū eſt, me tibi hæc dicere, qui quòd quotidie ipſos deducas, probe noſti, an ubi ſemel terram ſubierint, denuo uelut poſtliminio in uitam ad ſuperos remeare queant. Quin & ipſe maximè ridicula paterer, tot negocijs occupa-

Amplificatio per collationē.

Commonitio Charontis.

Ignorantia & error, quibus hominum animi excæcantur.

Confutatio opinionis de defunctorum honoribus.

nus, si eos trajiciendo non deducere solum, sed reducere oporteret, si quando uellent bibere. O stulti, quæ est hæc amentia? Non scitis quam latè distantibus finibus uiuentiũ & mortuorum res sunt seiũctę, quoq; pacto se res habeãt apud nos.

Vbi Mortuus est æque tumuli qui nescit honorem,
Et qui sortitur spectandi funera saxi.
Atq; honor unus adest & regi Agamemnoni, & Iro
Therſitæ, & similis Thetidos formosus Achilles.
Vmbræ nam pariter siccæ nudæq; pererrant
Asphodeli campos confracto uertice cunctæ. MER.

Papæ, quàm multa ex Homero hauris. Sed quia me submonuisti, Achillis sepulchrum tibi uolo indicare. Vides illud quod prope mare situm est, illic Troianum est Sygeum. E regione autem conditus est Aiax in Rhetæo. CHA. Non magnifica neq; insignia sunt monumenta. Verum celebriores urbes mihi commonstra, de quibus inferne tam magnifica audimus, Ninum scilicet Sardanapali urbem, Babylonem, Mycenas quoque, tum & Cleonas simul, & Ilium ipsum, nam illinc oriundos multos memini trajicere, adeo ut totis iam decem annis neque nauem subduxerimus, neq; ea interim refrixerit. MER. Ninus quidem, ò Portitor iam est euersa, ita ut ne uestigium eius sit reliquum, neq; ubi sita fuerit olim facile dixeris. Babylon autem tibi illa est tot turribus bene munita, quæq; magno illo ambitu est septa, haud ita multò post & ipsa desideranda, quemadmodum nunc Ninus. At Mycænas & Cleonas me sanè commonstrare pudet. Omnium uero maximè Ilium, alioquin, ubi descenderis, sat scio, præ focaris Homerum, propterea quòd tam magnificis uersibus has nugas decantare non eruberit. Veruntamen & quondam extiterunt felices, nunc autem mortuæ sunt & ipsæ: urbes enim ò Portitor, perinde ac homines emoriuntur. Et quod longè mirabilius, solidi etiam fluuij, ita ut Inachi ipsius in Argo ne monumentum quidem reliquũ appareat. CHA. Vah quę laudes Homere, quanq; superba nomina.

Ingens Ilium ac
Mœnibus amplum. Tum
Structæ bellè Cleonæ.

Non homines tantũ, uerũ & urbes, & prope cuncta mortali obnoxia esse.

VI. *Monumenta et gloria rerum gestarum.*

Sed interim dum fabulamur, qui nam illic dimicant, & qua pro re se mutuo cedunt? MER. Argiuos uides & Lacedæmonios ò Charon, atq; semimortuum Imperatorem Othryadem suo ipsius nomine trophæum inscribentem. CHA. At pro quo eis est pugna? MER. Pro eo ipso agro, in quo pugnant. CHA. O hominum amentiam, qui haud sciunt se, etiam si nunc quisq; eorum totum Peloponnesum possideat, unius tamen uix pedis locum ab Aeaco accepturus. Campum autem alias alij colent, sæpe etiam hoc trophæo per aratrum reuulso. MER. Hæc quidem hoc modo se habebunt. At nos iam hinc descendamus, ac montibus his in suas sedes repositis, regrediamur. Ego quidem quo sum ire iussus, tu uero ad nauem. Equidem post paulum ueniam, & ipse tibi umbrarum gregem mecum adducens. CHA. Probè feci sti ò Mercuri, atq; in eorum album adscriberis, à quibus beneficio me affectum perpetuò agnoscam: quandoquidem tua ope in hac peregrinatione plurimum sum adiutus. O qualia infelicium hominum studia. Reges, lateres aurei, magnificia sacrifica, prælia, Charontis autem nulla habetur ratio.

Epilogus & scopus Dialogi

DE SACRIFICIIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Deridet hoc sermone Lucianus uanitatem et superstitionem hominum circa colendos deos, ut qui primũ de dijs impia quædã opinentur ac sentiant. Deinde eosdem ineptiore ac alienore cultu

quàm

qui pro natura ac dignitate numinis prosequantur. Propositio est, Ridicula esse ea, quæ homines tum sentiunt de Dijs, tum circa illorum cultum faciunt. Id confirmat expositione, primum earum opinionum, quæ de dijs traduntur, quam uelut causſam superstitionis istius esse ostendit. Deinde & ritum, qui bus tum Græci, tum Ægyptij, quos cæteris multò ineptijs istic antecire indicat, uti solent. Et hunc quasi quendam effectum, ex superioribus opinionibus sequi, uidetur uelle intelligere.

NIMVERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales factitant in sacris, in festis diebus, in adeundis salutandisq; dijs: tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntque, equidem haud scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usque adeo mœsto, quin risurus sit, ubi perpenderit negocij, tum absurditatem, tum amentiam. At multò ante quam ridere incipiat, opinor, secum illud expendet: utrum pios istos appellari conueniat, an contrà dijs inimicos, atq; infelices, ac Genios malos, qui quidem numen ipsum rem usque adeo humilem atq; abiectam existimant esse, ut humanis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat: rursum ut stomachetur, atq; ira unde ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydoniorum calamitates, totque hominum cædes, ad hæc & Meleagri interitum, hæc omnia à Diana autore profecta esse prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret, quòd ab Oeneo non esset ad sacrificium adhibita. Vsque adeo nimirum alte dolor hic animo illius insederat, quòd sacris epulis esset frustrata: Quin illam iam mihi uidere uideor, ut erat id temporis, in cœlo solitariam, reliquis dijs ad Oenei conuiuium profectis foras miseris modis gerentem sese, ac miserabiliter eiulantem, quòd ab eiusmodi festo esset abfutura. Contrà Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiam referret pro humanitate, quam in initio poëmatis Homerici in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq; quum reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuium ueniret. Vsque adeo nihil, ut apparet, quicquid faciunt illi gratis faciunt: uerum sua bona uendunt mortalibus, atque emere quidem ab illis licet omnia, puta bonam ualetudinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnum bobus centum. Præterea sospitem ab Troia in Pylum reditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatem regia puella. Nam alius quidam ne id temporis urbs caperetur, à Minerua mercatus est bobus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præterea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimi queant. Hæc igitur quum non ignoraret, opinor, Chryses ille, utpote tum sacerdos, tum senex, diuinarumq; rerum egregiè peritus, postea quam re infecta rediisset ab Agamemnone, tanquam qui pridem Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposcit uicem, quin conuiciatur etiam propemodum, nempe quum sic ait: Equidem Apollo egregie, templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoronatum, sæpenumero coronis ornaui, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorum, pariter atq; caprarum, At tu contrà, me negligis, quum huiusmodi patiar iniurias, proque nihilo ducis hominem bene de te meritum. Qua quidem oratione in tantum ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac suprà nauium stationem sese collocans, pestem in Græcorum copias iacularetur, ne mulis quidem & canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mentio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem, quoties quàm infelicitet amarit, non Hyacinthi cædem, neque Daphnes superbiam, uerum quemadmodum damnatus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factum, ut è cœlo in terram demitteretur, humana iam sorte usurus, nostrisque malis factus ob noxius. Præterea autem quemadmodum in Thessalia mercenariam operam

Propositio.

Amplificatio propositionis à finitione numinis.

Confirmatio per expositionem, quæ et causam cõtinet tantæ superstitionis.

Epiphonema.

Amplificatio à consequentibus

Redit ad expositionem, et propositæ rei confirmationem.

sitam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atque apud hunc quidem haud solus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egestatem lateres componerent, inq; construendis mœnibus operam præstarent. Ac ne mercedem quidem solidam à Phryge illo tulerunt, uerum debebat illis ad huc de summa, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomismatis. Quid enim? An non hæc in Deorum honorem fabulantur poëtæ? atque his etiam multò diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rhea, denique de uniuersa fermè Iouis familia, idque inuocatis, ut adsint canentibus in exordio poëmatum, Musis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod apparet, huiusmodi quædam cantant. Quemadmodum Saturnus ut primum Cœlum patrem suum execuisset, ipse in eo regnauerit, deinde liberos suos deuorarit, siquidem ferunt fecisse & Argiuum illum Thyestem. Deinde quemadmodum Iupiter furtim occultatus à Rhea, saxum pueri loco subiiciente, in Cretam sit ablegatus, atque inibi à capella nutrice sit alitus, itidem uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Persa, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Postea quemadmodum expulso patre, atque in uincula coniecto, ipse potitus sit imperio. Duxerat autem uxores complureis quidem alias: sed postremo loco Iunonem germanam idq; iuxta Persarum & Assyriorum institutum. Tum autem quod esset in amores propensus, atq; in Venerem effusus, facile cœlũ liberis expleuerit. Quorum alios ex suæ sortis deabus creârit: alios contrà nothos, ex mortali terrestriq; genere sustulerit. Quum interim generosus ille, nunc in aurum, nunc in taurum, nunc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in summa plureis sibi formas assumeret, quàm uel Proteus ipse. Porrò Mineruam è suo ipsius capite progenuit, hanc planè sub ipso cerebro cõplexus. Nam Bacchum imperfectum adhuc (ut aiunt) è matre etiamnum conflagrante surreptum, in suum femur illatum defodit. Deinde urgente partu, exeuit. Nec his dissimilia de Iunone etiam canunt. Nempe hanc citra uirilem congressum, subuentaneo conceptu grauidam puerum ædidisse Vulcanum: atque eum quidem non admodum fortunatum, uerum excusorem ac fabrũ ærarium: quique perpetuò tum in igni, tum in fumo uersetur: ac scintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum autem ne pedibus quidem integris: claudicare enim è ruina, quum à Ioue præceps datus esse è cœlo. Quòd ni Lemnũ pro sua bonitate eum, dũ adhuc ferretur in aëre, suscepissent, perierat nobis Vulcanus: non aliter quam Astyanax è turri deiectus. Quanquam quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur.

II. De Iouis origine, successione & rebus gestis.

Cæterum de Prometheo, cui non cognitum est, quam atrocia sit passus, propterea quòd supra modum humanæ gentis amans fuerit? Siquidem hunc Iupiter in Scythiam deportatum, super Caucasum montem cruci suffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius assidue circumroderet. Hic itaque pœnas pendit.

IIII. De Prometheo

Porrò Rhea (nam sunt hæc quoque simul referenda) an non indecorè atque indignè facit? Iam anus quum sit, & ætate exacta, ijsq; rebus intempestiua: deinde tam multorum mater deorum, dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia prosequitur: dumq; Atten ipsum leonibus secum circumuectat, præsertim quum iam utilis esse non queas? Itaque quinam post hac uitio uertat aliquis, uel Veneri quòd adulteretur: uel Dianæ, quòd ad Endymionem frequenter medio è cursu diuertens descendat? Sed age missas faciamus has fabulas: atque ipsum cœlum conscendamus, poëtico illo more subuolantes: ea nimirum uia, quam unam pariter cum Homero Hesiodus commonstrat, contemplaturi, quem in modum singula apud illos sint ordinata. Ac primum quidem quòd forinsecus sit ferreum: uel ab Homero, qui id ante nostram ætatem dixit, audiuimus. Quòd si superas, ac sublato paulum capite sursum aspexeris, ac planè in ipsum quasi dorsum perueneris, ibi simul & lumen apparet candidius, & serenior sol, & astra fulgentiora, nihilque usquam oculis occurrit nisi clarus dies, ac solum undique aureum.

V. De Rhea.

VI. De cœlo, & domicilio, & uictu deorum.

Cæterum

Cæterum introgredienti, primo loco manſitant Horæ: quippe portas ſeruant. Poſtea Iris ac Mercurius: utpote miniſtri, ac Iouis internuncij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigeno referta artificio. Poſtea deorum ædes, ac Iouis ipſius regia: quæ quidem omnia Vulcanus pulcherrimè fabricatus ſit. At uerò dij iuxta Iouem aſſidentes (conuenit enim opinor, ut in ſupernis illis ſedibus magno ſtrepitu, faſtuq; uiuatur) in terram deſpiciunt: & quoquo uerſum intento capite, circumſpectant, ſicunde ſubuolantem ignem uideant, aut nidorem in aëre ſurgentem, circaq; fumum rotantem ſeſe. Quod ſi quis forte ſacrum faciat, epulantur omnes, fumo inhiantes, ac muſcarum in morem ſanguinem exugentes circum aras effuſum. Alioqui ſi domi cibum capiant, nectare atque ambroſia uiuitant. Nam olim homines etiam ab illis in conuiuium ſunt adhibiti, unaq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi quoniam uim & raptum parārent, eſſentq; futiles & garruli: ob id in hunc quoq; diem pœnas luunt. Porrò reliquo mortalium generi cœlum iam inacceſſum eſt, atq; occultū. Et in hunc quidem modum uiuitur à dijs. Proinde uidelicet & iam mortales ipſi in colendis illis conſimilia quædam atq; iſtis conſentanea moliuntur. Nam primum lucos illis attribuerunt, tum & montes dicarunt, præterea aues conſecrarunt: deinde ſuam cuiq; arborem aſſignarunt. His factis per regiones illos diſtributos colunt, eosq; uelut in ciuitatem ſuam receptant. Nempe Apollinem Delphi Delijq;: Mineruam Athenienſes, quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipſo uocabulo ſe ei Reip. familiarem eſſe teſtatur. Argiui Iunonem: Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rurſum autem Cretenſes Iouem affirmant, non modò uixiſſe apud ſeſe, nutritumq; fuiſſe: uerum etiam ſepulchrum illius oſtendunt. At nos ſcilicet interim tam multis iam ſeculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, pluere, reliquaque omnia peragere. Et illud nos latuit, eum iam olim fuiſſe defunctum, & apud Cretenſes ſepultum. Deinde uero phanis in honorem illorum erectis, ne tectis uidelicet aut penatibus careant, formas illorum exprimunt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidem artifices, haud ſcio ubinam uiſam, eorum effigiem repræſentant. Ac Iouem quidem barbatum fingunt, Apollinem uero ſemper puerum. Mercurium iam pubeſcentem, primamq; ducentem lanuginem. Neptunum nigro capillitio, cæſijs oculis Mineruam. Attamen qui templa ingrediuntur, non iam arbitrantur ſe ſe uidere, uel ebur ab Indis aduectum, uel è Thracum uenis effoſſum aurum; uerum ipſum Saturni Rheæq; filium à Phidia in terram hoſpitem adductum, iuſſum Piſanorum in ſolitudine cuſtodem ac ſpeculatorem aſſiſtere: idq; hoc contentum præmio, bonicq; conſulentem, ſi intra quinque perpetuos annos, dum olympia celebrantur, interim obiter illi ſacrificet aliquis. Tum autem conſtitutis aris, deſignatis ſacrorum ſeptis, puris uaſis collocatis, uictimas offerunt: bouem aratorem agricolæ, agnum opilio, capram capraríus. Eſt qui thus, eſt qui placentulam offerat. At ſi quis pauper: is ita deo litat, ut dexteram duntaxat ſuam ipſius exoſculetur. Iam uero quum immolant (nam ad illos redeo) primum ſertis coronat pecudem, multoq; antè explorant, num legitima ſit, & ſacris idonea: ne quid fortè macient ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac ſub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugientem, beneq; ſicuti licet conijcere, ominatam: denique uoce iam leuiore ad ſacri tibias reſpondentem. Quis uero non facile coniectet gaudere deos, quum iſta ſpectent? Quin & in frontiſpicio poſita ſcriptura denunciat, ne quis intra pura uaſa conſiſtat, qui manibus ſit impuris. Atqui ſacrificus ipſe ſanguine fœdatus, neque aliter quàm Cyclops ille pecudem incidit, inteſtina educit, cor reuellit, cruorem aræ circumfundit. Et quid tandem non obiens, peragensq; quod ad pietatem, ſacrorumque ritum pertineat? Poſt omnia demum incenſo igni, capram ipſam pariter cum pelle deportatam imponit: ipſam item cum lanis ouem. Nidor interim ille ſacer

Hactenus opiniones uanas de dijs recenſuit, tanquam cauſſam ſuperſtitionis. Iam & horum ineptias circa cultum et religionem, tanquam effectum deſcribit.

Amplificatio uanitatis à repugnantibus.

atq; diuinus ſurſum fertur, atq; in ipſum uſq; cœlum ſubuectus, paulatim diſſun
ditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hoſtijs omiſſis, ut quas uiles atq; humi
les exiſtiment, ipſos homines mactant Dianæ, atq; eo ritu deam placant. Verum
11. hæc fortaſſis modeſta uideantur: cumq; his ea quæ factitant Aſſyrij, quæ Phry
Aegyptiorum ſuperſtitio. ges, quæ Lydi. Verum, ſi in Aegyptum proficiſcaris: ibi demum, ibi uidebis
permulta religioſa, planeque cœlo digna: puta Iouem arietino uultu; Mercuri
um illum optimum facie canina: Panem uero totum hircum. Ad hæc alium Ib
bim, alium Crocodilum, alium etiam Simiam. Quod ſi his quoq; de rebus

Quo planè pernoſſe queas, didiciſſe libebit,

complureis ſophiſtas audies: tum ſcribas, ac prophetas, mento raſo, quitibi nar
rent (Sed prius, ut dici ſolet: Fores occlude prophane.) Quemadmodum ui
delicet quondam ea ſeditione territi, quam mouerant hoſtes atque gigantes, in
Aegyptum deuenerint: ut illic in poſterũ tuti ab hoſtibus latitarent. Et ob eam
cauſſam alius hircum induerit, alius arietem, nimirum præ formidine, alius fe
ram, alius auem. Arq; hinc eſſe, ut dij nunc etiam eas obtineant formas, quas id
temporis aſſumpſerant. Nam hæc diligenter mandata literis, idque ante annos
plus decies mille in adytis illorum repoſita ſeruantur. Porrò ſacrorum peragen
dorum idem fermè apud illos ritus, niſi quòd hoſtiam luctu proſequuntur: tam
que mactatæ circumfuſi membra laniant. Sunt qui ſepeliant duntaxat, poſtea
quàm occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos eſt maximus, ſi
quando moriatur, quis uſqueadeo magni faciat cæſariem ſuam, qui non eam de
tondeat, ac nudo capite luctum præ ſe ferat: etiam ſi uel purpuream Niſi comam
habuerit? Eſt autem hic Apis deus ex armento tam antea ſuffragijs deſignatus:
utpote multò formoſior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus.
Epilogus. Hæc igitur quum ſic habeant, & tamen à uulgo uera ſeriaq; credantur: mihi quí
dem poſtulare uidentur, non qui reprehendat, ſed uel Heraclitum potius ali
quem, uel Democritum; quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret in
ſcitiam.

VITARVM AVCTIO.

MARTINO BOLERO INTERP.

ARGVMENTVM.

*ARgumentum huius Dialogi planum eſt, uel ex ipſa inſcriptione. Deridet enim philoſophos, enu
merando omnes propè illorum ſectas, & exagitando ea, quæ in unaquaq; earum ridiculè maxi
mè docentur. Fingit autem uenales illas proponi hominibus à Ioue, mercatorum exemplo, ut, quemadmo
dum illi, cum mancipia, iumenta, aut etiam alias res uendunt, uſum ac pretium cuiuſq; indicant, ita ipſe
quoq; occaſione hac mores, doctrinam, ac totam denq; uitæ omnium rationem, maiore licentia expone
re atq; irridere poſſet.*

INTERLOCVTORES. Iupiter, Mercurius, Mercator, Pythago ras, Diogenes, Democritus, Heraclitus, Socrates, Chryſippus, Philoſophus.

Exordium ab ipſa actione & more uendenti um.

IVPITER.

VI quidem compone ſcamna, & locum adorna, his qui ad
ueniunt, tu uero uitas (id eſt philoſophorum ſectas) addu
cito, easq; ordine ſiſte. Verũtamen exornatas prius, ut for
moſæ adpareant, & quàm plurimos emptores allicĩat. Tu
autem Mercuri, quod felix fauſtumq; ſit, proclama, & ad
uoca emptores, ut iam adſint ad forum, proclamabimus aũt
omnis generis Philoſophicas uitas, & uariarum ſectarum,

Quòd

Quòd si quis in præsentia pecuniam numerare nequit, is saltem constituto alio quo, qui pro se sponsor sit, in futurum annum soluat. MERCV. Multi accedunt, itaque non oportet differre, neque diu detinere eos. IVPIT. Vendamus igitur. MERCV. Quem uis ut primum producamus? IVP. Ionicum illum comatum, grauitatem enim quandam præ se fert. MERC. Heus tu Pythagorice, descende, teque conspiciendum præbe, his qui congregati sunt. IVP. Proclama. MER. Optimam uitam, maximeq; uenerandam, uendo: quis emet? quis maior homine esse uult? quis cupit uniuersitatis, adeoque omnium rerum harmoniam cognoscere? quis uult reuiuiscere? MERCAT. Forma certè est non illiberalis uerum quid potissimum scit? MER. Arithmeticam, Astronomiam, prodigiorum scientiam, Geometriam, Musicam, præstigiorum artem, uatem uides summum. MERCAT. Licet ne eum interrogare. MER. Quod faustum sit, interroga. MERCATOR. Cuias es tu? PYTHAG. Samius. MERCA. Vbi uero institutus es? PYTHAG. In Aegypto apud sapientes, qui illic sunt. MERCAT. Age quòd si te emam, quid me docebis? PYTHA. Nihil equidem docebo te, uerum commonefaciam. MERCAT. Quomodo? PYTHA. Primum quidem animam tuam puram faciam, repurgans eam à sordibus, quibus nunc immersa est. MERCAT. Equidem finge me iam purum esse, quis modus est commonefaciendi. PYTHA. Principium quidem est, longa quies & taciturnitas, & totis quinq; annis nihil loqui. MERCAT. Ergo, bone uir, Croesi te filium erudire conuenit, ego enim loquax, non statua esse uolo: uerum quid post illud silentium, & quinquennium fiet? PYTHA. In Musica, & Geometria exercebere. MERCA. Rem sanè gratam narras, si prius quàm sapiens fiam, citharœdum me esse oportet. PYTHAG. Post hæc numerandi artem addisces. MERCAT. Nunc etiam numerare scio. PYTHAG. Quomodo numeras? MERCAT. Vnum, duo, tria, quatuor. PYTHAG. Vides decem esse ea, quæ tibi uidentur quatuor, & perfectum trigonum, nostrumq; iusiurandum. MERCA. Per maximum igitur iuramentum quatuor, nunquam neque diuiniores neque sanctiores sermones audiui. PYTHAGO. Post hæc uero hospes, de terra, aëre, deque aqua & igne scies, cuiusmodi sit illis impetus, quam habeant formam, & quomodo moueantur. MERCATOR. Formam ne habent ignis, aër, & aqua? PYTHAGO. Certè minimè obscuram, neque enim sine specie & forma moueri possent. Præterea ipsum etiam Deum numerum esse, & harmoniam cognosces. MERCAT. Mira narras. PYTHAGO. Ad hæc teipsum quoque unum uideri, scies, neque pro eo, qui es, conspici. MERCA. Quid narras, alius sum, & non is, qui nunc tecum colloquor. PYTHAGO. Nunc quidem ille es, quondam uero, in alio corpore, & alio sub nomine uidebaris, & temporis progressu rursum aliud corpus indues. MERCAT. Ità ne dicis? Immortalem me fore, subinde alias atque alias formas induendo, uerum de his satis. Iam quod ad rationem uictus attinet, qualia es? PYTHAGO. Nullum quidem animal edo, reliqua uero omnia, præter fabas. MERCAT. Quamobrem odisti fabas? PYTHAG. Nullo quidem odio illas prosequor, uerum quia sacræ sunt, & mirabilem quandam naturam obtinent, ab illis abstineo: primum quidem planè genitales sunt. Et si fabam adhuc uiridem exuas, uidebis eam omnino uirilibus membris similem naturam habere: elixam autem si deponas, certis noctibus sanguinem feceris. Et quod maius est, Athenienſium lex est, fabis magistratus eligere. MERCA. Præclarè & religiosè omnia dicis, uerum exue te uestibus. Nam nudum te uidere cupio. O Hercules, aureum illi femur est, deus aliquis, & non mortalis esse uidetur: itaq; omnino illum emam. Quanti illū æstimas? MER. Decem drachmis. MERC. Habeo, tanti accepti. IVP. Scribe nomen emptoris, et unde sit. MER. Ex ea parte Italiæ esse uidetur, quæ circa Crotonē & Tarentū, atq; eius loci

I. Pythagoriet.

Græciam ſita eſt. Atqui non unus tantum, ſed propè trecenti communiter ipſum emerunt. IVPI. Abducant, alium adducamus. MERCA. Vis ſqualidũ illũ ex Ponto? IVPI. Omnino quidem. MERCA. Heus tu peram dependentem habens ex humeris, accede, & totũ hunc conſeſſum circumeas. Vitam uendo planè urilem, uitam optimati & generoſam, uitam liberam. quis emet? MERCAT. Quomodo inquis, preco, an liberum tu uendes hominem? MERCV. Maximè. MERCAT. An non times, ne te accuſet tanquam plagiarium, aut in Areopago litem intendat. MERCV. Non eſt illi curæ quòd uenditur, omnino enim ſe liberũ eſſe putat: MERCA. Quis autem illius tam ſordidi & miſerè adfecti uſus eſſe poteſt? niſi foſſorem forte, aut lixam ex ipſo facere aliquis uelit. MERCV. Non hoc tantum, imò ſi ipſum quoq; cuſtodem domus conſtitueris, multò fidelior erit, quàm illi canes, ſiquidem & ille canis appellatur. MERCA. Cuias autem eſt? aut quã artem profitetur? MERCV. Ipſum interroga, iſtud enim præſtiterit. MERC. Timeo uultum ipſius ſeuerum admodum, & triſtem, & ne me accedentem allatret, aut per Iouem mordeat. Nonne uides quomodo lignum ſuſtulerit, & contractis ſupercilijs minaciter frementi & irato ſimilis appareat. MERCV. Ne time, cicur enim eſt. MERCA. Primum quidem ô bone, dic unde es? DIOGENES. Vnde uis. MERCA. Quomodo dicis? DIO. Mundi ciuem uides. MERCA. Quem uero imitaris? DIO. Herculem. MERCA. Cur igitur & leoninam non induis? Nam baculo illum quidem refers. DIO. Hoc quidem palliolum leoninæ pellis uice mihi eſt, pugno autem non ſecus atq; ille aduerſus uoluptates, idq; nemine imperante, ſed mea ſponte facio: ſic enim uitam meam repurgare conſtitui. MERCAT. Euge quàm præclarum inſtitutum, uerum quid maximè te ſcire dicamus, aut qualem artem nouiſti? DIOG. Homines liberos facio, præterea medeor illorum adfectibus. In ſumma, ueritatis & audaciæ in loquendo propheta eſſe uolo. MERCA. Age ô propheta, ſi te emam, qua re me exercebis? DIO. primum cum accepero, extutum delicijs, palliolo amictum, in geſtatem concludam. Poſtea ad labores compellam, tum humi dormire, aquam bibere, atq; ijs rebus quæ caſu offeruntur, ueſci faciam. Quòd ſi pecuniam habes, hanc, meo conſilio in mare abijcies. Neq; tibi uxor, liberi, aut patria curæ eſſe debebunt: quin iſta omnia tanquam deliramenta exiſtimare oportet, & relicta patria domo, ſpecum aut deſertam turriculam, aut dolium inhabitabis: peram præterea lupulo & libris opiſtographis refertam habebis; hoc modo inſtructus, uel magno aliquo rege felicior eris. Quòd ſi uapulabis, aut ab aliquo torquebere, nihil horũ mole ſtum eſſe putabis. MERCA. Quid narras? num cæſus non dolebo? neq; enim teſtudinis aut carabi cutem circumfero. DIO. Iſtud Euripidis imitari te oportet, paucis tantum immutatis uerbis. MERCA: Quale hoc eſt? DIO.

II. Cynici.

Id eſt, locuſtæ marinæ.

Dolente mente, lingua ſit dolens nihil.

Hæc uero ante omnia tibi adeſſe neceſſe eſt, impudentem te eſſe oportet & audacem, & omnibus ſine delectu, tam regibus quàm priuatis maledicere, ita enim fiet ut omnes in te oculos conijciant, teq; fortem eſſe exiſtiment. Barbara quoq; uox, & abſonus ſonitus tibi ſit, quiq; canino planè ſimilis exiſtat. Vultus ſit intentus, tum ingreſſus ſit, qui talem uultum deceat. In ſumma beluini & agreſtes planè ſint tibi mores, pudor autem & manſuetudo & modeſtia procul abſint, ruborem quoq; omnem de facie abſtergas, loca autem quæq; celeberrima, & in quibus maxima eſt hominum frequentia, accedito, & in his ipſis ſolus, ſine ullo commercio eſſe uelis, neq; amicum, neq; hoſpitem accedẽdo, his enim rebus hoc regnũ ſoluetur. In conſpectu uero omnium ea facias, quæ ne priuatim quiſquam alius facere auderet: & in re uenerea exercenda, ea quæ ſunt maximè ridicula elígito. Poſtremo, ſi tibi uidetur, crudum aliquem Polypum, uel Septam deuorando, morere. Hæc eſt illa felicitas, quam tibi procuramus. MERCA. Apage, ſceleſta enim & inhumana ſunt iſta quæ narras. DIOG. Sed heus tu, ne

mo

mò non ista facillimè assequi potest. Neque enim ad gloriam consequendam ò-pus est eruditione, orationibus, atque his nugis: uerum compendiaria ad illam uia est, etiamsi ex uulgo aliquis fueris idiota, coriarius uidelicet, aut salsamentarius, aut faber, aut numularius, tamen nihil uetat, quo minus te mirentur, si modò insigniter impudens & audax fueris, atque omnibus egregiè conuiciari didiceris. MERCAT. Ad has artes tui minimè indigeo. Nauta uerò, aut hortulanus fortasse per occasionem fieri posses, præsertim si te ille ad maximum duobus obulis uendere uelit. MERCV. Recipe eum, etenim libenter liberamur ab illo, qui clamoribus sic nos obtundit, prorsusq; omnes iniuria & contumelijs adficit. IVPI. Alium accerse, Cyrenæum illum purpura amictum, & coronatum. MERCV. Agite, animum aduortite omnes. Res sumptuosa est, quæq; diuitibus indiget, Vita est hæc iucunda, uita ter beata. Quis cupit delitias? quis emet mollissimum? MERCAT. Accedetu, & dic quid noris, emam enim te si utilis fueris. MERCV. Ne obturba, ò bone, neque interroga ipsum, ebrius enim est, itaque non poterit tibi respondere, lingua, ut uides, titubans. MERCATOR. Quis mentis compos, emat tam corruptum et immodestum mancipium? quodq; tot unguenta olet, quàm uerò gressu lubrico, & ratione carente incedit. Sed utique Mercuri dic, quibus artibus præditus sit, aut quæ tractare soleat. MERCV. In summa, conuiuator est, & compotor egregius: quin ad exercendas impudicas & lasciuas saltationes, una cum tibicina, admodum idoneus esset amatori cuidam & perdito hero. Quod ad alia attinet, parandorum bellariorum gnarus est, & in adornandis èdulijs exercitatissimus. Breuiter, uoluptatis artifex est: institutus enim est Athenis, atque Syciliæ tyrannis seruiuit, apud quos in magno precio fuit. Summa uerò propositi sui seu doctrinæ est, omnia contemnere, & omnibus rebus uti, undique uoluptatem conquirere. MERCA. Tempus est ut alium emptorem, nempè diuitem, & multas habentem pecunias, quæras, ego enim minimè idoneus sum, qui tam hilarem uitam emam. MERCV. Ille ò Iupiter, quantum apparet, inemptus nobis manebit. IVPIT. Traducito, atque alium adduc, uel potius duos istos, quorum alter, Abderites scilicet, ridet: alter uerò Ephesius, plorat, simul enim uendi uolunt. MERC. Descendite in medium. Optimas uitas uendo, omnium sapientissimos proclamo. MERCAT. O Iuper quanta dissimilitudo: alter enim non desinit ridere, alter autem aliquem lugere uidetur, omnino enim plorat. Heus tu, quid hoc sibi uult, cur rides? DEMOCRITVS. Interrogas? quia mihi omnia, quæ uos facitis, ridicula uidentur, adeoq; uos ipsi etiam. MERCA. Quid narras, nos omnes tu derides? atq; omnia nostra opera nihili facis? DEMOC. Sic sanè est. Nam in illis nihil est præclarum, aut studio dignum. Inania enim sunt omnia, & atomorum cumulus, & infinitum quidpiam. MERCA. Nequaquam, imò tu uanus es reuera, & experientia cares. O contumeliam, nondum desinis ridere? Tu uerò ò bone, quid ploras? multò enim melius erit, ut existimo, tecum quàm cum Democrito loqui. HERACLITVS. O hospes, ego omnes humanas res calamitosas & deflendas esse existimo, atque in illis nihil non esse fato obnoxium, ideoq; miseret me ipsarum, & deploro eas. Neq; magnifacio præsentia, futura uerò puto planè çrumnosa fore: conflagrationes dico, & totius mundi calamitatem: ista sunt quæ egò deploro, quòdq; nihil solidum est, sed quodammodo omnia in cyceonem conuoluuntur, tum quòd eadem res delectat & offendit, estque cognitio, ignorantia, magnum, paruum, atque sursum deorsumq; feruntur omnia, & per uices mutantur in ludo huius seculi. MERCAT. Quid est seculum? HERA. Puer, ludens, ludens talis, contendens. MERCAT. Quid uerò homines sunt? HERA. Dij mortales. MERCAT. Quid uerò Dij? HERA. Homines immortales. MERCAT. Heus tu ænigmata loqueris, an griphos componis? planè enim tam quam Apollo, nihil explicas. HERACLIT. Nihil uos curo. MERCAT. Igitur

III. Cyrenaici.

IIII. Heraclitici.

Potio est ex mu[illegible] com[illegible] posita.

neq;

neque quisquam mentis compos te empturus est. HERA. Ego uerò à pueris ibi heo plorare omnes, tam eos qui me emunt, quàm qui non emunt. MERCAT. Hoc certè malum parum differt ab insania, neutrum horum emam. MER. Et illi quoque apud nos manebunt, cum non sint uendibiles. IVP. Alium accerse. MERCV. Vis ne Atheniensem illum facundum? IVPIT. Maximè. MERCV. Heus tu huc ueni. Vitam bonam & prudentem proclamamus, quis emet sanctissimum hominem? MERCAT. Dic mihi, quam potissimum nostri partem? V. Academici. SOCRATES. Pæderastes sum, & in rebus, quæ ad amorem spectant, prudens. MERCAT. Quanti igitur emam te, nam pædagogo indigeo, est enim mihi puer egregius. SOC. Quis magis idoneus me esse queat, qui cum formoso puero uersetur. Neq; enim corporum amator sum, Animam enim formosam esse existimo, & quanquam sub eodem palliolo mecum recumbant, audies illos, uel ipsis testibus, nihil graue à me perpeti. MERCA. Incredibilia sunt quæ dicis, pæderastes cum sis, tamen nulla de re te esse sollicitum, quàm de anima, præsertim cum copia fiat, ut sub eadem ueste iaceatis. SO. Atqui per canem & per platanū iuro, rem sic habere. MERCA. Hercle, quanta absurditas deorum. SO. Quid ais? An non uidetur tibi canis esse deus? Nonne uides quantus sit in Ægypto Anubis, atq; ille in cœlo Sirius, nec non apud Inferos Cerberus? MERCA. Recte dicis. Ego uero peccaui: uerum quale habes genus uitæ? SO. Mihi ipsi ciuitatem quandam extruo, peregrina autem utor politia, measq; præscribo leges. MERCA. Vnum aliquod ex tuis dogmatibus audire cupio. SO. Audi ergo maximum quidem illud, in quo mea de uxoribus sententia comprehensa est: uidetur mihi nullam debere cuiusquam esse propriam, uerum unamquanque passim debere accedere ad eum, qui eam adpetat. MERCA. Quid ais? Num abrogandæ sunt leges de adulterio? SO. Per Iouem non illas solum, uerum omnes reliquas nugas ea de re constitutas. MERCA. Quid uero tibi de pueris iam maturis uidetur? SO. Et illi quidem optimatibus, qui aliquid præclari gesserunt, præmium erunt, ut eos ament scilicet. MERCA. Papæ quanta libertas, quæ sapientia? uerum quæ est tuæ doctrinæ summa? SO. Ideæ, & eorum quæ existūt paradigmata. Quæcunq; enim uides, terram ipsam, quæq; super terram sunt, cœlum, mare, horum omnium imagines obscuræ existunt extra totius uniuersitatem. MERCA. Vbi autem existunt? SO. Nusquam. Nam si alicubi essent, non essent. MERCA. Non uideo ista, quæ tu dicis paradigmata. SO. Meritò, cæcus est enim tibi animæ oculus, ego uero omnium uideo imagines, & te latentem & me alium, in summa, duplicia uideo omnia. MERCA. Ergo emendus es, sapiens cum sis, & acutè cernas. Age scire uolo, quid tu à me exigas pro ipso. MERCV. Da duo talenta. MERCA. Emi ita ut dixisti, pecuniam uero in posterum numerabo. MERCV. Quod igitur tibi nomen est? MERCA. Dion Syracusius. VI. Epicurei. MERCV. Age quod felix faustumq; sit, recipe eum. Te iam uoco Epicure. Quis emet illum? Est enim illius risoris discipulus, nec non illius qui ebrius est, quos haud multò antè proclamauimus, unius autem cuiusdam rei cognitione illos uincit, multò magis enim impius est quàm ulli. Quod uero ad cætera attinet, suauis & gulæ amans est. MERCA. Quo precio uenditur? MERCV. Duabus minis. MERCA. Accipe uerum ut hoc quoq; sciam, quibus delectatur edulijs. MERCV. Dulcia edit & mellita, maximè uerò ficus. MERCA. Bene se res habet, emam enim illi totas massas caricarum. IVP. Alium accerse, illum corpore hirsuto, uultu severo, ex Stoa. MER. Rectè dicis, uidetur enim magna ipsum multitudo, quæ ad forum adcurrit, expectare. Ipsam uirtutem uendo, uitam perfectissimam. Quis cupit omnia scire solus? MERCAT. Quid tu dicis? VII. Stoici. NER. Quia solus ille sapiens est, solus bonus, solus iustus, fortis, rex, rhetor, diues, legislator, & quæcunq; alia sunt his similia. MERCA. Num, ô bone, & coquus solus est, & per Iouem coriarius, & faber, & his similia? MER. Sic uidetur.

MERCA.

MERCAT. Accede, ò bone, & dic mihi tuo emptori, qualis nam sis? ante omnia autem, num tibi doleat, quòd uenderis & seruis. CHRYS. Nequaquam, neque enim in nobis hæc sunt, quæcunq; uero in nobis non sunt, ista indifferentia esse solent. MERCAT. Non intelligo quid dicas. CHRY. Quid ais? non intelligis, quòd horum quædam sunt prælata, quædam uero rursus non prælata. MERCA. Ne nunc quidem intelligo. CHRY. Merito quidem, neq; enim assuetus es nostris nominibus, neq; imaginationem habes, quæ facile adprehendat. Verũ studiosus Dialecticæ contemplationis, non hæc tantum nouit, uerum etiam qualiter & quantũ accidens, & præter accidens inter se differant. MERCAT. Per Philosophiam quæso, ne inuideas explicare quidnam accidens sit, & præter accidens, nescio enim quomodo perculsus sim præ numero uocum istarum. CHRYS. Citra inuidiã dixero, Si quis claudus existat, illiso; pede, quo claudicat, ad lapidem ex inopinato uulnus acceperit, is certè accidens habet claudicationem, uulnus autem præter accidens accepit. MERCAT. O argutiam, præter ea uero quidnam scire te potissimum profiteris? CHRYS. Retia sermonũ, quibus capio & obstringo, denicq; tacere cogo, eos qui contrà me disputant, planè frenũ quoddam illis imponens, isti uero tantæ orationis ui nomen est Syllogismus celeberrimus. MERCAT. Hercle fortè quendam & inexpugnabilem syllogismũ refers. CHRY. Vide ergo, est ne tibi puer? MERCAT. Quid ni? CHRY. Quid si hũc ad flumen forte ambulantẽ Crocodylus rapiat, postea uero se redditurũ polliceatur, hac lege ut illi uerum dicas, quidnam de puero reddendo apud se decreuerit: quid tu dicis ipsum in animo constituisse. MERCAT. Quæstionẽ rogas, ad quam difficile admodum est respondere, dubito enim utrũ dicere debeam, quo puerũ recipiam. Sed per louem quæso te, responde tu, & puerũ mihi serua incolumẽ, ne præuortat, ipsumq; deuoret. CHRYS. Bono es animo: etenim & alia quædam docebo te, quæ plus admirationis habent. MERCAT. Quæ nam sunt ista? CHRYS. Istũ inquã colligentem sermones, tum quoq; illũ dominantem, præterea illam quæ supra omnes est, Electram, tandem opertũ illum sermonem. MERCAT. Quis ille opertus sermo, aut quæ illa tandem Electra est, de quibus dicis? CHRYS. Electram illã dico Agamemnonis ualde celebrem, quæ quidem eandem rem simul norat & non norat. Astante enim illi Oreste adhuc incognito, nouit quidem Orestẽ suum esse fratrem, quòd uero ille Orestes est, ignorat. Rursus uero opertum illũ adeoq; omnino mirabilem audies sermonem. Responde mihi: nostin' tuum patrem. MERCAT. Maximè. CHRY. Quid igitur, si prope te statuerem aliquem cooptum, atq; interrogarem: Nostin' hunc? quid diceres? MERCA. Scilicet me non nosse, dicerem. CHRY. Sed ille ipse pater erat tuus. Itaq; si istum non nosti, palam est te patrem tuum non nouisse. MERCA. Nequaquam, uerum ego detracto uelo, num uerum sit explorabo. Sed quisnam tuæ sapientiæ finis est? aut quid tandem facturus es, si ad uirtutis summum peruenerís? CHRY. In his quæ in natura prima sunt, uersabor. Dico autem: diuitias, sanitatem, & his similia. Primũ autem oportet multos labores impendere, libris enim exiguis literis descriptis incumbere oportet, & interpretationes congerere, & Solœcismis & absurdis uocibus impleri. In summa, nequaquam decet sapientem fieri, prius quam ter ex ordine helleborum bibas. MERCAT. Egregia sunt ista tua, & forti uiro digna: Verum auarum fœneratorem esse, ista enim tibi ineſſe uideo, num illa dicemus esse uiri, qui helleborum biberit, & iam ad uirtutem idonens sit? CHRYS. Certe, solum enim sapientem fœnus exercere decet. Quandoquidem enim illius proprium est, syllogismis concludere: usuras autem colligere, & fœnus computare, atque syllogismis colligere, parum differre uidentur. Sed quemadmodum hoc solo studioso competit, ita quoque illud, nec decet illum fœnus simpliciter, quemadmodum alij solent, accipere, uerumetiam alterius quoque fœnoris fœnus. Nisi fortè ignoras, fœnus aliud esse primum, aliud

προηγμένα et ἀποπροηγμένα. Cicero, producta & præcipua uertit. uide 3. de finibus bonorum.

secundum

ſecundum, uelut quandam illius progeniem. Vides aut, & ſyllogiſmum quendam uulgo iactari, Si primum fœnus acceperit, accipiat etiam ſecundum. Verum accepit primum, igitur & ſecundum accipiet. MERCAT. Num ergo & de mercede quem tu à iuuenibus quos inſtituis, capere ſoles, ſimilia dicenda ſunt? quippe cum manifeſtum ſit ſolos ſtudioſos mercedem à uirtute accepturos eſſe. CHRY. Diſcis, certè non mea cauſſa accipio, uerum illius gratia qui dat. Nam cum alius ſit effuſor, alius uero comprehenſor, me quidem ipſum comprehenſor ut ſim, præparo, diſcipulum uero ut fiat effuſor. MERCAT. Atqui contrarium dicis, iuuenem eſſe comprehenſorem, te uero qui ſolus diues es, effuſorem. CHRYS. Heus tu ſcommate me perſtringis? ſed uide tu ne te petam ſyllogiſmo ineuitabili. MERCA. Quid uero mali ex hoc telo accidet? CHRYS. Dubitatio, & ſilentium, præterea mentis & intellectus ſubuerſio; & quod omnium eſt maximum, ſi uoluero, in lapidem te conuertam. MERCAT. Quomodo lapidem te certis, neque imi Perſeus, o bone, mihi eſſe uideris. CHRY. Hoc modo. Lapis eſt corpus, MERCA. Certè CHRY. Quid uero? Nonne & animal corpus eſt? MERCAT. Imo maximè. CHRY. Tu uero animal es. MERCA. Sic uidetur. CHR Lapis igitur es, cum corpus ſis. MERCAT. Nequaquam, Sed per Iouem ſolue me, & de nodo hominem me fac. CHRYSIP. Non eſt difficile factu, igitur rurſus ſis homo. dic uero mihi? Nonne omne corpus animal eſt? MERCAT. Non. CHRY. An uero lapis animal eſt? MERCAT. Non. CHRY. Tu uero corpus nec es? MERCAT. Maximè. CHRYS. Corpus autem cum ſis, animal nec es? MERCA. Euge effeciſti, ut iam mea crura non aliter atq; Niobis refrigerata & ſaxea facta ſint, uerum coëmam te. Quantum pro ipſo numerabo? MERCV. Duodecim minas. MERCA. Accipe. MERCV. Solus ne ipſum emiſti? MERCAT. Non per Iouem, uerum illi omnes, quos uides. MERCV. Certè multi ſunt, & fortes habentes humores, & digni ſermone colligante. IVP. Quid moraris, alium aduoca. MERCV. Peripateticum accerſo, te inquam honeſtum & diuitem. Age, te quidem aptiſſimum qui uendaris, quippe qui omnia ſolus noris. MERCAT. Qualis nam ille eſt? MERCVR. Modeſtus, æquus, uita bene compoſita: &, quod maximum eſt, duplex exiſtit. MERCAT. Quomodo dicis? MERCV. Alius quidem foris adparet, quam intus eſſe uidetur. Ita ue ſi ipſum emes, memento, ut hunc internum, illum uero externum adpelles. MERCAT. Quid uero potiſſimum nouit? MERCV. Nouit triplicia eſſe bona: animæ ſcilicet, corporis, & rerum externarum. MERCAT. Humana ſapit, quanti uero uenditur? MERCV. Viginti minis. MERCAT. Pluris certè. MERCV Nequaquam, equidem & ipſe pecuniam habere uidetur. Itaq; non eſt quòd in illo emendo poſſis eſſe celerior, quam deceat: præterea non ita multò poſt diſces ab eo, quandiu uiuat culex, & quam profundè ſol radios immittat in mare: denique qualem animam habeant oſtrea. MERCAT. O Hercules quãta argutia. MERCV. Quid ſi audias alia multa his acutiora, de ſemine uidelicet & generatione, de embryonis formatione in utero, & quo modo homo riſibilis ſit, aſinus uero animal, quod neque ridere neque ædificare, neque nauigare poſſit. MERCAT. Plane admiranda ſunt ea quæ narras, & ualde utilia dogmata. Itaque emam ipſum uiginti minis. MERCV. Quis adhuc reliquus eſt? Scepticus ille. Heus tu Pyrrhia accede, ilico proclamandus es, iam enim multi abeunt & diffluunt, atque in paucis erit uenditio, Veruntamen quis emet illum? MERCAT. Ego. Sed primum dic mihi, quid noſti? PHILOSOPHVS. Nihil. MERCAT. Quid ita? PHILO. Quia omnino nihil mihi uidetur exiſtere. MERCAT. Igitur nec nos aliqui ſumus. PHILO. Nec hoc quidem ſcio. MERCAT. Nec tu aliquis exiſtis? PHILO. Hoc ego multò magis ignoro. MERCAT. O ignorantiam. uerum quid ſibi uolunt hæ ſtateræ? PHILO. Sermones in illis trutinor, & ad æqualitatem redigo: poſtquam autem illos planè ſimiles & æquale pondus habere cognouero, tunc ignoro, quis horum uerior ſit. MERCAT. In aliis autem rebus, quid potiſſi-

Id eſt, digni qui colligãt numpulos, aut opus in agris faciãt, alluſione facta ad ſignificationem propriam ſ. ἐργάτας.

VIII. *Peripatetici.*

IX. *Scepuci.*

mum-

inum facere ſoles? PHILO. Omnia facio, præterquam quòd fugitiuos non per ſequor. MERCAT. Quid? An ne hoc tibi impoſſibile eſt? PHYLO. Quia ô bone non comprehendo. MERCAT. Iure, tardus enim & piger eſſe uideris. Verùm quis tuæ ſapientiæ finis eſt? PHYLO. Ignorantia, & nihil neque audire neque uidere. MERCAT. Num ergo & ſurdus ſimul & cæcus es? PHILOSO. Imo ſenſu etiam & iudicio careo: breuiter nihil à uerme differo. MERCAT. Propterea emendus es. Quantillum æſtimas? MERCVR. Attica mina. MERCAT. Accipe. Heus tu quid ais? ego te emi. PHIL. Non eſt certum. MERCA. Nequaquam, emi, & pecuniam numeraui. PHILO. De eo nunc cogito, atq; iſtud conſidero. MERCAT. Atqui ſequere me, quemadmodum ſeruum decet. PHILOS. Quis nouit num uera ſint que dicis? MERCA. Præco, & Attica mina, & illi qui adfuerunt. PHILO. An aliqui etiam nobiſcum ſunt? MERCA. At ego te iam confectum in piſtrinum, perſuadebo tibi ſecundum peiorem cauſam, me tuum eſſe herum. PHILO. Ea de re nunc mecum delibero. MERCA. Sed per Iouem iam pronunciaui & ſententiam tuli. MERCV. Tu quidem deſine te huic opponere, atq; ſequere eum, quandoquidem te emit. Vos autem cras aduocabimus, proclamaturi idiotas, & fabriles, atq; uiles uitas.

Alludit ad λόγους ἄνῳθεν et κράτους, quos uocant.

PISCATOR SEV REVIVISCENTES.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hic Dialogus, quaſi quædã Apologia ſuperioris eſt, quantũ ad Luciani perſonam attinet. Exponit enim ille cauſam hic, cur toties in philoſophos inuehatur: Nempe quòd plerique, ſimulato nomine, pro ueris falſos ſe gerant, quæſtumq; magis, quàm uirtutem ſectentur. Series argumenti ita ſe habet: Finguntur Philoſophi illi uetuſtioris, Pythagoras, Socrates, Plato, Ariſtoteles, Chryſippus, Diogenes, atq; alij, ad ulciſcendum Lucianum, cum propter alia conuicia, tum quòd proximo Dialogo uenales eos propoſuerat, idq; etiam uiliſſimo precio, ab inferis redire, ac reuiuiſcere, commeatu in unum diem impetrato. Qui cum illum ſaxis perſecuti, in figam conuerſum cepiſſent, occidere primùm ſtatuerunt. Ille uerò prouocando ad ipſam Philoſophiam, eoq; obtento, ut cauſſã ſibi dicere liceret, poſtquam à Diogene, utpote Cynico, & cæteris liberiore, communi omnium nomine accuſatus eſſet, tanquam qui contumelioſiſſimè omnes Philoſophiæ cultores, uiros de tota uirtute & rebus mortalium optimè meritos, proſciciſſet, ita ſeſe defendit, ut diceret ſe minimè negare obiecta, ſed conſilio & ratione adductum, & hæc, & plura etiam his freiſſe: non quidem in ueros philoſophos, ſed in eos, qui nomine tantùm illo ſeſe iactarent, cùm interim non modò Philoſophiam ueram ignorarent, ſed planè diuerſa etiam à præceptis & regulis illius factitarent. Proinde ſe non modo ſupplicio nullo dignum eſſe, ſed contrà etiam præmijs, tanquam ueræ Philoſophiæ amatorem, atq; aſſertorem, donari debere. Hoc iudicio peracto, cum ille non ſolùm ab accuſatione liberatus, uerumetiam in ſocietatem eorum, à quibus antè accuſabatur, aſciſcitus fuiſſet, à Philoſophia deinceps & falſi illi philoſophiæ ſimulatores citantur, ut ſuæ profeſſionis cauſſam redderent. Qui cum iudicium hoc omnes ferme declinaſſent, mittitur Lucianus unà cum Elencho, ut illos inquirant, ac bonos quidem honoribus afficiant, malos autem adempto habitu ſtigmate inurant: ſed prius quàm id fieret. Lucianus ſeu Parrhiſiades (ita enim ſeſe apud Philoſophiam appellat) puta quo iam re ipſa comprobaret, quod urbis antea dixerat, accepto hamo, eoq; auro, Carycis & placentis abſcondito, quaſi piſcator aliquis, allectos & attractos ſimulatores iſtos capit, captos autem de communi reliquorum conſenſu de ſaxo præcipites mittit. Habet autem Dialogus hic duos titulos, quorum alter ab ijs, quæ à principio geruntur nomen accepit, alter ab exitu ſeu Cataſtrophe, ſumptus eſt. Simili musq;, quod ad argumentum & eius tractationem attinet, alicui ueteris Comœdiæ fabulæ eſt.

SOCRATES.

NICE, iniice lapides crebros execrandum in hunc, proii ce glebas, adiice testas, percute fustibus calumniatorem, ut de is effugiat, & tu Plato iacta, & tu Chrysippe tu quoque, agite, omnes pariter in illum obarmemur.

Pera ut reddat opem peræ, baculusq; ba cillo,
Siquidem communis est hostis, nec quispiam è nobis exi stit, quem non iniuria affecerit: tu uero ò Diogenes, si un quam aliàs, præcipue nunc baculo utere, non desinas, dignas conuiciator poenas luat. quid hoc rei est? nunquid Aristippe defessi estis? atqui minimè oporteba,

Este cati, atq; acris nemo nunc immemor iræ.

Aristoteles, accelera, quin proprius accede, benè habet, capta est fera. deprehen sus ne es scelerate? porrò confestim intelliges quos nam uiros maledictis tuis lacessieris: uerùm quale nam fatum ipsum manebit? siquidem uarium quoddam mortis excogitabimus genus, crudelitate cuius omnes exaciari ualeamus: etenim æquum est, septies eum singulis nobis morte poenas expendere. PLATO. Mihi quidem per Iouem erutis oculis, abscisaq; lingua, cruci fusligendus uide tur, prius tamen flagris cæsus. Tibi uero Empedocles quid? EMPEDOCLES. In Aethnæ crateras præcipitandus, ut meliores conuicijs incessandos haud esse ad dicat. PLATO. Quinimo optimum esset, si Penthei uel Ophei instar, inter pe tras dilaniatus inueniretur, ita ut particulam unusquisq; digrediens secum au ferre posset. LVCIANVS. Minimè, uerùm mihi parcatis obsecro. SOCRATES. Arctius astringe, amplius non dimittēris, num quid Homerus dicat, uides?

Non est tuta fides hominum generiq; leonum.

LVCIA. Atqui & ego quoq; per Homerum uos oro, forsitan enim illius reuere mini carmina, meq; uersus connectentem haud spernetis.

Me uiuum capite, haud hominem prauum, hæc quoq; dona
Suscipite, æsq; aurum, quæ curant & sapientes.

PLATO. Verum neq; nobis aduersum te Homerica deerit responsio, audi igitur

Nec mihi mente fugam tu persuadere ualebis.
Postquam te teneo, & licet aurea uerba loquaris.

LVCIA. Hei malor, siquidem spes maxima Homerus, nos frustratur, ad Euri pidem igitur mihi confugiendum erit, siquidem ille me forsitan saluabit,

Ne supplicem interficite, haud fas occidere est.

PLATO. Atqui nunquid & hæc sunt Euripidis?

Scelesta qui patrarunt, mala decet pati.

LVCIA. Igitur iuxta uerba hæc me interficietis? PLATO. Recte per Iouem, ita quit enim ille idem:

Effrenioris & exlegis dementiæ extremum infœlicitas occupat.

LVCIA. Proinde quoniam omnino me interficere decreuistis, nullum mq; mihi re stet effugium, Agite, saltem hoc mihi indicate, qui nam estis, quæue tam into leranda à nobis perpessi sitis, ut tam intoleranter iratscamini, ac me mortis cau sa ceperitis. PLATO. Quibus nos affeceris contumelijs, à teipso scelerati ssime perquire, bellulisq; illis tuis sermonibus, in quibus Philosophiā ipsam conuiciis lacessiuisti, erga nosq; iniurius fuisti, cū tanquam ex conciliabulis, uiros sapien tes præconio diuulgares, & quod maximum est, liberos: quapropter indigna tione moti, propter te emersimus, ac tātisper inferos dereliquimus. Chrysippus iste, ac Epicurus, Ego quoq; Plato, & Aristoteles ille, silensq; hic Pythagoras, nec non Diogenes, omnes denicq; quos sermonibus tuis infamasti. LVCI. Respira ui, siquidē non me interficietis, si intellexeritis qualis nam ego erga uos extue rim, qua propter lapides abijcite: quin potius reseruate, nam contra meritos usui erunt. PLATO. Nugaris, te etenim hodie perire necesse est, iamq; adeo ob per

perata

petrata ſcelera, lapideum induas amictum. LVCIA. Atqui uiri optimi, quem ſe lum ex omnibus laudare oportebat, familiarem ueſtrum, beneuolum, & cõue nientem, quin ſi proloqui moleſtũ non eſt, ſtudiorum ueſtrorũ procuratorem, ut inteligatis, interficietis; ſi me occideritis, qui tot propter uos labores exan claui, uidete igitur ne inſtar philoſophorũ qui nunc ſunt, agatis, ut ingrati, iracũ di, ac perfidi erga uirum beneficũ uideamini. PLATO. Proh impudentiam, nun quid tibi ob cõuicia gratias debemus? uerè hic cum mancipijs ſibi rem eſſe exiſ timat, quandoquidẽ ob tantas iniurias, uerborumq; debacchationẽ, beneficia nobis enumerare conatur. LVCIA. Vbi nam ego, uel quando uos iniuria affeci, qui ſemper Philoſophiam admiratus, ac uoſipſos ſummis extuli laudibus, cũ ſer monibus quoq; à uobis derelictis aſſiduè cõuerſatus ſum, quin & hæc ipſa quę proloquor, unde quàm à uobis accepi, ac inſtar apiculæ decerpens, hominibus oſtendo? at illi laudant, ac uniuſcuiuſq; florem, unde, à quo, & quemadmodũ col legerim cognoſcunt, meq; oratione ob florigeram hanc meſſem cõmendãt. ſed uerius uoſipſos, ac prata ueſtra amœniſſima, qui tam uaria & uerſicoloria pro duxiſtis, extollunt: quæ ſi quis rectè ſecernere, connectere, ac concinnare noue rit, ita ut minimè alterũ ab altero diſcrepet, numquid cũ tam egregie quis à uo bis affectus fuerit, obloqui conabitur uiris benefactoribus, quorũ gratia exiſti mationis alicuius eſſe reputatur? ni eiuſdẽ ſit naturę, cuius et Thamyris uel Eu ritus, ita uel muſas, à quibus canendi normã acceperit, canendo, uel Apollinem iaculationis præceptorẽ iaculando prouocare audeat. PLA. Verum generoſe, hæc omnia Rhetorũ more, ac maximè rebus contraria protuliſti, ſiquidem pro teruiorem tuam oſtendunt audaciã, manifeſtamq; præ ſe ferunt iniuſticiã ac in gratitudinem, ſi cũ a nobis, ut ipſe fateris, iacula acceperis, ea contra nos iacula tus es, hunc unũ ſcopum obſeruans, ut nos omnes cõuicijs laceſſes, talem ſiqui dem à te conſequimur gratiã, quoniam prata illa florida tibi reſeraũimus, nec ut decerperes, ſinuq; repleto diſcederes inhibuimus, ideo maximè ob hanc noxã mori dignus es. LVCIA. Videte, iræ aures præbetis, & quæ iuſta ſunt minimè conſideratis: ego uero me nunq; in Platonis, uel Chryſippi, ſeu Ariſtotelis, aut reliquorũ ueſtri ordinis iram incidere poſſe exiſtimaſſem: ſed lõge ab illis mi hi diſtare uidemini, uerũ ô admirandi, ne indemnatũ, cauſaq; nõ cognita me in terficiatis, quamuis & id uos deceat, ne uehementia ac manifeſta uiolentia graſ ſari uideamini, iure ſcilicet cõtrouerſias diſſoluere, rationes dãtes pariter & ac cipientes, iudicem eligere, meq; uel unà omnes accuſare, aut qui omnium uice id agat eligere. Ego uero obiectis reſpondere ſum paratus, & ſi aliqua in re iniu rius eſſe cõuictus fuero, ac ita de me ſtatuerit iudicium, merita expendam ſup plicia, uosq; uiolentum nil pepetrabitis: ſi uero crimina diluere uidebor, ac in ſons et ab omni culpa alienus eſſe inueniar, me iudices dimittent, uos uerò in eo os qui uos deceperunt, ac contra nos inſtigarunt, iram conuertetis. PLA. Hoc illud eſt, equum in campum, ut iudices eludere queas, educere conaris, ſiquidẽ te Rhetorem & cauſidicum uehementem, in orationibusq; admodum callidũ eſſe dicunt. Proinde quem nam iudicem fieri cupis? quem muneribus, ut pro te ſentẽtiam ferat (qualia iniuſta multa perpetrare cõſueuiſtis) corrumpere haud ualeas. LVCIA. Confidite, huius enim rei gratia nullum arbitrum ſuſpectũ, uel ancipitem, ſeu qui pro me iniuſte calculũ ferat, mihi euenire deſidero, & ut cer tius id cognoſcere poſſitis, Ego Philoſophiam ipſam unà uobiſcũ iudicem eli go. PLA. At quiſnam accuſabit, ſi nos iudicauerimus? LVCIA. Voſmetipſi ac cuſate & iudicate, neq; enim illud timeo, quoniã tam iuſta antecello cauſa, tãq; luculenter & abundè me reſponſurum confido. PLATO. Quid faciemus ô Py thagora et Socrates? nam uir iſte quoniam iudicio experiri dignum ducit, haud abſurde prouocare uidetur. SOCRATES. Quid uero aliud quàm ut ad iudicium pergamus, aſſumptaq; Philoſophia, quid nam reſponſurus ſit audiamus. nam

SOCRATES.

NIICE, iniice lapides crebros execrandum in hunc, proice glebas, adiice testas, percute fustibus calumniatorem, ut de sis effugiat, & tu Plato iacta, & tu Chrysippe tuque, agite, omnes pariter in illum obarmemur.

Pera ut reddat opem peræ, baculusq; baculo.

Siquidem communis est hostis, nec quispiam è nobis existit, quem non iniuria affecerit: tu uero ò Diogenes, si unquam aliàs, præcipue nunc baculo utere, non desinas, dignas conuiciator pœnas luat. quid hoc rei est? nunquid Aristippe defessi estis? atqui minimè oportebat.

Este cati, atq; acris nemo nunc immemor iræ.

Aristoteles, accelera, quin proprius accede, benè habet, capta est fera. deprehensus ne es scelerate? porrò confestim intelliges quos nam uiros maledictis tuis lacessieris: uerùm quale nam fatum ipsum manebit? siquidem uarium quoddam mortis excogitabimus genus, crudelitate cuius omnes exaciari ualeamus: etenim æquum est, septies eum singulis nobis morte pœnas expendere. PLATO. Mihi quidem per Iouem erutis oculis, abscisaq; lingua, cruci fulligendus uidetur, prius tamen flagris cæsus. Tibi uero Empedocles quid? EMPEDOCLES. In Aethnæ crateras præcipitandus, ut meliores conuiciis incessandos haud esse ad discat. PLATO. Quinimo optimum esset, si Penthei uel Ophei instar, inter petras dilaniatus inueniretur, ita ut particulam unusquisq; digrediens secum auferre posset. LVCIANVS. Minimè, uerùm mihi parcatis obsecro. SOCRATES. Archius astringe, amplius non dimittēris, num quid Homerus dicat, uides?

Non est tuta fides hominum generiq; leonum.

LVCIA. Atqui & ego quoq; per Homerum uos oro, forsitan enim illius reuerentiam carmina, meq; uersus connectentem haud spernetis.

Me uiuum capite, haud hominem prauum, hæc quoq; dona
Suscipite, æsq; aurum, quæ curant & sapientes.

PLATO. Verum neq; nobis aduersum te Homerica deerit responsio, audi igitur

Nec mihi mente fugam tu persuadere ualebis.
Postquam te teneo, & licet aurea uerba loquaris.

LVCIA. Hei malorū, siquidem spes maxima Homerus, nos frustratur, ad Euripidem igitur mihi confugiendum erit, siquidem ille me forsitan saluabis,

Ne supplicem interficite, haud fas occidere est.

PLATO. Atqui nunquid & hæc sunt Euripidis?

Scelesta qui patrarunt, mala decet pati.

LVCIA. Igitur iuxta uerba hæc me interficietis? PLATO. Recte per Iouem, ait enim ille idem:

Effrenioris & exlegis dementiæ extremum infœlicitas occupat.

LVCIA. Proinde quoniam omnino me interficere decreuistis, nullum mihi restet effugium, Agite, saltem hoc mihi indicate, qui nam estis, quæue tam intoleranda à nobis perpessi sitis, ut tam intoleranter iratscamini, ac me mortis causa ceperitis. PLATO. Quibus nos affeceris contumelijs, à teipso sceleratissime perquire, bellulisq; illis tuis sermonibus, in quibus Philosophiā ipsam conuiciis lacessiuisti, erga nosq; iniurius fuisti, cū tanquam ex conciliabulis, uiros sapientes præconio diuulgares, & quod maximum est, liberos: quapropter indignatione moti, propter te emersimus, ac tātis per inferos dereliquimus. Chrysippus iste, ac Epicurus, Ego quoq; Plato, & Aristoteles ille, silensq; hic Pythagoras, nec non Diogenes, omnes deniq; quos sermonibus tuis infamasti. LVCI. Respira ui, siquidē non me interficietis, si intellexeritis qualis nam ego erga uos extiterim, qua propter lapides abiicite: quin potius reseruate, nam contra meritos usui erunt. PLATO. Nugaris, te etenim hodie perire necesse est, iamq; adeo ob per-

peta

petrata ſcelera, lapideum induas amictum. LVCIA. Atqui uiri optimi, quem ſolum ex omnibus laudare oportebat, familiarem ueſtrum, beneuolum, & cõuenientem, quin ſi proloqui moleſtũ non eſt, ſtudiorum ueſtrorũ procuratorem, ut inteligatis, interficietis; ſi me occideritis, qui tot propter uos labores exanclaui, uidete igitur ne inſtar philoſophorũ qui nunc ſunt, agatis, ut ingrati, iracũdi, ac perfidi erga uirum beneficũ uideamini. PLATO. Proh impudentiam, nunquid tibi ob cõuicia gratias debemus? uerè hic cum mancipijs ſibi rem eſſe exiſtimat, quando quidẽ ob tantas iniurias, uerborumq; debacchationẽ, beneficia nobis enumerare conatur. LVCIA. Vbi nam ego, uel quando uos iniuria affeci, qui ſemper Philoſophiam admiratus, ac uoſipſos ſummis extuli laudibus, cũ ſermonibus quoq; à uobis derelictis aſſiduè cõuerſatus ſum, quin & hæc ipſa quę proloquor, unde quàm à uobis accepi, ac inſtar apiculæ decerpens, hominibus oſtendo? at illi laudant, ac uniuſcuiuſq; florem, unde, à quo, & quemadmodũ collegerim cognoſcunt, meq; oratione ob florigeram hanc meſſem cõmendãt. ſed uerius uoſipſos, ac prata ueſtra amoeniſſima, qui tam uaria & uerſicoloria produxiſtis, extollunt: quæ ſi quis rectè ſecernere, connectere, ac concinnare nouerit, ita ut minimè alterũ ab altero diſcrepet, nunquid cũ tam egregie quis à uobis affectus fuerit, obloqui conabitur uiris benefactoribus, quorũ gratia exiſtimationis alicuius eſſe reputatur? ni eiuſdẽ ſit naturę, cuius et Thamyris uel Eurytus, ita uel muſas, à quibus canendi normã acceperit, canendo, uel Apollinem iaculationis præceptorẽ iaculando prouocare audeat. PLA. Verum generoſe, hæc omnia Rhetorũ more, ac maximè rebus contraria protuliſti, ſiquidem proteruiorem tuam oſtendunt audaciã, manifeſtamq; præ ſe ferunt iniuſticiã ac ingratitudinem, ſi cũ a nobis, ut ipſe fateris, iacula acceperis, ea contra nos iacula tuus es, hunc unũ ſcopum obſeruans, ut nos omnes cõuicijs laceſſes, talem ſiquidem à te conſequimur gratiã, quoniam prata illa florida tibi reſerauimus, nec ut decerperes, ſinuq; repleto diſcederes inhibuimus, ideo maximè ob hanc noxã mori dignus es. LVCIA. Videte, iræ aures præbetis, & quæ iuſta ſunt minimè conſideratis: ego uero me nunq; in Platonis, uel Chryſippi, ſeu Ariſtotelis, aut reliquorũ ueſtri ordinis iram incidere poſſe exiſtimaſſem: ſed lõge ab illis mihi diſtare uidemini, uerũ ò admirandi, ne indemnatũ, cauſaq; nõ cognita me interficiatis, quamuis & id uos deceat, ne uehementia ac manifeſta uiolentia graſſari uideamini, iure ſcilicet cõtrouerſias diſſoluere, rationes dãtes pariter & accipientes, iudicem eligere, meq; uel unà omnes accuſare, aut qui omnium uice id agat eligere. Ego uero obiectis reſpondere ſum paratus, & ſi aliqua in re iniurius eſſe cõuictus fuero, ac ita de me ſtatuerit iudicium, merita expendam ſupplicia, uosq; uiolentum nil pępetrabitis: ſi uero crimina diluere uidebor, ac inſons et ab omni culpa alienus eſſe inueniar, me iudices dimittent, uos uerò in eos qui uos deceperunt, ac contra nos inſtigarunt, iram conuertetis. PLA. Hoc illud eſt, equum in campum, ut iudices eludere queas, educere conaris. ſiquidẽ te Rhetorem & cauſidicum uehementem, in orationibusq; admodum callidũ eſſe dicunt. Proinde quem nam iudicem fieri cupis? quem muneribus, ut pro te ſentẽtiam ferat (qualia iniuſta multa perpetrare cõſueuiſtis) corrumpere haud ualeas. LVCIA. Confidite, huius enim rei gratia nullum arbitrum ſuſpectũ, uel ancipitem, ſeu qui pro me iniuſte calculũ ferat, mihi euenire deſidero, & ut certius id cognoſcere poſſitis, Ego Philoſophiam ipſam unà uobiſcũ iudicem eligo. PLA. At quiſnam accuſabit, ſi nos iudicauerimus? LVCIA. Voſmetipſi accuſate & iudicate, neq; enim illud timeo, quoniã tam iuſta antecello cauſa, tãq; luculenter & abundè me reſponſurum confido. PLATO. Quid faciemus ô Pythagora et Socrates? nam uir iſte quoniam iudicio experiri dignum ducit, haud abſurde prouocare uidetur. SOCRATES. Quid uero aliud quàm ut ad iudicium pergamus, aſſumptaq; Philoſophia, quid nam reſponſurus ſit audiamus, nam

abſq; cognitione quid conari, non ad nos, ſed potius ad uiros quoſdam iracundos, & qui iuſtitiam in manibus ſitam cõtinent, ſpectare uidetur, præbebimus enim occaſionem obloqui uolentibus, ſi uirum lapidabimus, nec pro ſe reſpondere permittemus, & hæc noſmetipſi iuſticiæ ualedicentes. Proinde quid Anito & Melito accuſatoribus meis, uel qui me tum damnarunt iudicibus, reſpondebo, ſi hic inauditus occubuerit, & aquæ omnino compos nõ fuerit. PLA. Recte ò Socrates, admones, ad Philoſophiam igitur pergamus, & illa quidem diiudicet, nos uero quicquid ſtatuerit, amplectemur. LVCIA. Euge uiri ſapientiſſimi, meliora hęc & iuſtiora, lapides uero, ut dicebam, ſeruate, ſiquidem paulo pòſt in iudicio indigebitis. Verũ ubi nam Philoſophiã quis inueniet? ubi enim habitet non noui, quamuis longo circumerrauerim tempore, domũ, ut eam conuenire poſſem quærens, inde in quoſdã, uilibus amictos ueſtibus, barbaſq; promiſſas geſtantes incidi, qui cum ad eandem ſe pergere aſſererent, eos ſcire exiſtimans, interrogaui. at illi, quoniã me longè plus ignari eſſent, ne de ignorantia redargui poſſent, uel omnino nil reſpondebant, uel ianuã aliam pro alia oſtendebant: ego uero in hunc uſq; diem, domũ reperire haud quiui. Sæpius uero ipſe ſuſpicans, uel ductore quopiam, ad quaſdam ianuas perueni, certiſſimè tũ inueniſſe ſperans, á multitudine ingredientiũ & egredientiũ cõiecturam ſumẽs, qui omnes ſeueritatem quandam præ ſe ferebant, forma erant decora, uultu uero meditabundi: hoſce inſecutus, & ipſe quoq; ſum ingreſſus, ibi uiraginem cõſpexi quandam, nõ incurioſe, ſordidè uel inconcinnè excultam: uerum quã primum deprehendi, eam dependulos cincinnos minimè ornando negligere, ueſtitusq; cultum ſtudioſe affectare. & quamuis tam exquiſitis mundicijs ornata eſſet, cultum tamẽ decoris gratia diſſimulare nitebatur, apparebat & fucus quidam, lenocinium q;, & uerba perquam meretricia: ab amatoribus uero laudata, admodum gaudebat, & ſi quis aliquid dediſſet, auide ſuſcipiebat: opulentiores quoq; iuxta ſe locabat, amatores autem inopes nec aſpicere dignabatur. Sæpius quoq; cũ ſe caſu denudaſſet, torques aureas, anguillis craſſiores conſpiciebam. Hæc cũ uidiſſem, cõfeſtim ad pedes ſum conuerſus, oppido q; miſeratione cõmotus, ob infelices illos, non naribus ſed barbis ad illã pertractos, ac Ixionis inſtar, pro Iunone Idolo cõgredientes. PLA. Hæc quidem rectè dixiſti, non enim manifeſtum nec cunctis notum eſt hoſtium, atq; haud neceſſe erit ad illius accedere domum, hic enim in Ceramico ipſam opperiemur, illa uero iam aderit, ex Academia reuertens, ut etiam in Pœcilo obambulet, id enim quotidie facere cõſueuit. quin potius iam præſto eſt: uides ne ex effigie decorem, manſuetudinem ex aſpectu, ipſam uero cogitabundam placidè incedere? LVCIA. Multas effigie, inceſſu, & ueſtitu ſimiles uideo, atqui inter has omnes ſolum una uera eſt Philoſophia. PLATO. Rectè loqueris. uerum quæ nam ſit, cum ſolum loqui cœperit, oſtendet. PHILOSOPHIA. Papæ, cur Plato, Chryſippus quoq;, & Ariſtoteles nec non reliqui omnes, ipſa mea diſciplinarũ capita apud ſuperos? Cur rurſus in uitam? ecquis uos ex inferis læſit, iracundis ſimiles eſtis. quiſnam hic exiſtit, quem comprehenſum ducitis? nunquid fur eſt? ſeu homicida? uel ſacrilegus? PLATO. Ita per Iouem ò Philoſophia, & omnium ſacrilegorum inquinatiſſimus, qui te ſanctiſſimã maledictis inceſſere conatus eſt, pariterq; nos omnes, quotquot abs te quippiam didicimus, ac poſteris utendũ dereliquimus. PHILO. Itaq; maledicente quopiã indignamini? cùm ſciatis quæ nã ego à Comœdia in Dionyſijs audire ſoleo, attamen ipſam amicã eſſe duco, neq; in ius uoco, ſeu accedẽs incuſo, uerũ conuenientia, & feſto cõgruentia ludere permitto: noui enim quòd nil ob ſcõmata redditur deterius, ſed ecõtra quodcunq; bonũ exiſtit, tanq; aurũ cum erutum inciditur, clarius relucet, fitq; ſplẽdidius: at uos neſcio quẽ admodũ iracundia ac indignatione accenſi eſtis? proinde cur eum ſtrangulatis? PLA. Vnum hunc poſtulãtes diem, cõtra illum emerſimus, ut ob cõmiſſa male

facta

Oratores ad aquæmẽſurã percrabant.

Ceramicus locus Athenis, ubi qui in bello ceciderant, ſepeliebamur. à uarietate picturarũ, Pœcilus dictus porticus, nam ibi bella uaria, quæ Athenienſes aduerſus hoſtes geſſerãt, depicta erãt. meminit Pauſaniã.

facta dignas perſoluat pœnas. Fama etenim cognouimus, qualia centra nos in uulgus ſparſerit. PHILO. Igitur eum indemnatum ac inauditum interficietis? atqui dicere quid uelle uidetur. PLATO. Minimè. uerum negocium omne tibi committemus, ut cognita cauſſa, quicquid uiſum fuerit, ſtatuas. PHILO. Quid tu ais? LVCIA. Hoc idem ò hera Philoſophia, quandoquidem ſola ueritatem inuenire potis es, uix enim multis obtinui precibus, ut tibi cauſſa delegaretur. PLATO. Nunc ò execrande, ipſam dominam appelas, paulo antè uero rem eſſe turpiſſimam philoſophiam aſſerebas, cùm in tanto theatro, etiã pro duobus óbulis unumquemq; ſingulatim uenalem proponeres, meminiſti ne ſermonũ? PHILO. Atqui uidete ne non philoſophiam iſte, uerũ præſtigiatores uiros, ſub ueſtri nominis obtentu multa ac fœda committentes maledictis inſectatus ſit. LVCIA. Quãm primum cognoſces, ſi ſaltem reſpondentem audire uelis, tãtum modo ad Arium abeamus pagum, ſeu potius in arcem ipſam, ut tãquam ex ſpecula, cuncta pariter quæ in urbe ſunt, manifeſtè pateant. PLATO. At uos ò amicæ, in pœcilo tantiſper deambuletis porticu, adero etenim quãm primũm dicatum fuerit. LVCI. Quæ nam ò philoſophia, hæ ſunt? nam & ipſæ admodũ ornatæ eſſe uidentur. PHILO. Virilis hæc uirtus ipſa, illa uero modeſtia, penes quam iuſtitia: at anteſignana diſciplina, dubio uerò colore, & uix apparens illa, ueritas eſt. LVCI. Non uideo quam nam dicis. PHILO. Nonne inornatam illam cernis, nudam inquam, ſubterfugientem ſemper ac ſubterlabentem? LVC. Vix nunc tandem cerno. uerum cur & non has ducis? ut penitus repleatur conſeſſus: ſiquidem ueritatem, & patrocinium ad iudicium pariter aſcendere uolo. PHILO. Rectè per Iouem: ſequimini igitur & uos, non enim difficile erit unicũ iudicare iudicium, præcipue cum de noſtris agetur. VERITAS. Abite uos, nil enim mea refert ea audire, quæ quidem qualia ſint noui. LVCI. Verum ò Veritas, ut iudicio adſis, ac ſingula diligenter exquiras, maximè noſtra intereſt. PHILO. Nunquid famulicium hoc, mihi admodum beneuolum deducam? LVC. Valde quidem, & quemcunq; uolueris. PHILO. Sequimini ó ingenuitas, loquẽdiq; libertas, ut miſerum hunc homuncionem amatorem noſtrum, ac nullo prætextu iuſto periclitantem, ſaluare poſſimus: at tu Elenche illic remane. LVCIA. Minimè ò Hera, quin ille quoq; ueniat, & ſi quis alius. haud enim cum fortuitis neceſſe eſt me depugnare feris, uerũ cum arrogantibus difficilimæq; redarguti onis hominibus, & qui ſemper effugia quædam inueniant, ita ut neceſſarius ſit Elenchus. PHILO. Igitur & admodum neceſſarius, melius ſi & Demonſtrationem tecum aſſumas. VER. Sequimini omnes, quandoquidem ad iudicium neceſſarij uidemini. ARIST. Cernis ne ò Philoſophia? quemadmodũ propter nos Veritati ſubblanditur. PHILO. Nunquid ò Plato, Chryſippe, & Ariſtoteles, uereminí ne ſui cauſſa, cùm Veritas ſit, mentiatur? PLATO. Non hoc. ſed admodum callidus eſt, & blandiculus, ita ut illi perſuadere poſſet. PHILO. Confidite, nil iniqui, cùm Iuſticia hæc adſit, fieri poterit, abeamus igitur: uerũ dic mihi tu, quod tibi nomen eſt? LVCI. Mihi Parriſiades, Alethionis Elenxiclei. PHIL. Patria uero quænam? LVCI. Syria, ò Philoſophia, iuxta Euphratem, Sed quid hoc eſt? noui enim quoſdam ex his meis aduerſarijs, nõ minus quàm ego ſum, barbaros genere, moribus uero, & diſciplina, non Solenſes, uel Cypri os, ſeu Babylonios, aut Stagiritas. Siquidem quãtum ad te pertinet, nil refert, ſi quis uoce ſit barbarus, dummodo iuſte ac rectè ſentire uideatur. PHILO. Benè dicis. uerum & hoc quæro: quam nam artem noſti? quoniam & id ſcire decet. LVCIA. Arrogantiæ ſum oſor, & uerſutiæ oſor, & mendacij oſor, & inſolentiæ oſor, omnesq; eiuſmodi coinquinatorum hominum odi ſpecies, ſunt enim, ut noſti, perquam multæ, PHILO. Hercules, odij plenam exerces artem: LVCIA. Recte dicis, cernis etenim quibus nam odio ſim, & quemadmodũ propter eam periclitor. uerum & contrariam admodum probè noui artem, eam

Locus Athenis ubi Oreſtes eam ſam dixit, & ubi quæ ad rempſpectabam ſeuerißimè adnimiſtrabamur.

Audax loquutor ueri dici glorioſi redarguturis filius.

inquam, quæ ab amare exordium ſumit, ſum enim ueritatis amator, & honeſti amator, & ſyncritatis amator, ac omniũ quæ ad amare ſpectare uidentur, uerũ pauci admodum hac arte ſunt digni. Qui uero ex aduerſo ſunt conſtituti, ac od o magis familiares infiniti, periclitor igitur illam quidem ob ſegniciẽ iam dediſcere, hanc uero etiam nimiũ callere. PHILO. Atqui haud oportebat, eiuſdem enim ferunt eſſe & illa, & iſta, ita ut indiuiſibilis ſit ars: unica etenim eſt, quam uis binæ eſſe uideantur. LVCIA. Melius tu hæc ò Philoſophia, noſti: meum uero ita ſe habet, ut prauos odio habere, bonos autem laudare & amare conſueuerim. PHILO. Age, quo oportebat iam deuenimus: hic in Mineruæ iudicabimus ueſtibulo. Heus ſacerdos, diſpone ſedilia: nos interim deã adorabimus. LVCI. Obſecro Pallas, contra arrogantes mihi auxiliũ ferto, ac recordare quanta ipſorum periuria quotidie audis, ſola enim tanquam ſpeculatrix quæ perpetrant uides, nunc tempus illos ulciſcendi adeſt: ſi uero me uictũ cernes, nigroſq; ſuperare, tuum adhibe calculũ, meq; ſaluato. PHILOS. Agite iam conſedimus, ueſtras parati audire querelas: uos uero ex omnibus quempiã eligatis, qui egregiè accuſare ac redarguere nouerit, quandoquidem impoſſibile eſt uos omnes pariter loqui. Tu aũt Parriſiades dehinc reſpondebis, REVIVISCENTES. Quis igitur è nobis, ut potiſſimum hanc agat cauſam idoneus erit? tua ò Plato excellens prudentia eſt admiranda, eloquentia uero redundans, et Attico lepore referta, ſle xanima et uenuſta, cognitio aũt ac diligentia, nec non tempeſtiua demonſtrationum inductio, hæc omnia copioſe tibi adſunt: quapropter accuſationẽ ſuſcipe, & pro cunctis, quæ digna ſunt, eloquere, ac omnium illorũ nunc reminiſcaris, & in hoc unum confer, ſi quid aduerſus Gorgiam, aut Polũ, ſeu Prodicum, uel Hippiam à te dictũ eſt, uehementior hic exiſtit. expedi igitur ironias, & ſales, copioſasq; illas & iocundas comitates: quin ſi uidebitur, nonnunquã exupe res, ut magnus Iupiter alatũ impellat currum, ac indignatione moueatur, ni ille debitas expendat pœnas. PLA. Minimè, ſed uehementiorẽ quendã eligamus, Diogenem hunc, uel Antiſthenem, aut Cratetẽ, ſeu te Chryſippe: non enim elegantiæ perpolitæ in præſenti, nec cõſcribendi acrimonię eſt tempus, ſed redargutionis cuiuſdã, ac iudicialis exercitationis. Rhetor enim eſt Parriſiades. DIO. Proinde ego ipſe accuſabo, non eñ ſermonibus nimiũ longis opus eſt arbitror. accedit quod præ cunctis reliquis iniuria ſim affectus, paulo antè precio duorũ obulorũ, præconis uoce uenalis expoſitus. PLA. Diogenes ò Philoſophia, pro cunctis loquendi prouinciã ſubibit. uerum ò generoſe memineris, te accuſationẽ iſta non ſolum rem tuã, ſed communẽ agere. ſi enim inuicem in quibuſdam diſcrepamus, tu id nunc minime ſcruteris, nec quis rectius ſentiat inquirere curabis, ſed ob hoc ſolum, quoniam pyiloſophia ipſa iniuria ſit affecta, ac malè in Parriſiadis audierit ſermonibus, indigneris. opiniones uero, in quibus diſſidere uidemur, omitte: pro ea re, quæ omnibus cõmunis eſt, digladiare, uide ſis, te ſolũ præpoſuimus, ac nunc in te cuncta noſtra periclitanť, ut uel maximè ſyncera uideantur, uel talia, qualia ille deſignauit eſſe credanť. DIO. Confidite, nihil prætermittemus, pro omnibus uerba faciã. proinde, & ſi Philoſophia ſermonibus cõmota, natura eñ manſueta ac mitis eſt, ipſum abſoluere ſtatuerit, non tamen mea deerunt, illi eñ, quòd baculos haud fruſtra geramus, oſtendã. PHIL. Minimè hoc, uerũ potius ſermone: ſatius eñ lingua, quàm ligno, rem agere. ne igitur cuncteris, iam enim effuſa eſt aqua, conciliũq; in te oculos coniecit. LVC. At reliqui quoq; ò Philoſophia, cõſideant, ac uobiſcũ dijudicent. Diogenes uero ſolus accuſet. PHL O. Verũm nunquid uereris, ne contra te calculũ ferant? LVC. Minimè. plures enim ſuperare uolo. PHIL O. Generoſa hæc tua, deſedete igitur. tu uero Diogenes loquere. DIO. Quales nam circa uitã ò Philoſophia, uiri extiterimus, tute optime noſti, uerbisq; minimè indiget. nam ut de me ſileam, quis nam ignorat quanta bona Pythagoras iſte, & Plato, & Ariſtoteles, &

Chry-

Herologum.

Chryſippus, reliqui denique in uitæ humanæ uſum contulerint? uerum cui bus nam contumelijs, quamuis tales extiterimus, ſceleſtiſſimus hic Parriſiades nos laceſſierit, iam dicere pergam. Cum cũ Rhetor, ut aiunt, fuiſſet, derelicto foro ac illius exiſtimatione, quicquid uehementiæ ac oratorij uigoris cõſecutus eſt, uniuerſo illo contra nos ſe inſtruens, non deſinit maledictis inſectari, præſtigiatores ac deceptores ſubinde uocans, multitudiniq; ut nos derideat & contemnat, tanq; nullius ſimus momenti, perſuadet: quinimo multorũ iam odium non in nos ſolũ, ſed contra te quoq; ô philoſophia, ſuſcitauit, potiſſima etiã tua, mendacia ac nugas appellans, & quæ nos edocuiſti, ſubſannatione inceſſens, ita ut à ſpectatoribus laudetur, ac non uulgariter illi applaudeat, nos uerò intolerandis afficiamur iniurijs. uulgus ſiquidem eiuſce ut plurimum eſt naturæ, ut cum res cauillatione ac maledicentia agatur, gaudeat, præcipue, cum ea quæ abſolutiſſima eſſe uidentur, mordicus arripiuntur, quemadmodũ olim gaudebat, cum Ariſtophanes, & Eupolis, irriſionis gratia, Socratem hunc in ſcenam introducerent, Comœdiasq; abſurdas quaſdam de illo cõmentarentur. Et illi quidem contra uirum unũ tam ia ſunt auſi, ac in Dionyſijs, cùm id facere conceſſum eſſet, ſcõmataq; pars quædam feſtiuitatis uiderentur, forſitanq; deus, cum lepidus quiſpiam eſſet, delectaretur. at iſte deliberatè ac multo ſtudio inſtructus, in optimos quoſq; inuectus eſt, librũ enim ingẽtem blaſphemijs quibuſdam refertum conſcripſit, magnaq; uoce Platoni, Pythagoræ, Ariſtoteli huic, Chryſippo illi, mihi, omnibus denique maledicit, cũ id nec feſtiuitas permittat, nec priuatim aliqua in re à nobis læſus fuerit. parcendum enim ſibi foret, ſi talia iniuriam repellendo, non inferendo ageret, & quod omnium grauiſſimum exiſtit, ſub tui nominis prætextu, talia ô philoſophia facere audet. nec non eodem conatu, dialogo familiari noſtro auxiliatore, & mimo contra nos utitur: quinetiam Menippo, uiro nobis amico, perſuaſit, ut quàm plurimũ in comicis illis cauillis ſibi aſſiſtat: qui ſolus non adeſt, neq; nobiſcũ, prodita ſocietate, accuſat: pro quibus omnibus pœnas luere eſt dignus. Quid enim contra hæc dicere poſſet: cũ exactiſſima quoq;, coram tot teſtibus carpere auſus fuit: in quorũ utilitatem hoc quoq; redundabit, ſi ipſum pœna affectum ſpectauerint: nemo enim dehinc philoſophiam tã facilè contemnere audebit. Proinde in hac re quietem agere, & iniuriantem tolerare, non modeſtiæ, ſed extremæ ignauiæ & amentiæ indiciũ cenſendum eſſet. Cæterum poſtrema cui nam ferenda ſunt? Siquidem nos tanquã mancipia in uenalicium deducens, ac præconis, ut aiunt, uoce diuendidit, non nullos precio ingenti, quoſdam mina Attica, me uero ſceleſtiſſimus ille, obulis duobus, ita ut circũſtantibus riſum moueret: eã ob cauſam indignatione perciti, in illũ manus iniecimus, teq; rogamus ut nos turpiſſimis affectos iniurijs ulciſcaris. REVIVIS. Euge ô Diogenes, pro cunctis, ut decebat, egregiè peroraſti.

PHIL. Deſinite inuicẽ laudare, infunde reſponſuro: tu uero Parriſiades dicere pergas, nunc eñ tibi aqua deſluit, ne igit cuncteris. PARRI. Non omnia mea, ô Philoſophia, in accuſatione ſua Diogenes recenſuit, uerũ magna ex parte, quæ difficiliora erãt, neſcio qua ratione ductus, prętermiſit, tantũ uero aberit, ut me illa minus dixiſſe negem, uel pręmeditatã excuſationẽ quandam prætendã, ut ſiqua ille idẽ reticuit, uel ego antea haud protulerim, nunc uel pręcipuè expedire uidear. ita eñ intelliges, quos nã arrogantes & præſtigiatores appellans diuulgauerim, aut maledictis meis laceſſierim: proinde hoc ſolũ mihi cõſiderate, nunquid incunctis ueritatẽ dixero: quod ſi blaſphemi, uel aſperiquid in ſe oratio habere uidebit, non me redarguendũ, ſed rectius ut arbitror illos, qui talia cõmittunt, accuſandos eſſe puto. Ego ſiquidẽ confeſtim ac percepiſſem, quãtis incõmodis rhetores, degrauare neceſſum eſſet, deceptionibus ſcilicet, mẽdacijs, emeritate, clamore, pręſſionibus, infinitis denique alijs, hæc quidem, ut decebat, cuncta declinaui, ad tuaq;, ô Philoſophia, bona aſpirans, quantum mihi uitæ

Verte Horologium

adhuc reliqui esset, tãquam ex fluctuatione ac tempestate, in tranquillum quendam subiens portum, sub tua protectione uiuere expetebam. ac posteaquam ad uestra tantummodo transgressus essem, te quidem pro ut cõueniens erat, ac reliquos omnes, qui uitæ optimæ institutores fuissent, admirabar, tanquam qui manus ad eos festinantibus porrigerent, ad optimaq; & utilissima adhortarentur. Si quis solum ea transgressus non esset, seu neglexisset, uerùm firmiter regulas quas tulissetis inspexisset, ad illasq; uitam suam direxisset, ac instruxisset, quod quidem per Iouem inter nos pauci facere consueuerũt. Cum uero quàm plurimos cernerem, philosophiæ amore minimè teneri, uerũ ob huius rei gloriolam solam, prompta hæc ac uulgaria, & quæcunq; omnino faciliter imitantur, admodum rectè, bonorum instar uirorum assimilare, barbam inquam, ac incessum, nec non induuium: cæterum uitam ac eorum actus formæ contradicere, uobisq; penitus contraria exercere, ac professionis dignitatem corrumpere, indignabar, uidebaturq; mihi res admodum similis esse Tragico mimo, qui mollis esset ac muliebris, Achillem uero, seu Theseum, uel Herculem ageret ipsum: cum tamen neq; heroicè incederet, uel loqueretur, uerùm ita sub tali lasciuiret persona, ut nec Helena uel Polyxene, cum id earũ modestiæ minus conueniret, tolerare possent. taceo Herculem Callinicum, qui, ut mihi uidetur, quam primum conuersus, claua talem uerberasset, ipsum inquam ac personam illam, quæ tam effœminatè eum repræsentando contaminasset. Talia igitur cùm uos ipsos quoq; ab illis perpeti uiderem, non tuli hypocriseos impudentiam, si cum Simiæ essent, heroum personas assumere, nel Cumanum illũ asinũ imitari auderent, qui leonina indutus pelle, leo quoq; ipse uideri uolebat, cũ aduersus Cumenses ignaros admodum horrendè & asperè rugiret, donec hospes quidam ipsum non leonem, sed asinum esse deprehendisset, uerbis redarguisset fustibusq; insecutus uerberasset. Proinde quod maximè intolerandum mihi uidebatur, id erat: nemo non hominum, si quempiam ex illis flagitiosum, seu turpe aut impudicum aliquid committere uidisset, confestim Philosophiam ipsam, siue Chrysippum, aut Platonem, seu Pythgoram, uel cuiuscunq; cognomen, nõ doctrinam deliuquẽs ille assumpserat, accusabat: & quoniam ille coinquinatè uiuebat homines malè quoq; de uobis, multis antea seculis defunctis, coniectabantur: non enim de uiuentibus uobis inquisitio fiebat, sed iam ex pedibus sublatis, omnes uero manifestè cernerent, quàm molesta & impudica ille committeret, uos quoq; indicta causa condemnabant, ac pari calumnia dilacerabant. Ego uero cum hæc cernerem, ferre non potui, uerùm eos redarguebam, à uobisq; secernebam: uos uerò honore propter hæc me dignum, in iudiciũ rapitis. Nunquid igitur si initiatum quempiam uiderem, occulta deorum prodentem, ac in publicum efferẽtem mysteria, ideoq; indignarer, & reprehenderẽ, me impium esse existimaretis? atqui minus iustè, quandoquidem certaminũ quoque præfecti, Mimos, qui uel Palladis, aut Neptuni seu Iouis assumpsere personã, non tamen cõmodè, nec ex deorum egere dignitate, flagellare consueuerunt: at ĩj minimè irascuntur illis, si flagelliferos, quempiam persona ornatum, seu forma decoratum, uerberare iusserunt, uerùm ut arbitrot uapulantes potius laudare consueuerunt. Seruum enim uel nuncium, minus aptè repræsentare, paruus error. At Iouem ipsum, seu Herculem haud pro dignitate spectatoribus ostendere, turpe ac piaculo simile esse uidetur. quinimo & hoc omniũ est absurdissimũ, quòd cùm multi ex eis dogmata uestra exactè calleant, ita tamen uiuunt, ac si ideo tantum illa legerint, ac meditando operã impenderint, ut contraria exercere possint. Cuncta enim quæ dicunt, ueluti pecuniã, ac gloriæ contemptum, solumq; honestum bonum esse arbitrari, iracundiam uacuum esse, & splendida quuq; despici debere, bonis æqualiter perfruendum esse, honesta per deum admiranda, sapientiæ & ueritatis sunt plena: at ĩj qui hæc ipsa sub mercede docen-

Herculem saltantẽ & Cerberum ab inferis extrahentem memnit Hesychius.

cent & diuites admirantur, & argento inhiant, canículis fracundiores, leporibus timidiores, símijs blandiores, asinis petulãtiores, felibus rapaciores, gallis contentioſiores, ita igitur affecti, quid aliud quàm riſum mouẽt, inuicem circa diuitum ianuas ſe cõculcantes, cœnasq; diuerſas appetentes, & in illis ipſis moleſtè laudantes, ac ultra honeſtatem ſe ingurgitãtes, cuncta reprehendentes, & inter calices illepida & abſona philoſophantes, merũ denicq; minimè ferentes. Idiotæ uero, quos conuiuio intereſſe contingit, rident ſcilicet, ac Philoſophiæ, quoniam piacula talia producat, inſultant. Eſt & illud omnium abſurdiſſimũ, quòd cum unuſquiſq; nullius ſe rei indigere affirmat, ſed ſolũ ſapientem diuitẽ eſſe uociferatur, paulo tamen poſt accedens poſtulat, & ſi non accipit indignatur, pariter ac ſi quis regiè ornatus, arduam geſtat Tiaram, nec nõ diadema, & reliqua ſigna regia, friuolarum tamẽ rerũ indigus, mendicet. Proinde cum ipſi quid accipere debent, multus quòd omnia communia eſſe conueniat ſermo, & quòd indifferentes diuitiæ, & aurum uel argentum, nil à littoralibus differat lapillis. At cum uetus quiſpiam amicus & familiaris, auxilij indigens accedit, & paucula quędam ex multis poſtulat, taciturnitas, & indigẽtia, & ruditas, & dictorum in contrarium palinodia, uariſq; de amicicia ſermones illi, nec nõ uirtus ac honeſtum, quonam abeant ignoro: ſunt enim uerba hęc uerè pennata, et penitus euaneſcentia, quę illi fruſtra in quotidiana conuerſatione, umbratili inter ſeſe iactitant pugna, eo uſq; enim unuſquiſq; eorum amicus exiſtit, quouſq; nec de argento, neq; de auro, ſeu de cõmodo agitur: quòd ſi quis obulum tantũ mòdo oſtenderit, confeſtim pax ſoluitur, ac omnia turbantur implacataq; reddũtur, libri excidunt, & uirtus aufugit. quemadmodum & canibus euenit, inter quos ſi quiſpiam os proiecerit, confeſtim exiliunt, ac iunicem mordent, & illi qui prior os rapuit, allatrant. Fertur Aegyptius rex quidã ſimias ut tripudiarent inſtituiſſe, animaliaq; (nam admodũ ad res humanas imitandas ſunt apta) celerrimè didiciſſe, ut perſonata ac purpurata ſaltarent, eratq; admodũ uiſu res digna, donec ſpectator quiſpiam urbanus, nuces è ſinu depromptas, in medium abijceret, id ſimiæ uidentes, tripudij oblitæ, id quod erant, ſimiæ pro ſaltatoribus euaſerunt, perſonas conterebant, ueſtitum diſcerpebant, inuicemq; pro fructibus depugnabant, ita ut Pyrriches ordo diſſolueretur, à theatroq; rideretur. Talia & hi perpetrant, quos ego conuicijs inſectatus ſum, nec unquam redarguere, & comicis morſibus impetere deſinam. uerum non ita inſanio, ut in uos, ſeu uobis ſimiles (ſunt enim ſunt profectò nonnulli qui uerè philoſophiam amplectantur) blaſphemiæ quid, uel ſiniſtrum euomam, quamuis ſi quid haberem quod dicerem, nunquid hoc uos ad uitam reducere deberet? at uero ut glorioſi illi, ac deo inimici odio habeantur, admodum dignum exiſtimo.

Proinde tu Pythagora, & Plato, & Chryſippe, & Ariſtoteles, nunquid tales uobis congruere, uel in humanæ uitæ uſum familiare, ſeu conueniens quid oſtendiſſe dicitis? ita per louem inquiunt, Hercules & ſimia, an quia barbas nutriunt, & ſeueritatem præ ſe ferre, philoſophiam quoq; exercere uidentur, ideo uobis ſimiles erunt? quinimo pertuliſſem ſi ad ſimulationem ipſam quoq; apti fuiſſent, nunc uerò citius uultur luſciniam imitabitur, quàm illi Philoſophos.

Proinde quæ pro meipſo dicẽda erant expoſui. at tu ueritas, nunquid uera ſint teſtificare. PHILOS. Nunc longius ô Parriſiade abſiſte: quid uobis agendum erit, quomodo uobis uir dixiſſe uidetur? VIRTVS. Ego quidem è Philoſophia interim cum iſte peroraret, terram ſubire optabam, adeo uera omnia protulit. Siquidem audiens unum quemq; qui talia faceret, agnoſcebam, interimq; dicta aliqua in hunc, alia uero in eum, qui grauia perpetraret, referebam. etenim per quàm manifeſtè uiros, tanquam pictura quadam cuncta conferens, expreſſit, ac non ſolum corpora, ſed & animas ipſas admodum exactè deſignauit. PHILOSOPIA. Et ego quoque ô uirtus admodum erubui: uos uero quid dicitis?

RHE-

ARESVS. Quid aliud, quàm à crimine eum absolui, inter amicos q; & benefactores nostros ascribi debere. plane etenim nobis idem quod Iliensibus euenit, qui hunc tanquam Tragœdum quempiam aduersus nos excitauimus, qui Phrygũ decantaret clamitates. Canat igitur, & dei inimicos tragicè exagitet. DIOGE. Et ego quoq;, ô Philosophia, admodum uirum laudo, ac cuncta quæ illi obieci, execror: & quia generosus est, amicum eum facio. PHILO. Euge ô Parrisiades quoniam in omnibus superior euasisti, ab accusatione te absoluimus, dehinc uero noster eris. PARRIS. Hanc primam adoratui: uerum aliud magis Tragicum opus mihi superresse puto. Siquidem ô ualde ueneranda Victoria, quotidie ui tam meam uenerabilem reddis, nec coronare desinis. VIRTVS. Nunquid igitur & illos citemus, ac à secundo iam ordiamur crateres ut pœnas ob ea, propter quæ in nos iniurij fuere, expendant, Parrisiades autem unumquẽq; accusabit. PARRI. Rectè, ô Virtus, elocuta es: quapropter heus tu minister Sylogisme, ocyus in urbem deflectere, Philosophosq; ut præsto sint, citare pergas. SYLLOGIMVS. Audi, tace, philosophos ut in arcem ascendant, ac de uirtute, philosophia, ac iustitia rationem reddant, cito. PARRIS. Vides ne? pauci citationi obedientes conueniunt, partim uerò iudicium timent, ac plurimi ociosi non sunt, circa diuites enim uersantur: si uero cunctos aduenire cupis, de ijs præconium ô Syllogisme, pronuncia. PHILO. Minimè. uerum tu Parrisiade ex arbitrio tuo illos conuoca. PARRIS. Atqui minimè hoc difficile erit, Audi, tace. quicunq; se philosophos esse dicunt, & quicunq; nomen hoc ad se spectare arbitrantur, ad distributionem in arcem ueniant, singulis enim minæ dabuntur duæ, sesa minaq; placenta. Quicunq; uero barbam profundam ostenderit, ille & caricarum massam accipiet: nemo uero, seu modestiam, uel iustitiam, aut continentiam afferat, siquidẽ hæc si non aderint, necessaria sunt minimè. quinq; præterea syllogismos untusquisq; apportet, non enim fas absq; his sapientem esse. duo demq; auri talenta in medio exponentur, quibus illum donabimus,

Qui uerbis omnes possit contendere contrà,

Papæ, quàm refertus est impellentium multitudine ascensus, quemadmodum ob duas tantum accelerant minas, apud Pelasgicum quidam, & iuxta Aesculapij templum alij, circa Arion pagum quoq; multi, nonnulli & penes Tali sepulchrum, quin reliqui admotis scalis, per geminorum ædem turmatim, ut pœnas dent, irrumpunt, & per Iouem apum instar racematim, ut Homeri uerbis utar, sed & hinc quàm plures, illinc quoq; innumeri,

Loca Athenis iuxta arcem.

Quot folia & flores nascuntur tempore uerno.

Atqui breuiter, considentium clangore repleta est arx, ac undiq; pera, barba, assentatio, impudentia, baculi, gulositas, Syllogismus, auaricia, ac pauci illi, quicunq; ad primum illud conuenerant præconium latentes, & ignoti reliquorum multitudini intermixti, sub aliarum formarum similitudine delitescunt. Est & hoc ô Philosophia molestissimum, & in quo te maximè quis reprehendere queat, quòd minime notas & signa illis inusisti. siquidem præstigiatores isti, sæpius ad persuadendum, uerè philosophantibus sunt aptiores. PHILO. Paulo pòst hoc fiet, uerum iam animum aduertamus. PLATONICVS. Primos nos Platonicos ipsos accipere decet. PYTHAGORICVS. Minimè, sed nos Pythagoricos, prior enim erat Pythagoras. STOICVS. Desipitis, præstantiores nos, qui à porticu. PERIPATETICI. Minimè quidem, uerum nos de Peripato, in rebus sumus priores. EPICVREI. Nobis Epicureis placentas date, & caricarum massas, de minis uero expectabimus, donec ultimi accipere debeant. ACADEMICI. Vbi duo sunt talenta? siquidem nos Academici ostendemus, quantum alijs simus contentiosiores. STOICI. Non, nobis Stoicis præsentibus. PHILO. A contentionibus desistatis, uos uero Cynici ne in uicem impellatis, nèue baculis uerberetis, nam propter alia uocati estis: ego enim Philosophia, nunc unà cum Virtute &

Veri-

ueritate diſiudicabimus, qui nam ſint qui uerè philoſophentur, inde qui noſtris inſtitutis uiuere inuenientur, felices erunt, et optimi eſſe iudicabuntur. At ſub dolos illos, nilq; ad nos ſpectantes, malos malè perdemus, nedum ſibijpſis con erana committunt, arrogantia tamen efferantur. uerū quid hoc eſt? fugitis nec ita per Iouem, multi per confragoſa deſiliunt, adeo ut penitus euacuata ſit arx, præter paucos illos, qui iudicium haud formidantes remanſere. uos uero miniſtri peram, quam Cyniculus fugiendo abiecit, tollatis. Sed quid in illa latet? num quid lupini? ſeu libri? uel panes toſti? PARRIS. Minimè, ſed aurum hoc, & unguentum, ac culter ſacrificulus, ſpeculum quoq;, & tali. PHILOS. Euge ò generoſe, hæc tibi exercitij erant utatica? cum illisq; omnibus conuiciari, ac alios docere audebas? PARRISIA. Nobis itaq; illi tales, cæterarum uos conſiderare de cet, quo pacto error hic tollatur, ac homines cognoſci queāt, qui nam ex illis boni, & qui rurſus alterius uitæ exiſtant. tu uero ò ueritas inquire, tua enim intereſt, ne tibi mendacium prævaleat, neue propter errorem, uiri mali bonis intermixti, deliteant. VERITAS. Hac in re ex Parrhiſiadis arbitrio, quoniam probus ac nobis beneuolus eſſe uidetur, teq; Philoſophia præcipue admiratur, ita agemus: ſecum Elenchum aſſumat, & omnes qui ſe philoſophari profitentur, conueniat, ac quemcunq; inuenerit, legitimū & uerę Philoſophiæ alumnum, illum corona coronet oleagina, & in prytaneum cōuocet, Si uero alicui (quemadmodum multi ſunt) uiro execrando, ac Philoſophiæ hypocritę, obuiam factus fuerit, attritam dilaceret ueſtem, barbamq; Tragica abradat nouacula, frontiq; ſtigmata imprimat, uel inter media inurat ſupercilia. ſit uero deuſtionis figura, uulpis uel Simia. PHILOS. Euge Veritas, ſiquidem Elenchus ò Parriſiade talis erit, quales & aquilarum pulli, contra ſolem eſſe feruntur, non per Iouem tamē, ut ij quoq; luminis ſplendore probentur, ac æſtimentur, uerum coram illis aurum, gloriam, ac uoluptatem exponas, & quemcunq; uideris ea negligere, ac minimè eorum aſpectu moueri, is erit qui oleagina coronetur. quem uero fixè intuentem, manumq; ad aurum protendentem uidebis, hunc ut inuretur, abducas, abraſa tamen prius barba. PARRISIA. Hæc ò Philoſophia ut cenſes erunt, ac confeſtim perquām multos eorum, ſimia, uel uulpecula notatos uidebis, paucos uero coronatos, quinimo ſi placuerit, nonnullos per Iouem uobis huc reducero. PHILOSO. Quid ais? nunquid fugientes reduces? PARRIS. Et maximè, ſi ſacerdos parum per funiculum hunc & hamum, quos ex Pyræo piſcator ſacrauit, mihi commodare uoluerit. SACERDOS. En accipe, pariter & calamum ut cuncta habeas. PARRIS. Nunquid ò Sacerdos & Caricas aliquas mihi ſuppeditabis, ac auri pauxillum? SACER. Accipe. PHILOSO. Quidnam uir hic facere intendit? PARRIS. Hamum placenta & auro inescare, in ſummitateq; muri conſidens in urbem demittere. PHILOSO. Quid agis ō Parriſiade? nunquid ex Pelaſgico lapides piſcari decreuiſti? PARRISI. Tace ò Philoſophia, ac prædam expecta, tu uero Neptune uenator, ac optime Amphitryte, uarios nobis mittito piſces. uerum lupum quendam maximum cerno, quin potius auratam. LIBERTAS. Minimè, ſed felis, hians enim ad hamum natare uidetur, aurum ſub olet, propè iam adeſt, tetigit, captus eſt, attrahamus. PARRISI. Et tu ò Elenche pariter nunc funiculum apprehende, attractus eſt. Age ò optime, inſpiciamus quis nam piſcis exiſtat, hiat iſte: Hercules quales nam dentes, quid hoc rei eſt? nunquid ō generoſe circa petras liguriendo diſcurrens, captus es? ubi prædari ſperabas, ibi tu præda facta es. at nunc omnibus à branchijs appenſus, manifeſtus eris. extrahamus illecebras huic, & hamum, uacuus en hamus, placenta iam cum auro in uentrem deſcendit. DIOG. At per Iouem euomuit, quapropter & alios inescemus. PARRI. Benè habet. quid ais ò Diogenes? tu hunc quis nam ſiet noſtin? num ad te attinet? DIOGEN. Minimè. PARRISIAD. Proinde quo precio

Lupus marinus. meminit Ariſtotcles & Plinius.

Felis galeus Gazamuſteæ lam interpretatus, eſt piſcis rapax.

precio dignum hunc asserere oportet? ego etenim paulo antè duobus obulis eum appreciaueram. DIOG. Nimium dicis, mollis enim est, & turpis, & morosus, & iners, uerso capite, hunc tu à petra præcipitato, & alium demisso hamo attrahe, atqui uidesis ò Parrhisiade, ne tibi calamus inflexus abrumpatur. PAR. Confide ò Diogenes, tenues sunt & Aphyis leuiores. DIOG. Et per Iouem leuissimi quoque, subinde tamen extrahe. PARR. En quis nam alius hic latus, tanquam semisectus piscis accedit? Pfetta quædam in hamum impegit, deglutiuit, capta est. DIOG. Attrahatur, quis nam est? PARR. Platonicum se asserit: PLATO. Et tu execrande ad aurum accedis? PARR. Quid ais ò Plato? quid cũ illo agamus? PLATO. Ab hac eadem petra & ille. DIOG. Ad alium capiendum consideas. PARR. Proinde per quàm bellulum quendam accedere uideo, ueluti in profundo apparet, colore uario, ac uittas quasdam aureas in humeris habentem, cernis ne ò Elenche? Aristotelem hic refert, accessit: atqui rursus abijt, diligenter arbitratur: iterum redit, degustauit, captus est, extrahatur. num hic tibi Aristoteles cognitus est? ARISTO. Neme ò Parrhisiade de ipso interroga, nam quis sit ignoro. PARRIS. Nunquid igitur & hunc ò Aristoteles per petras? ARISTO. Et maximè. DIOG. Sed ecce multos hic conspicio pisces, paricolores, spinosos, in superficie asperiores, Echinis magis aculeatos, uerriculo aliquo opus esset, uerùm non adest, satis erit si unum ex grege tantùm extrahamus: atqui ad hamum accessit, qui ipsorum est ferocissimus. ELENCHVS. Confide, si uidetur, ac prius funiculum longè ferro circumda, ne dentibus adrodant, & aurũ deglutiant. PARRIS. Desedi, at tu Neptune capturam secunda, Papæ, pro illecebris depugnant, partim congregati Caricas circumrodunt, alij uero deuorantes, ab auro detinentur, benè habet, adhæsit quidam admodum robustus. Age dic, cuius tu cognomen refers? Atqui ridiculus sum, piscem loqui cogens, muti siquidem sunt. ceterum tu Elenche dic quem nam hic magistrum habet? ELEN. Chrysippum hunc. PARRIS. Intelligo, quoniam aurum, ut arbitror, nomini conuenire uidetur. At tu Chrysippe per Mineruam refer, nosti ne uiros, uel talia ipsos facere doces? CHRYSIPPVS. Contumelioſe per Iouem ò Parrisia des interrogas, qui nobis quicquam cum ijs, qui tales existant, conuenire suspicaris? PARRIS. Euge generosus es ò Chrysippe, igitur et iste cum alijs in caput præcipitetur, quoniam spinosus est, ac timendum, ne si à quopiam comestus fuerit, guttur offendat. PHILOS. Satis ò Parrisiades piscatus, ne quis (ueluti multi solent) abrupto auro & hamo aufugiat, indeq; sacerdoti abs te repetere sit necesse. Proinde nos ad deambulationem pergamus, tempus quoque instat, ut & uos cò unde uenistis, reuertatis, ne ultra præscriptum tempus moram ducere uideamini: tu uero Parrisiades, & Elenche per Gyrum ad cunctos accedatis, & quemadmodum iussi, aut illos coronate, aut inurite. PARRI. Fient hæc ò Philosophia. ualete uirorum optimi, nos uero ò Elenche proficiscamur, ac iussa exequamur, uerum quò primum pergere necesse erit? nunquid in Academiam, uel Stoam? ab Lyceo exordium faciamus, nil hoc refert, attamen hoc noui, quocunque gentium perueniemus, paucis equidem coronis, multis uerò indigebimus cauterijs.

Aphyæ, pisciculi quos parit limus, uermiculorum instar scaturientes.

Pfetta piscis latus. meminit Aristoteles & Suidas.

Echinus latine Erinaceus, spinis aculeatis.

CATAPLVS SIVE TYRANNVS.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

VTi suprà in Menippo, diuitũ exitus ac pœnas descripsit, recitato etiã decreto, quo animæ illorũ in asinos migrare iubẽtur, ita hic sub Megapẽthis personã, Tyrannorũ uitã, mores, exitus, et quæ ãdẽ post hãc uitã, animorũ supplicia et cruciatus illos manẽãt, exponit, Amplificatis his etiã antithesi,

libeſi quadam, dum ſutorem Micyllum, & Philoſophũ Cyniſcum, utrumq; pauperem, alterũ etiam uirtutis ac ſapientiæ deditum, cum illo cõponit. Illud uidelicet innuens, quòd, qui potentiã & diuitias ſectantur, & uitam plerumq; peßimam atq; nequißimã agant, & mortem quàm grauißimam animo patiantur. Contrà autem, qui à rebus iſtis mundanis, iiſdemq; malorum omnium principijs & cauſsis, animum remotum ac liberũ habent, quiq; uirtutem præ ijs, quæ uulgus appetit & miratur, colunt, illos & mortem contemnere ſolere, nec quæ ullis cõſcientiæ flagris facilè perterreri. Tractat autem hæc, pro more ac inſtituto ſuo, fabuloſo rurſum dramate quodam, ficta umbrarũ transfretatione apud Acherontem. in qua dum & tyrannus hic traijciendus foret, mora cæteris, renitente ac mortem deprecante illo, injicitur. Quam rem Charonte atq; alijs grauiter ferentibus, tandem Mercurius collo attractum illum, in nauem cõpellit, adiuuantibus ad id pauperibus illis Cyniſco & Micyllo. Porrò ubi iam traiectum eſſet, rurſus apud Rhadamantum eodem pacto iudicium ſubterfugere uelle idem fingit, ſed tamen & ibi in medium protractus, & à Cyniſco accuſatus, extremo tandem ſupplicio damnatur.

CHARON. CLOTHO. CHARON.

AGE uero ô Clotho, nauis quidem hæc iamdudum nos expectat parata, & ad nauigationem commodè admodum inſtructa? Siquidem & ſentinam exhauſimus, & malum ereximus, tum & uelum eſt paſſum, ac remi ſuo loco collocati omnes, ita ut, quod in me eſt, obſtet planè nihil, quin anchora ſubtracta iam hinc ſoluamus. Verum Mercurius, qui iam diu adeſſe debuiſſet, ſolus eſt in mora. Itaq;, quum hodie iam ter traieciſſe licuiſſet uectoribus, ut uides, adhuc uacuum eſt nauigium? Et iam ad ueſperam uergit dies: nos autem nondum ne obulum quidem demeruimus. Porrò Pluto, ſat ſcio, me huius more autorem ſuſpicabitur, idque quum apud alium ſit negocij culpa. Ille autem bonus & egregius umbrarum dux, quemadmodum & alius quiſpiam ex umbris hauſto apud ſuperos obliuionis fonte, ad nos redire oblitus eſt. Et ut conijcio, cum ephœbis luctatur, aut cytharam pulſat, aut fabulas aliquas denarrat, ſcilicet quàm ſit bellus nugator oſtentans. Vel etiam interim, dum regreditur inter uiam furandi ſtudio forſan occupatur. Nam ex artibus quas profitetur, hæc uel præcipua eſt. Adhunc ergo modum pro ſuo arbitrio liberè nobiſcum agit, nihil etiam ueritus, quòd media ex parte eſt noſter. CLO. At quid noſti ô Charon, an negocio aliquo detineatur, Ioue uidelicet poſtulante, ut in procurandis Superum rebus plus quàm iuſtum tempus inſumat? Herus autem eſt & ille. CHAR. At non ita ut ultra iuſtum modum communi mancipio debeat imperitare: quando nos, cum abeundi tempus eſſet, ne unquam quidem eum detinuimus. Sed ego rei cauſſam propemodum coniecturis aſſequor: nempe apud nos malua tantum eſt cum libamentis, & placentulæ, ſilicerniaq;. Cætera uero caligo, & nebula, tenebræq;. In cœlo autem, præterquam quòd clara ac lucida ſunt omnia, Ambroſia multa, pariter & Nectar affatim ſuppetit, adeo, ut mihi quoq; hoc nomine ſuauius lubentiusq; apud illos cunctari uideatur: quin & à nobis ſubuolare conſueuit, perinde ac ſi è carcere aliquo auffugeret. Vbi uero deſcendi fuerit tempus, lentè admodum, & pedetentim uix tandem accedit. CLO. Mitte iram iſtam ô Charon, ſiquidem hic propè adeſt, complureis ſecum adducens: imò ut cernis, denſam turbam uelut gregem uirga præ ſe agit. Sed quid hoc? uinctum herclè quendam in ipſis conſpicio? Tum alium riſu diffluentem. Porrò alium quendam pera ſuccinctum, ac baculum manu geſtantem, aſperumq; ac toruum quiddam obtuentem. Deniq; alijs, ut gradum addant à tergo imminentem. An non & Mercurium ipſum uides ſudore perfuſum, pedibus puluere conſperſis, tum & cerebro anhelantem, adeo, ut os ei ſuſpirijs ſit diſtentum? Quid hoc rei eſt ô Mercuri? Hem quæ eſt hæc trepidatio? Nobis certè uehementer perturbatus uidere. MER. Quid aliud ô Clotho, quàm quòd, dum

ſceleſtum hunc aufugientem proſequor, penè acciderit, ut ego ad hanc nauem hodie non fuiſſem rediturus. CLO. At qui nam eſt, aut quid ſibi quærens, conatus eſt transfugere? MER. Hoc quidem eſt uel cuiuis manifeſtum, quòd diutius uiuere cogitauit. Eſt autem uel rex quiſpiam, uel tyrannus, quantum ex eius eiulatu conijcere licuit. Nam ingenti quadam ex felicitate ſe deiectum querebatur. CLO. Et quum filum, quod ei erat innexum, iam defeciſſet, ſtultus tamen ille, quaſi ſuperuiuere queat, auffugit? MER. Auffugit narras? Quod ſi non generoſiſſimus hic, qui baculum manu geſtat, mihi fuiſſet auxilio, ſicq; ipſum comprehenſum uinculis alligaſſemus, è noſtris profecto manibus egregie effugiſſet. Etenim ex quo eum mihi tradidit Atropos, per omnem uiam retrahere, atque obniti nunquam deſtitit. Quin pedibus ſolo oppoſitis, ita ſe affirmauit, ut inter ducendum nobis non parum negocij exhibuerit. Aliquoties autem ſupplicabat, ac deprecabatur, ingentia daturum ſe pollicens, ſi uel paululum dimitteretur. Ego uero cum hominem ea quæ contingere non poſſent, ambire uiderem, ut & me decuit, minimè dimiſi. At ubi iam ad ipſum hoſtium uſq; perueniſſemus, ipſeq; umbras ut moris eſt, Aeaco adnumerarem, & ille uniuerſas ad ſummam à ſorore tua tranſmiſſam, recenſeret, perditiſſimus hic, neſcio quomodo clam nobis auffugerat. Itaque quum ſummæ unus deeſſet, Aeacus adductis ſupercilijs, non in omnibus, inquit, paſſim tu furandi artificium intende. Satis tibi ſit, quòd eiuſmodi ludos in cœlo reddere conceditur. Vmbrarum autem res omnino ſunt planæ, neque quicquam nos aliqua uia fallere poteſt. Quatuor ſupra mille, ut uidet, ſumma habet inſcriptos, tu uero uno minus adducis? Niſi forſan excuſas, quòd te circumuenerit Atropos. Ad hunc ego ſermonem rubore perfuſus, quæ in uia acciderant, in memoriam reuocare cœpi. Et cũ oculis in orbem ductis, hunc nuſquam cernerẽ, facilè animo collegi, eum tranſfugiſſe. Quare uiam quæ recta ad Tænarum reducit, quàm potui celeriter, remetior, hic autem optimus uir ſua ſponte mecomitabatur. Itaque uelut è carceribus emiſſi celeri curſu uolantes ipſum iam in Tænaro deprehendimus, uſqueadeo parum abfuit, quin effugiſſet. CLOT. Et nos ô Charon Mercurium adhuc ignauiæ damnamus? CHAR. Quid ergo diutius cunctamur? quaſi non ſatis ſit moratum? CLOT. Probè dicis, inſcendant. Ego uero, ſumpto in manus libello, ingredientes ſingulos, qui & unde nati, quoq; modo uita functi ſint, ex more dignoſcam. Tu autem ô Mercuri ipſos excipe, & omnes ſuo ordine collocato. Verum tu infantulos iſtos primum inijce, quid enim mihi interroganti quiuerint reſpondere? MER. En tibi ô Portitor ſunt hi numero trecenti, præter eos qui à parentibus ſunt expoſiti. CHAR. Papæ, quæ eſt hæc ſoli fertilitas, egregius es umbrarum ductor, uuas immaturas nobis adducis. MER. Vin tu ô Clotho, ab his, indefletos introducamus? CLOTH. Vetulos iſtos dicis? maxime. Quid enim attinet, ut quæ ante Euclidem hucuſque contigerunt ſciſcitando, ipſa mihi negocia faceſſam? Vos qui plus ſexaginta annos nati eſtis, adeſte. Sed quid hoc? Itan' eorum aures annis ſunt obturatæ, ut me non exaudiant inclamantem? forſan & hos ſublatos importare oportebit. MERCVR. En duodequadraginta flaccidi omnes & apprimè maturi, ac in ipſo planè tempore decerpti. CLOTH. Per Iouem quandoquidem iam omnes ſunt uuæ paſſæ. Saucios o Mercuri, nunc adducito. Vos quo mortis genere, uitam clauſeritis, mihi primum dicite. Sed cur non ipſamet, quæ cuique veſtrum ſint inſcripta, inſpicio? Octoginta in prælio cadere heri apud Medos decretum erat, atque unà cum his & Oxeartis filium Gobarem. MERCVR. Adſunt. CLOTHO. Præ amoris impatientia ſibi ipſi mortem conſciuere ſeptem. In primis autem Theagenes philoſophus, propterea quòd ſcorto Megarenſi, cuius amore flagrabat, potiri non poſſet. MERCV. En tibi propè adſunt. CLO. Porrò ubi illi, qui de imperio certando, mutuis ſe cædibus confecere?

MER.

MER. Hic astant. CLO. At quem adulter, in hoc iuuante uxore, neci dedit, is ubi est? MER. En tibi hic adest. CLOT. Quos iudicum sententia capitis damnauit tandem adsint, eos inquam, qui carnificinam senserunt, quique in cruce non sunt adacti. Tum sexdecim illi, qui à latronibus sunt iugulati, ubi sunt ô Mercuri? MER. Adsunt sauciji illi, quos uides. Mulieres porrò non & eas unà uis adduci? CLO. Maximè, pariter & eos, qui naufragio perierunt. Simul enim & eadem mortis ratione, uitam exiuerunt. Sed & quos febris interemit, hos simul adducito. Tum Agathoclem medicum. Sed ubi nam philosophus Cynisscus, quem Hecates cœna ac ouis lustralibus, cumque his sepia cruda deuoratis uitam finire decretum erat? CYN. Iam dudum hic tibi assisto ô tu præclarissima Clotho. Verum hoc interim mecum admiror, quonam iniuriæ genere maiestatem tuam læserim, quòd me tam longo tempore apud superos errare permiseris. Nam uniuersum colum ferè uni mihi adglomerasti. Ipse certè quanquam filum ipsum dirumpere sæpe sum conatus, tamen quum nescio quomodo infragile esset, quod moliebar, efficere non potui. CLO. Equidem te humanorum peccatorum uelut inspectorem ac medicum relinquebam. Iam autē quod felix faustumque sit, inscende. CYN. Minimè gentium, priusquam uinctū hunc inscendere compulerimus: uereor enim ne te precibus suis à sententia dimoueat. CLO. Age, uideam quis est. MER. Megapenthes Lacydæ filius, tyrannus. CLO. Inscende tu. MEGAPENTES. Nihil minus ô regina Clotho, potius autem ad superos me remeare paulisper sinito. Quod si feceris denuo, ultro me huc recipiam, uel nullo uocante. CLO. At quidnam est, cuius gratia tantopere in uitam rédire gestis? MEGA. Equidem domum semiperfectam reliqui, quam ut prius perfecte liceat ad fastigium perducere, uehementer oro. CLO. Nugas ais, quin mox inscendis? MEGAP. Non multum temporis flagito ô Parca, diem hunc saltem mihi apud superos agendum concede, quo tempusculo de pecunijs nostris uxori nonnihil iniungam, atque ubi defossum thesaurum habuerim, demonstrem. CLO. Frustra laboras, stat sententia. MEGA. Ergo tantum auri peribit? CLOT. Quin tu hac gratia animo es ocioso: Nam Megacles potietur tuus consobrinus. MEGAPEN. O insignem contumeliam, ille mihi inimicus, quem ego præsegnicia non occidi? CLO. Ille ipse, qui non modo non paulo plures, quàm tu uiuet annos, uerum & pellices tuas, & uestes, & quicquid est auri nanciscetur. MEGA. Præter æquum facis ô Clotho, quòd hominibus inimicis, & hostiliter infestis meas fortunas attribuis. CLOT. Quasi uero tu non eadem hac uia quæ Cidimachi erant, nactus esses, non solum ipso occiso, sed & liberis eius in conspectu spirantis adhuc & palpitantis mactatis. MEGAPEN. Sed iam tum mea erant. CLOT. Itaque tui dominij tempus iam effluxit. MEGAPEN. Ausculta ô Clotho, quæ tibi priuatim semotis arbitris dicere uolo: uos hinc paulisper abscedite: Si me effugere permiseris, auri puri mille talenta me tibi hodie daturum repromitto. CLOT. Ridiculum caput, adhuc aurum, & talenta habes in memoria. MEGAPEN. Sed enim, quando ita uis, duos crateras addam, quos occiso Cleocrito mihi uendicaui. Eorum uterque auri puri, defecatique centum æquat talenta. CLOT. Corripite hominem: neque enim apparet eum sua sponte ingressurum. MEGAPEN. Testor uos, murus manet imperfectus, & nauium statio inchoata: Quæ omnia, si quinque saltem dies amplius uiuere licuisset, ad fastigium perduxissem. CLOT. Securus es, alius extruet. MEGAP. Atqui hoc saltem æquum postulare uideor. CLO. Quid hoc? MEGAPEN. Vt tantisper superesse liceat, dum Pisides sub iugum misero, & Lydis tributum imperauero, dumque mihi ipsi magnificentissimo monumento erecto, inscripsero, quæcunque in uita gessi, uel magna, uel egregij imperatoris uirtute digna. CLO. Quidē tu non unam postulas diem, sed fermè uiginti annorum moram. MEGAPENT. Atqui sponsores uobis exhibere sum paratus, & tam breuis moræ, & mei re-

dítus. Quinetiam, ſi cordi fuerit, obſidem pro me relinquam Agapetum. CLO. O ſceleſtum, eum ne, quem relinquere in terris ſuperſtitem ſemper tibi in uotis erat? MEGAP. Olim is erat animus, nunc autem, quod melius eſt, uideo. CLOT. Veniet & ille tibi haud ita multo poſt, abeo, qui nunc regem agit, è medio ſublatus. MEGAPEN. Cæterum illud ſaltem non negabis ô Clotho? CLO. Quid hoc tandem eſt? MEGAP. Equidem ſcire geſtio, ut ſeſe res mea habitura ſit poſt me. CLOT. Auſculta, tametſi, ubi audieris, ſat ſcio, animo magis angeris. Principio uxore tua Midas ſeruus potietur, quam iam antè quoque non ſemel conſtuprauerat. MEGAPENT. Ille ne ſceleroſus, quem equidem dum uxori gratificari ſtudeo, manu miſi. CLOT. At filia tua in pellicum gregem, eius qui iam tyrannidem exercet, adnumerabitur. Porrò imagines & ſtatuæ, quas olim ciuitas tibi erexit, iam euerſæ omnes, ſpectantibus riſum mouent. MEGA. Hoc mihi expedias uelim: nullus amicorum meorum illis, qui hoc faciunt, obſiſtit? CLOT. At quiſnam tibi amicus erat, aut ex qua cauſa iuſta quempiam tibi conciliaras? Neſcio quòd qui uos uelut deos adorant, & quæcunq; uel feceritis, uel dixeritis, laudant: aut timore, aut certè ſui compendij ſpe ea omnia faciunt. Nimirum imperij ipſius amici, ac interim tempori ſeruientes. MEGA. Atqui ſi quando in conuiuijs ex more uinum libarent, magna uoce omnia mihi bona precabantur, adeo ut ſi fieri poſſet, unuſquiſque eorum etiam pro me mortem ſubire paratus eſſet. In ſumma, per nihil aliud, quàm nomen meum iurabant. CLO. Propterea ex cœna, quam heri cum quodam eorum cœpiſti, ſtatim mortem oppetiiſti. Nam poculum tibi poſtremo temperatum, huc te demiſit. MEGAPEN. Hoc illud eſt, quòd amarum quiddam guſtaram. Sed quid ex eo ſcelere ſibi uoluit? CLO. Nimis multa percunctaris, quæ iamdudum inſcendendi tempus fuiſſet. MEGAPEN. Vnus adhuc reſtat ſcrupulus, qui me omnium maximè ſollicitat, cuiusq; gratia in uitam uel tantillum reſpicere geſtiebam. CLO. Quid hoc tandem eſt, ingens enim aliquod foreapparet? MEGAPENT. Carion famulus meus ſtatim, ut me mortuum aduertit, circa ueſperam conclaue, in quo iacebam, ingreſſus, cum deſerta omnia offendiſſet (neq; enim quiſquam mei curam gerebat) attractis foribus tanquam nemo adeſſet, pellicem meam Glycerium ſubegit, cum qua opinor, iam multo ante rẽ habere conſueuerat. Poſtea uero cum iam animum uoluptate expleſſet, oculis in me defixis: Tu quidem, inquit, homuncio ſceleſte, ſæpè mihi nihil commerito uerbera non pauca inflixiſti. Et cum dicto, comam mihi uellicabat, ac caput tuberibus opplebat. Tandem autem, quum rictu ampliter diducto, in me deſpuiſſet, ac ut in impiorum regionem faceſſerem, iuſſiſſet, abiuit. Ibi ego, quanquam ira ſuccendebar, tamen, quia iam frigidus & exanguis eram, hominem ulciſci non potui. Porrò ſceleſta famula, cum aduenientium quorundam ſtrepitum ſenſiſſet, ſcilicet ut me lugere uideretur, oculis ſputo inunctis, eiulando, nomenq; meum lugubri uoce inclamando, abſcedebat: quos ſi prehendero. CLOT. Quin tu minis omiſſis celeriter inſcendis? Iamdudum enim tempus, ut in iudicium concedas. MEGA. At quis contra hominem regem pronunciare audebit? CLOT. Contra regem quidem nemo. Verum contra umbram Rhadamanthus, quem in ſententijs, pro cuiuſque merito ferendis, mox æquiſſimum experieris. Quare in præſentia non amplius cunctare. MEGAP. Priuatum ſaltem, & unum ex pauperibus iſtis facias, licebit. Imò pro rege ſeruum, modo reuiuiſcere ſinas. CLOTHO. Vbi is, qui baculo armatus eſt, & tu Mercuri. Quin hominem correpto pede intrò trahitis? Neque enim uoluntarius inſcenderit unquam. MERCV. Sequere nunc fugitiue, cape hunc Portitor unà cum illo altero, atque ut malo fortiter adalligetur, cura. MEGA. Atqui conuenit honeſtiſſimo me ſedere loco. CLO. Quid ita uero? MEGAP. Quod rex fuerim, per Iouem, & ſatellites habuerim complureis. CLO. Et iniuria te

uelli-

uellicabat Carion, hominem sæuum adeo, ac intractabilem? Iam certè tyranni dem admodum acerbam experieris, nimirum huius gustato baculo. MEG. Et Gyniscus mihi baculum illidere audebit? Non ego te nuper, quòd liberius & asperius quàm pro maiestate, obiurgasses, tantum non cruci adfixi? CLO. Propterea & tu nunc hic manebis malo astrictus. MICYLLVS. Dic mihi ó Clotho, quando uobis mei nulla est cura, an quia pauper sum, propterea me postremum inscendere oportet? CLO. Tu uero quis tandem es? MICY. Equidem sum Micyllus sutor. CLO. Quid? quòd tam grauiter fers moram? Non uides quàm multa se daturum polliciatur hic Tyrannus, si uel paulũ in uitam remittatur. Vnde mirari succurrit, cur non & tibi mora sit iucunda. MIC. Ausculta rem paucis Parcarum optima. Non admodum me delectat munus illud Cyclopis, uide licet in hunc modum pollicerí.

Post omneis alios, tandem ipse uorabitur Vtis.

Siue enim primum siue postremum, ijdem me dentes manent. Sed enim neq; aliàs meæ res, ut diuitum se habent. Nostra enim & illorum uita (quemadmodum aiunt) perpendiculo inter sese distant. Quandoquidem tyrannus, qui in uita horrendus omnibus & suspiciendus uidebatur, nunc auro, argento, uestibusq; exutus: tum & equis, cœnis, pueris floridis, & mulieribus formosis post se relictis, eorum desiderio nõ iniuria cruciatur, ac à tot commodis se abstrahi fert grauiter: quibus, nescio quomodo, anima ipsa, uelut glutino hæret affixa, neq; se facilè sinit auelli, ut quæ eis iamdiu inhæserit. Quin magis tanquam uinculum aliquod est infragile, cui ipsos illigari irretiriq; cõtingit, adeo, ut ubiquispiam eos abducere pararit, plorent. Ac cum in cæteris sint feroces, in hac tamẽ uia quæ ad inferos ducit, meticulosi deprehenduntur. Itaq; subinde dant terga & ad ea quæ procul in luce apud superos gerũtur, respicere gestiunt. Sicut stultus hic faciebat, qui non solum in itinere aufugere conabatur, uerum etiam hic mortem frustra deprecatur. At ego, ut qui in uita pignus haberem nullum, nõ agrum, non domũ magnificè extructam, non aurũ, nõ supellectilem, nõ nominis gloriam, non imagines, ad mortem expeditus meritò erã. At statim ut mihi solum innuit Atropos, abiectis & subula, & loro geniculari, tantũ crepidã quãdam manu portans uoluntarius sequebar. usqueadeo haud grauatim, ut dum præfestinandi studio subsulto, neq; calceos subligarim, neq; atramẽtum absterserim: imò uero præcurrebam, quæ ante me essent, spectare gestiens. Neq; enim à tergo mihi erat relictum quicquam, quod me uel cõuertere, uel reuocare potuisset. Et per Iouem, quæcunq; hic apud uos uideo, mirum quàm mihi placeant: nam pares honorum gradus hic dari, nec quenquam uicino præstare, res mihi omnium longè suauissima uidetur. Deinde coniecturam facio, ne æs quidem alienum hic à creditoribus reposci, neq; tributum cuiquam pendi, neque, quod omnium maximum est, hyberno tempore quenquam rigere, neq; ægrotare, neque potentiores in humiliores pugnos ingerere. Postremo pace consistunt omnia, & in contrarium tota uitæ ratio uersa. Siquidem nos pauperculi ridemus, discruciantur autem & plorant diuites. CLO. Ergo quum iamdudum ridentẽ te conspexerim, quid tandem sit, quod potissimum tibi risum mouerit, audire percupio. MIC. Ausculta dearum mihi maximè uerenda. Cum apud superos propter tyrannum habitarem, quæ apud eum fierent, nimis quàm accuratè inspectabam. Ac tum quidem feliciter ex æquo cum dijs uiuere mihi uidebatur. Nam cum purpuræ florẽ spectarem, & comitantium turbam numerarem, aurum ac pocula gemmis distincta mirarer, lectos argenteis pedibus suffultos stuperem, beatum planè hominem prædicabam. Ad hæc eorum, quæ in cœnam apparabantur, nidor sæpe me prurire faciebat. Iam uero quum pro maiestate in publicum prodiret, & se ipse subinde erigẽs, uelut resupinaret, obuijsq; stuporem iniiceret, cæteris mortalibus pulchrior, & fortunæ beneficio toto penè

regio cubito ſublimior uidebatur. Sed ubi iam uita functus eſſet, ipſe quidem iſtis delitijs exutus, ridiculo fuit omnibus, ego uero meam ſtulticiam multo magis ridebam, qui eiuſmodi non hominem, ſed hominis probrum, ad ſtuporẽ uſq; miratus fuiſſem, cuius felicitatem ex epularum tantũ nidore æſtimaſſem: quenque ob ſanguinem, qui Laconici maris teſtudinibus innaſcitur, beatum prædicaſſem. Neq; uero hic ſolum mihi ludo fuit, uerum etiam cum Gnipho nem illum fœneratorem gementem uiderem, & quòd pecunijs, dũ licuiſſet, uſus non fuiſſet, propriam ſortem deplorantem: imò, quòd ne ſemel quidem illis à ſe guſtatis, uerũ luxu perdito Rodochari relictis, è uiuis exceſſiſſet (hic enim quia genere proximus erat, in hæreditatem lege uocabatur) hæc inquam, cum cernerem, riſum ſiſtere nullo modo potui, præſertim recordatus, quàm in uita pallidus ſemper & ſqualidus obambulaſſet, & uultu, præ curarum magnitudine, triſti. Deinde, quòd ſolis digitis opulentus fuiſſet, quibus talenta & milliones ſupputare conſueuiſſet, ea paulatim & minutatim corradendo, quæ fortunatiſſimus Rodochares, haud ita multo poſt, fuerat egregiè diſtracturus. Sed quid iam non hinc ſoluimus? Etenim ſiquid reliquum eſt, hoc inter nauigandum ridebimus, quando & hos plorantes uidere licebit. CLO. Inſcende tandem, ut anchoram Portitor ſubtrahat. CHAR. Quid hic? quò feretur? inibi operire. Cras te prima luce traijciemus. MIC. Iniquus es ô Charon, qui me umbram iam penè exoletam relinquis. Age, age, ut lubet. Equidem tibi diem dicam apud Rhadamanthum. Hei miſero mihi, iam nauigant, at ego hic ſolus relinquor. Atqui cur non ad eos natando contendo? Neq; enim cum iam antè ſim mortuus, periculum eſt, ne denuo ſubmerſus præfocari queam. Deinde, ut maximè nauigare liceat, ne obulus quidem eſt, quo naulum reddam. CLO. Quid hoc rei ô Micylle, quin iſthic manes? haud fas eſt Micyllum iſta ratione transfretare. MICYL. Et quid ſi citius quàm uos, ripam attigero? CLOT. Nequaquam. Potius naue adacta, eum recipiamus. Tu Mercuri corripe hominem. CHAR. At ubi nunc ſedebit, cùm, ut cernis, plena ſint omnia. MERCVR. Si uidebitur, Tyranni humeris inſidat. CLOT. Quàm hoc appoſitè Mercurio uenit in mentem. Aſcende ergo, atque ſceleſti huius dorſum fortiter proculca. Nos autem proſperiter nauigemus. CYNISCVS. Aequum fuerit ô Charon, ut iam hic tibi, quod uerum eſt, detegam: Equidem obulum, quem pro traiectu debebo, ſoluere non potero, quando præter peram, quam uides, & baculum, habeo planè nihil. Cæterum ſi uel ſentina ſit exhaurienda, uel agendus remus, en tibi adſum paratus. Porrò Charontem Cyniſci non pœnitebit, dum modo agilem & firmum dederis remum. CHAR. Remiga. Nam à te uel hoc lucri facere, fuerit ſatis. CYN. Non & cantu remiges accendere profuerit? CHA. Per Iouem, ſiquidem nauticam aliquam cantilenam tenes. CYNIS. Teneo, & quidem multas. Verum, ſicuti tute uides, obſtrepunt hi plorando, ſic ut cantus ipſe interturbetur. DIVES. Hei mihi, quæ reliqui prædia. ALIVS. Heu quàm fertiles agros. Me miſerum, qualem reliqui domum. ALIVS. Væ, uæ infantulis meis. AGRICOLA. Quis nũc uuas decerpet è uitibus, quas hoc anno plantauit? MER. Tu uero Micylle, nihil ploras? Atqui fas non eſt quenquam citra lachrymas pernauigare. MIC. Bona uerba. Nam cum ſecundo flatu nauigem, quid plorem, non uideo. MER. Attamen pro more paulìſper ingemito. MIC. Quin hac gratia, quando ita uis, plorabo: Hei mihi quot lora reliqui, hei crepidas antiquatas. Eheu marcidos calceos. Non ego infelix poſt hac à mane ad ueſperam uſq; ſine cibo peragam. Nec hyemis tempore ſine calceis & ſeminudus oberrabo, dentes præ frigoris acerbitate complodendo. Quis tandem meam habebit ſubulam? quis aciculam? Satin' lamentatum ô Mercuri? Iam enim iam ripam fermè attigimus. CHAR. Age uero prius naulum

reddite

reddite. Tu redde, ab alijs omnibus habeo. Obulum redde Micylle. MIC. Ioaris ô Charon, aut quemadmodum aiunt, in aqua scribis, qui à Micyllo obulum expectes. Ipse certè antequam huc uenissem, quadrangulus ne esset obulus, an rotundus, ne noueram quidem. CHA. Egregiam uero & quæstuosam nauigationem hodiernam. Abscedite tamen. Ego uero ad equos, boues & canes, reliquaq; id genus animalia me recipiam. nam & ea trajicere oportet. CLO. Mercuri, tu hos exceptos abducito. Equidem in aduersam ripam renauigabo, Indopatem & Heramitrem aduectura, quandoquidem hi de agrorum finibus rixando, mutuo se confecerunt. MER. Heus uos, progrediamur. imò uero omnes uno agmine me sequimini. MIC. O Hercules, quæ est hæc caligo? Vbi nunc formosus ille Megillus? Aut quo nam indicio quis Phryne formosiorem Symmachen hic dignosceret? Hic enim paria & eiusdem coloris omnia, adeo ut nihil sit neq; formosum, neque formosius. Quin palliastrum meum, quod ante hac fœdum uidebatur, æquè nunc est in precio, q̃ ipsa regis purpura. nempe quòd ambo sint obscura, ac eisdem tenebris obducta. Tu autem Cynisce ubi tandem es? CYNIS. En tibi Micylle hic adsum, sed si commodum uidetur, pariter eamus. MIC. Probè dicis, dextram mihi injice. Dic mihi, quando Eleusinijs sacris initiatus es, non tibi hæc similia uidentur illis, quæ istic fiunt? CYNIS. Rectè confers. En adeo quædam facem gestans accedit, obtuens terrificum quiddam & minabundum. An non est Erinnys? MIC. Apparet certè ex habitu. MERCVR. Excipe hos ô Tisiphone, supra mille quatuor. TISIPHONE. Atqui iamdudũ Rhadamanthus hic uos expectat. RHADAMANTHVS. Adduc ipsos ô Erinny. Tu uero Mercuri, ut est præconis munus, æditis nominibus, singulos accerse. CYN. O Rhadamanthe, per patrem te obsecro, meam caussam primum omnium cognoscas. RHADA. Qua gratia? CYNIS. Omnino gestit animus accusare quendam de malis, quæ in uita me conscio commisit. Alioqui ni prius qui sim, & qua ratione uitæ cursum transegerim, fiat manifestum, non dignus ero, cui fides adhibeatur. RHADA. Quis ergo es? CYNIS. Cynicus sum, ô præclare, professione Philosophus. RHADAM. Huc ades, & primum ad iudicium assiste. Tu uero accusatores accerse. MERCV. Si quis Cynisce huius est accusator, huc prodeat. RHADA. Nullus accedit, quanquam hoc satis non est, ô Cynisce, sed uestimenta detrahe, ut de te, notis tuis inspectis, pronunciem. CYNIS. At ubi Cynicus notis esset inustus? RHADAM. Quot scelera quisque uestrum in uita patrarit, tot notas, sed quæ non facile appareant, in anima circumfert. CYNIS. En tibi nudus assisto, quare notas quas dicis, inuestiges licebit. RHADAM. Hic per omnia est purus, præter treis quatuórue cicatrices admodum obliteratas, ac uix dum conspicuas. At at quid hoc? uestigia certè, & inustionum signa. Verum haud scio quomodo sunt deleta, imo uero in totum excisa. Quid hæc ô Cynisce? aut quidenuo purus es factus? CYNIS. Equidem rem tibi indicabo: Olim cũ per imperitiam uitiosus essem, atque hoc nomine complureis commeruissem notas, sapientiæ studio me ipse dedere cœpi. Cuius beneficio, haud ita multò post uniuersas maculas ex animo absterfi. RHADAM. Bono profecto & præsentissimo es usus remedio. Sed iam hinc in Beatorum Insulas abito (illic enim inter optimos locũ habebis) si prius Tyrannum, de quo dicis, accusaris. Alios aduoca Mercuri. MIC. Quod ad meam causam attinet, parum sanè est, & breui cognitione indiget. Iamdudũ enim hic tibi nudus adsum. Quare me introspicias, licebit. RHA. At quis tandem es? MIC. Sum Micyllus sutor. RHA. Euge ô Micylle purus es omnino, & ne punctulo quidẽ notatus. Cõcede & tu ad hunc Cynicũ. Accerse nunc tyrannũ. MER. Megapẽthes Lacydę filius prodeat. Quorsum te agis? accede, te uoco tyrãne. quin ipsum ô Tisiphone, in me-

dium profĕcis, capite in terram ſtatuto. Benè habet. Tu nunc ô Cyniſce, & hominem de ſceleribus conuince. Iam enim hic tibi propter adeſt. CYN. Principio quamuis in accuſando ne uerbis quidem opus fuiſſet, quandoquidem cuius monetæ ſit, uel ab ipſis notis agnoſcere potes, tamen quo res fiat ſole clariór, & ipſum tibi uirum detegere, ſermonēq; depingere conabor. Ac flagitia quæ ter ſceleſtus nebulo tantiſper dum priuatam agebat uitam, peregit, equidem censeo prætermittenda. Sed ubi partim hominum perditiſſimorum atq; audaciſſimorum, quos in hoc ſibi conciliarat, fauore, partim ſatelitum collecta manu, tyrannidem arripuit, plus ſexcentos indicta cauſa trucidauit. Deinde cum hac uia ſingulorum ciuium opes exhauriendo, diuitias ſummas corraſiſſet, nullā libidinis ſpeciem intentatam reliquit. Quin genus omne cum iniuriæ, tum crudelitatis in miſeros ciues exercuit, uirgines uitiando, aduleſcentes ſtuprando. Breuiter, modis omnibus in ſubditos debacchando. Iam pro faſtu, pro ſuperbia, proq; eius in obuios omneis fremitu, ſupplicium factis dignum ſumere non poſſis, quando minori periculo in ſolem, quàm in hūc defixus oculis tueri licuiſſet. Porrò noua ſupplicia & ad crudelitatem eius explendam recens inuenta, quis poterit recenſere? qui ne ab intima quidem familiaritate coniunctis abſtinuerit? Quod ſi abeo interemptos huc aduocaris, facile comperies hæc haud quaquam à me calumniandi ſtudio confingi. Imò uero non uocati & uoluntarij, ut uides, hic adſunt, ipſumq; circumſiſtentes malè urgent. Hi omnes ô Rhadamanthe, huius crudelitate uitam amiſerunt: quorum alij formoſarū uxorum gratia, inſidijs ſunt circumuenti: alij quòd liberorum ſuorum, quos ad iniuriam uiolenter abducebat, nomine ſtomacharentur, ſunt trucidati: alij, quòd opibus illorum inſidiaretur. Porrò alij, quòd boni eſſent & prudentes, quibus haud quaquam cum illius factis conuenire poterat. RHAD. Quid ad hæc dicis ſacrilege? MEG. Cædes, quas dicit, equidē perpetraui. Cætera uero omnia, nempe adulteria, læſam puberum pudicitiam, uirginum ſtupra, hæc omnia Cyniſcus falſò criminatur. CIN. Quin & horum teſtes proferam ô Rhadamanthe. RHAD. Quos eos dicis? CYN. Mercurij eius mihi Lucernam aduoca & Lectum. Hæc enim in medium progreſſa, quæ ſeſe conſcijs hic ter ſceleſtus patrarit, teſtabuntur. MER. Et Lectus & Lucerna Megapenthis huc aſſint. Benè ſane quòd obſequuntur. RHAD. Exponite ergo uos, quæ uobis teſtibus commiſerit hic Megapenthes. Tu Lecte dic prior. LECTVS. Vera planè ſunt omnia, de quibus à Cyniſco accuſatur. Me tamen ô here Rhadamanthe, hæc dicere ſane pudet, eiuſmodi ſunt, quæ ſupra me patrauit. RHAD. Itaq; eum teſtimonio tuo apertiſſime damnas, cum eius facinora ne dicere quidem ſuſtineas. Et tu iam Lucerna da teſtimonium. LVCERNA. Equidem quæ interdiu ſint facta, neſcio: neq; enim aderam. Verum quæ noctu uel in alios fecit, uel ipſe eſt paſſus, horreo dicere. Cæterum nephanda multa, & quouis iniuriæ genere ſuperiora ſæpenumerò ſpectaui, adeo ut & ipſa quidem aliquoties extingui geſtiens, oleum ultro non adhiberim. At ille, quo mihi lucem modis omnibus conſpurcaret, etiam abominandis facinoribus me inuitam adhibuit. RHAD. Satis eſt teſtimoniorum. Sed purpuram hanc exue, ut & notarum numerum conſpiciamus. Papæ, hic totus eſt liuidus & inſignis, imo præ cicatricum crebritate cœruleus. Nunc autem quo tormenti genere eſt puniendus, in Phlegethontem ne inijciēdus, an tradendus Cerbero? CYN. Minimè, ſed ſi tibi eſt cordi, nouum quoddam ſupplicium & hoc planè dignum, indicabo. RHAD. Dic modo. Nam ego tibi uel hoc nomine magnam habebo gratiam. CYN. Mos eſt ni fallor, ut qui moriuntur, ex obliuionis fonte bibant? RHAD. Eſt quidem. Sed quid tum? CYN. Hic ergo ſolus à potu arceatur. RHA. At qua gratia? CYN. Hac uia graueis ſanè & moleſtas dabit pœnas. Videlicet cum recordabitur, & qui fuerit, quantaq; apud ſuperos potentia præualuerit. In primis autem ubi delitias illas ſuas in animo

recolet

recolere cœperit. RHADA. Probè dicis. Itaq; ad eum modum damnatus esto. Et ad Tantalum uinculis alligator, semperq; in animis uersato, quæ, dum uixit, peregit iucundè.

DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI, IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

AVlicæ uitæ molestias & incõmoda oratione hac depingit Lucianus, quàmq; indigna ea sit homine, præsertim docto & liberaliter instituto, exponit. Cõfutatis etiam caussis ijs, quibus sese tuentur, qui hoc uitæ genus sectantur, & in seruitutem ultrò sese præcipitant. Exordiũ ab attentione incipit, amplificandorei magnitudinem, fidemq; faciendo dictis, ab eorũ persona, qui in eadem uita aliquandiu uixerunt. Mox & beneuolentiã captat, Timoclis, eius ad quem scribit ab officio amicitiæ, indicans se hæc propterea illi scribere, ut quia illũ iam olim de hac uita suscipienda, cõsilia agitare intellexerit, ne quid olim, si res malè cadat, et illũ consilij sui pœnitere incipiat, accusare sese possit, ut à quo admonitus, aut reuocatus nõ fuerit, præsertim quando sciat hanc uitam nõ modo per se difficilem atq; periculosam esse: ucrũ etiã homini philosopho, aut quocunq; deniq; disciplinarũ genere docto, minimè conuenire. Exordio in hunc modũ peracto, confutationẽ statim subiungit earũ caussarũ, quibus sese tueri solent qui hoc uitæ genus ultrò amplectuntur. Diluit uũt omnes eas per inuersionẽ, ostendens ea maximè uel sequi, uel negari, quæ illi cũ primis euitare, uel consequi studeant. ac postremo etiã turpe esse homini docto & ingenuo, ob solam spem uoluptatis alicuius, in uoluntariam seruitutem sese dare. Atq; hinc iam ad ipsam rem accedit, propositis per diuisionem ijs, de quibus dicturus sit. Principio igitur recenset quanta incõmoda, quantæq; molestiæ perferendæ sint, antequam in aulam recipiãris. Deinde, quæ & quanta toleranda, atq; adeo deuorãda, ubi iam receptus fueris, circa primacõuiuia, circa pactionem mercedis, circa seruitutem reliquam, quæ mox exceptũ atq; perdomitum, paulatim in contemptum adducit, & ad adulandũ impellit. Præterea & metu periculisq; inuoluit, ob quæ uxoriæ exinde querelæ, & uitæ mutatæ pœnitentia sequuntur. Atq; hæc omnia non domi solum perferenda esse indicat. uerumetiã foris, ubi interim multò sordidiora ministeria imponuntur, etiam à mulieribus, quibus æquè ac uiris adulandum est. Post hæc & circa munerum compensationes, quo pacto nuncij ac dispensatores conciliandi, & circa mercedis solutionem, quanta cũ molestia exigenda illa, quantaq; aliorũ etiam inuidia accipienda sit, & postremo, quàm ignominiosi exitus plerosq; maneant, senes iam & exhaustos, cũ clàm aut turpiter ab aula profugiunt, aut reijciuntur. Quæ omnia ad finem, uelut in tabella quadam proposita, breui sed eleganti admodum imagine depingit, & ob oculos ponit, amplificatis etiam in media passim oratione ijs, quæ maximè urgere aut commendare uoluit.

QVid tibi primum amice, aut quid postremum, quemadmodũ uulgo dici consueuit, recenseam, ex his quæ tũ facere, tũ pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos, cõuictumq; tradunt alienum, quiq; in locupletum istorũ amicitiam accersentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicitiã appellare? Nec uti enim permulta, atq; adeo pleraq; omnia, quæ illis usu soleant accidere, non per Iouẽ quod ipse ea experimento cognorim (neq; enim mihi unquam experiundi incidit necessitas, ac nequando incidat, Dij prohibeant) sed quòd complures, qui in hoc uitæ genus inciderant, apud me soliti sint commemorare: partim qui in ipsis etiam duris malis constituti, quæ & quanta ferrent, deplorabant: partim qui tanquam è carcere quodam profugi, non absq; uoluptate recordabantur cõmemorabantq; ea, quæ fuerant perpessi. Imò iuuabat reuocare ob oculos, quas ærumnas effugissent. Atque hi quidẽ digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberetur: ut qui eius sacrificij tus (ut ita dixerim) omnis omniaq; mysteria perdidicissent, cuncta cãq; ab initio ad finem

Exordium ab attentione et rei magnitudine.

Fidẽ expositione parat à conditione personarum.

finem usq; perspexissent. Hos igitur haudquaquam indiligenter, nec discitantes audire soleo, ueluti naufragium quoddam, ac præter spem obiectam salutem enarrantes. Cuiusmodi sunt isti, qui in templis deraso capite, complures simul ambulantes, immanes undas, procellas, sublatos in cœlum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulsa narrant. In primis autem geminos Castorem & Pollucem apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut alium deum quempiam repente, quemadmodum in fabulis fieri conuenit, exortum: summisq; antennis insidentem, aut iuxta clauum adsistentem: qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurum esset, ut & ipsa paulatim ac lentè solueretur: & ipsi tutò in solum descenderent, idq; ope fauoreq; diuino. Atque isti igitur per multa id genus ad præsentem commoditatem exaggerantes, commemorant: quo uidelicet à pluribus stipem accipiant: si non calamitosi modo, uerum etiam diis chari esse uideantur. Porro ij dum eas quas in tectis tulerunt tempestates referrent, atq; immanes illas undas, qui etiam decumanos fluctus, si fas est dicere: & quemadmodum primum à littore soluerint mari tranquillo: quantumq; molestiarum perpetua nauigatione sint perpessi: dū sitiunt, dum nauseant, dum salo perfunduntur. Denicq; quemadmodum infelici naufragio in cautem quampiam subundis latentem, aut in scopulum aliquem prę ruptum, & asperum illiso, fractoq; miseri ægrè enatarint, nudi, cunctarumq; rerum inopes. Hæc inquam quum referrent, mihi quidem uisi sunt permulta præ pudore subticere, uolentes q; ac scientes obliuisci. At ego etiam illa, præterea autem & alia nonnulla ex illorum narrationibus coniectans deprehendi quicquid ærumnarum cum eiusmodi conuictibus coniunctum est. Quæ quidem omnia haud grauabor optime Timocles, tibi percensere. Iam pridem enim mihi uideor animaduertisse, te de capessenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quum his de rebus sermo incidisset: mox ex his qui præsentes erant, quispiam mercenarium hoc uitę genus laudare cœpit: fortunatissimos eos affirmans, quibus contigisset horum uti familiaritate, qui apud Romanos essent optimates: tum conuiuijs adesse opiparis, idq; immunes: præterea splendidis in ædibus diuersari: tum perègrinari omnigena cū cōmoditate, uoluptateq;, alba interim in rheda (si forte libeat) resupinatos. Insuper ob hanc amicitiam, obq; commoditates quibus afficiuntur, etiam mercedē capere: id uero non mediocre uideri. Istis enim haud dubiè citra sementem ac culturam (quod aiunt) cuncta prouenire. Hæc igitur atq; id genus alia quum audires, animaduerti quemadmodū ad ea inhiaueris, quāq; auidè ad escam os apertum porrexeris. Proinde ne quid mihi certè in posterum possis imputare, neq; expostulare queas: quod quum te conspiceremus tantum unà cum esca deglutientem hamū, non reuocaremus, neq; priusquam in guttur demergeretur, reuulserimus, neq; præmonuerimus: uerum posteaquam cessasse mus, donec eo iam adacto atq; infixo trahi iam, ac uiduci conspiceremus, tum quum nihil opis afferri posset, frustra adesse nos atq; illachrymari. Hæc inquam, nequando possis dicere; quæ si dicantur, meritò profectò dicantur, neq; à nobis refelli possent, quo minus peccasse uideremur, ut qui prius ista nō indicassemus? audi nunc ordine omnia. Acrete quidem ipsum cuiusmodi sit, quamq; nullū habeat exitum, non intus medijs in sinibus inuolutus, sed foris tutò atq; per otium ante contemplator, unci æris aculeum, reflexā hami aciem, ac tridentis cuspides manu tētans, malaq; admotas experiens. Quod nisi uehementer acuta, nisi sic illigantia, ut effugiendi nulla sit facultas, nisi dira uulnera facturа uideant, acriter trahentia, & inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter formidolosos, atq; ob id etiam pauperes, famelicosq; adscribito: ipse uero sumpta fiducia, uenatū istū, si uidetur aggreditor, Lari in morem totam escam hiatu deglutiens. Atque in uniuersum quidem forsitan tua causa omnis hic sermo dicetur. Quanquā nō so

Amplificatio ex contrario

Beneuolētiæ captatio à persona eius cui scribit instituto, et sua erga illum beneuolentia.

Assęueratio.

lum

lum de uobis philosophis, aut his quicunq; uitæ institutum sibi delegerunt cum uirtutis studio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, musicis: breuiter de omnibus, qui in doctrinæ professione uersari, quæstumq; facere proposuerunt. Cæterum quum omnia sint inter istos communia, eademq; prorsus accidant omnibus, palàm est philosophorum conditionem non esse à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius ista contingere, quum sint cum alijs communia, si ij qui conducunt, non alijs præmijs eos quàm reliquos dignos iudicent, nihiloq; magis quàm cæteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpam potissimum in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciunt: deinde in eos, qui talia sustinent. Ego uero culpari non debeo, nisi forte ueritas & libertas in commemorando reprehensionem mereatur. Ac reliquũ quidem hominum uulgus, puta palæstricos quospiam, aut adulatores imperitos, sordidoq; animo, ac suopte ingenio humiles & abiectos homines, ne operæ precium quidem fuerit ab eiusmodi conuictu dehortari, quippe nequaquam obtemperaturos: neq; rursum æquum sit illis uitio uertere, quod non relinquant suos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eam uitæ rationem accommodati, factiq;, neq; ea uidelicet indigni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, & in quo sese exerceant, adeo ut si quis eam uitam illis adimat, ignaui illico, consilijq; inopes, desidiosi atque inutiles reddantur. Quam ob rem nec ipsi rem aliquã indignam patiantur, nec illi contumelioſè facere uideantur: si (quod aiunt) in matellam imminxerint. Etenim ad eas ipsas contumelias iam inde initio præparati, conferunt sese in familiam, atq; hæc sola illis ars suppetit, ferre & perpeti quicquid acciderit.

Amplificatio à personæ officio.

A collatione p[er]onarum & cæterorum, qui in aulis seruiunt.

Cæterum eruditorum nomine, de quibus instituera[m] loqui, meritò indignandum, enitendumq;, ut quàm maximè fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem rectè facturus, si quibus de causis se quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas causas excussero, parumq; idoneas, atq; efficaces esse demonstrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripietur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur plericq; paupertatem & rerum necessariarum inopiam proponunt: atq; eam umbram satis idoneam existimant, qua suum factum prætexant, quòd ultrò ad eam uitam accesserint. Ac sibi sufficere credunt, quum aiunt, se quidam ignoscendum facere: qui id quod est in uita molestissimum, nempe paupertatem, studeant effugere. Postea in promptu Theognis, atque illud plurimum in ore:

Accedit ad causã, & primo cõstatis causis, q̃bus plerique addu cti seruiũt, in stitutũq; suũ defendunt.

Nam quemcunq; utrum paupertas enecat.

Paupertas prima Causa.

Et si quæ alia terricula abiectissimi quique poetæ de paupertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uerè contingere, non admodum anxiè cum eis de uehementer amplectenda libertate disceptarem. At postea quam eiusmodi quædam accipiunt, cuiusmodi sunt ægrotantium alimenta (quemadmodum egregius ille dixit orator) qui queant effugere, quo minus in hoc ipsum parum rectè sibi consuluisse uideantur, nimirum semper illis manente eodem uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas, semper accipiendi necessitas, nihil q̃d seponatur, nihil supersit quod reseruetur. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuersum etiam capiatur, prorsus omne insumitur, ita tamen, ut ne id quidẽ in usus sufficiat. Rectius autem futurum fuerat, si nequaquam causas eiusmodi comminiscerentur, quæ paupertatem seruant alunt̃q;, atq; eatenus duntaxat opitulant̃, uerũ quæ illam tandem aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quum diceres eam in altum mare, ac præruptis de scopulis præcipitem dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, cũ semper mercede conductus mereat, hoc ipso sese arbitretur aufugisse paupertatem: nõ uideo quì fieri possit, quo minus

Dilutio per Inuersionem.

Cõmonitio à contrario.

hic

hic ipſe ſeſe fallere uideatur. Rurſum alij negant ſeſe paupertatem formidatu-
I. Cauſſa. Cõditio uitæ uel ætas uel ualetudo corporis. ros, ſi modo reliquorum hominum in morem poſſint ſuo labore, ſuaq; induſtria ſibi uictum ſuppeditare. At nunc ſibi fractas eſſe corporis uires, ſeu ſenio, ſeu morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; commodam confugere. Age igitur, inſpiciamus num uera prædicent, & num ea quæ dantur ex facili illis ſuppetant, non multo, neq; adeo maiore labore conſtent, quàm uulgo ſuus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra ſudorem, nullo negocio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc abſint à uero, iſtud profectò dignum eſt, ne dici quidem ſatis poteſt: tantum laborum, tantum ſudorum in eiuſmodi conuictibus exhauriendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par ſit, quippe quum quotidie ſexcenta non deſint negocia, quæ corpus conficiant, adq; extremam uſq; defectionem delaſſent. Verum hæc ſuo loco dicemus, quum etiam reliquas illorum incommoditates commemorabimus. In præſentia ſat erat oſtendere, qui ſe aiunt hac de cauſſa in ſeruitutem addicere ſeſe, ne iſtos quidem uera dicere. Supereſt iam ut eam cauſſam referamus: quæ quidem ut eſt ueriſſima, ita ab illis minimè profertur. Nempe
Dilutio per inuerſionem.
III. Cauſſa. Spes uoluptatis diuitiarũ ipſos uoluptatis gratia, & amplis illis ſpebus incitatos, ultrò inuadere familias diuitum, auri argentiq; uim & copiam admiratos: præterea quòd felices ſibi uideantur ob conuiuia, reliquas eius uitæ delitias: ſperantes futurum, uti mox, remine uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum ſunt quæ illos adducunt; atq; ex liberis ſeruos conſtituunt. Non rerum neceſſariarum uſus, quem præterexebant: ſed rerum non neceſſariarum cupiditas, atq; ingentium illarum & amplarum opum admiratio. Enimuero quemadmodum miſeros iſtos, atq; infelices amantes, callidi quidam & ueteratores amaſij receptant & faſtidienter ducunt, lactantq; uidelicet, quo iugiter amantes, ambiant ipſos atq; inſeruiant. Cæterum ex amoris fructu, ne ſummo quidem oſculo impertiunt. Intelligunt enim copia facta diſſoluendum amorem. id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; ſui copiam ſubtrahunt. Alioqui ſpe ſemper retinent amantem: metuentes, ne deſperatio minuat cupiditatis ardorem: amantemq; ab ſe alienet. Proinde ſemper arrident, pollicenturq;, ſemper facturi ſunt, ſemperq; gratificaturi: ſemperq; ingentium ſumptuum rationem habituri: donec imprudentes ambo ſenuerint, atq; utriq; iam præterierit ætas: huic ad amandum, illi ad dandum. Atq; ita omni uita nihil illis peractum eſt ultra ſpem meram. Atqui uoluptatis cupiditate nihil non ferre, id quidem forſitan non uſqueadeo uicio uertendum: quin magis uenia danda, ſi quis uoluptate capiatur, & hanc undequaq; conſectetur, quo poſſit ea potiri: quanquam turpe forſan ac ſeruile, ſi quis ea gratia ſemet in ius tradat alienũ: propterea quòd uoluptas, quæ ex libertate percipitur, multo ſuauior eſt, quàm ea quam ille libertatis iactura ſectatur. Attamẽ hoc quoq; aliquo pacto ignoſcendum illis ſit, ſi modo conſequantur. Verum enimuero ob ſolam uoluptatis ſpem, multas perferre moleſtias, equidem & deridiculum arbitror, & ſtultum: maximè quum uideant labores certos eſſe, manifeſtos & ineuitabiles: porrò illud quod ſperatur, quod quidem nihil aliud tandem eſt quàm uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigiſſe. Præterea autem, nec ueriſimile uideri, ut contingat aliquando, ſi quis modo rem recta reputet uia. At Vlyſſis quidem ſocij, dulci quadam guſtata loto, reliqua negligebant, ac præſenti uoluptate deliniti, honeſta contemnebant, ut non prorſus cum ratione pugnarit in illis honeſtatis obliuio: nimirum animo uoluptatis illius ſenſu occupato. Verum ſi quis famelicus alij cuipiã loto ſeſe ingurgitanti, neq; quicquam inde impertienti, aſſiſtat, idq; ſolam ob ſpem, quòd credat fore, ut & ipſi aliquando deguſtandam lotum porrigat: aſſiſtat, inquam, ad hunc modum, recti atq; honeſti oblitus, dij boni quàm hoc ridiculum, planeq; uerberibus quibuſdam Homericis dignum. Ergo quæ iſtos ad diuitum conuictum adducunt, & quibus impulſi
Dilutio I. Quòd neq; hæc illos perficiat, argumento à ſimili amplificato
II. Argumentum ab inhoneſto per hypotheſin.
Amplificatio p collationem à contrario.

pulsi sese illis dedunt, ad quodcunque lubitum fuerit utendos, hæc sunt, aut his fermè simillima. Nisi si quis & illos commemorandos esse iudicat, quos hæc una res ad id commouet, quod glorioſum arbitrantur, cum illustribus atq; opulentis uiris habere consuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq; præclarum ac magnificum supraq; plebem esse existiment. Nam ego quidem, quod ad me propriè attinet, recusarim uel cum Persarum rege conuiuere duntaxat, conuictorq; uideri, si nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaq; caussa eius uitę susc̃ipiendæ sic illis habeat, age iam consideremus apud nosmetipsos: primum cuiusmodi sint illis perferenda priusquam admittantur, priusquam obtineant. Deinde cuiusmodi in ipsa iam uita constituti patiantur. Postremo quæ tandem catastrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neq; enim illud dicere possunt: hæc tametsi molesta sint, tamen assuescì facile, neq; ad id multo opus esse labore, sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factu fore facilia. Imo necesse est, ut primum diu sursum ac deorsum curſites, mane excitatus assiduè proforibus ob uerseris, ut perdures, quum protuderis, quum excluderis, quum improbus interdum atq; importunus uideris, cum ianitori malè Syrissanti, ac nomenclatori Libyco subnceris, quumq; nominis tui memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiam uestitus tibi est apparandus suprà tuæ rei facultatem, pro dignitate eius cuius conuictum ambis, delegendus color, quo ille potissimum gaudeat, utine discrepes, nęue oculos illius offendas. Postremo uti gnauiter assectere ne cesse est, uel antecedas potius, à famulis protrusus, ac ueluti pompam quandã expleas. at ille interim complures iam dies ne aspicit quidem te. Quod si quando res tibi felicissimè uerterit, si te respexerit, si accersiuerit, dixeritq;, quicquid illud fuerit, quod illi fortè in buccam uenerit, tum deniq;, tum plurimus sudor, tum multa oculorum caligo, tum intempestiua trepidatio, tum sannæ eorũ qui adsunt, hæsitantiam tuam ad perplexitatem ridentium. Qua quidem nõ raro accidit, ut quum oportuerit respondere, quis fuerit rex Achiuorum, mille naues illis fuisse respondeas. Atq; id si qui sunt modesti pudorem uocant: immodesti timiditatem nominant: improbi insciti am. Ita fit, ut tu primam hanc diuitis comitatem, tibi periculosissimam expertus, ita discedas, ut tantam animi tui imbecillitatem ipse condemnes. Porrò ubi multas iam noctes, insomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helenæ gratia per Iouem, neq; ob Priameia Pergama, uerum spe quinque obulorum, contigerit autem & deus quispiam tragicus, qui tibi sit auxilio: iam illud restat, ut exploreris ex curiarisq;, num literas nc ris. Atq; ea quidem disceptatio non iniucunda est ipsi diuiti: quippe qui laudatur interim, ac felix esse prædicatur. Cæterum tibi uidetur, de uita ipsa, deq; omni fortuna tum certamen esse paratum: propterea quòd tibi uenit in mentem, idq; meritò, futurum ut alius nemo sit admissurus, si prius ab hoc reiectus ac repudiatus uideare. Interim in uarias curas distrahari s oportet: dum inuides ijs qui pariter ex æquo tecum examinantur. Finge enim & alios esse, qui eiusdem fortunæ tibi sint competitores: te uero tibi uideri cuncta parum absolutè respondisse, metuentem interim simul & sperantẽ ac miserè de illius uultu pendentem: qui si quid parum probet eorũ quę dixeris, periisti. Sin arridens auscultat, hilare scis & spe bona fultus consistis. Porrò consentaneum est, esse non paucos, qui tibi aduersentur, atq; alios in tuum locum uelint inducere. Horum unusquisq; clanculum uelut ex insidijs in te iaculatur. Iam uero illud considera: quale sit uirum promissa barba, cana coma, examinari, nunquid bonæ rei didicerit, & alijs quidem didicisse uideri, alijs secus. Superior interim uita, & omnis anteacta ætas tua curiosius disquiritur. Quod si qs aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de causa prouocatus te deferat, & adulterę dicat uel pęderastę: is protinus, iuxta uetus illud prouerbium, ex Iouis tabulis testis. Porrò si pariter omnes bene de te prædicent, suspecti, leues, ac largitione

IIII. *Causſa. Gloriæ cupiditas, quã cõſtat regeſtione eorũ quæ pſtrẽda ſunt.*

Propoſitio ſequentis orõis p diuiſionem

I. *Quæ faciẽda ferendaq; anteq; in familiã admittantur*

I. *Salutatio & aſſectatio.*

II. *Exploratio uitæ. & an idoneus ſatis ſit.*

III. *Inuidia cõpetitorũ et delationes. Amplificatio à conditione perſonæ.*

redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi conſtent oportet. Nihil pro-
Tranſitio cũ amplificatiõe gratulatiõis. ſus ſit, quòd tibi queat obſiſtere, alioqui nũquam obtinueris. Age ſanè, hoc quo-
que contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi feliciter ceſſerunt, & proba-
uit ipſe doctrinam tuam, & amicorum præcipui, quibuſcũ ille huiuſmodi in re-
bus plurimam habet fidem, non dehortantur. Adhæc uult etiam uxor. Non re-
feratur domus præfectus, neq; item diſpenſator. Nemo tuam inſimulauit uitã,
dextra omnia & omni ex parte benè promittunt ſacra. Viciſti igitur ô fortuna
te, & coronatus es Olympia. Quin Babylonem magis cepiſti, aut Sardium ar-
cem occupaſti. Habebis copiæ cornu & gallinaceum lac emulgebis, iam ſanè
par eſt, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicet, & quæ laboribus tantis
reſpondeant, ne corona tua frondea duntaxat ſit, ſimul ut merces haudquaquã
contemnenda præſtituatur, eaq; commodè ad uſum citraq; negocium perſo-
luatur, utq; reliquus item honos tibi præter miniſtrorum uulgus ſuppeditetur.
Cæterum à laboribus illis, à luto, à curſitationibus, à uigilijs, in ocium te recipi-
as, uti id quod uulgo ſolent optare mortales, porrectis pedibus dormias, nihilq;
iam facias præter ea ſola, quorum gratia primum receptus es & in quæ condu-
ctus, ita enim cõſentaneum fuerat Timocles, neq; ingens malum erat futurum,
ſi quis ſubdita ceruice ferat iugum, leue nimirum & portatu facile, quodq; eſt o-
mnium maximum, auro illitum. Atqui longè ſecus res habet, imo nihil horum re
perietur. Siquidem in medijs iſtis id genus conuictibus, ſexcentæ res accidunt,
uiro ingenuo neutiquam tolerandæ. Quæ quum audieris, ipſe tecum ordine re-
putato, num quiſquam ea perpeti queat, cui quidem cum eruditione uel mini-
II. mum commercij fuerit. Exordiar autem, ſi uidetur, à primo conuiuio, unde
Quæ in ipſa aula receptis iam ſuſtinenda ſint. conſentaneum eſt, te conſuetudinem illam auſpicaturum. Primum igitur, ad-
eſt tibi quiſpiam, qui te iubeat ad conuiuium accedere, famulus non incomis,
qui tibi prius placandus, datis in manum, ne uidearis inciuilis, ut minimũ quin-
que drachmis. At ille Acciſſans, ſeq; quum maximè cupiat, cupere diſſimulans:
Apage, inquit. Egóne quicquam abs te? Addit & illa, abſit, dij prohibeant. Tan
In ſolentia cõ uiuiorum. dem flectitur atq; obtemperat, ac diſcedit, te latè diducto rictu ſubſannans. Tu
porrò nitida ſumpta ueſte, mũdiſſimeq; cultus, lotus accedis, ſollicitus interim,
ne prior alijs aduenias: nam id inurbanum, quemadmodum poſtremum uenire, graue. Proinde media inter utrunq; obſeruata oportunitate ingrederis, tecq;
ſanè quàm honorificè excipiunt. Tum arrepta manu te quiſpiam iubet accum-
bere, paulò ſuprà diuitem, inter duos fermè ueteres amicos. At tu perinde atq;
in Iouis ædes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur, ſuſpen-
ſus inhias, propterea quòd noua tibi atq; inuiſa ſint cuncta. Interim familia te
ſpectat, omnesq; qui præſentes ſunt, quid agas obſeruant. Neq; uero ea res cu-
ræ non eſt ipſi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negocium dede-
rit, ut oculis obſeruent, quemadmodum te geras in pueros aut in uxorem, nũ ſub
inde ex obliquo reſpectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, ſimulatq; te uident pro-
pter imperitiam ad ea quæ fiunt attonitum, ac ſtupefactum, derident clanculũ,
coniectantes te nunquã antea apud alium quempiã cœnaſſe, nouumq; tibi eſſe,
ut mantile apponatur. Proinde, ſicuti ueriſimile eſt, præhæſitantia ſudes opor-
tet, ac neq; cũ ſitias, audeas potum poſcere, ne uinoſus uideare: neq; uarijs appo
ſitis opſonijs, & in ordinẽ quendam extructis, ſcire poſſes, cui prius aut poſteri-
us manum admoueas. Quare ad eum qui proximus accumbit reſpectes neceſſe
eſt, atq; eundem imitatus, conuiuij rationem & ordinẽ diſcas. Alioqui anceps ſe
des, & uarians, animoq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur ob-
Amplificatio & cõſequẽtib. ſtupeſcens. Atq; interim quidẽ, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim
& eboris, tantasq; delicias. Interim tuam ipſe deploras infelicitatem, qui quum
nullius ſis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquam & illud in mentem uenit,
fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas uitam, quippe qui ſis om-

nibus

omnibus delitijs illis fruiturus, cunctorumq; ex æquo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturũ. Quin & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio arridẽtes, suauius in posterum hoc uitæ genus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in ore habere;

Haud uitio uerti debet si Troia pubes.
Armaticq; simul Danai, sub Marte laborum
Pondera tanta ferant: Ob tantam uidelicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiunculæ ad bibendum. Ac postulato perquam ingenti scypho quispiam, præbibit tibi, præceptorem, aut aliud quiddã denicq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respondere, propter eiusmodi morũ imperitiam ignoras, iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Cæterum ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in te concitauit, è quibus nonnullos iamdudum tuus accubitus clanculum urebat, quod modo cum aduenaris, ijs anteponare, qui multos annos seruitutem exhauserint. Protinus itaque talia quædam de te inter illos dicta feruntur: Illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur. Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid habent, quamobrem nobis debeant anteponi? Num mirificam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula quædam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non uidisti, quantum biberit, quemadmodum cibos appositos auidè corripiens deuorarit? Homo inelegans, ac fame enectus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit albo pane fatura-
tus, multo minus alite Numidica, aut Phasiano, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porrò tertius, fatui, inquit, priusquam quinq; abeant dies, uidebitis hunc nihilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc quidem non secus atq; calcei noui solent, in precio est, & habetur charus: uerum ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoq; deformatus, tum miserè sub lectica abijcietur cimicibus, quemadmodũ nos, oppletus: Atq; inter illos talia permulta de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tũ etiam ad calumniandum insimulandumq; te incitantur. Omne igitur illud conuiuium tui plenum, ac plericq; de te sermones. Tu uero propter insolentiam atq; insuetudinem plus quàm sat est, hauris uini tenuis & acris, coq; iamdudum aluo tibi cita discrutiaris: uerum neq; decorum tibi ante alios è conuiuio discedere, neq; rursum manere tutum. At producta interim in longum potatione, dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur in conuiuium (nam uniuersum fortunæ suæ strepitum tibi cupit ostentare) non mediocriter discrutiaris, cui non liceat, neq; uidere quæ geruntur, neq; auscultare, si quis uoce citharáue canat egregiè dilectus adolescentulus. At laudas tamen inuitus: cæterum animo illud optas, ut aut terræmotus repens ortus ea cuncta discutiat, aut incendium aliquod renuncietur, quo simul cõuiuium tandem aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet & suauissimum conuiuium, quod mihi quidem haud quaquam suauius sit cepis, candidoq; sale, libere quum uelim ex his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi cõmemorem ructus acidos, quin deinde sequũtur, ut ne nocturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo præsentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considere iusso, sic loqui incipit: Facultates nostræ cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quam nullus in his fastus, sed citra ostentationem, moderata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Si autem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculum profecto, si quum charissimam possessionum mearum partem, puta meam ipsius uitam, aut per louem, liberorũ etiam (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex æquo dominum ac possessorem existimem. Cæterum quando certi quippiam est præfiniendum, equidem uideo uitæ tuæ frugalitatem, & animum paucis

Ab æmulatione & inuidia aliorum.

A periculo ualetudinis.

II.

Pactio mercedis.

contentum. Neq; non intelligo haud mercedis adductum spe, te in nostram uenisse familiam: uerum aliarum gratia rerũ, puta nostræ in te beneuolentiæ causa, tum honoris, qui tibi præter omnes continget. Attamen præfiniendũ est aliqd. Quin ipse magis quod uidebitur statuito, habita ratione, uir amicissime, munerum etiam illorum quæ quotannis festis diebus à nobis acceptu rus uideris. Neq; enim uel ista nobis fuerint neglectui futura, etiam si nunc hæc pactione non cõplectamur. Scis autem complures per annum eiusmodi munerum occasiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirũ præmium nobis præscribas. Præterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicens, totumq; te uaria spe labefactans, mitem tibi ac tractabilem reddidit. Tu porrò qui dudum talenta, ac multa nummũ millia somniaras, solidos agros, & familias, sentis quidem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniam: nihilominus blanditur tibi pollicitatio tamen, atq; illud: communia futura sunt omnia, ratum & uerum fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta:

Summis è labijs, non imò è corde profecta.

Tandem præ pudore ipse statuendi ius defers. Verum ille facturum sese negat. Cæterum ex amicis præsentibus quempiam in eo negocio ueluti medium interceder e iubet, qui salarij modum pronunciet eum: qui neque ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus: neque rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atq; is seniculus quispiam, diuitis æqualis, unà cum illo à pueris adulando educatus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui primum contigerit, quod pluribus miserè cupientibus, uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut communes penates habeas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Crœsi talenta, tum Midæ diuitias superat, si modo modestus esse noris. Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupijssent, etiam si quid ultrò dandum fuisset, gloriæ duntaxat caussa, cum isto uiuere, & familiares apud hunc atq; amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædicem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantum accipias, simulq; pronunciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neq; enim iam possis effugere, quum intrà retia tenearis. Frenum igitur recipis, mussitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quod nõ admodum te torqueat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quod te conspiciant intra cancellos uersantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorsus præclaris illis opibus delitijsq; domesticum quendam ac familiarem esse factum. At ipse nondum uidere potes, quam ob rem illi te felicem existiment, nisi quod gaudes tamen teq; ipse fallis, semper futura meliora fore existimans. Cæterum contrà atq; speraris euenit, & quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negocium procedit, in singulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim ueluti in luce dubia, tum demum dispiciens intelligere incipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, quàm ampullas quasdam inauratas, labores autem esse graues, feros, ineuitabiles, ac perpetuos. Sed qui nam isti sint, forsitan me rogabis. Neq; enim uideo inquies, quid in hac consuetudine sit adeo molestum, neq; intelligo ista quę commemoras, gra-

III. Seruitus cõsequens cõditionẽ acceptã.

uia atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie, non molestiam modo negocij perpendens, uerum fœditatem, humilitatem, prorsusq; seruilitatẽ, ue'i præcipuè interim considerans. Principio meminer is ex eo tempore, te iam neque liberum, neque ingenuum posse uideri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatem,

pro-

progenitores ante limen relinquere, quũ in huiusmodi seruitutẽ temetipsum addicens in ædes ingrederis. Siquidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaq; (tametsi nomine ipso grauiter offenderis) seruus inquam, uelis nolis, futurus es: neq; uni⁹ seruus, uerum complurium, operamq; seruilẽ præstare cogeris, obstipo capite, à diluculo in uesperam usq;, idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quod ne placebis quidem admodũ, neq; domino satis facies, neq; ab illo magnifies, ut qui nõ à puero fueris ad seruitiũ institutus, sed sero didiceris, atq; ætate multum aliena cœperis ad id erudiri. Excruciat autem te pristinæ libertatis memoria, animo recursans, facitq; ut interdum resilire conere, reluctéris q;, atq; ob id ipsum fit, ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi fortè illud tibi ad libertatem sufficere putas, quòd non fueris Phyrria aut Zopyrione patre prognatus: aut quòd non sic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egregie, cum instante nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij seruuli protendis, capisq;: quodcunque illud tandem est quod datur, hæc uidelicet est auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipsius sui fuerit præco, quiq; ipse ultrò sibi multo tempore dominũ ambierit. Age iam ô sceleste (cur enim non dicam, præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigandum captum, aut si quis prædo in seruitutem tradidisset, teipsum deplorares, tanquam indignam fortunæ iniuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbè ferres, &, ô terra, ô dij, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obulos, id ætatis in qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuum fuisset, iã ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sapientia ultrò adductum uendideris, nihil illa reueritus, quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristotele disseruntur, quũ libertatem laudant, seruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines assentatores, & emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum illis æstimaris, quum in tanta Romanorũ turba, solus peregrino in pallio uersaris, quũq; Romanam linguam perperam ac barbarè sonas: præterea, quum agitas conuiuia tumultuosa, magna hominum turba conferta, quorum pleriq; collectitij, quidam sunt & improbi? Atq; inter hos laudas odiosè, bibisq; præter modum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, discussa ab oculis dulcissima somni parte, unà sursum ac deorsum circuncursas, hesterno luto etiamdum tibijs adhærente? Vsq; adeò ne te lupini, aut holerum agrestium tenuit penuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per desperationem ad ista deuenires? Haud puto. Quin potius palàm est, te, non frigidæ aquæ, neq; lupini, sed bellariorum, atq; obsoniorum, uiniq; odora ticupiditate captum eò uenisse. Quæ dum lupi piscis in morem auidius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fauces transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantiæ, gulæq; autoramenta. Ac perinde atq; simia à trunco reuinctus collo, reliquis quidem omnibus risui es: at ipse tibi delitijs affluere uideris, cui contigerit, affatim expleri caricis. Cæterum libertas, ingenuitas, unà cum ipsis gẽtilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta, atq; istarum rerũ ne memoria quidem ulla: quanquã hoc quoq; ferendum, si uita ista cum hac turpitudine duntaxat esset coniuncta, quòd è libero seruum uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa seruorum colluuie communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur, leuiora sint his, quæ Dromoni aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat te in familiam suam accersisse sese, perquàm exigua illi cura est. Quid enim (ut dici solet) commercij asino cum lyra? An non uides uidelicet, quàm miserè macerentur immodico desiderio, uel Homericæ sapientiæ, uel Demosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonicæ sublimitatis? Quo-

Obiurgatio amplificata à minori et à sonæ qualitate

Amplificatio seruitutis ab accidentibus & causse inuersione.

rum me hercle ex animis si quis aurum, argentum, atq; harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquum, præter fastum, molliciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiam. Atq; ad ista nihil prorsum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propendet à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam & uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græconico decenter amictus es, norunt q; iam omnes te grammaticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrũ ille sibi putat, ut & eiusmodi quispiam, ante ambulonum suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurũ enim hac re, ut Græcanicarũ disciplinarũ studiosus reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neq; rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neq; absis unquam, uerũ ut diluculo relictis stratis, in famulitio temet exhibeas conspiciendum, neq; locum in acie deseras. Porrò ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid fortè in mentem inciderit, de hoc te cum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidem ingrediens, incuriũs sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq;, nunc descensim (nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, cõfabulante, quum tibi interim locus desit, ubi uel assidere queas, librum uidelicet stans in manũ sumis, quoq; fallas tædium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemq; nox occupauit, incommodè totus intempestiuè, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis, haud perinde de inceps in precio habitus, neq; conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaq; in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum maluæ solũ, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur abijs qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus. Audi iam & aliud contumeliæ genus. Quid quòd ne ouum quidem soli tibi apponitur. Neq; enim conuenit, ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atq; ignotis ministrantur, quãdoquidem hæc tua sit inscitia atque inurbanitas. Neq; auis eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs, uerum diuiti illi pinguis & succulenta, tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atque insipidus, non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibriumq;. Neq; uero raro fit, ut siquando desit alibi, minister repente te inspectante submoues ea, quæ tibi erant apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod siquando interim dissecetur, uel porca fœta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe Promethei partẽ feres: nempe ossa adipe circunte cta. Namq; quòd ei qui supra te accumbit patina sinitur adstare, quoad satiatus repudiet, te contrà tam celeriter prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuiq; tãtum insit bilis, quantum uel ceruis adest? Atq; illud equidem nondum dixi, quod reliquis suauissimum acuetustissimum uinũ bibentibus, tu solus malum quoddam & pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro argentóue bibas, ne colore prodente, palàm fiat, te usq; adeo contemptum neglectumq; esse conuiuam, quanquàm benè tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatem usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposcerís, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discruciẽt, imò nihil esse fermè, qd non sit acerbũ, maximè quũ tibi cinædus aliquis antefertur, qui in pluris te fiat is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit. Alexandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria subministrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quo-

IIII. Quotidianus uictus.

V. Contẽptus et reiectio post Cinædos & saltatores.

quopiam conuiuij latibulo tectus, præcp pudore abstrusus, suspiras, uti coniectandum est, tecp ipsum deploras, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne pauxillulum quidem leporis ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas cantiones: aut si id non contingit, ueleam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas dignè canere. Vides enim quibus in rebus situ est, ut quis efferatur, plurimicp fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quocp, aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere, qui amplas hæreditates, qui imperia, qui cumulatas opes pollicentur. Quando quidem hos quocp uides nõ mediocriter à diuitibus amari, plurimicp fieri. Eocp uel unũquodlibet horũ fieri percupias, uti ne prorsus reiiculus, atcp inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidem docilis es infelix: proinde submittas te oportet, mussitescp tacitus feras, clàm apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium non laudaris puerũ heræ saltantem, aut cithara canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impendet. Quapropter terrestris in morem ranæ sitiens uociferaris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin læpicule, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæcp multam sapiat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiascp, unguentis collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem id temporis nõ dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositacp corona, ipsi & bibunt, & edunt apparatas epulas. Porrò si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintcp illi uel pueri formosi, uel uxor puella: necp tu prorsus à Venere Gratijscp fueris alienus, profecto nõ satis tuta res, necp periculũ negligendum: propterea quòd regis plures sunt oculi, qui quidem non uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cumulum, ne cõniuere uideantur. Quas ob res uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiuijs fieri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam conijcientem oculos: moxcp alter eunuchus, cui iamdudum arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuio, ubi paululum dormieris, ad galli cantum expergefactus: O me miserum inquis, ô infortunatum, cuiusmodi quondam conuictus: quos amicos reliqui: tum uitam tranquillam & ocij plenam, somnum quem me apte cupiditate metiri soleo, deambulationes liberas, atcp ex his in quale barathrum memet præcipitem dedi? Et deum immortalem: cuius tandem rei gratia? Aut quod nam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam aliàs plures commoditates suppeterent, quàm tum suppetebant. Tum autem accedebat libertas, atcp omnia pro meopte arbitrio faciẽdi facultas. Nunc porrò iuxta id quod prouerbio iactatum est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circunferor. Quodcp omnium est miserrimum, maximecp deplorandum, necp efficere possum ut placeam, necp gratiam emereri queo: propterea quòd harum rerum sum imperitus ac rudis, maximè compositus collatuscp cum his, qui hæc uelut artem profitentur. Proinde insucundus sum, ac neutiquam aptus conuiuijs, quippe qui ne risum quidem concitare norim. Quinetiam sentio me non raro molestum esse & importunum, quum adsum, maximè, quum ipse seipso festiuior esse conatur, nam illi tetricus uideor. In summa, nullam inuenio uiam, qua me illi accommodem. Etenim si meam ipsius autoritatem ac seueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodum horrendus ac refugiendus. Contra si risero, uultumcp quàm possum maximè ad hilaritatem composuero, fastidit ilico ille, & auersatur. Ac prorsus tale quiddam mihi uidetur, quale sit, si quis in persona tragica Comœdiam agere tentet. Postremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, postea quam hanc-

VI. *Adulatio ridiculorum.*

VII. *Pericula & metus.*

VIII. *Pœnitentia.*

præsentem alterſi uixerim? Dum hæc tecum loqueris, iam ſonuit tintinabulũ, iamq; ad eadem tibi redeundum eſt, obambulandum, ſtandum, ſed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq;, ſi modo uelis par eſſe certamini, præmioq; tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadẽ apparatũ hora. Iamq; adeo diuerſa uiuendi ratio ſuperioriq; contraria, tũ inſomnia, ſudor, defatigatio, paulatim quaſi ſuffoſſis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exhulcerationem, uel inteſtini tormina, uel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen ſedulo, ac frequenter quũ ualetudo poſcat, uti lecto decũbas, ne hoc quidem licet, eo quòd aſſimulari morbus, quo munia officiaq; iuſta defugias, exiſtimatur. Hinc præter omneis perpetuo palles, ſemperq; iamiam morituro uidere ſimilis. Et hactenus quidem de his quæ domi ferenda ſunt. Quod ſi quando fuerit peregrinandũ (ut ne interim referam alia incommoda) ſæpe fit, ut pluuio cœlo, ubi poſtremus ueneris (nam is locus tibi ſorte contigit) uehiculũ operiaris, donec nullo iã reliquo loco ubi diuerſeris, proximè coquum, aut heræ comptorem te reclinãt, neſtipulis quidem affatim ſubſtratis. Nec uero tibi referre grauabor, quod mihi Theſmopolis iſte Stoicus narrauit ſibi accidiſſe, rẽ profecto nimiſquàm ridiculam, quæ tamẽ eadem poſſit & alij cuiuis accidere. Conuiuebat enim cũ opulenta quadã ac delicata muliere ex illuſtribus iſtis & urbanis. Eam, quũ aliquando peregre proficiſceretur (nam id primum aiebat ſibi maximopere deridiculũ accidiſſe) in curru ſibi uiro nimirũ philoſopho adiunxiſſe cinædum quempiã, picatis cruribus, deraſa barba. Quem illa honoris (ut conijcio) gratia ſecum ducebat. Quin nomen quoq; cinædi cõmemorabat. aiebat enim Chelidonium uocari. Iam primũ illud cuiuſmodi fuerit, uide: iuxta uirum ſeuerum tetricũq;, tum ſenem canoq; mento (Scis autem quàm profundam ac uenerabilem barbã habuerit Theſmopolis) aſſidere nihili hominem & effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidonem per louem, id eſt hirundinẽ, ſed uulturẽ magis, reuulſis barbæ plumis. Quod ni magnopere illum fuiſſet deprecatus, ne faceret, futurũ fuiſſet ut flammeũ etiã in capite geſtans aſſideret. Præterea autẽ perpetuo hoc itinere moleſtias innumerabiles pertuliſſe ſeſe, illo cantillãte garrienteq;, demũ (niſi idem hominem coërciuiſſet) in rheda etiã ſaltante. Addebat ſecundo loco tale quiddã ſibi fuiſſe mandatum. Accerſito illi mulier, Theſmopoli inquit, ita tibi dij benè faciãt, magnũ quoddã officiũ abs te requirã, quod caue recuſes, neq; expectes ut quicq; te ſim rogatura ſtudioſus. Atq; hoc (ut eſt credibile) omnia ſe facturum pollicito: hoc inquit, te rogo, quando quidem uideo te uirum probũ, diligentem & amantem. caniculam, quam noſti, Myrrhinam, in uehiculũ recipe, eamq; mihi ſerua, curans ne quid illi deſit. Nam miſera grauida eſt, atq; adeo propemodum iam propinqua partui. At iſti ſceleſti & immorigeri miniſtri, non dicam huius, ſed ne mei quidem ipſius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putes mihi mediocre beneficiũ facturum, ſi chariſſimã mihi iucundiſſimamq; caniculã ſeruaris. Recepit Theſmopolis quum illa tantopere rogaret, ac propemodum etiam fleret. Porrò ſpectaculum erat ſupra modũ ridiculum. Canicula è pallio prominens proſpectãsq; paulò infra barbam ac ſubinde immeiens (tametſi hæc quidem Theſmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans (huiuſmodi enim catellæ iam in delitijs ſunt) neq; non philoſophi mentum oblingens, maximè ſi quid pridiani iuris inhæreret. Porrò Cinædus aſſeſſor ille, quum non inſulſe ſuper conuiuium dicteria quædam ieciſſet in eos qui aderãt, ac denicq; & ad Theſmopolim uſq; dicacitas perueniſſet: de Theſmopolide, inquit, unum hoc poſſum dicere, eum è Stoico Cynicum iam nobis eſſe factũ. Equidem audiui caniculam etiã peperiſſe in Theſmopolidis pallio. Huiuſmodi delicijs illudunt, uel (ut uerius dicã) huiuſmodi contumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cũ ipſis uiuunt, paulatim eos cicures ac mãſuetos ad ferẽdas cõtumelias

IX. *Tranſitio ad ea quæ foris perferenda, atq; hæc ſub exemplo Theſmopolis Stoici cõmemorat.*

melias reddentes. Præterea autem & Charcharorum Oratorem noui, qui iussus super cœnam declamabat, neutiquam meruditè per Iouem, imò grauiter & absolutissimè, ac laudabatur interim abillis bibentibus, quum non ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atq; eam molestiam, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis utcunq; toleranda. Porrò si dies ipse, aut poëticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudeat: tum uero maximè futurum est, ut discrutieris ac dirũparis. Neq; quum admirari, quum assentari, quum nouos quosdam laudandi modos comminisci necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant admirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis natis nonnunquam cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas Dyonisiacas asportaberis, tanquam qui illi tum inuideas, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiã rusticè quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ atq; Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quanquam quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quicq; sese mercede affectentur) quandoquidem hoc quoque ad reliquum cultum elegantiamq; pertinere putant, si dicantur eruditæ, si philosophi, si carmina componere Sapphicis haud multò inferiora, ob hæc sanè hæ quoq; conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circunferunt. Hos autem audire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quum uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in conuiuio: Nam aliàs non superit illis ocium. Porrò sæpenumero fit, ut interim dum philosophus quippiam differit, interueniens ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac præclari illi de pudicicia sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atq; ita redeat ad auditionem. Porrò si quando post multum temporis instantibus saturnalibus, aut panathenæis, misera quæpiam umbella tibi mittatur, aut tunicula semiputris ac detrita, tum denicq; plurima missitentur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultarit, herum id facere destinantẽ, præcurrit, ac primus rei index, abiens cq; non exiguũ precium aufert qui renunciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportantes nuncij: quorum quisq; commemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaq; donati præmio discedunt, at non sine murmure tamen, qui non plura dederis. Porrò salarium ipsum sex fermè obolorum. Idq; si tu postules, grauis atq; importunus haberis. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi hero aduleris, supplexq; fias necesse est: deinde captandus & dispensatoris fauor, nam hoc quoq; quoddam est seruitutis genus. Neque uero negligendus is, quem in consilium adhibet, neq; item amicus. Deinde quod acceperis, iamdudum debebatur uel uestiario, uel medico, uel cerdoni cuipiam. Vnde fit ut sera atq; intempestiua, eoq; inutilia præmia tibi accedant. Cæterum inuidia ingens. Iamq; etiam calumniæ quædam paulatim struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, si quid aduersum te dicat. Quippe qui perspiciat te laboribus assiduis iam detritum, & ad obeunda munia famulatus claudicantem, atque obaudientem, ac podagra subinde grauari. Proinde posteaquam id quod erat in te florentissimum decerpsit, æuiq; partem maximè frugiferam ac præcipuum corporis uigorem detriuit, iamq; te lacerum panniculum reddiderit, tum modis omnibus circumspicit in quod sterquilinium te portatum abiiciat, atq; alium perferendis laboribus idoneum, in tuũ substituat locũ. Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius tentaris: uel quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel alio quouis impositio crimine, noctu obuolutus ac præceps datus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atq; omni-

X. *Adulatio dominorum doctos sc̃ndi uolentium.*

Mulierum.

XI. *Compẽsatio munerum.*

XII. *Difficultas exigendæ mercedis.*

XIII. *Exitus ac missio ignominiosa.*

omnium inops rerum optimam podagram unà cum senecta comitem ducens. Cum interim quæ quondam sciueris, tanto temporis spacio dedidiceris, ita uentrem culeo reddideris ampliorem, tibiq; paraueris inexplebile quoddam & implacabile malum. Etenim gula ea quibus assueuit, flagitat. Quæ cum negantur, indignatur. Adde quod præterea nemo te posthac recepturus est in familiam, utpote cuius iam præterierit ætas, quiq; similis euaseris equis senio affectis, quorum, ne pellis quidem perinde ut aliorum animãtium est usui. Quin ex hoc ipso quod eiectus es, calumnia quàm potest proximè ad ueri similitudinem cõficta, facit ut aut adulter, aut uenefícus, aut aliud quippiam tale uidearis. Nam accusatori uel tacenti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leuibus, & ad omne facinus facilis. Siquidem huiusmodi nos omnes esse ducunt, idq; iure optimo: uideor enim mihi causam aduertisse, quamobrem eiusmodi de nobis obtineant opinionem. Nam pleriq; qui in familias accedunt, propterea quòd alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuinationẽ ac maleficia profitentur, conciliationem amorum, abductiones in hostes, atq; id quũ faciunt, doctos sese affirmant, pallijs amicti, barbisq; neutiquã contemnendis onusti. His rebus fit, ut non iniuria eandem de reliquis omnibus habeant opinionẽ, quãdo eos quos præcipuos esse iudicant, uideant tales. Maximè uero, posteaquã animaduerterint, quã sint in conuiuijs, reliquoq; conuictu adulantes, quàm ad lucrũ humiles ac seruiles: deinde eiectos eosdem iam oderunt, neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdant, si quo modo possint. Verentur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgus efferant, quippe qui nihil non exactè norint, quiq; illos nudos conspexerint. Ea res igitur illos malè angit. Omnes em̃ similes sunt pulcherrimis istis libris: quorum aurei quidem umbilici, purpurea foris pellis: cæterum intus aut Thyestes est liberos in cõuiuio comedẽs, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cũ duabus pariter sororibus rẽ habens. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, conspicuiq;. Porrò intus sub purpura uarias occulunt Tragœdias. Quorum unumquemq; si euolueris, explicueriscq;, fabulã non mediocriter longam reperies, Euripidis cuiuspiam, aut Sophoclis. Contrà foris nihil nisi purpura splendida, aureiq; umbilici. Harũ itaq; rerũ sibi conscij oderunt illos, atq; insidias parant, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probè cognitos depingat, qualesq; sint, euulget. Iam uero libet mihi Cebetis illius exemplo & imaginem quandã huius uitæ tibi depingere, ut eam contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eam adire. Equidẽ magnopere cupiã uel Apellem quempiam, uel Parrasium, uel Aetionem, uel Euphranorẽ ad hanc depingendam tabulam adhibere. Verum quoniam fieri potis non est, ut aliquem artificẽ tam egregium atq; absolutum nanciscamur, in præsentia tenuẽ quandam pro mea uirili imaginẽ adumbrabo. Ergo pingatur uestibulum sublime atq; inauratum, neq; id humi situm in solo, uerum procul à terra in ædito collis fastigio. Præterea inaccessum fermè & abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerunque qui se iam ad summum usq; uerticem penetrasse sperant, lapso pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiorem in modum formosa, atq; amabilis. Porrò amator ubi uix tandem conscendit, iamq; ad fores accesserit, obstupescat, oculis in aurum defixis: deinde Spes, quæ & ipsa specioso uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prehensa introducat, mirè iam ipso ingressu attonitum. Atq; ab eo quidem tempore Spes usq; illum antecedat, ducatq;, tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq;, tradant Labori. At is miserum penitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidum, coloreq; commutato. Postremo Contumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Et hoc quidem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille non per aureum illud atrium, per quod ingressus fuerat, sed per posticum quoddam, & occultum exitũ extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, læua quidem pudo

ἐκκάμψ totius uitæ suprà descriptæ.

rem

rem occultans, dextra uero ſeipſum ſtrangulans. Occurat autem exeunti Pœnitudo fruſtra lachrymans, & miſerum bis etiam conficiens. Atq; hic quidem eſto picturę finis. Cæterum tu Timocles optime, ipſe diligenter conſideratis ſingulis expende, num è re tua ſit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingreſſus, per illas longè diſſimiles tam turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris ſapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non eſſe, uerum qui ſua ſponte delegerit.

APOLOGIA PRO IIS, QVI MERCEDE CONDVCTI, SERVIVNT.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

HÆc Apologia eſt, non in genere omnium eorũ, qui mercede conducti ſeruiunt, ſed libri ſeu Orationis ſuperioris propriæ, & autoris ipſius, Luciani. Nam poſt ſcriptum illud æditum, ſenior iam in aulã atq; familiã Cæſaris ſeſe contulerat, & conditionem procuratoris, ut uidetur, principis, in Aegypto acceperat, ut infra ex ipſa quoq; oratione patet. Hoc igitur factum ſuum, quia cũ ſuperiore ſcripto prorſus pugnare uidetur, defendit primũ à diuiſione ſeu diuerſitate conditionum, quòd longè alia res ſit, principi operam ſuam locare, quàm apud diuitẽ aliquem priuatum ſeruire. Deinde quòd non omnes mercenarios miſeros dixerit, ſed ſolum eos, qui prætextu doctrinæ & literarũ, ſeruiant: ſe uero alio pacto mercedem accipere, quã illos, nempe cũ præter ſalariũ ingens, etiam in magna exiſtimatione uiuat, publicis q; rebus procurandis præſtitutus, tam certam quoq; ſpem, totius alicuius prouinciæ, aut regni aliquando adminiſtrandi, propoſitã habet. Deniq; quòd cũ nemo quicquam ferè gratis faciat, & tamen bonũ uirum conueniat, certo alicui operi intẽtum eſſe, neq; ignauiter ſeriari, neq; ipſe adhuc dũ eò perfectionis uenerit, ut omnem mercedem, aut honorem prorſus contemnere queat. Atq; huic defenſioni, præmittit Sabini (eius ad quem ſcribit) accuſationem per proſopopœiã, qua ſeipſum fingit ab illo grauiter accuſari, ut qui ſuprà quidẽ de ſeruitute apud diuites, optimè atq; utiliſſimè ſcripſerit, nunc aũt contrà, quaſi mutata ſententia, idem uitæ genus ingreſſus ſit, perinde quaſi aliud lingua ſonare noluerit, aliud animo ſenſerit, exaggerata hac uitæ, ſcriptorumq; diuerſitate ac repugnantia, multis uarijſq; tum ſimilibus tum exemplis. Exorditur autem per præoccupationem, à ſimulatione admirationis, quam & ipſam à circumſtantijs ætatis & cauſſæ amplificat.

AMDVDVM apud me ipſe cogito, præclare Sabine, quę tibi noſtrum de ijs, qui mercede conducti ſeruiunt, libellum legenti uerſimile eſt in mentem ueniſſe, quæq; credibile eſt te dixiſſe. Nam quod in eo legendo riſum non tenueris, mihi uel in primis conſtat. Sed quæ inter legendum ad ſingula à te ſubinde ſint obiecta, ea nunc noſtris à te iam lectis conor accommodare. Quare ſi non fruſtra diuinandi artem didici, audire mihi uideor te ſic tecum ſubmurmurantem: Et quis hic tandem eſt, qui cum hæc ipſe ſcripſerit, & graui adeo accuſatione aulicam uitam inceſſat, poſtea tamen omnium oblitus, uelut teſtula, quod aiunt, tranſmutata ſua ſponte in ſeruitutem manifeſtariam adeo & illuſtrem, ſe ipſe coniecit. Quot Midæ? quot Creſi? quot Pactoli uel toti hunc hominem à ſententia diducere adeo potuerunt, ut dulciſſimam illam libertatem, in qua iam inde à pueris eſt enutritus, repudiet, & tametſi iam non procul ab ipſo abeſt Aeaco, imò tantum non alterum pedem in Charontis cymba habet, tamen præbeat ſeſe alieno arbitrio huc atque illuc diſtrahendum, perinde ac ſi collario quopiam aureo foret innexus, non aliter, quàm à diuitum illorum ac delicatorum collo amuleta illa, & corallia dependent. Longè ergo lateq; hoc uitæ genus, in quo nunc es, à ſcriptis diſſidet tuis, iamq;

Exordium à præoccupatione & ſimulatione admirationis.

Amplificatio ab ætate.

famq; hoc sanè uideri posset, quod prouerbio dicunt: flumina sursum incedere, omniumq; rerum ordinem inuerti, atque cuncta in deterius recantari, Idq; non Helenæ placandæ gratia per Iouem, neq; eorum quæ apud Ilium gesta sunt nomine, sed quòd uerba, quę antè probè dici sunt uisa, nunc ipso autoris opere sub uertantur. Hæc sanè te ueri simile est tecum dixisse. Nec pigebit forsan te, & ad meipsum eius generis consilium adferre, idq; non intempestiuum, neq; importunum, sed amicum, & quale tibi uiro, cum bono, tum erudito congruat. Itaq; si tuam personam, quam induere iam paro, feliciter gessero, optimè quidem nobiscum actum putabo, atq; in hoc eloquentiæ præsidi Mercurio sacrificabo. Si uero quod sequor, parum assequor, tuæ partes erunt, quæ mihi desunt, explere. Iam ergo fuerit tempus, ut quasi scena transformata, & actoribus permutatis, ipse quidem uocem teneam, meq; tibi salutis gratia secandum, &, si & hoc necesse fuerit, urendum præbeam. tu uero medicinas adornes, simulq; acum, unà cum ustorio habeas in promptu. Nunc igitur tu, ô præclare Sabine, dicendi uice à me accepta, sic mecum agis: Olim quidem, ô amice, hic tuus libellus non immerito erat in precio, & quemadmodum, qui tum audiuerunt, nobis narrarunt, cum uulgo ceu magnum quiddam ostentabatur, tum præcipue eruditorũ manus occupabat, quotquot eiusmodi rerum studiosi, literas tractare operę pretium ducunt. Neq; id admodum est mirum, quandoquidem, præterquam quòd ipse dictionis tuæ color culpa caret, & narratio planè est uaria, miraq; est rerum experientia, maximam quoq; habet gratiam, quòd omnia à te nõ scitè solum, sed & dilucidè recensentur. Super omnia uero est, quod quæ scripsisti utilia sunt, cũ omnibus, tum maximè eruditis, uidelicet, ne per rerum inscitiam in seruitutem post hac sese coniiciant. At cum iam sententia planè in diuersum mutata, aulicã hanc uiuendi rationem præstare statueris, & libertati longum ualere dixeris, tũ iambicum illud seruile nimis, & generoso animo indignum, sumpseris imitatione exprimendum.

A fine.

Accusatio sub persona Sabini.

A collatione superioris orationis & præsentis uitæ.

Vbi est lucrum natura adacta seruies.

Videndum tibi erit, ne quispiam te id libelli legentem fortè auscultet, imò summa ope curandum, ne cuiquam ex ijs, qui præsentem uitæ tuæ statum norunt, tua scripta legenda exhibeas. Ad hæc feceris operæprecium, si à Mercurio illo inferorum legato, uotis impetres, quo is omnium aures, qui antè de hoc libello quippiam audiuerunt, obliuionis fonte aspergat. Alioqui simile quiddam tibi accidet, quod iuxta fabulam illam Corinthiam Bellerophonti. Vt enim ille literas in suam perniciem tulit, ita tu librum aduersum te ipse scripsisti. Quod ad me attinet, qua defensionis facie saltem æqua, aduersum accusatores uti possis, non uideo: præsertim, si actionem suam nonnihil iocis & ridiculis condiant. Nimirum ut scripta tua, atq; item libertatem, quam præ se ferunt, laudent: te uero scriptorem seruientem uideant, & sponte tua collum iugo subdentem. Itaq; nõ iniuria agerent, si libellum ipsum, uel altero generosiori scilicet, assererent, te uero interim uelut Graculum alienis exultare plumis: uel si tuus esset, similẽ quidem tuam esse causam dicerent Salæthi illius iudicio, qui cum contra adulteros legem durissimã Crotoniatis tulisset, & per hoc multis admirationi esset, paulò post cum fratris sui uxore in adulterio fuit deprehensus. Quare non inepte quispiam te Salæthum illum diceret, nisi quòd illius factum nõ paulò tolerabilius, qui q̃d fecit (ut & ipse dum causam diceret, fatebatur) amore captus fecit, & uoluntarius, nihil reluctans, in ignẽ animo magno insilijt. Tametsi Crotoniatæ hominis miserebantur: &, si luberet, exulandi facultatẽ permittebant. At tuum negocium multis partibus est absurdius, qui uitæ quidem eiusmodi seruilem conditionem accuratè etiam libris æditis es persecutus, & grauiter incusas, si quis in diuitis alicuius famulitium incidat, seq; ipse uelut uinculis astringi sustineat, interim nihil non molestum, cum faciens, tum patiens, attamẽ ipse

Amplificatio ab exemplo Salæthi.

in

in extremo ſenectutis gradu, & certè longè ultra limen illud Homericum progreſſus, ingeneroſum adeo & abiectũ ſeruitutis genus elegiſti, atq; ob id tãtum nõ ſerio triumphas. Ergó qui tibi malè uolunt, quanto magis inſignis ac conſpicuus appares, tanto te aiunt magis omniũ riſui obnoxium: uita nimirum tua tantum ſcriptis ipſis reclamante. Et quid attinet nouam accuſandi rationem aduerſum te quærere, poſt celebrem illam & admirandam Tragœdiam, quæ dicit:

Sapientem eum odi, qui ſibi ipſe non ſapit.

Tametſi & alia multa, quibus te adoriantur, accuſatoribus tuis ſuppetunt. Nempe alij ſimilem te facient Tragicis actoribus, quorum quiſq; in ſcena quidem eſt uel Agamemnon, uel Creon, uel etiam Hercules ipſe, foris autẽ depoſitis perſonis, fiunt Polus aut Ariſtodemus, ſcilicet ad agendas fabulas mercede conducti, qui, ut uiſum fuerit ſpectatori, iam eijciuntur, iam exibilantur, interim aliqui & flagris cæduntur. Porrò alij idem tibi cõtigiſſe dicent, quod ſimiæ, quam magna illa & celebris Aegypti Regina Cleopatra habuiſſe dicitur. Ea enim ſaltationum genera probè edocta, cum aliquandiu compoſitè modulateq;, non ſine magna ſpectantium admiratione, ſaltantis habitum exhibuiſſet, ac decorum ſeruaſſet, iamq; Hymenæum uoce ac cithara canentibus reſpondiſſet: poſteaquam caricas ne an nucem neſcio, procul iacentem conſpexiſſet, perſona abiecta, imò præfeſtinatione diſcerpta, modulis, & ſaltationibus longum ualere iuſſit, nucem uero correptam arrodere cœpit. Non aliter & tu non hiſtrio quiſpiam, ſed ipſe pulcherrimarum rerũ autor, & uelut legumlator, oſtenſo alterius uitæ ſplendore, quaſi nuce quadam, te ipſe ſimiam eſſe prodidiſti, ut qui ſummis tantum labijs philoſophus, quiq; nihil quidem ueritus inferorum portas, alia quidem mente occultes, alia uero lingua depromas. Vt non immerito quis de te diceret, quæ ſcribas, quibusq; te uendites, ea labra quidem tua rigaſſe, palatum autem interius aridum reliquiſſe. Quam ob rem ſtatim ante pedes quoq; ultricem pœnã ſenſiſti, qui cum antè audacia procaci humanarum rerum neceſſitatibus inſultaris, ipſe tamen haud ita multo poſt, libertatem uelut ſub præconibus abiuraris. At qui apparet Adraſteam, iam tum tibi à tergo aſſiſtentem, ea quibus tu partim te ipſe uenditabas, partim alios incuſabas, egregiè riſiſſe. Quippe, quæ dea cum ſit, non ignorarit futurum, ut & ipſe mutata ſententia in ſimile uitæ genus tranſires. Tum quod non prius in tuum ipſius ſinum inſpueris, quàm eos accuſares, qui ob uarias fortunæ uiciſſitudines eiuſmodi facere ſuſtinent. Iam ſi quis, uerbi gratia, Aeſchinem poſt grauem illam orationem, qua Timarchum accuſauit, fingat ipſum in idem incidiſſe ſcelus, ac per hoc in ſimile crimen uocatum, quantus quæſo hinc ſpectantium riſus fuerat futurus, quòd Timarchum quidem eius peccati gratia, ad quod hominem ætas tulit, grauiter inceſſuit, ipſe uero iam ſenex eadem in ſeſe commiſit? Deniq; ſimilis uideris illi Pharmacopolæ, qui cum remedium contra tuſſim uenditaret, & qui eo uterentur, eos ſtatim eo malo liberari polliceretur, miſer tamen ipſe, eius morbi uehementia interim concuti cernebatur. Hæc atq; id genus alia quiſpiam accuſando tibi obijceret, præſertim in hac materia adeo copioſa, quæq; mille anſas aduerſario præbeat. Cæterum nunc apud me ipſe cogito, quam uiam me expurgandi mei aptiorem inuenire queam. Num ergo optimum fuerit, ut me ad malum hoc, mea uoluntate coactum confitear, doloſum uerberaturo aduertam, improbitatem non negem, ſed ad communem illam excuſandi rationem confugiam, nimirum fortunæ fatiq; ineuitabilẽ neceſſitatem meo facto prætexens. Atq; interim ab obiurgantibus ueniam deprecer: ob id, ſpero, noſtræ cauſſæ æquioribus, quòd non ignorent, quàm nihil ſit in noſtra ipſorũ manu, quòdq; potentioris alicuius numinis, Fortunæ ſcilicet aut Fati arbitrio, uel contra noſtram uoluntatem impellimur, adeo, ut crimẽ nullum in nos hæreat, quantumuis aliquid, uel dicamus uel faciamus. Aut hæc uia nimis eſt uulgaris, ut ne tu quidem (quanquam amiciſſimus) huiuſmodi excuſa-

A collatione Tragicorum hiſtrionum.

A conſilio et eventu.

Ab exemplo καὶ παραδείγματος.

Reſpõſio per occupationẽ.

A facto.

tionis obtentu me ſinas elabi, etiamſi patronum habeam Homerum, eiuſq; carmina hæc decantem.

Fatorum nexus fugiſſe, haud dixero quenquam

Tum illud:

Filum Parca dedit naſcenti matris ab aluo.

Itaq; ſi hac ratione tanquam parum proba, neque fide digna poſthabita, illud dicerem, neq; pecuniæ cauſſa, neq; ſpe aliqua alia ineſcatum me, præſentem ſeruitutem ferre, ſed ipſius principis prudentiã, fortitudinem & magnanimitatẽ, admiratũ, rebus eius intereſſe uoluiſſe. hic uereor ne ad prioris criminis inuidiam adulationis quoq; nota accedat, uidearq;, quod aiunt, clauũ clauo pellere, & crimen minus maiori uelle obſcurare, quatinus adulatio malorum omnium maximè eſt ſeruile, & ob hoc peſſimum cenſetur. Quid ergo, ſi neq; hæc neq; illa uidentur dicenda, nobis reſtat: niſi ut ingenuè fateamur, nihil nobis eſſe ſincerum ac ſanum, quo deinceps uitium noſtrum palliemus? Vna forſan anchora ad hoc nobis ſupereſt, quam in aquam nondum dimiſimus, uidelicet, ſenectutem noſtram ac morbum in miſerationem uocare, pariterq; paupertatem cauſari, quæ ut euitari queat, hominem nihil non tum facere, tum pati perſuadet. Quo loco non intempeſtiuum fuerit Medeam illam, quæ eſt apud Euripidem, in auxilium aduocare, quę huc progreſſa lambica illa nonnihil huc detorta, pro me tibi occinat:

Haud neſcio quàm ſint mala hæc, quæ nunc paro,
Sed mentis imperio reclamat pauperies.

Nam illud Theognidis quis ignorat, tametſi nullus citem, non uitio dare, ſi quis ſe ipſe, uel in profundum mare demergat, uel è rupe præcipitet, modo paupertatis onus hoc pacto excutiat. Hæc ferè ſunt quæ quis in eiuſmodi cauſſa pro ſe dicere poſſet, etiamſi nihil eorum admodum decoram gerat perſonam. Tuue ro ô amice, quantum ad me attinet, bono animo es, quando quidem in mea defenſione id genus auxiliis nullis ſum uſurus. Neq; enim, ſpero, tanta fames unquam urgere poterit Argiuos, ut de caua Arabia ſerenda cogitent. neq; ipſi nos iuſta adeo excuſatione deſtituemur unquam, ut ſi quando accuſemur, eiuſmodi latebras quærere cogamur. Quin illud mihi conſidera, quã magno hæc inter ſeſe diſcrimine diſtent, uidelicet in prædiuitis alicuius familiam adſcriptum, ſeruire ſeruitutem, eaq; omnia perferre, quæ libellus ille meus recenſet, & publicè rem populi tractantem, ac pro uiribus remp. adminiſtrantem, hoc nomine ab Imperatore ſalarium accipere. Age cõtemplare hæc, & utrũq; per ſe, ac ſeorſim pende. Reperies certè res ipſas, iuxta illud Muſicorũ prouerbiũ: δὶς δὶα πασῶν, hoc eſt, longiſſimo interuallo inter ſeſe diſſidere. Tum duas has uitæ rationes tantum inter ſe conuenire, quantum eſt affinitatis plumbo cum argento, ęri cum auro, anemonæ cum roſa, homini cum ſimia. Siquidem ut illic, ita & hic merces accipitur, & accidit utrobiq;, ut alteri ſit parendum. Cæterum in ipſa negociij ratione ingens eſt diſſonantia. Quandoquidem illic ſeruitus eſt manifeſta, & qui illorum conditionem accipiunt, empticijs illis & manuarijs ſeruis, non admodum præſtant. At qui remp. tractant, & in uſum ciuitatis nationumq; totarum ſtrenuam operam collocant, nullo iure, ob ſolam mercedem in calumniam uocari poterint, inq; crimen cum illis commune trahi. Alioqui fieri non poterit, quin hac ratione & præfecturę omnes exautorentur, ut neq; tot ac tantarum gentium præſides, neq; ciuitatum rectores, neq; ordinũ militarium ductores, imo nec ipſi totius exercitus imperatores, rectè facere uideantur. Quando horũ omnium laboribus propoſita ſunt præmia. Cæterum unius mercedis nomine, non oportet, opinor, uel bona omnia euertere, uel mercedem accipientibus, æqualem conditionis gradum tribuere. Deniq; mercenarios miſeræ uitæ obnoxios illic dicebã, non omnes, ſed qui doctrinæ prætextu in diuitum famulitio ſeruiũt, eos tanquã

ærumno-

A perſona et qualitate principis. II.

Abætate et inopia rerum. III.

Reiectio qua ad ueră & priam defenſionẽ facili tranſit.

I. Argumentũ à diuiſiõe et diuerſitate conditionũ.

Amplificatio à cõſequẽtib.

II. Interpretatio dicti, & quomodo mercedem accipiat.

arumnosos miserabar. At nostrum negotium, ô amice, modis omnibus est diuersum. Quanquam enim quæ ad domesticam uitam pertinent, nobis cum illis sunt communia, publicè tamen summi imperij participes sumus, eiusq; administrandi prouinciam cum rege partimur. Ipse ego, si diligenter expendas, Aegyptiaci regni portionem non minimam sub manibus habeo. Dum nunc pœnas statuo, nunc iusta tributa impero, nunc dictorum factorumq; omnium rationaria conscribo, nunc litigantium acta certa lege perpendo. Ad hæc principis ipsius decreta ad certissima simul, & rectissima quæq; summa fide perduco, eademq; diligenter adseruata, subditis trado, reipub. cura in omne æuum conseruanda. Deinde proponitur merces non uulgaris, sed à principe: nec ea exigua, sed talentis numerata. Post hęc, modo recta uia res procedat, superest spes, neq; hæc contemnenda: uidelicet, ut prouinciæ alicui quasi iam emeritus præficiaris, aut Regium aliquod negocium tibi demandetur. Iam uero gestit animus in hac loquendi libertate paulò magis progredi, & crimen ab accusatoribus supra modum exaggeratum, itidem copiosius refellere. Equidem apertè pronuncio, neminem quicquam facere gratis, ne si uel maximarum rerum administratores obieceris: quando nec ipse princeps mercedis est expers. Non hic dico tributa, nec uectigalia, quæ per singulos annos à subditis penduntur: uerum principi maxima fuerit merces, si à laudatis laudetur, si nomen eius ab omnibus celebretur, si beneficiorum nomine numinis uice adoretur. Porro imagines, templa & aræ, & quæcunq; eius generis à subditis suis habent, mercedis loco sunt & ipsa. Nimirum pro curis, proq; solicitudine, qua commune ciuium bonum procurant, cunctaq; in melius prouehunt. Et, ut magnis parua componam, si initio iam inde ab ipsius uelut aceruí cacumine sumpto per singula quibus compositus assurgit, descendas, uidebis sanè nos non nisi magnitudine & paruitate, à summis differre: cætera mercenarij simul omnes sumus. Itaque si hanc tulissem legem, neminem quicquam facere debere, non iniuria iniquitatis reus essem. Sin hoc in nullo libelli nostri angulo à me est dictum, & bonum uirum operi alicui intentum esse decet, qui posset operam suam collocare quis rectius, quàm ut ad optima quæq; promoueat amicos, ac in medio omnium luceq; de se det periculum, quanta fide, quáue diligentia, qua postremo animi beneuolentia, negocia commissa queat expedire. Ne uidelicet locum habeat illud Homericum:

Locus tois: Neminẽ quicquã gratis facere, & tamẽ bonũ uirũ operi alicui intentũ esse debere.

Telluris inutile pondus.

III. *A conditione personæ & qualitate.*

Atqui meos obiurgatores meminisse oportet, quòd cum me reprehendunt, haud quaquam sibi res est cum sapiente quopiam (si modo est aliquis hoc dignus nomine) Sed eo qui sit unus è media plebe, ex literarum exercitatione mediocrem nominis celebritatem nactus: attamen qui ad supremam illam uirtutem, quo non nisi summatibus datur adytus, non admodum sit institutus. Quanquam ne hoc quidem nomine grauius dolere debeo per Iouem, cum in nullum unquam incidérim, qui omnes sapientiæ, quam profitebatur, numeros expleret. Te uero, quòd hanc uiuendi rationem nobis uitio uertis, non possum non mirari, qui iam olim eidem crimini obnoxium non obiurgaris, cum non sine ingenti mercede dicendi facultatem, publicè agendis caussis locarem. Quo tempore tu peragrata simul Gallia, ad occidentalis oceani spectaculum profectus, forte fortuna in nos incidisti, cum inter quæstuosos Rhetores & nobis erat locus. Hæc sunt, mi amice, quæ objicienti tibi, quanquam mille negocijs districtus, utcunq; respondi. Nimirum ut uideas, quàm non in postremis habeam, si tuo suffragio candido plenoq;, nostra caussa probetur. Nam quod ad alios pertinet, etiamsi simul omnes accusent, mihi tamen sufficerit illud:

Haud curat Hippoclides.

LVCIANI

PRO EO, QVOD INTER SALVTANDVM VERBO LAPSVS FVERAT.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

RESpondet hac Apologia, pro errato, quòd inter ſalutandum ipſi acciderat, cũ mane & in prima ſalutatione, quando χαῖρε, hoc eſt Aue ſeu ſalue dicendum fuerat, ipſe ὑγιαίνε, hoc eſt, Vale dixiſſet. Oratio is ſtatus eſt iuridicialis aſſumptitius. Fatetur enim & ipſe peccaſſe ſe, qa ordinẽ inuerterit, et quod poſtremũ dici conueniebat, à principio uſurparit, Sed tamen culpã hanc mitigat atq; eleuat. Primũ uſu ac potestate ipſorũ uerborum, oſtendens τὸ χαίρειν nõ in principijs tantũ à ueteribus, ſed etiã in fine atq; diſceſſu uſurpatũ fuiſſe, ὑγιαίνειν aũt utroq; loco frequenter à multis, à quibuſdã etiã in principio ſemper poſitum fuiſſe, deinde & efficaciorẽ atq; auſpicatiorem uim ac ſignificationem habere, idq; probat multis & poëtarum & aliorum teſtimonijs adductis. item hiſtoriarum exemplis, ubi uel eodem errore, ὑγιαίνειν pro χαίρειν poſitum fuiſſet uel aliàs uſurpatum, cõmodum aliquod utentibus attuliſſet. Poſt hæc ordinis inuerſioni opponit euentũ erroris, quòd tale uerbũ, pro alio, dixerit, cuius uis ſeu poteſtas, hoc eſt, ualere ſeu ſanum eſſe, cuiuis tempori, niſi matutino tantum, conueniat, & quòd hæc ſalutatio cæteris potior atq; efficatior ſit, Deniq; et principes hoc idem primum atq; præcipuũ ſuis mandant, ut ſalutis ſeu ualetudinis curam gerant, & priuati quoq; in reſalutando ſaluos eſſe iubeant. Hinc & cauſſam erroris ſiue euentus huius, in deum aliquem transfert. Animi aũt conſternationem, quæ cauſſam errori dederit, à conſueto, & obiecto ſeu cauſſa defendit. Deinde & uoluntatem principis pro ſe interpretatur ficta conformatione, idq; argumento à cõſequentibus & exemplo ducto. Ad finem, ficta alia ac noua obiectione, orationem in uotũ ſeu precationem deſinit. Exordium à loco communi ſumitur.

Exordium à loco communi.

DIFFICILE ſanè eſt, homo cũ ſis, alicuius Dei impulſionẽ ac uim euitare. Multò autẽ difficilius defenſionem inuenire erratí eius, quo quis præter rationem, & ceu numine quodã impellente, lapſus eſt. quod utrunq; mihi nunc accidit, qui cũ ad te ueniſſem, quo te ex more, primo mane ſalutarem, deberemq; cõſueta iſta uoce uti, ac te ſaluere iubere, ego aureus ille, neſcio quo pacto oblitus, ualere te iuſſi, uerbo & ipſo non malo, aut ominoſo, ſed intempeſtiuo tamen, ut quod ueſperi, non auroræ conueniat. Ipſe igitur confeſtim ſudaui atq; erubui, uariecq; meipſum geſſi, cum quid agerem, nõ haberem: At cęteri quidem aderant, alij quidem lapſum me eſſe lingua, ita ut conſentaneum erat, alij præ ætate delirare, alij uero ex heſterna crapula repletum atq; ebrium adhuc eſſe exiſtimabant: tametſi tu ipſe, animo maximè æquo accipiebas id, quod tum acciderat, ne riſu quidem modico, notando linguæ erratum. Viſus igitur mihi ſum, operæ quoddam precium facturus eſſe, ſi conſolationem aliquam mihi ipſi componerem, ne nimis ægrè ob lapſum hunc animo afficerer, néue intolerabile putarem, ſi ſenex aliquis, præſentibus tot teſtibus, nonnihil ab eo, quod decorũ fuerat, aberrãdo deflexiſſem. Nam quantum quidem ad ipſam linguam attinet, defenſione aliqua opus, puto, non erat, præſertim quando in tam bonam & auſpicatam precationẽ errando prolapſa fuerit. Incipienti itaq; mihi ab initio ſtatim uidebar in difficilem quæſtionem incurſurus eſſe. At uero ubiam progreſſus aliquã tulum fuiſſem, offerebant ſe multa, quæ commodè dici poſſe uidebantur. Quæ tamen non antea dicam, quàm de ipſo uerbo Saluere, de uerbo Bene agere, & de uerbo ualere, quæ conſentaneum atq; æquum erit, expoſuero. Verbum igitur χαίρειν (quod ſaluere nos dicimus) antiqua uox eſt, & in ſalutationibus iam olim uſurpata, ueruntamen non mane tantum, neq; in primo ſolum congreſſu, ſed etiam cum, qui antea ſe mutuo nunquam uiderant, alius in alium incideret, ſalutatione hac uti ſolebant. Quale illud eſt:

Propoſitio.

I. χαίρειν & eius uſus.

Verbũ χαίρειν ubiq; ſaluere expoſuit.

Salue

Salue, ô, soli, rex, stius Tirynthij.

Deinde & à cœna, cum iam ad mutuas confabulationes uentum esset, ut apud Homerum:

Salue Peliде, nil cœnæ æqualis eges nunc

quo tum Vlysses usus est, quando in legatione missus, oratorio modo mandata illi exponebat. Præterea & cum à se mutuò iam discedere uellent, eadem utebantur. Quale est illud:

Saluete, atq; deum me agnoscite, morte carentem.

a Certum autem tempus nullum præfinitum fuit salutationi huic, neq; ut nũc, matutino solũ tempore usurpabatur, quandoquidem & in infaustis et abominabilibus rebus, eadem aliquando usi quidam reperiuntur. Vt apud Euripidẽ Polynices, iam moriturus:

Saluete (inquit) nam totus tenebris iam tegor.

Neq; etiam amicorum inter se nota tantum, siue indiciũ erat, sed & ad eos, quibus infensi erant, adhibebatur, cũ significare uellent, nihil rei sibi mutuo cũ illis posthac fore. b Nam hoc, cum μακρὰν χαίρειν, hoc est, longum saluere dicunt, intelligunt, nempe nullam amplius curam alterius alteri futurã esse. Primus autem hoc uerbo usus fertur Philippides, is qui uno eodẽq; die, narratur, ex Marathone cursu itinere peracto, Athenas uictoriã annũciasse, et ad magistratus quo loco cõsederant, atq; anxij de euẽtu pugnæ cogitabãt, dixisse: SALVETE, Vincimus. eoq; dicto, statim concidisse mortuus, peracto iam nuncio, unà cũ ipso illo uerbo expirans. In epistolæ autem initio Cleon ille, Atheniensium tribunus, cum ex Sphacteria scriberet, primus omniũ, hoc uerbũ pręposuit, gratulari uidelicet illis uolens, ob uictoriam eo loco partã, & quòd Spartonos captos, in potestatẽ redigisset. Ac prorsus certè, post illũ, Nicias dux, cũ ex Sicilia scriberet, antiquam epistolarũ formam retinuit, statim ab ipsis rebus exordiendo. Quin & admirabilis ille Plato, uir fide dignus ac legislator huiusce modi rerum, uerbum hoc, saluere, planè ualere iubet atq; omnino improbat, ueluti malum ac prauũ, & quòd nihil serium aut dignum præ se ferat. Contrà autem τὸ εὖ πράττειν, hoc est, benè agendi uerbũ pro eo introducit, tanq; cõmune, tam corporis quàm animi benè rectẽq; affecti, symbolum, siue indiciũ. Ac missis ad Dionysium literis, reprehendit ipsum, q; cum ad Apollinem uersus quosdam composuisset, deum ipsum saluere iussisset, quippe q; hoc ipso Pythio indignum foret, & nõ modo diis, uerumetiã ne hominibus quidem paulò dexterioribus decorum. Diuinus certè quidem Pythagoras ille, tametsi ipse nihil propriũ suorũq; scriptorum nobis relinquere post se uoluerit, quantũ tamen ex Ocello, Lucano & Archita, & cæteris ipsius discipulis, coniecturã facere licet, nec uerbum Benè agere, ab initio literis suis præmisit, sed ab ὑγιαίνειν, quod est, ualere seu sanum esse, exordiri iubebat. Cuncti itaq; illi, qui professionem atq; doctrinã ipsius secuti fuere, quoties missis inter se mutuo literis graue aut seriũ aliquid scriberẽt, Valere siue sanos esse sese, statim ab exordio iubebãt, tanq; et hoc ipsum uerbum tam animẽq; corpori accõmodatum maximè foret, summatimq; comprehenderet, uniuersa hominis bona. Præterea & triplex ipsorũq; triangulus iste qui alternatim inter se iunctus, quinquelinearẽ figuram constituit, quo symbolo, ac ueluti nota quadam, ijdem ad eos, qui eiusdẽ professionis erant, eandẽq; doctrinam sectabant, uti solabant, Valetudo siue Salus ab ipsis appellatur. Et in summa, ipsum quidẽ Valere, putabant, esse, uerum neq; Benè agere, neq; saluere omnino idem quod ualere. Sunt aũt & qui Quaternionẽ, maximum ipsorum iusiurandũ, aut perfectissimum ipsis numerũq; perficere * dicant, alij uero etiam salutis seu ualetudinis principium uocarunt, inter quos & Philolaus est. Et quid attinet uetustiores cõmemorare, quando & Epicurus, qui alioqui περὶ χαίρειν, hoc est, gaudendi uerbo, admodum gaudebat, uoluptatemq; cæteris rebus

imus, ppter cõmodũ uersionis, quanq; nõ ignorẽ à Martiale atq; aliis frequẽti usu per Auere reddi, quãdo salutãtis est. Nã alioq; et Gaudere significat, interdũ et ualere, ut infra, cum discedẽtium mutuo est. Vt et τὸ ὑγιαίνειν, quod nos ubiq; uale re uertimus, et saluũ siue sanũ esse interpretatur, significat ad quas significationes infra in græcis testimonijs, quæ citãtur crebræ alluſiones fiũt, præsertim cum à principio ponitur.

a Atq; in his exẽplis, Saluere eodẽ modo ponitur ut apud Virgil. Salue æternũ mihi maximè Palla etc.

b Atq; hoc Latini lõgũ ualere uertũt, ut Vir. Et lõgũ sermone uale, nale inquiet etc.

c Quanq; hic τὸ χαίρειν nonnihil & ad gaudẽdi significationẽ alludit, ut et in sequenti exemplo.

II.
Εὖ πράττειν.

Et hic ad gaudẽdi significationẽ Plato alludit, uide epistol. 3

III.
ὑγιαίνειν.

* Et huc fortassis pertinet, quod in carmine illo Pythagoræ, aureo legitur. ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτὺν παγὰν ἀενάου φύσεως. &c.

omnibus anteponebat, in epistolis, quas de rebus paulo grauioribus scribebat (sunt autem earum perquàm paucæ, & nõ nisi ad præcipuos amicorũ datę) sta tim à principio ualere iubebat? Frequens autem & in Tragœdia & Comœdia, ueteri illa quidem, reperias idem hoc uerbũ, à principio fermè positũ. Nã illud

Vale, & multum mihi salue

doctè prudenterq; ualendi uerbum, auere, siue saluere illi præpositum habet. Alexis autem

O here, uale (inquit) ut tardè admodum aduenis.

Quo loco ὑγιαίνε ponitur, ut apud latinos, Saluus sis. ut et in sequẽti exẽplo. Hoc est χάιρειν, quod et gaudere significat, ut suprà quoq;.

Et Achæus:

Venio peracta re graui, at tu mihi uale.

Philemon quoq;:

Primum (inquit) ualere cupio, dein agere benè.
Saluere tertio, ultimo debere nil.

Nã qui cõuiuiale illud carmẽ cõposuit, cuius & Plato meminit, an nõ et ille ait?

Equidem hoc iudico primum,
Valere, dein pulchrum uideri,
Post esse ditem.

Verbi autem saluere siue auere, omnino ne meminit quidem. Et ut notissimũ quoq; illud, & quod omnibus in ore est, tibi dicam.

Superum antiquissima diua salus.
Tecum, mihi liceat
Viuere quod supereſt.

Quare si antiquissimis salus seu Valetudo est, merito etiam ipsius opus, hoc est ualere, saluumq; ac sanum esse, reliquis omnibus anteponendum est. Infinita au tem & alia exempla, tum ex poëtis, tum ex historicis & philosophis, commemo rare tibi possim, ubi idem hoc uerbum, ualere, antepositũ reliquis atq; prælatũ reperitur. Quæ tamen omnia in præsentia omittam, ne mihi scriptũ hoc in lo quacitatem quandam ineptã ac puerilẽ adeo prolabaꝫ, uidear; ipse clauo alio alium trudere uelle. Pauca uero ueteris historię, quantũ adhuc memoria teneo quantumq; ad hanc præsentem causam pertinere propriè uidetur, nõ incõmo dum huc adscribi posse existimaui. Nam cũ Alexander Magnus pugnam illam ad Issum initurus esset, quemadmodũ Eumenes Sardianus in epistola ad Anti patrum refert, mane in tabernaculum eius ingressus Hephestio, siue tũ ita obli tus sui fuerat, siue consternatus, quemadmodũ & ego, siue etiã numine aliquo impellẽte, idem tũ, quod ego, dixit: ὑγίαινε βασιλεῦ, hoc est, Vale rex. tẽpus iam est in aciem educi exercitum. Conturbatis aũt cæteris, qui tum aderant, ob ino pinatam ac nouam salutandi formã, ac ipso Hephestione, propemodũ præ me tu emoriente, Alexander respondẽs, recipio, inquit, omen. Nã nos, saluos atq; integros è pugna reuersuros esse, hoc uerbum mihi nũc pollicetur. Antiochus aũt, cognomẽto Soter, quando cum Gallis conserturus prælium esset, per quie tem uidit astare sibi Alexandrũ, & iubere, ut tesseram hanc ante pugnã militi bus daret, ὑγιαίνειν uidelicet. Ac sub hac tessera seu nota militari, prȩclarã illam uictoriam mox cõsecutus est. Prȩterea & Ptolomęus, Lagi, missis ad Seleucũ literis, planè ordinem inuertit, à principio quidẽ epistolæ ualere illum iubens. Proeo aũt ubi alij Vale scribunt, in fine τὸ χαίρειν, hoc est, auere subscribẽs, quẽ admodum Dionysodorus tradit, is qui epistolas illius collegit. Non iniquũ au tem fuerit & Pyrrhi Epirotæ illius mentionẽ facere, qui post Magnum Alexã drum, secundas in re militari tenuit, uarias; fortunę mutationes ac uices pertu lit. Hic igitur, cum deos, precando, sacrificando, donaria; consecrando quoti die ueneraretur, nunq; tamen uel uictoriã ab illis, uel regni alicuius ampliorẽ maiestatem, uel gloriam, uel diuitias; abundantiam, postulauit, sed unum hoc ὑγιαίνειν, hoc est, ualere ac sanum esse, precari solebat, ut qui putaret, quam diu

Hactenus de usu uerborũ, et cui tẽpori à quibus; ac cõmodata fuerint. Iã et exempla eorum recenset, qui uel simili errore aliq̃ lapsi fuere, uel meditatò, eodẽ quo ipse, uerbi usi magnũ ex eo cõmodum cõsecuti sunt.

I. Hephestionis et Alexãdri

II. Antiochi.

III. Ptolomæi Lagi.

IIII. Pyrrhi.

hoc

hoc uno frueretur, & cætera facillimè euẽtura sibi esse. Ac rectissimè, opinor, sentiebat, illud nimirum secum reputans, quòd cæterorũ bonorũ omnium, nullus fructus foret, quàm diu unũ τὸ ὑγιαίνειν, hoc est, sanitas ista corporis atq; animi sola abesset. Sed iam satis de eo, quo quicque horum uerborũ tempore, prius dici, solitum fuerit, à nobis expositum est. Fortassis aũt dixerit quispiam; Tu uero, immutato ordine illo, etiã si nihil aliud dixisses, tamen iure optimo accusandus ac reprehendẽdus fores, pinde ac si quis galeã tibiæ, aut rursum ocreas capiti alligatas imponat. Verum: ô optime (responderem & ego illi) meritò sanè hæc diceres, si quod in uniuersum tẽpus foret, quod sanitate siue salute opus non haberet. Nunc autem & Mane, & meridie, & noctu quoq; salute ac sanitate sẽper opus est, & maximè principibus uobis, qui multis occupati negocijs estis, eoq; ad plura corpore integro ac sano necesse habetis. Præterea autem ille qui χαίρειν, hoc est, Aue, seu gaude, dicit, auspicato tãtum principio utitur, ipsaq; res nõ aliud, quàm precatio siue optatio quædam est: at qui ualere iubet, ille & utile quiddam facit, & omnium eorum admonet simul, quæ ad sanitatem siue salutem aliquid conferunt, neq; solum comprecatur, uerum etiam denunciat atq; imperat. Quid autem, an non & in libello mandatorum seu negociorum, quod semper & à rege quoq; accipitis, hoc primum esse solet, quod uobis præcipitur, quo sanitatis atq; salutis uestræ curam habeatis? Ac meritò sanè. Neq; enim ulla uestri utilitas, ad res cæteras obeundas foret, nisi integri ac salui essetis. Sed & ipsi uos, si modo Romanum sermonem, ego quoq; nonnihil intellígo, cum salutantes, uicissim uerbis accipitis, salutis nomine plerunque respondere illis soletis. Atq; hæc omnia dixi, non quòd de industria, omisso uerbo χαίρειν, pro eo τὸ ὑγιαίνειν dicere studio quodam affecterim, sed quia hoc ipsum inuito mihi accidit. Aut quomodo enim non ridiculus forem, si & aliena lingua loquerer, & tempora salutationum immutarem? Gratiam autem & Dijs ago, quòd mihi erratum hoc, in aliud longè auspicatius uerbum conuersum fuit, atque ipse in melius, errando prolapsus sum. Et quid si hoc Salutis, aut etiam Aesculapij ipsius prouidentia quadam factum est? qui tibi per me salutem ac sanitatem promittere ita uoluerit? Nam quo pacto ipse equidem, nisi Deo aliquo impulsus, quicquam eiusmodi committerem, qui antea per omnem ætatem nullo simili pacto turbatus atque animo perculsus fuerim? Quod si uero & humanam quandam defensionem pro eo quod accidit, afferre conuenit, nihil nouum aut peregrinum, hoc est, si, cũ admodum in eo elaborauerim, ut ex optimo atque potissimo tibi notus fierem, deinde ex nimia cupiditate ac festinantia in diuersum, animi consternatione quadam, incidos? Iam & à recta cogitatione atque animi conceptu, facile etiam deturbauerit aliquem, militum multitudo atque frequentia, quorum alij quidem aduersos protrudunt & impellunt, alij autem ordinem salutantium impediunt & disturbãt. Tu uero, sat scio, quantũuis alij dementiã, aut insciti am, aut etiam delirationẽ quandam, factum hoc interpretantur, pro uerecundiæ & simplicitatis quodam symbolo atque indicio ipse accepisti, animiq;, nihil forense aut uafrum, nihil artis aut calliditatis, habentis signum esse existimasti, quando certè nimia in his rebus audacitas, non multum à temeritate atq; impudẽtia distat. At ipse quidem optarim, ut ne unquam contingat mihi in hunc modum errare: q; si uero aliquando contingat, ut id in faustam & auspicatam comprecationẽ aliquam semper euadat. Temporibus igitur primi Augusti, etiam tale quiddam accidisse dicitur, Nam cũ ipse forte quadam iudicio cuidã præsidisset, ac causa rectè atq; legitimè iudicata, hominẽ quẽdam iniustè calumnioseq; delatũ, à maximo quodam crimine absoluisset, ille, gratiam agere uolens, alta uoce proclamauit: Gratiam tibi, inquiẽs, Imperator habeo, q; malè atq; iniustè iudicasti.

Obiectio immutati ordinis, cui respõdet, primò à ui et potestate uerbi, q; ea oĩ tẽpori cõueniat.

II.

A collatione salutationum

III.

A ꝓprio exẽplo et usu eorũ, à quibus reprehẽditur

II.

Intelligit, qd̃ eũ salucre aliquẽ latini iubẽt, illi cõtrà saluũ esse, qd̃ et ipsum ὑγιαίνειν significat, iubent. Trãslatio erroris, in deũ aliquem. Alia defensio, qua et ꝑ errore et animi ꝑturbatione respondet.

I.

A consueto.

II.

A remotione causæ. Cõformatio. qua uoluntatẽ principis ꝑ se interpretatur à consequentibus. Ab exemplo.

omnibus anteponebat, in epistolis, quas de rebus paulo grauioribus scribebat (sunt autem earum perquàm paucæ, & nō nisi ad præcipuos amicorū datę) sa tim à principio ualere iubebat? Frequens autem & in Tragœdia & Comœdia, ueteri illa quidem, reperias idem hoc uerbū, à principio fermè positū. Nā illud

Vale, & multum mihi salue

doctè prudenterq; ualendi uerbum, auere, siue saluere illi præpositum habet. Alexis autem

O here, uale (inquit) ut tardè admodum aduenis.

Quo loco ὑγιαίνε ponitur, ut apud latinos, Saluus sis. ut et in sequēti exēplo. Hoc est χάιρειν, quod et gaudere significat, ut suprà quoq;.

Et Achæus:

Venio peracta re graui, at tu mihi uale.

Philemon quoq;:

Primum (inquit) ualere cupio, deinde agere benè.
Saluere tertio, ultimo debere nil.

Nā qui cōuiuia uale illud carmē cōposuit, cuius & Plato meminit, an nō et ille ait?

Equidem hoc iudico primum,
Valere, deinde pulchrum uideri,
Post esse ditem.

Verbi autem saluere siue auere, omnino ne meminit quidem. Et ut notissimū quoq; illud, & quod omnibus in ore est, tibi dicam.

Superum antiquissima diua salus.
Tecum, mihi liceat
Viuere quod superest.

Quare si antiquissimis salus seu Valetudo est, merito etiam ipsius opus, hoc est ualere, saluumq; ac sanum esse, reliquis omnibus anteponendum est. Infinita au tem & alia exempla, tum ex poētis, tum ex historicis & philosophis, commemo rare tibi possim, ubi idem hoc uerbum, ualere, antepositū reliquis atq; prælatū reperitur. Quæ tamen omnia in præsentia omittam, ne mihi scriptū hoc in lo quacitatem quandam ineptā ac puerilē adeo prolabaī, uidearq; ipse clauo alio alium trudere uellē. Pauca uero ueteris historię, quantū adhuc memoria teneo quantumq; ad hanc præsentem causam pertinere propriè uidetur, nō incōmo dum huc adscribi posse existimaui. Nam cū Alexander Magnus pugnam illam ad Issum initurus esset, quemadmodū Eumenes Sardianus in epistola ad Anti patrum refert, mane in tabernaculum eius ingressus Hephestio, siue tū ita obli tus sui fuerat, siue consternatus, quemadmodū & ego, siue etiā numine aliquo impellēte, idem tū, quod ego, dixit: ὑγίαινε βασιλεῦ, hoc est, Vale rex. tēpus iam est in aciem educi exercitum. Conturbatis aūt cæteris, qui tum aderant, ob ino pinatam ac nouam salutandi formā, ac ipso Hephestione, propemodū præ me tu emoriente, Alexander respondēs, recipio, inquit, omen. Nā nos, saluos atq; integros è pugna reuersuros esse, hoc uerbum mihi nūc pollicetur. Antiochus aūt, cognomēto Soter, quando cum Gallis conserturus prælium esset, per quie tem uidit astare sibi Alexandrū, & iubere, ut tesseram hancante pugnā militi bus daret, ὑγιαίνειν uidelicet. Ac sub hac tessera seu nota militari, prōclarā illam uictoriam mox cōsecutus est. Prēterea & Ptolomęus, Lagi, missis ad Seleucū literis, planè ordinem inuertit, à principio quidē epistolæ ualere illum iubens. Proeo aūt ubi alij Vale scribunt, in fine τὸ χαίρειν, hoc est, auere subscribēs, quē admodum Dionysodorus tradit, is qui epistolas illius collegit. Non iniquū autem fuerit & Pyrrhi Epirotæ illius mentionē facere, qui post Magnum Alexā drum, secundas in re militari tenuit, uarias q; fortunę mutationes ac uices pertu lit. Hic igitur, cum deos, precando, sacrificando, donaria q; consecrando quoti die ueneraretur, nunq; tamen uel uictoriā ab illis, uel regni alicuius amplioē maiestatem, uel gloriam, uel diuitias abundantiam, postulauit, sed unum hoc ὑγιαίνειν, hoc est, ualere ac sanum esse, precari solebat, ut qui putaret, quam diu

Hactenus de usu uerborū, et cui tēpori à quibusq; ac cōmodata fuerint. Iā et exempla eorum recensēt, qui uel simili errore aliqñ lapsi fuere, uel meditatò, eodē quo ipse, uerbi usi magnū ex eo cōmodum cō secuti sunt.

I. Hephestionis et Alexādri

II. Antiochi.

III. Ptolomæi Lagi.

IIII. Pyrrhi.

hoc

hoc uno grueretur, & cætera facillimè euẽtura sibi esse. Ac rectissimè, opinor, sentiebat, illud nimirum secum reputans, quòd cæterorũ bonorũ omnium, nullus fructus foret, quàm diu unũ τὸ ὑγιαίνειν, hoc est, sanitas ista corporis atq; animi sola abesset. Sed iam satis de eo, quo quicque horum uerborũ tempore, prò priè dici, solitum fuerit, à nobis expositum est. Fortassis aũt dixerit quispiam: Tu uero, immutato ordine illo, etiã si nihil aliud dixisses, tamen iure optimo accusandus ac reprehendẽdus fores, pinde ac si quis galeã tibiæ, aut rursum ocreas capiti alligatas imponat. Verum: ô optime (responderem & ego illi) meritò sanè hæc diceres, si quod in uniuersum tẽpus foret, quod sanitate siue salute opus non haberet. Nunc autem & Mane, & meridie, & noctu quoq; salute ac sanitate sẽper opus est, & maximè principibus uobis, qui multis occupati negocijs estis, eoq; ad plura corpore integro ac sano necesse habetis. Præterea autem ille qui χαίρειν, hoc est, Aue, seu gaude, dicit, auspicato tãtum principio utitur, ipsaq; res nõ aliud, quàm precatio siue optatio quædam est: at qui ualere iubet, ille & utile quiddam facit, & omnium eorum admonet simul, quæ ad sanitatem siue salutem aliquid conferunt, neq; solum comprecatur, uerum etiam denunciat atq; imperat. Quid autem, an non & in libello mandatorum seu negociorum, quod semper & à rege quoq; accipitis, hoc primum esse solet, quod uobis præcipitur, quo sanitatis atq; salutis uestræ curam habeatis? Ac meritò sanè. Neq; enim ulla uestri utilitas, ad res cæteras obeundas foret, nisi integri ac salui essetis. Sed & ipsi uos, si modo Romanum sermonem, ego quoq; nonnihil intellígo, cum salutantes, uicissim uerbis accipitis, salutis nomine pleruncque respondere illis soletis. Atq; hæc omnia dixi, non quòd de industria, omisso uerbo χαίρειν, pro eo τὸ ὑγιαίνειν dicere studio quodam affecterim, sed quia hoc ipsum inuito mihi accidit. Aut quomodo enim non ridiculus forem, si & aliena lingua loquerer, & tempora salutationum immutarem? Gratiam autem & Dijs ago, quòd mihi erratum hoc, in aliud longè auspicatius uerbum conuersum fuit, atque ipse in melius, errando prolapsus sum. Et quid si hoc Salutis, aut etiam Aesculapij ipsius prouidentia quadam factum est? qui tibi per me salutem ac sanitatem promittere ita uoluerit? Nam quo pacto ipse equidem, nisi Deo aliquo impulsus, quicquam eiusmodi committerem, qui antea per omnem ætatem nullo simili pacto turbatus atque animo perculsus fuerim? Quod si uero & humanam quandam defensionem pro eo quod accidit, afferre conuenit, nihil nouum aut peregrinum, hoc est, si, cũ admodum in eo elaborauerim, ut ex optimo atque potissimo tibi notus fierem, deinde ex nimia cupiditate ac festinantia in diuersum, animi consternatione quadam, incidos iam & à recta cogitatione atque animi conceptu, facile etiam deturbauerit aliquem, militum multitudo atque frequentia, quorum alij quidem aduersos protrudunt & impellunt, alij autem ordinem salutantium impediunt & disturbãt. Tu uero, sat scio, quantũuis alij dementiã, aut insciti am, aut etiam delirationẽ quandam, factum hoc interpretantur, pro uerecundiæ & simplicitatis quodam symbolo atque indicio ipse accepisti, animiq;, nihil forense aut uafrum, nihil artis aut calliditatis, habentis signum esse existimasti, quando certè nimia in his rebus audacitas, non multum à temeritate atq; impudẽtia distat. At ipse quidem optarim, ut ne unquam contingat mihi in hunc modum errare: q; si uero aliquando contingat, ut id in faustam & auspicatam comprecationẽ aliquam semper euadat. Temporibus igitur primi Augusti, etiam tale quiddam accidisse dicitur, Nam cũ ipse forte quadam iudicio cuidã præsidisset, ac causa rectè atq; legitimè iudicata, hominẽ quẽdam iniustè calumnioseq; delatũ, à maximo quodam crimine absoluisset, ille, gratiam agere uolens, alta uoce proclamauit: Gratiam tibi, inquiẽs, Imperator habeo, q; malè atq; iniustè iudicasti.

Obiectio immutati ordinis, cui respõdet, primò à ui et potestate uerbi, q; ea oĩ tẽpori cõueniat.

II. *A collatione salutationum*

III. *A proprio exẽplo et usu eorũ, à quibus reprehẽditur*

II. *Intelligit, qd cũ saluere aliquẽ latini iubẽt, illi cõtrà saluũ esse, qd et ipsum ὑγιαίνειν significat, iubent. Trãslatio erroris, in deũ aliquem. Alia defensio, qua et per errore et animi perturbatione respondet.*

I. *A consueto.*

II. *A remotione causæ. Cõformatio. qua uoluntatẽ principis per se interpretatur à consequentibus. Ab exemplo.*

Ibi cum cęteri qui circa Augustum erant, grauiter indignarentur, hominemq; discerpere ac lacerare uellent: Desistite, inquit ille, ab indignatione. Neq; enim linguam ipsius, sed animum examinare atq; inspicere æquum est. Ita tum ille. At tu, siue animum inspicere & cõtemplari uoles, beneuolum reperies, siue linguam, neq; ipsa inauspicatum aut ominosum aliquid dixit. Cæterũ uideor hoc loci iam constitutus, non immeritò & aliud quiddam uereri debere. uidelicet, ne qui me putent ex composito errasse hoc pacto, quo hanc apologiæ scribendæ causam haberem. Atq; utinam quidem, ô optime Aesculapi, eiusmodi hęc appareat oratio, ut non apologiæ speciem, sed ostentationis alicuius captatam occasionem præ se ferat.

alia obiectio κατ' ἀνθύπ. cui respõdendo oratiõẽ concludit κατ' ἀνχὴν

HERMOTIMVS, SIVE DE SECTIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

HIc Dialogus didacticus est. Disputat autem de sectis philosophorum, quænã optima sit, & ad felicitatem, quam omnes promittunt, certissimè ducat. Et quia impossibile apparet, ex tam multis, tamq; dissentientibus, quid optimum atq; uerissimum sit, eligere, tandem cõcluditur, Satius esse nõ philosophari, quàm frustra ætatẽ ac operam in eo, quod assequi nequeas, cõsumere. Series Dialogi ita se habet. Occasionẽ & exordiũ ab incessu & habitu Hermotimi, Stoicæ philosophiæ sectatoris, sumitur, qui, quoniã uigintiiam annos perpetuos philosophos audierat, neq; tamẽ adhuc mediã ad uirtutẽ uiã superauerat, disputationi occasionẽ & materiam subministrat. Prima igitur quæstio tractatur, quanto omnino tẽpore opus sit, ad uirtutem & felicitatem consequendã, Luciano longitudinem illius ut nimiã accusante, Hermotimo autẽ cõtrà præmia, & mercedem tanti laboris opponente. Atq; hoc disputationis prohœmio, & quasi quadam sylua præmissa, mox ad principalẽ quæstionẽ uenitur, puta quænã philosophorũ secta certissima atq; optima sit, & quomodo eadẽ deprehendi debeat. Ibi Hermotimo Stoicã præferente, eiusq; rei rationes quasdã nõ satis idoneas adhibẽte, à Luciano deridetur magis quàm confutatur. Idem autẽ mox toiã hanc disputationem quasi de integro orditur. Ac primo quidẽ Virtutis Icone quadã proposita, ostendit, cũ multi adeo sint, qui uiam ad illam polliceantur, in tam diuersa turba, tamq; graui causa optimum & certissimũ ducẽ quærendũ atq; eligendũ esse. Quem cum alter ex Stoicis sumendũ esse, rursum diceret, eiusq; rei argumentũ etiã hic nõ satis idoneũ afferret, Lucianus per prosopopœiam reliquorũ philosophorũ, se ipsos immerito, caussa indicta, damnari, ac Stoicis, istis recentioribus, præponi querentium, apologiã subiungit, Hermotimũq; reprehendit. qui quos nũquam cognouit ac legerit, temere adeo damnet. Et hunc locũ ita cõcludit, ut dicat, quoniam in incerto sit, quænam philosophandi uia aliis præferri debeat, omnes æquè relinquẽdas esse. Hinc uarijs similitudinibus utrinq; res agitur, Hermotimo defendẽte Stoicam uiã, & cõtendente, apud unũ aliquẽ deprehẽsa ueritate, nõ esse opus, alios ultrà consulere, contrà autẽ opponente Luciano, sed apud unũ aliquẽ, nõdum inuentam ac deprehensam illam esse, & ob id pariter omnes perscrutandos & cognoscẽdos esse. Quo obtento, iam & de tempore agitur, quo ad cognoscẽdos omnes opus sit, quod tam longũ præfinitur, ut impossibile uideatur, uel partem illorũ, etiam per omnem ætatẽ ab uno aliquo euolui atq; cognosci posse. Rursum igitur quod suprà cõcluditur, quoniam impossibile sit omnes euoluere, & tamẽ idẽ necessariũ, si ueram uiam ad uirtutem deprehendere uelis, satius esse in totum ab illis abstinere. Et hinc quoq; ad similitudines deueniunt, Hermotimo cõtrà hãc longitudinem tẽporis cõtendente, nõ esse necesse, ut omniũ omnia scripta euoluantur, sed ex parte cognosci ac iudicari totum posse. Luciano autẽ contrà negãte, ni si si totũ idem uniformẽ sit, & antea aliquando, quale sit, uisum ac cognitũ fuerit, Nam philosophiã ipsam nõ unius generis esse, sed de multis ac diuersis rebus tractare. Post hæc idẽ alijs quoq; argumẽtis ostẽdit difficultatem eligendi & iudicandi, tum de ipsis uijs, tum de ducibus & præceptoribus. Deindẽ ut maximè de uia et duce constet, inanem tamen ac uanã spem propositã esse. & hæc multis similitudinibus passim amplificantur. Postremo per fictionem cõcesso eo, ut Stoicorum optima uia sit, testimonio ipsius Hermotimi comprobat, neminem adhuc illorũ inuentum fuisse, qui, quod promitteret alijs, ipse præstitisset. Deniq; & mores & uitam illorũ cum officio & effectu uirtutis pugnare, quod & exemplo cuiusdam Stoici præceptoris confirmat. Concludit igitur philosophandã hoc pacto non esse, id quod mox Hermotimus facit, ex pœnitentia, priore uita atq; habitu reiectis.

Quantum

LVCIANVS.

QVANTVM cum ex codice, tum properandi studio coniecturam facere licet, Hermotime, ad præceptorem gradũ maturanti similis esse uideris. Volutas uero sedula agitatione inter progrediendũ aliquid in animo, cũ ipsa labia cõmouere soleas sensim & tacite submurmurando. Quinetiam ipsam manũ iam in hanc iam in alteram partem transfers, quasi orationẽ aliquam apud te digeras. Quæstionem autem aliquam ex obliquis illis captiunculis quiddam cõponis, aut etiam disceptationem sophisticam cõminisceris. Ita, ut neq; per uiam incedens otium agere sustineas, uerũ semper in negocio feruens & sedulus nunquam non quidpiam seriæ rei conficis, adeo, ut itineris quoq; laborem ad disciplinarũ exercitium referre soleas. HER. Sanè per Iouem Luciane, tale quiddam est quod dicis. Commodum enim hesternæ disputationis conuersationem, quæ q̃ ille ad nos disseruerat singula recogitãdo inter eundum in memoriã reuocabam. Aequum uero esse opinor, ne quod tempus uacuũ laboris temere & negligenter præterea mus, præsertim cum nobis obscurum non sit uerissimũ esse quod medicus dixit Hippocrates, nimirum hanc uitam angustis circumscriptã esse terminis, ipsam uero artem infinitæ prolixitatis. Sed enim hoc ipsum ille de arte Medica protulit, quæ quidẽ res multò minore labore perdiscitur. Cæterum philosophia multo tempore haud ita comprehensu facilis est, nisi quis summa uigilantia inconniuenter & perpetuo oculos habuerit in eam coniectos. Atqui neq; de paruis rebus aut ludicris in periculum uenimus, aut enim oportet miseram & ærumnosam in promiscua priuatorum multitudine ætatẽ agere, aut philosophiæ studijs excultum, uitam felicẽ degere. LVC. Enimuero ipsa præmia quæ dixisti, ô Hermotime, admirationis plena sunt, & quantiuis pręcij existimanda. Porrò opinor illa ipsa fermè te contigisse, neq; ita procul à te esse sepositа, si quo modo fas est coniecturam facere ex temporis longitudine, quod in philosophię studijs perdiscendis contriuisti. Insuper etiam ex labore, quẽ mihi non mediocrẽ iam olim impendisse uisus es. Quippe, si rectè commemini, hic fermè annus est uigesimus, ex quo te nihil aliud rei facere conspexi, q̃ præceptores frequentantem, & q̃ plurimum libris prono & obstipo capite intẽtum. Ad hæc dissertationũ philosophicarum cõmentarios describentem, semper diutinis curis & cogitationibus pallidum, & exucco corpore prorsus aridum, adeo ut somni quoq; parcissimus mihi uisus sis, ea tua est in studijs urgendis frequentia & sedulitas. Hęc itaq; cũ mecũ memoria repeterẽ, breui fore spero, ut exoptatã felicitatẽ apprehẽdas, atq; adeo, nisi nobis ignaris imposueris, iamdudum cum illa cõuersatus es. HER. Vnde nã hãc animo spẽ cõcipis, ô Luciane, qui ad uiam prolato iam primũ capite prospicere incipio. Ipsa porrò uirtus, si q̃d Hesiodo credimus, ualde procul sita est, ad quã pertingendam, ut uia est lõga, ita nõ minus ardua & aspera, non parũ sudoris & laboris uiatoribus exhibens. LVC. Ergo nõdum satis tibi sudatum est, neq; satis confectum itineris? HER. Mihi quidẽ non uidetur, nihil em̃ prępedimento mihi esse uiderẽ, quo minus nõ per omnia felix essem, si unq; mihi concessum fuisset in summo fastigio cõsistere, nunc uero Luciane tantum adhuc incipio. LVC. Atqui principiũ ille ipse Hesiodus dimidiũ totius esse dixit. Itaq; si iuxta mediũ te ingressum esse dixerimus, fortasse non multũ à uero aberrabimus. HER. Nullo modo, ne hoc quidem dixeris, quantumuis multum nobis confectum sit. LVC. Proinde ubi tandem in itinere te constitutum esse rectè dixerimus? HER. In ipso montis radice consistentem, ô Luciane, modò porrò ire conantem. Est uero omnino uia lubrica & aspera, ac planè eo opus est, qui manu prorensa ascendentem subleuet. LVC. Nunquid igitur præceptor tuus ad hoc tibi satis idoneus est, quemadmodum Iupiter Homericus, cathena quadam aurea ex summo demissa, suas ipsius orationes, opinor, quibus te uidelicet subductum, cum ad se, tũ

Exordium ab occasione.

Occasio disputationis ex diuturna auscultatione.

Ratio auscultationis à descriptione uirtutis.

ad Virtutem ſubleuare queat, præſertim cum ipſe multò antè aſcenderit. HER. Hoc ipſum profecto Luciane quod dixiſti, à præceptore ſeduló factum eſt. Etenim quantum ad illius operam attinet, iam olim ſubductus ſum, & cum illis conuerſationem habui, quantũ uero ad me attinet, nondum aſcendi. LVC. Atqui bonum animum habere oportet, optima ſpe mente concepta, ad itineris finem & felicitatem in ſummo propoſitam conſpicientem, maximè uero illo animoſis inclamationibus cohortante & inclamante. Veruntamen ualde ſcire poſſim, quænam ſpes ab illo tibi oſtenſa ſit, ſuperato iam cacumine? An mox futurum coniectandum ſit, te in ſummo fore poſt myſteria, aut omnino poſt Panathinea. HER. Perexiguum eſt quod dicis, Luciane. LVC. An poſt quinquennium iam ſubſequens? HER. Et hoc quidem modicum eſt cum ad uirtutem exercendam, tum ad felicitatis poſſeſſionem conſequendam. LVC. Proinde ad ſummum poſt decennium. Niſi extremè pigri & lenti haberi uelitis, cum neq; tanto tempore ad uirtutis faſtigium aſcendere queatis, quanto unus aliquis ter à columnis Herculeis ad Indos uſque haud difficulter ire atq; redire poſſit, ſi non recta aut citra intermiſſionem perpetua profectione iter faceret, uerum apud populos iacentes in medio pauliſper cõmoratus oberraret. Et quo nam modo tandem credibile eſt, petram, ſupra quam uobis Virtus habitare creditur, altiorem decliuio rẽq; eſſe illa Aorna Indica, quæ paucis in diebus ab Alexandro ſumma ui euerſa eſt funditus. HER. Diſſimile prorſus eſt quod adfers ô Luciane, neq; eẽ eadem res eſt quã tu confingis, quæ tam in exiguo temporis ſpacio confici aut capi queat, non ſi infiniti Alexandri ad unum omnes ſuas uires coniunxerint. Quoniam multi qui conſcendere moliebantur, fuerunt, iam uero nõ parũ multi ualde forti aſcendunt animo, & proficiunt partim quidem nõ nimiũ, partim uero altius. Cæterum, ubi mediũ itineris iã attigerint, multis perplexi difficultatibus, protinus omnia faſtidiunt, et reuertunt graueiter anhelantes, multoq; ſudore perfluentes, itineris laboribus abſterriti. Quicũq; aũt omnibus nauiter ſuperatis incõmodis & diſcriminibus in finẽ uſq; animoſè perdurauerint, illi tandẽ ad faſtigium uſq; cõſcendunt, & ex illo felices facti, uitã quandam admirandã per reliquam ætatẽ exigunt, alios quidẽ mortalium non ſecus atq; formicas è ſublimi cõtemplantes. LVC. Papæ ô Hermotime, quantulos homunciones nos eſſe oſtendis, qui neque Pygmæis quidẽ ipſis nos conferre dignaris, ſed in totum humi repentes, in cauernis terræ degere confingis, nõ iniuria alta, & quæ ſurſum ſunt ſapis. Nos uero infimæ plebeculæ extrema fex, & quotquot per humũ repentes ſumus, poſt deos etiã uos ſupplicibus uotis deueneramur in alto cõſtitutos, animũq; properãdi addentes conſcendentibus. HER. Vtinam ſaltem aſcendendi facultas unq; nobis daretur, uerum multum adhuc uitæ conficiendæ ſupereſt. LVC. At tu nondum expoſuiſti, quanto temporis ſpacio opus ſit, ut in complexu uirtutis interquieſcas. HER. Neq; ipſe admodũ hoc ipſum exactè calleo ô Luciane, opinor tamẽ nõ minus uiginti annis peropus eſſe, quibus exactis, omnino me in ſummo faſtigio futurũ eſſe confido. LVC. O Hercules, perlongũ eſt quod dicis. HER. Siquidem de maximis rebus nobis labor eſt propoſitus. LVC. Fortaſſe illud uerũ eſſe nõ ualde negauerim. Quòd aũt uiginti annos adhuc uicturus ſis, quo nã modo præceptor tuus certũ te reddidit, nedum ſapiẽs exiſtens, uerum etiã fatidico ſpiritu prẽditus, aut unus ex illis, q Chaldaica diſciplina ſunt imbuti? Aiunt ita q; et hæc ſciri poſſe, neq; eẽ uerſimile eſt, adeoq; iniquũ eſſet, ut tu uitæ tuæ incertus, num unq; in humanis agens uirtutẽ amplecturus ſis, tantos labores temere ſuſcipere ſ, tot perpeſſis diu noctuq; difficultatibus, præcipue uero cũ prorſus ignores, nũ in propinquo ſummitatis te conſiſtentẽ imminens Parca pede correptũ, atq; ab omni ſpe potiundæ uirtutis deiectum deorſum detractura ſit. HER. Apage iſta, quippe nefas & irreligioſum eſt talia loqui ô Luciane. Atqui abundè ſat eſt, ſi unicã tantũ dieculã ſapiens factus, felicitate illa perfruar. LVC. Ergo p tãtis exan-

Elenatio ſtudij tanq; inanis à ſimili.

Dilutio à negatione, & euentu.

Redit ad primam quæſtionem quamdiu philoſophandum ſit, ut felicitas ſumma illa comparetur.

exantlatis laboribus unius dieculæ ſpacium tibi ſatis eſſe uidetur? HER. Mihi equidem breuiſſimum etiam tempuſculum ſatis eſt. LVC. Cæterum illam ſupernè contingendam felicitatem, cuiuſmodi nam ſit, cuius gratia dignum exiſtimas nihil non perferendum eſſe, unde nam habes perſpectam & cognitam, neq; enim ipſe unquam in uirtutis uſq; cacumen aſcendiſti? HER. At ego præceptori diſſerenti fidem habere ſoleo, cui hæc ad unguem explorata eſſe dubiũ non eſt, cum præ omnibus ſit in ſummo uirtutis faſtigio excelſiſſimus. LVCIA. Dic uero per Deos, qualia nam illic eſſe, aut cuiuſmodi tandem felicitatem gnauiter aſcendentes manere adfirmabat? Nunquid confertas diuitias? an dignitatem & gloriam? aut uoluptates quaſpiam non æſtimandas? HER. Bona uerba ò amice, neq; enim hæc quicquam faciunt ad uitam uirtuti uacantem. LVC. Quæ igitur ſunt illa bona, ſi ne hæc quidem hi, qui ad exercitij finem deuenerunt habituri ſunt? HER. Sapientiam, animi magnitudinem, ipſiuſq; honeſti & iuſti precium, præterea autem omniũ rerum exactam & abſolutam cognitionẽ certo & conſtanter perſuaſum nihil ſapientem deſideraturũ. Porrò diuitias, dignitates, uoluptates, & cætera quæcunq; ſunt corporis, hæc inquam, in uniuerſum infrà relinquit. Quibus exutis & abiectis, omni euicta difficultate, in ſummitatem emergit, non ſecus atq; Herculem in Oeta monte combuſtũ, ad Deos migraſſe tradunt, & ipſum deum factum. Etenim ille cum à ſe abieciſſet, quicqd à matre humani atq; mortalis contractum acceperat, ſeruata pura & incorrupta diuinitate, probè prius extructæ pyræ incendio purgatus, in cœlum ſubuolaſſe creditur. Ad hunc modum illi quoq; philoſophiæ opera & adminiculo tanquã igni quodam perpurgati, omnibus illis reciſis, & à ſe amputatis, quæ uulgi animis digna precio & admiratione uidẽtur, parũ recto & ſano utentis iudicio, cõ ſcenſo cacumine felicem & beatam degunt uitam, diuitiarũ, dignitatũ & uoluptatum nẽ memores quidem amplius. E ſublimi deridentes eos potius, à quibus hæc alicuius momenti eſſe ducuntur. LVCI. Ita ſanè per Herculem Oeteũ Hermotime, eſt quædã animi excellentia, magnitudoq; & felicitas, quæ penes ipſos eſt. Cæterum hoc mihi quæſo ediſſere, an nunq; è faſtigio illo Virtutis, ubi uelint, regrediantur poſtliminio, rebus quas à tergo reliquerunt uſuri? An omnino neceſſariũ eſt ſemel delatos in uerticem, ibidem perpetuã uitam agere, cum ipſa Virtute ſuauiter conuerſantes, medio ungue oſtenſis diuitijs, honoribus & uoluptatibus. HER. Non ſolum hoc illis liberum eſſe ſcias ô Luciane, ſed quencunq; Virtute conſummatum conſpexeris, eundem neq; iracundiæ, neque timori, neq; ullis concupiſcentijs turpiter deditũ eſſe aut ſeruire putato. Nõ, ſirebus inſigniter dubijs iactetur, aut triſticia affectus fuerit, ullum animo dolorem concipit. LVC. Sed enim ſi fas foret, me nihil reueritũ ueritatem proloqui: uerũ ſatius eſſe opinor, optabiliora & iucundiora afferre in mediũ, neq; religioſum eſſe accuratiore indagine ea perquirere, quæ fiunt à ſapientibus. HER. Nequaq;, imò quicquid habes audacter dicito. LVC. Vide mi amice, quã omnibus modis ad dicendum pigrè & cunctanter affectus ſim. HER. Aequi nihil eſt ô generoſe, quod apud me ſolũ dicere reformides. LVC. Enimuero alia omnia, quæ dixiſti Hermotime, haud difficulter perſuaſus, ita ſe habere credidi, nimirum ſapientes eſſe philoſophos, & magno animo præditos, neq; non æqui ſeruantes. Et me hercule nõ mediocrẽ tua oratione perſenſi dulcedinẽ. At ubi eoſdem affirmabas & diuitiarum cõtemptores, atq; etiam dignitatis & uoluptatũ negligentes eſſe, neq; moueri iracundia, neq; triſticia cõturbari, nõ potui (ſoli enim ſumus) nõ uehementer addubitare, cũ in mentẽ ea mihi uenirent, quæ nõ multò ante uidebã fieri. Atq; em ſi placet, producã quẽdam? & ſi hoc non parũ tibi eſſe uidet, etiã nullo ædito nomine? HER. Nunquã facias, uerũ nominatim perſtringe eundem, quicunq; tandẽ fuerit. LVC. Ille ipſe præceptor tuus, uir cũ aliàs quidẽ uenerandus, tum ætate penè confecta. HER. Quod igitur ſe indignum admiſit ſceleris?

Cauſſa tanti laboris & effectus.

Effectum cõſtatio ab exemplo.

LVC.

LVC. Hospitem illum Heracleotem, qui multò iam tempore in ijsdem philosophiæ studijs discipulus eius fuit, flauicomum & contentiosum illum nouisti? HERM. Noui quem dicis, Dioni, ni fallor, illi nomen est. LVC. Illum ipsum dico, proinde cum fortasse non reddidisset illi mercedem in tempore, ad prætorẽ paulò antè rapuit miserum, pallio eius collo iniecto uociferans & excandescens admodum. Et nisi è familiaribus quidam è manibus furiosi adolescentem eripuissent, qui forte fortuna ei rei interfuerant, periculũ erat, ne nares misero mordicus auulsisset senex, adeo impotẽter debacchabatur incensus iracundia. HER. Semper quidem & aliàs durus & implacabilis esse consueuit, si quis non in tempore pactam mercedem Luciane numeret, nunquam tamen aduersus illos non paucos, quibus usuræ pendendæ gratia mutuo dedit utendam pecuniam, quicquam tale designauit, siquidem ad præscriptum tempus præsentaria pecunia semper reddunt fœnora. LVC. Quid? sunt ne ô beate, qui illi pendant fœnora? An dum etiam illi à philosophia diligentissimè perpurgato earum rerum faciendarum cura est, quibus in Oeta relictis nihil opus habet? HER. Equidem hæc sui gratia, ut tu fortasse falso suspicaris, non facit, sed sunt illi infantes pueri, quorum, ne olim pressi inopia grauiter egeant, curam habere cogitur. LVC. Atqui conueniebat ô Hermotime, ut & illos ad uirtutem subduceret, quo communi cum illo felicitate posthabitis diuitijs unà fruerentur. HER. Non est mihi sane hisce de rebus tecum disputandi otium Luciane, accelero enim ut ipsum iam audiam, ne per omnem ætatem in obscuro mihi delitescendum sit. LVCIA. Bono animo esto ô bonè, quippe hodie à philosophicis commentationibus uacatio promulgata est. Itaq; quod reliquum est itineris, tecũ unà conficiam. HER. Quomodo dicis? LVCI. In præsentia quidem ipsius tibi non dabitur uidendi aut audiendi copia, si qua fides inscriptioni habenda est. Siquidem tabella quæ piam præ foribus suspensa literis maiusculis in hunc loquebatur modum: Hodie philosophicis dissertationibus non uacabimus. Porrò tuum præceptorem apud Eucratem, filiæ suæ natalicia celebrantem, hesterna nocte cœnitasse dicebant. Multa præterea in symposio super rebus philosophicis commentatum esse, ad hæc aduersus Euthydemum peripateticum nõnihil exasperatũ esse, suscepta cũ eo ipso his de rebus contentione, pro quibus nunquam non cum Stoicis digladiari solent Peripatetici. Præ nimia uero uociferatione, etiam capitis dolorem, & uehementem quidem contraxisse, & in multam usq; noctẽ sudasse, producta in longum disputatione. Quin etiam iusto largius, ut arbitror, poculis semet inuitauerat, cũ hi qui aderant frequentius, ut par est, præbibentes eundem philotesijs prouocassent. Insuper in ipsa cœna immodestiori crapula quà seni conuenerat, semetipsum onerauit, adeo ut domũ reuersus multa euomere cogeretur. Solas uero carnũ portiunculas, quas puer ò à tergo assistenti in conuiuio adseruandas dederat, numeratas recepit, ne quem intrò mitteret magnoperè interminans. Hæc itaq; è Mida famulo eius audiui, discipulis quibusdam commemorante, qui & ipsi, cum illorũ essent non pauci, domum regressi sunt. HERM. Vter uero illorum Luciane, obtinuit uictoriam, præceptor meus an Euthydemus? Nunquit etiam tale quippiã Midam commemorantem inaudisti? LVCI. Initio quidem Hermotime, aiebat illos penè per omnia fuisse pares, ipsum uero finem uictoriæ tandem penes uos fuisse, ita ut senex longè fuerit in pugna superior. Euthydemum porrò incruentum haud quaquam abisse, nempe qui per magnum in capite inflictum uulnus haberet. Cũ enim immodicè esset arrogãs, & contentiosus, nec persuaderi uolebat, neq; seni se præberet facile redarguendum atq; conuincendum, præceptor tuus ille uir optimus eidẽ iuxta accumbenti inusitata magnitudine & pondere scyphum Nestoreũ, quem fortè tenebat in manibus, fortiter incutiendo, in caput illi sit, atq; hac quidem ratione uictoriæ palmam superato aduersario obtinuit. HERM. Mãcte animo præceptor, atqui haud

Dilutio exempli à causſa.

Inuitat ad dissertationẽ, sitia opportunitate ocij, cũ descriptione quadã præceptoris Hermotimi, cuius exẽplo, mox ad cõfutãdos Stoicos utetur.

Iliad. λ. Vide Nestorei poculi descriptionem.

haud sanè alio modo æquum erat agere cum his qui recusant cedere melioribus. LVC. Probabilia quidem admodum sunt quæ dicis, Hermotime, Quorsum enim attinebat, ut Euthydemus hominem senem exasperaret, alienum ab iracundia, animoq; longè præstantiorem, scyphum insuper tam grandem & grauem tenentem in manibus. Sed enim ocium iam agimus, quid obstat, quo minus mihi tuo familiari exponis, quo nam modo sub initium philosophari inceperis, ut & ipse, si fieri possit, communem uobiscum professionem suscipiam, nunc primum facto ad eandem exordio? Neque enim temere me excludetis à communi itinere hominem familiarem. HER. Si modo hæc res tibi cordi esset Luciane, breui uidebis quantum excellas omnes cæteros, pueros, satscio, opinaberis omnes alios præ te, tantum ipse ingenio & intelligentia præpollebis. LVC. Mihi uero abunde satis esset, si post uiginti annos iam exactos, talis euaderem, qualis tu nunc es. HER. Profecto & ego ipse cum in tua essem ætate, tunc primum ad philosophiam animum appuli, iam fermè annos quadraginta natus, à quibus te non multum abesse arbitror. LVC. Rem ipsam putasti Hermotime, tot enim annos iam habeo. Quare si eam iam comprehensam tenes, age & me adducito, haud enim iniusta postulo. Et primum quidem, hoc mihi respondè, est ne philosophiæ candidatis relicta & concessa contra dicendi libertas, si quod parum rectè dictum illis uidebitur, aut non hæc libera est natu iunioribus? HER. Haud admodum, tibi tamen si quid uolueris, interea & quærendi & contradicendi facultatem liberam facio, ita enim facilius perdisces singula. LVC. Euge sanè per Mercurium, ô Hermotime, dic mihi: est ne unica uia ad philosophiam adducens uidelicet Stoicorum uestrorum. Nisi enim falsa audierim, etiam alios complures esse certum est. HER. Et ualde quidem multi sunt, uidelicet Peripatetici & Epicurei, & qui Platonis titulo philosophiam profitentur. Sunt item complures quoq; Diogenis & Antisthenis asseclæ, tum etiam ipsius Pyrhagoræ imitatores, & alij his quoq; longè numerosiores. LVC. Vera sunt hæc, omnino enim illorum magnus est numerus. Vtrum autẽ Hermotime, eadem omnes uno ore dicant, an diuersa? HER. Diuersissima. LVC. Prorsum tamen unum alicubi esse uerum, in quo consentiant omnes, credibile est: ita, ut non omnia pugnent, quæ ab illis pro uero affirmantur. HER. Admodum. LVC. Proinde age ô amice, hoc mihi expedi, cuinam fidem habuisti tu subinitium, quando ibas philosophiæ operam daturus, cum multas uideres ianuas tibi apertas & patentes, omnibus alijs progrediendo deuitatis, in Stoicorum potissimum diuerteris, tanquam hæc sola uera fuerit, ac illa quæ compendiosam ad uirtutem uiam ingredientibus exhiberet, alijs omnibus in obliqua & deuia ducentibus? Quibus nam argumentis, aut coniecturis hæc tum potuisti deprehendere? ac mihi nonreum qui nunc es, in animo concipe siue semisapientem, siue absolutę sapientiæ Hermotimum, qui nunc præ multis millibus optima discernere & iudicare possit. Sed ita respondè ac quispiã homo idiota, qualẽ tunc agebas, aut ego nũc possim. HER. Quid sibi hæc tua uerba uelint Luciane, haud intelligo. LVC. At qui non admodum obliquum est quod percontabar, cum multi sint philosophię principes, uidelicet Plato, Aristoteles, Antisthenes, præterea maiores nostri Chrysippus & Zenon, alijq; complures quotquot tandem sunt, cuinam inquã credidisti, post habitis & omissis alijs, ut ea ex omnibus desumens, quæ quidem à te selecta sunt, sustineas iuxta illa philosophiæ studijs incumbere? Nunquid etiam te, ut Cherephontem, Apollo Delphicus, ad Stoicorum placita delegauit, ubi prædixisset oraculo illos ex omnibus longè esse optimos? Siquidem illi mos erat, alium ad aliam philosophiæ rationem & formam cohortandi, quippe cui probè perspectum erat, ut opinor, quæ cuique potissimum congrueret. HER. Nihil tale est ô Luciane, nec; de his unquam deum consului. LVC. Quid? an indignam æstimabas hanc rem diuina consultatione, aut ipse sufficiens tibi

II. *Quæ nã philosophandi uia potissima sit, & quæ certissime ad uirtutem & felicitatem ducat.*

uidebare, qui quod optimum erat & præstantissimum, per teipsum possis eligere, non consulto Deo monitore. HER. Ita mihi quidem uidebar. LVC. Quin igitur & nos isthuc ipsum doces, quo nam modo statim ab initio queamus noscere, quæ optima sit & uerissima philosophandi ratio, & quam quispiã, præ-

Rationes quibus adductus Stoicã uiam prætulerit.

termissis alijs, rectissimè eligeret. HER. Ego haud quaquam isthuc dicere grauabor, cum multos uiderem ad eandem certatim uiam affectantes, facilè æstimabam Stoicam philosophandi rationem cæteris esse præstantiorem. LVC. Quorum igitur numerosior erat turba, Epicureorũ, an Platonicorum, an Peripateticorum? Proinde illos numerasti ueluti in ferendis colligendisq; suffragijs usuuenire solet. HER. Atqui non numerauí, sed coniecturis deprehendi.

Cõfutatio ab absurdo.

LVC. Vt quid igitur me tantopere cupientem non doces, sed uana spe lactas, ac decipis, affirmans de tantis rebus coniectura & multitudine fretum iudicasse. HER. Non solum hoc quidem ô Luciane, sed omnes quoq; cæteros mortales fæ

Alia ratio.

penumero affirmantes audiui: Epicureos quidem esse corruptos delitijs, uoluptatumq; extremè amantes. Peripateticos autem ad rem attentiores, parandis cumulandisq; diuitijs inseruire, & quosdam ex illis immodicè cõtentiosos. Porrò Platonicos arrogantes, & nimio fastu turgidos, gloriæq; cupientissimos. Cæterum de Stoicis multorum semper idem fuit testimonium, uidelicet quòd uiriles essent, masculo animo præditi, & nihil illos fugeret. Et quòd eam uiam ingressus, solus rex, solus diues, solus sapiens, breuiter in uniuersum nihil non esset. LVC. Videlicet ista tibi de illis dixerunt alij. Neque enim ueri simile est hæc illis de se ipsis prædicantibus, suaq; superbè collaudantibus te credidisse. HER. Non. uerum hæc ab alijs prædicata audiui. LVC. Facilè tamen conijcio hæc di

Confutatio eiusdem rationis.

uersæ sectæ & opinionis affirmasse neminem. Quare an illi quos tu te audiuisse prædicas, è numero philosophantium fuerint, nescio. HER. Ne ij quidem. LVC. Proinde homines idiotas hæc dixisse credibile est. HER. Et ualde quidem. LVC. Vide obsecro, ut iterum me deceptum ab omni spe deijcere soleas: neq; uerum sermonem exponis, sed existimas te cum Margito quopiam insulso & stupido uerba facere, ut planè persuasum haberem, Hermotimum uirum singulari præditum cum ingenio tum industria, annos nunc natum quadraginta, hominibus tamen idiotis de sapientiæ studio, deq; uiris philosophiæ candidatis credidisse, illorumq; inductum testimonio & prædicatione rectiore uia philoso-

III. Ratio.

phantium electionem fecisse, neq; enim ista tibi prædicanti facile crediderim. HER. At ne hoc quidem te fugiat Luciane, me non solum credidisse alijs, uerum mihi quoq; ipsi. Etenim conspiciebam illos honestè & ornatè incedentes, splendido & decenter amictos, nunquam non certis commentationibus cogitabundo animo intentos, aspectu tetricos & terribiles, demissa barba, & longa coma uenerandos, nihil molle aut parum uirile, aut citra delectum aliquid admittentes, quod quidem alijs stuporem induceret, aut planè uideretur impudens &

Confutatio à superiori exemplo.

Cynicum: sed in media & regia uia constitutos, quæ quidem ab omnibus affirmabatur esse optima. LVC. Nunquid igitur & hæc illa, quæ paulo ante præceptorem facientem, me uidisse testabar, ipsos designantes uidisti? uidelicet fœnori & usuræ seruientes, amarulenter & contentiosè mercedem à discipulis exigentes, in conuiuijs aut colloquijs immodestè & pertinaciter digladiantes, aliaq; quæcunq; indecorè plerumque peccare consueuerant. Aut fortasse harum rerum nullam curam habendam esse existimas, modo uestitus sit probè mundus, & nitidè compositus, & barba profunda, prolixaq; in capite cæsaties? Quare in posterum, ut uideo, hic nobis certus erit canon & regula, recto philosophantes exactè cognoscendi, quem uidelicet proponit Hermotimus, oportetq; omnino ex habitu mundiore, grauiore eq; incessu, & capillo prolixiore optimorum cognitionem sumere. Itaq; cui hæc deesse uiderimus, neq; ille tetricus fuerit, aut perpetuis intentus cogitationibus obambulauerit, repro-

bandus

bandus,& nihili æstimandus est. Sed uide Hermotime,ne & hæc illudendi gratia ad me dixeris, periculum faciendo,num deceptum me esse sentiam. HER. Quorsum istud dicis? LVC. Quòd hæc,ô bone,rectius statuarum sit cognitio atque indagatio,quàm tu ab habitu sumendam esse dixisti. Omnino enim illæ habitu ferè sunt elegantiore, & amictu ornatiore, quas aut Phidias quispiam,aut Alcumenes,aut Myron ad pulcherrimum absolutæ formę archetypum expresserit. Quòd si etiam maximè inde coniectura capienda est in illis dignoscendis,quid ille aget, qui uisu captus philosophiæ perdiscendæ desiderio tenetur? Qui enim fieri posset,ut in habendo delectu non tota uia aberret,cum neque habitus neque incessus perspiciendi facultatem habeat.. HER. Ego uero ô Luciane, non ad cæcos uerba facio, neque illorum mihi quicquam curæ est. LVC. Atqui conueniebat, ô bone, ut tantarum rerum, adeoq; omnibus necessariarum cognitu, communis quædam esset cognitio. Sed enim quando ita tibi uidetur à Philosophiæ commercio, cæci excluſi maneant, posteaquam orbati sunt oculis, tametsi cum primis operæ pretium mihi uidebatur,illos præ omnibus alijs Philosophiæ studio incumbere, ne acceptam amissi uisus calamitatem ferrent immoderatius. Cæterum illi qui probè uident, etiamsi fuerint perspicacissima oculorum acie præditi, quo nam pacto ea,quæ in animo tecta sunt, perúidere possunt, ab illa externa uestitus mundicie? Nisi enim me tallat animus, tale quiddam est quod dicturus sum, nimirum te parandæ & colligendæ sapientiæ cupidine,cum istiusmodi uiris conuersari, utq; eà indies auctacumulatius euadas melior. HERMO. Et maximè quidem. LVC. Qui igitur tibi promptum fuit, atque adeò factu possibile, ut ab ijs ipsis, quas dixisti cognitionibus, philosophantem aut secus perspiceres? Neque enim ista perinde solent propalam esse conspicua, sed sunt abstrusa ualde, atq; adeo in obscuro reposita,quæ multis uix orationibus & congressibus, postremum uero operi bus consimilibus licet animaduertere. Qualia enim Momus in Vulcano reprehenderit,opinor aliquando inaudiuisse te: quod si me fallit opinio,audi iã nunc, sic enim habet fabula: nimirum Mineruam,Neptunum,& Vulcanum contentionem inter se suscepisse,de artificij principatu & prestantia,atq; ipsum quidem Neptunum taurum effinxisse, Mineruam uero domum excogitasse, porrò Vulcanus hominem composuit,fabricauitq;. Cæterum ubi iam ad Momum uentum esset,quem certaminis arbitrum & expensorem elegerant,& ille singulorum opera diligentissimè inspexisset,in alijs quidem,quæ reprehenderit superuacaneum fortasse foret referre. Illud tamen in hominis opificio potissimum calumniatus est,atq; ipsum quidem Architectum Vulcanum non mediocriter perculsit, quod artifex non in pectore ostiola quædã addidisset, quibus apertis & recluſis, perspicuum fieret omnibus,quid ille uelit,aut in animo strueret & cogitaret: nũ mentiretur,an uerum diceret. Atq; ille quidẽ uelut cæcutiens,sic de hominibus statuit. Tu uero nobis ipso etiam Lynceo es perspicatior,qui,sicuti uidetur, per pectus ipsum,quæ intus sunt cernis,suntq; tibi aperta omnia, adeo ut non solũ certo teneas,quid quisq; uelit aut cogitet,uerum etiam uter sit melior aut deterior. HER. Tu quidem Luciane ludos ex me facis, ego uero Apollinis ductu & auspicio delectum habui,neq; prorsus electionem moror,atque hæc quidem satis Hermotimo. LVC. Attamẽ ne sic quidem mihi dignaris exponere,ô amice, sed me in ima uulgi fece uersantem superbè contemnis. HER. Nihil fortasse illorum tibi placebit,quæ dixero. LVC. Nequaquam,ô bone,uerum nihil eorum uis dicere,quod me delectaturum esset. Et quia tu me cælas de industria, nobis inuidens,ne fortè tibi pares euadamus, si Philosophiæ indagandæ studio operam nauaremus, periculum faciam, si quo modo fieri possit, ut per me exactam iudicandi rationem,minimeq; fallibilem delectus habendi uiam inue-

Alia per absolutionem.

Vnde iudicãdus ac cognoscẽdus sit doctius ac sapiẽs

Amplificat fabula.

Redit ad caput quæstionis latius ac plenius exponẽs

do illam, fiducia.

niam. Quocirca tu, si uolueris, erectis auribus attento fac sis animo. HERM. Prorsus isthuc uolo, ô Luciane, fortassis quiddam scitu dignum dicturus es.

Icone Virtutis et eius uita.

LVC. At uide, ne naso me suspendas, si illud omnino rusticè & ineptè proposuero. Ita enim facto opus esse uideo, posteaquam tu, qui harum rerum es multò peritior, illud manifestius & disertius explicare grauaris. Itaque Virtutem urbis instar esse fingas uolo, quæ ciues habeat honestissimè & integerrimè Rem publ. administrantes, quemadmodum tuus quoque præceptor, qui isthuc aliquando peruenit, idem hoc affirmare non dubitat: præterea summa sapientia uiros exornatos, magno infractoq; animo præditos, iusticiæ seruantissimos, modestia admirandos, parum infra Deorum conditionem consistentes. Cuiusmodi multa apud nos designantur, rapina, uiolentia, iniuria, habendi cupidine, eorum flagitiorum, ne tantillum quidem quenquam audere in ea urbe conspicere s. Sed pacati & concordes Reipublicæ munia simul obeunt & administrant. Nec iniuria, ea enim quæ alijs in urbibus seditionum, & factiosarum contentionum concitandarum occasionem suppeditant, quorumq; gratia alter alterum clandestinis petit insidijs, ea, inquam, omnia è medio illorum sublata & remota sunt. Neque enim aut aurum, aut uoluptates, aut honores habent in precio, tanquam alicuius momenti ista apud illos habenda sint, uerum iam olim hæc in uniuersum, tanquam parum necessaria existimantes, ad benè gerendam Rempublicam, urbe eiecerunt. Itaque tranquillam quandam & omnibus modis felicem degunt uitam, bonis legibus, æqualitate, libertate, & omnibus denique bonis institutam. HERMOT. Quid igitur ô Luciane, an non tibi uidetur æquissimum esse, ut omnes certatim eius urbis ciues fieri desiderent, ita ut itineris tam laboriosi molestiam pro nihilo reputent, neque temporis longinquitate uicti, animum despondeant, certò & constanter persuasum habentes, se omni euicta difficultate in ciuium numerum relatum iri, eiusq; politiæ se participes futuros. LVCIA. Sanè per Iouem, ô Hermotime, omnibus omnes neruos in hoc intendendos esse arbitror, cætera uero negligenda, ne patriæ tenaciter nobis inhærentis magna cura habenda est. Neque ualde moueri decet, aut frangi animo parentum, aut liberorum nos detinentium complorationibus. Sed & alij pari operâ ad eandem profectionem nobiscum suscipiendam cohortandi sunt. Quòd si aut sequi nos recusauerint, aut per ætatem non potuerint, illis relictis & posthabitis, recta ad urbem omnium felicissimam animo tendendum erit, reiectis etiam uestimentis, si eisdem amicti detineremur, illic haud dubiè uestiendi. Neque enim periculum est, ne quis te eò nudo corpore delatum excludere sit. Iam enim & alias uirum multa canicie reuerendum dissentem audiui, quinam illic se res haberent, meq; magnopere cohortabatur ille, ut me ei ad urbem eunti comitem adiungerem, si quidem pollicebatur itineris ducem se fore. & quòd me ciuitate donare uellet, unumq; ex tribulibus facere eius adscriptum sodalitio, adeo ut nulla non ex parte benè & feliciter agerem. Cæterum ego id ætatis rectè monenti non obtemperabam, stulticia & rudibus annis dehortantibus, nondum enim egressus eram annum quintum & decimum, fortassis si secutus fuissem, iam in suburbio aut præportis consisterem. Porrò de ciuitate, si rectè cõmemini, cum alia multa, tum hæc quoq; prædicare solebat, quemadmodum omnes eius urbis incolæ essent aduenæ & peregrini, nec ullus esset indigena. Quin etiam illud addebat, non parum multos in eadem Repub. uersari barbaros, & seruilis conditionis homines informes, modicos, pauperes, breuiter neminem non ex eius Reipub. fore participem, quem penes modo uoluntas esset, eo tendendi. Quandoquidem illis morem ciuitate donandi aduenas affirmabat nõ sumi, aut à peregrina cultus & uestitus elegãtia, aut à corporis proceritate & formositate, neque à generis splendore, aut claris maioribus, sed ea pro

nihilo

nihilo æstimari apud illos. Oportere tamẽ eos, qui ciuitatis ius indipisci uelint, intelligentia instructos esse, rerumq; honestarum tangi cupidine, labore non frãgi, nullis uoluptatum illecebris capi, neque effœminari, aut emollescere rebus dubijs & difficilibus inter eundum ingruentibus. Quisquis itaq; hæc prę stiterit, expositoq; ubi primum urbem attigerit, actutum in ciuium communionem assumitur, quicunque tandem fuerit parem experturus honorem. Porro peior, an melior, an nobilis, an ingenerosus, an seruus, an liber, aut an prorsus infimæ sortis & conditionis homo sit, in ea ciuitate, ne nominãtur quidem. HERMO. Hinc perspicere potes Luciane, quòd non temere, aut pro rebus ficulneis, tantos sudores perferam, cum adeo felicis & exoptatæ Reipub. ciuis fieri concupiscam. LVCIA. Et ego quidem harum rerum communi tecum cupiditate teneor, atque haud scio, an quicquam sit, quod perinde præ his mihi uotis expetendum putem. Iam si in propinquo urbs sita foret, & omnium prospecta expositа, iam olim, ut scis, nulla animi ambiguitate præpeditus, eam fuissem ingressus, inq; ea multum iam temporis uersando contriuissem. Postea quam uero, quemadmodum uos perhibetis, nimirum tu & Hesiodus ille rapsodus, ualde procul hinc remota est, operepræcium mihi esse uidetur, ut & uiam ipsam, quæ rectà nos ad urbem ducat, inuestigemus, nec minus operæ & studij in duce quamoptimo deligendo ponamus. An non ita quoque tibi faciendum uidetur Hermotime? HERMOT. Et qui nam alia ratione eo quis perueniret? LVCIA. Nonne uides igitur immensam multitudinem promittentium & affirmantium, se uiæ peritos esse? Multi enim ad hoc parati circũstant, quorum nemo non se indigenam esse persancte deierat. Cæterum non esse unam tantum uiam, illud apparet liquidò, sed innumeras & ualde diuersas, nec quicquam habentes, in quo inter se conueniant. Nam hæc quidem ad occidentalem plagam uirgit, illa ad solem exorientem, mox altera ad Septentrionem uiatorem ducit, altera uero rectà ad meridiem. Rursus, hæc quidem per florída prata, & molles plantas sub umbra amœna & delectabilis, nihil habens asperitatis aut difficultatis. Altera autem petricosa, & omnibus modis aspera, multum exhibens uiatoribus, cum sitis, tum ardoris, tum etiam laboris & molestiæ. Et tamen omnes illæ cum multæ sint, ad eandem urbem, quæ una est, tendere perhibentur, tametsi sint inter se diuersissimæ. Inde incredibilis animum meum habet perplexitas & hæsitantia, etenim in quancunq; forte fortunæ incidero, utrum quempiam circa ingressum diuerticuli consistentem offendo, antiqua Virtute & fide admirandum, statim in introitu accedẽti manus porrigentem, uehementerq; cohortantem, ut ipsius uiam ingrediar, usq; adeo certatim unusquisq; illorum se compendiosæ uiæ gnarum esse iactat idẽtidem. Alios uero tota uia aberrasse, neq; unquàm eò peruenisse, neq; aliorũ insequentium duces esse posse. Tandem ubi proximum accessero, audio & illum de uia sua magnifice pollicentem, aliosq; malitiosè uituperantem. Ad eũ quoq; modũ facit is, qui huic uicinus est, & sic deinceps omnes reliqui. Hinc itaq; uiarũ multitudo & diuersitas non mediocriter me conturbant, animũq; meũ incertũ diuersè distrahunt, maximè uero duces ipsi præter modum uociferantes, dum quisq; sua immodicis laudibus deprædicat. Neq; enim calleo in quã declinans, aut quem potissimum ex ducibus secutus, urbem accedere queam. HER. At ego te Luciane, ab omni hæsitatione liberabo. Etenim haud facile, si ijs qui ante nos idem itineris confecerunt, fidem habueris, aberrabis. LVC. Quibus tu habendum fidem dicis? aut quem ex ducibus sequuti sunt, aut per quam uiam ingressi sunt? Iterum enim nobis subalia fórma eadem appar et animi perplexitas, à rebus ad homines translatis. HERMOT. Quonam modo isthuc dicis? LVCIA. Quoniam quidem qui in Platonis uiam digressus est, & illo duce se in uiam dedit, illam haud dubiè laudaturus est. Rursus qui Epicurum ducem si-

Hactenus uirtutis imaginẽ descripsit, tã & de uia ad ipsam.

Redit ad quæstionẽ superiorẽ, quæ nam uia philosophandi potissima sit.

bi ſequendum elegit, Epicuri, ita omnino alius aliam commendabit. Tu uero ueſtram omnibus alijs præferes. Aut non ita futurum eſſe Hermotime credendum eſt? HERMOT. Et cur non? LVCIA. Proinde, ab ancipiti animi perplexitate me non liberas, cum etiamnum ignorem ex uiatoribus, cui nam potiſſimũ fides adhibenda ſit. Video enim unumquenque illorum, & ipſum & ducem eius unius tantum uiæ feciſſe periculum, ac illam laudare affirmantem, hanc ſolam eſſe quæ perducat ad urbem. Ego autem num uerum dicat, ſcire non poſſum. Quod enim ad finem aliquem delatus ſit, & ciuitatem quandam conſpexerit, fortaſſe illi haud difficulter conceſſerim. Cæterum num illam uiderit, quam oportebat, in cuius Repub. ego & tu uerſari concupiſcimus, in Corinthum delati, ille autem Babilonem profectus, Corinthum ſe uidiſſe putarit, quod quidem etiamnum mihi incertum eſt. Neq; enim ille qui aliquam ciuitatem uidit, ſtatim & Corinthum uidit, ſiquidem non ſola Corinthus eſt ciuitas. *Amplificatio à ſimili.* Quod autem omnium maximè me facit animi incertum & ambiguum, illud eſt, quòd ſciam neceſſario unam atque adeo ueram eſſe uiam, ſiquidem nec plures quàm una Corinthus eſt, aliæ autem quoquo gentium magis uiatorem quàm in Corinthum perducunt. Niſi quis uſque adeo delirus eſſet, & mente captus, ut putaret, & eam quæ ad Indos tendit, & in Corinthum recto tramite perducere. HER. Quonam pacto hoc fieri poſſet ô Luciane? cum alia, alio tendat. LVCIA. Proinde, ô bone Hermotime, non mediocri opus eſt conſilio in eligendis, cum uijs, tum ducibus. Neque illud uulgo iactati prouerbij committendum eſt, ut quocunque nos pedes duxerint, eo inconſultò abeamus, quomodo ita haud dubiè præcepti pro Corintho ad Babylonios, aut Bactras abiremus. Atqui ne hoc quidem ualde mihi conſultum factu uidetur, ut fortunæ tantam rem committamus, tanq; optimam fortaſſe adprehendentes, ſi citra omnem uiarum exactam perueſtigationem, in unam aliquam quamcunque tandem temerè irrueremus. Nihil enim obſtat, quo minus & fieri poſſit, & fortaſſe iam olim in tanta temporis longinquitate factum eſt. Haud quaquam uero æquum eſſe opinor, ut tam inconſideranter de rebus adeo magnis ſpem abijciemus, aut ita in auguſtum coactam conſtringamus, uir gultea ſcapha (quod aiunt) Aegeum aut Ionium tranſmittere uolentes. *Alia à fine.* Neque enim recte aut probabiliter fortunam incuſaremus, ſi ſagittando & iaculando nõ prorſus aſſecuta ſit ueram illam uiam, unam nimirum inter tot infinitas, falſas & erroneas exiſtentem. Quod nec Homerico quidem ſagittario conceſſum fuit, qui cum debuiſſet columbam arcu fixam deijcere, linea uincula rupit, opinor autem fuiſſe Teucrum. Sed enim hoc multò magis rationi conſentaneum eſt, ſpem habere multa uulnerandi, & iaculo petendi, quàm omnino illud unum ex omnibus. Quoniam periculum non mediocre eſt, ſi pro recta & compendioſa uia, in unam ex erraticis & deuijs imprudentes incideremus, ſperantes fortunam meliorem pro nobis electuram eſſe: opinor autem in tali re comparatione utendum & demonſtrandum eſſe. Neque enim promptum & facile eſt reuocare curſum, ſaluumq; & incolumem retrò euadere, ſi quis ſoluta naui mari ſeſe met commiſerit: uerum neceſſarium eſt, in pelago fluctuum arbitrio iactari & circumferri, nauſeantem ut plurimum, & metu perculſum, capiteq; marinis fluctibus grauatum. Aequum uero fuerat, ſub initium priuſquam uela uentis permiſiſſet, conſcẽſſa ſpecula explorare ſi mare eſſet nauigabile, & ſecundus flaret uentus, Corinthum nauigare uolentibus. Et per ſouem quidem gubernator quiſpiam optimus ſummo cum iudicio illi deligendus fuerat, præterea nauis ſatis firma conquirenda, quæ tantis fluctibus & curſui par eſſe poteſſet. HERMOT. Eſt quidem Luciane, quod dicis non improbandum. Verum enimuero hoc ſatis certò ſcio, quòd ſi etiam per circulum omnes ad unũ

acceſ-

neceſſeris, non tamen alios inuenies, neq; duces meliores, neque gubernatores maiori peritia præditos quàm Stoicos. Atque ſi animus tibi eſt aliquando Corinthum perueniendi, illos ſequendos eſſe putabis, per Chryſippi & Zenonis ueſtigia incendendo, alioqui fruſtra hanc uiam tentabis. LVCIAN. An non ſentis, ô Hermotime, commune quiddam te dixiſſe, haud dubiè em̃ hoc ipſum dixerit, & quiſque qui communem cum Platone uiam ingreditur, & qui Epicurum ducem ſequitur: inſuper & alij, me uidelicet Corinthum nunquam uenturum, niſi cum illorum aliquo itineri memet accingam, ita ut neceſſariũ mihi eſſe uideam, aut omnibus ſine diſcrimine credere, quod abſurdiſſimum eſt, aut omnibus iuxtà diffidere, quod quidem multò tutiſſimum eſſe opinor, donec uera pollicentem inuenerimus. Age uero, ſi quemadmodum nunc ignarus ſum, etiamnum certum non habens, qui nam ex omnium philoſophantium ordine & numero uerum diceret, ueſtræ ſectæ me addicerem, habita tibi fide uiro amico & familiari, attamen Stoicæ ſaltem philoſophiæ perito, tantumq; unicam illam uiam ingreſſo. Poſtea uero Deorum aliquis ab inferis in uitam reuocaret Platonem & Ariſtotelem, præterea etiam alios omnis generis philoſophos. Illi autem circumſiſtentes interrogarent, & per Iouem quoque in ius pertractum contumeliæ accuſarent, dicentes: Quid uero paſſus es optime Luciane, aut à quo perſuaſus Chryſippum & Zenonẽ nobis, qui multò antè fuerimus, propoſueris, homines heri & paulo antè natos, cum nos neque ſermonis participes feceris, neque prorſus quæ loquamur tentaris. Quod ſi hæc ab illis dicerentur, quid nam illis reſponderem? An ſatis mihi fore exiſtimas, ſi dixero me ab Hermotimo uiro familiari ita perſuaſum eſſe? Atqui dicerent, ſat ſcio, nos uero Luciane, quis ille ſit Hermotimus iuxta cum imperitis ignoramus, ſed neque ille nos nouit. Quare æquum non fuit, omnibus in totum repudiatis, nos indicta cauſſa condemnare, fidem dantem uiro unicam tãtum in philoſophia uſam, ſed neque illam fortaſſe exactè ſatis perſpectam habendi. Sed enim legum conditores ô Luciane, ad hunc modum non imperant faciendum iudicibus, nimirum ut altero tantum audito, alteri facultas pro ſe loquendi ea quæ ex uſu ſuo eſſe intellexerit, non cõcedatur. Verum utrunque iuxtà audiendum eſſe præſcribunt, quo facilius diuerſis ſermonibus inter ſe examinatis & perpenſis, quæ uera, quæ falſa ſint inuenire queant. Quod niſi ſic factitatum fuerit, permittit lex adpellandi libertatem, ut in aliud iudiciũ ea tranſferantur, quæ illos loqui par eſt. Aut ſi quiſpiam forte aſſeſſorum me interrogaret: Dic mihi, inquiens, ô Luciane, ſi quis Aethiops qui nunquam alios homines conſpexiſſet, quales nos ſumus, propterea quod nunquã peregre extra patriam profectus ſit, in quadã corona & cõuentu Aethiopum pertinaciter affirmaret, diceretq;, nuſquam gentium homines albos aut flauos reperiri, neq; ullius alterius coloris quàm nigros, nũquid alijs fidem ſuis dictis faceret? Diceret autem ad illũ quiſpiam ex ſenioribus Athiopibus, Tu uero unde hæc cognita & explorata affirmas audaciſſime, neq; enim unq; à nobis ſuſcepta ad exteros populos profectione peregrinatus es, neq; per Iouẽ qualia apud exteras nationes ſint unquam perueſtigaſti, aut præſens oculorũ teſtimonio didiciſti. An uero hunc ſenem non rectè & grauiter ſentire prædicarem? Aut quid tu conſilij in mediũ adfers Hermotime? HER. Imò uero tuę ſententiæ aſſentior, iuſtiſſime enim mihi uidetur eius temeritas ita poſſe cõpeſci. LVC. Et quidẽ mihi ô Hermotime. Cæterũ quod poſt hac dicturus ſum quomodo tibi mecum conueniat, ſcire non poſſum. Mihi quidem & illud iam ualde perſuaſum eſt. HER. Quale nam illud eſt? LVC. Nempe uir ille probabili inductiõe inferet dicturus, ergo abſurde ꝓpoſitus eſt nobis quiſpiã Luciane, qui ſaltẽ Stoicorũ placita calluerit, quẽadmodũ amicus ille tuus Hermotimus. Cum aũt nunq; peregre profectus, neq; ad Platonis Academiã ſe cõtulerit,

Redit ad id, qd ſuprà propoſitum fuit, Stoicã uitã eſſe optimam. Confutatio à reiectione cauſſæ.

Proſopopœia cæterorum philoſophorũ ſeſe cõtra Stoicos defendentium.

A iuſto et ſolemni iudiciorũ

Ab abſurdo ex ſimili.

neque apud Epicurum diuerterit, neque omnino cum alio quoquam familiari
A modo et officio iudicantis. tatem contraxerit. Itaque si dixerit, nihil ita pulchrum, aut ita uerum inueniri apud omnes reliquos, qualia Stoicorum sunt, & quæ ab illis asseruntur, an nõ iure optimo temerarius & audax tibi uideri debeat, de omnibus definiendi & pronunciandi autoritatem sibi sumens, maximè uero cum tantum unius sectæ peritus sit, neque unquam ex Aethiopia, uel alterum pedem protulerit. Quid uero existimas illi respondendum esse? Nũ uerissimum illud nos uidelicet Stoicis addictos, illorum philosophiam perdiscere, iuxta quam dignum putemus
Obiectio cui respõdet. à persõnæ qualitate. philosophari. Neq; tamen nobis obscura sunt ea, quæ dicuntur ab alijs. Siquidem præceptor noster & illa inter differendum proponit, refellens subuertens q; illa satis argutè. Num uero existimas hoc responso audito, tacituros esse Platonicos & Epicureos, tum etiam alios? An non in risum soluti iure optimo ad me dicerent, qualia nam facit familiaris tuus Hermotimus, ô Luciane? qui dignatur aduersarijs de rebus nostris fidẽ habere, prorsus existimans, eiusmodi esse omnia nostratia, qualia ipsi falsò confingunt & dictitant, quorũ aut ipsi imperiti sunt, aut ipsam ueritatem de industria cælantes obfuscant impro
Amplificatio à simili. bi. Aut igitur si uiderit aliquem ex athletis exercentem se priusquã in harenã descenderit, calcitrantem in aëra, aut pugnis inanem quampiam plagam inferentem, quasi cæderet aduersarium, illum ideo statim proclamabit præfectus certaminis esse inuincibilem? Aut non potius existimabit perfacile & tutum esse, ita pueriliter & iuueniliter Thrasonem gloriarum plenum agere, nullo aduersario illi repugnante: ipsam autem uictoriam tunc primum decernendã esse, quando aduersarium foriter deuictum prostrauerit, & superior certando euaserit, altero lassitudine confecto, alioqui uero nequaquam. Proinde, ne que Hermotimus ab his, qbus præceptores sui aduersum nos absentes, in umbra dimicant atque digladiantur, illos uictores esse putet, aut ea quæ à nobis al
Alia à collatis enibus. feruntur, tam sine negocio posse refelli, aut subuerti. Quoniam illud persimile esset puerorum ædiculis, quos illi ut infirmas parare solent, ita protinus subuertunt ac diruunt. Aut per Iouem etiam his, qui exercitio sagittandi sunt occupati, qui stipulis quibuspiam colligatis, & super contum fixis, nec ita procul positis emisso telo iaculantur: ac si quando forte fortuna collimantes scopum tetigerint, stipulas q; præfixas iaculo penetrauerint, ilico exclamãt, quasi re magna peracta, si telum per sarmenta euolarit. Cæterum nequaquam ad hunc modum Persæ facere consueuerunt, sed neque Scythæ quotquot illorum arcu & arte iaculandi præcellunt: uerum initio ipsi equis insidentes, obequitando emittunt iaculum. Deinde etiam ea ipsa faciunt mobilia, ad quæ arcu collimant, non stabilia, aut sagittam expectantia donec inciderit, sed cum plurimum fugientia, nempe feras, & maximè uolucres ferunt. Quod si nunnunquam scopus quoque feriendus est, emissi teli firmitate & impetu, lignum transuersum obiectum, aut scutum bouinis corijs confectum præponentes, transfigunt: at tunc quidem bonam spem habent, fore, ut eorum tela etiam per arma, ubi usus erit, penetrent. Quapropter ô Luciane, dic nostris uerbis Hermotimo, præceptores eius sarmentorum seu stipularum fasciculos, propositos telis petere: deinde ambitiose gloriari homines armatos se deuicisse: insuper aduersus imagines nostras depictas pugilum more depugnare, quibus etiam, ut par est, superatis, nos postratos esse existiment. Atqui unusquisque nostrum ad illos dicere possemus, quod ab Achille dictum est de Hectore: Ille meam haud quaquam galeam, cristas q; comantes Aspicere audebit. Hæc quidem uno ore dicturi sunt omnes, singulatim autem alius alia. Plato haud dubiè mihi uidetur aliquid narraturus, eorum quæ facta comperit in Sicilia, quorum non pau
Alia ab exemplo Gelonis. cà habet comperta. Siquidem perhibent Geloni Syracusiorum Tyranno os fuisse putridum, infectum q; graueolentia, id quod per multum temporis illum

latuit

latuit, cum nemo auderet ob hoc ipsum reprehendere uirum præpotentem tyrannide, donec illi mulier peregrina adducta, rem ut se haberet, sumpta audacia exposuisset. Qua re ille inflammatus iracundia, uxorem suam accessit, graui ter cum ea expostulans, quòd illi non palàm fecisset fœtidi oris graueolentiam, cum eius uicioſæ animæ probè fuisset consci a. Illa uero orauit sibi habendam esse ueniam, propterea quòd nunquam antea ullum alium uirum sit experta, neque cum quoquam tam propè congressa, ita ut pro certo putarit, in uniuersum omnes uiros, non aliam animam ore exhalare. Itaque Hermotimus, quia cum solis Stoicis commercium habuit, procul dubio diceret Plato, non iniuria nescius est, qualia nam aliorum sint ora. Non dissimilia fortasse & Chrysippus diceret, & his etiã multò plura, si illo indemnato & indicta caussa relicto, ad Platonis Academiam à quodam eius assecla persuasus me reciperem. Iam, ut tandem pauciſſimis uerbis totius rei summam complectar, ita statuo, dum quidem in incerto fuerit, quæ nam uera sit secta philosophandi, nullam esse eligendam: propterea quòd non careat contumelia, si hac electa, aliam neglexerit. HER. Per societatem domesticam Luciane age, Platonem quidem & Aristotelem, quin etiam Epicurum, & alios missos faciamus. Neque enim ex dignitate mea est, ut aduersus illos ego conflicter. Cæterum nos duo, ego inquam & tu, accuratè discutiamus, num res philosophica tale quiddam sit, cuiusmodi ego esse affirmo. Aethiopas autem, aut Gelonis uxorculam, quorsum nam opus erat, ex Syracusis usq; ad nostrum colloquium accersere? LVCIA. Sanè illos quidem missos faciamus, quandoquidem tibi ad nostram disceptationem, parum utiles & superuacanei uisi sunt. Tu uero dic modo, appares enim similis quiddam admirandi dicturo. HERMO. Mihi equidem prorsus uidetur Lucine, omnibus modis fieri posse, eum, qui tantũ modo Stoicorum dogmata perdidicerit, ex illis ad unguem cognitis, uerum nosse, tametsi aliorum decretis postha-

Finis & scopus disputationis.

III.

Alia definitio Stoicorũ, cõtinens hanc quæstionẽ: an ex una aliqua uia ueritas cõparari possit, an omnes cognoscẽdæ.

bitis nequaquam singula perdiscendo excusserit. Considera uero, tecum ad hunc modum ratione inita, si quis hoc tantum ad te dixerit, duabus dyadibus numerum quaternarium absolui. Ergo tibi iam circumeundum est, & uiritim exquirendum ab alijs omnibus, quotquot arithmeticæ non sunt rudes, ne fortè quispiam inter illos sit qui dicat, bis duobus quinq; aut septem constituis? An nõ ilico tibi planum sit eum uirum uera dicere? LVC. Ilico quidem, ô Hermotime. HER. Qui igitur tibi fieri posse non uidetur eum, qui solum in Stoicorum scholam inciderit ueritatem dicentium, illorumq; sermonibus planè persuasum, aliarum non amplius egere ductu & auspicijs, cum certus iam factus sit, nunq; fore, ut quatuor quinque fiant, non si infiniti Platones, aut Pythagoræ diuersum affirmauerint. LVC. Nihil aduersum, quod aiunt, dicis, ô Hermotime, cum ea quæ omnibus iam dudũ sunt certa & persuasa, rebus dubijs & incertis assimulare non dubites, longè lateq; inter se dissidentia. Quid aũt respondes? esse ne aliquem quo cum tu sermonem sociaris contendentẽ duas dyadas coniunctas, aut septenariũ, aut undecenarium numerum constituere? HER. Haud quaquã ego, nisi fortasse per insaniam deliraret, negans ex his non nisi quatuor excrescere. LVC. Quid aũt, incidisti ne aliquando (& per Gratias uerum dici uolo) in Stoicum aliquem, & Epicurum, de rerum principijs, & bonorũ fine inter se nõ dissidentes? HER. Nunquam. LVC. Proinde etiam atq; etiam uide, ne tuis falsis & euanidis rationibus me fraudulenter decipias, maximè uero amicum tuum existentem. Cum enim nos subinde quæramus, qui nam in Philosophiæ studijs uera loquantur, tu nihil cunctatus hoc præoccupatum Stoicis attribuisti, dicens, illos esse, qui bis duo quatuor esse statuerint, quod quidem obscurum est, num in se res habeat, fortasse enim dicerent Epicurei, aut Platonici, uestram hanc esse compositionem, nos autem quinque, aut septem illa esse dicimus.

Cõfutatio ab inæqualitate similitudinis

An

Ab exemplis dogmatum.

An non uidentur hoc ipsum tibi egregiè præstare, cum uobis hoc solum quod honestum est bonum esse putantibus, Epicurei uoluptatem summum bonum esse statuant. Et cum uos pertinacissimè contendatis, omnia esse corporea, Plato tamen eius opinionis est, ut censeat in rerum natura, nonnihil quoq; esse incorporeum. Et quod primo loco dixi, nimium auidè illud, quod in dubio uersatur, tanquam minimè dubitanter proprium illud Stoicis habendum tradidisti. Iam cum alij hoc tibi uendicent, dicantq; illud esse, sanè ibi tum summo iudicio opus esse opinor. Porrò autem si apud omnes in confesso esset, solos Stoicos uerè autumare, bis duo esse quatuor, alijs mea quidem sententia contiscendum est. Quamdiu uero ea de re inter ipsos contentiosè digladiantes anceps est controuersia, omnes exæquo audiendi sunt, aut compertum habere uideri, nos ad gratiam ferre iudicium. HERM. Non uidere mihi Luciane intellexisse, quid dicere uoluerim. LVCI. Ergo crassius & manifestius explicandum tibi erit aliud quippiam dicturo, tantum uide ne tale aliquid dehinc adducas.

Alia defensio per diuisionẽ à simili.

HERM. Scies actutum cuiusmodi sit quod dico. Ponamus enim duos aliquos in Aesculapij, aut Dionysij fanum ingressos, deinde phialam quandam è rebus sacris esse sublatam, atque deperditam, haud dubiè iam summopere necessarium est, ut ambos inuestigatione habita perscrutemur, uter nam illorum phialam in sinu abditam habeat. LVC. Maximè. HER. Omnino autem alterum habere necesse est. LVC. Et cur non, siquidem deperdita est. HER. Proinde, si apud priorem amissam phialam inueneris, alterum nequaquam exuendũ esse putas, iam enim palàm est illam non habere. LVC. Sanè palàm est. HER. Et si in prioris sinu reperta non fuerit, alterum habere sanè consentaneum est, nec; hic longa perscrutatione opus est. LVC. Certè enim habet. HER. Ergo nos quoq; si apud Stoicos phialam iam inuentam habemus, alios perscrutandos esse supervacuum & indignum existimamus, habentes quod dudum tantopere quæreba mus: aut quam ob rem inani labore nos ipsos amplius defatigaremus? LVCIA. Nullius profecto gratia, si reperta phiala penes uos fuerit, illaq; incerta pro certò compertum habetis illud ipsum esse, quod erat deperditum: aut planè uobis cognitum est donarium. Iam uero, ô amice, non saltem duo sunt, qui templum ingrediuntur, ut necessarium sit alterum habere rem furto subtractam, uerum profecto illorum magna est copia. Deinde non minus obscurum est, quid illud tandem sit, quod deperditum est, num phiala quæpiam, num scyphus, num corona? Quotquot enim sacerdotes sunt, subinde alius aliud esse affirmat: quippe qui neque de ipsa materia unanimiter consentiunt, uerum hi ex ære, alij ex argento factum, partim autem aureum, partim uero argenteum illud esse dictitant. Itaq; planè operæ precium esse uides, detractis uestimentis omnes in templum ingressos exui, si animus est rem amissam inuenire. Quanquam enim apud primum aurea phiala tibi reperta fuerit, nihilo secus tamẽ & cæteri pari opera sunt exuendi. HERMO. Quam ob rem, ô Luciane. LVC. Propterea quod incertum sit, num phiala illud ipsum sit, quod erat amissum. Tametsi uero & hoc uno ore omnes confessi fuerant, haud tamen omnes auream fuisse phialam confirmabunt. Porrò autem ut maximè inter omnes constet, auream phialam esse amissam, tamen ne sic quidem alios perscrutandi finem facies, neque enim tibi constabit, num Dei sit illa ipsa, aut non reputas infinitas esse phialas aureas.

Cõfutatio ab inæqualitate similitudinis

HERMOT. Sanè censeo LVCIA. Igitur omnibus modis necessarium est perscrutantem omnes accedere, & illis quæ apud quenquam inuenerit in medium depositis, conijcere, quid nam ex eisdem diuinum donarium potissimum sit existimandum. Etenim quod omnium maximè dubio inuoluit animum, illud est, quod unusquisque exutorum aliquid apud se habeat, hic scyphum, ille phialam, alius coronam, & hic quidem ex ferro fabricatam, alter autem

tem auream, tertius argenteam. Nondum uero clarum est & perspicuum, num hæc sit res sacra, quòd habetur. Quare magnam tibi impositam esse uides necessitatem dubitandi, quem nam ex tanto numero sacrilegij insimules. Vbi uero omnibus essent paria & similia, iuxta foret incertum cognitu, qui nam diuina donaria sustulisset, sunt enim harum rerum possessiones etiam priuatæ. Cæterum ignorantiæ caussam unam esse arbitror, quòd nullo titulo inscripta sit deperdita phiala. Ponamus enim amissam esse phialam, quæ si Dei nomine, aut eius qui illam templo dicatam consecrauit, foret insignita titulo, minori in perscrutando labore defatigaremur, & ea quæ in scriptiuncula notata foret reperta, finem faceremus alios exeundi & perturbandi. Opinor autem Hermotime, iam te sæpenumero gymnicis certaminibus interfuisse. HERM. Et rectè quidem opinaris, iam enim persæpe interfui. LVC. Nunquid igitur etiam aliquando iuxta Athlothetas consedisti? HERM. Per Iouem nuper in Olympijs læuum latus iudicum sedendo claudebam, Euandrida Elei filio, inter ciues suos spectaculum mihi præoccupãte. Cupiebam enim singula propius inspecta cognoscere, quæ fierent circa iudices. LVC. Proinde, etiam illud exploratum habes, qua sortiendi ratione uti soleant, cui nam cum quoq; luctandum, aut Pancratio decertandum sit. HER. Planè perspectum habeo. LVC. Longè itaque promptius & melius tu expedies, qui ista propius & curiosius sis cõtemplatus. HERM. Apud priscos quidem prçsidente in certaminibus Hercule, laurea folia. LVC. Ne mihi quæso priscorum instituta percenseas, Hermotime, sed quæ ipse coram conspexisti, cedo. HER. Initio quidem urna argentea Deo sacra in medium proponitur, in eam paruæ quædam sortes conijciuntur, fabacea fermè magnitudine literis inscriptæ. Inscribuntur autem duæ utraque uidelicet litera α, deinde in alteras duas scribitur β, mox in alias γ, ac deinceps iuxta eandem rationem inscribuntur, & reliquæ pro numero athletarum, si plures fuerint, ita ut semper binæ sortes ijsdem sint insignitæ literis. Accedit deinde quisque ex athletis susceptis uotis Ioui supplicans, immissaq; in urnam manu, unam ex sortibus extrahit, & post illum alius. Quibus singulis assistens flagellifer protensa manu obstat, ne legantur literæ, quæ à singulis extractæ sunt. Cæterum ubi tam singuli singulas sortes habuerint, tum demum Alytarches, ut ego opinor, aut unus ex iudicibus, neque enim amplius memoria teneo, circumeundo contemplatur, & explorat sortes in circulo consistentium. Atque ita eum quidem, qui α habuerit, cum altero sortem α inscriptam habente, aut luctu, aut Pancratio decertaturum committit. Deinde pari ratione etiam eum, qui β habet extractum cum altero eiusdem literæ, qui tenor committendi seruatur, etiam in alijs consimilium literarũ sortes habentibus. Et hæc est ratio componendorum athletarum numero illorum æquali seu pari existente. nimirum si octo aut quatuor, aut duodecim illorum fuerint. Quòd si dispares accesserint, quinque uidelicet, aut septem seu nouem, tum litera quæpiam superuacua sorti inscripta, unà cum alijs in urnam mittitur, non habens literam sibi respondentem. Quicunq; ergo illam extrahendo consecutus fuerit, alijs ad ultimum usque præsidet, expectans donec alij finitis certaminibus decertauerint, neque enim habet literam suæ oppositam. Estq; illa non mediocris athletæ felicitas, quippe qui ad huc uiribus integer, cum defessis congressurus sit. LVC. Iam quidem paulisper interquiesce: etenim illud est, cuius egebam maximè, ergo illorũ iam nouem sunt, omnesq; immissa in urnã manu, sortem extraxerunt, tu uero age iã circumeundo (prospectatore eñ certaminis iudicis officiũ tibi deferam) contemplare literas. Haud quaq; eñ credo prius te cognituru, quis ex illis prçses dicendus sit, q; ad omnes ueneris, & illos inter se cõposueris, HE. Quorsum uero ista dicis Luciane.

Superiori similitudini opponit aliã.

LVC.

LVC. Horsum uidelicet, quod nullo modo fieri posse uideatur, ut illico reperiatur litera illa declarans præsidem, fortasse enim inuenire potes literam, incertus tamen eris, num illa sit, neq; enim ulla exceptione prædictum est α, aut μ, aut ε, fore eam literam, quæ præsidem sit constitutura. Atqui ubi in α incideris, alius α habens tibi quærendus est, quo inuento, illos inter se ad congrediendum cõponis. Deinceps in β prolapsus, alterũ β ubi sit studes inuestigare, quod inuento aduersum est. Ac ita quidẽ agis cum cæteris omnibus, donec ille tibi relictus fuerit, qui solitariam habuerit literam, nullum aduersarium indicantem. HER. Quid autẽ si ad illum forte fortuna prima, aut secunda uice delatus fueris, quid tum faciendum tibi uidetur? LVC. Nihil equidem, uerum tu græcorum iudex scire possim quid facturus sis, an actutum eundem pro præside sis proclamaturus, aut potius putes omnes in circulo necessario accedendos & inspiciendos esse, num uspiam consimilis penes aliquem relicta esset litera, ita ut nisi omnium sortes uiritim tibi inspectæ fuerint, nunquam cognosces præsidem. HER. At qui perfacile scire possum Luciane, nouem illorum existentibus. Etenim si primo aut secundo loco inuenero, planè certus sum, eum fore præsidem, qui eo forte literam inscriptam habuerit. LVC. Quonam pacto ô Hermotime? HERM. Ad hunc quidem modum, illorum enim duo α habere certum est, consimiliter etiam alij duo β, sibi uendicant. Iam cum adhuc quatuor sint reliqui, duos illorum γ, alteros δ, extraxisse, dubium non est. Et iam quatuor literæ in octo athletas distributæ & absumptæ sunt. Pro certo igitur constat tantummodo superesse ε, quod qui extraxerit, præses haud dubiè constituitur. LVC. Vtrum igitur Hermotime, collaudem ne ego te ob singularem ingenij tui industriam, an placet, ut ea refellam, quibuscunq; tandem probabiliter contradici posse reor? HER. Ita per Iouem, uehementer enim animi pendeo, etiam atq; etiam cogitans, quid nam his ratione probabili possis contradicere. LVC. Equidem tu, quemadmodum literæ pinguntur ex ordine, dixisti, ueluti primo loco α ponitur, secundo β, ac deinceps aliæ, secundum illarum seriem, usq; ad unam illam, in qua terminatur athletarum numerus. Et sanè facile assentior tibi ita fieri in Olympicis certaminibus. Quid autem si non seruato literarum ordine quinq; ex omnibus indiscriminatim eligeremus, uidelicet ipsum χ, deinde σ, mox ζ, postremo κ, & θ. Quatuor itaq; literæ octo sortibus inscribentur, ipsum autem ζ super nonam solum, quo præses nobis indicabitur. Quid ergo iam facies statim sub initium literula ζ, inuenta? Quomodo uero cognosces præsidem existentem eum qui illam habuerit, nisi omnes accedens, nihil huiusmodi inueneris? Neq; enim tibi integrum erit, quemadmodum nunc ex illarum ordine cognoscendi præsidis coniecturam facere. HERMO. Rem arduam ex me interrogas, ad quam ut tibi respondeam, mihi promptum non est. LVC. Age si placet hoc ipsum alia ratione considerandum tibi proponam. Quid si nullis literarum figuris, sed signis quibusdam & characteribus sortes connotarentur, cuiusmodi permulta literarum loco depingunt Aegyptij, puta homines caninis, aut leoninis capitibus. Aut illa quidem, si uidetur, missa faciamus, cũ sint peregrina & exotica, & à nostro instituto prorsus aliena. Age uero simplicia illa & uniformia sortibus inscribamus, quemadmodum fieri potest assimulantes, nimirum binis sortibus homines, deinde binos equos alteris binis, mox duos gallos, postremo duos canes. Porro nonæ, tanquam præstantissimæ, leonis imago insculpta sit. Proinde si mox initio in sortem leoninam ferentem imaginem incideris, quibus nam coniecturis persuasus, dices eam esse, qua præses designatur, nisi omnes accuratè circumspiciendo perlustraueris, num quis etiam alius præter hunc adsit, habens sortem leoniferam. HER. Nihil habeo Luciane, quod tibi ad hæc respondeam. Non iniuria, neq; enim uideo, quid possit apte responsi, adeo, ut si animum induxerimus, aut eum inuenire, penes quẽ sacra sit phiala, aut quæ inter athletas præsi-

præsidis loco habendus sit, aut cuius ductu & auspicio felicissimè in Corinthum urbem illam florentissimam peruenire queamus, omnes necessario accedendos esse putem, summaq; diligentia detractis uestimentis, omnibus tentatis solertissimè exquirendos, etenim uix etiam sic ueritatem indagantes perueſtigabimus. Quod si quis mihi unquam futurus esset consiliarius fide dignus super rebus philosophicis, contendens omnino operam esse nauandam philosophiæ studijs, ille demum solus erit, quem eorum quæ dicuntur ab omnibus, ad unguem peritum esse cognouero. Reliquos autem omnes ut inutiles, & nulla re dignos contemnam, nihil fidei illis habiturus, donec etiam unius fuerint nesciũ, quæ fortasse ex illis esse possit omnium optima. Neque enim si quis adducto homine formoso dicat, hunc ex omnibus hominem esse formosissimum, statim ille suis uerbis mihi fidem facturus est, ut credam eum uera loqui, nisi certum habuero, omnes homines illi uisos esse: fieri enim fortasse potest, ut hic homo non sit contemnendæ elegantiæ: quod autem summæ sit inter omnes formæ & uenustatis, scire haud quaquam possum, nondum uisis omnibus. Nos porro non formoso tantum egemus, sed formosissimo, quem nisi inuenerimus, parũ suda rum, & nihil actum esse putabo. Non enim cõtenti erimus, in qualemcunq; tandem amabilis & honestæ formæ hominem inciderimus, uerum summam illam qua maior esse non potest, formæ elegantiam perueſtigamus, quam necessariò unam esse negare non potes. HER. Vera sunt hæc. LVCIA Quando ergo aliquem mihi produces, totius in philosophia itineris peritum, quemq; ea non fugiant, quæ cum à Pythagora, tum à Platone, præterea quæ ab Aristotele, Chrysippo & Epicuro, aliisq; omnibus dicuntur & affirmantur. Denique, qui una uia ex omnibus electa experimento edoctus pro certo compertum habeat, eam solam esse uiam, quæ recta ducat uiatores ad felicitatem tanto perquæsitam. Etenim, si talem quempiam quærendo consecuti essemus, desineremus nos molestis onerare negocijs. HER. Haud quaquam Luciane, eiusmodi uir inuentu facilis est. LVC. Quid igitur faciemus Hermotime, neque enim animus abijcendus est, propterea quod eiusmodi ducis inopia in præsentia laboramus. Ergo illud aggrediamur, quod facto mihi uidetur multò consultissimum & tutissimũ, ut quisque ab initio exorsus, omnes sectas percurrat, eaq; accurata & diligenti imaginatione consultando examinet, quæ dicta sunt ab omnibus. HERM. Quantum quidem tua uerba intelligo, ita facto opus esse uidetur, nisi quòd illud quod non multo antè à te dictum est, cum his mihi pugnare uidetur, uidelicet arduũ & graue esse, eum qui uni uiæ iam sese tradiderat expãsis denuo uelis recurrere. Quo modo enim fieri potest, ut is qui in priori iam occupatus detinetur, reliquas omnes percurrat. LVC. Illud equidem paucis tibi expediam, nimirum Thesei in stitutum imitabimur, filoq; à tragica illa Ariadne accepto, nullum non Labyrinthum ingrediemur, nec dubito quin sine negocio, tantum ductu fili ita nobis licebit regredi. HERMO. At unde tandem nobis illa Ariadne comparebit, aut unde filum parabimus? LVCIA. Bonum habe animum ô amice, iam enim uideor mihi reperisse, cuius ductum sequuti haud dubiè egrediemur. HER. Quod nam igitur illud est? LVC. Certè meum non est quod dicturus sum, sed cuiusdam ex sapientibus utri summi, nempe illud: sobrius esto, & memento diffidendum esse. Etenim, si minimè leuiter & facile persuasi, quibuscunq; auditis fidem habuerimus, sed more iudicum, aliis quoque fandi copiam concesserimus, fortasse haud difficulter horum Labyrinthorum inextricabiles errores effugiemus. HERMOT. Benè sanè dicis, illud quoque nobis faciendum intelligo. LVC. Videlicet, cæterum ad quem illorum omnium primum nos conferemus? aut non permagni illud interesse putas? Ab eo tandem quicunq; sit, incipiamus, nempe à Pythagora, quandoquidem ita cessit. Quantum uero temporis statuemus omnibus Pythagoricæ philosophiæ placitis perdiscendis suf-

Adaptatio similitudinis & finis quæstionis. Oes esse cognoscẽdæ uiam, eiq; ueram eligere uelit.

Amplificatio à simili.

γνῶθι σεαυτόν, quæ monet quo pacto philosophi legendi sint.

Quo et quanto tẽpore qui q; philosophi cognoscendi. et hic locus finẽ disputationis seu scopũ (de quo suprà) confirmat nidelicet q; impossibile sit, omnes philosophorum doctrinas & uias cognoscere ut ex ijs quæ uera sit, eligatur.

fecturum? Volo autem annos, in quibus sub initium Pythagoricæ sectæ candidatis consilescendum est, excipi. Opinor omnino cum illis quinq; satis fore triginta, aut ad minimum omnibus modis uiginti peropus est. HER. Ponamus ita esse, deinceps uero totidem alij Platoni concedendi sunt, ac mox nihilo pauciores Aristoteli. LVC. Non pauciores profecto. HER. Chrysippo autem quot impendendi sint, non est quòd multis te interrogem. Iam enim certus, antea ex te audiui quadraginta uix sufficturos esse. LVC. Ita sanè. Deinde Epicuro & alijs. Quòd autem non nimium illis tribuere uidear, hinc perdisces facillimè, apud animum tuum considerando, quot nam sint octogenarij cum Stoici tum Epicurei, atq; etiam Platonici ingenuè fatentes, nondum cuncta suæ sectæ sibi esse explorata & cognita, ita ut in disciplinarum cognitione, nihil in ipsis desiderari queat. Quòd si alij in hoc tergiuersari uidentur, non tamen, ut opinor, hoc negabit Chrysippus & Aristoteles & Plato. Potissimum autem præ cunctis Socrates, illis certò non postponendus, qui omnium testimonio professus est, seno tantum omnia, sed in uniuersum nihil nosse, aut hoc tamen se scire, quod nesciret. Computemus igitur subducta ratione ab initio, uiginti Pythagoræ attributi sunt, deinde totidem alij Platoni, mox nihilo pauciores alijs cõcessimus. Quot ergo in summa isti sunt anni simul comprehensi, si decem saltem in philosophia disciplinarum sectas constituerimus. HERM. Plures quàm ducenti ô Luciane. LVCI. Ergo si tibi consultum factu uidetur, quarta pars annorum auferatur, saltem quindecim studijs nostris satisfacere putantes, aut omnino partem dimidiam. HERMOT. Tu quidem multò melius hac de re, quid faciendum sit, statues. Ego hoc probè perspicio, per quàm paucos, ad hunc modum, omnes sectas percursuros, tametsi statim abineunte puericia philosophiæ studium exorsi fuerint. LVC. Quid autem faciendum suades Hermotime, cum ita se res habeat? An subuertenda & refellenda ea existimas, quæ iam antè haud dubitanter confessi sumus, neminem uidelicet unquam electurum, id quod ex multis omnium est præstantissimum, nisi omnium facto periculo singula degustauerit. Adeo ut qui magistra experientia delectum non habuerit, ei oraculo magis aut responso Veritatem inuestigandam esse. An non istiusmodi inter nos dicti sunt? HERMOT. Sanè. LVC. Proinde summopere necessarium esse uideo, tantum temporis nos ætatem agere, si unquam omnibus pertentatis rectè elige re consilium est, iamq; acto delectu philosophiæ incumbere, qua percepta & cognita felicem uitã uiuere queamus. Prius uero quàm ita fecerimus, in tenebris, quod aiunt, saltaremus, in quæcunque inciderimus illiso pede impingimus. Et quodcũq; primum in manus nobis uenerit, illud quod quærimus esse existimabimus, propter ueritatis ignorantiã. Quòd si etiam maximè bona fortuna ad illud delati fuerimus, constanter tamen nunq; sciemus, num id sit quod tantopere à nobis quæsitum est. Sunt enim non parum multa his ipsis similia, singulis affirmantibus hoc ipsum esse multò omnium ueriss̃imum. HER. Haud scio, ô Luciane, quàm mihi uideare argumenta persuasionis bonarumq; rationũ plena inter disputandum producere, uerum enimuero non mediocriter me perturbas ista differendo, nimiumq; argutè & anxiè disquirendo, quod ad rem parum attinet. Fortasse autem uideor etiam in auspicato hodie pedem domo extulisse, cum egressus tibi obuiam uenerim, qui me propè spei portum consistentem, ineuitabilem animi desperationem iniecisti, Veritatis inuentionem impossibilem esse ostendens, tantum uidelicet temporis requirentem. LVC. Cur ergo hoc ipsum, ô amice, non multò iustius cum patre tuo Menecrate, & matre tua, quodcunque tandem illi nomen fuerit, neque enim teneo, expostulas? aut potius cum natura omnium nostrum parente, quòd te quoque non ut Tithonum annosum & longæuum constituerit, sed præfinito destinarit homini uitam etiam

longis-

longissimam centum annorum numerum non excedentem. Cæterum, ego te cum considerando repperi, quod è disputatione nostra potissimum potuit elici. HER. Nequaquam, uerum tu semper quidem conuiciator es, atq; haud scio qui nam factum sit, ut tu extremè odio habeas philosophiam, eosq; qui sapientiæ studijs sunt addicti, salibus & dicterijs delusos naso suspendas. LVCI. Cuiusmodi nam res sit Veritas ô Hermotime, uos lõgè melius & promptius, qui sapientia ornati estis, expedietis, nimirum tu & præceptor tuus. Ego saltem hoc me planè scire arbitror, hanc non nimium auditu iucundam, & dulcem esse mortalibus, quoniam longè lateq; mendacio est inferior & uilior. Est enim hoc apud homines multò in speciem formosius & præcellentius, atque hoc nomine quoque auditu iucundius & dulcius. Illa uero, quia nihil in se habet insynceritatis aut adulterini, cuius sibi esset conscia, magna cum libertate differit inter homines, eamq; ob rem plerisque intolerabilem adfert molestiam. Quemadmodum & tu nunc indignaris, nec mea dicta fers humaniter, quibus tecum super hisce rebus Veritatem erui, tibiq; planè indicium feci, cuiusmodi ea sint, quorum utrique iuxtà immodico & amore & desiderio teneamur, quã prorsus illa nactu non sint facilia. Veluti si statuam aliquam non informem infando amore deperires, eaq; te posse potiri, in animum induceres, suspicans esse hominem. Ego uero intuitus, aut lapideum, aut æreum esse simulachrum pro mea in te beneuolentia tibi significarem, rerum quarum potiundarum nulla esset relicta copia, te amore capi, ac tu iniquum tunc & maleuolentem me tibi censeres, quia nolim te decipi absurda & monstrosa, nec spei consentanea sperantem. HERM. Eò igitur hæc tibi dicta sunt Luciane, quasi putes nullam operam philosophiæ studijs nobis nauandam esse, sed oportere nos socordiæ & inertiæ addictos priuatam uitam in terris agere. LVCIA. Et quando aut ubi ista me dicentem audiuisti? Ego quidem non eò, quasi non sit philosophandũ ista dico, uerum quandoquidem omnino philosophiæ studendum est, uiæ autem ad illam sint non paucæ, quarum nullum non perhibetur compendiosissimum esse ad Virtutem diuerticulum, tametsi etiamnum in incerto sit, quæ ex illis uera sit, diligentem & exquisitam diuisionem faciendã esse existimo. Qui enim fieri posse sperem, multis nobis propositis, ex illis eligere quod optimum est, nisi quis omnia faciendi periculi gratia accesserit. Deinde, num longa adhuc supersit peregrinatio, aut an finis iam instare uisus sit. Cæterum quid tibi uidetur? iam enim de integro te interrogabo, num eum qui sub initium tibi occurrerit, sequeris? cumq; illo communibus philosophiæ disciplinis inuigilabis atque ille te certum faciet? HERMO. Quid uero tibi amplius respondeam? qui neges quenquam rectè discernere posse, nisi phœnicis annos uixerit, omnesq; per orbem periculum faciendo accesserit. Neque dignum ducis fidem habere illis, qui iam olim harum rerum sunt expertissimi, neque multis illis ista collaudantibus, suoq; testimonio comprobantibus. LVCIA. Quos tu mihi multos illos narras, num qui harum rerum sunt probè gnari, & ijdem iam omnium facta indagine periti. Quòd si quispiam talis esset, mihi quidem uel unus sufficeret, neque multis opus haberem. Porrò si imperitos dixeris, nunquam illorum multitudine adduci potero ad credendum, donec de omnibus nullius ignari definiendi facultatem sibi parauerint. HERMOT. Proinde, tu solus Veritatem perspexisti, cæteri uero quotquot philosophantur, in uniuersum omnes uecordes sunt, & sine iudicio. LVCIA. Tu quidem Hermotime, falso me mendacij coarguis, cum dicere non uerearis, quòd me ipse cæteris omnibus anteponam, aut omnino in numero eruditorum haberi contendam, parumq; memor esse uidere eorum, quæ per me antè dicta sunt. Neq; quidem me præ aliis Veritatem dinoscere contentiose uociferor, uerum ingenuè fateor, me cum aliis omnibus iuxtà ignarum esse. HER. Atqui Luciane, quòd ais omnes acce-

Redit ad propositionẽ mitigãdo illam diuisione.

dendos esse, eorumq; experimentum sumendũ, quæ dicuntur ab alijs, neq; aliã rationem meliorũ eligendorum supereſſe, fortaſſe non ualde improbarim. Cæterum cuiq; experientiæ tot annos impẽdi oportere, perquàm ridiculum mihi uidetur, quaſi uero non & è paucis cuncta perdiſci queant. Mihi equidem iſta perpendenti, haud quaquam graue, aut operoſum hoc uidetur, quod q; multo exercitio eget minimè. Siquidem aiunt quendam ex ſtatuarijs, opinor autem fuiſſe Phidiam, tantum ab ungue leonis conſpecto æſtimaſſe, in quantam magnitudinem totus leo exurgeret, ſi iuxta unguis rationem fuiſſet ſculptus atq; formatus. Neque mihi dubium eſt, quin & tu, ſi quis tantum hominis manum tibi commõſtraret, reliquo corpore obuelato, nihil cunctatus actutum ſcies hominem eſſe, quod abſconditum eſt, & ſi totum corpus non uideris. Ita quoque rerum capita, de quibus multus eſt multorum ſermo, ſine negocio in exiguo etiam puncto diei perdiſces. Accurata autem, & exacta harum rerum cognitio, cui conſequendæ longa perquiſitione opus eſt, nullo modo ad electionem melioris requiritur, uerum etiam ab illis quæ dixi, indicium facere licebit. LVCL Papæ, quàm firma ſunt & fortia quæ dixiſti Hermotime, contendens ex partibus totum cognoſci poſſe. Quanquam ego me tuæ ſententiæ diuerſum audire memini, ut qui totum cognouerit, etiam partem perſpectam habeat. Porrò qui partem ſaltem, is non ſtatim etiam totum habet cognitũ. Iam tu hoc mihi quoq; reſponde, quomodo Phidias, quondam leonis ungue cõſpecto, cognoſcere potuit leoninum eſſe unguem, niſi antè alias totum leonem uidiſſet? An uero tu hominis manu ſaltem uiſa dicere poſſes hominis eſſe, cum antea hominem neque uidiſſes neq; cognouiſſes unquam? Cur autem taces? Nunquid uis, ut ego pro te reſpondeam, ad quæſtionem tibi propoſitam, uidelicet, quòd nullo modo poſſes? adeo ut periculum ſit, ne Phidias infecta re abeat, leone ne quicquàm incepto & exculpto. Nihil enim iſta ad Bacchũ, quę à te proponuntur, faciunt. Aut quomodo hæc inter ſe ſunt ſimilia? Neque enim tibi & Phidiæ alia cognoſcendarum partium cauſſa fuit, quàm prior totius cognitio, hominis dico & leonis. Cæterum in philoſophia, nempe quam tradunt Stoici, quo nam pacto ex aliqua parte cognita, etiam reliqua cognoſces? Aut quomodo illa ut honeſta & pulchra demonſtrabis? Neque enim totum nouiſti, cuius illa ſunt partes. Quod autem dicis, totius philoſophiæ capita, auditu facilè poſſe comprehendi, etiam immodica diei portiuncula, nimirum quæ rerum ſint principia, qui fines, quã opinionem de Dijs habeant philoſophi, præterea quid animam eſſe ſentiant. Et quod nonnulli omnia corporea eſſe affirment, rurſum alij etiam pleraque incorporea eſſe contendant. Tum quod pars illorum uoluptatem, pars autem neſcio quod honeſtum, ſummum bonum, felicitatemq; eſſe ſtatuant, atque id genus ſexcenta alia. Hæc, inquam, auditu facile diſcerni & definiri poſſe, nihilq; in his excutiendis & ſtatuendis eſſe operæ, noſſe autem eum qui uera dicat, uide ne unius ſaltem dieculæ particulam requirat, ſed multorum potius dierũ opus & labor ſit. Aut quid animi illis fuiſſe putas, qui de his ipſis rebus, aliquot librorum centurias & Chyliades conſcribere non grauati ſunt, nimirum non ob aliam cauſſam, quàm ut perſuaſum facerent omnibus uera eſſe, ut mea fert opinio, pauca illa & modica, quæ tibi uidentur facilia, nulloq; labore comprehenſibilia. Iam uero omnino uate tibi opus eſſe opinor ad meliorum electionem faciendam, niſi, ut dixi, exercitij impigro ſtudio illud conſecutus fueris, ut in deligendo accuratè uniuerſa diſcutias, & unumquemque totum ad unguem exploratum cognoueris. Haud enim ualde negauerim hoc pacto philoſophiam in compendium contrahi poſſe, neq; habituram multas uarium rerum comprehenſiones, neque ullam moram aut cunctationen, ſi conſtitutum uatem omnium rerum capita percenſentem audieris, & inter audiendum ad ſingula mactatis hoſtijs ſacra feceris. Hoc enim pacto infinitis labo-

Confutatio tẽporis, quod à Luciano præfinitũ fuerat ad ſingulos cognoſcẽdos

Diluit obiectionẽ ab ipſius argumẽti ſerie, et ab inæqualitate exempli.

Amplificatio à ſigno.

laboribus. Deus te subleuabit, posteaquam ex oblatis extis tibi commonstrauerit, quæ nam potissimum tibi eligenda sint. Quòd si autem uolueris, & aliud multò minoris negocij compendium eligendi tibi subijciam, quod secutus, neq; victimæ tibi offerendæ sunt, neq; ullus ex sacerdotibus magna mercede conducendis tibi ascisc endus est: uerum coniectis in urnam literulis, cuiusque philosophorum nomina habentibus, iube puerum aliquem impuberem floreſcente ætatula, ad urnam accedentem extrahere, eam literam, quæcunque primum illi sub manum uenerit, ac tandem inspecta literula ducem cognosces, quem tibi in philosophia sequendum existimo. HERM. Ista quidem Luciane, scurrili dicacitate à te, & non ex animo, dicta sunt. Tu uero respõde mihi, nunquam ne ipse uinum commercatus es? LVCIA. Et persæpe quidem. HER. Nunquid ergo per orbem circuire soles, quotquot in urbe sunt caupones, degustãs, licitans, atque expendens uina? LVCIA. Nequaquam. HERM. Opinor enim illud, cui sub initium bono & digno incideris, auferendum tibi esse. LVC. Ita per Iouem. HERM. Proinde à modica illa & tenui degustatiuncula, pronunciare iam potes de toto uino cuiusmodi sit. LVC. Haud dubiè possum. HERMO. Porrò si diceres, assistens cauponibus, posteaquam uini sextarium coëmeresta uerim: Agite ô amici, date quæso unusquisq; uestrum totum dolium mihi ebibendum, ut omnibus exhaustis certum habeam, qui nam uestrum generosiora uina uenalia habeat, & unde mihi uinum sit commercandum. Quod si hæc inquam, diceres, an non iure optimo pro insano ab illis deridendus esses? atq; si illos acriter instando perturbandi finem non faceres, fortasse etiam aqua ab illis perfundere. LVCI. Sanè opinor, & profectò meritis meis dignissima paterer. HER. Non secus se quoq; habent res philosophicæ, quid enim necessarium est totum uas exhaurire potando, cum etiam à modica illa degustatiuncula nobis promptum sit nosse, quale sit futurum. LVC. Quàm lubricus es, ô Hermotime, quanq; tergiuersando laberis è manibus. uerum profectò tua tergiuersatione parum promouisti, cum enim sperares te effugisse, in easdem plagas incidisti. HER. Quorsum ista dicis? LVC. Quoniam rei per se planæ & indubitatæ, omnibus certæ & cognitæ, nempe uino, longè dissimillima assimulando comparas, & ea quidem de quibus nemo non incertus animi ambigit in obscuro consistentibus. Ita ut ego me Hercule dicere nequeam, quatenus tibi uinum & philosophia similia uideantur. Nisi fortasse in hoc solo, quòd & philosophi in quæstu habeant disciplinas uænum expositas, quemadmodum caupones uinum, quas quidem commiscentes dolosè & fraudulenter adulterant, & maligna mensura diuenditant. Ad hunc uero modum, quod dicis, cõsiderabimus. Vis aũt uinum in uase exceptum, totum esse sui simile, & profectò nihil absurdi in hoc à te dictum est. Atqui si quis etiam degustauerit illud, hausto saltẽ modico, statim compertum habet, quale totum sit dolium, & hoc in confesso est apud omnes, nec est quòd quicquam tibi in his contra dicam: uide uero etiam posthac, philosophia eiusq; alumni, nempe præceptor tuus, num eadem quotidianis prælectionibus ad uos disserit, ijsdemq; de rebus nunquam non uerba facere consueuit, an nõ subinde alio tempore alia uobis solet præponere? Esse enim non parum multa philosophiæ abstrusa mysteria, iam olim amice, nemini obscurum est. An non uero tu etiamnum, ut par est, instar Vlyssis apud illũ perduras circumeundo & oberrando, si semper sonat eadẽ, per eadem, at fortasse satis est, si semel quippiam inaudieris. HERM. Et cur non. LVC. Qui nam igitur fieri potuit, ut tu primo gustu statim nosceres uniuersa? Neq; enim semper eandem cantilenam nobis solet occinere, sed subinde noua nouis differendo agglomerat. Non ô amice, ut uinum quod semper idem est, adeo ut nisi totum uas strenue exhauseris, nequicquam inebritatus obambulabis. Planè em in fũdo mihi uisus est Deus philosophiæ adyta abstrusisse, sub ipsam fecẽ usq;.

Irrisio. Aliud simile, quo idẽ cõtendit ex parte cognosci totũ posse.

Respõdet eadem ut suprà ratione, inæqualẽ esse collationem.

Itaq́, totum dolium poſtremo exhaurias neceſſe eſt, ſi unquam conſilium tibi fuit nectaream illam potionem inueniendi, quam aridis faucibus iam olim aui diſſimè ſitire mihi uiſus es. Porrò autem eam perſuaſionem tibi perſuaſiſti, ut putes tale quippiam eſſe philoſophiam, ut ſi ſaltem leuiter illam primoribus, quod aiunt, labijs deguſtaueris, ſtatim fore, ut omnibus ſapientię numeris euadas abſolutiſſimus. Quemadmodum perhibent de diuinatrice illa in Delphis, quæ ſimulatq́ ſacra fluenta deguſtauerit, actutum afflata numine, accedentibus reſpondet oracula. Atqui non ita ſe habet philoſophiæ ſtudium. Itaque te, quẽ ultra medium iam dolij ebibiſſe cõſtat, adhuc incipere perhibeas. Quare uide ne rectius huic philoſophia comparari queat. Dolium enim & cauponem, adhuc tibi ſinemus, nihil autem inſit uini, ſed potius, omnium frugum confuſum quoddam ſeminarium, in ſummo quidem triticum, cui ſubſint fabæ, quibus deinde ſubiectum ſit hordeum, mox lentes, quinto cicera, poſtremo aliæ quæpiam diuerſorum ſemium ſpecies & genera. Iam ſi inſtitorem accederes, ſeminum mercatorum gratia, illéque à ſummo tritici aliquot grana inſpicienda in manum tibi traderet, poſſes ne igitur conſpectis granis dicere, cicer eſſe mundum, & lentes probè purgatas, fabas autem inanes? HER. Nullo modo. LVCI. Proinde, neque philoſophiam ab uno aliquo eorum quæ quis dixerit uniuerſam pernoſces, cuiuſmodi tota ſit. Neque enim una aliqua res eſt, quale eſt uinum, cui quidem tu illam, tametſi ualde in æquali comparatione contuliſti, contendens ſimilem eſſe totam primo guſtui. Quod autem diuerſum quiddam uiſum eſt, curioſa perſcrutatione non eget. Etenim, ſi quis uinum aceoſum, aut alioqui malum emerit, duorum obulorum iacturam facit. Porrò autem in media plebe uerſari, ſicut & tu dixiſti ſtatim initio non mediocre malum eſt. Alioqui qui totum uas epotare uoluerit, ut uini ſeſtarium coëmat, damno cauponem afficiet, tam inciuiliter & inſolenter deguſtando. Nihil autem tale philoſophia patitur, uerum tametſi nimis multa biberis, uas tamen non imminuitur, neque ullam iacturam facit cauponam exercens. In idem enim loci fluit exhauſtum negotium laboréq́, iuxta prouerbium & contra fit atq́ in Danaidũ dolio, illud enim quicquid infuſum fuerit, nõ continet, ſed protinus hac atq́ illac perfluit. Hinc uero etiam ſi multa abſtuleris, multò tamen plura relinquuntur. Cæterum aliud quiddam nõ diſſimile de philoſophiæ guſtu tibi proponã, tu uero caue putes, in philoſophiæ cõtumeliam iſta me dicere, ſi dixero illam ſimilem eſſe exitiali & pernitioſo pharmaco, cuiuſmodi eſt cicuta, aut aconitum, aut aliud tale quippiam. Neq́ enim illa tametſi ſint lætalia & mortifera, ſtatim mortem inferunt, ſi quis modico quopiam de illis ablato, ſummo ungue deguſtauerit: uerum ſi non tantum, quantum ad conſciſcendam mortem neceſſarium eſt, & qua ratione fieri oporteat, & cum quibus ſumendum ſit certè non moreris. Tu autẽ contendis ad totius cognitionem parandam minimũ quodq́ ſufficere. HER. Sint ſanè iſta Luciane, quemadmodum ipſe uolueris, quorſum igitur cẽtum annos nobis uiuendum autumas, et tantorum negociorũ molem ſuſtinendam, quaſi uero alioqui nobis philoſophari non foret integrum. LVC. Non profectò Hermotime, neq́ hoc tibi graue & arduũ auditu uideatur. Etenim ſi ſub initium uera dixiſti, uitam uidelicet breuem eſſe, artem uero longã, nunc neſcio quì fiat, ut tu grauiter ſuccenſere ſoleas, niſi, priuſquam ſol diurni curſus penſum abſoluerit, nobis Chryſippus, aut Plato, aut Pythagoras euadas. HER. Inſidioſe imponis mihi ô Luciane, meq́ in anguſtum conſtringis, nihil unquam mali à me paſſus, nimirũ præ inuidia, quòd ego quidem in diſciplinis nonnullum operæprecium fecerim, te ipſum uero nihili pendens dare ſoles neglectui, nullis diſciplinis liberalibus animum excolens, tantus ætate exiſtens. LVCI. Scis igitur quid faciendum tibi putem? Mihi quidem tanquam

Superiorẽ ſimilitudinẽ diluit alia.

Aliud acerbius paulò, cũ præfatiũcula

atra

atrabili perculso,& insanienti ne dicto audiens esto, neue mentem adhibeas,sed sine nugari me liberè. Tu uero ut quidem iam facis in præsentia,porrò,perge uiam tuam, atq; ad illa quæ initio decreuisti persequi,alacriter contende. HER. Atqui tu nullam mihi permittis deligendi copiam,tam uehementer & uiolenter meurges,nisi omnium experimentum sumpsero. LVC. Si quidem planè peritum esse oportet,ut ne quid interim dicam aliud. Quòd autem me uiolentum dicis, uidere mihi insontem & inculpabilem iuxta Poëtam incusare,nisi dum altera tibi inuenta fuerit oratio pro te faciens,nunquam quod iam illatũ est auferturà uiolentia. Ecce his multò etiam uehementiora tibi proponeret oratio, tu uero illa omissa me fortasse incusares. HERM. Qualia nam? demiror enim si quid etiamdum abstrusum illi relictum sit. LVC. Parum esse ait,neq; sufficere, omnia perspexisse,illaq; obiter perlustrasse,ut possis iam optimum eligere, uerum adhuc opus esse re quapiam maxima. HER. Qua tandem? LVC. Critico quopiam ô admirande,excussoq; iudicio,menteq; acuta & solerti,intelligentia insuper summa & acri,qualem esse summopere necessarium est,de rebus tantis iudicantem. Aut semel ne quicquam uniuersa uisa sunt,quinetiam per multũ temporis huic rei tribuendum esse confirmat,quod omnibus exactè & diligenter excutiendis & indagandis sufficiat,omnibusq; in medium propositis,eligere oportere cunctantem & tardantẽ, nullo modo autem differentis annos spectandos esse,neque habitum suspiciendum,neque opinionem sapientiæ reuereri oportere,sed in morem Areopagitarum cuncta esse facienda,quibus mos est,noctu & in tenebris cognoscendis causis dare operam, ut non indicentes, sed in ea quæ dicuntur defigant oculos. Ad hunc quidem modum tibi eligenti promptum erit philosophari. HER. Iuxta uitæ rationem tu dicis,ex his enim quæ dixisti, nullius hominis uita satis longa esse potest, ut omnia percurrat,& unum quodq; non oscitanter perspiciat, perspectaq; iudicet,iamq; iudicata eligat,delectuq; habito,philosophetur. Hac enim sola ratione,uerũ inuenire posse contendis,alioqui nequaquam. LVC. Vereor ad te dicere ô Hermotime,ne hoc quidem satis esse, uerum adhuc mihi uidemur nosmetipsos fallere ,existimantes aliquid certi et firmi nobis inuentũ esse, cum tamẽ nihil inuenerimus. Quemadmodum hoc ipsum non raro usuuenire solet piscatoribus, qui cũ in capturam retia eiecerint,& aliquid graue ac ponderosum senserint,attrahunt rete,sperantes piscium copiosam multitudinem conclusam esse. Deinde,postquam attrahendo nimium delassati fuerint,aut ingẽs lapis,aut uas aliquod arena refertum,præter spem illis adparet. Proinde,etiam atq; etiam tibi considerandum est, ne & nos tale quippiam subtraxerimus. HERMOT. Non intelligo quid sibi ista uelint retia,planè tamen ijsdem me irretitum inuoluis. LVCIAN. Proinde ego te rursum extricare conabor. Neque enim mihi dubium est peritia natandi te præcellere,si quis etiam alius. Etenim ego, etsi ad uniuersos uenerimus experimenti sumendi gratia,& illud aliquando fecerimus, nondum tamen planum & certum esse existimo, penes quem illorum, illud quod quærimus delitescat. Possibile enim est,ut eius omnes in totum ignari sint. HER. Quid ais? an opinaris penes nullum illorum esse? LVCIAN. Incertum est, nunquid non uidetur tibi fieri posse, ut mentiantur omnes, ipsaq; ueritas alia quæpiam res sit, quæ penes nullum horum inueniri queat? HERMO, Quì nam fieri posse credam? LVC. Ad hunc modum, sit enim nobis certus aliquis numerus ex composito constitutus,nempe uiginti. Iam si quis uiginti fabas in manum sumeret, & ea clausa decẽ quospiam interrogaret, quot nam fabas in manu sua conclusas haberet. Illi autem ducti coniectura,hic quidem septẽ,ille triginta,alter uero decẽ aut quindecim,prorsusq; alius aliũ numerũ diuinaret. Possibile eñ est aliquem forte fortuna uerũ dicere,an non uerisimile tibi uidetur? HER. Sanè. LVC. Ergo ne hoc quidem factu impossibile credendum est,ut oñes

Aliud argumentũ à difficultate.

Aliud itẽ eiusdẽ rationis.

Amplificatio à simili.

ex æquo alius alium numerum dicat, falsum tamen, & à quo longè lateq; absit certus ille numerus, adeo ut nullus ex illis dicat uirum in manu sua habere uiginti fabas. Quid autem tu ad ista respondes? HERM. Fieri posse. LVC. Non alia ratione quotquot philosophantur felicitatem quærere insistunt, cuiusmodi nam tandem res sit, planeq; alius aliud quiddam esse somniando confirmat. Hic quidem uoluptatem, ille hõnestum, alius alia quæpiam de illa comminiscitur. Consentaneum autem est, unum quiddam ex illis esse felicitatem. Contrà uerisimile est, præter hæc omnia aliud quiddã esse. Ac nos planè uidemur cõuerso rerum ordine, secus quàm oportet, ante inuentum principium ad finem festinare. Oportebat autem prius, ut mea fert opinio, manifestum esse, ueritatem esse cognitam, essecq; ex philosophantium numero aliquem, qui eandẽ certò cognorit. Deinde primum quærere, cui potissimum fides adhibenda sit. HERM. Ergo ea ista dicis Luciane, quòd & si omnem philosophiam excusserimus, nunquam tamen facultatem nobis parabimus ueritatem inueniendi. LVC. Quid me interrogas, ô bone, quin potius istum sermonem exquiris, & fortasse respondebit tibi, nunquam hoc fore, quoad incertum fuerit, Num unum quiddam illorum sit, de quibus illi uerba faciunt. HERM. Proinde nunquam, ut tu contendis, philosophiæ dabimus operam: sed necessarium omnino esse uideo, ea abdicata, priuatam quandam uitam cum uulgo nos agere. LVCIA. Illud quidem accidit, quòd dicis philosophari promptum non esse, estq; ei qui quidem homo sit ineuitabile. Iubes enim, ut is qui philosophiæ operam daturus sit, statim initio optimam quanq; deligat. Ipsius autem delectus habendi, ratio in hoc solo accuratè tibi uidet cõsistere, si tota philosophia perlustrata, elegerimus quàm uerissimam, Deinde numerum quoq; annorum computando, quantùs unicuiq; perscrutãdæ satis est, longè lateq; excidisti omni spe frustratus, ipsum negocium producens, atq; reijciens in aliud seculum, ita ut ipsa ueritas uniuscuiusq; uitæ ultra præstitutum tempus uix deprehendi queat. Postremo, ne hoc quidem ut ambiguum unquam perpendisti, cum incertũ esse dicas, num à philosophis iam olim inuenta sit ueritas, nec ne. Cæterum tũ Hermotime, posses ne iureiurando interposito confirmare, ab illis inuentam esse? ego quidem nequaquam iurare uelim. Non illibenter uero & alia multa tacens prætergredior, quæ & ipsa indagatione non indiligenti discutienda forent. HER. Qualia nam sunt illa? LVC. Nonne audis Stoicos aut Epicureos, aut Platonicos dicentes, esse partim quidem, qui teneant omnium rerum rationes: partim uero illarum prorsus esse rudes & imperitos, ex quibus per multi sunt fide longè spectatissima. HER. Vera sunt hæc. LVC. Proinde, discernere peritos, ab imperitis, semet tamen peritos perhibentibus, nonne res tibi uidetur plena laboris & negocij? HER. Ita profectò. LVC. Oportebit itaq; te, si uolueris Stoicorum optimum cognoscere, tametsi non ad omnes, ad plurimos tamen illorum accedere eorundemq; periculum facere, meliorem q; præceptorem præstituere, qui prius multis sit exercitatus, quiq; censoria quadam eligandorum præceptorum facultate animum tuum imbuat, ne uidelicet tibi imponat, deterior per electionem cæteris præpositus. Atqui hoc tibi quoq; considerandum uenit, quantum hoc requirat tẽporis, quòd ego de industria prætermisi, ueritus, ne tu meis uerbis commotus stomachabere. Et sanè quòd maximum iuxta ac summopere necessarium est, in talibus puta rebus hisce dubijs & ambiguis, unũ illud esse opinor. Insuper sola fides & spes non fallax & inconstans tibi relicta est ueritatis, eiusq; inuentionis cõsequendæ, alioqui nihil aliud, quàm ut discernere queas, & seiungere à ueris quæ falsa sunt, utq; possis in morem argentariorum discernere ea quæ proba sunt, & non adulterina, à fucatis & fictitijs. Hãc inquam facultatem & artem consequutus, cõferre te potes ad supradictorum perpẽsionem; sin minus, plane tibi persuasum esto, nihil obstaculo esse, quo minus nem

Aliud argumentũ, à difficultate eligẽdi præceptoris.

ab unoquoq; nare (quod aiunt) traharis, aut prælatum & floreſcentem oliuæ ramum te ſequi, perinde ut oues. Magis autem a quæ cuius in menſa uſus eſt aſſimulabere, in quamcunque enim partem te quiſpiam traxerit, ſummo digito duceris. Aut per louem arundini cuipiam fluuiali iuxta littus enatæ, ad quemcunq; flatum ſemet flectenti, & ſi tenuis & per modica quæpiam aura flauerit, illam illico commouere ſolet. Non ſecus tecum quoq; agetur præceptore quopiã inuento, qui de demonſtrationibus & rebus dubijs diſcernendis alicuius artis gnarus te docuerit, ceſſabis haud dubiè temetipſum onerare negocijs. Siquidẽ actutum quod optimum eſt tibi comparebit, ipſaq; ueritas arte illa compendiaria & demonſtratiua eruetur, neque non mendacium deprehenſum redarguetur. Tuq; iam certo & conſtanti iudicio delectu habito philoſophiæ perdiſcẽdæ nauabis operam, atq; ter exoptatam felicitatem conſequutus, conuerſationem cum illa ſociabis iucundiſſimam, uniuerſis bonis in totum ſemel fruens & abundans. HER. Euge ô Luciane, quanto iam præſtantiora, & ſpem non mediocrem oſtendentia quam dudum dixiſti. Eſtq; nobis omnino, ut par eſſe uidetur, eiuſmodi uir quiſpiam ſtudioſe conquirendus, cuius opera earũ rerum cognitionem & iudicium nobis paremus, & quod maximum eſt, infallibilem demonſtrationem. Hoc pacto confido fore, cætera deinceps comprehenſu facilia nec nimium operoſa aut laborioſa futura, quæq; non multũ ſint requiſitura exercitij. Atq; ego quidem magnas tibi iam habeo gratias, proptrea quòd nobis tandem compendiariam quandam & optimam uiã inueneris. LVC. Atqui iure optimo nullæ mihi abs te habendæ ſunt gratiæ, neq; enim quicquam meo labore inuentum tibi demonſtraui, quo ſpem tibi firmiorem, aut ei te uiciniorem feciſſem: ſed multo magis ab omni ſpe remoti excidimus, quàm ante fueramus. Ac prorſus iuxta uulgo iactatũ prouerbium nobiſcum agitur: Cum multum laborauerimus, in eodem loco ſumus. HER. Quorſum iſthuc Luciane? uidere quiddam ſupra modum triſte & admirandũ dicere. LVC. Quoniam ô amice, ta metſi inuentus nobis fuerit is, qui polliceatur ſe quandam ſcire demonſtrationem certam & infallibilẽ, ſeq; docturũ alium, non ſtatim propterea, ut opinor, illi fidem habebimus, ſed aliũ aliquẽ quærere conabimur, qui iudicio exactè habito, diſcernere ualeat, nũ uir ille uera polliceatur. Iam ubi etiã illum ex ſententia nacti erimus, nihilo ſecus tamen etiamdum incerti erimus, num ille quẽ ad cognoſcendum aſciuimus, probè cognoſcere poſſit rectè iudicantẽ, nec ne, & ſic iterum deinceps ad priorem alio ad cognoſcendum appoſito nobis opus erit. Nos enim, unde nam tanta prædiți intelligentia, ſciremus diſcernere eum, qui optimorum iudiciũ haberi poſſit? Vides ne quouſq; protendatur, & quàm immenſum fiat, anxio & ſuſpenſo animo eſſe eum, qui comprehendere nequeat. Quandoquidem ipſas quoq; demonſtrationes, qualescunque tandem inueneris, dubias & incertas eſſe comperies, nihil habẽtes in ſe firmitudinis. Plurimæ igitur ex ipſis per alias non minus dubias ad perſuadendũ nos certè eſſe per uim adigentur. Aliæ autem rebus omniũ confeſſo manifeſtis obſcuriſſima coniungentes, & ne tantillum quidem cum illis participantia, illorum tamen demonſtrationes eſſe perhibentur. Velutiſi quis contenderet, ita demonſtrari poſſe Deos eſſe, quòd in illorũ cultum & honorẽ aræ paſſim conſtructæ cernerentur. Proinde, ô Hermotime, neſcio quo nam modo, quemadmodum ĩj, qui in circulo currunt, ad ipſius initij carceres, & omnium rerum deſperationem deuenimus. HERM. Quàm inſigni me afficis iniuria Luciane, cum pro theſauro non niſi carbones mihi exhibeas. Et quemadmodum ueriſimile eſſe uidetur, tot anni quos ſtudijs philoſophiæ impendi, mihi planè ſine fructu periere: inſuper etiam labor ille, & ſudor immodicus nequicquam exhauſtus eſt. LVCIA. Sed enim ô Hermotime, multo minus animo perturbato diſcrutaberis, ſi cogitaueris te non ſolum rerum ſperatarum deſiderio falli & fruſtrari, uerum

Aliud ab inutili doctrina philoſophorum, & ſæpe fallaci diſcentium

uerum omnes, ut habet prouerbium, de asini umbra digladiantur philosophi. Aut, potest ne quispiam per hæc omnia, quæ dixi uagari & discurrere, quod quidem nullo modo fieri posse iam ante ipse confessus es. Nunc autem non absimile quiddam mihi uidere facere, quàm si quis perfundendo lachrymas fortunam culparet, quòd illi in cœlum non liceret conscendere. Aut, quòd nõ perinde ut monstra natantia mare ingressus à Sicilia natando apud Cyprum emergeret. Aut, quòd non in sublime sublatus remigio alarum uno die è Græcia ad Indos usq; extremos peruolaret. Caussa autem eius tristiciæ ea est, quòd sperauerit, ut opinor, aut usum aliquando somnium eiusmodi, aut rem à seipso ita sibi confictam, cum parum sub initium expenderit, num ea in optatis habuerit, quæ consequi poterat, neq; essent præter hominis naturam. Præcipue uero te ô amice, multa & admiranda uersantem in somnijs, cum pupugisset ratio, è somno te exilire fecit. Deinde in illam commotus, excanduisti, uixdum aperiens oculos, somnumq; non facilè discutiens præ uoluptate eorum quæ uidisti. Patiuntur idem tecum perfæpe, qui inanem quandam uoluptatem & euanidam sibi confingunt, cum interea sibi uidentur ampliter esse nummati, effodientes thesauros, regnantes & dominantes, breuiter, quantum ad omnia alia attinet, felicem uitam agentes. Qualia perquàm multa Dea illa sine negocio operatur, nempe uotum existens liberale & magnificum, nulli rei quam libet absurdæ contradicens, adeo ut si quis alatus fieri concupiscat, aut Collossea mole esse conspicuus, aut optet montes prorsus aureos inuenire. Quòd si igitur hæc ab illis in animo uersantibus puer accedens postularet aliquid rerum necessariarum, uidelicet unde panis esset coëmendus, aut quid nam responsi dandum sit, pro locatis ædibus pensionem flagitanti, qui multo iam tempore expectasset, adeo inflammantur iracundia, ac si ab interrogante & odiose interturbante omnibus illis bonis uel cum puluisculo sint exuti atq; dispoliati, ac propemodũ pueri interpellantis nasum solent mordicus abripere. Veruntamen, ô amice, ne ad hunc modum uelis quoq; erga me animatus esse, site thesauros effodientem & uolantẽ, cogitationesq; quaspiam naturæ nostræ non consentaneas animo concipientem, eaq; sperantes, quæ nullo modo te cõsequi posse uideo, amicus tibi existens, non patiar aut permittam per omnem uitam, nequicquam somnio iucundo fortasse illo & dulci, somnio tamen congredientem oblectari, cum uehementer cupiam te regressum ad sanitatem agere quiddã, quod magis ex usu tuo esset. Cumq; te emittere cogitem, ut reliquum ætatis, quod superest ad communes cum alijs uitæ actiones sapientius institutum componeres. Nam quod hactenus fecisti, & nunc facis, atq; etiam tecum uersaris in animo, nullo discrimine à fabulosa Hippocentaurorum & Chimerarum, Gorgonumq; narratione discerni potest. Præterea quæcunq; alia cum à somnijs offeruntur, tum à pœtis & pictoribus confinguntur, quæ neq; fuerint unquàm, neq; post unquã fieri possunt, quibus temen promiscua uulgi multitudo credit, & nõ mediocri uoluptate ista uidendo aut audiendo adficitur, quia peregrina sunt, & auditu admiranda, nec passim obuia. Et tu, fabulatore quopiam audito confirmante mulierem quandam esse supra modũ formosam, quippe quæ ipsas gratias pulchritudine superet, quæq; planè cœlesti quadam forma prædita sit, non prius apud animum tuum expendens, num uera diceret, & num uspiam gentium esse putanda sit, eiusmodi tam amabilis formæ mulier, statim eandem miserè deperires, quemadmodum perhibent Medeam ex solo somnio exarsisse in amorem Iasonis. Hoc autem quod maximè ad amorem te illexit, aliosq; quotquot eius simulachri desiderio inflammati sunt, illud erat, ueluti mihi coniecturam facienti res apparet, quòd is qui de muliere memorabat, posteaquam statim initio narrationis creditus est uera dixisse, priori orationi non aliena aut dissimilia induxisse uideretur. In hoc enim solum attenti estis, & per hoc nare uos trahit

Amplificatio à collatione.

Alia à caussa impellente.

dit, posteaquam semel illi sub initium ansam suppeditastis, uosq; ad dilectam perduxit, per eam quam prædicebat rectam uiam. Nulla enim difficultate conficiuntur, & reliqua, ut ego quidem opinor, neque quisquam ex uobis iuxta ingressum conuersus exquirebat, num uerus sit, & an obliuione seu errore ductus eam uiam ingressus esset, quam deuitare oportebat. Verum ille eorum qui præcesserunt sequendo insistit uestigijs, ueluti oues præcedentem pastorem, aut arietem consequuntur, cum æquum fuerat statim in ingressu perpendere, nunquid in eam uiam diuertendum fuerat. Illud autem quod dicturus sum, manifestius fortasse & facilius intelliges, si tale quiddam non absimile priori perspexeris. Quòd si enim quispiam ex poëtis Herculea audacia nihil non affirmare audentibus diceret, olim fuisse tricipitem quendam & senis manibus instructũ hominem. Iam si statim initio ista non grauatim credenda susceperis, neque habita ratione discusseris, num fidei consentanea dixerit, sed nihil cunctatus, constanter credis ita se habere, pari ratione & reliqua inferet, uidelicet quod etiam senos habuerit oculos, neque non senas auriculas, præterea quòd tres uoces semel pariter emiserit, quodq; per tria ora cibum sumpserit, quòd triginta ditos habuerit, non quemadmodum quisque nostrũm decem in utrisque manibus. Tum quoties illi belligerandum erat, tres manus tenebat unaquæq; aut peltam, aut parmam persicam, aut clypeum. Tres autem aliæ, illa quidem securim ancipitem ferebat, altera hastam uibrabat, tertia gladio utens depugnabat. Et quisnam hæc illi affirmanti fidem habere dedignabitur? Valde enim hæc omnia principio sunt similia & consentanea, de quo statim sub initium considerandum fuerat, num ista omnia citra contradictionem suscipienda & concedenda erant, ita se constanter & pro certo habere. Porrò autem si semel illa concesseris, etiam cætera consequuntur. Nec iam facilè est illis fidem denegare, posteaquam ista à principio prius concesso, non discrepant, sed planè cum illo conueniunt, cuiusmodi & uos patimini. Siquidem præ magnitudine amoris & alacritatis, non expendentes ea, quæ circa quenque ingressum uobis obijciuntur quo pacto cuncta se habent, subinde porro progredimini, rerum consequentiæ ductu protracti, parum, aut nunquam in deliberationem sumentes, num quod priori uidetur consentaneum etiam falsum esse possit. Velut, si quis diceret, bis quinque septem esse, & tu illi fide habita, persuasus, apud te non numerares, haud dubiè consimili quoq; ratione inferet, ter quinq; esse quatuordecim, quod quidem faciet, quousq; libuerit, aut sibi usum fuerit. Qualia permulta admiranda illa geometria factitare consueuit. Etenim illa ab his qui primum eam artem exordiuntur, cum postulata quæpiam exotica & absurda efflagitet, eaq; ipsa sibi concedi contendat, nullo modo subsistere queuntia signa nonnulla indiuisibilia, literulasq; quaspiam informes, aliaq; eius generis consimilia eiusmodi fundamentis putridis substruit, uolens ad demonstrationem faciendam uera adducere, tametsi à falsis facto initio, artem exordiatur. Non secus uos quoque unamquanq; sectam exorsi, cæteris quibusq; deinceps sequentibus fidem habetis, ueritatis certam cognitionem illorum consequentiam, licet falsam esse existimantes. Interea partim quidem uestrum spebus, nequicquam amplis & magnificis animo conceptis, immoriuntur antè aliquanto, quàm ueritatem conspexerint, eosq; à quibus illis turpiter impositum est, didicerint. Partim uero tametsi sagaciter subodorati fuerint, se miseris modis deceptos esse, sero tamen cum iam penè senio sint confecti, piget illos ab incepto regredi, uerentes ne tanti natu cum sint, confiteri cogantur, se puerilibus negocijs hactenus fuisse occupatos. Proinde, pudore obstante in studijs semel cœptis perseuerant, ea immodicè collaudantes & commendantes. Et quoscunque persuadere possunt, ad ea pertrahunt, ut non ipsi soli decepti uiuant, sed consolationem habeant ex his, qui eadem fraude illecti, communibus cum illis malis conflictantur.

Amplificat similitudine quadam.

Etenim

Etenim & illud acutè perſpexerunt: quòd ſi ueritatem ſemel ingenuè fatere-
tur, fore, ut non amplius uenerandi haberentur, quemadmodum in præſentia,
neq; ſupra plebeiam ſortem in ullo precio æſtimarentur: ſed ne tantillum qui-
dem, ut prius, ullo honore habito, honeſtè conſalutarentur. Quare haud quaq;
libenter iſta fatendo commemorant, cum non ſint neſcij à quibus rebus illis ex-
cidendum foret, & æquali cum alijs omnibus, honore & ſorte fruendum. Vix
enim fieri poteſt, ut in perquàm paucos illorum incidas, qui magnitudine ani-
mi prædíti, ſe deceptos eſſe confirmare audeant, alioſq; ab inauſpicato inſtitu-
to auertere atque dehortari ſimilia tentare quæ ſtatuiſſent. Quod ſi in eiuſmo
di uirum unquam incideris, illum ſanè, ueritatis amantem, & uirum bonum,
& iuſtum, atque etiam ſi uis, philoſophum compellato. Hunc enim ſolum hu
iuſ nominis compellatione dignum exiſtimauerim. Cæteri uero aut nihil de ue-
ro compertum habent, utcunq; ſibi eius gnari & periti eſſe uideantur, aut ſi ali-
quid explorati habuerint, illud tamen præ paruitate animi & pudore, & deſide
rio, quo præ alijs in præclara hominum opinione & precijs haberi concupi-
ſcunt, occultant ſedulo. Et ſanè per Mineruam, quæcunq; hactenus à me diſpu-
tata ſunt, miſſa faciamus hoc ipſo loco abiecta, & ſit ſempiterna quædam omni-
um illorum obliuio, qualem fuiſſe perhibent earum rerum, quæ ſub Euclide du-
ce Athenis peractæ ſunt. Cæterum ponamus philoſophiam Stoicam præ o-
mnibus alijs ueram & rectam eſſe, diſpiciamusq; num illam ullo modo queant
conſequi, aut num hi fruſtra laſſitudine afficientur malè locata opera, quicunq;
eius conſequendæ deſiderio capti ſunt. Etenim promiſſiones magnificas, & il-
las quidem admirandas audio, uidelicet per omnia felices & beatos fore, quicun
que ad ſummum philoſophiæ faſtigium unquam conſcenderint. Solos enim il-
los omnibus bonis haud dubiè ſemel potituros perhibent. Sed enim quod de-
inceps dicturus ſum, tu me longè exactius ſcire potes, num unquam cum eiuſ-
modi Stoico tibi commerclum fuerit, atque inter Stoicos ſummo illo, nimirum
quem nullus adfectus animi, ulla triſticiæ nebula perturbaret, quem nullæ uo-
luptatum illecebræ commouerent, qui non inflammatus iracundia, aliquando
in furorem erumperet, qui inuidiæ contagio non eſſet infectus, qui diuitiarum
amore & deſiderio nõ tangeretur, ſed illas pro nihilo duceret: breuiter, qui per
omnia felix eſſet, quam regulam & amuſſim certiſſimam eſſe oportet, uitæ pla-
nè uirtuoſæ. Etenim in quo uel minimum quiddam deſideratur, ille etiamdum
imperfectus habendus eſt, tametſi cæteris omnibus abundet, hoc tamen cum
conſecutus non ſit, nondum exoptatæ & tantopere quæſitæ felicitatis parti-
ceps dicendus eſt. HERMOT. Nullum quidem talem unquam me uidiſſe, mihi
ſum conſcius. LVCIA. Euge Hermotime, quandoquidem lubens mendacium
non dixeris. Ad quem ergo finem intentus, philoſophiæ perdiſcendæ impen-
dis operam, cum neq; præceptorem tuum, neq; illius, neq; ullum alium ex prio-
ribus, neq; ſi ad decem retro ſecula deſcenderis, quenquam Stoicorum perfectè
ſapientem uideas, & per hoc quoq; fuiſſe felicem? Neque enim, ut opinor, hoc
à te rectè dicetur, ſufficere, ſi quis ſaltem felicitati proximus fuerit, poſteaquam
nihil inde fructus & utilitatis capi poſſit. Nihilo ſecus enim extra uiam ſub dio
uerſatur is, qui iuxta oſtium foris ſtat excluſus, quàm qui eminus adhuc labore
itineris conficitur. Niſi, quod ueriſimile eſt, illum non mediocri perturbatio-
ne diſcrutiari, uidentem in propinquo ea quibus priuatus eſt. Deinde, ut quam
proximè etiam felicitatem accedas (illud enim tibi concedam) tanta laborando
perfers, temetipſum miſeris modis abſumens & conficiens, atq; ita tantum æta-
tis per ſocordiam & ſupremam negligentiam tibi elapſum eſt, immenſo labo-
re & uigiljs multis attenuato, & obſtipo capite in terram defixo. Quinetiam de
integro, ut ais, alios uiginti annos ad minimum laboribus temetipſum exerce-
bis, ut euadas octogenarius. Quis autem obſtricta fide ſponſor tibi factus eſt, re
certò

Redit ad Stoicam uiam καθ' ἑαυτὸν σφ, oſtendés etiã illa uera & optima exiſtente, tamen non eſſe fruſtra adeo in illa temporẽ dũ, quia nihil reipſa præſtet, eorũ quæ uulgo pollicentur.

Anthypopho ra per ſimile.

certò totannos uicturum? Nihilominus tum eorum in numero habeberis, qui felicitatis nondum sunt compotes, nisi tu solus putes illud te constanter consecuturum, & insectando capturum, quod ante te non parum multi & boni, multoq; uelocitate præstantiores omnibus uiribus consectantes cõprehendere nõ potuerunt. Sed esto, si uidetur te comprehendisse, iamq; uotis tuis optata omnino contigisse, tamen omnium primum bonum illud cuiusmodi nam sit, non possum perspicere, num tantis laboribus pro illo consequendo impensis & exhaustis, dignum & conueniens æstimari debeat. Deinde, non uideo quàm illo per reliquam ætatem iucundè & dulciter frui possis, tantus natu cũ sis, quippe iam incuruatus senio, & ad omnem uoluptatem capiendam parum aptus, & accommodus, iam capulo uicinus, & alterum pedem (quod aiunt) loculo insertum habens. Nisi fortasse, ô generose Hermotime, ad aliam uitam uarijs laboribus temetipsum exerceas, ut in illam iam delatus uiuas mollius & suauius, certior iam factus, quemadmodum uita in posterum instituenda sit. Quod mihi perinde uidetur factum, atq; si quis deambulatiuncula & exercitijs quibuspiam se præpararet atque instrueret, quo maiore cum uoluptate cœnaret, donec nescius præ fame necaretur. Cæterum ne hoc unquam mihi animaduertisse uidere, ut opinor, solidam uirtutem in actione consistere, uidelicet in rectè & sapienter factis, & ijs quæ fiunt magno animo. Vos autem summi nempe philosophi, quos per uos quoties dixero innuere soleo, posteaquam in his inuestigandis & faciendis parum estis occupati, uoculas quaspiam miseras consectantes meditamini, connectentes syllogismos & perplexitates, atque in his maiorem uitæ partem sine fructu conteritis. At quicunq; in connectendis promptior fuerit & dexterior, huic uictoriæ palmam unanimi consensu defertis. Quo nomine, ut ego quidem opinor, etiam præceptor tuus tantopere uobis est in admiratione & existimatione multa, uir quidem ætatis decrepitæ, quia suos asseclas unà secum sermonem sociantes, perplexis & captiosis quæstiunculis probè calleat inuoluere, tenens quid quærendum, & quo quisque pacto Sophisticis nugis sit circunducendus, optimus nimirum dolose & callidè agendi, inq; non euitabiles laqueos conijciendi magister exercitatissimus. Hoc planè nihil aliud esse confirmare ausim, quàm neglecto fructu circa corticem occupatos esse, adeo ut tantum folia in disputationibus uestris uicissim decutere uideamini. Aut fortasse alia quæpiam sunt Hermotime, quæ uos à summo mane ad uesperam usque facere credendum est? HER. Non profecto, sed ea ipsa sunt quæ facitare solemus. LVC. An non igitur rectè quis dixerit, uos relicto corpore solam umbram uenari, aut neglecto uiui serpentis tractu, saltem exuuium consectari? Aut potius huic persimiles in agendo, qui infusam in mortarium aquam ferreo pistillo magno conatu tunderet, rem quampiam summopere conducibilem se facere existimans, ignarus tamen quod etiam si humeros, ut aiunt, uerberando decutiat, tamen aquam quamlibet contusam manere aquam. Permitte uero, ut ego te deinceps liberè interrogem: dic mihi, num in uotis habeas excepta eruditione in cæteris omnibus per omnia præceptori tuo esse similis, nempe ut ita sis ad iracundiam propensus, ita morosus, ita sordidus, ita contentiosus, denique in tantum uoluptatibus deditus, tametsi per Iouem ita paucis esse uideatur. HER. Quibus tandem. LVC. Si placuerit Hermotime, ea tibi commemorabo, quæ uirum quempiam multa canicie infectum super philosophia dissentem audiui, ad quem per multi iuuenes sapientiæ comparandæ gratia certatim commigrant. Cum enim à quodam ex discipulis mercedem exigeret, uehementer incanduit, affirmans ultra præscriptum tempus solutionem debiti sibi prorogari, quod ante decimum sextum diem dissoluendum fuerat. Ita ẽm pactum esse, & ob hoc quidem indignabatur. Cum autem forte fortuna astaret ibidem eius iuuenis auunculus, homo rusticus, & nostrarum rerum minimè pe

Alia confutatio ab eleuatione præmij propositi.

Amplificatio à simili.

Alia à uirtutis effectu seu fine, cum qua effectus Stoicæ philosophiæ cõparat.

Amplificatio collationis.

Comprobat exemplo rei gestæ.

ritus, Desine, inquit, uir admirande, te magna iniuria adfectum esse conteſtari, ſi uoculas à te commercantes, neſcio quas, mercedem tibi nondum reddiderimus. Ea enim quæ nobis feciſti, etiamdum ipſe integra habes & poſſides, neq; quicquam tibi imminutum eſt ex diſciplinis tuis. In cæteris autem quibus ſub initium adoleſcentem tibi offerens, eundem deſiderabam imbui, nihilo melior tua opera factus eſt. Quippe qui mei uicini Echecratidis filiæ raptę per uim uicium intulit: & ſanè pœnam dediſſet damnatus iudicio, niſi ego à uicino paupere talento mulctam redemiſſem. Porro autem ipſi matri nuper incuſſit alapas, quòd ipſum in manifeſto furto deprehendiſſet, ſub ſinu cadum efferentem, ut haberet, niſi fallor, unde cum ſodalibus bibens deponeret ſymbolum. Etenim quantum ad iracundiam & furorem, & impudentiam, & audaciam, & proloquenda mendacia, aliaq; uicia attinet, ſuperioribus quidem annis longè melius ſeſe habebat, quàm nunc, cum his ipſis ſit omnium contaminatiſſimus. Atqui planè mihi perſuaſeram in hiſce uitandis & dediſcendis, illum præcipue à te adiutum & formatum iri, magis quidem, quàm quòd illa perdiſceret, quæ quotidiè ille ad nos, quibus illa audire ſuperuacaneum eſt, in menſa conſueuit differere, quemadmodum Crocodilus rapuiſſet puerum, patriq; pollicitus eſſet ſe redditurum, ſi reſpondiſſet neſcio quid. Aut, quòd cum dies ſit, neceſſe eſſet noctem non eſſe. Nonnunquam & cornua nobis affingere ſolet generoſus ille, neſcio quo pacto ſermonem connectens. Nos autem his auditis uidere ſolemus, maximè uero quando obſtructis auribus, ſedula agitatione ſecum meditatur, habitus & diſpoſitiones quaſpiam, præterea Catalepſes & imaginationes, multa denique id genus nomina percurrendo. Quinetiam non raro ipſum dicentem audiuimus: Deum in cœlo non eſſe, ſed per omnia certatim penetrare, nimirum per ligna, per lapides, per animantia uſq; ad ea, quę ſunt omnium deſpectiſſima. Cæterum matrem illum interrogantem, cur ad hunc modũ delirans iſta ſecum nugaretur, ſubſannare ſolet. Sed ſi eas nugas, inquit, exactè perdidicero, nihil uideo obſtare mihi, quo minus non ſolus diues, non ſolus rex ſim, cæteri uerò mihi collati, mancipia & hominum purgamenta exiſtimandi ſunt. Hæc cum dixiſſet uir ille, uide mi Hermotime, cuiuſmodi reſponſum ille dederit philoſophus, quàm uero maturum & ſenile. Atqui niſi me ille, inquit, acceſſiſſet, nonne putas quòd longe peiora flagitia admiſiſſet, aut per Iouẽ etiam traditus fuiſſet torquendus carnifici. Nunc autem frenum quoddam illi iniecit philoſophia iuxta ac uerecundia, & ob hoc ipſum modeſtior uobis noſtra opera factus eſt, & moribus adhuc tolerabilis. Illud enim pudorem illi incutit, quod indignus habitu & nomine philoſophiæ appareat. Cæterum quæ à nobis abſtulit, ea illum in diſciplina continent, ita ut iuſtus eſſe uidear, ſi mercedem à uobis accepero, etſi illum haud multò meliorem reddiderim, nam in his quæ nondũ admiſit, philoſophiam reueritus eſt. Poſteaq; nutrices quoq; talia de pueris dictitare ſoleant, nempe præceptoris ædes illis adeundas eſſe. Siquidem nuſquam alibi locorum pueris relicta eſt copia bonum quiddam perdiſcẽdi, ſed neq; malí quippiam unquam in ſe admittunt, quamdiu ſub præceptorũ cuſtodia militauerint. Ego quidem omnes officij mei partes in excolendo iuuene mihi impleſſe uideor, iam quicunq; tibi placuerit noſtrarum rerum non imperitus, illo tecum aſſumpto cras me accedas, & uidebis quàm promptè & expeditè interroget alios, quàmq; ingenioſe & argutè ad quæſita reſpondeat, tũ quantam eruditionem ſibi mea opera pararit, & quos iam libros euoluerit, de proloquijs ac ſyllogiſmis, de complexionibus & officijs, deq; alijs multis & uarijs. Cæterum quòd matrem pugnis ceciderit, atq; etiam raptas uirgines uiciarit, quid ad me attinent? neq; enim me illi pro pædagogo conſtituiſtis. Hæc quidem homo ſenex de philoſophia diſſerebat. Tu fortaſſe & ipſe Hermotime diceres, abunde ſatis eſſe, ſi ob hoc ipſum philoſopharemur, ne quid eorum quæ

mala

mala & uiciosa sunt faceremus. An non uero initio longè ampliori spe inducti philosophandum nobis esse existimabamus: non ob hoc saltem, quod paulò quàm priuatus quispiam ex uulgo honestiores essemus. Cur igitur non & ad hoc dignaris dare responsum? HERMO. Quid uero aliud tibi respondeam, quàm quòd propemodum etiam mihi lachrymandum esse intelligo, usq; adeo me commouit oratio tua nimium uera. Et iam quidem grauiter lugeo, me miserum tantum temporis frustra insumpsisse & contriuisse, ad hæc mercedẽ tam grandem pro laboribus impendisse. Iam enim tanquam ex ebrietate profunda ad sobrietatem reuersus uideo, cuiusmodi illa sint, quorum amore capiebar, tum quantas ærumnas pro illis consequendis ego miser exhauserim. LVC. Fletu quidem & lachrymis haud opus est, ô bone, longè autem præstabilius & prudentius esse opinor, quod in fabulis Aesopus commemorat. Ait enim quendã in maris littore cõsedisse, conantem singulas undas pernumerare: cumq; undarum mutuo se trudentium, multitudine obrueretur, animoq; graniter angeretur, quòd eas numero complecti non posset, adueniens callida uulpes, non inidoneo consilio hominis perturbationẽ subleuauit. Quid discrutiaris, inquit, propter undas quæ prætergressæ sunt, hinc numerare incipias oportet, illas missas facito. Et tu, quandoquidem ita tibi uidetur, posthac magis ex usu tuo feceris, si communem cum alijs uitam uiuere decreueris, ac ita quidem cũ multis in Repub. uersaberis, nihil absurdum aut fastuosum animo concipiens aut sperans. Nec est quòd pudore afficiaris, quòd iam primũ decurso uitæ spacio, rectè sapere incipias, aut mutato consilio ad meliora te recipias. Proinde hæc omnia, ô amice, quæcunque à me dicta sunt, nolim putes me de industria præmeditatum & instructum aduersus Stoicos, quasi mihi cum illis essent susceptæ inimicicię, dixisse, sed communem aduersus omnes orationem esse putato. Neque alia contra te protulissem, si aut Platonis, aut Aristotelis te sectatorem esse testatus esses, cæteris indicta caussa, contemptis & posthabitis. Nunc autem posteaquàm Stoicos cęteris omnibus anteferebas, aduersus Stoicam omnẽ disputationem quoq; nostram instituimus, nihil alioqui simultatis, aut dissidij aduersus illam susceptum habentes. HERM. Benè sanè dicis. Iam itaq; ab eo, ut ego me totum unà cum uestitu & habitu commutem. Videbis igitur in breui, non ueluti nunc me neque barba tam densa & profunda horridum, neque ita afflictam & asperam uictus rationem, uerum molliora omnia, magisq; libero homine digna sequentem, fortasse neque purpuram induere grauabor, ut omnibus fiat perspicuum, mihi priores nugas non amplius curæ esse. Atque utinam etiam ex intimis cordis penetralibus euomere ea omnia possem, quæcunque abillis unquam audita deuorauí. Et ut pro certo scias, neque helleborum ebibere formidabo, propter hoc ipsum contrà quàm Chrysippus cõsueuit, ne quid eorum unquam posthac, quæ dixerunt, mihi in mentem ueniat. Cæterum tibi Luciane, non mediocrem habeo gratiam, quòd me hactenus iactatum & circumlatum à turbido torrente & aspero, iuxtaq; fluxum unà cum undis fluí tantem extraxeris, assistens iuxta Tragœdorum prouerbium: Deus ex improuiso ostensus. Videor autem mihi non absurdè facturus, si & caput rasero, quemadmodum facere soliti sunt, qui & naufragijs enatant incolumes, ita ut salutis meæ festiuitatem hodie concelebrem, posteaquam tantarum nebularum caligo ab oculis meis discussa est. Porrò autem conspectum philosophi post hac, & si inuitus inter eundum alicui obuiam uenero, non secus deuitabo extra uiam declinando, quàm rabiosos canes fugere soleo,

Cõclusio cuius fingitur Hermotimus, quamuentia duci prioris uitæ adeo frustra consumpse.

Mitigatio per translationẽ

ritus, Desine, inquit, uir admirande, te magna iniuria adfectum esse conteſtari, ſi uoculas à te commercantes, neſcio quas, mercedem tibi nondum reddiderimus. Ea enim quæ nobis feciſti, etiamdum ipſe integra habes & poſſides, neq; quicquam tibi imminutum eſt ex diſciplinis tuis. In cæteris autem quibus ſub initium adoleſcentem tibi offerens, eundem deſiderabam imbui, nihilo melior tua opera factus eſt. Quippe qui mei uicini Echecratidis filiæ raptę per uim uicium intulit: & ſanè pœnam dediſſet damnatus iudicio, niſi ego à uicino paupere talento mulctam redemiſſem. Porro autem ipſi matri nuper incuſſit alapas, quòd ipſum in manifeſto furto deprehendiſſet, ſub ſinu cadum efferentem, ut haberet, niſi fallor, unde cum ſodalibus bibens deponeret ſymbolum. Etenim quantum ad iracundiam & furorem, & impudentiam, & audaciam, & proloquenda mendacia, aliaq; uicia attinet, ſuperioribus quidem annis longè melius ſeſe habebat, quàm nunc, cum his ipſis ſit omnium contaminatiſſimus. Atqui planè mihi perſuaſeram in hiſce uitandis & dediſcendis, illum præcipue à te adiutum & formatum iri, magis quidem, quàm quòd illa perdiſceret, quæ quotidiè ille ad nos, quibus illa audire ſuperuacaneum eſt, in menſa conſueuit differere, quemadmodum Crocodilus rapuiſſet puerum, patriq; pollicitus eſſet ſe redditurum, ſi reſpondiſſet neſcio quid. Aut, quòd cum dies ſit, neceſſe eſſet noctem non eſſe. Nonnunquam & cornua nobis affingere ſolet generoſus ille, neſcio quo pacto ſermonem connectens. Nos autem his auditis ridere ſolemus, maximè uero quando obſtructis auribus, ſedula agitatione ſecum meditatur, habitus & diſpoſitiones quaſpiam, præterea Catalepſes & imaginationes, multa denique id genus nomina percurrendo. Quinetiam non raro ipſum dicentem audiuimus: Deum in cœlo non eſſe, ſed per omnia certatim penetrare, nimirum per ligna, per lapides, per animantia uſq; ad ea, quę ſunt omnium deſpectiſſima. Cæterum matrem illum interrogantem, cur ad hunc modũ delirans iſta ſecum nugaretur, ſubſannare ſolet. Sed ſi eas nugas, inquit, exactè perdidicero, nihil uideo obſtare mihi, quo minus non ſolus diues, non ſolus rex ſim, cæteri uerò mihi collati, mancipia & hominum purgamenta exiſtimandi ſunt. Hæc cum dixiſſet uir ille, uide mi Hermotime, cuiuſmodi reſponſum ille dederit philoſophus, quàm uero maturum & ſenile. Atqui niſi me ille, inquit, acceſſiſſet, nonne putas quòd longe peiora flagitia admiſiſſet, aut per Iouẽ etiam traditus fuiſſet torquendus carnifici. Nunc autem frenum quoddam illi iniecit philoſophia iuxta ac uerecundia, & ob hoc ipſum modeſtior uobis noſtra opera factus eſt, & moribus adhuc tolerabilis. Illud enim pudorem illi incutit, quod indignus habitu & nomine philoſophiæ appareat. Cæterum quæ à nobis abſtulit, ea illum in diſciplina continent, ita ut iuſtus eſſe uidear, ſi mercedem à uobis accepero, etſi illum haud multò meliorem reddiderim, nam in his quæ nondũ admiſit, philoſophiam reueritus eſt. Poſteaq; nutrices quoq; talia de pueris dictitare ſoleant, nempe præceptoris ædes illis adeundas eſſe. Siquidem nuſquam alibi locorum pueris relicta eſt copia bonum quiddam perdiſcẽdi, ſed neq; malí quippiam unquam in ſe admittunt, quamdiu ſub præceptorũ cuſtodia militauerint. Ego quidem omnes officij mei partes in excolendo iuuene mihi impleſſe uideor, iam quicunq; tibi placuerit noſtrarum rerum non imperitus, illo tecum aſſumpto cras me accedas, & uidebis quàm promptè & expeditè interroget alios, quàmq; ingenioſe & argutè ad quæſita reſpondeat, tũ quantam eruditionem ſibi mea opera pararit, & quos iam libros euoluerit, de proloquijs ac ſyllogiſmis, de complexionibus & officijs, deq; alijs multis & uarijs. Cæterum quòd matrem pugnis ceciderit, atq; etiam raptas uirgines uiciarit, quid ad me attinent? neq; enim me illi pro pædagogo conſtituiſtis. Hæc quidem homo ſenex de philoſophia diſſerebat. Tu fortaſſe & ipſe Hermotime dicere, abunde ſatis eſſe, ſi ob hoc ipſum philoſopharemur, ne quid eorum quæ

mala

mala & uitiosa sunt faceremus. An non uero initio longè ampliori spe inducti philosophandum nobis esse existimabamus: non ob hoc saltem, quod paulò quàm priuatus quispiam ex uulgo honestiores essemus. Cur igitur non & ad hoc dignaris dare responsum? HERMO. Quid uero aliud tibi respondeam, quàm quòd propemodum etiam mihi lachrymandum esse intelligo, usq; adeo me commouit oratio tua nimium uera. Et iam quidem grauiter lugeo, me miserum tantum temporis frustra insumpsisse & contriuisse, ad hæc mercedẽ tam grandem pro laboribus impendisse. Iam enim tanquam ex ebrietate profunda ad sobrietatem reuersus uideo, cuiusmodi illa sint, quorum amore capiebar, tum quantas ærumnas pro illis consequendis ego miser exhauserim. LVC. Fletu quidem & lachrymis haud opus est, ô bone, longè autem præstabilius & prudentius esse opinor, quod in fabulis Aesopus commemorat. Ait enim quendã in maris littore cõsedisse, conantem singulas undas pernumerare: cumq; undarum mutuo se trudentium, multitudine obrueretur, animoq; grauiter angeretur, quòd eas numero complecti non posset, adueniens callida uulpes, non inidoneo consilio hominis perturbationẽ subleuauit. Quid discrutiaris, inquit, propter undas quæ prætergressæ sunt, hinc numerare incipias oportet, illas missas facito. Et tu, quandoquidem ita tibi uidetur, posthac magis ex usu tuo feceris, si communem cum alijs uitam uiuere decreueris, ac ita quidem cũ multis in Repub. uersaberis, nihil absurdum aut fastuosum animo concipiens aut sperans. Nec est quòd pudore afficiaris, quòd iam primũ decurso uitæ spacio, rectè sapere incipias, aut mutato consilio ad meliora te recipias. Proinde hæc omnia, ô amice, quæcunque à medicta sunt, nolim putes me de industria præmeditatum & instructum aduersus Stoicos, quasi mihi cum illis essent susceptæ inimicicię, dixisse, sed communem aduersus omnes orationem esse putato. Neque alia contra te protulissem, si aut Platonis, aut Aristotelis te sectatorem esse testatus esses, cæteris indicta caussa, contemptis & posthabitis. Nunc autem posteaquàm Stoicos cęteris omnibus anteferebas, aduersus Stoicam omnẽ disputationem quoq; nostram instituimus, nihil alioqui simultatis, aut dissidij aduersus illam susceptum habentes. HERM. Benè sanè dicis. Iam itaq; ab eo, ut ego me totum unà cum uestitu & habitu commutem. Videbis igitur in breui, non ueluti nunc me neque barba tam densa & profunda horridum, neque ita afflictam & asperam uictus rationem, uerum molliora omnia, magisq; libero homine digna sequentem, fortasse neque purpuram induere grauabor, ut omnibus fiat perspicuum, mihi priores nugas non amplius curæ esse. Atque utinam etiam ex intimis cordis penetralibus euomere ea omnia possem, quæcunque abillis unquam audita deuoraui. Et ut pro certo scias, neque helleborum ebibere formidabo, propter hoc ipsum contrà quàm Chrysippus cõsueuit, ne quid eorum unquam posthac, quæ dixerunt, mihi in mentem ueniat. Cæterum tibi Luciane, non mediocrem habeo gratiam, quòd me hactenus iactatum & circumlatum à turbido torrente & aspero, iuxtaq; fluxum unà cum undis fluitantem extraxeris, assistens iuxta Tragœdorum prouerbium: Deus ex improuiso ostensus. Videor autem mihi non absurdè facturus, si & caput rasero, quemadmodum facere soliti sunt, qui & naufragijs enatant incolumes, ita ut salutis meæ festiuitatem hodie concelebrem, posteaquam tantarum nebularum caligo ab oculis meis discussa est. Porrò autem conspectum philosophi post hac, & si inuitus inter eundum alicui obuiam uenero, non secus deuitabo extra uiam declinando, quàm rabiosos canes fugere soleo,

Cõclusio cui fingitur hic mot mus, quo mentia duci prioris uitæ adeo frustra consumpse.

Mitigatio per translationẽ

LVCIANI

HERODOTVS VEL AETIO

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

OStendit hac præfatione Lucianus, ſe exemplo Herodoti, & poſt hunc Aëtionis pictoris adductũ, ad in conuentu totius Macedoniæ, exhibere ſe, ac ſpecimen aliquod ſui præbere uoluerit. Eſſe enim cõpendioſiorem hanc uiam ad laudem & gloriam cõparandam, quàm ſingulas ciuitates circumeundo, magno negocio, multoq; tandẽ tempore inclareſcere. Exordium à uoto incipit, poſt narratione utriuſq; & Herodoti, & Aëtionis exemplum exponit, quæ quia maiorem ſcripti huius partem abſoluit, utriuſq; nominis tĩ tulum quoq; dedit. Hinc Adaptatio ſequitur, qua ſuum inſtitutũ cum ſuperioribus exemplis cõparat, amplĩficata per collationem, præſenti conuentu cũ Olympico, à loci & hominum qualitate. Poſtremo petit, ut illorum exemplo, ſe quoq; pro aliquo mediocri Oratore habeant, non cum optimis ac uetuſtiſſimis illis, ſed cum præſentibus conferendo.

Exordium à uoto.

VTINAM uero & alias Herodoti uirtutes mihi imitari cõceſſum fuiſſet, non omnes dico, quibus ille præditus præcelluit, maior enim uoto hæc res fuerat: uerum unã ex omnibus, uidelicet aut orationum elegantiſſimarũ mundiciem, aut illarum numeroſam concinnitatẽ, aut propriam & naturalẽ linguæ Ionicæ dictionem, aut ſententiarum grauitatem & præſtantiã, aut quæcunq; alia, quæ & infinita ſunt & elegantia, ille uno quaſi faſciculo cõprehenſa poſſidet, omnem imitationis ſpem excedentia. Cæterum, quæ cum libris à ſe elucubratis fecerit, tum quemadmodũ paſſim in breui temporis ſpacio apud Græcos in noticiam uenerit, mihi & tibi & alteri cuicunq; tandem imitatu haud quaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria ſoluiſſet ex Caria, recto curſu in Græciam delatus eſt, ubi de ſe ipſo eam cogitationẽ ſuſcepit, quo pacto cẽ celerrimè & minimo cũ negocio inclareſceret, ac famigerabilis fieret, cum ipſe, tum eius quoq; elucubratæ uigiliæ. At enim obambulantem nunc quidem Athenienſibus, nunc autem Corinthijs recitare hiſtoriarum monumenta à ſe condita, mox Argiuis aut Lacedæmonijs, partim laborioſum eſſe exiſtimabat & longum: partim cunctationem & moram non mediocrem in illo fore proſpiciebat. Voluit ergo negocium omne in compendium contrahere, nequeita particulatim innoteſcere, noticiam modice & pedetentim congregans & colligens. Callide uero obſeruabat, ſi uſpiam locorum Græcos unà congregatos omnes deprehenderet. Commodũ itaq; inſtabant magna olympia, Herodotus autem, hanc ſolam ſibi ueniſſe occaſionem arbitratus, cuius maximè erat cupidus, frequentiſſimis ludis obſeruatis, iamq; ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus progreſſus in Opiſthodomum, non ſpectatorem ſed certatorem ſe ipſe exhibebat, cantillans hiſtorias memoriæ à ſe proditas, ac præſentium aures orationis ſuauitate demulcens, donec & Muſarum nominibus eius libri nobilitari & uocari cœpti ſint, & illis nouem exiſtentibus. Proinde, iam omnes illum nouerant multò profecto magis quàm Olympicorum certaminũ uictores. Nec quiſquam erat, cui Herodoti nomen inauditũ fuerat, quem non nulli ipſi audiuerant in Olympia, alij uero ex ijs, qui ex ludis regreſſi fuerant audita & ipſi perceperunt. Tum uero ubicunq; in publico ſaltem apparuiſſet, certatim commonſtrabatur digitis: Hic ille eſt Herodotus, qui pugnas Perſicas lingua Ionica condidit atque conſcripſit, qui uictorias noſtras uenuſtiſſimè concelebrauit. Talem ipſe laudem hiſtoriarum nomine conſecutus eſt, in uno conuentu ab omni populo totius Græciæ commune nactus ſuffragium, non ab uno per Iouem præcone ebuccinatus eſt, ſed in omnibus quaqua uerſum ciuitatibus

Narratio.

entibus, unde quisq; erat eorum, qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animaduertissent postea ad parandum cognitionem uiam esse compendiosissimam & Hippias illius gentis Sophista, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, alinq; complures, orationes semper habuerunt, & illi in ludis publicis, unde breui notitiam sibi parauerunt. Quorsum uero tibi priscos illos percenseo, & scriptores, cum & hæc inter uetera cõmodè locũ habere possint. Etenim perhibent Aëtionem quoq; pictorem Roxanes & Alexandri depictas in tabula nuptias, in Olympiam pertulisse, ac imaginem spectandam ostentasse, adeo ut Proxenides, quem tunc certaminum iudicem Græci constituerant, artis præstantia delectatus, Aëtionem generum sibi asciuerit. Sed quæret aliquis, quod nam tantum adfuerit picturæ miraculum, per quod adductus Proxenides, Aëtioni peregrino filiam suam nuptum tradiderit. Est equidem imago in Italia, quam egomet uidi, adeo ut tibi quoque de ea comper tam ueritatem dicere possim. Thalamus est supra modum elegans, & lectus nuptialis uestimentis instratus. Hunc iuxta locata est Roxane uirgo corpore & facie uenustissima, terram modestè intuens, Alexandri assistentis præsentiam honorificè reuerens. Cæterum Cupidines quidam ridentes, alter quidem à tergo stans digitis redimiculum aufert à capite, ac Roxanen sponso commõstrat. Alter nimium seruiliter à plantis aufert sandalium, ut iam decumberet. Alius Alexandri chlamyde inuolutus, illum ad Roxanen pertrahit, ualde uiolenter annixus: Sed enim ipse rex coronam quandam puellæ porrigit. Adest præterea & Parochus sponsæ ductor Hephæstion, ardentem facem tenens in manibus, formoso admodum adolescenti innixus, hũc ego hymeneum esse opinor, neq; enim nomen adscriptum fuerat. Ex alia autem parte tabulæ, alij Cupidines in armis Alexandri colludebant, duo quidem hastam illius ferentes, eos imitabantur, qui ferentis oneribus grauari uidentur. Alij duo unum aliquem iacentem super clypeum, penè ipsum, ut regem trahunt, scuti loris inuoluti. Porrò unus in thoracem supinè iacentem ingressus, insidias tendenti similis esse uidetur, ut illos ex improuiso perterrefaciat, ubi trahendo ad se peruenissent. Neq; uero hæc ludicra sunt aut puerilia, & in quibus exprimendis temere elaborasset Aëtion, sed quibus Alexandri ad res bellicas amorem adumbrare uoluit, & quòd eadem opera & Roxanes amore flagrarit, & armorum curã per obliuionem non abiecerit. Quanquam uero & aliàs ipsa imagine nuptiale quiddam reuera ostensum est, nempe Proxenidę natã antè Aëtioni fuisse desponsam, illaq; in matrimonium ducta abijt, lusis succisiua opera Alexandri nuptijs, sub rege sponsæ ductoræ, pro nuptijs colore & penicillo expressis ueras nuptias præmium reportans. Proinde Herodotus, regredior enim ad illum, satis superq; sufficere Olimpiorum ludos existimauit, ad faciendam fidem Græcis eum scriptorem esse admiratione non indignum, qui Græcorum gesta illis recitaret, quẽ admodũ ipse factitare solitus est. Ego uero, ac per Iouem Philiũ uos precor, ne insanire me suspicemini, neq; mea me cum illius conferre uelle. Propitius sit mihi uir ille. Verum hoc mihi cum illo nõ dissimile accidisse arbitror. Etenim quo tempore primum in Macedoniam suscepta peregrè profectiõe ueni, apud me ipse cogitabam, strennuè mihi aduigilãdum esse, eaq; iam tenebar cupiditate omnibus innotescendi, ac quàm plurimis Macedonũ uigilias meas ostendendi. Porrò autem singulas adeuntem ciuitates, interea ingrauescente ætate consenescere, haud quaquam facile factu apparebat. Sed enim si conuentu uestro obseruato, deinde progressus in medium, orationẽ propalàm habuissem, sperabam omnibus ex sententia succedentibus uoti me compotem futurum. Vos itaq; conuenistis, ex singulis equidem ciuitatibus quiq; præstantissimi, neq; non ipsa summa uniuersorum Macedonum delectissima. Excepit uero uestrum conuentum ciuitas omnium optima, qua cum nulla ex parte Pisa

Aëtion.

Tabula & pictura Aetiõis

Adaptatio sui instituti ad exẽpla superiora.

Collatio præsentis cõcentus et Olimpici ueteris.

conferenda est, neque ea, quæ illic est loci angustia, neque tabernacula aut tu-
A conditiõe hominum. guria & suffocatio. Iam neq; conuentum celebrantes uulgaris fex aut turba est,
magis cupida spectãdi athletas, nempe uulgus Herodoti negligens, sed pro-
fecto cum rhetorum tum scriptorum atq; Sophistarum omnium celeberrimi,
adeo ut parum mihi deesse uideatur, quo minus & mea actio perinde ut Olym-
Petitio. piorum celebris habenda sit. Cæterum si me cum Polydamante, aut Glauco,
aut Milone compositum contemplamini, ualde audax homo uobis esse uide-
bor. Sin uero ab illis memoria longè lateq; auocata, in hoc solum intenti fueri-
tis, fortasse non admodum uobis flagellandus esse uidebor, ita ut in tanto sta-
dio & hoc mihi sufficiat.

ZEVXIS VEL ANTIOCHVS.

VINCENTIO OPSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Apologia quædã, scriptorũ Luciani, est, qua ille ostendit non tantũ nouitati seu peregrinitati studere se, sed & rerũ, sententiarumq; elegantiæ, deinde & aptæ cõpositionis harmoniæ. Cæterũ quòd sola nouitas illorũ in admiratione sit, fieri cõmuni quadam hominũ natura, qui sola nouitate plerũq; deti neãtur, interim aliorũ nulla habita ratione. Idem enim & Zeusidi olim in pictura Centauri, in quã præter nouitatẽ argumenti, multã artẽ impenderat, & Antiocho, in pugna contra Galatas accidisse, hostibus nouitatem & insolentiã elephantorũ, non ipsius apparatũ pertimescentibus. Tractatur autem eadem ferme ratione, qua & superior oratio: nisi quòd hic ipsa caussa à principio ponitur, exempla autem, eaq; amplificata sequuntur. Etiam tituli eadem ratione, ut suprà, impositi sunt.

Orditur statim ab expositione ipsius caussæ.

HABITA nuper in consessu uestro oratione, domũ me cõ-
ferebam. Permultiautem ex ijs, qui orationi interfuerãt
me accesserunt. Nihil em prohibere opinor, quin & ista
uobis meis iam familiaribus exponam. Itaq; accedentes
porrecta dextra me consalutabant, & admiratiõe pro se-
quentibus similes esse apparebant. Multo autem itinere
comitatu suo me deducentes, alius aliunde exclamabat,
laudabatq;, donec pudore quoq; me suffunderẽt, ueren
tem, ne longè lateq; à dignitate laudum, quas in me congerebant relinquerer.
Caput autem & summa laudationum hæc illis fuit. Et omnes uno ore unam e-
andemq; sententiam præ se ferebant, confirmantes orationum mearum com-
positionem & sententiam peregrinam esse, ac multum in sese complecti noui-
tatis. Multò uero satius est, eadem illa uerba commemorare, quibus illi tum
usi fuere. O nouitatem, inquiunt. O Hercules dictionem inauditam. Homo
promptus & agilis. Certè nemo dixerit quicquam orationum tuarum cogita-
tione perinde esse nouum. Equidem illi id genus uerba permulta faciebãt, pro
ut quisq; inter audiendum oratione mea affectus aut cõmotus fuerat. Aut quã
alioqui talia mẽtiendi & assentandi aduersus me caussam habuissent, hominẽ
peregrinum, quem alias contemptui habentes, non magnifaciebant. Verunta-
men ego, neq; enim tacitum dissimulabo, non mediocriter illorum laude dis-
cruciabar. Tandem uero illis abeuntibus, cum ad me redissem, mente atq; ani-
mo sic mecum agitaui. Ergo tantum hac gratia & uenustate scripta mea condi-
ta sunt, quòd ad consuetam dicendi rationem formata non sint, nec iuxta com
munem loquendi uiam fluant, uerborum uero elegantium nihil in illis admix-
tum est, ad ueterem sermonis regulam & canonem positorum, nulla præterea
sententia argute dicta exornata sunt, nulla industria, nulla Atticę linguæ uenę-
re perpolita, aut compositiõis harmonia, aut arte ad amussim elaborata, sed ab

his

his omnibus longè lateq; discrepant. Neq; enim hæc ipsa à præsentibus laudata sunt, sed uerborum nouitas illorum iudicio peregrina & aliena uisa est. Ego uero stolidus hoc ipso eos, si unquam ad me collaudandum subsilirent, potissimũ adductum iri putabam. Verissimum enim illud Homeri esse persuasum habebam: nouam quamq; cantilenam audientibus esse gratissimam. Non tamẽ tantum laudis neq; adeo summam, nouitati concedi uolebam. Verum hanc non aliter atq; cumuli loco adiici, & nonnihil sanè ornatus ad gloriã afferre. Sed ita ut quæ uera laude & auditorum applausu digna haberẽtur, illa essent. Itaq; nõ modicè commouebar, penè eò adductus, ut illis fidem haberem, unum atq; adeo solum inter Græcos esse confirmantibus. Atq; id genus alia. Thesaurus autem iuxta prouerbium, nobis carbones erant. Ac propemodum ut præstigiator quispiam ab illis laudor. Volo itaque uobis pictoris institutum denarrare. Zeuxis ille omnium pictorum præstantissimus, popularia & communia illa nequaquam pingere solitus est, aut admodum pauca, nempe heroas aut Deos, aut bella, semper autem noui aliquid comminiscendi illi consuetudo fuit. Cæterum inter alia audaciæ suæ egregia facinora & Hippocentaurorum fœminam ipse Zeuxis adumbrauit, alentem adhuc uberibus pueros Hippocentauros geminos nimium infantes. Illius picturæ exemplum nunc Athenis repositum cõseruatur, ad ueram imaginem accuratissimè expressum. Ipsum porrò archetypum Sylla Romanorum Imperator unà cum alijs rebus aliquot pretiosis in Italiam misisse ferebatur. Deinde iuxta Maleam Laconiæ promontorium, ut opinor, tracta naui oneraria atq; submersa periisse omnia, atque ipsam etiam picturam. At enim ueræ imaginis imago mihi uisa est. Ac ipse, quoad eius fieri poterit, eandem oratione uobis adumbrabo, non per Iouem, quòd pingẽdi uallde peritus sim, sed quòd adhuc in recẽti mihi hæreat memoria, quippe quã nuper admodum Athenis in pictoris cuiusdam ædibus uiderim. Ipsa quoque admiratio, qua tunc artem diligenter cõtemplando prosequebar, non parum nũc mihi adferet adminiculi ad cuncta manifestius declaranda. In cespite nimium floreſcente & uiridi Centaurus ipsa facta est, ea parte qua equam refert, tota humi posita, pedes posteriores retrò extendit. Qua uero parte mulieris gerit imaginem, ea sensim subsurgit, usq; ad cubiti longitudinem. Pedes anteriores nec illi quidem porrectim extensi sunt, ueluti iacentis in latere, uerum alter quidem geniculatim inflexo similis est, ungula retrò tracta incuruus existens. Alter autem contrà exurgit, & solum attingit, quemadmodum ferè sunt equi, subsilire molientes. Cæterum infantes, alterum quidem ante se habet in ulnis complexum, quem humano more nutrit, muliebrem mammam in os illi inserens. Alterum uero ex equino lactat ubere, quemadmodum pulli à matribus lactari solent. In superiore parte tabulæ, ueluti è scopulo Hippocentaurus quispiam, ut delicet mulieris illius infantes utrinq; nutricantis maritus, prominẽti capite ridens prospicit, haud quaquam toto adparens corpore, uerum media parte equi, leonis catulum in dextra retinens, quem sustollit in hoc, ut pueros reludicra cum risu perterrefaceret. At reliquæ picturæ partes, propter quas non ubique accurata artis præstantia nobis idiotis comparere solebat, nihilo secus tamen summa industria erant elaboratæ, uidelicet linearum ductibus atque extensionibus rectissimis, colorum commixtionibus scientissimis, neque non tempestiuarum adiectionum circunductionibus. Insuper decentibus inumbrationibus, neque neglecta magnitudinis ratione, & mensurarum totius operis æqualitate atque harmonia, quæ omnia admirari solent pictores, quibus studium est, ea omnia cognoscendi. Ego uero eam in Zeuxide uirtutem & industriam præcipuã laude extollebam, quòd in uno eodemq; argumento habita diuersitatis ratiõe, artis discrimen egregiè indicarit. Virum quidẽ per omnia adornauit horridũ atq; terribilẽ, ac uehemẽter agrestẽ, horrentẽ capillitio,

Odyss. lib. 1.

Adaptatio exemplorũ, quibus ostendit uulgo nouitatẽ placere, et præ ea cætera negligi.

Tabulæ & picturæ cuiusdã.

Amplificatio artis à modo.

cute hirtum & hiſpidum, non per equinam tantum partẽ illius, ſed per alterã quoque, qua humanam refert ſpeciem. Plurimum autem ſublimibus illum fecit humeris, uultum ridentis præ ſe ferentem, prorſus tamen ferinum & montanum ac immanſuetum. Tali quidem imagine uirum expreſſum extulit. Porrò, fœminam ad equæ pulcherrimæ imaginem adumbrauit, quales cum primis ſunt illæ Theſſalæ indomitæ, necdum ieſſoris patientes. Dimidiam uero mulieris partem, ſumma formauit elegantia, extra ambas auriculas, eas ſolas informes reliquit, & horridas. Porrò autem corporum iunctura atque commixtio, quatenus muliebris pars cum equina coit atque coniungitur, ſenſim & nõ denſe ſubſurgens, atque ex lento acceſſu deriuata, ſpectantium fallit oculos, ex altero in alterum perducta. Alter autẽ ex infantibus, non ſecus atq; pater, agreſtis eſt, & iam in ætate tenera aſpectu ſæuus atq; terribilis. Neque hoc, ut mihi perpendenti uiſum eſt, admiratione ſingulari carebat, tum quòd admodum pueriliter ad leoninum catulum reſpicerent, interea uterq; dependens ab ubere, colore matrem referentes. Hæc ergo cum ſingulari artificio Zeuxis expreſſiſſet, ipſe quidem in eam ueniebat cogitationem, ut putaret ob artis eximiã præſtantiam atque excellentiam, omnes in ſtuporem & admirationem ſpectantes ſe ducturum. Illi autem actutũ exclamabant. Aut quid aliud facerent, pulcherrimo incidentes ſpectaculo? Enimuero laudibus certatim extollebant omnes, quemadmodum & nuper me illi, nempe inuentum peregrinum, neq; non nouum picturæ conſilium ignotum prioribus. Vt uero Zeuxis animaduertit, q̃ argumenti nouitate tantum illorũ detinerentur animi, eosq; ea ipſa abarte perpendenda abduceret, ita, ut neglectui darent exactam rerum expreſſarum diligentiam, affatus diſcipulum: Age, inquit, ô Miccion, inuolutam picturam atque ſublatam domum auferte, etenim illi nos tantum ob inſuetam artis materiam collaudant, eorum uero quorũ elegantia exornata eſt, quæq; arte magiſtra abſoluta ſunt, nullum illi dignantur habere reſpectum: ſed uincit operis diligẽtiam argumenti nouitas. Ad hunc quidem modum Zeuxis, & forteſſe quàm par erat, commotius. Cæterum Antiocho, cui cognomen erat Soteri, & illi non diſſimile quiddam accidiſſe fama eſt, in ea pugna quam ipſe aduerſus Galatas habuiſſe dicitur. Si uultis, & hanc uobis hiſtoriam ordine, ut geſta eſt, percenſebo. Cum non ignoraret & corporis uiribus & audacia Galatas eſſe præditos, inuſitatamq; illorum multitudinem uideret, tum phalangem fortiter cõiunctam, à tergo uero æneis thoracibus indutos bellantes, præterea in profundum ſemper armatos uiginti quatuor ordinatos, in utrunq; autem cornu equitatum, qui uiginti millibus equitum cõſtabat, diſpertitum eſſe, porrò è medio octoginta currus falcatos erupturos, ac cum illis bigas bis totidem. Hęc inquã cum uideret, ſpem ualde malignam animo concipiebat potiũdæ uictoriæ, tanquam illis inuictis exiſtentibus. Siquidem ipſe modice inſtructo exercitu, neq; ampliter, neq; pro belli dignitate & adparatu aut magnitudine, ſanè perquàm paucos ducens aduenerat, ac illos quidẽ ut plurimum ſcutatos & nudos. Sed enim ex iſs qui nudi erant, plures quàm dimidia pars exercitus numerabantur. Itaq; iam de petendo fœdere, ferendiſq; pacis conditionibus, & bello conuenientiſſimè componendo ſecum agitabat. Atqui Theodatas Rhodius, uir excelſi & generoſi animi, inſtruendæ aciei non imperitus, cũ præſto eſſet, regẽ perturbato animo eſſe nõ ſinebat. Et erãt Antiocho undecim in exercitu elephanti. Hos Theodatas iuſſit interea, quo ad eius fieri poſſit, habere quàm occultiſſimè, ne ex acie apparentes conſpicui fierent hoſtibus. Vbi uero tuba ſignum datum eſſet, ac iam infeſtis ſignis concurrẽdum, & manus conſerendæ forent, ac hoſtium equitatus impreſſionem faceret, & Galatæ aperta phalange currus immitterent, tunc unà cum quatuor elephantis utrinq; equitibus eſſe occurrendum docebat. Octo autem reliquos aurigis & curribus eſſe immittendos;

Alterũ exemplũ Antiochi

Hoc

Hoc enim facto, inquit, illorum equi perterrebuntur, ac retro fugientes in ipsos Galatas illapsi impetum facient. Nec opinionem eius rei prædictæ euentus frustratus est. Cum enim antea nullum elephantum uidissent cum ipsi Galatæ, tum equi illorum, adeo nouo & inopinato elephantorum spectaculo animis consternati sunt, ut longè adhuc à beluis constituti, posteaquam solum rugientes audissent, dentesq; candore relucentes uidissent, ueluti ex toto nigro corpore, tum etiam proboscides ad prædam & direptionem faciendam sublatas, prius quàm ab arcubus tela extorsissent, uersis retro habenis, nulloq; seruato ordine aufugerunt. Sed enim pedites aliquantisper alterna cæde semet hastis confodientes, conculcabãtur ab equitibus in illorum ordinem illapsis. Currus autem subuersi, & illi deinceps denuo in suos non citra sanguinem ferebantur, ac planè iuxta illud Homeri:

Amplificatio periculi per hypotyposin

Subuersi currus passim iacuere supini.

At uero equi posteaquam semel à recta uia auersi declinassent, elephantorum impetum non sustinentes, sessores dorso excutiebant. Currus strepebant proscindentes per louem atq; dissecantes acutis falcibus, quoscunq; ex amicis comprehendissent. Non pauci uero ut in tali tumultu eiecti prosternebantur. Hos elephanti insequebantur, pedibus proterentes atq; conculcantes, simul atque in altum proijcientes proboscidibus, unaq; rapientes, ac dentibus correptos transuerberantes. At extremum illi summa ope annitentes Antiocho uictoriam pepererunt. Cæterum Galatæ, alij quidem dimicando occiderunt ingenti clade ædita, alij autem uiui capti in uictoris potestatẽ peruenerunt, exceptis perquã paucis, quotquot præuenientes fuga in montes semet abdiderant. Porrò autem Macedones quicunque cum Antiocho in prælium descenderant Pæana canebant, ac alius aliunde accurrentes regem coronabant uictorem & clamantes. At ille profusis, ut fertur, lachrymis: Pudore afficimur, inquit, ô milites, quibus salus in hisce undecim stetit beluis, adeo, ut nisi spectaculi nouitas hostium animos perculisset, quid nos erga illos fuissemus? In trophæum nihil aliud q̃ elephantum iussit sculpere. Itaq; iam hora est considerandi, ne & mea perinde censeantur, ut Antiochi adparatus bellicus. Etenim omnia alia pugna digna æstimanda non sunt. Quidam aũt elephantes & peregrina terriculamenta spectantibus metum & trepidationem incutientia, ac plena præstigij, ea ab omnibus laude extolluntur. Porrò, quibus ego confidebam, ea non admodum in illorum sunt sermone. Sed quia mulier centaurus depicta est, hoc solũ est quod mentis stuporem, & admirationem inducit spectantibus, & quemadmodum est nouum & monstrosum illis esse uidetur. Cætera uero ne quicquam à Zeuxide facta sunt. At non frustra, etenim uos cum fingendi & pingendi artificij rudes non estis, singula arte magistra spectantes, expendite, num solum ista digna sint, ut theatro spectanda commonstrentur.

HARMONIDES.

VINCETIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Commendat se amicò, ex principibus cuidã suo, adductus, ut ipse fingit, exemplo Harmonidæ, qui cũ magistrum suũ de paranda gloria & immortalitate consuluisset, monitus ab eodem fuerit, ut artem quam à se didicisset, nõ omnibus Græcis, nam id impossibile fore, sed optimatibus ac præstãtissimis quibusq; ostentaret, sic enim fore, ut cum illi ipsi laudati fuerint, ubicunq; ipsum laudarent, uerã ex eo gloriam ac laudem consequeretur. Statuisse igitur se, eodẽ pacto, & huic cõmendari se, suaq; debere, ut qui primũ ea præstantia, eoq; iudicio sit, ut quod ipse suo calculo approbasset, deinde et cæterorũ omnium probaretur, amplificando hanc personæ illius excellentiã, per collationem. Deinde & ex eadem patria secum natum sit, ut

uel eo nomine fauere ac patrocinari sibi debeat. Postremo & à scriptorum ratione facilitatem ac meritum causæ ostendit. Orditur statim ab expositione exempli, cuius occasione adductum ac motum se fingit. Cõcludit autem Orationem per comprecationem & uotum, à Dijs precando, ut cœptam laudem suum crescere ac perpetuam esse uelint. Titulus eadem ratione, qua in superioribus inditus est.

Occasio commendationis ab exemplo.

HARMONIDES tibicen quodam tempore Timothem magistrum suum interrogauit, Dic mihi, inquit, ô Timothee, quomodo mea arte possim euadere clarus & nobilis? Aut quid faciendum mihi existimas, ex quo in uniuersæ Græciæ cognitionem uenturus sim? Nam alia quidem omni me studio & beneuolentia iam edocuisti, nempe exquisitum tibiæ & accommodum usum. Mox lingulam tenui & modulanti spiritu insufflare, infrà autem digitos apte adhibitos crebro sustollere ac deprimere. Deinde ad numeros ingredi, & modos facere concinnos, chorocq; congruos. Postremo, conseruare singulorum concentuum proprietates. Quiddam in Phrygio attonitum, in Lydia turbulentum, grauitatem in Dorico, in Ionico suauitatem. Hæc, inquam, omnia te magistro didici. At enim quæ maxima sunt, & quorum gratia tibiæ cognoscendæ desiderio laboraui, nondum uideo, quomodo ab illo mihi paranda sit gloria, & apud multos celebris opinio, utcq; in multitudine cum existimatione aliqua clarus & conspicuus obambulem, ac prætereuntium digito commonstrer. Tum sicubi propalàm apparuero, statim omnium oculi in me conuertantur, ac me nominatim collaudantes dicant: Hic ille est Harmonides tibicen omnium præstantissimus. Quemadmodum quo tempore & tu, ô Timothee, primum ab ædibus patrijs è Bœotia profectus, tibicinem agens Pandionidi, uictoriam in Aiace furente reportabas, ac melodiam tuo cognomine nobilitaras, nemo fuit, qui nomen tuum ignorasset, ac Thebanum illum Timotheum. Sed & nunc ubicunque saltem in publico apparueris, certatim ab omnibus ad te curritur, ueluti ad Noctuam reliquæ auiculæ sturnatim & graculatim conuolitant. Et hæc sunt, quorum nomine aulœdus fieri optauerim, tum quorum gratia tantum laborem strennuè exhauserim. Quandoquidem tibia canere per se citra famæ & existimationis accessionem, haud ualde concupiscerem, si in obscuro mihi delitescendum foret, tametsi hac arte ad amussim exornato, non si Marsyæ aut Olympo similis euasurus essem delitescens. Siquidem incelebris & occultæ, quod aiunt, musices nullus est respectus aut utilitas. Atqui tu, inquit, & ista me doce, quo modo mihi me ipso rectè utendum sit, tum etiam arte. Ac tibi duplici nomine habebo gratiam, cum propter tibiæ peritiam, qua me excoluisti, tum, quod maximum est, propter gloriam, quam ex illa consecuturus sum. Ad hæc autem illi ita respondit Timotheus: Atqui, ô Harmonide, rei, inquit, non uulgaris aut mediocris amore & cupiditate ardes, id quod scire potes, nempe laudis & gloriæ, utcq; fama celebris sis, ac ulgo notus. Hanc autem quanquam tibi ad hunc modum in medium multitudinis progresso, artem ostentando, consequi in animo est, multi ac longi laboris opus aggrederis, tamen ne sic quidem uniuersi te cognoscent. Etenim ubi gentium, aut theatrum, aut stadium ita magnum inueniri potest, in quo omnes Græci tibia canentem te audiant? Vt autem aliquo pacto illis innotescas, ac tui uoti desiderio tandem potiaris, & hoc ego tibi subijciam. Vtere tu quidem arte tua, & in theatris nonnunq;, parum tamen tibi curæ sit promiscua uulgi multitudo. Porrò compendiaria & facillima ad parandam gloriam uia hæc est. Si collectis Græciæ optimatibus, & paucis illorum, quicunque dignitate & autoritate præcellunt cæteros, atq; indubitanter uiri magni sunt, & admirandi, & aliorum omnium antesignani,

quorum

quorum fides in utraque fortuna ſpectata ſit, iſs, inquam, ſi artis tuæ egregium ſpecimen exhibueris, illiq; laudis ſuæ teſtimonio te cohoneſtauerint, omnibus græcis in puncto temporis te longè, lateq; innotuiſſe putato, & paſſim inclaruiſſe. Et uide in quod compendium tantam rem tibi contraxerim. Nam ſi ij, qui omnibus noti ſunt, & quos nemo non admiratur, tibicinem præclarum & celebrem te eſſe cognoſcēt, quorſum tibi uulgi iudicio aut opinione opus eſt, tantum eos ſequentis, qui meliores ſunt rerum expenſores & iudices? Siquidem popnlaris iſta multitudo, ferè ſemper quæ optima ſunt ignorat, cum maior illius pars manuarij ſint opifices. Cæterum, quemcunq; illi laudibus illuſtrauerint, qui reliquos uitæ ſplendore & dignitate anteeunt, eundem nequaquā temere laudari planè perſuaſum habent. Itaque magnorum uirorum inducti præconio, laudant & illi. Quippe in ipſis quoq; certaminibus multi ſpectatores athletis nonnunquam clarè ſolent applaudere, non raro etiam ſibilis illudere, penes tamen ſeptem, aut quinque, aut quocunq; tandem fuerint iudicandi, poteſtas repoſita eſt. His magiſtri ſui conſilijs parum obſecutus eſt Harmonides. Etenim inter tibias, ut fertur, cum primum in muſices certamen deſcendiſſet, magna contentione inſufflans, in ipſam tibiam inſpirando exhalauit animam, & incoronatus atque exanimis eadem ratione prima & ultima uice tibia canendi uſus in ſcena corruit, celebrante populo Dionyſia. At ſanè Timothei tam prudens oratio, non tibicinibus, neque ſolum Harmonidæ mihi dicta eſſe uidetur, uerum omnibus quicunque appetentes ſunt gloriæ, ingenij aut artis ſuæ ſpecimen publicè exhibentes, ac multitudinis laudem ſuppliciter ambientes. Quare, quo tempore & ipſe non diſſimilia de rebus meis agitabam animo, quæreremq; quo pacto quàm ocyſſime apud omnes inclareſcerem, prudentiſſimum Timothei conſilium ſecutus, conſiderabam, qui nam in Repub. omnium foret præſtantiſſimus, cuiq; plurimum fidei apud alios foret repoſitum, tum qui præ omnibus alijs eſſet acceptiſſimus. Proinde, talis tu nobis apparere debebas iuſto omnium ſermone, ueluti uniuerſæ uirtutis caput & ſumma, ac talium rerum gnomon & recta regula. Porrò, ſi mea tibi ſpectanda & excutienda offerrem, tuiq; ea proſecutus eſſes laudibus, eſſent haud dubiè ita apparitura. Egoq; iam uotis tantopere ſperatis potitus eſſem in uno calculo omnes aſſecutus. Aut quem tibi in eligendo præferens, non iure optimo deliquiſſe in habendo delectu exiſtimarer. Itaque iuxta prouerbium, in uno uiro iecimus aleam. Sed me hercle non aliter factum eſt, atque ſi omnibus ubique hominibus meam in dicendo facultatem oſtendiſſem. Quippe in confeſſo eſt, quòd & ſeparatim ſingulos & collectim uniuerſos ipſe ſolus morum bonitate atque ingenij gloria exuperaris. Lacedæmoniorum reges alijs omnibus unicum tantum calculum ferentibus, ipſi ſoli præ cæteris duos ferre ſoliti ſunt. Tu uero & Ephoros, præterea & ſenes, in ſumma, uniuerſos calculorum multitudine in diſciplinis excedis. Quin etiam in primis tu candidum & ſaluti ferè ſemper ſuffragantem calculum addere conſueuiſti, quod non mediocrem in præſentia mihi addit animum, alioqui propter audacis facti magnitudinem iure optimo metuenti. Sed & illud per Iouem non uulgariter me conſolatur, quòd mea non prorſus à te ſint aliena, qui & ex ea urbe ſum oriundus, quàm tu perſæpe primum quidem priuatis officijs tandem etiam publicis iuuiſti perbenignè & liberaliter. Itaq; ſicubi & nunc in peiorem mihi partē calculi uergerint in oratione, ac paucior erit meliorum & candidorum numerus, tu adiecto Mineruæ ſuffragio, ex te ipſe defectum ſuppleto, tuiq; familiaris cenſorem & correctorem te egiſſe putato. Atqui ne hoc quidem contentus ero, ſi ante hac multi me admirati ſint, ſi iam per ora uirum clarus ego, & celebris uolitem, ſi orationes meæ audientium laudibus reſpondeant. Omnia illa uētoſa & euanida,

Propoſitio qua ſe cōmendat amico ex principibus uni.

Præſtantia et iudicio perſonæ eius cui ſcribit.

Amplificatio perſonæ collatione.

II. à communi patria.

us

ut eſt in prouerbio, ſunt ſomnia, & uerborum umbræ. Cæterum ipſa ueritas in præſens certiſſimis argumentis declarabitur. Ille exactus erit mearum lucubrationum finis & terminus, nec amplius ambiguitati locus relinquetur, ne tantũ quidem, quod uel ullius mentem aliquo dubio diſtrahat, ſed aut optimum iuxta diſciplinas æſtimandum eſt, quod tibi apporter gloriam, aut omnium. Sed meliora proferenda, & magis ominatiora, ad tantum certamen eunti. Videamur uero ô ſuperi, hominum opinione & exiſtimatione non indigni, ac eam quæ nobis ab alijs euentura eſt, laudem confirmate, ut in poſterum fidenti animo, ad ampliorem perueniamus. Quippe omne ſtudium minus reformidandũ eſt ei, qui magna olympia deuicerit.

III. *A ratione ſcriptorum.*

Concluſio κατ' ἀνάλυσιν

SCYTHA SEV HOSPES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Laudat Macedonicos quoſdã ciues, patronos, ut uidetur, ſuos: ut à quibus maximè adiutus atq; apud cæteros promotus fuerit. Facit autem hoc collatione quadam Anacharſidis Scythæ & Solonis Athenienſis, ad quem cum alter Athenas profectus, à Toxare, populari ſuo adductus fuiſſet, & humaniter acceptus ab illo, & breui toti ciuitati notus atq; acceptus factus eſt. Eodem igitur pacto & ſe, cũ in Macedoniam uenijſſet ab omnibus, ut ad illos, de quibus encomium hoc inſtituit, diuerteret, ijſdemq; ſeſe commendaret, admonitum fuiſſe, ait. Vt enim apud Athenienſes aliquando Periclem, Ariſtotelẽ & Solonem, quaſi cæterorũ omnium inſtar fuiſſe, ita hos inter Macedonas reliquos excellere. Titulum, ex eadẽ ratione, qua ſuperiores, hæc quoq; oratio habet. Cætera plana ſunt.

Exempli narratio, qua quos laudare inſtituitcũ ueteri Solonecõparat, coſq; quaſi omniũ aliorũ inſtar quoddã facit.

ON fuit primus Anacharſis, qui ex Scythia Athenas uſq; peregre profectus eſt, græcanicę diſciplinę perdiſcẽdæ deſiderio, ſed ante illum & Toxaris, uir & multę ſapientiæ, & elegantiæ ac rerum optimarũ ſtudioſus admodũ. Sed qui domi non erat de ſanguine regio, neq; ex ijs qui tyaras geſtare ſolent, uerũ unus è uulgo Scytharũ & popularíũ, cuiuſmodi ſunt, qui apud illos uocãtur Octipedes, quo ſignificant aliquem duorũ boum & uniuſplauſtri eſſe dominum. Hic ergo Toxaris haud iterum poſtliminio ad Scythas regreſſus eſt, ſed Athenis manens diem ſuum obijt, ac nõ multò poſt etiam heros eſſe uiſus eſt, atq; hunc peregrinum medicum Athenienſes non ſecus, atq; unũ colunt ex heroum numero. Hoc enim nomen cum heros eſſe declaretur, poſſidere cœpit. Sed enim cauſſam cognominis, & quam ob rem in heroum catalogum relatus ſit, unusq; ex Aeſculapianis uiſus ſit, non alienum fortaſſe eſt percenſere ut cognoſcatis. Non Scythis tantum moris eſt immortalitate donare homines, & ad Zamolxim ablegare mortuos, ſed Athenienſibus quoque licitum eſt in Græcia Scythas Deos facere. Quo tẽpore ſæua peſtilentia populus Athenienſis infeſtabatur, uidere uiſa eſt Architelis uiri Areopagitici uxor ſibi Scytham aſtitiſſe, dixiſſeq; fore, ut Athenienſes à peſtifero contagio liberarentur, ſi angiportus uino conſpergerent. Hoc cum ſæpius fieret, neq; enim Athenienſes mulierculæ uerba audita dederunt neglectui, factum eſt, ut non amplius peſtis in eos graſſaretur, ſiue uaporibus quibuſdam noxijs uini odore extinctis, ſiue aliud quiddã maioris efficacię noritheros Toxaris, quippe medicus exiſtens iſta Athenienſibus facienda ſuaſerit. Itaq; curationis merces etiam nũc illi perſoluitur, nam niuei coloris equus ad eius monimentum quotannis immolatur. Quo loci monſtrauit Dimænete illum accedentem ea quæ de uino ſpargendo diximus imperaſſe. Et inuentus eſt eo loco Toxaris eſſe ſepultus, ipſa inſcriptione

one cognitus, tametsi non integra appareat. In primis uero quòd super columnam uir ornatu scythico sculptus fuerat, læua arcum intensum, dextra uero, ut uisus est librum tenens. Etenim adhuc plus quàm dimidio corpore conspicitur, & arcus totus unà cum codice. Reliquas uero partes statuæ unà cum fronte temporis longinquitas iam deuastauit. Est autem non procul ab ædibus Dipyli, à læua in Academiam ingredientibus tumulus non magnus, & statua humi sita, uerum subinde recentibus sertis redimita. Aiuntq; nonnullos lebre laborantes iam ab illo subleuatos esse, & per Iouem à uero non abhorret, quippe qui totam ciuitatem quondam peste grauatam liberauerit. Sed regrediamur ad id, cuius gratia illius mentionem fecimus. Adhuc quidē in uiuis erat Toxaris, Anacharsis autem cum nuper soluisset è patria, ex Pyreo in urbem uenit, uelut hospes & barbarus, non mediocriter animo perturbato, omnia ignorans, ad multa meticulosus & trepidus, pendens animi quid ageret. Siquidem non obscurè intelligebat à uidentibus, se haberi ludibrio, propter habitus peregrini insolentiam, & eandem linguam sonare callentem inueniebat neminem. In summa, iam illum susceptæ profectionis pœnitebat, constitutum habens in animo, uisis tantum Athenis, actutum retrò abire in patriam, conscensoq; nauigio iterum soluere in Bosphorum, unde non multum itineris illi conficiendum restabat in Scythiam. Ad hunc modum hæc secum reputanti, Anacharsidi dæmon quispiam bonus illi fit obuiam, ut reuera credendum est, nempe Toxaris in Ceramico. Ad quod primum illum pertraxit habitus, quem uidebat sibi esse patrium. Deinde haud difficulter cogniturus erat, & ipsum Anacharsis, nempe ex illustri ortum genere, quiq; inter Scytharum primates non infimum locum obtineret. Porro autem, Anacharsis unde cognoscere potuisset popularem sibi esse Toxarim, more Græcorum exornatum, mentum habentem detonsum, incinctum, nullo ferro munitum, iam multa facundia facetum, & lepidum, atque ex ipsis Atticis unum indigenam? Adeo iam transformatus erat longinquitate temporis. Verum Toxaris Scythica lingua affatus illum: Nonne tu, inquit, Anacharsis ille es Dauceto patre prognatus? Lachrymatus est præ gaudio Anacharsis, propterea quòd eiusdem linguæ hominem inuenisset, planeq; callentem quis esset, aut quem apud Scythas dignitatis locum obtineret, & interrogauit: Tu uero unde me nosti, ô hospes? Cui ille, inde ego sum, inquit, è uobis oriundus ex Scythia, nomen mihi est Toxari, non ex claris illis ducenti generis originem, ut per hoc tibi notus esse queam: Num, inquit, ille tu es Toxaris, de quo ego inaudiui, Toxarim quendam amore uisendę Græciæ, relictis domi uxore, & infantibus filijs, Athenas esse profectum, & nunc ibi uersari, inq; magno esse precio apud optimates? Ego, inquit, ille ipse sum, si qua etiam nunc apud uos de me fama superstes est. Proinde, inquit Anacharsis, scias me tuum factum esse discipulum, ac amoris tui æmulum, quo huc perductus es scilicet ut uiderem Græciam. Itaq; huius negociationis gratia peregre profectus, uenio infinitis malis perfunctus apud gentes in medio sitas. Et nisi tu mihi factus fuisses obuiam, iam decretum erat, priusquam sol occidisset, me retrò ad nauē uoluisse referre gressum, usqueadeo consternatus eram animo, peregrina & incognita omnia conspiciens. Sed age per Acinacem & Zamolxim deos nobis penates, tu me assumptum ô Toxari, ut hospitem circunducito, ac mihi pulcherrima quæque, quæ Athenis sunt, commonstrato. Deinde, si qua etiam passim in reliqua sunt Græcia admiranda & uisenda, cum leges optimè constitutas, tum uiros quosq; integerrimos. Ad hæc mores & ludos publicos, & uitam illorum, & Rempubl. Quorum indagandorum gratia prior tu, exin ego post te tantum itineris exhausimus. Et ne permittas ut his omnibus nondum uisis mihi retrò pes moueudus sit. Hoc equidem, inquit Toxaris, minimè amanter dixisti, uix tactis

pede liminibus, mox te rediturum poſtliminio. Atqui bonum habe animum, neque enim, ut tu tecum cogitas, abibis, neque te facilè dimiſſura eſt ciuitas. Neque uero adeo modica habet erga retinendos hoſpites demulcimenta aut illectamenta, uerum multo magis te ſuſceptum ita tractabit, ut neque uxoris amplius, neque liberorum, ſi quos interea nobis abſente ſuſcepiſti, admodum memor futurus ſis. Cæterum, ut quàm celerrimè uniuerſam Athenienſium urbem uiſam cognoſcas, aut potius omnem Græciam, & ea quæ apud Græcos maximè uiſenda ſunt, ego tibi effectum reddam. Agit hic uir multæ & admirandæ ſapientiæ, & quidem indigena: ſed qui diu multumq; ſuſceptis peregrinationibus, & in Aſiam & in Aegyptum profectus ſit, ac cum optimis quibuſq; mortalibus uitæ conſuetudinem habuit. Cætera homo non admodum diues, uerum infimæ penè fortunæ mendicus. Videbis ſenem adeo populariter exornatum. Veruntamen cum propter ſapientiæ excellentiam, tum aliarum uirtutum, quibus præditus eſt, præſtantiam, ab omnibus certatim colitur, adeo ut etiam pro legum autore eo utantur in conſtituenda Repub. neq; iuxta eius præcepta uiuere dedignantur. Hunc ſi amicicia tibi iunctum poſſederis, ac planè cuiuſmodi uir ſit, perdidiceris, uniuerſam Græciam in te habiturum haud dubitanter exiſtima. Et quod caput eſt noſſe, ſic habe, ex omnibus bonis hic repoſitis, non maiori me tibi gratificari poſſe, aut officio aut obſequio, quàm ſi huic te quàm commendatiſſimum reddidero. Ne igitur cunctemur, ô Toxari, inquit Anacharſis, ſed me aſſumens quantotius ad illum ducito. Sed enim illud uereor, ne difficilis acceſſu ſit, tuumq; erga me ſtudium tanquam ſuperuacaneum reſpuat. Bona uerba, inquit ille, uideor enim illi rem omniũ gratiſſimam facturum, beneuolentiæ erga hoſpitem oſtentandæ occaſionem ſibi offerens. Tantum uero me ſequere, ſtatimq; qua ſit erga hoſpites reuerentia, tum quàm à comitate non auerſus, tum quæ alia eius bonitas, & ingenij amœniſſimi ſuauitas, cognoſces. Quin potius bona fortuna duce ille ipſe nos accedit, nempe illi, qui cogitabundus ſecum loquitur. Et cum dicto Solonem allocutus: Venio, inquit, maximum tibi munus adducens, uirum peregrinum, egentem amiciciæ. Eſt autem genere & natione Scytha, unus apud noſtrates, ex nobilibus & ſummo loco natis. Omnibus uero in patria relictis, huc uenit nobiſcum conuerſaturus, eaq; quæ per Græciam ſunt præſtantiſſima uiſurus. Porrò ego eius rei compendium illi inuentum curaui, quo pacto facillimè ſimul & expeditiſſimè uniuerſa perdiſceret, & optimis quibuſq; innoteſceret. Aliam uero ad hæc conſequenda uiam compendioſiorem non tenebam, quàm ſi hunc tibi adductum familiarem feciſſem. Itaque, ſi Solonem ego planè pernoui, ſic facies, ac illum in bonorum noticiam & ſtudium perduces, & germanum ciuem Græciæ eſſe oſtendes. Et quod tibi paulo antè dixi, Anacharſi, omnia iam uiſo Solone conſpexiſti. Hoc ſunt Athenæ, hoc eſt ipſa Græcia. Neque amplius hoſpitem te eſſe puta, omnes te nouerunt, omnes certatim amore te proſequuntur. Tantum tibi in hoc ſene bonorum repoſitum eſſe ne dubites. Omnium in Scythia relictorum te capiet obliuio, iuncta cum illo conuerſatione. Habes peregrinationis tuæ præmia, ac amoris finem tantopere deſideratum. Hic tibi græca eſt regula, neque non Atticæ philoſophiæ index certiſſimus. Quare hoc tibi perſuade, eum eſſe multò feliciſſimum, quicunque cum Solone uerſatus fuerit, eoq; amico utitur, Perlongum eſſet referre, quantum cum Solon ſit delectatus munere, tum quibus uerbis reſponderit, ita ut in reliquum tempus dulciſſimè ſimul, & coniunctiſſimè conuixerint, alter quidem illorum, nempe Solon, docens & inſtituens rebus pulcherrimis, & amicum Anacharſin in omnium familiaritatem aggregans, Græcorumq; optimatibus adducens, tum per

omnia

omnia diligentiſſimè curam agens, quo pacto quàm iucundiſſimè in Græcia in precio habitus præcelleret. Alter autem admirandam illius ſapientiam attonito animo admiratus, ne altero quidem pede uolens à ſenis latere diſcedebat. Itaq; quemadmodum illi pollicitus fuerat Toxaris, ex unico Solone in puncto temporis uniuerſa cognouit, ac omnibus innotuit, & illius gratia à cunctis familiariter colebatur. Neque enim mediocri laude Anacharſis uirtutes ſolebat extollere Solon, uerum hominibus & hoc moris erat, ut quemadmodum Soloni legislatori libenter dicto audientes erant, amore quoq; & beneuolentia proſequebantur, quoſcunque ille aliquo precio dignos eſſe exiſtimabat, ac prorſus eoſdem in reliquum uiros optimos eſſe credebant. Solus uero ex Barbaris Anacharſis initiatus eſt, ac ciuitate donatus, ſi Theoxeno fides habenda eſt, qui præter cætera & hoc de illo literis ac memoriæ prodidit. Sed neq; ut opinor, retrò ad Scythas Anacharſis abijt, niſi Solone mortuo. Vultis igitur fabulæ finem iam imponam, ne ſine capite obambulet? proinde iam tempus eſt cognoſcendi ciues, cuius rei gratia mihi Anacharſis ex Scythia, & Toxaris in præſentia uenerunt in Macedoniam, ad quos Solonem quoq; adultæ ætatis hominem ab Athenis adduxi. Siquidem aio, & me non diſſimile quiddam cum Anacharſide paſſum eſſe. Ac per Gratias uos obſecro, ne indignabundo animo mihi uicio uertatis ſimilitudinem, ſi uiro regio me ipſe comparauero. Barbarus enim ille fuit. Cæterum nos Syros ulla in re Scythis deteriores non facilè dixeris. Atqui neque res meas cum regia magnificentia componere annitor ſimilitudine, niſi quantum ad ea quæ diximus. Nam cum primum in ueſtram urbem hoſpes immigraſſem, ſtatim animo obſtupefactus ſum, uiſa & eius amplitudine & pulchritudine, ac incolarum multitudine, aliaq; potentia & ſplendore omni cognito. Itaque multo tempore animo hærebam attonitus ad hæc, nec poteram cuncta abundè ſatis admiratione proſequi. Cuiuſmodi quiddam & inſulari ille iuuenis conſpectis Menelai ædibus paſſus eſt. Neque uero alium ego obtinebam animum intuitus urbem tanto uigore uigentem, ac iuxta poetam illum omnibus bonis florentem, quibus ciuitas felix & beata ſolet affluere. Hoc iam affectus animo, deinceps de ijs quæ agenda forent mecum deliberabam. Iam enim olim conſtitutum habebam, oratione uos & laudibus illuſtrare. Quibus enim alijs oſtendi, ſilentio tam præclaram ciuitatem præteriens? Quippe quærebam, neque enim ueritatem prudens celabo, ſi qui eſſent, qui reliquos dignitate anteirent, & quos aggreſſus aliquis, ac hiſtoria de illis memoriæ prodita, adiutoribus uteretur ad omnia. Ibi uero mihi non unus, quemadmodum Anacharſidi, & ille quidem barbarus Toxaris, ſed plures, aut potius omnes eadẽ tantum non ijſdem ſyllabis reſpondebant. Multi quidem & alij præclari & induſtrij uiri, ô hoſpes, in hac urbe habitant, nec temere alibi eiuſmodi uiros inuenies perinde bonos. Duo tamen cum primis ſunt longè optimi & præſtantiſſimi, generis ſplendore & dignitate omnibus longè ſuperiores. Cæterum diſciplinarum cognitione ac dicendi facultate Atticæ Muſæ eos non abſurdè comparaueris. Populi mirus erga illos fauor, & ſtudium ſingulare exiſtit. Et hoc quoque quod in ciuitate optimum & præſtantiſſimum eſſe conſtat, illorum bonitatem & obuiam erga hoſpites humanitatem, nullamq; in tanta magnitudine inuidentiam, ac reuerentiam coniunctam cum beneuolentia, tum animi manſuetudinem & morum facilitatem quibuſuis accedẽtibus expoſitam, ipſe haud dubiè alijs uerbis celebrabis, paulo poſt harum rerum facto periculo. Atque ut mireris impenſius ex una eademq; familia ſunt pater & filius. Alter quidem nõ alius, quàm ſi Solonem, aut Periclem, aut Ariſtidem animo conceperis. Alter uero filius, te ſaltem conſpectum actutum domum abducturus eſt. Adeo præſtanti corpore uiſendus eſt, & maſcula quadam forma decorus & amabilis. Quòd ſi modo ore in uocẽ ſoluto loqui inceperit, ducet te reuinctum ab auri-

Adaptatio ſuæ cauſſæ.

Telemachus ſcilicet.

Collatio & Amplificatio perſonarum.

bus,tantam dicendi uenerem,& uerborum ſuauitatem iuuenis in lingua ſitam poſſidet. Quinetiam uniuerſa ciuitas ad audiendum inhiat,quoties ad populũ uerba facturus progreditur. Cuiuſmodi aiunt Athenienſibus quondam accidiſſe in Cliniæ filio adamando, præter quàm quod non multo poſt eos amoris ſummè pœnituerit,quo Alcibiadem complexi fuerant. Porro huncnõ ciuitas ſolum arctiſſimè diligit,uerumetiam reuerenter habere non dedignatur. In ſumma,unicum hoc nobis populare bonum eſt hic uir,& ingens cõmoditas omnibus. Hic,ſi te & eius pater ſuſceperint,& tecum amicitiam & ſocietatem fecerint,totam ciuitatem deuinctam habebis. Tantum autem ad illum manus extendenda eſt,nec amplius res tuæ erunt in ambiguo. Hæc per Iouem ab omnibus dicebantur,etſi iureiurando oratio mea mihi confirmanda ſit. Ac mihi iam earum rerum facienti periculum,ne minimam quidem partem dicendo aſſecutus eſſe uideor. Itaq; neq; deſidiæ,neq; moræ indulgendæ locus eſt,ut ait Poëta Ceius,uerum omnes rudentes pariter mouendi ſunt,præterea nihil non dicendum & faciendum,quo in amicitiam illorum inſinuemur. Quod quidem ſi ex ſententia conſecuti fuerimus,tranquilla ſunt omnia, & nauigatio non proſpera,ac mare placidum,& portus in propinquo conſtitutus.

QVOMODO HISTTORIA SCRIBENDA SIT.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Didaſcalicus liber eſt,continens præcepta ac regulas de hiſtoria ſcribenda. Diuiditur autem in duas partes. In priore expoſito ſiue ſeu officio Hiſtorici,& cõfutatis ijs,qui duplicem Hiſtoriæ finem faciunt. Vtile uidelicet & Delectabile,mox uicia recenſet,quæ tum in uerbis,& cõpoſitione,tum in ipſis rebus uitanda ſit,& hoc ſub exemplis aliorum,quo quiq; modo aut genere peccarint,oſtendendo. In poſteriore autem parte primum,quæ afferre ad hanc rem,quæq; antea quaſi domi ſuæ comparata habere debeat,is qui ad ſcribendã hiſtoriam accedit,exponit. Deinde regulas primũ de rebus,deinde de expoſitione & phraſi uerborum,poſtremo & de partibus operis tradit. Etiam hic exemplis aliorum præcepta ſua confirmando. Orditur autem ab occaſione,quam collatione Abderitici morbi amplificat.

Exordium à collatione.

BDERITIS, aiunt, Lyſimacho iam regnante,morbũ incidiſſe,optime Philo,huiuſcemodi quendam: Febricitari principio quidem cœpiſſe,per urbẽ uniuerſos,primo ſtatim die febri cõtinua ac ualida grauiter correptos. Circa ſeptimum autem diem alijs quidem multus è naribus profluens ſanguis,alijs uero exortus ſudor, etiã ipſe immodicus,febrim diſſoluit ac finijt. Cęterum ridicula quædam perturbatione mentes illorum,idem hic morbus inuoluit. Omnes enim quaſi ad Tragœdias agendas impellebantur,& Iambica perſonabant,multumq; uociferabantur. Maximè autem Euripidis Andromedam,canticis referebant,& Perſei ſermonem per uices recitabant. Plenaq; adeo ciuitas erat pallidis,& macilentis illis,ſeptimanis Tragœdis,notum illud

At ô tyranne hominumq; diuorumq;, Amor. & cætera quæ ſequuntur,magna uoce exclamantibus,& hoc in longum uſque,donec ſuperueniente iam hyeme,frigus nimium obortum ab inſania acnugis iſtis, cohiberet ipſos. Cauſſam uero eius rei uidetur mihi præbuiſſe,Archelaus Tragicus poeta,qui illis temporibus celebris erat,qui media æſtate,multoq; æſtu, Andromedæ fabulã ipſis egerat. ita ut multi ex theatro redirent febricitantes,& mẽtibus euerſi,poſtea in eandem Tragœdiam delaberentur, obuerſante illorum memoriæ

Andro-

Andromeda, ac Perseo unà cùm Medusa, singulorum animis & cogitationibus obuolante. Vt igitur alterum cum altero comparetur, quemadmodum uulgo dicunt, Abderiticum illud malum etiam hoc tempore plerosq; doctorũ in uasit: non ut ipsi quoq; Thragœdias agant, nam in hoc minus delirarent, alienis lambicis, ijsq; haud malis occupati: sed ex quo obuia illa, & uelut ante pedes exposita, semel mouerí cœpere, puta bellũ istud aduersus Barbaros, & uulnus in Armenia acceptum, continuæq; uictoriæ illæ, nemo unus iam est, qui non historiam scribere uelit. Imò uero Thucidides, & Herodoti, & Xenophontes, cuncti nobis facti sunt: &, ut apparet, uerum illud tandem fuit, quod dicit: Bellum omnium pater est, quandoquidem & historiarum scriptores tam multos procreauit, idq; una hac plaga. Hæc igitur, ô amice, posteaquam uiderem atq; audirem, Sinopensis illius in mentem uenit. Quando enim Philippus rex ferebatur cum exercitu iam aduentare, Corinthij omnes trepidi, turbare cœperũt, & pro se quisq; sedulò facere, alius quidẽ arma apparando, alius aũt saxa cõportando, alius muros ciuitatis reficiendo, alius propugnacula & turres suffulciendo, denicq; alius aliud aliquid, quod ad rem pertineret subministrando. Diogenes autem, cum hæc aspiceret, quoniam ipse nihil haberet, quod ageret: nemo enim ipsum ad ullum aliquod ministerium adhibebat, cincto circum se pallio, serio admodũ & ipse dolium suum, in quo tum fortè habitabat, sursum ac deorsum per Cranium uolutare cœpit. Ac rogante quopiã, ex familiaribus, et, quid hoc, inquiente, Diogenes agis? Voluto, respondit ille, etiam ego dolium meum, ut ne solus ociose feriari uidear, inter tot laborantes. Et ego igitur, ô Philo, ut ne solus mutus forem, in hoc loquaci ac strepero seculo, neque perinde ac comicum aliquod satellitium, cum silentio hians præterueherer, non absre facturum me esse arbitratus sum, si, quoad possibile mihi esset, etiam ipse dolium uolutarem: non historiam scribendo, neq; etiam ipsas res gestas commemorando, non ita temerarius equidem sum, neq; etiam hoc de me timeas licet. Noui enim quantum periculum hoc sit, si quis per saxa ac rupes uolutet, & maximè tale, quale meum est doliolum, ne ualidè quidem satis etiam fictum ac coctum, adeo ut siquis exiguum aliquem lapillum ipsi illidat, statim admodum testæ colligendæ illi sint. Quid igitur decretum mihi est? & quo pacto bellum tutò capessam, ipse extra teli iactum constitutus? Dicam equidem tibi. A fumo quidem, & fluctibus, & curis, quæcunq; historiam scribentem circumstãt, abstinebo meipsum. Admonitionem autem quandam paruam, & præceptiones hasce modicas scribentibus subministrabo, ut exædificationi saltem unà cum illis adsim, etiamsi ab inscriptione abfuero, summo tantum digito uidelicet lutum attingendo. Quanquam neq; admonitione plerisq; opus esse sibi ad hanc rẽ putant, non magis, quàm arte aliqua ad uadendum, aut uidendum, aut edendum, sed planè facillimum ac promptum, & cuiusuis hominis esse existimãt, historiam scribere, si quis modo exponere uerbis possit, quod utcunq; in mentem uenit. Cæterum nosti & ipse, ô amice, quòd hoc neq; facillimorum quippiam sit, neq; eorum, quæ negligenter ac temere componi possunt, sed si quid aliud usquam, inter ea quæ oratione traduntur, multa cura opus habet, hoc certè habet, si quis, ut Thucidides ait, historiam quasi perpetuam possessionem adornet. Scio igitur paucos fore, quos mea hæc oratio conuertet, imo quibusdã etiam molestus uidebor, illis maximè, quibus iam opus suum absolutum est, & historia in publicum emissa. Quòd si uero etiam laudata est ab ijs, qui tum audierunt eã, insania profecto fuerit, sperare illos immutaturos aliquid, aut transferpturos esse, eorũ, quæ iam semel ædita atq; autorata, & quasi in regiam aulam relata sunt. Sed tamen nõ abs re fuerit, etiã eos ipsos admonere hic, ut si quando bellum aliud exortum fuerit, uel Galatarum cõtra Getas, uel Indorum cõtra Bactrianos, neq; enim aduersum nos puto quisquam aliquid mouere susti-

Adaptatio exempli.

Occasio cœpti filij.

Propositio operis.

Attentio à difficultate rei.

nebit,cunctis iam perdomitis & ſub iugum miſſis, melius ac rectius cõponere tamen poſſint,adhibita hac quaſi quadam regula,ſi modo recta eadem ipſis uidebitur:ſin minus,ipſi quidem tamen eodem cubitu,quemadmodũ & nũc,metiantur negocium, medicus autem non admodũ ægre feret,ſi omnes Abderitæ iſti,uolentes ac ultrò Andromedæ fabulam agant. Porrò quando duplex huius conſilij opus eſt,alia enim eligere ac ſequi docet,alia uero uitare.Principio age dicamus quæ nam fugienda ſint ei,qui hiſtoriam ſcribet,& à quibus integrum ac purum maximè prębere ſe debeat. Deinde quibus rebus utendo nõ aberrauerit à recta uia,& eò quo tendit,ducente: nempe quo exordio incipiendum ſit,quo ordine res quæq; iungendæ inter ſe,& componendæ ſint, quis modus ſingulis adhibendus, quæ ſilentio prætereunda, quibus immorandum,& quæ curſu præteruehi ſatius ſit,quomodo exponenda eadẽ,& coaptanda ſint. Atq; hæc quidem & his ſimilia, poſteriore loco tractabimus, nunc autem uicia ea commemorabimus,quæ malè ſcribentes,aut componẽtes ſequi ſolent. Quæ igitur communia ſcriptorum uicia ſunt,in uerbis,in ſonoritate,in ſententia,& cæteris malè & inſcitè compoſitis,longum fuerit perſequi, & à præſenti inſtituto etiam alienum. Nam communia,ut dixi,omnium ſermonũ uicia ſunt,quæ in uerbis & concinnitate uocum peccantur. Quæ uero in hiſtoria peculiariter quidã peccãt, ea facile deprehendas, obſeruãdo, id quod & mihi ſæpenumero uſu uenit inter auſcultandum, & maximè ſi omnibus illis aures apertas præbueris. Sed non intempeſtiuum fuerit, interea etiã, exempli cauſſa, quædam eiuſmodi,repetere & commemorare, quæ iam ita cõpoſita atq; ædita habẽtur. Ac primum quidem illud,quantum peccent,conſideremus. Nam plerique ipſorum,neglecto eo,ut rem ipſam,perinde ut geſta eſt,exponant,in laudibus Imperatorum & ducum immorantur, ſuos quidem in cœlum extollentes, contrà autem hoſtes, ultra modum deprimentes, ignari uidelicet, quòd non anguſto aliquo Iſthmo diuiſa & interſepta ſint,hiſtoria & encomium, ſed magno quodam muro per medium eũte,diſtincta. Et muſicorum illud,δὶς διὰ πασῶν,hoc eſt,bis per omnes chordas:quod dici ſolet,inter ſe diſtant. Siquidem ille qui Encomium ſcribit,hoc unum ſpectat,ut quibuſcunq; modis poſſit,eũ quẽ laudandum ſuſcepit,extollat atq; oblectet, etiã ſi per mendacium fortè id cõſequatur, quò tendit,parũ id curat. At contrà hiſtoria,nihil falſum inſeri ſibi,ne pauxillum quidem permittit,non magis,q̃ arteriam dicunt medicos,pueri, eam quæ trachęa ſiue aſpera uocat,quicq; potus aut cibi in ſe recipere. Rurſum neſcire ijdẽ uidentur,q̃ & poëtice quidẽ & poëmata,aliud promittunt,aliud hiſtoriæ regulasq; diuerſas habẽt. Nam illic quidẽ libertas nullius alterius arbitrio ſubiecta eſt,unaq; hæc lex eſt, quicquid poëtæ ipſi uiſum fuerit, Diuino em̃ ſpiritu agitur,& à Muſis dependet, illarũ numine afflatus, & ſiue equos alatos currui iungere uoluerit,ſiue alios ſuper aquam,aut in ſummas ariſtas, curſuros q̃ illas attollet,nemo uetat,neq; etiam quando Iupiter ipſorum ex una cathena aliligata,in ſublime attraxerit pariter terram & mare,quicq; exeo ſibi metuũt,ne uidelicet dirupta illa,conterant ac pereãt omnia illa deorſum præcipitata. Sed & ſi Agamemnonẽ laudare uolunt, nemo prohibet quo minus illũ Ioui ſimilẽ faciant, & quod ad caput, & quod ad oculos pertinet: quod aũt ad pectus attinet,fratri ipſius Neptuno,& quod ad balteum,Martí:& omnino compoſitum quendam ex omnibus dijs oportet eſſe,filium illum Atrei & Aãropes. Neq; enim ſufficit Iupiter,neq; Neptunus,neq; Mars, ut ſinguli illius pulchritudinẽ ac formam compleant. At uero hiſtoria, ſi quam huiuſcemodi adulatiõem recipiat,quid aliud,quàm pedeſtris quædam poëtice redditur, grandiloquẽtia iſta uerborum carens. Cæterum reliquas illas præſtigias ac uanitates nudas,abſq; uerſibus,& ob hoc etiam magis conſpicuas, oſtentans. Magnũ igitur hoc,imò magis,plus quàm magnum uicium fuerit,ſi quis neſciat ea quæ hiſtoriæ propria

Diuiſio.

Quæ uicia fugiẽda ſunt hiſtoriam ſcribẽti.

Propriũ, ſiue officium hiſtoriæ.

pria ſunt, ab ijs quæ ſunt poëtices, ſeparare, ſed introducit in hiſtoriam, alterius ornamenta & fucum, fabulas uidelicet & laudes, & eos, qui in his rebus ueritatis exceſſus fiunt. non ſecus, ac ſi quis athletæ alicui iſtorum ualidorum & uehementer robuſtorum, purpuram induat, ac cęteris ornamentis meretricis eum exornet, præterea & fuco, & ceruſſa faciem eius oblinat. Vt enim, Dij boni, omnino ridiculũ redderet, deformando ipſum ornatu illo? Atqui nõ hoc dico, quaſi non & laudandum in hiſtoria interdum ſit, ſed ſuo loco & tẽpore laudandum, modumq; rebus adhibendum eſſe cenſeo, ne qua moleſtia afficiãtur, ij qui in poſterum hæc eadem aliquãdo legent. Et in ſumma, ita hæc omnia moderanda ſunt, quaſi poſteris, nõ præſentibus ſcribantur, ut & paulo poſt oſtendemus. Porrò qui putant rectè diuidi in duo hiſtoriam, puta in iucundum & utile, & ob hoc & encomium in eam introducunt, tanquam quod & iucũdum ſit, & delectet legentes: uides nimirum, quantum à uero aberrent. Primũ qui dem diuiſione mala atq; adulterina utentes. Vnum enim opus eſt hiſtoriæ, & unus finis, utilitas, quæ ex ſola ueritate conciliatur. Iucũdum uero, ſi & ipſum ſequatur, melius quidem hoc, perinde ut ſi forma ſeu pulchritudo athletam: ſin minus, nihil uetat ab Hercule prognatum eſſe Nicoſtratum illum, Iſidoti filiũ, generoſus cum ſit, & utroq; colluctatore ſuo fortior, etiam ſi ipſe quidẽ, quod ad faciem attinet, turpiſſimus uideatur. Alcæus autem formoſus ille, Miteſius colluctetur cum eo, amaſius quoq;, ut aiunt, ipſius Nicoſtrati exiſtens. Quare hiſtoria, ſi quidem obiter, & uelut auctarij modo, iucunditatem additam habeat, cõplures amatores ad ſe alliciet: ſed quatenus perfectum atq; integrum, idq; ſolum habet, quod peculiare ac proprium ipſius eſt, ueritatis expoſitionem dico, non magnam pulchritudinis rationem aut curam habet. Præterea etiam illud dicere non indignum fuerit, quòd neq; iucundũ adeo in hiſtoria, quod ualde fabuloſum eſt, & ad laudem maximè inclinat, utrobiq; auditoribus eſſe ſolet, dum non de fece hominum, ac multa promiſcua q; plebe hoc intelligamus, ſed de ijs, qui iudicantium more, atq; adeo, per Iouem, ſycophantarum modo auſcultant, quos nihil ſubterfugere facile poteſt, utpote ipſo etiam Argo acutius ac toto corpore undique omnia intuentes, menſariorum autem more, ſingula eorum quæ dicuntur, accuratè ac diligenter explorantes, ita ut alia quidem uelut adulterina reijciant, ea uero quæ proba ſunt & legittima, & quæ typum ſeu formam accuratè & expreſſe referunt, recipiant atque approbẽt. Ad quæ etiam reſpicere decet, eos qui hiſtoriam componunt, aliorum autem nullam aut paruam habere rationem, etiam ſi rumpantur laudatores. Si uero neglectis hiſce, ſtudebis hiſtoriam ſupra modum delectabilem facere, admixtis fabulis, laudibus, & cæteris huiuſcemodi adulationibus, celerrimè ſimilem illam reddes Herculi in Lydia. Vidiſſe enim alicubi te conſentaneum eſt, pictum illum Omphalæ ſeruientem, atque admodum alieno ornatu ac habitu indutum. Illa uidelicet pelle ipſius Leonina ueſtita, & clauam manu tenente, eoq; Herculem ſcilicet præ ſe ferente. Ipſo autem in crocoto & purpura, lanam trahente, & uapulante ab Omphale ſandalio, &, quod turpiſſimũ ſpectaculũ eſt, ueſtitu cum corpore non cõueniente, neq; ad proportionem illius quadrante, atq; ipſo deo uirilem illum corporis habitum, turpiter adeo effœminãte. Ac multi quidem fortaſſis etiam hæc tua laudabunt, pauci uero illi, quos tu contemnis, ſuauiter admodum, & ad ſatietatem uſque ridebunt, aſpicientes indoctam ac diſſonam, maleq; cohærẽtem rei compoſitionem. Nam quod uniuſcuiuſq; rei proprium eſt, id pulchrum eſt. Hoc ſi mutaueris, deforme id ipſum, uſu reddetur. Omitto hic dicere, quòd ipſæ quoque laudes, uni fortaſſis alicui iucundæ ac delectabiles ſunt, ei puta, qui laudatur: cæteris uero moleſtæ, & maximè, ſi immodicos ueri exceſſus ſiue Hyperbolas habuerint, quales

Reſpõdet eorũ obiectioni q duplicẽ hiſtoriæ finem faciunt.

I. *A remotione*

II. *Ab ipſius laudis effectu.*

III. *à pſona eorũ q laudantur.*

ipſas plerique faciunt, dum beneuolentiam eorum, quos laudant, uenantur, & eò uſque immorantur illis, donec omnibus adulationem hanc manifeſtam reddant. Neque enim ſecundum artem hoc facere norunt, neque adulationem tegunt, ſed irruentes, conferta omnia & incredibilia, & nuda expuunt, quare neque illud conſequuntur, quod maximè intendunt. Nam qui laudantur ab ipſis, oderunt multò magis ipſos, & auerſantur, ut adulatores, rectè ſanè faciētes, & maximè ſi uiri ac generoſo animo prædíti ſunt. Quemadmodum Ariſtobulo accidit, qui ſingulare certamen Alexandri & Pori conſcripſit. Eo enim ipſo legente, hunc potiſſimum locum, quo pugnam hanc deſcripſerat (putabat enim ſe maximam apud regem gratiam hoc pacto initurum eſſe, aſſignatis illi falſo rebus quibuſdam præclariſſimè geſtis, & effictis operibus ueritatem excedentibus) Alexander accepto libro (nam tum fortè in flumine Hydaſpi nauigabant) proiecit præcipitem in aquam, & te, inquiens, eodem modo decebat Ariſtobule, præcipitari, qui talia pro me ſingulari certamine pugnaueris, & elephantos ſagitta interfeceris. Et certè indignaturus ita fuerat Alexander, ut qui nec architecti illius audaciam ferre potuerit, pollicentis ſe montem Atho, ad illius imaginem effictum eſſe, montemque ipſum illius ſimilitudine exornaturum, ſed ſtatim pro adulatore homine illo agnito, non amplius, neque ad cæteras res, eodem, ut antea, uſus eſt. Vbi igitur delectabile illud, in hiſce manet? niſi ſi quis uehemēter amens adeo foret, ut oblectaretur huiuſcemodi laudibus, quarū uanitas & confutatio ante pedes, & in promptu eſſet, perinde ut homines deformes interdū ſolent, & præcipue mulierculæ, quæ pictoribus mandant, ut ſe quàm pulcherrimas pingant. Arbitrantur enim melius habituram ſibi eſſe faciem, ſi pictor ipſis & plurimum ruborem illinat, & multum candoris intermiſceat pigmento. Tales plerique ſcriptorum hodie ſunt, qui & propriū & utile, quod ex hiſtoria ſperandum fuerat, palpando tractant, quos odio habere conueniebat, ut qui in præſenti adulatores manifeſti & inertes ſint, & in poſterum, ſuſpectum reddant totum negocium propter nimios ueritatis exceſſus, & incredibilitatem. Quòd ſi uero quiſpiam exiſtimat, omnino iucunditatem per totam hiſtoriam admixtam eſſe debere, præſtet cetera illa, quæ reuera delectabilia ſunt, inter reliqua ornamenta orationis, quibus plerique neglectis, ea quæ nihil ad rem pertinent, ingerunt atque inuoluunt. Ego uero etiam narrabo, quæ non ita multò antè meminí me audire, cum in Ionia hiſtoriarum ſcriptores, atque adeo per louē in Achaia quoque nuper quoſdam auſcultarem, idem hoc bellum exponentes. Ac per Gratias, ne quis pro dubijs aut incertis ea habeat, quæ dicentur. Nam uel iureiurando affirmare auſim, ſi modo urbanum foret, iuſiurandum inſerere commentario, uera illa eſſe. Ac unus quidem ipſorum, ſtatim à Muſis exordiebatur, inuocando deas, ut ipſæ ad opus hoc deſcribendum adeſſe uellent. Videsne quàm ſcitum principium, & in promptu hiſtoria, & tali orationis figuræ conueniens? Deinde paulum progreſſus, Achilli quidem, noſtrum Imperatorem comparabat, Therſitæ autem regem Perſarū: ignorans uidelicet, quòd Achilles multò melior futurus ipſi fuerat, ſi Hectorē potius quàm Therſitē interfeciſſet, & ſi prior quidem bonus quiſpiam fugeret, perſequeretur autem ipſum multò clarior alter. Poſthæc adducebat & pro ſe ipſo encomium quoddam, & quòd dignus eſſet, qui cōſcriberet res geſtas, adeo præclaras ac ſplendidas, uideri ſe uolebat. Hinc autem deſcēdens, etiam patriam ſuam, Miletum laudabat, illud addens, quòd rectius faceret ipſe quàm Homerus, quoniam ille nuſquam patriæ ſuæ mentionem feciſſet. Poſtremo ad finem Procemij pollicebatur nominatim, ac planis uerbis, ſeſe noſtras res in maius ſublaturum, Barbaros autem contrà, etiam ipſum per ſe debellaturū atque oppreſſurum eſſe. Ac hiſtoriam quidem in hunc modum incipiebat, ſimul & cauſſas, unde id bellum cœpiſſet, commemorando: Nam ſceleſtiſſimus ac peſſimè perditus iſte, Vologeſus.

Probat exemplo Alexādri

Subijcit exemplū uiciorum

gesus,bellum mouere cœpit,ob talem causſam. Atq; hic quidem in hunc modum.Alter uero quidam Thucididis imitator ſummus quiſpiam,& ad archetypum ſeu primum exemplar,admodum bene comparatus,etiam principium perinde,ut ille,ſuo proprio nomine appoſito,fecit,feſtiuiſſimum illud quidem omniũ principiorum,& atticum animum planè ſpirans. Vide enim,Creperius inquit,Calpurnianus Pompeiopolita,conſcripſit bellum Parthorum ac Romanorum,quo pacto illud inter ſe geſſerunt,ſtatim ab eo exorſus,quando illud primum moueri cœptum eſt. Quare poſt tale utiq; principium,quid tibi cætera amplius dicam? quomodo uidelicet in Armenia perorauerit,Corcyrenſem illũ oratorem ſe ipſum exhibendo,aut qualem Niſibenis peſtẽ immiſerit,quia partes Romanorũ ſequi noluerant,à Thucidide mutuatus omnia prorſus,excepto ſolo Pelaſgico,& longis muris,in quibus tum habitarunt illi, qui temporibus illis peſte laborabant.Cętera uero etiam ab Aethiopibus exorſus eſt:quare & in Aegyptum deſcendit,& in terram regis multam, in illaq; ibi manſit,rectè ſanè faciens.Ego itaq; relicto illo,ſepelicnte adhuc miſeros Athenienſes Niſibe, abij,ſatis ſciens,etiam ea quæ,me digreſſo,dicturus poſtea eſſet. Namrurſus etiam illud abundè multùm nunc eſt,putare,hoc eſſe Thucididi cõſentanea atque ſimilia dicere,ſi parum reueritus, ea quæ ſunt ipſius illius dixerit quiſpiam.ut,μικρὰ κἀκεῖνα,hoc eſt, parua & illa.&,ὡς καὶ αὐτὸς ἂν φαίης, id eſt, ut etiam ipſe dixeris &,οὐ δι' αἰτίαν γὰρ δίαν, id eſt,non ob eam cauſſam, per Iouem. &,κἀκεῖνα ὀλίγου δεῖν παρέλιπον. hoc eſt, Etiam illa parum abfuit,quin præterirẽ. Nam idem hic ſcriptor, multa quoque armorum & tormentorum genera ijſdem nominibus,quibus ea Romani uocant,perſcripſit, & foſſam,itidem ut illi,& pontem,& ſimilia,dixit. Ac mihi cogita,quanta hæc hiſtoriæ dignitas, & quàm Thucidídi hoc conueniens ſit,inter Attica nomina,Italica iſta, perinde ut purpuram interponi,exornantia,& decentia,& omnino conſonantia.

Alius uero quiſpiam ipſorum,quaſi quoddam commentarium actorum, nudum,in ſcripta relatum,ualde pedeſtre ac humi ſerpens: perinde ac ſi miles aliquis,aut faber,aut caupo,qui unà cum exercitu circumuagaretur,ea quæ in ſingulos dies acta fuiſſent,annotaſſet,compoſuit. niſi quod priuatus hic modeſtior certè fuit,quippe qui ipſe quidem ſtatim qualis eſſet, manifeſtè apparuerit, alteri autem alicui,maiori gratia prædito, quiq; hiſtoriam aliquando aggredi poſſet,materiam ſubminiſtrarit.Hoc unum in eo reprehendere ſoleo,quod ita Tragicè inſcripſit libros ſuos, magis, quàm proipſorum ſcriptorum fortuna, in hunc uidelicet modum: Callimorphi,medici haſtatorum legionis ſextæ,hiſtoriarum Parthicarum &c. & ſubſcriptus infrà erat unicuiq; libro numerus. III.

Ac per Iouem,etiam Proœmium plus quàm frigidum fecerat,ita colligens,Familiare ac proprium Medici eſſe, hiſtoriam ſcribere: ſiquidẽ Aeſculapius Apollinis filius foret,Apollo aũt Muſarum dux,& omnis eruditionis princeps. Deinde q; & Ionica lingua exorſus ſcribere, mox,neſcio qua ſententia,quóue animo ſtatim admodum ad cõmunem tranſijt,ἰατρικὴν,hoc eſt, medicam artem, & experientiam,& quæcunq;,& morbum,pro ἰατρικὴν,& πεῖραν,& ὑγιείαν,& νόσον & πάθος,& ὀκόσα,& νοῦσον dicens,cætera autem cum multitudine conſueta atq; eadem,ac plurima etiam uelut ex triuio deſumpta.Si uero & ſapientis uiri meminiſſe me decet,ipſum quidem nomen in obſcuro poſitum ſit, ſententiam autem dicam,& ſcripta paulò antè Corinthi ædita,omni ſpe potiora.A principio enim ſtatim,in prima exordij periodo,diſputabat cum lectoribus,ſermonem omnino eruditum ac ſapientem exhibere ſtudens,q; ſoli uidelicet ſapienti cõueniret hiſtoriam ſcribere.Deinde poſt paulũ,ſequebatur alius ſyllogiſmus,deinde itẽ alius,& prorſus per omnes figuras diſputando rationabatur,illi exordium iſtud adulatorium uidelicet uſq; ad ſatietatẽ,& encomia iſta moleſta ac ualde ſcurrilia,ſyllogiſtica tamẽ & diſputatoria,& cõtracta ſeu cõdẽſata etiã illa. IIII.

Et

Et ſane etiam illud perquàm ineptum uidebatur mihi, & uiro philoſopho, & barba cana promiſſaq; minimè dignum, quòd in proœmio dicebat, principem noſtrum hoc præter cæteros præcipuũ & quaſi ſeorſim habiturum eſſe, quòd eius res geſtas etiam philoſophi iam memoriæ prodere dignarentur. Nam tale, ſi modo fieret, conueniebat cogitandum nobis relinqui potius, quàm ipſum
V. dicere. At uero neq; illius fas eſt obliuiſci, qui tali principio exorſus eſt: Venio dicturus de Romanis ac Perſis. & paulo poſt: Neceſſe enim erat Perſis ma
,, lè euenire. Et rurſum: Fuit Oſroës, quem Græci Oxyroën nominant. & alia
VI. id genus multa. Vides igitur, ut ſimilis hic illi fuerit, in eo, quòd ille Thucidides, hic autem Heſiodum bene admodum aſſimulabat. Iam alius quidam, celebris & decantatus ob dicendi uirtutem, Thucididi & ipſe ſimilis, aut etiã melior paulo illo, omnes ciuitates, & omnes montes, campos præterea & fluuios interpretatus eſt, quàm planiſſimè ac ualidiſſimè, ut ipſi uidebatur. Illud autem in inimicorum capita uerrat malorum auerruncator Hercules. Tanta enim frigiditas inerat, quæ & Caſpias niues, & glaciem Gallicam ſuperaret. Clypeus igitur Imperatoris uix toto libro ab illo deſcribebatur, & Gorgon in umbone, & oculi eius ex nigro & albo & cœruleo compoſiti: præterea & balteus arcum cœleſtem imitans, & dracones inter ſe implicati, & capillorum more dependentes. Nam Vologeſi bracca, aut frenum equi, ô Hercules, quot millia uerſuum unumquodq; horum abſoluebat. deinde qualis fuerit coma Oſroæ, natantis per Tigrim, & in quale antrũ effugerit, tectum uidelicet, ex Hedera, & myrto, & lauro, quæ eodem loco creuerant, & quaſi in unum coaluerant, atq; idem illud opacum & umbroſum fecerant. Conſidera igitur, quàm hæc ad hiſtoriam neceſſaria ſint, & quam non abſq; his, ea quæ illic geſta ſunt, ſcire potueramus. Nam præ imbecillitate, quæ inter ea quæ utilia ſunt cognitu, diſcernendo laborant, aut præ ignorantia, dum quid potiſſimum dicendum ſit, neſciunt, ad huiuſcemodi locorum & antrorum deſcriptiones diuertuntur. Ac quoties in multas ac præclarè geſtas res incidunt, ſimiles eſſe uidentur, ſeruo recens locupleti facto, qui domino ſuo nuper in bonis ſucceſſit, qui neq; ueſtem nouit, quo pacto induere debeat, neq; cœnam ex more ac legitimè capere nouit: ſed ſæpenumero irruens, gallinis, & ſuillis, & leporinis appoſitis, pro iis pulmento aliquo aut ſalſamento opplentur adeo, dum ingurgitando rumpantur. Hic igitur, de quo antea dixi, etiam uulnera deſcripſit admodum incredibilia, & mortis genera aliena, puta quo pacto in digitum pedis maiorem uulneratus quidam, cõfeſtim deceſſerit: & quod, inclamante ſolum duce exercitus, Priſco, ſeptem & octo hoſtium mortui fuerint. Præterea & in numero occiſorum, ab hac parte, etiam contrà quàm in Imperatorum epiſtolis ſcriptum cõtinetur, mentitus eſt, Nam circa Europum hoſtium quidem cecidiſſe millia trecenta ſeptuaginta, & ſex ſupra ducentos ait, Romanorum autem non amplius duobus, ſaucios autem factos fuiſſe nouem: quæ haud ſcio, an ullus ſanæ mentis, ferre queat. Iam & illud dicendum, quod neq; ipſum paruum eſt. Nam præ nimio ſtudio Atticæ elegantiæ, & quod uideri cupiebat, uocem omnino ad eius linguæ proprietatem quàm accuratiſſimè emundaſſe, uolebat eodem pacto & Romanorum nomina efferre, eademq; inter Græca tranſcribere. Vt Cronõ quidem Saturnum uocabat, Phrontin autem Frontonem: Titanium, Ticianum, & id genus alia multò magis ridicula. Præterea idem hic, de morte Seueriani ſcripſit, quòd cæteri quidem omnes decepti ac falſi ſint, qui putarunt ipſum gladio interfectum eſſe, quando inedia & cibi abſtinentia perierit. Nam hanc mortem illi facillimam, & minimè grauem uiſam fuiſſe, neſciẽs uidelicet, quòd totum illud, quod ille paſſus eſt, trium, opinor, dierum fuit. Qui autem inedia moriuntur, etiam in ſeptimum uſq; diem pleriq; ſufficiunt. Niſi ſi quis hoc credere uolet, quòd Oſroës aſtiterit expectans, donec Seuerianus fame interiret, & ob hoc

ante

ante ſeptimum diem, in aciem non eduxerit. Porro eos, qui & poëticis nominibus, optime Philo, in hiſtoria utuntur, quo nam loco ponamus? eos puta, qui dicunt, ἰλίλιζε, hoc eſt, ſtridorem dedit machina impulſa, & murus cadens, uehementer ἰδούπησε, id eſt, fragorem dedit. Et in altera parte præclaræ huius hiſtoriæ, Edeſſa igitur, ita armis περιεσμαράγητο, hoc eſt, circuncirca perſonabat, & ὄτοβος erat, hoc eſt, fremitus, qualis maris intempeſtuoſi eſſe ſolet. Et, omnia illa κόραβος, id eſt, tumultus ac ſtrepitus erant. Et, ipſe dux ἐμερμήριζεν, hoc eſt, animo huc atq; illuc uerſabat, quo pacto potiſſimũ muros inuaderet. Deinde aũt inter hęc, adeo humilia & abiecta nomina, adeo plebeia & mendicis conuenientia multa infarta erant, in qbus uelut rimæ aut lacunæ cæterę obturarentur, qua le eſt illud: ἐπιστέλλει ὁ στρατοπεδάρχης τοῦ κυρίου, hoc eſt, ſcripſit caſtrorũ præfectus, domino. Et, οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐγχώριοντα, id eſt, milites emebant neceſſaria. Et, ἤδη λελουμένοι πρὸς ἄνδρας ἐγίγνοντο. hoc eſt, iam loti, ad ipſos uenerunt, & id genus alia. Vt mihi hæc res perſimilis uideatur eſſe Tragœdo, qui altero quidẽ pede, calciamento alto & grandi incedat, alterum autẽ ſandalio ſubligatum habet. At uero & alios quoſdam reperias, qui procœmia ſplendida ac tragica, & excellenter longa compoſita habent, ut ſperes ex eo, quæ ſequentur, omnino mirabilia quædam auditurum te eſſe. At mox corpus ipſum hiſtoriæ exiguum quoddam & ingeneroſum ſubtexunt. Vt & hoc non diſſimile uideatur puero aut infanti alicui, ſicubi fortè uidiſti cupidinem ludentem, perſonam Herculis amplã & magnam, aut etiam Titani alicuius induentem. Statim igitur, qui auſcultãt, acclamare ipſis ſolent, notum illud, Parturiunt montes &c. Decet autem non ita, ſed ſimilia inter ſe omnia, & eiuſdem coloris eſſe, & capiti reliquum corpus reſpondere, ut nõ aurea quidem ſit galea, Thorax autem omnino ridiculus, ex pannis alicunde uetuſtis, aut pellibus putribus conſutus: deinde & clypeus ſalignus, & tibialia cõchis incruſtata, aut ex corio porcino facta. Videas enim per quam multos huiuſmodi hiſtoriarum ſcriptores, qui Rhodij illius Coloſſi caput, uani alicuius ſeu pumilionis corpori imponant. Vt rurſum alios, qui corpora ſine capitibus introducunt, abſcq; procœmijs, & ſtatim ab ipſis rebus incipientes, qui & Xenophontis ſectatores in hoc uideri uolunt (quoniam & ipſe ſic exorſus eſt. Darij & Paryſatidis filij naſcuntur duo &c.) & aliorum ueterũ, ignorantes, quòd quædam procœmia ui ſeu poteſtate ſunt, quæ pleroſq; latent, ut alibi oſtendemus. Quanquam hæc omnia adhuc tolerabilia ſunt, quæcunq; uel circa compoſitionem uerborum, uel reliquam diſpoſitionem peccantur. At uero circa ipſorum quoq; locorum deſcriptiones mentiri, idq; non ſolum paraſangas aliquot, ſed & totas manſiones, quantum unius diei itinere caſtra promoueri ſolent, illud quæſo cui honeſto aut pulchro comparabimus? Vnus igitur quidam, adeo oſcitanter ac deſidioſe res ipſas collegit, utpote neq; Syro aliquo conſulto, neq; uotum illud, quod uulgo dici ſolet, Epicureorum fabulis de his ipſis rebus auditis, ut cum de Europo mentionem faceret, in hunc modum dixerit: Europus, inquiens, ſita quidem eſt in Meſopotamia, manſionibus duabus ab Euphrate diſtans: deduxerunt aũt eam coloniam Edeſſæi. Neq; hoc illi ſatis fuit, ſed & patriam meam Samoſata, idem generoſus ille, in eodem libro ſublatam, unà cum ipſa arce & muris in Meſopotamiam tranſtulit, ita ut tota ambiretur ac terminaretur utroq; flumine, utrinq; altero, quaſi cutem illius præterlabendo radente, & tantum non ipſos muros alluente. Ridiculum autẽ etiam foret, ſi tibi nunc Philo, apologiam aliquã contexam, quod neq; Parthus, neq; Meſopotamita ſim: inter quos relatum me, egregius iſte ſcriptor collocauit. Quin & illud ualde ſcilicet credibile, idem hic de Seueriano dixit, appoſito etiam iureiurando, quod quæ dicat ex quodam audierit eorum, qui ex ipſo eo opere effugerunt. Neque enim gladio illum mori uoluiſſe, neq; uenenum bibere, neq; laqueo collum innectere, ſed mortem quandam excogitaſſe Tragicam, & quod

In Anabaſi Xenophõtis

Hactenus de uicijs uerborũ et cõpoſitionis, lã quæ in rebus peccantur.

I. Vicium, Mendacium.

Id eſt, duorũ dierũ itinere

ad

ad audaciam attineret, omnino externam ac peregrinam. Fortè enim habuisse ipsum admodum magna uitrea pocula, ex uitro pulcherrimo facta. Postquàm igitur omnino decretum illi fuisset mori, fracto ex scyphis maximo, uno quodam crustorum usum esse ad cædem, inciso uidelicet gutture, uitro. Atq; ita neque gladium, neque lanceam repperit, quo moreretur, dummodo uirilis ipsi, & heroica mors obtingeret. Postea autem, quoniam Thucidides funebrem orationem quandam habuit, pro ijs, qui primi tum eo bello occubuerũt, ipse quoq; Seueriano talem habendam esse censuit. Omnibus enim ipsis cum Thucidide, eo, qui nihil in culpa fuit eorum malorum, quæ in Armenia acciderant, æmulatio atq; contentio est. Sepulto igitur Seueriano, magnificè, adducit ad tumulũ Afranium quendam Centurionem, æmulum Pericis, qui talia ac tanta rhetori co more de illo perorauit, ut ego, per Charites, multum admodum lachrymarum præ risu effunderem, & maximè, quando rhetor iste Afranius, ad finẽ Orationis lachrymans pariter, cum miserabili ploratu sumptuosarum cœnarũ, & propinationum illarum mentionem faciebat, deinde & Aiacis quendam colophonem imponebat. Nam gladio euaginato, generosè admodum, & ut Afranium decebat, aspicientibus omnibus, seipsum ad tumulum iugulauit, non indignus per Bellonam, qui multo antè mortuus fuisset, si talia rhetoricatus esset. Atq; hoc dixit idem aspicientes omnes, tum qui aderant, admiratos fuisse, laudasseq; Afranium supra modum. Ego uero etiam cætera illius damnabam, ut qui tantum non offarum & ollarum meminisset, & placentarum memoria si lachrymaretur. Hoc tamen præter cætera reprehendi, quòd non scriptore ipso & actore fabulæ huius, ante se iugulato, mortuus fuerat. Multos autem & alios consimiles his, commemorare tibi, amice Philo, possem, ueruntamen paucis quibusdam adhuc additis, ad alteram promissionis partem, transibo, puta ad id consilium, quo pacto rectius ac melius historiam scribere quispiam debeat.

II. Vicium, præteri io necessariũ & tractatio non necessariarum.

Sunt enim quidam, qui, quæ rerum gestarum maximæ, & memoria dignissimę sunt, prætermittant, aut quasi in transcursu tantum attingant, præ imperitia autem & ineptitudine, & ignorantia eorum quæ dicenda uel tacenda sint, ea quæ minima sunt, admodum prolixè & laboriosè immorando uerbis exponunt, nõ aliter ac si quis Iouis Olympici, uniuersam pulchritudinem ac formam, quæ tanta ac talis est, non uideat, nec laudet, neq; etiam ijs, qui de ea nesciunt, quicquam narret, sed subsellij rectitudinem, & expolitionem, & crepidinis cõcinnitatem admiretur, & hæc admodum cum multa diligentia & cura exponat. Equidem audiui quendam, qui pugnã eam quæ ad Europum cõmissa fuit, netõ tis quidem septem uersibus prætercurrebat, uiginti autem mensuras, aut etiam amplius, aquæ consumpserat in frigidam, & nihil ad nos pertinentem narrationem, quo uidelicet pacto Mauritanus quidã eques, Mausacas nomine, præsiti errans per montes deprehenderit Syros quosdam, agrestes, prandium apponentes, & quod principio illi metuerint ipsum: deinde uero, intellecto, quod ex amicis unus esset, receperint ad se hominem, & cibum præbuerint. Nam & illorum fortè quendam, aliquando in Mauritaniam profectũ fuisse, cum ipsius frater in ea terra militaret. Post hæc fabulæ longę, & narrationes, quo pacto ipse in Maurusia uenatus esset, & ut uidisset elephantos multos in eodem loco pascentes, & quòd parum abfuerit, quin à leone deuoratus fuisset: deinde & quantos pisces emerit Cesareæ. Atq; ita egregius iste historicus, relictis tot cædibus circa Europum factis, tot præliorum motibus, & fœderibus necessarijs, & custodijs, alijs alijs oppositis, usq; in profundam ueſperam substitit aspiciens Malchionem, Syrum istum, Cæsareæ scaros ingentes uidelicet ementem. Et nisi nox occupasset ipsum, fortassis & ad cœnam cum illo uenisset, scaris istis iam apparatis. Quæ, nisi ille tam diligenter historiæ tradidisset, magnas nimirum res ignoraturi nos fuissemus, & damnũ hoc Romanis intolerabile fuisset, si Mausacas

ſacas iſſe ſitiens, pōtum non inueniſſet, ſed incœnatus ad caſtra reuerſus eſſet. Atqui quàm multa alia longè magis neceſſaria, uolens ego nunc prætereo? quemadmodum & tibicina quædam uenit ex propinquo uico ad eos, & ut dona mutuo inter ſe dederunt, Mauritanus uidelicet ille Malchioni lanceam, hic autem contra Mauſacæ fibulam: atq; alia multa talia, quæ pugnæ illius ad Europum ipſa adeo capita & ſummaria ſunt. Proinde merito dixerit quiſpiam, tales ſcriptores, roſam quidem ipſam nō uidere, ſpinas autem quæ iuxta radicem enaſcuntur, diligenter contemplari. Iam alius quidam, ô Philo, admodum & hic ridiculus, qui alterum pedem ne extra Corinthum quidem unquam protulerat, neq; ad Cenchreas uſq; peregre profectus fuerat, nedum Syriam aut Armeniam conſpicatus, in hunc modum exorſus eſt, meminí enim: Aures, quàm oculi minus fide digni ſunt. Proinde ſcribo quæ uidi, non quæ audiui. atq; ita diligenter omnia uiderat, ut diceret, dracones Parthorum (ſignum autem hoc multitudinis ipſorum eſt, mille enim dracones uiuos, draco producit) ingentes eſſe, generariq; in Perſide paulò ſuprà Iberiam. Hos aūt antea quidem ex haſtis ſiue longurijs ſuſpenſos illos, in altū attollere, ecq; terrorem ijs qui à longe aduentarent, facere ſolere, in ipſo uero prælio, quando iam congreſſi ſunt, ſolutos illos in medios hoſtes immittere: nimirum multos noſtrorum hoc pacto deuoratos eſſe, alios autem implicantibus & compungentibus ipſos, illis, ſtrangulatos & confractos: aſtitiſſe autem ipſum atq; hæc uidiſſe, in tuto tamē, nempe ab arbore quadā excelſa ſpectando. Et rectè ſanè fecit, quòd propius ad feras iſtas non acceſſit: neq; enim nos tam egregium ſcriptorem, & qui eminus ipſe, præclara ac magna adeo in hoc bello effecerit, nunc haberemus. Nam & pericula multa ſubijt, & uulneratus eſt circa ſurā, à Cranio uidelicet iter faciens ad Lernam. Atq; hæc Corinthijs audientibus recitabat, ſatis ſcientibus illis quidem, q̄ ne in pariete pictum quidem bellum unq; uidiſſet. Sed nec arma ille quidem norat, neq; machinas, quales eſſent, neq; ordinum aut acierum nomina, prorſus enim ſtudio habuit πλαγίαν, hoc eſt, obliquam, uocare, phalangem, ἰθυπρῴρως autem, hoc eſt, protentis cornibus, id, quod exporrecta fronte educere dicitur. Alius autem ſuauiſſimus quidam cuncta à principio ad finē uſq; geſta, quę cūq; in Armenia, quæcunq; in Syria, quæcunq; in Meſopotamia: præterea quæ ad Tigrim, quæq; in Medis acciderant, ne totis quidē quingentis uerſibus cōplexus ſcripto edidit, eoq; facto hiſtoriam cōpoſuiſſe uideri uolebat. inſcriptionē uero, parum abfuit, quin longiorem ipſo libro inſcripſerit, uidelicet hoc modo: Antiochiani certaminis, Apollinis ſacri, uictor (nam curſus certamine, quod Dolichum uocant, puer olim uicerat) eorum quæ in Armenia, in Meſopotamia, & in Medis à Romanis nunc geſta ſunt, hiſtorica narratio. Iam & quendam ego audiui, qui quæ futura eſſent, hiſtoriæ cōmendarat, & Vologeſi capti uxorem uidelicet, & Oſroæ cædem, quemadmodum leoni obijciendus eſſet, & poſtremo omnium etiam multoties ullū deſideratum à nobis triumphū. Adeo omnino uatis in modum ſeſe gerens, properabat iam tum ad finem ſcribendi. quin & ciuitatem idē iam in Meſopotamia condidit, magnitudine maximam, & pulchritudine pulcherrimam: adhuc tamen ſpeculatur & deliberat, an eam Nicæam à uictoria conueniat nominari, an uero Homonęam, an etiā Irenæam. Et ob hoc quidem adhuc in dubio pendet, & ſine nomine præclara illa ciuitas nobis eſt, nugis multis & faſtu hiſtorico referta. Quæ uero in India poſthac agentur, etiam ea promiſit ſe iam nunc ſcripturum eſſe: præterea & deſcriptionē maris exterioris, nauigantibus traditam. Neq; promiſſiones modo hæ ſunt, ſed & prooemium Indicæ hiſtoriæ iam compoſitum eſt, & tertium tagma, ſeu tertius liber. Ac Galli quidem & Maurorum pars quædam modica, cum Caſſio, omnes iſti iam Indum fluuiū traiecerunt. Cæterū quid facturi ſint, aut quomodo excipient elephantorum incurſus, non multo poſt egregius iſte ſcriptor, à Mu-

Aliud exemplum.

Aliud exemplum eiuſdē uicij.

furidæ, aut ex Oxydracis, ad nos scribet. Huiuscemodi multa, præ inscitia & imperitia nugantur, ea quæ usu dignissima sunt, neq; uidentes, neq; etiam si uideant, pro dignitate exponere scientes. Excogitantes autẽ & effingentes, quicquid temerè in linguam, ut aiunt, uenerit. Etiam numero librorum præterea superbientes, & maximè inscriptionibus. Nam rursum & hæ omnino ridiculæ sunt, ut istius, nescio cuius, Parthicæ uictoriarũ libri tot, uel tot. & rursum: Parthidos primus, secundus &c. ut Atthidos scilicet. Alius etiam urbanius paulò. Nam legi Demetrij cuiusdam Sagalassensis Parthonicica. Non quòd prorsus habeam & illudam historijs adeo præclaris, sed utilitatis caussa hæc cõmemoro, quòd quisquis hæc atq; huiusmodi alia euitarit, is bonam partẽ historiæ rectæ scribendæ consecutus iam sit, imò pauca adeo illi etiam desunt, si modo uerum illud est, quod Dialectica tradit, quòd eorum, inter quæ medium nullum est, altero eleuato, alterum contrà deprimitur. At uero area ipsa, dixerit quispiam, purgata probè iam est, ac spinarum, quicquid fuit, & rubi excisi, reliquorum aut ruinæ ac rudera, iam exportata sunt, & si quid asperum antea fuit, id totum sublatum & complanatum est, quare tempus iam est, ut ædificium aliquod superstruas, etiam ipse, quo ostendas, non modo aliorum euertendis, generosum esse te, uerum etiam per te ipsum excogitando atque inueniendo tale aliquid præstare posse, quod & dexteritatem quandam præ se ferat, & à nemine, ne Momo quidem, reprehendi ac carpi queat. Aio igitur, eum qui optimè conscribere Historiam uolet, duo hæc præcipua domo secum & de suo afferre debere: Prudentiam quandam siue intellectum ciuilem, & potestatem dicendi. Quorum alterum quidem, nulla doctrina traditum, naturæ donum quoddam est. Dicendi autem potestas, multa exercitatione, assiduoq; labore, & imitatione ueterum comparanda erit. Atq; hæc quidem extra artem sunt, neq; me consultore opus habent. Neq; enim prudentem siue intelligentẽ & acutum reddere eum, qui non natura talis fuerit, libellus hic meus promittit, quoniã magni sanè æstimandus, imò omnibus anteferendus foret, si transformare, & quasi nouo quodam ornatu induere, huiuscemodi, ille posset, puta uel ex plumbo, aurum reddere, uel ex stanno argentum, uel ex Conone, Titormum, uel ex Leotrophide, Milonem efficere. Verum artis & consilij utilitas ea est, non ut ea suppeditent, quæ antè adsunt, sed ut illis rectè ac conuenienter uti doceant. Quo pacto nimirum & Iccus, & Herodizes, & Theon, & si quis alius artis palęstricæ magister, atque exercitor fuerit, pollicerentur tibi. Perdiccam hunc acceptum (si modo hic est ille, qui nouercam amauit, & ex eo contabuit, & non potius Antiochus Seleuci filius, Stratonices illius amore captus.) Olympionicen reddere, qui cum Theagene, Thasio illo, aut Polydamante Scotussæo, certamine congrederetur, non ut naturam & ingenium ad eam rem suppeditarent, sed ut materiam iam antè à natura datam, & ad hanc palestræ exercitationem suscipiendam idoneam atque habilem, per artem multò meliorem redderent. Quam ob rem absit & nobis hæc inuidia promissionis, ut artem aliquam rei adeo magnæ ac difficili, nos inuenisse dicamus. Neque enim quemuis acceptum, reddere historicum nos uelle dicimus, sed ei, qui natura intellectu bono præditus, & ad dicendum quàm optimè exercitatus fuerit, uiam quandam ostendere rectam (si modo talis ulla appareat) qua utendo, citius atque aptius ad finem & scopum usque quo tendit, peruenire possit. Non enim neque illud dixeris, eum, qui intelligentia præditus fuerit, arte ac doctrina earum rerum, quas ignorat, opus non habere. Nam si absque doctrina & institutione, cythara ludere posset, etiam tibia canere, ac cætera omnia sciret. Nunc autem, nisi doctus ab aliquo, nihil quicquam eorum manu facilè attingit, at demonstrante aliquo uiam ac rationẽ, & discit facillimè, & rectè idem administrat per se ipsum. Proinde nobis quoq; nunc talis discipulus tradatur

Vulgo sic. Posito contrariorũ altero, tollitur alterum.

II. Pars. Quæ scribenti historiã potissimum spectanda sint.

Titormus Atolus quã fuit, corpore pcero, et robustate incredibili, q et Milonẽ uiribus superauit. uide Cœliũ lib. 11. cap. 20. Leotrophides uerocorpore tenui ac macilẽto fuit, unde et prouerbiũ Macilentior Leotrophide huius & Suidas meminit.

tradatur, qui & ad intelligendas res, & ad dicendum non sit degener: sed acutum tueatur, possitq; rebus uti, si committantur illi, ac animum habeat militarem, sed tamen cum ciuilitate coniunctum: & experientiam, quam ducis militaris esse conuenit. Denique, per Iouem, & in castris aliquando uersatus sit, & milites ipsos, seu cum ad prælia exercentur, seu cum re ipsa in aciem educuntur, conspicatus sit: præterea & arma norit, & machinas quasdam, & quid sit diductis cornibus, & quid, exporrecta fronte instruere aciem, quomodo cohortes, & quomodo turmæ constituantur, unde, & quid, erumpere, & quid item circunducere equitem, sit, scias. Et in summa, neque eorum quispiam sit, qui domi desidentes, nusquam foras ipsi progrediuntur, neque facilè credat, ijs, quæ solum ab alijs narrari audiet. Maximè autem, & ante omnia, libero animo sit, ut neque metuat quenquam, neque ab ullo speret quicquam, quoniam si milis hoc pacto foret, malis iudicibus, qui uel ad gratiam, uel ad odium, accepta mercede sententiam ferunt. Quin neque curet magnopere, neque Philippum oculo ab Astere, Amphipolitano isto sagittario priuatum circa Olynthum, sed talem, qualis re ipsa est, spectandum proponat: neque illi Alexander grauiter se excruciet, ob Cliti cædem, crudeliter in ipso conuiuio perpetratam, si planè ac manifestè coloribus suis depingendus sit: neque item Cleon illum perterrefaciat, eò quòd multum in concione potens sit, & suggestum, siue tribunal quasi possessionem suam detineat, quo minus hominem exicioſum, & insanum hunc esse dicat, denique neque tota Athenienſium ciuitas, absterreat illum, ne non, ubi de cladibus in Sicilia acceptis historiam composuerit, omnia ista commemoret, quo pacto, & Demosthenes captus fuerit, & Nicias mortem obierit, quomodo exercitus siti laborarit, & qualem aquam biberint, & ut inter bibendum plerique trucidati fuerint. Existimabitur enim (id quod iustissimum est) ab ijs qui sana mente præditi sunt, non ipse in culpa esse, si ea, quæ infeliciter, aut stultè gesta sunt, ita ut gesta sunt, narrabit. Non enim ipse talia fingit, sed uerbis tantum indicat, atque exponit. Quare etiam siue prælio nauali superati fuerint, non ille tamen is est, qui eos submergit: siue in fugam conuersi fuerint, neque idem ille est, qui eos persequitur: nisi si, cum optandum fuerat, ne quid tale eueniret, ille hoc intermisit. Quandoquidem, si tacendo hæc, aut in diuersum narrando, corrigi aut emendari possent, facillimum fuerat Thucydidi, uni ac tenui calamo, inuertere quidem Epipolarum munitiones, submergere autem Hermocratis triremem, & execrabilem istum Gylipum confodere interea, dum uias obstruit, & fossis intercludit. Deniq; & Syracusanos in Lapicidinas conijcere, Athenienſibus uero copiam facere, tum Siciliam, tum Italiam, cum prima illa Alcibiadis spe, circumnauigandi. Verum enim, opinor, ea quæ semel facta sunt, neque Clotho reuoluet denuo, neque Atropos in diuersum mutabit. Proinde Historici opus unum est, ut quæque perinde ac facta sunt, exponat. Hoc autem facere non poterit, donec uel Artaxerxem metuerit, medicus ipsius existens, uel sperat Candyn purpureum, & torquem aureum, & equum ex Nisæis illis aliquem, se accepturum esse, mercedem uidelicet laudum earum, quæ scriptis inseruisset. At neque Xenophon illud faciet, iustus scriptor, neque Thucydides, sed siue priuatim oderit quosdam, multò magis necessarium putabit esse, id quod publicum est, ueritatemq; pluris faciet, quàm inimiciciam, siue etiam amauerit, tamen non parcet illi, quisquis peccauerit. Vnum enim hoc, ut dixi, proprium historiæ est, ac soli immolandum ueritati, ei qui ad historiam scribendam accedet, cætera uero omnia postponenda. Et in summa, Vna una, & mensura certa est, aspicere non ad præsentes auditores, sed ad eos, qui in posterum in his scriptis legendis uersabuntur. At si quis continuò beneuolentiam & fauorem captat, meritò

I. Præceptũ de libertate.

De Epipolis, Hermocrate, & cæteris, Thucydides lib. 6. & 7.

Nisæi equi uelocitate cõmẽdantur, à loco Persidis Nisæo uocati. Suidas.

in parte adulatorum recenſebitur, quos olim Hiſtoria ſtatim ab initio auerſata eſt, non minus, quàm Comendi artem, Gymnaſtice. Alexandri igitur hoc quoque dictum refertur: Libenter, inquit, in uitam pauliſper redirem ô Thne ſicrates, poſt mortem, ut cognoſcerem quo pacto hæc legerent homines, qui tum erunt. Nam ſi nunc ea laudant, & amplectuntur, mirum non eſt, putant enim nõ paruo illectamento uidelicet iſto, quilcp ſibi beneuolentiam apud me conciliaturos eſſe. Homero itaque, quanquam fabuloſa plurima de Achille ſcripſerit, nonnulli tamen eò adducuntur, ut illi iam & fidem adhibeant, unum hoc argumentum ad demonſtrationem ueritatis magnum exiſtimantes, quòd non de uiuo illo ſcripſit. Non enim cauſam aliquam uident, cuius gratia mentiretur. Talis igitur mihi ſit Hiſtoricus ille, ut & metu careat, & nullis muneribus corrumpatur, & liber ſit, & dicendi libertatem, ac ueritatem amet, & quemadmodum Comicus ille ait: Ficus ficus, ligonem ligonem nominet, non odio, neq; amiciciæ quicquam tribuens, non parcens, aut miſereſcens, aut erubeſcens, aut exorari ſe facilè patiens, æqualis iudex ac beneuolus omnibus, eò tamen uſque, dum ne alteri plus æquo aliquid tribuat, hoſpes in libris, ac peregrinus, ſuis legibus uiuens, nullius imperio ſubiectus, non quid huic, aut illi placiturum ſit, ſecum cogitans, ſed id quod actum eſt, exponens. Thucydides igitur, bene admodum lege hoc conſtituit, & uirtutes ac uicia Hiſtoricorum inter ſe diſcreuit, qui cum uideret Herodotum in ſumma admiratione eſſe, adeo ut & Muſæ uocarentur ipſius libri, poſſeſſionem tamen ait ſe ſcribendo compoſiturum eſſe, quæ in perpetuum duret, potius, quàm quæ ad præſens certamen comparetur, neque ſe id quod fabuloſum ſit, amplexurum, ſed ueritatem rerum geſtarum relicturum poſteris eſſe: deinde & utilitatem addit, & quem finem is, qui rectè ſapit, hiſtoriæ ſtatuere debeat, ut ſi quando etiam rurſus ſimilia quædam incidant, inquiens, ad hæc deſcripta reſpicientes, rebus ciuitatis rectè uti poſſint. Ac animo quidem & ſententia tali præditus, hiſtoricus ille mihi accedat. Voce autem & expoſitionis ui, uehementi illa quidem, & aſpera, & circuitionibus continua: deinde & aggreſſionibus, flexa & rotunda. Præterea & reliqua oratoriæ facultatis grauitate, non ita ualde inſtructus, & acuminatus, ſcripturam exordiatur, ſed ſedacior paulò & tranquillior ſit. Ac ſententiæ quidem inter ſe iunctæ ac ſociatæ & denſæ ſint: dictio autem, plana & ciuilis, quàm ſignificantiſſimè manifeſtans, id qui adhibetur. Nam ut menti ſcriptoris ſcopum hunc proponimus, libertatem dicendi uidelicet, & ueritatem, ita & uoci eius unus hic ſcopus & primus propoſitus ſit, ut planè indicet, & quàm lucidiſſimè rem ipſam declaret: uerbis, neq; obſcuris, & extra communem uiam poſitis, neque etiam uulgaribus iſtis, & tabernarijs, ſed ita, ut & à pleriſque intelligantur, & ab eruditis laudentur. Iam uero & figuris, & exornationibus utatur, minimè moleſtis, minimeq; affectatis: quoniam perinde ut ius aliquod, orationem quoque rectè conditam exhibere debet. Ac ſententia quidem etiam cum poëticè communicet, eiuscp partem aliquam contingat, in quantum grandiloqua & in ſublimè elata etiam illa eſt. Et maximè quoties aciebus & pugnis, & naualibus prælijs concurret. Opus enim tunc erit poëtico quopiam uento, qui ſecundo flatu uela impleat, & ſublimem, ac per ſummos fluctus nauem ſublatam prouehat. At dictio tamen, humi incedat, cum pulchritudine quidem ac magnitudine eorum quæ dicuntur ſimul elata, & iiſdem quàm maximè licet, aſſimilata, cæterum neq; peregrinitatem præ ſe ferens, neq; intempeſtiue exultans, quaſi quodam furore cõcitata. Periculum enim eſt ipſi, ne, quod uel maximum eſt, prorſus de ſtatu mentis emoueatur, & in Corybantem iſtum poëtices impingat. Quare maximè tamen fidendũ freno eſt & ratione utendũ, illud

Alludit ad locum Platonis in Gorgia, q Comẽdi artẽ gymnaſticæ opponit, inter adulatoriasartes uidelicet.

II.

Quæ in uerbis & cõpoſitione ſpectari debent.

Illud ſcientes, quod & in uerbis non mediocre malum Hippotyphia eſt. Proinde ſatius fuerit, ſentẽtia tunc ſuper equo incedente, expoſitionem ſeu dictionem humi iuxta currere, ephippio adhærentem, ut ne à tergo relinquatur, curſu præterueƈta. At uero & compoſitione uocum temperata, ac media quadã utendum eſt, ita ut neq; nimium diſtrahantur ac diſſocientur, nam hoc aſperũ foret, neq; rurſum numeroſe omnia, id quod plerique ſtudent, continuentur. Alterum enim uicioſum, alterum autem auditoribus moleſtum eſt. Ipſæ uero res non ut fortè ſeſe offerunt, ita conſtruendæ ſtatim ſunt, ſed diligenter ac laboriоſe de ijſdem ſæpius etiam interrogare decet, ac maximè præſentem & coram intuentem. Quòd ſi autem hoc fieri nequeat, tum ijs aduertere animũ, qui ſyncerè & incorruptè magis narrare uidebuntur, & quos putaueris minimũ uel ad gratiam, uel odio detracturos aliquid, aut etiam addituros eſſe, rebus geſtis. Iamq; etiam hic quiſpiam ſit, qui & coniecturis colligere facile, & quod probabilius fuerit, conſtituere poſſit. Ac poſteaquam iam omnia, aut etiam plurima collecta habuerit, principio capita rerum, & quaſi ſummarium aliquod, contexat, deliniet q; corpus quoddã rude & informe, & nullis adhuc articulis expreſſum. Poſtea autem ſuperaddito ordine, & formam inducat, & colorem dictione adhibeat, & ſingulis explicandis immoretur, & eadem numeroſitate quadã concinnet: & in ſumma, ſimilem ſe tum gerat Homerico Ioui illi, qui nunc quidem equeſtrium Thracum terram aſpicit, nunc autem rurſum ad Myſorũ terram oculos deflectit. Eodem enim pacto & ipſe nunc quidem ad res Romanorũ ſeorſim aſpiciat, indicetq; nobis quales eę apparuerint, exalto intuẽti ſibi: nunc autem rurſum ad res Perſarũ ſe conuertat, poſtea etiam utroſq; pariter cõtempletur, puta cum inter ſe pugna congreſſi fuerint. Etiam in ipſa acie nõ ad unam tantum partem reſpiciat, neq; ad unum aliquem equitem, aut peditem, niſi Braſidas quiſpiã fuerit, qui de naui proſiliat, aut Demoſthenes, qui ſcalas reſcindat, & aſcenſum in terram prohibeat. Ac duces quidem primum omnium intueatur, & ſi quid hortati fuerint, illud quoq; audiat, & quomodo, & qua ſententia, atque conſilio aciem inſtruxerint, uideat. Poſtquam autem iam manus conſertæ fuerint, communis utriuſq; partis contemplatio ſit, ac tum uelut in trutina appendeat & examinet, ea quæ geruntur, ſimulq; & perſequatur fugientes, & fugiat cum cedentibus. At omnibus hiſce modus quiſpiam adhibeatur, ne ad ſatietatem uſq;, neue ineptè, neue etiã iuueniliter progrediatur, ſed cum facilitate quadam abſoluat ſeſe. Atq; his hic alicubi ſubſiſtere iuſſis, ad illa tranſgrediatur, ſi feſtinat. Deinde rurſum huc redeat, abſolutus atq; paratus futurus, quandocunq; illa reuocauerint. Ac ad omnia feſtinet, & quatenus fieri poteſt, eadem tempora omnibus tribuat, tranſuoletq; ex Armenia quidẽ in Medos, hinc autẽ curriculo uno in Iberiam, inde in Italiam, ita, ut nullam occaſionem prætermittat. Præcipue autem ſpeculo ſimilem animum gerat, liquido uidelicet ac ſplendido, & qui centrum accuratè impreſſum habeat, & quaeſcũq; operum formas receperit, tales eaſdem etiam ſpectãdas exhibeat. Peruerſum autem & obtortum, aut colore diuerſum, aut ſpecie mutatũ nihil reddat. Non enim perinde ac oratoribus ſcribunt, ſed ea quidem, quæ dici debent ſunt, & mox dicentur: facta enim iam ſunt. Cæterum ordinare oportet, & exponere ipſa. Quare non, quid dicant, quærendũ ipſis eſt, ſed quomodo dicant. Prorſus autem putandum eſt, eum qui hiſtoriam ſcribit, Phidiæ, aut Praxiteli, aut Alcameni, aut alteri cuipiam illorum ſimilem eſſe oportere. Non enim neque illi aurum, aut argentum, aut ebur, aut aliã materiam faciebãt, ſed illa antea præexiſtebat, & quaſi ad eam rem præparata erat, ſuppeditantibus illam Eleis, aut Athenienſibus, aut Argiuis. Illi uero fingebant tantum, & ſecabant ebur, & poliebant, & conglutinabant, & concinnabant, atq; auro incruſtabant. Et hoc artis illorum erat, materiam uidelicet commodè exædificare. Idem fer-

Hippotyphiã Græci pro ingenti faſtu & animi gloriæ affectatiõe accipiunt. Nam ἵππος in cõpoſitione auget, τύφος aũt ſuperbiã & faſtũ ſignificat.

III. *Collatio rerum.*

Intelligit ea quæ in oppugnatiõe, Pyli acciderũt. de quibus Thucydides libro 4

mè igitur & hiſtorici opus eſt, ut uidelicet ea quæ facta ſunt benè ac rectè com ponat, & quàm fieri poteſt clariſſimè ſpectanda exhibeat. Ac quando is, qui ea ſic ſcripta, recitari audiuit, putat ſe poſtea etiam uidere, quæ dicta ſunt, atq; inde ea laudat. tum demum opus hoc exactum & abſolutum erit, propriamq; ac ueram laudem hiſtorico illi Phidiæ, ſiue artifici ſuo rettulit. Porrò omnibus ita adornatis atq; paratis, etiam abſq; procœmio interim exordirilicebit, quando uidelicet non admodum urget ac poſtulat ipſa res, præoccupari quædam, & quaſi ad futurum opus præfatione aliqua præparari. Potentia uero ſeu tacitè etiam tunc procœmio utetur, indicante uidelicet ac manifeſtum faciente, de quibus rebus dicendum ſit. Quando aũt etiam apertè procœmio utetur, à duabus rebus tantum exordium ſumat, non ut Rhetores à tribus, ſed beneuolentiæ loco prætermiſſo, attentionem & docilitatem pariat auditoribus. Aduertent enim ipſi animum, ſi oſtẽderit, quàm de magnis, aut neceſſarijs, aut ad ipſos pertinentibus, aut utilibus denicq; rebus dicturus ſit. Docibilia aũt & plana poſteriora faciet, ſi cauſſas præmittet, ac rerum, quæ geſtæ ſunt, capita ac ſummas quaſdam præſcribet. Atq; huiuſmodi procœmijs optimi hiſtoriarum ſcriptores uſi ſunt. Vt Herodotus quidem: Ne res geſtæ longinquitate temporis interirent, magnæ adeo, & admiratione dignæ, & præterea Græcorum uictorias & barbarorum clades declarantes &c. Thucydides aũt, quòd magnum etiam ipſe bellum illud futurum exiſtimaret, & memorabile maximè, & maius, cẽq; omnia ea quæ antea geſta fuiſſet. Magnum autem procœmium erit, quando rebus æquale & conſonum erit, ſiue productum fuerit, ſiue abbreuiatum. Tranſitio uero ad narrationem mollis ac placida ſit. Nam omnino omne reliquum corpus hiſtoriæ, longa quædam narratio eſt, quare & narrationis uirtutibus exornari debet, leniter atq; æqualiter procedens, atq; ipſa ſui ſimilis, ita ut neq; extet alibi, neq; hiatus aut concauitates aliquas habeat. Deinde & perſpicuitas eluceat, dictione, quemadmodum dixi, & complexione rerum adornata. Abſoluta enim & perfecta omnia faciet, & primo ad finẽ perducto, mox ſecundum inferet, continuatum illi, & in morem cathenæ coaptatum, ut neq; pertuſum, aut interruptum ſit, neq; narrationes plures, mutuo ſibi adiacere uideantur, ſed ſemper quod primum eſt, ſecundo non modo uicinum ac proximum ſit, uerum etiam cum eo communicet, & per extrema commiſceatur. Breuitas in omnibus utilis eſt, & maximè ſi non inopia quadam fuerit rerum dicendarum, & hanc ſupeditari oportet, non tam à nominibus ac uerbis, quàm ex ipſis rebus. Dico autem, ſi præterueharis curſu, ea quidẽ, quæ parua ſunt, & minus neceſſaria, exponas autẽ & explices copioſe ea quæ ſunt magna. Imò uero & prætermittenda multa. Neq; enim ſi conuiuio accipias amicos, atq; omnia apparata fuerint, ob hoc inter media bellaria, & auiculas, & patinas tãmultas, & ſues feros, & leporina, & ſumina uel uuluas, ſaperdam quoq; appones, & pulmentum, etiamſi & illud apparatum & coctum habeas. ſed quæ uiliora ſunt, miſſa facies. Maximè autem temperantia quædam adhibenda eſt, in deſcriptionibus montium, aut murorum, aut fluuiorum, ut ne uim ac poteſtatem uerborum ineptè ac præter rem oſtentare uelle uidearis, tuumq; ipſius negocium agere, hiſtoria omiſſa, ſed modice adhibitis illis, utilitatis & perſpicuitatis tantum gratia, mox inde digrediaris. Viſco ſeu glutino quod in hac re eſt, atq; uniuerſa tali guloſitate euitata. Quemadmodum et Homerus utpote magnanimus fermè, ut uides, facit. Quanquam enim poëta eſt, prætercurrit tamẽ Tãtalum, & Ixionem, & Tityum, & reliquos. At ſi Parthenius, aut Euphorion, aut Callimachus eadem tractaret, quàm multis, putas, uerſibus aquam ad uſq; labia Tantali adduxiſſet? deinde quàm multis idem Ixionem uolutaſſet? Quin & Thucydides ipſe modicè hac orationis figura uſus, uide, quàm mox ab eadẽ iterũ recedat, quoties uidelicet aut machinamentum aliquod exponit, aut ob

IIII. *De procœmijs hiſtoricis & cæteris partibus.*

V. *De modo adhibendo.*

ſidionis

sidionis speciem, quæ necessaria, atq; utilis sit, declarat, aut etiam ciuitatum formas, aut Syracusanum portum describit. Nam cum pestem illam narratione prosequitur, atque etiam longior esse uidetur: tum ipsas res considera, cognosces enim hoc pacto breuitatem, & ut fugientem illum, res gestę tum apprehendant, ac retineant, ut quæ multæ sint. Quod si quando autem & dicentem aliquem introducere opus erit, curandum est ut maximè personę decora, & rei conuenientia ac propria dicat, deinde ut quàm planissimè etiam hæc. Nisi quòd tibi permittitur tunc rhetoricari quoq;, & ostentare uerborum & oratiõis grauitatem. Nam laudes quidem, aut reprehensiones, omnino parcæ, & circumspectæ, & calumnijs minimè obnoxiæ: præterea & cum demonstratione quadam, & breues, & non intempestiuæ texendæ sunt. Nam extra iudicium ac forum illi sunt, de quibus hæ dicunt. Alioqui in eandẽ cum Theopompo culpã incurres, qui inuidiosè nimis accusat plurimos, & eam rem in studium & exercitationem quandam uertit, ut accusare magis, quàm historiæ tradere, res gestas uideatur. Iam uero & fabula, si qua fortè incidat, dicenda quidem erit, non tamen credenda omnino, sed in medio relinquẽda, ijs, qui quoquo modo uolent, coniecturam de ea facturi sint. Tibi uero, extra periculum sit, neq; in hanc uel in illam partem magis inclinet. In uniuersum autem, illud memineris (sæpius autem idem dico) & non ad præsens solum tempus respiciens, scribas, ut ij qui nunc sunt, te laudent, & honoribus afficiant, sed in omne æuum intentus illis potius, qui in posterum uicturi sunt, historiam componas, atq; ab illis mercedẽ scriptionis deposcas, ut dicatur et de te aliquando: Ille uero uir liberi fuit, & ad dicendum fiducia plenus, nihil neque adulatorium, neq; seruile, sed ueritatem in omnibus secutus. Atque hoc si quis modestè sapiat, ante omnes præsentium spes merito ponat, breues adeo ac momentaneas existentes. An non uides Gnidium illum architectum, cuiusmodi fecerit? Cum enim extruxisset illam in Pharo turrim, maximum atq; pulcherrimum operum omnium, ut ex ea faces incensæ nauigantibus uiam dirigerent, in multum usque maris, & ne deferrentur illi in Parætonium, locum omnino (ut aiunt) periculosum, & unde non facilè redire atque effugere licet, si quis intra angustias ac septa illius delatus fuerit. Hoc igitur opus postquam exædificasset, intus quidem in saxis, suum ipsius nomen inscripsit, supernè autem calce illita, atque ita priore inscriptione occultata, nomen eius, qui tum regnauit, superinscripsit, ratus id, quod & euenit postea, paruo admodum tempore futurum esse, ut literæ istæ foris inscriptæ, unà cum calce illita reciderent, & euanescerent, appareret autem interior titulus, hic uidelicet: Sostratus Dexiphanis filius, Gnidius, Dijs seruatoribus, pro salute nauigantium, &c. Hoc pacto neque hic ad illud tempus quod tum erat, neque ad uitam suam, quæ modica ac breuis erat, respiciebat, sed ad hoc præsens, & in perpetuum, donec turris ea superstes futura est, ars quoq; illius manebit. Oportet igitur & historiam eodem modo componi, cum ueritate magis in futuram spem, quàm cum adulatione ad gratiam & dulcedinem ijs, qui eam in præsentia nunc laudant. Atque hæc tibi regula & amussis historiæ iustæ. Qua quidem si qui examinando ac perpendendo utentur, benè res habet, & commodum hæc à nobis scripta sunt: sin minus, uolutatum est in Cranio dolium.

Lib. 2.

De hac turri uide Strabonẽ lib. 17. Fuit aũt Parætoniũ locus paulò supra Alexandriã uersus Libyã, ut Plinius ait.

LVCIANI.

HISTORIAE VERAE

LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM.

VT suprà Historiæ præcepta & regulas tradidit, ita in his duobus libris, exemplũ eiusdem proponit, non quidem rerum ueræ gestarũ, sed fictarum, simul ut formam aliquam operis, ceu uidetur, proponeret, simul ut animos à rebus seriis auocatos, paulisper reficeret & delectaret. Quid autẽ in his narrationibus potissimũ spectandũ sit, nempe qua occasione, quóue cõsilio argumentũ hoc tractarit, ipse in proœmio exponit.

Præfatio.

MOS est athletarum, ac eorum, qui summa diligentia corpus exercent, nõ modo bonę habitudinis, ac exercitationis habere rationẽ, uerumetiã, quod magnam exercitationis uim habere arbitrãtur, nonnũquam remissioni corporis acquiescere. Idem literarum studiosis fieri oportere censeo, ut cum grauibus ac seriis legendis defatigati fuerint, ad animi laxamentum aliquantisper declinent, donec ad futurum laborem robustiores ac uegetiores efficiantur. Maximum uero ex hoc ocio atque quiete fructũ caperent, si talium rerũ lectioni uacarent, quæ non modo tenuem ac ieiunam, uerum neq; rudem, neq; inconcinnam speculationem præ se ferent, quale quiddam & de his scriptis sensuros suspicor. Neq; enim solum materiæ nouitas atq; festiuitas, neq; id quòd multa acuaria mendacia uerisimiliter ac probabiliter cõfingantur, eos ad legendum alliciet, uerum id præcipue, quòd omnis fermè narratio, neminem, aut ex antiquis, aut scriptoribus aut philosophis, qui monstruosa quædam, & fabulis similiora quàm ueris, literis mandarunt, sine morsu reprehensionis prætermisit. Quorum quidem omnium nomina subiecissem, nisi ea tibi ex ipsa lectione perspicuum & manifesta fore, intelligerem. Ctesias enim Ctesiochi filius Cnidius mira quædam de Indorum regione conscripsit, atque ea quidem quæ neq; ipse audiuerat, neq; ab alio qui uera narraret, acceperat. Iambulus quoq; de his quę in mari magno sunt, multa præter fidem ac opinionem hominum suis libris inseruit, omnibus quidem apertum commentus mendaciũ, non tamen insuauis materiæ compositor. Multi præterea hos imitati in eadẽ ratione scribendi uersati sunt, qui errores suos ac peregrinationes, ac immensa beluarum corpora, & feritates hominum, & inusitatos mores enarrarunt. Huius uero scurrilitatis artifex & inuentor extitit Homericus ille Vlysses, qui apud Alcinoum uentorum seruitutem, & unoculos, crudaq; uorantes homines, & multorum capitum animalia, sociosq; meretricum ueneficijs permutatos, multaq; monstris similia rudi Phæacum populo est ementitus. In quæ quidem cum incidissem, non multum sanè his ob mendacium succensebam, quum hoc genus sermonum ab his, qui se philosophos esse profitentur, usurpari uiderem. Illud uero non parum in eis admiratus sum, si quum falsa dicerent, id alios latere existimarent. Quapropter & ipse præ reum nouarũ studio, uolens posteris aliquid relinquere, ne solus expers sim libertatis in fabulis dicẽdis (nihil enim memoratu dignũ, quod uerè narrare possem, mihi contigerat) ad mendacium me transtuli, atq;, ut mea quidem fert opinio, multò tolerabilius quàm cæteri. Nam quum hoc ipsum, quod mẽtior, uerè dicam, idcirco me aliorum reprehensiones iure ac merito effugere existimaui, quoniam nihil me ueri narraturum polliceor. Ea igitur scribo, quæ neq; ipse uidi, neq; passus sum, neque ab alijs audiui, quæ præterea omnino non sunt, neq; ab initio esse potuerunt. Quare qui hoc legerit, nullam his fidem adhibeat oportet.

Narrationis initium.

Egressus olim ab Herculeis columnis, & in occidentalem Oceanum delatus secun-

ſecundis quidem uentis nauigabam. Cauſa autem peregrinationis, & argumentum, animi curioſitas, & nouarum rerum deſiderium, quodq; ſcire cupiebam, qui ſit Oceani finis, quicq; homines ultra Oceanum inhabitent. Huius igitur gratia, commeatum & ſuppellectilem multam impoſui, aquamq;, quantum ſatis erat, ac coæraneos quinquaginta eiuſdem animi mecum adiunxi, & armorum copiam paraui, gubernatoremq; optimum magno precio conducens accepi in nauem. Erat autem nauis mediocris, ad magnam ac uiolentam nauigationem robuſta. Die igitur & nocte ſecundè nauigantes, terra adhuc apparente, non adeo multa ui agebamur. Sequenti die ſimul ſole oriente uentus increuit, & fluctus intumuere, caligoq; ſuborta eſt, neq; iam demitti uelum poterat. Cum uento igitur conuerſi, & committentes nos ipſos tempeſtati, hyemauimus diebus nouē & ſeptuaginta. Octuageſima uero die, oriente iam ſole, repente conſpicimus non longè Inſulam ſublimē, & arboribus conſitam. Circa eam fluctus non aſperi frangebantur, etenim procellæ iam maxima pars quieuerat. Adeuntes igitur & deſcendentes, ut ex multa maris moleſtia, ſuper terrā ſtrati diu iacuimus. Tandē exurgentes, ex nobis ipſis quidē ſtatuimus trigínta cuſtodes, qui naui adſtarent, uiginti aūt mecum qui aſcenderent, quę in Inſula erant exploratum. Progredientes igitur circiter ſtadijs tribus à mari per ſyluā, uidemus columnam quandā æream, græcis literis inſcriptam, caducis tamen, & conſumptis, quæ indicaret eo uſq; Herculē & Bacchū deueniſſe. Erant aūt & propè ueſtigia duo in ſaxo, unū quidem inſtar iugeris magnū, alterum aūt minus, ut mihi quidē uideretur, Bacchi fuiſſe quod minus erat, Herculis aūt quod maius. Venerantes igitur locum proceſſimus. Non iam longè aberamus, quū ecce flumini adſtetimus, uino fluenti ſimillimo, profecto illi quod in Chio Inſula naſcitur. Erat & fluxus inundans & multus, ita ut alicubi nauibus eſſet tranſitus. Nobis ergo maior addita eſt fides, ut literis crederemus, quas antea ſculptas in columna uideramus, animaduerſis ſignis de Bacchi peregrinatione. Cupiēs tamen & fluminis initium inueſtigare, aſcendebam contra fluctum, & fontē quidem nullum, multas tamen ac magnas uites uuis onuſtas inuenimus. Earū autē cuiuſq; radicitus uinum ſcatebat lucens, quod in unū confluens flumen efficiebat. Videbamus & in eo piſces, & colore & geſtu uino ſimiles. Nos igitur cum cepiſſemus ex illis aliquot ac uoraſſemus, cōtinuo temulenti euaſimus, quos etiam præcidentes, fece plenos inueniebamus. Denicq; re animaduerſa cōmiſcentes eos, qui ex aqua naſcunt piſces ac comedentes, uinalē uehementiā temperauimus. Tunc & flumen tranſcientes, qua uadibile fuit, uitiū portentoſam rem inuenimus. Nā truncus inferior, qui à terra ſurgebat, feraxerat & craſſus, ſuperior aūt mulieres erant, ab utero ferè ſurſum perfecta omnia habentes. Talē apud nos Daphnem ſcribunt, Apolline iam cōprehendente in arborem uerſam. A ſummis aūt earū digitis exoriebantur palmites uuis pleni. Quin & capitibus pro comis inerant clauiculi, & folia, & uuæ. Eæ ergo ad nos accedentes ſalutabant, & dextras protendebant, quædā quidem Lyda, quædam Indica, plurimæ Græca lingua loquentes, oreq; nos deoſculabantur: uerum qui oſculum ſuſcepe rat, illico ebrius ac nutabundus reddebatur. Fructum aūt decerpi nō ſinebant, ſed eo euulſo dolebant, & quidem cum clamore. Gliſcebant autem uehementer nobis commiſceri, duoq; ex nobis cum illis coiuiſſent, ab eis non amplius ſoluti, ſed ex pudendis connexi ſunt. Traxerunt enim repente ex eadem ſpecie naturam, & conradicati manſere. Iam & ipſis palmites digiti emittebant, & clauiculis circumplexantibus uuæ plenæ erumpebant. Derelinquentes igitur eos in nauim confugimus, & cum conueniſſemus, iis qui ibi remanſerant cum alia, tum & derelictorum comitum commixtionem cum uitibus enarrauimus. Acceptis ergo amphoris aquas hauſimus, item & è flumine uinum, inque uicino littore noctem duximus. Mane autem ferebamur, & non uiolentis flatibus.

Circa

Circa meridiem uero, non iam apparente insula, repente turbo factus est, qui nauem circumuoluens, & in sublime eleuans, ad ter mille ferè stadia nõ iam in pelagus deposuit, sed sublatam suspendit, ingruensq; uelis uentus, & sinu facto deferebat carbasum. Septem igitur dies, ac totidem noctes per aëra decurrentes, octaua die inspicimus terram quandam magnam in medio aëris, uelut insulam lucidam, & circularem, multa luce micantem. Ad hanc ergo delati, portumq; ingressi descendimus. Explorantes autem regionem, inuenimus eam habitatam, & cultam: & die quidem nihil uidebamus, nocte autem apparebant & aliæ non procul insulæ, quædam ut uidebantur maiores, minores quædam, igni colore similes. Erat & alia subtus terra, urbes in se habens & flumina, & maria, & syluas, & montes, quam hanc, quæ à nobis incolitur, imaginabamur. Volentes ergo ulterius procedere, comprehensi fuimus, in Equiuultures (sic enim illos dicunt) incidentes. Hi autem Hippogypi homines sunt, equorum loco uulturibus insidentes. Magni etenim sunt uultures, & ut plurimum tribus capitibus innixi. Hinc autem discat quis illorum magnitudinem. Malo etenim onerariæ nauis unaquæque ala maior, & robustior est. His igitur Equiuulturibus imperatum est circumuolantibus terram, si quis aduena inueniretur, ad regem agere, qui & nos comprehendentes ad regem duxere. Is uero ut inspexit, ex ipsis, ut opinor, uestibus coniecturam capiens: Græci certè, inquit, uos aduenæ. Assentientibus autem nobis, quomodo, inquit, aduenistis, tantum aëris superantes? Et nos illi omnem rem retulimus. Tum ille incipiens, nobis, quæ sibi contigerant, narrabat. Endymion. Quòd uidelicet homo esset, nomine Endymion, in nostra ortus terra, raptusq; olim dormiens eò delatus fuerit, ubi & regioni imperaret. Esse autem terram illam dixit, quæ infrà à nobis luna uidetur. Sed bono animo nos esse iussit, neq; periculum ullum suspicari. etenim, ait, cuncta uobis aderunt necessaria. Si autem uicero bellum, inquit, quod nunc solem incolentibus infero, omnium felicissimè apud me uiuetis. Hinc nos interrogauimus, qui essent hostes, & quæ odiorum causæ. Tum ille: Phaëthon, inquit, eorum qui in sole sunt, Rex, etenim ille etiam habitatur, quemadmodum & luna, multò iam aduersum nos bellum gerit tempore. Cœpit autem ea, quam audietis ratione. Ego olim pauperrimis quibusq;, qui in meo erant regno, collectis, uolui coloniam in Luciferum deducere, desertum tunc & nullis habitatũ. Phaëthon autem inuidia stimulatus, transitum prohibuit, medio in itinere occurrens, Equiformicis aduectus. tunc quidem uicti (non enim apparatu æquales eramus) secessimus. Nunc autem iterum uolo bellum inferre, & coloniam emandare. Quòd si uultis mecum communicare cum exercitu, ex regijs uulturibus dabo unum unicuiq;, & cæteram armaturam. Cras autem faciemus exitum. Ita, inquam, quando tua hæc est sententia, fiat. Tunc apud eos conuiuio excepti mansimus. Mane autem exurgentes statuebamur in aciem, nunciabãt enim exploratores, hostes appropinquare. Magnitudo quidem exercitus centum milia erant, absq; peditibus & externis auxilijs, item absq; impedimentis & machinarum fabris. Horum autem octuaginta millia Equiuultures erant, qui autem ab Lachanopteris ferebantur, uiginti millia. Est autem ales hæc maxima, oleribus pennarum loco obsita. Qui uero ex his uelociores erant, pennas habebant lactucæ foliis maximè similes. Ibi uero & cum his Cenchroboli ordinati sunt, & Scorodomachi. Aduenerunt & à septentrione auxilia Psyllotoxotæ quidem numero triginta millia, Anemodromi autem quinquaginta millia. Horum sanè psyllotoxotæ magnarum pulicum sessores sunt, unde & appellationem trahunt. Pulicum uero magnitudo, ut duodecim elephantes. Porrò Anemodromi pedestres quidem sunt, feruntur autem uento absq; alis per medium aëra. Modus autem quo feruntur talis est, Subcingunt se talares tunicas, easq; uento sinuantes, uelorum in morem, ac uelut naues aguntur. Hi in pugna

scutis

ſcutis armari plurimum ualent. Dicebantur autem aduentare ab his, quæ ſupra Cappadociam ſunt ſtellis, Struthobalani quidem numero ſeptuaginta millia, Equogrues quinquaginta millia. Hos ego non uidi, non enim uenerant, quare neque eorum naturas ſcribere auſim. Portentuoſa quædam, ac incredibilia de his dicebantur. & is quidem erat Endymionis exercitus. Omnium autem armatura eadem erat. Galea quidem è fabarum ſpolijs. Magnæ autem apud illos fabæ & duriſſimæ. Thoraces autem ſquamei omnes, & ſquamis quidem lupinis. etenim lupinorum ſiliquas conſuentes thoracas faciunt. Sunt autem ſiliquæ ipſæ, ut cornu, duræ, ſcuta & enſes quales Græcorum. Vbi uero occaſio data eſt, ſic in aciem deducti ſunt. In dextro quidem cornu Equiuultures, & rex optimos quoſque circa ſe habens, cum quibus & nos eramus, in læuo uero Lachanopteri. Porro inter utrumque auxilia, ut cuique magis placuit. Erat & peditatus myriadum ſex millium. Hunc ſtatuere in aciem in hunc modum, araneæ apud illos multæ, ac magnæ ſunt: nam Cycladibus Inſulis unaquæque multò maior. Has iuſſit intexere medium aëris, quod à Luna in Luciferi diffunditur. Idq; ut primum perfecerunt, campus ſubſtratus apparuit, in quo peditatum ſtatuunt. Ducebat autem hunc Nycterion Eudianactis filius. Hoſtium autem læuum quidem Equiformici, & in his medius Phaëthon. Beſtiæ autem magnæ ſunt alatæ, hiſq; quæ apud nos ſunt formicis, præter magnitudinem, non diſſimiles. Harum maxima duorum iugerum menſuram implet. Pugnabant autem non ſolum qui deſuper inſidebant, ſed & ipſæ cornibus maximè. Dicebant eſſe horum numerum penè quinquaginta millium. In eorum autem dextro Aëroculices ferè quinquaginta millia, ſagittarij omnes magnis in culicibus inſidentes. Poſt hos autem Aërocordaces, expediti quidem illi ac pedeſtres, uerum bellicoſi. Etenim procul raphanos iaculabantur maximos, percuſſuſq;, neque parum ſubſiſtere poterat: moriebatur enim confeſtim uulnere quodam fœtore infecto. Namq; ſagittas maluæ ueneno delibutas ferebant. Hos iuxta Caulomycetes poſuerunt armis accinctos, & comminus pugnantes, numero decem millia. Dicuntur autem Caulomycetes, quoniam ſcutis quidem fungeis utuntur, haſtilibus uero aſparagorum uirgultis. Steterunt autem poſt hos & Cynobalani, quos ij miſerunt, qui canem ſtellam inhabitant, quinquaginta millia numero, & hi uiri non humanis, ſed caninis uultibus ſuper alatas glandes pugnabant. Dicebant autem ab ipſis hoſtibus, & alia auxilia defeciſſe à lacteo orbe emittenda, iaculatores ſcilicet ac Nubecentauri: ſed hi commiſſo iam prælio, aduenerunt, quod utinam non feciſſent. Qui uero funda utebantur, omnino non aduenerunt. Quare iratum Phaëthonta tradunt, omnem illorum regionem igne uaſtaſſe. Et is quidem Phaëthontis exercitus erat. Poſtquam uero ſigna erecta ſunt, & aſelli ruditu undique conſtrepuere (nam his tubarum loco utuntur) committentes prælium, pugnabant, & Solarium quidem læuum confeſtim fugit. Neque enim ſufferre uaſuit inſtantes Equiuultures, noſq; inſequebamur cædentes, dextrum autem illorum cornu ſuperius euadebat, noſtro, quod in læuo erat, propulſato. Exeuntes autem Aëroculices inſequebantur uſque ad peditatum. Hinc auxiliantibus illis, defecerunt è regione declinantes, idq; maximè, ubi ſenſerunt ſuos, qui in læuo fuerant, manifeſtè deuictos. Fuga uero inſigni facta, multiquidem capti, plurimi uero confecti occubuere, in ipſasq; nubes ſanguis multus defluebat, ut inficerentur, ac rubræ apparerent, quales apud nos uidentur occidente ſole. Multus & in terram decidit, ut cogitarem, num tale aliquid olim contigiſſet, quum Homerus ſuſpicatus fuerit, Iouem in Sarpedonis morte ſanguineas guttas pluiſſe. Conuerſi autem à cæde duo trophæa ſtatuimus, unum quidem in aranearum telis, & pedeſtris pugnæ, alterum autem pugnæ in aëre ſupra nubes. His iamdudum exactis, nunciatum eſt ab exploratoribus, Nube-

Iliados v.

Nubecentauros aduentare,& irrumpere,quos Phaëtonti antea aduenisse oportuerat. Iisq; ubi aduenere spectaculum præbuere insolitum & inexpectatum,homines erant alatis equis commixti. Magnitudo quidem hominum quanta Rhodiorum colossi à medietate sursum, equorum autem similis ualidæ onerariæ nauis. Equidem eorum numerum non scripsi, ne cui incredibile id fiat, tantus erat. Ducebantur autem à sagittario,qui est in zodiaco. Vbi autem amicos deuictos sensere,ad Phaëtontem quidem miserunt ut iterum rediret,ipsi autem in aciem structi in lunares turbatos irruunt,inordinatos quidem,ob eam quam hostibus fecerant fugam,& iam spolia diuidentes, omnemq; nostrorum multitudinem in fugam uertunt. Ipsum autem regem insequiuntur usq; ad ciuitatem, atque ex illius auibus conficiunt plurimas. Deiecerunt autem & trophæa,ac omnem aranearum contextum. Campum decurrerunt,mecq; ceperunt,& è comitibus duos. Iam autem & Phaëton aderat,& sub illis alia trophæa statuerunt. Nos autem ad solem ipso die ducebamur,araneæ telæ fragmento manibus post tergum ligatis. Hi ciuitatem obsidere omnino noluerunt,conuersi uero medium aëris uallauerunt,ut de cætero splendor à sole ad lunam minus perueniret. Vallum autē erat duplex, nubeum, ut lunæ defectio manifesta fieret, & iam continua nox cuncta teneret. qua in re pressus Endymion, mittens orauit,ædificium demolirentur,neq; se paterentur in tenebris uersari. Promisit autem & tributa persoluere,secq; auxiliarem & amicum fore,neq; in posterum bellaturum: insuper & obsides offerebat. Phaëthon uero congregato bis concilio, primo quidem in ira perstitit,postremo mutauit sententiam,ac pacis conditiones acceptæ sunt huiusmodi: Fœdus inierunt Solarij & horum Socij cum Lunarijs,eorumq; socijs his legibus,ut intermurale deijciant Solarij, neq; posthac Lunam inuadant,statutoq; precio captiuos reddant. Lunarij autem dimittant stellas liberas,armaq; posthac Solaribus non inferant: uicissim autem auxilientur,si quis inuaserit,uectigalium conditionem pendat,annuatim rex Lunariorum amphoras roris decem millia,obsidesq; è suis det decies mille. Colonia in Luciferum communis fiat, & ex utrisq; qui uolet, participet. Sculpantur autem fœdera columna electrina,eriganturq; in medio aeris in confinijs. Qui uero pepigere ex Solarium quidem parte Pyronides,& Therites,& Phlogius: Lunarium autem Nyctor,& Menius,& Polylampes. & talis quidē pax sequuta est. confestim murus euersus est,& captiuos restituere. Vbi autem ad Lunam ipsi regressi sumus,obuiauerunt nobis socij,& cum lachrymis salutauerunt nos,& Endymion ipse. Atqui suadebat is quidem,nos ibi secum maneremus,& in colonia communicaremus,se enim daturum filium in uxorem mihi pollicebatur suum quem habebat. Nam apud eos mulieres nullæ sunt. Ego autem haud quaquam parui,sed petebā dimitti in mare. Quiut persuaderi nō posse animaduertit,septem conuiuio acceptos diebus,tandem dimisit. Quæ interea in Luna uersatus uiderim, quæue noua & inaudita cognouerim, dicam. Primum quidem eos non generari ex mulieribus, sed maribus, nam masculis nuptijs utuntur,sed nec quid sit fœmina omnino sciunt. Nam ad quintum & uigesimum usq; annum omnes mulierum habentur loco,eo autem supra non habentur,sed habent. Concipiunt non in uentre,sed in crurium posteriori parte. Vbi autem fœtus conceptus est,tumet crus,tandem suo tempore præcidentes educunt mortua,tum eadem ad uentum hiantia exponentes mulcent,& ad uitam excitant. Inde & mihi uidetur ad Græcos illud gastrocnemiæ uocabulū deuenisse,quod apud illos uentris loco sura concipit. Maius quiddam & his enarrabo: Genus hominum apud illos est, qui dicuntur arborei,idq; hoc modo nascitur: Testiculum hominis præcidentes,in terram plantantium more defodiunt. Inde autem exoritur arbor carnea maxima,ut phallus. Ramos quidem habet & frondes,fructus uero cubitales glandes. Vbi autem eæ maturæ fuerint

decer-

decerptas cudunt, atq; in homines effingunt. Pudenda autem habent appoſititia, quidam eburnea, pauperes autem lignea quibus coeant, & uxoribus miſceantur. Poſtquam autem ſenuerit aliquis non moritur, ſed ut fumus ſolutus euaneſcit in aërē. Cibus eſt omnibus unus: ſtructo etenim igne, ranas aſſant ſuper brunas. Multæ apud illos ſunt ranæ per aëra circumuolantes. His autem aſſatis circunfuſi uelut ad menſam lambunt euaporatum ex illis fumum, ac ueſcuntur, & cibo quidem tali aluntur. Potus autem illis eſt aër expreſſus in calicem, liquorem exſe ut rorem reddens. Non egerunt autem, neq; mingunt, neq; perforati ſunt ea parte qua nos: ſed ne pueri quidem natibus rem obſcœnam præſtant, uerum poplitibus ſupra ſuram. nam illic perforati ſunt. Pulcher apud illos habetur caluus, & ſine coma, comatos autem abominantur. Apud eos uero, qui cometas inhabitant ſtellas, comati contra formoſi habentur. Aduenerunt enim quidam qui nobis illorum mores narrauerunt. Barbam autem ad genua demittunt, & in pedibus ungues non habent, ſed uno digiti ſunt omnes. In ſpeciem caudę braſſica natibus cuiuſq; illorum innaſcitur prolixa, ſemper germinans, quæ & reſupino cadente nō frangitur. Emungunt & mel amariſſimum, qui ſi quando uel labori inſudant, uel luctantur, corpus lacte oblinūt, ut & caſeus ex eo coaguletur, melle paululum diſtillante. Oleum autem è cepis educunt, maximè pinguc, ac redolens ut unguentum. Vineas habent plurimas, & aquæ feraces: uuarum autem acini ſunt uelut grando quæpiam, & mihi quidem uidetur ubi uentus inciderit, uites illas quati, fractis q; uuis grādinem huc ad nos mitti. Ventre ut ſacculo utuntur, in eum quantum cupiunt mittentes. Apertilis etenim uenter eſt illis, & iterum clauſilis, neq; in illo inteſtinum ullū, aut epar apparet, ſolum autem denſus eſt intus & pilis obſitus, ita ut & paruuli ubi frigent, in eum ſubeant. Amictus autem diuitibus quidem uitreus & mollis, cæteris æreus contextus. Nam ea loca metallorum ſunt fœcunda, idemq; aqua macerata metalla ut lanam exercent. Quales autem habeant oculos omnino non auſim ſcribere, ne forte me quis mentiri putet ob ſermonis abſuditatem, tamen & id quidem dicam. Oculos exemptiles habent, ut qui uelit ſuos exemptos ſeruet eos apud ſe donec illis ad uiſum egeat, quos cum repoſuit, cernit. Et multi cum forte proprios perdiderint, ab alijs mutuantur, & uident. Sunt & locupletes qui plures habeant, occultos quidem & reconditos. Aures illis ſunt platani folia, præter eos qui ex glandibus formantur. illi enim ſolum ligneas habent aures. Cæterum & miraculum aliud in regia conſpicatus ſum: Speculum maximum ſupra puteum poſitum eſt, non adeo altum. In puteum ſi quis deſcenderit, omnia audiet, quæ apud nos in terra dicuntur. Si uero ſpeculum intueris, omnes quidem urbes, omnes q; gentes uides, non ſecus ac ſi omnibus intereſſes. Tunc & ipſe meos uidi, & patriam omnem: an uero & illi me uiderint, ſatis exploratum non habeo. Quod ſi fortè quis non credet hæc ita ſe habere, cum eò perueniet ſciet, me uera dixiſſe. Tunc ſalutato rege & ijs, qui circa illum erant, nauem aſcendentes ferebamur. Abeunti autem mihi dona dedit Endymion, ueſtes quidem uitreas duas, æreas autem quinque, lupineamq; panoplíam, quæ omnia poſtea in ceto amiſi. Miſit & nobiſcum Equiuultures mille, qui nos deducerent ſtadijs quingentis. Nauigantes autem circa terram illam, prouincias quidem plurimas & alias præterlapſi ſumus, appulimus uero ad Luciferum nuper inhabitatum, ubi deſcendentes aquas hauſimus. Hinc zodiacum introeuntes, ad læuam quidem ſolem prætergrediebamur, circa illius terræ marginem nauigantes. Neq; enim deſcendimus, & quidem ſocijs id ſummè cupientibus. Erat enim uentus, qui nos à terra propelleret, quanquam uideremus regionem fœcundam, ac pinguem, & irriguam, ac bonorum multorum plenam. Atqui Nubecentauri, hi uidelicet qui Phaëthonti militabant, ſpeculati nos longè, ac delapſi uolauerunt ad nauem, quumq; ſocios eſſe

didiciſſent, abiere, iam enim & Equiuultures diſceſſerant. Nauigantes autem ſequenti nocte ac die, circa ueſperam peruenimus ad lucernarum urbem (ſic enim illam uocant) iam iter noſtrum ad inferiora ſecantes. Hæc autem ciuitas medio inter Pleiades, ac Hyadas ſtellas aëre ſita eſt, zodiacoq; multò inferior. Deſcendentes autem neminem quidē inuenimus, lucernas uero multas decurrentes, & in foro & ſecus portum deambulantes nonnullas quidem paruas, & ut ita dicam, egenas, ex magnis autem ac potentibus paucas, & has ualde illuſtres ac nobiles. Domus illis, & lychneones ſeorſum unicuique erant, & hominum more appellabantur, & uocem emittentes audiebamus, neque nocebant, ſed potius ad diuertendum inuitabant. Nos tamen formidare, nec noſtrum uel unus apud illos cœnare, aut capere ſomnum eſt auſus. Palatium autē illis in media ciuitate extructum eſt, ubi per totam noctem earū ſedet princeps, nomine unamquanq; compellans. Quæcunque uero non paret, condemnatur ad mortem ut transfuga: mors autem eſt extingui. Aſtantes autem nos conſiderabamus quæ fiebant, ſimulq; lucernas reſpondentes audiebamus, cauſasq; quare abfuiſſent dicentes. Hic & lucernam noſtram agnoui, & allocutus rogabam, quomodo ſe haberent domeſtici noſtri, ea autem mihi omnia enarrauit, & noctem quidem illam ibi manſimus. Sequenti uero die ſoluentes, ſecus nubes nauigabamus. Hic & Nephelococcygiam uidimus urbem, uidentesq; admirati ſumus. neque in eam deſcendimus, non enim permittebat aura. Imperat autem illis Coronus Cottyphionis filius. Tum ego Ariſtophanis poëtæ recordatus ſum, hominis quidem ſapientis & ueri, ac in his quæ ſcripſit fruſtra non crediti. Tertia autem ab illa die, & oceanum iam manifeſtè uidebamus, terram autem nuſquam, præter aërias illas, quæ iam ipſæ quidem igneæ & micantes mihi uidebantur. Quarta autem die circa meridiē molliter aſpirante aura & ſubſidente in mare deponimur. Vt uero aquam attigimus, mirè ac ſuprà modum læti fuimus, & omnibus prandium ex ijs quæ ſuppetebant exhibuimus, & deſcendentes natabamus. erat enim tranquillum mare. Sed ut uidetur, ſæpenumero mutatio in melius, maiorum malorum conſueuit eſſe principium. Etenim nobis duos tantum dies feliciter nauigantibus, illucente tertia ad orientem ſolem, repente beluas uidemus, & cete cum multa alia, tum omnium maximum, & quingentorum & mille ſtadiorum magnitudine. aduenichat autem hians. & mare procul turbans, ſpumaq; undique circumfuſum. Dentes exerebat phallis noſtris multò longiores, acutos omnes, ut pali, ac ebore candidiores. Nos igitur cum poſtremum nobis mutuo uale dixiſſemus, & amplexi eſſemus, præſtolabamur, & cum reſorberet, unà cum naui ipſa nos deglutiuit. Non autem contigit in dentes offendere, ſed per eorum raritatem nauis delapſa intrò decidit. Vbi autem intus fuimus primo quidem obſcurum erat, & uidebamus prorſus nihil. Tandem eo hiante uidemus cetum magnum, undiquaque altum latumq;, & ciuitatis capacem, quæ uel decem hominum milia capere poſſit. Erant præterea paſſim & parui piſces, & alia quædam animalia conciſa multa, nauiumq; uela, & ancoræ, & hominum oſſa, & onera. Circa medium uero & terra & colles erant, ut conijcio, ex eo quem abſorpſerat limo, accumulati. Igitur & ſylua in his innata erat, & arbores omnigenæ, oleraq; accreuerant, ac cuncta cultis agris ſimilia. circuitus autem terræ ſtadij ducenti & quadraginta. Erat autem uidere & marinas aues, laros, & alcyonas in arboribus nidificantes. Tunc uero plurimum lachrymati ſuimus. Deniq; cū erexiſſem comites, naues fulcimus, ipſiq; è ſilicibus excitantes ignem, & accendentes, cœnam ex his quæ aderant fecimus. Aderant enim omnigenum piſcium carnes, aquamq; ad huc ex Lucifero etiam habebamus. Sequenti uero exurgentes die, ſi quando hiaſſet cetus, nonnunquam montes uidebamus, quandoque ſolum cœlum, quandoq; Inſulas. nam ſentiebamus eum concitè ferri ad omnem pelagi partē.

Ariſtophanes in Auibus.

Poſt-

Poſtquam autem manſione iam aſſueti eramus, accipiens è comitibus ſeptem, deambulabam per ſyluam, cuncta luſtrare ac explorare uolens. Nec dum quinque ſtadijs totis digreſſus, inueni ſacellum quoddam Neptuni, quemadmodũ teſtabatur inſcriptio, ac paulò poſt & ſepulchra multa, & columnas deſuper, iuxtaq; fontem perſpicuæ aquæ, & canis etiam latratum audiuimus, longeq; apparebat fumus, & domum quampiam conijciebamus. Feſtinanter igitur accedentes, offendimus ſenem & adoleſcentem, ſedulè ac diligenter ſulcum quendam facientes, ac per eum aquam de fonte deriuantes. Læti ergo ſimul ac territi conſtitimus: illi uero idem & nobiſcum merito paſſi, ſine uoce ſtetere. Tandem uero aliquando: Qui uos eſtis aduenæ, inquit ſenex, num ex marinis eſtis dijs, an infelices homines nobis ſimiles? Etenim nos homines, & in terra nutriti, marini nunc ſumus, fluctuamusq; hac belua circũcluſi, neq; quid de nobis ſit, ſatis nouimus: mori quidem uidemur, uiuere tamen arbitramur. Ad hæc ego, & nos, inquam, ô pater, adſumus hic homines aliunde profecti, ipſa cum naui nuper abſorpti. Acceſſimus autem nunc uolentes ſcire, quæ in ſylua ſint, quomodo ſe habeant, multa enim nobis & denſa uiſa eſt. Deus autem, ut uidetur, nos duxit te ut uideremus, ſciremusq; nos in hac belua incluſos eſſe, non ſolos. Sed narra nobis tuam ipſius fortunam, quiſquis es, & unde huc introieris. Is autem inquit: non dicam, neq; quæ apud me ſunt ſcietis, ni prius hoſpitio recepti, ex præſentibus bonis fruamini, ſimulq; acceptos nos duxit in domum. Cum autem nobis olera & glandes appoſuiſſet, ac piſces, uinumq; infudiſſet, poſtquã ſaturi fuimus, rogabat quid nobis accidiſſet. Cui ego omnia, ut ſeſe habebant enarraui, nimirum tempeſtatem illam, & quid in inſula contigiſſet, tum nauigationem in aëre, atq; bellum, cum reliquis alijs, uſq; ad id quod à ceto abſorpti fuerimus. Ille uero ſupra modum admiratus, & ipſe ex parte quid ſibi contigiſſet enarrabat, aiebatq;: Genere quidem hoſpites, ſum Cyprius. Egreſſus autem ad mercatum cum filio quem uidetis, alijſq; meis familiaribus multis nauigabam in Italiã, naui quidem magna, ac uarijs mercibus onuſta, quam fortè in ore ceti diſſolutam uidiſtis. Igitur in Sicíliam uſq; feliciter nauigauimus. Inde uiolento flatu ablati poſt tertiam diem in oceanum delati fuimus, hic in cetum incidentes, & ipſa cũ naui ac comitibus abſorpti, cæteris morientibus, duo nos euaſimus. Sepultis autem ſocijs templum Neptuno ereximus, eam quam uidetis agimus uitam. Olera quidem ex horto legimus, ueſcimur uero piſcibus ac glandibus. Multa autem, ut uidetis, eſt ſylua, & ſanè uineas habet plures, è quibus nobis uinum exoritur dulciſſimum, fontemq; non minus optima quàm frigidiſſima aqua. Lectulum autem ſubſternimus è frondibus, ignemq; ſuccendimus copioſum, aduolantesq; uolucres aucupamur, piſcamur & uiuos piſces, ad beluæ branchias ſollicitatos, ubi abluimur, ſi quando cupimus. etenim ſtagnum ſalſum eſt non procul, uiginti ſtadiorum circuitu, quod uis piſcium genus continens, in quo & namus, & nauigamus parua in cimba, quam ipſe compegi. Annos autem à ceti abſorptu ſeptem & uiginti numeramus, & alia quidem utcunq; ferre poſſemus: ſed incolæ, & uicini moleſti uehementer ſunt & oneroſi, feriq; & agreſtes. Papæ inquam ego, & alij etiam ſunt in ceto? multi quidem inquit, & inhumani, ac uiſu deformes. Nam occidentalem & extremam ſyluæ partem, Tarichanes inhabitant, gens oculis anguillinis, & facie Carabea, bellatrix, temeraria ac mordax. Aliam quæ ad dextram eſt latus, Tritonomendites, tenent, ſuperioribus quidem partibus hominibus ſimiles, inferioribus uero ferinis. Atqui alijs minus immites ſunt. Ad læuam uero Carcinochires, & Thynocephali, mutua inter ſe amicicia & fœdere iuncti. Mediterraneam deniq; Paguradæ ac Pſittopodes, genus bellicum, ac celerrimum. Quæ ad orientem, ad beluæ uidelicet os uergunt, deſerta ut plurimum ſunt, & à mari ſtagnantia: tamen & hæc ego teneo, uectígal pendens Pſittopodibus, oſtrea quingenta.

Hæc autem ſic ſe habet regio. Nos autem proſpicere oportet, quomodo poſſimus tot cum gentibus congredi, & quo iure uiuere. Quot, inquam ego, omnes hi? Plures, inquit, mille. armis autem quibus utuntur? nullis, inquit, niſi piſcium oſſibus. Igitur, inquam ego, feliciter dimicabimus, ſi nos his bello congrediamur, utpote nos armati cum inermibus. Si enim eos ſuperabimus, poſthac ſine timore uiuemus. Quæ ut probauimus, abeuntes ad nauem accingebamur. Belli autem cauſa futura erat, quòd penſio non perſolueretur, iam pacti tempore imminente. Et illi quidē miſerè, tributa poſtulantes: is uero ſuperbè reſpondens, nuncios perſequutus eſt. Primi igitur Pſittopodes & Paguradæ Scintharo (ſic enim uocabatur) indignati, cum tumultu ingruebant. Nos uero aggreſſum præuidentes, ſtetimus armati, inſidias ſtatuentes hominum quinq; & uiginti. Præceptum autem erat his qui ex inſidijs erant, ubi prætergreſſos hoſtes uidiſſent, inſurgerent, quod & fecere. Nam inſurgentes à tergo cędibant illos, nos uero & ipſi uiginti quinq; (ſiquidem Scintharus eiusq; filius cōmilitabant) obuiauimus, committentesq; manum ira & uiribus decernebamus. Denique conuerſos in fugam, ad ſuas uſq; latebras inſequuti ſumus. Cęſi autem ex hoſtibus ſunt nonaginta, è noſtris uero unus, & gubernator, tergū triglæ coſta perfoſſus. Die igitur illa & nocte manſimus in prælio, trophæumq; ſtatuimus, arida Delphini ſpina in ſublime erecta. Sequenti uero die aderant & alij, quę facta fuerant ſentientes. Dextrum quidem cornu Tarichanes, quos & Pelamus ducitabat, læuum Thynocephali, medium Carcinochires tenebant: nam Tritonomendites quieſcebant, neutri parti addicti. Nos uero congreſſi apud Neptuni templum obuiauimus, manumq; conſeruimus, multo clamore uſi. Reſonabat autem cetus, ut antra ſolent. His item in fugam uerſis, erant enim expediti undiq;, & in ſyluam fugatis, ex illo terra potiti ſumus, neq; poſt multum præcone miſſo, ſuſtulerunt ſuos in bello mortuos, fœdera & amicicias poſtulantes. Nobis uero de amicicia uel fœdere non eſt uiſum, ſed poſtera die conuerſi in eos, funditus omnes cecidimus, præter Tritonomendetes. Siquidem hi ut uidere quæ contigerant, dilapſi per ceti branchias deſiliere in mare. Igitur prouinciam ingreſſi iam hoſtibus uacuam de cætero abſque timore habitabamus, palæſtris, alijſq; gymnaſijs plurimum ac uenationibus dediti. Quandoque uineas exercebamus aut ex arboribus poma legebamus, omnino his ſimiles, qui in maximo & ineuitabili carcere concluſi delitijs & uoluptatibus indulgent. Annum autem & menſes octo ibi exegimus. Nono autem menſe, quinta die menſis, circa ſecundum oris hiatum (tunc enim id ſemel unoquoque anni tempore faciebat, ita ut nos coniectura aſſequeremur, quatuor ea eſſe anni tempora) Ad tertium igitur, ut prædiximus, oris hiatum, confeſtim uocem ac tumultum audiebamus, ut nautarum præcipientium ac remigantium. Turbati igitur ad ipſum beſtiæ os prorepſimus, ſtantesq; intra dentes aſpiciebamus omnia, ſpectaculum, quod quidem uiderim inuſitatiſſimum: Homines magnos dimidij ſtadij ſtatura, magnis Inſulis, non ſecus quàm triremibus nauigantes. & quanquam ſciam me non ueriſimilia narrare, dicam tamen. Inſulæ erant in longum quidem porrectæ, arduæ tamen, ſingulæ centum ſtadiorum ambitu, in quibus nauigabant ex uiris illis circiter uiginti octo. Horum aliqui utrinq; Inſulæ lateribus inſidentes ordine remigabant, cupreſſis magnis, ipſis cum ramis ac frondibus, tanquam remis. Pone autem ad ipſam puppim, ut uidebatur, gubernator, ut in colle quodam ſublimi ſtabat, æreum regens gubernaculum, longitudine ſtadij unius. Ad prorā uero ex his armati circiter quadraginta pugnabant, hominibus, præter comā, omnino ſimiles. Ipſa enim coma ignis erat, & ardebat, ut galearū uſum non ſanè opus eſſet. Prouehis uero uentus in ſyluam incidens, quæ plurima cuique inerat, ſinuabat inſulam & deferebat, quo gubernator ipſe cupiebat. Erant & in his præfecti ad remigiū incitantes,

acocytus mouebantur, quemadmodum longæ naues consueuerunt. Primum igitur duos uidebamus aut tres, postremo autem sexcenti apparuere, stantesq; sursum committebant prælium ac pugnabant. Multæ quidem inter se commissæ obtritæ sunt, multæq; dissolutæ submersæ sunt. Aliæ connexæ certabant fortiter, neq; facile ab inuicem soluebantur. Qui autem ad proram constituti pugnabant, omnem ostendebant industriam, conscendentes & cædentes, neminem autem uiuum ceperunt. pro ferreis autem rostris polypos magnos inuicem connexos iaciebant, qui & syluis complicati tenebant insulas. Iaciebant etiam ac cædebant ostreis, quorum unum currum impleat, & spongijs iugereis. Hos autem ducebat Acolocentaurus, illos Thalassopota. Pugnare autem ipsis ut uidebatur, contigit prædæ gratia. etenim dicebatur Thalassopotes multos Acolocentauri delphinorũ greges surripuisse, ut erat audire, ex eo quod sibi inuicem exprobrarent, & regum nomina conclamarent. Tandem uicerunt qui ab Acolocentauro stabant, & Insulas submerserunt centum circiter & quadraginta, tresq; ipsis unà cum hominibus ceperunt. cæteræ uero puppi collisa fugerunt. Sanè hi paululum illos insecuti, uespere facto ad naufragia cõuersi, plurima obtinuere, suaq; recepere. etenim Insulæ non minus octuaginta perierãt. Statuerunt autem tropheum insularis pugnæ in capite ceti, unam ex hostium Insulis suspendentes. Nocte quidem illa circa bestiam commorati sunt, retinacula ad illam alligantes, & ancoris non procul iactis. Nam utebantur ancoris magnis uitreis fortissimis. Postera autem die supra ceti tergum litantes, suosq; ibi tumulantes, abiere læti, & ut pæana canentes. Hæc igitur in insulari pugna gesta sunt.

HISTORIAE VERAE
LIBER SECVNDVS.

INTEREA non iam amplius illum ferens in cete uictum, mansionisq; illius tædio affectus, quærebam quanam arte nobis pateret exitus. Et primum quidem non inutile uisum, ad dextrum latus fodere, perq; defossum foramẽ tentare fugam. Incipientes igitur pertundebamus. Vbi uero progressi ad quinq; stadia effodimus, nihil proficientes, ab opere destitimus. Tum syluam exurere uisum est, ut sic cetus moreretur. quod si fieret, facile liceret egredi. Igitur ab extremitate incipientes comburebamus, & dies quidem septem, ac totidem noctes calorem non sensit. Porro octaua ac nona intelleximus illum ægrotare, quum hiabat non solita cum uehementia, cum neq; hiatum suspendebat ac protrahebat, sed confestim cõprimebat. Decima autem & undecima moriebatur, ac malè olebat. At duodecima uix sensimus periclitari nos, & in cadauere concludi ni hiante ceto cuneos submitteremus, quo fauces in posterum non præcluderentur. Itaq; maximis trabibus illius diuulso ore nauem parabamus, aquæ plurimum inferentes, & ad necessitatem cætera. gubernator futurus erat Scintharus. Postera autem die iam ille mortuus erat. Nos uero attrahentes nauem, & per raritatem dentium educentes, ac explicantes, leniter in mare demisimus. Ascendentes autem in dorsum apud trophæum Neptuno immolauimus, ibiq; tribus diebus mansimus (erat enim tranquillitas) quarta uero nauigantes abscessimus. Hinc nos multis ex nauali pugna cadaueribus obuiauimus, & impegimus, ubi & corpora dimensi mirabamur. Diebus autem quibusdam nauigauimus multa aëris temperie usi, tandem uiolento spirante Boria frigus magnum secutum est, ab eoq; totum glacie astrictum est pelagus, non modo in superficie, sed & in profundum & altè, ad passus trecentos, ut descendentes super glaciem curreremus. Quum autem

uẽtus præſtaret,neq; amplius ferre poſſemus, tale quiddam commenti ſumus. Qui uero in ea re conſilium dederat,erat Scintharus. Igitur in aquam antrum maximum fodientes,in eo latitauimus diebus triginta,ignemq; accendebamus, ac ueſcebamur piſcibus:ſiquidem fodiendo plurimos inueniebamus. Vbi uero commeatus defecit,egreſſi infixam nauem euulſimus,ac uelum expandimus, trahebamurq;,ut nauigantes molliter ac leniter per glaciem delapſi. Quinta autem die tepore glacies ſoluebatur,iterumq; omnia in aquam ſoluta. Iam uero & circiter ſtadia trecenta nauigaueramus,quum ad Inſulam delati, non adeo magnam,& eam deſertam aquas hauſimus (iam enim defecerant) taurosq; ſyluestres ibi duos arcu confecimus. Ipſi autem tauri cornua non in fronte,ſed in ipſis habebant oculis, ut Momo placuit. Poſt paulum in pelagus deuenimus, non aqueum, ſed lacteum, & in ea inſula apparebat alba referta uitibus. Erat autem Inſula caſeus maximus uehementer coagulatus,quemadmodum poſtea comedẽtes didicimus. Eius autem circuitus ſtadiorum uiginti quinq;,& uites uuis ſcatebant,ex quibus lac,non uinum expreſſimus. Templum autem erat in media inſula Galateæ Nereidi ſacrum,ſicut oſtendebat epigramma. Quam diu igitur in Inſula conſedimus, eſcam quidem nobis ac cibum terra ſuppeditauit: lac autem ex uuis expreſſum,potum. Regnare autem in regionibus illis dicebatur Tyro Salmonei filia, cum è uita diſceſſiſſet eo à Neptuno honore accepto. Exactis autem in Inſula diebus quinq;, ſexta egreſſi ſumus portum, tranquillo quidem mari ab undis,ac aura quadam impellente. Porrò octaua die nauigantes non amplius per lac, ſed in ſalſa ac cœrulea aqua, uidemus homines multos ſupra mare decurrentes,omnino nobis ſimiles & corporibus & magnitudine, præter ſolos pedes,ſiquidem hos ſuberinos habebant. Quare,ut exiſtimo,& Phellopodes appellati ſunt. Mirabamur autẽ cum uideremus eos nõ demergi, ſed ſupra fluctus extare,intrepideq; incedere. Qui & accedentes ſalutarunt nos Græca uoce,dicebant autem ſe in Phello patriam ſuam properare. Comitabantur autem aliquouſq; nos præcurrentes,poſtea conuerſi ab itinere ibant, felicem nobis nauigationem comprecati. Poſt paululum uero & Inſulæ multæ apparuere. Propè quidem à læua Phellò,ad quam illi properabant,quæ ciuitas ſuper magno ac rotundo ſubere habitabatur. Longè autem,& ad dextram magis,quinque maximæ inſulæ,& altiſſimæ,ubi ignis accẽdebatur multus. Ad proram autem una lata & humilis, diſtans ſtadijs non minus quingentis. Iam uero non procul aberamus,cum mira quædam nos afflauit aura, dulcis & odorifera,qualem hiſtoricus Herodotus à felice Arabia ſpirare dicit. nam qualis à roſis,narciſſis,hyacinthis,liliſs,uiolis,myrto, uel lauro redolere conſueuit,talis nobis odor aſpirauit,à quo deliniti, bonicq; aliquid longis ex laboribus ſperantes,iam in Inſulam prope aduenimus. Hic & portus uidemus plurimos tranquillos,& magnos,nitentiaq; flumina leniter in mare prorumpere,prataq; & ſyluas,& canoras aues,partim quidem per littora canẽtes,multas autem ſuper ramis. Aër autem lenis,ac placidè ſpirans regioni circunfundebatur. Hinc ſuaues quędam auræ ſpirantes leniter ſyluam mouebant,ut ex motis ramis dulces,& perpetui cantus æderentur, ſimiles iſs quí in locis deſertis obliquis fiſtulis reddi ſolent. Atqui audiebatur uox quædam promiſcua non tumultuoſa, ſed qualis in conuiuio reddi poſſet,cum quidam fiſtula canunt,alij probant,alij ad fiſtulam,aut citharam ſaltant. His illecti deferabamur in portum,egreſſiq; nauem, Scintharum in ea & ex ſocijs duos dimiſimus. Procedentes autem per florens quoddam pratum in cuſtodes incidimus, ac miniſtros, qui nos roſeis uinculis uincientes (id enim apud eos maximum eſt uinculum) ad principem adduxere,à quibus & per uiam intellexímus,eam eſſe beatorum Inſulã,regnare q; in ea Creticum Rhadamanthum: ad quem ubi adducti fuimus,ſtetimus in ordine iudicandos quarto loco. Erat aũt prima cauſa de Aiace Telamonio,an

Momus.

illi

illi in heroum numero esse liceat, an non. Accusabatur autem quod furijs actus, seipsum necasset. Denicq; multò prius habito sermõe usus est Rhadamantho, hausto elleboro, aq; demum resipiscentem, tradere eum Hippocrati Coo medico, indeq; iam in heroum conuiuium recipi. Secunda autẽ causa amoris erat, Thesei scilicet ac Menelai pro Helena certantium, utri illa cohabitare debeat. Et Rhadamanthus quidem eam Menelao adiudicauit, qui coniugij huius gratia tantis olim laboribus sese obiecerit, periculisq;. Etenim Theseo ipsi alias esse mulieres, Amazonem ac Minois filias. Tertia uero de præeminentia inter Alexandrum Philippi filium, & Hannibalem Carthaginiensem: uisum est Alexandrum præcellere, eiq; sedes posita est apud Cyrum Persem primũ. In quartam autem causam nos adducti sumus. & is quidem interrogauit, quidnam in causa esset, quòd adhuc uiui ad sacrum illum locum deueniissemus. Nos autẽ ex ordine cuncta illi enarrauimus. Tum nobis paululum è loco summotis, secum diu pensitabat, & de nobis communicabat cum assessoribus. Consederant autẽ ei cum alij multi, tum & Athenien sis Aristides, cognomento iustus, cui ut placuit decreuit, ut daremus pœnas curiositatis, & peregrinationis, postquam moreremur. Nunc uero præscripto tempore licere nobis in insula apud heroas uersari, indeq; abire. Præscripsit autem recessus terminum, non amplius quã mensium septem. Hinc sua sponte defluentibus sertis à nobis, soluebamur, ac in urbem adducebamur, ad beatorum cõuiuium. Ipsa autem ciuitas tota aurea, murus uero smaragdo lapide cingitur. Porrò portæ septem sunt, omnes ex integro ligno & amomo. Pauimentum uero ciuitatis, & quæ intra mœnia est terra eburnea: omnium autem deorum templa beryllo lapide cõstructa sunt, & altaria in eis maxima, uno è simplici lapide Amethysto cõstant, in quibus & dijs immolant. Circa ciuitatem uero fluuius defluit unguento optimo, huiusq; latitudo regalium cubitorum centum: altitudo, ut commodè nare posses. Porrò ipsius balnea, domus magnæ sunt uitreæ, cynamomo succensæ. Atqui pro aqua ros tepidus in peluibus seruatur. Vtũtur autem uestibus purpureis, tenuissimis aranearum telis. Ii corpora non habent, sed & impalpabiles sunt, & absque carne. Formam autem & effigiem solam habent ac ostendunt. Incorporei tamen cum sint, stant, mouentur, intelligunt, uocemq; emittunt, omninoq; uidetur eorum anima nuda quædam circũuagari, corporis similitudine circũdata. Si quis autem non tetigerit, non credet quòd uidetur non esse corpus. Sunt enim ut umbræ rectæ non nigræ. Senescit nemo, sed ea ætate, qua se eò contulit, permanet. Denicq; hic haudquaquam est nox, neq; dies admodum clara, sed quale crepusculum esse solet, iam aurora apparente ante orientem solem. talis lux terram habet. quare & unum solum anni tempus nouere. Semper eñ apud eos uer est, unusq; uentus spirat zephyrus. At locus cunctis quidem floribus, omnibus mansuetis plantis & umbrosis uiret. Quæ illic sunt uineæ duodecies quotannis ferunt, & singulis mensibus uuas reddunt: mala uero granata ac malos, cæteraq; poma terdecies ferre dicebant. Nam mense, qui apud eos Minous appellatur, bis ferre fructũ. pro frumento uero spicæ in summitate paratos panes emittunt, ut fungos. Fontes sunt per ciuitatem, aquæ quidẽ quinq; & sexaginta, ac trecenti: millis uero alij totidem, unguenti quingenti. Verum & hi minores sunt: flumina lactis septẽ, & uini octo. Conuiuiũ autem celebratur extra ciuitatem in campo, qui Elysius uocatur. Etenim pratum est pulcherrimũ, & circa illud nemus omni arborum specie consitum, umbram discumbẽtibus faciens: stratum autem substernunt è floribus. Ministrant quidem ac cuncta afferunt uenti, præterq; quòd uinum non miscent, siquidẽ eo non indigent. nam circũ conuiuiũ arbores sunt uitreæ magnæ, è micante uitro: harũ fructus pocula sunt omni specie operis ac magnitudinis. Vbi aũt quis ad conuiuiũ accesserit, unũ uel ex illis duo decerpta mensis apponit: ea confestim uino replentur. Pro

Minous mensis.

Elysium campus.

sertis

sertis uero luscinias, canoræq; uolucres, cæteræ flores è proximis pratis ore legentes, cum cantu eos superuolant, asperguntq;. Porro ungũtur ad hunc modum: Densæ nubes unguentũ combibentes è fontibus ac flumine, supraq; conuiuium sparsæ, sensim exprimentibus uentis, tenuissimum quiddam uelut rorem distillant. In cœna autem musicæ & cantilenis uacant. Canuntur autem in primis Homeri uersus, qui & ipse adest, et cum illis cõuiuatur, supra Vlyssem discumbens. Choreę aũt sunt è pueris & uirginibus. præsunt uero illis & cõcinunt Eunomus Locrus, & Arion Lesbius, & Anacreon, & Stesichorus. Nam & hunc apud eos uidi iam ipsi Helena reconciliata. Vbi autem ij quieuerunt, secundæ choreæ succedunt è cygnis, philomenis, ac hirundinibus. Postquam & illæ canere cœperint, iam tota sylua resonat præsidentibus uentis. Hoc autẽ maximum ad lætitiam habent, fontes duo sunt circa conuiuium, unus quidem risus, alter uero uoluptatis. Ex horum ambobus in initio conuiuij omnes bibunt, deinde reliquum læti ac ridentes exigunt. Volo & ex insignibus uiris, quos apud eos uidi, dicere. Omnes quidem semideos, & qui sub Ilio militauere, præter Locrensem Aiacem, nam hunc solum dicebant in impiorum loco supplicio affici. Barbarorum autem utrunq; Cyrum, Scythamq; Anacharsim, & Thracem Zamolxim, Numamq; Italicum, nec non & Lacedæmonium Lycurgum, & Phocionem, & Tellum Athenienses, & præter Periandrum sapientes omnes. Vidi & Socratem Sophronisci filium cum Nestore & Palamede nugantem: circa quem Hyacinthus Lacedæmonius, & Thespieus Narcissus. Hylas, alijq; formosi. Videbatur autem Hyacinthum amare, idq; multis argumentis. Ferebatur autem illi succensere Rhadamanthum, & sæpenumero comminatum, si pergeret ineptire, se illũ ex insula eiecturum, aut nisi omissa simulatione conuiuaretur. Solus Plato non aderat, sed conditam à se ciuitatem habitare dicebatur, ubi repub. & legibus quas tulerat, uteretur. Porro Aristippus & Epicurus primi apud illos habebantur, cum hilares essent & læti, compotoresq; suauissimi. Aderat & Phryx Aesopus, quo homine pro morione utuntur. Atqui Diogenes Sinopensis tantum à pristinis moribus degenerauerat, ut Laidem meretricem duceret uxorem, & subinde surgeret ac temulentus saltaret, debaccharetur q;. Stoicorum autem aderat nemo: nam adhuc illos rectũ uirtutis uerticem ascendere aiebant. Quin & id de Chrysippo audiuimus, illi non prius fas esse ut Insulam ingrederetur, quàm iam quarto se elleboro purgaret, Academicos dicebant uelle quidem uenire, cõtinere se tamen, & adhuc considerare: neq; enim satis adhuc capere, num usquam talis Insula sit, nec ne. Verum, ut conijcio, Rhadamanthi iudiciũ haud dubiè metuerunt, utpote qui forum iudiciarium sustulerint. Quanquam non paucos ex illis excitatos fama erat, ut eos qui illuc præcesserãt subsequerẽtur, uerum præ pigritia defecisse, neq; potuisse assequi, sed è medio itinere redijsse. Hi igitur inter eos qui aderãt erant maximè memorabiles. Enimuero Achillem, & post illum Theseũ in primis colunt. Quod uero ad coitum & Venerem pertinet, commiscentur fœminis simul & maribus palàm, & spectantibus omnibus, idq; haud quaquam turpe arbitrantur. Solus uero Socrates deierabat. se innocenter cũ iuuenibus uersari, & quidem cum omnes illum peierare scirent. Siquidẽ Hyacinthus & Narcissus fatebantur, ille autem negabat. Fœminæ sunt omnibus communes, neque quisquam uicino inuidet, sed sunt certè in hac re maximè Platonici. Pueri quoq; uolentibus se exhibent, nihil reluctantes. Vix autem duos, aut tres totos dies ueneram, cum accederem Homerum poëtam: nam utriq; ocium erat. & cũ alia multa, tum illud rogabam, cuias esset, dicens, illud maxmè apud nos ad hunc usq; diem esse in controuersia. At ille se nescire respondit. Nam quidam Chium, alij Smyrneum, alij Colophonium eum arbitrantur, ipse uero se Babylonium esse aiebat: siquidem à ciuibus suis non Homerum, sed Tigranem uocatum

cum fuiſſe, poſtea uero cum apud Græcos obſidis officio functus eſſet, priſtinã appellationem mutaſſe. Rogabam præterea, num & ĩ uerſus, qui uulgo reĩciuntur, ab ſe conſcripti eſſent, nec ne. Ille autem omnes ſuos eſſe aſſeuerabat. Ibi ego Zenodoti & Ariſtarchi grãmatici frigidas ratiocinationes non potui non damnare. Vbi autem hæc abundè diſſeruit, iterum rogabam, quam obrem ab ira poëmatis ſui initium ſumpſerit. Sic enim, inquit, mihi in mentem uenit, nihil ſtudio agenti. Tum & illud ſcire cupiebam, an, quod multi uolunt, Odyſſeam Iliade priorem ſcripſiſſet. Ille uero negabat. Nam quod cęcus nõ eſſet, quod & de eo affirmant, mox cognoui. Videbam enim, quare nõ erat opus illum per contari. Quin idem aliàs ſæpe agebam, ubi illi uacare uiderem. Cum autem illum adirem, rogaremq́, ipſe contrà promptè ad omnia reſpondebat, maximè uero poſt cauſſam quam uicit. Nam illũ calumnię Therſites accuſauerat, quòd ſe in poëſi conuiciis agitaſſet. Vicit autem Homerus, cauſſam agente Vlyſſe. Aduenit & circa illa tempora Pythagoras Samius ſepties mutatus, qui in tot animalibus uixit, & animę errores conſummauit. Erat autem eius dextra pars aurea. & uiſum eſt, ut communi cum illis republica uteretur. Dubitabatur autem adhuc, utrum Pythagoræ, aut Euphorbi nomine appellandus eſſet. Empedocles uero, nam & ipſe uenit ſemielixus, & toto corpore excoctus, non receptus eſt, quanquam id multis precibus poſtularet. Procedente autem tempore inſtabat certamen, quod apud illos Thanatuſia appellantur. Præfuit Achilles iam quintum, Theſeus uero ſeptimum. Porrò quid in totum actum ſit, longũ eſſet commemorare: uerum ſummam, ac capita rerum perſtringam. Lucta quidem uicit Carus, qui ab Hercule ſtabat, & pro corona cum Vlyſſe decertabat. Pugilum æqualis fuit pugna, Arĩj Aegyptĩj, qui Corinthi ſepultus eſt, & Epĩj, qui ſibi mutuo congreſſi erant. Nam apud eos Pancratĩj nullum pręmiũ proponitur. Porrò quis curſu uicerit, non ſatis memini. Expoëtis, ut uerè dicã, quanquam longè excelleret Homerus, uicit tamen Heſiodus. Prędia autẽ omnibus erat corona ex pauonum pennis contexta. At iam abſoluto certamine nunciatum eſt, eos qui in impiorum loco plecterentur, ruptis uinculis, & ſuperata cuſtodia, in Inſulam irrumpere. Eorum duces eſſe Phalarídem Agrigentinũ, & Buſyridem Aegyptium, Diomedem Thracẽ, & Scironem, & Pityocampten. Vt uero hæc animaduertit Rhadamanthus, ſtatuit heroës in aciẽ ſuper littus. Ducebat autem exercitum Theſeus & Achilles, & Aiax Telamonius iam iam ad ſe reuerſus. Commixti ergo inter ſe pugnabant, uicerunt́q; heroës, Achille uel in primis rem ſtrennuè gerente. Fortiter ſe geſſit & Socrates in dextro cornu conſtitutus, multoq́ fortius, quàm quum adhuc apud Delium pugnaret. Nam ingruentibus hoſtibus haud quaquam fugit, ſed uultu intrepido cõſtitit. quamobrem prædio donatus eſt, nimirum luculento & amplo horto, in quem conuocatis alĳs diſſerebat: quem locum Necracademiam appellauit. Comprehenſos igitur & colligatos eos, qui uicti fuerant, remiſerunt multo grauius puniendos. Eam autem pugnam ſcripſit & Homerus, & mihi abeunti libellos dedit ad noſtros homines deferendos. Verum hos unà cum reliquis poſtea amiſi. Erat poëmatis initium ferè in hunc modum: Nunc mihi Muſa refer pugnam heroum extinctorum. Cum igitur fabas coxiſſent, quemadmodum illis mos eſt, ubi bello rem præclarè geſſerint, Epinicia celebrarunt, & feſtum ſolenne egerunt. Solus Pythagoras à conuiuio illo abſtinuit, & ieiunus procul deſidebat, abominatus fabarum eſum. Iam uero menſibus ſex exactis, ſeptimoq́ ad medium deducto, res nouæ ac inſperatæ exortæ ſunt. Nam Cinyrus Scinthari filius, iam grandis & formoſus, Helenam multo iã tempore deperibat. Ipſa autẽ cõtrà manifeſtè adoleſcentẽ ad inſaniã uſq; redamabat. Siquidẽ in cõuiuio ſub inde alter alteri annuebat & prębibebat, ſolicq; ex cæteris ſurgẽtes in ſylua deerrabant. Tandẽ prę amore & impatiẽtia conſiliũ cepit Cinyrus rapiẽdi Helenã.

Thanatuſia.

Necracademia.

Illa

Illa uero hoc probabat, ut crederent, ac in uicinam quampiam ex insulis proficiscerentur: nimirum in Phello, aut Thyroëssam. Addiderunt & huic cõsilio cõiuratos è meis comitibus tres audacissimos. Nam hæc patri non indicauerat. Sciebat enim quòd ab illo acriter increpararetur. Itaq; cum ipsis oportunum uisum esset facinus perpetrarunt. Vbi enim nox aduenit, nam tum fortè non intereram, sed in conuiuio distertebam, illi clàm alijs correpta Helena, maturè se proripuerunt. Menelaus autem, cum circa medium noctis excitatus, thorum uacuum sensisset, protinus clamore sublato, & fratre secum accepto, ad regiam Rhadamanthi profectus est. Porrò illucescente die aiebant exploratores nauẽ procul distantem apparere. Itaq; Rhadamanthus, cum quinquaginta heroës in nauem Asphodelinam, & ex integro & solido ligno constructã, collocasset, iussit eos persequerentur. At illi cum magna alacritate remis incumberent, tandẽ circa meridiem eos deprehendunt, cum iam in lacteum Oceanũ subirent, haud procul à Tyroëssa insula. tantum enim aberant ut elaberentur. Cum igitur nauem rosea catena reuinxissent, reuersi sunt. Helena itaq; flebat & erubescebat, operiebaturq;. Verum Rhadamanthus habita prius cum Cinaro diligenti quæstione, num & alij quippiam conscij fuissent, postquam ullũ fuisse negauit, uinctum hominem ex pudendis, & malua prius benè cæsum, in impiorum locum amandauit. Decreuerunt & nos ante præscriptum tempus ex Insula ablegare, data unius proximæ diei mora. Ibi ego grauiter ferre, & lachrymari, utpote qui eiusmodi felicitate relicta, rursus erraturus essem. At illi contra cõsolabantur me, quòd futurum dicerent, ut propediem ad se essem rediturus. Iamq; mihi in futurum sedem & locum optimis quibusq; uicinum ostendebant. Ego uero accedens Rhadamanthum obnixè orabam, ut quæ mihi futura essent prædiceret, & de nauigatione certiorem redderet. Is autem me quidem in patriam rediturum respondit, uerum multis prius erroribus & periculis exantlatis. Tempus autem quo essem rediturus addere noluit, sed ostensis uicinis Insulis, apparebant autem numero quinq;, & alia sexta longius, hæ, inquit, adiacentes sunt impiorum, in quibus uides ignis plurimum accensum. Sexta autem illa somniorum est ciuitas. Post hanc & Calypsus est Insula, uerum nondum tibi adhuc apparet. Vbi uero has præternauigantes, tum deuenies in magnam illam continentem, quæ è regione est ei quæ à nobis incolitur. Illic multa passus, multasq; gentes prætergressus, & inter Barbaros incultosq; homines peregrinatus, tandem in alteram terram deuenies. Hæc ubi dixisset, euulsam è terra maluæ radicem mihi porrexit, iubens ut hanc adorarem, cũ in maximis periculis uersarer. Admonuit autem, si unquam in hanc terram incolumis redirem, ignem gladio ne foderem, néue lupinis uescerer, néue puero supra decem octo annos nato congrederer, quorum si memor essem, bene sperarem de reditu ad Insulam. Ibi demum quæ ad nauigationem pertinent paraui, cumq; oportunũ esset cum illis cibum cepi. die deinde proxima accedens Homerum, orabam, ut mihi duorũ uersuum epigramma conderet. Quod ubi fecit, columna beryllí lapidis erecta iuxta portum inscripsi. Erat autem epigramma huiusmodi:

Lucianus charus diuis hæc cuncta beatis
Vidit, & hinc iterum patrias remeauit ad oras.

Manens autem & diem illam, sequenti proficiscebar, deducentibus heroibus. Hic & Vlysses accedens nesciente Penelope, mihi literas dat in Insulã Ogygiam ad Calypso ferendas. Misit & mecum Rhadamanthus portitorem Nauplium, ut si ad Insulas appelleremus, nemo nobis manum iniiceret, uelut ijs, qui ad mercatum quempiam alium nauigarent. Vbi uero progressi odoratum aërem præteriissemus, continuò nos teterrimus, nescio quis odor, excepit, uelut bituminis, & sulphuris, picisue, cum simul ardent. Nidor autem erat grauis, intolerabilisq;, uelut ab exustis hominibus. Erat & aër obscurus & caliginosus, à quo

distil-

distillabat ros quidam piceus. Quin & uerberũ strepitus exaudiebatur, & multorum hominum eiulatus. Ad alias igitur non applicuimus. Illa uero quã ascendimus talis erat. Tota in girum præceps est, & exusta, cautibus & saxis aspera. Arbor autem aut aqua ne inerat quidem. Irrepsimus tamen per præcipitia, & per spinosam, & aculeis plenam semitam euasimus, transiuimusq; regionis tetram fœditatem. Procedentes autem ad carceres, & supplicij locum. Primum quidem loci naturam admirati sumus. Siquidem uniuersum solũ gladijs & mucronibus efflorebat, circum quod fluuij duo decurrebant, unus cœno, alter uero sanguine, & item alius intus igne, & quidem ingens & immensus: fluebat autem uelut aqua, & instar maris agitabatur. Habebat etiamnum & pisces permultos, quorum aliquot turribus erant similes, nonnulli uero minusculi carbonibus igniti, quos Lychniscos uocabant. Aditus autem unus erat, & perquã angustus. Ianitor adstabat Timon Athenienſis. Ingressi tamen duce Nauplio, uidebamus eos qui supplicio afficiebãtur, inter quos reges & priuati erant plurimi, quorum etiam nonnullos agnouimus. Vidimus & Cinyrum fumo enecari, & à pudendis pendere. Addebant & ductores singulorum uitas, & causas ob quas supplicio afficerentur. Maxima uero omnium pœna eos imminebat, qui in uita quippiam ementiti essent, neq; ueritatem literis mandassent. Inter quos erat Ctesias ille Cnidius, & Herodotus, & alij non pauci. Hos ergo cũ uiderem, bono ánimo esse cœpi. nam nullius mendacij mihi conscius eram. Itaque ad nauem maturè reuersus, neq; enim tale spectaculum ferre amplius potebam, salutato Nauplio discessi. Neq; ita multum post apparebat non procul somniorum insula, obscura illa & uix uisu perspicua. Habebat autem & ipsa somnijs aliquid simile. cedebat enim accedentibus nobis & subterfugiebat, ac longius se subducebat. Cum ergo tandem eam cõprehendissemus, & in portũ qui somnus dicitur, delati essemus, prope eburneas portas, ubi ædes est Gallinaceo sacra, sub obscuram uesperã descendimus, cumq; in portã progressi fuissemus, somnia multa, uariaq; uidebamus. Verum de ipsa ciuitate libet ante omnia commemorare, quoniam de ea nemo adhuc conscripsit, solus autem Homerus eius meminit. non ita accuratè exacteq; descripsit. Circa hanc undique circumiacet sylua. Arbores autem sunt papauera procera, & mandragoræ, in quibus magna uis uespertilionum sedet. Sola enim hæc auis in ea insula nascitur. Flumen autem iuxta præterlabitur, quod ab illis Nyctiporus appellatur. Sunt & fontes duo iuxta portas, quibus & nomen est, uni quidem Negretus, alteri uero Pannichia. Ipsa autem ciuitatis mœnia alta sunt, uariaq;, iridis colore simillima. Enimuero portæ sunt, non duæ, ut uoluit Homerus, sed quatuor. Nam duæ Mollitiei campum respiciunt, hęc quidem ferrea, illa uero testa constructa, per quas horrenda, & sæua, immitiaq; somnia emitti aiebant. Duæ uero alteræ ad portum & mare, ex quibus quædam corneæ erant, quædam, per quas transiuimus, eburneæ. Ingressis autem ciuitatem ad dextram est templum Noctis. Nam illam ex deis in primis colunt, & Gallinaceũ. cui iuxta portũ sacellũ dedicatum est. Ad sinistram uero Somni regia. Is enim apud eos regnat, duobus à se satrapis & prefectis constitutis, Taraxione Matæogenis, & Pludocle Phantasionis filio. In medio autem foro fons est quem Careotin appellant, delubra duo adiacent, Impostura uidelicet & Veritatis. Vbi & illorum est adytum & oraculum, cui præfectus erat Antipho ille somniorum histrio, hunc apud Somnum honorem sortitus. Somniorum autem neque natura, neque forma eadem est. Nam quidam procera erant & formosa, suauiaq;, quidam uero breuia & deformia. Nonnulla etiam aurea, ut uidebantur, sordida item & abiecta nonnulla. Erant & inter illa alata aliquot, & monstrosa, alia uelut in pompam instructa, nimirum in Reges, aut Deos, aut aliquid eiusmodi. Quin & ex illis non pauca agnouimus, utpote ea, quæ olim apud nos uideramus.

Quæ-

Quædam etiam nos accedebant, salutabantq́, uelut familiaria iam & domestica, qui cum nos excepissent, ac sopiuissent, splendidè planè, ac eleganter tractauerũt, apparato magnifico alio diuersorio, pollicita reges aut satrapas ex nobis se factura. Nonnulla & in suam quemq́ patriam abduxere, & domesticos ostendere, rursusq́ eadem die reduxere. Diebus ergo triginta, & totidem noctibus dormientes, commessantesq́ apud ea mansimus. Hinc tonitru cum ingenti fragore repente æditò excitati ac cõsternati, saturi discessimus. Inde post tertiam diem in Ogygiam delati descendimus. Hic ego primum resignatis literis, quæ scripta erant legebam. Erant autem fere huiusmodi:

VLYSSES CALIPSONI S.

NOlim te ignorare, quod ubi primum abs te discessissem, rate instaurata, postq́ naufragium feci ssem, & uix à Leucothea in Phæacum regionem seruatus fuissem, à quibus domum remissus fui, me multos uxoris procos deprehendisse, qui rebus nostris abuterentur ad uoluptates suas, quos cum omnes cõfecissem, tandem ipse à Telogono, quem ex Circe susceperam, è medio sublatus sum. Nunc autem in beatorum sum insula, uehementer dolens ob relictam, qua apud te usus sum, consuetudinem & oblatam abs te mihi immortalitatem. Quod si per occasionem licebit, hinc arrepta fuga, ad te ueniam. Et hęc quidem quæ per literas significabantur. de nobis præterea, ut hospitio excip eremur. Ego autem procedens parumper à mari, inueni antrum tale quale Homerus descripsit, ipsamq́ lanificio dantem operam. Postq́ uero literas accepit, admisitq́, primum quidem abunde fleuit, tum nos ad hospitium inuitauit, splẽdideq́ excepit, interim de Vlysse multa scisc itata, & Penelope cuiusmodi forma esset. Num ita casta esset, quemadmodum de ea Vlysses iactauerat. Nos autem ea, quibus potissimum eam delectari cõiiciebamus, respondimus. Digressi igitur ad nauem prope littus obdormiuimus. Mane autem soluimus uehementius uento insurgente. Tandem post biduitempestatem, die tertia, incidimus in Colocynthopiratas. Homines autem immanes sunt hi, ferioq́, qui ex uicinis insulis nauigantes infestant. At uero naues magnas habent cucurbitinas, sex cubitorum longitudine. Nam ubi exaruerint, excauata una, & medulla illius egesta nauigant. siquidem malis harundineis utuntur, & pro uelo cucurbitæ folio. Impetu ergo in nos facto, duabus instructis classibus oppugnabant, & è nostris complures sauciabant, uice lapidum cucurbitarum grana iaculati. ut plurimum enim comminus depugnabant. Circa meridiem uero à tergo Colocynthopiratas uidemus adnauigare Caryonautas, erant autem inter se hostes ut postea declauerunt. Nam ut eos adesse senserunt, nobis neglectis in eos conuersi, nauibus conflictabantur. At nos interea sublato uelo, illisq́ pugnantibus inter se relictis, cepimus fugam. Manifesto autem uidebantur superiores futuri Caryonautæ, utpote qui numerosiores essent. Nam illis classes erant quinque, pugnabantq́ nauibus aliquanto fortioribus. Siquidem naues habebant corticeas, è putamine nucum per medium secto excatauóque. Magnitudo autem putaminis cuiusq́ in longum decem & octo cubitos protendebatur. Vbi uero ab ijs subducti fuimus, eos qui saucij fuerant, curauimus, & postea in armis ferè stetimus, semper insidias quaspiam subueriti, neq́ id quidem immeritò. Nondum enim occiderat sol, cum ab Insula quadam deserta circiter uiginti uiri, delphinibus prægrandibus insidentes nobis adequitabant. Erant autem hi prædones, quos firmos ac stabiles ferebant Delphines, perinde ac equi subsultantes, & hinnientes. Cum autem iam propè adstarent, hinc atq́ hinc diuisi, nos aridis sepijs, & cancrorum oculis feriebant. Verum cum nos sagittaremus & iacularemur, non potuerunt subsistere, sed magna parte eorum sauc ia, ad Insulam confugerunt. Circa mediam uero noctem cum tranquillum esset mare, non aduertentes in Alcyonis nidum miræ magnitudinis incidimus. Erat enim

eius

eius circuitus ſtadiorum ſexaginta. Inſidebat autem illi Alcyon, fouebatq; oua nido haud multò maior, quæ cum auolaret, parum abfuit quin alarũ uento nauem ſubmergeret. fuga enim ſe proripuit, ędita triſti quadam & lamentabili uoce. Nos igitur iam die apparente uidemus nidum ingenti naui ſimilem ex arboribus congeſtum. Inerant autem & oua, quorum unumquodq; Chio dolio erat capacius. Atqui & pulli iam intus conſpiciebantur, & crocitabant. Cum igitur unum ex ouis ſecuribus præcidiſſemus, pullum implumem uiginti uulturibus ampliorem eduximus. Vbi uero propè ducentis ſtadijs à nido digreſſi fuimus, mira & inuſitata prodigia nobis obuenere. Nam quiin prora erat, cheniſcus ſubitò alas emiſit, & exclamauit. Porrò gubernator Scintharus cum iam caluus eſſet, capillos produxit, & quod eſt omnium inuſitatiſſimum, ipſe malus nauis germinauit, & ramos propagauit, atq; in uertice fructũ ędidit. Erant aũt eius fructus fici, & uuæ permagnæ, necdũ ſatis maturæ. Hæc poſteaq; uidimus, non iniuria turbati ſumus, deos precati, ut portentoſam uiſionem auerterent. Nondum aũt quingentis ſtadijs proceſſeramus, cum uideremus ſyluam magnã & frondoſam pinis & cupreſſis. Nos aũt arbitrabamur continentem eſſe, uerũ erat gurges, cui fundus non erat, arboribus quæ radices non haberent totus cõſitus. Ipſæ tamen arbores immobiles ſtabant ac erectæ, ac ſi ſupernatarent. Cũ ergo acceſſiſſemus propius, & totam rem animaduertiſſemus, dubitabamus, quid nam fieri conueniret. Nam per arbores nauigare haud facile erat, quòd denſæ ac contiguæ eſſent, neq; reuerti facilè uidebatur. Itaq; aſcendens in altiſſimam arborem, contemplabar quomodo ſe haberent quæ ſequerentur, atq; ſyluam uideo ſupra quinquaginta ſtadia, aut paulò pauciora porrectam, aliumq; uidi Oceanum ſuccedere. Tum ibi uiſum eſt nobis nauem in arborũ frondes, erant enim denſæ, & ſi fieri poſſet, in aliud mare transferre. quod & fecimus. Nam nauem magno fune colligauimus, ac in arbores conſcendimus, eamq; ægrè in altum eduximus. quam cum ſuper ramis demiſiſſemus, explicatis uelis ue lut in mari uento impellente nauigabamus. Hic & mihi Antimachi poëtæ uerſus in mentem uenit. Nam & quodam loco ille ait:

Iis qui ſyluoſum tentant per cœrula curſum. *Antimachus.*

Superata tamen aliquando ſylua ad aquã deuenimus, ubi demiſſa naui per puram & lympidam aquam nauigabamus, donec ad hiatum quendam magnum qui aqua hinc atq; hinc diuiſa contigerat, peruenimus, quemadmodum in terra à terræmotu nonnunquam uoragines fieri uidemus. Nauis autem mox detractis uelis facilè conſtitit, quanquam parum abfuit quin in præceps delaberetur. At nos proſpicientes uidemus uoraginem perquàm horrendam & incredibilem, ad mille ferè ſtadia patere. Nam aqua uelut utrinq; diuiſa ſtabat. Circũſpicientes autem ad dextram uidemus procul pontem extructum, aqua duo maria iungente, quantum ad ſuperficiem attinet, & ex alio mare in aliud defluente. Incumbentes igitur remis ad illud delati ſumus, ac multo labore præter ſpẽ tranſiecimus. Hinc nos ſuſcepit mare placidum ac mite, Inſulaq; non magna, ad quam facilis erat acceſſus. Hanc autem incolebant Bucephali homines feri ac agreſtes, cornutiq;, cuiuſmodi apud nos Minotaurum fabulantur fuiſſe. Deſcendentes igitur ibamus aquatum, & ſi uſquam fieri poſſet, commeatum comparaturi. iam enim nobis defecerat. Et aquas quidem illic non procul inuenimus, & præterea nihil apparebat, niſi fortaſſe quòd mugitus creber non longè exaudiebatur. Arbitrati igitur boum eſſe gregem, paululũ procedentes in homines incidimus. At illi ubi nos uiderunt, mox inſectati ſunt, & tres è comitũ numero ceperunt, reliqui uero ad mare confugimus. Hinc nos unà omnes armis inſtructi, neq; enim ſocios inultos negligere conſiliũ erat, irruimus in Bucephalos, qui iam interfectorum carnes inter ſe diuidebant. Terrefactos igitur ad unũ perſequuti ſumus, & circiter quinquaginta interfecimus, captis ex illis

duobus uiuis, ac iterum reuersi sumus, captiuos nobiscum trahentes. Porrò cõ meatus nihil offendimus. Quare nonnulli suadebant, ut captiui iugularentur. At mihi non probabatur, uerum uinctos seruaui, donec legati à Bucephalis repeterent, redimerentq; captiuos. Intelligebamus autem eos ex nutibus, & tristi quodam mugitu, quem ædebant, uelut supplicantes. Erat autem redemptionis precium, multi casei, & sicci pisces, & cepe cum ceruis quatuor, quorũ unicuiq; tres duntaxat essent pedes, duos quidem in parte posteriore: nam qui in anteriore erant in unum concreuerant. His conditionibus redditis captiuis, unum tãtum diem commorati, recessimus. Iam inde nobis pisces apparebant, & aues prę teruolabant, & eiusmodi alia, quæ terræ uicinæ signa solent esse, occurrebant. Neq; uero multum post homines uidimus, qui nouo & insolito more arte nautica uterentur. Ipsi enim simul & nautæ & naues erat. Libet autem nauigationis modum indicare: Resupinati super aquam iacebant, erectis in altum pudendis: nam illa grandia ferunt, ex illis linteum extendebant, & manibus pedem tenebant, ac incidẽte uento nauigabant. Post hos & alij suberibus insidentes, iunctis duobus delphinis remigabant equitabantq;, alij præcedentes subera trahebant. Hi nulla nos iniuria affecere, neq; fugerũt, sed intrepidè et pacatè uehebãtur, nauis nostræ figurã admirati, & undiq; circumspectãtes. Sub uesperam aũt appulimus ad Insulam non admodum magnam, quæ, ut arbitrabamur, à mulieribus græca lingua loquentibus habitabatur. Nam nos acceperunt, & excepere-runt, salutaruntq;, meretriciè admodum comptæ, ornatæq;, ac formosæ omnes & iuuenculæ, talares tunicas secum trahentes. Insulę quidem nomen erat Cabalusa, ciuitatis uero Hydamardia. Susceperunt itaq; nos mulieres, & secũ quẽq; singulæ abduxerunt, ac hospitem fecerunt. Ego uero cunctabundus substiti, nihil enim fausti ominabar: circumspiciens diligẽtius, uideo multorum hominum ossa, & caluas passim iacere. Vt autem clamorem susciarem, & socios conuocarem, ac ad arma prosilirem, non placuit: uerum accepta in manus malua enixè orabam eam, ut ex præsentibus malis euaderem. ac paulò post cum ministraret hospita, uidi non mulieris crura, sed ungulas asini. Ibi mox & eam educto gladio corripio, & uinctam de omnibus interrogo. Illa autem, & si inuita, fassa est tamen se mulieres esse marinas, quæ Onoscelæ appellantur, uesciq; peregrinis hospitibus. Vbi enim, inquit, eos iam temulentos reddidimus, illis concumbentes dormientes inuadimus. Hęc postquam audissem ego, illam quidem uinctam reliqui, uerum supra tectum ascendi ipse, & uociferabar, comitesq; conuocabam. Quibi conuenissent illis totam rem indicabam, & ossa ostendebam, atq; intrò ad uinctam ducebam. At illa protinus in aquam uersa est, & euanuit. Ego uero experiri uolens gladiũ in aquam cõdidi, illaq; mox sanguis effecta est. Ocyus igitur nauem repetentes abnauigauimus. Hinc postquam illuxit dies cõspecta terra, coniecimus esse eã, quæ nostro orbi opposita est. Procidentes itaq; atq; precati, quid esset futurum dispiciebamus. Quibusdam aũt placebat ascendere duntaxat, & rursum redire: alijs uero illic relicta naui, ad terrę meditulliũ proficiscí exploratum incolas. Interea cum hæc cogitaremus, oborta uehemens tempestas, nauem littori impactam comminuit. Nos uero ægrè enatauimus, armis, & quod quisque poterat, secum correptis. Hæc autem & huiusmodi fuere, quæ mihi, donec ad alteram terram uenirem, contigere: nimirum quæ in mari, & inter nauigandum, in Insulis, & in aëre, & quæ postea in ceto, & cum ab illo exissemus, quæ apud heroës & Somnia. Postremo quæ apud Bucephalos & Onoscelas, cætera autem, quæ in terra acciderunt, sequentibus libris enarrabo.

Tyran-

TYRANNICIDA.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Quod ad Argumentum Declamationis attinet, infrà ab ipso autore ponitur. Cæterũ genus orationis Iudiciale est. Status Qualitatis. De eo enim potißimũ quæritur: Dignus ne sit præmio Tyrannicidæ, qui filium tyrannũ occidit, an non. Incidit tamen legalis quoq;. Nam & de ea, qui tyrannicida uocandus sit, & de legis sententia disputatur. Exordiũ attentione & docilitate cõparanda fermè cõsumitur, dum & summã petitionis, & rei magnitudinem pariter ac nouitatẽ exponit. Nisi quòd interim & beneuolentiam sibi ex merito facti, & aduersario ex suspicione inuidiã parat. Narratione, grauitatem atq; sæuiciã tyrannidis primum persequitur, eiusq; omnẽ caussam in filiũ tyranni transfert, ut uideatur uidelicet certo consilio filiũ ante patrem aggressus esse, deinde & modũ peractæ cædis & consilium suum exponit. Hinc Propositio siue petitio sequitur. Post quam confirmatio, in qua principio petitionẽ suam cõmendat amplificatione euentus & bonorũ, quæ ex hoc facto secuta sint, cum aduersarij obiectione cõparata. Deinde uerbis legis opponit diffinitionem tyrannicidæ, à genere cõprobatam, puta quòd non solũ is, qui sua manu & gladio tyrannũ occidit, hoc nomine dicendus sit, sed etiã qui per alium, & quocunq; modo illũ tollit. Postea etiam à fine legis argumentatur contra scriptum. Vltimo locũ, quem Rhetores à summo ad imũ uocant, siue etiam cõmunem, tractat: in quo consiliũ siue uoluntas, conatus, actio, eáq; per cõparationem, aut affectionem amplificata, postremo & euentus considerantur. Peroratio autem locis patheticis constat, nam ipse quidem pro se affectus mouet à modo & instrumento actionis, à tyranni autem persona, hypotyposi quadã, seu descriptione dictorum ac factorum illius. Ad finem Propositionem repetit, & sui beneficij ueluti memoriã quandam in auribus auditorum relinquit.

QVOD duos eodem die tyrannos occiderim Iudices, alterũ quidem ætate iam affecta, alterũ æuo florentẽ, & ad scelerũ successionem capessendã paratum, unicum tamẽ pro ambobus præmiũ petitum uenio, qui quidem unus omniũ quotquot unquam tyrannicidę fuerũt, unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, neciq; dederim, filiũ uidelicet ense, patrẽ indulgenti charitate, qua filium adamabat. Itaq; tyrannus pro his quæ cõmisit, abunde magnas pœnas nobis dependit: quippe qui & uiuus aspexerit, filium prius morte sublatum, & quod est omnium maximè nouum, compulsus sit denique ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, cæterum occisus alteram ad cædem operam mihi suam cõmodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdẽ post mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaq; sum is qui tyrannidem sustuli, pariterq; mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cædis ordinem commutarim, ac morem modumq; nouarim conficiendi sceleratos: nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens, porrò senem soli gladio reseruans. His igitur de causis & amplius quiddam à uobis me consequuturum arbitrabar, præmiaq; laturum, quæ numero æquarent eos qui essent interempti: utpote qui non præsentibus modo malis uos leuarim, uerum etiam futurorum formidine, quicq; stabilem pepererim libertatẽ, nullo relicto qui scelerum capessat successionem. Verum interim tantis rebus strenuè peractis, in discrimen adducor, ne præmio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus non feram mercedem, quam leges à me seruatæ præstituunt. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reipub. studio (quemadmodum ait) hoc facere, sed quod extinctos esse illos grauiter ferat, atque eum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur Iudices, mihi paulisper attendite, dum tyrannidis mala, tametsi ipsi optimè nostis, commemoro. Siquidem hoc pacto futurum est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capiatis uoluptatis, reputantes nimirum quibus sitis leuati

Exordiũ, quo dociles & attentos facit.

Beneuolẽtiã captat à sua persona.

Aduersario inuidiam concitat.

malis. Neq; enim quemadmodum alijs quibuſdam ſæpenumero accidit, itidem & nos ſimplicem tyrannidem atq; unicam ſeruitutem ſuſtinebamus, nec unius domini uiolentiam tolerabamus: uerum ſoli omnium quos ſimilis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias diſtrahebamur infelices. Porro ſenex multò erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad ſupplicia ſegnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui iam ætas uehementiam impetus cohiberet uoluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad ſuſcipienda maleficia filij inſtinctu nolens impelli ferebatur, ipſe alioqui non admodum tyrannicus, niſi quòd illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium ſupra q̃ credi queat, erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi eſſet omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iuſſerat: ſupplicio afficiebat quoſcunq; præceperat, ac prorſus in omnibus illi obſequundabat. In ſumma, filius in patrem tyrannum quendã agebat, pater filij cupiditatum ſatelles erat. Tametſi huic propter ætatem honorem cedebat adoleſcens, ſoloq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipſe. Et quanquam tutamentũ præſidiumq; principatui ab illo mutuaretur, ſcelerum tamen emolumentis ſolus fruebatur. Ille erat qui ſatellites continebat, qui cuſtodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes è medio tollebat, qui inſidias formidabat, ille qui caſtrabat ephebos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum ſi quæ cædes, ſi qua exilia, ſi quæ pecuniarum expilationes, delationes, contumeliæ, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porrò ſenex illi obſequebatur, comitemq; ſcelerum ſeſe præbebat, ac comprobabat duntaxat filij ſui flagitia. Itaque quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quòd quum animi cupiditatibus ex imperio poteſtas accedit, nullum flagitijs modum imponunt: tum illud in primis diſcruciabat, quòd proſpiceremus diuturnam, uel æternam potius ſeruitutem eam futuram, & per ſucceſſionem alij poſt alium domino tradendam Rempub. populumq; homini ſceleſto hæreditatis inſtar obuenturum. Nam id alijs ſpem non exiguam facit, quod apud ſeſe reputant, quòd inter ſeſe dicunt: at mox coercebitur, at mox demorietur, paulo poſt liberi ſumus futuri. Verum de his nihil eiuſmodi ſperabatur, quin potius iam intuebamur paratum tyrannidis hæredem. Vnde factum eſt, ut ne aggredi quidem quiſquam fortium ciuium, & qui eadem quæ ego, animo ſtatuiſſet, auderet. Sed deſperabatur ab uniuerſis libertas, atque inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum eſſet cum tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil iſta deterruerunt, neque perpenſa negocij difficultate refugi, neque ad ſuſcipiendum diſcrimen trepidaui: uerum ſolus, ſolus inquam, aduerſus adeo ualidam uariamq; tyrannidem: uel non ſolus potius, ſed gladio comite conſcendi: quippe qui mihi ſit auxilia tus, mecumq; ex parte tyrannum interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obuerſabatur: at è diuerſo perpendenti, quòd publicam libertatem mea cæde redempturus eſſem. Ergo ubi in primam irruiſſem cuſtodiam, neque mediocri negocio ſatellites ſubmouiſſem: occidens interim, in quem incurriſſem, & quicquid obſiſteret a moliens, ad ipſum negocij caput ferebar, ad unicum tyrannidis robur, ad noſtrarum calamitatum fontem. atq; irrupto arcis propugnaculo, quum uiderem illum fortiter tuentem ſeſe, multisq; uulneribus reſiſtentem, tamen occidi. Et iam tum erat ſublata tyrannis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore liberi omnes, niſi quòd reliquus adhuc erat ſenex ſolus, inermis, nudatus cuſtodijs: iamq; amiſſo magno illo ſuo ſatellite deſertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipſe iudices, hæc animo reputabam. Cuncta mihi pulchrè habent, cuncta confecta ſunt, cuncta eò quò deſtinaram, perducta. At eum qui reliquus eſt, quo tandem modo pœnas dare conuenit? Me quidẽ meaq; dextera nequaquam eſt dignus, præſertim ſi poſt ſplendidum facinus iuuenile atque magnificum interimatur, priorem illam cædem dede-

Narratio, qua magnitudinẽ tyranni dixexaggerat & oĩm eius cauſſam in filiũ transfert.

Conſiliũ & modus cædis.

dedecoraturus. Cartifex aliquis quærendus est illo dignus, uerum post calamitatem, ne uel hanc ipsam lucrifaciat: uideat, discrucietur, appositum habeat ensem, huic reliqua mando. Hæc ubi mecum statuissem, ipse quidem illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannum occidit, summamq; meæ impositit fabulæ. Adsum igitur, popularem administrationem uobis adportans, cunctisq; bono iam ut animo sint edicēs, ac libertatem annūcians. Iam meis fruimini factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat nemo, quin & magistratus creare liberum est, & causſas agere, & ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaq; fortitudine, uidelicet ex una illa cæde, postquam pater iam uiuere non quibat. Aequum itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmium donetur, non quod lucri auidus, aut sordidus quispiam sim, nec is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim: uerum quòd præmio cupiam officia mea comprobari, neque repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmioq; indigni iudicentur. At hic contradicit, negatq; æquum facere me, qui decorari munere, præmiumq; ferre cupiam. Neq; enim tyrannicidam esse me, neq; quicquā à me pro legis sententia confectum esse, uerum facinori meo deesse quiddam, ad hoc ut præmium postulem. Percontor igitur illum, quid præterea requiris à me? nonne uoluit? nonne ascendit? nonne occidit? nonne libertatem peperit? num quis imperat? num quis iubet? num quis minitatur dominus? num quis nocētium manus effugit meas? haudquaquam dixeris, sed omnia plena pacis, omnes restitutæ leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines absq; periculo, publicamq; felicitatem solennibus ferijs celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis est qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquā præ me dignus honore sit, cedam præmiū, desistam à petendo munere. Quòd si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendens, interimens, excrucians, alterū ultus in altero, quid mea calūniaris officia? quur facis ut populus parum erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porrò lex tyrannicidę præmiū decernit. Verum dic mihi, nunquid interest utrum ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerū hoc solū spectauit legis conditor, libertatem, Democratiam, sceleratorū sublationē. Huic honorem decreuit, hoc præmio dignum iudicauit, quòd quidem inficiari nō potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille non poterat uiuere, nimirū ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaq; ne discepta de cædis modo, neq; illud expende quem admodū interierit, uerū an iam perierit, & an quod periit, id à me sit profectū. Quandoquidē & illud excussurus mihi uideris, atq; his aduersus benè de Repub. meritos calumnijs usurus, Si quis non gladio, uerum lapide, lignóue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porrò si fame tyrannū obsediſſem, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoq; requisiturus eras à me cędem, mea ipsius manu peractā? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factū à me satis uideatur: atq; id quū scelestum acerbius etiā atq; atrociore mortis genere trucidassem? Vnū hoc dum taxat specta, hoc require, hoc excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatum uestigiū? Quòd si purgata omnia, si pacata, profecto sycophanticū est, modum rei gestæ calumniantē præmio frustrari uelle, quòd ijs quæ uirtute confecta sunt, debeatur. Equidē & illud memini dissertum in legibus, nisi fortè propter diutinā seruitutem oblitus sum eorū quæ ab illis dicuntur. Causſam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occidat: aut si non ipse quidē occidit, neq; manu facinus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasionem. Exæquo & hunc quoque lex censet supplicio affici oportere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus ualere oportere audaciam quàm facinus; atq; postea superuacaneum est cædis ra-

Petitio.

Confutatio

Frequentatio

1. Argumētū à finitione tyrannicidæ.

Amplificatio à collatione effectus.

Finitionē probat à genere & causſa efficiente.

tionem uiamq; ſpectare. Deinde hunc qui ſic occiderit, tanquam homicidam pœnas oportere dare cenſebis, ac nequaquam abſoluendum eſſe. At me qui per omnia conſimili modo Remp. iuui, non cenſes ea capere oportere, quæ ijs debentur, qui beneficio iuuerunt. Neq; enim illud dicere poſſis, me quidē imprudentem feciſſe, ſed exitum quendam commodum fortuito fuiſſe conſequutum præter animi ſententiam. Nam quid præterea iam formidaſſem, eo qui ualidior erat interempto? Cur autem gladium in uulnere reliquiſſem, niſi planè quod erat euenturum, idipſum prædiuinaſſem? Niſi forſan illud dices, hunc qui extinctus eſt, tyrannum non eſſe, neq; hanc appellationem in illum competere: neque uos multum premij hoc nomine, ſi ille fuiſſet occiſus, decreturos fuiſſe. At qui iſtud dicere non queas: an tyranno interempto, ei qui cædis cauſſam miniſtrauit, præmium negabis? O curioſitatem, de illo laboras quo pacto interierit, quum interim libertate fruaris? Aut ab eo qui Democratiam reſtituit, neſcio quid ſuperuacaneum præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei geſtæ ſpectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia miſſa facit, neq; iam ultrà curioſius excutit. Quid enim, an ſi tyrannum exegerit quiſpiam, non is iam tyrannicidæ præmium cepiſſet? cepiſſet opinor, idq; iure optimo: ſiquidē & hic pro ſeruitute libertatem peperiſſet. At id quod à me patratum eſt, non exilium habet, non in poſterum inſtaurandæ tyrannidis metum: uerum abſolutā ſublationem, totiusq; generis internitionem, omneq; malum radicitus exciſum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem uſq; (ſi uidetur) rem totam perpendite, nū quid eorum quæ ad leges pertinent ſit prætermiſſum, & num quid in me deſideret ex his, quæ tyrannicidæ oportebat adeſſe. Principio mentem prius oportet ſuppetere fortem & amantem Reip. quæq; pro communibus cōmodis periculum adire non recuſet, quæq; priuato ſuo interitu multitudinis incolumitatem auſit redimere. Num hac parte quicquam mihi defuit? Num frangebar animo? Num quum præſcirem per quæ pericula mihi perrumpendum eſſet, per ignauiam refugi? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum commorare, atq; æſtima, an non uel uoluiſſe tātum iſta, ac ſtatuiſſe, præclarum facinus futurum fuiſſe uideatur. Ac putato me ſolius animi, uoluntatisq; argumento præmium poſtulare, tanquam qui beneficio iuuerit. Tum ſi uoluntati meæ facultas defuiſſet: uerum alius poſt me tyrannum occidiſſet, dic mihi: num abſurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Minimè. Si dicerem, dues, uolui, ſtatui, aggreſſus ſum: uoluntatis experimentum dedi, ſolus dignus ſum qui præmium feram. Quid tum reſponſurus fueras? Nunc porrò nō hoc dico, ſed inſuper aſcendi, periclitatus ſum, atq; innumerabilia priuſquam iuuenem occiderem, patraui. Neq; enim uſq; adeo facilem, factuq; proeliuem eſſe rē exiſtimetis, cuſtodias perrumpere, ſatellites opprimere, unumq; hominem tam multos amoliri. Quin iſthuc penè maximum eſt omnium quæ ſunt in tyrannicidio, totiusq; negocij caput. Nam ipſe iam tyrannus non magna res eſt, neq; expugnatu, neq; confectu difficilis: uerum ea quæ tuentur continentq; tyrannidem, quæ quidem ſi quis ſuperarit, is nimirum cuncta quæ deſtinauit, peregerit, & perpuſillum eſt, id quod ſupereſt. Sed ad tyrannos peruenire nunquam mihi contigiſſet, ni prius qui illum cingunt cuſtodes oppreſſiſſem, omneſq; ſatellites antè debellaſſem. Nihil adhuc addo: uerum in his rurſum immoror. Cuſtodiam oppreſſi, ſatellites ſuperaui, tyrannum incuſtoditum, inermem, nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, non tibi uideor honore dignus? an ad hunc cædem ipſam à me requires? Quin etiam ſi cędem quæris, ne ea quidem deſiderabitur. Num ſum incruentus: uerum cędem peregi, magnam ac ſtrenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atq; omnibus formidandi, per quem ille ab inſidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium ſatellitū inſtar erat. An non igitur, quæſo te, præmio dignus uideor, ſed tantis rebus geſtis hono-

re

A uoluntate.

II. Argumentū. A fine legis. à minore.

III. Locus à ſummo ad imum.

I. Voluntas & conſilium.

II. Conatus.

refraudabor? Quid enim si satellitem unum, atque adeo quid si Tyranni ministrum quempiam interemissem? Quid si seruum aliquem charum? an non hoc quoque magnum uisum fuisset, conscendisse, mediaq; in arce, medijs in armis, aliquem è tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit, considera. Filius erat tyranni, uel tyrannus potius crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirtor, ad contumelias uiolentior, quodq; est maximum, hæres ac successor omnium, quiq; in longum nostras calamitates posset prorogare. Vin' hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero tyrannum uiuere adhuc, fuga ereptum? Iam horum nomine præmium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An non & illum uerebamini? An non dominus, an non grauis, an non intolerandus erat? Porrò nunc negocij caput de nicq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quàm fieri potuit, pulcherrime confeci, tyrannumq; aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tantorum facinorum sibi conscio, sed posteaquam illum prius multo dolore excarnificassem, tum quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratum coram oculis ostendens: puta filium in ipso æui flore, tametsi sceleſtum quidē illum, attamē & ætate uigentem, & patri similē, sanguine taboq; oppletum. Hæc nimirum sunt parentū uulnera, ij gladij ueroq; tyrannicidarum, hæc mors digna crudelibus tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus congruit. Cæterum protinus interire, protinus excidere sibi, necq; huiusmodi ullum spectare spectaculum, profecto nihil habet tyranni eo supplicio dignum. Necq; enim ignorabam uir egregie, non ignorabam inquam, necq; quenquam alium latuit, quanta ille charitate filium sit prosequutus, adeo, ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddam, idq; meritò, quippe qui conspiceret illū unicū esse qui curaret seruaretq; tyrannidem, quiq; solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaq; si non ob charitatem, certè ob rerum desperationem sciebam illum protinus exiturum è uita: perpensurum enim, iam nihil esse quur uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirum effeci, ut hæc omnia illum agminatim circumsisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterum imminebant metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremum illum cōsilium adegi. Interijt itaq; uobis orbus, excruciatus, plorans, lachrymans. Luxit luctum, non illum quidem diuturnum, uerum qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimum, ipse sibi necē conseiuit, quod quidem mortis genus, præ cæteris miserrimum, multoq; atrocius, quàm si per aliū inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eum agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis eum ad illum misit? O ensis particeps, successorq; meorum egregiè factorum, post tanta pericula, post tantas cædes contemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantum nomine præmium à uobis postularem: si sic dicerem Iudices: Tyrannum quum mori uellet, quum id temporis inermē se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad consequendā libertatem auxilio fuit uniuersis, hunc quoq; laude, præmioq; dignum iudicassetis. Porrò domino tam popularis rei non gratiam retulissetis? Nónne inter eos qui de Republica benemeriti sunt, scripsissetis? Nónne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum Deos ueneraremini? Nunc mihi cōsiderate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannum, quæ dixisse, priusquam sibi mortem conscisceret. Quum iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus confoderetur, idque in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisque sint oculis obuiæ, uidelicet ut quàm maximè discruciaret eum,

III. *Amplificatio rei per cōparationem.*

IIII. *Euentus.*

Amplificatio à modo.

Peroratio amplificata effectibus.

Conformatio

Hypotyposis & pathopeia patris.

qui genuerat,quoq; primo statim cõspectu perturbaret,miserabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset,atq; inualidus:uerum domesticarum cladium spectatorem. Nam ego interim discesseram, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquẽs actori cadauer,scenam,gladium,reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant. At ille astans ubi filium conspexit, quem habebat unicum:semiuiuum,sanguinolentum,cæde conspersum,tum uulnera perpetua, plurima ac lætalia, hunc ad modũ exclamauit:O nate extincti sumus,interempti sumus,tanquam tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudum propter occisum te filium extinctus,nisi fortè me tanquã senem contemnit,ac lento supplicio me conficit:producitq; mihi mortẽ,redditq; mihi cædem lõgi orem.Atq; hæc locutus ensem quærebat.Nã ipse inermis erat,propterea quod per omnia filio fideret: uerũ ne is quidẽ deerat,ut qui iamdudũ fuerit à me paratus,atq; ad facinus futurũ relictus. Euulso igitur è cæde gladio,atq; è uulnere exempto,ait:Dudum me occidisti,nunc finẽ malis impone gladio. Ades patri lugenti solamen,senilemq; manum & infelicem adiuua,iugula. Tyrannum occide,luctu libera:utinam prior inte incidissem, utinam in cæde priorem occupassem locũ. Occidissem quidem,sed tanquã tyrannus duntaxat,sed qui crederem mihi superesse ultorem: nunc autem tanquam orbus occumbo,nũc tanquam cui desit etiam mactator.Atq; hæc ubi diceret, gladiũ adegit,tremens neque sat potens.Cupiebat quidem,uerum non suppetebant uires ad facinus exigendũ.Quot hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot tyrannicidia? Quot præmia? Postremo spectastis omnes iuuenem dudum prostratum,nec exiguum profecto,neq; mediocrium uirium opus,ac senem huic circumfusum atq; amborum sanguinem commixtum,libertatis illam & uictorialem uictimã meiq; gladij facinora.At gladius ipse in medio amborum:declarans quàm non indignum se domino præstitit:testansq; quòd mihi fidam nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratum,minus fuerat futurum. Nunc autem illustrius est ipsa nouitate.Atq; ego quidem sum is,qui tyrannidem sustuli. Cæterum actio in multos est distributa,quemadmodum in fabulis fieri consueuit. Ac primas quidem partes egi ipse.Secundas autem filius. Porrò tertias Tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inseruiuit.

Concludit repetitione petitionis,& commemoratione meriti sui.

DECLAMATIO D. ERASMI ROTERODAMI, NON ILLA QVIDEM VERSA, sed quæ superiori Declamationi Luciano uersæ respondeat.

ARGVMENTVM.

Eiusdẽ generis hæc cũ superiore,eiusdemq; status est,sed aduersaria. Vt enim illic contenditur præmium esse dandũ tanquam tyrannicidæ,ei qui filiũ tyranni interfecerat:ita hic negatur eũ satis fecisse legi,aut tyrannicidam esse,qui non ipsum tyrannũ, sed filiũ tyranni occidisset. Exordio beneuolentiam captat,à persona iudicũ,deinde calumniæ aduersarij, quam in suspitiõem adductus fuerat, quasi ipse quoq; tyrannidi faueret,quia illi præmiũ dandũ negabat,respondet per absolutionem primum, deinde & per insociationem ex locis cõiecturalibus,eleuata interim illius persona,atq; ipso uicissim in suspitionẽ,ex modo actionis uocato. Post exordiũ Propositio sequitur cũ attentione,& admonitione iudicis,quorsum in hac causa maximè spectare debeat,atq; inde ad confutationẽ uenitur. In qua primũ refelluntur ordine capita illa,quæ alter in argumẽto ab imo ad summum tractarat,puta Voluntas, Conatus et Effectus. Ac uoluntati quidem opponit uoluntatem legis,ut quæ nõ quid quisq; uoluerit,sed quid effecerit,spectet,neq; cogitatiõet, sed facta præmijs compenset. Conatum uero eleuat uarijs ac multis similibus & exemplis,ostẽdens in nullo pacto,aut cõtractu,aut certamine,aut alijs denicq; id genus rebus satis esse,conari aliquid et cœpisse,sed præstari

ſtari oportere. Effectum conditiones ſequi, non conatum. Et quòd alter etiã conatum in legibus ſpectari dixerat, id diſtinguit, oſtendens diuerſam eſſe rationem præmiorũ & pœnarum. In maleficijs interim et uoluntatẽ puniri, in beneficijs aũt nunquam præmium dari, niſi ei, qui quod lex proponit, re ipſa effecerit. Patremo & patriæ gratis inſeruire ac officiũ præſtare ciues debere & illum ſatis mercedis pro conatu ſuo retuliſſe, laudem & gloriam. Effectum aũt refellit, quia non ſimpliciter id effecerit, quod lex iubet, ſed fortuna ſeu numine ita ferente, cædem filij, mortem patris conſecutam eſſe. Non enim quia ipſius gladio tyrannus poſtea ſe ipſum confecerit, ob id ipſius hoc factũ eſſe, Deinde etiam incertum fuiſſe exitũ, & quid nam pater occiſo filio facturus fuerit, & hic conſiliũ quoq; petituris ſubuertit, primo ut incertũ & periculoſum, neq; certis rationibus firmatum, deinde etiã ut fictum, & poſt euentum reiſdemũ ſimulatum. Deniq; non idem eſſe occidere, id quod lex iubet, & mortis cauſſam qualemcũq; præbere. idq; iterũ multis ſimilibus probat. Atq; hoc loco diſputationẽ ſupra cœptã renouat, de eo quatenus uoluntas in legibus ſpectatur, & in quibus per ſe ſufficiat, nempe in maleficijs & nõ in beneficijs, et ob id neq; hic præmiũ illi deberi, ut qui ceperit, nõ abſoluerit beneficium. Confutatis igitur hoc pacto uoluntate, conatu & effectu, quarto loco id aggreditur, quod petitor in narratione potißimum amplificat, puta filium fuiſſe caput & cauſſam tyrannidis, eoq; ſublato, etiam tyrannidem ſublatam fuiſſe. Ac primo quidem filium oſtendit nõ fuiſſe tyrannũ, neq; tyrannidis caput, confutatis ſignis, & cæteris rationibus, quæ alter ad eam rem probandam adduxerat. Deinde, ut maximè fuerit, legem iubere ipſum tyrannũ, nõ ut quiſq; tyranno ſimilis, aut nocentior etiam eſt, occidere. Et hic multis uerbis de autoritate legũ diſputat, & quod non temere uerba legum huc aut illuc deflectenda ſint, alioqui multa pericula et incõmoda ex eo ſecutura eſſe. Poſtremo etiam ipſe locũ ab imo ad ſummũ tractat, & ut alter uoluiſſe, egiſſe, effeciſſe ſe dixerat, ita hic contrà neq; animum ad rem gerendam habuiſſe illum, neq; recta uia aggreſſum eſſe, neq; deniq; id quod lex iubet, perfeciſſe oſtendit. Et ſub hæc orationem concludit, breui ἐνθυμηματολογίᾳ, & conformatione ſeu proſopopœia, legum, reipub. & deorum quoq;, expoſtulantium cum petitore, ut iniquè & præter meritum, præmium petente.

SI MIHI cauſſa hęc Iudices, apud concionem popularem, quæ ſtudijs potius, quàm exacto rerum iudicio duci conſueuit, eſſet agenda, ac non magis apud Iudices ex honeſtiſſimis ordinibus delectos, nimirũ grauiſſimos ſapientiſſimoſq;, nõnihil profectò uererer, ne omnium animis noua hac & inſperata lætitia geſtientibus, atque (ut ita dixerim) exultantibus, nec ſatis attentos, nec dociles eſſem auditores habiturus. Porrò fauentes, beneuolosq; multò minus: quippequi frontem modo, quaſiq; perſonam huius negocij intuẽtibus, non faciem ipſam propius contemplantibus uideri fortaſſe poſſim, in communi totius ciuitatis gaudio, tum autem in cauſſa tam populari, uelut importunius obſtrepere atque obturbare. Enimuero quum omnis affectus inutilis eſt ad rectè iudicandum, tum ingens, intemperans, atque exundans lætitia, non ſolum iudicium omne funditus tollere ſolet, uerumetiam noſtri ſenſus non raro nobis eripere: præſertim (ſi quemadmodum hæc noſtra) poſt graues diutur nasq; calamitates, acueluti tempeſtatem ſæuiſſimã repente præterq; ſpem (quaſi portus quidam) fuerit obiecta. Quid aũt tam acerbum liberæ multitudini, q; ſeruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quàm libertas? Itaq; non rebus modo ipſis, ſed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quidlibet impelli: maximè primis his aliquot diebus, dum gaudiorum adhuc uelut æſtus quidam impotens, omnia ſurſum ac deorſum miſcet, dum lætitiæ temulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum inſtituere non ſinit. Verum ueſtra Iudices ſingularis ſapientia perſpicacitasq;, non hoc tantum ſcrupulo me leuat, uerum & hanc mihi fiduciam ſuppeditat, uti ſperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidentia, nec fauore in Tyrannidem (ſicut iſte calumniabatur) ſed ſolita mea, & (ut opinor) nota Reipub. charitate ſuſcepi, uobis non modo non inuidioſum, ſed fauorabile, plauſibileq; uideatur. Etenim poſtquam uiderem manifeſta quadam Deorum beneuolentia, poſt diuturnam ac miſerrimam illam

Captat beneuolentiã à perſona Iudicũ.

Locus communis.

Reſpõdet aduerſarij calũniæ, per abſolutionem.

illam ſeruitutem, toties Reip. uotis expetitam libertatem aliquando contigiſſe, nihil prius curandum nobis eſſe iudicaui, quàm ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas eſſet profecta, quo uidelicet munus ſuum huic urbi proprium, perpetuumq; facere uellent, & conſtabilire, tueriq; quod largiri non eſſent grauati, meminiſſemusq; ijſdem in manu eſſe, ut eriperent ingratis, quod optantibus dediſſent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre poſſumus: ſi beneficium acceptum agnoſcamus: ſi celebremus, ſi ad illos autores referamus. Neq; mihi committendum putaui, ut dum nimium candidi in ciuem eſſe uolumus, in deos ingrati impijq; reperiamur. Neq; enim iſthoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accreſcat (quanquam id quoq; longa iam tyrannide exhauſtius eſt, quàm ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur, ne dij immortales, qui huius malè conſulta, nobis uerterunt benè, hoc tantum munus à nobis tanquam ingratis repoſcant, ſi, quod ipſis ſolis debetur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominem obſecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit, atq; hac temeritate ſua reſtitutæ libertatis periculoſam occaſionem modo præbuerit, idq; adeo imprudens (uti mox docebimus) non uereatur pulcherrimũ tyrannicidæ titulum dijs eripere, ſibi arrogare: Reipub. diem dicere, ac leges ipſas in ius uocare: ciuitatem ingratitudinis ream agere, niſi ſibi totam hanc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem iudices facinus ſpecioſius tyrannicidio, nullum dijs dignius: uerum hoc impudentior, qui ſibi laudem tam eximiam uſurpat immeritus. Nullum præmium honeſtius illuſtriusq;, quàm quòd tyrannicidæ debetur. Sed hoc impenſius accuratiusq; ſpectandum, ne temere decernatur indigno. Permulta ſiquidem, permulta ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino præmio dignus quis eſſe uideatur: quorum nihil in hunc cõpetere, paulo poſt euincemus. Proinde quum non tolerandæ improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat, eum à legibus præmium omnium maximum petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiam ſi unum ex huius arbitrio dependerint, tamẽ multa inſuper iſti creditori ſint debituræ. Quæ cuncta quum poſtulare iure potuiſſet: maluit tamen homo uerecundus, unico perſoluto, reliqua ſibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxiæ Reip. quoties libido ſit, poſſit improperare. Tum illud utrum riſu potius, an odio dignum exiſtimem, quòd in tribunalibus, quòd apud ornatiſſimum ſeueriſſimorum iudicum conſeſſum, Thraſonem quendam nobis è comœdia retulit? Senſiſtis iudices, ut è corona plerique riſum tenere nequierint, dum perſonatus iſte Hercules tragœdiam illã ſuam nobis recitabat: de ſeſe terq; quaterq; tyrannicida, de ſapiente illo gladio commilitone ſuo, qui per ſe prudens ſenem interemit: digno uidelicet, qui inter ſydera collocetur, domino in deorũ numerum relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis ſuum ornauit, iactauit, exaggerauit? quàm militari iactantia, quàm Stentorea uoce, quàm faſtuoſo uultu, quàm arrogantibus ſupercilijs, quàm ſtupidis oculis, ſuum ipſe uobis encomium detonabat? Quæſo Iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: nónne uobis minitari uidetur? nónne dicere? ni mihi præmium decreueritis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortiſſimo gladio, qui uel ſine me, meas uices, ubi lubebit, acturus eſt. Quis tandem iſtam ferat iactantiam, uel in eo, qui uerè tyrannum occidiſſet? Hæc quoq; me cauſſa Iudices (neque enim inficiandum eſt) commouit, ut huius obſiſterem petitioni, uel magis, ut immoderatam arrogantiam, ut odioſam huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim

Amplificatio à loco communi.

Eleuat perſonam aduerſarij & factum ipſum.

Suſpicionem mouet eidẽ à modo actiõis

Effictio.

tatim uniuersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataretur, ut hic sese ira tumens in medium ingesserit, quàm indignè tulerit uictimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc honorem eripi, sese unicum esse restitutae libertatis autorem proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica, priuataq; suae dextrae, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurum denicq; Iudices auguramini, si ad huius intolerabilem iactantiam, uestra autoritas, uestra comprobatio, si praemiū quasi pignus accesserit? Quid, nisi ut tyranno submoto, alter quidam huic ciuitati paretur, qui uentosae linguae, gloriaeq; quasi tyrannidem quandam exerceat? Qui quotidie nobis odiosam istam suam tragoediam ingerat, quotidie dextram istam Herculanam, & gladium prodigiosum minitetur? Vtrum est hoc Iudices tyrannide liberari, an mutare Tyrannum? Videtis ipsi quàm minaci fronte me iam obtueatur. Quid mihi succenses? Quid minitaris oculis? Quid terres supercilio? An mihi non licebit libertate in contradicendo (tuo scilicet munere) uti, quum tu sic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiam in proscenio leges fieri uetant) crimen tam atrox, tam capitale in ciuem impingere, tantum quia libuit, idq; apud Iudices iratos, in tam frequenti ciuium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare argumento. Siquidem quàm reliqua gloriose, tam illud impudenter dicebas, mihi nullam fuisse causam, quare tibi contradicendi partes susciperem, nisi quo tyranni necem, quae me discruciaret scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuū istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuicium, me longè minus etiam territabat, quàm (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim praeterquàm quòd neq; affinitas, neq; cognatio, neq; necessitudo, neque emolumentum, neq; prorsus alia rès ulla mihi cum tyranno intercessit, quur mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quenquam criminis haerere suspicionem, tu quoque scires, nisi nunquam tribunalia uidisses, ac nisi hodie deuium te lucelli spes fecisset iureconsultum: equidem arbitror, meam fidem, integritatem, pietatem, totamq; meam uitam sic huic Reipub. spectatam esse, ut isto crimine tibi potius improbitatis odium, quàm mihi suspicionem ullam conciliaris. Vides quàm multis adductus sim caussis, ut tibi obsisterem. Denique (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissimè flagitauit, ut sui patrocinium aduersum te capesserem, negantes sibi uideri tyrannide liberos sese, nisi te à tyrannicidae praemio deiicerem. Non quòd pudeat homini debere hanc felicitatem: tametsi id quoque durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arroganti, sanè quàm molestum est: at debere, cui non debeas, isthuc uero non grauissimum modo, uerum etiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promereatur: sed obnexium esse tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miserum est, bis stultum est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quàm qui quod non dedit, id uult dedisse uideri. Sed finge mihi nullā esse caussam quut tibi me opponerem, nisi quia sic animo lubitum sit meo, profecto nihil habes quod mihi iure succenseas. Etenim quum apud Iudices tam sanctos agatur: si uere praemium meruisti, non tibi honorem eripio, uerum etiam uehementer illustro, quando non paulò magnificentius est tyrannicidae praemium euicisse, quàm tulisse. Sin minus, aequus ueniam dabis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Remp. debiti praemij ream defendo, si stultitiae crimen, si imprudentiae infamiam à ciuitate depello, si non sino, ut nostro omnium periculo haec urbs in deos existat ingrata. Postremo si deorum immortalium causam ago, quibus honorem debitū tu conaris interuertere, ut uel hinc satis liqueat, quanta religione reliquam caussam egeris, qui statim ingrediens tam impudenter sis calumniatus: Contradicit, igitur contra Remp. fauet tyranno.

Apostrophe, qua calūniae aduersarij respōdet, item ex locis conjecturalibus.

Translatio, qua actionem suā defendit.

Frequentatio causarum.

Quan-

Quanquam ego illud quoq; liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel tyrannorũ causas citra fraudem agere licere. Neq; tamen à uobis postulo Iudices, ut uel mihi prosit in caussa hoc meum erga Remp. studium, uel huic obsit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inuidentiæ suspitionem, non refugio uel atrocissimam illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut tyranno fauisse uidear, nisi certioribus, quàm ut à quoquã refelli possint, argumentis euincò, nisi demum & aduersario persuadeo, modo ne tergiuersetur, ut quàm maximè ciuiliter quis agat, nullum ei deberi præmium: Sin exactius, seueriusq;, pœnã etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quàm potest breuissimè facio, quæso Iudices, ut me attentis animis atq; auribus audiatis. Meministis Iudices, ut iste inter dicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unum spectare iusserit, quantis malis tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bona orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quòd grauem seruitutem tolerassemus, nunc optata libertate frueremur. Nimirum id tãtum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudicium nihil attinebat. Neq; enim hoc in quæstionem uenit, quàm misera sit tyrannis, quàm optanda libertas. Sed de illo cognoscitis Iudices, quum libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeatur, & an id quod euentu cum huius facto coniunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autem eadem uestigia, quibus ipse in caussam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirum agens, ut quemadmodum ingeniosi conuiuatores ijsdem carnibus alio atq; alio modo coquendis, condiendisq; efficiunt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrannicidia. Repetam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suum sibi uisus est mirificè attollere, & in quibus identidem restitabat. Quòd si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorem pronunciet licebit. Quot tyrannicidia, inquit, quot præmia? Primum quòd uolui, deinde quòd conatus sum. Tum autem quòd filium occidi plus quàm tyrannum. Postremo, quòd pater ob mortem huius sibi necem consciuit. Principio quòd uoluit Iudices, quis non leuius esse uideat, quàm ut sit refellendum? nisi quòd iste tanta uoce intonabat, toties inculcabat, quòd tyrannum uoluisset occidere, atque id (ut nihil iam accideret) tamen præmio dignum asseuerabat. Quid autem tam ridiculum, quàm nudæ uoluntatis præmium à lege flagitare? quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuant homines, ut neque pœnam irrogent, si quid uelis modo perperam: neq; præmium ostendant, si quid officiose uelis: uerum id unumquenq; uoluisse interpretantur, quod nulla ui eo actus effecerit. Ergóne, inquies, non magna facti pars est uoluisse, quod quidem arduis in rebus uel solum sufficere solet? Rectè sanè. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est, quid nolis aut uelis, ab his præmium expectandum, si quid præclarum animo conceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspiciosa, sed ne ea quidem admittat quæ populari sunt opinione famaq; iactata. Postremo ut non nisi compertа recipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamanthiq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferto. Quòd si nulla lex ullo flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quæ tandem est impudentia, pro merito quod præstare uolueris duntaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi præmium postulare? Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coërceat, multoq; magis ad eius partes pertineat,

Propositio cũ admonitione, quorsum animus in hac causa intendendus sit.

Diuisio capitum.

Confutatio.

I.

Voluntatis.

cui opponit uoluntatẽ legis, quæ ficta non cogitationes spectet.

noceñ-

nocentibus erogare pœnam, & bene merentibus largiri præmia (id q̃d mox copiosius demõstrabimus) posteaq̃ in criminibus non accipit insimulationem mere uoluntatis, quæso te, in petendis præmijs ostentationẽ uoluntatis admittet? Quis aũt est ciuiũ uel quantũlibet ignauus, qui non uelit tyrannũ occidere, si tu tò liceat? Quis non uel leno, saltẽ emolumenti causa uelit? Denicq̃ quis nõ facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præmiũ gratis auferat? Vis itaq̃ dicã, quantũ hoc totũ habeat momenti, uoluisse occidere? Nẽpe perinde est, quasi te somniaris occidisse. Par pari pensari cõuenit. Qui præstitit beneficiũ, ei lex beneficiũ rependit: at q̃ bene uoluit tantũ, ei quid debet, nisi ut uicissim bene uelit resp. I nunc, & hoc in gradu nos iube consistere. Rem tã eximiã, inquis, animo uersaui, statui, decreui: an præmiũ negabitis? Non fraudaberis præmio, si isthoc nomine postules: uerũ illud interim præmij feres, uelut homo nimiũ perfrictæ frontis, irrisus, explosus, exibilatus discedes, quẽ nõ puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidẽ ausit à quoq̃ petere, ut rem pro uoluntate auferat, nemo tam uecors qui cõcedat, ut uoluntatẽ nescio quã, hoc est, minus q̃ uerba precio redimat. At non uolui tantũ, inquis: uerũ & periclitatus sum, ascẽdi, submoui satellites. Primum isthuc tu quidem consultè facis, q̃ de gradu illo desiliisti, in quo nimis profecto incommodè stabas, quanq̃ ne in hoc quidem multò cõmodius constiteris. Nam etiam si paulò minus absurdum uideatur, haud ita multò minus impudens tamen est, quum lex palàm præmium decernat ei, qui factum præstiterit, te q̃d conatus modo sis, præmiũ poscere. Ergo ne hoc quidem iuris erit apud te legibus, q̃d per illas est ciui priuato cum ciue priuato? Age quid si quis ciuium tecũ iniisset contractum, ita ut ille pecuniã stipulatus, tu conditionẽ pactus esses, mirũ ni suo uterq̃ periculo, atq̃ is nondum præstita conditione, numos his uerbis abs te petat: Cedo mercedem, conatus sum, tentaui, adnisus sum: an non protinus impudenti homini respondebis: Cedo conditionẽ? Nã de tuo conatu quid mea refert? quando quidẽ effectum abs te pactus sum, non conatũ. Puta totidem uerbis tibi nunc respondere legẽ: Agnosco cõtractum, non muto pacta: debeo præmiũ, sed si tu conditionem præstitisti, si tyrannũ occidisti. Verbis aut obligantur, aut absoluuntur homines. Si conato pollicita sum præmiũ, non grauabor dare: sin ei qui facinus peregisset, q̃d tandem ius est te ferre quod es stipulatus, me non ferre quod sum pacta. In priuatis ac minutis contractibus nemo tam improbus inuenitur, ut lucrũ cõditione promissum postulet, nõ præstita conditione, nemo tam stultus ut det, si quis postulet: & tu à Rep. maximũ omnium præmium postulas, q̃ conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas adfers, donec illud unũ audiã, quod te præstare oportebat. Volui, inquis, ascendi, perrupi custodias, submoui satellites, quã tulum iam est illud quod superest? Quid adhuc desideras? Nempe nihil in te desidero præter illud, cui soli debebat præmium. An non intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculũ: quorum alterum ad hunc tãtum, alterum ad illum propriè pertineat: uidelicet persoluendæ mercedis, & præstandæ conditionis. Ego meo periculo præmij dependendi onus recipio, nec̃ tua referre putes, nec̃ refert, q̃ angusta mihi res, unde corradendum quod debeã precium. Tu itidem conditionẽ tuo suscipis periculo, nec̃ mea quicq̃ interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstanda. Tolle tam istã curam, totum hoc negocium tibi relinquo. Quòd si ego iã præstita abste conditione cõmemorem tibi in agris meis malè pueniisse segetes, merces naufragio perijsse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio conflari posse pecuniam, quã tibi debeã, dic obsecro, nonne nugas agere me dices, negans horum quicq̃ ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Nec̃ quisquam est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateatur. Et mihi pulchrè satisfactum existimas, si tu mihi tragœdiã adferas, quantũ adieris periculi, quantum sudorum, quantum uigiliarũ exhauseris. dum studes

II. *Conatus cui opponit ius pactorum.*

A simili.

A minori.

Aliud simile

præstare conditionẽ? Res est (mihi crede) calumnioſior, ſcrupuloſiorq́, q̃ ut legibus tam occupatis conueniat, alienã expendere uoluntatem, alienos penicularí conatus: quorꝝ ſuos quiſq́ nimio ſolet æſtimare, non ſuos difficile eſt adamuſſim perpendere. At facti, facilis eſt æſtimatio. Proinde ea in legis cognitionem cadit: hinc reliqua omnia conſueuit metiri. Tametſi nõ piget interdũ ęqui boniq́ rationẽ habere. Verum in his litibns, quę de uetere illa formula pendẽt inter bonos benè agier oportet: at in cõtractibus, quę neq́ ui, neq́ dolo coierũt, quid eſt quod à præſcripto recedatur, niſi quis uelit omnino à pactis diſcedere?

Ab exemplo certantium in ludis ſolennibus.

Quid uis? Circũſpice, & ſi potes uſquam inuenire exemplũ, non nego præmiũ. Sępenumero in pugilũ Olympicis, ſępe in certamine ſpectator (opinor) tediſti. Cedo, num quando uidiſti quenq́ tam impudentem, qui palmam ſibi hoc nomine uendicaret, q́ ſtrenuè certaſſet? Non arbitror, atq́ id in re penè ludicra, certe ad uoluptatẽ cõparata. Et tu in tam ſerio omniumq́ ſplendidiſſimo negocio id tibi poſtulas, q̃d in ſcenicis illis pudeat uel impudentiſſimũ tentare? Age quoties & illud uidiſti euenire, ut qui ſeſe fortiſſimè, doctiſſimeq́ geſſiſſet in curſu, is à præmio longiſſimè abeſſet, & ignauiſſimo faueret euentus? Habeat ille ſanè, q̃d cauſetur, excidiſſe habenas, conſternatũ equum, fractã rotã, iactet ſeuel arte, uel uiribus tanto præcellentiorẽ, quanto Theſitæ præſtitit Achilles, niſi metã prior attigerit, profecto poſtulandi premíj ius nullũ habebit, furtunã ſuã incuſare licebit. Cæterꝝ Agonothetæ nõ indignabitur: propterea q̃ hoc animo in certamen deſcenderit, ut eius uteretur cõditione, id eſt, ita demũ præmiũ ferret, ſi uirtuti fortuna fauente uiciſſet. Alioqui ſi conatui, nõ tantũ effectui præmium deberetur, tot palmis eſſet opus, quot in Olympicũ certamen ueniſſent. Quanq́ in huiuſmodi ludis, qui ſolennitatis uoluptatisq́ gratia proponunt, fit interdum, ut uictis quoq́ præmia ſtatuantur, nõ honoris, ſed ſolatij gratia: uerꝝ ſeríjs in rebus, atq́ adeo periculoſis, quænam obſecro lex unq́ mercedem ſtatuit, niſi ſi quis facinus peregiſſet: & ita peregiſſet, ut omnes numeros implerit? A quo tu quantũ abſis, mox audies: nam nunc de conatu tantũ agimus. Lex igitur ciuicam promtit coronam ei, qui ciuẽ in bello ſeruarit. Quis unq́ ad hunc honorem uel aſpirauit, q́ ſe telis obiecerit, quòd non ſine multis uulneribus diſceſſerit? Profecto niſi ciue ſeruato, nemo ciuicã petit. Quis unq́ his uerbis muralem petíjt: Acriter contendi Iudices, ut mœnia ſuperarẽ. Omnia feci, ſed depulſus ſum. Quantumlibet eníſus ſit, niſi conſcenſo muro, nemo tam inuerecũdus ut muralẽ coronam ſibi deberi dicat. Obſidionalem nemo flagitat, niſi depulſa obſidione. Poſtremo nullus honos petit, niſi ab eo qui id effecerit, ad q̃d honor inuitat. Qui nauim in tempeſtate deſertã ad littus perduxerit, huic ex lege uendicatio eſt eaꝝ rerꝝ, quæ naui uehebantur. Quorſum attinet hic tuã iactare peritiam, ſudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauẽ in tutum reduceres, ſed uictus tempeſtate deſeruiſti, audebis quiq́ ex his quæ ſunt in naui, tibi uendicare? Aut ſi auſis, futurꝝ ſperas, ut quiſq́ te uel pilum ſinat attingere? Non opinor. Si quis unq́ ouationẽ, ſupplicationẽ, triumphũ obtinuit, q́ ad uictoriam omnibus neruis eſſet eníſus, q́ gnauiter ſe geſſerit in bello, niſi ſuperior diſceſſerit, niſi præſcriptũ à lege numerꝝ hoſtium fuderit, aude & tu tibi præmiũ promittere, q́ tyrannicidiũ ſis aggreſſus. Quòd ſi nemini hominũ memoria cõtigit, deſine tibi noua ſpe blandiri, deſine inaudito exẽplo poſtulare, q̃d ſperare ſit improbiſſimũ, dare poſtulanti ſtultiſſimum. Noli nobis cõmemorare, quanto capitis periculo murũ arcis conſcenderis, qua uirtute ſatellitium tyrannicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quorꝝ maximam partẽ tibi liberum eſt fingere. Ad obtinendũ tyrannicidę præmium, duobus duntaxat uerbis eſt opus, tyrannũ occidi. Quantũuis conatũ exaggeres, alleues, attollas, nõ niſi tyrannicidæ debetur præmiunn. Alioqui quid dices ſi eodem illo die, quo tu arcẽ cõſcendiſti, permulti pariter aggreſſi, ſua quiſq́ uirtute freti: quorꝝ nemo tamẽ

Ab exemplis militarium donorum.

A ſimili ad aliud

tyran-

tyrannum interemisset: utrum omnes tyrannicidę præmio potientur ex æquo, nempe quia conati? Age quid si multis strenuè rem aggressis, uni cuipiã, qui sit omniũ ignauissimus (ut non semper uirtuti respondet fortuna) eum contingat interficere, an nõ præteritis reliquis hic unus honorẽ auferet? Quamobrem tandem? Non quia plus adferit periculi, sed quoniam id cõfecit, cui lex honorẽ decreuit. Hic tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptã operã, negabis æquũ esse uirtutis egregios conatus merito fraudari prȩmio, nisi fortunę suffragio adiuuentur. Sed quę tandẽ potest esse iniqua cõditio, quam nemo compelli tur accipere, nisi cui cordi sit? Quantũlibet iniqua cõditio proponitur, eã nimirum facit æquissimã, quisquis suapte sponte recipit. In aleę ludo (si fas est hoc exemplum conferre) quid iniquius, q̃ uel summũ artificẽ ab imperitissimo superari, si modo iactus cõmodè cadat. Atq; id adeo nemo tanq̃ iniquũ causatur: propterea q̃ cui lusus huius lex non probatur, ei liberũ erat non suscipere. Itaq; lex q̃d præstari uelit, id palàm atq; in medio proponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendũ. Illa nihil mauult, q̃ ut res quàm optimè cadat: q̃ si posteaquàm nihil iam intentatum reliqueris, quo minus effeceris, per fortunã stetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunã, si ita lubet, in ius uoca, cum lege nihil tibi rei: quæ ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neq; uero existimemus Iudices, istud à maioribus qui hanc legẽ tulerunt, sine summa ratione fuisse factũ, ut conato præmiũ non esse statuendũ putarint: uidelicet illud cauerũt, non tantũ ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inuitarent, uerumetiã q̃ intelligerent tyrannicidij conatũ non posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurũ prospiciebant, ut si cõnatui præmiũ statuissent, temeritate conantiũ resp. subuerteretur potius q̃ restitueretur. Etẽ tyrannis quid aliud est q̃ graue capitaleq; ciuitatis hulcus? huic si quis medeat, ei merces digna proposita est, quã ita demũ ferat, si remediũ præsentaneũ attulerit. Verũ huic malo neminẽ oportet admoliri manum, nisi certũ artificẽ, qui sua diligẽtia peritiaq; fretus, non sinat hoc licere fortunę, ut dum ipse salutẽ dare conatur, illa uitã penitus eripiat. Quid? utrũ tu igitur ine iusmodi discrimine conatũ præmio iudicas inuitãdũ esse: an potius pœna deterrendum, nisi q̃d conatus est quispiã, idem præstiterit? Nec illud te subleuat, q̃ mihi uidebare ratiocinando colligere, quum lex in maleficijs pœnã irroget simplici sceleris molitioni, par esse ut multo magis in benefactis conatus habeat rationem: nã oportere legẽ multo propensiorẽ uideri ad cõpensandam uirtutẽ q̃ ad retaliandã culpam. Atq; uide q̃ hic tota erras uia. Principio non animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis discedere, propterea q̃ alioq; molitio cum priuato molientis periculo modo cõiuncta est: huius cum publico reipub. discrimine copulata, ut temere moliri tyrannicidium nihil aliud sit, q̃ temeritate priuata rẽ omniũ prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualemcunq; conatum in quæstionẽ uenire sinit, uerũ in paucis duntaxat, quæ uel propter insignẽ atrocitatẽ hoc odij merẽtur, uel eiusmodi sunt, ut prius exitiũ adferãt, q̃ conatus dent significationẽ: q̃d genus parricidium, ueneficium, proditio. Postremo nõ uides nihil esse simile, totaq; natura ratione q̃ discrepare, pœnæ legitimã irrogationẽ, & honoris largitionẽ. Nam alterum quidẽ propriè legum munus, alterum quasi quędã de iure concessio, legisq; candor (ut ita dixerim) quidã est. Hoc ita habere sic demum intelliges, si reputes q̃ multa sint quæ lex iubeat, addita pœnani pareas: q̃ multa item uetet, nisi obtẽperaris supplicium minitans: contrà, uix unũ atq; alterũ esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædã ẽm eiusmodi sunt, ut durum ac seruile uideat ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxorẽ ducere, operã dare liberis. Hic lex nimirum urbanius ac uerecundius tecũ agit, patris, non magistratus sumit habitũ, precio ad id inuitat, qd alioqui gratuito te præstare decebat. Rursus alia tametsi id genus sunt, ut à quo

Obiectio.

Acquitati ponit de rãdi pœnã statem.

A consilio legislatoris.

Finitio tyrãnidis.

Cõfutatio obiectionis. à dissimili & periculo.

Locus, de cõparatiõe præmiorum & pœnarum.

uis non improbo ciue præstari uelle oporteat, tamen & fortiora uidentur, quàm ut à multis præstari queãt: & periculosiora, q̃ ut multi uelint suscipere: nam in humanum uidetur cuiq̃ uitę suę contemptũ imperare: ad hęc igitur pręmio animat, quasiq̃ calcar addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legum indulgentiã longius trahere, q̃ ad quæ semel ipsa astringit. Nec mirandũ est si attentior, si uigilantior, si exactior est in proprio naturaliq̃ munere suo, q̃ in eo in quo pro tẽporis ratione in alienas partes descẽdit. Huic adstipulatur illud, q̃ nouis etiã criminibus exemplũ, aut nouum noua lege solet institui, aut à simili lege mutuo sumi. Neq̃ tamen idẽ fieri consueuit, si quis q̃d noui facinoris cum laude patrauit, ut pręmiũ à simili cõstitutione decernat: nisi lex extet, quæ nominatim honorẽ statuat eius facto, q̃d roget, uix habebit: q̃d postulet, haudquaq̃. Cur enim legi necesse sit passim ciuiũ suorũ officium mercede redimere? quandoquidem ne sit impunita improbitas, id publicitus omniũ refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid aũt est q̃d non uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animã impenderis, quid mirandũ, si quod acceperas, id restituis? Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officiũ persoluas, non præmiũ illico tibi debeatur, si persoluas. Itidem, si quid in leges cõmittas, nõ potes effugere supplicium: at non statim illæ tibi præmiũ debituræ sint, si quid cum officio feceris. Nã si ciues omnes sese in officio continerent, ne opus quidẽ esset ullis legibus: quippe quæ non ad bonos mores comparatæ, sed malis è moribus natę sunt, id q̃d uerè uulgo dicitant, ac pharmaci uice fungant. Finge itaq̃ nullas esse leges quemadmodũ de aureo Saturni seculo fabulant poëtæ, suo quenq̃ sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire benefacta, q̃ nulla lex præmiũ decernat? Vti lex non minatur nisi improbis, ita nõ pollicetur optimis ciuibus. Quorsum eñ opus promisso, quum uirtus absoluta abundè seipsa contenta sit? Proinde petere q̃d illa nõ sit pollicita, profecto plus q̃ impudentissimum est: improbè flagitare quod ea candidè ciuiliterq̃ promiserit, ciuis est probitatis non satis spectatæ. Tu quid merueris, paulo post excutietur: interim finge sanè præcipuã quandã utilitatẽ attulisse, cui tamen ex lege præmiũ nõ debeatur. Vtrũ protinus clamitabis infrugiferũ fuisse officium ciuitatem in ius uocabis, plebẽ ingratã uociferabere, minitabere iudicibus, nisi tibi mercedẽ ex animi tui sententia decernant? An potius ipsam uirtutẽ abundè magnũ sui præmiũ iudicabis? Oblectabis te cõscientia recti. Hunc esse maximum fructũ officij duces, q̃ de alijs citra tuum emolumentũ benemerẽdo addeorum benignitatẽ uidearis accedere? Nimirũ hæc tibi futura sunt satis, si modo ciuis sis optimus. Quòd si non contentus istis, aliud adhuc nescio quod pręmiũ desideres, certè maximo proximũ est gloria: hoc tu iã propemodũ tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per orà mortaliũ, celebrari, laudari, digitis notari mille, oculos omniũ in te cõiectos circunferre? Ista, inquã, uel maxima pręmij pars: nam pecunia sanè q̃ exiguum momentũ adfert. Tu conatus duntaxat es, permagna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinori. At cũ interim his rebus frueris, dum nõ occiso tyranno, tamen uelut tyrannicida celebraris, quæso te, quantula pars abest è tuo præmio quod laturus eras, etiã si tyrannũ occidisses? Postremo isthuc ipsum pręmiũ, penè dixerim, inuidendũ mihi uidetur, quod iã tibi licuit toties Reip. tyrannicidiũ imputare, q̃d in celebri iudicio tibi contigit honestissimũ præmiũ flagitare, & in tam frequẽti theatro spectante rep. magnificã istam tuã tragœdiam peragere. Mihi uidẽt Iudices, beneficij tulisse gratiã, quisquis exprobrare beneficiũ potuit. Tu fortunæ, tu deorũ munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatẽ acceptam ferant. An hæc tanta præmia cõtemnis? quę uel uero tyrannicidæ sufficere debuerant, nisi lex maluisset præmio conatũ ab effectu distinguere. Quanq̃ nullũ me hercle præmiũ magis congruit ei, qui tyrannũ conatus sit occidere, nec occiderit, q̃ ut illi cõtingat tyrannicidę præmiũ sperare, nec ferre tamẽ. Hiccine erat ille gradus, in quo nos secũ cõmorari iubebas? Quanq̃ hoc nomine tuus conatus minus pmeretur pręmiũ,

De officio patriæ gratis præstando.

Collatio mercedis & gloriæ.

quod allorum propoſito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effeciſti quod uoluiſti: id quod erat neceſſe, nec feciſti, nec uoluiſti. Sed iamdudum aliũ gradum (ut uideo) circumſpectas, inquem te recipias: nam in hoc quàm citra omnem præmij ſpem conſiſtas, intelligis. Age ſequemur te per omnia, & aliunde alio fugitantem perſequemur, nec uſquam ſinemus conſiſtere. Atqui non tantum aggreſſus ſum, inquis, uerumetiam occidi, nempe filium: atque id facinus in duo ſecas tyrannicidia, & quòd filium ſuſtuleris pluſquam tyrannum, tum tyrannidis ſucceſſorem: & quod parenti, necato filio, mortis cauſam miniſtraris. De illo mox nunc hoc cuiuſmodi ſit inſpiciamus. Parentem ais abs te, iugulato filio, eadẽ occiſum opera: negas enim referre, qua uia peremeris, modo ſuſtuleris: imò ſplendidius iſthuc uideriuis, quòd tuo quidem enſe, uerum ipſius dextera ſit interemptus. Hæc tam honeſta Iudices, oratio poſſit parum attentum fallere, præſertim hoc rem fucis illis ſuis & phaleris uenditande, dũ nobis ob oculos ponit ualidum illum florentemq; iuuenem, ſic patri adamatum, crebris uulneribus confoſſum: parentem ſenem miſerum, illi circunfuſum, eodem exanimatum enſe, ſanguinem utriuſq; inter ſe confuſum. Iſta quidem dictu ſplendida, ſed quid ad tuam cauſſam attinẽt? Nemo tam cæcus qui non uideat, nemo tam effrons qui neget, ſpectaculum illud multò omnium iucundiſſimum extitiſſe ciuitati, quum ſenem tyrannum iuueni uideret incumbentem, exanimem exanimi, & in altero gauderet ſeſe leuatum malis præteritis, in altero futurorum metu. Hæc quum per ſe maxima, quũ Reip. ſint gratiſſima, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unum in hoc iudicio uertitur, utrum tibi acceptum ferri operteat, quòd pater ſine controuerſia tyrannus occiſus eſt, an fortunæ ſuperumq; dexteritati. Quòd enim tuo gladio perẽptus eſt, id uero quã eſt futile nihiliq;. Quid ſi tuo gladio ab eo qui eum utendum abs te rogaſſet, tyrannus eſſet necatus, num tu protinus tyrannicidæ præmium petitum uenires? Lex occiſori pollicetur honorem, tu eum iugulaſti, dequo certè controuerſum eſſe poterat, tyranni nomine cẽſendus eſſet nec ne: eum de quo nihil erat dubitationis reliquiſti. Si prudens, prudens excidiſti à præmio: ſin metu, multò minus etiam cauſſæ eſt poſtulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolensq; reliquiſſe uiderere. Sed quod tandem erat iſtud tuũ conſilium, quum tibi ſic in manu eſſet, non toto metu liberare Remp. ſed ultorem tui facinoris, & uerum certumq; tyrannũ relinquere? intelligebas (ut ais) omne negocium confectum extincto iuuene, propterea quòd modis omnibus futurum præſcires, ut ſenex illico ſibimet eodem gladio necem conſciſceret. Videte Iudices, in manifeſtiſſimo mendacio qua rima conatur elabi: niſi diuinandi ſcientiam commentus fuiſſet, non poterat hinc explicare ſeſe. Siquidẽ hæc uel augur, uel haruſpex, uel uates diceres, fortaſſe nõnullos inuenires, qui iſta prædicanti fidem eſſent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri diſſimilius? quàm aſſeuerare, id certum præſciſſe te, quod tale ſit, ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es aſſequutus id euenturũ quod euenit? At quid aliud effici coniecturis poterat, niſi ut uel ſperares, uel ſuſpicarere? Porrò in re tam ancipiti, quæ dementia erat ſpem incertã ſequi, diſcrimen certum negligere? Sed audiamus obſecro certas illas coniecturas, quibus hic noſter uates præſenſit inopinatum omnibus exitum. Iam ætate feſſus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat poſſe tyrannidẽ adempto filio. Tum indulgentius amabat, quàm ut filio uellet eſſe ſuperſtes. Nónne ſentis hæc adeo non eſſe naturæ rerum conſentanea, ut iam omnibus uideantur eſſe confutata, uel priuſquam refellantur? Vtrum ſenimentem ullam fuiſſe putas, an non putas? Si non putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, quod neutiquam erat tutum, atq; ita protinus toto falleris augurio: ſin putas ſapuiſſe, quur erat quòd uſquea deo diffideret? Quaſi uero tyranni uiri

III. Effectus & cædes filij.

Eleuatio instrumenti.

A ſcripto ſeu uerbis legis.

Ab incerto euentu.

Cõtra conſilium aduerſarij ut periculoſum & incertum.

I.

Eleuat coniecturas & rationes aduerſarij.

bus duntaxat unius hominis, ac non multò magis ingenio, uersutia, calliditate, largitione, crudelitate & contineatur: quæ omnia si magis in senem quàm in adolescentem competunt, quur tu in diuersum torques augurium? An non illa ætas usu rerum callentior est? an non altius dissimulat? an non cauet diligentius? an non prospicit oculatius? iracscitur implacabilius? tenacius iniuriæ meminit? meliusq; in longinquum consulit? His solis rebus imperium tyrannicũ administratur. In militiæ duce quantulum est illud momentum, quod corporis uires adferunt? at in tyrannide profectò multò minus. Cur magis illum terret ademptus filius, quàm extinctus satelles quispiam audacior? quum arx supereſſet approbè munita, supereſſent opes, arma, satellitum ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq;, qui non solum tyranni partes adiuuabant, uerũ etiam tyrannos agebant: quos equidem spero nunc nobis non esse metuendos (nolim enim infausta ominari) at ita tamen, ne nimium secure negligantur. Vsqueadeò ne senem cruda uiridiq; (quod omnes norũt) senecta callidum, animosum, ambitiosum, non stultũ, una filij mors cõsternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? præsertim quũ ille patris dominatum nihilo reddiderit tutiorẽ, sed multò inuidiosiorem, idq; ob libidinem, atq; ætatis insolentiam temeritatemq; adeo ut expedierit propemodũ illi ad stabiliendam tyrannidem filium è medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiæ obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solũ hoc augebat, quod maximè tyrannos solet euertere. Vera illa tyrãnidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filiũ, quã ut defuncto posset supereſſe. De matercula quapiã priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego ludices, in eo sermone argumentis coarguendo sumam operam, quẽ ipsa natura, quem mos, quem cõmunis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannũ usqueadeo pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed cõuiuere commodè quiuerit? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus, Tyrannus neque quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid sit officium nouit. Exuit hæc omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nõdum expedit, aut quorum opera ministerioq; ad fulciendum imperium indiget. Quòd si ullos ille posset amare, similes certè sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, sceleſtos, quando nihil ad conciliandã charitatem efficacius morum similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari sunt, nisi quatenus adiuuant, adeo ut præposterũ, uel peruersũ potius quendam Stoicum tyrãnus exprimat. Neq; enim quisquam tã Stoicus fuit, ut æque uacarit omnibus affectibus atq; tyrannus: hoc modo illos discernit, quòd philosophus honesto metitur sua consilia, hic commodo. An ille ullum pietatis igniculum in quẽquam mortalium sentire potuit, qui in patriam uitæq; parentem altricemq;, qui in cœlites omnium bonorũ autores tam sit impius, ut illam crudeliſſima opprimat seruitute, horum phana despoliet, iura contemnat? Verum ut largiamur tibi nõnihil, sinamusq; te priuatos affectus in tyrãnicum pectus, hoc est, ignem in flumen transferre, an tandem persuadebis illud, usqueadeo indulgenter illum adamaſſe filium, usqueadeo in eum omnes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel cõtuliſſe, ut illo sublato, ne minimam quidem uitæ causam sibi reliquã esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuitate, uerum ex uniuerso mortalium genere: non ex hoc seculo, sed ab orbe condito, & ab ipso (si uis) Promethei simulacro. Quotus quisq; fuit pater, quota quæq; matercula, quæ ob liberorum necem sibi fatũ accersiuerit? Naturalis hic dolor, & quem nemo ferè non modestè ferat. Priuatis parentibus uel indulgentiſſimis, muliercularum intemperantiſſimis affectibus mediocris luctus sufficit, tyrãni in filium charitati

non

1. *Ab accidẽtibus ei⁹q; bus conseruatur tyrannis.*

Aperſonæ cõditione.

II. *A remotione cauſæ.*

Locus cõmunis et deſcriptio tyranni.

Collatio cauſæ et effectus.

Collatio cauſæ effectus.

non niſi ſolam mortem ſatis facturam eſſe tu Lynceus præuidebas? Age, hoc quoq; tibi donamus, uicerit homo tyrannus priuatorum in liberos pietatem, uicerit indulgẽtia materculas omneis: quì tibi compertum eſſe potuit, utrò ſe dolor paternus inclinaret? In rabiem, an in deſperationem? Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut ſenex natura ferus, ciuibus infenſus, uel maximè uellet eſſe ſuperſtes, uel ob id deniq;, quo ueterem illam iram, nunc filij nece acerrimè exaſperatam irritatam Reip. ſupplicijs ſaturaret. Quòd ſi aliàs uitæ pertæſum fuiſſet, hæc nimirum una cauſſa poterat illum in uita retinere. Quid autem ſenili animo uindictæ cupidius? An neſcis quàm impotentes ætas illa concipiat impetus, quo rapiatur æſtu, quo flagrare ſoleat incendio, ſi quando atroci inſigniq; contumelia laceſſatur? Quæ uero potuit eſſe atrocior, quàm filij cædes ſic amati, ut tu quidem ais? Hæc nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid ſæuitiæ, quicquid immanitatis: ſi qua ſanguinis ſitis, ſi qua ſuppliciorum fames, deniq; ſi quid tyrannicum, id omne ſemel de integro poterat excitare, quaſiq; renouare. Mitiora etiam animalia, datæ orbitatis iniuria, in rabiem ſolet agere: & tu in tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metuendum eſſe certiſſimus augur exiſtimaſti, quod in Tigribus uidemus euenire? Quòd ſi tibi uni compertũ erat, tyranno ſic in delicijs eſſe filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, niſi ut ſæuiſſima illa Tigris, rapto catulo, in rabiem uerſa, in miſeram hanc ciuitatem dilaniandam diſcerpendamq; inſiliret? Id ſi non euenit, magna dijs gratia, tibi magnum debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam diram beluam in noſtra capita fortunaſq; immiſeris. Elige nunc utrum malis, an uerum fateri, nihil fuiſſe tyranno cum noſtris affectibus commune, an confingere ſic adamaſſe, ut matercularum quoq; uicerit delitias. Certè neutro modo tua conſtabit diuinatio: quæ ni ſi conſtiterit, non eſt quod ad eius rei laudem aſpires, quæ fortunæ commoditate te imprudente euenerit. Poſtremo donemus & hoc tibi, ut præſciueris, & certum præſciueris, deo uidelicet quopiam te certiorem faciente (nam alioqui fieri nequaquam potuit) perinde eſt ac ſi non præſcieris, quum præſcientiæ tuæ fidem legi facere non poſſis. Profer quibus prædixeris id euenturum quod euenit: doce quis deorum quando iſthuc tibi prænunciarit, nihil habes quod dicas. Verum poſteaquam rem feliciter euenìſſe uideres, tum demũ poſt factũ uates eſſe cœpiſti, quemadmodum uulgo tum fieri, tum dici conſueuit, poſt euentum ſtultos etiam ſapere: & quo fortunæ beneficiũ uerbis in te transmoueres, tragœdiam iſtam nobis comminiſci cœpiſti, cauſas reperiſti, quibus præſciſſe uideare: Sed dij boni, quàm non bonum poëtam te præſtitiſti, qui tã inconſiſtentia, tam cum natura pugnantia finxeris, ſæuiſſimum tyrannum ob pietatem erga filium ultrò uitam fugiſſe: ob unius capitis necem tutum ſibi nõ putaſſe in uita commorari, quum omnia ſupereſſent quibus tyrannis & paratur & obtinetur, ſublato eo in quo omne tyrannidis præſidium collocarat, repente rebus ſuis diffiſum ad inferos abijſſe. Age, mitto nunc argumenta, hæc omnia uera, non ficta credemus eſſe, tametſi ne fucum quidem ullum habent ueri, ſi mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos ſuos ſic adamarit, ut non ſpadones ac pallacas longè prætulerit: qui ſic illis indulſerit, ut nõ ſuſpectos haberet obſeruaretq;: qui ſic illis ſit fiſus, ut non in barbaris quibuſdam latronibus, ac ſeruis ſtigmaticis plus quàm in illis fiduciæ poſuerit. Ego tibi permultos referre poſſim, q filios ſic oderint, ut uiuos eſſe pati non poſſent: adeo metuerint, ut ne cibum quidem unà capere uellẽt: adeo diffiderent, ut tum demum ſe tutos eſſe putarent, ſi quis illos è medio ſubmouiſſet. Nullus inutilior tyranni ſatelles quàm filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille ſicarios, fugitiuos, homicidas, ſacrilegos: his uitam ſuam mauult committere, qui ſua patria frui non poſſint, & alienam

Amplificatio à periculo rei

Aliud argumentum à deſcriptione tyrannorum, et eorum ſatellitum contra cauſſam.

euertere gaudeant, qui barbaricis ferinisq; uiribus antecellant, & gigantes illos impios referant, qui propter animi cupiditatem non difficile ad quiduis periculi suscipiendum perducuntur, & propter ingenij feritatem à nullo facinore abhorrent. Hi sunt idonei tyrannorum ministri, hi fiducia, munimentum, præsidiumq; tyrannidis multò tutissimum: hos si quis ademerit, causſam uideatur dedisse, cur rebus tyrannus diffidat. Nam filius qua tandem ratione dominatū sustinebat: Aetate? at utilior ætas grandior: Robore? unus erat: Prudentia? magis sapit senecta: Custodijs quas obtinebat? at si aduersus patrē obtinebat, mors illius seni etiam optanda. Si patris nomine, quid nisi unus satelles ademptus erat? Nam custodiæ quò deficerent, nisi ad eum cui alebantur? Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyranno suspecta, filius uiolentus & insolens, propterea quòd reliqui illi Barbari solo lucro contenti sunt. Filius illud præmium spectat, tyrannidis successiōem. Nec ullus pietati locus, ubi mentem possidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturæ legibus, & filius horret pater, & patris interitū optat filius. Sed dicturis iamdudū nescio quid: mane, præsensi, nihil inexpugnatum omittam. urges, Nisi præter modum adamauit filium, nisi diffisus est, cur sibi mortem conciuit? Isthuc uero merito demirandum, quippe quòd præter omnium, ac tuam etiam spem euenit. Verum ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dij in mentem immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantum euincere sat est, te nullis coniecturis hunc exitum certò præscire potuisse, quantumlibet amarit filium: tametsi causſa non admodum obscura. Iam deorum si qui fuerunt huic infensi Reip. iras diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios nostra uota, nostra sacra commouerant: aderat illud fatale tempus, quum impius ille senex dijs atq; hominibus dignas admissorum pœnas daturus erat. Iam aderāt ultrices Eryn nes, aderant Furiæ, facibus & hydris omnibus armatæ: hæ illi mentem ademerunt, hæ uanam formidinem incusserunt, hæ attonitum ad spontaneam sui cædem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quàm fugisse, qui filium peremerat, quàm una cæde contentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari, quòd tyrannum uehementer fefelleris. Virū esse putabat, qui hoc facinus peregisset. Credebat esse talē, quales audierat esse solere tyrannus, qui magno suæ uitæ contemptu, tyranni caput impeterent: qui non adorirentur facinus, nisi ratione probè perspecta, qua possent perficere. Hanc suspicionē Pan ille, aut si quis alius est deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur instar esse sibi carnificem, sensit adesse necessitatem illam fatalem, quam nemini innocentium uitare licuit. Itaq; quod huius urbis pietati, quod deorum bonitati debetur, cur tu id phaleratis dictis in te transferre conaris? Vbi discrimen erat subeūdum, ibi fugitabas: nunc ubi res præter spem pulchrè cecidit, tutumq; putas, fortunæ laudem in te deriuas. Sed finge diuersum exitum fuisse consequutum, ponetyrannum ira percitum, passim ciues ad exquisita supplicia rapere, proscribere, iugulare, in exilium agere, possessionibus exuere. Quid hic dices? non sines, opinor eorū malorū causſam in te tanq; in autorem referri, & fortunę argumento culpā deprecaberis. Negabis tibi imputādum esse, si quid fortuitò præter propositū euenerit. At nunc nonne iniurium est, quòd boni, fortunæ commoditate præter spem euenit, id totum in te uelut autorem uelle traducere? Etenim te nihil expectasse minus, quàm id quod euenit, uel ipsa res clamitat. Si hoc animo cōscendisses arcem, ut filium, non patrem occidisses, credi poterat te talem quandam spem animo concepisse: nunc casu nescio an metu potius in iuuenem incidisti, & tum demq; diuina ista mens & futurorū præsaga, sed quæ non nisi post euentum sua prodat oracula, te corripuit. Quum esset fugiendum, ibi demū iudices, in re tam tumultuosa, secum uelut ociosus cōsultare cœpit, utrum senem sua dextra dignum existimaret, ibi demum præuidere cœpit, fore ut pater ipse sibi

Aliud à personis filij.

Obiectio quā dilnit, alia causſa euentus allata.

Contra cōsilium petitis ut fictum, nacti occasionem.

II.

ſibi manus adferret. Et quo commentum tam impudens iudices, efficiet paulò probabilius, quę nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde deſcripſit, nimirum (ut iactat) poëta, quaſi ſpectator aſtiterit, quid in mentem uenerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrum ſtrinxerit. Eiuſdem profecto impudentiæ fingere præſciſſe ſe, quod eſſet euentu conſequuturum, & quod non uideris, id ita narrare quaſi uideris. Quanto melius tuo commento, id eſt, fabulæ ſua fides conſtitiſſet, ſi ita finxiſſes: te quum perempto iuuene, ſtricto gladio ad ſenem ire deſtinaſſes, repente à tergo adfuiſſe Palladem illam Homericam, & iam euntẽ capillis reuocaſſe te: uetuiſſe ne tam luculentum facinus ſenili cæde obſcurares, ſeſe citra tuam operam curaturam, ut ille ſuapte manu, ſed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarum offunderet, ſed multũ etiam adderet lucis: dehinc abditum te per rimam contemplatum, uel (quod eſt te dignius) repente te déam ſepſiſſe tenebula, ut tyrannicæ necis tutus & ociosus ſpectator aſſiſteres, nec prius illinc diſceſſiſſe, quàm negocium omne confectum uidiſſes. Hæc ſi confinxiſſes, paulò minus malum poëtam te præſtitiſſes. Sed ocium, opinor, non ſuppetebat ad omnes fabulæ parteis commodè tractandas, uidelicet lucri cupiditate te protinus ad præmium poſtulandum rapiente. Nunc uel ipſa te prodit inconſtantia, figmentiq; coarguit. In arcem aſcendiſti, quo tyrannum occideres, neque tum præuidebas, quod ſole ipſo clarius uideri uis. In medio negocio ſubito, neſcio quis deus, oculos tibi reſtituit, ut uideres futurum id quod accidit. Porrò ſi ueris fidem facere uoluiſſes, narrare debueras quemadmodum nocturnus explorator furtim arcem conſcenderis, in ædes clanculum irrepſeris, forte fortuna obuio nemine, non dicam ut tolleres aliquid, ſed ut experireris, ſi quod tuto facinus poſſes deſignare: hæc molienti commodum fauiſſe fortunam: itaque quum adoleſcentem ſolum atque incuſtoditum offendiſſes (ut eſt ea nimirum ætas ſecurior, periculiq; minus cogitans: præterea diuturna tyrannis iam magnam metus partem exuerat) tum haud ſcio (ut mores illius erant) multo uino ſepultum, atque immodica libidine deſeſſum, fortiter iugulaſſe ſcilicet, & ſomnum illi cum morte, id eſt, germanum (ut ait Homerus) cum germano coniunxiſſe: deinde ubi iam cardines procul ſtridere cœpiſſent, exaudito uidelicet morientis gemitu, ibi te metu exanimatum ita fugiſſe, ut non uacarit gladium è uulnere tollere, quem nec parricidæ, nec ſicarij ſolent relinquere, ne deprehendantur. Interea domi latitaſſe te, iamdudum de fuga cogitantem, & longinquas aliquas, ſemotasq; mundi latebras animo circumſpectantem, in quibus abditus poſſes irritati patris ſæuitiam fallere. Iamq; te ad ſpontaneum exilium accincto, repente in uulgus exijſſe famam, liberam eſſe ciuitatem, tyrannum unà cum filio iugulatum, reliquos metu fugiſſe, autorem ignorari facinoris: Ibi repente ad nouam tuæ fabulæ cataſtrophen immutaſſe te animum, & qui prius de ſalute fueras ſollicitus, protinus ad præmij ſpem arrectum fuiſſe, lucriq; auiditate, priuſquàm tibi ſatis eſſet excogitata ratio, qua totam huius inopinati euentus laudem in te traduceres, proſiliſſe in medium: id quod uidimus, clamitaſſe tuum illum eſſe enſem, tuum facinus, non unum præmium tuæ uirtuti fore ſatis. Hæc nemo non credidiſſet, ſunt enim rerum naturæ conſentanea, uſu comprobata, omnium opinione recepta. At tu dum ſedulò quidem, ſed tamen parum ex arte, tuam nobis præſcientiam niteris perſuadere, quàm multa comminiſceris, non dicam tota facie à uero diſtantia, uerumetiam cum ſenſu communi, cum more, cum natura penitus pugnantia: primum tyrannũ tam maternè filiũ adamaſſe, ut ſine eo uiuere noluerit: ſic ob unius mortẽ metu fuiſſe conſternatũ, ut in uita manere non ſit auſus: ſic illi toto pectore fiſum, ut ipſe nullas circum ſe cuſtodias haberet: adeo fracti animi fuiſſe, ut tam chari p̃gnoris truculenta cæde non potuerit ad ultionẽ inflammari: tam inualidũ, ut ſua dextra fuerit indignus: tam inermem, ut nutu illi

Aliud argumẽtum à qualitate fictionis.

illi gladium reliquisses tuum, defuturum fuisset, quo se iugularet. Non uides q̃ non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secura in eam ætatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus præsidijs munitum, tanta consternatio in hominẽ tot periculis exercitatissimum, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat, cur tu senem illum tantopere contemseris, ut indignum habueris, qui tua ista magnifica dextera iugularetur? Túne indignum iudicabis quem occideres, quum eum Respubl. non putarit indignum quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret. Non talem illum Iudices, non talem sensimus, ut cuiquam contemnendus uideri debuerit. Neq; tu eum unquam contempsisti, nisi fortè contemnere est, miserè formidare: Sciebas arcem armis refertam, sciebas superesse satellites, quorum uel unus (si seni uires deerant) sufficiebat iugulando tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrum nescit) quantum uirium illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiã in illa senecta reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sæpenumero fuerit intolerandum, si quando solitum illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis autem tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingens uires suppeditet? Hoc erat uidelicet cur tu filium quàm patrem malueris occidere, quod illum inopinantem, inermem, dormientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, uallato, irato deniq;. Hoc erat cur gladium relinqueres, ratus ne tantisper quidẽ morari tutum dum reciperes, metuens uidelicet ne tãtillum sarcinæ te redderet in fuga tardiorem. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quàm deprehendi. Neq; ego nunc formidinem tuam accuso, imo miror magis quòd pedibus consistere, quòd fugere potueris, quum audires moueri tyrannicam familiam, stridere arma: intelligeres tibi non cum puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, deniq; cum rabioso patre dimicandum esse: non quòd illum usq; adeò filij mors commoueret, sed quòd arbitraretur, & haud scio an uerè, se petitum fuisse, dexteram tuam erraſſe tãtum in filio. I nunc & spera, non dicam hos Iudices uiros omnium perspicientissimos, sed uel è media plebe quenquam esse tam muccosis naribus, cui non suboleat, imò qui non planè odoretur, præsentiatq; totam hanc fabulam abs te confictam. Et quod poëtæ solent, quum hærent in explicando tragœdiæ argumento, hanc ueluti deam diuinationem arte quadam induxisti, quo præsensionem tuam iudicibus probares, sine qua uidebas præmium obtineri non posse. Sed occasionem, inquit, ministrauí paternæ mortis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atq; id solum non modo satis esse putat ad petendum præmium, uerum etiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorum consecretur, dominus pro deo præsenti colatur. O hominem suauem, si has spes uerè concepit: impudentem, si quum non speret, postulat. Ita ne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi fortè tuum illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultrò ad mortis adegerit necessitatem: an uerò nihil referre putas, quam præbeas occasionem, quomodo, quo animo? Primum, gladium reliquisti, quo nihil minus deest Tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non in triclinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror, qua fronte eum gladium tuum ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea receptum optabas: reliquisti rem ancipitem. Quid si tyrannus illum eundem ensem in ciuium iugulos distrinxisset? quid si eodem lectos aliquot ex huius urbis iuuentute adolescentes filio suo inferias mactasset? Si tyrannum occidisti, quia tuo occisus est gladio, & horum omnium indigna cædes ad te pertinebit; quippe cuius en-

Aliud ab incredibili ex circũstantijs.

Personæ.

Rei.

Instrumenti.

se

ſe peracta eſt. Id ſi non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occaſio quam in partem cadat, id dijs in manu eſt: ſi bene uerterit, nihil gratiæ debetur ei qui dedit imprudens: ſin malè, temeritas imputatur. Neq; enim culpa uacat, qui periculoſam miniſtrat occaſionem: quæ ſi feliciter, mirentur omnes: ſin infeliciter, merito accidiſſe dicant. At quanto probabilius erat, futurum ut tyrannus tuo enſe alios in uſus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, quam neceſſe uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propoſitum eſt, nullum illius argumentum non excuſſum, non exagitatum, non reuictum prætermittere. Quare quæſo ne pigeat ita ut antehac feciſtis, patienter atq; attentè cognoſcere, dum hunc ab gradu firmiſſimo deijcio. Hic ſibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari poſſe, quin præmium deberetur, quod patri necis cauſam miniſtraſſet, ſi non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certè necato filio. Nam ita in legibus diſſertum aiebat, nihil intereſſe utrum manu ſua quis occidat, an mortis cauſam præbeat. Addebat, æquum eſſe, ut quum in maleficijs cauſam datam imputarẽt leges ad ſupplicium, multò magis idem obſeruarent in benefactis ad præmiũ. Hęc aiebat meminiſſe ſeſe in legibus eſſe diſputata, illud addens Thraſonicum, niſi ſibi diuturna ſeruitus legum memoriam obliteraſſet. Nõ tu legum oblitus propter diutinam deſuetudinem, ſed nunquam quid ſibi uelint leges inquiſiſſe uideris. Bis enim hic erras, qui neq; cauſę datę rationem, neq; dantis animũ diſcernas, id quod legibus traditum eſt, nec animaduertis longè diuerſam eſſe rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid ais nouæ iuris interpres? Itáne ſatis eſſe iudicas uel ad pœnam, uel ad præmium, qualemcunq; quomodocunq; cauſam dediſſe? Nihil igitur refert, Hector an Aiacem occiderit manu, an gladium illum dederit, quo ſe poſtea confodit? Atqui hanc laudem nunquam ille ſibi uendicaſſet: tametſi probabile uideri poterat, in eũ uſum hoſti ab hoſte datum fuiſſe ferrum. Quin ergo fabros ærarios omnes uel ad pœnam uocamus, uel ad præmium, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iugulantur ciues, aut ſeruantur? Poſtremo quur hoc quod tu petis præmium, non enſis iſtius tui opifex petit potius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porrigente: tu porrigere non poteras, niſi huius induſtria tibi miniſtraſſet. Age ſi telo inter uenandum temere miſſo, fortè tyrannum uicinum interfeciſſes, clamares tibi tyrannicidæ deberi præmium, an potius nihil tibi deberetur laudis, quòd imprudens & inſcius iaculum torſiſſes? Imò in ius potius uocandus eſſes, qui miſſi teli temeritate ciuem (quod in te fuit) occideris: nam quòd in tyrannum incidit, id nihil ad te. Quid ſi caupo uinum lene ac ſuaue, quale Polyphemo dedis Vlyſſes, tyranno uendidiſſes, atq; ille eius dulcedine captus, auidius ſeſe ingurgitaſſet, eaq; re cõcepta febri deceſſiſſet, audéres ne caupo, uini titulo tyrannicidæ præmiũ flagitare? At quis non te cum tua flagitatione, ut temulentũ, uinoq; madidum exploderet? Cæterum quanto frigidiore titulo nũc idem poſtulas? Vtcunq; coniecturis præcipi poterat: ut ætas uinoſa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; frueretur, crapulã conſequeretur morbus, præſertim in ſene: morbum mors, uulgo hæc eueniunt. Tu eã tyranno mortis cauſam dediſti, cuius nullũ extat in hominum memoria exemplũ. Quis enim antè hac ob filij necẽ ſibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquũ eſſe: probè callere palatum domini, medicos interdicere cibum, quo tamẽ ille oppidò cupidus ueſcatur: interminari morbũ capitalem, ni temperet: id te non fugere. eum cibum tu arte tua, cupedijsq; & condimentis magis ac magis illecebroſum reddis. conſequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hiccine coquus è culina in forum proſiliens, & adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicidæ præmium poſtulabis? Mortarium, conſillum, & ollas oſtentabis, arma ſcilicet quibus tyrannidem expugnaris?

An idẽ ſit cauſam mortis præbere, atq; occidere.

A diſſimili.

Amplificat exemplo.

A cõſequenti

Simile.

Aliud.

Non

Non eris(opinor) tam impudens in ea cauſa, qua tamen iſta tua multò eſt abſurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit, probabilem præbuit cauſam. Tu nec in hoc iugulaſti filium, quo pater ultrò uitam relinqueret, & cauſam dediſti, ad quiduis potius quàm ad iſtud idoneam. Accipe exemplum tuo ſimilius, quàm ouum ſit ouo(quod aiunt)ſimile. Quid ſi tyranni amicam, quam ille miſerè ac perditè deperiſſet, occidiſſes: eaq; cognita re tyrannus ſibi uitam abrumperet, auderes ad præmium aſpirare: auderes dicere, te certũ præſciſſe, fore, ut tyrannus ſponte fugeret è uita? Certè quanquam plures amicas extinctas ſequuti ſunt, quàm filios, nemo tamen tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret, tuum factum periculoſum & anceps dicerent: omnes fortunæ gratias haberent, cuius commoditate res ea feliciter ceſſiſſet. Tibi abundè magnum præmium exiſtimarent, ſi commiſſi uenia donatus diſcederes. Primum igitur diuerſam imputandi maleficij, & aſcribendi beneficij rationem conueniet diſtinguere, deinde cauſſæ æqualitatem, poſtremo animum: atq; ita demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quòd aiebas legem prolixiorem eſſe oportere ad reddendum præmium, quàm ad infligendam pœnam, id in priuilegijs, quæ in exemplum non uocantur, fortaſſe locum habet. In iure communi longè ſecus eſt. Siquidem (uti ſuperius demonſtrauimus) nulli nocenti lex non minatur pœnam: paucis benefactis præmium oſtendit. Tum in maleficijs etiam conatũ ſimplicem ſupplicio proſequitur, in benefactis ſemper exitum requirit. Nec mirũ, nec iniquum, ſi lex eſt diligentior in eo negocio, ad quod unum eſt nata atq; inſtituta, quàm in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas ſibi ſumit partes. Ergo in utroq; communiter ſpectat, ut cauſa ſit idonea: deinde ut animus adſit non tantũ caſus. Hoc rurſum intereſt, quòd in benefactis nec cauſa idonea, nec animus idoneus ſatis facit legi, niſi his acceſſerit euentus item idoneus. In malefactis, ſi quid nocendi animo tentes, non expenditur nec euentus, nec cauſa: ſed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad ſcelus defuiſſe præter fortunam: qua te ſubleuari, quod tandem ius ſit? In euentu ſimul & cauſam datam, & animum expendit. Si animum uicioſum comperit, nihil moratur cauſam, quàm ſit idonea, putat animum & euentum ad pœnam commerendam ſufficere. Sin animo ſimplici data eſt cauſa mali idonea, & non conſequitur euentus: lex quaſi conniuet ad id, & non putat ad ſuam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus eſt conſequutus, etiam ſi de animi uicio doceri non poteſt, tamen temeritatis & negligentiæ nomine pœnam irrogat: partim propter ſuſpectam dantis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eripiatur, imprudens feci, diſcantq; homines uel ſuo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & ſciens, certam atq; euidentem noxæ cauſam dederit: eũ perinde lex cenſet, quaſi facinus manu peregerit. Veluti ſi quis hoſtem opibus copijſq; iuuerit, perinde eſt ac ſi ipſus arma contrà ferat. Siquidem id ſuppeditauit, ſine quo bellum geri non poterat. Aut ſi quis inimicum ſuum per dolum nauigio ſolutili imponẽdum curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue penſili teſtudine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectulum ægroti, loco pharmaci uenenũ ponat, futurũ ſperans ut eo hauſto pereat, tametſi non bibit ægrotus, tamen ueneficij poſtulari poteſt qui poſuit, propter uicioſam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabile id euenturum, quod ille moliebatur. Huic ſi detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum eſt. Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentum: non effugiet temeritatis crimen, niſi illum inculpata ignorantia abſoluerit. Porrò ſi in loco non ad id deſtinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerceas: lex tecum non agit, niſi ſiquem occideris, aut uulneraris, aut ſi cui damnum dederis. Cæterum quod facis, tuo facis periculo. Quòd ſi quid horum conſequutum eſt, cum lege tibi res eſt. Nec tibi tua patrocinabitur imprudentia: quippe quæ

culpa

Aliud.

Nona diſputatio, quatenus cauſa & uoluntas in legibus ſufficiant, et quãdo euentus ſpectari ſolcat.

culpa temeritatis non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætimeri. Vides quanto discrimine dissita sint, inter quę tu nihil interesse dicebas. Primum non statim imputatur ad præmium, quod ad pœnam, idq; nõ à malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Deinde discernitur animus, causa data dijudicatur: spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum facinus æstimari uis, expendamus. Finge te certam, ineuitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciens bene mereri dicitur? Fortibus uiris præmia dantur, non fortunatis tantum. Nam euicimus iamdudum, opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filium, ut pater sibi necẽ conscisceret: quod euentur; ne uates quidem quisquam præscire poterat, tu nec suspicari. Imò posteaq; rem plenam discriminis, fortunæ arbitrio cõmisisti, quia benè successit, hoc nomine lex te nõ postulat: at idem si malè euenisset, temeritatis pœnas eras debiturus. Neq; enim tibi succurreret inculpata ignorãtia. Quid enim æquè formidandum erat, quàm ne tyrannus, simul atq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrannidis mala in nos cõduplicaret? Iam ut de animo res tibi constet, causam dedisti nõ solum non idoneam, uerumetiã periculosissimam Reip. Vin' hoc tibi argumento euidentissimo demonstrari? Finge te quempiã è ciuibus uicio occidisse: tum extincti patrẽ id facere, quod modo fecit tyrannus. Vtrum tu duplici cædis crimine teneberis, an simplici? Simplici opinor. At uxor & mariti mortem imputabit, qui necato filio, seni causam mortis dederis: atq; his fermè tuis argumentis utetur. Indulgentissime filiũ adamabat, in illum omnem familiæ curam reclinauerat, illo se oblectabat. atq; hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis durè (ne dicam ridiculè) dicebas. Addet ea te scisse. præuidisse futurum, ut ille uitam fugeret orbatus filio, in quo uno omnia uitæ oblectamenta collocarat. Non tibi defuisse iugulandi senis uoluptatem, sed hoc tantũ egisse, ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuum plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc usum gladiũ in uulnere reliquisse. Vides quanto sunt hæc probabiliora in hoc, quam in tuo negocio: & tamen negabis paternam necem ad te pertinere, atq; animi suspicionem, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneã fuisse, cur ille sibimet manus adferret. Te nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod rarum extet exemplum patris, ob filij necẽ sponte fugientis è uita. Alioqui futurũ fuisse, ut & mater sibi fatum accerseret: quippe quam impotentius amare sit consentaneum, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hæc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimẽ depellendum, & prodessent dubio procul. Atqui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur, id multò magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis suspicione, quòd causas parum idoneas dederis, hic ex causis multò minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerumetiam certum præscisse. Ibi temeritatis postulari non poteras, propterea quòd tametsi uitio abs te data est causa, tamẽ idonea non sit ad id quod euenit. Imò ipsi tota res imputabitur, & legibus pœnas dabit, sepultura prohibitus, quòd ciuitati citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq; & filiæ & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi summum Reip. periculum & uerteretur, & prætimeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartum illud præsidium, Iudices, quod iste tutissimum, ac penè inexpugnabile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut nõ solum sit non habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis arcẽ obtineat: uerum uix etiam latebram inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij pœnam effugiat, quo nimirum intelligat, quàm non inimicè, non curiosè (ut aiebat) secum

Adaptatio præsentis cau sæ.

IIII.

An propter filium, ut tyranni discipulum autorẽ et causã, occisum præmiũ debeatur.

agam: ut quum possim in crimen ac pœnam uocare, sat habeam ab honore non pro merito secludere. Ait sibi deberi præmium, uel hoc uno nomine, quòd iuuenem occiderit, iam plusquam tyrannum, tum tyrannidis paratum hæredem, etiam si hunc euentum dij nō dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratam impudentiam. Tu tibi præmiū peteres, si tyrannum suæ furiæ non essent ultæ? Dij quid uis potius dederint, quàm isthuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus interim oratione, quandoquidem id tuto licet: tametsi ad solam mentionem inhorrescit animus. Túne, inquam, occiso filio, relicto sene uiuo, tyrannicidæ præmiū peteres? An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec esset Resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs exanimareris, aut in extremis Orcadis exul delitesceres: nos pro tyranno iam immanissimum carnificem pateremur: & tuum caput ubicunq; terrarū latitares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempestatem coniecisses. Sed re filius erat tyrannus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquū. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas tyrannos alebat? Nam de patre nemo unquam dubitauit, quin tyranni uocabulum mereretur. Quando aūt ante hac unquam fando auditum est, duos una in ciuitate sedisse tyrannos? id quod magis etiam natura repudiat, quàm eodem in corpore gemina capita. In ijsdem aluearibus duo se reges pariter non ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In ijsdem lustris nō conuenit duobus inter se leonibus: & tyrannus (quo nullum animal efferacius) pareminea dem urbe patitur? Non uides necessario fieri, ut è duobus, aut alter alterum oppugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse mauis in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senem obtinebat tyrannidem, quid à Repub. præmium petis? Tyranni partes adiuuisti, non Reipub. Sin patri cessit: quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfectum, aut satellitem? Quandoquidem seniori tyrannicam appellationem ne tu quidem audes detrahere. Verum ut quoquo modo tyrannidem omnem in adolescentem oratione deriuares, quàm multa tu quidem non ex re, sed pro causæ tuæ cōmoditate comminiscebaris? Cæterum quàm in his confingendis decori, quod in personis situm est, nullam habuisti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas in fabulam senem iam ætate mitem, & qui omnem tyrannidis acerbitatem ob senectam exuisset: non secus atq; mala, quæ natura acerba, tempore mitescunt, & in alium abeunt succum. Porro iuuenem ferocem, illo incolumi gerentem tyrannidem, iamq; patri uiuoque cedentem. Priuatus paterfamilias non fert filium se uiuo successorem: & tu uis isthuc credi in tyranno? Ille non sinit ullum è liberis rem domesticam ex animi sui libidine moderari: & tyrannus sese ueluti abdicans imperio, negocium omne in adolescentē reiecerat? Non dubito, quin & ipse uideris, quàm dura sint ista, & quàm à communi sensu abhorrentia. Verum quid faceres, nisi tales personas induxisses, exitum inuenire tragœdia tua non poterat? Quæso te, an unquam auditum est Tyrannum ætate mitescere? Quando tu desines ea quæ sunt priuatorum, quæ bonorum principum, tyrannis tribuere? Vt eodem igni cera molliscit, limus durescit: ita ætate plerique redduntur mitiores ac temperantiores, tyrannus magis exasperatur. Vt tempus nonnullis pomis amaritudinē adimit, ut uinis nonnullis acorem conciliat: itidem tyrannis non adimit sæuitiam ætas, sed exaggerat. Vis ipsissimam tyrannici ingenij tibi demonstrem imaginem? Spinam cogita, quæ quo magis senescit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent ætatis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus ingenijs fortasse nonnulla uitia senecta uel detrahit, uel certè mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorum mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis atque educatis, præter uiciorum omnium incrementum adferre senecta quid potest? Nisi fortè libidinē adimit?

Confutatio à cōsequētibus.

A conditione filij, à quo tyrānidē remouet ab incredibili.

Ab absurditate fictionis.

Ab ætatis accidentibus ex persona patris.

Quan-

Quanquàm ista Tyrannidis quantula tandem est portio? Sed esto fuerit sanè propter ætatem ad uoluptates segnior, uerum erat fastidiosior: unde fit, ut imbecillior sit ad coitum, ad raptum auidior. Fortasse pauciores huic execabantur ephebi, sed insigniores. Pauciores producebantur uirgines, sed exquisitiores. Quur non autem & plures? uidelicet quo senile fastidium optione & uarietate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi testes citare possem, qui quo nobiliores sunt, quo fortuna præstantiores habent liberos, hoc magis eis à flagitiosissimi senis cupiditate metuebant. An tu putas unà cum uiribus senescere libidinem? Multò secus habet. Imò quantum ætas improborum hominum facultati detrahit, tantum adijcit cupiditati. Quanquam tyrannicum animũ his in rebus non tam uoluptatis usus capit, quàm nostra delectat contumelia. Vt frigeat insene tyranno Venus, certè feruet uigetq; malicia, sæuicia, nocendi libido. Postremo totum illud uitiorum agmen, quæ propria tyrannorum sunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uiolentia, impotentia, suspicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium (Quid autem oportet omnia commemorare nobis omnibus heu nimium nota?) horum inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quòd iuuenta nonnunquam naturæ bonitate uincitur: præterea quædam mala nondum didicit: at senecta, si quid pudoris, si quid humanitatis, si quid melioris ingenij à natura insitum est, id omne multo ac diuturno flagitiorum usu penitus exuit, & prorsum in immanissimam quandam feram abijt. Id ita euenisse, Iudices, in execratissimo illo sene, quid ego coner argumentis docere, quum sua cuiq; memoria abundè satis exemplum suppeditet? Quòd si iuuenis sese gerebat insolentius, uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc continuo tyranni nomine donabis. Ergo ex eadem tyrannide sexcentos tyrannos facilè reddideris. Nam quis est omnino in tyranni familia, uel extremum mancipium, qui non ipse penè tyranno sit ferocior, uiolentior, sceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebatur: patri præter nomen nihil cessit. Quasi uero non sit isthuc omni tyrannidi commune. Longe minima fructuum pars, qui solent ex tyrannide capi, ad ipsum redire tyrannum. Quemadmodum in latrocinio fieri consueuit: prædæ communiter in omnes distribuuntur, uel in eos potius quorum opera capiuntur. Alioqui non cohærebit cohors illa scelerata: nisi dux ille, quisquis fuerit, plus etiam permittat suis, quàm sibijpsi. Solum nomen sibi propriè uendicat. Et in nullos est tyrannus indulgentior, quàm in scelerum ministros: quippe quos operæ sentiat suum imperium contineri. Proinde sub unius umbra satelles omnis, omnis minister, familiaris, leno, tyrannidem quandam in ciues exercet. Ridiculè fecero, si hoc quoq; coner argumentatione probare, Iudices. Vidimus, sensimus, experti sumus, nisi fortè tam diutinæ calamitatis memoriam, tam pauculi dies obliterauerunt. Neq; enim esset res usqueadeo misera tyrannis, si unius modo foret toleranda uiolentia. Quot ferendi latrones, quot sacrilegi, quot ex extrema barbarie aduenę, feris quàm hominibus similiores? Neq; desunt, qui se simulent apud tyrannum sceleribus suis gratiam promeritos esse, quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuibus. Horum igitur unumquemlibet tyrannum appellabis, & pro quolibet occiso tyrannicidæ præmium petes? Non in tantum omnem exues pudorem opinor. Sed pater ætate fessus, omnem dominatum in filium transtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uiolentia committebatur. Sed isthuc quantum absit ab imagine ueri, quis tam cæcus, ut non uideat? quis tam obliuiosus, ut non possit experimento refellere? Ego tibi complures nominare satellites possum filio insolentiores. Ad hæc, uerisimile mum est nullius insolentiam minus approbasse senem quàm filij, uel quòd odit omnem tyrannidis affectatorẽ omnis tyrannus, uel quòd intelligit ex illius facinoribus longè plus inuidię odijq; sibi conflari (Callidissimus autem tyranni est,

Confutatio signorum à proprio tyrannorum.

II.

catenus legitimum imitari regnum, quatenus obtineri tyrannis possit) uel quòd pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitijs, & ad crudelitatis ministeria alienis quàm suis uti mauult. Quòd si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profecto nõ tyrãnum agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbante patre, quasiq; per illum exercente tyrannidem, utri tandem par erat imputari cõmissa, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Non arbitror obscurum, quin huic cui in manu erat nutu ne fierent uetare. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidem neque pueros emasculant, neque uirgines abripiunt, neque proscribunt, neq; bona diripiunt, neq; phana dispoliant, neq; hæreditatibus manum injiciunt, neq; compilant ærarium, neq; tormentis excruciant, neq; quenquam jugulant, neq; armis uicos expugnant: neq; incendunt uillas. Totum hunc tyrannicum ludum per ministros exercent. In unũ tamen tyranníci nominis inuidia competit, in unum occidendum lex præmium instituit, in unum stringendi ferri jus facit, illos suæ cognitioni reseruat. Quorum ut quisq; sua opera tyranno profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi potest, certè tyranni uocabulum nemini congruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa pernicioſissimorum hominum colluuies latitat. Arbitror uobis, Iudices, sæpenumero auditum esse, id quod eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis non longas modo, uerumetiam plurimas esse manus, plurimos oculos, eosq; acerrimos, plurimas aures, easq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal tyrannus, multoq; Titanibus illis Briareo & Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusq;. Quot enim habet scelerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atq; ut ex membris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur nihil est aliud, quàm quiddam omnibus ex membris aggregatum, ita in tyrannide unum quippiam est, quod neq; pes sit, neq; manus, neq; ullũ aliud membrum, contineat autem uniuersa: at ita contineat, ut ab ijs possit separari, idq; tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantumlibet iuuenis insolentiam, uiolenti amq;, præfectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, præcipuum tyranni caput dicas licebit: tyrannũ certè uocare nequaquam potes. Vnum enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius autoritate tituloq; cuncta hæc membra ueluti animantur: idq; unũ forti ciui permittit occidere. Non uult te in oculum aliquem inuolare: non sinit ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lernæa hydra fabulantur poëtæ, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedãt: pro una rescissa dextera, multę robustiores subpullulent: unius uitæ te dominum, arbitrumq; constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomen: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certè sanẽtur: At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenem paulo antè magnum patris satellitem nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrannidem occupasse filium: solius appellationis honorẽ cessisse. Qui conueniteundem & satellitem & tyrannum appellari? Tum si cessit, non igitur usurpauit tyranni nomẽ. Contractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescinduntur. Lex hac tecum formula cõtraxit. si quis tyrannum occiderit, præmium ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia cõmemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcunq; illud esset animal, quod tyrannus diceretur. Magnum (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannum: quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, non syllabas: eum interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus hæres paterni dominatus: libertatem peperi, seruitutem sustuli: hoc lex sensit, huius rei autori præmium præstituit.

opponit uerbalegis.

Satel-

Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantum, quàm grauem, quàm ferocem, quàm scelestum: satellitem tamen occidisti tyrannidis, non caput: aut si caput, unum è pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi sententia largiamur: fuerit sanè res tota tyrānidis filius: pater nihil nisi uocabulum quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis habetur, Echo nympham, nihil aliud quàm meram quandam fuisse uocem sine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis discedere? præsertim ita dilucidis, ut perspicuum magis nihil esse possit. & commentitiam interpretationem domi tuæ natam in iudicium adferre? Ego Iudices, nullum in Remp. exemplum pernicioſius induci posse iudico, quàm si consuescant homines calumnioſi à præscripto legum recedere: & interpretamento, quod ad prætexendum facinus quisq; suum maximè idoneum commiſisci queat, id Iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de legis sententia queri solere, nisi quum in scripto quiddam apparet ambiguè, obscureue dictum: aut quum ex uerbis & euentu absurditas quæpiam extitit, eaq; manifesta? In priore non cuiusuis cōmentum, sed iuris prudentium responsa, sed Iudicum sententia recipi solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa cōpellit aliquantisp à legis uocibus deflectere: & æquitatem iuris potius, quàm uerba spectare. Duplex itaq; periculum uidetis Iudices: alterum ne superstitioſa cauillatione literarum legis ab eo quod lex spectauit abducamur: alterum ne passim à præscripto discedendo, leges omneis & iudiciorum religionem subuertamus. Quorū illud quidem multò leuius est: propterea quòd uix unquam accidat, ut legislator obscurè quid uoluerit, explicuerit: aut absurdum quiddam exoriatur. Hoc multò periculoſiſſimum, pernicioſiſſimumq;. Etenim quæ tandem lex futura est, quam uersutus calumniator, quo pœnam effugiat, non facile possit aliquo commento subuertere? Necq; quisquam non elabetur è iudicio uestro nocens, nisi qui sit usqueadeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam commentatiunculam queat inuenire. Atq; ut cuiq; cōmodum erit, aut animi libido feret: ita pro sene iuuenem, pro tyranno satellitem, pro homicidio tyrannicidiū: & passim aliud pro alio interpretabitur. Vestra interim Iudices religio, uestrū iusiurandum, qua tandem ratione seruabitur: quibus nihil futurum est certi, quod in cognoscendo sequamini: uerum ambiguas diuersasq; litigatorum cōiecturas spectare necesse sit? Ergo quum in omni causa maximopere cauendum est, ne sine grauiſſima ratione à legis præscripto discedatur: tum in hac nō periculoſum modo, uerum etiam absurdiſſimum: quum legis uerbis nihil possit esse dilucidius: sententia nihil æquius: interpretamento quod præter legis mentem inducitur, nihil pestilentius. An credimus legis huius autorem usque adeo infantem, & uerborum inopem fuisse, ut dicere non potuerit: qui quouis modo Tyrannidem sustulerit, huic præmium est, si modo istuc sensisset? Necq; uero fugit illum, totam tyrannidem per satellites & præfectos exerceri solere, permultóſque in his esse uel Tyrannis ipsis sceleratiores: atque ut ita dixerim, Tyrannicos magis, et omnino supplicio digniores: nisi & omnium omnia ministrorum scelera Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: nō quòd illos uita dignos iudicet lex, sed quòd unius cæde totam tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi duriorem. Tuum erat legi simpliciter parere: neq; eius uerba quaſi plumbeam quandam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præscriptum factorum tuorum rationem instituere. Præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis, interficiendi tibi pro tua libidine licentiam sumas. Non illud hic spectandum, iudices, quàm inuisus Reipub. sit, qui occisus est, quàm maiore etiam supplicio dignus: uerum id etiam atq; etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, se-

Conceſſio. Etiam ſi filius tyrannus maximus fuerit, tamen occidē dū non fuiſſe. Locus pro legibus, ita: nō temere à uerborū ui deflectē dū: & interpretādus eſſe

A periculo.

A conſilio legislatoris.

Aliud à periculo.

Mel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatum, denique præmio compensatũ, quo tãdem licentiæ sit processurum. Quod iste sibi in tyranni filium licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimum quenq; ciuium licere. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannũ eum appellabit, & ueneno aut ferro adoriet. Postremo si cui magistratus nõ placebit, si cui iudex erit inuisus, nõ dubitabit è medio tollere. Porrò ad facinorisdefensionem, Sophistam quempiam aut sycophãtam consulet (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationẽ uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorem, quàm ut huiusmodi ciuium genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur è medio. Atq; ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sæpius & doleamus, & improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen neq; conuenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus hominẽ indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquebit, si quidẽ animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circumspectiusq; permiserit. Etenim (si memini) tribus duntaxat temporibus lex indulsit, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrunq; pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demonstres te mortem effugere nequijsse, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quàm alium occidere. Vterq; tamen facti sui rationem reddere cõpellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atq; (ut ita dicam) ultrò semet reũ facere cogitur. Quòd si omnia constabunt argumenta: ita demum à lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi susceptí magnitudinẽ lex præmium quoq; proponit: at ita, si eum quem tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit, fortiter occideris: non si scelestum alio scelere sustuleris: neq; patietur te ius occidendi permissum, latius quàm ad unicum tyranni caput trahere, nisi si quis obsistat, ut per illius necem tibi necesse sit ad illum penetrare. Iamq; hoc factum tuũ secunda illa ratione defendit. Huic tertio generi fortasse proxima uideatur hostem in bello feriendi facultas: quam tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi palàm hostis sit declaratus, nisi in Imperatoris uerba iuraris, nisi ille aciẽ eduxerit, nisi signa canere iusserit, tibi fraudi futurum est, hostem interfecisse. Tu dicturus es: Hostem occidi, nam plus quàm hostilia faciebat, nomen hostis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit, suarum partium fuisse, hostem declarare, ac tuo fortasse scelere fruetur: uerum ne serpat exemplum, pœnas de te sumet. Quid autem aliud abs te factum est? Vnum tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulum tuapte autoritate in alium transfers, quod nisi in unum non potes competere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquando quem uoles magistratum, quem uoles iudicem, quem uoles ciuem, tyrannũ appellare. Neque uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hãc in uitã alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cuiquam posse, quàm uitã: uidit in extinctum facile uarias causas confingi etiam impune posse, quandoquidem ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit quàm multis titulis suum quisq; dolorẽ posset prætexere, si post occisum hominem ulla causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quòd grauatim sibi quoq; lex permisisse uidetur, ut homini uitam eripiat: quàm comperta, quàm multa requirit argumenta, quã multa concedit reo, quàm malignè agit cũ actore, quẽ non nisi suo periculo uult accusare: quantum spacij largitur ei qui defertur: quàm liberã Iudicũ reiectionem. Quantum igitur à mente legis abesse putes, ut cuilibet permittat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatione, hoc est, subuersione, in cuius-

A uoluntate & fine legis.

Amplificatio à rei qualitate.

Epilogus.

cuiuſquam uitam graſſari? Neq; ad rem pertinet, quantum criminum aceruum exaggeres, quantumuis etiam uerorum addo notorum: dicas parricidam, ſacri legum, inceſtum, proditorem, peculatorem, ueneficum interfeci. Tyrannum lex iubet occidi. Atqui hic unus multis tyrannis erat ſceleratior, peſtilentiorq; ciuitati. Ad iſta tam multa crimina lex tibi uerbo reſpondebit. Nihil moror q̃ fuerit ſceleroſus, qui periit: in unum tyrannum tibi ius feceram occidendi, in re liquos in ius trahẽdi. Si detuliſſes: auditus, reuictus, damnatus à me palàm pœnas dediſſet, omnicq; Reip. ſalubri exemplo fuiſſes. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro ſaluberrimo exemplo, perniciſſimum in ciuitatem induxiſti, & legum inſtaurationem, à legis uiolatione auſpicaris: hoc eſt, malis malo mederi ſtudes. An me clàm eſſe putas, quàm multi ſint in hac turba uita indigni, morte digniſſimi? At eos meæ cognitioni, non tuis manibus ſeruo: ſunt fora, ſunt tribunalia, ſunt Iudices, ſunt carceres, ſecures, carnifices. Quur tu mihi præire conaris? quur nullo mandante magiſtratum occupas? & dum Tyrannicida uideri uis, tyrannum imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi eſt inuiſus ille, niſi quòd mihi parere recuſat, & præire conatur? Ei demum ferrum tractare licebit, cuius manibus ego permilero. Si iuuenem occidiſſes, quòd non alia patuiſſet ad tyrannum uia, darem ueniam neceſſitati: nunc occidiſti, non obſiſtentem, non auxilium ferentem patri, ſed patris opem implorantem. Huius unius cæde contentus diſceſſiſti, tyrannum nec impetiſti, in quem unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrũ ex uſu Reipub. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illum exquiſitioribus excruciatum ſupplicijs, exemplum omnibus ædere. Neq; hæc dico Iudices, quaſi parum gaudeam pariter cum patre ſublatum filium: utinam eadẽ opera ſimul omnes ſint oppreſſi, quibuſcunq; tyrannus placet. Sed quis prohibet, ſimul & gaudere, q̃ deorum bonitas nobis hanc rem benè uerterit, et tamen non committere, ut huius temeritas, ſi iudicio comprobetur, in legem atq; in exemplum trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, ſed de legis uiolatæ maieſtate. Non enim par eſt, ut cuiquam perſonæ præter ius extincti odium in ſcelere ſuffragetur. Neq; tam ſpectandum in quem comiſſum ſit facinus, quàm quo exemplo commiſſum. Alioqui quur non eadem opera fas ſit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, uxores, liberos, lenones graſſari? Bonam tyrannidis partem uxor ſæpenumero ſuggerit. Ad ſummam immanitatem nonnunquam liber tus aliquis, aut uernula inſtigat: quur non & hos iugulas, ſi tibi ius eſt æſtimatione priuata meritorum ciuem iugulare? Quid quòd eſt aliquid tyranno nocentius, in quod tamen haudquaquam tibi ius ſit occidendi. Finge eſſe qui totam hanc urbem, templa, domos, curiam conatus ſit incendere, imò qui iam conpluribus locis ignem ſubiecerit, ſed incẽdium ſubito exorto imbri reſtinctum: autorem non obſcurum, uerũ abditum latitare. Eum forte fortuna repertum, manu tua trucidas. Num lex tuum factũ approbabit? Non opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocẽtior? Tanto nimirum, quanto eſt atrocius ciuitatem ſemel funditus euertere, quàm expilare: ciues uniuerſos uno igni finire, quàm in pauca quædam ſæuire capita. Et tamen in unum tyrannum ſtringendi ferri poteſtas priuatim permittitur. Illum deferẽdi modo ius habes. Hic in re tã aperta legis mentẽ calumniari, & nouo interpretamento tuũ facinus palliare: quid tandem aliud eſt, q̃ legum autoritatem euertere, atq; id per cuniculos quoſdam agere, quòd tyrannus palàm ac ui facere conſueuit? In recipienda lege fas eſt populo cauſam, æquitatemq; legis excutere. Cæterum receptæ, & longo iam uſu comprobatæ, ſimpliciter oportet obtemperare. Neq; enim exiſtimandum eſt maiores illos noſtros, uiros ſine controuerſia ſapientiſſimos, ita ſine graui ſſimis rationibus inſtituiſſe, ut priuatim interficiendi Tyranni facultas uni eo capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, feneſtram aperiendam

Amplificat confirmatiõ

Præoccupatio.

Redit ad argumẽtum ſuperius. Non quicquid tyranno nocẽtius aut æq; nocens occidendum eſſe.

Redit ad autoritatem legũ.

ciuibus non putauerunt: deinde perſpiciebant tyrannidem fatale quoddam eſſe Reip. malum, quod minore noxa toleraretur, q̃ malè exagitaretur: neq; poſſe ſemel tolli, niſi tyrãni ipſius cæde. Quo ſubmoto, uidelicet q legibus imperabat, non parebat, iam nihil opus eſſe priuata audacia, nimirum illis in reip. adminiſtrationem uindicatis. Quod ſi tyrannus in ius uocari potuiſſet, ne hunc quidem tuæ dextræ arbitrio permiſiſſet. Videbant & illud: tyrannidem nõnullam habere monarchiæ legitimæ ſpeciem: hoc tantum intereſſe, quòd in monarchia populus regi paret, rex legibus: in tyrannide omnia unius libidini ſubiecta ſunt. Rex publicam ſpectat utilitatem, tyrannus priuatim ſuam: unde publicitus expedit, ut tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum autoritatem in priſtinum ſtatum reſtituat, atq; id unius (ſi fieri poteſt) capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis peſtibus, quæ totum Reip. quaſi corpus corripiũt, legum prudentia conſueuit uti: ut exemplo magis, quàm admiſſi talione morbo medeatur: ne dum ciuitatẽ ſanare ſtudet, magnam ciuitatis partem interimat. Hinc eſt q̃ in ſeditionibus publicis non niſi in ipſos autores conſueuit animaduerti, reliquis quos tempeſtas illa cõmouerat, dari uenia: aut uix etiam dari uenia, qui in publico Reip. tumultu quietem egiſſent. Quæ poteſt autem peſtis eſſe fatalior, q̃ tyrannis? Quæ ſeſe latius in ciuitatis membra diffundit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uicio ſyncera poteſt eſſe? Omitto iam quicquid eſt ambitioſorum, ære alieno obſtrictorum, ſcelere contaminatorum, barbarorum (nam hæc tota ſentina hominum tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, quàm ſceleratis ſint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timent fortunis ſuis, uel rectum iudicant ſeruire tempori. In hoc itaq; rerum ſtatu leges non extinctæ, ſed oppreſſæ modo, cautim & circumſpicienter agunt, intelligunt hoc ſulcus citra ſummam ciuitatis perniciem exaſperari non poſſe, unius capitis diſpendio cõmodè ſanari poſſe. Quare docto cuipiam medico præmiũ oſtendunt, digito demonſtrant, quod membrum ſecari uelint, quibus abſtineri. Caput indicarunt illæ, tu dextram ſecuiſti. Illæ tyrannum, tu tyranni ſatellitem occidiſti. Quo præmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inſcitè exagitato, totum hominem in extremum uitæ diſcrimen adducat, quo qui hominem legibus uetantibus occidat. Neq; ego nunc de cædis reum ago, aget alius fortaſſis, cuicunq; lubitum erit: uerum illud modo conſilium fuit, oſtendere tibi quàm inſignitæ ſit impudentiæ in ea cauſſa, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam egregia poſcere præmia, in qua nequeas obtinere, ſi modo tecum exactius ac ſeuerius agatur, ut graueis pœnas effugias. I nunc & curioſum me uoca: qui tam candidè, tamq; ciuiliter tecum agam: ut quum te poſſim in graue diſcrimen uocare, ſat habeam legis & Reipub. cauſam defendere, ne circumuẽta præmium dare cogatur ei, qui nihil boni ſit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus iſthuc iam dudum liquere puto) uerum tibi etiam ipſi cupio perſuadere: & facturum me confido, ſi modo tantiſper animum poſſis attendere.

Correctio.

Locus ab imo ad ſummum.

Vin' igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem & nos ſummatim totam cauſſam ob oculos reuocemus? diſpiciamusq; quàm multa tuo in facto deſiderentur ad id, ut legi ſatisfeceris: & quantum tu ſis hallucinatus, quum multa diceres etiam ſupereſſe? Tria quædam requirit lex, & ita requirit, ut ſi quodlibet horum deſit, aut pœnam te, aut certe nihil gratiæ debere ſe credat. Quorum ego non unum aliquod, ſed unum quodque deeſſe docebo. Quod ſi facio, utrum æquo animo cedes præmio, an impudenter petere perſiſtes? Ergo rem accipe. Niſi tria hæc tibi conſtiterint, non eſt quòd tyrannicidæ præmium petas: Animus, uia, & effectus. Animus duo quædam complectitur, uel quid ſperaris, uel quid propoſueris. Nam ſi tyrannum per imprudentiam occidiſſes, ſi præter propoſitum, non magis profecto præmium tibi debeatur, quàm

I Animus.

ſi quis tyranno amiciſſimus idem feciſſet, nam idem potuit accidere. Tu porrò quid propoſiti in arcem attuleris, ipſe uideris: ita demum legi perſuaſum erit, te uoluiſſe occidere tyrannum, ſi occideris. Non occidiſti, atq; id etiam quum tibi in manu fuerit (ut ais) ſi libuiſſet interficere. Lex negat ſua referre, utrum tyrannicidij propoſitum in arcem non attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid ſperaris, excutiamus. Quanquam iſthuc leges non ita ualde curioſe penſiculantur: ſed tamen in tam abſoluto facinore partes omneis conſtare oportet. Quid enim ſi tyrannum interfeciſſes, quo tyrannidem ipſe occupares, utrum præmium ſperares? an ſupplicium metueres? Quid ſi quo priuatum animi tui dolorem ulciſcereris, tyrannum occidiſſes, atq; id eſſet palàm, num præmium auderes poſcere? Quid, ſi latrones tyrannum forte fortuna obuium obtruncaſſent, num ad hunc honorem aſpirarent? Quid ſi quis tyranno priuatim infenſus, magna te pecunia conduxiſſet, quo ei tyranno uenenum dares, dediſſesq;, num quæſo, tyrannicidæ præmium poſtulares? Ego hic tecum non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obſcurior eſt, quàm ut tu, alioqui eam glorioſus, quicquam de ea auſus fueris dicere: illud unum affirmare nō dubitem, qui tyrannum quum tutò licuerit, non occidit, planè noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extremum exitium Reip. uideretur allatura, potius quàm ullam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulciſci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentum ſuum ſequutus eſt Reip. periculo, non ſuo periculo Reipub. ſtuduit prodeſſe. Poſtremo non poteſt niſi gloriæ ieiunio adductus uideri, qui tam inſolenter ſe iactat. Non poteſt non uideri lucrum ſequutus, qui tam improbè præmium flagitat. An non uides igitur quantopere hac parte à tota legis mente diſſentias? quem illa tuæ uitæ periculo ſua cauſa uoluit occidere, eum tu non ſolum uolens præteriſti, uerumetiã periculoſe in Remp. irritaſti: quem ſua cauſa noluit occidi, eum tu maximo noſtro periculo tui compendij, aut animi fortaſſe gratia iugulaſti. Sed finge te animum tyrannicida dignum ad facinus attuliſſe, lucri perinde ut uitæ contemptò rem: magni tamen refert, qua ratione tyrannidem tollere aggrediaris. Iam eñ omnia tibi ex animi tui libidine largior, quæ tamen nemo alius tibi conceſſurus eſt. Te in filio iugulaſſe patrem, in non tyranno tyrannum. Largior iſthuc Delium aliquem tibi prædixiſſe, ut certum præſcire potueris, quod ipſe etiam uix diuinare Delius potuerit. Licuiſſe tibi patrem occidere, ſi libuiſſet, uerum hoc pœnæ genus tibi magis placuiſſe. Suſtuleris ſanè tyrannidem, idq; noua quadã & inuſitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen obſiſtam tibi, nec ſinam ferre præmium, propterea quòd ea uſa ſuſtuleris, quæ legi non probatur, quæ non expediat moribus ciuitatis, quæ non ſit forti uiro digna. Age quid ſi tyranni filium infantem in cunis iugulaſſes, & rurſum adfuiſſet Delius ille, per quem certum præſcire poſſes, fore ut necato puero pater ſibi mortem accerſeret, atq; id eueniſſet, utrum te tanquam tyrannicidam ſuſpiceret Reſpub. an potius tanquam immanem & ferum hominem execraretur, qui in eam ſquieris ætatem, cui etiam ab hoſte armato parcitur, quæ leonibus etiam miſeranda uideatur? Quin ergo? Vtetur tuo maleficio Reſpub. cæterum exemplum haudquaquam probabit. Quid ſi tyranni uxorem, quam ille miſerè deamaret, per uim conſtupraſſes, atq; ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita: utrum tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & adulterij ſupplicium potius formidabis? Res obſcura non eſt, Conferam tuo facto propiora. Quid ſi tyranni medicus quum eſſes, ueneno ægrotanti dato, illum ſuſtuliſſes, utrum ut uenificum oderit te Reſp. an ut utrum fortem admirabitur? Tyrannũ ſublatum gaudebit, factí rationem, modumq; deteſtabitur. Quid ſi quum te tyrannus familiariter uteretur, tu in conuiuio prætextu neceſſitudinis uenenum porrigeres? Denicq; ſi per magicas imagines ac maleficas quaſdã deuotiones tyranno uitã ademiſſes:

II. Actio.

utrum

utrum à lege præmium, an pœnam expectares? Atqui tyrannidem utcunq; sustuliſti. Euentu gaudet lex. Verum exemplum tam pernicioſum in Rempub. non recipit: ut conſueſcant ciues ſcelus ulciſci ſcelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momẽti ſit in modo, uiaq;, ut factum tuum approbetur? Quod lex permittit ut fiat, non ſtatim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulterum ferro occidere licet, uenenoaut incantamentis non licet. Cur ita? Quia peſtilens exemplum omnino tractare uenena. Nec id ulla cauſa quantumuis honeſta, ſinit in ciuitatem irrepere. Quid quòd ne hoſtem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas eſt? Nam nuſquam nõ improbat maleficia lex: & ueneno tincta tela etiam in bellis interdicta ſunt. Quòd ſi modus facti ſpectatur in his, in quibus nullum petitur præmium, quanto magis id fiet in his, in quibus ſummũ petitur. Lex triumphum ſtatuit ei, qui certum hoſtium numerum fuderit. Fuderit aliquis nõ acie, ſed aquis & pabulo ueneno tinctis. Vtrum ciues hunc æquis oculis ſpectare poterũt triumphantem, an potius ſicuti ueneficũ oderint, auerſabuntur, execrabuntur? Quid quòd priuatis etiam in rebus uia, modusq; perpenditur: quo magis idem oportebit, tum in publico, tum in ſplendidiſſimo facinore, ut à quo conueniat omnem ſceleris ſuſpicionem abeſſe? Age illud tecum reputa, ſi medico mercedem pactus eſſes, quo te morbo leuaret, atq; ille nõ pharmacis, ſed maleficijs & incantamentis morbum exemiſſet, utrum præmium dabis, an magis hominem in ius trahes? iniuriæ malis artibus datæ reum ages? Clamabit ille, morbo te leuaui, qua uia quid iſthuc tua refert? Hoc tantum ſpectabas, ut morbo liber eſſes, ei rei merces eſt promiſſa. Ingratum te uocabit, quiniſi ſua opera, ne eſſes quidem, qui præmium negare poſſes. Tu protinus reſpondebis, opinor, medico te præmium eſſe pollicitum, non mago, neq; debere quicquam, niſi rem malam ei, qui beneficium malè dederit. Quanquam ne dediſſe quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim mutare eſt incommodũ, non amouere. Dices enim animo nocitum, dum corpori ſubuenitur. Atq; iſtam litem uinces, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam, & uincibilior eſt tecum cauſa legi, quàm quæ tibi futura fuerat cum medico. Nam ibi de priuata mercedula diſceptaretur, hic de publico honore. Ibi falſus eſt unus, hic legi fraus facta, per quam cautum oportuit, ne quiſquam ciuium circumueniatur. Ibi ſalus data, certa quidem & efficaci, ſed ſuſpecta & improbata uia: hic nefario ſcelere (quur enim non ſic appellatur homicidium, quod in ciuem contra legem admiſſum ſit?) non libertas reſtituta, ſed in extremum diſcrimen adducta Reſp. quandoquidem tuũ factum perinde habet, ac ſi medicus quiſpiam ad curam mercede conductus, uenenum pro remedio miniſtret: quod tamen ægrotanti (ita ut non raro conſueuit accidere) per occaſionem morbum adimat. Qui reualuit, ſuis fatis acceptum feret quod uiuat. tibi mortem, tametſi uitarit, imputabit. Neq; ſua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac ſtudioſe pro pharmaco uenenum porrexeris: propterea quòd tui fuerat officij, aut non ſuſcipere negocium, aut fidem ſimul, & artem, & induſtriam, ac diligentiã, & quicquid à probato artifice ſolet requiri, ad curam adferre. Sed age, ſinimus adhuc poſſidere te, quod dudum ſumus largiti: ut planè iſta uia tyrannum occideris, citra ullum Reip. diſcrimen. Lex non approbabit facinus tuum: niſi non tantum à crimine, uerum etiam ab omni criminis ſpecie procul abfuerit: ne uidelicet ea quæ in hoc potiſſimum adhibita eſt in ciuitatem, ut maleficium omne ſecludat, incolumitatem ſuam quam conueniebat, aut Deo cuipiam, aut certè Dijs ſimillimo homini acceptam referri, ſceleri debere dicatur. Non approbabit, inquam, niſi Tyrannum ipſum, quem nominatim indicauit ipſa, quaq; permittit uia ſuſtuleris: ne per rimam iſtam periculoſum exemplum in Remp. irrepat. Poſtremo non niſi ferro, non clancularijs ac maleficis artibus: niſi uirtute, niſi manu, niſi uitæ tuæ manifeſto contemptu tyrannum trucidaris. Neq; enim hoc

tantum

tantum ſpectat lex, ut Tyrannus in præſens ſubmoueatur; uerum illud multò magis reſpicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros eſſe fortes, qui non uereantur uitæ ſuæ diſpendio patriæ commodis conſulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiam in poſterum ab affectatione tyrannidis deterreantur: cum uideant in ea ciuitate nullum eſſe tyrannis ſatis tutum præſidium: quandoquidem illud nemo neſcit, qui uitæ ſuæ ſit contemptor, eum eſſe alienę uitæ dominum. Nam quod omnino ſatellitiũ, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduerſus huiuſmodi animum Tyranni caput defendant: qui patriæ libertatem ſua uita benè credat emi? Poſtremo autem: ut maximè tibi conſtet animus, ut conſtet uia, id quod eſt totius negocij caput, non effeciſti. Tantũ enim abes ut tyrannum occideris: ut quantum in te fuit, tyrannidem maiorem in modum auxeris, interfecto tyranni filio. Quid autem refert, malitia, an ſtultitia Remp. in diſcrimen adduxeris? Nam illo quod uulgo dicunt nihil uerius: Intempeſtiuam beneuolentiam nihil à ſimultate differre. Tantum abeſt ut occideris tyrannum: ut ne ſuſpicari quidem potueris id euenturum, ut ipſe ſemet occideret. Sed iuuenem occidiſti patre inſolentiorem: quid tum poſtea? ſi patri & huius ſcelera lex imputat? Magnum proinde tyranni ſatellitem, non Tyrannum occidiſti. Sed paratum tyrannidis hæredem occidiſti: in tyrannidem ſuccedit, qui prior, qui potior eſt in occupando. Verum eſto ſanè, certum hæredem ſuſtuleris: igitur qui tyrannus erat futurus, interemiſti. Atqui quod futurum eſt, id nondũ eſt. Porrò lex eum qui iam tyrannus ſit, tolli iubet: non quem aliquando futurum diuines. An qui ſtatuam ex pacto debeat, & rudem truncum præſtiterit, fidem perſoluiſſe uideatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igitur ſunt illa tam multa, quæ tibi ad præmium poſtulandum ſupererant? Vides quàm ne unum quidem omnium tibi conſtet, quorum nihil oportebat deeſſe. Volui, inquis: id demum uoluiſſe te lex credit, quod effeceris. Poſtea è re nata propoſitum eſt commutatum. Hocigitur præmij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è curſu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui ſudauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidiſti denique: uerum eum, quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neq; ex uſu publico fuerat occidi. At benè uertit ciuitati, quod feciſti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualem Palladem Articis fuiſſe ferunt: de qua prouerbium extat: quòd Athenienſium malè conſulta, in bonum exitum uertere conſueuit. Non tu leges ſeruaſti, ſed ſuſtuliſti: non libertatem reſtituiſti, ſed numen aliquod huic urbi propitium, quod euentum tuæ temeritati debitum, ſua commoditate à nobis auertit, quod tuam ſtultitiam nobis uertit in occaſionem reſtituendæ libertatis. Non ego ingratum erga te populum conſtituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum ſemel in periculum uocaris, ne pro ſimplici Tyrannide duplicatam pateretur, nunc rurſum in diſcrimen trahere conaris, ne abiratis ſuperis in priſtinam ſeruitutem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis & phaleratis dictis in alienum meritum inſinuas? Quid tibi in eo negocio laudem uniuerſam uendicas, ex quo præter pœnam temeritatis, nihil ad te redire meritò poſſit? Si Reipublicæ, ſi Iudicibus probare potes, animum tuum Tyrannicida dignum, qui nullum periculum uitæ Reipublicæ cauſſa recuſarit: ſi facinus non ſcelere, non pernicioſo exemplo, ſed legitima uia peregiſti, ſi fortuna tuis egregijs conatibus bene expeditum dedit euentum: aude Tyrannicidam te uocare: aude pulcherrimum, ac penè diuinum munus à Republica poſcere, aude nobis ſeruatas leges, reſtitutam ciuitatem: aude templa, aras, focos, fortunas omneis, tutos pueros, inuiolatas uirgines, impolluta matrimonia, denique hocipſum quod hic lege & apud Iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quòd obſtiterim: aude ciuitatem ingratitudinis inſimulare, niſi laudem

III Effectus.

Peroratio.

promeritam persoluerit: aude Iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Contrà: si suspectum quid uoluëris, si periculosum, si contra leges, si cum scelere coniunctum quod feceris: sit pudor, ac desine tandem improbè præmium flagitare, quod nulla ratione promeruëris: pœnam, si sapis, incipe deprecari. Isthuc fortassis abæquitate Iudicũ, à ciuitate deorum munere læta, queas impetrare. Neque enim putes unum me te à præmio deterrere: Imaginare isthac in caussa pariter & leges, & Rempub. & deos tibi aduersari. Puta leges his tecum uerbis agere: Si nos uerè restitutas uideri uis, sine nostram autoritatem primũ in hac tua causa ualere. Longè plus laudis ex hoc iudicio referes: si nobis cesseris: si parueris: si tuam cupiditatem nostro submiseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus ędideris, reuixisse nos: si monstraris ciuitati iam non ex sceleratorum libidine, sed ex nostro prę scripto cuiq; uiuendum esse. Atq; altera ex parte Rempub. hac tecum oratione uti puta. Si ciuem bonum mihi præstare studes, noli hanc stulticiæ notam mihi inurere: ut in posterum te cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorũ ei præmiũ decreuisse, cui pœna magis deberetur: noli mihi deos, quos uix denicq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus, tot meis malis placaui, commoui, propicios reddidi, denuo per ingratitudinẽ iratos atq; infensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltem illorum beneficio frui. Quòd si te neq; leges, neq; Respub. cõmouet: certè Deorum orationẽ uereri debes, quos ita tecũ agere putato. Quid tu in nostræ laudis possessionẽ ingeris? Quid honori nostro inuides? Quur nõ sinis nos in hanc ciuitatem perpetuo benignos esse? Quur tu ipse tam ingratus existis? Ciuitas hæc semel mihi restitutam libertatem debet, tu bis debes, cõmoditati nostræ: & quòd Rempub. seruauimus, cuius tu pars es, & quod cõmoditate nostra tuam periculosam stulticiam, uel scelus potius in maximam felicitatẽ uerterimus. Etenim nisi nos dextri, propitijq; adfuissemus, quid aliud tu quàm perieras, & per te Respub. Quòd si planè contendis, ut præmium aliquod feras, abundè magnum præmium à nobis persolutũ est, quod per nos res à te male instituta, benè uerterit. A legibus meritò maior relata gratia, si nostræ prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniam condonarint. A ciuitate satis amplam laudem feres, si ea patiatur, ut in restitutæ libertatis historia tuum quoq; nomen admisceatur. Hac laudis parte contentus desine nobis debitũ uelle præripere, ciuitati munus nostrum eripere, legibus autoritatẽ adimere. Sed finem facio, nimirũ extillata iam aqua. Quod superest, nunc uestræ partes sunt Iudices, statuere, utrum secundum leges, secundum Deos, secundũ Rempubl. sententiam dicere, an secundum hunc glorioſum ostentatorẽ pronunciare uelitis. Vtrum hanc urbis felicitatem huius temeritati, huius sceleri acceptam ferre malitis, sæpius exprobrandam, & breui fortassis à superis fratis (id quod abominor) auferendam: an in Deos quibus sine controuersia tota debetur, referre, eorundem pietate seruandam, augendam, beneq; fortunandã. Vtrum magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges circumuentæ dicantur, an ut appareat legum restitutarũ seueritatem, & Iudicum sapientiam aduersus unius iniquã postulationem ualuisse.

ABDICATVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem insania laborantem, reliquis medicis desperantibus, dato pharmaco cum sanasset, denuo receptus est in familiam. Post hæc nouercam insania correptam, sanare iussus, abdicatur.

Argumen-

ARgumentum Orationis infra patet. Porrò genus Iudiciale est, Statu qualitatis. Sub hac enim & Abdicationis causas Quintilianus ponit, quarum duas species facit: alteram, Criminis perfecti, & alteram imperfecti, ad quam & præsens causa hæc pertinet. Exordium maxima ex parte querela constat. Nam et de iniquitate patris conqueritur, qui se non secundum artem, sed ad præscriptum curare iubeat, et de ingratitudine, ut qui pro beneficio restitutæ sanitatis, eam sibi nunc gratiã refrat, ut iterum abdicare cogitet, hanc querelam personarum, suæ & nouercæ uidelicet, cõditionibus amplificat, Inuidiæ paternæ accusationis etiã occurrens à consueto et more patris, id quod statim ab initio facit. Exordium Propositio sequitur, cui Narrationem submittit, non tam exponendæ actionis gratia, quàm ut anteactã uitam suam & beneficium in patrẽ collatum iudicibus commendet. Confirmatio tribus locis consumitur: primo, quo ostendit non licere patri, ut in familiam receptum, denuo abdicet, à caussa legis & uoluntate legislatoris, quod argumentum similitudine et fictionibus, seu παραδείγμ. amplificat. Secundo, quo iniquum esse docet, se, tam bene meritum de patre iterum abdicari, & pro præmio, pœna affici. Hic locus uarie amplificatur, ex qualitate beneficij, à conditione personæ, à difficultate & accidentibus artis, à natura & lege &cæt. Postremo, neq; caussa abdicationis satis idoneas aut efficaces esse probat. Neq; enim se quicq̃ peccasse, neq; nunc cogi debere, ut arte sua ubiuis uta-tur, id q̃ exemplo reliquarum artiũ, & ob artis huius cõditionem & præstantiam, deinde ex sua persona, qui illã non impensis patris, sed tum, cum à familia alienus esset, didicerit, alioqui etiam necessitatem quandã rei absurdã consecuturam esse. Deniq; non posse curari hunc morbum: quo loco multa de qualitate corporũ, uerborum & medicinæ in genere disputat, ostenditq; etiã si aliàs sanabilis hic morbus esset, in nouerca tamẽ suspicionis periculũ sibi metuendum esse, si quid ipsum fallat, aut ars destituat, atq; ita Orationem cõcludit, admonens patrem periculi superioris, in quod ne iterũ per iram & indignationem recidat, cauere ipsum iubet.

AVD quaq̃ noua sunt hæc Iudices, neq; miranda, quæ in prẽsentia facit pater, neq; nunc primum ad hunc iram scitur modũ, uerũ hæc lex illi facilis est, & assuetus ad hanc causam accedit. Verũ illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quòd cum nullum proprium sit crimẽ, q̃d mihi possit imponi, tamẽ in periculũ uocor, ne pœnas dem artis nomine, nisi huic iubenti p omnia parere possit. Qua quidẽ re quid fieri possit absurdius? uti cum ex præscripto, non iam quatenus ars ualeat, sed patris arbitratu. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiusmodi quoque remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes insania, uerumetiam præter æquum iracentes liberare possit, nimirum quo liceat & patris iracundiæ mederi. Nunc antem ipsa quidem insania leuatus est, cæterum iracundia magis etiam exasperatur. Quódq; est omnium grauissimum, erga cæteros omneis sanus est, in me unum insanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursum ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu obidipsum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia sæpius ejicerer domo. At ego quidem in his quæ præstare queam, ne expecto quidẽ patris iussum, ut qui pridem non accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porrò in hac muliere multò etiam minus ausim, neq; id temere. Siquidem reputo quæ in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, nouercæ uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus exeruciat. Maximè tamen mei ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quæ iubeor præstare, partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanè non arbitror æquum esse ut abdicer, si quod efficere non queam. id ne recipiam quidem. Itaque quibus de causis prius abdicarit me, facilè fuerit ex hoc negocio conijcere. Quanquam ad illas, opinor, satis respondi, ipsa post acta uista. Ad hæc autem quæ nunc obijcit, pro uiribus sum responsurus, si prius de statu meo pauca uobis exposuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem

Inuidiã paternæ actionis remouet à cõsueto.

Querela de indignitate rei, et ingratitudine patris

Amplificatio à suaperſona

A perſona nouercæ & periculo.

Docilitas.

Propoſitio.

Narratio. dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis contra dicendum esse duxi. Verum domo cedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore, uerumq; calculum, ita actam deinde uitam, ut appareret me à paternis illis criminibus q̃ longissimè abesse, sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq; optimis uiris habuisse consuetudinem. Iam uero & eiusmodi quiddã prospiciebã, ac suspicabar fore, ut aliquando pater, qui non admodum animo constaret, mihi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strueret. Neque deerant qui ista morbi initium interpretarentur, minasq; ac tela paulopost irruituri mali. Nempe odium absq; causa, mores asperos, conuicia parata, censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa, omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mihi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis regionibus nancisci potui, medicorum usus doctrina, plurimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici. Porro domum reuersus, offendo patrem manifesta iam insania laborantem, & abhuius loci medicis desperantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec admodum exactè morbos dijudicant. Atego sanè, sicuti par erat facere frugi filium, neque superioris abdicationis iniuriam recordabar, neque ut accerserer operiebar. Neque enim erat quicquam, quod illi propriè imputare possem. Verum peccata illa omnia fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi. Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem protinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id præcipit ars, uerum illud omnium primum iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atq; artis terminos prætergressus. Actum si eiusmodi fuerit malum, ut commodè possimus aggredi, aggredimur, totoq; animi studio, ut ægroti seruemus. Quòd si uiderimus iam inualuisse, superasseq;, nec manum admolimur omnino, idq; uetustam quandam legem eorum, qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui negant tentandos esse morbos, qui iam inualuerũt. Itaque cum patrem adhuc intra spem esse prospicerem, neque malum supra artis uires esse, diu obseruatis ac pẽlitatis singulis, ita demũ aggrediebar, ac pharmacum fidenti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum aderant, suspectam habebant administrationem pharmaci, calumniãtes curationem meam: iamq; parabant in ius uocare me. Aderat autem & nouerca pauida atq; diffidens, non id quidem odio mei, sed quòd metueret, utpote probè sciens illum grauiter laborare. Nam sola nouerat omnia, quippe familiaris & assidua conuiuens ægrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, sciebam enim futurum, ut mihi signa non mentirentur, neque falleret ars, adhibui curam, obseruato tempore idoneo. Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium darent, ne faderem, ne fortè si res malè successisset, maiorem aliquam calumniam mihi accersérem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarũ, quibus me affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinæ redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admirabãtur: denicq; laudabat & nouerca, ac palàm omnibus utriusque nomine gaudebat, tum mihi laudem assecuto, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari possum, neq; contatus, neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulatque rem omnem è familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem, ac denuò me filium fecit, seruatorem ac beneficum appellans, confitens sese certum experimentum mei cepisse, deq; illis antè factis semet excusans. Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdicatio filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo ea re gaudentes omnes, sed erat cũius & colorem ilico uerti sensi, & oculos turbari, & uultum iracundum, quemadmodum ex insidia, odioque solet accidere.

Non

Nos igitur ut est consentaneum, in complexibus & animi gaudijs uersabamur, utpote utroq; alteri reddito. Cæterum nouerca paulo post ægrotare protinus cœpit, morbo, Iudices, graui & impotenti. Nam statim obseruabam, ut naſcebatur malum. Neq; enim simplex erat aut leuis insaniæ species, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa signa, insanabili laborantis insania, tum illud commune in hac obseruaui muliere. In cæteros placatior est ac mitis, atq; illis præsentibus conquieſcit morbus. Quod si quem cõspexerit medicum, imo si uel audierit tantum de medico, in hũc supra modum incenditur. Quod & ipsum argumento est, illam graui & insanabili teneri malo. Hæc cum perspicerem, equidem acerbè ferebam, miserebarq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Parer uero ob imperitiam, neque enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel causſam, uel morbi magnitudinem, fuisſit uti medicarer, ac simile pharmacum exhiberem: arbitratus idem esse insaniæ genus, eundem morbum, eandem ægrotationem, quæ ſimilem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat uerisſimum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruetur, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur ac succenſet, aitq; me studio detrectare, ac mulierem deſtituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atq; huic quidem accidit, quod ſolet ijs qui dolent. Succenſent enim omnes ijs, qui libere uerum loquuntur. Tamen ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege sumam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non esse posthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neque enim legislator omnibus, ô pater, istam potestatem permittit, neq; uti quoſlibet filios, neque quoties libuerit, abdicent, neque quibuslibet de causis. Verum quemadmodum patribus concessit, certis de causis iraſci, ira prosequi & liberis, ne id immerentibus accidat. Eaq; gratia iussit, ne libera esset, ac citra iudicium uindicta: sed ad Iudices uocat, æstimatores constituit, qui neq; per iracundiam, neque per calumniam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram commouerentur: hic quidem alicui falsæ calumniæ credens: ille famulo fidem habens, aut uxori cuipiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neque indefensa causſa liberos statim capi, uinciq;: uerum & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcuſſum relinquitur. Quandoquidem solum hoc auctoritatis datur patri, ut ad Iudices uocet: uerum iudicandi auctoritas, an meritò accuſet, id penes uos, qui iudicio præſidetis, ac nondum spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur: uerum illud prius expendite, num posthac illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus facultate, quam lex cõcedit, atq; hãc paternam potestatem expleuerit, deinde rursum in familiam receperit, ac superiorem abdicationem irritam fecerit. Nam ego certè iniquiſſimum iſtud esse dico, ut liberorum quoq; sint infinitæ pœnæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus: utq; lex nunc irato inseruiat, mox deinde faciat irritum, quod actum est: rursum ut eodem modo ualeat: in summa, ut ius sursum ac deorsum torqueatur, utcunq; patribus pro tempore uisum fuerit. Verum initio quidem æquum erat uti concederet, cumq; indignante patre indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisſet. Porrò ubi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post hæc rursum in familiam receperit, & in hanc opinionem diſcesſerit, ut frugi putet, in his perseueret necesſum est, neq; postea resiliendum, aut retractanda sententia, neq; rescindendum iudicium. Neque enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugine, an contra esset euasurus. Atq; hanc ob causam permiſſum est, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiusmodi essent futuri nesciebant. Cæterum ubi non coactus

Confirmatio.

Locus ex his de causa & potestate iudicatorum.

I. Deum. Non licere patri ut iterum abdicet.

A causa et nouitate legis

ſed ſuapte ſponte atq; autoritate ex ſeſe cõprobatum recipit, quadeinde ratione poſſit mutare factum, aut quis legis uſus ſupereſt? Etenim ipſe legislator
Confirmatio legislatoris. hunc ad modum tecum egerit. Hic ſi improbus erat, dignus q; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiam reduxiſti? Cur legem irritam feciſti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat iſta non facere. Neq; enim tibi concedendum eſt, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia utcunq; mutatus ſit animus tuus, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rurſum ualeant, iudices interim teſtes ſedeant, uel ut rectius dicam, miniſtri tuæ uoluntatis, modo punientes, modo abſoluentes, quandocunq; tibi uiſum fuerit. Semel genuiſti, ſemel educaſti, pro his ſemel item abdicare potes, atq; ita potes, ſi iſtud merito facere uidearis; uerum ut hoc fiat ſine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut facile, id uero ſupra patris ius eſt. Quare per Iouem Iudices, ne permittatis huic, ut qui ſua ſponte receperit, ſuperioris iudicij ſententiam irritarit, iram damnarit, rurſum ad eandem prouocet pœnam, & ad patriam recurrat poteſtatem, cuius tempus iam exceſſit, euanuitq; priuilegium, nec huicuni quicquã ualens, quippe ante hac conſumpta. Etenim illud conſiderate, quemadmodum in reliquis
Amplificatio à ſimili. iudicijs, ubi iudices ſortibus ferunt ſententiam, ſi quis perperam pronũciatum exiſtimat, permittitur alios adire iudices. Porrò ſi qui ipſi ſuapte ſponte Iudices, conſtituerint, delectiſq; arbitris cauſſam commiſerint, poſt hac non idem licet. Etenim ſi quis, quorum ſententijs mitio ſtare non cogebatur, hos ſponte delegerit, iam æquum eſt boni conſulere quæ ſtatuerint. Itidem ſanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, niſi dignus maioribus uideretur, hunc ſi probum arbitratus eſſe, denuo recepiſti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum eſſe, in quem iſta denuo fiant, ipſe reſtatus es, iam de
Epilogus. integro frugi filium eſſe confeſſus. Itaque non conuenit pœnitere receptionis, ſed firma reconciliatio ſit oportet, nimirum poſt toties pronunciatam ſententiam, ac rem bis iudicatam, primum cum abdicares, iterum, cum ipſe mutaſti conſilium, meq; in familiam reuocaſti, reſciſſis decretis ſuperioribus, confirmans illa quæ poſtea ſunt placita. Proinde perſecuera in his quæ proximè ſtatuiſti, tuumq; ipſius iudicium ſerua. Pater ſis oportet, quando quidem id abs te
A fictione. decretum, id probaſti, id ratum feciſti. Ego quidem ſi natura non eſſem filius, ſed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem exiſtimarim tibi licere. Quod enim initio liberum erat non facere, id ſemel factum, iniquum eſt reſcindere. Porrò eum qui primum natura ſit filius, poſtea iudicio, ſententiaq; accerſitus,
Aliud à fictione: quæſo num par eſt rurſum expellere, & eadem familiaritate priuare ſæpius? Age quid ſi fortè ſeruus eſſem, ac tu quidem primum improbum eſſes ratus, in uincula conieciſſes, deinde ubi cognitũ eſt me nihil peccaſſe, manum miſiſſes: nũ tibi liceret, utcunq; contigerit iraſci, rurſus in eãdem reuocare ſeruitutem? Minimè liceret. Iſtiuſmodi igitur acta, leges firma uoluntas eſſe, ac perpetuo ualere.
Tranſitio. Ego cum pluribus etiam argumentis docere poſſim, nõ eſſe ius huic abdicare denuo, quem ſemel abdicatum, ſponte ſua receperit, tamen finem faciam. Nunc ſpectare cuiuſmodi filium parat abdicare. Atq; illud nondum dicam, me tũ imperitum abdicatum fuiſſe, nunc abdicari medicum (nihil enim mihi in hac cauſſa
Ad Locum. Iniquũ eſſe ſe abdicari. ſuffragetur ars) tum iuuenẽ, nunc ætate prouectum, ut ætas etiam ipſa fidem faciat, me nihil peccaſſe. Nam leue fortaſſis hoc quoq; uerũ tum quidem, etiam ſi nullo commiſſo peccato, ut ego quidẽ dixerim, ſed nec benemeritus, alienabar à familia. Nunc porrò cum nuper ſalutem dederim, ac beneficus extiterim, exi-
A meritis. gor. Quare quid fieri poteſt ingratius? ut mea ſeruatus opera, tantoq; elapſus à diſcrimine, protinus ſanationem illam huiuſmodi factis penſet, nulla meritorũ habita ratione, ſed uſque adeo facilè mandarit obliuioni, atq; in ſolitudinem abigat eum, qui iure ſit obſecutus, cum præter ius eiiceretur, neq; ſolum non meminerit iniuriæ, uerum etiam & ſalutem attulerit, & ſanæ menti reſtituerit?

Neq

Neque enim exiguo iudices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porro quanquam hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientem, & quibus affectum modis, ego curandũ susceperim, ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talem reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus disserere. Quin magis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quem ob hoc odio persequeris, quod uxorem extremo laborantem periculo, grauissimeq; affectam non sanem, qui fit, ut eundem non multo potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidem est ingratissimum, simulatq; ad te rediisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, & ad uetus recurris odiũ, eandem recitas legem. Egregiam igitur mercedem persoluis arti, dignamq; pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus medicum tantum sanus es. Vos autem iudices, huic concedetis, ut de benemerito pœnas sumat, ut salutis autorem expellat, ut eum qui sanitati restituerit, oderit: ut per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto concedetis, siquidem quod æquũ est, facietis. Etenim si maximum aliquod flagitium in præsentia commisissem, tamen superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: cuius respectu memoriaq; conueniebat hunc præsentem iniuriam negligere, & ob illa priora facilè ignoscere: maximè si tam ingens sit beneficiũ, ut omnia superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem mihi in hunc cõpetere puto, quẽ seruaui, qui mihi totius uitæ debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat: præsertim cum cæteri omnes iã desperarent, seq; morbo impares esse faterentur. Nam & illud, opinor ad meriti mei cumulum accedit, quod cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, inuocatus, insussus adij, succurri, admissus sum, sanaui, restitui, meum ipsius patrẽ seruaui, de abdicatione me purgaui, iram benuolentia sedaui, legem pietate sustuli, magnoq; beneficio reditum in familiam emi, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuaui, ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quàm multa enim me fuisse passum arbitraminí, quantum & exhausisse laborum? dum assideo, dum obseruio, dum opportunitates capto, nunc cedens patris uehementiæ, nunc artem admouens, ad breue tempus concedente morbo. Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum periculosissimũ, huiusmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non raro, ut exæstuante malo, rabiem in proximos exerceant. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum, uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans,, postremo superaui pharmaco. Ne uero quisquam hoc audito, protinus apud se cogitet: Quis aut quantus labor miscere pharmacum. Etenim multa prius sunt facienda, præstruenda uia dando pharmaco, præparandum corpus, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit, Somnos accersendi rationes excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus ægroti cæteri facilè pareant. At qui laborant insania, ob animi libertatem intractabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsiq; medico periculosi, neq; qui facile cura expugnẽtur. Proinde sæpenumero cum effecerimus, ut iam speremus proximè adesse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo, cuncta illa superiora

Amplificatio beneficij à morbi difficultate.

Obiecto ingratitudinis.

A fictione.

Alia amplificatio à sua cõditiõe et difficultate artis.

Enumerat labores et molestias artis medicæ.

facile subuertit, curationem impedit, artem fallit. Eum igitur qui hęc omnia sa
stinuerit, qui cum morbo tam graui sit luctatus, qui malum malorum omnium
expugnatu difficillimum uicerit, huic utriterum abdicet permittetis, utq; leges
in benemeritum interpretetur suo arbitratu cõcederis, atq; eum cum ipsa natu-
Alia amplifi- ra bellum gerere sinetis? Ego naturæ parens iudices, patrem mihi ipsi seruo, cu
catio à natu- stodioq;, etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quod si filium benemeritum,
ra & honesta leges, ut ait, secutus, perdit, & à familia alienat: hic nimirum liberorum osor e-
tc. rit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector. Iste naturam contemnit, fasq;
& ius uiolat. O patrem iniuste prosequentem odio. O filium iniustius aman-
tem. Nam mihi ipsi uicio uerto, patre compellente, quod odio habitus, eum prę
ter causam amo, & magis amo quàm oporteat. Atqui natura comparatum est,
ut patres liberos ament magis, quàm liberi parentes. Verum hic studio tum le-
ges contemnit, quæ filios nihil commeritos familiæ seruant, tum naturã, quæ pa
rentes ad uehemens natorum desiderium incitat. Non solum enim cum plures
habeat in me beneuolentiæ causas, maiorem, uti debebat, beneuolentiam nõ ad
iungit atq; addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, meumq; æmulatur a-
morem: sed ô calamitatem, quin insuper odit amantem, charitate prosequentẽ
expellit, benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauẽtes,
ceu liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra natum le-
gibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quemadmodum tu uis: le-
ges bene cõditas, malè interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his
quæ ad beneuolentiam pertinent. Hic inter sese consentiunt, & altera utriq; au
xilio est ad delendas iniurias. Cõtumelia afficis benemeritũ. Offendis naturã.
Cur legibus quoq; simul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honestæ, iustæ,
liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse: quippe quas aduersus unum
filium, tanquam aduersus multos sæpius tentes. Nec finis in supplicijs quietem
inuenire, quæ uelint in beneuolentia liberorũ erga parentes conquiescere: quam
Alia, à lege. quam alioqui ne positas quidẽ aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges
ingratitudinis actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gra-
tiam. At qui non solũ non refert gratiam, uerumetiã punire conatur ob ea ipsa
quibus adiutus est beneficio, cõsiderate num quicquam facere possit iniquius?
Transitio. Itaq; non posse hunc iam abdicare denuo, qui paternam potestatem semel exple
III. Locus. uerit, ac lege sit usus: præterea nõ esse æquum, eum qui tanta præstiterit benefi-
Nullo iure se cia, expellere, familiaq; exigere, satis opinor demonstratum. Nunc autem ad ip
abdicari. sam abdicationis causam ueniamus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At
rursum ad mentem eius qui legem condidit, recurramus necesse est. Etenim ut
istud tibi donemus ad breue tempus, licere quotiescunq; uelis abdicare, utq; pte
terea potestatem istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritũ, haud tamen
simpliciter opinor, neq; quibus libet de causis abdicabis. Neq; hoc dicit legis cõ
ditor. Quicquid utcunq; criminatus fuerit pater abdicato, ut satis sit tantũ uo-
luisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verũ uos istud expendere
iubet Iudices, num gratijs ac iustis de causis iracatur pater, nec ne. Hoc igi-
tur in præsentia considerate. Exordiar autem ab ijs, quæ protinus huius insani
Ab interfecta am sunt consecuta. Iam primum omnium quod fecit iam æ menti redditus, illud
uita. erat: Rescidit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia eram. In
his, nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum crimine uideretur esse cõiun-
ctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam curam
filio dignam prætermisi? Quando foris cubui? quas intempestiuas potationes,
quas comessationes obijcis? Qui luxus? Quis lenio pulsatus est? Quis accusauit?
Nemo profecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipuè lex permittit abdicare. Cæ-
terum cœpit ægrotare nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; pœ-
nam à me reposcis? Non repoſco, inquit. Sed quid? Quòd eam curare iussus

recusa

recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast ego quid in cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia non possim obtequi, videor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in totum dico. Neque lex huic concedit, ut quiduis imperet, neque mihi necesse est in omnibus omnino parere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, ut si non parueris, non iis obnoxius pœnæ. Quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, suppliciog; sis dignus: ueluti si ægrotes ipse, & ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandum sit, & ego negligam. Si quid rem rusticam curandam mandes, atque ego recusem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ querelæ. Porrò cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium usum pertinent: Maximè si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater: Hæc pinge fili, illa nequaquam. Rursum mulico. Hanc pulsa harmoniam, illam ne pulsa: Tum fabro ærario: Ista cude, illa ne cude: num quisquam hunc patietur abdicare filium propterea, quod non ex ipsius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quanto est honoratior, uitæq; conducibilior, tanto conuenit esse liberiores qui hac utuntur, ac iustum est ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercendi facultate, ut neq; cogatur usquam neque ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, uirorum eruditorum cura: neque in seruitutem trahatur legis: neque timori, pœnisq; tribunalium, neque calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palam ac impliciter ad hunc modum respondissem: Nolo curare cum possim, sed artem soli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus esse uolo: quis est tyrannus usqueadeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidem istiusmodi officia blanditijs precibusq;, ni fallor, non legibus, ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet, non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanandum adigendus est, sed ultrò ac lubens accedat oportet, immunis à compulsione partis. Immunis est ars ipsa, quandoquidem ciuitates quoque publicitus honores, præeminentias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine respondere, etiam si tu me illam docuisses, si multum studij, multum pecuniarum insumpliisses, ut discerem, & unam hanc curationem, etiam si eiusmodi esset, ut præstare possem, recusassem. Nunc illud cogita, quam rem modis omnibus ingratam & iniquam facias, qui non sinas me, à meipso mihi partis libere uti. Hanc ego artem tum cum non essem filius tuus, per didici, neque tuis subiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici. Huius fructum primus sensisti, quum nihil adiumenti cõtuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mercede conduxisti? Quem pharmacorum apparatum comparasti? Nullum omnino. Verum inops, ac rerum necessariarũ indigẽs, à præceptoribus mei misertis sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendum uiaticum, molestia, solitudo, egestas, familiaritas odium, cognatorum auersatio. Pro istis itaq; factis postulas uti arte mea, uisq; earum rerum esse dominus, quas mihi paraui, tum cum mihi non esses dominus. Boni cõsule, si quid ante hac ultrò, nullo prouocatus officio, benè de te sum meritus: cum nullo nomine ullam abs te gratiam possem reposcere. Cæterum non conuenit sanè, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio tuui, uertatur in ocrasionem, ut postea nolenti præcipias: iamq; in consuetudinem trahatur, ut qui semel sanauerit aliquẽ, semper deinde curet omnes quoscunq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosq; meipsos illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, & ad omnia quæ iusserint obtẽperaturi. Quare quid esse potest iniquius? Quoniam te grauiter adeo laborantem restitui, ob id existimas tibi ius esse arte utendi mea? Atq; hęc quidem dicere poteram: si mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atq;

A qualitate causse.

A similib.

A conditione artis.

A fine perfectæ & instrumentorum.

A consequentibus.

ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemperassem. At nunc tandem perpendite, cuiusmodi sint huius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantem insania, sanasti: insanit autem & uxor, eodemq; tenetur morbo (sic enim opinatur) & à cæteris medicis ad eundem modũ destituta est: tuq; potes omnia, id quod re demonstrasti: sanato hanc quoq;, ac morbo leuato. Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præsertim illiterato, artisq; medicinæ imperito. Sin autem me auscultetis artis nomine respondentem, intelligetis nimirum nec omnia esse nostræ facultatis, neq; consimiles morborum naturas, nec eandem medendi rationem, nec eadem remedia in omnibus efficacia. Ac tum palàm fiet, quantum interſit, nolis quippiam, an non possis. Vos interim patienter auscultate me, hisce de rebus philosophantem: existimantes nec inelegantem fore, nec extra causam, nec alienam à re, nec intempestiuam de his disputationem. Iam primum naturæ corporum, ac temperaturæ, haud quaquam eædem sunt: tametsi maximè in confesso est, ijsdem ex elementis constare. Verũ alia de his, alia de illis magis aut minus participant: idq; loquor adhuc de corporibus uirorum, quæ neq; similia sunt omnibus, neq; eadem temperatura, neq; eadem constitutione. Vnde necessario consequitur, ut morbi quoq; tum magnitudine, tum specie differentes, his accidant: utq; alia sanatu sint facilia, atq; ad curationem sponte propensa: alia rursum prorsus desperata: ut quæ & facillimè corripiantur. & grauissimè à morbis præhendantur. Proinde si quis existimet, quamlibet febrim, aut quamuis tabem, aut peripneumoniam, aut insaniam, quolibet in corpore unam atq; eandem esse genere: is nõ uideatur ponendus inter sobrios: neq; doctos, neq; inter eos, qui in rebus huiusmodi exquirendis laborarunt. Quin idem malum in hoc corpore facilè sanabitur, in hoc minimè. Quemadmodum uidelicet triticum, si idem in diuersos eijcias agros: aliter proueniet in plano solo, profundo, irriguo, aprico, uentis subtilibus expolito, exculto, nimirum ubere, læto, copiosoq; fructu: Rursum aliter in montuosa petricosaq; terra, aliter in opaca, aliter in subiecta montibus. In summa: pro cuiusq; loci diuersa natura, uariè proueniet. Itidẽ & morbi, pro ratione corporum, in quæ inciderint, aut maiores & uberiores, aut minores eueniunt. Verum his omissis pater, nec omnino discussa re, uult quamuis insaniam in quouis corpore consimilem esse, similemq; desiderare curationem. Super hæc tam multa muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad sanandi spem, aut desperationem, facile fuerit cognoscere. Siquidem uirorum corpora benè compacta sunt, neruosa: laboribus, agitationibus, uita sub dio acta, exercitata. Contrà fœminarum, flaccida, malè compacta, in umbra alita: Candida ob sanguinis inopiam, caloris; penuriam, & humoris superuacanei abundantiam. Quare facilius corripiuntur, quàm uirorum: utpote morbis expositа, nec ferentia curationem: præcipuè uero ad insaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundiæ ac leuitatis, facileq; commoueantur: porrò corporis exiguæ sint uires,: facilè in hoc malum prolabuntur. Proinde non conuenit, in utrisq; eandem à medicis sanandi rationem requirere. Cum intelligatis, hęc ab illis longissimo distare interuallo: iam ab ipso protinus ortu discreta: tum tota uitæ ratione, tum actionibus omnibus, tum studijs atq; exercitijs uniuersis. Quare cum dicis. Insania laborat: adde hoc quoq;: laborat mulier. Neq; confundas hic omnia sub unam & eandem insaniæ referens appellationem. Verum discretis ijs, quemadmodum & natura discreuit, quid in quoq; præstari possit considera. Nam nos, quemadmodum initio dixisse memini, illud in primis spectamus: ægroti corporis naturam, ac temperaturam, & cuius qualitatis magis sit particeps, calidius an frigidius, uigens an ætate deficiens, magnũ an pusillum, crassum an macilentum: reliquaq; id genus omnia. Quæ si quis penitus expenderit, is demum erit idoneus, cui fides

A qualitate rei imperatæ.

Locus cõmunis de natura et genere morborũ & medicinarum.

fides habeatur, uel desperanti, uel recipienti. Quandoquidem & insanæ mu-
merabilia sunt genera, & causæ complures: nec uocabula quidem eadem. Neq;
enim idem, delipere ac delirare, rabire & insanire. Verum hæc omnia nomina
significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porro causæ aliæ sunt uiris, aliæ fœminis. Rursum inter ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus immodica fermè repletio: senibus autem importuna calumnia, ira impotens, quæ sæpenumero incidit aduersus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in insaniam. Porro mulierum corpora & multæ res infestant, & facilè in morbum adducunt: præcipue uero si quem oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus utenti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc paulatim subgliscentia, multoq; alita tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori quoq; usu uenit pater: & haud scio, an nuper aliquid illi ægritudinem alicui quam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquam morbo sanè tenetur, neq; his malis ullius medici cura poterit eripi. Quod si quis alius se facturum receperit aut si quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tametsi ne illud quidem uerebor dicere pater: Et iam si non prorsus esset, ut est, desperandum: sed adhuc aliqua salutis ipes leuis ostenderetur, nec sic quidem facilè manu admouerem: neq; statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obtrectationem. Vides, ut omnes arbitrantur, priuignos inuisos esse nouercis omnibus, etiam si probæ fuerint: easq; hanc ceu communem quandam mulierum insaniam insanire. Quare facilè suspicatus fuisset aliquis, si malum hoc secus euenisset, neq; profuissent remedia, perfidam ac dolosam fuisse curationem. Atqui uxoris quidem res pater ad hunc sese habent modum: idq; loquor, quòd prorsus exploratum habeo: nunquam melius erit habitura, etiam si millies biberit pharmacum: eoq; non operæprecium conari, nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idq; uis, ut fœdam mihi famam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis professores inuideant. Quòd si me rursum abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deserar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat morbus: (solent isti iusmodi fermè mala irritata recurrere) quid erit mihi faciundum? Curabo, ut nosti, tum quoq;: neque unquam defuturus sum officio, quod liberis natura præscripsit: neq; generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris, num credere debeo futurum, ut me denuo recipias, illud uide. Iam ista quum facis, accersis morbum, pestemq; refricas: heri ac nudiustertius è tantis elapsus malis, contendis, uociferaris: quodq; grauissimum est, iracunderis: ad odium propensus es: leges reuocas. Hei mihi pater, istiusmodi fuerant superioris insaniæ tuæ præmia.

A periculo & uentus et pe
sonanouerca
Peroratio.
Cõmentitios

PHALARIS PRIMVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

PHalaris Agrigentinorum tyrannus fuit. Cui faber quidam Perillus siue Perilaus, taurum æreum obtulit, ita factum, ut in eum homines damnati cõcepti, succenso igne torrerentur, atq; inter cruciandum, illi uociferarentur, mugitus boum ederent. Hunc taurũ fingitur hic Delphos mittere, ut ibi in templo inter cætera donaria, deo consecraretur. Et quia apud omnes pro crudelissimo atq; immanissimo idem habebatur, & ob id metuebat, ne donum hoc Delphi, ut ab impio & nefario profectum, reijcerent, Oratione hac contra famam hanc de se sparsam, per Legatos sese defendit. Oratio generis iudicialis est, status qualitatis. Nam & tyranni idem occupasse, & nocentes quasdam punisse, se fatetur, sed id iure ac necessitate quadam factum ostendit. Exordium à nota incipit. Narratione consilia & causas susceptæ tyrannidis, & quo modo eandem gesserit.

Postremò

Postremo etiam quæ necessitate, ad supplicia sumenda, & custodiam corporis comparandam, compulsus fecerit, exponit; quæ & ipsa cõfirmandi uicem habent. Post hæc autem Cõfirmatio sequitur, qua se à crimine crudelitatis defendit, Argumentis à simili, à legibus & causa, à signis et cõparatione sumptis. Eleuando interim etiam tyranni nomen & inuidiam ab eximiis, & exaggerando necessitatem puniendi, ob multitudinem periculorum in dies in hoc genere succrescentium. Peracta causa, ad commendationem muneris transit, quam à causis & honestate dedicationis trahit. Peroratio à persona Legatorum fit, quæ assueratione dictorum, & ipsorum obtestatione perficitur.

Exordium à uoto.

MISIT NOS HVC LEGATOS O DELPHI PRINCEPS, NOSTER Phalaris, taurum hunc Apollini adducturos, ac uobis pauca quædam auditu non inidonea, cum super duce nostro, tum super oblato munere uerba facturos. Itaq; quorum gratia huc profecti ueni mus, hæc sunt. Cæterum, hæc uobis exponenda nobis in mandatis dedit. Ego, inquit, ó Delphi, talem de me apud omnes Græcos esse existimationem qualis sum, at non qualem me odio prosequentium, aut inuidorũ mendax fama apud ignotos traduxit, præ omnibus rebus permutatione facta amplecti uelim. Maximè uero omnium apud uos talem de me opinionem esse optarim, *Ratio.* qui & cæteros uitæ sanctimonia antecellitis, & Pythij assessores estis, ac tantum nõ Dei familiares atq; domestici. Etenim persuasissimũ habeo, si me uobis purgauero atq; ostendero, frustra crudelitatis suspitionem de me incidisse, etiã alis omnibus me per uos purgatum fore. Porro autem, ipsum Deum eorum quę *Attestatio qua fidem facit orationi.* dicturus sum testem inuoco, quem nullo modo possum decipere, aut falsò & ficto sermone circunducere. Fortasse enim, hominibus imponere haud operosum est, at deo uerba dare, maximè uero huic, id uero nullo modo fieri potest. *Narratio qua uitam et actiones suas exponit.* Cæterum, ego inter Acragantinos non ex obscuris sum maioribus, uerum si quisquam alius, ex illustri loco natus, ac liberaliter educatus, tum ingenuis disciplinis & artibus imbutus, urbi memet popularem exhibere non destiti, ijs uero qui mecum in eadem uersabantur Repub. æquum & modestum me præstiti. Violentiæ autem, aut illatæ iniuriæ, aut contumeliæ, aut præcipitati iudicij, *Causa & cõsilij occupatæ tyrannidis.* nemo me unquam sub prioribus uitæ annis insimulauit. Verum cum argumentis non dubijs perspicerem eos qui diuersam à me in administranda Repub. rationem sequebantur, uitæ meæ moliri insidias, ac omnibus modis mei è medio tollendi occasionem captare ac quærere (nostra uero ciuitas seditionibus factiosis dissecta ferueret) unicum illud effugium in tantis rerum difficultatibus securitatemq; reperi, pariter & ciuitati tuendæ salutem, si occupato per uim principatu, illorum ferociam refrenarem, eosq; à struendarum insidiarum studio sedatos retraherem, eademq; opera ciuitatem popularium factionibus flagrantem ad modestum & tranquillum studium adigerem. Et erant sanè non parum multi hoc meum institutum collaudantes uiri & modesti, & amantes Reipub. quibus & mea sententia & instituti iam conatus necessitas non fuit obscura. Horum itaq; usus & opera & consilio, haud difficulter uoti compos reddebar. Ex illo itaq; illi quidem non amplius rebus nouandis, aut turbis concitandis studentes inter se discordanter dissidebant, sed iussis obtemperabant. Ego uero imperium obtinebam, ipsa autem ciuitas sua libertate carebat. Cæterum, *Modus administrationis.* cædes aut insectationes aut proscriptiones ne in eos quidem à quibus sæpenumero insidiosè petitus eram, usurpaui aut exercui. Atqui operæ precium adere eiusmodi, in tuendo principatus imperio potissimũ. Etenim humanitate, comitate, & mansuetudine, præterea ex honoris & dignitatis æqualitate mirificam in spem ueniebam, fore, ut ad obediendum omnes pertraherentur. Statim igitur omni simultate deposita, cum inimicis in pristinam & gratiam & cõcordiam redij, ac illorum plurimis, & in dandis ineundisq; consilijs, & conuersatione domestica utebar familiarissimè. Porrò, cũ ipsam urbem animaduerterem

magis

magistratuum negligentia, atq; incuria corruptam, multa furentium, aut potius communes ciuitatis opes rapientium, & aquæ ductus reparaui, & ædificiorum sumptuosis extructionibus exornaui, ac muro circunducto firmaui, prouentusq;, quotquot magistratuum curam communes erant, accessione non modica cumulaui, iuuentutis rectè educandæ impendio magnam curam habui, senes peculiari reuerentia prosequebar. Populum uerò, spectaculis ac largitionibus, præterea solennitatibus, atq; epulis publicis mihi deuinctum detinui. Virginum uero, contumeliosas corruptiones, aut ephebo rum stupra abominanda & nefaria, aut iniuriosas satellitum immissiones, aut comminationes tyrannicas ita auersabar, ut ne audire quidem fas putarem. Iam uero, de dimittendo quoque imperio, principatuq; deponendo mecum intro cõsilio deliberabam, si quo modo tranquillè atq; securè à curarum fluctibus liberatus quiescerem. Etenim principem agere, ac res omnes ut rectè fierent administrare, prouinciã grauẽ, ac odiosam esse existimabam, & rem non sine inuidia laboriosam. Sed enim ne post hac tali administratione egeret ciuitas, in ea cogitatiõe susceptа adhuc uersabar. Ac iam olim ea animo cogitabundo quærebam. Porrò autem, ciues mei cõcitata seditione iam aduersus me insurrexerant, deq; struendarũ insidiarum ratione, faciendaq; defectione deliberabant. Quin etiam clandestinis conspirationibus iam coniurauerant, armaq; collegerant, pecunias priuatis impensis comportauerant, ciuitates finitimas ad ferendum missis copijs auxilium accersiuerant, iamq; in Græciam ad Lacedæmonios atq; Athenienses legatos petitum subsidium miserant. Quorum aũt criminum reum me facturi essent, iam *Consilium deponendæ tyrannidis per insidiatores euersum.* ridis deliberatum erat, tum quemadmodum ad mortem memetipsum mihi conscitscendam adacturi forent, atrociter comminabantur. Præterea quæ supplicia excogitabant, his qui publicè puniendi forent; occultè non tulerunt. At ẽ quòd nihil tale, præter illorum spem atque sententiam perpessus sim, dijs immortalibus acceptum refero, quorum opera mihi detectæ sunt insidiæ. Omniũ uerò maximè Pythio, cuius beneficio & insomnia mihi ostensa sunt, illicq; missi quorum iudicio singula cognoui, atq; sagaciter deprehẽdi. Ego uerò, hoc loco uos, ò Delphi, in hoc ipso metu, quem nunc ipsa oratione quàm acerbus fuerit facilè sentitis, uolo super his, quæ tunc acta sunt, consilium mihi detis, quo tempore nulla munitus custodia fermè captus, rebus difficillimis urgẽtibus salutem quærebam. Proinde, pauliſper animo saltem susceptа Acragantem uersus peregrinatione ad me, uisisq; illorum apparatibus, ac minis auditis, dicite, quid nam faciendũm sit. Humanitate ne erga illos amplius utendum est, concessaq; impunitate perditorum ciuiũ malignitati & nefarijs conatibus parcendum, & dissimulanter ferendum scelus illorũ est, tametsi mihi actutũ extrema perpetienda forent? Magis aut conueniebat, ut nudus à cruentis ciuibus miserã cædem sustinerẽ, eosq; qui mihi fuerunt charissimi coràm crudeliter peremptos perire cernerẽ? An uerò talia hominis fuissent nimiũ insensati, sed consentaneum erat generosiori, uiroq; digniore cogitatiõe animo cõcepta, hominisq; prudentis & iniuria affecti iracundia susceptа illos prosequi. Mihi uerò ipse è præsentibus periculis emerso, in posterũ securitatẽ præparare. Hæc sat scio mihi facienda suasissetis. Quid ergo ego post hæc feci, q̃ accersitis reis atq; noxijs, & cõcessa illis fandi atq; respõdendi copia, & adductis argumẽtis, singulisq; diligenter & accuratè exploratis atq; cõuictis, posteaq; nihil amplius inficiari poterant, meritũ de illis sumpsi supplicium, uehementer excandescens, non q̃ mihi pernicies machinati fuerant, sed q̃ in illo proposito me permanere nõ sinerent, quod ab initio prosequendũ mihi constituerã. Et iam ab illo tempore me ipse comitatu satellitũ stipatũ custodire non desino, atq; ex illis quotquot ex occulto insidiosè me petiuerint, supplicio afficere pergo. Deinde homines crudelitatis me accusant, nõ ualde reputantes, ab utro nostrũ primum huius mali initiũ subsin-

Communicatio, qua æquitate facti sui colligit ex causis I.

Ex circumstantijs. II.

Propositio.

Confirmatio. subintroductum sit, ea quæ in medio euenere, & quam ob rem de ciuibus nefa-
rijs sumptum sit supplicium negligenter complectentes, pœnas tamen scelera-
tis ciuibus irrogatas in crimen uocant, easq; quæ sibi in illis excruciandis cõmis-
ti uisæ sunt crudelitates. Non dissimile factum, si quis apud uos sacrilegum,
A simili. quendam præcipitio mulctatum uidisset, cæterum quæ nefarie designasset, nõ
I. reputaret, quemadmodum noctu in templum ingressus sublatis furtim precio-
sissimis quibusque donarijs fanum religiosissimum impie depeculatus esset, ac
etiam statuis manus sceleratas admouisset, magnæ tandem crudelitatis uos ac-
cusaret, quod cum & Græci & sancti esse perhibeamini, supplicio affecisseris
hominem græcum prope templum. Etenim non ita procul ab urbe fertur esse
petra, huic destinata supplicio. At uos, ut opinor, eiusmodi hominis stolidita-
tem risu prosequuturi essetis, si quis hæc aduersus uos dicere auderet, alij au-
tem omnes uestros aduersus impios maleficos crudelitatem collaudabunt. In
Locus pro tyranno. summa, populi non perpendentes, qualis nã ille sit, qui rebus imperio præest si-
ue iustus, siue iniustus, simpliciter ipsum nomẽ tyrannidis prosequunt odio, ip-
sisq; tyranno extremè infensi sunt, tametsi Aeacus aut Minos, aut Rhadaman-
tus principatum gesserit, omnes tamẽ ex æquo è medio tollere approperãt, ma-
Ab exemplo: los illorum ante oculos sibi proponentes, bonos uero communi accusationi in-
nocenter obnoxios eodem odio complectentes. Cæterũ, audio apud uos quoq;
in Græcia multos fuisse tyrannos sapientes, sub hoc uicioso, ut uidetur, nomi-
ne commodos & mansuetos omnibus sese utendos præbuisse, è quorum nume-
ro nonnullorum orationes quoq; breues & succinctæ, in delubro uestro unà
II. cum statuis ac muneribus Pythio repositæ continentur. Respicite autem ad le-
A legibus & causſa. gum scriptores etiam irrogandarum pœnarum rationi & consuetudini pluri-
mum tribuentes, quasi cæterarum rerum nulla expectanda sit utilitas, nisi me-
tus malefactoribus esset propositus, ac certa spes constituta luendi pro flagitijs
supplicij. Cæterum nobis tyrannis in hoc longè maior imposita est necessitas,
Tyrannorum pericula amplificat similitudine. qui cæteris necessario præsumus, quicq; communem cum nobis odiose inuiden-
tibus tum necem machinantibus consuetudinem agimus, ubi ne personati qui-
dem ullam securitatis utilitatem sentimus, sed omnis nostra res perinde ut fa-
bula, quæ de hydra fertur, se habet. Quanto enim plures præciderimus, tanto
plures nobis puniendi occasiones suppullulant. Est autem operæprecium, ut
ista feramus, ac capita subinde recrescentia semper recidamus, & per Iouem iu
xta Iolai institutum igne quoq; absumamus, si salui rerum potiri cupimus. Et-
enim, eum qui necessitate coactus semel in hæc inciderit, & ipsum materiæ non
dissimilem esse necesse est, aut sceleratis ciuibus parcentem perire funditus. In
summa, quem putatis usqueadeo mentis esse agrestis, efferatęq; immanitatis ho
minem, cui uoluptati sit alios flagellis cædere, aut cruciatorum audire gemi-
tus, aut cædes & carnificinas spectare, nisi uehementem infligendarum pœna-
III. rum causſam haberet? Quoties igitur dum alij flagris cæderentur lachrymatus
A signis. sum? Quoties autem meam ipsius fortunam lugere ac deplorare cogor, grauis-
Tyrannus. us ego supplicium & diuturnius sufferens? Etenim uiro natura bono, necessita
,, te autem sæuo & amarulento, multò durius est de alijs sumere, quàm de se sumi
,, supplicium. Si uero liberè quod sentio proferendum est, ego profecto, si mihi
,, daretur optio, utrum uelim nonnullos innocenter punire, aut me ipsum pote-
,, us mortem oppetere, planè persuasum habete, quòd nihil cunctatus mori pot
,, us eligerem, quàm homines nihil mali præter æquum commeritos supplicio
afficere. Dixerit uero aliquis, præoptas potius ô Phalari, ipse iniustè interire,
quàm iustis ex causſis pœna affligere insidiatores, uelim profecto hoc. Rursus
Cõmunicatio enim uos Delphos in consilium uoco, utrum præstabilius esse putatis, iniusta
morte oppetere, an iniustè seruare eum, qui exitium machinatus sit. Nemo, ut
opinor, adeo uecors est & egens animi, qui non uiuere potius præeligat, quàm

seruatis

ſeruatis hoſtibus interire. Et quotnam ego ex iis, qui manus mihi admouere conati ſunt, ſeruaui? Quorum de numero eſt Achantus ille cum Timocrate & Leogora, ueteris quæ mihi cum illis fuit conſuetudinis & amicitiæ recordatus. Cæterum, ſi ita ueſter fert animus, atq; adeo uobis cordi eſt meos mores noſſe propius, eos qui in Acraganta frequenter commeant hoſpites interrogate, cuiuſmodi ego me erga illos gerere ſoleam aut oſtendere, & num humanum & liberalem me præbeam accedentibus. Qui exploratores etiam in portis conſtitutos habeo, neque non auditores, qui nam & unde nauigarint, ut certior factus pro dignitate honorem habens dimittam illos. Nonnulli quoque ſtudioſe & ſua ſponte me uiſunt, Græcorum quidem ſapientiſſimi, neq; noſtram conuerſationem reſpuunt aut ſubterfugiunt. Quemadmodum nuper ſapiens ille Pythagoras ad me uenit, cum longè alia de fama mea inaudiſſet. Poſtea uero quàm omnia ſecus ſe habere comperit, diſceſſit collaudans me inſcitiæ, ob crudelitatem uero neceſſariò mihi exercendam mei miſereſcens. Poſtremo putatis ne eum, qui erga peregrinos tam humano affectus eſt animo, aduerſus domeſticos tantam exercere iniuſticiam, niſi præter modum iniuria afficeretur? Hæc ferè ſunt, quibus me uobis abundè purgatum eſſe opinor, uera profecto & iuſta, ac multo magis laude, ut ego mihi perſuadeo, quàm odio digna. Sed enim de miſſo donario, iam tempus eſt ut audiatis, unde nam & qua ratione tauru hunc poſſederim, ſtatuarij operà non locata. Neq; enim tam dementis ſum animi, ut tales poſſeſſiones mihi deliderandas eſſe putem. Sed erat quidam Perilaus noſtratis gentis homo, egregius quidem & ingenioſus artifex, cæterum natura malus & improbus. Ille tota uia cum à ſententia mea aberraſſet, putauit ſe mihi rem admodum gratam facturum, ſi nouum quoddam ſupplicij genus excogitaſſet, quaſi præ omnibus rebus præcipuam in ſumendis ſupplicijs uoluptatem cupientiſſimè caperem. Iam uero boue fabricato, ad me uenit ferens illum, aſpectu ſanè pulcherrimum, atque accuratiſſimè ad ueri bouis imaginem expreſſum: Tantum illi motus & mugitus deerant, quo minus uiuus eſſe putaretur. Viſo autem illo, ſtatim exclamabam: dignum munus Pythio, mittendus eſt hic taurus Apollini. Porrò Perilaus aſſiſtens, quid ſi, inquit, ſapientiam quæ in illo eſt perdiſceres, ac uſum cui præbendo formatus eſt. Et cum dicto taurum per dorſum aperuit. Si quem, inquit, cruciatibus torquere uolueris coniecto illo in machinam, ac dorſo iterum concluſo, haſce tibias naribus bouis admotas accommoda, ignem autem ſuccendere iubeas. Ac ille quidem incluſus plorabit, uociferabiturq; inuſitatis & ineffugilibus detentus doloribus, cæterum uociferatio per tibias, cantum tibi abſoluet nimſum ſtridulum, & lugubre quiddam modulabitur: quinetiam inſuper mugitus ciebit triſtiſſimos, ita, ut ille inter modulandum tormentis crucietur, tu uero ſingulari uoluptate afficieris. Porrò, ego his auditis crudelem machinam extremè auerſatus ſum, & immanem illam inſtrumenti indolem prorſus reſpui, conueniensq; & debitum illi ſupplicium impoſui. Et age, inquam, ô Perilaë, ne uana uideatur eſſe tua promiſſio, ipſe nobis in taurum ingreſſus, ueram artis tuæ induſtriam comprobato, acuociferantes imitare, ut certo cognoſcam, num ea quæ iactas carmina per tibias cantata exaudiantur. Perilaus nihil cunctatus his dictis prompte obtemperat. Ego autem, poſtquam ingreſſus eſt, concluſo tauro, ignem iuſſi ſuccendere. Recipe, dixi, debitum arti tuæ tam admirandæ præmium, ut magiſter muſices ipſe primas omnium canas. Ac ille enimuero iuſtiſſima paſſus eſt, ſua ipſius excellenti fruens induſtria. Porrò autem ego uiuentem, & adhuc ſemiuiuum ſpirantem iuſſi eximere, ne ſi immoreretur, nece ſua opus contaminatum impiaret, illum inhumatum per ſcopulos præcipitari imperaui. Tauri uero piaculis mundatum deo dedicandum legaui, omnemq; de illo hiſtoriam iuſſi adſcribere, dedicantis mei nomen, Perilaum artificem, illius immanem

Clementiæ exempla.

IIII. *A ſignis alia.*

V. *A minori.*

Epilogus.

Tranſitio.

Cõmendatio donarij.

sententiam, meam in puniendis maleficis æquitatem, conueniens supplicium, primos artificis concentus & modulationes, præterea primam musices experientiam. Vos autem Delphi iustè facietis, si pro me una cum legatis sacra feceritis, taurumq; deo in eleganti delubro dedicaueritis, ut omnibus perspicuum fiat, quo ego aduersus criminosos sim animo, tum qua acerbitate ulcisci soleam superuacuas illorum ad perpetrandam maliciam cupiditates. Itaque hoc ipso solo facto satis superq; quibus moribus præditus sim, manifestatum est, Perilao supplicijs affecto, ac tauro dedicato, neq; amplius ad aliorum torquendorum musicam reseruato, quem nihil aliud modulatum esse pro certo affirmo, præterquàm solos mugitus artificis. Quod q; in solo ipso artis periculum fecerim, ac statim barbaram illam & inhumanam musicam compescuerim. Atque hæc quidem in præsens deo offerre libuit. Dedicabo uero illi & alia sæpenumero, ubi tantum illius munificentia consecutus fuero, ut amplius pœnarum acerbitate erga noxios non egeam. Hæc equidem, ó Delphi, quemadmodum à Phalaride facta sunt, singula quàm uerissimè percensui uobis. Iusti uero utiq; habendi simus si fidem uobis facientes, ueritatis testimoniũ illi præstiterimus, quippe qui harum rerum non imprudentes nullam nunc mentiẽdi occasionem aut causſam habeamus. Quod si quoq; necesse est, pro uiro nos esse supplices, quem falso multi suspicantur esse improbum, quippe qui inuitus & coactus in malos animaduertit, supplicamus uobis nos Acragãtini, qui & Græci sumus, & ex antiquo Dores, complectamini humanitate uestra uirum amicitiam uobiscum iungere cupientem, aceum qui multum & publicè & priuatim unicuique uestrum benefacere & prodesse studeat. Assumite igitur uos ipsi tantum, deoq; dedicatum efferte, ac pro Acragante ipsiusq; Phalaridis salute precãtes, uota facite. Et nolite nos infecta legatione dimittere, ne & illum contumelia afficiatis, eademq; opera deũ elegantissimo iuxta ac iustissimo munere priuetis.

Peroratio ex persona legatorum.

PHALARIS SECVNDVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Declamatio breuis, sed arguta est, qua ex Delphicis sacerdotibus quidam suadere fingitur, quo dorum Phalaridis, de quo in superiore Oratione agitur, in templũ recipiatur, ac deo cõsecretur. Genus causæ Deliberatiuum est, Status negocialis. Exordium habet densum, ut in quo una ferè periodo, & suspitiones eas, quibus fauore aliquo addictus aut aliàs corruptus, ad suadendũ accessisse uideri poterat, à se remouet, & sola beneuolentia, studioq; cõmunis utilitatis ad dicendum se progressum esse, docet: deinde & dociles et attentos eadem breuitate facit. Post Exordium Propositio sequitur. Hanc confirmat primum et locis benestatis, ostendens, impiũ ac propè sacrilegum fore, si denũ hoc à templo excludatur, neq; enim quenq; posthac quicquam oblaturum esse & deum suis sacris, ac debito cultu priuatũ iri. Deinde contra uoluntatem ipsius dei esse, ut qui certis indicijs ac signis declararit, gratam istam legationem sibi esse. Hinc, quod de crudelitate tyranni obijciebatur, diluit, confutatis testimonijs à conditione personæ & incertitudine: & cõtra ab officio admonet, ut sacra magis procurent, & deo operentur potius, quàm iudicijs uacent. Postremo ad locum utilitatis transit, docetq; contra cõmunem utilitatem fore si dona excludantur. Nam ex his omnem prouentum esse Delphorum, & omnem item famam & gloriam. Deniq; nullo ueterum exemplo hoc fieri. Et sanctissimè in deliberationem hanc rem uocare uetuit, officio eos uti debere, iustè ac libere iudicantiũ, nunc ex effectu aliquorũ æstimare. Peroratio, repetitione argumentorum, cum admonitione eorum incommodorum, quæ ex hac re consecutura sint, & quòd nihil temere immouendum sit, perficitur.

Cum

VVM antehac nulla mihi, ô uiri Delphi, neq; cũ Acragantinis ciuibus hospitalitas intercessisset, neq; cũ ipso Phalaride priuatim ulla domesticæ familiaritatis cõtracta esset societas, neq; aliam haberem erga illum aut peculiarem caussam sociandæ beneuolentiæ, aut olim iungendę cum illo amiciciæ spem, tantũ uero missos ab eo legatos audierim æqua & modesta perorantes, callidaq; prospicerem, & quid piè à uobis fieri possit, & quid publicæ utilitati cõducibile foret, cũ primis uero quid Delphis nõ indecorũ factu futurum esset, surrexi in medium oratione mea uos cohortaturus, ne & uirum principem, & piè agentem contumelia temere afficeretis, neq; munus ipsum, quod deo iam destinatum est, à uobis alienaretis. Præsertim trium maximarum rerum perpetuò monimentum futurum, artis præstantissimæ, cogitationis crudelissimę, & iusti supplicij. Itaque ego quod & in incerto habetis, quid hac de re statuendum sit, quodq; magistratus deliberandum uobis proposuerint, num munus suscipiendum, an iterum retrò ablegandum sit, parum religiosum esse arbitror. Multò autem potius impietati nullum modum relinquetis, neque enim aliud hæc res erit, quàm nefarium sacrilegium, quod turpitudine sua omnia longè lateq; excedit flagicia. Nec minus impium erit factu, Deo donaria dedicare uolentibus, ne facultatem quidem offerendorum munerum concedere, quàm ea quæ Deus iam oblata possidet depeculari. Precor autem uos, cum & ego unus sim è Delphorum numero, ac ex æquo publicæ gloriæ particeps, si conseruata fuerit, tum diuersæ opinioni obnoxius, si quid in præsens aduersus existimationem nostram perperam admissum fuerit, ne templum obseratis pijs & religiosis hominibus, neque ciuitatem nostram omnium mortalium contumeliæ atque calumnijs tradu cendam obijciatis, quasi ea quæ Deo offerenda mittuntur sycophantijs illudentem, calculisq; & iudicio donaria dedicantes rectificantem. Si quidem nemo quicquam posthac muneris offerre audebit, certior factus, Deum nulla beneuolentia susceptu rum, quod prius Delphis non uisum sit probabile. Proinde Pythius iam ante non iniquam de misso donario tulit sententiam. Si enim aut Phalarim odio haberet, aut eius munus contemptim auersaretur, facile ac promptum illi fuerat illud una cum naui oneraria, qua allatum est in medijs Ionij maris fluctibus submergere. Iam uero, ille à uestra sententia longè lateq; dissentit, cum & sereno cœlo illis Ionium trajj cere præstitit (quemadmodum ipsi testificantur) ac saluos in Cirram usque pertulit. Quo facto satis manifestum est, monarchæ pietatem sibi non improbari. Oportet autem, & uos diuinæ sententiæ adiectis calculis, & hunc taurum reliquis templi ornamentis adiungere. Quandoquidem haud dubiè res foret omniũ absurdissima, si quis adeo magnifico & excellenti munere huc missо, uestris calculis ab ingressu templi arceretur, ac præmiũ impietatis auferret, uidelicet indignus iudicatus, qui donum offerret Apollini. Cæterum, illius cuius diuersa est à me sententia, quemadmodum ex Acragante huc delatus naufragio, cædes quaspiam & iniurias, & rapinas, & deprædationes à tyranno factas, nimium tragica uociferatione extulit, dicens propemodum omnia sibi coràm uisa esse oculis, quem non ignoramus ne ad portum quidem usq; peregre profectum esse. Non autem dissentaneum est talia ne ijs quidẽ omnino credere, qui ista se perpessos esse commemorant. Etenim nobis obscurum est, num uera prædicent, ne quo modo eos, de quibus nihil certi nobis compertum est, iniustè sceleris accusemus. Quod si tale quippiam in Sicelia quoq; peractum est, quid hac de re Delphos sollicitè curiosos esse attinet, nisi pro sacerdotum officio iudicũ partes nobis præposterè uendicemus. Et iam nobis sacrificandum erat, atq; cæteris omnibus deus colẽdus, ac si quis misisset donaria, ea dedicare nostri fuerat

Captat beneuolentiã à remotione suspicionis & uoluntates erga remp. suam.

Attentio.

Propositio.

Confirmatio.

I.

A pietate & religione.

Amplificatio ex consequentibus.

II.

A uoluntate dei, quã ex signis probat.

Amplificatio ab absurdo.

Obiectioni tacitũ occurrit à qualitate personarum.

A loco rẽ distantiæ pro prio officio.

officij. Nunc hic expendentes sedemus, si qui ex illis qui trans Ionium continent hic sunt, legitimè an secus administrent imperia. Atq; aliorum quidē res pro utipsi uoluerint se habeant. Porrò, nobis per necessarium esse opinor, ne nostra

III. *Ab inutili, ex circūstantijs, loco & effectu sacrorum templiq;.*

ipsorum nobis ignota sint, tum qui olim rerum nostrarum status fuerit, & quo modo nunc in præsens eædem se habeant, & quid magis ex usu nostro sit facere. Nam quod in præcipitijs & arduis cautibus habitemus, ac steriles petras colere soleamus, Homerus monitor nobis non est expectandus, qui nobis hæc palàm faciat, sed ista coràm ipsi oculis intuemur, tum quantū semper in terra uersemur cui portus sit profundus haud obscurè animaduertimus. Cæterum, templum ipsum & Pythius & oraculum, tum sacrificantes & pietatis operibus seruientes, ij sunt Delphorum campi, ij prouentus, inde abundantia, inde cōmeatus nobis abundè & affatim offunditur. Par enim est, ut apud uos quod uerū mihi uidetur tacitū non habeam aut dissimulanter præterea, & quod à poetis dicitur, citra sementē, citraq; orationē nobis omnia proueniunt, dei agricolæ opera. Qui nō solum ea quæ apud alios bona nascuntur nobis ampliter et cumulatè exhibet, sed si qd precioli aut rari apud Phryges est, aut Lydos, aut Persas, aut Assyrios, aut Phœnices, aut Italos, aut apud ipsos denique Hyperboreos, omnia certatim ad Delphos perferunt. Ac nos secundo loco post deū ab omnibus mirificè colimur, paratāq; rerū copia affluentes felicem uitā agimus. Sed hæc iam olim uobis ignota non sunt. Quod aūt ad præsentem deliberationē attinet, dan

III. *A nouitate rei, & q; contraueterū ex emplaſiat.*

da est nobis opera, ut in hoc uitæ semel institutæ tuēdo propolito cōstanter perseueremus. Nullus, ut mea fert opinio, memoria tenet ullo tempore de quoquā donario apud nos latam esse sententiā, neq; quenq; à sacrificādo aut donario dedicando fuisse exclusum aut prohibitū. Eamq; ob causam, opinor, delubrū Apollinis tantopere actū esse, in tantū, ut iam supra modum abundet muneribus, Oportet ita, neq; in præsens quicq; temere innouare, neq; aliquid præter morem patriū constituere. Sed nec amoris respectu iudicanda sunt nobis donaria,

V. *Ab officio iudicantium.*

nec generis ratione ea quæ mittunt æstimanda, unde nam aut à quo, aut cuiusmodi sint quæ huc legantur. Suscepta aūt munera nulla curiositate delubro sacranda sunt, ac ambabus manibus per nos inseruiendū est, cum deo, tum pietatis gratia huc uenientibus. Videmini uero mihi, ō uiri Delphi, super rebus quas in præsentia deliberationi expendendas subiecistis consultissimè facturi, si primū omnium eam cogitationē susceperitis, de qualibus rem ac quantis rebus consilium ineatis. Principio enim super deo ipso ac tēplo, tū sacrificijs atq; donarijs, super ritibus ac moribus antiquis simulatq; legibus uetustis ac gloria uaticinij. Exinde super uniuersa ciuitate, ac rebus priuatim & publicè omnibus Delphis conducentibus. Præter hæc omnia cōsultantes non contemnendū in discrimen uenietis apud omnes homines aut fruendæ gloriæ, aut tolerandæ infamiæ. His profecto nihil maius (siquidē rationis cōpotes estis) aut perinde necessariū esse existimabitis. De quibus igitur in præsens consultamus hæc sunt. Non equidē

Peroratio, qua & capita argumentorū repetit et Delphos admonet, ne qd temere innouēt sed potius cōmunē utilitatē cōsidrent

solum Phalaris, neq; taurus ille, neq; æs tantum, sed omnes reges ac principes, quotquot nunc templi utuntur opera. Præterea aurum, argentum & quæcunq; alia preciosa, multa ac sæpenumero deo dedicanda ueniūt. Primum enim iuxta dei consiliū expendere cōuenit. Cuius ergo rei gratia non ut semper nobis moris fuit, neque ut iā olim consueuimus de dedicandis muneribus faciemus? Aut quid in antiquis cōstitutionibus censoria nota reprehendentes, rebus nouis studemus? Et quod nunq; ex quo hanc urbem incolimus, ac Pithyus interrogatus reddidit oracula, & tripos loquit, & ipsa sacerdos diuino afflatur numine, fecimus, nunc faciendum constituemus, iudicantes uidelicet ac expendēteis eos, qui huc missitant munera. Quin potius illud apud animū uestrum cogitatis ex prisco illo more & instituto, quo munerū offerendorū facultas intercluſa fuit, nemini, quantis bonis templum auctū & cumulatum siet, omnibus offerentibus,

ac

acquibuſuis pro ſubſtantiæ ſuæ modulo donarijs deum cumulantibus. Quòd ſi nobis ipſi iudicum & cenſorum prouinciam ſumemus miſſorum huc munerum, uereor, ne cito eorum qui nobis probandi aut expendendi ſunt, penuria laboremus, nemine ſcilicet ſufferente ſemetipſum reum obiectare iudicio, & in hoc ipſum impenſas & ſumptus facientem, ut iudicetur, decq; omnibus in periculum ueniat. Aut cui humaniter patiendum exiſtimatis, ſi donariorum dedicandorum libertate indignus eſſe iudicabitur.

ALEXANDER SEV PSEVDOMANTIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hiſtorica narratio eſt, uitã & res Alexandri cuiuſdã impoſtoris, qui ſe Podalirij filiũ faciebat, et prophetare uenditabat, exponens, lectu iucundiſſima, nõ per ſe modo, uerumetiã quòd ſub huius præſtigiatoris exemplo, aliorum atq; ſimilium, quorũ nonnullos ſuperior ætas quoq; tulit, ſcelera atq; impoſturæ deprehendi, coarguiq; poſſint. Proœmio, difficultatem ſuſcepti operis collatione quadam amplificat, inſtitutumq; ſuũ, exemplo defendit. Hinc ad Narrationẽ deſcendens, à deſcriptione perſonæ orditur. Cætera plana ſunt.

V quidem chariſſime Celſe, leuem fortè quandam ac facilem prouinciam tibi mandare uideris, cũ iniungis ut Alexandri Abonotichitæ impoſtoris uitam, cõmenta, neque non audaciam præſtigiasq; libro cõplexus, uolumen ad te transmittã. Verum ſi quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto nõ minoris ſit negocij, quã Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res geſtas literis prodere: tantus fuit ſcelere, quãtus ille uirtute. Attamẽ ſi candide ignoſcenterq; legere uoles, & quòd narrationi deerit, id ex te imputare atque addere: conatum hunc te autore capeſſam, & Augiæ bubile, ſi non omne, at certè pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis corbinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quamq; immẽſus fuerit fimus uniuerſus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriæ literarumq; monumentis tradi uirum longè ſceleratiſſimum: meo, qui ſumam operam in huiuſmodi narratione, rebusq; geſtis hominis, quem nequaquam eportebat ab eruditis legi, ſed in frequentiſſimo quopiam & ampliſſimo theatro ſpectari à ſimijs aut uulpibus diſcerptum: quanquam ſi quis hoc crimen nobis impegerit, poterimus & ipſi nos exemplo quodam ſimili tueri. Etenim Arrianus ille diſcipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnem uitam in literarum ſtudio uerſatus, cum ſimile quiddam fecerit. pro nobis quoque reſponſurus eſt. Nam is quidem Tilliborì latronis uitam deſcribere nõ eſt grauatus, Nos uero multum crudeliorem latronem memoriæ prodemus, quippe qui non in ſyluis ac montibus, ſed ipſis in urbibus ſit latrocinatus: neque qui Minyam tantum, aut Idam ſit pergraſſatus, neq; paucas quaſdam Aſiæ partes, uidelicet deſertiores depopulatus, ſed qui uniuerſam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem ſuo complerit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominem effigiem eius quoad potero proximè uerbis adumbrans: tametſi non ſum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi repreſentem, proceritis erat, & aſpectu decorus, planeq; ſpecie diuina quadam ac maieſtatis pleno, colore candido, barba non admodũ hirſuta, coma partim natiua tectus, partim appoſiticia: ſed hac adeo ſcienter efficta, ut uulgus ferè non ſentiſceret, imitatam aſciticiamq; eſſe. Oculi uehementer acres & uerſatiles, tum diuinum

Exordium à difficultate rei, quã collatione quadam amplificat.

Defendit inſtituũ ſuũ, exemplo ſuperiorum ſcriptorum

Collatio utriuſq; argumẽti.

Deſcriptio perſonæ à qua ad narrationem paulatim deſcendit.

quiddam relucentes. Vox dulcissima pariter & clarissima. In summa quoad hæres, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Cæterum mens atq; animus, ô malorum depulsor Hercules, & auersor tristium Iupiter, seruatoresq; Dioscuri, in hostes potius contingat incidere, quàm cum eiusmodi quopiam habere commercium. Siquidē ingenio, solertia, acumine longè præstabat cæteris mortalibus. Tum curiositas, docilitas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas, horum unumquodq; suprà quàm dici possit in superetebat, quibus tamen pessimam in partem estusus. Et quum haberet arma tam egregia sibi suppeditata, illico nimirum omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus euasit, uel superior Cercopibus, Eurybato, Phrynonda, Aristodemo, Sostrato. Nam ipse cum aliquando Rutiliano scriberet genero, modestissimeq; de se loqueretur, Pythagoræ semet adsimilabat. Atqui ueniam mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem sapiens, ac mente diuina: cæterum si huius ætate uixisset, puer (sat scio) præ hoc usus fuisset. Sed heus tu per Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quasi uelim eos similitudine rerum gestarum committere. Verum si quis deterrima quæque & probrosissima, quæ de Pythagora per calumniam feruntur (quibus equidem haud quaquam fidem perinde ut ueris habuerim) si quis tamen conferat in unum, ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulam adæquent Alexandrinæ uersutiæ. Prorsum enim imaginare mihi, & cogitatione finge, quàm maximè uariam ingenij temperaturam, indolemq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijs consulam, promptam, audacem, uersatilem, & ad efficiendum quæ cogitasset nullum refugientem laborem, appositam ad persuadendum, cuiq; facile fides habēda uideretur: tum quæ mirè simularet optima quæq;, ea quæ à mente essent diuersissima, præ se ferret. Primum igitur nemo cum illo congressus est, qui non hac cum opinione discesserit, ut eum mortalium omnium optimum æquissimumq; præterea simplicissimum minimeq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hæc omnia grandium rerum conatus, quum nihil pusillum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret animum. Ita quum esset adolescentulus adhuc, formosus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbescente: id quod licebat partim è stipula conijcere, partim audire ex his qui ita prædicabant: passim sese prostituebat, ac mercede sui copiam faciebat ijs quibus lubitum fuisset. Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præstigiator, ex eorum numero, qui magiam & diuinas incantiones profitentur, tum illecta menta ad conciliandam in amoribus gratiam, malorum immissiones in hostes, rationem eruendi reperiendiq; thesauros, hæreditatum successiones. Hic ubi conspiceret bene ingeniatum puerum, atq; ad subministrandum arti negocioq; suo propensissimum: ut pote qui non minus illius adamaret maleficium, quàm ipse huius formam: erudijt eum, semperq; deinceps pro adiutore ministroq; est usus. At is publicitus quidem & apud uulgus medicum scilicet agebat: didicerat autem apud Thonis Aegyptij coniugem.

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa.

Quorum omnium successor hic atq; hæres factus est. Porrò doctor ille & idem amator natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cū egregio Apollonio Tyanæo illo erant uersati, totamq; illius tragœdiam pernouerant. Vides quanam è schola tibi hominem refero. Verum ubi iā barba plenus esset Alexander, Tyanæo illo uita defuncto, in egestatē redactus, defloreſcente simul & forma, unde uictum parare licuisset, nihil posthac parui agitabat animo. Sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annaliū scriptore uiro, qui incertamina descendūt, omniū ingenij longè sceleratissimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circumibant, impostoris ludificantes, ac pingues homines (sic enim illi peculiari magorum lingua & uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulierem

Hactenus personam ac facie hois depinxit dominceps ad animū & eius prauitatē accedit.

Amplificatio per collationē.

Ἄλλα quædam & generalia uitiorum descriptio.

Quæ adolescens gesserit I.

Quando & quæ à quibus ad discenda, et quibus cum uersatus fuerit.

II.

Quæ sub nidem ætatem

rem opulentam nacti sunt, natu quidem grauiorem illam, quàm ut amoribus es set idonea, sed quæ studeret etiam dū amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppeditabatur, atq; hanc ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt consequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nunc à pauperis, ijsq; obscuris & humillibus incolitur. Ibi quū conspicerent immani magnitudine dracones, placidos admodum ac mansuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unà cubarent, & calcātes ferrent, neq; cōmouerentur, si quis stringeret premeret q; denicq; perinde atq; infantes lac è papilla sugerent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerisimile est, olim illam de Olimpiade fabulam increbuisse: quū Alexandrum conciperet, huiusmodi dracone quopiam opinor, cum ea concubente) mercati sunt ex his serpentibus unum, qui esset pulcherrimus, obolis sane paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iā bellum oritur: nimirum quum duo facinorosissimi, et immani audacia prædi ti, neq; non ad malefícia promptissimi, societatem iniissent, facile perpenderunt, hæc duo potissimum in hominum uita tyrannidem obtinere, spem ac metū: quorum utroq; si quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico diteſceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiam quàm maximè necessariam esse, sum. neq; desiderari: atq; hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarū, & Branchydas: nimirum hominibus per hos quos modo dixi tyrannos, nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus, ac futura prædiscere cupientibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, auerosq; dedicantibus lateres. Hæc ubi inter sese uersassent, ultroq; ac citro agitassent, uisum est uaticiniū oraculumq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabāt se protinus diuites atq; felices fore. Quod quidem negocium magnificentius etiam illis successit, quàm expectauerant initio, & uel spe melius euenit. Hinc iam spectare cœperunt: primum quidem de loco, deinde quonam exordio, quáue ratione negocium oporteret auspicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionē, à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ Bithyniæq; confinem, neq; longè dissitam ab Asia Galatiaq;, cunctis item imminentibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexander: nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negociorū auspicationem aggressionemq; hominibus opus esse crassis & stolidis, & qui uiderētur admissuri: cuiusmodi Paphlagones affirmabat esse hos, qui supra Aboni murū incolunt, nempe superstitiosos plerosq; ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibicinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secū adducens, crībro (quod aiunt) uaticinans, illico uehementer omnes in illum inhient, & perinde ut cœlitum quempiā intueantur. Hac de re quum controuersiæ nonnihil inter illos fuisset, tandem cessit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonem (nam id oppidum usum est hac parte habere nonnihil ipsis conducibile) in Apollinis templo, quod est apud Chalcedonios ueruſtissimū, æreas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodū Aesculapium unà cum patre Apolline in Pontū aduenturum, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum essent de industria repertæ, facile effecerunt, ut hic rumor in omnem usq; Bithyniam ac Pontum dimanaret, multò autem ante alios in Aboni murum: nā hi protinus statuerant etiam templum erigere, iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus Cocconas, ancipitia quædam atq; ambigua obliquaq; conscripsit responsa. Deinde paulò post diem obit, à uipera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iā comatus, cæsarieq; promissa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida, falcem tenens exemplo Persei, à quo se maternum genus ducere prædicabat. At perditissimi illi Paphlagones quū ambos illius nossent parentes obscuros atq; humiles, tamē oraculo credidērūt ita canēti:

Causa et occasio rei gerendæ.

Consiliū ex effectu uitæ metū.

Consultatio de loco.

Principiū impostura.

Cocconem mors, in eo ipso loco Alexander. & quomodo idē pro diuino habere cœperint.

Perſides genere gratus Phœbo iſte uidetur:
Diuus Alexander Podalirij ſanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinoſus erat, ac natura mulieroſus, adeo ut à Trica ad Paphlagoniam uſq; in Alexandri matrem ſit incitatus illectusq;. Repertū eſt aliud oraculum, quaſi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam
Tirſide erit quidam Auſonia de gente ſacerdos:
Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabat
Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita
Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,
Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Idq; propter ΑΛΕΞ. cū quibus literis ἀριθμὸς compoſitū, Alexandrū cōſtitu it. ſignificat aūt Α 1. Λ 30 Ε. 5 Χ. 60. qui numeri additi 96. cō ſtituūt, numerū quatuor et uiginti quater diuiſibilē Inſtrumēta ſumere actionis

Alexander itaque multò poſt in patriam irruens cum eiuſmodi Tragœdia, cōſpicuus erat ac ſplendidus: quum interim furore afflatum ſeſe nonnunquam ad ſimulabat, ore ſpuma completo: id quod ille facilè efficiebat, radiculę (ea eſt herba lauandis lanis idonea) radice commanducata. Cæterum illis diuinum quidam, ac formidandum ſpuma uidebatur. At multò antea ſibi finxerant, paraueranteq; è linteis confectum draconis caput, quod ſpeciem quandam humanā præ ſe ferret, colorum fucis mirè adſimulatum, quodq; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (ſicut eſt draconum) biſulca atra prominebat, quę & ipſa pilis agebatur. Porrò Pellæus ille draco iam pridem erat in promptu, domiq; alebatur: quum res poſtularet, tum ab illis proferendus, unaq; in partē Tragœdiam acturus, uel princeps potius huius futurus fabulæ. Iam uero ut erat maturum aggredi, tale quiddam machinatur: noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effoſſa. Conſtiterat autem in eis aqua, ſiue quòd ea indidem alicundè deſtillauerat, ſiue quòd ex æthere deciderat: illic ouum antea excauatum deponit, quod quidem intus occultabat fœtum recens æditū ſerpentis. Id quum altè demerſiſſet in abditas luti cauernas, rurſum illinc diſceſſit. At mane quum in forum proſiliſſet nudus, niſi quòd ſubligari circū pudenda tectus erat, ecq; inaurato: tum falcem illam geſtans, ſimulq; ſoluram uentilans, iactans q; comā, eorum more, qui à Cybele deorum matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conſcenſa ſublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam eſſe prædicans, quæ mox deum propalàm eſſet oſtenſura mortalibus. Porrò qui aderāt (nam concurrerat uniuerſa propè ciuitas) unà cum mulieribus, ſenibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quaſdam ſonans incognitas, nihilq; ſignificantes, cuiuſmodi ſint Hebræorum aut Phœnicum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorum quæ dicebat niſi ſolum hoc, quòd Apollinem Aeſculapiumq; paſſim admiſcebat. Sub hæc ad inſtitutum templum curriculo fugiebat, accedens q; ad foſſam ac fontem illum, quem iam ante conditum oraculum præſtruxerant: ingreſſus aquam, magna uoce canebat laudes Apollinis & Aeſculapij, inuitabatq; deum, uti dexter ac felix in ciuitatem aduenīret. Deinde phialam poſtulat, eam porrectam à quopiam, facile immergens, unà cum aqua lutoq; haurit & ouum illud, in quo nimirum ille deum concluſerat, candida cera ceruſſaq; commiſſuram operculi ferruminans. Id quum manu cepiſſet, affirmabat iam Aeſculapium tenere ſeſe. Interim illi ſtupidis defixiſq; intuebantur oculis, expectantes quid nam eſſet futurum poſtea, iamdudum admirantes ouum in aqua repertum. Porrò poſtea quā fregiſſet, idem caua uola compreſſum, ac ſerpentis illius fœtum excluſum excepiſſet, ſimulatq; mouentem hunc ſeſe conſpicerent ij qui aderant, ac digitis circumuoluentem, protinus uocem tollebant, deumq; conſalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam eſſe dictitabant: ſingulíq; affatim uotis implebantur, theſauros, opes, proſperam ualetudinem, aliaq; id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rurſus curſim ſeſe domum abripuit, unà ſecum aſportans, modo æditum in

lucem

lucem Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel duntaxat nascantur homines: atq; eum non ex Coronide per Iouem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex cornice, uerum ex ansere progenitum. Populus autem uni uersus cõsequebatur, omnes afflati deo, atq; ob spes animo conceptas furore correpti. Interdiu igitur se domi continebat, sperans fore, id quod & euenit, ut fama permoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Ergo posteaquam urbs ita esset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam tũ cerebrum, tum cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur uiris pane uictitantibus (ut loquuntur poetæ) uerum qui præter solam figuram nihil à pecudibus distarent: in ædiculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet ornatu, qui uatem mirè deceret: imponit in linum Pellæum illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusq;. Hunc totum ubi collo circũdedisset, caudam foras prominere fines (Erat aũt ingens adeo, ut cum pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur) solum aũt caput sub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceum illud draconis caput, altera in amictus parte contextum ostẽdebat, quod prorsum illius esset draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ædiculas non admodum illustres, nec ad facietatem usq; luminis capaces: tum turbam hominum conuenarum, quiq; alijs ex locis alij concurrissent, tumultuantes: ac prius etiã quàm ista uiderent, mente attoniti stupefactiq;, denique spebus illis sublati: quibus ingressis, non mirum si res uisa est portentola, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconẽ humana specie, atq; eum insuper mansuetum tractabilemq;. Protinus aũt ad exitum properabant, & priusquam exactius essent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui semper ingrediebantur. Porrò è regione ianuæ, per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostium, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddã & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam ægrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alioqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maximè si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fateri uolumus, æquum est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis & ineruditis, si delusi sunt, quũ draconem manu cõtingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumq; conspicerent in dubia malignaq; luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certè Epicurum Metrodorumue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinam aduersus hæc atq; id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quicq; uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; præstigiaturæ: cæterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus cõfluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciaq;: eorum qui renunciabant, unoquoq; ut fit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulò post eundem contrectasse iam grande admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebant ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim exære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Præmium ostentationis, quo sibi uiã ad cæteros strauit.

Fidẽ facit narrationi ex circũstãtijs loci & hominum.

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles.

Principij ostentationis, & cõsilij ab exemplo capti.

Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hactenus omnia fuerant excogitata, responsa quoq; redderet ijs, qui requisiuissent: diuinaretq;, accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patris

Amphiarei

Perſides genere gratus Phœbo iſte uidetur:
Diuus Alexander Podalirí ſanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinoſus erat, ac natura mulieroſus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniam uſq; in Alexandri matrem ſit incitatus illectus q;. Reperta eſt aliud oraculum, quaſi Sibyllæ prædictionis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam
Tirſide erit quidam Auſonia de gente ſacerdos:
Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabat
Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita
Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,
Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Idq; propter ΑΛΕΞ. cũ quibus literis ἐγκὸν compoſitũ, Alexandrũ cõſtituit. *ſignificat* aũt Α 1. Λ 30 Ξ. 60. qui numeri additi 96. cõſtituũt, numerũm quatuor et nigintiquater diuiſibilẽ. *Inſtrumẽta ſuturæ actionis*

Alexander itaque multò poſt in patriam irruens cum eiuſmodi Tragœdia, cõſpicuus erat ac ſplendidus: quum interim furore afflatum ſeſe nonnunquam ad ſimulabat, ore ſpuma completo: id quod ille facilè efficiebat, radiculę (ea eſt herba lauandis lanis idonea) radice commanducata. Cæterum illis diuinum quidam, ac formidandum ſpuma uidebatur. At multò antea ſibi finxerant, paraueranteq; è linteis confectum draconis caput, quod ſpeciem quandam humanã præ ſe ferret, colorum fucis mirè adſimulatum, quodq; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (ſicut eſt draconum) biſulca atra prominebat, quę & ipſa pilis agebatur. Porrò Pellæus ille draco iam pridem erat in promptu, domiq; alebatur: quum res poſtularet, tum ab illis proferendus, unaq; in partẽ Tragœdiam acturus, uel princeps potius huius futurus fabulæ. Iam uero ut erat maturum aggredi, tale quiddam machinatur: noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effoſſa. Conſtiterat autem in eis aqua, ſiue quòd ea indidem alicundè deſtillauerat, ſiue quòd ex æthere deciderat: illic ouum antea excauatum deponit, quod quidem intus occultabat fœtum recens æditũ ſerpentis. Id quum altè demerſiſſet in abditas luti cauernas, rurſum illinc diſceſſit. At mane quum in forum proſiliſſet nudus, niſi quòd ſubligari circũ pudenda tectus erat, ecq; inaurato: tum falcem illam geſtans, ſimulq; ſoluram uentilans, iactanſq; comã, eorum more, qui à Cybele deorum matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conſcenſa ſublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam eſſe prædicans, quæ mox deum propalàm eſſet oſtenſura mortalibus. Porrò qui aderãt (nam concurrerat uniuerſa propè ciuitas) unà cum mulieribus, ſenibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quaſdam ſonans incognitas, nihilq; ſignificantes, cuiuſmodi ſint Hebræorum aut Phœnicum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorum quæ dicebat niſi ſolum hoc, quòd Apollinem Aeſculapiumq; paſſim admiſcebat. Sub hæc ad inſtitutum templum curriculo fugiebat, accedensq; ad foſſam ac fontem illum, quem iam ante conditum oraculum præſtruxerant: ingreſſus aquam, magna uoce canebat laudes Apollinis & Aeſculapij, inuitabatq; deum, uti dexter ac felix in ciuitatem adueniret. Deinde phialam poſtulat, eam porrectam à quopiam, facile immergens, unà cum aqua lutoq; haurit & ouum illud, in quo nimirum ille deum concluſerat, candida cera ceruſſaq; commiſſuram operculi ferrumminans. Id quum manu cepiſſet, affirmabat iam Aeſculapium tenere ſeſe. Interim illi ſtupidis defixisq; intuebantur oculis, expectantes quid nam eſſet futurum poſtea, iamdudum admirantes ouum in aqua repertum. Porrò poſtea quã fregiſſet, idem caua uola compreſſum, ac ſerpentis illius fœtum excluſum excepiſſet, ſimulatq; mouentem hunc ſeſe conſpicerent ij qui aderant, ac digitis circumuoluentem, protinus uocem tollebant, deumq; conſalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam eſſe dictitabant: ſingulisq; affatim uotis implebantur, theſauros, opes, proſperam ualetudinem, aliaq; id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rurſus curſim ſeſe domum abripuit, unà ſecum aſportans, modo æditum in

lucem

lucem Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel duntaxat nascantur homines: atq; eum non ex Coronide per Iouem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex cornice, uerum ex anſere progenitum. Populus autem uni uersus cõsequebatur, omnes afflati deo, atq; ob spes animo conceptas furore correpti. Interdiu igitur se domi continebat, sperans fore, id quod & euenit, ut fama permoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Ergo posteaquam urbs ita esset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam tũ cerebrum, tum cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur uiris pane uictitantibus (ut loquuntur poetæ) uerũ qui præter solam figuram nihil à pecudibus distarent: in ædiculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet ornatu, qui uatem mirè deceret: imponit in linum Pellæum illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusq;. Hunc totum ubi collo circũdedisset, caudam foras prominere linẽs (Erat aũt ingens adeo, ut cum pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur) solum aũt caput sub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceum illud draconis caput, altera in amictus parte contextum ostẽdebat, quod prorsum illius esset draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ædiculas non admodum illustres, nec ad sacietatem usq; luminis capaces: tum turbam hominum conuenarum, quicq; alijs ex locis alij concurrissent, tumultuantes: ac prius etiã quàm ista uiderent, mente attoniti stupefactiq;, denicq; spebus illis sublati: quibus ingressis, non mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconẽ humana specie, atq; eum insuper mansuetum tractabilemq;. Protinus aũt ad exitum properabant, & priusquam exactius essent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui semper ingrediebantur. Porrò è regione ianuæ, per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostium, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddã & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam ægrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alioqui. Atq; hoc spectaculi sceleſtus hic non semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maximè si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi chariſſime Celse, si uera fateri uolumus, æquum est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis & ineruditis, si delusi sunt, quũ draconem manu cõtingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumq; conspicerent in dubia malignaq; luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certè Epicurum Metrodorumue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinam aduersus hæc atq; id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quicq; uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; præstigiaturæ: cæterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus cõfluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciaq;: eorum qui renunciabant, unoquoq; ut fit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulò post eundem contrectasse iam grande admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebant ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Præmium actionis, quo sibi uiã ad cætera strauit.

Fidẽ facit narrationi ex circũstãtijs loci & hominum.

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles.

Principij actionis, & cõsilij ab exemplo capti.

Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hactenus omnia fuerant excogitata, responsa quoq; redderet ijs, qui requisiuissent: diuinaretq;, accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patria

Amphiarei

Amphiarei interitum, posteaq; quàm ille inter Thebanos extare desiisset, patria pulsus, atq; in Ciliciam profectus, haud incommodè rem gessit, quum Cilicibus euentura prædiceret, binos obulos pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam, arrepta ansa, prædicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusq; rei diem quendam certum prælocutus est. Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodq; maximè discere uellet, id in libello conscriberet, eumq; funiculis obtunctum, cera, argilláue, aut simili re quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, & apparatæ cortinæ) ordine per præconem ac theologum euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso, pro cuiusque argumento, deo nimirum respondente, quacunque de re quis esset sciscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tues, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque difficilis animaduersu, uerum idiotis, quibusq; nares essent mucco obsitæ, minimeq; emunctæ, prodigiosum, planeq; incredibile quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset cõmentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque sciscitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderentur, ad interrogata respondebat. Deinde rursum obuincta obsignataq; reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset ille, quæ ego illi tradidi, sanè quàm diligenter obsignata signis, imitatu neutiquam facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam ceræ partem quæ post signum hærebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tum ubi legisset, rursum calefactam acu ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmentabat. Porro secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur expice Berittia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cera & masticbe. Confectum igitur ex his omnibus collyrium ignitalfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq; siccum esset factum (siccabatur autem protinus) commodè resignabat libellos: quibus prælectis, impositio ceræ denuo, perinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mirè effictum. Post hæc iam tertiam accipe rationem: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos adglutinant, atque ex his confecta ceu cera, mollẽ adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius.

Quo arte obsigna alibi reuerſoluerit.

Hac ad imprimendum signum uti consueuerat. Sunt præter has & aliæ complures uiæ, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maximè quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs, tum pulcherrimis, tum utilissimis, quiq; modestos reddere queãt, si quis in eis euoluendis uersetur, abundè multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq;, nõ mediocri ad eam rem utẽs ingenio, arteq; negocium reddens probabilius, dum alijs obliqua quædam & ambigua respondet ad ea quæ proponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæq; rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmides ab illo probabantur, id est nomen confictum emplastri, ursino adipe confecti. Porrò spes, rerumq; successus & incrementa, neq; non hæreditatum obuentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; uates

Modus reſpõdendi.

tes meus Alexander me rogabit, procq; uobis uota faciet. Denique merces erat unicuiq; responso præstituta, nempe drachma cum obulis duobus. Ne uero pu sillum & exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quum in annos singulos aut septuaginta & octoginta millia redierit, utique adeo auidis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderent. Cæterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursum ad congerendas opes in thesaurum reponere, uerum complureis & alios habebat secum adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula conderent, qui responsa seruarent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuiq; pro dignitate meritoq; lucrum impartiebat. Adhæc nonnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famã eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere reuocareq; fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurrebatur igitur undiquaque, magnoq; tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eaq; duplicata, prophetę discipuloq; dei. Iam em & tale quoddam oraculum exierat. *Quibus focis & auxiliis usus.*

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrum,
Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam plerisq; quibus mentis pluisculum inerat, non secus atq; ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamq; paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa præstigiatura, fictusq; fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos ædidit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uererent in se fetur pissimè maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellẽt propiciũ habere deum. Porrò super Epicuro huiusmodi quoddã oraculũ prodidit: Sciscitanti cuipiam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit compedibus uinctus in cœno delitet. Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cũ uideas interrogationes a deuntiũ, quàm sint prudentes, quamq; eruditæ? Modis aũt omnibus bellũ erat illi cum Epicuro sæuũ & irreconciliabile, idq; iure optimo. Nam cum quo tandem iustius bellũ gerat, homõ præstigiator & mõstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quã cũ Epicuro, uiro uidelicet qui rerũ naturam perspectam haberet, quiq; unus quid in his esset uerũ uideret? Nam Platoni, Chrysippo aut Pythagoræ erat amicus, atq; alta cũ illis pax intercedebat: At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimũ inuisus, atq; id meritò: quippe qui hęc omnia ridicula ac ludicra duceret. Quam ob causam inter urbes Ponticas Amastrim in primis habebat exosam, eo quòd acceperat eos, qui cum Lepido erant, alios item hoc consimiles quàm plurimos ea in ciuitate uersari. Nec unq; Amastrino cuiquã oraculum reddidit: quin ubi conaretur etiã fratri proconsulis respondere, deridiculè profecto discessit, cum nec ipse quem admodum idoneũ oraculum fingeret, inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam cum illi de stomachi dolore concuerenti, uellet præscribere, utì suillum pedem cum malua præparatum ederet, hunc in modũ ait: *Oracula ea uersarios & philosophos tetenderit.*

Maluaca porcorum sacra cum mato Sipydro.

Crebrius autem (ut iam diximus) draconẽ ostendebat ijs qui uellẽt, haud totum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquũ corpus oculis exponens: caput uero, ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est se exhibiturum ipsum deum loquentem, citraq; interpretem ædentem oracula. Deinde rõ magno negocio, gruum arterijs contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat arte adsimulatum, insertis alio quopiam per has foris insonante, respondebat ad ea quæ proponebantur, uoce nimirum per lineum illum Aesculapium *Autophona responsa quæ & quomodo data.*

ad

ad aures promanante. Huiusmodi responsa ἀντόφωνα dicebantur, id est, ipsius uoce reddita: neq; quibuslibet, neque passim dabantur, uerum splendidis modo atq; opulentis, & qui grandia largirentur. Itaque quod Seueriano redditum est, super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

Exempla responsorum.

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
Romam urbem repetes, & claras Tybridis undas:
Vertice serta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaquam uecors ille Gallus persuasus, incursionem fecisset, euenisset q;, ut unà cum exercitu cæderetur ab Othryade, hoc oraculum à monumentis sustulit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi:

Agmen in Armenios ne duc: neq; enim expedit isthuc:
Ne tibi fœmineis uir amictus uestibus, arcu
Exitium immittat, uitaq; ac lumine priuet.

Siquidem & hoc interim calidissimè fuerat commentus, ut posterioribus substitutitijsq; responsis, ea quæ perperã maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpius enim ægrotis priusquam morerentur, prædixerat fore ut reualescerẽt: quibus morientibus, alterum oraculum ilico paratum erat, quod superiori diuersa caneret:

Posthac desine opem morbo petere exitiali:
Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porrò cum non ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Malloq; responsa ferebant ipsos quoq; huiusmodi quadam arte diuinandi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, plerosq; consultores ad illa remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei ubcem patris auditurus. Et rursus:
Branchydica accedas adyta, atq; oracula queras. Et iterum:
Mallon abi, Amphilochi quærens oracula uatis.

Transitio ad ea quæ cũ Romanis & cæteris externis acta.

Et hactenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usq; ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Vt uero & in Italiam oraculi fama permanauit, inq; ipsam Romanorum urbem: iam nemo omnium erat qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi quidem eo proficiscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Rep. pollebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus, uir aliàs quidem honestus ac probus, tum compluribus in prælijs Romanorum spectatæ uirtutis: sed qui in his quæ ad deos pertinent, parum sanè saperet, ut cui prodigiosa quædam de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidem uel iniunctum, uel coronatum conspexisset, continuo procideret atq; adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq; ac læta ab illo postularet. Hic igitur simulatq; de oraculo inaudisset, parum aberat, quin omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolarit, alios autem post alios eò legabat. Porrò qui mittebantur, seruuli nimirum idiotæ quidam facilè decepti, domum redibant, referentes partim quæ uiderãt, partim tanquam uidissent, audissentq; per multa insuper accumulãtes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflammarunt itaque senem infelicem, & in uehementem insaniã impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modum iste compleuit urbem, concitauitq;, quàm plurimis item aulicis expauefactis atque attonitis. Qui protinus & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porrò Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, ut non solum renunciarent oracula, uerum etiam dei laudes canerent, ac portentosa quædam de oraculo, deq; ipso mentirentur. Excogitarat autẽ ter sceleſtus ille quid-

Rutilianus Romanus.

dam

dam neutiq; inſcitum, & ingenioſius, quàm ut in uulgarem competat latronem Etenim reſignatis libellis, ac perlectis: ſi quid offendiſſet in ijs, quę proponebantur, ita ſcriptum: ut cum periculo ac diſcrimine eius qui ſcripſiſſet, ſi proferretur, coniunctum uideretur, apud ſe detinebat, neq; remittebat, quo uidelicet obnoxios, ac propemodum ſeruos ob metum ſibi redderet eos, qui miſerant: quũ in mentem illis ueniret, cuiuſmodi de rebus conſuluiſſent: Intelligebat autem eſſe conſentaneum, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiuſmodi rogationes eſſent propoſituri. Ab his munera quàm plurima ferebat: quippe qui non ignorarent ſeſe intra caſſes eius teneri. Libet autem aliquot ex his reſponſis cõmemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic ſciſcitanti de filio, ex uxore priore ſuſcepto, qui iam per ætatem maturus eſſet, ut diſciplinis erudiretur, quem inſtituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita reſpondit:

Pythagoram, egregieq; canentem prælia uatem.

Deinde paucis poſt diebus, extincto puero, ipſe quidem hærebat: nec habebat quod incuſantibus reſponderet: oraculo uidelicet ita re præſenti confutato. At Rutilianus optimus ultrò occupans, defendebat oraculum, affirmans hoc ipſum portendiſſe deum, qui iuſſiſſet neminem quidem è uiuis aduleſcentulo deligi præceptorem, ſed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim defunctos, quibus cum credibile eſſet eum iam uerſari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, ſi iſtiuſmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rurſum eidem percontanti, cuius tandem animam eſſet ſortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,
Deinde is qui nunc es: poſt fax phœbea futurus.
Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic ſeptuagenarius interijt, in inſaniam uerſus, haud expectato dei promiſſo, quanq; hoc quoq; oraculum ex Authophonis erat. Eidem item de uxore ducenda percontanti, aliquando incunctanter ac palàm reſpondit:

Ducito Alexandro natam, Lunaq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem diſſiparat, filiam quam habebat, è Luna ſibi ſuſceptam fuiſſe, Lunam enim ipſius amorem captam fuiſſe, quũ dormientem aliquando conſpexiſſet: nam id illi familiare eſt, & formoſos ſomno ſopitos adamare. Porrò Rutilianus uir prudentiſſimus, nihil cunctatus, protinus accerſit uirginem, nuptias conficit, ſpõſus iam ſexagenarius, concumbitq; ſocrum ſuam Lunam ſolidis Hecatombis placans: tamq; ſibi unus è cœlitum numero uidebatur. At hic ubi ſemel in Italia rem eſſet aggreſſus, maiora indies ad hæc excogitabat, & in omnes Romanę ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prædicens ciuitatibus cauendã eſſe peſtilentiam, incendia, terræmotus, ſe certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quum peſtilentia increbuiſſet, unum quoddam tale oraculum, Autophonon & hoc quoquo uerſum gentium prodiderat, unico carmine comprehenſum.

Intonſus nubem peſtis depellit Apollo.

Atq; hunc uerſiculum uidere erat paſſim pro foribus deſcriptum, tanquam aduerſus peſtilentiam remedio futurum, Verum ea res plurimis diuerſam in partem euenit, propterea quòd fortuna quadam ſic accidit, ut eæ domus, quibus hic uerſus eſſet inſcriptus, potiſſimum deſolarentur, Nec; uero me putes illud dicere, carmen in cauſa fuiſſe ut interierint, uerum caſu quodam ad hunc modum accidit. Et haud ſcio, an plerig; freti carmine, negligentius ac ſecurius uixerint, nihil aduerſum peſtem, præter oraculum adhibentes: perinde quaſi ſyllabas pro ſeſe pugnantes haberent, & intonſum Apollinem telis peſtem propellentem. Exploratores item ex ſua coniuratione quàm plurimos Romæ conſtituerat, qui ſibi qua quiſq; mente eſſet, indicarent: ac priuſquam oraculum adijſſent, illi ſignificarent quid nam eſſent percontaturi, quidq; potiſſimum cu-

pere uiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atq; hęc quidem & id genus alia machinamẽta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nã præter hęc & initiationes quasdam instituerat, tædarum per manus tradendarũ gestationes, & sacrorum ceremonias, quæ quidẽ tribus ex ordine diebus cõtinenter peragerentur. Ac primo quidẽ die Athenienſium ritu, denunciatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorũ explorator accessit discedat. Cæterũ qui deo credunt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicenteq; Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperiũ agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demum nascebatur Aesculapius, Altero die Glycon in lucem emergens, deiq; exortus. Porrò tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autem is appellabatur, idq; ex re, propterea quòd faces quædam incenderentur. Postremo loco, Lunæ atq; Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At uerò facem gestabat, mysteriaq; agebat Endymion Alexander, cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descenderet autẽ in eum è tecti fastigio, tanquam è cœlo, Lunæ uicem agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdam è Cæsareæ domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti: tum complexus agebantur, cum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsan nonnihil & eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulopost rursum introibat ornatu sacer dotali, multo cũ silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autẽ benè canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimum alij nidorem ructantes, Io Alexander. Porrò subinde inter gestandas tædas, atq; inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatam, aureum apparebat: pelle, sicuti cõijcio, inaurata circundata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaq; quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob femur aureum, an alium Pythagorico illi consimilem, atq; eam cõtrouersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoritur q;, oritur q; uicissim,
Vatis at est animus diuina è mente profectus.
Hunc pater auxilio misit iustis q; pijs q;.

Et rursum:

Tecta Iouis repetet, Ioulali fulmine tactus.

Sacra & ritus peculiares ab eodem instituta, & quæ circa eadem flagitiose commissa. I.

Porrò cum cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu temperarent, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Pontícis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoq; anno mitterent, qui deo dicarentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & ætate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinẽ abutebatur, modis omnibus in eos debachari solitus. Præterea legem quoq; condiderat, ne quis maior annis octodecim sese admoto ore complecteretur, neue cum basio saluaret, sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis ætate, formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidem inde cognomen inditum ut intra osculum constituti dicerentur. Atq; in hunc modum uecordis ac stupidis mortalibus illudens, perpetuò deinceps suas nequitias exercebat, passim constuprans uxores, passim liberis abutẽs. Quin magnũ quiddã, cunctisq; optandũ uidebatur. si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porrò si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo nõ

Consecratio puerorum. II.

ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam demum influxurum esse. Erant insuper, atq; eæ non paucæ, quæ sese etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Lubet et am Dialogum tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdam Tyanei, cuius lapidem etiam ex his quæ scisciatus est, conijcias licebit. Hunc equidem legi pridem aureis descriptum literis Tij, in ipsis sacerdotis ædibus. Dic, inq;, mihi rex Glycon, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo priore? quid ais? Haud fas est ut isthuc audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atque oracula redditurus? Ad millesimum tertium. Deinde quo demigraturus? Ad Bactra, atq; in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meo conuictu, meaq; præsentia frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Dydimis, Claro, Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiscuntur Apolline, an uana sunt quæ illic ædunt oracula? Ne isthuc quidem scire quæ lieris, nefas enim. Cæterum ego quis tandem post hanc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post hæc uir sapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atq; hæc Glyconis cum sacerdote confabulatio. Postremo & oraculum carmine cõprehensum ædidit, quum non ignoraret illum amicum esse Lepido.

Exemplũ dili gi sacerdotis cuiusdam & Glyconis.

Ne pare Lepido, namq; huic fatum instat acerbum.

Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, sicuti superius dictum est, nimirum ut artificem ac sapientem, suis artibus atq; impostoris hostem, atq; infensum. Itaq; ex Epicureis quempiam, ausum se multis præsentibus coarguere, propemodum in uitæ discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiæ præfectum capitis accerseret, hoc nomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandriæ erudiebatur, occidissent: Atqui uiuit adolescens, incolumisq; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui tua opera bestijs traditi perierunt. Porro huiusmodi quiddam acciderat. Cum adolescentulus amne aduerso in Aegyptum nauigasset, ad inundationem usq; subducto nauigio: persuasus est, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaq; dum diutius abesset, infelices illi eius ministri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renunciantes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde prodituum oraculum, damnati serui, sub hæc adest adolescentulus, peregrinationem suam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, & coargueretur, neq; ferens opprobratam sibi uanitatem, iussit ut qui adessent, lapidibus illum impeterent: alioqui & ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent: Demostratus quidam, qui diuersabatur in ponte: primus hominem sui corporis obtegens obiecit, morti subduxit: alioqui lapidibus obruendum, idq; iure optimo. Quid enim oportebat unum inter tam multos insanientes, sanum esse, atq; à Paphlagonum stultitia malum sibi accersere? Et illi quidem hæc euenerunt. Cæterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui proposuerant (nam id fiebat pridie & responsa redderet) præcone rogante, an uaticinari uellet, si cuipiam illorum ex adito respondisset, in malam rem, huiusmodi hominem neq; tecto quisquam excipiebat, neq; igni, aquáue impertiebat: uerum erat illi solum aliud alio uertendum, tanquam impio, deorumq; contemptori, atq; Epicureo: quod quidem probrum omnium erat grauissimum. Quapropter unum etiam Alexander quiddam designauit ridiculum. Nactus peculiares Epicurei sententias, librum (ut scis) longè pulcherrimum, summatim Epicureæ disciplinæ decreta complectentem, medium in forum deportauit, ac lignis ficulnis exussit, tanquam aurorem ipsum exureret scilicet: ac cinerem abiecit in mare, oraculo insuper eam in rem ædito.

Aliud periculosum, Epicurei cuiusdam

Edico decreta senis comburere cæci,

Haud perpendit sceleſtus ille, quantum adferret is liber cõmoditatum, iis qui in eo legendo uersarentur, quantámque illis quietem, tranquillitatem libertatemq; pareret: propterea quod à pauoribus, spectris, ac prodigijs liberaret: tum spes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates, mentem sanam ac ueritatem insereret, plane lustraret animum, non tædia quidem, aut squilla, aut alijs id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quod dam hominis sceleratissimi, unum inter omnia multo impudentissimum. Qui iam non mediocrem in Regiam aditum sibi patefecisset, in q; aulam Cæsaream, præsertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante: quum bellum quod in Germania gerebatur, maximè flagraret, diuo Marco cum Marcomannis & Quadis conferente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac sacris quibusdam magnificis, sed præstat ipsum oraculum referre:

Alia responsorum exempla, quorum euenit omnino diuersi fuere.

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Istri
Immisisse duos Cybeles edico ministros:
Monte feras alitas: tum quantum alit Indicus aër
Florum atq; herbarum bene olentum, mox q; futura est
Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille præscripserat: leones quidem simulatq; in hostium regionem enatassent, Barbari canes quospiam aut lupos esse rati, fustibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est consecuta, uiginti fermè milibus simul extinctis. His cõsimilia sunt ea, quæ in Aquileia contingerunt, quum parum abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam responsionem, Cr œsoq; redditum oraculum, frigidè sanè detorsit: dicens deum quidem prædixisse uictoriam, haud tamen explicuisse, utrum Romanorum esset futura an hostium. Tandem quũ plurimi iam eam in urbem confluerent: præmeretur q; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorũ, qui ad oraculum uenitabant, neq; sufficeret suppeditandis ijs, quæ ad uictũ erant necessaria, cõminiscitur oraculorum genus quoddam id, quod nocturnũ appellabatur. Siquidem libellis indormire solet, ut aiebat ipse, deinde, tanquam in somnio diuinitus edoctus respondebat: nihil certi tamen, Sed ambiguè plerumq; ac cõfusim: maxime si quis libellos conspexisset accuratius atq; obseruãtius obsignatos. Ad hunc em modũ citra ullũ resignandi periculũ, quicquid temere in mentẽ uenisset, subscribebat: ratus & hoc ipsum oraculis conuenire. Erant aũt ad id nonnulli cõstituti interpretes, qui mercedem nõ exiguam colligebant ab ijs, qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, explicarent q;, atq; hoc illorum munus conductitium erat. Nam interpretum quisq; talentũ Atticũ pendebat Alexandro. Nonnunq;, quum neq; consuleret quisquam, neq; missus esset aliquis: imò quum ne esset quidem huiusmodi quippiam: tamen oraculum ædebat, uti stultos mortales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Nocturna oracula.

Interpretes oraculorum.

Hunc age quære tuam qui rectus in ædibus, ac te
Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram
Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
Ipse cui solus suasisti hæc omnia demens.
Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.
Quin ijdem tibi iam pridem letale uenenum
(Vt neq; quæ faciant, possis audire, nec unquam
Cernere luminibus) recte furtimq; pararunt.
Inuenies q; tuo sub lecto pharmaca, iuxta
Parietem, sub ceruicali condita, porrò
Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Quis

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim & autores & loca palam audisset designari? Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo hæc artificio generentur. Insuper & Barbaris non raro respondit, si quis patria lingua sciscitaretur, puta Syriace aut Gallice, quoties difficile erat inuenire conterraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solet interualli, priusquàm oraculum redderet quo uidelicet interim per ocium posset & soluere tutò libellos, & nanciscì, qui cuncta possent interpretari, Quod genus erat & illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum. *Exempla barbaris reddito rum.*

Morphi ebargulis in umbram chnenchicranc, relinquet lucem.

Aliàs rursum, quum nec adesset item quispiam, neq; tale quicquam omnino contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito unde ueniſti, Siquidem is qui te misit hodie, periit, interemptus à Diocle uicino, accedentibus latronibus. Magno, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis: Cætera pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respõdit. Sciscitato an caluus esset Alexander quum libellos palàm atq; accuratè obsignassem, responsum nocturnum subscribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursum quum diuersis libellis eandem rogationem proposuissem, puta cuiatis esset uates Homerus, idq; alio atq; alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peterem aduersus laterum dolorem. *Exempla eorum quæ ipsi Luciano responsa ac facta.*

Cytmide de iubeo, ac Latonæ rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictum esset, utrum mihi satius esset in Italiam nauigio, an pedestri itinere proficiscì, respondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret.

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum de numero fuit & illud, unica rogatione proposita libello pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo, nomen aliquod ementitus, missis drachmis item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille persuasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli, ad unicam rogationem, ea erat huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor Alexander, octo misit oracula: sed quæ neque cœlum (quod aiunt) neque terram attingerent, uerum absurda & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quòd Rutilianum à matrimonio conatus essem auertere, suasissemq; ne prorsus in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibiq; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaq; tempore percontanti de me, Rutiliano ita respondit.

Noctiuagis gaudet scortis, spurcoq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quum me in oppidum aduenisse sensisset, meq; Lucianum esse illum cognouisset: adduxerat autem milites duos, alterum lancea: alterum conto armatum, quos quidem à Cappadociæ præside mihi tum amico acceperam, quo me ad mare usq; deducerent: accersit illico, sanè quàm comiter multaq; cum humanitate. Ego quum aduenissem, complures apud illum reperio: porrò bona quadam fortuna & milites unà mecum adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit osculandam, quemadmodum uulgò facere consueuerat: ego admotus, perinde atq; osculum daturus, acri morsu corripio, ita ut parum abfuerit, quo minus illi manum mancam reddiderim. Itaq; qui præsentes erant, præfocare me accedere conati sunt tanq; hominem sacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quòd Alexandrum illum, non autem propheram, compellassem. At ille oppido quàm generosè obnitens compescuit illos, pollicitusq; est se facile me placidum redditu *Congressus Alexandri & Luciani.*

rum declaraturumq; quantum posset Glycon, qui nimirum & hos qui maxi-
mè sæuirent ferocirentq;, sibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omnibus, me
cum expostulauit, negans se clam esse quæ suasissem Rutiliano. Ecquid me læ-
sisset ut ista in sese facerem, quum possem illius opera apud illum magnas ad
res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem commoditatemq; liben-
ter accipio, perpendens nimirum, quo forem in periculo constitutus: paulóque
post prodibam, iam illi factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, uehe-
menter erat stupenda, quòd tam facilè fuissem commutatus. Posthæc quum
iam nauigare statuissem, missis Xenijs ac muneribus permultis (eram autem
fortè solus cum Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præmisso)
pollicetur & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos aueherent. Etenim ar
bitrabar hæc animo simplici, atq; officioſè fieri: uerum ubi iam in medio esse-
mus mari, uideremq; gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis
nautis contradicentem, non optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem
illis ab Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare præcipites darẽt. Quod
si contigisset, facilè quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is
qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem
ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quum antehac piè atq; incul
patè uixerim, haud quaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim quum
uxorem & liberos habeam, homicidio manus impiare: indicãs uidelicet, cuius
rei gratia nos suscepisset, quæq; sibi mandasset Alexander. Expositis autem no
bis in Aegialos, quorũ etiam egregius meminit Homerus, retrò legit cursum:
ibi fortè nactus præternauigantes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris re-
gis nomine in Bithyniam proficiscentes, deportandi uectigalis gratia, quod in
singulos pendebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circum-
uallaret, atq; illi se mihi commodos facilesq; præberent, receptus in nauigium
incolumis in Amastrim perueni: tantillum abfuerat ut perierim. Ex hoc nimi-
rum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mo
uebam funem, quo hominem ulciscerer, quem iam tum ante mihi structas insi-
dias oderam. procq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq;
ad accusationem intenderam animum, non paucis mecum facientibus, maxi-
meq; qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verum qui tum
Bithyniæ Pontoq; præsidebat nos cohibuit, penè supplicans & obsecrans uti
desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet
nequaquam posse supplicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehẽdisset:
Atq; ita quidem ab iracundia destiti, meq; repressi: non in tempore rem aggres-
surus, cũ iudicem haberem ad eum modum affectum. Sed quid? an non & hoc
inter alia facinus audax Alexandri: à principe Romano postulare ut Aboni
murus, commutato uocabulo, Ionopolis appellaretur? utq; nomisma nouum si-
gnaret, altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera uero Alexan
dri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternum duce-
bat genus, teneret. Porrò cum esset de sese uaticinatus, oracuło prodito, fatis de
cretum esse, ut annos uiueret centum & quinquaginta, dehinc fulmine ictum, *Mors Alexandri.*
interitu maximè miserando perituru̇m: nondum septuaginta natus annos inte-
rijt, uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen usq; putrefacto,
& uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quòd cal-
uus esset: quum medicis caput humectandum præberet, ad mitigandum cruci-
atum, id quod haud quaquam facere potuissent, nisi detracto galericulo. Hunc
habuit exitum Alexandri tragœdia, atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophe, ut
res uideri possit prouidentia quadam esse gesta, quum casu nimirum ad hunc
modum euenerit. Restabat illud, ut & epitaphium uita acta dignum ei constitu
eretur: neq; non certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticinium coniu-

rauerant

rauerant, uidelicet impostoribus insignibus ac præcipuis ad Rutilianum arbitrum seseconferentibus, ut is pronunciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capessendam eligi, atq; sacerdotali propheticaq; corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pætus, qui artis professione medicus, tum canus quum esset, ista faciebat, neq; medico, neq; homini cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinandi autoritatem seruans, posteaquam inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca, quo degustamentum hominis præberem, scribenda putaui, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atq; amico, quemq; ego unum omnium maximè suspicio: idq; pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem, uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac moderationē, uel ob uitæ tranquillitatē, postremo comitatem atq; humanitatem erga hos, quibus cum uiuis. Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius) ut Epicurum ulciscerer, uirum uerè sacrū, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uerè sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quiq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secum haberent consuetudinē. Deniq; arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem inciderint, liber hic nonnihil utilitatis afferre uideatur, dum quædā redarguit, quædam in opinionibus horum, qui & rectè sentiunt, confirmat ac stabilit. *Conclusio & dedicatio operis.*

DE SALTATIONE.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

DEfendit hac Oratione saltandi artem Lucianus, contra Cratonem quendā, à quo studiū eius rei reprehendebatur, ut effœminatum ac molle, ac uiro, præsertim philosopho indignum. Colligit autem honestatem ac dignitatem artis, Primum ab antiquitate, multis ac uarijs exemplis ostendens, quantū in usu saltandi studiū ueteribus fuerit, & quanto opere eo omnes prope gentes iā inde ab initio delectati sint, quibus itē laudibus eam artem cum poetæ tum alij quidam celebrarint. Confutata interim tragœdiæ, Comediæq; præstantia, quarum certamina atq; actiones Crato saltationibus anteposuerat. Deinde & præstantiā artis à difficultate commendat, docens multarum ac uariarū rerum peritum, multisq; tum ingenij tum corporis dotibus saltatorem præditū esse oportere. Inter quæ & effectum ac uim artis prosequitur, docens non oblectare tantū eam, uerum & corporis agilitatem quandam decentem atq; utilem inde comparari, roburq; & uires augeri. Deinde & animi quandam sapientiam ac mores hominum formari. Idq; exemplis tum philosophorum, tū barbarorum quorundam amplificat. Postremo & uicia saltatorum aliquot recenset, & præcipuè quantum nocent, aut aliàs: ita uel in primis in hac arte Cacozelia seu nimia affectatio, exēplis docet, quæres & ipsa ad difficultatem artis confirmandam pertinet. Exordium ab occasione sumitur. A quo mox Cratonis reprehensio sequitur, qui studiū huius rei in Luciano reprehendit, à personæ qualitate & modo rei, addita etiam amplificatione quadam à collatione, quàm antequam ad rem accedit, Lucianus, ab inæqualitate refutat, ipsumq; Cratonem indignè & absurdè facere ostendit, qui rem nec uisam, nec cognitam, temere reprehendat. Atq; ita ad argumentum, illo auscultandi operam pollicente, descendit.

LVCIANVS.

OSteaquam tu Craton, iam olim acerba quadā accusatione adornata, ac diu multūq; meditata in ius uocasti cū saltationes, tū ipsum saltandi artificium, insuper aūt & nos reos fecisti tali gaudentes spectaculo, quasi in re friuola & muliebri multū ponamus operæ, audi obsecro, quantum à recto aberraris, tum quemadmodū deceptus per imprudentiam rem omniū in mortalium uita optimam innocenter accusaris. Et equidem uenia tibi habenda est, si statim sub initium asperæ uitæ temet assuescens, & tantum quod durum *Exordium ab occasione cū docilitate.*

fuerat, bonum existimans, rerum ductus imperitia, ista accusatione digna censueris. CRA. Cum uir sies, ó optime, & maximè disciplinis liberalibus innutritus, nec non in Philosophiæ studijs mediocriter uersatus, posthabeas autem ó Luciane rerum optimarum exercitium, & priscorum illorum conuictum, cæterum sedere sustineas in theatro omnium posticas sannas excipiens, & hominem effœminatum spectans mollibus uestimentis indutum, ac cantilenis lasciuis & turpibus perstrepentem, tum prisci seculi mulierculas amatorias imitantem, nempe libidinosissimas Phædras & Parthenopas, & Rhodopas. Et hæc omnia cum pulsationibus & lasciuis & obscœnis carminibus, & pedũ strepitu, hæc inquam res est perquàm ridicula, & quæ hominem ingenuum, qualẽ te esse conspicio, minimè deceat. Quare ego cum certior factus essem huic tam turpi te incumbere spectaculo, non tantum me tui puduit, sed uehementer etiam discruciatus sum animo, si Platonis & Chrysippi & Aristotelis oblitus sederes, nõ dissimilia cum ijs passus, quorum aures penna leuiter perfricantur. Maximè uero alijs innumeris disciplinis existentibus, & spectaculis grauibus & seriis, si quis omnino choraules exigat, ac cytharœdos artificiosè canentes requirat. Cum primis uero cum grauem aliquã spectãdo tragœdiam, aut plenã hilaritatis comœdiam, nõ minorẽ uoluptatem capere possis, de quarũ palmario certamina quoq; poetis proponi solent. Multa itaq; & accurata, ó generose, defensione apud eruditos tibi opus erit, si nolis per omnia uideri excidisse, & è bonorum grege exactus esse. Atqui istud mihi optimũ factu uidetur, ut his oĩbus constanti negatione medearis, neq; sub initium fatearis aliquid tale te flagitiosè deliquisse. In reliquũ uero caue, ne nobis ignorantibus ex uiro quem olim egisti, in Lidenquampiam aut Bacchamamissa pristina facie transmuteris. Qua in re non tibi solum, sed & nobis culpa imputanda foret, si non Vlyssis in morem à loto degustata abstractum ad consueta literarum & Philosophiæ commercia & studia te reduceremus, priusquam omnino deceptus à Sirenibus in theatro excubantibus occuperis. Iam illæ solis insidiantur auribus, eamq; ob rem hasce naui gio prætereuntibus cera opus est. Cęterum, tu & ab oculis uidere prorsus illarum præstigijs esse subactus. LVC. Papæ ò Craton, quàm uero robustum in nos canem soluris loris concitasti. Nisi quòd exemplum sumptum à lothophagis, & comparationem tractam à Sirenibus parum scite, atq; adeo ineptissime mihi induxisse uideris, ad ea quæ mihi acciderunt. Etenim ijs qui lotum degustauerant, ac Sirenas cantillantes audierant, exitio fuit manducationis & auditionis prolubium. Mihi uero præterquamquod uoluptatem spectando cepi mirificam & iucundissimam, etiam finis peruenustè cecidit. Neq; enim in obliuionem rerum domesticarum, aut negotiorum præsentium in cognitionem delapsus sum, sed si mihi ingenuè ueritas fatenda est, longè sapientia excultior, ac in rebus humanis multo solertior atq; prouidentior ex theatro regressus sum. Magis autem illud Homeri in præsentia adducere perpulchrum esse existimo, quòd is cui illud uisum sit spectaculum, multorum gnarus simul oblectatus abiuit. CRA. O Dij immortales, Luciane qualia pateris, quem istorum ne pudeat quidem, sed iactanter etiam laudi tibi ducere uideris. Igitur quod hac in re grauissimum est, nullam spem curationis aut remedij nobis ostendisti, qui laudibus efferre audeas tam execranda & turpia. LVC. Age hoc mihi responde Craton: istud de saltatione, tum ea quæ fieri in theatro consueuerunt, coram ne tibi uisa sunt, ut ea ita crebro probrosis dictis insectere. Aut an potius spectaculi prorsus expers atq; ignarus, nihilosecus tamen illud, ut turpe atq; execrandum (ut ais) existimas? Quod si enim aliquando ea præsens uidisti, iam nobis & tu hac stulta spectandi curiositate paria feci sti. Sin non, uide ne parum modesta & nimis temeraria tua uideatur esse insectatio, ea in crimen uocans, de quibus nihil habes comperti. CRA. Ergo hoc mihi adhuc supererat, ut in tam profunda bar-

Reprehensio saltationũ à personæ conditiõe ac modo rei.

Saltationi opponit tragœdiarum & comœdiarũ certamina, quã collationẽ infra Lucianus refutat.

Amplificatio à collatione.

Confutat hãc collationem.

Cõfutatio reprehensionis ab absurdo.

barba & cano capitè sederem inter mulierculas, & insanientes illos spectatores, applaudens & præconijs ineptissimis acclamans homuntioni cuipiam perdito, nulla necessitate lachrymas profundenti? LVC. Est equidem hoc tibi ignoscendum ô Craton, illud tamen pro certo exploratum habeo, si meis monitis morem gerens tantum temporis studijs saltationibus impertires, quantum uel periculo faciendo sufficeret, nihil tibi posthac rebus omnibus fore prius aut antiquius, quàm ut loco commodo occupato, seruire queas spectaculis, unde exacte & uidere, & clarè audire possis omnia. CRAT. Nunquam ergo forma fiam amabilis, si quid tale unquam prudens ac sciens fecero, semper autem membris hirsutis & barba incompta atq; horrida, ut me nunc tui ex animo misereat, omnibus modis insanientis. LVC. Vis ergo, ô amice, omissis blasphemijs atq; conuicijs, arrectis auribus attentè mihi dare operam nonnihil super saltatione, eius q; uirtutibus differenti, tamen quemadmodũ non solum oblectamento sit spectantibus, uerum etiã emolumento, tum quantis de rebus hominum animos cõmodè admoneat & erudiat: præterea quemadmodũ spectantiũ mentes aptè componat, pulcherrimas exercens spectaculis, ac optimis præceptis imbuens: adhæc cõmunem quandam corporis & animæ pulchritudinem ostendens: Etenim quæ illi accedunt à Musica & modulationibus, hæc inquam oia facere, nõ dedecori aut uituperio, sed illi potius laudi tribuẽda sunt. CRAT. Quanq; mihi in præsentia ocium non est, insanientẽ hominem auscultandi, sutiue ipsius morbum laudibus efferentẽ, attñ si nugis & inanibus fabulaq; cõmentis me opplere tibi consultum factu usum est, paratus sum in hoc tibi officiosè inseruire, & aures præbere, uel sine cera inutilia uerba obaudire ualens. Quare cõpressa uoce hãc tibi operam dabo. Dic uero quodcunq; animo tuo libitũ fuerit, quasi nemine auscultante. LVC. Euge ô Craton, istuc ipsum oĩm maximè mihi egenti in optatis fuit. Paulo enim post ipsa re comperies, num nugæ tibi censendæ sunt, quæ in medium producturus sum. Ac principio quidem illud planissimè mihi ignorare uidere, quàm nõ nouitiũ inuentũ sit saltatio, neq; heri aut nuper natum & inceptum, puta apud maiores nostros aut illoq;. Sed qui super saltationis ortu, quàm ueriss ima perscrutati sunt, affirmãt illam una cũ mundi ac oĩm rerũ generatiõe natã esse, & cũ amore deo illo uetustissimo in lucẽ prodijsse. Etenim ipsa syderũ chorea, & errantium cum nõ errantibus coniunctio, eorundemq; modulata atq; cõcinna participatio, & illa bella, tũ pulchrè instituta harmonia primogenitę saltationis argumenta fuere, & inditia certissima. Ea uero tẽporis progressu subinde incrementis aucta maioribus, neq; nõ additiones melioris inuenti sortita nõ modicas, summo nunc absoluta uidet esse fastigio, ac res esse omnifariã uaria, & oĩbus modis cõcinna & congruens, tum bonũ multiplicis ornatus & sciẽtię. Hoc uero saltãdi artificio aiunt Rheã potissimum oblectatam, in Phrygia quidẽ Corybãtas, in Creta aũt Curetas saltare iussisse. Neq; uero modicum cepit ex illoq; cõpendium. Quippe circũsaltãtes Iouẽ illi seruarunt incolumẽ, ita ut Iupiter nõ grauatè fateat & salutis cõtributæ præmia sese illis debere, pilosq; saltatiõnẽ patrios dentes effugiẽs. Porrò autẽ hęc saltatio ab armatis desaltabat, gladios ad scuta collidẽtibus, ac bellicũ quiddã & actionitũ saltãtibus. Mox ꝙo inter Cretenses, ut quisq; maximè nobilitate præcellebat, summo studio hãc rem exercẽtes, præstantissimi saltatores reddebant, non tm hoies priuati & humili loco orti, sed nobiliores q; & regij sanguinis & primates in populo. Homerũ q; Merionẽ nõ suggillare, uerũ pulcherrimo laudis testimonio ornare uolẽs, saltatorẽ nominauit. Itaq; in tm claritudinis et noticię ob saltandi peritiã apud oẽs uenerat, ut hæc non Græci solum de illo cõperta tenerent, sed & Troianis hostibus non ignota forent. Videbant em, ut mea est opinio, eius in bellando agilitatẽ, & concinnum membrorũ motum, quæ ex saltatione in usum tõuersa peculiariter possidebat. Versiculi Homeri ad hunc loquuntur modũ.

Propositio cẽ ũlx totius ũrationis.

1. Arg. ab antiquitate.

Exemplo Syderum. 1.

Corybantum & Curetum II.

Cretensium. III.

Amplificatẽ stimonio Homeri.

Iliad. 13

Tecito Merione, quamuis saltare peritum Stra-

Strauiſſem in dura confoſſum cuſpide pugna.

Tametſi eundem non ſtatuerat, ut enim in ſaltando ſemet magno ſtudio exercuerat, ſic facilè, ut opinor, effugiebat facula in eum contorta atq; emiſſa. Iam quanquam & alius complures ex heroibus enumerare poſſim, eò ipſo ſaltandi ſtudio diligentiſſimè exercitatos, quiq; ex hac ipſa re artem fecerint, ſufficeret amen ſuſpicor uno à me producto Neoptolemo, Achillis filio, qui uſq; adeo hoc præcelluit artificio, ut cum ſpeciem quoq; ſaltandi pulcherrimam ſibi adieciſſet, Pyrrichi nomen ab illo acceperit. Achilles quoq; ipſe his de filio ſuo inauditis, maiori gaudio ſuffuſus eſt, ut ego extimo, quàm propter eius formæ præſtantiam & membrorum robur inſuperabile. Atqui interea ſemper Ilion fuit inexpugnabile, donec illius ſaltatione captum concideret, & direptum ſolo æquaretur. Lacedæmonij quoq;, qui Græcorum præſtantiſſimi eſſe cenſebantur, cùm à Caſtore & Polluce Caryatiſſare perdidiciſſent, quæ ſaltationis ſpecies à Carijs urbe Laconiæ ducta erat, omnia cum carminibus facere ſolſti ſunt, adeo ut ad tibiarum quoq; modulos & rhythmum & moderatum pedis ingreſſum prælium committere illi genti moris fuerit. Ac primum quidem conſerendarum manuum ſignum Lacedæmonijs tibia dare ſolitum eſt, Proinde de omnibus quoq; reportant uictoriam, muſica & modulorum concinnitate illos ducente. Videres itaq; illorum Ephœbos nihilo minore cura ſaltationi, quàm armis exercendis dare operam. Vbi enim iam ſummis colluctati ſunt digitis, ac mutuis ictibus ſemet ceciderunt, quieſcunt parumper, & omne illorum certamen in ſaltationem ſolutum conuertitur. Quorum in medio tibicen locatus eſt, tibiam incinens, ac pedibus inſtrepens, Cæterum illi per ordinem alter alterum ſequentes, omnigenas figuras corporis agilitate exprimunt ad rhythmum ingredientes, alias quidem bellicas, alias uero ſaltatorias, quæ Baccho & Veneri gratæ ſunt. Quinetiam cantus, quem inter ſaltandum modulantur, Veneris & Cupidinum cognomento nobilitatus eſt, quaſi unà cum Venere & Cupidinibus communi choreæ ſaltationi indulgerent. Et alteia quidem cantilena, duę enim canuntur, rationem quoque & præcepta ſaltandi in ſe complectitur. Procul, aiunt, ô pueri, promouete pedem. & ſaltate perfectius. Non diſparia faciunt, quibus Hormū ſaltare curæ eſt. Hormus autem genus ſaltationis eſt, adoleſcentibus uirginibusq; commune, alternatim ad choream diſpoſitis, ut planè hormum, hoc eſt ſegmentum referant. Solet autem adoleſcens chorum ducere more iuuenili ſaltans, quo poſtea in adoriendis hoſtibus uſurus ſit. Sequebatur hunc puella modeſtia quadam conſpicua, quæ fœmineum ſaltum decenter admodum peragebat, ut hormum ex temperantia & fortitudine compoſitum rectè dicere poſſimus. Cæterum quæ Homerus ſuper Ariadne in clypeo memoriæ prodidit, deq; choro, quem illi Dædalus inſtituerat, ea, ut iam olim tibi lecta, præteribo ſilentio. Præterea duos illos ſaltatores, quos eodem in loco Poeta Cibeſteteras uocat chorum ducentes. Rurſus quæ in clypeo memorat, in medióque duos iuuenes agitare choreas cernere erat, tanquam rem omnium pulcherrimam ſaltationem Vulcanus clypeo addidiſſet. Etenim Pheacas ſaltatione, ut par erat, uehementer fuiſſe oblectatos mirum uideri non debet, cùm tantis affluerent delitijs, ac in omni rerum abundantia & fortunæ indulgentia uictitarent. Quare Homerus Vlyſſem ex omnibus quæ uiſenda apud Pheacas conſpexerat, hoc cum primis admirantem teſtatur, agilesq; pedum motiones ſpectantem. Iam in Theſſalia eo uſque progreſſum eſt ſaltationis exercitium, ut populi præſides & anteſignanos illorum præſaltatores uocare non dubitarint. Cui rei etiamnum ſtatuarum inſcriptiones, & tituli ſuo ſuffragantur teſtimonio, quas ijs, qui in bello optimam nauaſſent operam erexerunt. Pretulit, inquit, præſaltatorem ciuitas. Et iterum, Elationi poſuit hanc imaginem populus, propterea quòd pugnam probè deſaltarit. Mitto illud, apud ueteres nul-

Neoptolemi.

Lacedæmoniorum.

Hypotypoſis ſaltantium Laconum.

Hormus quid

Alia Homeri exempla.

la

las unq; fuisse celebratas festiuitates aut ceremonias citra saltationem, quippe quas ab Orpheo & Museo optimis tunc saltatoribus constitutas fuisse satis certè constat, qui & hoc ut cætera omnia ut honestissimũ quiddã legibus sanxisse, uidentur initiari cum rythmo & saltatione. Quòd autem hoc ita se habeat, reticenda erant orgia, propter prophanos nondum initiatos. Illud aũt omnes audiunt, quòd dñ, qui linguæ uicio atq; inconuenientia mysteria prodidisset, plerisq; eos desaltasse dictitarent. Porrò autem in Delo nulla sacra peragebãtur, cui saltatio non fuisset adhibita, sed & cũ illa & musica cuncta persoluebantur. Ingressi uero puerorum chori, tibia & cythara præcinentibus soltabant, quos subiecuti optimi facto delectu choreis excipiebãt. Itaq; & cantilenas illiusmodi choris conscriptas hyporchemata nominare consueuerunt, talibusq; lyra impleta fuerat. Quid uero Græcorum gentes tibi commemorem, cum Indi quoq; postea, quam mane è strato surrexerint, Solem precibus uenerati fuerint, non quemadmodũ nos deosculata manu perfectam precationem esse arbitramur, uerum illi ad orientem conuersi, saltatione solum consalutant, sed cũ silentio seipsos conformantes, dei choream imitari atq; effingere conantur. Et hæc Indorũ est precatio, & chori & sacrificiũ. Duabus uero uicibus ad hunc modũ Deum placare solent, nempe mane & uesperi. At enim Aethiopes non alia quàm saltandi ratione illaris iam signis bellũ ingrediuntur, nec quisquam Aethiopũ uel sagittam excussam emitteret auulsam à capite (hoc enim uice pharetræ utuntur, radiorũ instar tela capiti circumponentes) nisi prius saltauerit, & saltatione hosti terrorem incusserit. Consentaneum uero esse opinor, postea quam totam Indiam & Aethiopiam peragrauimus, ut in uicinam Aegyptũ oratione diuertamus. Etenim uetus illa fabula Protheũ Aegyptiũ nihil aliud, quàm saltatorem fuisse eximiũ mihi planè confirmare uidetur, hominem effingendi imitãdiq; peritũ, qui & semet in uarias rerũ facies demutare & transformare potuerit, ut modo in aquas tenues dilapsus abiret imitando, modo ignis celeritatem & uehementiam agilitate corporis, mox leonis immanitatem, ac Pardalis impetum, deinde arboris motũ flexibilẽ, postremo in summa quicquid collibuisset, exprimeret. Cæterum, fabula eas Prothei proprietates ad inusitatiorẽ opinionem detortas, eam eius naturam fuisse cõmenta est, quasi ea ipsa quoq; fieret quæcunq; saltãdi artificio imitaretur. Qua facultate & eos qui hodie saltationibus nauant operam præditos esse animaduertimus, uideasq; illos eodem tempore diuersissimis modis immutari, ac planè ipsius Prothei esse emulos. Et si quid coniectura assequẽ dũ est, & Empusam suspicor, quæ & ipsa in uarias rerum facies semet transfundere dicta est, non aliam quàm saltatricem fuisse, fabularum inuolucro significare uoluisse homines. Adhæc iustum esse opinor, ne Romanorum quidem saltationem præterire tacitam, quam nobilissimi quiq; illorũ, quos uocant Salios (est autem nomen sacerdotij) Marti Deo bellicosissimo saltant grauissimè, & religiosissimè. Neq; uero Bithynicæ fabulæ cõmentũ ab Italorũ instituto abhorret admodũ, perhibentiũ Priapũ Deũ bellicosum, unũ, ut opinor, ex Titanibus, aut Idæis dactylis, illud opus factũ, rebus militaribus instituendum fuisse, quem Mars à Iunone offerente acceptum adhuc puerũ, durũ porro, & rudẽ & suprà modum uirilem, non prius amorũ peritum reddidit, quàm perfectum eundem saltatorem effecisset. Quamobrem & merces illi à Iunone destinata est, ut ab illo semper decimam partem spoliorum in bello partorũ reciperet. Vt autem Dionysiaca & Bacchica tibi expediam, opinor te non expectaturum ut audias, cuius tota actio nihil aliud quàm saltationem complectitur. Cum itaq; tria sint celeberrimarum saltationum genera. Cordacis & Seinidis & Emmeliæ, quibus Bacchi ministri Satyri inuentis, à se ipsis cuiq; nomen indiderunt, Et hac saltãdi arte utens Bacchus Tyrrhenos & Indos, & Lydos deuictos subiugauit, ac gentes adeo bellicosas ipsis saltẽ thyrsis desaltauit. Quo circa, ô admirande, uidẽ

Eorumq; in sacris solennia fuerunt.

Hyporchema.

Indorum.

Aethyopum.

Aegyptiorũ.

Empusa.

Saltorum apud Romanos Priapi.

uidē ne parum pium aut religiosum sit, in crimen uocare exercitium adeo diuinum & mysticum, & cui colendo tanti Dij nauarint operam, quodq; in illorum honorem & cultum toties peragitur, insuper quod tantum oblectamentum simul atq; institutionem adeo utilem exhibere solet. Illud ego demiror, non ignorans Homeri atq; Hesiodi te amatorem esse maximum, iterum enim ad poetas me conferam, qua fronte illis contradicere audeas, præ omnibus saltationem summè laudantibus. Siquidem Homerus cum res mortalium longè iucundissimas iuxta ac elegantissimas uno quasi fasce coniunctim efferret, nempe somnū amorem, cantum atq; saltationem. Hanc tamen solam præclaro nobilitauit encomio, inculpata eadem nominata, asscribens per Iouem cantui dulcedinē, quæ utraq; saltandi artificio adesse uidemus, & dulces modulos, & saltationem inculpatā, quam uituperare cogitas. Rursus alia in parte suæ poēseos ita inquit:

II. Argu. à laude quā à ueteribus celebratur saltatio.

Exemplū Homeri.

Iupiter hunc belli reddit uirtute potentem.
At leuibus membris alium saltare peritum,
Est quem dulcisona sustollit uoce canendi.

Suauis profecto est uocum modulatio, quę saltationi adiuncta est, ac munus quod à dijs in mortalibus præstari potuit longè pulcherrimum. Ac mihi adparet Homerus omnes res mortalium in duo tantum diuisisse, nempe in bellū & pacem, cæterum rebus bellicis tantum hæc tanquam præstantissima studia pacis opposuisse. At uero Hesiodus, qui non ab alio percensente hoc auditu perceperit. Sed ipse statim sub auroræ exortum Musas saltantes uiderit, in carminis sui initio de illis hoc summū & elegātissimū referre nō est ueritus enecmiū, nimirū eas circa fontem floridū mollibus saltare pedibus, iuxta patris aram agentes tripudium. At tu, ō generose, tantum non cum Dijs ipsis pugnans, saltationē conscindis contumelijs conuitijs. Cæterū, ipse Socrates, uir omniū sapientissimus si Pythio hoc illum testimonio cohonestanti fides habenda est, nō tantū saltationem laudibus extulit, sed illam quoq; discere non erubuit aut grauatus est, plurimū tribuens uenustæ cōcinnitati & elegātiæ, tū apto motui, neq; nō mouentis afformationi. Nec ueritus est iā natu grandior saltationē inter seria habere disciplinas, uidebatúrque non parum huic rei perdiscendæ impensurus operæ, quem leuiora aculiora perdiscere non piguit, sed tibicinarū quoq; scholas frequentare solebat, neq; à meretrice muliere Aspasia quiddam audire dedignatus est. Atqui ille artem non ita pridem natam uidit, nec tum tanta elegantia & pulchritudinis accessione auctam & elatā. Qui si nunc eos quoq; opera in summū usq; fastigium euecta est, spectaret, sat scio illum omnibus reliquis posthabitis, hisce tantum spectaculis operam daturum, neq; pueros quicquam perinde atq; saltationem docturum. Videris autem mihi laudans Comœdiam atq; tragœdiam, oblitus esse, in utraq; illarum proprium quoddam saltationis genus exerceri, ac tragicā quidē esse Emmeliam, comicam uero esse Cordaca. Nonnunquàm usurpari & tertiam, nempe Sicinniden. Postea uero quàm in principio saltatiōi tragœdiam, & Comœdiam tibicinasq; & cytharam anteferre nō dubitaris, tanquam ista in certamen ueniant, atq; per hoc grauia dicenda sint, age uicissim ista singulatim excutiamus. Tibias aūt & cytharam relinquamus. Etenim & istæ saltationis partes sunt ducēdis choreis subseruiētes. Porrò aūt ipsam tragœdiā primum ab habitu contemplemur, cuiusmodi sit, quàm turpè & minimè iucundum spectaculū, homo lōgitudine deformi, atq; incomposita exornatus, altis calceamentis ingrediēs, caput larua minaci obductū habēs, tū peramplo ore hiāte quasi spectatores esset deuoraturus. Mitto ascitícia pectora, & uētres factitios adiunctam & arte compositam corporis crassitudinem, ne longitudine díscors compositio in tenui corpusculo magis reprehendenda ueniat. Deinde indecora histrionis uociferatio, iam se ipsum inclamantis, iam uerberantis, aliquando etiam iambicos uersiculos cantillantis, & quod turpissimum est, grauissimas

Hesiodi.

Socratis.

Collatio tragœdiæ & Comœdiæ quibus saltationem anteponit.

calami-

calamitates modulantis, ac sola uoce semetipsum reprehendendum exhibentis. Quippe alia priscorum poetarũ industria inuenta sunt. Et quam diu quis Andromachen agit, aut Hecubam, tolerabilis est concio. Vbi uero ipse Hercules carmine lugubri in scenam ingressus est, sui oblitus, neq; leoninam, neq; clauam, quæ præponitur, uenerator, adeo ut sanæ mentis homo quispiam iure optimo talem actionem solœcismum uitiosum possit reprehendere. Iam quod cum primis quoq; in saltatione damnasti, uiros histriones mulierum mores imitari, hoc equidem commune quoq; est & tragœdiæ & comœdiæ uitium. Etenim in utraque plures introducuntur mulieres quàm uiri. Quinetiam Comœdia partem personarum omnium maximè ridiculam, & oblectationis plenam huic tribuit, uidelicet lampadum & tibicinarum & coquorũ personas. Sed enim saltationis habitus, quàm decens sit & modestus, quorsum attinet dicere, cum cæcis quoq; ista sunt perspicua. Latua ipsa pulcherrima & subiectæ fabulæ respondens, non immane hiat, ut illæ, sed saltationi per omnia conuenit. Habet enim permultos sub illa uociferantes. Olim uero ipsi quoque saltatores canebant, & unà saltabant. Deinde animaduertentes continuo motu grauari anhelitum, & per hunc turbari cantilenam, uisum est tactu longè consultius, ut alij saltantibus succinerent. Porrò autem argumenta utriusq; communia sunt, neque ulla in re à tragicis distinctum separata sunt saltatoria, quàm quòd multipliciori uarietate exornata sunt illa, maiorique studio perdiscenda, atq; infinitas mutationes habentia. Quòd autem saltationum nulla sunt certamina, hanc ego causſam esse opinor, quod certaminum authoribus res maior & grauior uisa sit esse saltatio, quàm ut de ea exactè pronunciari possit. Vt præteream ciuitatem in Italia Chalcidici generis præstantissimam, & hanc quemadmodum ornamentum aliquod, certamini quod apud ipsos decertandum præponitur, adiecisse. Iam uero super ijs respondere tibi stat sententia, quæ oratione mihi omissa sunt, quæ non pauca esse uideo, ne quam ignorantiæ aut imperitiæ opinionem apud te incurram. Neque mihi obscurum est, complures ante nos de saltatione libellos conscripsisse, ac omnem suam in scribendo operam & industriam in hoc posuisse, ut omnia saltationis genera atq; species numero comprehenderent, earundemq; nomina percenserent, tum cuiusmodi unaquæq; illarum, aut quo authore foret inuenta, quo instituto magnam multiplicis scientiæ opinionem sibi adiuncturos existimabant. Ego uero hanc ambitiosam super hisce rebus contentionem & ineptum & seræ cognitionis, & mihi ipsi in præsens minimè tempestiuam & accommodam esse arbitror, eamq; ob rem illa supersedeo. Deinde & hoc te cogitare uelim, ac tenere memoria, quod neque in præsentia statuerim, omnem saltationem à prima stirpe repetitam uelle indagare, neque hunc orationis meæ scopum esse propositum, saltationum nomina numero complecti uelle, præter paucas illas quarum initio memini, tanquam generosioribus propositis. Verum hoc orationis meæ caput & summa futura est, ut eam saltandi rationem quæ nunc constituta in usu uersatur, laudibus illustrem, planumq; faciam, quantum cum uoluptatis tum fructus in se complectatur, & quàm non nuper primum inchoata ad tantum uenustatis & elegantiæ culmen & fastigium peruenerit, nec minus de se exhibens reuerentiæ. Quippe priores illæ perinde ut radices & saltationis fundamenta fuerunt. Eius autem floridam uenustatem & fructum absolutissimum, qui nunc omnium perfectissimè cunctis augmentis ematuruit, illum nunc in præsens oratione nostra explicabimus, posthabita Thermaystridæ & gruum saltatione, & alijs præsenti parum conuenientibus. Sed ne Phrygiam quidem illam saltandi speciem aptam conuiuijs & compotationibus, & quæ tantum ebrietate duce exerceri solet, hominibus rusticis sæpenumero adtribiam muliebriter saltantibus saltus duros & laboriosos, & quos etiamnum agrestium studio relictos uidemus, præ ignorantia obticui, sed quia à præsenti saltatione omnibus modis aliena est, nec quicquam cum illo commune habet. Quandoquidem ipse quoque Plato in legibus, nonnullas illius species commendat, nonnullas uero in totum reprobat, diuidens eas iuxta uoluptatem & utilitatem

Obiectio
respondet

Hactenus
antiquita
ueterum
laudauit
tatione.
& ex diff
tatcartis
dem digr
tem oste

Repetit
position
cõmonit

exigens ex illis quæ sunt indecentiores, anteponens autem & admirans reliquas. Et de ipsa quidem saltandi ratione hæc dicta sufficiant. Etenim singulis persequendis orationem extendere, absurdum mihi uidetur, & ineptum. Iam uero ea quę saltatorem eximium habere oportet, tum qua ratione ijs quæ perdidicit rectè uti, quibusq; rebus artem possit assequi, tibi expediam, ut cognoscas quàm non ista ars omnino sit comprehensu facilis, & cuiusuis ingenio obuia & expolita, sed omnium disciplinarum exactissimè cognitarum adminiculo excolenda sit, non musices tantum, uerum etiam rhythmices & geometrices, cum primis uero philosophiæ tuæ naturalis & moralis. Solum uero dialecticam illi tanq; superfluam & parum commodam existimatum est. Neque uerò abhorret à Rhetorica, sed & illius est particeps, quatenus mores atque affectus demonstrat, quorum iudicandorum cupidi sunt etiam Rhetores. Sed nec à graphyca excluſa est, & plastice, uerum harum in membris exprimendis concinnitatem magnopere imitari uidetur, adeo ut ne Phidias quidem in tantum, aut Appelles in ea uidetur præcellere. Ante omnia uero præsens & singularis in saltatore requiritur memoria, eiusque filia Polymnia, ut omnium rerum callentissimè memor sit. Etenim iuxta Calchantem Homericum saltatorem scire necesse est, quæ sint, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur. Ne quid rerum prorsus ignoret, sed memoriam habeat promptam & expeditam. Caput autem argumenti est, imitationis atq; demonstrationis scientia, ac rerum mente conceptarum explicatio, neque non obscurorum perspicua declaratio. Et quod de Pericle literis ac memoriæ prodidit Thucydides, eum uirum collaudans, hanc summam & clarissimam esse saltatoris laudem, nosse quid deceat, & id ipsum explicare posse. Explicationem autem habituum, perspicuitatem ego dico. Cæterum, ad hanc rem potissimum facere uidetur omnis illa rerum priscarum historia, ut à me prædictum est, cum prompta memoria, tum decenti gesticulationi coniuncta demonstratio. Statim enim à chaos & prima terræ generatione facto exordio, cuncta illi ad unguem cognita esse necesse est, usque ad Cleopatræ Aegyptiæ tempora. Hoc enim seculorum interuallo circumscripta est nobis multiplex illa saltatori paranda cognitio. Media omnia perfectissimè calleat, cœli sectionem, Veneris partus, Titanum pugnam, Iouis incunabula & natiuitatem, Rheæ fraudulentam impostura, lapidis suppositionem, Saturni uincula, trium fratrum regna per sortem diuisa. Deinde Gigantum seditiosam rebellionem, ignem furto Promethei subtractum, Hominum formationem, Promethei supplicium, amoris utriusq; robur & uiolentiam. Post hæc Deli errationem, & Latones ex partu dolores, & Pythonis cędē, & Tityi insidias, ac mox quemadmodū mediū terrę aquilæ uolatu inuentū sit. Adhæc Deucalionem, ac magnū illud id ætatis naufragium, tum unicam illam arcam humani generis reliquias conseruantem. Præterea quemadmodū denuo ex lapidibus homines prognati sunt. Mox Iachi dilaniationem, & Iunonis dolum, & Semeles conflagrationem, & Bachi utranq; stirpem. Tum quæcunq; de Minerua referuntur in fabulis, quæcunq; de Vulcano, atq; Erichthonio, ac disceptationem illam de Attica, & primū in Areopago iudiciū. In summa totum illum sermonem Atticum fabulosis narrationibus refertissimū. Præcipue tamen memoria teneat Cereris errorem, atq; inuentam proserpinam, & Celei hospitalitatem, & Triptolemi agriculturam, & uitium plantationem factam ab Icaro, & Erigones ærumnas, præterea quæcunq; de Borea, quæcunq; de Orithyia, & Theseo & Aegeo memoriæ prodita sunt. Adde his Medeæ susceptionē, eiusq; denuo in Persas fugam, ac regis Erichtei filias, & natas Pandionis, tum quæcunq; in Thracia perpessæ sunt & fecerunt. Deinde non ignorandus est illi Acamas, nō Phyllis, nō primus raptus Helenæ, tū Castoris atq; Pollucis aduersus urbē expeditio, neq; nō mors Hippolyti, & Heraclidarū reditus. Iure enim & ista in fabulis Atticis censebuntur. Et hæc quidem ex rebus gestis Athenienſium sanè quàm pauca exempli gratia ex multis à me prætermissis percurri. Deinceps uero memoria quoque tenenda est Megara, & Nisus & Scylla, & crines purpurei, & Minois regis Cretensium discessus, ac erga bene de se meritam ingratitudo.

rum re-
cognitio
tori ne-
ria.

Quis

Quibus postea annectẽda sunt cũ Citherõe quæ cũq; Thebanis clusbus acta sunt, & Labdacidarũ ærumnæ, & Cadmi peregrinatio, & bouis procubitus, & dentes serpẽtini, & Spartanorũ retributio*. Et rursus, Cadmi in serpentẽ transmutatio, & ad lyram pręcinentem murorũ substructio, & murorum instauratoris insania, & uxoris eius nẽpe Niobes sibi ac suis exitiosa iactantia, & in luctu silentiũ, tũ quę cunq; de Pentheo, quęcunq; de Acteone, quęcũq; de Oedipode, quæcunq; de Herculę cũ omnibus illius certaminibus literis ꝓdita sunt, eiusq; liberorũ per insaniã facta internitio. Deinde Corinthus, & ipsa plena fabulis, Glaucam & Creonta habens. Et ante illos Bellerophontem, & Sthenobœam, Solisq; & Neptuni pugnam. Post hęc autem Athamantis furentem insaniam, ac nubis liberorũ in ariete fugam aëriam. Inus & Melicertæ susceptionem. Adhæc neq; Pelopidarũ facta saltatori negligenda sunt, neq; Mycenæ, & quæcunq; in illis memorabiliter gesta sunt. Et ante illos Inachus & Io, & ipsius custos Argus, & Atreus, & Thyestes, & Aerope, & uellus aureũ, & Pelopiæ nuptiæ, & Agamemnonis interfectio, & Clytemnestræ supplicium. Iam adhuc ante illos septem principum aduersus Thebas expeditio, & generorum exulum Adrasti susceptio, & oraculum de illis proditum, prętera ducum in bello cæsorũ interdicta sepultura, & propter hanc Antigones & Menecei miserabilis interitus, Insuꝑ quæcunq; ferũtur in Nemea Hypsipyle et Archemorus saltatori monimenta cũ primis necessaria. At etiã quæ ante illa tempora acciderunt exactè callebit, Danaæ uirginitatem, Persei natiuitatẽ, certamẽ quod aduersus Gorgonas suscepit. Adde illis & Aethiopicam narrationẽ, Cassiopæam & Andromedam, & Cepheũ, quos inter astra annumerauit quoq; hominũ id ętatis credulitas. Quin etiã illa nõ ignorabit prisca facta Aegypti & Danai, & insidias quibus petitæ sunt nuptiæ. Nõ pauca uero eius generis suppeditabit & Lacedęmon, uidelicet Hyacinthum & Apollinis riualem Zephyrum, & pueri exitiũ à discoillatũ, enatumq; ex illius sanguine flosculum, & gementem in eodẽ inscriptionem αι αι, & Tyndarum à morte reducẽ, & Iouis ob hoc ipsum aduersus Aesculapium excandescentiã. Prætera Paridis apud Menelaũ hospicium, & Helenę raptum post factum propter pomũ iudicium. Plane enim existimet Spartanæ historiæ & Iliacam esse adiunctam copiosam profecto & multiplicem. Itaq; iuxta unũquenq; apud Troiam occisorum fabula agenda scenæ præponitur. Consentaneũ uero est, ut horum subinde memor sit, cum primis uero eorum, quæ mox à raptu usq; ad gręcorum procerũ in patriam reditum peracta sunt. Neq; Aeneę erroris obliuiscatur, neq; Didonis amoris. Inter quæ locũ quoq; habebunt, quæ de Oreste circunferuntur fabulæ, tum qualia satis fidenter ausus est in Scythia. Sed nec illa, quæ ante hac gesta sunt, inepta putabit, Achyllis in Scyro cũ uirginibus cõuersationẽ, Vlyssis insaniam, Philoctetę à Græcis derelictionẽ. In summa, totam Vlyssem errationẽ, & Circen, & Telegonum, & Aeoli in uentos imperiũ, aliaq; usq; ad procorum supplicia. Ante hæc uero quibus sycophãtijs Palemedi perniciẽ machinatus est, & ira Nauplij, & Aiacis furentis insania, & alterius ad petras naufragiũ facientis exitium. Quin etiam Elis multas occasiones præbebit saltare conãtibus, Oenomaum, Myrtilum, Saturnum, Iouem, primos olympiarum Athletas. Atqui nec Arcadia fabularũ expers est, Daphnes fugam, Callisthus ferinam uitam, Centaurorum temulentiã. Panos parentes, Alphei amorem, & Hyphali peregrinationem exhibens. Iam si oratione in Cretã descenderit, permulta inde sumet saltatio, Europam, Pasiphaën, thauros utroq; Labyrinthũ, Ariadnen, Phædram, Androgeum, Dædalum, Icarum, Glaucum, Polyidi uaticinium, Talo, æneũ Cretæ custodem. At si in Aetoliam diuerteris, habet & illic non pauca quæ mutuo sumet saltatio, Altheam, Meleagrum, Atalanten, Dalum*, fluminis cum Hercule luctã, Strenum procreationem, Echinadum, & post insaniam retributionem, Alcmæonis habitationem, Deinde, Nessum & Deianiræ Zelotypiam, cui adplicanda est Herculis in Oeta monte pyra & conflagratio. Habet etiam Thratia nõ parum multa sal-

* Seminatorum ortus.

* Titionem sentorrem.

tanti neceſſaria, nempe Orpheum, & illius factã à mulierculis diſlaniationẽ, eiusq; caput loquens, idemq; unà cum lyra natans. Præterea Hænum & Rhodopen, tum Licurgi ſupplicium. Porrò, Theſſalia adhuc plura his ſubminiſtrabit, Peliam, Iaſonem, Alceſtim, claſſem quinquaginta nauibus congregatam, Argo, & loquacẽ eius carinam. Inſuper res in Lemno geſtas, Æetam, Medeę omniũ, Apſyrti dilaceratione, tum omnia illa quæ inter nauigandum acciderunt. Poſthæc autẽ Protheſilaum & Laodamiam. Rurſus ſi in Aſiam poſtliminio te contuleris, multã ibi inuenies fabularũ copiam. Statim enim tibi occurret Samus, mox Policratis calamitas, atq; ſiliæ eius uſq; ad Perſas erratio. Quin etiam his adhuc antiquiora, nimirũ Tantali loquax incõtinentia, tum deorũ apud eundẽ conuiuiũ, & Pelopis carnea depaſtio, eiuſq; elephantinus humerus. In Italia uero Eridanus & Phaëton, & populi lugentes ſorores & electrũ lachrymantes. Sciet eiuſmodi quoq; Heſperidas, & cuſtodem aurei fructus Draconẽ, & Atlantis laborem, & Gerionẽ, tum boum ex Erythia abactionem. Neq; ignorabit omnes fabuloſas formarũ transformationes, quęcũq; in arbores aut animantes, aut aues tranſmutatę ſunt, & quot ex mulieribus uiri facti ſunt. Dico autẽ Cenea & uatem Thireſiam. Super hæc in Phenicia Myrrham, & luctum illum Aſſiriũ qui geminus eſt. Et hæc habebit cognita, & adhuc recentiora, quæcunq; poſt Macedonum imperium auſus eſt Antipater, & Seleucus ob amorem Stronices. Aegyptiorũ quæ magis erunt arcana cognoſcet quidem, ea autẽ ſaltando repræſentabit ſignificantius. Epaphum dico & Oſirim, præterea Deorũ in animalia tranſmutationes. Ante omnia uero ea quæ circa amores illorũ uariè & mirificè contigerunt, quæq; de Ioue ipſo feruntur fabulę, tũ in quaſcunq; facies ſemet transfigurarit. Omnẽ uero inferorũ tragœdiã tanquam digitos unguesq; ſuos tenebit, tum ſupplicium genera, & quæ cuiuſq; cauſſa extiterit. Et Pirithoi & Theſei indiuulſam uſque ad inferos amicitiam. Vt autem, uno quaſi faſce ſummatim perſtringã omnia, nihil quod ab Homero & Heſiodo, tũ ab reliqs poetis eximijs & excellẽtibus maximè tragicis dictum eſt, ignorabit. Hæc adhuc modum pauca ex multis, aut potius ex innumeris iſtã ſyluam, rerumq; ſaltationi neceſſariarũ ſaltẽ capita aliquot percenſui. Reliqua uero cum poetis, tum ipſis ſaltatoribus demonſtranda reliqui, ac tibi quoq; iuxta dictorum ſimilitudinẽ indaganda. Quæ oĩa in numerato parata ſaltatori reponenda ſunt, ut cum tẽpus exegerit, nullo negocio poſſit expromere: Quoniã uero imitatrix eſt ſaltatio, motibusq; & geſticulatione ea quę cantantur ſemet expreſſurã pollicetur, ſummopere illi neceſſarium eſt, quod & rhetores facitare conſueuerunt, ut perſpicuitatẽ exerceat, ut unumquodq; quod ab illa demonſtratum fuerit, ita clarè, ita perſpicuè ob oculos poſitum repreſentetur, ut nullius enarratoris egeat opera. Sed quod Pythico oraculo proditum eſt, oportet ſaltationis ſpectatorẽ & mutum ſaltatorẽ intellige re, & nihil loquentem audire. Id quod Demetrio Cynico quoq; accidiſſe fama eſt. Quandoquidẽ & ipſe nõ ſecus atq; tu in iudicium uocare ſolebat Orheſticen, dicens tibiæ & fiſtulæ & ſtrepituum ſuperuacuum quoddã eſſe ſaltatorẽ, quippe q; argumento confician dæ fabulæ parum afferret, motum modo inſulſum & uanum adhiberet, ab omni ratione atq; intelligentia ſeiunctum. Cæterũ homines, qui hac in re præſtigijs illuderentur, ueſtitu ſerico, perſonatuq; aptè accõmodato, tibiaq; & laſciuis cantilenis, & canentium modulata cõcinnitate quibus exornaretur nequaq; ſaltatoris eſſe officium. Saltator ergo Neronis tempeſtate eximius & celebris, nec, ut ferebatur, imprudens, ſed ſi quis etiam alius, hiſtoriarum memoria & mouendi eleganti artificio præcellens plurimum, præcatus eſt Demetrium ſapientiſſimis, ut mihi uidetur, precibus, ut eum ſaltantem ſpectare uelit, deinde ſi uideretur reprehenderet, ac ſaltationem acerbiſſimè accuſatam exibilaret atq; explo deret. Pollicebatur adhæc ſe nullis tibijs & cantilenis adhibitis ſaltaturum, quemadmodum & fecit. Etenim ſtrepitibus & tibijs & choro impoſito ſilentio, ipſe per ſe ſaltauit Veneris & Martis adulterium, Solem furtiui cõcubitus proditorem

Agilitas Saltatoris & perſpicuitas geſticulationis.

Probat exemplo Demetrij Philoſophi ex teſtimonio

rem, Vulcanum mœchantibus insidias machinantem, ac uinculis utroscp & Martem & Venerem illaqueantem, Deos spectaculo assistentes, Venerem suffuso rubore pudefactam, subuerentem & meticulosius Martem supplicantem. Præterea quascunq; alias hæc fabula partes cõplectitur. Adeò ut Demetrius ipsa artificiosa saltatione iam exhilaratus maxima laude saltatorem extulerit. Exclamabat em uoce quàm potuit acutissima in hæc uerba prorumpens, Audio ó homo cuiusmodi facias, neq; enim tantum uideo, sed mihi uidere ipsis loqui manibus. Quoniam uero circa Neronis tempora nostra uersatur oratio, animus est uiri barbari super eodem saltatore tibi referre testimonium, quo laudẽ præclarissimam saltandi artificio attributam esse cognoscas. Quippe è barbaris quidem homo regius è Ponto cum ex negocio ad Neronem Romam uenisset, unacq; cum alijs hunc spectasset saltatorem, adeò saltantem perspicuè, ut quanq; nihil eorum quæ canebantur audire poterat (Erat enim lingua semigræcus quispiam) omnia tamen callidè intelligeret. Iã uero cum iterũ ad suos regressurus esset barbarus, eumq; Nero benignius atq; amãtius inuitaret, & si quid uellet postulare, liberaliter iuberet, secp; promptè daturum polliceretur. Da mihi, inquit, hunc saltatorem, et me hoc munere plurimum exhilarabis. Percontante uero Nerone, cui rei domi tuæ utilis tibi futurus est? Sunt mihi, inquit, uicini barbari lingua dispares, ad illos intelligẽdos interpretum parare copiam haud mihi promptum & facilè est. Itaq; si alicuius egens ero, ille innuens singula quæq; mihi interpretabitur. Tantum consecuta erat agilis saltationis imitatio, cum clara & manifesta apparuisset. Cæterum, exercitiũ iuxta q̃d immorandum est, & saltationis scopus est representatio, ut dixi, eadẽ opera & rhetoribus exercenda, maximè uerò ijs qui declamationibus, quas uocant, uacant. At hæc quoq; in saltatoribus præcipuè laudi datur, ut personis in scenã introductis, saltator per omnia gestu respondeat, neq; ea quæ dicuntur ab introductis optimatibus, aut tyrannicidis, aut mendicis, aut agricolis discrepẽt, sed in unoquoq; illorum demonstretur proprietas & excellentia. Volo itaq; & alterius tibi barbari orationem ea ipsa de re percensere. Etenim cum quinq; personas uidisset saltatori adparatas, tot enim partibus seu actibus cõstabat fabula, unũ uidens saltatorem, quærebat, qui nam reliqui essent futuri, qui alias personas saltãdo repræsentarẽt. Postea uerò quàm certior factus est, ut illum omnia saltatione sua repręsentaturum, Fefellisti nos, inquit, ó optime, quòd cum corpus unum tibi sit, animas plures habeas, Et hæc quidem barbarus. Non iuiuria uerò & Itali, saltatorem Pantomimi nomine cohonestarunt, ab ipso penè facto ad hoc introducti. Nec inelegans habẽda est illa poetica cohortatio, ó fili, Polypimentem obtinens in omnibus uersari urbibus, saltatori equidẽ pernecessaria, quem rebus adhærentem oportet semetipsum quibusq; factis applicare. Præcipuè uerò mores & affectus se demõstraturam & simulaturam pollicetur saltatio, nunc quidẽ amantem, deinde irascentem introducens. Mox alium insanientem, alium animo perturbatum, ac omnia talia ualde concinnè & modestè. Et quod omnium maximè mirandum est, una eademq; die, nunc quidem Athamanta furentem, nunc Ino metuentem exprimit. Et aliàs ipse ille Atreus est, aliàs Thyestes, post pusillũ Aegistus, deinde Aerope. Et omnia hæc unius hominis artificiosè refert industria. Alia quidem spectacula & disciplinæ unam quampiam rem ostendunt, aut enim tibia est, aut cithara, aut uocis modulatio, aut fabula tragica, aut plausibilis aliqua comœdia. Cæterum saltator hæc omnia simul comprehensa in se complectitur, & est uarium quendam & mixtum ex omnibus illius uidere apparatum, tibiam, fistulam, pedum strepitum, clangorem cymbali, repręsentatoris uocem concinnam, canentium concentum cõsonum & unanimẽ. Præterea alia quidẽ alterutrius in homine partis sunt opera, alia enim sunt mentis, alia corporis. Cæterũ, in saltatione ista mixta sunt. Etenim mentis demonstrationẽ corporei exercitij actione ipsius rebus quæ fiunt ineſſe uidemus. Maximi uero omnium ducẽnda est rerũ quæ geruntur sapientia, & quòd

Aliud barbari cuiusdam.

Aliud alterius barbari.

Pantomimi.

Effectus et usus artis.

Sobrietas & prudentia saltatorum.

nihil citra rationem cõmittitur. Quo circa Lesbonax Mytilenæus planè uir honestus ac bonus saltatores Chirisophos, id est, manu sapiẽtes nominare solitus est, imbatq; frequenter ad illorũ spectacula, quasi melior à theatro subinde esset reuersurus. Thimocrates aũt eius præceptor, uiso quondã semel nõ de industria assistens saltatore suis rebus indulgente. Quali me, inquit, spectaculo priuauit uerecũdia, quàm è philosophia hauserã. Quod si uera sunt quæ de anima Platonẽ disseruisse constat, tres eius partes pulcherrime ostendit saltator: uim irascendi, quoties iratũ exprimit: desyderandi, quoties amantẽ repręsentat: raciocinandi, quãdo singulos affectus quasi frenis quibusdã coẽrcitos explicat. Et hoc in omnes saltationis partes, quemadmodum tactus inter sensus corporeos, dissem inatum est. Porro aũt cũ pulchritudinis tantam rationem habere soleat, atq; inter saltandũ decentis & concinnæ formositatis, quid aliud quàm Aristotelis pulchritudinẽ confirmare uidetur, eandẽ collaudantis, atq; inter bona tertio loco constituentis. Audiui uero aliũ super saltãtium personaq; silentio longè iuuenilius differentẽ, ꝗd eo Pythagoricę disciplinæ dogma subosculare significari uideatur. Præterea cũ aliæ uitæ actiones illæ quidẽ oblectationem, aliæ uero utilitatẽ exercentibus suppeditent, soli saltationi utraq; hæc iuxta adesse uidemus ac utilitatẽ longè præstantiorem, quatenus cum uoluptate illa exhibetur. Quanto enim hoc spectatu iucũdius, quàm uidere pugnis decertantes iuuenes, ac sanguine diffluentes, aliosq; luctantes in puluere, quos non raro saltatio & longè tutius simul atq; decentius & maiori cũ uoluptate demonstrat. Quocirca apti decentesq; in saltando motus, ac corporis inuersiones & circunductiones, insuper saltus & resupinationes quibus utitur, alijs equidem sæpenumer. fuere oblectamento spectantibus, ipsis aũt hæc eadem exercentibus saluberrima. Etenim illud ego gymnasijs pulcherrimum & maximè omnium conducibile haud dubiè dixero, quòd corpus emolliant & membra flexibiliora iuxta ac leuiora efficiant, & ad omnẽ mutationẽ promptiora instituãt, neq; mediocri robore corpora solidius cõfirmant, Qui ergo saltatio res erit non omniũ elegantissima, quæ & mentẽ acuat, & corpus exerceat, spectantes oblectet, multas res priscas hoies doceat, tibijs, cymbalis, numeroso carminũ cõcentu animũ quantũ ad oculos & aures attinet ex æquo demulcens. Itaq;, si perfectam uocũ modulationem requiris, ubi alibi inuenies aut chorũ plenioręm aut cõcinniorẽ? Quòd si tibiæ aut fistulæ sono dulcissimo caperis, sufficiẽs in saltatione quoq; fruendi tibia parata est copia. Mitto dicere ꝙ moribus quoq; emẽdatis multo euades melior, crebro hisce utens spectaculis, quoties uideris theatrũ abominari & odio, psequi malefacta, contra lachrymis deflere innocenter affectos iniuria. In summa totã spectantiũ uitam emẽdari. Quod aũt pręcipua in saltatoribus laude extollendum est, illud iam dicturus sum, membroq; robur atq; mollicię rectè exercere, utrunq; iuxta mihi admirandũ uidetur, ut si quis in eodem argumento iam robur herculeũ, mox Veneris teneram & delicatam ostentaret molliciem. Iam uero oratione tibi ostensurus sum, qualẽ & corpore, & animo optimum saltatorem esse oporteat. Et sanè mentis dotes tam magna ex parte executus sum. Quippe memoria præcellere, ac præcipua ingenij indole clarum, adhæc solerti & acuta intelligentia præditũ esse, illũ oportere aio, & qui potissimum temporis rationem habere poterit, præterea aũt ut poẽmatũ ingeniosus censor sit, tum cantuũ atq; carminũ præstantissimorũ peritus expensor, uitioseq; uero factorũ reprehensor argutus. Cæterũ corporis modũ iuxta Polycleti canonem adumbrabo, ut neq; impensè altus sit, neq; præter modum crassus, neq; breuis nimiũ aut humilis, neq; natura depressus, Nanus aut Pomilio, sed moderatæ staturæ per omnia. Neq; carnosus admodum, & obesus, absurdũ enim est, neq; rursus corpore impense tenui, hoc enim aridi cadaueris prę se fert imaginem. Memorabo uero tibi populi cuiusdam ad huiusmodi notanda non inertis exclamationes. Anthiochia ciues habet ingeniosissimos, ꝙbus studio est saltationẽ omnibus alijs anteponere exercitijs, adeoq; dictorũ & factorum obseruantes sunt, ut nihil

omnino

R incundo et tili.

ffectus & quæ saltationem conse- quuntur.

Hactenus ingenij dotes, & corporis recenset in saltatione.

omnino earum rerum illorum subterfugere possit iudicium. Ergo cum corpuscu lo admodum modiculo saltator in scenam ingressus saltaret, Hectorem, uno ore omnes exclamauerunt. Astia nacten uidemus, ubi autem Hectorem mansisse dicemus? Rursus alio tempore quopiam præter modum longo Capanea saltare conante, idemq; Thebanorum muros adiecturus esset. Transcende, inquiũt, muros, nihil tibi scalis opus est. Quin etiam impendio corpulentum & obesum saltatorẽ falsè subsannarunt, qui cum ingentẽ saltum facere adniteretur, Theatrum nobis inquiunt, suffulciendum fuerat. Contra nimium aridò & tenui tanquàm malè habenti, benè ualere certatim precati sunt. Horum profecto nõ concitandi risus gratia mentionem adduxi, sed ut cognosceres multas quoq; gentes magno studio saltandi coluisse artificium, adeo ut & uitia & uirtutes in illo potuerint sagaciter deprehẽdere. Sit ergo saltator corpore per omnia mobili & soluto simul atq; firmo, ut flecti postulante tempore, & firmiter consistere opus sit, possit. Quod autem saltatio à manuum gesticulatione in certaminibus proponi solita aliena nõ sit, sed particeps sit & Mercurij & Pollucis & Herculis æditarum in certamine uirtutũ, deprehendere poteris haud obscurè, singularum imitationum periculum faciendo. Herodoto authori grauissimo ea quæ oculis adparent certiora uidẽtur, quàm quæ percipiuntur auribus. Saltationi & oculorum & aurium iudicium præsto est. Vsqueadeo uero mouet saltatio, ut quidam miserè & perditè puellam quandam deperiens in theatrum ingressus, conspectis quorum caussa amor esset malis mentis sanitatem receperit, ac nuncupatis uotis theatro egreditur fronte iam serenata hilarior, quasi pharmacum quoddam priorum malorum obliuionem inducens, & iuxta Poëtam dolorem & acerbitatem omnẽ abstergens hausisset. Quod autem ista populo fuerint familiaria, ac quisq; spectantium ea quæ inter saltandũ demonstrantur callidè, cognoscat, argumento sunt spectatorum profusæ nõ raro lachrymę, quoties casus aliquis acerbus & miserabilis productus fuerit. Bacchica saltatio in Ionia præcipuè, & Ponto tanto certè studio celebris, quam & satyrã uocant, usq; adeo hominibus ea detentis uoluptati esse consueuit, ut statutis temporibus cæterarum rerum obliti omnium, perpetuos dies desideant, spectantes Titanas & Corybantas, & Satyros & bubulcos. Saltabantq; id genus saltationes nobilissimi quisq; ex singulis ciuitatibus primores atq; principes, nõ reuerentię gratia, sed potius ob hoc ipsum magnos sese ferebant, magis q; ob generis claritudinẽ, & obsequia, & dignitates, quæ debebãtur nobilibus. Postea uero quàm uirtutes saltatorias percurri, audi iã nũc deinceps & saltatorum uicia. Sed enim quæ corpus plerunq; comitantur iam ostendi, mentis autem uicia ad hunc ferè modum, ut opinor, obseruabis. Permulti enim illorũ propter inscitiam (fieri enim non potest, ut omnes sapientia exornati sint) turpibus inter saltandũ solœcismis delinquunt. Illi quidẽ dum citra rationem mouentur, ac nihil, ut aiunt, ad chordam. Alia quippe pes, alia rhythmus loquitur. Cæterum alij quidem saltando à rhythmo nõ discrepant, res autem parum aptè & tempestiuè saltationi accommodant, quorũ ego permulta uidens memini. Quidam enim Iouis parentes saltans, neq; non Saturnum deuorantẽ liberos. Thyestæ calamitates adsaltabat. Rursus alius Semelen percussam fulmine repręsentaturus, Glaucen illi adsimulabat, tẽpore longe posteriorẽ. Atqui nequaquam eiusmodi saltatorum gratia, saltationem respuendam esse censeo, neq; ipsum odio prosequendum exercitium, sed illis potius, ut sunt, imperiti habendi sunt. Laudandos aũt eos qui legitimè ac iuxta rhythmum satis artificiosè cuncta obeunt. In summa, oportet saltatorem omnibus numeris esse absolutissimum, ut totum quod agit sit concinnum, sit aptè accommodatũ, ac intra mensurã cohibitum, sibi ipsi nõ diuersum, à sycophantæ morsu alienũ, repręhensioni minimè obnoxiũ, & quo nihil desyderari possit. Est præterea summopere necessariũ, ut saltator optimis cogitationibus temperanter instructus sit, acuto ingenij acumine docilis, mente ad deliberandũ profunda, summa uerò in illo requiritur hu-

Redit ad effectus artis.

Vicia saltatorum ex quibus rursum dignitas difficultas artis colligitur.

manitas. Statim enim ſolidam à ſpectatoribus laudem conſequit, quoties quiſq; ui dentium ſua ipſius acta illo repreſentante cognouerit. Magis uero uelut in ſpecu lo, in ſaltatore ſe ipſe conſpexerit, tum qualia paſſus ſit, quæq; quondam factitare illi ſtudio fuerint. Neq; enim tunc præ uoluptate homines ſe cohibere queunt, ſed certatim ad effundendas laudes proruunt, quiſq; ſuæ ipſius animæ ſimulachra cõ ſpiciens, ac ſemetipſum cognoſcens. Planè enim Delphicum illud uerbum, Noſce te ipſum, ex eiuſmodi reportãt ſpectaculo. Atq; è theatro diſcedunt, poſteaquam quæ expetenda, quæq; fugienda ſint, perdidicerint, & eorũ quæ prius ignorabãt, periti euaſerint. Accidit uero quemadmodum in orationibus, ſic pari quoq; ratio ne in ſaltationibus ea quæ multis uicio datur Cacozelia, hoc eſt, mala affectatio, imitationis modum tranſgredientibus, ac prout quàm par fuerat actione exceden tibus. Et ſi magnum quiddã demonſtrandum eſt, illud præter modum demonſtrã tibus, rurſus ſi quid molle ac tenerum repreſentandum eſt, illud plus ſatis effœmi nantibus. Porrò actiones graues atq; uiriles ad immanitatem uſq; ferinam euehen tibus. Quod ego quondam ſaltatorem facientem uidens memoria teneo, antea quidem mirum nec non celebrem ſaltandi artificem, cætera ſanè prudentem, nec hominum opinione indignum. Verum haud ſcio quo caſu tunc in ita deformem repreſentationem immoderata affectatione delapſus ſit. Quippe, cum illi Aiax deſaltandus eſſet, mox furens poſt uictoriam, tũ à ſaltatiõis decoro excidit, ut nul lo modo Aiacis furentis inſaniam repreſentare, ſed ipſe oĩm iudicio planè furere atq; debacchari uideretur. Vnius eñ ferreis calceamentis inſtrepentium ueſtimen tum uiolenter diſcidit, alterius è Muſicorum numero correptam tibiam, Vlyſſis iuxta ſtantis, ob potitã armorum uictoriam geſtientis capiti illidens incuſſit. Et niſi cyatea obſtitiſſet, & plagæ uiolentiam excepiſſet, infelix ille Vlyſſes periiſſet, ad uerberantis ſaltatoris pedes prolapſus. Atqui uniuerſa ſpectantiũ corona ſimi li morbo ueſaniæ correpta unà cum Aiace pariter inſaniebat, & exilientes uociferabant, ac ueſtes à ſe proijciebant. Itaq; uulgus, neq; nõ idiotæ, decori non admodũ obſeruãtes, neq; quòd bene, neq; quod ſecus ſit diſcernere queuntes, hæc omnia ad ſummam doloris exprimendi affectationem pertinere arbitrabantur. Ciuiliores uero, tametſi rem probè callebant, ac non parũ ob factũ pudore ſuffunderentur, neq; tamen illud reprehendebant ſilentio. Ipſa porrò laude ſaltatoris amentiam honeſtæ contegebant, planè perſpicientes hæc non Aiacis, ſed ſaltatoris ueſania eſſe perpetrata. Neq; uero generoſus ille hiſce contentus quietem egit, ſed aliud qdam multò magis admiſit ridiculum. Progreſſus enim in medium ſenatorũ, inter duos conſules conſedit medius, admodum metuentes, ne unum ex illis correptũ flagellis quemadmodum arietẽ cederet. Quam audaciam partim ex illis admirabantur, partim ridebãt, Nõnulli uero ſuſpicabantur, ne ex immodica inſaniæ affectatione uero furoris morbo implicatus eſſet. Et ſanè perhibebant illum, poſtq; à tanta ueſaniæ temulentia ſobrius eſſet factus, in tantum ob hæc quæ turpiter admiſerat, affectum eſſe pœnitentia, ut præ nimia mentis mœſticia ægrotus decumberet, reuera ita propter immodicè affectatã inſaniam perturbatus. Atqui ne ipſe quidem hoc occultè aut diſſimulãter habuit, ſed ſatis manifeſtè declarauit. Siquidem poſtulantibus iterum æqualibus, ut Aiacem in illorum gratiam deſaltaret, ad hibito repreſentatore, inquit ad theatrum, ſatis ſuperq; eſſe ſemel inſaniuiſſe. Maximè uero oĩm eius animum diſcrutiauit æmulus. Cum enim idem Aiax illi ex cõpoſito deſaltandus eſſet, adeò modeſtè & temperanter eius repreſentauit inſaniam, ut magnã inde laudem reportaret, ſaltationis fines nuſquam egreſſus, neq; repreſentando furenter in quenquam debacchatus. Hæc tibi ô amice, pauca ſanè ex perq; multis decerpta oſtendi ſaltationis ſtudia atq; exercitia, ne prorſus indignè aut dolenter patiaris, ſi iſta libenter & magna cum uoluptate ſpectare ſoleã. Cęterum, ſi animus eſt, te mecũ eiuſmodi participem eſſe ſpectaculi, ſat ſcio illius illecebris te captum iri, inſuper etiã tripudiaturæ. Itaq; nihil opus eſt, ut illud Circeæ dicta

Nimia affectatio artis.

Exemplũ Cacozeliæ.

Concluſio à cauſſa & effectione.

Odyſ. κ.

dictum tibi occinam, obstupui quòd te nil pharmaca nostra bibentem demulxere. Haud dubiè enim demulceberis, & per Iouẽ neq; asini caput, neq; porci cor habebis, uerum mens tibi firmior erit & cultior. Tu uero prę uoluptate quã spectando mirificam capies, non multum Ciceroni potando tribues. Nam quod Homerus de Mercurij uirga aurea affirmat, q; illius adminiculo quorum oculos uoluerit in somnum soluat, rursus alios dormientes excitet, hoc planè efficit saltatio, & oculos demulcens, & excubare faciens, & mentẽ ad singula humanæ uitæ acta accuratius discutienda excitans. CRA. Atqui iã tuis me Lucianę dictis persuasisti, iamq; mihi patẽt & aures & oculi. Et uide ô amice ut memoria teneas, ut si quando posthac in theatrum ueris, & me tecum unà pariter spectatũ abducas, ne tu solus inde nobis sapientior regrediaris. *Odyss. a.*

LEXIPHANES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Deridet hoc dialogo Lucianus Cacozelos istos, & affectatores obscuri, atq; inusitati sermonis, qui dum uerbis plerumq; absoletis, & ab ultima uetustate repetitis, interdum etiam nouis & à se confictis, omnia obscurant, & quasi quibusdam tenebris inuoluunt, egregiè eloquentes, ac docti perhiberi cupiunt. Ficto ad hoc exemplo Lexiphanis cuiusdam, quem, dialogum quendam: ad imitationem (ut ipse quidem uideri uult) symposij Platonis compositum, recitantem introducit, adeo ineptum atq; ridiculum, ut propter uerborum obscuritatẽ, quæ tamen eiusmodi sunt, ut uix ab ipsis illis, antiquæ comœdiæ scriptoribus, ex quibus pleraq; ea desumpta sunt, si redeant, intelligi satis posse uideantur: res quoq;, & ipsum argumentum eiusmodi sint, ut nõ facilẽ quicquàm fragidius excogitari queat. Quo illud nimirum indicare uoluit, affectatores istos, dum non res, quas dicant, sed uerba, ad quæ res accomodent, quærunt, in utroq; pariter ridiculè ac stultè sese dare solere. Subiicit tamen ad finem paræneses quasdam, quibus eundem hunc Lexiphanem, rectam eloquentiæ, ac studiorum bonorũ rationem edocet. Quale quiddam infra quoq; in Rhetorum didascalo facit, ubi duplicem ad eloquentiam comparandam uiam proponit: alteram asperam quidem, sed ueram ac rectam, alteram autem compendiosam ac facilem, sed ad noxam atq; affectatum istud genus, cuius exemplum hic proponit, ducentem. Semper autem hoc hominum genus apud omnes odio habitum fuit. Quid enim detestabilius, quàm id quod omnium præstantißimũ à natura accepimus, & quo solo à cæteris animantibus differimus, ita corrumpere ac deformare, ut iam neq; affectum amplius suum habeat (quem enim moueant, aut doceant non intellecta?) neq; ad id adhiberi queat, ad quod ab initio comparatum est. Proinde & olim, legimus Augustum Cæsarem ob hoc uicium Mecœnatum, & item Caium nepotem reprehendere solitum, & apud Athenæũ irridentur cum alij quidã, tum Dionysius, qui uirginem μίνεϖα ῥοῤ, & bouem γαρύτας, & porcum ἴεκχον, & alia id genus nouis atq; affectatis uerbis dixisset. Nostra quoq; ætate Dialogue Oscorum atq; Volscorum ille, indicio est, quantum ab hoc dicendi genere, docto rum ingenia semper abhorruerint. Porrò quod ad uersionem attinet, equidem ueniam à lectoribus precor audaciæ huius meæ, qui scriptum adeo tenebricosum, & alicubi, ut uidetur, non satis integrum quoq;, uertendum mihi sumpserim, præsertim in tanta ueterum authorum paucitate, atq; penuria, sine quibus pleraq; intelligi hic rectè non possunt. Quod sanè haud unquam facturus fuissem, nisi instituti operis, & amici eius, cui hanc operã locaui, maiorem, quàm famæ rationem habendam putassem. Nam illud ingenuè fateor me non pauca plane adhuc assecutum non esse, & pleraq; per coniecturas, & modica quædã uestigia incedendo, leuiter, & quasi per quandam transennã, ut dicitur, magis aspexisse quàm deprehendisse. Ob quæ etiam si reprehendendus fuero, illud tamen non omnino contemnendum effeciſse me puto, q; per hoc alijs ac doctioribus quibusdam ansam inuestigãdi atq; ultrà contendendi præbuisse uideor. Neq; uero illud me latet, quòd hoc argumentum, non simplicibus uerbis uertendum atq; tractandum fuerat, & quòd simili aliquo dictionis genere ludendum, & græcis respondendum erat, propterea quòd hic nihil aliud quàm uerba, & eorum siue antiquitas, siue obscuritas spectanda ueniant, rebus ipsis, ne tantilli quidem, eos, qui hæc latinè legant, iuuantibus. sed tamen cum in eo genere ipse mihi nihil tribuam, neq; me dignum aliquid præstare posse, uideam, malui equidem quibuscunq; uerbis ac modis reddere hæc. Cætera autem, quæ ad ludum & festiuitatem pertinent, illis relinquere, qui & ingenio plus ualent, & in eo genere aliquando periculum fecerunt.

LVCI-

LVCIANVS.

LEXIPHANES, formoſus ille, cum libro ſcilicet. LEX. Per Iouem Luciane, ſcriptum eſt hornum quoddam meorũ, calidum adhuc. LVC. Iam cũ quippiã de ſqualoribus nobis ſcribis? LE. Haud equidem. Neq; uero ſqualorem dixi, ſed uenuſtas quædã eſt ſcriptũ adhuc recẽs ita appellare, Tu aũt uideris, aures ſordibus oppletas habere. LVC. Ignoſce amice, Nam multũ affinitatis inter ſe habent calor, & ſqualor. Sed dic mihi, quod nã argumentum ſcripti iſtius eſt? LEX. Cõuiuium in eo uicíſſim inſtituo contra Ariſtonis illum. LVC. Multi quidem Ariſtones ſunt, ſed tu quantũ ex ſympoſio colligere licet. Platonem uideris mihi dicere. LEX. Rectè ſentis, cæterũ q̃d dicitur ut facile cuiuis alteri inexplicabile fuiſſet. LV. Proíde mihi pauca ipſius libri recita, ut ne omnino expers ſim epuli iſtius. Nectar em̃ quoddã pocillaturus ex ipſo nobis eſſe uidere. LEX. Cauillatorẽ igitur hunc abs te in humũ pĩce. Ipſe uero auribus factis permeabilibus auſculta iã, abſit aũt obturatrix iſta Cypſelis. LVC. Dic audacter. Nam mihi quidam neq; Cypſelus neq; Periander in auribus reſidet. LEX. Aduerte itaq; interea, quo pacto peragã, Lycine, orationem. An ea principium cõmodum utiq; habeat, ac multũ eloquentiæ pręſe ferat, ſtílo haud quaquam trito, atq; obuio compoſita, præterea autem & uerbis bonis ornata. LVC. Apparet huiuſcemodi eſſe. Præſertim tua cum ſit, ſed incipe tandem. LEX. Proínde cœnabimus poſtea, inquit Callicles. Exín ueſpertinum illud (quod ſolet) in Lyceo obambulabimus. Iam nunc autẽ tempus eſt ungẽdi, pro meridiano atq; æſtiuo more, & adſolis ſplendorem apricandi, ac poſtquam lauerimus, panem eſitandi. Atq; adeo abeundum iam eſt. Tu uero puer, ſtrígilem mihi, ac ueſtem pelliceam líneaq; & ſaponẽ, ut mittas in balneum atq; ablutoriam ut afferas. Habes autem humi iuxta armariolum duos obulos. Sed et tu quid ages, Lexíphanes. Venies ne, an amplíus hic demoraberis. Tum ego, iam olim, inquã, lauaturio. Nam & ægrè incedo, & ex ĩs quę circa anũ ſunt, malè habeo, mula clitellaria uectus uidelicet. Approperabat enim mulio, tametſi claudicaret ipſe. Sed & in ipſo agro abſq; labore non fui. Deprehendi enim operarios cantillantes, æſtiuam cantionem, eos nimirum, qui patrimeo ſepulchrum extruebant. Poſtquàm igitur cum illis unà fodiſſem, & cum ĩs quoq; qui ripam aggerebãt, ipſe parumper manũ operi admouiſſem, illos quidem reliqui, & frígoris cauſſa, & quia uredo quędam erat. Scis aũt quòd in frigore uehemẽti uredines generentur. Ego uero obambulans culta agrorũ etiam allia repperi inter ipſa enata. Ac terræ clauis aliquot effoſſis, ſcanarĩsq; herbis, & Bracanis eſui collectis, præterea & hordeo coëmpto (nondum autẽ prata floreſcentibus uitibus fragrabãt, ut pedibus incedere líberet) ſublatus in mulã, attriui ſummum podicem. Et nunc ex eo ægrè & cum dolore incedo, & ſudo frequenter, & corpore langueſco, opusq; habeo quam plurímum in aqua pernatare. Iuuat autem poſt laborem ablui. Proin & ipſe puerum curriculo ablegabo, quẽ uer-

Calidũ uerti propter conſonantiam uocũ caloris & ſqualoris, nam αὐχμὸς eũ ſqualorem ſignificat, qui ex nimia ſiccitate prouenire ſolet. Vnde & propeſte quæ ex nimio æſtu contrahitur, poſitum reperitur. νεωχμὸν autem id quod nuper factum eſt. Videtur autem & prauam pronunciationem affectatoris iſtius notare.

κυψελὶς aurium ſordes ſignificat. Cypſelus autem & Periander Corinthiorum reges uetuſtiſſimi fuere, quorum & Pauſanias meminit.

ἔνλεξις, quam uocem ipſe infra in Rhetorũ didaſcalo exponit: τὸ ἀνώνυμον ἑρμηνεῦσαι.

περιδινήσομαι, quod uolutabimur proprie magis ſignificat.

βύρσου græce.

τὸ ἐπίλυτρον.

ἐγγυοδύνην, græce et notat Heſychius ἐγγύην etiam ἐγγυότητα ſignificare.

In græco eſt ἀσπάδη & ἀσφαλάτης quorũ alterum nonnulli pro mulo, ſeu iumento, alterum pro ephippio ſeu ſella, non pro mulione accipiunt. uide Suidam.

κνῦμα. Cuius uocis & Athenæus in hac ſignificatione meminit lib. 3. ubi & ipſe de affectatoribus huiuſmodi tractat.

γνιδιόπαλιν græci, apparet autem bulbi genus eſſe. Bracana uero agreſtia holera ſunt, ut apud Suidam.

ueriſimile eſt, aut apud ✳ Lecithopolim, aut certè apud eũ, qui ♣ ſacculos diſtrahit, me expectare. Atqui edictum illi fuerat, ut ad a Selga obuiam ueniret. Sed in tempore eccum ipſum, adeſt, mercatus panem b Coloſtratum, & alios ſubcineritios, & cepas uireſcentes, & Fucas, & ✳ Oebum iſtum, & c leporinam & binis inteſtinum illud multiplex & rugoſum, & d Phoctas. Euge Atticion, rectè abs te factum, quòd magna itineris peragendi parte me ſubleuaſti. Ego uero, inquit, ille e Sillus propemodum, here, factus ſum, dum te circumſpicio. Cæterum ubi tu heri cœnaſti? Num apud Onomacritum. Haud quaquam per Iouem inquam ego, ſed rus ibam, ubi ſ ripæ aggerem protendi. Scis autem quàm ſtudioſus agrorum ſim. Vos autem fortaſſe putabatis me g cottaborum ſtrepitus exercuiſſe me. Sed ingreſſus, hæc atq; alia ſuauiter condito, ac mactram e munda, utq; Thridacinas nobis pinſatis. Ego autem abiens in ſicco, & ad ſolem ungar. i Et nos, inqt, Philinus, ego ui delicet & Onomarchus, & Hellanicus hic ſequemur. Nã & gnomon medium iam horologium umbra deſignat, & periculum eſt ne in aqua iſta impura, & aliorum eluuie coinquinata, lauandum nobis ſit à tergo k Carimantum inter fecem uulgi, confertis illis undiq; nos trudentibus. Ibi tum Hellanicus. Ego uerò, inquit, etiam ægrè intueor, & mihi pupillæ oculorum, quaſi quodam atramento offuſcatæ ſunt, & nicto frequenter, & lachrymas ſubinde emitto atq; ipſi mihi oculi medicinam geſtiunt. Ac opus habeo Aeſculapij filio aliquo, medicinæ ocularis probè perito, qui miſcendo atq; infundendo medicamentum aliquod, rutilare mihi faciat oculos, & non amplius lippitudine laborare, aut humidum & aquoſum uidere. Atque huiuſcemodi quædam inter nos uerbis proſecuti, omnes qui tum aderamus, abiuimus. Et poſtquam uenimus ad gymnaſium, exuti ueſtibus, alius quidem pancratio, alius autem lucta, & palæſtra recta exercebatur, alius pinguiter perunctus membra uariè diſtorquebat, alius iaculo cõtendebat, alius plumbeos quoſdam lapides obnixè atq; uibratim tenens, manu iaciebat. Deinde ubi mutuo exercuiſſemus nos, atq; alter alterum poſtergaſſemus, gymnaſioq; ſatis illuſiſſemus. Ego quidem & Philinus, poſtquam in labro calido abluiſſemus nos, abiuimus. Reliqui uerò, ubi caput frigida tinctum, Delphinum more immerſiſſent, mirabili quodam modo inter aquas iuxta adnatabant. Reuerſi autem iterum, diuerſis locis diuerſa agitabamus. Ego quidem ſublígatis crepidis, caput fricabam dentato ſtrigile. Non enim in cepijm, ſed in Scaphij modum tonſus eram, ut qui non multò ante mentum ac uerticem detondiſſem. Alius autem calida n glutiebat, alius uentrem o reiectabat, alius raphanis in tenues partes conciſis, abſorbebat ſalſas ac piſculentas illas offellas, alius agreſtes p oliuas commanducabat, alius etiam hordeum ingurgitabat. Atque ubi iam tempus erat, in cubitus inclinati, cœnabamus. Politæ autem erant & ſellæ & grabatula quædam. Proin cœ-

✳ Hoc eſt, quæ piſcatu uel etiam uenatu uendit.

♣ Nam Suidas γρυμάτια ἃ σκευοθήκη ait, & Pollux à quibuſdam peram dici affirmat.

a Vtrum corruptum hic aliquid ſit neſcio, certè quid uelit, non puto facilè à quoquam intelligi poſſe.

b Sic interpretari placuit πυρίαλον, quem tamen alij pro ipſo πῶον, hoc eſt coloſtra accipiunt. Idem & πυρίσφος dicitur. Commentum in Ariſtoph. Veſpas. Athen. lib. 14. & Pollux lib. 2. ca. 12.

c Gaza interim fucas, interim ſquillas uertit apud Ariſtotelem. Athenæus lib. 7. φυκίδα uocat.

d Neque de Oebo, neq; de Phoctis reperio quicquam, pro λωγάνιον autem λαγάνιον lego quòd & apud Heſychium legam, quanquam neq; de hoc adeo contendo.

e Hoc eſt ſtrabus. à συλλάειν, quod proprie ſignificat ſubſannandi cauſſa, oculos recutere ſeu retorquere, Vnde & Silli uerſus. Pollux.

f ἀντλαν. i. πρόχυμα, quod contra aquæ impetum opponitur. Supra ἀντλεῖν idem dixit. Vide Heſychium.

g De Cottaborum ludo Athen. lib. 10. 11. & 15. Pollux li. 6. ca. 19 & Suidas meminit, et Plautus. Vide ne crebri in te Cottabi crepent.

h Hoc nomine μάζης quoddam genus Attici uocant.

i Inde ξηράλοιφος locus Cõſtantinopoli fuit, cuius alibi mentio fit.

k ἐν λατρίᾳ. Vide Heſychium. Carimantes autem quos dicat, non ſatis intelligo, niſi ſtaccipiamus ſordidos quoſpiam, & mercenarios, qui caput obligatum habeant, aut onera geſtent, quales ab Heſychio & παραιτοίρους dicuntur.

l τῷ κωφῷ κεντέλλει. Vide Heſychium.

m κόμη & σκαφίον tonſuræ ſpecies erant. Scaphium quando tota coma ad cutem uſque detonſa erat, Cepium autem ſeu cepus quando ad frontis ornamentum capilli reſecti erant, ut Comme. Ariſtoph. in Aues tradit.

n ἐθερμοτράχει, fortaſſe id quod Plautus dixit thermopotare.

o τὴν νῆσιν ἄμεσε, ſignificat autem νῆσις ieiunium, & item inteſtinum ieiunum interſtomachi & uentrem.

p φαυλίους, Ita Suidas exponit, quanquam Heſychius genus mali grandioris eſſe dicat.

na quidem collatitia erat. Apparata autem erant multa, & uaria, ✳bifida uidelicet fuilla, & laterum pulpamenta, & fuminis quædam, & fuis nuper enixæ inteſtinum illud quo fœtus recipit, & epar * è ſartagine, & allatũ, & Abyrtace [a], & ſimilia quædam condimenta opipara, deinde & [b] Thrymmatides & frictillæ ficulnis foliis inuolutæ, & ex melle dulciaria. Ex natatilibus autem & marinis cartilaginea multa, & quæcunque oſtraceis teguntur & offæ ponticæ, eorum quæ [c] Sportulis ſiue naſſis excipiuntur, & anguillæ cipaides, & gallina altilis, & gallus, [d] qui canere deſijt. Etiam piſcis erat [e] paraſitus, & ouem totam in furno aſſatam habebamus, bouiſque iam grandioris atque euo confecti, pernam anteriorem. At uero panes aderant [f] ſiliginei, non mali, & alij nouilunares, poſt feſtum, ceu præterito uadimonio dilati, & holera, tum [g] ſubterranea, tum in altum excreſcentia. Vnum autem erat, non uetus, ſed ex iis, quæ in utribus offeruntur, quod iam miſtum quidem deſierat eſſe, nondum tamen ad plenum coctum erat. Pocula uero poſita erant, omnis generis in Delphinide [h] menſa, puta crater ille occultator frontis, clauatus. Mentoreum opus, habens anſam præhenſu facilem, & [i] Bambelius & [k] Dirocypelum & fictilia multa, qualia [l] Thericles coquebat, multicapaciaque, atq; alia latioris, quorum quædam ex phocæa, alia uero è Gnido adfecta fuerunt. Omnia uero tenuia, [m] fragiliaque, ac teneras teſtas habentia. Erant autem ibi & cymbia, & paruæ phialæ quædam, & pocula quædam [n] grammatica, ita ut plenus eſſet [o] abacus. At uero [p] lebes furnarius ebulliens, in caput nobis euertit carbones. Bibimus autem continuis hauſtibus, & iam inebriati eramus, atque exinde ungebamur [q] cancharide, & introduxit nobis quiſpiam Podoctypam, & Trigoniſtriam, atque exinde alius quidem in tabulatum aſſultans, irrumpendi locum quærebat, alius autem crepitu ac plauſu digitorum [r] ludebat, alius porro cum riſu lumbos laſciuiter [s] agitabat. Atque interea ubi iam lauiſſemus, commeſſantes ad nos intro irruperunt, ultro non accerſiti. Megalonymus, cauſarum ac litium ſectator ille, & Cherea aurifex, is qui tergum uariegatum habet, & Eudemus [t] Oocataxis. Ego uero interrogabam eos, quid nam accidiſſet eis, cur tam ſero uenirent. Cherea igitur, [u] ſegmentum quoddam inquit, & in aures & pedicas filiæ meæ apparabam, & ob hoc ad repetia uobis ueni. At ego, inquit, Megalonymus, alijs rebus occupatus fui. Dies enim fuit, haud quaquam iudicialis, ut ſcitis, & nefaſtus. Proinde, utpote ſilentio in foro exiſtente, neque perorare licuit, neque per diem dicendo, aquam & clepſydram diſpenſare. Cum audiſſem autem, quod imperator conſpiciendum ſeſe præberet acceptis ueſtibus inuſitatis, & bono ſtamine textis, ſubligatiſque calceis antea ✳ non geſtatis, proripui me ipſum foras. Atq; exinde ſtatim incidi in ✤ Daduchum & Hierophantem

✳ Intelligo pedes, ἃ quòd biſidi ſunt.

* Id eſt frixum, Proprie tamen λοβὸν extremam partem epatis uocant.

[a] Intritum quoddam Barbaricum eſt. Vide Suid.

[b] Pollux inter placentas recenſet θρυμματίδες. De Thrijs autem Commentator Ariſtophanis in Equitibus copioſe.

[c] τῶν ἐκ σαργάνης, de cuius ſignificatione Heſychius.

[d] Capum intelligo.

[e] Ipſa quidem uox paraſiti, quid ſignificet, notum eſt, ſed quorſum ſpectet, piſcis paraſitus, puto obſcurum eſſe.

[f] σιφάτοι. ſ. pro τιφάτοι Atticè, Eſt autem τίφος, ut Heſych. exponit ὃ λυρᾶς, quæ à Latinis quoque olyra, quibuſdam autem ſiligo dicitur. Vnde τιφᾶτοι panes, quorum & Athenæus meminit lib. 3.

[g] ὑπόγεια καὶ ὑπερφυῆ. niſi quis malit parua ac magna accipere.

[h] Obſcurum quam intelligat, niſi ſi tripodem, qualis ἡ Δελφικὴ fuit.

[i] Poculum eſt anguſti oris, inter bibendum ſonitum edens. Athenæus & Pollux.

[k] Vt apud Homerum ἀμφικύπελλον. de cuius Etymologia Athenæus li. 11.

[l] De Thericleo poculo, uide item Athenæum.

[m] ἀνεμοφόρητα, hoc eſt, quæ uento ferri queãt

[n] Hoc eſt, literis inſcripta, quorum ipſorũ quoq; meminit Athenæus eodem li. 11.

[o] τὸ κυλίκειον, ſic enim malim, niſi quis κυλίκιον pro ora ſeu labro poculi accipiat, & τὸ μεσόμφαλον γράμματα referat.

[p] πυρολέβης, quod Athen. li. 3. à Romanis miliarium dici ait, uas ad calefaciendam aquam comparatum.

[q] Quodnam unguentum hoc ſit, obſcurum. Podoctypa autem & Trigoniſtria, nomina pſaltriarum uidentur eſſe, Nam Trigonis & Heſychius & Pollux meminere.

[r] λωκίζεται à λωκᾶν uidelicet, cuius uerbi Athenæus meminit lib. 1.

[s] De hoc Pollucem uide lib. 4. ca. 14.

[t] Suidas proprium hoc eſſe tradit, quanquam apud illum ὠοτοκάταξις legitur, ego tamen cognomentum magis eſſe puto ab ouis uel frangendis, uel deuorandis, uel ſimili aliquo factum.

[u] λῆρόν τινα. Pollux τὴν λῆρον. per n habet.

✳ ἄχρηστα & ἀφόρητα, tametſi ea uoces proprie inutiles, & geſtu inhabiles ſignificent.

✤ Eum qui geſtat lampada, ut ſacerdotes Promethei, Vulcani &c.

phantem, ac cæterōs arcanis ac turpibus operantes, qui Diniam obtorto collo ad magiſtratum rapiebant, reum facientes, quòd ipſos nominaſſet, idq; cum ſciret, quòd ex eo tempore quando initiati fuiſſent, & ſine nomine forent & innominabiles, utpote ſacrinomines iam facti. At neſcio, inquam, quemnam hunc Diniam dicas. Vocabat igitur me nomine. ✶ Eſt, inquit, in tabernis aleatoriis homo perditus, ✶ ex egenis ac uilibus iſtis, ſemper comatus ac ſqualidus, endromidum, aut bancidarum, ♣ calceamento ſubligatus, ac ueſte manicata indutus. Quid igitur, inquam, deditne pœnas aliquo modo, an calcibus inſultans, aufugit. At uero ille, inquit Megalonymus, qui antea inter tibias & cantores perſtrepebat, iam immobilis ac tacitus eſt. Nam imperator ſegregatum, & à reliqua grege ſeorſim amotum, circundatis illi manicis, & intento uinculo collari, in pedicis ac tibialibus tormentis degere hominem fecit, Quare in uinculis exiſtens, pedebat nonnihil miſer ille præ timore, & crepabundus erat, pecuniamq; pro redimenda uita dare uolebat. At me, inquit, Eudemus, ſummo diluculo accerſeri ad ſe fecit Damaſias, is qui olim quidem athleta fuit, multasq; uictorias rettulit, nunc autem præ ſenectute iam à certaminibus abſtinet. Noſti æream ſtatuam in foro poſitam. Ac alia quidem picando, alia inflammando peregi. ✶ Domum enim deducturus hodie fuerat filiam ſuam ad nouum maritum, iamque adeo exornabat illam. Cum interea anxium ✶ quoddam malum interueniens, diremit feſtum. Nam filius ipſius Dion neſcio qua cauſſa, mœrore affectus, imò deorum odio aliquo agitatus, ſtrangulabat ſe ipſum. Ac ſatis ſcitote, periſſet ille, niſi ego ſuperueniens ablaqueaſſem ipſum, & à reſti ſoluiſſem, diu geniculatim aſſidens, & compungens hominem, huc, illuc, ceu infantē in cunis, uerſans & undequaq; explorans ac tentans ſicubi concretum adhuc guttur haberet. Quod autem potiſſimum profuit, illud erat, quòd ambabus manibus comprehendens illius latera, ✶ ui compreſſi. Tum ego, num illum, inquam, Diona dicis, cinędum, & ſcortum propendens habentem, mulieroſum, ♣ & lentiſcum ſubinde rodentem ✶ adoleſcentem, maſtrupantem, & obſcœnè tractantem, ſi quem probè mutoniatum ſenſerit ipſum admittens, at ille certè etiam delicatus & guloſus ♣. At deam, inquit Eudemus, admiratus, Diana enim ipſis eſt in media aula poſita, Scopadeum opus. Ad hanc procidentes & Damaſias, & uxor eius, uetula iam, & capite admodum cano, ſupplicabant ei, ut miſereretur ſui. Illa autem ſtatim annuit. Et nunc Theodorum, ſeu potius Arthemidorum adoleſcentem hunc habent. Conſecrarunt autem illi, cum alia quædam, tum ſagittas, & arcus, quoniam his delectatur. Sagittaria enim & iaculatrix, & bellatrix Diana eſt. Bibimus igitur, inquit Megalonymus. Etenim & lagenam hanc uini uetuſtioris uenio uobis afferens, & recentis

✶ ἐγκαπνίαλος, quod ſi ab ἐγκάπνη ſay & πιδάλου deriuetur, cæparum helluonē ſignificabit. Sed tamē apud Heſychium κατάπιτνος per ω legitur, pro eo, ut ipſe ait, ὃς μετὰ τῶν τὰ ἄλφιτα μὴ διδόντων τυγχάνει ἁλόμενος, quod neq; ipſum quale ſit, ſatis planū eſt, αὐτολύκυδος aūt & αὐτοκάβδαλος ab Heſychio exponuntur.

♣ Endromides curſorū ſunt, & proprie Dianæ. Bancides aūt Crocotæ, muliebres. Pollux.

Neſcio corruptum ne ſit locum, an mutilatum.

✶ μιξεμπορον, ſed haud ſcio an τριμιτρον potius legendum, de quo etiā in prouerbijs Eraſ.

✶ τὰ ἄκρα, latera uerti, propterea quòd et in acie latera, τὰ ἄκρα dicuntur, ut Pollux.

♣ μύρτωνα, ἀπὸ μυρτίου, ſcilicet genita' i muliebri.

✶ σχινοβόακτον, quo nomine notabantur qui elegantiæ & cultui muliebriter ſtudebant.

♣ λεπαλίωνα, ἀπὸ λεπίδος, ſeu λέπιτος, qd patinam ſignificat, ut Pollux. Coniecturaliter tamen, quanquam haud ſcio an corruptum locus ſit, uidentur enim deeſſe quoq; nonnulla.

Vt à dea ſeu Diana reſtitutū, & uita donatum

caſei maſſas, & oliuas humi collectas. Cuſtodio autem ipſas ſub ſigillis carioſiſſimis, & oliuas alias natatiles*, & lutea hæc pocula, acuti teſtacea ac deſtillantia ut ex ipſis bibamus. præterea & placentam ex inteſtinis concinnatam, & quibuſdam quaſi Crobylis intextam b. Tu uero puer plus aquæ infunde mihi, ne capite grauari incipiã, & exinde ob id mangonem*, ſeu caſtigatorem cõtra te accerſam. Scitis enim quàm grauiter cõcitare ſoleam dolore, & caput habeo denſum, nec facile uaporibus peruium. Poſt potum autem nugabimur mutuo, qualia & quæcõ ſueuimus. Non enim intempeſtiuum ſcilicet hoc, temulenter agere. Tum ego, laudo, inquam, iſthuc. Emolumentũ enim quodcunq; etiam ſumus. Atticæ proprietatis, haud poſtremum. Rectè dicis, inquit Callicles, nam nugis mutuo prouocare nos, uoluptatem ♣ quandã affert. Ego uero, inquit Eudemus, trigus enim eſt, meraciori uino malim intus ſtipari. Nam frigoris impatiens ſum, & tepefactus, libentius audiuero* digitis geſticulantes iſtos, tibicinem puto & Barbitędũ. Quid hęc ais Eudeme, inquam, an tu ſilentiũ nobis imperas, tanq; ore carentibus & lingua ſpoliatis? Mihi uero & lingua iam prídẽ dicturit, adeoq; iam animo prouehebar, quaſi antiqua uobis narraturus quędam & ablaturus omnes uos lingua. Sed tu ſimile quiddam feciſti mihi, ac ſi quis nauem oneraríam, tribus inſtructã uelis, ſecũdo uentro nauigantem, implentibus líntea Notis, proſperè labentem, & per ſummos fluctus euntẽ, retinaculis quibuſdam ancipitibus ancoris ferreis, naualibusq; pedicis demiſſis retineat, & curſus impetũ inhibeat, inuidens uidelicet tranquillitati. Proinde, inquit ille, tu quidem ſi placet, nauiga, & nata, & curre per undas intempeſtas. Ego autẽ interea bibens, de terra, ut Homericus ille Iupiter de rupibus alicunde, ut de ſummo cœli uertice ſpectabo & te iactari fluctibus, & nauem ipſam de puppi à uento aquis immerſari. LVC. Satis ó Lexiphanes & potus & lectionis iſtius. Ego enim tibi ebrius iam ſum, & nauſeo, & niſi q; primum euomuero iſta omnia, quæcũq; recitando perſecutus es, ſat ſcias, uideor mihi mox inſanus ac furioſus fore, obſtrepentibus mihi undiq; uerbis iſtis, quæ mihi modo offudiſti. Quanquam à principio ridere in mentem ueniebat mihi illorum gratia. Verũ poſtq; ea multa, atq; omnino ſimilia erant, miſerabar tui ob miſeriam, & infelicitatem iſtam, cum uiderem in labyrinthum quendam irremeabilem incidiſſe te, morbumq; ægrotare maximum, imò uero atra bile percitum. Cogito itaq; apud me ipſum, unde tam multa mala collegeris, & quam longo tempore, & ubi deniq; concluſum habueris tantum examen abſurdarum, ac diſtortarum uocũ, quarum alias quidem ipſe finxiſti, alias autem defoſſas alicunde eruens, iuxta Iambicum illud:

Pereas miſerias qui eligis mortalium. tantum cœnum undequaq; cogens in me exhauſiſti. Porrò uideris mihi neminem amicum, aut familiarem, aut beneuolum habere, neq; etiam in uirum líberum, & qui loquendi libertate uteretur incidiſſe unq;, qui uera monendo, líberaret te à morbo iſto intercutaneo, quo quidem correptus es, & præ malo illius, periculum, ne diſrumparis, ſuſtines, tibi ipſi aũt bene habito corpore eſſe uideris, & calamitatem iſtam pro bona ualetudine ducis, ac ab ijs quidem qui nihil intelligunt, laudaris, quando illi quid tu patiaris, ignorant, à doctis autẽ miſeratione dignus putaris. Sed cõmodum Soſipolim hũc medicum accedere uideo, age huic tradendo te, & ſuper morbo diſſerendo remedium aliquod inueniamus tibi. Intelligens em uir eſt, ac multos iam ad ſe receptos itidem ut te, ſemiſanos & infatuatos à morbo infuſo pharmaco liberauit. Salue Soſipoli, atq; hunc Lexiphanem, quæſo ad te receptum, ſodalem, ut ſcis, noſtrum, nugis aũt in præſentia quibuſdam, & peregrino circa ſermonem morbo correptũ periculumq; ſuſtinentem, ne prorſus pereat, ſerua, quocunq; tandem modo. LEX. Nequaq; Soſipoli me, ſed hunc Lycinum, qui manifeſtè deſipit, & homines mente præditos parum ſapere eriſtimat, ac iuxta Mneſarchi filiũ, Samium illum, ſilentium, ac linguę ignauiam nobis intendit. Sed per Mineruam haud unq; erubeſcentem, aut trepidam, & per magnũ ferarũ debellatorem Herculem, ne tanti ipſe im-

quantum

Pro antiquiſſimis accipio ✶ *Fortaſſe ea quæ et hodie ex uino uel aqua aſſatis carnibus p. ſalſamẽto adhibentur.*

ἀμυσσόμενα ἀπὸ τῶν ὀδόντων à uidelicet.

b *Fucrũt aũt Crobyli cerææ quędã tenuræ capillorũ, in acutum deſinẽtes, antiquorũ Athenienſiũ geſtamen, ut Comenta. Thucididis in lib. 1.* ✶ *παραψόβιος quo noĩe & mangonẽ & puerorum moderatorem intelligi poſſe puto.*

♣ *fortaſſis à παλαιῶδες & γάνυσθαι.*

✶ *χειροσόφους, quos ipſe infra in Rheth. didaſc. exponit ὀρχήσεως, id eſt ſaltatores.*

quantum Gry, uel phtу faciamus. Moneo autem omnino ne obuiam quidem uenientem ipsi esse. Videor mihi uero etiam ringi *, cum talia increpantem audio. Ac iam utique abeo, ad sodalem Cliniam, quoniã audio uxorem eius iamdiu mensibus non laborasse ✶, & ex eo ægrotare illam, quia non fluit. Quare non amplius ne inscenditur quidem, sed inaccessa, & inarabilis est. SOS. Quid autem, an ægrotat, Lycine, Lexiphanes? LYC. Ipsa hæc, Sosipoli, an non audis, qualia loquitur, ac nobis, qui nunc cum eo conuersamur, relictis, quasi ante mille annos nobiscum sermocinatur, distorquens linguam. Ac aliena atque externa hæc cõponens, omnemque operam in illis sumens. Perinde ac si magnum quiddam foret, si peregrinis uerbis utatur, & consuetam atque receptam monetam sermonis adulteret. SOS. Per Iouem haud paruũ quendam morbum narras Lycine. Subueniendum itaque homini est, quauis arte. Atque adeo diuino quodam instinctu insanorũ ac bile percitorum alicui pharmacum hoc mixturus, domo abij, ut epoto hoc uomerer. Age primus ipse bibe Lexiphanes, ut sanus nobis & mundus fias, tali uerborum absurditate euacuatus. Verum obedi mihi, ac bibe, & minus difficilis eris. LEX. Nescio quidnã etiam facietis mihi, Sosipoli, tu & Lycinus hic, obtrudẽtes mihi pharmacum hoc epotandum. Metuo itaque ne ruina quædam mihi sit sermonum potio hæc. LYC. Bibe, & ne cunctare, ut humana deinceps sapias ac loquaris. LEX. Ecce obedio, & bibo. Pheum. Quid hoc rei est? Quantus tumultus uentris? Equidẽ diuinatorem quendã dæmonẽ uideor mihi imbibisse. SOS. Incipe igitur uomere, Papæ. Primum hoc μῶμ*. Deinde post illud exiuit κῶπα istud. Postea & ἀὸ ὄς & ἀμπγίων, & λῶτε, & δάπεδον, & continuum illud ἄτσα. At coge tamen, & insere in fauces digitos, nondũ uero κίτταρ istud euomuisti, neque σκορδινᾶσθαι illud, aut τευτάζεσθαι aut σκύλλεσθαι, multa adhuc intus abdita latent. Satius aũt fuerit, si per inferiora quoque secernantur nonnulla. σιλλοπορνία siquidem ista, magnũ strepitũ faciet, unà cum spiritu erumpens. At iam quidem mundus hic est, nisi si quid remansit reliquũ in inferioribus intestinis. Tu uero post hac acceptũ eum, Lycine, dedoce, atque institue, quæ decet loqui. LYC. Ita faciemus Sosipoli, postquam nobis uia iam ad eam rem abs te patefacta est. Ac tecum deinceps, Lexiphanes, cõsultatio mihi est. ♣ Quòd si igitur cupis uerè ob dicendi potestatem laudari, ac in multitudine hominum celebrari, huiuscemodi quidem omnia fuge, atque auersare. Vbi aũt exorsus fueris ab optimis poetis, & sub præceptoribus eos legeris, transi inde ad oratores, cum iam cum illorum sermone quasi educatus unà fueris, ad Thucididis & Platonis scripta in tempore accede, multũ adeo & in pulchra comœdia, & in graui tragœdia te ipsum exercitando. Ex his enim ubi pulcherrima quæque decerpseris, eris aliquis dicendo. Nam nunc certè, non animaduertens, similem te præbuisti ijs, quæ à lutifigulis ad forum finguntur, foris quidem illitus minio ac cœruleo, intus aũt & luteus & fragilis existens. Hæc si feceris, & non recusaueris ali quandiù ob insciciam refelli, neque etiam dediscere erubueris, bono animo esto, uersaberis in multitudine, & non quemadmodum nũc, irrideberis, neque etiam in ore peiore conditione melioribus eris, Græcum atque Atticum uocitantibus te, qui necum barbaris quidem, inter manifestissimos recensèri dignus sis. Ante omnia uero illud memineris mihi, ne imiteris Sophistarũ, eorum qui paulò ante nostram ætatem fuere, uilissima quæque, neue etiam depascas illa, perinde ut nunc, sed talia quidem, proculca pedibus: imitare autem uetera exempla. Neque uero demulceant te anemonæ uerborum, sed iuxta legem athletarum, solidus tibi cultus, cõsuetus ac familiaris sit. Præcipue autẽ Gratijs, & perspicuitati sacrifica: à quibus plusquã nimis nunc à tergo relictus es. Et fastus autem, & iactantia, & mala ista scribendi cupiditas, præterea & tumidum istud atque insolentem te gerere *, uerbaque plus æquo dilatare, procul absit. Et acerbum illud irridere aliorum scripta, & putare quòd tum demum primus ipse futurus sis, ubi aliorũ omnium uerba & orationes calumniosè reprehenderis. Iam uero neque illud paruum, imò uero maximum

* ῥινᾶσθαι græce. ✶ ἀκαθαρσίαν τοῦ ἕδους, cuius uerbi etiã Athenæus meminit lib. 3.

ἐγκεφάλου θορυβᾶν, quos & Euricles græci uocãt, Suidas. * Id est, num. atq; exinde, inquit. aliquo modo optimè. uidelicet. quædam, propè. Protendere membra cum oscitatione. Curiosè agere, Vngui bus rapere, et in fastũ esse, undè & Scybæ nomen uidetur factum. Id est, petulantia et lasciuia. ♣ Parænesis de recta dicendi ratione. *

uicium committis, quòd non antea sententias ac res, quàm uerba paratas habes, ac postea uerbis eas exornas, sed sicubi uerbum alienum ac peregrinum repperisti, aut ipse fingens pulchrum putasti esse, huic postea quæris sententiam accommodare, ac damnum quoddam existimas, si illud non alicubi intruseris, etiam si ad id, quod dicitur, minimè eo opus sit, quemadmodum paulo antè ἐνμελέστατε illum, nesciens quidem quid significaret, proiecisti, cum ille cum argumento nihil conueniret. Atqui idiotæ & indocti quidem omnes obstupuerant, peregrinitate perculsis atq; attonitis illorum auribus: at qui docti erant, amborum caussa & tui, & eorum, qui te laudabant, ridebant. Illud uero omnium maximè ridiculum est, quòd cum plus quàm Atticus uideri cupias, & sermonem ad uetustissimam dicendi formam diligenter exercuisse, talia quædam, imò uero plurima intermisces uerba, quæ ne puer quidem, qui nuper discere cœpit, ignorare queat. Qualia sunt illa: πῶς ἔχει, κατὰ γῆς δῆτα, ἀκούσῃ σου, ἐπιλαχνομένη. Cum * χιτώνιον quidem etiam uirilem uestem dici putabas, δουλάρια autem masculos pedissequas appellabas. Quæ quis non nouit? quòd uidelicet χιτὼν quidem muliebris uestitus, δουλάρια uero, de fœminis tantum dicantur. Atqui alia multa, longè his clariora, quale est ἵσταμαι, & ἀπαντόμενος, & καθισθείς illud, quæ ne inquilina quidem attici sermonis sunt. Nos autem ne poetas quidem laudamus, qui uerbis obscurioribus, & minus usitatis, * poemata scribunt. Tua uero, ut pedestrem orationem cum carmine conferamus, perinde ut Dosiadæ Ara, & Lycophronis Alexandra sese habent, & si quid istis sermone etiam miseriore scriptũ est. Quod si igitur hæc imitatus fueris, & dedidiceris, optimè de te ipso statueris. Sin autem nihil animaduertens iterum in auiditatem istam prolapsus fueris, ego quidem admonitioni atque officio meo satis feciisse uidebor, tu uero teipsum accusabis, si utique etiam intellexeris, deteriorem esse te factum.

Hesychius minit ἐν λακωνικῇ ῥαιτᾷ ῥαιτᾶς ῥαιμιᾶ esse ἀπὸ μισθοῦ significetur.

est, quomo putas, sub rã ire opbã, quando dicebam te citantem. Id est tuni ilam. truulu. olauit. buiam ueni ns. edens. * κατὰ πλῆτταν. ut etiam Quintilianum lib. 2. ca. 14.

EVNVCHVS SEV PAMPHILVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Historica quædam narratio est, qua Dioclis & Bagoæ, peripateticorum philosophorum, inter se contentionem exponit, Eunuchus autem inscribitur, quòd potissima contentionis pars in eo uersetur: utrum Eunuchus debeat, aut possit philosophum agere, Cum alter ab indignitate rei, & ab accidentibus philosophiæ professionis hoc negaret, alter autem complis, & fine seu officio philosophi, item à consequentibus sese tueretur. Vbi interim tacitè illud quoq; indicat Lucianus, quòd ea tum ætate philosophi ex uicijs & sceleribus magis, quàm ex doctrina, & uitæ integritate censebantur. Exordium ab admiratione trahitur, qua attentos facit, amplificando conditionem & professionem personarum, & rei qualitatem.

Vnde

NDE nobis aduenis Luciane, seu quidnam rides? Semper eu quidem & alias consueuisti nobis hilaris ac festiuus occurrere, uerū istuc maius aliquid solito uidetur esse, de quo risum nec cōpescere queas. LVC. E foro tibi adsum ô Pamphile: porro mox efficiam, ut tu quoq; mecū rideas, simul atq; audieris cuiusmodi litis adfuerim actioni, duob. philosophis inter sese contendentibus. PAM. Iam istuc ipsum profectò ridiculū est quod ais, philosophos inuicē lites agitare. Nam etiā si quid magni fuisset negocij, inter ipsos modestè citraq; pugnam controuersiam compositam oportuit. LVC. Quid ais? tranquillè componāt illi, qui quidem solida plaustra conuiciis onusta, alter in alterum effuderint, uociferantes, miraq; pertinacia contendentes? PAM. Videlicet de disciplinis atq; opinionibus Luciane, ita ut assolent, dissentiebant, q̄ erant diuersæ factionis. LVC. Nequaquam, imò aliud quiddam erat hoc de quo dissentiebant: nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemq; scholæ, & tamen orta inter eos lis erat. Porro iudices qui cognoscebant, primates erant huius Reipub. natuq; maximi ac sapientissimi. Breuiter, apud quos pudescat aliquis etiam parum aptè quippiam eloquutus, nedum ad tantam prouectus insurrecundiam. PAM. Quin tu igitur litis argumentum exponis, quo uidelicet ipse etiam cognoscam, quæ res tibi tantum risum concitarit? LVC. Scis Pamphile salarium, idq; nequaquam exiguum ab imperatore fuisse constitutum singulis philosophorum generibus: puta Stoicis, Platonicis, Epicureis: cumq; his etiam Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ præmium esse æquale. Cæterum demortuo ex his quopiam, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui sit optimatum calculis probatus. Porro præmium illud, atque bubula pellis erat quæpiam, quemadmodum ait poëta, nec procellus: uerum singulos in annos decies mille nummum, quos accipiunt, uti doceant iuuentutem. PAM. Memini quidem ista. Quin aiunt nuper ex illis diem obijsse quempiam: alterum (ni fallor) è Peripateticis. LVC. Hæc ipsa Pamphile Helena, propter quam illi inter sese singulari certamine conflictabant. Et hactenus quidem nihil etiam ridendum erat in illis præter hoc, quòd quum philosophos esse se profiterentur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen earum gratia perinde atque pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumentis progenitorum decertarent. PAM. Atqui Peripateticorum istud est decretum: non admodum esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodam bonorum ordine esse ponendas. LVC. Rectè dicis. Nam ista quidem aiunt. Proinde bellum hoc ex maiorum iudicio, sententiaq; illis extitit: uerum quæ postea consequuta sint, iam ausculta. Primum complures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabant: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quem dicam, contentiosum illum inquam: præterea Bagoas, qui quidem ea specie est, ut Eunuchus esse uideatur. Inter hoc initio de doctrina, decq; philosophiæ decretis atque opinionibus est decertatum: uterque sui specimen ac documentum dedit, quod esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostendit. At per louem in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit denicq;. Diocles desinens iam eruditionis suæ periculum ac specimen ostendere, ad Bagoam descendit, ac uitam illius in primis carpere est aggressus. Bagoas itidem huius uitam uicissim taxabat. PAM. Idq; merito Luciane. Siquidem eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego fortè iudex causæ sedissem, magis in hoc, ut mihi uidetur, futurus eram occupatus: potiusq; spectassem, uter moribus esset præstantior, quàm uter ad disputandum ac dicendum promptior: atq; illi potius quàm huic uictoriam adiudicassem. LVC. Rectè dicis: Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse calculum addo. Verum ubi iam conuiciis, ubi maledictis essent satiati, tan-

Exordium ab admiratione, qua attentos facit, ampl. fi- catione rei: à modo & per sonarum pro fessione petita.

Narratio & causa litis.

Modus & personæ.

dem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti eum philosophiæ studio, cumque pulcherrimis illius præmijs commercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac ualis puris, breuiter ab omnibus publicis cœtibus eijci: ostendens inauspicatum quoddam & occursu infaustum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atque hac de re multis uerbis disserebat, affirmans Eunuchum neque uirum esse, neque mulierem, sed quiddam utrinq; compositum & conflatum, planeq; monstrum ab hominum natura speciesq; alienum. PAM. Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamque & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? an uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere? LVC. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescens interim, palamq; præ se ferens id quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrem ædens uocem, negabat æquum facere Dioclem, qui se quòd Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cum qua fœminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præterea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostram ætatem maximi nominis apud Græcos floruisset. Porrò Diocles etiam illum ipsum siquidem extaret, ac simili negocio sese misceret, prohibiturum sese respondit, nihil expauefactum opinione, quàm apud uulgus obtinebat. Adhæc quum ipse quædam dicteria in illum iaciebat, tum referebat in eum, quæ à Stoicis maximeq; Cynicis dicta ad risum concitandum erant idonea, de corpore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicum cognitio uersabatur. Deniq; totius causæ iam illud caput esse cœpit: Num Eunuchus idoneus esset censendus, qui ad philosophiam admitteretur, quiq; iuuenibus præfici postularet, quum alter interim formam etiam ac corporis integritatem, in philosopho requirendam esse diceret. Maximè uero uti barbam altam ac promissam gerat, quo uidelicet ijs, qui discendi cupidi aduenirent, uir grauis appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur de cem illis drachmarum milibus, quæ forent ab imperatore capienda. Cæterum Eunuchorum conditionem etiam quàm Spadonum esse uiliorem. Nam illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectum planeq; animal esse quoddam uarium atq; anceps, non aliter quàm cornices, quæ neq; inter columbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter contra responderet eo iudicio, non de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde mentis qualitatem expendi oportere, decq; dogmatum cognitione quærendum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Ermeam eunuchum Atarne oriundum tyrannum supra modum sit admiratus, adeo ut illi perinde atq; Dijs Sacra fecerit. Ausus est & illud addere Bagoas, multo magis idoneum esse eunuchum, cui adolescentes erudiendi credantur, quòd ab hoc nulla in illos calumnia possit hærere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, quòd adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimum in mentum imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidem uidebatur, reiecit. Etenim si è barbæ prolixitate, inquit, philosophos æstimare conuenit, nimirum hircus ante omneis primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomen hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis leuibus, ac fœminea uoce, reliquoq; corporis habitu Eunucho adsimilis, si quis uestes detrahat, egregiè uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eum aliquando in adulterio deprehensum, membra in mœchris, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atque id quidem temporis ad Eunuchum confugisse, eaque reperta latebra absolutum fuisse, quum iudicibus crimen persuaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicarent Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uidetur, idq; propter ostentatum præmium.

Vtrum Eunuchus debeat, ut possit philosophũ agere.

Defensio ab exemplis.

Accusatio ab accidentibus.

Defensio à fine & officio.

A Consequentibus.

Noua obiectio & occasio suspensæ sententiæ.

Hæc

Hæc quum dicerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porrò Bagoas magis etiam perturbabatur, omnem in speciem sese uarians, atq; in innumerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens: ac neq; decorũ sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, neque rursum eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. PAM. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neq; uulgarem uobis, uti coniectandum est, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res euasit? Et quid super his pronunciarunt iudices? LVC. Non erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidem uisum est, uti nudato illo, quemadmodum in emptitijs seruis fieri consueuit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridiculã nempe ut accersitis è lustro mulieribus aliquot iuberent illum cum illis congredi ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fideq; spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuissent excepta, neq; quisquam omnino adesset, cui non doleret alyus risu concussus, uisum est, ut integra caussa in Italiam reijceretur. Et nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet, atq; instruit, & accusationem quàm elaboratissimam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod ipsi maximè aduersatur. Quod quidem & hic facit, iuxta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium inter uiros recenset. Contra Bagoas diuersa cura, quemadmodum audio, & assiduè uirum agit, negociumq; præ manibus habet. Postremo uicturum sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriorem esse æquas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimum philosophiæ documentum, atq; una demonstratio, quæ refelli non queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum & linguam, sed penem haberet ad philosophiam idoneum. *Amarum in philosophos.*

DE ASTROLOGIA.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Astrologiæ defensio quadam est à dignitate uidelicet, quam ab antiquitate, & præstantia eorũ, qui illam ab initio coluere trahit, & à certitudine, quam ex similibus, & signis, ratiocinatione quadam colligit. Recenset autem principio uarias gentes & populos, à quibus illa inuenta, tractata, ac locupletata fuerit. Deinde & homines, & quid quisq; in illa singulatim uel obseruarit, uel tractarit. Quo loco et fabulas pleraq; Græcorum Poetarũ, de Orpheo, Thiresia, Atreo, Thyeste, Bellerophonte, Phryxo, Dædalo, Endimione, Phaetonte, ac cæteris quibusdam explicat. Postremo & utilitatem artis tradit, quo futuris rebus per hanc obseruatis, & mala facilius tolerare, utpote præsidentes illa, possimus, & bonorum spe nos ipsos confirmare. Exordio dociles facit, statim proposito de quo, & qualiter dicturus sit, & obiurgat eos qui artem, ob imperitiam utentium ac profitentium reprehendunt.

DE cœlo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidem astris, neq; ipso de cœlo, uerum de diuinatione ac ueritate, quæ ab illis in hominum uitam proficiscitur. Neq; rursum mihi libellus hic se traditurum aut docturum profitetur, quo pacto diuinationem hãc esse quiliceat. Sed illud queror, doctos omneis cum in cæteris omnibus exerceant sese, suisq; omnibus tradant, solam Astrologiam nec habere in precio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetu- *Propositio.*

stum est, neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentū est priscorum regum, quos Dij amabant. At huius ætatis mortales non solum inscitia socordiaq;, uerumetiam odio laboris, diuersa ab illis sentiunt. Cumq; fortè inciderint in eos, qui falsa prædicunt, tum & astra culpant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neque salutarem eam, neq; ueridicam arbitrantes. Sed autem magis falsam atq; inanem, haud rectè, sicuti mihi quidem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiam fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitiam, ipsa musica parum est erudita: quin illi potius artium sunt ignari, Cæterum ars unaquæq; suapte natura scita est. Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderunt. In causa fuit partim gentis eius sapientia. Nam cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt sapientia, Partim regionis quam incolunt opportunitas, propterea quòd apud eos perpetua sit cœli serenitas, tranquillitasq;, neq; patiuntur anni mutationes, sed eadem temperie uiuunt, Itaque cum primum uident lunam non semper eodem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliam atque aliam uerti formam, uisa est illis ea res admiratione atq; disquisitione digna. Deinde cum inquisissent, reppererunt hanc esse earum rerum causam, quòd lunæ non esset lumen proprium, sed à sole mutuatum. Inuenerunt autem & reliquarum stellarum motus, harum quas nos errones appellamus, nam stellarum hæ solæ mouentur, naturamq; earum ac potestatem, & effectus, quos unaquæque præstet nominibus quoq; inditis, non illis quidem utcunque uisum est, confictis: sed qua notæ rerum essent. Hæc igitur in cœlo perspexerunt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimis artem imperfectam tradiderunt. Porrò Aegyptij diuinandi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt: quippe qui mensuram etiam, ad quam unaquæque stella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, mensium, horarumq; numerum instituerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atque eius recursu finiunt. Annum uero sole, & huius circuitu metiuntur. Quin his etiam maiora ostenderunt. Nam ex uniuerso cœlo reliquisque stellis, & errantibus & fixis, neq; simul cum cæteris sese mouentibus, duodecim partes effecerunt in his quæ mouentur, & unamquamq; suis animantibus repræsentarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, partim uolatilibus, partim pecudibus. Vnde & sacra Aegyptiorum uariè fiunt. Neque enim omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant, Sed alij alijs utebantur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad Arietem spectabant: piscibus non uescuntur, qui pisces annotarant. Nec Hircum mactant, qui Capricornum uiderant, atque alij item alia uenerabantur, quæ quisque inuenerat. Quin taurum etiam ob honorem cœlestis Tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis sacra, regionem sortitus est, & qui eam incolunt partem, oraculum quoque dicarunt, signum uidelicet diuinationis, quam à cœlesti tauro petunt, Ac non multò post, Libyes quoq; artem hanc sunt aggressi. Siquidem & oraculum quod est apud illos Ammonis, ad cœlum, & huius sententiam refertur, iuxta Ammonem, quem illi arietis specie fingunt. Calluerunt autem hæc omnia & Babylonij, atq; hi quidem affirmant se primos omnium fuisse. Verum ut ego existimo, multò posterius ad hos scientia peruenit. At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegyptijs de Astrologia quicquam audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Calliopeq; prognatus, primus ista monstrauit, non ille quidem admodum dilucidè, neque rem clarè docuit, sed præstigijs ac mysticis inuolucris obtexit. Sic enim illi uisum est, Nam concinnata lyra Orgia instituit, sacrasq; cantiones decantabat. Porrò lyra cum septem haberet chordas, concentum mobilium stellarum repræsentabat. Hæc conquirens atq; hæc agitans Orpheus, omnia delinebat, omniaq; uincebat. Neq; enim illam hominis lyram spectabant, neque illi alterius musices studium erat, uerum hæc magna illa Orphei lyra. Hisce rebus cum Græci honorem habere uellent, locum illi in ipso cœlo designarunt, & compluscula

A similí.

A quib. principio hæc ars inuenta, culta & locupleta fuerit.

Aegyptij.

Libyes.

Babylonij.

Græci.

Orphei Lyra quæ sit intelligenda.

culæ ſtellæ uocantur Orpheilyra. Quod ſi quando Orpheum uideris uel ſaxo expreſſum,uel coloribus effictum, ſedet in medio, canenti ſimilis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantium innumera multitudo, inter quæ & homo, & taurus,& leo.Cumq; horum ſingula uideris,fac horum mihi memineris,cuiuſ modi ſit illius cantus,cuiuſmodi lyra,cuiuſmodi taurus & cuiuſmodi leo Orpheum audiant. Quod ſi eorũ quæ dico,cauſas intelligas,tum & in cœlo horũ unum quodq; contemplator.Fertur autem & Tireſia genere Bœotius,diuinandi gloria multum celebris fuiſſe.Hunc Tireſiam ex Græcis aiunt dixiſſe,ſtellarum erraticarum alias eſſe fœminas,alias mares,non tamen eadem efficere. Vnde eundem ancipiti quoq; ſexu fuiſſe fabulantur,aliquando fœminam,aliquando marem. Porro Atreo & Thyeſte de regno paterno decertantibus, iam tum maximam Aſtrologiæ, cœleſtiſq; doctrinæ curam fuiſſe Græcis, palàm eſt. Ac publico conſenſu ſtatuerunt Argiui,ut uter ſcientia præcelleret,is imperio potiretur. Ibi Thyeſtes arietem illis in cœlo demonſtrauit, atq; hinc aureum arietem Thyeſtæ fuiſſe proditum eſt fabulis. At Atreus de ſole, decq; uario illius exortu locutus eſt, oſtendens non eodem modo ferri ſolem & mundum,ſed contrario inter ſe curſu rapi. Et qui nunc uidetur occaſus, cum ſit occaſus mundi, Solis exortum eſſe. Hæc locutum Argiui regem crearunt, magnamq; doctrinæ laudem eſt aſſecutus. Equidem & de Bellerophonte ſimilia ſentio. Nam alatum equum illi fuiſſe, non admodum credo. Verum arbitror illum hanc diſciplinam ſectantem, ſublimiaq; cogitantem,& inter aſtra uerſantem, in cœlum non equo aſcendiſſe, ſed animo. Eadem de Phryxo Athamantis filio dixerim, quem aureo ariete per aẽrem uectum fabulantur. Quin & ipſum ſanè Dædalum Athenienſem, etiam ſi res eſt noua auditu,tamen haud exiſtimo eum ab Aſtrologia fuiſſe alienum. Sed cum ipſe ea maximè eſt uſus,tum filium ſuum eandem perdocuit. Aſt Icarus cum iuuentutis calore & inſcitia, non ea diſquireret, quæ conueniebant,ſed ad ipſum uſq; polum animo tolleretur,delapſus eſt à uero, totaq; aberrauit arte,& in mare præceps decidit rerum immenſæ profunditatis.De quo Græci ſecus fabulantur, qui ex huius nomine ſinum eius maris Icarium fruſtra uocant.Fieri poteſt,ut Paſiphaë quoq; cum ex Dædalo de Tauro audiſſet inter ſtellas apparẽte, deque ipſa Aſtrologia,in artis amorem inciderit,ob id exiſtimant factum, ut Dædalus illam tauro copularit.Sunt autẽ qui ſcientiam in portiones partiti in ſingulis partibus ſinguli elaborarint,alij in ijs quæ ad lunam,alij quæ ad Iouem,alij quæ ad ſolẽ pertinent congerentes,neq; non curſum ac motum, & uim illorum.Atq; Endymion lunę rationem tradidit.Phaëton ſolis curſum deprehendit,non ille quidem uerè, ſed moriens imperfectam artem reliquit.Hæc qui ignorant,Phaëtontem ſolis filium credunt,fabulamq; de illo haudquaq; ueram narrant,adijſſe Solem patrem, ac poſtulaſſe ab eo,ut ſibi liceret lucis curru moderari,illum id conceſſiſſe, monuiſſeq; qua ratione foret aurigandum,Phaëtontem uero conſcenſo curru, partim ob ætatem,partim ob imperitiam ita egiſſe,ut aliquando eſſet uicinus terræ,aliquando longo ſemotus ſpacio à terra, interim mortales frigus atq; æſtus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatum Iouem ingenti fulminis telo percuſſiſſe Phaëtontem.Eum deiectum ſorores circumſtantes magno luctu proſequebantur,donec immutarent formas,quæ nunc ſunt populi,ac lachrymarum uice,quibus fratrem deplorabant,electrum deſtillant. Haud quaq; hæc ita geſta ſunt, neq; pium eſt his habere fidem,neq; Soli fuit filius,neq; illi filius interijt. Sed narrãt Græci & alia permulta fabuloſa,quibus ego non admodum credo. Nam qui conſentaneum eſt, credere Aeneam Veneris fuiſſe filium, aut Minoa Iouis,aut Aſcalaphum Martis aut Autolicum Mercurij? Verum hi homines pij diisq; grati fuerunt,eosq; naſcentes,hunc Venus,illum Iupiter,alium reſpiciebat Mars.Etenim qui patresfamiliâs ſunt mortalibus,in hoc progignendi genere,ij ueluti parentes ſibiſimilia producunt omnia,& colorem,& formam,& facta,& animum.

Tireſias.

Atreus & Thyeſtes.

Bellerophon.

Phryxus.

Dædalus.

Paſiphaë.

Quæ quis ſigillatim obſeruarit.

Endymion.

Phaeton.

Aeneas.

Minos.

Aſcalaphus.

Autolycus.

At

At rex quidem Minos Iouis auſpicijs Aeneas formoſus Veneris fauore natus eſt. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum Iupiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitem dedit, neq; cætera machinatus eſt, quę putant homines. Verum Saturnus extremus mouetur, procul q; à nobis ſemotus eſt. Segnis illi motus, neq; facilis animaduerſu mortalibus, atque hanc ob cauſam illum ſtare dicunt, ceu uinculis alligatum. Cæterum ingens aëris altitudo tartarus appellatur. Sed potiſſimum ex Homeri poetæ Heſiodiq; carminibus liceat intelligere priſcorum fabulas cum Aſtrologia conſentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem ego radiorum ictus eſſe conijcio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præterea choream, & uineã, adhæc quæcunq; de Veneris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde, quàm ex hac ſcientia ſunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis concurſus, Homericæ cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uerſibus utri uſq; diuerſum effectum deſcripſit, Veneris, cum ait illi:

Tute Venus iucunda magis connubia cura.
Porrò de belli negocijs.
Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atq; Mineruæ:

Hæc cum intelligerent ueteres illi, maximè diuinationibus utebantur, nec eam ociosam eſſe putabant, adeo ut nec urbes conderent, neque mœnia circunducerent, neque quenquam occiderent, neque ducerent uxores, priuſquam de ſingulis à uate reſponſum accepiſſent. Denicq; nec ipſa deorum oracula, ab arte aſtrologica erant aliena. Verum apud Delphos uirgo prædicendi munus adminiſtrat, quæ cœleſtem illam Virginem repræſentat: ac Draco ſub trípode uocẽ ædit, quoniam & inter ſtellas Draco conſpicitur: in Didymis uero templum eſt Apollinis, & hoc, ſicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id eſt, geminis, qui cœlo ſunt, appellatum. Vſqueadeo uero diuinatio uiſa eſt illis res ſacra, ut Vlyſſes etiam cum errando feſſus uellet certo de rebus ſuis cognoſcere, ad inferos penetrarit, non quo uideret umbras & locum inamœnum, ſed quòd cuperet cũ Tireſia colloqui. Qui ſimul atq; in locum peruenerat, quem Circe monſtrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumq; complures eſſent umbræ, atq; inter has matris quoq;, ſanguinem bibere cupientes, non prius permiſit illi, ne matri quidem, quàm Tireſia guſtaſſet, coactusq; eſſet ſibi uaticinium ędere: potuitq; interim matris umbram uidere ſitientem. Ad hæc Lycurgus Lacedæmonijs omnem Reip. adminiſtrationem è cœlo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirent, ante pleniluniũ. Non enim exiſtimabant eandem eſſe ciuitatis adminiſtrationem, creſcente luna & euaneſcente, propterea q; omnia ab illa regerentur. Porrò Arcades ſoli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Aſtrologiam, ſed ijdem ob imperitiã & ſtulticiam aiunt ſe luna antiquiores eſſe. Proinde cũ noſtri maiores uſqueadeo fuerint Aſtrologiæ ſtudioſi, huius ætatis homines partim aiunt fieri non poſſe, ut homines finem inueniant diuinandi ſcientiæ, propterea q; neq; certa ſit, neque uera, neq; Martem aut Iouem noſtra cauſa moueri in cœlo, uerũ illis humanarum rerũ nullam eſſe curam, neq; quicq; eſſe eis cum his negocijs cõmercij, uerum ſecũdum hos neceſſitate circũaguntur: partim dicunt Aſtrologiã non eſſe quidem mendacem, at inutilem. Non eñ mutari uaticinio quæcunq; fatis decreta inſtant. At ego ſanè utriſq; reſpondere poſſum, ſtellas in cœlo ſuo quidem motu uolui, cæterum obiter eius motus effectum ad nos peruenire. Anuis equo currẽte, & gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides ſubſilire, ſtipulaſq; moueri uentis curſu concitatis, ſyderũ uero uertigine nihil prętera effici: tum ab igni exiguo calor ad nos permanat, neque noſtra tamen cauſa quicquam erit ignis, neque illi curæ eſt æſtus noſter, ab aſtris autem nihil ad nos defluit. At ſanè fieri non poteſt, ut per Aſtrologiam ex malis bona faciamus, neque mutare quicquam earum rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatem ars adfert utentibus: Bona multò antè delectant eos, qui uentura præſcierint: mala uero facilè cũ nõ imprudentibus ueni-

Saturnus, & cur ligatus dicatur.

Quis ſit tartarus.

Concubitus Veneris & Martis.

Etiã oracula ad aſtrologiæ rationem relata fuiſſe.

Lycurgi leges.

De ui ac potestate aſtrorũ.

A ſimilibus & ſignis.

Vtilitas artis

rint accipiuntur. Neq; enim in illos irruunt, sed quia meditata expectataq; sunt, leuia mitiaq; uidentur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

DEMONACTIS VITA.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

ORATIO *demonstratiui generis est, quæ historicæ ac didascalicæ tamen dictioni propior, quàm encomiasticæ. Describit autem genus, uitam, studia, eruditionem & professionem Demonactis philosophi, quæq; idē & priuatim et publicè fecerit, et ab alijs passus fuerit. Præterea & apomnemoneumata seu dicta illius memorabilia, aut aliàs argutè ac salsè responsa, in quibus recensendis, potißimam orationis partem consumit. Postremo etiam quæ circa mortem & sepulturam illius acta, quibusq; officijs & honoribus illum Athenienses et reliqui Græci prosecuti sint. Exordio attentos potißimum facit, laudando suam ætatem, quòd ea quoq; uiros memoria ac laude dignos, & ueteribus illis, Herculi & Socrati simillimos, procrearit. Cuius modi sint Demonax hic & Bœotius ille Sostratus, de quo alibi ipse fecerit mentionem.*

Exordium à laude ætatis suæ.

EQVIDEM consentaneum erat & nostram ætatem non in totum expertem fore uirorum laude & memoria dignorum, sed ijs quoq; qui & eximijs corporis uirtutibus, & mente sapientiæ studio excultißimis præcelluerūt florere. Dico autem cū in Bœoticum Sostratum ista referens, quem Græci Herculem uocare soliti sunt, & esse existimabant, tum maximè in Demonactem philosophum, quos ego & ipse uidi, & uisos magna admiratione suspexi. Cum altero quoq; nempe Demonacte aliquandiu cō iunctam conuersationem habui. Sed enim uitam Sostrati in alio quopiam libello diligenter perscriptam executus sum, declarata eius & animi magnitudine, & excellenti fortitudine. Insuper quæ eius fuerit in monte Parnaso sub ipso dio uiuendi ratio, quod stratum laboriosum, quæ alimenta in montibus conquisita, quæ opera à nominis celebritate non abhorrentia. Adhęc quanta in tollendis è medio latronibus, pericula exhauserit, tum quanta per inuia faciendis itineribus, aut pertraiectu difficilia præbendo transitu pertulerit. Iam uero æquum mihi uidetur, de Demonacte nonnihil in lucem ędere, duarum rerum gratia, ut & illius memores sint uiri nostræ ætatis præstantißimi, & iuuenes quicq; generosißimi animum ad philosophiam adplicantes, nonneceße habeant ad ueterа tantum exempla semetipsos componere, sed ex nostra quoq; uita habeant quem sibi pro uiuendi regula imitandum proponant, facti illius æmuli, quem ego omnium optimū ex philosophis esse cognoui. Erat itaq; Demonax genere Cyprius, non ex obscuris ortus parentibus, quantum ad dignitatem & possessionem ciuilem attinebat. Cæterum his omnibus ille longè erat excelsior atq; superior, & cum rebus pulcherrimis atq; præstantißimis se ipse dignum iudicasset, ad philosophiæ studium semet contulit, non per Iouem ab Agathobulo tantum & Demetrio, qui ante illum fuerant, neq; ab Epicteto excitatus, sed cum illis conuersabatur, præcipuè uerò cum Timocrate Heracliote, uiro cum primis sapiente, neque non eloquentia, & industria plurimum ornato. At Demonax nequaquam ab aliquo illorum, ut dixi, persuasus, sed peculiari, quo rapiebatur ad res præclaras impetu, & insito quodam ad philosophiam amore, statim à puero permotus, omnia humana bona in uniuersum contempsit. Ac se cum totum libertati tradidisset, dicendiq; fiduciæ, in ea constanter perstitit, cum & ipse rectam ac sanam & inculpatam uitam uiueret, ac uidentibus & audientibus suam ipsius mentem exemplum exhiberet, ueritatemq; quam in philosophando perpetuam obtinebat. Cæterum nequaquam illotis, quod aiunt, pedibus, hoc est, à dicendi facultate alienus,

Genus & patria.

Studium philosophiæ.

nus, ad philosophiæ studia accessit, sed in poetarum lectionibus enutritus, mul-
Eruditio. tos tenebat memoria, dicendiq; artes non mediocri studio exercuerat. Ea uero
quæ in philosophia tractari solent, haud modice, neq; ut est in prouerbio, summo
Corporis exercitatio. tantum digito attigerat, sed exactè comperta habebat. Corpus præterea exercu-
erat, & ad tolerantiam uarijs laboribus assuefecerat. Breuiter, in hoc summo stu-
dio & cura elaborauit, ne alicuius alterius egens esset. Quare postquam sensit
quoque se ipse sibi amplius non sufficere, uoluntaria morte è uita discessit, multò
Mors. super hocipso Græcorum optimatibus sermone relicto. Philosophiæ uero haud
quaquam tantum speciem ab alijs seiunctam colebat, sed multis in idem commi-
Professio & quæ ad philosophi mores pertinent. xtis, non admodum apertè ferebat, qua potissimum illarum oblectaretur. Adpa-
rebat quidem Socrati se magis addixisse, tametsi habitu & uitæ frugalitate Dio-
genem æmulari uideretur. Non tamen ambitiosè adulterabat ea quæ ad uictum
pertinebant, admirationis popularis emerendæ gratia, utq; ij quibus cum conuer
saretur in eum coniectos haberent oculos. Verum communi cum alijs uiuendi
ratione utebatur, ne tantillum quidem philosophico fastui infectus, & cum alijs
iunctam consuetudinem exercebat, & communibus Reipubl. legibus non grauatim parebat. Porrò Socraticam ironiam nulla ex parte accedebat, gratia uero at-
tica plenas semper disputationes sermonibus haud obscuris in medium adfere-
bat, ita, ut eius discipuli abeuntes neq; contemnerent eum tanquam parum gene-
rosum, neq; eius in humanam in obiurgando seueritatem atq; acerbitatem fugien
tes pertimescerent, sed omnimodi orationis amabili lætitia reddebantur, ac sub-
inde multò modestiores, de futuris præcipiendis optimam concipiebant animo.
Itaque nunquam uisus est uociferari, aut mira peruicacitate contendere, aut indi-
gnari, etsi aliquis illi esset increpandus. Ipsa quidem peccata reprehendebat, cæte-
rum peccantibus benignè ignoscebat, exemplum illud à medicis petitũ usurpãs,
qui morbos adhibitis pharmacis propulsare solent, iracundia uero erga ęgrotan-
tes utuntur minimè: Existimabat enim hominis esse peccare. Dei uero aut uiri dijs
Quæ priuatim egit. proximi errata emendare. Ad hunc ergo modum cum uitam instituisset sapien-
tissimè, nullius in rebus suis egebat auxilio, ipse uero amicis in ijs quæ par erat
persæpe fidelem nauabat operam, Ac nonnullos ex illis si qui secundiori fortuna
uti uidebantur, submonefacere solebat, quòd bonis ad breue tempus duraturis
& planè caducis ac transitorijs efferriatq; gestire animo uiderentur. Nonnullos
quoq; inuisum paupertatis onus lugentes, aut auxilium grauiter molesteq; feren-
tes, aut senectutem & morbum incusantes cũ risu consolabatur, non uidentes bre
ui futurum, ut omnia quę dolorem & molestiam in præsens illis adferrẽt, cessarẽt.
Bonorum uero ac malorum obliuio unà cũ longa libertate omnes esset in exiguo
temporis spacio cõplexura. Adhæc curæ illi erat, fratres quoq; inter se dissidentes
atq; discordes ad pristinam concordiam reducere, ac mulieribus cũ maritis recon
ciliatis illorum animis pacem componere. Ac sanè aliquando populum seditioni-
bus exulceratum scitè & utiliter differendo compescuit, multosq; illoq; persuasit,
ut patriæ tranquillè & modestè subseruirent. Talem quempiam in philosophia ex
ercenda morem obtinebat, mitem & mansuetum ac hilarẽ. Solum uero amici, aut
morbo, aut morte discrutiabatur, ita, ut rem omnium maximam & præstantissi-
mam in rebus humanis amicicíam & uoluntatum coniunctionem esse existimaret.
Quocirca amicus erat omnibus, nec fuit quisquam, quem nõ familiarem compel-
lasset, qui quidem homo erat. Maiorem uero aut minorem animi alacritatem uul
tu præ se ferebat, conuersatione nonnullorũ ex illis utens, eosq; coarguens, quot-
quot illi uidebantur propter spem exhibiti obsequij delinquere. Et hæc omnia cũ
tanta gratia, eaq; uerborum uenere faciebat dicebatq;, ut semper iuxta Comicum,
suadelam labijs suis insedisse credibile sit. Itaq; & Athenienſium uniuersus popu-
lus, & ij, qui in dignitatibus erant constituti, summa cum reuerentia illum admi-
rabantur, eaq; in sententia permanserunt, ut unum ex optimatibus suspicientes.

Cæterum

Cæterum cum in Reſpub. procurationibus obeundis uerſaretur, multorum pra uis & nefarijs conatibus reſtitit, unde odium & inuidiam nõ mediocrem multitudinis ſibi conflauit, tum propter dicendi interritam fiduciam, & monendi libertatem. Vnde factũ eſt, ut nonnulli quoq; aduerſus illum inſurgerent Anyti & Meliti, ea ipſa in Demonacte accuſantes, quæ prius per illos in accuſando Socrate in crimẽ uocata fuerant, nempè quòd nunquàm uiſus ſit ſacrificans, quòdq; ſolus omnium nunq; ſit Eleuſinis initiatus. Ad quæ magno animo & corona redimitus, & nitida ueſte amictus, inq; cõcionem progreſſus, partim ſcitè & dexteriter, partim uerò aſperius quàm philoſophica requirebat profeſſio, reſpondit. Etenim ad hoc quòd nũquam ſacra feciſſet Mineruæ: Nulla uos capiat admiratio, inquit, uiri Athenienſes, ſi prius illi nunquam ſacrificauerim, nequaquam enim illã ſacris per me oblatis egere exiſtimabam. Ad ſecundam uero accuſationis partẽ, nempe myſteriorum, eam dixit ſubeſſe cauſſam, quominus cum illis feſtiuitatis particeps fuiſſet hactenus: quòd ſi myſteria, inquit, praua & friuola cõperiſſet, apud nondũ initiatos nõ tacuiſſet, ſed ipſos ab orgijs celebrandis auerſos feciſſet. Sin bona, rurſus humanitate adductus, omnibus expoſiturus erat. Ita Athenienſes qui iam aduerſus illum lapides ſuſtulerant, actutum mitem erga eundem & placidum animũ induerunt, atq; ex illo eũ cœperunt habitis honoribus reuereri quoque & colere, poſtremum uero admiratione etiam proſequi. Ille autem ſtatim initio oratiõis ad illos habitæ, aſperiore procœmio uſus eſt. Viri enim inquit, Athenienſes cũ me ſertis coronatum uideatis, quin me iam ſacrificatis, etenim ante hac nunquã litaſtis. Quę dã uero quę ab illo acutè pariter & urbanè dicta animaduerti, uolo deinceps ſubiungere. Optimum autem factum uidetur, ut à Phauorino, & ijs quæ ad illum dixit exordium faciam. Poſtquàm enim Phauorinus quendam audiſſet ſuas diſſertationes à Demonacte habere ludibrio, maximè uero membrorum in illis nimiũ fractas delitias, ingeneroſam & muliebrem molliciem, ac philoſophię minimè cõgruentem, acceſſit Demonactem, interrogauitq; quis nam eſſet à quo ſubſannaretur, Homo, inquit, cui aures ſunt deceptu difficiles. Occurrente uero quodam Sophiſta, atq; interrogãte, quibus nam uiaticis inſtructus ô Demonax à puero ad philoſophiam acceſſiſti, reſpondit, teſticulis. Alio tempore cum ſemel idem ille acceſſiſſet, quæſiuit ex Demonacte, quam philoſophiæ ſectam præ alijs ſtudioſius amplecteretur. Quis uero, inquit, te certum fecit me philoſopharí? Et cũ dicto abiẽs, riſit apud ſe ualde ſuauiter. Illo uero interrogãte, quid eſſet quòd rideret, Demonax perridiculũ, inquit, hoc mihi uiſum eſt, ſi tu à barba philoſophãtes iudicãdos eſſe exiſtimas, ipſe barbam non habens. Sidonius autem rhetor cum Athenis celebris & clarus haberẽt, ac aliquando de ſe eiuſmodi publica oratione decantaret encomiũ, quod totius philoſophiæ peritus eſſet, nec minus dicẽdi facultate ea poſſit exequi quæ diceret. Etenim, inquit, ſi Ariſtoteles ad Lyceum ne uocarit, ſequar: ſi Plato ad Academiam, ueniam: ſi à Zenone ad porticũ Variam prouocabor, nihil cũctatus præſto ero: ſi Pythagoras me accerſiuerit, ſilebo: Surgẽs itaq; è medio auditorum Demonax. heus tu, inquit, uocat te Pythagoras. Cæterum Pythome quodã eorum, qui fuerant è Macedonia ſplendidè & nitidè culti, iuuene formoſo ſubſannante illũ, ac quæſtionem ſophiſticam proponẽte, iubenteq; ut ſyllogiſmi ſolutionem diceret. Vnum, inquit, fili noui, quòd ſubigeris. Cũ ergo ille ſtomachanti animo indignaretur, propter ſcommatis amphiboliam, illiq; cõminaretur, ſtatim tibi uirum oſtendam, ille in multum riſum effuſus, interrogauit adoleſcentẽ, ergo uirum habes? Quodam tempore cũ quidam etiã athleta ab eo fuiſſet deriſus, propterea q; cum uictor extitiſſet in olympia, ueſtitu molli & florido amictus, conſpiceret, uulnus illi lapide in caput incuſſit, adeo ut ſanguis efflueret. Itaq; qui aderãt indignantes factum grauiter & moleſtè ferebant, quaſi unus ex illis fuiſſet percuſſus, cunq; exclamarent, ut ad proconſulem iret: nequaquam, inquit, uiri ad proconſulem, quin multò magis eamus ad medicum. Dum aliquando obambulãs annu-

Quæ publicè & fecit & paſſus eſt.

Apomnemoneumata.

lum aureum in itinere fortè fortuna reperiſſet, propoſita in foro ſchedula, uoluit eum, qui amiſſi annuli dominus extitiſſet uenire, atq; ſi illius pondus & gemmam & typum rectè indicaſſet, recipere. Venit ergo adoleſcens quidam forma honeſta & amabili, qui ſe amiſiſſe perhibebat. Cæterum cũ nihil ſani diceret, abi, inquit, ô puer, ac tuum ipſius annulũ diligenter obſerua, etenim hunc non amiſiſti. Quiſpiam uerò è Romanis ſenatoribus cũ Athenis illi filium ſuum iuuenem ſupra modum formoſum commonſtraſſet, effœminatum uero & corruptum deliciis, dixiſſetq; ſalutat te Demonax hic meus filius, pulcher eſt, inquit, & te dignus, & matri non abſimilis. Porrò Cynicum in pelle urſi philoſophantem, nõ Onocratũ, quod illi nomen erat, ſed Arceſilaum uocare dignatus eſt. Cum quidam ex eo quæriſſet, qui nam illi felicitatis finis eſſe uideretur, reſpondit, ſolum cum eſſe felicem qui liber eſſet. Illo autem ſubijciente, multos eſſe liberos. Atqui hunc ego ſolũ, inquit, liberum eſſe exiſtimo, qui neq; ſperat aliquid, neq; pertimeſcit. Ille uero, & quomodo, inquit, hoc fieri poteſt? Omnes enim plurimum his ſeruientes ſubiecti ſumus. atqui inquit, ſi recto iudicio res humanas excuſſeris, haud dubiè eaſdẽ reperies, neque ſpe, neq; metu dignas, propterea quòd & quæ doleant & iucunda ſint iuxta finem capiant & euaneſcant. Peregrino autem, cui & Proteo cognomen fuit, obiurgante eum, quòd pleraq; omnia naſo ſuſpenderet, hominibusq; illuderet, dicentiq;: Demonax non uiuis Cynicum. Reſpondit, Peregrine non uiuis hominem. Phyſicum quoq; ſuper Antipodibus diſſerentem, ſurgens deduxit ad puteum, illiq; umbra in aqua commonſtrata, quæſiuit, nunquid tales confirmas eſſe Antipodas? Præterea quopiam magum ſe eſſe proficente, haberetq; carmina efficaciſſima quibus omnes homines impellere poſſit ac perſuadere, ut ſibi quæcunq; uellet exhiberent. Ne hoc tibi mirum uideatur, inquit, eandem enim tecum artem exerceo. Et ſi placet ad piſtricem me ſequere, uidebisq; meunica tantum incantatiuncula, ac modico ueneficio perſuaſurum ipſam, ut mihi panem det, ſub obſcure monetam innuens, æqualem cum incantationibus uim obtinentem. Cum uero Herodes grauiter & peracerbe Pollucis immatura morte ſublati obitum lugeret, uelletq; currum illi iungere, ac equos præſtare tanquam aſcenſuro, & cœnam adornare, aggreſſus hunc Demonax, à Polluce, inquit, epiſtolã tibi adfero. Cæterum, cum ille gauiſus eſſet, putaretq; illum quoque aliis eſſe dolori, dixit, quid igitur ô Demonax ſibi uult Pollux? Accuſat te, inquit, quòd ad illum abire cuncteris. Idem quendam alium filij ſui mortem inconſolabiliter lugentem, ac tenebris ſemet occultantem acceſſit, ſeque magnum profeſſus eſt, ac filij ſimulachrum ab inferis poſſe reducere, ſi tres tantum homines illi nominauerit, quos nunquam ullius obitum luxiſſe certo compertum haberet. Cum ergo diu multumq; ſecum hæſitaret, nec unum quidem, ut opinor, talem pòſſet producere, ait tandem Demonax, ô ridicule, an te ſolum intoleranda mala perferre exiſtimas, cum luctus expertem uideas neminem? Atqui & illos ſalſe deridere ſolitus eſt, qui in ſermonibus nimium uetuſtis & peregrinis uocabulis uti conſueuerant. Itaq; cum unum aliquando ſuper oratione quadam interrogaſſet, illeque plus quàm Atticè reſpondiſſet. Ego quidem, inquit, amice nunc te rogaui, tu uerò mihi quaſi Agamemnone regnante reſpondiſti. Dicente quopiam ex amicis, abeamus Demonax in fanum Aeſculapij pro filij ſalute oraturi uehementer, inquit, ſurdum exiſtimas Aeſculapium, ſi nequeat nos niſi iſthic orantes exaudire. Cũ aliquando uidiſſet duos philoſophos egregiè rudes & indoctos ſuper quæſtione quapiam ſatis ridiculè altercantes, ac alterum abſurda quærentem, alterum uero ad rem nihil ſanè reſpondentem, nonne uideatur uobis, inquit, ô amici alter illorum hircum mulgere, alter autem illi cribrum ſupponere? Agathocles uero peripateticus cũ ſuperbe & inſolenter ſe ferret, & arroganter iactitaret dialecticorũ ſe ſolum & primum eſſe. Atqui, inquit, ô Agathocles, ſi primus non ſolus, ſin uero ſolus non primus. Porrò aũt Cethego uiro cõſulari dignitate prædito, q̃ tempore

per

per Græciam legatus abiret in Asiam, patri suo multa turpia & ridicula dicente & faciente, posteaquam ex amicis quispiam eadem uidisset, dixissetq; Cethegum magnum scelus esse, per Iouem, inquit, Demonax neq; magnum. Idem cum aliquando conspexisset Apollonium philosophum multis cum discipulis discedentem, commodum uero abibat accersitus, quasi disciplinarum nomine regi esset conuersaturus: accedit, inquit, Apollonius & eius Argonautæ. Alio autem quondam ex eo quærēte, num anima illi immortalis esse uideretur: sanè immortalis, inquit, sed ut omnia reliqua. De Herode dicebat uerum dixisse Platonem, affirmantem nobis haud unam saltem esse animam. Neq; enim esse eiusdem animæ Regillum & Pollucem, ut tanquam uiuentes epulis suscipiat, taliaq; illi curæ sint. Aufurest quoq; aliquando Athenienses publice interrogare, audita sacrorum præfatione, quam ob causam excluderent barbaros, præsertim cum eam mysterij festiuitatem constituisset illis Eumolpus, quem Thracem & barbarum fuisse non ignorabat. Postea uero quàm illi semel nauigandū erat negocij gratia existente hyeme, & iam nauem erat inscensurus, dixit amicorum quispiam, an non pertimescis Demonax, ne naui fracta atq; subuersa à piscibus deuoreris? Atqui, inquit, per absurdum foret metuere à piscibus deuorari, cum tot ipse pisces ante deuorauerim. Cuidam rhetori uiciosissimè declamanti consuluit, ut frequēti exercitio incumberet. Cæterum, cum ille dixisset, nunquam non apud me ipsum declamo, ergo iure optimo inquit, tam ineptè dicis, qui semper stulto auditore uti soleis. Augure quoq; semel publicitus mercedis gratia uaticinante conspecto, non uideo, inquit, quam ob rem mercedem exigas. Etenim, si hoc nomine exigis, quasi queas ea quæ à Parcis immobili consilio decreta sunt depellere, modicū postulas, quantumcunq; tandem postulaueris. Sin omnia, quemadmodum Deo uisum est, euentura sunt, quid tua præstare potest uaticinatio? Sane uero, quopiam romano benè corpulento, armatam illi pugnam aduersus ligneum palum susceptam commonstrante, interroganteq;, quanto tibi feruore ó Demonax pugnasse uisus sum: magno, inquit, siquidem hunc ligneum habuisti aduersarium. Atqui ad intricatas & captiosas quæsti uinculas acutè instructus erat, Interrogante enim quopiam ludibrij gratia, si mille minis ligna cōbussero Demonax, quot minæ fumo cessuræ sunt? Pondera, inquit, cinerem, & reliqua omnia fumus erunt. Polybio autem homine omniū fermè litterarum rudi, elati tamen animi arrogātius iactante, rex Romanorū ciuitate me donauit, Vtinam, inquit, te magis græcum quàm Romanum fecisset. Rursus cōspecto quopiam ex molliter & delicatè cōuestitis, propter purpuræ latitudinē superbiente, insolentiusq; incedente, admoto ad illius aurem capite, apprehensaq; ueste & cōmonstrata: heus tu, inquit, hoc ante te ouis ferre solebat, & ouis fuit. Cum semel in balneis lauās in aquam feruentem inscendere recusaret, ac quispiam eundē meticulosum & parum audacē accusaret, Dic mihi, inquit, num hoc ipsum pro patria passurus eram? Quærente ex eo quopiam, qualia nam ó Demonax in orco esse existimas? Præstolare, inquit, & inde literis missis tibi rescribā. Admeto uero, cuidam inepto poētę dicenti se scripsisse Epigramma monostichon, quod testamento quoq; suæ statuæ inscribendum mandarit, neq; malum esse illud perhibenti:

Corpus humo tegitur, Admetus ad astra uolauit.

Solutus in cachinnos, inquit, adeo elegans est ó Admete Epigramma, ut magno emerim illud iam inscriptum esse. Cum uidisset quispiam crura eius tarda & turgida, qualia ferè senibus fieri consueuerunt, quæsiuit ex eo, quid hoc sibi uult Demonax? ille subridens, Charon me momordit, inquit. Intuitus semel Lacedæmonium seruum suum flagris cædentem, Desine, inquit, seruo tuo similem te ostendere. Puella quædam, cui nomen erat Danaē, fratri in iudicio litem intendente, fratrem inquit, in foro reum facies, neq; enim es Danaē Acrisij filia. Magno uerò, atq; implacabili odio semper aduersus eos pugnabat, quos non iuxta ueritatis ductum, sed ad ostentationem philosophari animaduerteret. Itaq; cum uidisset Cy-

nicum, pallium quidem & peram habentem, cæterum pro baculo supra modum fastuose & arroganter uociferantem, dicentemq; Anthistenis & Cratetis ac Diogenis sum æmulus. Caue impudenter mentiaris, inquit, siquidem tu Hyperidæ discipulus existis. Cum non paucos semel uideret athletas malè & ignauiter pugnãtes, præterq; legem eisdem constitutam, pro eo quod Pancratio decertandum fuerat, mordicus se proscindentes: non iniuria, inquit, nostri temporis athletas cõcomitantes socij leones uocant. Neq; illud dictum sale urbano caret, ac mordacitatis expers est, quo erga proconsulem usus esse fertur. Etenim unus ex his erat, qui ceruicem totumq; corpus unguento solebant perungere. Porrò autem quidam Cynicus cum in lapidem ascendisset, hoc ipsum in eo turpibus uerbis accusauit, & tanquã obscœnum & fœde factum probrose calumniatus est, adeo ut procõsul inflammatus iracundia, Cynicum captum abripi iuberet, quem aut fustibus contusurus, aut exilio mulctaturus erat. Verum, cum forte fortuna interuenisset Demonax, deprecatus est proconsulem, ut illi delicti gratiam concessa uenia faceret, cum hoc peculiari quadam dicendi libertate Cynicorum ausus esset. Ad quę ille ita respondit: in præsens quidem hunc tibi impune dimittam. Cæterum, si post hac tale quippiã animi temeritate ac linguæ intemperantia inductus, designauerit, qua pœna afficiendus erit? Ad quem Demonax, sanè tunc illum inungi seu Dropace uelli iubebis. Alteri cui rex & castra & magnum exercitum unà cũ imperio crediderat, quærenti, qua ratione quispiam imperium quàm optimè administrare possit: si ira, inquit, uacauerit, & quam minimum loquens plurima audierit. Scisciranti cuidam, num & ipse placentis uescereturAn tu igitur, inquit, apes existimas fatuis suos fauos concinnare? Apud porticum multa pictura & arte uariam cõspecta statua manibus mutila, Sero tandem, inquit, Athenienses Aenea imagine Cynigerum honestarunt. Atqui Rufinum quoq; Cyprium, claudum illum dico ex schola peripatetica, cum multo tempore uidisset conuersantem cum peripateticis. Claudo peripatetico, inquit, nihil est turpius atq; impudentius. Cæterum cum Epictetus quoq; aliquando obiurgans ei consuleret, ut uxore domum adducta, liberis procreandis daret operam, affirmans & hoc uiro philosopho non indecorum esse, alterum uidelicet sui loco naturæ relinquere: festiuissimè illi redarguto respondit, Da mihi igitur ó Epicrete unam filiarũ tuarum. Sed nec hoc quidem indignum memoratu esse uidetur, quo Herminum Aristotelicum acerbè notauit. Etenim cum non ignoraret illum extremè malum esse, innumeraq; flagitia designantem, Aristotelem uero eiusq; decem categorias, quas prædicamenta uocant Dialectici, nunquam non in ore habentem. Sanè uero, inquit, Hermine decem Categorijs te haud quaquam indignum esse opinor. Athenientibus quondã consultantibus quadam emulatione erga Corinthios de singulari certamine congredientium constituendo spectaculo, accedens dixit, ne prius hæc Athenienses decernatis, quàm misericordiæ aram subuertatis. Cum in Olympiã semel profectus uenisset, illicq; Helei æream statuam erigendã decreuissent, nequaquam hoc facietis, inquit, uiri Helei, ne maiores nostros probro afficere uideamini, cum neq; Socrati, neq; Diogeni statuam poni curarunt. Quin ipse præsens hæc illum ad Iurisperitum dicentẽ audiui, periculum esse ne leges omnes sint inutiles atq; superuacuæ, quodq; nec bonis nec malis rogentur. Etenim illi non egent legibus, ij uero per eas dem nihilo fiunt meliores. Ex Homericis uersiculis unum exactissimè calluit:

Srennuus ut segnis fato potiuntur eodem.

Iliad. 9. Laude prosequi solitus est Thersiten, ut Cynicum quendam liberæ linguæ cõcionatorem. Interrogatus, quis illi potissimũ ex philosophis probaretur, inquit: Omnes equidem admiratione digni sunt. Cæterum, ego quidem Socratem colo, Diogenem admiror. Aristippum autem amore complector. Vixit annos fermè centum, nullo unquam morbo implicitus, nulla affectus animi ægritudine, nemi nem unquam facessendis negocijs molestauit, aut in ius productum accusauit.

Actus & uita ualetudo.

Amí-

Amicis utilem se præbuit ac officiosum. Qui inimico in illum fuisset animo, nullum unquam habuit, ipse hostis nemini. Tanto uerò amore cum ipsi Athenienses, tum uniuersa Græcia eundem prosequebatur, ut prętereuntí honoris gratia, etiam ij qui magistratus officijs fungebantur, assurgerent, magnūq; illo præsente omnes agerent silentium. Postremum, ubi iam ætate supra modum ingraueſcente, consenuisset, inuocatus in quamcunq; domum fortuito incidisset, in ea cibum sumebat, ac dormiebat. Quo nomine earundem ædium familia plurimū sibi gratulabatur, Demonacte uiso, Deum sibi ostensum esse existimans, aut aliquem bonum genij, seu dæmonem in domum intrauisse. Prętereuntem uero, pistrices certatim ad sese trahebant, unaquæq; cupiens, ut à se panem acceptaret, ac magnam felicitatem sibi datam esse interpretabatur illa, à qua panē accepisset. Quin etiam pueri poma illi afferre solebant, patrem honorificè cōpellantes. Gliscente aliquando inter Athenienses discordia per seditionem dissociatis ciuium animis, in concionem ingressus est, cunq; tantum comparuisset facto silentio discordantes compescuit. Verum icum pœnitentia ductos eosdem resipuisse animaduertit, nullo adiecto uerbo & pse abijt. Cæterum cum iam haud obscurè persentiscceret, se sibi amplius auxilio esse non posse, dicta ad præsentes qua in certamine pręcones uti solent clausula.

Amor & officia aliorū in illum.

Iam finis est pulcherrimorum munerum
Certaminis, non esse differendum amplius
Tempus monet.

Ac discedens ab omnibus hilaro uultu diem suum obijt, quali semper obuiā uenientibus cōspectus est. Aliquanto ante uero quàm moriebatur, interrogāte quopiam: de sepultura uerò quid imperas? Ne uos hæc cura remordeat, inquit, solicitos, etenim fœtor me sepeliet. Respondente autem illo, an non turpè foret & nefarium, si tanti uiri corpus uolucribus & canibus dilaniandum obijceretur? Atqui nihil absurdū est, inquit, si mortuus quoq; nonnullis animalibus utilitatem aliquā allaturus sim. Cęterum Athenienses magnifico funere elatum illum sepelierunt, multoq; tempore eius obitum luxerunt, ac sedem illam lapideam, super qua, si quā do correptus lassitudine quiescere solebat, adorabant, sertis coronantes in honorē uiri, existimantesq; sacrum esse lapidem, in quo sedisset. Circa funeris uero efferēdi procurationem, nemo erat qui non accurrisset, maximè uero ex Philosophis. Illi subiectis humeris pheretro, usq; ad sepulchrum efferebant mortuum. Hæc nimium pauca ex multis super Demonactis uita percensere libuit, ex quibus haud difficulter coniecturam facere licet legentibus, cuiusmodi nam ille uir fuerit.

Quæ circa funus ac sepulturam.

AMORES.

INCERTO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc dialogo de amoribus, & eorū uoluptate disputatur, introductis Chariclis, et Callicratidæ personis, quorum alter amorem mulierum ut antiquiorem, & naturæ magis consentaneum, deinde & diuturniorem, magisq; mutuū, & utrinq; oblectantē, defendit, alter autem turpem istum in pueros affectum, sed honesto tamen, & philosophico nomine palliatū, cōmendat. Cōfutato eo quod alter de naturæ ductu opposuerat, & propositam muliebrium uiciorum insolentia ac fœditate. Occasio dialogi ex repetitione & memoria antehabiti sermonis sumitur, inuitante ad hoc etiam temporis opportunitate. Exordium autem & præparatio disputationis ab attentione & rei magnitudine, quam longa deinde narratio sequitur, continens causſam & quasi fundamentum totius negocij, in qua illa quoq; non indigna lectu sunt, descriptio templi Gnidiacæ Veneris, et exemplum impotentis amoris, quo quidam ipsam deæ statuam noctu aggressus est. Cuius commemoratio, contentioni ac disputationi principium & ingressum facit. Cæterum haud scio, an & hic philosophos tacitè perstringat Lucianus, dum pederastas esse, solis illis permittit.

LVCIANVS.

Occasio dialogi, ex occasione & memoria antehabiti sermonis.

AMATORIO quodam lusu, amice Theomneste, summo statim mane impleuisti nobis aures, continuo, seriocp studio ita defessas. Ac mihi uehementer sitienti talem aliquam relaxationem, in tempore adeo iucundorum istorum sermonũ tuorum gratia affluxit. Infirmior enim animus est, quàm ut studia continua sustinere queat. Desyderant autẽ labores paulo contentiores, ut curis grauioribus atcp molestis, paulisper relaxatis, in uoluptates remittantur. Admodum igitur me sub auroram hodie lasciuorum istorum uerborũ blanda ac dulcis suadela exhilarauit. Quare parum abfuit, quin Aristides ille uiderer mihi esse, Milesijs sermonibus supra quàm delinitus. Doleocp per amores equidẽ tuos, quibus latus adeo scopus inuentus est, quod narrare desijsti, Ac te per ipsam obsecramus Venerem, si

Petitio.

* abunde mihi dicere uideris siue masculum aliquod, siue etiam per Iouem muliebre te incessit desyderium, ut id paulatim memoria repetendo excitare uelis. Nam alioqui festem & solemnem celebramus diem, Herculi sacra peragentes. Cæterum haud ignoras scilicet, deum hunc quàm acer & procliuis erga Venerem fuerit. Proinde lubentissimè uidetur mihi sermonum hæc sacrificia admissurus esse.

Ab opportunitate temporis.

THEO. Citius uero mihi, Luciane, maris fluctus, & densas è cœlo delabentes nimbos numeraueris quàm meos amores. Ego itacp totam ipsorum uacuam reddidisse pharetram me puto, acsi quando ad alium aliquem auolare uolent, inermis ipsorum dextera, ridebitur. Propemodum enim ex eo, cum à prima pubertatis ætate egressus, inter adolescentes receptus sum, alijs atcp alijs subinde concupiscentijs de lusus pereo. Alijcp amores alijs succedunt, ac priusquã desinant priores, incipiũt sequẽtes, capita prorsus Lernæa, rediuiuæ istius Hydræ longè magis multiplicia, necp etiam lolaum aliquem auxiliatorẽ recipere sustinentia. Necp enim igne, ignis extinguí solet. Adeo humidus quidam oculis inhabitat meis asilus, qui omnẽ formam ad sese rapiens, nulla facietate expletur. Ac assidue dubitare, in mentẽ uenit mihi, quæ nam hæc Veneris ira sit. Non enim ex *Heliadis quispiã ego sum, necp Lemniadum contentio, necp etiam Hippolyteum agreste ac durum illud supercilium indutus, ut ob id irritare Deæ inexplebilem hanc iram in me debeam.

Seu stimulus ut in Epigrãmate, Ἀνσιόδικον σοικόν πρ: ἡ ἰπωασῆρα μύωπα. Χρύσεον ἐνκνημον κέντρον ἔθηκε ποθός.

LVC. Omitte fictitiam hanc Theomneste, & difficilem responsionem. An tu enim grauiter fers, quòd per fortunam talem uitam sortitus es, & acerbum esse putas, si cũ mulieribus formosis, & cum pueris suauiter efflorescentibus, subinde cõuersaris? An tibi etiam purgationibus forsan opus erit, contra difficilem adeo hunc morbum. Graue enim malum hoc scilicet est. Quin tu potius multa hac dementia abste proiecta, beatum esse te ipsum existima, quòd tibi Deus non squalidam agriculturam exercendam sortito assignauit, aut mercatorum errores ac peregrinationes, aut etiam militarem in armis degendam uitam, sed tibi pingues ac nitidæ palestræ curæ sunt, ac splendida quidem uestis, usq; ad pedes delicate demissa, cõpositio aũt comę, discriminatim exercita & apparata. Amatoriarum uerò oblectationum etiam ipsa tentatio iuuat, ac dulcis desyderij dens mordet. Nam interim dum periculum facis, speras: ubi uero uoti compos factus es, frueris eo quod optasti. Aequali autem uoluptate afficiunt, & quod adest iam, & quod futurum speratur. Paulo antè igitur, cum narrares longum istum, perinde ut & apud Hesiodum est, catalogum eorũ, quos ab initio inde amasti, suaues quidem oculorum tuorum ictus molliter subinde liqueſcebant. Vocem autem admodum Lycambæ, illius filiæ tenuem ac dulcem emittens, ex ipso statim habitu præ te ferebas. quòd non illos solum, uerum etiam ipsam illorum memoriam amares. Sed si quid tibi ex ea, quam secundum Venerem, nauigationem perfeciſti, reliquum relictum

** Hoc est ex progenie solis, cui semper insista Venus fuit, ob proditum Vulcano adulterium.*

Commendatio uitæ secundæ & amatoriæ.

est,

est, nihil quęso illius nos cela, Herculi autem sacrificium hoc absolutum atq; perfectum præbe. THEO. Tauriuorus quidem Luciane, deus iste est, & sacrificijs illis, quæ sine nidore perficiuntur, ut aiunt, minimè delectatur. Sed postquam annuam ipsius festiuitatem, sermone celebramus, meæ quidem narrationes, à summo statim mane in medium allatæ, ad societatem iam peruenere. Tua uero Musa, à consueto resoluta atq; dimissa studio, hilarem cum deo, diem hunc totum peragat. ✶Ac mihi quæso, æquus iudex esse uelis, quoniam in neutram adeo partem huius cupiditatis inclinatum, aut pronum te uideo, utrum melius habere putes, eos qui masculos amant, an qui fœminis delectantur. Nam ego quidem, qui utrinq; æquè ictus sum, perinde atq; accurata ac proba aliqua trutina, ambabus ex utraq; parte lancibus, æqualiter huc atq; illuc inclinor. Tu uero, qui extra hanc sortem es, incorrupto iudice, ratione uidelicet, quod melius fuerit, dignosces ac secernes. Proinde omni recusandi protextu ac simulatione deposita, ô amice, calculum, quem tibi commendauit ac credidit, illud de meis amoribus conuocatum iudicium, iam tandem feras. LVC. Ludum, Theomneste, aut risum putas narrationem hanc. Ea uero etiam serium quoddam promittit. Ego itaq; nuper adeo eius rei periculum facere cœpi, sat scio, nimium, & non olim. Ex quo duos quosdam uiros audiui, de hac re cõtentiosè admodum quasi dimicantes, memoriam adhuc recentem & paulo ante facta repetentem habeo. Diuisi autem erant, cum orationibus etiam ipsi affectus. Et nõ perinde ac tu, qui facilitate quadam animi peruigil & insomnis duplicem capis mercedem.

Hanc armenta regens, pecora illam candida pascens.

Sed alter quidem puerorum amore supra modũ oblectabatur, muliebrem Venerem tanquam Barathrũ quoddam ducens, alter autem à masculo amore, purũ se gerens, in fœminas quasi attonitus ferebatur. Duobus igitur inter se pugnantibus affectibus instituto certamine, haud facilè dixero, quãtum uoluptatis ex ea re cœpi. At mihi uerborum illorum tamen uestigia, propemodum auribus impressa hærent, utpote quę nuper adeo dicta sunt. Omnem igitur obiurgationis prætextũ & caussam è medio submouendo, illa, quæ tum ambos audiui dicere, quàm accuratè fieri potest, tibi commemorabo. THEO. Atqui ego quidem hinc surgens, ex aduersum tibi sedebo.

Aeacidum expectans, dum Carmina finiat ille,
Tu uero nobis,
Veterem gloriam amatoriæ
Perage differentiæ canendo.

βόφαγος, id est, uorax, & insatiabilis alluſio aũt fit ad id, quod Herculem cũ Lepreo uoracitate cõtendisse traduũt, ac totũ bouem simul una cum sacerdote uorasse.

✶Anastasis & occasio digressionis.

Quæstio & propositio totius negocij.

Exordium ab attentione & rei magnitudine.

LVC. Instituenti mihi, in Italiam nauigare, uelox atque citatum nauigium apparatum erat, ex biremibus istis quoddam, quibus maximè Liburni, quæ gens ad Ionium sinum habitat, uidentur uti. Postquam autem iam nauigandi tempus erat, uniuersos deos patrios comprecatus, ac Ioue hospitali, ut propitius expeditionem peregrè suceptam, coadiuuare uellet, inuocato, aburbe uehiculo iumentario ad mare descendi. Deinde ualere iussis ijs qui nos deduxerant, sequebatur autem eruditorum turba sedula ac frequens, qui cum assiduè nobiscum uersati fuissent, ægrè atque inuito à nobis segregari se patiebantur, conscensa puppi, iuxta gubernatorem assedi. Atque impetu remigum paulatim à terra in altum prouecti, postquam admodum, & à tergo excitando fluctus, prosequebantur nos auræ, malo ex medio nauis erecto, ✶ summo Carchesio antemnam astrinximus. Deinde conferta per funes uela effundentes, sensim impletis uento linteis, nihilo minore cursu, opinor, quàm sagitta peruolauimus, fluctibus grauiter frementibus infra, circa proscindentem ipsos proram. At uero quæ inter nauigandum seria uel etiam iocosa contulerimus, longius hic persequi tempus non sinit.

Narratio.

✶Est autem Carchesiũ summa pars mali ut apud Pollucem & Athenæum.

poſtquam autem maritimam Ciliciæ oram præteruecti. Pamphilium ſinum contigimus, ultra Cheliodoneas felices illos ueteris Græciæ terminos, haud citra labo-
Inſulæ ad caput Pamphyliæ ore. Strabo lib. 11. rem curſu elati, ad ſingulas Liciæ ciuitates hoſpitio diuertimus, ſermonibus ac fabulis, ut plurimum, nos oblectantes. Neque enim ullum in ipſis manifeſtum prioris felicitatis cernitur ueſtigium reliquum. Donec ad Solis ſacram delati Rhodũ. continuum nauigandi laborem, quo huc uſq; uſi fueramus, interpellare aliquantiſper decreuimus. Remiges itaq; nauigio è mari in terrã ſubducto, propè littus tentoria fixerunt. Ego uero, parato mihi hoſpitio, è regione templi Dionyſij, ocioſe per urbem incedebã, immenſa adeo uoluptate interim fruens. Eſt enim reipſa ciuitas hæc Solis, conuenientem huic deo pulchritudinem præ ſe ferens. Obambulans autem in Dionyſij porticibus unamquanq; picturam cõtemplabar, unà cũ uoluptate ea, quam uidendo capiebam, Heroicas quoq; fabulas memoria repetẽs. Statim enim mihi duo uel etiam tres propemodum præcipui ſuperuenere, qui mihi omnem hiſtoriam enarrabant. Pleraq; autem & ipſe coniectura præcipiebam, cæterum cum iam contemplatione iſta ſatiatus eſſem, ac domũ ire cogitarem, diuiſſimum peregrè obtigit mihi lucrum, uiri longo iam olim tempore mihi noti, ac familiares, quos neq; ipſum ignorare te puto, cũ ſæpe ad nos itantes hic uideris,
Perſonæ. Nempe Chariclem illum Corinthium, adoleſcentem haud quaquam deformẽ, deditum nonnihil comendi, & fucãdi corporis ſtudio, ut qui, mulieribus opinor, forma atq; elegantia iſta commendari affectaret. Vnà aũt cum ipſo, & Callicratidem iſtum Athenienſem, moribus ac habitu ſimpliciorem. Nam ſe ueluti ducem atq; anteſignanum in ciuilibus orationibus & in hoc forenſi dicendi genere gerebat. Erat autẽ & corporis exercitationibus deditus, ob nihil aliud, ut mihi uidetur, palæſtras tantopere amans, quàm ob puerorum amores, prorſus enim in hoc quaſi attonitus ferebatur. Ob odium aũt quo fœminas omnes proſequebatur, etiam Prometheo malè imprecari ſolebat. Cũ igitur à longe uterq; me conſpicatus eſſet, gaudio atq; lętitia pleni, accurrunt. Deinde, quemadmodum fieri conſueuit, ſalutato, atq; excepto me, uterq; ut ad ſe uenirem, rogabant. Atq; ego, cũ uiderem ipſos de hac re inter ſe contendendo linguis procedere. Hodie quidem, reſpõdens inquam Callicratida & Charicles, ambo uos, decet apud me frequentes eſſe, ut ne cõtentionem maiorem inter uos excitetis. Sequentibus autem diebus (nam tres, aut quatuor etiã hic cõmorari cõſtitui) per uices accipietis me mutuo, ſorte inter uos miſſa, uter id priore loco faciat. Hæc ita tum placuere. Atq; illa quidem de conuiuij
Apparatus domeſticus. præfectus ego fui. Sequenti autem Callicratidas, & poſt ipſum, Charicles. Porrò animaduertebam etiam inter ipſos conuiuiorum apparatus, manifeſta utriuſq; affectionis indicia. Nam Athenienſis quidem ille, pueris per quam formoſis inſtructus erat, & propemodũ omnes illius ſerui, imberbes erant, non amplius ab illo retineri ſoliti, quàm dum prima lanugine inficerentur, poſtquam aũt barba frequentiore genę illorum addenſabantur, diſpenſatores & fundorum, quos ille Athenis habebat, procuratores amandabantur. At uero Chariclem magnus ſaltatricũ & pſaltriarum chorus ſequebatur, ac tota illius domuncula, perinde ut in Cereris ſacris, mulieribus referta erat. Viro aliquo, ne puncto temporis ibi apparente, niſi ſi cubi infans aliquis, aut ſenex decrepitus, coquus uidelicet conſpiceret, in quẽ propter ætatem Zelotypiæ ſuſpicio amplius ulla cadere non poſſet. Erant igitur & hæc ut dixi, ſatis multa atq; aperta utriuſq; animi documenta. Veruntamẽ aliquo
Intellige ſigũ Veneris Gnidiæ à Praxiteli factum uius & Pli. xeminit lib. 6. cap. 5. ties etiam breues quædã quaſi futuri certaminis coitiones, inter ipſos inceptabantur, tanquam finem aliquem quæſtio hæc haud quaquam haberet. At poſtquam iam tempus erat, ut iterũ in altũ proueheremur, ſocios nauigationis, uolentes alio qui ipſos, abducere mecum ſtudebam, conſtituebant enim in Italiam nauigare, æque atq; ego. Et cum nobis uiſum eſſet in Gnidum appulſa ibi naue, ſpectãdi cauſa aſcendere, & Veneris templum uidendi deſyderium nos inceſſiſſet (celebratur autẽ ibi Praxitelis facilitatis ac promptitudinis illud uerè Venereũ & amabile)

pau-

paulatim ad terram ſubuectiſumus, ipſa opinor, dea pulchrã trãquillitate, nauigium deducente. Cæteris igitur ſolitæ res atq; arma curæ fuere. Ego uero, amatorium iſtud par, utrinq; ſuſpenſum habens, Gnidum circum circa obambulabam, nõ ſine riſu figulinæ iſtius proteruitatis participem me præbendo, ut in Veneris ciuitate. Porticus autem Soſtrati, ac cætera quæ nos oblectare poterant, principio circumeundo uiſentes, mox ad templum Veneris imus. *Nos quidem duo, ego uidelicet, & Charicles admodum alacriter, Callicratidas autem ut ad ſpectaculum muliebre, inuitus, libentius, ut opinor, pro Venere Gnidia, Theſpienſem illum cupidinem, permutatione facta, habiturus. Acſtatim quodammodo nobis, ab ingreſſu luci, Venereæ aſpirarunt auræ, ✶Serenitas enim ac lumen illud ſupernum, non in ſolum, ſterile maximè, & lapideis tabulis conſtratum, excipiebat, ſed erat illud utpote in Veneris templo fœcundum mitibus ac frugiferis arboribus, quæ frondibus uirentibus in longum uſq; promanantibus aërem circum circa quaſi concamerabant. Abunde uero illa frugibus denſa myrtus, apud dominam ſuam copioſa naſcens, efflorauerat, deinde & aliorum arborum ſingulæ, quæcunq; pulchritudine præſtant, neq; ipſe quanquam longa exacta iam ætate, canæ, areſcentes, ſed præ uigore quaſi iuueneſcentes, nouis ſubinde ramis, formoſæ atq; integræ erãt. His autem inter mixta erant, etiam illa frutticum genera, quæ alioqui fructuum quidem feracia non ſunt, cæterum profructu, pulchritudinem habent. Cypariſſorũ uidelicet, & platanorũ aëriæ proceritates, & inter ipſas transfuga Veneris, deæ ipſius olim fugitiua facta, Laurus, Cuiuis uero arbori circumuoluta, ſtudioſa illa amoris Hedera obſerpebat, & uites fœcundæ crebris racemis dependebant. Eſt enim iucundior Venus cum Bacco & temperatum illud dulce, quod ab utrisq; uenit. Quod ſi autem à ſe mutuo diſiungantur, minus exhilarant. Erant autem ſub umbris iſtis opacis & obſcuris, amœnæ quædam cellæ, eorum uſui, qui intus cõuiuia agitare uellent, comparatæ. In quas urbanorum quidem, rari commeabant ulli, ſed populi frequentes turbæ ſolemniter conueniebant, re ipſa Veneri indulgentes. Poſtquam autem abunde plantis iſtis oblectati fuimus, intro in templum ingreſſi ſumus. Ipſa igitur dea in medio poſita eſt, ex Pario marmore, opus ſanè pulcherrimum atq; præclarum, & riſu quodam ſimulato parum ſubridens. Tota autem pulchritudo eius detecta, nulla ueſte ipſam tegente, nuda conſpicitur, niſi quatenus altera manu pudenda, quaſi oblita ſui, abſcondit. Tantũ uero artifex illa ars ualuit, ut ſolida adeo, ac dura marmoris natura ſingula etiam membra deceret. Charicles igitur, inſanum quiddam & furibundũ exclamans, ô fortunatiſſimè, inquit, deorum, Mars, qui propter hãc uinctus fuiſti. Et ſimul accurrens plenis labris, quoad fieri potuit, extento collo, deoſculabatur illam. Tacite aũt adſtans Callicratides, ſecum in animo admirabatur. Eſt autem biforis ipſius ædes, ut poſſint, qui uolunt, deam ipſam diligentius inſpicere, etiam à tergo contemplari, & ut nihil ipſius cũ admiratione non ſpectes. Facile itaq; licet, per alteram portam accedentibus poſteriorem quoq; formoſitatem contueri. Proinde cum uiſum nobis eſſet, totã ipſam deam uidere, in poſteriorem templi partẽ circumiuimus, Acrecluſa ianua ab ædituo, qui & ipſe creditur mulier eſſe, repente obſtupuimus ad pulchritudinem illam. Athenienſis itaq; iſte, qui tacitè paulo ante uidebat, poſtquam eas, quæ in pueris appetuntur, partes, aſpexit, continuò longè, quàm Charicles, inſaniore modo exclamauit. Hercules, inquiens, quanta ſcapulorum concinnitas! ut autem exuberantes nitent lumbi, amplexantis manus implentes! Quam ſcitè circumductæ clunium pulpæ, in ſe rotundantur, neq; tenues nimis ipſis oſſibus aſtrictæ, neque rurſum in immenſam effuſæ pinguedinem. Formarum autem, quæ utrinq; natibus infra coëuntibus uelut impreſſæ redduntur, dici non poteſt, quàm ſuauis riſus. Femorisq; & tibiæ in rectum ad pedem uſq; protentæ, accurate ſeruata modulatio. Talis igitur & Ganymedes in cœlo, Ioui nectar dulcius infundit.

Quid ſi per figulinæ, meretriciæ, accipias. Quoniã et Athenis in Ceramico meretrices habitarunt, aut quòd hoc genus in fornicibus plerumq; habitat.

✶ Deſcriptio tẽpli Veneris Gnidiacæ.

✶ Veſtibulũ & lucus.

Signũ Veneris Gnidiacæ

Nam

poſtquam autem maritimam Ciliciæ oram præteuecti. Pamphilium ſinum contigimus, ultra Cheliodoneas felices illos ueteris Græciæ terminos, haud citra labo-
Inſulæ ad caput Pamphyliæ ore. Strabo lib. 11. rem curſu elati, ad ſingulas Liciæ ciuitates hoſpitio diuertimus, ſermonibus ac fabulis, ut plurimum, nos oblectantes. Neque enim ullum in ipſis manifeſtum prioris felicitatis cernitur ueſtigium reliquum. Donec ad Solis ſacram delati Rhodũ. continuum nauigandi laborem, quo huc uſq; uſi fueramus, interpellare aliquantiſper decreuimus. Remiges itaq; nauigio è mari in terrã ſubducto, propè littus tentoria fixerunt. Ego uero, parato mihi hoſpitio, è regione templi Dionyſij, ocio ſe per urbem incedebã, immenſa adeo uoluptate interim fruens. Eſt enim reipſa ciuitas hæc Solis, conuenientem huic deo pulchritudinem præ ſe ferens. Obambulans autem in Dionyſij porticibus unamquanq; picturam cõtemplabar, unà cũ uoluptate ea, quam uidendo capiebam, Heroicas quoq; fabulas memoria repetẽs. Statim enim mihi duo uel etiam tres propemodum præcipui ſuperuenere, qui mihi omnem hiſtoriam enarrabant. Pleraq; autem & ipſe coniectura præcipiebam, cæterum cum iam contemplatione iſta ſatiatus eſſem, ac domũ ire cogitarem, duliſſimum peregrè obtigit mihi lucrum, uiri longo iam olim tempore mihi noti, ac familiares, quos neq; ipſum ignorare te puto, cũ ſæpe ad nos itantes hic uideris,
Perſonæ. Nempe Chariclem illum Corinthium, adoleſcentem haud quaquam deformẽ, deditum nonnihil comendi, & fucãdi corporis ſtudio, ut qui, mulieribus opinor, forma atq; elegantia iſta commendari affectaret. Vnà aũt cum ipſo, & Callicratidem iſtum Athenienſem, moribus ac habitu ſimpliciorem. Nam ſe ueluti ducem atq; anteſignanum in ciuilibus orationibus & in hoc forenſi dicendi genere gerebat. Erat autẽ & corporis exercitationibus deditus, ob nihil aliud, ut mihi uidetur, palæſtras tantopere amans, quàm ob puerorum amores, prorſus enim in hoc quaſi attonitus ferebatur. Ob odium aũt quo fœminas omnes proſequebatur, etiam Prometheo malè imprecari ſolebat. Cũ igitur à longe uterq; me conſpicatus eſſet, gaudio atq; lętitia pleni, accurrunt. Deinde, quemadmodum fieri conſueuit, ſalutato, atq; excepto me, uterq; ut ad ſe uenirem, rogabant. Atq; ego, cũ uiderem ipſos de hac re inter ſe contendendo linguis procedere. Hodie quidem, reſpõdens inquam Callicratida & Charicles, ambo uos, decet apud me frequentes eſſe, ut ne cõtentionem maiorem inter uos excitetis. Sequentibus autem diebus (nam tres, aut quatuor etiã hic cõmorari cõſtitui) per uices accipietis me mutuo, ſorte inter uos miſſa, uter id priore loco faciat. Hæc ita tum placuere. Atq; illa quidem de conuiuij
Apparatus domeſticus. præfectus ego fui. Sequenti autem Callicratidas, & poſt ipſum, Charicles. Porrò animaduertebam etiam inter ipſos conuiuiorum apparatus, manifeſta utriuſq; affectionis indicia. Nam Athenienſis quidem ille, pueris per quam formoſis inſtructus erat, & propemodũ omnes illius ſerui, imberbes erant, non amplius ab illo retineri ſoliti, quàm dum prima lanugine inficerentur, poſtquam aũt barba frequentiore genę illorum addenſabantur, diſpenſatores & fundorum, quos ille Athenis habebat, procuratores amandabantur. At uero Chariclem magnus ſaltatricũ & pſaltriarum chorus ſequebatur, ac tota illius domuncula, perinde ut in Cereris ſacris, mulieribus referta erat. Viro aliquo, ne puncto temporis ibi apparente, niſi ſi cubi infans aliquis, aut ſenex decrepitus, coquus uidelicet conſpiceret, in quẽ propter ætatem Zelotypiæ ſuſpicio amplius ulla cadere non poſſet. Erant igitur & hæc ut dixi, ſatis multa atq; aperta utriuſq; animi documenta. Veruntamẽ aliquo
Intellige ſignũ Veneris Gnidiæ à Praxiteli factum cuius & Pli. meminit lib. 36. cap. 5. ties etiam breues quædã quaſi futuri certaminis coitiones, inter ipſos inceptabantur, tanquam finem aliquem quæſtio hæc haud quaquam haberet. At poſtquam iam tempus erat, ut iterũ in altũ proueheremur, ſocios nauigationis, uolentes alioqui ipſos, abducere mecum ſtudebam, conſtituebant enim in Italiam nauigare, æque atq; ego. Et cum nobis uiſum eſſet in Gnidum appulſa ibi naue, ſpectãdi cauſa aſcendere, & Veneris templum uidendi deſyderium nos inceſſiſſet (celebratur autẽ ibi Praxitelis facilitatis ac promptitudinis illud uerè Venereũ & amabile)

pau-

paulatim ad terram ſubuecti ſumus, ipſa opinor, dea pulchrã trãquillitate, nauigium deducente. Cæteris igitur ſolitæ res atq; arma curæ fuere. Ego uero, amatorium iſtud par, utrinq; ſuſpenſum habens, Gnidum circum circa obambulabam, nõ ſine riſu figulinæ iſtius proteruitatis participem me præbendo, ut in Veneris ciuitate. Porticus autem Soſtrati, ac cætera quæ nos oblectare poterant, principio circumeundo uiſentes, mox ad templum Veneris imus. *Nos quidem duo, ego uidelicet, & Charicles admodum alacriter, Callicratidas autem ut ad ſpectaculum mu liebre, inuitus, libentius, ut opinor, pro Venere Gnidia, Theſpienſem illum cupidinem, permutatione facta, habiturus. Ac ſtatim quodammodo nobis, ab ingreſſu luci, Venereæ aſpirarunt auræ. ✶Serenitas enim ac lumen illud ſupernum, non in ſolitum, ſterile maximè, & lapideis tabulis conſtratum, excipiebat, ſed erat illud utpote in Veneris templo fœcundum mitibus ac frugiferis arboribus, quæ frondibus uirentibus in longum uſq; promanantibus aërem circum circa quaſi concamerabant. Abunde uero illa frugibus denſa myrtus, apud dominam ſuam copioſa naſcens, efflorauerat, deinde & aliorum arborum ſingulæ, quæcunq; pulchritudine præſtant, neq; ipſe quanquam longa exacta iam ætate, canæ, areſcentes, ſed præ uigore quaſi iuueneſcentes, nouis ſubinde ramis, formoſæ atq; integræ erãt. His autem inter mixta erant, etiam illa frutícum genera, quæ alioqui fructuum quidem feracia non ſunt, cæterum profructu, pulchritudinem habent. Cypariſſorũ uidelicet, & platanorũ aëriæ proceritates, & inter ipſas transfuga Veneris, deæ ipſius olim fugitiua facta, Laurus, Cuiuis uero arbori circumuoluta, ſtudioſa illa amoris Hedera obſerpebat, & uites fœcundæ crebris racemis dependebant. Eſt enim iucundior Venus cum Bacco & temperatum illud dulce, quod ab utrisq; uenit. Quod ſi autem à ſe mutuo diſiungantur, minus exhilarant. Erant autem ſub umbris iſtis opacis & obſcuris, amœnæ quædam cellæ, eorum uſui, qui intus cõuiuia agitare uellent, comparatæ. In quas urbanorum quidem, rari commeabant ulli, ſed populi frequentes turbæ ſolemniter conueniebant, re ipſa Veneri indulgentes. Poſtquam autem abunde plantis iſtis oblectati fuimus, intro in templum ingreſſi ſumus. Ipſa igitur dea in medio poſita eſt, ex Pario marmore, opus ſanè pulcherrimum atq; præclarum, & riſu quodam ſimulato parum ſubridens. Tota autem pulchritudo eius detecta, nulla ueſte ipſam tegente, nuda conſpicitur, niſi quatenus altera manu pudenda, quaſi oblita ſui, abſcondit. Tantũ uero artifex illa ars ualuit, ut ſolida adeo, ac dura marmoris natura ſingula etiam membra deceret. Charicles igitur, inſanum quiddam & furibundũ exclamans, ô fortunatiſſimè, inquit, deorum, Mars, qui propter hãc uinctus fuiſti. Et ſimul accurrens plenis labris, quoad fieri potuit, extento collo, deoſculabatur illam. Tacite aũt adſtans Callicratides, ſe cum in animo admirabatur. Eſt autem biforis ipſius ædes, ut poſſint, qui uolunt, deam ipſam diligentius inſpicere, etiam à tergo contemplari, & ut nihil ipſius cũ admiratione non ſpectes. Facile itaq; licet, per alteram portam accedentibus poſteriorem quoq; formoſitatem contueri. Proinde cùm uiſum nobis eſſet, totã ipſam deam uidere, in poſteriorem templi partẽ circumiuimus. Ac recluſa ianua ab ædituo, qui & ipſe creditur mulier eſſe, repente obſtupuimus ad pulchritudinem illam. Athenienſis itaq; iſte, qui tacitè paulo ante uidebat, poſtquam eas, quæ in pueris appetuntur, partes, aſpexit, continuò longè, quàm Charicles, inſaniore modo exclamauit. Hercules, inquiens, quanta ſcapulorum concinnitas! ut autem exuberantes nitent lumbi, amplexantis manus implentes! Quam ſcitè circumductæ clunium pulpæ, in ſe rotundantur, neq; tenues nimis ipſis oſſibus aſtrictæ, neque rurſum in immenſam effuſæ pinguedinem. Formarum autem, quæ utrinq; natibus infra coëuntibus uelut impreſſæ redduntur, dici non poteſt, quàm ſuauis riſus. Femoris q; & tibiæ in rectum ad pedem uſq; protentæ, accuratè ſeruata modulatio. Talis igitur & Ganymedes in cœlo, Ioui nectar dulcius infundit.

Quid ſi per figulinæ, meretricie, accipias. Quoniã et Athenis in Ceramico meretrices habitarunt, aut quòd hoc genus in fornicibus plerumq; habitat.

*Deſcriptio tẽpli Veneris Gnidiacæ.

✶ Veſtibulũ & lucus.

Signũ Veneris Gnidiacæ

Nam

Nam ab Hebe equidem ſubminiſtrante, potum haud quaquam acceperim. Cũ autem, hæc quaſi quodã numine correptus, Calicratidas exclamaret, Charicles præ nimio ac uehementi ſtupore, parum abfuit quin diriguiſſet, humidum quendam & manantem in oculis dolorem colliquans. Cæterum poſtquam ab admiratione facietas nos auertit, in altero femore maculam conſpicimus, perinde ut in ueſte aſperginem luti aliquam. Arguebat autem deformitatem ipſius, reliquus totius marmoris nitor. Ego itaq; ueriſimili coniectura, ueritatem colligendo, naturam lapidis, id quod apparebat, eſſe putabam. Nam neq; huiuſcemodi rerum caſus alieni ſunt. Multis autem, quibus extremè & uelut ad unguem pulchris eſſe licebat fortuna interim aliquid, quod in mora ſit, obiecit. Proinde nigram quandam maculam natura aſperſam marmori eſſe exiſtimans, etiam hac parte Praxitelem admirabar, quòd eam lapidis deformitatem in illis potiſſimũ partibus abſcõdiſſet, quæ minus coargui ac deprehendi poſſent. At ea quæ nobis propè ſtabat, templi miniſtra, incredibilis cuiuſdam orationis nouam hiſtoriam narrauit. Nam adoleſcentẽ quendam inquit, haud quaquam ignobili genere natum (nomen autem ipſa res geſta taceri fecit) crebro ad delubrum hoc uentitantem, infelici quodam genio impulſum, deam ipſam amare cœpiſſe, & quia totos plerumq; dies in templo cõmorabatur, à principio ſanctimoniæ cuiuſdam religioſioris ſpeciem de ſe præbuiſſe. Nam ſtatim à lecto matutino, multò auroram præuertens, huc uenire ſolitum fuiſſe, ac poſt occaſum ſolis inuitum ægrè domum rediſſe, atq; totum diem exaduerſo deæ ſedendo, rectos in ipſam perpetuò oculorũ ictus direxiſſe. Obſcurè aũt, inquit, interim ſecum ipſe neſcio quę ſuſurrabat, & ſuffurante quodã ſermone, amatorias peragabat querelas. Cæterum ubi etiam pauliſper affectus illius moleſtiã à ſe remouere uolebat, affatus deam, in menſam autem quatuor talis Libycæ capreæ, denumeratis, ludendo ſpem experiebat. Ac quoties id quod intendebat, iecerat, maximeq; ſi quando deam ipſam iactu feliciore ſortitus erat, nullo uidelicet talo, eadem figura cum alio aliquo cadente, adorabat illam, ſperans ſe id quod expetebat, conſecuturum eſſe. Sin autem, quemadmodũ ſolet, ſimplicius paulo per mẽſam ieciſſet, ac tali id quod abominabilius erat, ſurgẽdo reddidiſſent, toti Gnido male imprecabatur, uelut ob cladem aliquam immedicabilem, & mœrore plenus erat, & paulo poſt correptis illis, alio iactu, quòd male antea ceciderat, emẽdabat. Iam uerò, ubi affectus atq; animus illius magis accendebatur, omnis paries inſculpebat, & ut quæq; arbor mollis erat, ita cortex illius, formoſam Venerẽ prędicabat. Eodem autem in precio cum Ioue, Praxiteles erat. Et quicquid precioſum ac pulchrum illi domi repoſitum inter ornamenta fuerat, id omne donarium deæ offerebatur. Poſtremo, nimia in eo deſyderiorum uehementia, in inſaniam uerſa eſt. Inuenta autem eſt, cupiſcentiæ illius maſtupatrix quædam audacia. Cum enim iam ad occaſum Sol inclinaret, ſenſim ac tacitè, ita ut qui aderant, non animaduerterent, poſt ianuam clam irrepſit, & ſtans, ita ut cerni nõ poſſet, in interiore parte, adeo ſe tacitus continebat, ut propè ne anhelitum quidem emitteret. Aedituis aũt perinde ut conſueuerant foris ianuã attrahentibus intus nouus iſte Anchiſes concludebatur. At quid ego arcanæ noctis audaciam, accuratius uobis exprimam, aut etiam alius quiſpiam? Amatoriarum amplexuum ueſtigia hæc poſtridie conſpecta ſunt, & maculam hanc habebat dea, indicem uidelicet eorũ, quæ paſſa fuerat. Ipſum uero adoleſcentẽ, ut uulgo fama refert, uel de petris alicubi, aiunt, uel in fluctus marinos præcipitem datum, omnino euanuiſſe. Atq; hæc cũ miniſtra templi ita narraret, interea, exclamans Charicles, Proinde forminum genus, inquit, etiã ſi ſaxeum fuerit, amatur. Quid autem ſi quis animatã uideret huiuſmodi formã, an non una nox, ipſis Iouis ſceptris æquiparetur? Subridens autem Callicratidas. Nondum, inquit, ſcimus, Charicles, an multas audituri ſimus huiuſmodi narrationes, ſi quando Theſpijs quoq; eſſemus. Et nunc ſanè tuæ iſtius Veneris, cuius tãta æmulatione teneris, manifeſtũ adeo hoc indicium eſt. Hic, quo pacto, interrogante

Hiſtoria impotẽtis cuiuſdam amoris.

Principiũ diſputationis et pareſceue certaminis.

Cha-

Charicle, admodum uerisimiliter dicere Callicratidas, uisus mihi est. Dixit enim quòd cū adolescens ille amator, ocium ac spacium totius noctis consecutus fuisset, ut facilè totam affectus istius exatiandi facultatem haberet, quasi cum puero tamē, marmori cohæsisset, illud nimirum uolens, neq; anteriore parte fœminam ualere. Multis itaq; absq; delectu ac temere utrinq; uerbis effutitis, ego promiscuo eorum tumultu ac turba compositis. Viri, inquam, amici, modestam atq; ordinatam insistite disputationem, quoniam decora ac decens lex eruditionis atque doctrinæ est. Sublata igitur in composita hac, & nullum finem habente, contentione, uicissim pro sua uterque sententia, iustam ac solidam orationem instituite. Neque enim etiamdum tempus est, ut ad nauem redeamus. Ac ocio hoc utendum est ad hilaritatem, & ad ea studia quæ cum delectione, prodesse possint. Proinde abscedentes hinc è templo, multa enim religionis gratia turba huc uenitat, in unū aliquod istorum conuiuiorum accumbamus, ut per ocium & cum silentio & audire, & dicere quę cuiq; libet, liceat. Illud autem memineritis quòd qui hodie uictus fuerit, is in posterum nobis de ijsdem rebus amplius molestus futurus non sit. Rectè uisus sum hæc dicere. Et eodem cohortātibus etiam illis, exiuimus, ego quidē lætus, nulla me premente cura, illi uero cogitabundi, magnam apud sese in animis disputationem sursum ac deorsum uersantes, perinde ac si de principatu ac ductu apud Platæas certaturi essent. Postquam autem uenimus in densum quoddam, atque umbrosum, pro æstatis tempore receptaculum, ubi commodè requiescere licebat. Suauis hic locus, inquiens ego, nam & suprà uerticem canorum quoddam resonant cicadæ, in medio admodum iudiciali more considebam, ipsam illam supercilijs præmeferens * Eliæam. Proposita autē utriusq; sorte super eo, utrum priore loco dicere oporteret, posteaquam Charicles priorem locum sortitus est, continuo ut auspicaretur orationem, hortatus sum. Ille uerò cum dextera faciem paulum attriuisset cum silentio, & parumper sustinuisset sese, mox ad hunc fermè modum orditur. ✤ Te domina orationi meæ, Venus, te auxiliatricē, preces meæ uocant. Nam cum omne opus, si uel exiguum propriæ suadelæ instillaueris, illi absolutissimum esse solet, tum uero amatori sermones præter cætera te indigent. Tu enim eorum germana adeo mater. Ades itaq; mulieribus patrona, fœmina nimirum ipsa, largire autem & uiris, ut maneant mares, perinde atque generati sunt. Ego igitur statim ab initio orationis primam omnium matrem, & totius generationis radicem ac seminarium, eorum quæ propono, testem aduoco. Dico autem sacram illam uniuersorum naturam, quæ primis illis inter se conglutinatis elemētis mundi, terra uidelicet, aēre, igne & aqua, mutua illorum & temperata commixtioni omne procreauit animatum, Sciens deinde quòd omnes mortalis sumus materiæ opificium, & quòd breue adeo tempus uiuendi, unicuiq; fato præstitutū est, alterius interitum, ut alterius ortus esset, excogitauit, ac morienti, id quod nascitur è diuerso adpendit, ut mutuis successionibus in perpetuum tempus uiueremus. Postquàm autem impossibile prope erat, ex singulis seorsim aliquid procreari, duplicem in unoquoque genere naturam effinxit. Nam maribus quidem propria seminum quasi quædam fundamenta, largita est, fœminam autem proinde ut receptaculum quoddam genitalis semini esse fecit. Commune igitur utriq; sexui desiderio indito, coniunxit inter se mutuo illos, lege necessitatis sancta quadam præscriptis, ut manerent propria uterque natura contenti, & neque fœmina præter naturam in marem transiret, neque mas indecore ac turpiter emollesceret. Atque hoc pacto uirorum cum mulieribus conuersationes, in hoc usque tempus, hominum uitam immortalibus quibusdam successionibus conseruant. Neque quisquam uir ex uiro se natum esse gloriatur. Intra duo autem nomina uenerabilia, omnis honor manet, eorum qui exæquo matrem ac patrem adorant. Ab initio igitur cum adhuc Heroica saperet uita, & uicinam deorum coleret uirtutem, legibus à natura constitutis, obtemperabat.

Alludit ad contentionem & ambitionem Athenienses & Lacedæmonios inter se de principatu inter sese pugnantes Plateenses contendentes. Vide Herodotum.

† Forū Athenis sunt, Vnde & Eliastæ iudices uocabantur.

Oratio Charicli, pro amore & concubitu mulierum.

✤ Exordium ab inuocatione.

Confirmatio à naturæ legibus & antiquitate.

Ac

Ac ſecundum ætatis menſuram, cum mulieribus, coniuncti, generoſorum patres fiebant liberorum. Paulo autem poſt tempus à magnitudine illa, ad uoluptatis de ſcendendo uoragines, nouas, & commutatas fruendi uias aperuit. Deinde, quæ nihil non audet, uoluptas, naturã ipſam contempta lege, uiolauit. Atq; aliquis igi tur primus oculis aſpexit marem, perinde ut fœminã, ex alterutra uidelicet horũ cauſſa, aut quòd ui tyrannica eò illum cõpulerit, aut quòd uerbis doloſè ac fraudu lenter induxit. Conuenit autem in unum lectũ una eademq; natura. Ac ſeipſos in ter ſe mutuo aſpicientes, neq; eorum quæ faciunt, neq; quæ patiuntur, pudore affi ciuntur. Per rupes aũt, ut dici ſolet, ſteriles proiecto ſemine, permutatione facta, pro modica uoluptate magnam accipiunt infamiam. Dixeris uero eo uſq; tyranni cæ uiolentiæ audaciam, ipſam progreſſam eſſe, ut iam & ferro naturam ſacrilego quodã modo deprædẽtur. Ac marem maſculis exhauſtis & exinanitis, inuenerũt uoluptatis ſuperuacaneos & adpoſititios modos. Miſeri aũt illi, & infelices, ut eò magis pueri ſint, iam ne uiri quidem amplius manent, ambiguũ naturæ duplicis obſcuramentum, cum neq; ad quod nati ſunt, conſeruentur, neq; id ad quod tranſiere, habeant, flos autem ille, qui in iuuentute adeſt ac manet, in ſenium prematu rum marceſcere ipſos facit. Simul emim inter pueros numerantur, & iã conſenuere nullum uirilitatis interuallũ habentes, Ita ſcelèſta illa, & omnis mali magiſtra, mol licies, uoluptates impudicas aliã ex alia, excogitando, in eum morbum, qui ne dici quidem amplius decore poteſt, prolapſa eſt, ut nullã uidelicet partem petulantiæ & obſcœnitatis ignoraret. Quòd ſi uero in ijs, de quibus ipſa prouidentia legẽ ſan ciuit, unuſquiſq; noſtrum ſeſe firmaret ac perſiſteret, conuerſationibus ijs qui cum mulieribus fiunt, contenti eſſemus, & ab omni conuicio ac probro uita noſtra pu ra atq; integra foret. Certè inter ea animantia quæ nihil ex mala atq; peruerſa affe ctione deprauare poſſunt, illibata naturæ legislatura illa cuſtoditur. Leones nõ in ſaniunt in leones, ſed quę tempore ſuo accedit Venus, in fœmineũ ſexum cõcupiſ centiam illorum excitat. Taurus, armenti dux, cum bobus miſcetur, & Aries totũ gregem maſculo implet ſemine. Quid autem? An non ſuum cubilia ſectantur a pri? Lupas autem ineunt lupi? Et ut in ſumma dicam, neq; quæ aërem uolatu per ſtrepunt aues, neq; quæ humidam aquæ ſortita ſunt manſionem*, neq; etiam ali quod in terris animal, congreſſum maris appetit, ſed manent inter ea immota pro uidentiæ decreta. Vos autem, ó fruſtra ſapientię nomine iactati, animal ut uere di cam, uile ac malum, homines, quo nam nouo morbo delinquẽtes, in mutuã inter uos contumeliã accenſi eſtis? Quo nam animi cœco ſtupore effuſo, adeo ab utraq; aberratis uia, fugientes uidelicet ea quæ ſectari uos decebat, & contra ſectantes illa, à quibus refugere oportebat? Ac ſingula talia æmulari omnibus uolentibus ne unus quidem poſtremo reliquus erit.+ Atenim hic Socraticis iſtis, etiã præclara illa oratio renaſcitur, qua puerorum quidẽ auditus, perfectis ratiocionandi uiribus adhuc carentes, decipiuntur, illud autem quod iam per prudentiam ad ſummũ euaſit, ſubduci facile nequit. Animi enim amorem quendam cõminiſcuntur, & cũ corporis pulchritudinem uereantur amare, uirtutis uocãt ſeſe amatores. Ob quæ ſæpenumero riſu diffluere, in mentẽ mihi uenit. Nam quid uobis accidit, ô nimi um graues philoſophi, quòd id, quod longo iam tempore ſui experimentum de ſe quale ſit, præbuit. Cui canicies accedens, & ſenectus, uirtutis teſtimonium dat, per negligentiam adeo dimittis, omnis autem ille præclarus amor in iuuenem concita tur, cum tamen in eo ratio & uis colligendi nondum habeant, ad quæ iudicium cõ uertant. An hæc ueluti lex quędam eſt, ut omnis quidẽ deformitas malitiæ damna ta ſit, pulchrum autem quod eſt, id recta uia ut bonum & honeſtum laudetur, At uero iuxta magnum ueritatis interpretem Homerum.

Alius pulchro minus ènitet ore.
At formam deus exornat uirtute loquendi,
Quicq; uident illum, uerbis mulcentur, at ipſe

Confutatio alterius amoris à cauſſa, & modo.

Aliud argumẽtũ, ab exẽplo cæterorũ animantium.

** Haud ſcio an hic pro λῆξιν νῆξιν legendum ſit quod latine ſonet natationẽ*

Exclamatio & πάθος in pædraſtas.

+ Confutatio Socraticorũ, qui puerorũ amores ad educationem uirtutis pertinere dicebant.

Odyſſea. Δ.

Intrepidus fatur ſuaui commixta pudore,
Et medios inter uultu ſupereminet omnes,
Perq; urbem, aſpiciunt, uenientem, numinis inſtar.

Et rurſum alibi dicens, inquit:

At tibi formoſo ſub corpore, nulla fuit mens.

Certè formoſo illo Nireo, cordatus Vlyſſes magis laudatur. Quo pacto igitur ſapientiæ quidem, aut iuſticiæ, ac cæterarum uirtutum, quæ cum perfectis uiris conſortem & quaſi hæreditarium nactæ ſunt ordinem, nullus amor conueniens uobis eſt, pulchritudo autem in pueris illa, uehementiſſimos affectuum impetus excitat? Prorſus enim amari oportebat Phædrum, propter Lyſiam, ô Plato, quem prodidit? Aut uirtutem Alcibiadis amari probabile fuit, quando ille deorum ſtatuas amputando uiolabat, & ſacris Eleuſinijs ille inter potandum iactatæ uoces inſultabant? Quis igitur amatorem illius fuiſſe ſe perhibet, cum Athenæ proderentur, & Decelia munitionibus obſirmaretur, ac tota uita ad Tyrannidem ſpectaret? At donec quidem barba nondum, iuxta ſacrum illum Platonem, obſitus erat, omnibus amabilis fuit, poſtquam autem tranſijt à puero in uirum, qua ætate intellectus, qui tamen imperfectus erat, totam ac plenam ratiocinandi uim conſequebatur, ab omnibus odio habebatur. Quid igitur affectibus turpibus uerborum prætendentes uerecundiam, animi uirtutem appellant, corporis elegantiam, iuuenum iſti amatores magis, quàm ſapientiæ? Atq; hæc quidem à nobis dicta ſufficiant, ne uideamur clarorum uirorum inuidioſe nimis mentionem facere. Parumper autem à uehementiori ſtudio, ad ueſtram Callicratida, uoluptatem deſcendendo, oſtendam puerorum conſuetudine, muliebrem multò potiorem eſſe. Ac principio quidem, omnem ego delectationem cenſeo iucundiorem eſſe, quæ diuturnior eſt. Acuta ſiquidem uoluptas, quæ celeriter præteruolat, priuſquam ſatis percipiatur cognitione ac ſenſu, deſinit. Illud autem quod lætitiam affert, quò magis abundat, eò potius eſt. Quare utinam & uitæ longiores terminos, parca ac tenax illa nobis præfiniſſet Parca, & totum hoc ſpacium perpetua ſanitas gubernaret, nulla mentis perturbatione atque moleſtia interueniente. Feſtum enim diem, & quaſi quendam ſolennem conuentum, totum hoc tempus perageremus. Verum poſtquam maioribus bonis malignus deus inuidit, in præſentibus utique rebus dulciſſima illa ſunt, quæ quàm longiſſimè extenduntur. Mulier itaque ab eo quando uirgo fuit, uſque ad mediam uitæ ætatem, priuſquam omnino poſtrema illa ſenectutis ruga ſuperuenit, ad amplexandum apta ac digna uiris conuerſatio eſt, atque etiam ſi illa, quæ formæ atque ætatis teneriores ſunt, effluxere, habet tamen aliquid experientia dictu ſapientius ac doctius, quàm iuniores. At uero ſi quis puerum uiginti annorum aggrediatur, ille mihi certe uidetur, pathica affectione laborare, ambiguam uidelicet uenerem ſectando. Nam & duri ſunt membrorum thoriam adulti & uiriles, & aſperum quidem, pro eo quod dudum molle ac tenerum fuit, denſatum crebra lanugine, mentum, femora autem idonea ac commoda illa, ſetis quaſi quodam ſqualore, obducta. Quæ uero ſunt his occultiora, uobis, qui periculum eius rei feciſtis, cognoſcenda relinquo. In muliere autem ſemper omni, & coloris reſplendet gratia, & largæ capillorum capitis texturæ, perinde ac ſuauiter floreſcentes hiacinthi, nigricantes, aliæ quidem per tergum effunduntur, ſcapularum nimirum decus, aliæ uero ſecundum aures & tempora, multò quàm in pratis apium eſt, criſpiores. Reliquum uero corpus, ne minimo quidem crinis ueſtigio ipſis ſubnaſcente, Electro, ut aiunt, aut uitro Sidonio perſpicuum magis effulget. Cur autem non & uoluptatum mutuos atque alternos affectus perſequar, quandoquidem ex æquo cum ijs qui agendo afficiuntur, patientes quoque lætitiam capiunt. Propemodum enim non eodem modo ut bruta animantia, ſolitarias conuerſationes amamus; ſed amica quodam-

De his in ſymp oſio et Phædro Platonis

De his uide Plutarchū in uita Alcibiadis & Thucididem.

Aliud argumentū à diuturnitate uoluptatis.

ἀντίθεσις alterius uoluptatis.

Aliud à mutua participatione uoluptatis.

modo societate cõiuncti, & suauiora, quæ bona sunt inter nos mutuò, existimamus, & aduersa itidem inter nos mutuo, leuiora. Vnde & inuenta est mensa communis, & amicitiæ mediatricæ illa in medio posita debitam uentri adnumeramus uoluptatem, non soli Thasium, si id fortè contingat, bibentes unum, neque singuli per se, preciosis ac caris implentes nos obsoniis, sed illud suaue ac delectabile putantes, quod quisque cum alio capit. Ac uoluptates inter nos communicantes, maiori lætitia afficimur, Illi igitur cum mulieribus congressus, delectationis permutationem ac uicissitudinem parem habent. Nam inter se mutuo utrinque ex æquo afficientes, cum maiori uoluptate dissoluuntur. Nisi uero Tiresiæ iudici accedendum fuerit, quòd uidelicet mulieris delectatio, toto gradu uirilem præcedit. Honestum autem esse arbitror, non ambitiosè, ac sibi tantum frui uolendo, quo pacto priuatim aliquid commodi auferant, spectare, totam ab aliquo accipientes uoluptatem, sed illo, quod percipiunt, diuiso, paria facere, & similia recompensare. Atqui hoc de pueris dicere, nemo adeo insanus est, qui possit. Sed alter quidem affectus, quocunq; tandem modo hæc existimat, uoluptate uelut exempta, ac propria quadam percepta, abit, illi uero, qui contumeliam hanc passus est, principio quidem dolores ac lachrymæ oboriuntur: paulò uero post, ubi per tempus dolor aliquid remisit, magis, ut aiunt, nihil quicquam molestè feceris, uoluptas autem ne ulla quidem aliqua. Quod si autem & curiosius quiddam ascitum addere decet (decet autem in Veneris luco, opinor) mulierè licet, Callicratida, etiam puerorum modo aliquantulum utendo, uoluptatem capere, duplici fruendæ illius uita aperta. Masculum autem quod est, nullo modo præbet delectationem atque usum muliebrem. Quare etiam si uobis quidem placere potest, nos autem mutuo inter nos ueluti quodam septo disciudamur. Iam uero, si maribus honestum adeo est, cum maribus consuetudinem habere, ament sese mutuo de cætero etiam mulieres. Age nunc, ô iunior ætas & nouarum uoluptatum inuentrix, posteaquam nouas masculæ molliciei uias excogitasti, largire & mulieribus parem potestatem. Congrediantur & illæ inter se mutuo, quemadmodum uiri, lasciuorum autem instrumentorum iungentes inter se machinamentum, obscurum atque monstrosum, ex sterilibus compositum, concumbat mulier perinde ac uir cum muliere. Illud autem, quod raro auditum est, nomen & pudet sanè dicere, Tribadum obscenitatis istius, passim ac liberè uagetur. Omne autem Gynecæum nostrum, Philænis sit, seminares quosdam amores turpiter agitans, & quanto melius est in masculam libidinem cogi mulierem, quàm generosum illud uirorum in mulierem effœminari? Talia cum magna contentione, atque inter dicendum grauiter affectus, postquam Charicles dixisset, conticuit, uehemens quiddam atque ferinum, ex oculis intuens. Videbatur autem mihi & expiatione uti contra masculos amores. Ego uero tacitè subridens, & ad Athenienſem sensim oculos conuertens: lusus, inquam, & risus Callicratida, iudicem consedisse me arbitratus, nescio quo pacto, Chariclis uehementia, ad serias atq; seueras cogitationes abreptus sum. Propemodum enim quasi in uico Martio de cæde atq; incendio, aut per louem, etiam de ueneficio, certaretur, supra modum grauiter affectus fuit. Tempus igitur, si unquam antea fuit, nunc maximè est, ut Athenas ipse repetas. Pericli autem pare, ac decem illorum Rhetorum linguas contra Macedonas armatas, unica tua oratione exerceas, actionum earum, quæ in * Pnyce haberi consueuerunt, unam aliquam ob oculos ponendo. Postquam igitur paululum sustinuisset Callicratidas, uidebatur autem (quantum de facie coniecturam mihi facere licebat) contentionis atque timoris, minisq; plenus esse, orationem superiori aduersariam orditur. Si mulieribus, inquit, concionum, & fori, cæterarumq; ciuilium

A cõsequenti fœditate.

Pro eo qd est talia p petret qualia Philænis solebat ut puto.

Quid? si περικλέους ἀλλὰ περδῶ. hoc est periclis fuadelam.

* Locus Athenis fuit, ubi cõciones haberi solebãt.

ciuſſium rerum tractandarum facultas aliqua foret, dux nimirum, aut præſes illarum ſuffragijs iam pridem creatus eſſes. Ac te ſtatuis æreis per fora paſſim poſitis, Charicles, uenerarentur. Fermè enim ne ipſe quidem de ſe ipſis, quæcunque aliquando ſapientia atq; doctrina excellere exiſtimatæ ſunt, ſi quis ipſis dicendi poteſtatem permitteret, cum tanto ſtudio, tantaq; contentione dicerent. Non illa quæ contra Spartanos armata proceſſit, Teleſilla, propter quam Argis inter Deos numeratur, Mars muliebris. Non mellita illa, qua ſe Lesbus iactat, Sappho, & Pythagoricæ doctrinæ filia Theano. Fortaſſis autem neque Pericles ita Aſpaſiæ ſuæ patrocinatus eſt. Verum enim, quando honeſtum adeo eſt, mares pro mulieribus dicere, dicamus ſanè & uiri pro uiris. Tu uero propitia nobis ſis Venus, Nam & nos amorem tuum ueneramur. Ego itaq; exiſtimabam, non ultra ludum ac iocum, hilarem hanc contentionem nobis proceſſuram eſſe, quia uero uerba ab hoc profecta, etiam philoſophari pro mulieribus, in animum induxerunt, libenter occaſionem hanc arripui. Solus enim maſculus amor, commune uirtutis, ac uoluptatis, opus eſt. Optarim autem, ſi quo pacto fieri poſſet, & platanum illam, quæ Socraticos olim ſermones auſcultauit, arborem Academia & Lyceo * feliciorem, prope alicubi nobis aſtare, eo loco tamen natam, ubi Phædri accubitus fuit, quemadmodum ſacer ille uir dixit, gratia præditus pluri ma. Fortaſſis ipſa quoq;, ut fagus illa Dodonea, ex ramis ſacram erumpens uocem, puerorum amores prædicaſſet, memor adhuc formoſi illius Phædri. Verum quia hoc fieri nullo pacto poteſt:

Nam quàm multi medij inter utroſq;,
Montes umbroſi, & reſonantes æquoris undæ;

Hoſpitesq; in terra aliena relicti ſumus, & quaſi quædam prærogatiua Charicli, Gnidus eſt, ueritatem tamen haud quaquam prodemus. Tu modo nobis Aetherie deus, in tempore aſſiſte, amiciciæ fautor, & arcanorum ſacerdos Cupido, haud quaquam prauus infans, qualem ludendo fingunt pictorum manus, ſed quem prima rerum omnium primordia procrearunt, perfectum & conſummatum iam inde ab initio genitum. Tu enim ex obſcura atq; confuſa deformitate, uniuerſum hoc effigiaſti, proinde tanquam ſepulchro aliquo communi totius mũdi, ſublato, circumfuſo chao uidelicet, illud quidem in ultimi Tartari receſſus fuga præcipitaſti, ubi uerè ſtant.

Ferratæ poſtes, atq; ærea limina portis,

Vt ibi dura atque inſuperabili detentum cuſtodia, à reditu, & uia ad ſuperos repetenda prohiberetur, ſplendida autem luce obſcuræ nocti prætenta, omnium & inanimatorum, & animam habentium, opifex extitiſti. Propriam autem ac ſingularem infundendo hominibus concordiam, graues illos amiciciæ affectus conglutinaſti, ut uidelicet ex anima, adhuc maliciæ omnis experte & tenera, beneuolentia illa ſimul enutrita, in perfectionem, & quaſi quandam uirilem ætatem conſummaretur. Nam nuptiæ quidem, ſucceſſionis neceſſariæ inuentæ ſunt remedia, Solus autem maſculus amor, animi philoſophici, quaſi quoddam imperatum eſt. Omnia uero ea, quæ ex integro ac liberè ad decorem, exercitatione prouehuntur, plus honoris conſequitur, quàm illa quæ præſenti neceſſitate opus habent. Et omnino melius eſt honeſtum, quàm quod fit neceſſario. Proinde quàm diu quidem uita hæc hominum rudis & indocta fuit, neque adhuc dum quotidianam rerum experientiam, ad id quod melius eſt, per ocium conuertere licebat, demiſſa atq; abiecta, præſentibus tum neceſſarijs rebus contenta erat, urgens autem tempus, melioris uiuendi rationis inuentionem non præbebat. At poſtquam neceſſarij quidem uſus, ac feſtinatio illa finem iam capiebat, ac poſterorum cogitationes, à neceſſitate liberatæ, melioribus ſubinde occaſionibus ad inueniendum aliquid, potius, utebantur, paulatim

Exordiũ à reprehenſiõe nimij ſtudij in aduerſario.

De hac uide Pauſaniã in Argolicis.

Propoſitio. θυχή.

* *Plato uidelicet in Phædro.*

Inuocatio.

Cõfutatio primi argumẽti. Chariclis, ab ſolutionẽ. Tribuit enim neceſſitati, quæ ille ut antiquæ & naturæ conſentaneã cõmẽdat.

ſcientiæ accreuerunt. Atque huius rei argumenta capere, etiam ex uulgaribus atque inferioribus iſtis artibus licet. Nam ſtatim ſimulatque primi quidam homines creati fuere, contra famem diurnam remedium quærere cœperunt, atque ita circumuenti atque compulſi præſenti neceſſitate, cum inopia, eligendi quod melius eſſet, facultatem non permitteret, fortuita quælibet herba uictitabant, & radices molliores effodientes, & ut plurimum quercuum fructus comedentes. At poſterior ætas, hæc brutis animantibus edenda abiecit. Sationem autem frumenti & hordei agricolarum diligentia ac ſtudium inuenerunt, reperta ratione, qua illa quotannis renaſcerentur. Ac nemo adeo inſanus fuerit, puto, qui dicat, quòd quercus quàm ſpicæ meliores ſint. Quid autem? an non ſtatim quidem à principio uitæ, homines cum tegumento corporum indigerent, uellera, excoriatis ueris, induerunt, & ſpeluncas montium, quæ contra frigus ſubirent, excogitarunt? aut rurſus truncorum, aut arborum aridas concauitates? Facta autem deinde ex his imitatione, eaq; in melius ſemper promota, ueſtes quidem ſibi ipſis texere cœperunt, ac domos ædificarunt, atque ita interim dum non animaduertunt, artes quæ circa hæc uerſantur, accepto tempore quaſi quodam magiſtro, pro tenui ac uili quidem panno, ueſtem meliorem facere ac uariegare cœperunt, pro contemptis autem & humilibus domunculis, alia tectorum faſtigia, & marmorum ſumptuoſa ædificia excogitarunt, ac nudam parietum deformitatem, floridis colorum tincturis depinxerunt. Niſi quòd ſingulæ iſtæ artes atque ſcientiæ, mutuæ cum ſint, & profundæ obliuioni ſubiectæ, tanquàm à paruo fomite, paulatim ad proprios efflorescendo peruenerunt radios. Vnuſquiſque enim à ſe aliquid repertum, poſteriori tradidit, atque ita ſucceſſu iſta accipientium, ſemper aliquid ijs quæ antea didicerat, apponendo, quod defuit expleuit. Ne quis igitur amores maſculos ab antiquis temporibus depoſcat. Nam tum mulieribus conuerſari neceſſe erat, ne prorſus abſq; ſemine nobis genus noſtrum interiret. Variæ autem doctrinæ, & elegantioris huius uirtutis concupiſcentiæ, uix tandem per tempus, quod nihil intentatum, aut imperueſtigatum relinquit, in lucem uenturæ erant, ut cum diuina Philoſophia, & puerorum amores unà adoleſcerent. Quare Charicles, ne, quod antea inuentum non fuit, id poſtea excogitatum iterum, tanquam uile ac malum argue, neue ob id, quòd puerorum amoribus muliebres congreſſus antiquioribus inſcribuntur temporibus, minores alteros putes. Sed uetera quidem exercicia, neceſſaria exiſtimamus. Quæ uero poſtea per ocium cogitationibus incumbens, uita adinuenit, ea, ut illis meliora, in precio habenda atque colenda ſunt. Nam mihi quidem, parum abfuit, quin etiam ridere, paulo antè in mentem ueniret, Charicle uidelicet bruta animantia, & Scytharum ſolitudinem laudante, propè autem præ nimia contentione, etiam pœnitentia ducebatur, quòd Græcus eſſet. Neque enim ueluti qui contraria loqueretur, quæ dicere aggrediebatur, eorum uerba ſubmiſſo ac timido uocis tono, furtim efferebat, ſed elata uoce proclamans. Haud amant, inquit, ſe mutuo leones, neque urſi, aut ſues, ſed illorum ea concupiſcentia ſolum dominatur, qua erga fœminas accenduntur. Et quid hoc adeo mirum? Quæ enim ex ratiocinatione merito aliquis capit, ea illis, qui ratiocinari nequeunt, conſequi non licet. Quoniam certè Prometheus, aut alius deorum quiſpiam, ſi mentem cuilibet humanam indidiſſet, haud quaquam ſolitudo, & uita montana, paſceret illos, neque mutua atque promiſcua pabula haberent, ſed ex æquo nobiſcum ſacra uerentes, & medias ædes priuatorum quiſque habitans, communibus regerentur legibus. Quid igitur mirum aut alienum, ſi animalia naturæ damnata, quæ nihil eorum, quæ ratio ſuppeditat, à prouidentia accipere per fortunam unquam potuere, cum cæteris

Cõfutatio exemplorum, à cauſa efficiẽte

teris rebus etiam concupiscentia in mares, priuata sunt? Non amant sese leones, neque enim philosophantur. Non amant ursi, non enim honestum ac pulchrum illud, quod in amicicia est, norunt. At hominum illa cum scientia coniuncta prudentia, ex eo quòd sæpius periculum fecerat, optimum quod erat eligens, firmissimorum amorum iudicauit esse masculus. Nequaquam igitur Charicles, proteruæ & intemperantis uitæ collectis meretriceis narrationibus grauitatem nostram sermone nudo insecteris, neue cœlestem illum Amorem infanti huic connumeres. Sed uel nunc tandem apud te considera, quoniam id nunquam antea feciſſe uideris, quòd duplex Deus, Amor est, haud quaquam una uia uentitans, neque uno spiritu animos nostros accedens, sed alter quidem, quantum equidem arbitror, ualde puerilia ac stulta sapiens, nulla ipsius mentem ratione gubernante, frequens in animis insipientium congregatur. præcipue autem ipsi muliebria desideria curæ sunt. Et hic est quotidianæ istius contumeliæ socius, absque discrimine, cuicunque uolenti sese celeriter applicans. *A duplici Amoris specie.*

Alter autem Amor, parens teterrimorum temporum
Spectaculum usu graue, & prorsus sacrum,
Custosq; temperatiorum affectuum,

blandum quiddam mentibus uniuscuiusq; inspirat, ac propitium hunc Deum sortiti, uoluptatem, uirtute immixtam amplectimur. Geminos enim reuera, iuxta tragicum spiritus efflat Amor. Vnum autem & commune nomen, affectus dissimiles habent. Nam & uerecundia utilitatis pariter & damni ambigua atque anceps Dea est.

Quæ simul & fructus homini, & mala plurima confert. *Amplificat à similibus.*

Iam uero neq; contentionum genus unum est,

Terræq; per orbem
Versantur geminæ: quarum hanc cum laude sequuntur
Prudentes, illam damnant ceu fraudis amantem.

Nihil igitur nouum aut mirum, si affectus peior, uirtuti communem appellationem forte nactus sit, ita ut amor uocetur, & intemperans illa uoluptas, & modesta hæc beneuolentia. Nuptias igitur, inquit, pro nihilo putas, & fœmineum genus è uita expellis, deinde quo pacto, homines conseruabimur. Beatum sanè quiddam fuerat, iuxta sapientissimum Euripidem, si absque illo cum mulieribus congressu, ad sacra & templa Deorum uentitantes, argento atque auro liberos à successione mercari possemus. Necessitas enim graui ceruicibus nostris iugo imposito, imperatis parere nos cogit. Quod pulchrum igitur est, id ratione eligimus, necessitati autem cædat necessarium. Quantum igitur ad liberos procreandos attinet, mulieres in numero aliquo sint, in cæteris uero rebus, apage ne mihi ulla fuerit. Quis enim sanæ mentis sustinere queat, à summo statim mane mulierem comentem atque exornantem sese alienis atque ascititijs imposturis? Cuius uera ac natiua facies, turpis est. Peregrina autem ornamenta, naturæ deformitatem tegunt, atque aspicientibus imponunt, Quòd si igitur, ad auroram contempletur aliquis mulieres à nocturno lecto surgentes, turpiores putabit esse bestijs, quæ intra unam horam nominari, aut excitari se difficillimè patiuntur. Vnde diligenter domi concludunt sese, ut ne ab ullo uiro conspiciantur. Aniculæ autem, & ancillæ, consimilis formæ turba, circumstant, uarijs medicaminibus infœlices illas facies inficiendo ac medicando restituentes *Quatenus mulierum cōsuetudine utendum.* *Voluptati opponit mulierum fœditatē et in tegenda illa operosita tem immodicam. Deinde & uitæ morumq; insolentiam.*

Neq; enim latice meri.
Aquæ profundam ubi abluere crapulam. protinus ad serium

aliquod, studioq; dignum accedunt negocium, sed crebræ medicamentorum

compoſitiones, fœdam faciei cutem expoliunt. Perinde autem ut in publica pompa, alia ſubinde aliæ ancillarum inſtrumenta manibus exhibent, pelues uidelicet aureas, & gutturnia, ſpeculáque, & quemadmodum in pharmacopolio, pyxidum turbam, & uaſcula plena multæ infelicitatis. In quibus dentium uis abſterſiua, aut palpebris denigrandis ars comparata, ueluti theſaurus quiſpiam, ſeruatur. Plurimam autem partem conſumit textura capillorum. Nam aliæ quidem medicamentis rubefaciendi uim habentibus ad ſolis meridiem, capillos, perinde ut lanarum coloribus, flauo inficiunt fulgore, propriam damnantes naturam. Aliæ uero quibus ſufficere ad formam nigra coma uidetur, omnem maritorum opulentiam in hanc expendunt, totam propè Arabiam ex capillis redolentes, ferreaq; inſtrumenta, ignis obtuſa ac modica flamma calefacta, ui quadam, cincinnorum flexus inter ſe implicant. Ac curioſius quidem compoſitæ illæ, & ad ſupercilia uſque attractæ comæ, breue interſtitium fronti relinquunt. Poſt tergum autem in ſcapulas uſque demiſſi capilli, inſolenti quodammodo ſuccutiuntur. Huc accedunt & uarijs coloribus tincta ſandalia intra carnem pedes ipſos aſtringentia, & tenuis atqua pellucida, prætextu tantum aſſumpta, ueſtis, ne corpus ipſum nudatum eſſe uideatur. Omnia autem quæ intra ipſam ſunt, cognitu faciliora quàm facies, uſque ad turpiter propendentes iſtas mammillas, quas ſemper circumferunt obligatas ac uinctas. Quid autem opus eſt opulentiora iſtis mala recenſere? lapillos uidelicet Erythreos, ab extremis auriculis numeroſo pondere ſuſpenſos, aut illos circum manus & brachia euntes dracones, qui utinam uerè, pro auro, dracones ſint. Etiam corona caput circumcirca ambit, lapillis Indicis ſtellata, precioſa autem de ceruicibus monilia dependent, & uſque ad extremos pedes miſerum illud deſcendit aurum, omne, quicquid tali ubique nudum eſt, reuinciens & aſtringens. Dignum autem fuerat, ferro potius relegata crura iſta uincirí. Iam uero ubi totum corpus adulterinæ iſtius formoſitatis, fallaci elegantia, quaſi quibuſdam præſtigijs efformatum fuerit, impudentes etiam genas rubefaciunt illitis fucis, ut uidelicet nimium nimis ipſarũ, & pinguem colorem, purpureus ille nitor, inſuper additus, rubere faciat. Quæ igitur uita porrò tantum apparatum conſequitur? Nempe ſtatim è domo egreſſiones, & omnis ſpectator, atterens atq; enecans maritos. * Quorum nonnullorum infelices uiri, ne ipſa quidem nomina norunt Coliadas, ſi fors ita ferat, & Genetillidas. * aut Phrygiam illam deam, & Comum amore perditum in paſtore. * Sacrificia autem arcana, & abſq; uiris ſuſpecta myſteria. Quid enim attinet & animorum corruptelas complecti? Poſtquam autem his peractis iterum diſceſſerunt, domi ſtatim prolixa balnea, ac ſumptuoſa quidem & lauta menſa, erga uiros autem multa ac ſimulata recuſatio. Poſtquam enim nimis quàm repletæ fuerint ſua ipſarum guloſitate, cum amplius neque guttur ipſarum cibi quicquam recipere poteſt, ſummis digitis uelut inſcribentes, appoſitorum unumquodque deguſtant, noctes adhæc narrantes, & diuerſorum corporum ſomnos, & muliebritate lectum refertum, ex quo ſurgens quiſq; ſtatim lamacro opus habet. Atque hæc conſtantis uitæ argumenta ſunt. At uero quæ acerbiora ſunt, ſiquis ueritatem ex parte modo, diligentius perſequi uelit, uerè execrari Promotheum poſſet, Menandri illam erumpendo uocem:

Ergo immerentem dictitant Promethea
Pendere fixum Caucaſi de rupibus?
Et geritur illi Lampas, at aliud nihil
Boni, quod omnes autumo odiſſe ſuperos.
Fecit mulieres, proh ſupreme Iuppiter

Videtur hoc loco uel deeſſe quædam, uel corrupta eſſe. Coliadis et Genetyllis Veneris cognomenta ſunt apud Ariſtophanem. Comus autẽ ſaltationis ſpecies, paſtoralis, & item Phrygia, quibus etiam inter conuiuia utebantur. Apparet ergo mulierum mores, & inſolentiam in publicis conuentibus, ſpectaculis, & ſaltationibus notari, eaq; partim omiſſa hic, partim corrupta eſſe.

Genus ſceleſtum, ducit aliquis coniugem?
Clam ducit, & quodammodo oblitus ſui. *
Nam mox cupiditates ſequuntur plurimæ,
Thoroq; adulter nuptiali ſubſidens
Illudit. hinc naſcuntur inſidiæ & metus,
Et temperata toxico mala, pocula,
Morbiq; uarij, atq; omnium grauiſſima
Inuidia, cum qua mulier omne æuum exigit.

Et hic dubito an integra ſatis omnia ſint

Quis hæc bona uidelicet ſectatur? aut cui uita adeo infelix ac miſera animum demulceat? Aequum igitur fuerit muliebribus iſtis malis opponere maſculam puerorum uiuendi rationem. Nam mane ſurgens ex lecto haudquaquam coniugali, poſtquam reſidentem in oculis ſomnum reliquum, aqua ſimplici abſterſit, ſacra chlamide humeralibus fibulis aſtricta, à paternis ædibus egreditur, demiſſo in terram uultu, ac neminem ex omnibus ex aduerſo intuens. Comites autem & pædagogi, turba ipſum decens, ſequuntur, uenerabilia uirtutis inſtrumenta manibus tenentes, non ſecti pectinis incuſuras, quibus coma demulceri queat, neque ſpecula, repercuſſarum formarum, abſque penicillo expreſſas effigies, ſed uel multiplices pugillares à tergo ſequuntur, uel ueterum uirtutes operum cuſtodientes libelli. Quòd ſi etiam in ludum Muſici itare illum oporteat, apta atque ſonora lyra. Omnibus autem philoſophicis animi diſciplinis abundanter exercitatus, ubi iam mens cyclicis illis bonis ſatiata fuerit, corpus quoque liberis exercitationibus exercet. Nam Theſſali equi curæ illi ſunt, ac breuiter iuuentutem domans ac ſubiugans, in pace meditatur res bellicas, emittendo ſpicula, & euibrando iacula, perita ac certa feriendi, dextera. Deinde & nitidæ paleſtræ, & ad ſolis meridianum calorem oppletur puluere corpus denſatum, deſtillantesq; contentioſorum laborum ſudores, poſt quos lauacra breuia, & menſa ſobria, rebus paulo poſt gerendis non aduerſa. Rurſum enim ipſi tum præceptores, & ueterum operum exempla repetentes, atque in his cum cura uerſantes, recordationes. Nempe quis heros uirilis ac fortis fuerit, aut quis ob prudentiam publico teſtimonio laudatus, aut qui iuſticiam ac temperantiam amplexati fuerint. At talibus uirtutibus tenerum adhuc animum imbuens, quando iam ueſpera rebus gerendis finem imponit, tributo, qui uentri ex neceſſitate debetur, depenſo, ſuauiores ſomnos dormit, poſt diurnos iſtos labores, ad tempus conquieſcens. Quis igitur amator ephebi talis non fieret? Aut cuiſta hebes oculorum quidem fuerit acies, cæcæ uero atque offuſcatæ mentis rationes? Quomodo uero non amaret illum in paleſtris quidem Mercurium, inter lyras autem Apollinem, equitatorem uero Caſtorem, diuinas autem uirtutes mortali proſequentem corpore? At mihi quidem, ô Dij cœleſtes, utinam uita ſit hæc perpetua, ex aduerſo amici ſedere, & ſuaue loquentem propè audire: cum exeunte autem, pariter exire, & in ſumma, omne cum eo opus commune habere. Optarit igitur amator quiſpiam per illæſam, & inconcuſſam uitam, amaſium ſuum, abſque omni moleſtia ad ſenectutem peruenire poſſe, nullius fortunæ inuidia impreſſione labefactatum. Quod ſi uero etiam, qualis humanæ naturæ conditio eſt, morbus quiſpiam inuaſerit ipſum, cum laborante pariter ægrotabo, & ſi per intempeſtum mare in altum tollatur, cum eo ſimul nauigabo. Quòd ſi etiam tyrannica uis uincula illi innectat, par ferrum mihi ipſi quoque circundabo. Et quicunque illum oderit, idem mihi inimicus quoque erit. Si uero prædones, aut hoſtes uideam in ipſum graſſantes, etiam ultra quàm potero armabor: & ſi moriatur, uiuere neque ipſe ſuſtinebo. Poſtrema autem mandata iis, quos proximè poſt illum amaui, iſta dabo, ut cõmune ambobus ſepulchrum accumulent. Oſſibus au-

Collatio uitæ ac dictæ puerorum.

tem permiſcendo oſſa, ne mutum quidem puluerem à ſe mutuo ſegregari ſi-
Aliud de exemplis. nant. Atque hæc non primi ita effingant mei erga dignos amores, ſed illa Dijs proxima, heroum prudentia, uelut quadam lege ſanciuit. In quibus amicitiæ amor ille, ad mortem uſque durauit, & unà cum uita tandem expirauit. Phocis ab infantilibus adhuc annis, Oreſtem Pyladi coniunxit, Deum autem, cum mutuorum affectuum uelut mediatorem quendam accepiſſent, perinde atque in uno, eodemq; uitæ nauigio, ſimul nauigarunt. Ambo Clytemneſtram interemerunt, uti Agamemnonis filij, ab ambobus Aegiſtus occidebatur. Et furijs, quibus Oreſtes exagitabatur, Pylades magis quàm ille infeſtabatur. Idemq; cum illo, cum iudicaretur, periculum ſuſtinebat. Amatoriam autem amicitiam, non Græciæ modo terminis metiebantur, ſed ad extremos Scytarum fines nauigarunt, alter quidem morbo laborans, alter autem curam adhibens. Tauricam quippe terram aſcendentes, ſtatim occiſæ matris ultrix Erinnys perinde atque hoſpicio ipſos excepit. Ac barbaris undique circumſtantibus, alter quidem ex conſueta inſania collapſus iacebat. Pylades autem

Hæc ex Iphigenia Tauri-ca Euripidis deſumpta ſunt.

Spumam oris abſtergebat, atq; corporis
Curam gerens, tegebat illud ueſtibus, Non amatoris modo,

ſed & patris affectum præ ſe ferens. Quando igitur iudicio lata ſententia fuerat, ut altero ad ſupplicium & cædem manente, alter Mycenas proficiſceretur ad afferendas literas, ambo manere alter pro altero uolunt, uterque in altero uiuente, ſeipſum uiuere exiſtimans. Rejicit autem & epiſtolas à ſe Oreſtes tanquam Pylade digniore, qui illas acciperet, tantum non amator pro amato redditus.

Nanq; hunc perire occiſum (inquit) onus mihi graue,
Ego enim ille ſum, qui hoc concilio nobis malum.

Et paulo poſt ait: Huic quidem da literas,
Argos enim mittam, tibi ut res bene habeat.
Occidat autem nos, cui opus.

Nam uniuerſum negocium ita ſe habet. Quando enim à puero, dignus ac ſerius ille amor ſimul enutritus, in eam ætatem, quæ iam ratione uti, aliaq; ex aliis colligere poteſt, confirmatus fuerit, id quod olim amatum eſt, mutuos atque alternos amores uiciſſim reddit, adeoq; difficile eſt ſentire, uter alterius amator exiſtat, perinde ut è ſpeculo ſimili, amantis beneuolentiæ, inamatum recidente imagine. Quid igitur ceu peregrinam uoluptatem nobis exprobras, id quod uitæ noſtræ proprium eſt, diuinis legibus definitum, & per ſucceſſionem ad nos tranſmiſſum. Libenter uero ipſum recipientes, cum pura mente, ueluti ſacram quandam rem tractamus. Nam uerè beatus ille eſt, iuxta ſapientum ſententiam:

Cui pueri molles, & equi ſolidam ungulam habentes,
Atq; ſenecta uiro, minus intolerabilis illi eſt,
Si quem adamant pueri.

Defenſio Socratis à teſtimonio Apollinis.

Socraticæ uero doctrinæ, & ſplendidum illud uirtutis examinandæ iudicium, etiam Delphicis cortinis approbatum eſt. Oraculum enim ueritatis Pythius ille ex adyto dedit. Virorum omnium Socrates (inquiens) ſapientiſſimus, qui pariter cum cæteris diſciplinis; quibus uitam hominum promouit, & puerorum amorem, ceu rem præcipuè utilem, adinuenit. Conuenit autem iuuenes amare, perinde ut Alcibiadem Socrates, qui ſub una atque eadem chlamyde patris ſomnos dormiuit. Atque equidem Callimachi illud præconium ad finem orationis libentiſſimè cunctis apponerem:

Nanq; utinam, cupido ſectantes lumine amatos
* Erchius * ut pueros iuſſit amare ſenex.
Sic & ametis eos, fortiq; habitetis in urbe.

His

His cognitis, adoleſcentes, modeſtè pueris bonis conuerſamini, neque modicæ delectationis gratia, longa effuſa beneuolentia, uſque ad uigorem modo ætatis, fictos ac ſimulatos amandi affectus protendite, ſed cœleſtem amorem adorantes, à pueris uſque ad ſenectutem ſtabiles animorum motus conſeruate. Nam hoc pacto animantibus, ſuauiſſimum quidem uitæ tempus eſt, nulla inhoneſta conſcientia cohabitante. Celebris autem & multa poſt mortem illorum fama, ad omnes paſſim promanat. Quòd ſi uero conuenit philoſophorum pueris fidem adhibere, etiam æther, poſt terram, excipit eos, qui hæc ſectantur. Illi autem meliori fato morientes, uirtutis præmium hoc, incorruptibile conſequuntur. Atque hæc cum Callicratidas ualde iuueniliter, iactando amplificaſſet, Chariclem quidem denuo dicere conantem, repreſſi. Tempus enim erat, ut ad nauem deſcenderemus. Rogantibus autem, ut, de eo quod mihi ſapere uiderentur, ſententiam ferrem, pauliſper utriuſque uerbis connumeratis & perpenſis. Haud quaquam ſubito, inquam, ac temere uidentur, amici, orationes iſtæ à uobis effutitæ, aut citra præmeditationem compoſitæ eſſe, ſed continuæ, longæque, & per Iouem etiam ſolidæ cuiuſdam curæ, manifeſta hæc ueſtigia ſunt. Propemodum enim nihil eſt, quod ab utroque dici potuerit, ac prætermiſſum ſit. Ac multa quidem rerum experientia, maior autem orationis grauitas. Vt ego quidem optarim, ſi modo poſſibile foret, uel Theramenes ille, cothurnus fieri, ut ambo uictores æquo hinc diſcederetis. Veruntamen quoniam ipſi nihil remiſſuri uidemini, & ego inter nauigandum, de iiſdem rebus, haud quaquam admittere turbam aliquam iterum conſtitui, id quod mihi maximè uidetur iuſtum eſſe, pronunciabo. Nuptiæ quidem, ad uitam hominum promouendam, res imprimis utilis, & beata, quoties ex ſententia contingunt. Puerorum autem amores quotquot amicitiæ pura & caſta iura conciliant, ſolius philoſophiæ opus exiſtimo. Quare ſanè coniugio quidem uacandum omnibus eſt: pueros autem amare, ſolis philoſophis relinquatur. Minimè enim mulieribus perfecta ac ſolida uirtus innaſcitur. Tu uero, Charicles, nequaquam ægrè feras, ſi Athenis, Corinthus hic cedet. Atque ego quidem præ uerecundia, breui oratione iudicio ita tum approperato, ſurrexi. Animaduertebam enim Chariclem ſuprà quàm triſtem eſſe, propemodum non aliter, ac ſi morte damnatus eſſet, Athenienſis autem alter, læto quodam modo alacer exiliens, incedebat nalde inſolenter. Putaſſes ipſum circa Salaminem nauali prælio Perſas ſuperaſſe. Etiam illud ex iudicio hoc conſecutus ſum, quòd ſplendidiore conuiuio nos idem accepit, dum uictoriæ epulum nobis præbet. Erat enim aliàs quoque, quod ad uitam attinet magnificentior. Tacitè autem & Chariclem conſolatus ſum, ob grauitatem uerborum, aſſiduè admirando, quod difficiliori parti, tam potente oratione patrocinatus eſſet. Cæterum ea tum in Gnido commoratio, quæq; apud ipſam Deam uerbis ultro citroq; iactata ſunt, habentia pariter & ſerium hilare, & eruditionem à Muſis non alienam, ad hunc ferè modum dirempta ſunt. Tu uero Theomneſte, qui antiquarum adeo rerum harum memoriam nobis excitaſti, ſi tum iudex fuiſſes, quo pacto ſententiam tuliſſes? THE. Melitidem, aut Coræbum me putas eſſe, per deos, ut ego iis, quæ abs te iuſtè adeo iudicata ſunt, contrariam ſententiam ferrem? Qui quidem præ ſumma eorum, quæ modo dicebantur, uoluptate, in Gnido commorari me putabam, propemodum paruam hanc domunculam, ipſum illud templũ eſſe exiſtimans. Sed tamen (nihil enim puto, in hac diei feſtiuitate, indecorè dicetur, & omnis riſus, etiam ſi nimius & affectatus fuerit, ſolemnis eſſe, & ad feſtum pertinere uidetur) orationẽ illam ab amatore puerorum, cum nimio ſupercilio prolatam, admirabar quidem ob grauitatem, uerum non admodum ad demulcendum animum

Epilogus per exhortationẽ

Sententia Luciani.

animum facere arbitrabar, cum puero nondum pubescenti consuetudinem quotidianam habere, & interim Tantali pœnas sustinere. Ac pulchritudinem in oculis tantum non exundante, cum haurire ac bibere liceat, sitim malle pati. Neque enim satis est, aspicere eum, quem amas, neque ex aduerso sedentem, atque loquentem audire, Sed perinde atq; schalis quibusdam uoluptatis compactis, amor primum gradum uisus habet, ut aspiciat uidelicet amatum. Deinde ubi aspexerit, cupit adductum ad se propius, etiam contingere. Summis itaque digitis, tametsi solum attigerit, fruitionis istius delectatio, totum mox corpus percurrit. Postquam autem etiam hoc potitus facilè est, tertium experimentum addit, nempe basiationis, non statim curiosum illud, & affectatum, sed paulatim labia admouendo labijs, quæ priusquam planè contingat, rursum absistit, nullo suspicionis uestigio relicto. Deinde uero ad id, quod porrigitur, applicando sese, exquisitioribus item quidem amplexibus illiquescit, interdum etiam ipsum os tacitè diducens, manuum autem nullam admittit segnitiem. Nam manifestæ ac mutuæ eorum quæ sensu percipiuntur amplexationes, uoluptatem conglutinant. Aut clam dextra molliter per sinum subingressa, mammillas, pro sua natura, modicè extantes, premit, & astricti solidiq; uentris plenum atq; exuberans illud digitis contrectat æqualiter. Post hæc & primam succrescentis pubis lanuginem. Ac quid attinet me occultiora ista longius persequi. Tantam igitur nactus potestatem amor, calidioris cuiusdam rei opus attingit, atq; ita à femoribus, quasi quodam exordio facto, iuxta Comicum, ipsum percutit. Mihi quidem ita amare pueros contingat. Illi uerò de sublimibus disputantes, & quicunq; philosophiæ supercilium ultra ipsa tempora adductum habent, tumidorum uerborum insolentia rudes & imperitos pascant. Amatori enim deditus fuit, ut quisquã alius, Socrates, & sub uno eodemq; cum ipso pallio accumbens Alcibiades, haud quaquam intactus inde surrexit. Ac ne mireris, non enim neq; Patroclus ab Achille amabatur eo usq; modo, ut ex aduerso illi sederet.

Aeacidem expectans, dum cantus finiat ille.

Sed erat & illorum amicitiæ mediatrix uoluptas. Cum igitur gemeret Achilles Patrocli mortem, parum custodito affectu in ueritatem erupit,

Femorum & morum sancta conuersatio,

Melior (inquiens) illos uero, qui apud Græcos Comastæ, seu comessatores appellantur, nihil aliud, quàm certos ac manifestos amatores puto. Fortassis autem dixerit quispiam, turpia hæc dictu esse, uera certè tamen sunt, per ipsam Gnidiam Venerem. LVCIA. Haud quaquam feram te, chare Theomneste, aliud principium tertij sermonis serentem, quod audire solemni ac festo die solum par est. Cætera uero ab auribus meis procul hinc ablegare decet. Sed omittentes, plus temporis commorando hic accumulare, in forum hinc exeamus. Iam enim probabile est, accendi deorum. Est autem non iniucundum spectaculum, eorum quæ ille in Oeta passus est, memoriam, in animum reuocans præsentibus & spectantibus?

IN A-

IMAGINES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

EFfigiat hoc dialogo Lucianus typum siue exemplar formosissimæ atq; honestissimæ mulieris, quæ non tantum pulchritudine corporis perfecta & numeris omnibus absoluta sit, uerũ etiam eas animi dotes, eamq; morum uenustatem, ac gratiam habeat, quæ fœminarum proprijssima sint, & pro personæ qualitate quamq; maxime commendent. Ac priorem quidem descriptionem, corporis ac formæ uidelicet, ex sua persona effingit, collatione facta omnium earum & statuarum, & imaginum, quæ unquam à clarissimis artificibus factæ præcipuè celebrantur. Sumendo ex unaquaq; quod in ea potissimum fuit, ac plurima laude nobilitatum. Alteram autem, quæ sermonis ac uocis suauitatem, eloquentiam, studia, cognitionemq; liberalium scientiarum, præterea sapientiam quoq; ac prudentiam, modestiam, pudicitiam, & (quam in hanc cum primis commendat) animi æquabilitatem ac moderationem describit, sub Polystrati cuiusdam persona, cum quo dialogum hunc instituit, proponit: etiam ipsam collationibus exemplorum cum poëticorum, tum historicorum, eodem modo illustratam. Vtrum autem Imperatoris alicuius, eorum, sub quibus ipse uixit, an externi regis cuiusp iam uxorem, aut etiam concubinam, hoc tam exquisito ac singulari encomio celebret, dubitari potest. Nam Traiani quidem, atque Adriani uxoribus, sub quorum imperio pleraque scripsit, & nomen, & patria repugnare uidentur, cum altera Plotina, altera Sabina dicta fuerit: hanc autem ipse, ut illam apud Xenophontem Abradatæ uxorem, Pantheam uocari dicat, & ex Smyrna, Ionica ciuitate natam fuisse. Et tamen appellatione regis Magni, qua ueteres Græci, solum Persarum regem nominabant. Idem infra etiam Imperatorem Romanum designat, cum in Toxari, ait Diniam à præfecto Asiæ ad regem magnum (quanquam ibi regem Persarum, qui tum nullus fuit, Brasmun quoq; uertit) in Italiam missum, & ab eo damnatum, in Gyarum insulam relegatum fuisse.

LVCIANVS.

AT profectò tali quopiam illi absumpti sunt exitio, quibus Gorgonis facies conspecta est, quali ego paulo antè penè interissem, ó Polystrate, uisa summa forma muliere. Et, quod in ea fertur fabula, parum aberat, quo minus ego saxum ex homine factus sim, spectaculi admiratione rigore attracto. PO. O Hercules, inusitatum quoddam & nouum dicis spectaculum, nimisq; uiolentum, si Luciano quoq; stuporem induxerit mulierecula. Hoc equidem formosis conspectis iuuenibus facilè tibi solet accidere, ita ut quispiam citius totum sypilum loco dimoueret suo, quàm te à formosis queat abstrahere: qui non solum hianti ore illis assistere consueuisti, sed lachrymas quoq; non raro profundere tibi moris est, quemadmodum illam perhibent Tantali filiam. Veruntamẽ responde mihi, quæ illa tandem est Medusa saxifica, & unde generis ortum ducit, ut & nos illam uideamus. Neq; enim, ut mea est opinio, nobis inuidebit spectaculum, neq; Zelotypiæ morbo laborabis, si & nos illa conspecta rigore concreuerimus. LVC. Atqui hoc planè tibi cõpertum esse oportet, quòd si ex sola specula illam intuitus fueris, mutum ilico ac ipsis statuis immobiliorem te faciet. Et fortasse quod dixi, leue est præ hoc quod dicturus sum. Vulnere quoq; non admodũ tempestiuo te consauciabit, si coràm ipse illam intueberis. At si illa cõuersis oculis temet inspexerit, quæ facultas tibi relinquetur te ab illa auellendi? Adducet te alligatum quocunq; collibuerit, quemadmodum lapidem heracleum ferrum ad se attrahere perhibent. POL. Desine uero ô Luciane, prodigiosam quandam & monstrificam effingere pulchritudinem. Sed hoc mihi expedi, quæ nam illa fuerit mulier. LVCIAN. An tu me oratione eius formam immodicè attollere existimas, qui uereor, ne eam tibi iam uisam ingenij culpa, atq; infirmitate nimis ieiunè laudarim. Tanto tibi

Exordium ab admiratione, & effectu formæ.

eius

eius facies oratione mea amplior uidebitur atq; excellentior. Cæterum, quæ nam sit, mihi non promptum est dicere. Magnus circa illam cernebatur cultus & adparatus splendidus, Eunuchorum numeroso satellitio stipata, multis præterea alijs & illis teneris puellis comitata incedebat. In summa, omnia erant ampliora, quàm quæ priuatæ fortunæ mediocritas sustentare possit. PO. Ergo ne nomen quidem inaudisti tu, quæ nam uocaretur? LVC. Ne nomen quidem teneo, nisi hoc solum, illam esse oriundam ex Ionia. Siquidem spectatorum quispiam, conuersis in proximum oculis quando præteribat, Tales, inquit, Smyrneæ sunt pulchritudines. Nihil autem mirandum est, si ex Ionicis urbibus pulcherrima, mulierem produxerit pulcherrimam. Visus uero est & ille mihi Smyrneus esse, qui ista dixerat, adeo insolenter de illa iactabat. POL. Proinde, hoc reuera ut lapis fecisti, qui neq; illam consecutus es, neque Smyrneum illum quæ fuerit interrogaris. Atqui saltem speciem, quoad eius fieri potest, oratione mihi adumbrato, si queam fortasse ista ratione illam cognoscere. LVC. Vide quantam rem à me exigas? Neq; enim tanta præsto est facultas orationibus, præcipuè uero meis, adeo admirandam imaginem in lucem producendi, ad quam deliniandam uix Apelles, aut Zeuxis, aut Parrasius sufficerent, aut si quis fuit uspiam Phidias, aut Alcamenes. Ego uero artis imbecillitate non mediocriter læsum, deformabo Archetypum. POL. Age tamen, effare obsecro, quali fuerit uultu prædita? Neque enim periculosa erit audacia, si familiari tuo ostenderis imaginem quibus lineamentis adumbrata fuerit. LVC. At enim longè tutius ipse mihi facturus uideor, si quos priscorum illorum artificum ad præsens opus absoluendum asciuero, ut mulieris formam mihi depingant. POL. Quorsum ista dicis? Aut quo nam pacto illi tibi asciti uenient, qui tot retro seculis fato functi sunt? LVC. Perfacilè, dummodo te mihi non pigeat ad quæsita respondere. POL. Roga quæcunque fert animus. LVC. Nunquam ne Polystrate ad Cnidios peregrè profectus es? POL. Imò, maximè. LVC. Proinde ante omnia Venerem quoque illorum uidisti? FOL. Sanè per Iouem Praxitelis monimentum pulcherrimum. LVC. Sed nunquid etiam fabulam memorantibus de illa incolis inaudisti, quomodo unus aliquis eius imaginis infando amore correptus fuerit, tum quemadmodum latenter in templo derelictus, noctu cum imagine, quantum fieri potuit, rem habuerit? Sed hæc alio tempore inquirito, quippe hæc ut ais tibi planè uisa est. Age uero & hoc mihi responde, nunquid etiam illam Athenis quæ in hortis est, uidelicet Alcamenis conspexisti? POL. Sanè omnium inertissimus ô Luciane, merito censendus essem, si pulcherrimum Alcamenis figmentum negligenter contempsissem. LVC. Illud quidem Polystrate te non interrogabo, num sæpe in arcem conscenderis, ac Calamidis & Sosandram spectaris? POL. Et hanc uidi sæpenumero. LVL. Iam & ista abunde sufficiunt. At ex operibus Phidiæ quod nam maximè collaudasti? PO. Quod nam aliud, quàm illam Lemniam, quam hoc quoq; titulo nobilitare non dubitauit Phidias? Insuper illam quoq; Amazonem, quæ hastæ innititur. LVC. Pulcherrima sunt ista, ó amice, itaq; alijs non amplius egebis artificibus. Age uero iã ex omnibus his, quoad eius fieri poterit, unicam imaginem compositam tibi ostensurus sum, ab unaquaq; præcipuum specimẽ habentem. POL. Et quo pacto hoc fieri potest? LVC. Haud difficili ó Polystrate, si nunc in præsens traditis orationi imaginibus illi permiserimus exornandi copiã, tum componendi & coaptandi facultatem, quantum fieri poterit luculentissimè, eadem opera temperaturã obseruanti, & iucundam uarietatem. PO. Rectè dicis, proinde assumptis illis demonstret. Perlibenter uero uidere gestio, qui nam illis usura sit, aut quomodo ex ijs omnibus unam compositam, nec ulla in parte discrepãtem absolutura sit. LVC. Atqui iam tibi uidendi facultas præstabit nascentem imaginem ita componens. Veneris è Cnido adductæ, si tantum caput sumpserit, reliquis

Descriptio formæ per collationem statuarũ, quotquot usquam nobilissimæ & præclarissimæ ab optimis artificibus effictæ sunt.

II.

III.

IIII.

V.

li quis nudi corporis partibus opus non habebit. Porrò, quod ad comam & uultū attinet, ac decentem superciliorum ambitum, illi habendam cōcedes, quemadmodum à Praxitele absoluta est. Quinetiam oculorum mobilē agilitatem, amabili hilaritate & gratia temperatam retinebit, sicut uisum est Praxiteli. Cæterum, ubera & quæcūq; uultus sunt partes, priores ab Alcamenis Venere quæ in hortis sita est mutuo accipiet. Adhęc manus teretes, earundemq; concinnam iuncturam, digito rumq; tenellorum ductum non difficilem, in extremis in orbiculatam exilitatē desinētium, ab ea quæ in hortis est & illa utenda recipiet. At uero totius faciei descriptionem & lineamenta genarumq; teneram mollitiem, & nasum intra rectum modum cohibitum præstabit Lemnia & Phidias. Idem quoq; dabit oris conformem compositionem, ceruicem uerò lacteam sumet ab Amazone. Porrò autem Sosandra & Calamis eandem ornabunt uerecundia. Risu præterea tenui fallente intuentis oculos animi orisq; hilaritatē ostendet, qualis & illius esse solet. Vestitus frugalem mundiciem à Sosandra concessam habebit, præter quàm quòd illa nudo & aperto erit capite. Aetatis autem mensuram, quantacunq; illi fuerit, iuxta Cnidorum Venerem metienda est. Etenim & hanc Praxitelem diligenter emensum esse uideo. Et quid tibi uidetur Polystrate, erit ne imago satis ornata & elegās, & maximè postea quam exactissimè absoluta fuerit? PO. Adhuc ô generosissimè, nonnulla formositatis pars in excolēda imagine tibi intermissa est, adeo omnes exornādi rationes in unum contulisti. LVC. Illud enimuero amice quod dixisti maximū est, nisi tuo iudicio minimum momenti ad summam formæ præstantiam colores adde re posse uideantur, & cuius in quaque corporis parte maximè ratio habēda est, decorum, ut exactè, ut perfectè nigra sint, quæcunq; nigra, & alba, quæcunq; alba esse conuenit, utq; apto decentiq; rubore floreścant omnia. Ac iā de his periclitamur, cum adhuc quod maximum est, desyderamus. Vnde ergo eius rei copiam nobis parabimus, aut accersemus uidelicet pictores, cū primis uerò illos, ques hoc artificio præ cæteris longè præcelluisse cognouimus, ut colores nobis aptè cōmixtos tē perent, eosdemq; pro decoro luculente & artificiose accommodent. Sanè uero accersatur Polygnotus, & Euphranor ille, atq; etiā Apelles, Aetione una comitante. Illi diuiso inter se opere, Euphranor comam pinget, qualem Iunonis depinxit. At Polygnotus superciliorum decoram distantiam, & malarum decentem rubedinē cuiusmodi Cassandram apud Delphos fecit in cōuenticulis, exprimat. Amictum uerò ille quoq; præparet, quàm poterit tenuissimè elaboratum, ut quæcunq; par est corpori decēter applicet, multa uerò uentis diffundenda relinquat: Porro, reliquum corpus ipse Apelles absoluat, secundum Pacatæ simulachrum, ita tamen, ne nimium addat albedinis, sed planè temperanter rubescat. Labia autem non sint alia, atq; Roxanæ Aetion addidit. Quin potius præstantissimum inter omnes pictores Homerū, Euphranore & Apelle posthabito, in partem operis suscipimus. Siquidem cuiusmodi ille colorem Menelai adiecit femoribus, ebori purpureo ostro infecto assimilatis, tali uniuersum corpus colore niteat. Cæterum, ille ipse pingat & oculos, bouinis, hoc est, pulchris & nitentibus oculis præditam exprimens. In partem laboris ueniat illi opem ferens, & poēta ille Thebanus ut uenustate sua exornet palpebras. Homerus quoq; illam risus amantem & studiosam faciat, & candidis humeris, atque lacertis decoram, & roseos habentem digitos. In summa, totam aureæ Veneris formositati longè iustius illam comparet, quàm Brisei filiā. Hæc inquam fictores atq; pictores & poētæ elaborabunt. Quòd autem per omnia amabili quadam elegātia niteat, hoc Gratiæ erit officium, aut potius omniū quotquot uspiam sunt Gratiæ atq; Cupidines chorū ducentes. Quis talem imitatione assequi possit imaginem? PO. Diuinum quoddam opus producis ô Luciane, & profecto ab ipso Ioue demissum cœlitus, & cuiusmodi apud superos absolutū esse credibile est. Quid autem rei ipsam facientem uidisti? LVC. Codicillos habebat in manibus, duabus partibus complicatos, uidebaturq; alteram iam perlegisse, alterā

Hactenus ex nudis simulachris effigiē collegit, iā et pictis clariori morūartificū tabulis et poētarum descriptioibus quoque colorum elegantiā cōparat.

Gestus incedentis & loquentis.

uero etiamdum legendo perlustrare. Porrò autem inter progrediendū nescio quę uerba cum quadam ex pedissequis faciebat, neq; enim tam clare ut exaudiri posset, loquebatur. Veruntamen tenuiter ridendo ô Polystrate dentes ostendebat, Dij boni quàm albos, quàm mediocres, quàm aptè inter se constitutos. Sicubi segmentum aut monile uidisti pulcherrimum nitidissimis & æquali magnitudine pollentibus margaritis confectum, tam cōcinna decentiq; serie erant enati. Plurimum uerò decoris & ornatus illis accedebat, ex labrijs perpulchrè rubētibus. Elucebāt itaque ipsi Homerico ebori recenter secto similes. Neq; uero alij alios deformi latitudine excedebant, aut alij cæteris altius eminebant, aut præcedendo extabant, cuiusmodi in multis est cernere, sed erat una omnibus æqualitas, idemq; color, & magnitudo eadem, eadem seriè connexis. In summa magnæ admirationis spectaculū de se præbebat, omnem humanæ formositatis uenustatem exuperans. PO. Quiesce parumper. Iam enim planè intelligo, quàm tu mulierē dicas, his omnibus quę dixisti, atq; adeo ex ipsa patria coniecturam facienti mihi cognita est, tum quod Eunuchos quoque illam comitatos esse confirmasti, & per louem etiam milites. Regis uxorem ô beate, illam uidelicet multis nominibus memorabilem, tu memoras. LVC. Et quid illi nomen est? PO. Planè & illud nimis dulce & delicatum ô Luciane, & omnibus modis amabile. Etenim cognominis est formosè illi Abradatæ coniugi. Haud dubie enim nouisti sæpenumero audito Xenophonte modestam quampiam & formosam admodum mulierem collaudante. LVC. Sanè per Iouem quasi illam oculis coràm intuerer, ita animo affectus sum, quotiescunq; ēm Xenophontis locum perlego, ac tantum non illam loquentem audio, dum quæ facta sint, commemorat. Et quemadmodum maritum armis induat, tū qualis erat eundem in pugnam emandans. PO. Atqui tu ô optime illam tanquam fulgur pręcurrens saltem semel conspexisti, uideriscq; facilia & prompta illa, nimirum corpus & formam illustrare laudibus. Cæterum dotes animi quibus prædita est, intuentium oculis non sunt obuiæ. Neq; compertum habes, quantò præcellat ista pulcritudine, qua mens illius exornata est, quæq; corporis forma longè præstantior, deabusq; conformior esse solet. At ego, qui & familiaritate illi iunctus sum, & sæpè in colloquium ueni, nimirum conterraneus illi existens, planè earum rerū certus sum. Quippe, quòd nec tibi obscurum esse opinor, mihi moris est morum suauitatem, humanitatem, animi magnitudinem, modestiam & pudiciciam formositati anteponere. Digna enim sunt, quæ modis omnibus corporis dotibus anteferātur. Quoniam planè absurdum foret atq; factu ridiculum, si quis uestitus cultum atq; mundiciem præ corpore admiraretur. Porrò autem ea mihi demū omnibus numeris absoluta pulchritudo esse uidetur, quoties in idem concurrunt anima exculta uirtutibus, & corpus amabili forma exornatum. Omnino enim non paucas tibi cōmonstrare possum, corporis equidem & formæ elegantia uisendas & scitulas & nitidas, cæterum formæ præstantiam morū fœditate deturpantes. Adeo ut id quod solum in tam speciosо corpore laudandū fuerat, ferè emoriatur atq; flaccescat, reprehensioni & turpitudini obnoxium, ac planè præter dignitatem heræ tam prauæ uitiosæ nimirum animæ cōuersans. Et sanè tales templis Aegyptijs iudicio meo uidētur esse persimiles. Illic enim ipsum quidem delubrum forinsecus pulcherrimum est simul atq; maximum, sumptuosis lapidibus extructum atq; compositum, cæterum si intus Deum requisieris, aut simiam inuenies, aut ciconiā, aut hircū, aut felem. Eius generis mulieres nō parū multas passim esse cernere. Proinde corporis nitor & uenustas non sufficit, nisi ueris & iustis ornamentis decorata & exculta sit. Non aūt dico, ut uestimētis purpureis & aureis, aut gemmeis monilibus exornata sit, sed ijs quæ prædixi, nempe morum elegantia, uirtute, temperantia, æquitate, humanitate, ac alijs quocunq; tandem fine comprehenduntur.

Pantha scilicet. Vide lib. 6. & 7. pædiæ Cyri.

Transit ad descriptionem morū & dotes animi.

Locus communis.

LVC. Proinde ô Polystrate sermonem pensabis ipsa mensura (quod aiunt) aut etiam cumulatius, potes enim, ac quandam animi imaginem adumbratam nobis ostendere

oſtendes,ne tantum ex dimidio illam admiremur. PO. Duram & difficilem mihi iniungis prouinciam ó amice,neq; enim perinde facile atq; promptum eſt, ea quæ obſcura ſunt oratione retegere, quàm id quod manifeſtum eſt omnibus laude extollere, Videor uero & ipſe ad hanc imaginem exprimendã multorum egẽs eſſe operæ,non fictorum ſaltem & pictorum,ſed philoſophorum etiam,ut ad illorum canonem,& regulam hoc ſimulachrum rectè abſoluatur,& in lucem ad antiquam plaſticen formatum producatur.Sed ad rem accingamur.Sit ergo primum fandi facultate prædita ac dulci uoce inſtructa,ut orationẽ melle dulciorem deillius fluxiſſe uerius quàm ad ſenis illius Pyliĳ concionatoris lingua Homerus dixiſſe uideatur.Omnis autem uerborum & loquelæ tonus,cuiuſmodi delicatiſſimus eſſe ſolet,neq; nimium graui & aſpero tinnitu inſonet,quaſi ad uirilem uocem informatus ſit,neq; rurſus nimium tenui,quaſi impenſè effœminatus aut fermè fractus ſit,ſed qualis eſſe ſolet pueri nondum pubeſcentis,dulcis & blandus,comiter & manſuete in auditum ſemet inſerens,ut etiam illa loquí deſinente uerba audita iucundo murmure tinniant,ac quędã dulciſſimæ uocis reliquiæ aliquantiſper perdurent,auresq; blando ſuſurro circumſonent.Tum quandã Echo alterna uocis imitatione auditum prorogantẽ imitetur,mellitiſſima quædam uerborũ ueſtigia neq; non perſuaſionis pleniſſima in animo audientium relinquens.Cæterũ, quando uoce illa tinnula canere adorta fuerit,præcipuè uero ad citharam,tũ uero tempus eſt exæquo tacendi & halcyonibus & cicadis & canoris oloribus,aliena emĩ à Muſis hæc ſunt omnia,ſi ad hanc collata fuerint.Et ſi Pandionis natam dixeris,ridis & inepta eſt,quanquam uocem multiſonam ædere ſoleat.Orpheus aũt & Amphion à quibus maximè motos auditorum animos eſſe cõſtat,quiq; ſyluas & ſaxa ſequentia cantus dulcedine ad ſe pertraxerũt,illi,ut ego opinor, ſi hanc audiſſent poſthabitis citharis,aſtitiſſent auſcultantes cũ ſilentiõ.Quippe,omnes harmoniæ rationes accuratiſſimè obſeruare,ut ne quid rhythmus deliret,ſed tẽpeſtiua decẽtiq; eleuatione atq; depreſſione modulari ac emenſurare concentum, præterea uoce per omnia reſpondere citharę,utq; plectrum à lingua non diſcrepet,aptiq; digitorũ tactus,& agilis membrorũ flexibilitas,unde nam hæc ſuppetiſſent huic Thraci,ac illi in Citherone boues paſcenti? Itaq; Luciane,ſi quando illam cantantem audieris,non amplius illatam à Gorgonibus monſtrificam ullam immutationem patieris,lapis factus ex homine,ſed Sirenum modulãtium uirtutem qualis nam ſit, cognoſces.Ita enim ſat ſcio adductus demulceberis, ut patriæ ac familiarium tibi obreptura ſit obliuio.Atq; etiam auribus cera obſtrictis,per ceram quoq; oppoſitã penetrabit iucundiſſimæ uocis modulatio,tantam cantando uoluptatem audientibus exhibet.Terpſichores aut Melpomenes aut Calliopes uocẽ dixeris,infinita et omnifaria aurium animorumq; demulcimenta in ſe complectentem. Vt uno uerbo dicam,optarim cum primis talem mihi & tam concinnam modulandi rationẽ auditã,cuiuſmodi par eſt per talia labia & dentes illos emiſſam erumpere.Viſa uero eſt & tibi hæc eadem quam dico,itaq; & auditam eſſe exiſtima.Sed enim exacta & perfecta linguæ eloquẽtia,ac uocis Ionicæ puritas,tũ illa in familiari colloquio extemporalis dicendi facultas atq; ſuauitas,quæ Gratijs Atticis ubiq; conſperſa eſt & condita,ne admiranda quidem eſt.Habet enim hoc à maioribus quaſi hæreditario iure patrium,Neq; alia ratione conueniebat illam in hac peregrinatione Athenienſium eſſe particípẽ.Atqui ne illud quidẽ admiratione mihi proſequendũ uidetur,poëticis lectionibus illã uoluptuoſe oblectari & gaudere,eandemq; multò iam tempore ſtudioſe in illis uerſari,quando unà cũ Homero eiuſdẽ urbis ciuis ſit & incola, Vnam equidẽ Luciane illius iucundæ & amœnæ uocis ac modulatiõis imaginem expreſſam eſſe uides,ſi quis tenuiter admodũ exprimere ſtuduerit. Iã uero & alias nõ oſcitanter cõſydera.Neq; enim unam ſaltẽ ſicut tu ex multis compoſitam cõſilium eſt abſoluere,nam hoc eſſet perexile & ieiunũ,tum more graphico abſolutũ,ex tot formis tamq; multiplicibus ſpeciebus hinc inde collectam unã

Vocis ſuauitas & ſermonis.

Præteritio.

corporis pulchritudinem cõponere ſibiipſi diſcrepantẽ. Sed omnibus animi uirtutibus una imago depingatur, imitata formam archetypi. LVC. Diem feſtum & epulas publicas omnifariam inſtructas mihi annuncias, ó Polyſtrate. Videris itaq; multo cumulatius menſuram mihi remetiri. Proinde perge admetiẽdo, nulla ẽm nunc res eſt qua perinde mihi poſſis gratificari. PO. Ego, quoniam omnium honeſtarum liberaliumq; diſciplinarum cognitio neceſſaria eſſe putatur, maximè uerò earũ quæ uſu ac meditatione conſtant, age & illam iam conſtituemus, multifariam quandam, ac multiplici uenuſtate cõſpicuam, ne qua in parte fingendi artificio te inferiores adpareamus. Et ſanè ita pingatur, ut omnia bona cõprehenſim poſſideat, quibuſcunq; Helicon affatim atq; abundanter affluit. Nequaquam uero ut Clio aut Polymnia, aut etiam ut Calliope, utq; omnes aliæ, quarum unaquæq; unius tantum rei perita excellenter præcellit, uerum noſtra omnium exæquo gnara & prudẽs ſit. Præterea nec minus Mercurij atq; Apollinis dotibus prædita ſit. Quæcunque enim poëtæ lepidiſſimis celebrata uerſiculis in lucem dederunt, quæcunq; à ſcriptoribus claſſicis literis ac memoriæ prodita ſunt, quæcunq; philoſophi extulerũt laudibus, hiſce ſimul omnibus imago præclariſſimè exornata ſit. Neq; uero tantum penicillo obiter colorata, ſed pigmentis penitus imbuta, & ad ſacietatem uſq; tincta ſit. Et ignoſcendum eſt, ſi nullã huius picturæ archetypũ queam oſtendere. Neq; enim uſpiam in ueteribus de eiuſmodi abſoluta diſciplinarũ cognitiõe facta extat mẽtio, Veruntamẽ ſi uidetur & hæc ſacra ſuperis dedicetur, neq; ẽm, ut mea fert ratio, uſpiam culpari poteſt. LVC. Elegantiſſima profecto, ó Polyſtrate, ac omnibus cum numeris tum lineis abſoluta. PO. Iam deinceps poſt hanc ipſius quoq; ſapientiæ & intelligentiæ imago depingenda eſt. Opus autem nobis erit ad hanc abſoluendã exemplis quàm plurimis, præcipuè uero multis ueteribus, ac uno quidem illo & Ionico. Cæterum pictores & illius artifices erunt Aeſchines familiaris Socratis, atq; ipſe etiã Socrates, imitandi dexteritate omnes longo interuallo poſt ſe relinquentes, qui aliqua cum gratia & uenere unquam pinxerunt aliquid. Aſpaſiam porrò illam Mileſiam qua cũ & olympius ipſe maximè admirandus conuerſatus eſt, exemplũ intelligentiæ non malũ, præponentes, quanta rerũ peritia, quanto in officijs ciuilibus acumine, quãta denicq; induſtria atq; ſolertia perpolita fuerit hoc omne ad noſtram hanc imaginem translatum accurata amuſſi applicabimus. Præterquàm quòd illa modica in tabula depicta fuerat, hæc uero Coloſſea pollet magnitudine. LVC. Quorſum iſta dicis? PO. Quoniam ego Luciane, nequaquam æqualiter magnas imagines eſſe opinor, ſimiles exiſtentes. Nequaquam ẽm ſimilis eſt uetus Athenienſium Reſp. ac præſens Romanorum potentia. Itaq; etſi ſimilitudine illa reſpondeat, hęc tamen potior eſt magnitudine, ueluti in latiſſimã depicta tabulam. Deinde, & tertium exemplum ſi lubet producamus, nimirũ illã Theano, ac uerſificatricem Lesbiam unà cum Diotima, Theano quidẽ animi magnitudinem ad picturam conferentem, Sapho aũt inſtitutæ uitæ iucunditatẽ adferet. Porrò Diotimæ non tantum ut illam laudauit Socrates, ſimilis erit, uerum illi omnibus ingenij ornatiſſimi dotibus comparata reſpondebit. Itaq; & hanc Luciane, imaginem dedicatam ſuſpende. LVC. Per Iouem Polyſtrate nimium admirandam, Sed enim tu ô amice, alias quoq; benignitatis ac humanitatis imagines perge depingere, quæ morum manſuetudinem, tum placidam erga egentes comitatem conſueuit oſtendere. PO. Proinde & illa Theani comparetur, illi nempe Antenoris coniugi, neq; non Aretæ & filiæ eius Nauſicaæ. Præterea ſi qua alia infortunæ indulgentis affluentia animi modeſtiam obtinuit. Deinceps uero poſt hanc modeſtiæ imago depingatur, ac oſtenſę erga conuerſantem benedicentiæ, ut iuxta illam Icarifiliam maximè modeſta & pudica ſit, quemadmodum ab Homero adumbrata eſt. Talem ẽm Penelopes effinxit imaginẽ, atq; etiã per Iouem propter nos affinitatẽ, etiam Abradatę coniugis, cuius pauloante mentionẽ fecimus. LVC. Omnibus profecto modis & hanc pręclare abſoluiſti imaginẽ ó Polyſtrate, iamq; fermè

Studia & cognitio liberalium diſciplinarum.

Sapientia & iudicium.

In ſympoſio, apud Platonem.

Modeſtia.

Prudentia.

expri-

exprimendarum imaginum finem attigisti. Nullas enim animi ac laudum partes prætermisisti. PO. Nondum omnes, summum enim & maximè laudis caput omissum est. Dico uerò cum in tantam rerum magnitudinem euecta sit, ut neq; facto ob blandientis fortunæ prosperitatem intumescat, neq; ultra humanæ sortis mensuram efferatur temere, fortunæ confidens. Sed seruata æquabilitate animi, se ipsam cohibeat, nihil procatius aut insolentius, quod alijs foret molestæ, animo concipiens, sed ut erga accedentes populariter affecta sit, ac dextris copulatis eosdem benigne atq; amanter suscipiat. Tanto enim his quibus cum sermonem conserunt, sunt acceptiores, quanto altiori fortuna euectæ, nihil superbi, fastidij aut contemptus tragici præ se ferunt. Veluti omnes illi qui sua potentia non in hoc utuntur, ut procaciter contemnant alios, sed potius ut benigne aliorum, subleuent inopiam, illi soli acceptis à fortuna bonis maximè digni habendi sunt, ac soli illi inuidentiæ malum possunt effugere. Nemo enim facile ei fortunato inuidebit, quem prosperis rebus affluentibus moderato utentem animo conspexerit, neq; iuxta Aten Homericam illam super hominum capita incedentem, ac inferiorem calcantem. Quod plerunq; euenire solet ijs qui humili atq; abiecto sunt animo, fortunæ arridentis procacitate intemperanter efferatis. Postea quàm à fortuna nil tale sperantes ex improuiso sublimes in currum quendam uolatilem euecti sunt, intra fortunæ mediocritatem consistere nequeunt, neq; deorsum elatos torquent oculos, sed semper nituntur in arduũ. Quare non raro ueluti Icarus liquefacta illis quàm celerrimè cera, ac alis defluentibus per præceps in marinos fluctus deuoluuntur, spectatoribus risum exhibentes. Quotquot autem instar Dædali alarum utuntur remigio, neq; admodum in sublime elati uolant, certè quòd alæ ex cera illis conglutinatæ sunt, rerum autem abundantiam ad humanæ uitæ societatem subleuandam expromunt, neq; non contenti sunt saltem ab undis paulo altiores inferri, adeo ut crebro etiam alas uolando humefaciant, nec solis æstui & feruoribus easdem liquefaciendas exhibent, illi tutò iuxta ac moderatè uolatu utuntur. Quem cursum quispiam & in hac maximis efferre laudibus iure optimo possit. Quocirca dignissimum etiam ab omnibus fructum percipit, optantibus ut hæ alæ quàm diutissimè illi permaneant, bonis subinde affatim affluentibus. LVC. Sic quidem fiat, ô Polystrate, neq; enim corporis uenustate solum conspicua est, ut Helenam admiranda forma fuisse constat, sed animo quoq; lepido amabili talibus expolita dotibus spectantes ad se allicit. Digna uero magno illo rege, mansueto existente & affabili habenda est, ut hac quoq; præcipua fœlicitatis parte cum alijs bonis innumeris quibuscunq; amplissimè instructus est, fruatur. Vt sub illius imperio ea quoq; forma & uirtute mulier nata sit, & quæ cum illo conuersans arctissimo desyderio eum complectatur. Quippe haud quaquam mediocris fœlicitatis mulier existimãda est, de qua aliquis Homericum illud commodissimè dicere possit, quod cum aurea Venere de formositatis palmario contendere possit, ingeniosis autem operibus Mineruam æquiparare. Neq; facile quispiam ex omni mulierum numero aliquam illi cõparabit, neq; corporis, neq; ingenij gloria, ut idem ait Homerus, neq; item mente & artificiosis operibus. PO. Vera sunt quæ dicis ô Luciane. Quare si consultum factu tibi uidetur, cõmixtis iam in unum imaginibus, & ea quam tu corporis effinxisti, & ijs quibus ego mentis ingenijq; dotes adumbraui, unam ex omnibus compositam, collecto libello omnibus contemplandam, admirandamq; exhibeamus, & ijs qui hoc ætatis degunt apud superos, tum etiam illis qui paulo post futuri sunt. Itaq; longe, ut mea fert opinio, hæc erit stabilior & diuturnior, quàm ulla fuit, aut Apellis imago, aut Parrasij, aut Polygnoti. Eaq; ipa multo plus gratiæ spectantibus exhibuit, quatenus non ex ligno aut cera aut coloribus formata, sed solertia atq; industria à Musis ad hoc ascitis expressa est, quæ haud dubie imago omnium accuratissimè absoluta futura est, & corporis elegantiam, & uirtutes animi iuxtà contemplandas ostendens.

Æquabilitas animi & moderatio.

Iliad. 9.

Epilogus.

LVCIANI
PRO IMAGINIBVS
VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Apologia hæc est, eorum quæ superiore dialogo, nimio extollendi studio, ultra quàm decet, ac pium est, de Panthea dicta, uideri poterant. Priore igitur loco Polystratus, accusationem ac reprehensionem Panthææ, recenset, quæ hisce duobus capitibus potissimum continetur. Primo quod immodice ac nimium illam laudarit Lucianus. Deinde, quòd etiam cum Dijs illam compararit, quorum prius contra modum atq; officiũ uerè laudantium sit, & adulatoris speciem præ se ferat: alterum uero etiam impium, & periculosum, & ab illius natura & ingenio alienum, adeoq; contraria sibi ipsi facere Lucianum, qui cum tantum illius modestiam prædicet, interim ultrà Deos eandem efferat. Hanc accusationem postea etiam ex sua persona confirmat Polystratus, hortaturq; ut scriptum, siue encomium hoc mutet. Ad quæ Lucianus ita respondet: primum, ut dicat, se neq; adhuc dum satis laudasse illam, nedum nimium, & quicquid huius fecerit, ex libertate atq; officio laudatorum fecisse, neq; hoc adulatorum esse, nam alia ratione alioq; fine adulatores laudare, atq; uerè laudantes, caq; omnia exemplis ac orationibus ostendit. Alterum autem, quòd illam cum dijs contulerit, ita defendit. Non esse in eo aliquam impietatem, aut insolentiam. Neq; enim illam cum Dijs ipsis, sed cum eorum imaginibus ac statuis comparasse. Deinde etiam si hoc fecisset, aliorum tamen exempla extare, quibus factum hoc suum tueatur, qui non modo homines cum Dijs contulerint, sed & Deorum nomina sibi usurparint. Ideoq; non esse periculum huic ali quod metuendum, cum idem antea tam multi, etiam philosophi fecerint.

POLYSTRATVS.

EGo Luciane, inquit mulier, aliàs quidem magnam tuam erga me beneuolentiam euidenter perspexi, tum etiam honorem ex libello ædito per te mihi habitum non obscurè animaduerti. Neq; enim ita effuse quispiam me laudaret, nisi beneuolentia adductus talia scriberet. At ut nescius nõ sis, quo ego sim animata animo, sic de me planè persuasum habe. Neq; alias quidem hominibus ad assentandum eruditis gaudere soleo, sed qui sunt eiusmodi, subdoli præstygiatores mihi esse uidentur, ac minimè natura liberi. Cæterum, in laudibus quõties quispiam præter modum me extulerit, molestis ac immoderatis amplificationibus attollens atq; exaggerans omnia, pudore quodam afficior, nec parum abest, quo minus non ferè semper aures obstruere soleam. Eaq; res subsannatione magis & risu quàm laude mihi digna uidetur. Eatenus enim laudes tolerabiles atq; ferendæ sunt, quatenus ille qui laudatur sibi conscius est ab his quæ dicuntur se non discrepare, sed parem esse encomio. Quodcunq; super hoc additum fuerit, alienum est, & apertæ assentationis suspicione non carebit. Atqui ego permultos noui, inquit, quibus uoluptati est, si quis eos laudibus cohonestans, etiam ea orationi adiecerit, à quibus longe lateq; alieni sunt. Veluti si quis confectæ ætatis uetulos ob iuuenilium animorum uigorem felices pronunciauerit. Aut illis qui informi sunt corpore, Nereiaut Phaonis adiungat pulchritudinem. Siquidem arbitrantur immodicis laudum testimonijs suas formas immutatum iri, & senem denuò repubescere, qua in opinione Peliam quoq; fuisse non sum ignara. Hoc uerò longe secus se habet, nam laus res esset quantiuis precij, si illa quoq; re perinde frui possemus ex eiusmodi dementiente superiectione. Iam uere tale quiddam mihi patiuidẽtur, inquit, ita falsolaudati, ac si quis cuipiam turpi facie atq; deformi, laruam admodum uenustam afferens apponat. Porrò ille ob pulchritudinem sibi uehementer placeret, præsertim cum hæc ab illo auferi possit, & ab occurrente comminui. Vnde maiori quoq; risu subsannandus foret, natiuæ faciei deformitate detecta, quam asciticia forma occultauerat. Aut per Iouem, si quis pusilla statura existens indutis cothurnis super magnitudine contendat cum ijs qui toto cubito ex æquo illi collati eum excederent. Mentionem faciebat & huiusmodi cuiuspiam, Aiebat mulierem quandam ex matronis primarijs, aliàs quidem pulchram & lepidam, corpore autem pusillam, & cui multum de iustæ staturæ mensura deesset, à quodam poëta carminibus celebratam,

Quòd immodicè laudarit

A modo & fictum laudum.

Amplificatio à contrario.

A similibus.

Exemplum.

bratam, cum ob alias quidem uirtutes quàm plurimas, tum quòd forma esse scitula, & corpore magno & prægrandi. Cuius staturam & longitudinis rectitudinem assentator ille populo conferre non dubitabat. Cæterum, illam laudũ illecebris uehementer lætatã esse, quasi mendaci carminis assentatiuncula aliquid exiguo corpusculi modulo accessisset, manumq; gestiendo concussisse. Porrò aũt poëtam hoc illi crebrius occinisse, cũ uideret mulierem laudibus uehementer delectari. Donec quispiam ex præsentibus admoto ad aurem eius capite dixisset illi, Desine ó amice ne mulierem etiam exurgere facias. Non dissimile quiddam huic, multo tamẽ magis ridiculum affirmabat fecisse Seleuci uxorem Stratonicen, quæ poëtis oblato talento certamẽ proposuit, quicunq; maiori arte atq; ingenio eius comam laudibus illustrasset. Atqui caput habebat turpi deformatũ caluitio, cui ne pauci quidem capilli inerant. Sed enim cũ deformiter calua esset, omnibus exploratũ habentibus, ex diuturno morbo egrotanti capillos defluxisse, nihilo secus tamẽ audiebat à poëtis execrandis illis assentatoribus, hyacinthinos illius crines dicentibus, & molles quospiam capillorũq; globos nectentibus, ac aprjs nusquam existentẽ cæsariẽ comparantibus. Itaq; hæc omnia deridebat, unde adulandi materia assentatoribus suppetit. Addebat præterea illud non in laudibus tm̃ usuenire solere, sed in picturis quoq; easdem assentandi & decipiendi occasiones homines studiosè quærere. Gaudent enim, inquit, mortales pictoribus, cũ primis uerò illis, à quibus paulò formosiores depictæ sunt. Esse autem nonnullos, qui eiusmodi artificibus iniungerẽt etiam, ut aut aliquid deformitatis aut magnitudinis naso detraherẽt, aut oculorũ nigritiem atriorem depingerent, aut aliud quiddam quod suæ formę adiectũ concupiuerint. Deinde fraudulenter imponũt alienas imagines coronantibus, quæ nullo modo illis respondent similitudine. Hęc atq; eiusmodi dicere solebat, alia quidẽ in libello tuo collaudans, hoc unũ aũt minimè sufferens, q̃ illam deabus Iunoni atq; Veneri cõparaueris. Longe em̃ ista me ait, aut potius omnẽ humanã naturam excedunt. Cæterum, ego ne illud quidem unquam in uotis habui, ut priscis heroidibus, nimirũ Penelope & Arete & Theani meam formam conferret, tantũ absit, ut Deabus omniũ maximis & præstantissimis cõparari postularim. Etenim uehemẽter, inquit, res diuinas horreo atq; superstitioso animo reuereor, Itaq; periculum est, ne ut Cassiopæa eam laudem cupidè ac desyderanter affectasse uidear. Atqui Nereidibus hæc tantũ formæ præstantia opponebatur. Iunonẽ & Venerem religiosè coluit. Quocirca Luciane, ista te facta recantatione iussit transscribere, aut ipsas Deas testatura est hæc ipsa se inuita per te scripta esse. Te aũt scire uoluit, q̃ libello nõ mediocriter discrucietur ita propalam obambulante, ut nunc is à te informatus est, nõ nimiũ pie neq; sanctè admodũ Deorum cultũ perdocens. Existimabat uerò ab omnibus se uisum iri non uulgari peccato obnoxiam, si sustineret Veneri Gnidiæ aut Hortensi se dici similem. Quare te eorũ quę libelli tui in extremis à te de illa prolata sunt, iussit ut submonefacerem, quibus eius animi moderationẽ omnis fastus nescias testatus es, quippe quæ super humanã mensuram semet non efferret, sed terræ uicina seruata mediocritate uolaret. His ille dictis, nunc fui oblitus super ipsum cœlũ mulierẽ extollit, Deabus illam assimilans. Postulat uero à te, ne semet Alexandro incogitantiorem esse putes, qui architecto quopiã pollicente se Atho totũ transformaturum, & ad eius simulachrum adcõmodaturũ, ut totius mõtis uastissima moles regis effigiem obtineret, duas in manibus urbes habentẽ, eã prodigiosis pollicitationibus non accessit animo, opus architecti uiribus maius esse opinatus, hominis temerariam audaciam compescuit, non admodum credibiliter Colossorum magnitudinem effingendo assequentem. Iussit itaque ut suo loco Atho intactum relinqueret, neque montem ita magnum ad tam parui corpusculi similitudinem imminueret. Laudabat autem Alexandrum animi magnitudinis, dicens, illum sibi hoc facto maiorem statuã quàm Atho exisse in hominũ animis, apud quos eius rei memoria nunquã esset intermoritura. Neq; enim

Aliud Stratonicis.

Quod cũ Deabus ipsam comparasset.

Ac ingenijs repugnantia et periculo.

Ab impietate

A repugnantibus.

Amplificat exemplo.

parui aut abiecti erat animi, honorem adeo amplumatq; inusitatum contemnere. Quin se quoq; tuum figmentum laudare aiebat, neq; nõ imaginum industriam admirari: cæterum, similitudinem non agnoscere. Quippe nequaquam dignam esse tantis ac talibus, & minimè harum esse affinem, sed ne aliam quidem mulierem ullam ad eas posse aspirare. Itaq; libẽter tuos admirandos honores ei habitos tibi remittit, teq; orat, ut natiuo ac proprio archetypo suam faciem adumbres, utq; humano more illam laudibus illustres, neq; pedis modum excedat calceus, ne os quoq; mihi, inquit, fortè illi occurrenti obduret. Illud quoq; ut tibi exponerem, mihi in mandatis dedit. Audio, inquit, multis confirmantibus, num autem uerum sit, uobis uiris explorate compertum, neq; uictoribus Olympicis maiores corpore statuas erigi concessum esse, sed curæ esse Hellanodicis, ut ne unus quidẽ ueritatem excedat temere, atq; exactissimè statua expendatur ad athletę certamen & corpis quantitatem. Quocirca tibi uidendum est, inquit, ne unde mentiendi causſam sumamus in mensura, ac deinde Hellanodicæ uestram subtertant imaginẽ. Hæc profecto ab ipsa dicta sunt. Cæterum tu Luciane, eam cogitationẽ suscipe, ut diligenter consyderes, quo pacto libellum mutatũ aliter exornes, eaq; auferas, ne impietate adductus in Deos flagicioſe pecces, ueluti ipsa omnium grauissimè ista tulit, ac planè inter legendũ inhorrescebat aio, ac deas ut sibi essent ꝓpicię suppliciter precabatur. Et sanè ignoscendum est, si muliebre quiddam passa est. Atqui si ueritas non diffidenda est, ego mihi ipse tale quiddam dixisse uisus sum. Quippe, initio audiens delictum non animaduerti, oculos in scripta defixos habens. Postea uero quàm illa mihi fecit indicium, incipio & ipse sentire de illis nõ dissimilia. Ac propemodum consimile quiddam passus sum, ꝙ in ijs quę intuemur sæpenumero nobis euenit. Contemplantes enim quippiam in propinquo sub ipsis oculis constitutum, nequaq; accurate uidere possumus. At si iusto interuallo disiuncti illud intuemur, oia liquidius cõparent obtutui, & quæ bene & quæ secus se habuerint. Iã hanc hominem existentem, Iunoni conferre ac Veneri, quid aliud est, q; ꝓfracte eleuare tantarum Dearum existimationem. Siquidem in eiusmodi comparationibus non tam quod modicum est collatione crescit & maius fit, quàm quod maius est imminuitur, dum ad id quod uilius fuerat pertrahitur. Exempli gratia, Si duo pariter incederent, alter quidem corpore prægrandi, alter uero per ætatem admodum exiguo penè humi repens, tandem si æquandi essent, ne alter alterum longitudine excederet, illud nunquam breuiore quantũuis semet extendente fiet, etiãsi summis pedibus ipse semet arrexerit. At si eadem ipsis longitudinis obtinenda est æqualitas, maior ille demittat caput necesse est, ac se humiliorem ostendat oportet. Non secus in eiusmodi accidit imaginibus, neq; enim perinde tantis incremẽtis hominis uirtus augetur Deo comparati, q; Dei magnitudo imminuitur, ad id quod uilius est inæqualiter deriuata. Atq; si quis terrestriũ imperitus ad cœlestia oratione temere raperetur, minorem ille suspicandi causſam præstaret hominibus, hoc à se impietatis impulsu factum esse. Sed enim tibi nulla fuit necessitas tot mulierũ speciosissimarum pulchritudinibus extantibus, hanc tam audacter cum Venere atq; Iunone comparãdi. Itaq; uide Luciane, quo pacto hac tam graui inuidia te & illam exoneres. Neq; enim ualde hoc moribus tuis familiare est, qui ne alias quidẽ ad laudandum facilis ac propensus esse consueuisti. At nunc nescio, quo fato impulsus tam subito mores mutaris tuos, omnem laudum mediocritatem excedendo. Et qui hactenus laudum eras parcissimus, nunc in eisdem effundendis omniũ adpares intemperantissimus. Sed ne hoc quidem dedecori tibi fore putato, si orationem iam ęditam adhibita lima rettractes. Quãdoquidem hoc Phidiam quoq; fecisse perhibent, quo tempore apud Heleos Iouem iam absoluerat. Stetisse. n. illũ post ianuam, ubi primum opus in lucem productum hoĩbus uisendũ ostendisset, subauscultasseq; quid quisq; spectantium laudaret aut reprehenderet. Cęterum hic quidem nasum reprehendebat, quasi plus æquo crassiorem, alius uero faciem tanquam

Abexemplo aliud.

Assęueratio accusationis.

Ab effectu et impietate.

Epilogus qui à consuetudine & ingenij natura et exemplo cohortatur.

quam oblongam, tertius aliud quiddam pictori uertebat uitio. Deinde, digressis spectatoribus, rursus Phidiam semet concludentem correxisse, atq; ad multorum opinionem & iudicium imaginē emendasse. Neq; enim mediocre aut contemnendum esse existimabat populi tam numerosi consilium, sed hoc sibi persuaserat necessario fore, ut multi semper plus quàm unus peruiderent, tametsi ipse semet Phidiam esse non ignorabat. Hæc tibi ab illa uenio adferens, quæ & ipse non possum nō probare, ac tibi suadere ut facias, qui & singulari familiaritate & beneuolentia tibi coniunctus sim. LV. Hactenus quidē ignorauī Polystrate, te tantū esse rhetorem. Itaq; orationem ita prolixā, accusationē ita uerbosam aduersus libellum meū effudisti, ut nullā parandæ apologiæ spem mihi feceris reliquam. Verum enimuero in hoc forensis iudicij rationem & morem egressi estis, cū primis uero tu, quòd lucubrationem meam indicta caussa cōdemnaueris, non assistente illi patrono. Facillimum autem ut opinor, illud est iuxta Parœmiam, solum currentē uincere. Itaque nihil mirandum est, si nos comprehēsi simus, neq; aqua nobis effusa, neque respondendi facultate concessa. Quin potius illud omnium est absurdissimū, si uos & accusatoris & iudicis officio iuxta functi estis. Vtrum ergo uis, ut rebus iam sic natus consulto decretis contentus quiescam, an potius iuxtà Imereum poëtam, Palinodiam quandam conscribam? Aut dabitis mihi prouocandi copiam ad aliud iudicium? PO. Sanè per Iouem, dum modo habeas quod probabiliter & iuste ad obiecta respondere possis. Neq; aduersarijs præsidentibus, ut tu ais, sed amicis cognoscentibus caussam perorabis tuam. Ego uero unà tecum iudicium perpēdere quoque paratus sum. LVC. At hoc me non mediocriter conturbat Polystrate, quòd illa non præsente caussa mihi dicenda sit. Etenim hoc longè fuerat præstabilius. Nunc uero mihi iusso uelim nolim necessarium est defensionem aggredi. At si pollicitus fueris te talem mihi fore apud illam internunciū, qualē illius apud me egisti, audebo iactare aleam. PO. Enimuero illius rei gratia bonum habe animum Luciane, quòd me nō malum habiturus sis in defendendo responsorem aut interpretem, si quàm pauciſſimis dicere conatus fueris, quo facilius memoria complectar singula. LVC. Atqui admodum mihi opus fuerat oratione longissima, ad tam uehemētem & acerbam accusationem refellendam. In tuam tamen gratiam quantum potero defensionem decurtabo. Itaque illi hæc à me annuncianda curabis. PO. Nullo modo Luciane, sed tanquam illa præsente orationem habebis. Deinde ego te apud illam imitabor. LVC. Proinde quando ita tibi uidetur Polystrate, illa præsto est, eaq; prædixit uidelicet, quæcunq; tu ab illa mihi annunciasti. Nobis autem secunda oratio exordienda est. Et sanè nō uerebor hoc tibi palàm facere quod mihi accidit. Nescio quam mihi trepidationem incusseris, ut planè meticuloso sim animo. Et quemadmodū uides, iam totus sudo & horreo, ac tantū non illā uidere uideor, ipsaq; res magnam mihi iniecit perturbationem. Attamen incipiā, neq; enim illa iam præsente mihi patet locus effugij. PO. Verum per Iouem magnam uultu præ se fert beneuolentiam. Viden' ut læta sit atq; alacris, & mansueta animo, quare sumpta audacia animo præsenti orationē aggredere. LV. Ego te fœminarq; præstantissima mirifice, ut ais, & præter modū laudatā, nō uideo quo tanto præconio tuas uirtutes extulerim, quanto te ipsa nobilitaris encomio, cū deorū cultū ita in magnis ponere soleas. Hoc enim fermè omnibus quæ à me dicta sunt maius est atq; excellētius. Et precor, ut benignè mihi des ueniā, q; neq; hac ascripta imagine te honestarim, quæ obstante ignorantia nunq; mihi in mentē uenit. Neq; em̄ alia ante hanc depinxissem citius, nō ut hęc adiuncta aliquo modo reliquas excelleret, sed mihi multo minus dixisse uideor, q; rei dignitas exigebat. Igitur cōsydera, quātū à me solidę laudis testimoniū prętermissum sit, quāta significatio ad faciendū indicium uitę optimæ & mentis probatissimę neglecta. Nam quibuscunq; moris est deorū immortaliū numina nō negligēter colere, illi q; in humanis actionibus optimi cēsendi sunt. Itaq; si oīs oratio retexta de integro mihi exornāda foret

Querela Luciani de actione iniquiore modo instituta, & de difficultate respōdendi, cūq; hæc ceu paraſceue quædam ad Apologū qui sequitur.

Exordiū ab attentione.

Extenuatio.

Carminis ꝯfutatio per inuersionem.

A pietate & modestia.

&

& imago emendanda, nihil esset quod præterea adimere auderem, illud uero essem additurus, tanquam totius corporis caput atq; fastigium. Magnas ergo me tibi gratias debere hoc nomine non diffitebor. Siquidem ego cum animi tui moderationē laudassem, & quod nihil procaçitatis aut insolētiæ, aut fastus, tanta tibi cōciliasset rerū magnitudo, his tu in oratione mea reprehensis, uerā laudādi rationē cōpleuisset, Quippe tales laudationes nō auidè arripere, sed hisce auditis rubore afficit, easq; maiores esse testari, q̄ ut tuæ mediocritati cōueniant, moderati & popularis animi est indiciū. At tu quando impensius hoc erga laudes affecta es animo, tanto te digniorem esse ostēdis, quæ immodicis laudibus certatim celebreris.

Amplificat à Chria.

Ac penè tibi res iuxta Diogenis cecidit sententiam. Qui interrogante quopiam, quo pacto quis gloriam potissimum cōsequi posset, si gloriam, inquit, contempserit. Dicerem, nimirum & ipse interrogāte me quopiam, qui nā laude digni essent, maximè quotquot laudari grauatæ ferūt. At hæc aliena sunt & præsenti instituto parum respondentia. Cæterum, de quo mihi respondēdi cura incumbit, illud est, quòd Veneri Cnidiæ atq; ei quæ in hortis est, adhæc Iunoni & Mineruæ formam tuam effingens comparauerim. Hæc inquam tibi omnem modum excedere, & ultra pedem uisa sunt. Ad hæc iam mea delabetur oratio. Et sanè uetus uerbum est,

Alia eiusdem defensio à libertate & officio laudantium.

poëtas atq; pictores esse liberos. Ego uero laudātes maiori libertate dignos esse cēseo, tametsi humi aut gressim incedāt, quemadmodum nos, nec ulla uersiculorum inferantur magniloquentia. Est enim laus res quædam libera, cuius licentia nullis mensuræ aut magnitudinis aut breuitatis legibus astricta est. Sed in hoc solo præ omnibus elaborat, ut admirandum ut omnium amore dignum declaret eū quem laudauerit. At ego hac uia nō incedam, ne imprudens ductu imperitiæ hoc tibi facere uidear. Illud autem puto tibi nō obscurum esse, eiusmodi nobis esse laudatoriarum orationū occasiones, quemadmodum oporteat laudantem uti ad demonstrandum comparationibus, imaginibus atq; similitudinibus. Et fermè summa in hoc sita est rectè aliq̄d adumbrandi & effingendi, quod ita optimè iudicari potest. Non si quis quiddam cum similibus composuerit, neq; si cum eo quod uilius est illud comparauerit, sed si id quod effertur, laudibus quàm poterit effusissimè ad excellentioris archetypum extulerit. Exempli gratia, si quis canem laudaturus, eundem dixerit uulpe maiorem esse, aut fele, nunquid ille laudandi ratiōem tibi calleре uidebitur? non utiq; dixeris. Sed neq;, quanquàm lupo illum æqualē esse dixerit, admodum laudauit magnificè. Sed ibi tandem uera laus absoluitur? si canis leoni similis esse perhibetur & magnitudine & membrorum robore. Veluti Orionis canem laudans poëta Leonicidam illum esse affirmauit. Et hæc perfecta laus canis est. Rursus sicut Milonem Crotonianten, aut Glaucū illum ex Caryſto, aut Polydamantem laudare foret animus, ac tādem unumquenq; illorum muliere rubustiorem fuisse perhiberet, nonne iure optimo ob laudis uecordē stulticiam deridendus esset, quem si uniusuiri fortitudinem excessisse dixisset, neq; tamen hoc ad cumulatam laudē suffeciſſet. At quibus laudibus ille eminentis ingenij poëta

Comprobat exemplis.

Glaucum extulit, neq; Pollucem robustissimum cum eo ex aduerso manus auserū conferere, neq; ferreum & animosum Alcumenæ filium uides cuiusmodi illū Dijs cōparauit? Quin potius ipsis imaginibus illum quàm uerissimè expressit. Et neq; Glaucus ipse indignāter tulit Deis inter athletas primarijs collatus celebrari, neq; illi ulti sunt aut Glaucum aut poëtam, quasi impiè & contumelioſè in Deos circa

Remouet à se nomen assentatoris, exponens differentiam inter adulatorē & laudatorem.

laudes agentē, sed utriq; in magna fuerūt gloria, & apud græcos honore & gratia floruerunt, alter quidem ob præcipuū inusitati roboris specimen, nempe Glaucus poëta uero cum propter alia, tum in primis propter doctissimi carminis æditionē. Itaq; ne mirandum tibi ueniat, si & ego assimilare uolens, quod laudāti perneceſsarium est, exemplo altiori usus sim, oratione illud subijciente. Postea uero q̄ & in assentationis mentionem incidisti, confirmans te homines assentatione gratiam eblandientes habere odio, laudo te, equidem nec aliter fieri cōueniebat. Sed enim

ego

ego tibi & laudãtis opus & adulatoris dementientem ſuperiectionem diſcernere & diffinire uolo. Itaq; aſſentator quæcunq; ſui compendij gratia laudat, nulla ueritatis ratione habita, ea omnia immodicis laudibus extollenda eſſe exiſtimat. Impudenter autem mentiendo plura addit de ſuo, adeo ut non uereatur Therſiten q̃q; forma turpiſſimum, ipſo Achille pulchriorem eſſe oſtendere. Ac Neſtorem inter omnes eos quotquot ad Ilium pugnaturi uenerant, natu eſſe minimum. Perſanctè quoq; deierarat Cr œſi filium acutiori auditu eſſe præditum Melampode. Prętera Iphnea acutius cernere quàm Lyncea, dummodo ſpes aliqua cõſequẽdi lucri ob mendacium adpareat. Porrò autem laudator, nequaquam mentitur, aut addere ſoleat aliquid, quòd in tõtum in laudato nõ cõpareat. Sed ea quibus natura præditus eſt bonis, tametſi non admodum magna ſint, extollit, ac maiora cumulatoraq; eſſe oſtendit, Nec dubitaret dicere, equum laudare uolens, natura leuem (ut ea ſcimus eſſe animantia) & curſu ualentem. Ille per intactæ ſegetis uel ſumma uolaret Gramina, nec teneras curſu læſiſſet ariſtas. Rurſus non formidaret dicere uelocipedum curſus equorũ. Præterea ſi domus elegans & ſumptuoſiſſimè exornata illi laudibus illuſtrãda foret, nihil hæſitabũdus diceret. Talis & intus erat magni Iouis aula ſuprema. Ad hunc uerſiculum aſſentator etiam ſubulci ſcrophipaſci ſordidiſſimo tugurio accõmodare auderet, ſi qua modo muneris à Sybota recipiendi ſpes reluceret. Veluti Cynethus ille Demetrij Poliorcetæ aſſentator, cum iã omnes aſſentandi rationes & uias ſua paraſitatione conſumptas cerneret, laudare ſolitus eſt Demetrium, quem frequens tuſſis moleſtiſſimè infeſtabat, quod dulciter atq; modulatè tuſſiendo ſonaret. Non ſolum autem hoc diſcrime uterq; ab altero internoſci poteſt, quòd ij qui ad aſſentationem eruditi ſunt, non uereantur ad gratiam laudatorum inuerecundè mentiri. Laudatores uero corporis animiq; dotes plus iuſto extollere, ſed & in hoc non mediocri interuallo inter ſe diſcrepãt, q̃ aſſentatores ubicunq; poterint, immodicis utũtur Hyperbolis. Porrò autem encomiaſtæ in hiſce utendis moderationem magiſtram ſequuntur, ac intra certos fines ſe cohibent. Hæc ſanè perpauca ex infinitis adduxi adulatoris & uerí laudatoris ſigna atq; diſcrimina, ne omnes quotquot aliorũ concinnandis ſtudent præconijs innocenter in ſuſpitionem à te rapiantur, ſed diligẽter diſcernas, atq; utrunq; proprio pede ac modulo metiaris. Age itaq; ſi uidetur, & ea quæ à me dicta ſunt ad utriuſq; canonẽ expende, ut cognoſcas num rectius huic an illi ſim conferendus. Si quidem ego ſi inamabilis atq; odioſæ formæ caſcam quandam Cnidio ſimulachro comparaſſem, merito præſtigiatoris uituperationem apud te incurrerem, ipſoq; Cynætho adulantior eſſe iuſtiſſimè exiſtimarer. Sin uero, eam quam omnes eiuſmodi eſſe non ignoramus, nõ erit mihi uehemẽter uitio uertenda iſta audacia. At dices fortaſſe, aut potius iam dixiſti, quod ad pulchritudinem laudandam attinet, tibi conceſſum ſit. Sed enim conueniebat laudem nulli inuidiæ obnoxiam facere, neq; deabus immortalibus hominem me exiſtentem comparare. Ego uero, eò enim adducor, ut uerum reticere non poſſim, te ó præſtans animi mulier, nequaquam Deabus comparui, ſed eximiorum artificum monumentis atq; operibus ex lapide aut ære aut ebore confectis. Iam ea quæ hominũ elaborantur induſtria, hominibus aſſimilare, impium eſſe non arbitror. Niſi forte tu Mineruã eſſe ſuſpicata ſis, ſimulachrum illud, cuius autor atq; opifex extitit Phidias, aut hoc cœleſtem Venerem, quod in Cnido non ita pridem penicillo & coloribus adumbratũ fabricauit Praxiteles. At uide, ne abſurdum ſit, talem de deabus opinionẽ animo concipere, quorum ueras imagines nulla, ut ego arbitror, humana induſtria aut imitatio poteſt aſſequi. Quòd ſi etiam maximè illis te aſſimilaſſem, non meũ hoc erat inuentum. Neq; ego primus hanc laudandi uiam inueni aut aperui, ſed Poëtæ ſanè multi & eximij, cum primis uero Homerus conciuis tuus, quem etiam nunc ab inferis excitabo, ut ſuo me tueatur patrocinio: neque periculum eſt, ne & ipſe unà mecum capiatur. Itaq; ipſum interrogabo, aut potius te illius loco, ete-

Amplificat exemplo.

Adaptatio.

Capitis defenſio per inficiationem.

Reijcit crimẽ impietatis in accuſantem.

Ab exemplis aliorum.

etenim crebra lectione monimẽta ab illo multis uigiliis elaborata; percurris, quod præclare facis, qd tibi illud uidetur, ubi de captiua Priseide sic loquitur, quòd aureæ Veneri similis Patroclum occisum defleuerit. Deinde paulo post, quasi parũ esset illam Veneri formositatis elegantia parem esse, addit, ita inquiens, Sic itaq; est mulier lachrymans effata Deabus consimilis. Hæc ergo quoties dixerit, non propterea illum odio prosequeris, ac librum è manibus proijcis, aut potius illi eã inlaudando libertatem permittis? Atqui, etsi tu illi eandem non permiseris, tamẽ tanta seculorum series atq; uetustas illi concessit, Neq; unquam inuentus est, qui hoc in eo malicioſè reprehenderit, neq; illi qui eius imaginem flagellare ausus est, neq; qui uersiculos nothos atq; suppositicios censoria uirgula aut obeliscis notare aggressus est. Iam, si illi permissum est mulierem barbaram insuper & plorantem aureæ Veneri comparare, ego ut pulchritudinem taceam, propterea quòd nõ sustinuerit coram laudari, non comparem Dearum imaginibus mulierem lætam & hilarem, & cum plurimum ridentem suauissimè? Quod homines cum Dijs commune habent. In Agamemnone uero laudando, uide quantum Deorum existimationi parserit, & quàm undiq; ad concinnitatem imagines sumptas à Dijs exprompserit, quem & oculis & capite Ioui similem esse perhibet. Porrò Marti cinctura, pectora autem Neptuno, diuidens hominem penè membratim ad tantorum Deorũ imagines collatum. Et rursus hunc homicidæ Marti similem esse ait, ac alium alio Deo conferens. Deiformem Phryga illum Priami filium quoties esse ostendit. Sæpenumero Deo similem Pelidam pronunciat. At rursus ad muliebria exẽpla regrediar, haud dubiè enim illum alicubi dicentem audisti. Hæc pulchræ est similis Veneri simul atq; Dianæ. Non solum autem ipsos homines Dijs componit, uerũ Euphorbi quoq; comam assimilauit Gratijs, & hanc sanguine madentem & puluere deturpatam. In summa, earum rerum tanta est apud Homerum copia, ut nulla sit pars poëseos, quæ non diuinis cõparationibus exornata sit. Itaq; aut hæc uelutí perperam scripta expugantur, aut mihi similia audendi libertas non interdudatur. Tanta uero est in similitudinibus & cõparationibus adducendis licentia, ut Homerus etiam Deas ipsas non dubitarit laudare ab inferioribus. Nam Iunonis oculos bouinis comparauit, Alius autẽ quispiam Veneris palpebras cõposuit uiolis. Nam auroram rhododactylum quis ignorat, uel ex ijs qui minimum operæ in euoluendo Homero ponunt. Atqui quod ad formam attinet, planè temperanter, & moderatè mihi factum uidetur, si quis Deo simílis esse prohibetur. Verum, quo numero illi comprehendendí sunt, qui deorum cõpellationes imitati sunt, ac Dionysij, & Hephæstiones, & Neptuni, & Mercuriales nominati sunt. Fuit quædam Latonæ Euagoræ Cypriorum regis uxor, nec tamen Dea indignata est, quamuis illam in lapidem, quemadmodum Nioben potuisset conuertere, Vt silentio prętream Aegyptios, qui tametsí ex omnibus gentibus Deos habeant infelicissimos, diuinis tamen nominibus ad satietatem usq; utuntur. Penè itaque plurima pars è cœlo illis pertracta est. Quare nihil est quod ob laudem hanc ulla animi consterna tione perturbata sies, ultionem aut supplicíũ à superis metuens. Nam si quid in eo libello aduersus Deos peccatum est, tu extra noxiã es, nisi putes & in auditione culpam quandam esse. De me uero deorum ultio sumptura est supplicíũ, posteaquam ante me Homerum & alias poëtas irati superi ulti fuerunt. At nondũ philosophorum omnium princípem punierunt, qui hominem Dei simulachrum esse testatus est. Multa adhuc ad te dicenda supersunt, attamen huius Polystratí gratia dicendí finem faciã, ut dicta nostra facilius memoria repetita tibi referre possit. PO. Haud scio Luciane, num hoc mihí amplius promptum factu sit, tã enim uerboſè ista proloquutus es, ac ultra effusæ aquæ spacium. Attamen quoquo modo meminisse conabor, Et quemadmodũ uides, iam ista ad illam deferre studeo obstrictis auribus, ne qua pars elapsa orationis seriem mihi confundet, ac ego deinde à spectatoribus explosus ronchis & sibilis illudar. LVC. Istud sanè tibi curæ erit Polystrate, ut quã opti-

Iliad. τ.

Iliad. ϰ.

A maiori alia

Epilogus quo metũ periculi tollit.

Ab exemplo.

optimè reſpondeas. Cæterum, ego quoniam ſemel tibi fabulam deſaltandam tradidi, in præſens quidem excedam è medio. Proclamatis aũt iudicum calculis, iterum præſto ero, uiſurus quem nam finem hoc certamen habiturum ſit.

TOXARIS SIVE AMICICIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, amicitiæ dignitatem, atq; effectum commendare uoluiſſe, dum Toxarim et Mneſippum introducit, alterum Scytharum, alterum Græcorum, in amicicijs colendis fidem, prædicantem, utrumq; autem pro patria ſua, contendentem, connumeratis aliquot ſuæ ætatis hominũ exemplis, qui mutua inter ſe amicicia deuincti, extrema etiam pericula interim alij pro alijs obiere. Occaſio contentionis à ſolemni ſacrificio & cultu Pyladis & Oreſtis, quibus illos Scythæ uenerantur, ſumpta eſt, altero uidelicet mirante, & cauſſam ſciſcitante, ob quam homines externos, & etiam hoſtes ſuos, diuinis honoribus Scythæ proſequerentur, altero autem, fidem & amicicium illorum exponente, ob quam tantos honores proſequuti eſſent. Neq; enim quicquam ſanctius, aut religioſius à Scythis obſeruari, & cuſtodiri, quàm amicicias, eaq; magis illos iactare ſeſe, quàm ullis alijs operibus ac rebus. Interim tamen & illa memorabilia ſunt, quæ de ritu iungendi fœderis & amicicię, cuius etiam Herodotus meminit in Melpomene, & de conſuetudine contrahendi auxilia atq; exercitus obiter addit.

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS *Græcus*, TOXARIS *Scytha*.

MNESIPPVS.

Exordium dialogi ab occaſione et diſputatione, de ſacrificijs Oreſtis & Pyladis.

VIdeſne Toxaris? Sacrificatis Oreſti ac Pyladi uos Scythę, deosq; eſſe illos creditis? TOX. Sacrificamus Mneſippe, ſacrificamus inquã: haud tamen deos eſſe arbitrati, ſed uiros bonos. MNE. An uero mos apud uos, etiã bonis uiris poſteaquam uita defuncti ſint, perinde ut dijs ſacra facere? TOXA. Non iſtuc modo, uerũ eoſdem feſtis diebus ac celebribus conuentibus honoramus. MNE. Quid captantes aut ſperantes ab illis? Neq; enim quo beneuolentiã illorũ concilietis, ob id rem diuinã illis facitis, quũ iam ſint mortui. TOX. Nihil officiat fortaſſis, ſi & eos qui mortui ſunt, propitios haberemus. quanquam non ob id tantum hæc facimus: quin magis exiſtimamus nos rem uehementer cõducibilem & his, qui in uita ſunt, eſſe facturos, ſi præſtantium uirorum memoriam celebremus, honoremq; habeamus ijs, qui uita defuncti ſunt. Siquidẽ hac ratione futurum arbitramur, ut multi apud nos illorũ ſimiles euadere cupiãt. MNE. Iſta quidem rectè iudicatis: at Pyladem atq; Oreſtem quo nomine potiſſimũ ſuſpexiſtis, ut dijs eos æquaueritis: idq; adeo quum hoſpites uobis eſſent: uel, quod grauius, hoſtes? Quippe poſteaquã naufragio eiecti ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, eſſent comprehenſi, abductiq; ut Dianę immolarentur: adorti carcerarios, neq; nõ oppreſſis excubijs, & regem trucidarunt, & aſſumpta ſacerdote, quin ipſa quoque Diana ſublata, nauigio ſeſe proripuerunt, irriſa publica Scytharum lege. Quòd ſi obſtitiſmodi facta honorẽ habetis uiris: facile aſſecuti fueritis, ut multos illorum ſimiles reddatis. Iamq; ipſi ab hoc die uſq; ad priſca illa reſpicite: nũ uobis expedierit multos in Scythiam Oreſtes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem iſto pacto mox futurum uidetur, ut religionis ac deorum expertes reddamini: dijs qui reliqui ſunt, ad eundem modum è regione ueſtra in exilium ablegatis: poſtea, opinor, deorum omnium uice, uiros, qui illos electũ uenerant, diuinitate donabitis: & qui ſacrilegi in uos fuerunt, ijs tanquam dijs ſacrificabitis. Quod ſi nequaquam horum gratia Oreſtem ac Pyladem colitis, ſed aliud quidpiam Toxaris in uos beneficij contulerunt: qua gratia quum olim non eſſe deos iudicaueritis, nunc è regione, ſacra illis facientes, deos eſſe decreuiſtis. Et qui tum parum ab-

erant ut victimæ fierent, ijs nunc victimas offertis: Enimuero ridicula uideantur: ista, & quàm his quæ quondam statueratis pugnantia. TOXA. Et ista quidem Mnesippe præclara sunt uirorum illorum facinora, quæ cõmemoraſti: uidelicet, duo cum essent, tam ingentem ausum audere, ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent, Græcis ad id usque temporis intactum, nisi solis his, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitum: nihil expauefacti, neq; fabulas, quę de illo feruntur, neq; appellationem ueriti, quòd inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quòd feræ undiq; gentes accolerent: deinde quum iam capti essent, usque adeo strenue sese gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi & à rege acceptam contumeliam ulti, & Diana sublata abnauigassent. Quid? an non admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quanquam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. MNES. Atqui iam dices, quid nam præter ista suspiciendum patrarint atq; diuinum. Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet, non paucos profecto diuiniores istis ostendero negociatores, atq; inter hos præcipuos Phœnices, qui non in Pontum, neque ad Meotidem usq;, aut Bosporum tantum enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro dijs habeto, idque etiamsi complures illorum caupones ac salsamentarios esse reperies. TOX. Audi nunc ô uir admirande, consideraque quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Si quidem in Argo atq; Mycenis ne sepulchrum quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis, & hostiæ offeruntur, reliquusq; omnis honos. Porrò quòd hospites erant, non Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur: neque enim perpendimus cuiates sint uiri honesti ac probi: neq; inuidemus, si cum amici non fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quòd autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quòd nobis uisi sunt amici inter sese longè optimi extitisse, atque alijs exemplo fuisse, quasique legem statuisse, quemadmodum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam, Simulque promeruisse, ut à Scythis, qui in amicitiæ laude primas tenerent, colerentur. Itaque quæcunq; alter cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in colũna ærea reposuerunt in templo Orestis: ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset institutio disciplinaque liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaque penè patris quisque sui nomen citius obliuiscereturr, quàm res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu templi eadem quæcunque in columna notantur, priscorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, & ad uictimam adornatus, iamque Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantem occidens, multosq; ex Scythis alios. Postremo soluentes, abducta Iphigenia ac dea. Porrò Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac cõscendere conãtes. Deinde re frustra tentata, alij quidem ex eis saucij, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maximè liceat perspicere, quantam alter in alterum beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor utrumq; de hostibus in semet ruentibus securũ, propellentem autem eos qui in alterum feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro nihiloque ducentem, si interea ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius cor-

Causa sacrorũ & cultus Amicicia.

Historia Orestis & Pyladis.

pore

pore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorum beneuolentiam, atq; in rebus tristibus cũmunionem, fidem, humanitatem, ueritatẽ, denicq; constantiam alterius in alterũ amoris, hæc haud quaquam humana putauimus esse, uerum animi cuiusdam præstantioris, quàm pro more uulgarium istorũ mortalium, qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant rerum lętarum: quod si uel paululum eis uenti reflare cœperint, aut fugiunt solos in periculis deserẽtes. Enimuero, & illud noueris, nihil amicicia melius arbitrantur Scythæ, neq; est in quo Scytha magis glorietur, quàm in adiutandis amicis, communicandisq; rebus acerbis: quemadmodum neq; probrum apud nos maius ullum, quàm amicitiæ desertorem uideri. Has ob res Orestem ac Pyladem ueneramur, quòd præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicicia præcellentes, id quod nos omnium maximè admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quòd quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat: dij amicitiæ præsides. MNES. Hui Toxaris profecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecelluerũt, uerum uidentur & ad orandum persuadẽdumq; omniũ aptissimi: unde mihi quũ dudum secus uideretur, nunc eidem merito fecisse uidemini, qui sic Orestem, ac Pyladẽ in deorum numerũ retuleritis. Verum illud me fugerat uir optimè, quòd pictor quoq; bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ sunt in Orestis templo, picturas, pugnãq; uirorũ, alteriq; pro altero suscepta uulnera. Tametsi nõ putaram amicitiam usque adeo cultam fuisse quondã apud Scythas, magis autem quòd barbari essent, atq; agrestes, simultate quidem, ira, rabieq; perpetuo committi: amicitiam uerò, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: id que conijciens, quum ex alijs quæ de illis audimus, tum ex hoc, quòd progenitores suos uita defunctos deuorant. TOX. An nos Græcis quum alijs in rebus, tum in his quæ ad parentum attinent cultum, sanctiores, magisq; pij simus, in præsentiarũ haud quaquam contenderim. Quòd autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis: quodq; amicitiæ ratio maior apud nos, quàm apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Græcorum, ne tibi molestum sit audire, si quę perspexi, dixero, multum iam temporis apud nos uersatus: uos enim mihi uidemini prę clarius cæteris de amicicia uerba posse facere, uim uero factaq; illius, adeo non solũ pro sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit prædicare eam, & quantũ sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficiẽtes à sermonibus, nescio quomodo, è medio negocio aufugitis. Cæterum quum Tragœdi in scœnam progressi, istiusmodi amicicias uobis repręsentant, plericq; laudatis atq; applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero nihil dignũ laude pro amicis præstare audetis. Quin si quando fortè accidat, ut egeat amicus, ibi protinus nõ secus atque insomnia, procul auolantes euanescũt uobis multæ illæ tragœdiæ, uosq; similes relinquũt inanibus istis, ac mutis personis, quæ diducto rictu, atq; immane hiantes neminimũ quidem loquuntur. At nos è diuerso, quo sumus in dicendo de amicicia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, ita in præsentiarũ agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirũ superaueritis cõpluribus ac grauibus adductis testibus, nẽpe poëtis, qui Achillis & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoiq;, neq; non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusq; contexuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorũ memoria fuerunt, atq; eorum res gestas exponamus: Ego quidẽ Scythicas, tu uero Græcanicas. Et in his uter superarit, meliora q; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulchertimum honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidẽ non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari (nam ea est apud Scythas uicto pœna) quam in amicicia quopiam inferior iudicari, præser-

Collatio Græcorũ & Scytharum quod ad amicitiæ fidem attinet, estq; hæc occasio sequentis amicorum recensus.

tim Græco, ipſe Scytha quum ſim. MNES. Quanquam eſt haud mediocris negocij cum uiro, ita ut tu es, bellatore, ſingulari certamine cõgredi, tum admodum inſtructo miſſilibus ac penetralibus narrationibus, haud tamẽ uſq; adeo ignauiter tam citò uniuerſam deſerens Græciam, tibi ceſſero. Etenim uehementer abſurdũ fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantum fuiſſe declarant tum fabulæ, tum uetuſtæ ueſtrę picturæ, quas paulo ante ſcitè admodum repręſentabas, Græcos omneis, tot nationes, tot ciuitates, nullo defendente uinci abs te. Nã iſtuc ſi fiat, non dextram, quemadmodũ apud uos ſolet, ſed linguam execari conueniat. Sed utrum ſpectare nos oportet, numerum ne eorum, quæ amicè quis geſſerit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur. TOXA. Nequaquam, imò non multitudine uis horum ſpectetur, uerum ſi quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præſtantiora, magisq; penetrantia, tum nimirum etiam ſi numero paria ſint, oportuniora magisq; lætalia mihi facient uulnera: Ac penè memet ad ictus accommodabo: MNES. Probè loqueris: Statuamus igitur quot erunt ſatis. TOX. Mihi quidem ſatis fore uidetur, ſi uterq; quinq; narret exempla. MNES. Itidem mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus, nimirũ non niſi uera dicturum, alioqui fingere eiuſmodi, nõ admodum fuerit difficile, palàm autem refelli non queant. Porro ſi iuraris, nefas ſit non habere fidem. TOX. Iurabimus, ſi quid etiam iureiurando opus eſſe cenſes. MNES. At quis tibi èdijs noſtratibus, num ſatisfaciat Iupiter Philius? TOX. Et maximè. Ego quoque tibi noſtratem iurabo, meapte in lingua. MNES. Teſtis igitur eſto Iupiter Philius, quæ cunq; dicturus ſum apud te, ea nimirũ uel quæ uiderim ipſe, uel quæ ab alijs, quoad fieri potuit, diligentiſſimè perceperim, narraturum, nihil ex me ipſo commiſcentem, alleuantemq;. Ac primo quidem loco, Agathoclis Diniæq; amicitiam referam, quæ apud Ionas eſt celebratiſſima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, nõ ita pridem uixit, uir in amicitia quidem præcipuus, ita ut re declarauit: cæterũ reliquis in rebus uulgo Samiorum nihilo præſtantior, neq; genere, neq; cæteris item opibus. Huic cũ Dinia Epheſio, Lyſionis filio, amicitia à puero interceſſerat. Porrò Dinias ſuprà modum ditatus eſt, & quemadmodum ſolẽt ij, qui nuper opes nacti ſunt, complures & alios ſecum habebat, ſatis quidem idoneos illos, & ad compotãdum, & ad uoluptariam conſuetudinẽ, ab amicitia uero longè alieniſſimus. Atq; inter hos interim habebatur Agathocles, conuiuebatq; & compotabat illis, non admodum approbans eam uiuendi rationem. Dinias autem nihilo hunc potiorem habebat, quàm cæteros adulatores. Tandẽ etiam offendere cœpit, crebrius obiurgans, moleſtusq; uidebatur, quippe qui admoneret eum maiorum, præciperetq; ut ſeruaret, quæ multo labore parta, pater illi reliquiſſet, adeo ut ob hæc ne ad comeſſationes quidẽ illum deinceps adhiberet, ſed ſolus cum illis comeſſaretur, celare cupiens Agathoclem. Demum ab aſſentatoribus illis miſero perſuaſum eſt, quod adamaretur à Chariclea Demonactis uxore, uiri illuſtris, atq; inter Epheſios in honoribus ciuilibus primarij. Iam & literulę à muliere ad illũ uentitabãt, & ſerta ſemimarcida, & mala quędã admorſa, denique quicquid ad hæc lenę machinãtur in adoleſcentes, quo paulatim illis amorẽ artibus quibuſdã inſerant, primũq; hac incendant opinione, quòd ſeſe credant amari. Nam plurimũ illicit & hoc, præſertim eos, qui ſibi formoſi uidentur, donec imprudẽtes in caſſes inciderint. Erat aũt Chariclæa urbana quidem & elegãs muliercula, at ſupra modũ meretricia, ſemperq; illius, quicũq; fortè adijſſet, etiã ſi quis admodũ leuiter concupiuiſſet: quin ſi uel aſpexiſſes duntaxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum erat, ne quãdo recuſaret Chariclæa: admirabilis aũt alicq; artifex, quauisq; meretrice doctior allicere amatorem, & ambiguus quũ adhuc eſſet, totũ ſubigere: at quũ iam teneretur, incitare, ac magis magisq; accendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox faſtidio: deinde iniecta ſuſpicione, quaſi ad aliũ ſeſe deflexura eſſet: poſtremo omni exparte egregie docta erat mulier, & abſoluta, artibusq; omnigenis in amantes inſtruc-

Iuſiurandum

I par. Agathocles & Dinia.

cta

cta. Hanc igitur tum Diniæ adulatores accerſiuerant in adoleſcentulum, multaq; adſimulabant, quo eum in amorem Chariclææ impellerent. Illa porrò quæ complureis iam adoleſcentes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat: uarium quoddam, atq; inexpugnabile malum: ubi nacta manibus eſt ſimplicem, & huiuſmodi artium imperitũ adoleſcentulum, haud quaquam amittebat ex unguibus: ſed undiq; oppugnans tentansq;. ubi iam omnium eſſet compos, tum ipſa dum captat, capta perijt, tum infelici Diniæ innumerabilium malorum extitit cauſſa. Nam primum quidem ſtatim literulas illa ad illum dat: ac ſubinde miſſitat ancillulam, quæ renunciaret ut fleret, ut uigilaret: poſtremo ut miſera præ amore ſuffocatura eſſet ſeſe: donec iam beatus ille perſuaſus, ſibi formoſus eſſe uideretur, atq; Epheſiorum uxoribus præter cæteros adamabilis. At tãdem in congreſſum adductus eſt multis precibus exoratus, Et ex eo quidem tempore facilis iam erat coniectura, fore ut caperetur à muliere formoſa: ad uoluptatem congredi docta: & in loco flere, & inter loquendum miſerabiliter ſuſpirare: & iam abeuntem amplecti: & adeunti obuiam occurrere: & formam colere, ſic ut maximè placitura eſſet: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus omnibus in Diniam uſa eſt. At ubi ſenſit excruciari, iamq; amore illaqueatum, ac ſubiugum eſſe factum: aliud adhæc excogitat, quo miſerum ſubuertat: grauidam ſe ex eo ſimulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandum ſtultum amantem) Neq; poſtea commeabat ad illum, affirmans à uiro obſeruari ſeſe, qui iam amorem perſenſiſſet. Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat: neq; durare quibat, quum illam non aſpiceret: ſed lachrymabatur, adulatoresq; ad ſeſe accerſebat, ac Chariclææ nomen inclamabat: imaginemq; illius amplexus (candido eñ lapide fecerat) eiulabat. Demum in ſolum abijciens ſeſe iactabatur: planeq; res extremæ dementiæ ſpeciem obtinebat. Siquidem munera reddita ſunt mulieri, non pro malorum aut corollarum precio: ſed ſolidæ domus, agri, famulæ, ueſtes florulentæ, auri quantum optaret. Quid multa? Breui Lyſionis domus antea inter Iones nobiliſſima, exhauſta eſt, atq; exinanita. Deinde ubi iam exuccus eſſet, eo relicto, alium quempiam adoleſcentulum Cretenſem, benè nummatum uenata eſt, atq; ad illum deſciuit. Iam uidelicet illum adamabat: atq; is quidem credebat. Itaq; Dinias neglectus non à Chariclæa modo, uerum etiam ab aſſentatoribus (nam iſti quoq; ad Cretenſem amatorem iam deſciuerant) abit ad Agathoclem, iam pridem non inſcium, quàm illi res miſerè haberent, Ac pudeſcens quidem initio, tamen expoſuit omnia: amorem, egeſtatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretenſem: in ſumma, non uicturum ſeſe, niſi cum Chariclæa conſuetudinem haberet. Ille uero intempeſtiuum eſſe ratus id temporis exprobare Diniæ, qua propter ex amicis unum ſeſe non admiſiſſet, ſed tum quidem aſſentatores ſuos ſibi anteposuiſſet: diuendita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, precium illi attulit, talenta tria. Quæ ſimulatq; recepiſſet Dinias, haud clam erat Chariclææ: rurſus ſubito formoſus factus: rurſus ancilla & literulæ, et expoſtulatio, & iam diu ſeſe non adiſſet, concurrerunt item adulatores applaudentes, ut uiderunt Diniæ adhuc eſſe quod daret. Cum aũt pollicitus eſſet ſeſe uenturum ad illam, ueniſſetq; primo ferè ſomno, eſſetq; intus Demonax Chariclææ maritus: ſiue q̃ alioqui preſenſerat: ſiue de compoſito, proditioneq; uxoris (nam utrunq; fertur) exiliens uelut ex inſidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehẽdi, ignem ac flagra minitans: neq; non gladium tanq; in mœchum educens. Ille porrò reputans quibus in malis eſſet: uecte quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipſum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Chariclæam: atq; hanc quidem non ictu uno, uerumetiam & uecte ſæpius, & poſtea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti ſtabant, rei nouitate attoniti: Deinde comprehendere conati, quũ in hos quoq; ferro inſiliret, ipſi quidem aufugerunt, Dinias autem clàm ſeſe ſubduxit, tanto patrato facinore, Et ad auroram uſq; apud Agathoclem diuerſabatur: pa

xiterq; & quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, consi-derabant. Vt autem diluxit, milites aderant, (iam enim res erat diuulgata) compre-hensumq; Diniam, nec hunc insiciantem homicidium, adducunt ad præfectum, qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic eum ad Persarum regem remittit. Nec ita multo post relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uoluerit, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rebus nunquam abfuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unà est in iudi-cium comitatus, neq; usquam defuit officio. Porrò ubi iam in exilium profectus est Dinias, ne tum quidem desertus est ab amico. Quin potius ipse suapte sponte da-mnatus uersabatur in Gyaro, simulq; cum illo exulem agebat. At quum iam rerum necessariarum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurarijs, unà cum alijs urinabat, quodq; hinc partum est referens, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutissimè inseruiuit: & ubi uita defunctus est, noluit unquam in patriam reuerti, uerum inibi perseuerauit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuum amicum deseruisset. Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim scio anni quinq; præterierint, q̃ Agathocles in Gyaro mortem obijt. TOX. At utinã iniuratus ista Mnesippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendam amicum Agathoclem istum de-scripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem narres. MNES. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus Nauclerus Megarensis, adiurans profecto se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigauisse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadũ occasum, collecticios quosdam homines uehentem, in his fuisse Euthydicum, unaq; cum hoc Damonem Chalci-densem eiusdem amicum. Ac natu quidem eos æquales fuisse: uerum Euthydicũ ualentem, robustumq;, Damonem contra, suppallidum atq; ualetudinarium, quasi qui nũper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaq; ad Siciliam usq; feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Cæterum ubi transmisso freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immanes quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ alia tempestatis mala? Vt uero iam haud procul abessent à Zacyntho, nuda naui-gantes antenna: præterea & funes quosdam trahentes, quo nimirum uim, impe-tumq; fluctus exciperent: circiter noctis medium, Damonem, qui in tanta iactatio-ne nausearet, uomuisse in mare propendẽtem. Deinde, ut conijcio, naue uehemen tius in eam partem, in quam ille propendebat inclinata, simulq; propellẽte fluctu, excidisse eum prono capite in pelagus: neq; nudum tamen, uidelicet ut misero uel natare commode liceret. Mox itaq; succlamasse quum præfocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret. Porrò Euthydicum simulatq; audisset (nã forte fortuna nudus in strato tum erat) abiecisse semet in mare, arreptoque Damone, qui iam deficie-bat (diutius enim ista uideri poterãt, luna scilicet relucente) una iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese miseratos uirorum calamita-tem, uerum nequisse, quòd uento prẽualido raperentur. Illud tamen feciss̃e, sube-ra complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi natarent, si quem fortè ex eis nanciscerentur, postremo scansoria quoq; tabulata, quę quidẽ erãt neutiquàm exigua. Cogita iã per deos, quod aliud grauius beneuolentiæ do cumentum quisquam ædere queat in hominem amicũ, qui noctu decidisset in ma re, usque adeo sæuiens, quàm communicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorem aquæ sese adglomerantis, spumam undiq; efferuescentem, noctem, ac desperationem. Ad hæc illum iam præfocari incipien tem, uixq; undis extantem, manusq; porrigentem amico: hunc aũt incõtanter in-siliẽtẽ, simulq; nantem, prorsusq; solicitum, ne se prior Damon interiret. Sic e-nim profecto cognosces, quòd haud ingenerosum hunc quoq; amicum, uidelicet Euthydicũ, retulerim. TOX. Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quæ piam

II. par. Euthydicus & Damon Chalcidenses.

ex

ex insperato illis contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui. MNES. Bono animo es Toxaris, seruati sunt, quin hodieq; Athenis agunt, ambo philosophiæ dantes operam. Nam Simylus ea demum narrare poterat, quæ noctu uidere licuit, hunc delapsum, illum desilientem, simulq; nantes, quatenus per noctem dabatur aspicere. Porro quæ post hæc acciderint, Euthydicus ipse narrat. Primū quidem, subera quædam forte nactos, suspendisse de his sese, atq; ita hærentes fluitasse, sanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iam sub auroram annasse, conscensisq; illis cōmode, deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiquam mali sunt, ut ego quidem autumo, accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & ijs quidem opulētis, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uero, haud scio, an tale sit appariturum, uiro probo, & apud quē amicicia in precio sit, quiq; uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meam alendam atq; in senecta fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autē illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoq; partem inquit, alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamidæ nouerant: at amicitiam, quæ illi cum his uiris intercesserat, ignorabant, rem pro ludo iocoq; ducebant. Nemo certe aderat qui non cum risu discederet, quòd eiusmodi hæreditatem Aretæus & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atq; ita aiebant: Siquidem persoluent Eudamidæ, superstites etiam ipsi hæreditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus ista erāt legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoscentes rataq; facientes ea, quæ erant testamēto mandata. Itaq; Charixenus quinq; duntaxat dies superstes, diem obijt. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, & matrem alit Eudamidæ, & filiam non ita pridem eloçauit, ex quinq; talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filiæ dotem, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias amborum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste uidetur, num nam leue amicitiæ argumentum exhibuisse, adita huiusmodi hæreditate, neq; deserto amici sui testamento? an hunc quoq; in perfectis idoneisq; calculis ponimus, ut fit unus è quinq;? TOXA. Et iste quidem egregius, quanquam equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus sum, qua fuit erga amicos: declarauit enim, quòd & ipse eadem fuisset facturus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium hæres. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo, Zēnothemim Charmolēi, Massilia oriundum. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agendi, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat. Assidebat illi uxor in Rheda iter facienti, quum alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quū demirarer, si decorus ille quum esset, ac uenustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctam: is qui mihi eum commonstrabat, causam exponit, quare in id matrimonium incidisset: nouerat enim compertè omnia, nam ipse quoq; Massilienſis erat. Menecrati (inquit) huius fœdæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipse ijsdem rebus par. Deinde aliquanto post, facultatibus exutus est ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capessendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentum uiris, tanquam qui sententiā iniquam pronunciasset. Ad hunc autem modū, inquit, nos Massilienses mulctamus, si quis corruptè iudicet. Grauiter itaq; ferebat Menecrates: primū, quòd esset condemnatus: deinde, quòd è diuite pauper: postremo, quòd ex nobili repente factus esset infamis ac reiectitius. At præter cætera eum ipsa discrutiabat filia iam nubilis, utpote annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris substantia,

III. *Eudamidas, Aretheus Corinthij, & Charixenus Sicyonius*

IIII. *Zenothemis Massilien sis, & Menecrates.*

quàm ante condemnationem poſſederat, dignatus fuiſſet quiſquam ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebatur idq; circa lunam creſcentem. Hęc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates. Neq; em̃ ipſe egebis neceſſarijs, & filia tua dignum aliquem ſuo genere ſponſum inuenerit. Atq; hęc eloquutus, ſtatim apprehenſa illius dextra, deduxit domum. Ibiq; opes, quæ illi multæ erant, partitus eſt cum illo, ac cœna parari iuſſa, conuiuio accepit amicos, & in his Menecratem, ueluti iam è neceſſarijs cuipiam perſuaſiſſet, ut puellam in matrimonium acciperet. Poſteaq; autem cõuiuium peregerant, libaſſentq; Dijs, tum uero plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genero ſymbolum affinitatis poculum, nam hodie ducturus ſum ego filiam tuam Cydimacham, dotem autem iam olim accepi, talenta quinq; & uiginti. Illi uero reſpondente, abſit ne feceris, ô Zenothemis, neue ipſe uſq; adeo inſaniam, ut te neglectum, qui & iuuenis es, & formoſus, conſpiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc inquam, illo loquente, hic ſponſam adiunctam tollens, abduxit in thalamum: ac paulo poſt prodijt, ea deuirginata, atq; ex eo tempore cum illa uiuit, ſupra modum diligens: & quemadmodum uides, circunferens eam. Et nõ ſolum non pudet matrimonij, uerumetiam perinde atq; glorians de eo, ſic oſtentat, propterea quòd negligit corporis formã ac fœditatem, ad hæc opes & famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neq; arbitratur eum ſexcentum uirum ſententia deteriorem eſſe factum, quantum ad neceſſitudinem. Quanquàm pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim ei formoſiſſimus ex illa deformiſſima ſuſceptus eſt. Neq; diu eſt, quòd tollens hũc pater intulit in curiam, frondibus oleaginis coronatum, ac pullis amictum, quo plus miſeratiõis auo conciliaret. At infans arridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaq; curia commota ſuper illo, remiſit mulctam Menecrati, atq; ille iam rei, famæq; reſtitutus eſt, eiuſmodi patrono uſus apud iudices. Hæc affirmabat Maſſilienſis Zenothemim amici gratia feciſſe, haud mediocria, ſicuti uides, neq; qualia paſſim Scythæ factitant, qui concubinas formoſiſſimas ſumma cura deligere dicuntur. Reſtat nobis quintus. Neq; uero mihi uideor alium quempiam debere dicere, Demetrio Sunienſi præterito. Nauigarat in Aegyptum Demetrius, unà cum Antiphilo Alopecenſi, qui cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicicia, atq; ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipſe quidem Cynicam diſciplinam ſequutus, ſub Rhodio illo ſophiſta, Antiphilus uero medendi ſcientiam exercuerat. At hoc temporis fortè præfectus fuerat in Aegyptum, ad ſpectaculum Pyramidum Memnoniſq;. Nam audiuerat illas, quum eſſent ſublimes, umbram non iacere. Memnonem autem uocem ędere, exoriente ſole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: ſextum iam menſem aduerſo Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, q̃m is itinere atq; æſtu defeſſus eſſet. Huic autem interea calamitas incidit, quæ ſingularem quempiam amicum poſtularet. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus, inita ſocietate cum ſacrilegis aliquot, unà cum illis in Anubis templum irrupit: ſublatoq; Deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neq; non cynocephalis argenteis, atq; id genus alijs: omnia apud Syrum depoſuerat. Deinde forte comprehenſi, (capti enim fuerant, diuendentes neſcio quid) rem omnem protinus confeſſi ſunt, diſtricti in rota: deportatiq; uenerunt in ædes Antiphili: ibi res furto ſublatas depromebãt, ſublectica quadam in abdito conditas. Syrus itaq; illico uinctus, unaq; herus huius Antiphilus: atq; is quidem interea dum præceptorem audit, auulſus. Nec opitulabatur quiſpiam: quin magis hi qui fuerant hactenus amici, auerſabantur hominem tanquam qui templum Anubis ſacrilegio compilaſſet: ſeſeq; impiari credebant, ſi cum illo bibiſſent, aut ediſſent. Porrò duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo, conuaſantes, fuga diſceſſerunt. In uinculis igitur erat miſer Antiphilus multũ iam temporis: habitus interim omnium

V. par. Demetrius Sunienſis & Antiphilus Alopecenſis.

quantum

quantum in carcere erat, ſonciũ ſceleſtiſſimus. Porrò præfectus carceris Aegyptius, homo ſuperſtitioſus, ratus ſeſe gratum facere deo, atq; illius ulciſci uices, grauis Antiphilo imminebat. Quod ſi quãdo defenderet, affirmans ſe nihil eiuſmodi patraſſet, impudẽs habebatur: atq; hoc nomine multo etiã magis erat inuiſus. Sub ęgrotabat itaq; iam, maleq; habebat, nec mirum: quippe qui humi cubaret, idq; eti am noctu: neq; crura ſineretur protendere, ligno incluſa: nam per diẽ cataſta ſtrin gebatur, altera manu uincta ferro: at noctu cogebat totus in uinculis eſſe. Ad hæc inſuper domicilij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq; anguſtum prementibus, adeo ut uix reſpirarent: tum ferri ſtridor, ac ſomnus exiguus: hæc o mnia moleſta erant, atq; intoleranda: nimirũ homini eiuſmodi rerum inſtieto, mini meq; ad tam durum uitæ genus exercitato. Quum uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere poſſet, reuerſus eſt tandem & Demetrius, nihil dum ſciens eorum quæ acciderãt. Vt aũt cognouerat quo in loco res eſſet, ſtatimq; curriculo ad carce rem ueniſſet: tum quidem admiſſus non eſt, propterea q; ueſpera iam eſſet: & carceris cuſtos iam dudũ occluſis foribus dormiebat, miniſtris excubias agere iuſſis. At mane quum eſſet ingreſſus, multis uidelicet precibus admiſſus accedens multo tempore quærebat Antiphilum: quippe malorum multitudine ſic immutatum, ut cognoſci non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquemque cõtemplabatur: eorum more qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt inſtragibus. Quòd ni nomen fuiſſet eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo quidem tempore potuiſſet agnoſci quiſnam eſſet, uſqueadeo præ malis erat transfigu ratus. Vt uero ad uocem agnitam reſpondiſſet, atq; adeunte illo comã diduxiſſet, eam à uultu abigens ſordidam atq; impexam, oſtẽdit ſeſe quis eſſet, Hic ambo col lapſi ſunt, oculis oborta caligine, in tã inopinato ſpectaculo. Verũ aliquanto poſt poſteaquàm & ipſe ſibi redditus, & Antiphilum recipiens Demetrius de ſingulis eſſet illum diligenter per contatus, bono animo eſſe iubet. Tum diſſecto pallio, di midiato quidem induitur ipſe, reliquum aũt illi donat, detractis illi putribus atq; detritis, quibus erat opertus panniculis, atq; ex eo die modis omnibus illi aderat, curam eius agens, inſeruiensq;. Locans enim ſeſe ijs, qui uerſabantur in portu mer catoribus, à mane ad medium uſq; diem, oneribus geſtandis non parum lucri facie bat. Deinde ab opere reuerſus, mercedis partem carcerario in manũ dabat, quo il li manſuetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autem, in amici curã affatim ſuppeditabat. Atque interdiu quidem aderat Antiphilo, quo illum conſolaretur: ubi uero nox occupaſſet, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, ſubſtratiſq; frondibus, acquieſcebat. Et in hunc quidem modum aliquandiu degebant: ut De metrius nullo uetante ingrederetur, atq; ob id mitius ferret calamitatem Antiphi lus: donec extincto in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur ueneno, & cuſto diæ exactiſſimè obſeruatæ, neq; deinde quiſquam admiſſus in domicilium uincu lis liber. Quas ob res dubius atq; anxius, quũ alia uia non pateret, qua liceret amí co adeſſe: adito præfecti collega, ſeipſum defert, tanquam in irruptiõe templi Anu bis communem operam addidiſſet. Id ſimulatq; confeſſus eſt, abductus eſt illico in carcerem, ac ductus ad Antiphilũ. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à car cerario, ut proximè Antiphilo, atq; eadẽ in trabe uinciretur. Hic igitur uel maxi mè declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum ſua ipſius incõmoda negligeret, cum & ipſe interim ægrotaret: illud autẽ curæ haberet, quo pacto fieri poſſet, ut ille & quàm plurimũ dormiret, & minimum angeretur. Atq; ita commode tolerabant, communicatis inter ipſos malis: donec aliquanto poſt, tale quiddam acci dit, quòd finem fermè eorum imponeret calamitati. Siquidem è uinctis quiſpiam haud ſcio unde nactus limam: adiunctis coniuratis captiuorum pleriſq;, catenã in ſecuit, qua ſeriatim erãt aſtricti, cyphonibus in hanc inſertis, ſoluitq; omnes. Qui quidẽ facile trucidatis, qppe paucis cuſtodibus, cõglobati proſiliere, atq; hi quidẽ illico q; quiſq; poterat, diſſipati: poſtea pleriq; ſunt cõprehẽſi. Porrò Demetrius et

An-

Antiphilus inſibi remanſerũt:Syro quoque retento,qui iam aufugere parabat. Vt autem diluxiſſet:Aegypti præſes,cognitio quod acciderat, emiſit quidẽ qui illos inſequerentur:accerſitis autem ijs,qui erãt cum Demetrio,ſoluit à uinculis collaudatos,quòd ſoli non aufugiſſent.At illis haud quaquam ſat erat, ut hoc titulo dimitterentur.Clamabat aũt Demetrius,ſibiq; non mediocribus in rebus iniuriã fieri prætendebat,ſi pro malefícis habiti,uiderentur uel cõmiſeratione,uel obid laudis,quòd non aufugiſſent,dimitti.In ſumma,compulere iudicem, ut cauſſam exactius excuteret.At hic ubi repperit,nihil eos cõmeritos,collaudatos illos,Demetrium autem ſeorſum quoq; admiratus,liberos eſſe iuſſit,conſolatus ſuper pœna quam tulerant,præter ius in uincula coniecti.Quinetiam ambos munere proſecutus eſt,idq; de ſuo:Antiphilum drachmarum decem milibus:bis tanto Demetriũ. Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto eſt.Demetrius autem ſua quoque uiginti milia relinquens amico,conceſſit in Indiam:profectus ad Brachmanas,tãtum hoc loquutus Antiphilo, merito ſibi iam ignoſcendum uideri,quòd tum ab eo diſcederet.Neq; enim ſibi opus fore pecunia,quo ad is perſeueraret eſſe,qui erat,uidelicet qui poſſit paucis eſſe cõtentus:neq; illum amplius egere amico,quippe cui res iam feliciter haberent.Huiuſmodi ſunt Toxaris amici Græci. Quod ni initio notaſſes nos,tanq; qui uerbis nos iactaremus:idem profecto relaturus eram tibi cõplures oratiões, atq; eas egregias,quas Demetrius habuerit in iudicio:quũ interim pro ſe ipſo nihil reſpõderet:Pro Antiphilo uero lachrymas funderet,atq; etiam ſupplex eſſet:totãq; cauſſam in ſeſe reciperet,donec Syrus flagris cęſus,ambos eos liberos fecit.Hos igitur paucos è plurimis,quos mihi primũ memoria ſuggeſſit,tibi narrauerim præclaros ac firmos amicos.Quod reliquũ eſt,iã decedens à narratione,tibi dicendi partes trado.Tu porrò uti Scythas his non inferiores referas,ſed longè præſtãtiores,tibi ipſi curæ fuerit,ſi quid de dextra ſollicitus es,ne ea tibi præcidatur.Verum oportet ſtrenuũ præſtare uirum. Etenim res quædam uehementer ridícula tibi contigerit,ſi cũ Oreſtem ac Pyladem admodum ſophiſti ce laudaris,pro Scythia dicens,orator ignauus appareas. TOX. Rectè tu quidem Mneſippe:qui quidem ad dicendum etiam exhortaris: perinde quaſi nihil ſolicitus ſis,ne tibi lingua execetur,uicto in narratiõibus. Sed iam exordiar nihil quidẽ quemadmodum tu,uerbis phalerans atq; exornans(neq; enim is Scytharum mos) præſertim quum res ipſæ longè magis loquantur,quàm uerba. Nihil aũt eiuſmodi expectaueris à nobis cuiuſmodi in cõmemorãdo laudibus extuliſti: puta ſi quis ſine dote duxerit deformem mulierem:aut ſi quis amici filię nubenti pecuniolã donauerit,duo talenta:ac per Iouem,ſi quis ſpõte eat in uincula,quum certo ſciat ſe paulopoſt eſſe ſoluendũ.Admodũ enim leuia iſta:neq; quicquam ineſt in his,uel magni negocij,uel uirile quod ſit. Cęterũ ego tibi referam multas cædes,bellaq; & mortes,amicorũ cauſſa ſuſceptas,ut intelligas ueſtra iſta luſum eſſe,ſi cum Scythicis conferantur.Neq; tamẽ iſtuc ſine cauſa facitis,ſed meritò parua iſta miramini: propterea quòd non ſunt uobis admodũ graues occaſiones declarandæ amicitiæ, quippe in alta pace uiuẽtibus. Quemadmodũ nec in tranquillitate queas ſcire,bonus ſit gubernator,nec ne.Tempeſtate enim tibi opus fuerit ad hoc, ut dignoſcas. At apud nos bella perpetua,& aut inuadimus alios,aut cedimus inuadẽtibus, aut ubi fortè cõcurrimus,pro paſcuis prædaq; pugnamus. Hic potiſſimũ opus eſt bonis amicis,eoq; quàm firmiſſimè cõſtituimus amicicias,ſola hęc arma inuicta atq; inexpugnabilia eſſe iudicantes.Prius autem uolo tibi cõmemorare quo ritu faciamus amicos,non ex poculis,quemadmodũ uos,neq; ſi quis æqualis ſit,aut uicinus: uerum ubi ſtrenuũ quempiam uirum conſpexerimus: quiq; præclara facinora patrare poſſit,in hunc omnes ſtudio incũbimus,& quod uos in ambiendis cõiugijs, id nos in amicis non grauamur,diu quaſi procos agentes,nihilq; non facientes,ne uidelicet fruſtremur amicicia,neue reiecti eſſe uideamur. At ubi iam in amicicias cæteris repulſis,delectus eſt quiſpiam,protinus fœdus initur,ac iuſiurandũ, quid

Hactenus Græcorũ amicicias recẽſuit. Iam ad Scythicas tranſi. Orditur aũt ab attentione & leuatione græcorum.

Mitigatio.

Quomodo amicos eligant Scythæ.

ſit

sit maximum: nimirum & uicturos eos pariter, & mortem oppeturū, si sit opus alterum pro altero. Atq; ita facimus. Etenim simulatq; incisis digitis, sanguinem in calicē destillauerimus, summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes biberimus, non est quicquam quòd deinde nos queat dirimere. Admittuntur autē ad huiusmodi fœdera, ad summū tres. Nam qui multis sit amicus, is eo loco habetur apud nos, quo communes istæ atq; adulteræ uxores, arbitramurq; iam non per inde firmam illius amiciciam fore, posteaquā est in plures partes dissecta. Exordiar autem ab his, quæ nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cum Sauromatis, quū esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidē istuc initio sum pollicitus. Nō enim per Ventum & Acinacē, quicquam mentiturus sum apud te de Scythicis amicis. MNES. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desyderabam: proinde rectè facis, qui nullum deorum iures. TOXA. Quid tu narras? An non tibi uidentur esse dij, Ventus & Acinacis? Adeò ne te fugit, quòd nihil sit maius mortalibus uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties per Ventum & Acinacem iuramus: Videlicet per Ventū, tanquam qui uitæ sit caussa: per Acinacem uero, ut qui mortis sit autor. MNES. Atqui si ista idonea caussa est: profecto multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenum, funem, atq; his cōsimilia. Quandoquidem uarius est iste deus interitus, atq; innumerabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. TOX. Vide quam contentiose nunc quamq; litigiosè istuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac disturbas orationem meam. At ipse loquente te, silentiū agebam. MNES. Age, non sum istuc post hac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge cōfidenter quod restat dicere: perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeo tibi silebo. TOX.

Quoritur mus tuo obstringantur.

Iusiurandum Scytharum.

Quartus igitur agebatur dies Dandamidi & Amizocæ, ex quo amiciciam inierāt ac mutuū sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionē nostram Sauromatæ, cū equitum decem milibus: peditum aūt ter tantū aduenisse ferebatur. Ii nimirum quū in nos irruissent imparatos, neq; expectātes illorum insultū, omnes quidem cedere cogunt, complures aūt repugnantes occidunt, nonnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat tranans in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis dimidium copiarum, & pars curruū erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati, haud scio quo consilio Archiplanoꝛ, id est, ducum nostrorum, ad utranq; Tanaidis ripam. Protinus itaq; & prædas abigebant, & captiua abducebāt, & tentoria diripiebant, & curribus potiebant, atq; ijs plerisq; cū uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras constuprabant. Nos porrò rem indigne tulimus. At Amizoca quum duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit amicū, miserè uinctus, simulq; calicis & sanguinis cōmonefecit. Quod simul atq; exaudierat Dandamis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, tranauit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irrueruntin illum, iam confixuri, nisi succlamasset: Zirim. Hoc uerbi si quis sonuerit, postea non interimūt, sed recipiunt, tanquā dedentem sese precio redimendum. Moxq; ad illorum ducē adductus, reposcebat amicum: Ille redemptionis precium postulabat. Neq; enim prius dimissurꝰ sese, nisi maximū pro illo recepisset. Tum Dandamis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis direpta sunt: quòd si quid est quod nudus præstare queam, id sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ita uis, meipsum huius in locū recipe, & abutere ad quodcunq; tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit, opus retinere te: præsertim quū temet dediderīs. Quin tu parte eorū quæ possides tradita amicum abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atq; hic ptinus exhibuit eruēdos. Deinde ubi essent execti, iamq; preciū persolutū esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est innitēs: illi unaq; tranantes, incolumes ad nos redierūt. Id factū, animū reddebat Scythis omnibus, neq; iam uictos esse rebantur sese, quum uiderent, quòd apud nos esset bonorum

I. par Dandamis & Amizocæ.

maxi-

maximum,id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mẽtem,& in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem nõ mediocrem incutiebat: reputãtibus cum cuiusmodi uiris,si se præparassent,essent pugnaturi: tametsi tum quidẽ ex improuiso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus,incensisq; curribus,fuga sese subduxerunt. Porrò Amizoca non tulit diutius,ut uideret ipse,amico cæco Dandamide,sed ipsius semet exoculauit. At que ita sedẽt ambo,omniq; honore à populo Scytharũ publicitus alũtur. Quid tale Mnesippe uos referre possetis? Etiam si quis tibi donet,ut possis uel decem alios ad istos quinq; adiungere: etiam citra iusiurandũ,si ita uis,ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quem talem narrasses,nõ sum nescius,quantas adornandæ rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quem admodũ supplicarit Dandamis: & quomodo sit excæcatus,& quæ dixerit,& quo pacto redierit,& quemadmodum exceperint eum Scythæ,adgratulantes,beneq; ominantes,atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures soletis artificio quodam addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam, huius Amizoce

II *par. Belitas & Basthes*

consobrinum. Is ut detractum ex æquo à leone Basthen amicum conspexisset: nam fortè simul erant in uenatu: iamq; leo circumplexus illum,iugulo admotus esset,atque unguibus laniaret,desiliens & ipse,inuolauit in tergũ beluæ,reflexitq;,in sese prouocans,auertensq;,atq; inter dentes digitos inferens,conatus quo adlicuit, Basthen è rictu leonis eximere,donec leo omisso illo iam semimortuo,ad Belittã sese conuertit,atque ipsum quoque circumplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos,duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum,altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe,Macentæ,Lõchatæ,& Arsacomæ amicicíam. Hic enim Arsacomas deperibat Mazæan Leucanoris filiam,qui regnabat in Bosporo: tum quũ legatione fungeretur super tributo,quod Bosporini semper nobis pendere soliti,id temporis tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Macæam uidisset proceram atque decoram uirginem,amore captus est,grauiterq; discrutiabatur. Iam itaque quæ de tributis agebantur,erant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioque accipiebat,mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci in conuiuio petant puellas,narrantes qui nam sint,quibusq; rebus freti, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atque id temporis fortè fortuna multi aderant in conuiuio proci,reges,ac regum filij,in his erat & Tigrapates Lazorũ princeps, & Adyrmachus Machlynæ dux,alijq; cum his permulti. Oportet autẽ unumquemq; procum posteaquam exposuit quis sit,& qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit,cõuiuari cum reliquis,tacitumq; accumbere. Deinde peracto conuiuio, postulata phiala,uinum in mensam effundere, atq; ita sponsam ambire, multũ interea collaudantem sese, quo genere,quibus opibus,qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentq;, regna & opes commemorantes: tandem Arsacomas, postulata phiala, non libauit (neque enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in Deum) sed haustum bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Mazæam uxorem, qui multo sum potior istis,quantum ad opes & possessiones attinet. Leucanore uero admirante (sciebat enim rex pauperem Arsacomam, ac de plebe Scytharum esse) percontanteque quantum pecorum,aut quantum habes plaustrorum Arsacoma: nam ijs rebus uos diuites estis. Imo nec plaustra, inquit, possideo, nec armenta,uerum sunt mihi duo amici, honesti,probiq;,quales alij Scytarum nemini, At tum quidem ista dicens,risus est,cõtemptuq; habitus,uisusq; temulentus. Mane uero reliquis prælatus est Adyrmachus, iamq; sponsam abducturus erat in Mæotidẽ ad Machlyenses. Porrò Arsacomas domũ reuersus,amicis indicat, quemadmodũ reiectus esset à Rege,risuiq; habitus in cõuiuio, quũ pauper esse putaretur.

III. *Macentas, Lõchatas & Arsacomas.*

At

Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes: nempe uos, ô Lonchata atque Macenta, ueſtramq; beneuolentiam longè præſtare, multoq; firmiorem eſſe Boſporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me ſubſannauit, contempſitque: & Adyrmacho ſcilicet Machlyenſi tradidit aſportandam ſponſam, quòd aureas phialas ſe diceret habere decem, præterea currus quaternis ſedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet ante tulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operoſa pocula, & currus graues. Proinde ô amici, dupliciter excrucior: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantum hominum illata, non mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos eſſe. Etenim ad unumquemq; è nobis tertia cõtumeliæ pars pertinebat: ſi modo ita uiuimus, quemadmodum cœpimus quum coniungeremur: nimirum ut unus homo ſimus, iiſdem dolentes, iiſdemq; gaudentes. Imo, inquit, Lonchates unuſquiſlibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quum in te iſta fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negocium ſuſcipiamus. Atque ego quidem recipio Arſacomæ me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero ſponſam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit: At tu Arſacoma, inter hæc (nam his peractis ueriſimile eſt exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo contrahas & appares arma, equos, atq; aliarum rerum uim, quantam potes maximam. Facillimè autem plurimos adiunxeris: partim quòd ipſe ſtrenuus, partim quòd nobis non pauci ſunt familiares. Maximè uero ſi deſederis in tergore bouis. Hæc ubi placuiſſent, hic quidem quantum potuit, recta profectus eſt in Boſporum, pura Lonchates: alter, id eſt, Macentes ad Machlyenſes, eques uterque. At Arſacomas domi manens, & cum æqualibus contulit, & ex familiaribus uim hominum armauit, Demum & in tergore bouis deſedit. Conſuetudo autem de ſedendo in tergore bubulo huiuſmodi eſt apud nos. Vbi quis ab alio læſus eſt, cupitq; ulciſci, neque par eſſe pugnæ uidetur: tum boue immolato, carnes fruſtulatim concíſas, igni torret. Dehinc ipſe porrecto humi corio, ſedet in eo: in tergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti ſunt. Et hoc quidem apud nos maximum eſt ſupplicandi genus. Appoſitis autem bouis carnibus, adeuntibus domeſticis: præterea ſi quis alius uelit, quiſq; partem ſibi ſumit, ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicetur: hic quidem equites præbiturum ſe quinq; ſuopte cibo, ſuoque ſtipendio: ille decem, alius plures, alius armatos pedites quot poſſit: atq; qui pauperrimus, ſeipſum duntaxat. Colligitur itaq; in tergo bouis, ingens nonnunquam multitudo. Et huiuſmodi quidem exercitus, & certiſſima fide cohæret, & hoſtibus expugnatu difficillimus eſt: non aliter, quam ſi iureiurando eſſet adactus. Nam in tergum aſcendiſſe, inſtar iuriſiurandi eſt. Arſacomas igitur his in rebus procurandis ſatagebat: coieruntq; illi equites quidem circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiſcuè, uicies mille. At Lonchates ubi ignotus peruenit in Boſporum, Regem adit, tractantem quiddam de regni negocijs, aitq; uenire quidem ſeſe publico Scytharum nomine, ſed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iuſſiſſet: De publicis, inquit, negocijs, hæc in præſenciarum denunciant Scythæ: ne ueſtri paſtores in planiciem uſq; tranſgrediantur, ſed intra Trachonem paſcant. Cæterum latrones de quibus expoſtulatis, quòd regionem ueſtram incurſent: negant eos publico conſilio emitti, ſed priuatim ſui quenq; lucri cauſa prædari. Quòd ſi quis illorum deprehendatur: tui arbitrij eſſe, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denunciant. At ego tibi indico, grauem in uos inſultum futurum ab Arſacoma Mariantæ filio, qui nuper legatum egit apud te, idq; (opinor) quum filiam tuam poſtularit, non aſſequutus ſit abs te: ob id indignatur, ſederq; in tergore taurino ſeptimum iam diem, contractusq; illi eſt exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipſe, eogi uim copiarũ in tergum bouis. Quòd autem aduerſum nos co-

Conſuetudo ſedendi in tergore.

gerentur, quódque Arſacomas huius rei dux eſſet, id uero me fugerat. Atqui in te, inquit Lonchates, hic apparatus conſtituitur. Mihi autem inimicus eſt Arſacomas, grauiterq; fert, quòd ſibi præferar à natu maioribus, & quòd in omnibus illo uidear eſſe præſtantior. Quod ſi mihi ſpoponderis alteram filiam tuam Barcetim, alioqui nec indigno ueſtra affinitate, breui tibi reuerſus caput eius apportauero. Spondeo, Rex inquit, uidelicet ſupra modum formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quam ob cauſſam iratus eſſet Arſacomas: nimirum ob nuptias, tum aliàs quoque metuerat ſemper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit, te præſtiturum pacta, neque inficiaturum. Id quum fieret, iamq; reſupinatus in cœlum iurare uellet: Abſit, inquit, ut hic: ne quis ſpectantium coniiciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingreſſi, occluſis foribus iuſiurandum ædamus, ubi nullus exaudiat. Nam ſi quid horum inaudierit Arſacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introeamus, inquit Rex. Vos autem abſiſtite quàm longiſſimè. Neque quiſquam ad templum adeat, quem ego non accerſiuero. Poſteaquam igitur ipſi quidem introgreſſi ſunt, ſatellites autem procul abſtiterunt, uibrato gladio, ſimulque altera manu obturato ore, ne uociferaretur, ictum in pectus adegit. Deinde caput deſectum, ſub chlamyde tenens prodibat, quaſi confabulans interim cum illo, breuique ſeſe dicens ad futurum, tanquam ad negocij quippiam emitteretur ab illo. Atque ita reuerſus eo, ubi equum uinctum reliquerat, conſcenſo illo, rede-quitauit in Scythiam. Porrò nemo eſt eum inſequutus, quippe diu ignorantibus Boſporinis, quod acciderat, tum ubi reſciſſent, factioſè de regno decertantibus. Hæc itaque geſſit Lonchates, præſtititque promiſſum allato Leucanoris capite. Porrò Macentes in uia factus certior ſuper his, quæ in Boſporo acciderant, peruenit ad Machlyenſes: primuſque illis nuncium attulit de Rege trucidato. At populus, inquit: te Adyrmache, gener cum ſis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipſe prior occupans, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella uero te ſequatur à tergo in curribus. Facilè enim iſthoc pacto tibi conciliaueris multitudinem Boſporanorum, ubi Leucanoris filiam conſpexerint. Ego porrò non ſolum Alanus ſum, uerum etiam ſponſæ tuæ cognatus maternus: ſiquidem noſtra è gente Maſteram Leucanor aſciuit uxorem. Et nunc tibi adſum, miſſus à Maſteræ fratribus, qui ſunt in Alania, denunciantibus ut quàm potes ocyſſimè, te recipias in Boſporum, neque per negligentiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui tametſi frater nothus eſt Leucanoris, tamen Scytharum partibus ſemper fauit, cum Alanis ſimultates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu, eademque lingua cum Alanis. Commune enim horum utrunque Alanis cum Scythis, niſi quod non magnopere comati ſunt Alani quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoque illis erat aſſimilis, uidelicet detonſa coma: quatinus conueniebat Alanum minus eſſe comatum, quàm Scytham. Itaque his rebus factum eſt, ut illi fides haberetur, putareturque Maſteræ ac Maceæ cognatus eſſe. Et nunc, inquit, ô Adyrmache, ad utrumuis paratus ſum: uel proficiſci tecum in Boſporum, ſi uelis: uel manere, ſi ſit opus, ac ſponſam adducere. Iſthuc equidem, inquit Adyrmachus, longè malim, quandoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam ſi nobiſcum unà proficiſcaris in Boſporum, unum duntaxat equitem numero addideris. Quòd ſi mihi uxorem aduexeris, multorum inſtar fueris. Atque ita factum eſt, & hic quidem iter ingreſſus eſt, Macentæ tradens ducendam Mazæam, quæ uirgo etiam dum erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incubuiſſet, impoſita equo (nam id curarat, ut alius quidam eques ſeſe conſequeretur) rum inſiliens & ipſe, nequaquã deinceps ad Mæotim iter faciebat, ſed deflectens ad mediterraneam, relictis ad dextram Mitræorum montibus, quum uirginem interim aliquoties inter quieſcere iuſſam refocillaſſet, intra

triduum

triduum à Machlyenſibus in Scythiam uſque permenſus eſt uiam: ſtatimq; equus eius ubi deſtitiſſet à curſu, pauliſper aſtans exanimatus eſt. Porrò Macentes Arſacomæ Mazæam in manum dans: Accipe, inquit, à me quoq; id quod ſum pollicitus, At illo ad inſperatum ſpectaculum ſtupefacto, gratiasq; agente: Deſine, inquit, Macentas, ac noli me alium à te ipſo putare: nam mihi profectò gratias agere ob hæc quæ feci, perinde eſt, ac ſi ſiniſtra mea gratias agat dextræ, quòd uulneratæ ſibi ſubminiſtrauit, atq; officioſè curam egit ægrotantis. Ridicula nimirum & nos fecerimus, ſi iam dudum commiſſi, & quatenus licet in unum conflati, magnum adhuc eſſe credamus, ſi qua pars noſtri officioſè quid egerit pro toto corpore. Etenim pro ſe ipſo fecit, quum pars ſit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc quidem modum Arſacomæ gratias agenti, Macentes reſpondit. Cæterum Adyrmachus ubi ſentit inſidias, non perrexit ire in Boſporum: iam enim Eubiotus rerum potiebatur accerſitus à Sauromatis, apud quos fuerat diuerſatus: uerum in patriam reuerſus, contractis ingentibus copijs, per montuoſa irrupit in Scythiam, pauloque poſt irruit & Eubiotus, cum Græcos undecunq; poterat ſecum ducens, tum Alanos & Sauromatas accerſitos, utrinque uicies millenos. Coniunctis autem copijs, Eubiotus atq; Adyrmachus nonaginta millia confecerunt, atq; ex his tertia pars equites ſagittarij. Nos autem (nam & ipſe ad hanc expeditionem contuleram, addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equites ad plenum inſtructos centum) contractis haud multò minus triginta millibus, unà cum equitibus operiebamur inſultum, ductore Arſacoma. Vt autem admouentes illos conſpeximus, contraduximus agmen præmiſſis in hoſtem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter eſſet pugnatum, tandem ceſſere noſtri, interrupta phalange. Poſtremo in duo diſſectum eſt uniuerſum agmen Scythicum: pars ſubduxit ſeſe, non omnino palàm uicta, uerum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus inſequi non auderent: partem alteram, quæ eadem erat imbecilliior, cingentes Alani ac Machlyenſes, undequaque cædebant, confertim iaculis emiſſis, atq; ſagittis, ſic ut uehementer laborarent à noſtris, qui tenebantur obſeſſi. Et iam plerique arma proiecerant, quorum in numero fortè erat Lonchates & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperant, dum ante alios ſeſe periculis obijciunt. Hic quidem aduſto femore, puta Lonchates. Porrò Macentes ſecuri ſaucíato capite, tum conto in humerum impacto. Quod ſimulatque ſenſit Arſacomas, quum in altero agmine eſſet nobiſcum: turpè ratus ſi deſertis amicis non adeſſet, ſubditis equo calcaribus, cum clamore in hoſtes tendere cœpit, ſublato gladio adeo, ut Machlyenſes uim animi non ſuſtinuerint, ſed uiam illi fecerint, ut tranſiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum, impactoq; in ceruicem gladio, ad zonam uſque diſſecuit. Quo fuſo, diſſipata eſt omnis acies Machlyenſium, paulopoſt & Alanorum. Denicq; cum his Græci quoque. Atq; ita redintegrato prælio, nos ſuperiores extitimus, diuq; ſumus inſequuti trucidantes, donec nox finem impoſuit. Poſtero die ab hoſtibus uenerunt legati, qui ſupplices pacem atq; amicitiam orarent. Boſporani duplicatum tributum penſuros ſeſe pollicebantur: Machlyenſes obſides daturos ſe confirmabant. Alani ita eam inuaſionem compenſaturos ſeſe ſpondebant, ut Sindianos noſtro nomine uellent aggredi, quibus cum multo iam tempore nobis fuerat ſimultas. His de rebus auditis ſuffragijs, in primis autem Arſacomæ & Lonchatæ: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu ſuo moderantibus. Huiuſmodi Mneſippe, audent Scythæ amicorum cauſſa facere. MNES. Tragica prorſus, ó Toxari, fabuliſq; ſimilia. Et propitius ſit Acinaces & Ventus, per quos iuraſti: ſi quis iſta non credat, non admodum reprehendendus eſſe uideatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incredulitas iſta ab inuidia ueſtra proficiſcatur. Quanquam non me deterrebis non habendo fidem, quo minus & alia his conſimilia referam, quæ nouerim à Scythis eſſe geſta. MNES.

Tantum ne longum facias, uir optime, neque usqueadeo admissis, uagisq; utare sermonibus: ut nunc sursum ac deorsum Scythiam, Machlyanamq; percurrens: deinde in Bosporum discedens. postremo rediens prorsus abutare silentio meo. TOXA. Parendum tibi, & hanc præscribenti legem, dicendumq; paucis: ne fatigeris unà nobiscum, audiendo circumcursitans. Quin magis ausculta, quæ in me ipsum amicus Sisinnes nomine præstiterit. Quum enim Athenas relicta patria proficiscerer, idq; cupiditate Græcanicarum literarum, appuleram Amastrim Ponticam. Ea est urbs haud procul à Carambe dissita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur autem Sisinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quasdam importatas in portu spectassemus, in eumq; è naui subduxissemus, emimus, nihil suspicantes mali: interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem sufficere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognita quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant: uel hospitem, ueritine plerisque sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Daricos quadringentos, tum uestium permultum, adhæc tapetia quædam, denique quicquid habueramus. Consultabamus igitur hisce de rebus, quid esset faciundum, omnium rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidem ita usum est tum temporis, statim demerso in ilia Acinace, uitam fugere, priusquam ignauum quippiam, aut indignum esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contra Sisinnes consolabatur, obsecrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidē die baiulandis è portu lignis allata mercede uictum suppeditauit: mane autem obambulans in foro, pompam quandam aspexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirum uiritim lecti, uti mercede proposita, singulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negocij conditiones audisset, accedens ad me: Caue posthac, inquit, Toxari, ne teipsum pauperem dixeris. Siquidem tertio ab hinc die diuitem te reddidero: Hæc ait, atque interea ægrè parato uictu, quum iam spectaculum esset institutum, spectabamus & ipsi: etenim assumptum me duxit in Theatrum, tanquam ad iucundum aliquod, nouumque spectaculum Græcorum. Ergo ubi consedissemus, spectabamus. Ac primo quidem feræ partim iaculis confixæ, atque à canibus agitatæ, partim in homines quosdam uinctos emissæ, nocentes quospiam, ita ut conijcicebamus. Vt autem prodierunt, qui erant ad singulare certamen conducti, ac producto iuuene qnodam prægrandi, dixisset præco: Si quisquam uelit cum hoc singulari certamine congredi, prodeat in medium, præmium pugnæ acceptrus drachmarum decem millia. Ibi protinus assurrexit Sesinnes desiliens, polliceturq; se dimicaturum, simulq; poscit arma. Tum acceptam mercedem, decem millia mihi deferens, in manum dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unà proficiscemur, suppetetq; commeatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidem corpus muniuit. At galeam nequaquam imposuit, sed nudo consistens capite pugnabat. Et initio quidem ipse uulnus accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis defluueret. Ego interim iam metu præ mortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersarium obseruans, ferit in pectore, transfigitq: ita ut protinus ad pedes illius procumberet. Ille fessus & ipse uulnere, mortuo incumbebat: parumq; aberat, quin ipse quoque efflaret animam. At ego accurrens erexi, animumq; reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatum illum, domum deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, superuixit quidem, hodieque agit apud Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe non apud Machlyenses, neq; in Alania gesta est, ut testibus careat, & ficta credi queat: uerum complures extant Amastriani

IIII. Toxaris & Isinnes.

ſtr ſanſ, qui de pugna Siſinnæ memorant. Finem iam faciam: ſi tibi quinto loco ctum Abauchæ retulero. Appulit aliquando Abauchas hic in Boryſtenenſium ciuitatem ſecum adducens & uxorem, quam unicè diligebat, liberos duos, alterum quidem maſculum lactentem, altera uero erat puella ſeptem annos nata. Erat autem peregrinationis comes & huius amicus Gyndanes, atque is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cum quibus dum pugnaret, ictus eſt in femore: ita ut ne ſtare quidem poſſet præ cruciatu. Itaque noctu dormientibus illis (nam forte in cœnaculo quodam diuerſabantur) ingens ortum eſt incendium, omniaq; circunciuſit, iamq; flamma undiq; domum circundedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulſa uxore, quæ inhærebat, iuſſaq; ut ipſa ſeſe ſeruaret, amico in humeris ſublato deſcendit, perrumpensq; euaſit, ita ut nequaquam incendio læderetur. Vxor infantem baiulans conſecuta eſt, monens puellulam, ut ſeſe conſequeretur. Ea uero ſemiuſta, abiecto ex ulnis infante, uix exiliit è flamma. Deinde puella unà cum illa ueniens, penè & ipſa extincta eſt. Poſt hæc quum probro obiectaret quiſpiam Abauchæ, quòd deſertis liberis, atque uxore, Gyndanem extuliſſet: Imò liberos, inquit, denuo parare haudquaquam difficile: tum incertum, an hi boni ſint futuri: porrò amicum diu fuerit, priuſquam inueniam talem, qualis eſt Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis eſt exploratus. Dixi Mneſippe, è pluribus his quinque propoſitis: iam tempus eſt pronunciari, utri noſtrum, aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus eſt iudex? MNES: Nemo. Neque enim conſtitueramus narrationis arbitrum. Sed ſcin' quid agemus? Quandoquidem in præſentiarum, nullo propoſito ſcopo, ſumus iaculati: deintegro delecto arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde uter ſuccubuerit, ei tum quidem amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. At ſi hoc crudele, quando tu amicitiam admirari uiſus es: ego nihilo ſecius puto, nullam eſſe mortalibus poſſeſſionem hac præſtantiorem neque pulchriorem: quin ipſi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam uſque uitam ſimus amici, utrique victores, utrique maximis potiti præmijs: uidelicet pro unica lingua, unaq; dextera, binas uterque habituri: atque inſuper oculos quoque quaternos, pedesq; quaternos: in ſumma, duplicia omnia. Eiuſmodi nanque quiddam eſt, cum duo tresq; copulantur amici, qualem Gerionem ſcriptores depingunt, ſenis manibus, terniſq; capitibus hominem. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui communiter omnia gererent: ut dignum eſt his, qui amicicia coniuncti ſunt. TOXA. Probè dicis, atque ita faciamus. MNES. Verum neq; ſanguine opus eſt Toxaris, neque Acinace, qui nobis amicitiam confirmet. Hæc enim confabulatio, & quòd eadem amamus, id multò certius eſt calice illo quem bibitis: propterea quòd huiuſmodi non obligationem, ſed animum poſtulare mihi uidentur. TOXA. Placent iſta, iamq; amici atque hoſpites ſimus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, ſiquando in Scythiam perueneris. MNES. Nimirum ut ſis ſciens, nequaquam me pigeat uel longius etiam proficiſci, ſi tales amicos nanciſci liceat, qualem eſſe te Toxari ex tua oratione conijcio.

V. *Abauchus & Gyndanes.*

LVCIVS, SIVE ASINVS.

ARGVMENTVM.

Iocoſa quædam & ficta narratio eſt, quo pacto uidelicet in Theſſaliam profectus ſtudio diſcendæ artis Magicæ, ibi à puella quadam, dum in auem conuerti, ſoq; periculum artis facere cupit, in aſinum mutatur, ac deinde uaria fortunæ, atq; locorum uicißitudine, ruſticis, urbanis, ſacris, profanis diuenditus, ad poſtremum eum in theatrum quoq;, ſpectaculi de ſe præbendi cauſſa, introductus eſſet, deuoratis, quas ibi tum forte conſpexerat roſis, in priſtinam hominis figuram iterum redierit. Præcipue autem admiratione digna eſt, mira caſuum

atq; periculorum uarietate, quibus ſurſum atq; deorſum iactatum ſeſe, interim etiam benè acceptum fingit. Vt non immerito prorſus putarint quidam, uoluiſſe Lucianum, totius humanæ uitæ ſpecim atque imaginem quandam ſub hoc luſu proponere, uidelicet quàm uarij caſus, quàm fallax, & inconſtans fortuna, quàm incerti conſiliorum, etiam benè ac ſapienter captorum, exitus, quamq; inſperati quandoq; earum rerum, quas nunquam cogitaris, euentus eſſe ſoleant, aſini huius exemplo, qui corporis quidem permutatione facta, ex homine transformatus fuerit, animum tamen & mentem hominis retinuerit, adumbrando. Hanc fabulam Apuleius undecim libris imitatus eſt, affictis etiam alijs compluribus ad idem argumentum, quorum quædam mythologicè Fulgentius interpretatus eſt, is qui in cæteras quoq; poëtarum fabulas, mythologias ſcripſit.

VVM in Theſſaliam, ubi quædam mihi paternæ rationes erant, cum eius gentis uiro proficiſcerer, in Theſſalos quoſdam incidi, qui in Hypatam Theſſaliæ urbem, rediebant, uehebar equo, neceſſaria quædam uſui ferens, unico comitatus ſeruo, qui ſequebatur pedes, inter eundum cum uarijs de rebus eloquentes iam urbi appropinquaremus, à Theſſalis petij, num eius urbis ciuem noſſent nomine Hipparchum (habere enim me ad eum literas, ut apud ipſum uelut hoſpitem diuerterem) illi & hominem ſibi notum eſſe dixerunt, locupletem, auarum, qui ſolum domi uxorem, & unicam ancillam haberet, & quo in loco urbis habitaret deſcribentes, hortum quempiam in quo eſſet eius habitaculum. Data deinde ſalute acceptaq; abierunt: ego domum Hipparchi adiens, hoſtium leuiter pulſo, acceſſit uxor, quam rogo, an ſit Hipparchus domi, illa cum & quis eſſem, & quid mihi uellem quæſiſſet, à Deciano Sophiſta Patrenſi habere me literas reſpondi. Mulier manere paulum hortata, occluſo oſtio abijt, paulóq; poſt rediens, me iubet introire. Ingreſſus ſalutato homine epiſtolam trado, erat ille in cœnæ principio in lectulo ſedens admodum paruo, unà muliere diſcumbente, menſa cibis uacua. Lectis literis amiciſſimus mihi, inquit, Græcorumq; excellentiſſimus Decianus fecit optimè, qui ſuos ad me amicos fidenter miſerit. Vides Luci habitaculum hoc paruum eſſe, ſed quòd ſatis ſit habitanti, uerum reddes tua præſentia domum, ſi æquo animo tuleris, ampliorem. Vocata deinde ancilla Palæſtra: Des, inquit, huic hoſpiti noſtro tunicam, & ſiquid ſecum detulit, conde: dehinc mitte ipſum ad balneum quod longa uia à nobis abeſt. Cepit me Palæſtra, oſtenſaq; domo pulcherrima: In hoc, inquit, lecto nocte dormies, huic puero tuo lectum ſubſternam, & addam puluinar. Cum hæc dixiſſet, ego in balneum profecturus, hordeum in cibum equi ancillæ dedi. Lotus cum rediſſem, Hipparchus me benignè excipiens penes ſe iuſſit ſedere: cœna ſplendida fuit, uinum ſuaue & uetus: poſt cœnam & potus & ſermo dignus hoſpite: ita potando ueſpere abſumpto dormitum profecti ſumus. Poſtridie rogat me Hipparchus, quo pergerem, & quot diebus eſſem apud ſe affuturus: Laryſſam peto, inquam, ſed hic ferè quinque diebus morabor (id nequaquam dixi ex animi ſententia) optabam ſiquidem ibi aliquandiu eſſe, quoad aliqua à me maga reperta eſſet, cuius ueneficijs aliquod monſtrum conſpicerem, aut hominem uolantem, aut lapidem factum. Huic curæ deditus cœpi urbem perambulare, quamuis quo in modo inquirendum eſſet, neſcirem. Interim mulierem uideo accedentem, ut ex uia conijci poterat, iuuenem opulentam: ueſtis enim erat floribus intexta, ſerui plures, aurum ſumptuoſius, appropinquans mulier me compellat: Ego, inquit, Abria ſum amica ſiqua unquam fuit matris, quæ quum eius filios non ſecus ac meos diligam, uolo fili apud me diuertas. Magnas, inquam, gratias tibi ago mater. Cupio tecum eſſe, ſed pudore impedior, ne uidear hoſpitem amicum contemnere, ſi eius domum relinquam, animo autem & benigno tecum ero. Nunquid Hipparchus auarus ille tuus

eſt

eſt hoſpes, inquit? Non his uerbis utaris mater, inquam, ſplendidus quippe ac ſumptuoſus in me fuit, adeo ut ex nimia impenſa lauticiaq; culpari ſoleat. Illa ſubridens, manuq; apprehenſa ſeorſum ducens: Caueas, ait, uelim omni cura Hipparchi uxorem, maga etenim eſt præcipua ad modum ueneficiorum potens, appetens uiros, atque ſi quos in adoleſcentes oculos coniecit, niſi quis uoluntati eius pareat omni conatu illos ulciſcitur, hos perimens, hos in beluas tranſmutans: tu uero fili adoleſcens es, ac formoſus, ut facilè placeas mulieri: præterea externus. & aduena, qui ut plurimum contemnuntur. Adhæc animaduertens, me id quod iam diu quærito habere domi, fœminam relinquo, abiens, mecum ipſe cœpi de uia loqui: Age, inquam, tu qui tantopere hanc mirandam artem te profiteris appetere, excita teipſum paulò, atque eam diſciplinam condiſce, qua quod libuerit, potieris. Et quandoquidem amici hoſpitis uxorem non licet, aggredere ancillam Palæſtram tibi illam omni ratione concilia. Nam ſi illam expugnaris, abſq; labore quod cupis cognoſces: ſeruis quidem & honeſta & turpia omnia dominorum nota eſſe conſueuerunt. Hæc mecum loquens domum, ubi neque Hipparchum neque uxorem offendo. Palæſtra penes focum ſedebat, cœnam nobis parans: Hic ego: ô pulchra Palæſtra, inquam, quàm uenuſtè & admodum nates ſimul & ollam circunfers atque euoluis. Tum illa, lumbis meis paulum humoris ſuperabundat, ex quo beatus erit, ſi quis paulum deguſtarit, illa laſciuior admodum, & uultu grata: Abi hinc, inquit, ſi ſapis adoleſcens, niſi tibi mauis uitam eripi, & loca fuge ignis & fuliginis plena. Nam ſi me tetigeris, uulnus tibi inferetur igneum, quo apud me deficies, ab hoc medicus alter, neque Deus poterit te curare. Sed ego te urens mirum in modum dolore afficiam, cuius curam haud facile ſuſtinebis, neque lapidibus pulſatus dulcem uitabis dolorem. Quid autem ridens ita reſpicis hominem coquum doctum non ſolum hos uiles parare cibos, ſed homines quoque, quod his maius eſt, iugulare, pellem adimere, partiri in fruſta, uiſcera quoque ipſorum & corda rimari. Hoc, inquam, enarraſti rectè: nam me, quamuis procul à te remotum, non ſolum concaleferiſti, ſed ignem in mea uiſcera abſque aliqua iniuria exurenda coniecisti. Itaque te oro, ut mihi ſalutem afferas his aſperis & ſuauibus, quas dixiſti medelis, neque iam mortuum excoria, ut lubet. Illa his uerbis arridens, cum iam mihi facta eſſet propitior, pollicita eſt poſtquam Domini iſſent dormitum, ſe mecum eſſe concubituram. Interea cum rediſſet Hipparchus, loti imus cœnatum, potus fuit frequens nobis inuicem coëpulantibus. Ego ſomnum fingens cum ſurrexiſſem abij dormitum, ubi omnia mihi optimè intus præparata erant: extrà lectus ſeruo ſtratus, menſa iuxta lectum ſita, & in ea calix ac uinum unà cum frigida calidaq; aqua, quæ ſingula diſpoſuerat Palæſtra, quæ & lectum plurimis quoque roſis ſparſerat, & ſerta ſupermiſerat ex eis confecta. Ego ſympoſium promptum uidens, compotricem cenſui expectandam. Illa ut patronam in lecto collocauit, eueſtigio ad me uenit. Erat autem hilaritas inuicem nobis, & potum & oſcula propinantibus, ſumpto potu, qui nos efficeret in nocte paratiores. Tum illa: Hoc præ cæteris, adoleſcens, memineris oportet, te in Palæſtram incidiſſe, nunc oſtendas licet, an ſis factus inter adoleſcentes agilis, & huiuſmodi certamina exercitatus. Cui: haud, inquam defugiam hanc prouocationem, ut iam nudari, & palæſtræ exercitio incumbere ſum paratus. Tum illa: Volo obtemperes mihi, ait, ego doctoris & præſidis more certaminum, quibus te exerceri uolo, præſcribam nomina: tuum erit iuſſis promptè parere. Manda, inquam, quod lubet, ſed aduerte ut noſtra certamina in tempore concinnè cum humore fiant. Illa ſtans nuda, & exuta ueſte imperat: Exue te adoleſcens, ſumptoq; unguento aggredere contra certantem femori coniuncto femore, proſterne me reſupinam, deinde ſuper incumbens, meis in altum crurſibus erectis femori inhære, & quaq; uerſus percute uulnera, telũ etiam

ferens, quoad fueris defessus, & Lumbi bellum egregium peregerint, tum edicto telo, rursus illud in ignem iunge, ac ualidius percute atque insta, quousque aduersarium ad parietem impellas. Sed cum lapsus eris, paululum tibi indulge, neque festines, postmodum communi marte pugnes. His dictis quum omnia quæ mandata erant perfecissem diligenter, finisq; iam nostri certaminis adesset: tum ego paulò subridens Palæstram alloquor: Magistra, inquam, uides, ut facilè promptèq; paruerim tibi. Sed animaduertas uelim, an satis rectè has mihi imposueris colluctationes; commutas enim luctandi genus, aliud ex alio iubens. Illa me in faciem percutiens, quem nugatorem discipulum habeo, inquit: Videsis ne uapules, ni dictis pareas. Dehinc surgens, seq; ad nouum certamen parans, nunc, inquit, ostendes, si uiribus ualidis luctator egregius existas, sisq; in eo luctandi genere exercitatus, quod genicularium appellant. Tum subnixa genibus in lecto prona: Age tu luctator, mediam corporis partem ualenter aggressus percute, uulnusq; adige profundius, nudam uides, utere promptius, iniice introrsius telum, deinde introrsius flectens iterum impellens absconde & comprime, nequicquam huic certamini adijcias interualli: caue autem ne citius quàm iusserim telum extrahas, sed incurruns aduersarium insequere, quo prostrato rursus certamini incumbe quoad lassus uictusq; deficias, & sudore sis madefactus. Ego in risum effusum uellem magistra, inquam, à me quoque aliqua huiusmodi tibi præcepta tradi, in quibus mihi obtemperes uelim, sed iam te erige, poneq; sedens data dextera mihi reconcilieris, nam tempus est iam dormiendi: his uoluptatibus atque exercitijs nox traducta obliuionem penitus attulit itineris in Lariſſam. Cum autem in mentem uenisset occasio quæ cupiebam discendi: ô dulcissima Palæstra, inquam, ostende oro, te dominam tuam suis præstigijs usam in aliquam se formam uertentem. Iamdudum enim aliquod huiusmodi mirandum spectaculum uidere exopto, sed à te præcipue, si quod nosti, quam credo minimè huius artis ignarus hoc à nullo alio te præter (quæ anima mea es) percipere cupio. Me quidem qui hactenus uelut adamantinus (ut aiunt) in nullam unquam mulierem oculos amoris causa conieci, seruum effecisti, animo amatorio deuictum. Tum Palæstra: Iocaris, inquit. Quis enim cantibus superare amore potest eius artis magistrum. Ego per hoc caput ac beneuolentiam erga te meam iuro, me (neq; enim literas noui) insciam horum penitus esse: uerum si facultas dabitur: dabo operam, ut uidere queas dominam in aliam formam transmutatam. His dictis quum dormissemus, paucis diebus post quum nunciat mihi Palæstra, dominam se in auem conuersuram, ut ad suum amatorem aduolet. Nunc tempus, inquam, adest, quo diutino nostro desiderio possis facere satis, bono animo sis ait, & quum iam nox aduentaret, me apprehensum ad ostium domus ducit, in qua illi dormiebant, meq; iubet per rimulã ostij introspicientem quę fierẽt, animum aduertere, uideo patronam deposita ueste nudam prodire, accensa lucerna, duo tenentem grana, quorum altero thuris ardenti lucernę imposito multa in lumen locuta est. Deinde grandiusculam reserans arcã, plures continentem pixides, unam effert, quid in ea contineretur, incertum. Sed quantum oculi conijcere poterant, oleo plena uidebatur. Ex hoc assumens, à summo usq; ad imas partes torum corpus perunxit, statimq; alæ innascuntur illi, & rostrum corneum & aduncum, omnisq; in auem conuersa est nocturnæ cornici persimilem. Vt uero se uolantem aspexit, aspere cantans, prout hæ aues solent: perq; ostium euolans abijt, ego qui mihi uidebar insomnium uidisse, palpebras oculorum tetigi, nequaquam oculis fidens, aut quòd ea aspexerim, aut quôd essem excitatus à somno. Tandem ut uix sensi haud quaquam dormire, Palæstram rogaui, ut ego quoq; eo unguẽto unctus in auem commutarer. Cupiebam enim experimento discere, an ex hoc anima quoq; auis possem fieri, illa ostium domus aperiens, pixidem profert, ex qua festinans exutus perungor totus, auis uero infelix nequaq;

fio

fio, sed cauda è uestigio à posteriori innascitur parte. Digiti omnes nescio quorsum abierint, ungues in quatuor ungulas uersæ, manus ac pedes iumenti crura effecta, auriculæ longæ, magna facies: quæ omnia circumspiciens cognoui me asinum euasisse: uox hominis ad querendum de Palæstra defecerat, sed labia dimittens, ipsamq; qua poteram forma respiciens, accusabam, quod me pro aue in asinum uertisset. Illa manibus demulcens caput: Miseram me, inquit, quantum mali feci: festinantem similitudo pixidum me decepit, non capientem ea, quibus homines in auem commutantur. Sed confide, anime mi, facilis erit huius erroris cura, nam si rosas comedes, statim exues iumenti formam, & in amatorem meũ re dibis, ac una nocte æquo feras animo, asini formam diluculo curabis: afferam sanè rosas, quas ut ederis, fies homo. Hæc quum dixisset, tractans me, & aures, & reli quum corpus demulcebat. Ego corpore asinus, sensu tamen mentecq; hominis fungebar, ipse ille Lucius præter uocem. Mecum igitur multus erat tum Palæstræ cõ questus, labiaq; mordens, abij ubi sciebam equum meum & alium uerum asinũ Hiparchi esse. Qui ut me ingressum conspexere, ueriti ne fenũ ipsorum comederem, demissis auribus parati erant ad me calcibus repellendum; quod ego perpendens, longè à præsepe recessi, stans ac mecum ridens, sed risus rugitus erat. Cœpi uero interim mecum cogitare: Quid si lupus nunc aliquis ad nos intret, aut alia fera insultet mihi, qui nihil mali commisi: hac detentus cura timebam aliquam malam futuram esse fortunam. Nox intempesta cum esset ac silentiũ, & dulcis somnus, strepitus quidam exterius tanquam effossi parietis est factus. Iamq; adeo dirutus erat ut ingressui hominis pateret. Tum unus & item alter, plures q; intrant armati, omnes Hipparchum, Palæstram ac seruum meum colligant, domum spoliant pecuniam, uestem, omnemq; supellectilem auferunt: adeo ut nil relinqueretur domi. Tum me equumq; atq; alterum educentes asinum strauerunt, impositisq; rebus, quas asportauerant, ad graue onus ligno nos abigentes, ad montes uia deuieta effugerunt. Ignarus eram quantum pressi pondere mei socij paterentur laboris: ego desuetus absque soleis iter facere, saxis præacutis admodum offendebar, ideoq; sæpius cespitans, deficiebam sub pondere. Sed è uestigio uir subsequens me sæpius feriebat baculo. Quum Cæsaris inuocans præsidium, pro uoce rugitum edebam, hoc solum absurdè proferens uoce maxima. Cæsaris uero nomen minimè sequebatur. Ad hæc uapulabam magis, ueluti qui rugitu proderem nocturnos fures: nil ergo proficiens rugiendo, statui uerbera silentio redimere. Iam dies aderat, & nos multos transieramus montes, religati ora, ne pascendo iter moraremur. Meridie ad diuersorium quoddam peruenimus hominum, quibus cum nostris latronibus ueterem esse consuetudinem, tum ex mutua salutatione, tum ex oculis poterat percipi: iubent illi sarcinas deponere, & prandium parant, nobis iumentis hordeum præbuere, quod quum cæteri comedissent, ego ualde esuriens (nam is cibus mihi esui difficilis erat) cogitans qua re famem sedarem: hortulum retro diuersorum conspicio multis oleribus plenum, in quo & rosæ esse uidebantur. Itaque uidens omnes prandio intentos, accedo ad hortum, tum ut pascerem olera, tum ut ederem rosas: quibus in cibum sumptis sperabam me in hominem reuersurũ. Hortum ingressus raphanos atque apium, quibus etiam crudis utuntur homines, ad saturitatem comedi. Quæ uisæ fuerant, non erant rosæ, sed lauri syluestris flores: laurum uocant homines, malum & asino & equo cibum, cum ferant ex eo edentes è uestigio mori. Hoc aspiciens horti custos, rapto ingressus ligno, ut olera ita depasta uidit, tanquam irati domini erga fures deprehensos solent, neq; natibus, neq; lateribus pepercit: aures insuper ac totum caput fuste contriuit. Ego iam uerberum impatiens, cum ambobus calcibus resupinum super olera strauissem, aufugi ad montes: quod illeut anima duertit canes aduersus me incitauit, hi cum plures essent, atq; ad ursos expugnandos ualidi, ueritus ne me dilaniarent, si me comprehendissent: decreui satius esse domum reuerti:

itaq;

ſtaq; eodem curſu ad ſtabulum è ueſtigio ſum regreſſus, illi continuerunt canes currentes, me uero haud prius percutere deſtiterunt, quàm ut ex dolore cacarem olera comeſta, & iam abeundi tempus aduenerat cum illi grauioribus rebus, quas furto ſurripuerant, dorſo impoſitis abierunt, ego & uerberibus & onere admodùm defatigatus, ungulis inſuper de uia contritis decreui me in uia proſternere, neque exurgere, etiam ſi me uerberando necaſſent, eo pacto ſperaui illos neceſſitate compulſos, ſarcinam qua præſſus eram inter equum & aſinum partituros, meq; ut inutilem relicturos lupis. Sed neſcio quis demum inuidia motus, mea conſilia in contrarium uertit. Nam alter aſinus fortaſſis idem cogitans de uia cecidit, quem illi miſerum baculis percutientes, ubi exurgere ne quibat, neque prodeſſent uerbera, alij cauda, alij auribus apprehenſum ſurgere impellebant. Cum uano labore incaſſum tempus tererent, aſinus enim in uia ſtratus ueluti lapis iacebat, illi ad fugam intenti, ne fruſtra tardarent, dempta ab aſino onera mihi & equo impoſuerunt. Aſellum uero miſerum captiuitatis & oneris ferendi ſocium, abſciſſis enſe cruribus, adhuc ſemianimem è loco præcipiti deiciunt: mors illi attulit laborum finem. Ego uidens quorſum mea euaſiſſent conſilia, ſtatui æquo animo ferre ſarcinam, & promptè iter conficere, ſperans roſis aliquando repertis me priſtinam formam recuperaturum: præſertim cum ex latronum percepiſſem uerbis, parum itineris ſupereſſe ad locum, in quo depoſitis ſarcinis manerent, meq; etiam curſu, ſi opus fuerit, ad proficiſcendum paro. Ante ueſperam uenimus domum, anus uetula intus ſedebat ad ignem: illi depoſitis ſarcinis uetulam rogant, cur ſedeat, ac non potius prandium paret. Illa omnia eſſe prompta, ait, panes plurimos, uinum uetus, ac ſylueſtres carnes. Collaudata uetula ueſtibusq; depoſitis ad ignem ſe oleo unxerunt. Vas erat aquæ plenum calidæ, qua ſe lauerunt. Superuenere paulo poſt adoleſcentes aurum, argentum, ueſtes, ac muliebrem uirilemq; ornatum portantes communem omnibus prædam: quibus rebus intus delatis, & eodem ipſi pacto ſe lauerunt. Erat illis prandium fertile, ſermo homicidarum uarius. Anus mihi & equo hordeum præbuit, ille cibum auidè uorauit, timens (ut par erat) ne eſſem in edendo ſocius: ubi mulier abeſt, ego panem qui intus erat, comedi. Poſtridiè relicto cum uetula adoleſcente quodam, ad opus ſuum abierunt. Ego ſentiens cuſtodes mihi impoſitos diligentes, ingemiſcebam. Ac anum quidem contemnebam, cum facile ex eius conſpectu aufugere poſſem. Sed adoleſcentem præcinctum enſe, in me ſæpius reſpicientem, atq; adſeruantem oſtium formidabam. Poſtridie circiter noctem mediam reuerſi fures, neq; aurum neq; argentum tulere, ſed uirginem formoſam ſanè, flentem, capillis ſparſis, ac ſciſſa ueſte. Hanc in ſtraminibus poſitam bono animo eſſe iubent, mandantes uetulæ, ut continuò domi eſſet, uirginemq; adſeruaret diligenter, quæ neque potum neq; cibum capere uoluit: ſolum gemens ac lacerans capillos, adeo ut ego quoque illius commotus fletu ſibi iuxtà propinquus lachrymarem. Interim extra domum fures in porticu cœnant, facto die explorator quidam aduenſens nunciat, quendam aduenam ea die multis cum opibus tranſiturum. Hi ut erant armati conſurgentes, me & equum ſtratos abeuntes ducunt: ego infelix ignorans me ad pugnam & bellum duci, cum tardè irem ligno percutiebar. Poſtquam ad locum peruentum eſt, qua aduena ille profecturus erat, in uehicula & ſarcinas incidentes hominem cum familia occidunt, precioſioribus rebus mihi & equo impoſitis, cum reliqua in ſyluis abſcondiſſent, reuerſi ſunt. Ego cum baculo ſæpius ictus eſſem, ungula offendo in lapidem acutum, ex offenſione fit ſummo cum dolore uulnus: quo factum eſt, ut reliquum uiæ confícerem claudus. Tunc illi: quid opus eſt inuicem autem hunc aſinum nutrire ſæpius ceſpitantem, ex aliquo demus eum præcipitem loco, inutilem beſtiam, tanquam futuram exercitus expiationem. Cum hæc aduerſum me machinarent, ego intelligens omnia, quod itineris ſuperfuit, oblitus uulneris pergi

egi: timor enim mortis omnem abstulit uulneris dolorem. Vt uero ad diuersorium peruentum est, onera cum deposuissent à nobis, discumbentes cœnant. Deinde noctu cum recedere uellent, quo reliqua è syluis deportarent: Quid, unus inquit, hunc miserum deducamus asinum inutilem, propter ungulæ uulnus? hæc quæ supersunt partim nobismet ipsis, partim equo deferenda imponemus. His dictis abierunt, unà equum ducentes, nox cum luceret lunæ beneficio, ego mecum loquutus: Quid amplius, inquam, expectas miser, esca uulturibus & eorum pullis futurus, nunquid non intellexisti quæ isti de te inuicem sunt colloquuti? uis ne ex alta crepidine deiici? nox resplendet, fures abiere, pete fuga abistis homicidis salutem. Hæc mecum cogitans, cum uiderem me solutum (laqueus enim suspensus pendebat) ad fugiendum maximè sum commotus. Itaque domum exiens cœpi cursu fugere. Quod anus ubi conspexit, me per caudam retinebat: ego rem dignam præcipitio, & alia quauis morte putans, si à uetula retinerer, mulierem trahebam, illa magna uoce implorat uirginis opem. Quæ cum prodisset, conspecta re facinus est ausa nobile & memoratu dignum. Nam super me ascendens, fugæ comes facta est. Ego tum fugiendi cupidus, tum puellæ gratia, extento cursu abibam, anicula post nos relicta. Virgo orabat pro salute deos: ad me uero: Si me, inquit, ad paternam domum perduxeris, primum ab omni opere te liberũ faciam, tum hordei medimnus erit tibi singulis diebus cibus. At ego tum interfectores meos fugiens, tum pollicitationibus puellæ motus, neglecto uulnere currebam. Vt uero ad triuium quoddam peruenimus, hostes nostros redeuntes incidimus, qui à longe propter lunam infelices captiuos cognouere. Currentes cum me comprehendissent, in uirginem uersi: O speciosa uirgo, quid misella, inquiunt, per ignota pergis loca? nunquid dæmones non extimescis? redi igitur, nam te tuis restituemus. Quæ quum ridentes dixissent, me retro uerterunt, tum pedis & uulneris memoria, quum renouata esset, claudicare cœpi. Illi, nunc tandem captus claudus factus est, aiunt, cæterum fugiens non sentiebas uulnus, sed sanus uidebare, equo & auibus uelocior cursu. Hæc inter uerba adeo me lignis percutiebant, ut iam ulceribus posteriora infecta sint. Domum ingressi, anum laqueo è petra suspensam inueniunt: uerita enim (ut æquũ erat) latrones propter uirginis fugam, laqueo uitam finierat, quod illi admirantes, scisso fune in imũ præcipitem egere. Deinde ligata uirgine, sunt ad cœnam profecti, qua multo potu traducta, quum de uirgine colloquerentur: Quid, ait quispiam ex eis, de hac fugitiua agendum? quid censes, alter, nisi eodem illam loco, quo uetulã nostram præcipitem agamus: nam & pecuniam nobis auferre conata est, & nos, artemq; nostrã prodere. Scitis enim, si ad suos peruenisset, in quanto periculo uersaretur uita nostra, nam omnes à pluribus ex improuiso circundati fuissemus capti. Quare ulciscamur hanc uitæ nostræ insidiatricem: sed non ita ut è saxo proiecta morte pereat repentina: mortis genus, quo longo dolore afficiatur, reperiundum est nobis. Cũ de illius morte disceptarent: Adijciam, ait, huic quod & uos probabitis: asini interitum, quoniam semper tardum, nunc uerò fictè claudicantem oportet perdere, etenim fugæ uirginis factus est socius & minister, hunc interficiamus primum, tũ scindamus uentrem, atq; intestinis abiectis, intus uirginem includamus, ita ut solum superextet caput, ne uestigio suffocetur, reliquũ corpus infra uentrem lateat quo consuto ambos uulturibus eijciamus, nouo more præparatũ cibũ. Aduertite quæso ad hoc tormenti genus: primum uiua mortuo asino inhærebit, dein soleurente in eius uentre decoquet: insuper fame ad mortem torquebit, neq; poterit se ipsam perimere, cætera quibus excruciabitur tũ ex putrefacti cadaueris fœtore, tũ ex uermibus scaturientibus, prætermitto, uultures deniq; cadauer depasti, & uiuẽtem quoq; unà laniabunt. Ad hoc monstro simile acclamantes omnes rẽ cõprobauere, ego meipsum deplorabam tanq; iam moriturum, neq; tantũ meo interitu dolebam, quantum quòd receptaculum essem futurus infelicis puellæ, quæ nihil admiserat

miserat mali. Iam diluculum aderat, quum subito manus aduentat militum ad hos sceleſtos latrones capiendos, quos omnes uinctos ad eius oræ præſidem perducunt: inter hos milites, qui puellam desponderat latronum inueſtigator aderat. Hic uirginem dorſo meo impoſitam, ad ſuos reduxit: domeſtici nos etiam à longè conſpectos ut agnouere, me illis aduentum noſtrum uoce ſignificante, profecti obuiam domum perducunt. Virgo multum de me locuta, & captiuitatis & fugæ ſocio, & una ad mortem deſtinato. Cura mei demandata cæteris, medimnum hordei præbere iuſſit, etiam fœnum quantum ſufficeret camelo. Ego conſpectis canibus, qui in aulam introeuntes, multa ut in diuitis hominis nuptijs uorabant, Palæſtram ſum execratus, quæ me non in canem, ſed aſinum ſua arte tranſmutaſſet. Haud multos poſt nuptias dies, uolens mihi uirgo promiſſam gratiam referre, patrem, ut me liberum dimitteret, hortata eſt. Ille ſub diuum cum equarum armentis liberum in uoluptate, & equas ſubagitare cum uellem, permiſit. Quæ tum mihi optima redhibitio uiſa eſſet, ſi mei arbitrij res fuiſſet. Aduocato itaq; equarum paſtore, me ſibi permiſit lætum, tanquam non amplius ſarcinarum moleſtiam ſubiturum. Equabus paſtor immiſcuit, ducens ſimul ad paſcendum. ✱ Sed contra atq; opinabar accidit: nam qui armẽto præerat, incluſum me reliquit uxori: illa ad priſtinum illigatum, & triticum & hordeum molere cogit. Mediocris hic erat labor, grato preſertim aſino molere, quantum domino ſatis eſſet. Sed mulier intenta quæſtui & in aliorum quoq;, qui plurimi in agris erant opera ad farinæ mercedem miſerum fatigabat collum. Inſuper hordeum mihi debitum cibum confricans, ac molere cogens, placentas ex eo in ſuum uſum faciebat, dabatur mihi furfur pro hordeo. Si quando paſtor inter armenta ire ad pabulum equorum ſineret, quia me uelut adulterum ſuſpicabantur, calcibus & morſibus infeſtabar, adeo ut nullo pacto zelotipiam ualerem fugere. Ma cilentus igitur paruo tempore factus ſum ac deformis, neq; domi à piſtrini labore quietus, neq; in agris paſcens, quum non eſſem ab equorum perſequutione tutus. Deſtinabar etiam quandoq; ad montes, lignorum ſarcinas laturus: quod malum cæteris erat in omnibus deterius, nam primum aſcendendus mons erat ſaxoſus, aſpera ac dura mihi, ut qui abſq; ſoleis eſſem, uia ducebar à puero aſinario, qui me aliquando nouo more perderet. Is percutiebat currentem, neq; ſimplici ſolum ligno, ſed eo cui frequentes atq; acuti ſtimuli eſſent infixi. Is ſemper poſteriora dorſi perurgebat, adeo ut nates ulceribus inquinatæ, ſemper ab illo eodem loco uapularent. Onus præterea imponebat & elephanto graue: deſcenſus montis licet eſſet præceps, tamen continuis premebat uerberibus, ſi quando ſarcina in alteram declinaret partem, nequaquam aut demebat lingna, aut imponebat leuius, ut æquaret latera, ſed graues addebat lapides leuiori parti, ita redibam miſer tum ligna tum ſaxa inutilia ferens. Flumen erat in itinere abſq; naui, ille calceis parcens, à poſteriori parte poſt ligna ſupra me, quoad fluuium tranſiuiſſem, inſidebat: ſi uero (ut ſæpe contigit) labore atq; onere nimio lapſus cecidiſſem, tum mihi calamitas aderat non ferenda: non enim deſes me ſubleuabat manibus, aut ramo erigebat, aut reddebat ſarcinam leuiorem: ſed à capite atq; auribus incipiens: me ligno percutiebat continuè, quoad plagarum multitudo me cogeret ad ſurgendum. Aliud quoq; malum intolerabile ſum perpeſſus: ſpinarum quippe acutarum faſcem, quem ferebam à poſteriori parte ſuſpenſum caudæ alligauit, ut pendens crura mouentem (ut ambulanti neceſſe erat) acerrimè pungerent. Neq; uero huic malo obuiare potis eram, hærentibus ſemper ſpinis, ac propter inceſſum repercutientibus: nam ſi remiſſius incedens deuitarem ſpinarum ictus, ligno ualde uapulabam, ſi baculum euitarem citius ambulans, grauius poſteriora torquebantur à ſpinis: erat aſinario illi omnino me perdendi animus. Itaque cum illum aliquando calce percuſſiſſem, nunquam eſt id oblitus, iuſſus ſtupam de una regione in aliam transferre illam ſuper dorſum meũ arctè alligauit, interitumq; ex eo

mihi

+ Oportet aũt & mihi cidere, ol olim Cadauli. ſidetur aderead hiſtoriam Canlaulis, quæ ſt lib. 1. Herodot.)

mihi machinatus, cum paululum proceſſiſſem, raptum ex igne torrem exuſtum, infra ſtupam abſcondit, qua ſubito incenſa, ego ignem ſentiens me comburẽdum, in conſpectum fortè de uia ſtagnum me conieci, meq; in aqua unà cum ſtupa conuolui ſæpius, quoad ignis extingueretur: ita abſque diſcrimine reliquum confeci uiæ, cum non daretur illi facultas ſtupam amplius incendendi, limo atq; aqua plenam. At ſceleſtus ille aſinarius domum reuerſus, omnem in me culpam coniecit, aſſerens, me mea ſponte in ignem proſiluiſſe. Alter deinceps impurus puer ingẽs aduerſum me excogitat malum: nam cum me ad montem deduxiſſet, grandi lignorum impoſito onere, rediens uicino agricolæ ligna uendidit, meq; uacuum lignis domum reducens, apud dominum ueluti inutilem accuſat, inquiens: Quid hunc aſinum amplius nutrimus fruſtra, difficilem, tardum, grauem, inſpice quæ ſit eius cura: ſi mulierem aut uirginem formoſam conſpicit, è ueſtigio calcibus proſiliens, curſu ad eam fertur, tanquam homines ad mulieres dilectas ſolent morſu, tanquam oſculo appetens nititur concumbere, ex quo lites tibi & odia omnibus conquerentibus pauentibusq; inſurgunt. Enimuero nunc ligna ferens conſpecta in agrum abeunte fœmina, ligna abiecta diſperſit, mulierem tanquam coiturus inſequitur, donec alijs aliunde accurrentibus, mulier ab huius formoſi amatoris impetu liberata eſt. Hæc patronus credens, poſteaquam, inquit, neque piger ire uult, neque ſarcinam ferre, ſed mulieres appetens, amores hominum imitatur, occidite eum, & inteſtinis uulturibus datis, carnes operarijs ſeruate. Si quis quomodo ſit mortuus, quæret, fingite à lupo interemptum. ad hoc abſurdus ille puer gauiſus, me ſubito paratiugulare. Sed fortè accidit, ut uicinus quidam agricola me ab interitu uendicaret, quædam conſulens aduerſum me grauiora: nequaquam hunc aſinum occidas, inquit, piſtrino aptum atq; oneri ferendo, neq; etiam magnum ſi in amores mulierum labitur, caſtra ipſum, ſummota enim Veneris cupiditate, mitis erit & pinguis, cui non ſit difficile etiam grauiſſimum onus ferre. Si quomodo caſtretur, ignoras, triduo aut quatriduo uirum adducam huius artis peritiſſimum. Approbatur à ſingulis qui aderant, conſilium: hoc audiens fundebam lachrymas, tanquam uir eſſem aſino deſiturus, neque enim uiuere amplius cupiebam, ſi fierem eunuchus, potius ergo aut inedia deficere decreui, aut ex monte aliquo me præcipitem dare, ut morte miſera effugerem uitam miſeriorem. At nocte intempeſta ſuperuenit in agros & uillam nuncius, puellam à latronibus nuper raptam, & eius ſponſum meridie iuxta littus deambulantes, ab inundantis maris aqua raptos atq; abſorptos fuiſſe, hunc finem & rerum & uitæ ſortitos. Serui nouis dominis uacua domo, decreuere omnes nequaquam de cætero ſeruitutem pati, raptiſq; quæ in agris erant, aufugiunt. Qui equis præerat, abſumptis quæ poterat mihi & equis imponit, ægrè ferebam non ferre me onus aſino dignum: lætabar tamen me euaſiſſe id periculum exectionis, Vniuerſa nocte confecimus longum iter, tertia die in urbem Macedoniæ peruenimus Beræã, quippe magnam ac populoſam, in qua habitare ſtatuerat, qui me ducebat, & ſimul iumenta uendere. Præco medio ſtans in foro nos proſcribebat: emptores diligenter inſpiciebant omnia, aperientes os, atq; ex dentibus ætatem cuiuſq; coniectantes emerunt alij iumenta reliqua. Me ultimum relictũ præco iuſſit reduci domum, inquiens: hunc ſolum uides non reperiſſe emptorem. At ſors multa reuoluens ſæpius & commutans, dominum minime gratum parauit. Cynædus erat ſenex unus ex eis, qui deam Syram per uillam & agros circunferentes ſtipem dcæ offerre impellunt, huic magno uendor precio: drachmis triginta, quem ligatus ſequor. Vbi domum Phyleni (hoc emptori noſtro nomen erat) peruenimus, magna ad oſtium uoce: ô Caraſia, inquit, ſeruum nobis emi pulchrum ac grandem genere Cappadocem. Erant ea Coraſia cynædorum turba Phyleni coadiutorũ, qui omnes ad illius uocem applaudentes, exiſtimabant uerũ ſeruum emptum eſſe: ut uero aſinum uidere, Phylenum increpant, qui non ſeruum, ſed ſponſum ſibi ad-

duxerit ſuis nuptijs dignum, ex quo certè pullos eiuſmodi quam primum pararet. Ad hæc cum riſiſſent omnes exercitio ſuo intenti, paratis domi ſacris mihi deam ſuperimpoſuerunt. Ciuitatem ingreſſi cum patriam perambularent, in quandam uillam peruenimus, in qua ego deam ferens conſtiti: quidam qui rei præerat, cum ueluti deo plenus nonnulla protuliſſet uerba, reliqui mitra proiecta caput ſubtus guttur ligantes, enſibus laceratos feriunt, linguam inſuper foris dentes exectam, quiſq; incidit, ut breui tempore omnia ſanguine manarent. Hic ego ualde extimeſcebam, ne aſini quoque ſanguine deæ opus eſſet. Eo pacto cum ſibi ſanguinem eduxiſſent drachmas & obolos à circumſtantibus colligunt, alij caricas præbent, & uinum, caſeiq; fiſcellas, alij medimnas tritici atq; hordeum in aſini cibum. Ex his & habebant uictum, & ſacra deæ faciebant. Perambulantibus illis aliquando uillam quandam iuuenem grandiorem à ſe conſpectum expiſcati, domum in quam fortè diuerterant, deducunt. Illi muliebria (ut illis nefarijs cynedis mos erat) perpeſſi ſunt, ego dolens me in aſinum eſſe uerſum, cum tantum ſcelus non poſſem ferre: ô ſceleſti, cum uellem exclamare, pro uoce hominis magnum rugitum dedi. Quidam ex ea uilla amiſſum aſinum quærentes, repente audito rugitu nullo præmonito ingrediuntur domum, quum æſtimarent me ſuum aſinum eſſe, repertis qui infanda patrabant cynædis, multo cum riſu locum egreſſi, ſceleſtam ſacerdotum nequiciam per totam uillam diuulgant. Illi ob eorum ſcelera deprehenſa, pudore territi proxima nocte abeunt. Cum in locum ſolitarium perueniſſent, increpabant me irati admodum, quòd eorum myſteria patefeciſſem. Tolerabile hoc erat damnum, uerbis mala audire, quod ſequitur non ferendum: deam quippe deponẽtes, ſublata ſella, nudum arbori robuſtæ alligant, deinde fuſte ex neruis facto, me ad necem uerberant, iubentes in futurum eſſe taciturnum, & ſimul poſt uerbera me ſtatuunt iugulare, qui uillicorum iram in ſe incitarim, neq; per me licuerit facere conſuetum quæſtum: ſed ope iacentis humi deæ id prohibentis, ne deeſſet, qui eam ferret, cædem effugi: poſt multas tamen plagas, repoſita ſupra me dea, iter proſecuti ſunt. Veſperi in hominis opulenti prædiũ peruenimus, qui liberius nos domi excipiens ſacra Deæ peregit. Hic ego ingens periculum adij: Amicus quidam noſtri hoſpitis partem ſyueſtris aſini dono miſit, quam canes qui intus occluſi erant, coqui negligentia comederunt. Hic præter modum, ne domini iuſſu uapularet, cum de morte cogitaret, conſilio mulieris pepercit uitæ: Si mihi credes, inqt, & te ſaluabis, & reſarcies hoc damnum: Habent hi cynædi aſinum, quem ſi deduxeris in deſertum locum, facilè illum potes occidere, ſumptamq; ex eo partem para rein cibum domino: reliquum corporis in præceps abijce: exiſtimabũt cynædi aufugiſſe aſinum, neq; amplius deprehẽdi poſſe: hic uero aſinus pinguis eſt, & perſimilis ſyueſtri. Approbato mulieris conſilio, coquus intelligens hoc pacto irã patroni declinaturum, mihi propinquat, ut conſultũ facinus patraret. At ego quid de me futurum eſſet prætuidens, optimũ factu duxi id periculum ſubterfugere. Igitur effracto quo ducebar loco, proſiliens feror intus curſu, ubi cynędi cum hoſpite cœnabant, ſubito eo aduentu & lumen & menſam ſubij, exiſtimans hoc ſcitum inuentum ſaluti mihi futurum, dominumq; è ueſtigio me ocioſum aliquo tuto in loco detenturum: uerum hæc res in extremum eſt mihi uerſa diſcrimẽ, nam furioſum me opinati, enſibus, iaculis, longis baculis uelut occiſuri me appetiuerunt: quo periculo perſpecto, in interiora domus, ubi cynædi dormituri erant, curro. Illi oſtium loci exterius occludunt. Diſuculo nebulones illi, dea mihi ſuperpoſita, recedentes ad aliam ciuitatem, copijs & opibus potentem perducunt, in qua nouum interuenit prodigium: nam cum dea priuatæ domus diuerſorium abnueret, in templo ſe poni iuſſit eius loci, q à ciuibus maximè coleretur. Illi libẽti animo deã externã propè ſuũ deum in templo collocant: nobis tradunt pauperculæ hoſpiciũ domus, hic plures cynędi dies cõmorati. Cũ abire uellẽt, deamq; à ciuibus peterẽt, templũ ingreſſi deã aſportant: uerũ facinoroſi homines phialã aureã è templo ablatã furto

infra

infra deam recondunt: qua re palàm facta ciues nos insecuti, ut appropinquarunt, ex equis desilientes cynædos capiunt, impios illos ac sacri egos appellantes, cum phialam ereptam repeterent, scrutati singula, eam reperiunt in sinu Deæ absconsam. Quam ob rem hos mulieres uiros colligatos, in urbemq; traductos in carcerẽ conijciunt, deam alio in templo ponentes, aurum suo deo restituũt. Postera die & res eorum & me insuper uendunt. Ego à pistore incola propinquioris uillæ emptus sum, impositisq; decem tritici, quas emerat, medimnis, in uilla difficili atque aspera uia perductus. Erant domi iumenta conserua, molæq; plurimæ ab illis agitatæ, omnia intus farinæ plena, me uero, ueluti seruum nouum solent, ac de uia propter grande onus fessum eo die quiescere sinunt, postridie me iugo molæ alligatum linteo uelatis oculis molere iubent, planè noram, id sæpius expertus quo pacto esset molendum: sed simulans me eius operis rudem, frustra quietem speraui, nam plures qui aderant, acceptis baculis, de improuiso me id minimè expectantem (neq; enim aspicere poteram) adeo me percusserunt, ut è uestigio more turbinis circunducerem molam: expertus sanè didici seruũ ad ea quæ fienda sunt promptum esse debere, neq; expectare domini manum. Eo labore admodum macer euasi, & corpore debilis: qua propter hortulano me uendidit, qui hortum cœperat colendum. Is olera in forum mea opera ferebat sæpius, agro deinde effodiendo, plantandoq; ac rigendo intentus, ego interim otiosus, sed uita propter frigus, (erat enim hyems) satis molesta, cum patronus nedum mihi, sed nec lectum sibi parare posset: me tum molle lutum, tum dura terra atq; acuta multum offendebat. Cibus item lactucæ amaræ, ac prẽduræ erant. Ambobus cõtigit aliquando nobis ad hortum adeuntibus, ut obuiaremus generoso uiro, ueste induto militari: qui primum uerbis Italis hortulanum allocutus, petijt ab eo, quo asinum ducat: ille uocẽ militis (ut opinor) non intelligens, nihil respondit. Miles id ueluti se contemptum ferens molestius, hortulanum fuste cum percussisset, ille militẽ amplexus ad terram in uia prostrauit, iacentem tum manibus, tum pedibus, tum saxo ferit. Miles cum se tutaretur, minaretur q;, si exurgeret, se illum ense interfecturum. Hortulanus quid de se futurũ esset præmonitus, extractum è uagina ensem, additis uerberibus longè proiecit. Miles uitæ periculo motus, se ob uerbera mortuum simulat: quod ueritus hortulanus, iacentemq; relinquens, ense supra se posito, in ciuitatem pergit, datoq; alteri ad colendum horto, ob timorem penes amicum unà me ducens, ubi latenter diuertit: deinde amici consilio se in arca inclusit, me pedibus per gradum abstractum recludunt in superiori ædium parte. Miles ubi de uia surgens, uixq; ambulans ob susceptas plagas in urbem redijsset, narrat commilitonibus qui obuiam fortè facti sunt, iniuriam hortulani. Hi cum nossent quo essemus in loco, sumpto magistratu uenientes domum, lictorem intus destituunt, iubentes eos qui domi essent educi. Cum lateret hortulanus, exclamant milites, illum & asinum intus esse: qui domi erant nullos esse alios præter se, neq; uirum neq; asinum affirmant. Cum tumultus & clamor plurimus in paruo loco esset excitatus, ego quid nam esset cupidus sciendi, caput è fenestra extuli: quo illi uiso, statim exclamant in mendacio deprehensos. Scrutantes singula hortulanum inuenerunt in arcula iacentem, extractum iudicibus tradunt, errati pœnam daturum. Me inferius demissum dant militibus, ridebant in me uersi omnes, qui meo indicio prodissem dominum: ex quo id uerbum primum prodijt in uulgus: ex asino conspecto. Quid deinceps patrono acciderit ignoro: miles me emit minis uiginti. qui minister erat uiri prædiuitis Thessalonicæ Macedoniæ ciuitatis. Eius ministerium erat epulas parare diuiti. Cum isto conseruus frater habitabat pistor, placentas melle conficiens: communia suæ his erant artis utensilia atq; instrumenta. Hi mihi diuersorium dederunt in eo loco ubi reliquiæ cœnæ domini ab ipsis importabantur perplures, ab altero carnes ac pisces, ab altero placentæ: inter has me inclusum relinquentes abeunt lauatum. Ego omisso hordeo humano cibo uentrẽ refer-

si. Cum redissent tum ex ciborum multitudine non animaduertunt cibos à me cõmestos, tum quia parcè, ne quid perciperent, comedi. Vbi illos id non perspexisse sensi, eorum fretus ignorantia, melioribus frustis corpus repleui. Tandem ut damnum cognouere, alter alterum illa surripuisse suspicatus, pudore inuicẽ retinebant. Diligentius igitur adseruantes, reliquas portiones deinceps & frusta adnumerãt. Ego uitam uoluptuosam in delicijs agens, factus sum corpore pinguior adeo ut pellis ex pilis nitidis admodum luceret. Illi me pinguiorem factum uidentes, hordeum uero nequaquam minui, in suspicionem mei ducti, simulant se foris ire lauandi gratia, clauso ostio, quid agam per rimulas aspiciunt. Ego ignorans dolum ad prandium proficiscor: illi primo ridere incipiunt in cibo asini desueto. Cõseruis deinde ad id spectaculum uocatis, rident simul omnes uehementius, adeo ut patronus peteret, quid nam accidisset, ut adeo efferrentur risu. Vt causam percepit, surgens à symposio atq; introspiciens, posteaquam me uidit syluestris apri frusta edentem, statim ridens se intus corripuit. Ego ægerrimè tuli me in furto & gula fuisse deprehensum. Ille suborto risu, me iubet in conuiuium deduci, deinde mensam parari adeo multis cibis, ut nullus alter asinus eos potuisset edere. Cocleæ crudæ erant pisces, partim garo & oleo, partim sinapi conditi. Fortunam ego accidentem mihi sentiens, cogitansq; his iocis salutem mihi afferri posse, mensæ astans prandium sumpsi: qua ex re uniuersum conuiuium se in risum effudit. Cum dixisset quispiam: bibet hic asinus & uinum, si quis ministret: idq; patronus iussisset efferri, oblatum potaui: hoc ille præter modum admiratus, duplex eius quo uenditus eram precium annumerari emptori iussit, meq; dari adolescenti cuidam liberto suo, tum nutriendum tum instruentem, quæcunque illum oblectare possent. Facilè fuit illi me docere parentem sibi, facientemq; singula quæ monstraret: primum flecti me in genua supra lectum uelut hominem docuit, tum sibi alludere, ac stantem pedibus anterioribus erectis psallere, ad eius quoq; uocem annuere atq; abnuere, omnia denique quæ poteram imitabar. Vulgatum iam per urbem erat, asinum uinum bibere, ludere, saltare, & quod mirabilius uideretur uocibus hominis obtemperare. Cum uellem bibere, oculorum nutu admonebam ministrum. Mirabantur hæc omnes ut rem insuetam, inscij hominem in asino esse. Lætabar eorum stultitia, discens ambulare, ferre patronum, currere absque ulla sessoris molestia: eram sumptuosius ornatus, purpureis phaleris, freno auro atq; argento distincto. Pendebant insuper tintinabula, suauem sonum præbentia. Menocles patronus in Thessalonicam abijt: ob hanc causam, ut ferebat, quòd erat pollicitus patriæ, se gladiatorios ludos daturum: qui cum ad pugnandum parati adessent, nos mane profecti sumus. Ferebam dominum uia dura & uehiculis difficili: ubi Thessalonicam uenimus, omnes ad spectaculum & me uidendum conuenerunt: iam enim fama diffusa longius uulgauerat, me in modum hominis saltantem uarios ludos edere. Patronus post potum suis conciuibus (hi nobiles erant) in cœna me iocos illos incredibiles iubet edere. Libertus qui mihi præerat faciens ex me quæstum tenebat inclusum, eos qui meos ludos uolebant aspicere, aperta ianua datisq; nummis intromittens: illi aliud, alter in meum cibum afferebant, & ea præsertim, quæ uentri asini minimè conuenirent. Me & domini & aliorum ciuium epulæ & magnum & pinguiorem reddiderant. Mulier quædam & externa, mei uidendi cupida accedit, ut me aspiciat prandentem: ut aspexit, è uestigio in cupidinem mei exarsit, tum asini specie adducta, tum impulsa ludorum uenustate. Hæc cum liberto ut unam noctem mecum esse sinat magno precio paciscitur, qui parum curans mei iacturam, precio accepto cum aduesperascere, post cœnam domini iussu abiens me ad locum ubi dormiebam, perducit. Ibi mulierem inuenimus lectum ingressam, puluinaria mollia importata erant, uestes quoq; & stragulæ & statum decens humi positum mulieris. Serui alio in loco abeunt iuxta domum dormitum: illa lumen intulit permagnum igni simile, exutaque ueste

nuda

nuda propter lumen stetit: deinde ex alabastro proferens unguentum, se primum tum inungit, naresq; unguento replet: postmodum exosculatur, ea loquens, quæ amor in hominem dilectum proferre cogit. Deinde me fune in stratum trahit: ego nequaquam tertio egens hortatore, quo ducor accedens, cum uino ueteri essem respersus, unguenti quoque odore incitatus, pulchritudine insuper puellæ commotus, inclino me dubius, quo nam pacto concumberem cum muliere: nam ex quo asinus fui, expers coitus fui: neque cum asinis in ea re consueueram, neq; asinam cognoram. Itaque haud paruus timor incessit, ne scinderem dilacerarem q; in coitu mulierem: ac postmodum tanquam homicida meritam subirem pœnam: sed hæc incassum à me cogitabantur, nam mulier multis amatorijs me oculis prouocans, ubi me ad opus paratum sensit, ut homini superincumbens me complectitur, ac paulum eleuans, totum inguen accepit. Ego cum retrò cederem, adhuc reformidans, illa meos amplexa clunes ad se trahit, cedentem paulo: Quorsum, inquiens, refugis? atque acrius complexui inhæret. Vt uero tensi suppellectilem iam mihi deesse ad explendam fœminæ libidinem ac uoluptatem, timore deposito, haud quaquam amplius insequenti cedens, eius obtemperaui libens cupiditati: existimauiq; non esse me Pasiphaës adultero deteriorem. Hoc pacto uniuersa nox ueneri data est, in uoluptatem coitus frequenter consumpta. Cum dies aduenisset, abiens mulier, custodem meum conuenit, precioq; noctem aliam redimit. Ille ditior meo opere factus, quum rem domino significasset, cum fœmina reliquit inclusum: quæ priori exercitio intenta, uoluptati operam summo cum desiderio impendit. Libertus interim uesperi, me inscio, ad interiorem, quo dormiebamus locum producto patrono, me per rimulam ostendit cum adolescentula coëuntem. Eo aspectu oblectatus rem prohibet efferri, cupiens me in theatrum duci ludorum tempore, quo id me spectaculum, in aliqua ex his, quæ ad bestias damnatæ essent, fœmina, in conspectu omnium uideretur. Ad me introductam mihi hærere, & demulcere manibus iubent, ut cum ludorum instaret dies, in theatrum deduceremur, omnibus spectaculo futuri. Lectus erat magnus ex Indica factus testudine, atque ornatus auro, in hoc me collocant, & ponunt mulierem: deinde supra machinam lectum positum in medium theatri ferunt, magna cum acclamatione populi plausuq;, manus aduersus me extendentis. Nobis mensa erat pluribus præparata rebus, quæ in cœna deliciarum caussa hominibus apponuntur: Astabant nobis formosi pueri pincernæ, uinum nobis aureo poculo ministrantes. Ibi custos astans meus, iubet me prandere: uerecundabar in theatro situs, & simul extimescebam, ne quis ursus aut leo ad me dilaniandum prosiliret. Hic ego inter alios flores recentium rosarum folia conspicatus, statim è lecto prosilio: arbitrabantur reliqui me ueluti saltaturum ad ludum præbendum surrexisse: at ego inter homines ad flores usq; delatus, rosas selectas pascor: tum singulis rem admirantibus iumenti speciem depono, omniq; prioris asini sublata forma, in Lucium illum priscum ante eos nudus redij. Hoc insperato ueluti mirando monstro stupefactus populus, magno coorto murmure, in diuersas sententias distrahebant, alij ut magum, inq; uarias formas mutari solitum, statim igni comburendum: alij paulò expectandum, meq; prius audiendum censebant, ac postea sententiam ferendam. At ego ad præfectum urbis, qui aderat in theatro currens, dixi me à serua Thessaliæ uxoris, quæ maga erat, unguento perfusum in asinum fuisse conuersum: rogo me in custodia detineat, quoad certior fieret me loqui uera. Dic, inquit præses, tuorum parentum & cognatorum, si quos habes, & ciuitatis nomen. Patrem esse mihi Lucium respondi, fratrem Caium, eodem quo ego uocatum cognomine: me historiarum aliarumq; rerum scriptorem, fratrem poëtam atque augurem esse, patriam urbem Achaiæ Patras. Quæ ubi præses audiuit: Hospitis, inquit, filius es, hominis mihi amicissimi, qui me domi solitus est excipere, & donis prosequi. Scio te nil mentiri tali patente natum: decq; sella descendens me am-

plexus exoſculatur ac deducit domum. Interim meus aduenit frater, argentum afferens, aliaq; multa, cum præſes aſtantibus omnibus me miſſum feciſſet, ad mare deſcendimus. Præparata iam naui, commeatuq; impoſito, optimum factu ſum ratus, priuſquam abirem fœminam conuenire, quæ me aſinum adeo dilexerat: multò enim magis uirum me aſino pulchriorem fore ſibi charum exiſtimaui. Illa admodum læta me uidit, rei miraculo delectata, ac cœnare cubareq; ſecum hortata eſt. Exiſtimabam illam quæ aſinum dilexiſſet, multò maiorem in homine uoluptatem ſumpturam, quum cœnaſſemus, unguento ungor, coronaq; ex amantiſſimis roſis, ut quæ mihi formam hominis reſtituiſſent, impoſita capiti, quum tempus dormiendi iam nocte intempeſta adeſſet, ueſtes exuo aſtans nudus, ueluti rem gratam fœminæ facturus, quum pro aſino uirum haberet. At illa ut me nudum aſpexit, & ſingula hominem eſſe, in me expuens: Abi hinc in malam rem, ait: abſcede ocyus, alibi dormiturus. Cum peterem quodnam ob erratum meum id diceret: Quoniam non te, ait, ſed aſinum dilexi, quo cum non tecum concubui: Equidem arbitrabar te aſini ſolam ſpeciem depoſuiſſe, inſigne illud quod dilexeram ſeruaſſe: tu uero omiſiſti id, quod ſolum in aſino pulchrum uidebatur atq; utile, in ſimiam quendam conuerſus: ſtatimq; uocatis domeſticis mandat, extra domum foras me nudum eiici, Ego ante domum nudus, coronatus, unctus, in nudo ſolo iacui. Diluculo mare uerſus reſpiciens, nudus fratri narraui, non abſque riſu infortunium meum. Vento deinde flante, nauem aſcendentes, paucis diebus in patriam uenimus, ubi Dijs meæ ſalutis autoribus ſacra perſolui, ac in templo dona ſuſpendi: non quòd ex canis podice (ut uulgo aiunt) ſed ex longa aſini peregrinatione, ac uix tandem in patriam redierim, ſalutem conſecutus.

IVPITER CONFVTATVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Summa Dialogi huius eſt. Quando fato ac neceſsitate quadam omnia in hoc mundo geruntur, eiq; etiam Dij obnoxij ſunt, ſuperuacaneam eſſe omnem religionem, ac cultum diuinum. Ideoq; neq; Dijs ſacrificandum eſſe, neque ab illis quicquàm ſperandum. Immo ipſos illos non meliores, aut etiam feliciores hominibus eſſe, ſed ſolum fati, ac neceſsitudinis iſtius ſempiternæ miniſtros, qui per ſe neque prodeſſe nobis, neque nocere poſſint. Nam ſi ulla illorum prouidentia, aut rerum humanarum adminiſtratio foret, neq; malos ac ſceleratos inultos manere, & pios bonosq; beneficijs ac munere illorum prouehi debere. Nam quæ de ſupplicijs inferorum ac pœnis nocentum feruntur, ea, ſi quæ ſint, eiuſmodi certò eſſe, ut immerito & iniuſtè illis eueniant, qui ea patiuntur, cum nemo ſua uoluntate, ſed ex prædeſtinato, fatoq; impellente peccet. Fingitur autem Cyniſcus, uti intrepidus, atq; impudentior paulò quiſpiam, cum Ioue diſputare. Eſtq; hic Dialogus ex illis unus, ob quos Lucianus propriè blaſphemus, atq; ἄθεος uocatus eſt. Quid enim in rebus mortalium ſanctum, aut inuiolatum uſquam erit, ſi religione ac metu Deorum è medio ſublato, hominibus perſuaſeris, ſiue benè ſiue malè agam, id neceſsitate quadam fatorum fieri, eoſq; ipſos à crimine ſolutos atq; innoxios eſſe?

Interlocutores. CYNISCVS & IVPITER.

CYNISCVS.

Exordium ab exiguitate et facilitate petitæ rei.

IGO uero te Iupiter talium rerum gratia nunquam moleſtius conturbabo, extructas diuitias, aut multum auri pondus, aut imperij dignitatem à te poſtulans, quæ quidem uulgo non parum multis maximè in uotis ſunt, tibi uero largitu haud quaquam facilia. Itaq; permulta eiuſmodi illis ſollicitè expetentibus ſurdis auribus uideo te neglígere. Cæterum unum illud facillimum à te mihi uelim contingere. IVP. Quid

Quid hoc uero rei est Cynisce, neq; enim indigentia diutius discruciaberis, maximè si rerum mediocrium, ut ais, inopia conflictaris. CYN. Responde mihi ad quæstionem quandam non difficilem. IVP. Exiguum profecto uotum & præstatu facile. Proinde quære quæcunq; fert animus. CYN. Vide Iupiter, etenim ueri simile est & tibi uidelicet Homeri atq; Hesiodi lecta esse poëmata. Dic ergo mihi, num uera credenda sunt ista, quæ de Fato & Parcis illi consarcinatis cecinerunt uersiculis. Et an nullo modo ea uitari queant, quæcunque illæ cuique nascentium fatali decreto aduenerint. IVP. Et ualde quidem uera sunt ista. Etenim in rebus humanis nihil est quod Paucarum dispensatione & consilio non ordinetur: uerum omnia quæcunq; fiunt, dum sub illarum colo circunferuntur, statim ab initio unumquodque illorum certum & infallibilem sortitur euentum, nec fas est aliter fieri. CYN. Proinde, quoties Homerus alia in parte suæ poëseos dixerit: Infera ne Parcis inuitis regna subintret. ac id genus alia, nugari uidelicet tunc illum dicemus? IVP. Et maximè, nihil enim extra Parcarum legem fieri credendum est, atque adeo præter linum. Cæterum Poëtæ, quæcunque ex Musis suggesta cecinerint, illa uera habenda sunt. Porrò quoties à Deabus deseruntur, ac per se aliquid literis ac memoriæ proditum protulerint, tunc à uero tota uia aberrant, neque non cum prioribus pugnantia atque contraria commemorant. Et ignoscendum quidem facinus, si, cum homines sint, ueritatem ignorent, præsertim illo digresso numine, quod præsens per illos canere solebat. CYN. Atqui hoc sanè ita se habere dicemus. Ad hæc uero & illud mihi responde: Nónne tres sunt Parcæ, nempe Clotho, Lachesis & Atropos? IVP. Rectè putas. CYN. Fatum ergo & Fortuna, cum & ipsæ Deæ sint, multum uulgo celebratæ, cuiusmodi sunt, aut quæ nam unicuiq; illarum est potentia? An uero æqualem cum Parcis sortem obtinent, aut maiore quàm illæ in rebus humanis gubernandis potentia præditæ sunt? passim enim omnes affirmantes audio, Fortuna & Fato nihil uspiam esse potentius. IVP. Haud fas est omnia tibi comperta esse, ô Cynisce. Cuius ergo gratia hæc de Parcis me interrogasti? CYN. Si prius mihi Iupiter & illud exposueris, num & in uos illæ imperium obtinent, & necessum sit ex illarum lino uos pendere? IVP. Necessarium omnino ô Cynisce. Quid ergo risisti? CYN. Commodum Homeri illi uersiculi in mentem mihi uenerunt, quibus te in Deorum concilio concionantem introduxit, & indignanter comminantem te cathena quadam aurea omnia sursum subducturum. Etenim dixeras, cathenam cœlitus te dimissurum, ac tunc si uelint, omnes Dij ex illa pendentes, quamuis certatim summo studio te conarentur detrahere, nullo tamen modo te loco essent moturi. Te uero, si lubitum foret, nullo negocio uniuersos, unà cum terra q; & uasto gurgite ponti uelle subducere. Tunc equidem inusitato & admirando membrorum robore pollere mihi uidebare, ac mirificè inhorrescebam animo audiendo uersiculos. Nunc autem te ipsum uideo, unà cum cathena & uerbis tuis minacissimis à tenui filo, ut ais, pendentem: uidetur itaque mihi multò iustius Clotho arroganter gloriari posse, quòd & te ipsum in sublime tractum, & ex colo pendulum uideat, quemadmodum piscatores ex calamo subductos contuentur pisciculos. IVP. Haud compertum habeo, quid istæ tuæ sibi uelint quæstiunculæ. CYN. Illud nimirum Iupiter, & per Parcas ac Fatum te obsecro, ne acerbè atque grauiter accipere uelis, si ueritatem ore liberiore protulero. Si enim ista, ut tu dicis, ita se habent, & Parcæ omnium rerum potestatem & gubernationem obtinent, & nihil à quoquam eorum, quod illis decretum est, immutari potest, cuius ergo gratia uobis nos homines sacrificamus? quamobrem hecatombas uobis ad aras adducimus, uotis expetentes bona nobis uestra largitione contingere? Neque enim uideo quem fructum ex tanta cura, & sacrificandi studio capimus, si neque malorum auersiones ipsis precibus inuenire possumus, neque aliud bonum diuinitus datum consequimur. IVP. Noui unde tibi istæ suppetant argutiæ

I. *Quæstio & argumentum ex quo ea quæ sequuntur infruũtur*

II *An idem Fortuna, Fatum & Parcæ.*

III. *An & Iupiter Fato succumbat.*

I. *Conclusio, ergo neq; sacrificandum Dijs, neq; ab ijs aliquid petendum.*

& immodestiæ interrogatiunculæ, nempe ab execrandis & maledictis istis Sophistis, qui nulla prouidentia res humanas administrari garriunt. Itaque illi eiusmodi crebris quæstionibus impietatis ductu perquirunt in hoc, ut à sacrificando & uotis nuncupandis auertant homines, tanquam uulgare quiddam esset. Nobis tamen earum quæ apud uos aguntur rerum nullam curam esse, neque quicquam omnino posse in his quæ in terris sunt negocijs, impudenter mentiuntur. Verum enimuero nequaquam talibus disputationibus implicati gaudebunt. CYN. Non per colum Parcarum, ô Iupiter, ab illis persuasus hæc te iuterrogaui. Disputatio uero nostra nescio quo modo eò progressa in hoc ipsum incidit, ac superuacanea hominum sacrificia esse confirmat. Rursus uero si uidetur, paucis te interrogabo, tu porrò ne graueris, precor, ad quæsita respondere, & uide ut maximè prouidenter respondeas. IVP. Roga, si tibi ocium est talia nugandi. CYN. Ais ne omnia Parcarum nutu & decreto agi & fieri? IVP. Aio, sanè. CYN. Vobis uero relictam esse facultatem commutandi & reglomerandi? IVP. Nullo modo. CYN. Vis ergo, ut quod sequitur, inducam? siue clarum ac planum illud dixero, seu secus? IVP. Clarum utiq; est. Nam qui Dijs sacra faciunt, nulla necessitate adducti sacrificant, sed alternæ retributioni seruiunt, perinde ac si bona à nobis mercarentur, aut alioqui honesto dediti colunt, quod uiderint esse præstantius. CYN. Et hoc abundè satis esse ducis, potissimum cum affirmes nullius utilitatis respectu fieri sacrificia, uerum bonitate quadam hominum prçstantiora colentium. At si quis ex Sophistis illis præsto esset, haud dubiè ex te quæreret, quo nomine Deos hominibus potiores esse pronunciares, præsertim conseruos hominum existentes, eidemq; Parcarum imperio, quæ rerum sunt dominæ, subiectos. Neque enim, nisi me fallit opinio, illi respondebis, Deorum sortem hoc esse potiorem habendam, quòd immortales sint. Nam hoc ipso nomine infeliciores dicendi sunt. Homines enim & si aliud nihil, certè mors in libertatem uendicat. Cæterum uobis in immensum huius rei incommoditas protenditur perpetuæ seruituti mancipatis, quæ tario multiplicique tractu sublino subinde circumuoluitur. IVP. Atqui, ô Cynisce, hæc perpetuitas & immensa temporum series nostra est felicitas, ac uitam omnibus bonis affluentem agimus. CYN. Non omnes pari felicitate fruimini, ô Iupiter, uerum apud uos quoque præfinita est quædam dispar rerum fruitio, multis coniuncta perturbationibus. Tu quidem feliciter & beatè agis per omnia, cum Deorum summus imperator sies, possisq; & terram & mare subducere, quasi fune demisso. Cæterum Vulcanus claudus est, unus ex mœchanicis camino & igne artem fabrilem exercens. Prometheus uero quondam etiam in crucem actus est. Quid autem patrem tuum commemorem, quem etiam nunc uinculis constrictum tartareis sub umbris agere constat? Quinetiam nefandis amoribus uos capi per hibent, ac uulneribus indignè uiolari: præterea aliquando seruili conditione hominibus esse deuinctos, quemadmodum fratrem tuum Laomedonti dicto audientem fuisse. Apollinem uero apud Admetum egisse in seruitio inficiari non potes. Hæc quum ita sint, non uidetur mihi solida esse & sincera uestra felicitas. Sed sunt quidem uestrum nonnulli felices & egregiè beati, sunt rursus qui non item. Mitto enim ut latrocinio non secus atque nos dispoliemini, neque non à sacrilegis compilemini, atque ex ditissimis ad extremam rerum angustiam in puncto temporis redigamini. Non pauci uero exuobis & iam conflati sunt, aurei aut argentei existentes, quibus uidelicet hoc faraliter decretum uerat. IVP. Vide, ut uerba contumeliæ plena in nos euomas Cynisce, ac te fortasse illorum aliquando pœnitebit, intemperantis linguæ pœnas sufferentem. CYN. Tolle minas ô Iupiter, certò enim persuasum habeo, nihil me mali passurum, quod ante te mihi Parca sufferendum non destinauerit. Quoniam neq; illos ipsos sacrilegos supplicio per te affectos uideo, sed plurimi manus uestras indemnes effugiunt. Opinor uero in fatis non esse, ut capti scelerum pœnas expendant. IVP.

II. *Deos nõ esse potiores aut beatiores hominibus. Confutat bonum immortalitatis per inuersionem. Adimit cæterarum rerum felicitatem, per distributionem, uniuscuiusq; incommoda enumerando.*

Nónne

Nónne dicebam aliquem esse illorum, qui disputationibus suis deorum prouidentiam tollerent? CYN. Nimium pertimescis illos Iupiter, nec scire possum, cuius gratia. Proíde, omnia quæcunq; dixero, illorum doctrinam esse existimas. Ego uero ab alio quouis potius quàm à te ueritatem peruestigarem. Cæterum & hoc perlibenter ex te quærerem, quæ nam ipsa uobis esset Prouidentia, nunquid una ex Parcarum numero, aut an Dea quæpiam his longè potentior, tanquam illarum regina? IVP. Iam & ante tibi dictum est, nullo modo fas esse, te harum rerum nihil non nosse. Tu uero sub initium cum dixisses te unum quiddam quæsiturum, nullum finem facis apud me de rebus eiusmodi friuolis, ac ferè parum necessarijs, nugandi, & iam quidem disputationis tuæ summam, quò tendat perspicio, nempe ut planum facias in rebus humanis nihil fieri nostra prouidentia. CYN. Non meum hoc quidem est, sed tu paulo antè constanter affirmasti Parcas esse, quarum dispensatione gubernarentur & efficerentur omnia, nisi iam horum uerborum te pœniteat, ac quæ dicta sunt reuocanda putes, propulsoq; hac de re habenda cura deliberatis. IVP. Nequaquam, sed Parca nostra ope effecta reddit singula. CYN. Intelligo, ergo Parcarum famulos atq; ministros uos esse perhibetis. Verum & sic illæ sunt, quas cuncta prouidere certum est. Vos autem non secus atq; fabrilia quædam illarum instrumenta habendi estis. IVP. Qua ratione isthuc dicis? CYN. Ea nempe, quemadmodum & ascia fabro lignario, & terebrum cooperando nonnihil adfert ad artem perficiendã adminiculi. Nemo tamen qui quidem compos sit rationis, dixerit, hæc ipsa esse artificem, neq; nauis ascíæ aut terebri opus dicenda est, sed eius qui nauem fabricauit. Non dispari ratione singula fabricans fatum putandum est. Cæterum uos sororum fatalium ascíæ & terebra estis tantummodo. Et, quemadmodum non iniquum uidetur, homines multò iustius Fato sacra facere debebant, ac ab illo bonorum largitionem postulare: cum illi interim ad uos cursitent, prece ac muneribus deuenerantes. At neq; si Fatum sacrificijs & uotis colerent, rectè mihi facere uiderentur. Neq; enim opinor, ullo modo fieri posse, ut Parcis quoq; hoc immutare liceat, neq; non aliquid eorum subuertere, quæ initio illarũ decreto immobili de singulis irreuocabiliter statuta sunt. Proinde, nequaquam æquo animo sufferret Atropos, si quis in contrarium stamen collorserit, laborẽ Clothus dissoluens. IVP. Tu iam Cyníse neq; Parcas quidẽ ipsas ab hominibus colendas esse cõtendis, sed uidere mihi omnia nõ illibenter uelle cõfundere. Nos uero, ut maximè aliam ob causſam nullam, certè ob diuinationem & oracula, neq; non eorum prædictionem, quæ singula de quouis rato cõsilio decreta sunt, iure optimo colimur. CYN. In summa, nihil utilitatis adfert, ô Iupiter, eorũ præscientia, quibus ea obseruatione deuitare nullo modo cõcessum est, nisi in hoc dicas, ut is qui certus sit hasta ferrea se moriturum, mortem queat effugere, ipsa uidelicet in cistam conclusa. Atqui fieri non potest, siquidem educit illum Parca ad uenandum, & hastæ obijciet. Ac Adrastus emissa in suem cuspide, ab illa quidem aberrabit: porrò Crœsi filium perempturus est, quasi uiolento quopiam Parcarum decreto feratur in iuuenem. Sed neq; illud quod Laio datum est, risu caret, nempe illud: Caue sis dijs nolentibus prolem seras (ait enim) Nam sobole suscepta, occidet te filius. Etenim superuacaneam atq; adeo infrugiferam opinor esse admonitionem earum rerum, quæ non possunt non fieri. Quippe post acceptum oraculum, & prolem suscepit, ac deinceps à filio peremptus est. Quare non uideo, quam ob rem & mercedem exigatis propter uaticinium. Vt interim silentio præteream, quòd obliqua & ambigua, & quæ in utranque partem referri possunt, non paucis respondere soleatis, non admodum clarè explicantes, num ille traiecto Hale suum ipsius imperium euersurus esset, an Cyri. Vtrumq; enim potest oraculum. IVP. Erat, ô Cyníse, Apollini quædam aduersus Crœsum causſa simultatis & iracundiæ, propterea quòd illum pertentauerat, carnes ouillas ac testudinem unà elixando

Deos esse ministros Fati, neq; ex se quicquam posse.

Confutat oracula & prædictiones, ob effectu & incertitudine. Historia est apud Herodotum lib. 1.

Silicet Crœsus, ut codem libro.

& immodestiæ interrogatiunculæ, nempe ab execrandis & maledictis istis Sophistis, qui nulla prouidentia res humanas administrari garriunt. Itaque illi eiusmodi crebris quæstionibus impietatis ductu perquirunt in hoc, ut à sacrificando & uotis nuncupandis auertant homines, tanquam uulgare quiddam esset. Nobis tamen earum quæ apud uos aguntur rerum nullam curam esse, neque quicquam omnino posse in his quæ in terris sunt negocijs, impudenter mentiuntur. Verum enimuero nequaquam talibus disputationibus implicati gaudebunt. CYN. Nori per colum Parcarum, ô Iupiter, ab illis persuasus hæc te interrogaui. Disputatio uero nostra nescio quo modo eò progressa in hoc ipsum incidit, ac superuacanea hominum sacrificia esse confirmat. Rursus uero si uidetur, paucis te interrogabo, tu porrò ne graueris, precor, ad quæsita respondere, & uide ut maximè prouidenter respondeas. IVP. Roga, si tibi otium est talia nugandi. CYN. Ais ne omnia Parcarum nutu & decreto agi & fieri? IVP. Aio, sanè. CYN. Vobis uero relictam esse facultatem commutandi & reglomerandi? IVP. Nullo modo.

CYN. Vis ergo, ut quod sequitur, inducam? siue clarum ac planum illud dixero, seu secus? IVP. Clarum utiq; est. Nam qui Dijs sacra faciunt, nulla necessitate adducti sacrificant, sed alternæ retributioni seruiunt, perinde ac si bona à nobis mercarentur, aut alioqui honesto dediti colunt, quod uiderint esse præstantius.

CYN. Et hoc abundè satis esse ducis, potissimum cum affirmes nullius utilitatis respectu fieri sacrificia, uerum bonitate quadam hominum prçstantiora colentium. At si quis ex Sophistis illis præsto esset, haud dubiè ex te quæreret, quo nomine Deos hominibus potiores esse pronunciares, præsertim conseruos hominum existentes, eidemq; Parcarum imperio, quæ rerum sunt dominæ, subiectos. Neque enim, nisi me fallit opinio, illi respondebis, Deorum sortem hoc esse potiorem habendam, quòd immortales sint. Nam hoc ipso nomine infeliciores dicendi sunt. Homines enim & si aliud nihil, certè mors in libertatem uendicat. Cæterum uobis in immensum huius rei incommoditas protenditur perpetuæ seruituti mancipatis, quæ uario multiplicique tractu sublino subinde circumuoluitur. IVP. Atqui, ô Cynisce, hæc perpetuitas & immensa temporum series nostra est felicitas, ac uitam omnibus bonis affluentem agimus. CYN. Non omnes pari felicitate fruimini, ô Iupiter, uerum apud uos quoque præfinita est quædam dispar rerum fruitio, multis coniuncta perturbationibus. Tu quidem feliciter & beatè agis per omnia, cum Deorum summus imperator sies, possisq; & terram & mare subducere, quasi fune demisso. Cæterum Vulcanus claudus est, unus ex mœchanicis camino & igne artem fabrilem exercens. Prometheus uero quondam etiam in crucem actus est. Quid autem patrem tuum commemorem, quem etiamnum uinculis constrictum tartareis sub umbris agere constat? Quinetiam nefandis amoribus uos capi perhibent, ac uulneribus indignè uiolari: præterea aliquando seruili conditione hominibus esse deuinctos, quemadmodum fratrem tuum Laomedonti dicto audientem fuisse. Apollinem uero apud Admetum egisse in seruitio inficiari non potes. Hæc quum ita sint, non uidetur mihi solida esse & syncera uestra felicitas. Sed sunt quidem uestrum nonnulli felices & egregiè beati, sunt rursus qui non item. Mitto enim ut latrocinio non secus atque nos dispoliemini, neque non à sacrilegis compilemini, atque ex ditissimis ad extremam rerum angustiam in puncto temporis redigamini. Non pauci uero ex uobis & iam conflati sunt, aurei aut argentei existentes, quibus uidelicet hoc faraliter decretum fuerat. IVP. Vide, ut uerba contumeliæ plena in nos euomas Cynisce, ac te fortasse illorum aliquando pœnitebit, intemperantis linguæ pœnas sufferentem.

CYN. Tolleminas ô Iupiter, certò enim persuasum habeo, nihil me mali passurum, quod ante te mihi Parca sufferendum non destinauerit. Quoniam neq; illos ipsos sacrilegos supplicio per te affectos uideo, sed plurimi manus uestras indemnes effugiunt. Opinor uero in fatis non esse, ut capti scelerum pœnas expendant. IVP.

II. *Deos nõ esse potiores aut beatiores hominibus.*

Confutat bonum immortalitatis per inuersionem.

Adimit cæterarum rerum felicitatem, per distributionem, uniuscuiusq; incommoda enumerando.

Nónne

Nónne dicebam aliquem esse illorum, qui disputationibus suis deorum prouidentiam tollerent? CYN. Nimium perimescis illos Iupiter, nec scire possum, cuius gratia. Proíde, omnia quæcunq; dixero, illorum doctrinam esse existimas. Ego uero ab alio quouis potius quàm à te ueritatem perquisitam. Cæterum & hoc perlibenter ex te quærerem, quæ nam ipsa uobis esset Prouidentia, nunquid una ex Parcarum numero, aut an Dea quæpiam his longè potentior, tanquam illarum regina? IVP. Iam & ante tibi dictum est, nullo modo fas esse, te harum rerum mihi non nosse. Tu uero sub initium cum dixisses te unum quiddam quæsiturum, nullum finem facis apud me de rebus eiusmodi friuolis, ac leuitu parum necessarijs, nugandi, & iam quidem disputationis tuæ summam, quò tendat perspicio, nempe ut planum facias in rebus humanis nihil fieri nostra prouidentia. CYN. Non meum hoc quidem est, sed tu paulo antè constanter affirmasti Parcas esse, quarum dispensatione gubernarentur & efficerentur omnia, nisi iam horum uerborum te pœniteat, ac quæ dicta sunt reuocanda putes, propulsoq; lato de habenda cura deliberatis. IVP. Nequaquam, sed Parca nostra ope effecta reddit sine gula. CYN. Intelligo, ergo Parcarum famulos atq; ministros uos esse perhibetis. Verum & sic illæ sunt, quas cuncta prouidere certum est. Vos autem non secus atq; fabrilia quædam illarum instrumenta habendi estis. IVP. Qua ratione isthuc dicis? CYN. Ea nempe, quemadmodum & ascia fabro lignario, & terebrum cooperando nonnihil adfert ad artem perficiendã adminiculi. Nemo tamen qui quidem compos sit rationis, dixerit, hæc ipsa esse artificem, neq; nauis asciæ aut terebri opus dicenda est, sed eius qui nauem fabricauit. Non dissimili ratione singula fabricans fatum putandum est. Cæterum uos sororum fatalium ascias & terebra estis tantummodo. Et, quemadmodum non iniquum uidetur, homines multò iustius Fato sacra facere debebant, ac ab illo bonorum largitionem postulare: cum illi interim ad uos currerent, prece ac muneribus deuenerantes. At neq; si Fatum sacrificijs & uotis colerent, rectè mihi facere uiderentur. Neq; enim opinor, ullo modo fieri posse, ut Parcis quoq; hoc immutare liceat, neq; non aliquid eorum subuertere, quæ initio illarũ decreto immobili de singulis irreuocabiliter statuta sunt. Proinde, nequaquam æquo animo sufferret Atropos, si quis in contrarium stamen colli torserit, laborẽ Clothus dissoluens. IVP. Tu iam Cynisce neq; Parcas quidẽ ipsas abhominibus colendas esse cõtendis, sed uidere mihi omnia nõ illibenter uelle cõfundere. Nos uero, ut maximè aliam ob causam nullam, certè ob diuinationem & oracula, neq; non eorum prædictionem, quæ singula de quouis rato cõsilio decreta sunt, iure optimo colimus. CYN. In summa, nihil utilitatis adfert, ô Iupiter, eorũ præscientia, quibus ea obseruatione deuitare nullo modo cõcessum est, nisi in hoc dicas, ut is qui certus sit hasta ferrea se moriturum, mortem queat effugere, ipsa uidelicet in cistam conclusa. Atqui fieri non potest, siquidem educit illum Parca ad uenandum, & hastæ obijciet. Ac Adrastus emissa in suem cuspide, ab illa quidem aberrabit: porrò Crœsi filium perempturus est, quasi uiolento quopiam Parcarum decreto feratur in iuuenem. Sed neq; illud quod Laio datum est, risu caret, nempe illud: Caue sis dijs nolentibus prolem seras (ait enim) Nam sobole suscepta, occidet te filius. Etenim superuacaneam atq; adeo infrugiferam opinor esse admonitionem earum rerum, quæ non possunt non fieri. Quippe post acceptum oraculum, & prolem suscepit, ac deinceps à filio peremptus est. Quare non uideo, quam ob rem & mercedem exigatis propter uaticinium. Vt interim silentio præteream, quòd obliqua & ambigua, & quæ in utranque partem referri possunt, non paucis respondere soleatis, non admodum clarè explicantes, num ille traiecto Hale suum ipsius imperium euersurus esset, an Cyri. Vtrumq; enim potest oraculum. IVP. Erat, ô Cynisce, Apollini quædam aduersus Crœsum causa simultatis & iracundiæ, propterea quòd illum pertentauerat, carnes ouillas ac testudinem unà elixando

Deos esse ministros Fati, neq; ex se quicquam posse.

Confutat oracula & prædictiones, ob effectu & incertitudine.

Historia est apud Herodotum lib. 1.

Scilicet Crœsus, ut eodem libro.

elixando. CYN. At enimuero conueniens atq; adeo æquum & bonum fuerat, ut cum deus esset, ab omni iracundia foret alienissimus. Verum, ut mea fert opinio, fortasse ita in Fatis fuit, ut Lydus ille oraculo deciperetur, ac iam olim ne pernicua futura inaudiret illius stamini Fatum aduenerat. Vnde liquet uaticinium quoque uestrum, illius maximam esse partem. IVP. Nobis uero nihil facis reliquum, sed ut uideo, nequicquam dei sumus, qui neque prouidentia aliqua res humanas dispensare solcamus, neq; sacrificijs digni esse uideamur, sed reuera asciarum terebrorumq; instar sumus. Ac sanè uideris me iure optimo ad hunc modum superbè contemnere, quòd cum fulmine armatus sim, sustineam te impunè talia aduersus nos contumelioſè differentem. CYN. Feri ô Iupiter, si mihi fatale est fulmine percussum interire, neque te obiectum quicquam in ius uocabo, sed potius ipsam Clotho, per te uulnus mihi incutientem. Neque fulmen quidem ipsum accusabo, quasi tam infelicis ruinæ causa mihi extitisset. Veruntamen hoc quoq; uos interrogabo, nempe te & Fatum, cæterum tu mihi illius loco respondeas uelim. Etenim minis tuis hoc in memoriã mihi reuocasti, qui fit tandem, ut omissis tot sacrilegis, præterea tot criminosis & uiolentis, & periuris hominibus dissimulanter post habitis, unam aliquam ilicem aut lapidem, aut nauis uelum nihil mali unquam per iniusticiam meritæ fulmine feriatis? Non raro quoq; hominem frugi & uiatorem spectatæ sanctimoniæ? Quod uero compressis labijs obticuisti Iupiter? Aut fortasse ne hoc quidem me nosse fas est? IVP. Sanè nefas est te ista inquirere. Tu uerò extremè curiosus es, adeo ut me fugiat, qui nam tibi uoluptati sit istis me obtundere. CYN. Proinde neq; hoc à uobis perquirendum mihi uideo, nempe à te & Fato & Prouidentia, quam ob rem Phocion uir sanctus & iustus, in tanta omniũ rerum inopia atque angustia diem suum obierit, tum etiam ante ipsum Aristides, Callias autem & Alcibiades nepotes intemperantissimi omnium affluentia exuberabant, neq; non Medias multis sceleribus coopertus, ac Charops Aeginetes homo masculæ Venere extremè infamis, à quo matrem suam fame necatam pro certo constat. Contrà Socrates undecim uiris traditus est, Meletus uero non item. Adhęc cur Sardanapalus mollis atq; effœminatus, delicijsq; totus fractus regnauerit, Persarũ uero tot ac tanti uiri uirtute longè optimi atq; clarissimi eius iussu in crucem subacti sunt, propterea q; factis illius parum delectabantur. Vt taceam, quæ in præsens fiunt, longum enim esset singulis percensendis immorari, quemadmodum mali & facinorosi per omnẽ uitã facilè agant, & feliciter omnibus rebus affluentes, cæterum boni ducantur & ferantur, paupertate, morbis & cæteris infinitis malis impliciti, ærumnoſè cõflictãres. IVP. An ignoras Cynisce, quãta supplicia & cruciatus post hanc uitã prauos & sceleratos homines manere soleant, aut in quanta felicitate uicturi sint boni? CYN. Orcũ mihi narras, & Tityos & Tantalos. Ego uero si quid talium rerum est, haud obscurè cognoscam ubi Fato functus fuero. Quantum aũt ad præsens attinet, uelim ut quãtumcunq; hoc temporis in uiuis mihi exigendum est, ego interea omni felicitate perfunctus, tandem mortuus à sede cim uulturibus iecur meum depasceretur: uerũ non ut hic in uita siti pressus, quẽadmodum fertur Tantalus, in beatorum Insulis cum heroibus biberem, in Elysio prato constitutus. IVP. Quid ais? An non credis esse quædam parata supplicia, & pœnas malis destinatas, & honores ac forum iudiciale, ubi singulorum uita habita ratione cognoscendi expenditur? CYN. Audio Minoa quendam Cretensem infrà talibus rebus cognoscendis atq; diiudicandis dare operam, ac mihi super illo quoque respondere, est nè tuus ut fertur filius? IVP. Quam ob rem uero ista de illo quæris Cynisce? CYN. Quos maximè afficit supplicio? IVP. Prauos uidelicet, cuius generis sunt parricidæ & sacrilegi. CYN. Quos autem ad Heroum contubernium amandare solet? IVP. Nempe bonos & sanctitate uitæ præcellẽtes, quicq; semet uirtute excoluerunt. CYN. Cuius uero gratia hoc facit ô Iupiter? IVP. Propterea q; illi

Tacitè negat prouidentiã deorũ, ex effectu & rerum humanarum conditione.

Transit ad inferos, & illorum supplicia ac pœnas, eleuat quoq; q, si qui eiusmodi sint, immerito defuncti accidant, ut qui nõ uoluntate, sed fato peccarint.

suppli-

ſupplicio, ñ uéro honore remunerandi ſunt. CYN. Cæterum, ſi quis nolens & inuito animo mali aliquid deſignauerit, num & hunc ſupplicio afficiendum condemnat? IVP. Nequaquam. CYN. Proinde, neq; ſi quis inuitus boni aliquid fecerit eũ honore dignabitur? IVP. Nequaquam. CYN. Itaq; haud conuenit illi ô Iupiter ullum neque honore ornare, neque ſupplicio afficere. IVP. Qui uero nullum? CYN. Quoniam nihil nos homines animo uoluntario facimus, ſed neceſſitate quadam ineffugibili ad hoc cõpulſi: ſi tamen uera ſunt illa, quę ante confeſſus es, nempe Parcam eſſe omnium rerum cauſſam. Iam ſi quis alterum peremerit, Parca in culpa eſt, quæ admiſit parricidium. Si quis ſacrilegio deorum fana compilauerit, facinus à Parca ſibi iniunctum admiſit. Quocirca, ſi Minos rectè uti uelit iudicio, multò æquius Fatum pro Siſypho puniet, & Parcam pro Tantalo. Quid enim illi iniuſtè egerunt, quando iuſſis dicto audientes fuerint? IVP. Amplius quidem uel reſpondere tibi indignum facinus exiſtimo, talia præſertim interroganti. Audax enim es & Sophiſta, ac iam quidem te relicto abeo. CYN. Debebam equidem adhuc & hoc ex te quæſiſſe, ubi nam locorum Parcæ degerent, aut quomodo res tantas tam exacta cura & cogitatione queant aſſequi, præſertim illis tantum tribus exiſtentibus. Etenim laborioſam & minimè felicem atq; iucundam uitam mihi uidentur agere, tantis implicitæ negocijs. Et quemadmodum ueriſimile eſt, ipſæ quoq; Fato parum propicio & fauente in lucem ſunt æditæ. Itaq; ego, ſi mihi daretur optio, nequaquam cum illarum uita meam commutauerim, uerum eligerem potius, ut adhuc egentius agerem, quàm ut colo Parcarum aſſiderem, tantis negocijs & difficultatibus referto, obſeruans ſingula. Cæterum ſi tibi graue eſt ô Iupiter, ad hæc reſpondere, etiam his contenti erimus, ad quæ reſpondiſti. Satis enim eſt, quòd de Fato & Prouidentia ſermonem nos non celaueris. Reliqua fortaſſe in Fatis non eſt ut audiam.

IVPITER TRAGOEDVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

EIuſdem propè argumenti & hic Dialogus eſt, niſi quòd hic Epicureum etiam quendam introducit, qui deos omnino negat ullos eſſe, nedum prouidentia ſua mundũ gubernare, fortuitúq; ac temerè omnia geri contendit. Deinde & ipſa tractatio in plures perſonas ſtringitur, ac tota dramatica eſt. Principio enim Iupiter fingitur, audita diſputatione Timoclis Stoici, & Damidis, eius quem modo dixi, Epicurei, grauiter incenſus, ac metu pariter atq; dolore commotus eſſe. Cuius rei cauſſam, dum cæteri abeo inquirunt, eandemq; diſputationem ab ijſdem illis iterum inſtaurari audiunt, tandem conſilijs mutuo inter ſe collatis, generale deorum omnium concilium, ſuper eadem re congregandum, decernitur. Conuocatis itaq; per præconem Mercurium, uniuerſis, & ijſdem pro ſua cuiq; dignitate, aſſignatis ſedibus, cum diu inter ſe, de cõſeſſu altercati fuiſſent, poſtremo imperato ſilentio, Iupiter cum magna perturbatione, totum negocium, ac ſummã diſputationis illius, exponit, admonens, & ob oculos imminente poſito periculo, exhortans, ut in cõmune omnes conſulere, & malo huic remedium aliquod quærere uelint. Primus igitur, accepta dicendi poteſtate, Momus, graui obiurgatione deorum ſecuritatem ac negligentiam reprehendit, ut qui & malos euehi ſinant, & contrà bonos ac iuſtos opprimi, neq; reſponſa certa & expedita hominibus dent, neq; etiam poëtarum ſcripta aboleri faciant, per quæ ſtupra, adulteria, bella ac ſeditiones ipſorum euulgentur: quare quicquid huius accidat, ipſorum culpa atq; inertia accidere. Atq; hinc oratione ad ipſum Iouem conuerſa, etiam exemplis hæc confirmat. Poſt quem cum alij alia cenſerent, omnium ferè ſententias idem confutat: uel quòd per ſe abſurdæ & inutiles eſſent, uel quòd abſurda & incommmoda ex ijs ſecutura. Præcipuè uero Apollinis conſilium reprehendit. Cuius etiam oraculum ſuper euentu & uictoria diſputationis huius prolatum ob uanitatem, irridet. Ob quæ Hercules, cum ipſe poſtremus ſententiam dixiſſet, audiretq; ſatis prohiberi ſeſe, quo minus ſacra, ac templa ſua, ui contra impios tueri poſſet, eò tandem redit, ut dicat ſe malle apud inferos eſſe, atq; ibi ab umbris metui, quàm inter deos contemni, ac pro nihilo haberi. Quæ dum ita geruntur, interea noua occaſione fingitur Hermes ille Agoræus, qui Athenis ad porticum Pœcilen conſeratum ſtabat, propere aduenire, ac nunciare diſputationem Damidis & Timoclis iterum iam incœptam

ptam esse, & ad eam magnam hominum multitudinem confluere. Relicto igitur consilio, ad auscultandum omnes conuertuntur. Porrò tota Timoclis disputatio in hoc uersatur, Deos esse, ac prouidentia illorum omnia gubernari, idq; argumentis hisce confirmat. Primo, ab ordine ac cursu rerum naturalium, quæ omnes suis ac certis uicibus redeant ac uarientur. Deinde autoritatibus & testimonijs poetarũ, Homeri & Euripidis. Post hæc, communi consensu gentium, qui deos ueuerentur, sacrificijs & aris constitutis. Inde & ab effectis, quia oracula dent, & fulmina Iupiter iaciat. Postea autem & à minori, collatione ac similitudine à nauium gubernatoribus sumpta, quòd ut illi nauigia sua, sic deorum prouidentia mundum administret. Vltimo etiam à signo & consequenti: quia aræ deorum sint, quæ nullo modo futura fuerant, nisi & dij essent. Ad quæ singulatim respondens Damis. Primum argumentum de naturali rerum ordine, à diuisione diluit, etsi talia quædam fiant, non tamen eum ordinem à Dijs ideo certum constitutum esse, Confutatione, ut apparet, non satis efficaci. Autoritates autem poëtarum, ab ipsorum officio, & contrarijs testimonijs eluat. Consensum præterea gentium, ab eo, quòd quanquàm deos colant, non tamen eosdem omnes, & quidam etiam fœda ac turpia pro Dijs habeant, impugnat. Deinde & oracula, & fulmina eiu modi esse ait, ut hæc ex naturali causa fiant, Ioue iam olim in Creta sepulto, illa autem ambigua & obscura, nihil certi prædicant. Similitudinem uero naucleri dissoluit, ex dissimilitudine rerum comparatarum, ostendens diuersa omnia in hoc mundo, atq; in nauibus esse. Vltimum à signo locum, ut frigidum ac friuolum, eludere tantum satis habet.

MERCVRIVS.

Excellũ ab attentione et rei magnitudine, quam ipsis ceu uerbis exprimit.

IVPITER, quid animo cogitabundo tecum cõminiscens loqueris, pallidus obambulans, ac Philosophi colorẽ uultu præ se ferens? Quin mecũ ista communicas, & me propter rerum difficultatem, qua premeris, in consilium adhibes. Haud enim famuli tui nugas habebis contemptui. MI. Sane magne parens hominum rex atq; deorũ, Te precor en glaucis oculis Tritonia Pallas, Fare age, ne celes, quo sint hæc cognita nobis, Quod te consilium dubio sub pectore uersat? Cur gemis? & tacito pallor subsurgit in ore? IVP. Nunquam grauis res ulla sic dici potest. Non passio, non ullus uspiam dolor. Sed nec calamitas ulla sic tragica & mala est. Quæ sit dolori conferenda cœlitum. MI. O Phœbe qualibus incipit proœmijs. IVP. O pessimum genus mortalium, Tuq; ô Prometheu, me quibus afflixit malis? MI. Quid est? nec em̃ celabis hæc domesticos. IVP. O murmur ingens fulminis magnicrepi. Quid utilitatis addis aut adfers mihi? MI. Compesce iracundiam, si tragica magniloquentia, quemadmodum illi tibi pares esse nequeamus. Neq; enim totum Euripidem deuorauimus, ut tibi dictis poëticis è fabula petitis subseruiamus. IVN. An nobis obscurum esse opinaris tristitiæ tuæ causam cuiusmodi sit? IVP. Nosti nequaquam, etsi grauius quiddam boës. IV. Noui ecastor dolorum tuorum summam, quibus discruciaris. Neq; tamẽ uociferor aut cocciso, quippe quæ iam sæpenumero præter morem eiusmodi per te sim passa contumeliam. Valde igitur credibile est iterum aut Danaës cuiuspiam, aut Semeles, aut Europæ inuentæ amore te angi. Deinde uero assumpta imagine, aut tauri, aut satyri, aut aurum te factum uelle per impluuium in sinum amatæ puellæ influere. Hoc enim haud dubitanter significant crebri isti tui gemitus & suspiria, neq; non lachrymæ. Præterea pallor quoque non alterius rei quàm amoris argumentum est certissimum. IVP. O beata, quæ res nostras in amore & talibus ludicris sitas esse opinaris. IV. Et quid aliud te nisi hoc sollicitat Iouem existentem? IVP. In extremum discrimen res nostræ perductæ ô Iuno, & planè, ut est in prouerbio, in acie nouaculæ constitutæ sunt, ut aut colamur amplius, oblatis in terra sacris fruentes, aut neglectui demur ab omnibus habiti contemptui, ac nullius quidem momenti esse uideamur. IV. Numquid terra Gigantes produxit iterum? aut nunquid Titanes disruptis uinculis, deuictaq; custodia rursum aduersus nos arma & uim parant? IVP. Confide, nam res inferæ cœlestibus extra omne sunt periculum. IV. Quid ergo aliud rei grauis & acerbæ accidit? Neque enim uideo, quando talia nihil te conturbant, quam ob rem nobis Polus aut Aristodemus

Histrionũ nomina sunt, ut infra.

pro

pro Ioue apparueris. IVP. Timocles ille Stoicus ô Iuno & Damis Epicureus he- *Alia actio.*
ri nescio quo initio in eam delati disputationẽ de Prouidentia disseruerunt, in ma- *Magnitudo*
gna probatorum hominũ frequentia & celebritate populari, id quod omniũ maxi- *gaudij*
mè me conturbauit animo. Ac Damis quidem neq; Deos esse, neq; omnino eorum quæ fierent curam ullam habere, aut ea ordine gubernare impudẽter affirmare nõ uerebatur. Cæterum optimus ille Timocles nostras partes omni studio tueri conabatur. Deinde multa turba hominum certatim accurrentium confluente nullum finem sortita est disputatio. Etenim hoc fœdere initio ab utrisq; discessum est, ut in diem posterum de integro reliqua nondum discussa adcuratius examinarent atq; perpenderent. Et nunc omnes suspenso ad audiendũ inhiant animo, utet uictoriam adepturus sit, ac ueriora prolaturus. Videtis periculũ, quàm omnibus modis in angustum res nostræ coactæ sunt, in uno uiro periclitamur, & ex duobus alterũ euenire necesse est: ut aut omnia nostra habeantur contemptui, & solum inania quę dam uideantur uocabula: aut ut ea pietate colantur, qua prius culta sunt, si Timocles disputando superior euaserit. IVN. Periculosissima profecto sunt illa, nec te mere Iupiter more tragico propter illa efferebare. IVP. Tu uero Danaës aut Antiopes alicuius potiundæ cogitatione me implicitum esse opinabare, cum ita exanimatum me esse conspiceres. Quid igitur ô Mercuri & Iuno & Minerua nobis faciendum est? Quin & uos consilij promptè inuenti partem expromitis. MER. Ego quidem coacto propere concilio hanc rem communi omnium deliberationi efferendam esse existimo. IVN. Et ego huius accedo sententiæ. MI. Atqui mihi diuersum uidetur ô pater, ne uidelicet excitato tumultu cœlum terrore compleas, nẽue palam fiat hanc ob rem te tumulturari aut consternari animo. Cæterum priuato tecum consilio effectum reddas, ut Timocles disceptando potiatur uictoria, Damis uero omnium risui expositus atque subsannatus ex disputatione abeat. MER. At qui ista non manebunt obscura & tacita Iupiter, cum philosophis in propatulo futura sit disceptatio. Ac tu quidem tyrannum agere uideberis, si de tantis rebus, ad omnes communiter pertinentibus, cum reliquis nihil communicaueris. IVP. Quin ergo iam ut in concionem ueniant proclamas, ut mox præsto sint omnes. MER. Recte mones, Heus uos superi oeyus in concilium omnes conuenite, ne cunctemini, confluite omnes, uenite maximis de negocijs collaturi consilia. IVP. Adeóne nudis ô Mercuri & uerbis simplicibus, ad hæc solutis præconẽ agis, præsertim maximis de rebus Deos conuocans? MER. Et qui nam alia ratione expetis Iupiter? IVP. Rogas? Aequum esse opinor, ut præconium tuum nonnullis uersiculis ac magniloquentia poëtica exornes, ut hac impulsi studiosius & frequentius confluant. MER. Sanè. Veruntamen hoc poëtarum & rhapsodorum est officium. Porrò, ego minimè sim poëticus, adeo ut præconium quoq; corruptum sim, si uersiculis cõfarcinatis & malè cohærentibus proclamarem. Acrisuero omnibus ob uersiculorum structuram parum concinnam. Itaq; & Apollinem in dandis oraculis rideri à nonnullis uideo, dum multa securo animo inuoluit, & data opera obscurat, ne omnino audientes ocio indulgeant, sed expendant uersiculos. IVP. Proinde Mercuri, Homericos uersiculos plerosq; admisce præconio, quemadmodum ille nos conuocare consueuit. Credibile autem est illorum te commeminisse. MER. Profecto non admodum promptè & callidè, tamen periculum faciam. Ergo Deũm nemo nec mas nec fœmina desit, Insuper Oceani sint omnia flumina præsto, Omnes summa Iouis nymphæ quoq; tecta frequentent. Cuncti in concilium gressu properate citato. Vos quibus oblatis cedunt sua munera sacris. Præterea quotquot mediæ seu fortè secundæ Classis erunt, seu quos tenet ultima, seu qui Penitus obscura diuorum sorte fruuntur: Degentes pingues cupidi nidoris ad aras. IVP. Euge ô Mercuri, optimum egisti præconem, ac iam plenis uijs conueniunt. Quapropter assumens illos in sedes collocа, pro sua quenq; dignitate. Priores quidẽ sedes occupent aurei, post hos locẽtur argentei, deinceps uero subsequantur quotq; sunt elephan- *Deliberatio de conficiendo.* *Sententia.* *Concilij indictio.* *Ordinis seu classis deorum & consessus eorundem.*

tini, his postremo succedant ęnei atq; lapidei. Verum in his etiam ipsis Phidiæ aut Alcamenis, aut Myronis, aut Euphranoris, aut talium consimilium artificum gratia præhonorentur. Cæterum uulgares illi nulla arte nobiles, longè alicubi conclusi in angulum locentur cum silentio, complentes tantum concionem. MER. Fient ista ut imperas, ac sua quisq; ut par est sede dignabitur. Atqui hoc neutiquã promptum aut nosse proclive est, si quis illorum aureus fuerit ac multitudine talentorũ præpõderet, opere uero non ita insignis sit, sed priuato penè ac uulgari & minimè artificioso, si Myronis æneis ac Polycleti & Phidiæ & Alcamenis lapideis conferatur, quo nam locandus sit, si artem præferendam esse putas. IVP. Oportebat quidem aliquem hunc modum fieri, sed tamen aurum anteferendum est. MER. Intelligo, nempe iubes ut per opulentiores delectu habito, nõ ex optimatibus electim locentur, atq; etiam à precio. Proinde, uenite priora sedilia occupaturi uos aurei. Attamen ut uides Iupiter soli barbari præsidebunt. Etenim cuiusmodi nam græci sint, animaduertis, pleni quidẽ uenustate ac gratia, neq; nõ uultu honesto & liberali, et quantũ ad artificij præstantiam attinet, probè culti & perpoliti, nõ tamen nisi lapidei aut ænei uniuersi. Aut qui ex illis maximis sunt ac sumptuosissimis impensis fabricati, elephantini sunt, modicũ ab aspersо auro splendorẽ retinentes, quippe q̃ tantũ colorati sunt, paulòq; facti nitidiores. Ceterũ intus sublignei quidem illi, totaque muscarũ examina interne cõuersantia cooperientes. Porrò aũt ipsa Bendis & Anubis ille, & propter hunc Attis, præterea Mithres in uniuersum ex solido auro conflati sunt, & graues & multi reuera precij. NEPTV. Et qui hoc tibi iustum uidetur Mercuri, ut Aegyptium illum canino rictu deformem mihi anteferre nõ uerearis, præsertim Neptuno existenti? MER. Rectè dicis, at te quidẽ ó Neptune Lysippus tantũ fecit æneũ & pauperem, quippe Corinthijs tunc aurũ nõ habentibus. Hic aũt omnibus metallis longè est opulentior. Vides itaq; patiẽter & placatè hoc tibi sufferendũ esse, si huic postponaris: neq; indignandũ est, si is cui tãtus nasus est aureus, tibi prælatus fueris. VE. Proinde Mercuri, me quoq; assumptam transfer ad Deos aureos qui præsident, sum enim aurea. MER. Minimè ô Venus, quantum quidẽ ego uideo. Sed nisi prorsus hallucinor aut cęcutio, ex lapide cãdido ex monte Pẽteli excisо opinor, cũ ita uisum esset Praxiteli Cnidijs Venus facta tradita es. VE. Atqui grauissimũ simul ac fide dignissimũ testem Homerum tibi producã, sursum ac deorsum suis in rhapsodijs auream Venerem me esse perhibentẽ. MER. Sed enim ille ipse quoq; Apollinem prędiuitem & opulentũ esse adfirmat, nihilo secus tamen iam ipsum in extremis ✶ sedentem conspicies, à latronib. contumeliosè affectũ, atq; etiã fidibus cytharæ compilatũ. Quare & tu contenta esto, ęqui boniq; cõsulens, si non prorsus in locũ seruilẽ & sordidũ detrusa, concioni interesse cogare. COLOSSVS ♣. Quis uero mecũ in contentionẽ descendere audeat, cũ & solẽ me esse conspiciatis, & tanta mole spectabilem. Cæterę, si non magno admodũ ingenio & artificio Rhodij me sculpere dignati sunt, tamen & aliospariarte ad nostri archetypum sedecim deos aureos formauerunt? Quapropter ratione probabili omniũ precioſissimus meritò æstimandus essem. Artis uero atq; operis præstantia & nobilitas tanta pensatur magnitudine. MER. Quid uero facto opus est ò Iupiter, siquidem & hoc non mediocrem mihi adfert iudicandi difficultatem. Etenim, cum ad materiam oculos deflexero, totus quidem æneus est. Porrò, cũ apud animũ meum perpendo, ex quot talentis conflatus est, præter hippada quingentos excusurus est modios IVP. Quorsum uero attinebat & hũc interesse concioni, sua magnitudine aliorũ paruitatem expositurũ contemptui, neq; non ob dignam sedem nos perturbaturũ? Vere enimuero ò Rhodiorę optime, & si maximè oĩbus aureis anteponendus esses, quomodo præsidere possis, nisi cæteri oẽs exurgant foras, ut soli tibi ad sedendũ locus pateat atq; sufficiat, oĩ spacio uel alteris tm̃ natibus occupato. Quo circa rectissimè feceris, si stãs cõcioni intẽtus fueris, inflexo in cõciliũ capite. MER. Ecce rursus altera in discernẽdo mihi difficultas obijcitur. Aerei enim estis utriq;, eiusq;

Facetafictio, quatũ hominũ quoq; mores perstringit, apud quos ubiq; illud, τὰ χρήματα τὰ σὺν χρυσῷ τιμιώτατα. ὁ Græcè ἀπὸ πεμπάδος, hoc est, secundũ census.

Contentio de consessu.

Periclepagus Atticus fuit, ad tribũ Antiochidẽ pertinens, ut Stephanus, et Pentelicus mons ibidem ubi Latomiæ fuere, ut Pausanias in Atticis.

✶ Interzeugitas græcè, quæ tertia classis Atheniensiũ erat. Nam totã ciuitatem in 4 Classes diuiserat Solon. in Pentacosiomedymnos, Hippada, Zeugitem & Thetas. Vide Plutarchum. ♣ Rhodium intellige de quo Plinius lib. 34. cap. 7.

eiuſdemque artificij, nimirum in Lyſippi officina utercp formatus. Et quod maximum eſt, generis nobilitate pares, utpote Iouis filius Dionyſus ille cum Hercule. Vter ergo illorum anteferendus eſt alteri? Siquidem de loco pugnāt inter ſe ut uides. IVP. Nimium uero cunctamur Mercuri, iam dudum concionatum eſſe oportuit. Quare in præſens quidē nullo habito diſcrimine, ſeſſum eant promiſcuè, ubi cuicp uiſum fuerit. Deinceps uerò hiſce de rebus cogetur deintegro concilium, ac deinde certum habebo, qui mihi hac in re ordo conſtituendus ſit. MER. Sed ô Hercules quàm pro more ſolito tumultuantur, cum uociferatione quotidianam illam diſtributionem efflagitantes. Vbi eſt nectar? Vbi relicta ambroſia? ubi ſunt hecatombæ? ubi ſacrificia? IVP. Compeſce illos Mercuri indicto ſilentio, ut intelligant cuius gratia accerſiti ſint, eiuſmodi nugis poſthabitis. MER. Atqui non omnes græcam linguam capiunt Iupiter, ego uero uarias linguas minimè ſonare calleo, ut Scythis & Perſis & Thracibus ac Celtis intelligibilia prædicem. Conſultius itacp factu opinor, ſi manu ſigno dato ſilentium impoſuero. IVP. Quin ergo facis. MER. Euge: Pythagoricis taciturniores tibi facti ſunt, itacp iā tempus eſt concionandi. Vides ut omnes oculos in te coniectos habeant, cupidè atcp deſyderanter expectantes, quid nam dicturus ſis. IVP. At quod ego patior Mercuri, cur tibi exponere uerear filio exiſtenti meo. Haud tibi obſcurum eſſe reor, quàm impendio audax ego ſemper & magniloquus in contionibus eſſe ſoleam. MER. Satis compertè noui, ac profectò magno metu conſternatus eram concionantem te audiens. Maximè uero quando minabare te terram ex ipſis fundamentis euulſam, & pontum unà cum dijs ſurſum tracturum, aurea illa cathena ex alto demiſſa. IVP. At quinunc ô fili, neſcio quo modo ſiue præ magnitudine periculorum impendentium, ſiue præ multitudine præſentium, cōuentus enim ut uides eſt frequētiſſimus, animus confuſa mente mihi penitus obſtupuit, planecp ſub trepidanti lingua conſtricta eſſe uidetur. Et quod omnium eſt abſurdiſſimum, orationis quocp multum diucp meditatæ procœmium mihi excidit, quod adornaueram, ut exordio erga illos uterer belliſſimo atcp luculentiſſimo. MER. Perdidiſti omnia ô Iupiter, cæterum illi tuo ſilentio in ſuſpicionem uenient, ac grande aliquid malum ſe audituros expectabunt, cuius gratia tu ita lente & cunctanter ad dicendum progrederis. IVP. Vis ergo Mercuri, Homericum illud procœmio illis occinam? MER. Quale nam? IVP. O ſuperi dictis animos attendite noſtris. MER. Apage, iam enim abunde fatis iſta ſub initium nobis per contumeliam inculcaſti. Verumtamen, ſi conſultum uidetur, uerſiculorum odioſam difficultatem miſſam facito. Cæterum unam aliquam ex Demoſthenis orationibus aduerſus Philippum habitis, quæcunc argumento tuo appoſitiſſima uidebitur, deſume, pauca quædam immutans. Facies hoc multorum rhetorum exemplo, quibus idem facere nunc ſolenne eſt. IVP. Rectè ſanè dicis, conſarcinatam quandam rhetoricam, necp non promptā & facilem perplexis & animo hæſitantibus. Proinde facto aliquando principio exordiar. Pro magna pecuniarum copia ô uiri Dei uos electuros opinor, ſi palam uobis fieret, quid tandem illud ſit, cuius gratia in hunc cœtum eſtis accerſiti. Quod cum ita ſit, conſentaneum eſt, ut me dicentem attentis audiatis animis. Porrò ô Dij præſentis quidem temporis emiſſa uoce propemodum loquitur, inſtantibus periculis omni conatu ac ſtudio uobis occurrendum eſſe. Nos autem ad hæc ſumma ope prouidenda parum ſolicitè affecti uidemur. Iam uero, quoniam Demoſthenis ſubſidiaria uerba me deficiūt, hæc ipſa uobis manifeſtius declarare ſtatui, propter quæ perturbatus animo, conuocata concione concilium coēgerim. Heri enim, ut nemini ueſtrum obſcurum eſſe opinor, cum Mneſitheus Nauclerus obſeruatam ex undis nauem, quæ ad Capharei ſcopulos fermè illiſa periſſet, ſacra perſoluiſſet, accepti epulis in Peiræo conuiuium agitabamus, quotquot noſtrū à Mneſitheo uocati eramus ad ſacrificium. Deinde oblatis libaminibus uos alius alio, quo cuiuscp ferebat animus, ſeceſſiſtis. Porrò autem ego, nondum enim profunda erat ueſpera, in urbem

Amplificatio negocij ex cōſternatione animi.

Iliados 8

Oratio Iouis qua cauſſā cōfilij cōuocati exponit. Exordium ab attentione. Et prima Olinthiaca ſumptum.

Narratio.

regressus sum, ut tempore pomeridiano otiosus ab animo deambularē in Ceramico, simul mecum sedula agitatione Mnesithei tenue ac frugale, ne dicam sordidū cōuiuium perpendebam, qui cum sedecim Deos epulis acciperet, solummodo gallum sacrificauit, senem quidem illum, ac iam muco & pituita laborantem. Thuris præterea grana quatuor iam prorsus putrida, adeo ut prunis iniecta statim extinguerentur, ut neq; summas nares emergente fumo cōtingeret, præcipuè uero cum totas hecatombas ample & liberaliter polliceretur, iam naui appropinquante scopulis certo inclusa periculo. Interea dum hæc mecū uoluerem in animo, ad porticū Variam progrediendo delabor, ubi consistens ex improuiso insitatā hominum multitudinem conspicio: partim quidem illorum intra porticum, partim uero ipso sub Ioue, insuper nonnullos uociferantes ac mira peruicacitate disceptantes, inque sedibus consedentes. Tandem uero rem ipsam facile cōiectura assequutus, nempe Philosophos esse ex cōtentiosis illis & rixosis, uolui propius admoto gressu exploratius intelligere, quid nam illud esset, cuius gratia inter sese tantopere digladiarē tur. Ac me illico nube ex crassioribus illis circumuolutum illoq; habitu exornaui, prolixaq; barba attracta, per omnia non inepte philosopho similem turbe memet immisi. Multis uero qui mihi obsistebāt cubito è uia protrusis, ingredior omnibus ignorantibus quis essem. Cæterum intra turbam iam consistens, offendo Damim illum Epicureum hominem perditissimum, ac Timoclea Stoicū uirorum longe optimū pertinacissimè disceptantes. Itaq; Timocles largo sudore perfluens, præ nimio clamore iam penè uocem amiserat. Damis uero risu sardonio diffluens magis ac magis Timoclea exasperabat. Porrò omnis illorum sermo de nobis habebatur. Etenim execrandus ille Damis, humanarum rerum nihil à nobis prouideri affirmabat, neq; eorum quæ in terris fierent quicquam nobis curæ esse. Breuiter, nihil aliud quàm in uniuersum nos nō esse, tanta ui comprobandi eius ualuit oratio, erantq; nonnulli qui laudarent illum. Alter uero nempe Timocles nostra optimè sentiens propugnabat, indignabaturq;, ac omnibus modis hostem pugnis inuadens lacessebat, curam & sedulitatem nostram collaudans, ac planum faciens cum ex mundo, tum omnium rerum conuenienti ordine Deos esse, quòdq; per nos ordinatim disponerentur singula. Nec defuerunt quibus & ille fuit admirationi, eius oratione non improbantibus. Verum iam extremè defessus erat, ac grauiter & laboriosè loquebatur. Vniuersa autem turba in Damim coniectos habebat oculos. Cæterum cum ego Deorum existimationem periclitantem animaduerterem, iussi nocte ocyus circumfusam cōuentum dissoluere. Abierunt ergo ex composito ut die postero inchoatam de dijs disputationem ad finem deducerent. Inde ego multis me domū abeuntibus comitem adiungēs inter eundum audiebam Damidis uerba certatim in cœlum ferri, atq; à pluribus supra modum probari. Præsto tamen aderant etiam qui dicerent nihil esse præiudicandum, sed expectandum, si quid in crastinum ipse quoq; Timocles dicturus esset. Hæc fermè sunt quorum gratia uos conuocari iussi. Non modica uero sunt hæc ô Dij, si ratione diligentius inita cōsyderauerit is omnem nostrū cultum, omnē gloriam nostram ac prouentum ipsos esse homines. Porrò autem illi si persuasi in eam cogitationem discesserint, aut omnino deos nō esse, aut si sint, res tamen humanas nulla illorum administrari prouidentia: periculum est, ne omnia nobis in terris negentur sacrificia, subtrahantur munera, cultus intercipiantur, ac nequicquam sublimes in cœlo collocati cum fame cōflictemur, diebus festis & solēnitatibus, & certaminibus, & sacris, & ludis nocturnis & pompis orbati. Super tantis itaq; rebus in præsentia quidem æquum esse opinor, ut omnes collatis consilijs accuratè perpendamus, si quā imminētibus periculis salutē inuenire queamus. Tum qua potissimū ratiōe adiutus Timocles potiatur uictoria ac uerior adixisse uideatur. Damis uero conuictus atque confusus auditoribus risui exponatur. Cæterum ego Timocli non admodum confido, quasi per omnia destitutus auxilio uicturus esset, nisi nonnihil opis per nos illi allatum fuerit. Facto

Amplificatio rei à periculo.

Sententia, siue Petitio.

Mer-

Mercurij præconium quod lege fieri cautum est, ut surgentes consulant. MER. Audi, ac silentio linguam cohibe, ne turba. Quem ex Dijs maioribus animus ad cõcionandum impellit, quibus cõsentaneum est? Quid ergo rei est, nemo surgit in medium, sed cuncti ora tenetis, fortasse earum rerum magnitudine, quæ expositę sunt, obstupefacti. MOMVS. At uos sic muti tellus fiatis & unda. Ego uero si mihi cum quadam dicendi libertate copia fandi concessa fuerit, permulta haberem ô Iupiter quæ in præsentiarum conferrem in medium. IVP. Confidenter dic ô Mome, atque interrito animo, uidere enim utile quiddam ad rem præsentẽ libere proloquuturus. MO. Proinde ô Dei, agite, cuncti attentissimis estote animis. Ego enim iã olim admodum expectabã in eam difficultatem res nostras delapsuras, ac multos eiusmodi Sophistas nobis suppullulaturos, iam dudum prospexi animo, à nobis ipsis tam abominandæ atq; inauditæ audaciæ causam suscipientes. Et sanè per æquitatem indignũ facinus est, eam ob rem irasci Epicuro, aut eius assectis, eiusq; disciplinæ successoribus, si talia de nobis suspicati sunt. Quam enim æquam opinionẽ de nobis illis habendam esse contendat quispiam, quando tantam omnem rerum perturbationem in uita uideant. Bonos quidem ex illis, ut quisq; agit uitam maximè inculpatã, potissimũ negligi, paupertate, morbis ac iugo seruili indignissimè afflictos opprimi. Cæterum homines facinorosos nefarijs sceleribus cõtaminatissimos, honore & dignitate priores esse, diuitijs extructissimis affluere, melioribus imperitare. Quin etiam sacrilegos nullis supplicijs multari, uerũ concessa impunitate tutò latere. In crucẽ uero subigi, ac uarijs modis pulsari eos, qui nihil mali sunt commeriti, per infusticiam delinquentes. Hæc itaq; cum uideant, iure optimo talẽ de nobis opinionem obtinent, nihil prorsus nos esse. Maximè uero quando oracula prædicentia audierint, quale est illud, Traiecto Hale maximũ subuertes imperium. Haud quaquam planè manifestantia, num suum ipsius, an hostium imperium subuersurus sit. Et iterum uxorum Salamis charissima pignora perdes. Etenim & Persæ, ut opinor, & Græci iuxtà è mulieribus ęditi sunt. Cæterũ auditis etiam rhapsodis illis quòd & amori operã demus, quòd uulneremur & seruiamus, quòd uinculis constringamur, quòd motis seditionibus dissideamus, atq; id genus innumeris alijs rebus satis ridiculè simus impliciti, præsertim cũ beati atq; immortales esse contendamus, quid uero aliud perinde, quam riderent, facerent, ne flocci quidẽ nostrã diuinitatem æstimãtes. Nos porrò indignè ferimus, si qui sunt homines nõ prorsus uecordes, & mentis inopes, qui ista differunt, ac omnem nobis prouidentiam extorquent è manibus, cum potius contentos nos esse oporteat, si nobis etiamdum nonnulli sacra facerent, talia flagitiosè delinquentibus. Ac mihi hoc loco ô Iupiter (soli enim sumus, nec ullus hominum in hoc cœtu præsto est, extra unũ Herculem ac Dionysum & Ganymedem & Aesculapium, qui nothi sunt & Dij assciptitij) cum ueritate respondeas, quando uero in tantum res humanæ tibi curæ fuere, ut habita ratione perpendisses, qui nam illorũ praui & mali, aut iusti ac boni essent. Haud quaquam uero in hanc curam unquam te incubuisse dixeris. Itaq; nisi Theseus ex Trezene Athenas profectus, iugulasset in itinere maleficos, sanè quantum ad te & prouidentiam tuam attinet, nihil obstaret, quo minus non uiuerent & Scyron & Pityocamptes & Cercyon, alijq; innumeri parricidijs & latrocinio uiatoribus negocium ualde securi facessentes. Ac nisi Eurystheus homo cum iustus tum multũ prouidens singulari humanitate impulsus, singulis apud quosq; diligenter exploratis, hunc famulum suum emisisset, hominem manu promptũ factisq; strenuum, & ad obeunda pericula ac labores suscipiendus interritũ, nunquam tibi ô Iupiter Lernea hydra in mentem uenisset, nunquam aues Stymphalides curæ fuissent, multo minus equi Threitij. Quando uero Centaurorum contumelioso temulentiæ memor fuisses unquam? Atqui, si uerum proferendum est, tantum compressis manibus in Olympo desidemus, tantũ hoc inconniuenter obseruantes, si quis liret atq; sacrificet, ac circa aras incẽso thure uaporet. Porrò autem res cæteras teme-

Alludit ad morem Athenienſium.

Oratio Momi qua deorũ obiurgat ſecuritatem, eamq; cauſſam eſſe dicit, totius huius mali, & contemptus.

Socordia in puniendo malos, & proue hendo bonos

Obſcuritas oraculorum. Herodotus libro 1.

Ibidem lib. 7

Stupra. Adulteria, & bella

Aſſeueratio per Apoſtrophen qua Iouẽ exemplis quoq; ſupra dictis conuincit.

re iuxta fluxum feruntur, ut quisq; illas fortuito attraxerit. Itaque meritis nostris digna ac iusta patimur, atq; etiam amplius patiemur, ubi homines post pusillum sa-
Sententia. pientes animaduerterint nihil se utilitatis consequi, tametsi nobis sedula pietate sacrificarint, & oblatis libaminibus litauerint. Deinde, breui uidebis ab ipsis Epicureis nos rideri cõtemptissimè, haberi pro abiectissimis, Metrodoros uero & Demidas suis disputationibus inualescere, propugnatores autem nostros ab illis iugulari. Quare nostrarum erat partiũ, his rebus finem imponere ac periculis emergentibus mederi, illisq; summa ope obniti, quorum opera hæc eò perducta sunt. Equidem, quod ad me attinet, non ualde periclitabor, si despectus ero. Neq; enim olim in eorum censebar numero, quibus honos habebatur, rebus uestris adhuc stãtibus & florentibus, uobisq; oblato sacrificio fruentibus. IVP. Enimuero, hunc ô cœlites delirantem & nugantem missum faciamus, semper aliàs quoq; asperum obiurgato rem agentem. Est enim, ut preclare dixit admirandus ille DEMOSTHENES, crimi-
Neptuni cõsiliũ uehemẽs. Exordium à sua persona. nari & insectari, atq; etiam obiurgare cuiuis uolenti promptum aq; facile. Cæterum demonstrare, qua ratione rebus præsentibus commodissimè succurratur, profecto consultoris officium est non nisi impense cordati. Quod quidẽ uos alios sedulò facturos etiam hoc tacente constantissime persuasum habeo. NEPTV. Ego quidem aliàs quod uobis obscurũ nõ est, sub undis dego, in profundo marinæ Reipub. pro curationem obiens, pro uirili quoad eius fieri potest nauigãtes seruo, puppesq; sursum ac deorsum magna cura deduco, neque non uiolentam uentorum rabiem mollio atque demulceo. Nihilo secus tamen & earum quæ hic aguntur rerum cura me habet sollicitum. Proinde Damim è medio tollendum esse opinor, priusquam ad
Sententia cũ ratione à fine & effectu. cõtentionem descenderint, aut ictu fulminis, aut alia quapiam machina, ne disputando uictor cuadat. Siquidem perhibes illum Iupiter omnes persuadendi uias ac artes callere. Quo facto illud quoq; testatũ faciemus, nos supplicium de illis sumere, qui ista aduersus nos petulanter affirmat. IVP. Ludis ô Neptune, aut præfiniti ordinis oblitus es? Nihil enim tale in nostra manu situm est, uerum Parcæ sunt quæ
Cõfutatio Iouis à lege fatorum. cuique fatali lege decernunt, hunc quidem fulmine, alterum ferro, tertium febricula, quartum tabe cõsumptum interire. Etenim, si meæ facultatis fuisset punire maleficos, dimisissem scilicet nuper sacrilegos nullo icto fulmine ex olympia, cũ duos torti capillitij nodos mihi detondissent, sex minas utrunq; ponderantẽ? Aut tu ipse dissimulanter neglexisses in Geræsto piscatorẽ illum ex Oreo, qui furtim tibi
Alia ex consequentibus. tridentem abstulerat? Accedit his quod etiam indignanter & iracundè ferre uidebimur hoc facto perturbati, & Damidis sermones perhorrescere, ac propterea ea indissiose esse molitos, ne nobis expectandũ esset, dum ille ex aduerso cum Timocle compositus cõgrederetur. Quod quid aliud quàm desertam caussam uincere uidebimur? NEPTV. Atqui compendiosam ad parandam uictoriam ego me uiam excogitasse arbitrabar. IVP. Apage, furiosum & illiberale consilium ô Neptune; ac propemodum pingue & stolidum de tollẽdo ante tempus aduersario, ut nondum conuictus mortẽ oppetat, relicta in ambiguo disputatione. NEPTV. Proinde, uos
Apollinis cõsiliũ. Paræsce ue ab ætate. aliud q̃d factu sit præstantius excogitate, si mea consilia uobis tantopere repudiãda uidentur. APOL. Si nobis quoq; natu iunioribus, & nondum barbatis per legem cõcederetur concionandi copia, fortasse utile quiddam & frugiferum afferremin medium rei super qua deliberatis. MOMVS. Equidem ea nobis est ô Apollo de rebus ita arduis proposita deliberatio, ut non ætatis respectu, sed cõmunis utilitatis seruiẽdæ gratia omnibus quoq; sermo sit propositus. Quàm uerò lepidum esset atque festiuum, si in extremis periclitantes discriminibus, circa legis facultatem atq; licentiam ambitiose disceptaremus. Cæterum, tu iam admodum concionator es legitimus, nempe iam olim ex ephœbis egressus, præterea in duodecim uirorum
Videtur allu dere ad aram xij deorum, quæ Athenis fuit, cuius & Thucidides l. 6. meminit tabulam relatus. Ac parum abest, quo minus etiam in Saturni cõcilio uersatus sis. Quare non est quod iuueniliter te geras erga nos, uerum sumpta audacia confidenter quæcunque tibi optima factu uisa sunt, proloquere. Neque propterea pudore

officiare, quòd imberbis existens cõcioneris, præsertim cum ita profunda barba tibi sit filius Aesculapius. Quin etiam alioqui non indecorum tibi erit, id ætatis maximè specimen aliquod sapientiæ exhibere, ne frustra uideare in Helicone consedisse, unà cum Musis Philosophando. APOL. Atqui nequaquam penes te est ô Mome facultas eiusmodi permittendi, sed penes Iouem, qui si fandi potestatem mihi dederit, fortasse quippiam expromam non ineruditum aut inconditum, sed quod ei quæ mihi in Helicone fuit conuersationi respondeat. IVP. Dic inquam ô fili, iam enim permisi tibi. APOL. Timocles ille uir profecto non malus esse uidetur & pius, & qui disputationes Stoicas ad unguem excusserit. Vnde compluribus quoque conuersatur iuuenibus propter exactã Philosophiæ cognitionem, & mercedem non mediocrẽ hac ratione colligit, persuadendi facultate impendio pollens, quoties priuatim inter discipulos differendo uerba facit. Cæterum in hominũ frequenti cœtu aut celebritate populari ad dicendum infantissimus & timidissimus existit, uoce instructus uulgari ac planè barbara, ita, ut ineptè & uiciosè dicendo in conuentibus non raro auditoribus risum excutere soleat, nihil aptè inductũ connectens, sed argumentis pũtidis & barbaris commiscet omnia. Maximè uerò omniũ hoc illi usu uenit, quoties eloquentissimus uideri gestit. Enimuero, alioqui quod ad ingenij acumen attinet, uir est perspicacissimæ intelligentiæ, & mentis planè diuinæ, quemadmodum testantur illi, quibus rès Stoicæ propius atque compertius notæ sunt. Dicendo uero atque interpretando præ imbecillitate corrumpit pleraq; omnia, non ualde planum faciens quid sibi uelit, uerum ænigmatum in uolueris non dissimilia proponens obscurat omnia. Ac rursus multo inuoluciorã ad quæstiones propositas respondere illi moris est. Porrò, auditores parum intelligentes quid affectata obscuritate sibi uelit, ferè subsannant eum. Consentaneũ autem esse opinor, perspicuè & significanter dicere, cui rei plurima cura impendẽda est, ut audientes ea quæ loquimur nullo cum fastidio intelligunt. MO. Equidem hoc rectè dixisti Apollo, collaudatis ijs qui in orationibus perspicuitate utuntur, quanquã tu hoc ipsum in promendis atq; reddendis oraculis non admodum usurpare soleas, ancipitia & ambiguitate intricata multa in medium securè proiciens, adeo ut audientes alio ad interpretandum oracula opus habeant Pythio. Sed quid est quod adfers consilij? Quo remedio Timoclis in dicendo infantiæ succurrendũ esse existimas? APOL. Si quo modo patronum illi ô Mome, queamus adiungere alium qui facultate dicendi polleat, eaq; pro dignitate eloquatur, quæcũq; Timocles excogitata illi effanda suggesserit. MO. Non sapit profecto hoc quod dixisti pilos, sed adhuc pædagogi eget adminiculo, de patrono in conuentu Philosophorum adiungendo, ad præsentes interpretaturo, quæcunq; Timocli dictu necessaria uisa fuerint. Dimis uero ipse per se loquatur, porrò alter interpretis utatur opera, priuatim in aurem illi susurrans, quæcunq; sibi placuerint. Cæterum interpres rhetoricetur, cum neque ipse fortasse quicquam ex his intellecturus sit, quæ Timoclem suggerentem audierit. Hæc quomodo turbæ non uideri possint extremè ridicula? Atqui hoc alia uia aggrediamur, quando hæc parum successit. Tu uero ô admirande, etenim & uatem esse te confirmas, ac mercedem non mediocrem his præstygijs cumulasti, donec aliquando & lateres aureos consecutus es, cur non data iam occasione in tempore aliquod egregium artis tuæ specimen exhibes, prædicens nobis penes quem ex Sophistis disputaturis futura sit uictoria. Siquidem cum augurij peritia excultus sis, credibile est futurarum rerum euentum te prædiuinare posse. APOL. Qui hoc ullo pacto fieri possit Mome, neque præsente nobis tripode, neque thimiamatis, nec fonte augurali, cuiusmodi est Castalia. MO. Vide, ut confutatus tergiuerseris dum in angusto constringeris. IVP. Attamen dic ô fili, neque huic sycophantæ calumniandi occasionem, tuaque subsannandi concedas, quasi omnis tua uaticinandi peritia in tripode & aqua, & thure sita sit, adeo nisi hæc tibi præsto sint, omni arte priuatus sis. APOLLO.

Testium.

Descriptio Timoclis eademq; ratio sententiæ.

Reprehensio ex repugnantibus.

Sententia.

Cõfutat sentẽtiam Momus absurdo.

Alia occasio ex personæ officio, qua Apollinẽ de uictoria uaticinari iubet.

Equidem iſta in Delphis aut Colophone melius à me fieri poterant ô pater, oracu lis omnifariam ut aſſolet mihi præſentibus. Attamẽ uel ſic his omnibus nudus, im paratusq; tentabo prædicere, utrũ ſecutura ſit uictoria. Suſcipietis uero haud du bie niſi uerſiculis incluſum oraculum protulero. MO. Dic modo, uide ut clara & aperta proferas Apollo, quæ nullo patrono egeant, aut interpretis requirant ope ram. Etenim, nequaq; iam ouilla caruncula aut teſtudo in Lydia coquitur, uerum quibus de rebus nobis ſit propoſita deliberatio, non te præterit. IVP. Quid ô nate dicturus es? Quàm uero quæ oraculi prædictionem antecedunt, quàm plena terro ris ſunt, nempe color pallore immutatus, oculi hinc indemobiles, comarum ſemet erigentiũ horror, motus corporis furore incertus, ac omnino omnia numinis præ ſentiam teſtantia, plena ſunt myſteriorum atq; terriculi. APOL.

Alludit ad hiſtoriã Cræſi, quæ eſt lib. 1. Herodo.

Oraculũ Apollinis ſuper victoria.

Perçipe Faticani gens diuũm miracula Phœbi,
Lite ſuper dura, quam conſtituere Sophiſtæ
Clamoſi, largis armati uocibus omnes.
Multa quidem uarij alterno clamore tumultus
Miſcentes ſtiua complebunt roſtra carinæ.
Aſt ubi iam curuo comprenderit ungue cicadam
Vultur, poſtrema cornices uoce ſonabunt.
Excipiet ſperata ſuos victoria mulos.
Verum aſinus feriet longo ſua pignora cornu.

IVP. Cur autem ſublato cachinno riſiſti ô Mome, atque iſta minimè riſu proſe quenda ſunt, quæ noſtris ceruicibus iam imminent. Deſine uerò ſedato riſu infeli ciſſime, aut immodicis cachinnis præfocaberis. MO. Et qui nam riſum queam comprimere ô Iupiter, tali tam claro & perſpicuo audito oraculo? IVP. Quin igitur & nobis interpretaris, quid nam ſibi uelit. MO. Valde quidem aperta & liquida, ita ut nihil nobis opus ſit Themiſtoclis opera. Siquidem perſpicuè hoc te ſtatur oraculum hunc uidelicet eſſe præſtigiatorẽ, nos autem aſinos clitellarios, ac per Iouem etiam mulos, qui tam facilè perſuaſi, illius uerbis credamus: neq; tan tum habeamus mentis aut cerebri, quantum habent locuſte. HERCV. Ego uerò pater tametſi inter ſuperos inquilinus ſim & aſcititius, tamen quæ noſtris rebus in præſens uſui fore uiſa ſunt, non grauabor exponere. Cum enim iam ad diſputan dum in unum coierint, tunc ſi Timocles ſuperior euaſerit, ſinemus cõuentus de nõ bis habiti diſceptationem progredi: ſin res ſecus ceſſerit, tũc ego ipſam porticum concuſſam radicitus ſuper Damim præcipitabo, ne homo execrandus ore blaſphe mo amplius nos inuadat. MO. Hercules heu Hercules, quàm immane & barba rum eſt quod dixiſti, & uehementer bœoticum conſilium, eadem opera uolens tot unà cum ſceleſto Damide exitio abſumere. Adhæc ipſam quoque porticum unà cum Marathone & Miltiade atque Cynigero diruere. Et quo nam pacto his collapſis rhetores amplius debito fungerentur declamandi officio, maximo ad con ſcribendas orationes argumento priuati? Equidem iſta uiuenti tibi licuiſſet per petrare, ex quo uero in Deorum numerum relatus es, factus & ipſe diuinitatis particeps, didiciſti, ut opinor, ſolas Parcas effecta reddere poſſe talia, porrô uos eiuſmodi perficiendæ facultatis expertes eſſe. HERCV. Proinde, quando leo nem aut hydram claua illiſa letro dedi, Parcæ per me iſta operatæ ſunt? IVPI. Sanè uero. HER. Ac nunc ſi quis contumelia petulanter me impeteret, aut tem plum nefario ſacrilegio compilaret, aut ſtatuam meam ſubuerteret, niſi iam olim Parcis uiſum foret, non conteram illum ſcilicet? IVP. Nequaquam. HER. Ergo me cum libertate dicentem quæ ſentio, audi ô Iupiter. Ego enim, ut Comicus ait, homo ſum agreſtis & ruſticus ligonem, ligonem uocans. Si ad hunc modum res noſtræ ſe habent: honoribus, nidori, ac ſacrificiorum ſanguini, quibus hic fruimur longum ualere iuſſis, in orcũ deſcendam, ubi me nudum arcum habentem, ſaltem

Alludit ad hiſtoriam Themiſtoclis quæ eſt apud Herodotũ li. 7.

Conſilium Herculis.

Conſtatio à conſequentibus periculis & incommodis.

Ibi enim illorũ effigies et tota Marathoniapugna depicta erat, ut Pauſanias teſtatur.

Fati uis occaſio mutandæ ſententiæ.

Procataſceue à perſona.

demor-

demortuorum umbræ & ídola pertimeſcent, propter feras terríbiles ac monſtra à me paſſim trucidata. IVP. Euge teſtem, quod aiunt, domi adductum. Conſeruaſti igitur Damidíſta ad dicendum ſubíjciens. Sed quis tanto accedit properandi ſtudio, nempè æreus ille eſt probè politus & exactè expreſſus, ſubligata in morem priſcorum coma. Magis uero tuus eſt ô Mercuri frater, forẽſis ille, cuius circa porticũ Variam crebra eſt conuerſatio: Proínde pice oppletus eſt, quippe, qui indies ſingulos à ſtatuarijs refingitur. Quid hoc nate, cur tanto curſu ad nos contendis? Nunquid nouarum rerum quippiam è terris annuncias? HERMAGORAS. Ingens quiddam ô Iupiter, quòdq; ſummam & maximã requirat operam & diligentiam. IVP. Quin ergo actutum expromis, ſicubi aliud fortè mali nobis ignorantibus ſubortum ſit. HERM. Cum ad porticum iam fabricarer æreus, ac perq; dorſum perq; pectus inungerer, & factus inepte corpori thorax meo adpenderet, nec arte diſpari foret exære totus additus míhi baltheus, turbã uideo tumultuantẽ adcurrere, quacum duo ſophiſtici certaminis íbant periti frõte triſti ac pallida pugiles Damis et IVP. Parce precor optime Hermagora, uerbis intonare tragicis. Noui enim quos dícis. Sed age hoc mihi expedi, num iam dudum conſertis manibus in pugnam deſcenderunt? HER. Nondum, ſed adhuc in initio uelitaris pugnæ ac intra teli iactũ conſtituti ſunt, funda iaculantes & alternis eminus conuicijs mutuo ſe petunt. IVP. Quid ergo nobis porrò faciendum eſt ô ſuperi, annon prolato capite auſcultandũ? Quo circa horæ oſtiariæ iam auferant à ianua peſſulum, ac deductis nubibus olympi portas reſerent. O Hercules, quanta multitudo hominum ad audiendum confluxit. Cæterum Timocles ille non admodum mihi placet, ita perturbato animo trepidans, funditus hodie perditurus eſt omnia. Neq; em̃ dubijs argumentis índicat, nullo modo Damidis impreſſionem ac impetum ſe perpeſſurum. Sed quod nobis factu eſt facilimũ, uota pro illo faciamus nobiſcũ, at tacitè ne Damis inaudiat iſta, TIMOCLES. Quid uero ais Dami ſacrílege, nullos eſſe Deos, neq; eoſdem quicquam in rebus humanis prouidere? DA. Non, ſed tu mihi príus reſponde, quo ſermone perſuaſus íllos eſſe credidíſti. TIMO. Nequaquam, ſed tu mihi ô ſcelerate reſponde. DA. Non inquam, ſed tu. IVP. Hac equidem una ratione noſter præpollet multo maximè, nam uocalius & intenſius exaſperat omnia. Euge uero ô Timocles, multa mala in hominem perditum ingere conuicia. In hoc enim omnis tua uis ſita eſt, ut maximè alias ipſis piſcibus mutiorẽ te eſſe declaret, os tibi opprimens. TIMO. Atqui per Mineruam, prior tibi nunquam reſpondebo. DA. Proínde ô Timocles, roga. Síquidẽ in hoc iam uicíſti poſtquam iuraueris. Sed enim, ſi uidetur citra blaſphemias. TIMO. Rectè mones ó execranda bellua, nulla ne uídentur tibi ſuperi uti prouidentia? DA. Nulla. TIM. Quid ais? omnia ergo fortuitò contingunt, & citra Deorum prouidentiam? DA. Sanè uerò? TIMO. Neq; ullius Dei cura quicquam ordinatur aut diſponitur? DA. Non. TIM. Cuncta uero temere feruntur & caſu fortuito? DA. Sanè. TIMO. Cæterum uos ciues iſta audientes impune ſuffertis huius execrandas in deos blaſphemias, nec ſceleratum hunc ſaxis obruitis. DA. Quid uero hominum animos in me exaſperas ô Timocles? Aut quem nam te eſſe dícam, qui Deorum gratia magno aduerſus me ſtomacho exacerbatus es, præſertim illis ipſis nequaquam índigne ferentibus? Iam enim olím iſta audientes, nondum ulla re mala aut acerba me affecerunt, neſcio tamen, ſi iſta audiunt. TIMO. Audiunt iſta ô Dami audiunt, cæterum in aliud tempus grauibus ſupplicijs te excarnificandum reſeruant. DA. Et quando illí de me cogitando tantum à rebus ſuis ſibi ſumerent ocij, tot ac tantis ut tu mihi perhibes diſtricti occupationibus, res quæ ſunt per mundũ innumeras diſponẽtes? Adeo ut te quoq; nondum ob tua nefanda periuría dignis ſupplicijs affecerint. Neq; non ob cætera nefaria flagitia, ne & mihi neceſſitate coacto ad cõuicia & maledicentiam propter probra falſò obiecta cõfugiendũ ſit. Et me hercule nõ uideo, quo certiore argumẽto ſuam teſtatã facere poſſint. Prouidentiã ſuperi, quàm ſi temalũ & nefariũ malis exem-

Hermes Agræus qui ad Pœcilẽ æreus ſtabat, ut & Pauſanias annotauit.

Noua occaſio qua relicto cõſilio, ipſos ſophiſtas iam contendentes auſcultatum eunt.

Nam Homerus Horas cœli hoſtarias fecit.

Diſputatio Damidis & Timoclis ſophiſtica de deorũ prouidentia & adminiſtratione.

Thema diſputationis ſeu propoſitio.

exemplis cruciatum perderent. Atqui pro certo conſtat illos peregrè eſſe profectos, ſuper Oceanum fortaſſe ad inculpatos Aethyopas, Solent ẽm crebrò ad illos ire comeſſatum, & profecto nonnunquam inuocari. TIM. Quid ad tam impudentem & blaſphemam contumeliam tibi reſpondeam ô Damis? DA. Nimirum illud quod iam olim auidiſſimè audire deſyderabam, nempe qua ratione perſuaſus Deos prouidere exiſtimas. TIM. Equidem ipſo rerum quotidie accidentium ordine primum ad hoc credendum inductus ſum. Nempe, quòd ſol ſubinde diurni ſpacij curſu ſuum iter conficiat, ad eundem quoque modũ luna perpetuo tenore eat ac rediat. Tum alterna ſtellarum uiciſſitudo, & plantæ è terra ſuccreſcentes, & animantia in dies ſingulos naſcentia. Quòdq; eadem tanta induſtria procreata ſic alantur, ſic moueantur, ſic cogitent, ſic incedant, Quòdq; ea ſit ratio ædificãdi, ea incidendi coria. Quæ omnia aliaq; id genus innumera mihi clariſſima & certiſſima uidentur eſſe diuinæ Prouidentiæ indicia. DA. Tu quidem Timocles quæſtionem diſcerpis, neque enim clarum aut certum eſt, num horum quodq; diſponente Prouidentia conficiatur. Cæterum quòd hæc fiant, nec ipſe negauerim. Non tamen ideo mox perſuaſus ſum, ut credam iſta neceſſario, ac quodam coactu Prouidentiæ fieri. Iam enim aliàs incepta ſunt, & nunc pari uiciſſitudine, eademque uia conſtituuntur. Tu uero harum rerum ordinem neceſſitatem uocas. Deinde uidelicet indignaris ſi quis à ſententia tua diſſentit, cum ea quæ fiant, enumeres ac laudibus efferas, exiſtimans hiſce demonſtraſſe etiam unumquodq; illorũ immutari poſſe prouidẽtia. Itaq; iuxta Comicum hoc profecto quod adduxiſti friuolum eſt, proinde aliud adducito. TIMO. Equidem ego in ea ſum ſententia, ut putem aliam demonſtrationẽ huic rei comprobandæ mihi non eſſe adducendam, attamẽ ego te interrogabo, cæterum tu mihi reſponde. Videtur ne tibi Homerus fuiſſe poëtarum præſtantiſſimus? DA. Et ualde quidem. TIMO. Huic ergò ipſi ego fidem habui, Deorũq; prouidentiam haud obſcurè aſſerenti. DA. Atqui ô admirande, Poëtam me hercule excellentem fuiſſe Homerum, omnes tibi haud difficulter aſſentimur. Porrò autem teſtem ſuper hiſce rebus fide dignum aut hunc aut alium Poëtam ullum eſſe, id uerò nullo modo concedimus. Neq; enim ueritatis proferendæ curam illis fuiſſe cõſtanter opinor, ſed ut audientium animos uerborum lenocinijs atq; dulcedine demulcerent. Quapropter & uerſiculos cantillant, & fabularum in uolucris perſtrepunt, ac breuiter ſuper fumo machinantur omnia. Perlibenter uero ex te audirem, quibus nam Homeri dictis maximè in hanc opinionem eſſes adductus. Nunquid ijs, quæ de Ioue memoriæ prodidit, quomodo illum inſidioſè petitũ uinclis cõſtringere uoluerint, & filia & frater & uxor eius? Et niſi Thetis indignum facinus miſerata, Briareum Ioui in auxiliũ aduocaſſet, optimus ille Iupiter nobis conſtrictus atq; diſcerptus fuiſſet. Pro quibus memor dati à Theride beneficij, ludit Agamemnonem ſomnio quodam fallaci immiſſo, in hoc ut multi ex Achiuis hoſtili manu perempti occumberent. Vide uero quàm nõ facile & promptum Ioui fuerit fulminis extorti incẽdio inflammare Agamemnonem, niſi miſeris modis illum decepiſſet. Aut illa fortaſſe omnium maximè tibi audienti fidem fecerunt, quemadmodũ Diomedes Veneris manum uulnere uiolauerit, atq; etiam Martem ipſum Mineruæ impulſu. Aliquanto uero poſt ipſi cœlites furore collapſi, ſingulari inter ſeſe certamine mixtim maſculi & fœminę præliati ſunt. Ac Minerua quidem Martem ſuperatum proſternit, quippe quem tardatum ac feſſum uulnere opinor, quod paulò ante à Diomede acceperat adorta ſit. Contra Latonem ſteterat Cyllenia proles. Aut fortè ea quæ ſuper Diana nugatus eſt, probabiliter tibi dicta uiſa ſunt, quemadmodum ipſa nimium querula indignanter & malignè tulerit, quòd ſola ad epulas conuiuales ab Oeneo uocata non fuerat. Ac propterea aprum inuſitatæ magnitudinis ac roboris inauditi in regionem illius immiſit; nunquid ergo talia legentem te perſuaſit Homerus? IVP. Papæ, quanta turbę acclamatio ô ſuperi conſecuta eſt Damim collaudantis. Noſter uero hæſitanti & perplexo ſimilis eſſe uidetur. Proinde

Alludit ad Homeri locũ Iliados 1.

Timoclis confirmatio ab ordine & diſpenſatione rerum naturalium.

Confirmatio Damidis à diuiſione.

Aliud argumentũ ab auctoritate Homeri.

Cõfutatio ab officio poëtarum.

Labefactat Homeri fidẽ & autoritatem proprijs illius exẽplis.

Iliad. 1 & 2.

Iliad. 5.

Iliad. 9.

ani-

animo meticuloſo turbatus ſubrepidat,ac planè clypeum ſe abiecturum haud ob ſcurè præ ſe fert. Et iam quidē circumfert oculos,ubi nam è turba elapſus aufugiat. TIM. Proinde neq; Euripides quicquam ſani tibi dicere uidetur,quoties in ſcenam introductis Diis perſpicuè indicat illorū auxilio bonos ex heroibus ſeruari, improbos autem propter impietatem crudeliter perdi? DA. Atqui Thimocles philoſophorū generoſiſſimè,ſi hæc facientes poëtæ tragici te perſuaſerunt, neceſſum eſt alterum ex his duobus conſequi,ut aut Polum & Ariſtodemum & Saryrū deos eſſe exiſtimes,aut Deorum perſonas eſſe hæc ipſa, nempe calceos ac tunicas ad pedes uſq; porrectas,& chlamydes & chirothecas & uentriculos & corpuſcula, aliaq; id genus innumera,quibus illi tragœdiam exornare ſolent,quòd ego abſurdiſſimum eſſe arbitror. Alioqui per ſe quoties nulla neceſſitate urgente ſuam in fabulis opinionem explicat? Audiuiſti ne unquam & hæc ab illo prolata libere? Vides ſupernum ſimul & immenſum æthera. Terram humidis circa tenentem in brachijs. Illum Iouem arbitrare,nec non hanc deam. Et rurſus. Quicunq; Iupiter Deus ſit neſcio. Niſi quod Iouem ſermone uulgi audiuerim. TIM. Proinde omnes homines & gentes turpiter decipiuntur deos eſſe exiſtimantes, eorumq; dies feſtos magna religione celebrantes? DA. Euge ô Timocles, quoniam in memoriam mihi reuocaſti gentium opinionem,quam de dijs obtinent. Ab illa uero maximè licet intelligere quàm nihil firmum & ſtabile in ſe habeat,quæ de Dijs fertur oratio. Multa enim eſt & conturbata opinionum confuſio,ac planè alij alia opinantur. Si quidem Scythæ Acinaci ſacrificāt. Thraces Zamolxidi homini fugitiuo, quē ex Samo ad illos delatum eſſe conſtat. Phryges autem Lunæ,Aethiopes diei,Cyllenij Phaleti,columbæ Aſſyrij,Perſæ igni,Aegyptij aquæ,ac omnibus quidem Aegyptijs aqua pro Deo cōmuniter coliter. Cęterum priuatim Memphitis quidem bos deus eſt, Peluſiotis uero cepe. Iam alijs ciconia aut crocodylus,alijs cynocephalus, aut feles,aut ſimia. Prętera uicatim,his quidem dexter humerus deus eſt,cæteris uero è regione habitantibus ſiniſter. Item alijs dimidia pars capitis, alijs poculum ſamium,aut catinus. Nónne hæc tibi uidentur riſu proſequenda eſſe ô bone Timocles? TIMO. Nónne prædicebam ô Dijſta omnia uentura in propatulum ac fore ut ex actè indagarentur? IVP. Dixiſti ó Mome, & nos rectè obiurgaſti. Ego uero his omnibus diligenter emendatis mederi conabor,præſenti euitato periculo. TIMO. At qui tu ô deorum hoſtis acerrimè,oracula & rerum futurarū prædictiones, cuius opus eſſe dices,nonne deorum eorundemq; prouidentiæ? DA. Tace uero de oraculis uirorum optimè, alioqui ex te quæram,cuius rei gratia illorum potiſſimum mētionem feceris. Nunquid illius gratia,quòd Pythius Lydo reſpondit? Quam uerò callidè ſermone uſus eſt ancipiti. Cuiuſmodi ſunt quæ dā Mercuriales imaguncułæ duplices,& utrinq; ſimiles,ad quancunq; illarum partem te uerteris. An potius Crœſus traiecto Hale,ſuum ipſius an Cyri imperium ſubuerſurus eſt. Attamē nō paucis talentis Sardianum illud exitium uocem hanc ambiguam rex mercatus eſt. MO. Hæc ipſa ô ſuperi uir iſtæ cōmemorat,quæ omniū maximè pertimui. Vbi nūc noſter eſt feſtiuus ille Cytharœdus? Quin profectus tuam exiſtimationē ipſe tueris obiecta refellendo. IVP. Tu quidem nos mactas ô Mome,nequaquam in tempore nunc obiurgationibus increpans. TIMO. Vide qualia facias ô ſcelerate Dami, qui propemodum ipſa quoq; Deorum ſimulachra unà cum aris non uerearis ſubuertere. DA. Haud omnes aras ſubuerti cupio ô bone Timocles. Quid enim mali adferunt,ſi thymiamatum odore & fragrantia plenæ ſint? Cæterum Dianæ aras, quæ in Thauris ſubſtructæ feruntur,non illibenter funditus euerſas uiderem, ſuper quas ipſa uirgo conuiuium magna alacritate agitare ſolet. IVP. Vnde uero nobis hoc inſuperabile malū obijcitur,quā nulli deorū parcit hic uir, nullius numē reueritus,ſed tanquā ex plauſtro magna libertate omnes carpit ac lacerat, nulloq; diſcrimine in uniuerſo debachatur,iuxtà inſontes atq; innocentes. MO. Atqui per paucos inter nos reperies ô Iupiter à culpa immunes. Statim uero progreſſus unū ex opti-

Aliud ab auctoritate Euripidis.

Cōfutatio ex conſequentibus.

Opponit alios eiuſdem loci, quibus deos cōfutat. III. argumentū à cōſenſu gentium.

Confutatio à diuerſitate opinionū, qua oſtēdit nihil certi id eſſe de quo opinantur.

IIII argumentū ab effectu.

Confutatio à qualitate & natura eorūdem.

A crudelitate ſacrificiorum

optimatibus inuasurus est. TIMO. Neque Iouem ipsum audis ô Deorum impugnator cientem tonitrua? DA. Et quo nam pacto ô Timocles nõ audirẽ tonitrua. Cæterum num ciens tonitrua sit Iupiter, ipse melius calles, qui in Deorum immortalium concilio quondam conuersans inde huc delatus es, Quanquã illi qui huc ex Creta frequenter commeant, longè alia nobis atq; tu commemorare solent, sepulchrum quoddã illic ostendi, iuxtaq; positam columnam, indicantem non amplius Iouem tonare, sed iam olim Fato functum esse. MO. Enimuero hoc iam multo ante non ignorabam hominẽ dicturum. Quid ergo Iupiter ita albescens expalluisti, ac dentes præ tremore concutis. Bonum habere animum conuenit, ac tales homunciones magna mente contemnere. IVP. Quid ais ô Mome, contẽnere? Nonne uides quanta hominum frequentia ista differentem audiat, tum quemadmodum iam persuasa ista de nobis cõstanter credat, iamq; illos sentẽciæ suæ differẽtes abducit Damis ab aure reuinctos. MO. At tu Iupiter quando lubitum est, aurea ex alto demissa cathena, omnes illos una cum terra & Oceano haud difficulter sursum trahere poteris. TIMO. Dic mihi hominum sceleratissimè, nunquam ne nauigasti? DA. Ac sæpenumero ô Timocles. TIM. Proinde, nonne ferebat id temporis uos uentus illapsus in carbasum, ac puppim propulit, aut remigantes? Cæterum unus superne assistens gubernaculo nauim regendo seruauit? DA. Maximè. TIM. Deinde nauis nullo modo nisi gubernaret, posset progredi. Tu uero in uniuersum hoc omne citra gubernatoris & ducis operã temere sursum ac deorsum ferri existimas? DA. Eu ge significanter, ista Timocles atq; firmiter exemplo corroboras. Sed enim ô Deorum amantissimè, gubernatorem illum quidem uidisti nunquam nonea quæ ex usu sunt nauigantium cõsyderantem animo, ac ante tempus necessaria adornãtem, neque non nautis quæ factu sunt conducibilia imperantem. Tota uero nauis nihil habet inutile aut temere importatum, quod illorum alicui necessitati non sit addictum. Cæterum tuus ille gubernator, cui tu magnæ illius nauis regendæ curam attribuis, & eius cõnautæ, nihil cũ ratione, nihil ex dignitate ordinant aut instituũt. Sed si fuerit rudens ad puppim usq; protenditur, utrique uero pedes ad proram. Ipsæ autem anchoræ nonnunquam sunt atreæ, cætera pars plumbea. Quinetiam inferiora nauis colore uariegata sunt, porrò superiora inuenusta atq; informia. Præterea ipsis ex nautis cernere est, hunc quidem inertem, & ab omni arte nautica alienum, & ad labores obeũdos meticulosum, dimidia aut tertia parte dragmæ dignũ. At uero eum qui ad natandum sit impiger, & ad excurrendum ad antemnas usque adpositus, quiq; ad gubernandum utilia omnia ad unguẽ calleat, hunc exhauriendæ tantum sentinæ destinatum esse uidemus. Eadem quoque rerum facies circa eos est, qui à remigando immunes sunt. Vbi uerbero quispiam cæteris honore & præsidentia prælatus iuxta gubernatorem sedere atq; coli conspicitur. Mox alius quispiam cynedus spurcissimus, aut impiatus parricidio, aut contaminatus sacrilegijs, præ alijs habitis honoribus ueneratur, & nautis summa apprehendit fastigia. Porrò autem non pauci spectatæ eum gratiæ tum probitatis uiri in secessu carinæ in angustum locum coacti ab improbioribus, & quantum ad ueritatem & rectam uiuendi rationem attinet deterioribus, indignis modis calcãtur pedibus. Consyderauero apud animum tuum, quemadmodum Socrates & Aristides & Photion nauigarint, qui ne uictu quidem necessario pro sufficiẽti copia instructi fuerint, neq; pedes in nudas tabulas per sentinam potuerunt extendere. Contrà, quanta in omnium rerum ubertate & affluentia Callias atq; Midas & Sardanapalus molliter & luxuriosè uixerint super omnes homines aduersus illos expuentes. Eiusmodi uero in tua naui contingunt ô sapiensissimè Timocles, propter quod etiam infinita sunt naufragia. At enim si gubernator quispiam assistens uideret, ac ordine singula facienda imperaret, primum quidem nequaquam ignoraret, qui boni, qui item mali essent ex nauigantium numero. Deinde, cuique pro sua dignitate conuenientem prouinciam obeundã traderet, & locum melioribus in superiore parte nauis

apud

Aliud argumentum ab effectu. Confutatio à causa & Iouis sepulchro ac morte.

Aliud argumentum à simili.

Cõfutat similitudinem ex repugnantia per inuersionem.

Descriptio rerũ humanarum.

Subijcit exẽplũ doctorũ.

apud se obtinendum deligeret, infrà uero deteriorem peioribus. Præterea præstantiores quoq; in consilium socios sibi adiungeret, tum ex nautis, quo quisque foret cum manu tum mente promptior, illi quidem proræ regendæ curam delegaret, illi laterum tuendorum officium daret. Porrò autem alteri in omnes imperium crediſſet. Cæterum ignaui segnities per diem quinquies cæſi in uinculis emendare tur fuſtibus. Quare ô admirande, periculum eſt, ne exemplum quod de naui addu xiſti, ſubuerſum ſit, quippe quòd gubernatorem malum & imperitum nactum ſit. MO. Hæc quidem ex uoto ac iuxta fluxum ſuccedunt Damidi, & iam plenis uelis fertur ad uictoriam. IVP. Rectè putas ô Mome. Etenim nihil firmi Timocles excogitat, ſed communia illa & protrita, & quotidiana, quæ nullo negocio refelluntur, alia alijs agglomerando ingerit. TIM. Proinde, quando exemplum de naui productum parum firmum, & uehemens tibi uiſum eſt: audi iam nunc ſacram (quod aiunt) anchoram, & quàm nulla machina perrupturus es. IVP. Quid nam dicturus eſt? TIMO. Haud dubie enim cognoſces, num iſta ſyllogiſmis probabilibus collegero, & num aliqua ratione ea confutare queas. Etenim, ſi ſunt aræ, ſunt etiam dij: atqui ſunt aræ, ſunt ergo etiã dij. Quid habes quod ad iſta uel muſſites? DA. Vbi priusad facietatem riſero, reſpondebo tibi. TIM. At uideris nunc̃ ridendi finem facturus, attamen effare obſecro, quã ob rem iſta tibi dicta tã ridicula uiſa ſunt. DA. Propterea, quòd non ſenſeris à tenui chordula anchorã tibi eſſe alligatã, præſertim ſacram exiſtentem. Siquidem ex hoc quod coniunctim inferre poſtulas, propterea deos eſſe, quia aræ ſunt, firmã exiſtimas ab illis impreſſionem te feciſſe. Quocirca, quando aliud te negas habere firmius, abeamus in præſentia. TIM. Fateris ergo prius ex arena diſcedens te uictũ eſſe? DA. Ita profecto ô Timocles, tu enim quemadmodum ij, qui ad ſupplicũ reperuntur, ab aliquo ad aras nobis cõfugiſti. Itaq; per ſacram illam anchorã ego iam oblatis ſacris aduerſus te libare conſtitui, ac ſuper ipſas quidem aras, ne poſthac de his amplius contendamus. TIM. Iſta quidem cauillaris illudendi mihi gratia mortuorũ deprædator ſceleſte, execrande, maſtigia, propudium. Neq; enim nobis compertũ eſt, quo patre natus ſis, quomodo autem mater tua laſciua meretrix, pudicitiam in quæſtu habuerit, ſcimus: tũ quem admodum fratris cẽde ac ſanguine manus tuas impiaueris. Qui mulieres ingenuas mœchus infamis conſtuprare, ipſos uero iuuenes corrumpere ſoles, homo gulæ ac uentri deditiſſime atq; impudentiſſime. Ne igitur fuga te prius ſubducas, quàm à me acceptis plagis contuſus abieris. Iam enim hac teſta tibi uulnus incutiam, omnibus modis ſcelerato ac nefario exiſtenti. IVP. Alter quidem ô dij, riſu ac cachinnis diffluens diſcedit, alter uero à tergo ſequitur affatim ingerendo conuicia, cauillis inſultantem Damim non perferens. Planeq; caput illius teſta obuerberaturus eſſe uidetur. Cæterum uobis quid ſuper his rebus faciendũ conſulitis? MER. Præclarè mihi illud Comicus dixiſſe uidetur: Graue paſſus es, nihil boni ſi conſulas. Quàm enim hoc noſtris rationibus admodum nocere poteſt, ſi pauci homines perſuaſi, eam de nobis opinionem obtinentes abierint. Sunt enim permulti diuerſum ſentientes, plures profectò quàm Græci, nimirum promiſcua illa uulgi multitudo, inſu per omnes illæ gentes barbaræ. IVP. Atqui ô Mercuri Darij illud, quod de Zopyro dixiſſe memoriæ proditum eſt, nimium pulchrè ſe habet. Quare ego quoq; unum talem præoptarim à meſtare auxiliarem ſocium potius, quàm infinitas Babylonas mihi ſupereſſe.

Argumẽtũ à ſignis phypotheticũ ſyllogiſmum. perſtringit aũt obiter Stoicũ diſputandi genus.

Illuſio à uoce

Epilogus Timocliſper conuicia. Rurſum ad ingenia rũ hominũ notatq; cũper uerſitatẽ, qa uolunt efficere nequeant, tandẽ ad uim & contumeliã confugium.

SOMNIVM, SEV GALLVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc dialogo, diuitiarum, atq; Potentiæ incommoda, moleſtiæq; perſequitur, oſtẽdens, quàm cõtra tranquillas res pauperta ſit, ſi modo ſit ſorte ſua contenta. Fecit autem hoc ueluti collationis quadam. Nam

in priore quidem parte dialogi, Micyllum, somnium exponendo suum, Eucratis cuiusdam opulenti, cœnas, diuitias, luxũ, & quæcunq; uulgo speciosa, & expetenda uidentur extollit, adiecto etiam encomio auri, tum exemplis, tum ab effectu & usu & cæte. amplificatio. In posteriore autem parte. Gallus, quiex Pythagora, in auem transformatus, cum hero suo Mycillo colloquens introducitur, diuitum, cum priuatorum ac ciuium, tum regum atq; potentum molestias, curas & periculare censet, quæ illis & belli & pacis temporibus, præterea etiam circa ualetudinem, quam luxus & crapulæ istæ labefactant, accidere solent, additis etiam exemplis eius rei. et hypotyposi quadam, dum fingitur idem ui pennarum suarum reseratis ædium foribus, ad ipsas diuitum cellas, Micyllum perducere, & coràm illa, quæ uerbis narrauerat, spectanda exhiberi. Cæterum omnia hæc ita rursum Lucianus agit, ut non minus interim Pythagoram quoq;, ut impostorem, ac præstigiatorem quendam sugillet, quippe qui ridiculas & absurdas, & à natura quoq; abhorrentes, sui transformationes commentus fuerit, & multa eiusmodi, docendi simulatione tradiderit, quibus hominibus deceptis, solum sibi autoritatem compararit. Deinde & Stoicos eodem more suo, corripit, ut arrogantes ac fastuosos, qui in rebus frivolis sapientiam affectent, & officiorum obseruantes uideri cupiant, in cæteris uero, neq; domesticis, neq; publicis hominum conuersationibus appositi atq; idonei sint. Omnino autem festiuissimus iocus est, gallum cum hero suo ridiculè deo, ac familiariter nugari, & interim tamẽ sapientius, quàm quemuis in schola philosophum, aut, per Iouem, etiam Theologum, philosophari.

Interlocutores, GALLVS, MICYLLVS. MYC.

Exordium ab imprecatione

T te sceleſtiſſimè Galle, cum iſta tanta inuidẽria, uocemq; tam acuta ipſe perdat Iupiter, qui quidẽ opibus affluentẽ me, ac dulciſſimo inſomnio uerſantẽ, & admirabili felicitate fruentem, penetrabile quiddam & clamoſum reſonans expergefeceris, adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatem, uel te ipſo longè nocentiorem. Atqui ſi conjectandum eſt, tum è ſilentio, quod etiamdum ingens eſt, tum è rigore frigoreq;, quod nondum me quemadmodum aſſolet, antelucano morſicat titillatque (nam hic mihi certiſſimus gnomon aduentãtis diei) ne medium quidem adhuc noctis eſt. Sed iſte peruigil, perinde quaſi uellus illud aureum ſeruet, ab ipſa protinus ueſpera uociferari cœpit. Verum haud quaquã impunè: ſiquidem mox pœnas dete ſumam, fuſteq; cõminuam, ſi deluxerit modo. Nam nunc negociũ mihi faceres, ſubſiliens in tenebris. GAL. Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum eſſe facturum, ſi quoad poſſem alta nocte lucẽ anteuertiſſem, quo poſſes antelucano ſurgens, quàm plurimum operis conficere. Etenim ſi priuſquam ſol exoriatur, uel unicam feceris crepidam, iſthuc laboris lucro tibi acceſſerit ad parandum uictum. Quòd ſi tibi magis libet dormire, equidem tuo arbitratu quietẽ egero, longeq; magis mutus fuero piſcibus. Cæterum tute uideto, ne per ſomnium diues, eſurias experrectus. MIC. O prodigiorum auerſor Iupiter, ô malorum depulſor Hercules: Quid hoc mali eſt? uocem humanam ſonuit Gallus. GAL. Hoccine tandem tibi prodigium uidetur, ſi eadem qua uos lingua loquor? MIC. Quid? an non hoc portentum? ſed auertite Dij malum à nobis. GAL. At tu mihi uideris admodum illiteratus eſſe Micylle, nec euoluiſſe Homeri poëmata, in quibus equus Achillis, cui nomen Xantus, poſteaquam hinnitus longum ualere iuſſiſſet, medio in prælio conſtitit, diſſerens, totoſq; uerſus ordine recitans: non quemadmodum nunc ego proſa oratione loquens; quinetiam uaticinabatur ille, deque futuris ædebat præcula, neq; quicquam prodigioſum facere uidebatur: neque is qui tum audiebat, malorum auerſorem, ita uti tu facis, implorabat, quaſi rem abominandam & auertendam audiſſe ſeſe iudicaret. At quid tandem facturus eras, ſi tibi nauis, cui nomen apud Homerum eſt Argo, carina fuiſſet elocuta, ita ut olim in Dodonæa ſylua phagus per ſe loquens oraculum ædidit? Aut ſi tergora direpta ſerpere uidiſſes, ſi carnes boum mugire ſemiaſſas, coctaſq; uerubus tranſfixas? Ego uero quum Mercurij ſim aſſeſſor loquaciſſimi, deorumque omnium facundiſſimi;

Amplificatio à tempore.

Defensio per dissolutionẽ, iocose.

Aliud ab admiratione.

Nouitatẽ rei elicuat, ab exemplis.

præterea

præterea contubernalis uobis & conuictor, haud mirum uideri debet, si sermonẽ humanum edidici. Quòd si mihi recipias taciturum te, haud quaquã grauabor uerorem tibi causſam aperire, unde factum sit, ut eadẽ qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYL. Modo ne istuc ipsum sit somnium Galle, quod ita mecum loqueris, Sed dicito per Mercuriũ ô præclare, quid etiam aliud rei tibi sit in causſa, ut istam linguam sones? Nam ut taceam, neq; cuiq; proferam, quid attinet te solicitum esſe? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallum hæc loquentem audisſe? GAL. Auſculta igitur, nam orationem ex me audies, omnium (sat scio) maximè nouam atq; incredibilem, Si quidẽ hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYL. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adoleſcentulũ quempiam fuisſe Gallum, Marti adamatum, atq; hunc deo compotaſſe, colluſitaſſeq;, & in uoluptatibus gesſisſe morem. Itaq; cum Venerẽ adiret Mars cum ea cubiturus, hunc quoq; Gallum unà secum adduxisſe. Quoniam autem Solem potisſimum metueret, ne is è sublimi conſpexisſet, Vulcano ſe proderet, foris ad ostium adoleſcentulũ semper relinquere ſolitum, cuius indicio certior fieret, quãdo ſol emergeret. Deinde Gallum aliquando ſomno correptum, excubias deſeruisſe inſcientem, Solemq; nullo præſentiente imminuisſe Veneri ac Marti ſecurè dormienti, propterea quòd confideret Gallum indicaturum fuisſe, ſi quis interueniſſet. Itaque Vulcanum à Sole edoctum, eos deprehendisſe implicitos atq; irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porrò Martem ſimulatque dimiſſus eſt, indignatum aduerſus Gallum fuisſe, atque eum in auem tranſmutaſſe, ijſdem armis, ut in capite pro galea criſtam obtineret. Hanc ob causſam quo uos Marti purgetis, quum iam nihil opus, ſimulatq; Solem exorientem ſenſiſtis, multò ante uociferari atq; illius exortum prænunciare. GAL. Feruntur quidẽ & illa Micylle, Ad quod ego ſum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodum in Gallum transformatus ſum. MIC. Quo nam modo? Nam iſthuc maximopere cupio cognoſcere. GAL. Audiſtin de Pythagora quodam Mneſarchida Samio? MIC. Num ſophiſtam illum dicis & glorioſum: qui inſtituit, ne quis uel carnes guſtaret, uel fabas ederet, ſuauiſſimum mihi eduliũ, ſalubre & parabile à menſa ſubmouens. Præterea autem qui mortalibus ſuaſit, ne intra quinquennium loquerentur? GAL. Scis nimirum & illud, quemadmodum priuſquam Pythagoras eſſet, Euphorbius fuerit? MIC. Præſtigiatorem & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisſe, ô Galle. GAL. Ille ipſe ego tibi ſum Pythagoras. Quare parce, quæſo, mihi conuiciari, præſertim quum ignores, quibus ſim moribus. MIC. At hoc rurſum multo etiam quàm illud portentoſius: Gallus Philoſophus? Attamen expone Mneſarchi gnate, quî factum ſit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagræus repente nobis prodieris. Neq; enim iſta ueriſimilia, neque omnino facilia creditu. Quandoquidem duas quaſdam res iam mihi uideor in te animaduertiſſe, nimiũ alienas à Pythagora, GAL. Quas? MIC. Alterum quidem, quòd garrulus es, & obſtreperus, quum ille ſilere in ſolidos quinque annos (ſi memini) præceperit. Alterum uero planè cum illius legibus pugnat. Etenim cum non haberem, quod tibi obijcerem, fabas heri (ſicut noſti) ad te attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas ſublegebas: unde fit ut neceſſe ſit, aut mentitum eſſe te Pythagoram eſſe, quum aliud quiddam ſis: aut ſi Pythagoras es, legem prætergreſſum eſſe te, iuſq; uiolaſſe, quũ fabas ederis, perinde ac ſi caput patris comederis. GAL. Non cognouiſti Micylle, quæ ſit harum rerum causſa, neq; quæ ad unumquodq; uitæ genus conducant. Ego tum quidem non eſitabam fabas, propterea quòd philoſophus eſſem. Nunc contra comeſurus ſim, quippe auicio congruas, neq; nobis repudiandum pabulum. Verum ſi moleſtum non eſt, audi quemadmodum è Pythagora cœperim eſſe id, quod ſum in præſentia, quamque in multis uitæ generibus ante hac uixerim. Et quid ex una quaq; transformatione ſim conſequutus. MIC. Narra quæſo: nam mihi quidem au-

A causſa II.

Fabula de Gallo adoleſcente in auẽ conuerſo.

Pythagoræ metamorphoſes & præſtigiæ.

Tacite notat Pythagoræ uanitatẽ, ut qui ſibi ipſi repugnarit.

ditu iucundiſſimum fuerit. Adeo ut ſi quis mihi deferat optionem, utrum te iſta narrantem audire malim, an rurſum felicíſſimum illud ſomnium, quod paulo ante uidi, uidere, haud ſciam utrum electurus ſim, uſqueadeo cognata germanaq; uidẽtur eſſe iſta tua cum ſuauiſſimis illis uiſis, & ex æquo uos æſtimo, te pariter ac præclarum illud inſomnium. GAL. Etiamnum tu ſomnium illud quod dudum tibi uiſum eſt, in animum reuocas, & inania quædam obſeruans ſimulachra, atq; (uti loquuntur poëtæ) euanidam quandam felicitatem memoria conſectaris? MIC. Imò iſtud ſcias Galle, ne ullo quidem tempore unquam uiſi illius mihi uenturam oblíuionem. Tantum mellis ſomnium aufugiẽs in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rurſus in ſomnum coeuntes. Itaq; qualem uoluptatem mouent pennæ in auribus uerſatæ, talem titillationem mihi præbent ea quæ uidi. GAL. Nouum quendam Hercule mihi narras amorem inſomnij, ſiquidem alatum quum ſit (ſicut aiunt) metasq; uolandi præſcriptas habeat ſomnium, iamq; ſepta tranſilit, in oculis etiam uigilantis obuerſans, adeoq; mellitum & euidens apparet. Quare peruelim audire, cuiuſmodi nam ſit iſtud, quod te ſupra modum delectat. MIC. Geſtio narrare. Nam dulce eſt hoc ipſum meminiſſe, & commemorare de illo quippiam, Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle deſieris ſomniare, melq; illud ab oculis abſterſeris. Interim prior dicito, uti intelligam, utrumne per portas eburneas, an per corneas tibi ſomnium aduolarit. MIC. Neque per has, neq; per illas, ô Pythagora. GAL. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. MIC. Valere ſinas nugatorem illum poëtam, qui nihil de ſomnijs intellexit. Paupertina fortaſſis ſomnia per iſtas commeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodum perſpicuè, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quaſdam portas dulciſſimũ hoc aduenit ſomnium, & ipſum aureum, & aureis undiq; circumamictum, & auri plurimum ſecum adducens. GAL. Deſine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, iſtud tibi accidit inſomnium, & ſolidas auri uenas mihi duxiſſe uideris. MIC. Multam auri uim uidi Pythagora, multam, quàm putas pulchri? quo fulgore coruſcantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, ſiquidem meminiſti, quum aquam præſtantiſſimam dicens, poſtea aurum admiratur, idq; iure, ſtatim in initio carminis unius omnium belliſſimi. GAL. Nam illud quæris?

Aqua eſt illa quidem optima:
Cæterum aurum, uti Candens
Ignis, ita enitens, noctibus eminet eximie unum
Cæteras ſupra opes: quæ
Gloriam ac decus addunt.

MIC. Per Iouem, iſthuc ipſum: perinde enim ac ſi inſomnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum, ſed ut tandem cognoſcas quale fuerit, auſculta iam ſapientiſſime Galle. Meminiſti ut heri nullum domi cibum acceperim: ſiquidẽ Eucrates diues ille fortè mihi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad cœnã uenire iuſſerat. GAL. Iſthuc equidem planè memini. Nam totum eſuriebam diem, do nec mihi profunda tandem ueſpera domum reuerſus, ſubuuidus, uinoq; madens, quinq; illas fabas proferres, non admodum opiparam cœnam Gallo, qui quondam fuerit athleta, quiq; olympia non ſegniter olim decertarit. MIC. Aſt ubi reuerſus à cœna fabas tibi obieciſſem, obdormij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambroſia ſub nocte diuinum quoddam haud dubiè ſomnium aſſiſtens. GAL. Sed prius quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narra: & cuiuſmodi fuerit cœna, quæq; ſuper cœnam acta ſunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cœnare, ſi uelut ſomnium quoddam eius cœnæ reducas, & quæ tum ederis, rurſum commemoratione quaſi rumines. MIC. Credebam moleſtum futurum me, ſi hæc quoq; retuliſſem: uerum poſteaquam tu deſideras, en id quoq; narrabo, quum nunquam an-

te

Occaſio totius diſputationis.

De ratione ſomniorũ digreſſiuncula ex Homero.

Commendat ſomnium ſuũ à materia ſeu ſubiecto.

Narratio cõtinens deſcriptionẽ cœnæ Eucratis & cauſſam ſomnij.

tibi in uita cœnassem apud ullum diuitem, ô Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidi, atq; ego quidem simulatq; dominum illum salutassem, ita uti consueuerã, subducebam me: nepudori illi essem, si lacera in ueste fuissem assectatus. At ille, Micylle, inquit, hodie natalicia filię celebro, plurimosq; ad conuiuium amicos inuitaui, uerum quoniam aiunt quendam ex his incõmoda esse ualetudine, neq; posse pariter ad conuiuium nostrum accedere: tu eius loco uenito lotus, nisi ipse forte qui uocatus est, semet adfuturum renunciarit. Nam nũc quidem ambigit. Hoc ubi audissem, adorato diuite discedebam: omnes obiecrans deos, ut algidam febrem aliquam, aut laterum dolorem, aut podagrã morbi auctarium immitterent ualetudinario illi, cuius ego sellæ occupator, cœnęq; uicarius & hæres eram uocatus. Interim hoc spacij, quod usq; ad balnei tempus intercessit, longissimum seculum esse iudicabam: dum subinde respicio, quotquot pedum esset litera, & quando illos iam latisse consentaneum esset. Hic ubi tempus tandem aduenisset, ocyus me corripio, atq; abeo, nitidè admodũ cultus: sic obuerso palliolo, ut qua esset parte purissimum, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios complures, in quibus etiam illum (gestabatur autem à uiris quatuor) cuius eram subconuiua uocatus: qui málè habere dictus erat, atq; id etiam præ se ferebat, quòd afflicta esset ualetudine: nam ex alto gemebat, tussiebatq;, ac sœreabat, uelut ex abdito: quodq; ægrograderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Fereba tur autem philosophus quispiam esse, ex his, qui apud adolescentulos nugas deblaterant. At barba mirè erat tragica, id est, hircina, supra quàm credi posset tonsoris egens. Porrò increpante Archibio medico, quam ob rem quum ita esset affectus, aduenisset: nõ oportet, inquit, promissa deferre, præsertim hominẽ philosophũ, etiam si mille urgeant & instent morbi. Putabit enim Eucrates sese à nobis haberi ludibrio. Haud quaquam, inquam ego: imò collaudabit te, si domi potius apud te uelis emori, quàm in conuiuio animam unà cum phlegmate excreans. Atque ille quidem præ arrogantia dissimulabat sese dicterium audisse. Haud multo post accessit & Eucrates iam lotus: conspectoq; Thesmopolide (nam id erat philopho nomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abs te, qui ipse ad nos ueneris. Tametsi nihilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam absenti omnia ordine missa fuissent. Hæc simulatq; dixerat introgreditur, manus illi porrigẽs pariter & famulis innitenti. Ego igitur iam abire parabam: uerum ille conuersus, ubi diu secum hæsitasset, posteaquam me tristem admodum uideret: ades, inquit, tu quoq; Micylle, ac nobiscum cœna. Nam filium in mulierum cõclaui unà cum matre conuiuium agere iubebo, quo tibi sit locus. Ingrediebar itaq;, quum parum abfuerit, ut lupus frustra hians discederem, uerum ingrediebar pudefactus, q; Eucratis filiolum è conuiuio uiderer expulisse. Ast ubi iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes Thesmopolim composuerunt, haud sine negocio per Iouem, quinq; (si Dijs placet) proceri iuuenes, cernicalia illi supponentes undiquaq;: quo nimirum in eodem habitu permanere, ac longum etiam tempus durare posset. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illum accumberet, me adductum reclinant, ut eadem in mensa essemus. Deinceps cœnabamus, ô Pythagora, opiparam quandam & uariam cœnam, multoq; in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, ministri formosi: tum cantores, & concitandi risus artifices. In summa, iucundissima quæpiam erat uita: nisi quòd unum quiddam me uehementer malè habebat: Thesmopolis obstrepens atq; obturbans, uirtutem nescio quam mihi commemorãs, docensq;, quòd duæ negationes unicam efficerent affirmationem: quodq;, si dies sit, nox non fit. Nonnunquam & cornua mihi dictitabat esse, atq; id genus multa philosophabatur erga me, quibus eiusmodi nihil opus: planeq; uoluptatem interpellatione minuebat, quum non sineret exaudiri eos, qui cithara, uoceq; canebant. Habes Galle de cœna. GAL. Non admodum suaui Micylle: maximè posteaquam cum illo deliro sene sortitus eras accubitum. MIC. Audi nunc inso-

Arbitror gnomonem horologij intelligendum esse.

Notat obiter & Stoicorũ mores, q̃ cum ęrabãs esse uolunt. Interim nihil nõ appetunt.

Stoicorum incepta doctrina & cõuersatio.

mnium: Visus enim mihi Eucrates ipse, quum orbus esset liberis, nescio quomodo: è uita decedere. Dehinc ubi me accersisset, ac testamentum condidisset, quo me in solidum hæredem omnium scripserat, paulò tempore superstes emori. Porrò ipse uidebar adire facultates: & tum aurum, argentumq; ingentibus quibusdam scaphis exhaurire, perpetuò subscaturiens & affatim affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, ministros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido uehiculo uectabar resupinus, cunctis qui intuebantur, conspiciendus & admirandus. Accurrebant permulti, ac circumequitabant: complures sequebantur. Ego interim illius indutus uestitum, & annulos gerens circiter sedecim digitis insertos: epulum quoddam splendidum iubebam adornare, quo amicos acciperem. Iamq; illi, ita ut in somnio fieri consentaneum est, aderant: iam epulæ erant comportatæ, iam potus ex animi sententia ministratus. In his quum uersarer, & aureis phialis præbiberem omnibus qui aderant amicis, quum iam inferrentur bellaria, intempestiuo tuo clamore perturbasti nobis conuiuium, mensasq; subuertisti, ac diuitias illas ita dissipasti, ut in auras euanescerent. Num tibi uideor iniuria stomachatus in te? nam uel tris noctes perpetuas libenter adhuc somnium illud quod mihi accidit, uidere cuipiam. GAL. Adeóne es auri cupidus, & opum auidus Micylle: idq; ex omnibus unum admiraris, ac fœlicitatem unicam esse iudicas, si plurimum possideas auri? MIC. Equidem haud solus ita cogito Pythagora: quin ipse quoque, tum quum Euphorbus esses, auro atq; argento comis intexto, prodibas pugnaturus cum Achiuis, idq; in bello, ubi ferrum quàm aurum gestare satius fuerat. At tu etiam tum uoluisti calamistri, auro internexis in periculum descendere. Atque ob eam (opinor) causam, Homerus comas tuas gratijs similes dixit, quòd auro argentoq; reuincirentur. Etenim longè nimirum meliores atq; amabiliores uidebantur, quòd essent auro religatæ, unáq; cum eo relucerent. Neq; isthuc nouum est Auricome, si tu Pantho patre prognatus, aurum in precio habuisti: quin & ipse Deorum omnium, hominumq; pater ille, Saturno Rheaq; progenitus, quum Argolicam illam puellam adamaret, ubi nihil inueniret amabilius in quod sese transformaret, neq; quo Acrisij custodias posset corrumpere, audisti uidelicet, ut aurum sit factus, atq; ita per tegulas illapsus, potius est ea quam deperibat. Iam uero quid tibi commemorem, quàm multos usus præbeat aurum? Et ut eos quibus adfuerit, formosus, & sapientes, & potentes reddat, decus & gloriam illis conciliansq; utq; nonnunquam ex obscuris & infamibus, claros ac celebres repente efficiat? Nam nosti uicinum mihi & eiusdem artificij Simonem, qui paucis ante diebus apud me cœnauit, quum legumen coquerem Saturnalibus, duasq; extorum cæsuras immittens? GAL. Noui Simonem illum breuem: qui fictilem ollulam, quæ nobis erat unica, suffuratus, peracta cœna abijt, sub ala gestans. Nam ipse uidi Micylle. MICYL. Atquiquum eam sustulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed quur non prodebas, ac uociferabare tum, ô Galle, quum nos furto spoliari conspiceres. GAL. Coccizabam, quod mihi solum licebat id temporis: uerum quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. MICYL. Ei consobrinus erat uir supra modum diues, nomine Drimylus, is quoad uiuebat, ne obulum quidem donauerat Simoni, nam qui daret, quum ne ipse quidem pecunias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria putria, qui patellam circumlingebat, gaudens potitur, purpura ostroq; circunectus, famulosq; & currus, & aurea pocula, & mensas eburnis innixas pedibus possidet, ab omnibus adoratur, iamq; nos ne aspicit quidem. Etenim nuper quum illum procedentem conspexissem, Salue, inquam, Simon. At ille indignè ferens, Edicite, inquit, mendico isti, ne uocabulum meum diminuat, neq; enim Simon, sed Simonides appellor. Porrò (quod est omnium maximum) mulieres etiam illius amore ecpiuntur. Atq; is quidem eludit eas, ac fastidit, & alias quidem admittit, commeq; sese præbet, aliæ porrò quæ negliguntur,

necem

Quæ in diuitibus ſpecioſa ac beata habẽtur uulgo.

Auri encomium, eſtq; hæc prior collationis pars, quæ diuitias commendat.

Ab ipſius Pythagoræ exemplo.

Amplificatio ab exemplo Iouis.

Ab effectu & uſu.

Probat exemplo Simonis uicini.

necem conſciſuras ſibi minitantur. Vides quantas commoditates pariat aurum: quandoquidem eos qui ſunt deformiſſimi, transfigurat, & amabiles reddit, non ſe cus atq; ceſtus ille poëticus. Audis inſuper & à Poëtis dictum. *A teſtimonio poëtarum.*

O aurum auſpicata res, & oſtentum optimum.

Et rurſum.

Aurum eſt quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim riſiſti Galle? GAL. Quoniam tu quoq; per inſcitiam Micylle ſimili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodum uulgus: uerum (crede mihi) longè etiam ærumnoſiorem uitam uiuunt, quàm uos. Hæc autem loquor, qui ipſe & pauper, & diues aliquando fuerim, atque omne uitæ genus ſim expertus. Porrò paulo poſt ipſe quoque hæc omnia cognoſces. MIC. Per Iouem tempeſtiuum iam eſt, ut & tu referas quemadmodum ſis transfiguratus: & quid in unoquoque uitæ genere perſpexeris. GAL. Auſcultа, hoc tantum præmonitus, me neminem feliciorem uita, quàm tu ſis, unquam uidiſſe. MIC. Quàm ego ſim ô Galle? Hanc felicitatem tibi ipſi imprecor. Nam uidere me tibi ridendum proponere. Verum age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagoram transformatus: Deinceps ordine ad Gallum uſq; Conſentaneum enim eſt, te uarias res tum uidiſſe, tũ tuliſſe, nimirum tam diuerſis uitæ formis. GAL. Quẽadmodum initio ab Apolline profecta anima in terrã deuolarit, & corpus humanum ſubierit, ut illic pœnam quandã dependeret, id longũ dictu futurum ſit. Præterea neque mihi referre fas eſt, neque tibi eiuſmodi audire. Verum ubi Euphorbus factus eſſem. MIC. Sed ego priuſquam eſſem is, qui nunc ſum, ô præclare quiſnam eram? hoc mihi prius dicito, nunquid & ego uerſus fuerim itidem ut tu? GAL. Maximè. MIC. Quis igitur eram? ſi quo modo potes dicere, peruelim enim iſthuc cognoſcere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earum genere, quæ aurum effodiunt. MIC. Et poſtea neglexi infelix, uel paucula fruſta in uitam importare: quum illo eſſem alitus? Sed age quid poſt hæc futurus ſim dicito: quandoquidem conſentaneum eſt ſcire te. Etenim niſi quid bonæ ſit rei, iam nunc iuſpendero me abiſta pertica, in qua nunc ſtas. GAL. Iſtuc profecto nulla ratione poſſis cognoſcere. Cæterum quum Euphorbus eſſem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabam, atq; à Menelao necatus; aliquanto poſt tempore in Pythagoram perueni. Porrò eouſq; abſq; tecto perdurabam, donec Mneſarchus aliquando mihi domum ædificaret. MIC. Obſecro te, num abſque cibo potuq;? GAL. Maximè. Nihil enim iſtis rebus opus, niſi corpori duntaxat. MIC. Illud igitur prius dicito, ea quæ ad Troiam geſta ſunt, num ita ſe habent, qualia fuiſſe dixit Homerus? GAL. Quinam ille ſcire potuiſſet Micylle: qui quidem dum iſta gerebantur, ipſe Camelus erat in Bactris? Cæterum ego tibi tantum effabor diuinitus, nihil id temporis eximium fuiſſe, neque Aiacem uſqueadeo magnum, neque Helenam adeo formoſam, quemadmodum arbitrantur: ſiquidem uidi candida quandam & procera ceruice, ut hinc cygno prognatam eſſe adſimularent. Cæterum uehementer anum, æqualem propemodum Hecubę. Hanc Theſeus primum raptam in Aphidnis poſſedit. Is uixit Herculis fermè ætate. Porrò Hercules prius Troiam ceperat, patrum noſtrorum memoria, qui per id temporis maximè florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, ſe, quum eſſet admodum adoleſcens, uidiſſe Herculem. MICYL. Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præſtantiſſimus? An & iſthæc fabulamenta ſunt. GAL. Cum illo quidem congreſſus non ſum: neque queam adeo compertè de rebus Græcorum dicere. Etenim qui ſcire potui, quum hoſtis eſſem? Certe Patroclum illius amicum, haud ita magno negocio peremi lancea diſſectum. MICYL. Deinde te Menelaus minore negocio: uerum iſtis de rebus ſatis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in ſumma Micylle: ſophiſta quiſpiam eram (oporteat enim uidelicet fatei uerum) alioquinon imperitus, neque inexercitatus in

Propoſitio alterius partis collationis. Tranſitio.

Series mutationum Pythagoræ, pertinens ad fidem faciendã ſequentibus. Micylli mutationes, per digreßiunculã

Redit ad Pythagoram.

Alia digreſſio de rebus Troianis, & Homero.

Redit ad propositũ & tacitè Pythagoram, ut sophistam et præstigiatorem perstringit, qui & quæ docuit imponendi causſa docuerit, & in quæ transmutatũ se dixit, ab ijs natura quoq; repugnarit.

honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quo cum prophetis congrederer, de sapientia communicaturus, Hic adyta subij, atque ibi Ori & Isidis libros perdidici. Post rursum in Italiam renauigabã, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didiceram, ita institui, ut me proinde ac deum susp icerẽt. MIC. Equidem inaudieram istæc: præterea quemadmodum creditus fueris, defunctus in uitam redisse, utq; aureum femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statueres: uti neque carnibus, neque fabis uescerentur homines? GAL. Ne perconteris ista Micylle. MIC. Quam ob rem ó Galle? GAL. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. MIC. Atqui non conuenit, uti id facere graueris apud hominem contubernalem & amicum: nam horum post hac, absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neq; præclari quicquam erat: uerum animaduertebam, si consueta modo, at eadem quæ uulgo traduntur à multis præcepissem: non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quo peregriniora, magisq; aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisq; uiderer admirandus. Proinde instituera m in animo, nouæ quiddam rei designare, eiusmodi proposito decreto, cuius causa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usu uenire. MIC. Illud uide ut rides me tu quoq;: non minus atq; Crotoniatas, at Metapontic os, & Tarentinos: cumq; his alios, qui muti sequuntur, tuaq; adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagoram exueras, quem post eum induisti? GAL. Aspasiam Miletensem illam meretricem. MIC.

Ridiculũ ab absurdo.

Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itáne fuit aliquando tempus, quo tu Galle generosissime oua parie bas, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atq; ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas, tramamq; deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumq; componebas? GAL.

Defensio absurda, ab exemplis.

Ista quidem omnia feci, tametsi non ego solus: uerum & ante me, tum Tiresias, tum Elati proles Cæneus. Proinde quicquid in me conuitij dixeris, tantundem & in illos dixeris. MIC. Age igitur, utra tibi usta erat suauior, quum uir esses, an quum Pericles tecum haberet consuetudinem. GAL.

Digressio in quæstionem iocosam

Vides cuiusmodi istuc est quod percontaris? nempe cui ne Tiresiæ quidem expedierit respondere. MIC. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub clypeo consistere, quàm parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puerperam fore: siquidem & tu mulier es olim futurus, idq; sæpius longo nimirum seculorum orbe atque recursu. MIC. Non tu pendebis, ó Galle, qui quidem omneis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sæpius Aspasiam fuisse tyranno: Verum age secundum Aspasiam, in quem uirum aut mulierum denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum. MIC. O Castor, & ó Pollux, quàm dissimile, ex scorto philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo post satrapes, dehinc equus, graculus, rana, aliáque innumerabilia, per longum enim fuerit singula recensere. Postremo Gallus, atque id sæpius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui, regibus, pauperibus, diuitibus, postremo nunc tecum uiuo, rideoq; quotidie, quum uideo te pauperratis tædio complorantem, eiulantemq;, ac diuitum admirantem fortunas, propterea quod ignores quantum illis adsit malorum, alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, teipsum profecto riseris, qui antea crediderit eum, qui sit opulentus, statim fœlicissimum esse omnium. MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maximè gaudeas adpellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo nomine compellem. GAL. Nihil interierit, siue Euphorbum, siue Pythagoram, siue uocaris Aspasiam, siue Cratem, quandoquidem ista omnia sum unus, nisi quod rectius feceris, si (id quod in præsentiarum esse uideor) Gallum me uoces, ne auem hanc paruiducere, contemnereq; uideare, præsertim quum

Redit ad primam disputationem de diuitijs, & quãta eædem incõmoda iuncta habent.

Estq; hæc altera collationis pars.

tam

tam multas contineat animas. MIC. Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atq; omnia cognita habes, age dilucidè mihi narrato quæ sint peculiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperum propria: quo uidelicet cognoscam, uere ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorem. GAL. En hunc ad modum interim perpende Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli, si quando rumor sit aduētare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursan res populentur, neue hortum proculcent, proterantq;, aut uineas uastēt: sed simulatq; tubam audieris, si tamē audieris, de te ipso uno circumspectas, quo deflexus seruari queas, ac discrimen effugere. Contra illi tum de sese solliciti sunt, tū animo discrutiantur, quum de mœnibus quicquid opum possidebant in agris, id omne tolli, deportariq; conspiciunt. Ac siue inferendum est aliquid in ærarium, soli accersuntur: siue in prelium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimineū gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad saluti consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionē, tyrannidem in diuites obtines, illi uero trepidant, pauitantq;, ac largitionibus chorag; sq; te placant: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaq; id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & acerbus expensor, perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum dignaris illos: quod si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandinas, uel facultates eorum publicas facis: ipse neq; calumniatorem metuis, neq; latronem, ne tollat aurum, uel ædium conscenso fastigio, uel pariete perfosso: neq; necesse habes rationibus occupari, neque exactionibus: neque tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neq; tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam unam perfeceris, merce demque retuleris septem obulos, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto saperda quopiam, aut mœnide pisciculo, aut paucis ceparum capitulis, temetipse oblectas, canens plerumque, optimaq; cum paupertate philosophans, adeo ut eas ob res salubri sis, ualentique corpore, obdurueris q; aduersus gelu: siquidem labores, qui te exacuunt, muniuntque, certatorem haud quaquam contemnendum reddunt aduersum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur. Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te. Quòd si quando leuis cœperit febricula: paulo negocio eam medicatus, protinus exilis, inedia temet inde excutiens. Illa porrò fugit illico: quippe metuens te, quem uideat etiam frigore ali, saturumque fieri, ac medicorum certis illis recursibus longum plorare renunciātem. At illi ex aduerso propter intemperantiam uitæ, quid tandem mali non habent infelices? podagras, phthises, pulmonum exulcerationes, aquas intercutes. Nam hæc omnia à sumptuosis illis conuiuijs nascuntur. Proinde quicunque ex his Icari in morem (ut ferè faciunt) sese attollunt, propiusque se soli admouent, haud cogitantes, quòd alas habeant cæra adglutinatas, ingentem nonnunquam strepitum mouent. Cæterum qui Dædali exemplo non admodum sublimia, neque excelsa appetunt: uerum humilia, terræque uicina, adeo ut cæra nonnunquam salis aspergine madesceret, ij tutò plerunque ac citra discrimen transuolarunt. MICYL. Moderatos istos & cordatos narras. GAL. Verum aliorum, Micylle, naufragia fœdissima conspicias: nempe ubi Crœsus reuulsis alis risum exhiberet Persis, constrenso rogo: aut Dionysius quum abdicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij magistrum ageret, post gestum tantum imperium, puellos compellens ut syllabas connecterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quum rex esses (nam ais te regem quoque fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ genus experiebaris? Mirum ni tum felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam regeras ô Micylle, usque adeo supra modum infelix tum eram. Nam quoad res externas, quemadmodum dixisti, planè fortunatus esse uidebar; at intus innumerabilibus curis distringebar. MIC.

Quæ belli tēporibus diuitē excruciēt & cōtra quæ pauperem iisdem temporibus cōmoda sequantur. ἀντίθεσις.

Quæ pacis temporibus. ἀντίθεσις.

Quæ circa ualetudinem ἀντίθεσις.

Amplificat exemplis.

Hactenus quæ priuatis ac ciuibus accidunt. Iam quæ regibus ac principibus, ac primum quæ speciosa uidentur.

Quibus tandem curis? Nam rem prorsus absurdam nec̃ credibilem narras. GAL. Equidem imperabam regioni neutiquam exiguæ Micylle, omnijugarum rerum feraci, tum incolarum frequentia, nec̃ non urbium pulchritudine cum primis admirandæ: præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso commodæ. Ad hæc exercitus ingens, equitatus spectatissimus atq; excellens, satellitium haud exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quàm ut posset numerari, uasorum argentorũ plurima copia, reliquaq; omnis illa principatus tragœdia, strepitusq; & apparatus suprà quàm credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaq; quum prodirem, pleriq; adorabant, deum quempiam intueri sese rati, alijsq; trudentes alios cõcurrebant, quo me conspicerent, nonnulli conscensis tectis, magni æstimabant, si plenè contemplari licuisset quadrigam, stragulam, diadema, tum antecambulones, & eos qui à tergo comitabantur. Ego inter hæc mihi conscius, quantæ mẽ res discrutiarent, uersarentq;, illos quidem propter insciti am uenia dignos iudicabam, at mei ipsius miserescebat, qui prægrandibus illis Colossis uiderer persimilis: quales uel Phidias, uel Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorum quisque quo ad ea, quæ foris apparent, Neptunus ipse est, aut Iupiter, mirificè decorus auro, ebore q; compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscinam dextra sustinet: Cæterum si immisso capite quę sunt intus inspicias, uidebis uectes quosdam, paxillos, & clauos introrsum prominentes, neque non uimina, cuneosq;, & picem sublitam, & aliam item id genus deformitatem intrinsecus inhabitantem. Omitto recẽ fere muscarum, mustelarumq; uim, quæ nonnunquam in eis mansitant. Huiusmodi quædam res nimirum regnum quoq; uidetur. MIC. Nondum explicuisti lutum & clauos, & uectes, qui nam fuerint in imperio, nec̃ fœditatẽ illam plurimam quæ nam sit: nam istum ad modum uectari, tam multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari hactenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoq; diuinum quiddam & admirandum: nunc autem quæ sunt intra Colossum exponito. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrum metus, curas morsa ces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur ij, qui cum illo uiuunt: insidias, atq; eas ob res somnum rarum, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus insomnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas: an otij penuriam, & occupationes, iudicia, expeditiones, edicta, fœdera, consultationes? quibus rebus fit, ut ne per somnium quidem aliquare suaui frui liceat, uerum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, millecq; negocia sustineat.

Amplificatio à collatione.

II. Quæ accerba & periculosa.

Quippe nec Atriden Agamemnona dulcis habebat.
Somnus, multigenas uersantem pectore curas.

Idq; quum reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quòd Lydum illum discrutiat filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscens. Atque alium quempiam, Dion cum Syracusanis nonnullis ad aurem communicans. Rursum alium quendam urit Parmenion collaudatus. Item perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleucus. Quin illa quoq; molestiam adferunt: amasius per uim non sponte conuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defectionem parare dicantur: aut duo quatuórue satellites inter sese consusurrantes. Porrò (quod est omnium grauissimum) amicissimi quiq; uel maximè sunt formidadi, semperq; metuendum, ne quid magni mali ab illis exoriatur. Nam alius à filio ueneno necatus est: alius item ab amasio. Alium simile quoddam fortassis mortis genus eripuit. MIC. Apagesis, Atrocia, miraq; sunt ista quæ narras ô Galle. Mihi igit multo sit tutius operæ cerdonicæ pronum incumbere, quàm ex aurea bibere phiala comiter delatum haustum, cæterum cicuta, aconitoq; temperatum. Nam mihi quidem hoc unum est periculi, ut si paulum aberret simili on, deflectatq; à recta incisione, summũ secantis digitũ exiguo sanguine tingat. At isti quemadmodum narras, lætifera agunt conuiuia, atque id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi cõciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarũ histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quo ad Cecropes

Exempla dictorum.

Alia collatio Histrionum.

sunt

sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem, & auro intertextam clamydem: quòd si quis (qualia nimirum permulta solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites des, risum profectò moueant spectatoribus: uidelicet persona unà cum ipso diademate contrita, uero autem actoris capite luxato, cruribusq; maxima ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, quàm miseri sint panni fiat perspicuum: ac cothurnorum quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haud quaquam ad pedis modum respondentium. Vide ut me iam similitudines cõferre docueris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quædam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationem ferebas? GAL. Istum quem nunc suscitas sermonem & longior sit, neq; huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliorem uita humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & uitibus circumscriptam. Siquidem publicanum equum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculum, aut popinatorem culicem, aut cinædum gallum, atque id genus alia, quæ uos studio comminiscimini, haud quaquam inter illos uidebis. MIC. Quæ dicis, ô Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quiui dediscere cupiditatem illam, à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc quoq; somnium illud ob oculos uersatur, aurum ostentans: potissimum autem sceleratus ille Simon excruciat, qui quidem tantas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle, tametsi nox etiamdum est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducam, atq; in aliorum diuitum ædes, quò nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos. MIC. Isthuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes transfodere compelles? GAL. Nequaquam, uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optandi mihi largitus est, ut si quis longissimam caudæ plumam, quæ ob molliciem inflectitur. MIC. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextram ex his auulsam cuicunq; ego gestandam dedero, is quoad uoluero, fores omneis poterit aperire, cunctaq; uidere, ipse inuisibilis. MIC. Equidem ignorabam, ô Galle, te præstigiarum quoq; peritũ esse. Porrò si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferam. At ille rursum circumrodet, ebibetq; putria coria, quibus consueuit soleas compingere. GAL. Atqui nefas sit isthuc facere. Siquidem Mercurius illud mihi mandauit, ut si quis pennam tenens, istiusmodi quippiam patrarit, uoticerans furem proderem. MIC. Rem neutiq; uerisimilem narras, nempe Mercurium quũ ipse sit fur, non sinere alios, ut idem faciant. Sed tamen abeamus. Nam aurũ auferam, si modo possim. GAL. Pennam prius refellito. Quid hoc rei? ambas reuulsisti. MIC. Tutius hoc quidem ô Galle, tum tibi minus fœdum sit futurum, ne altera caudæ parte mutilatus claudices. GAL. Age sanè, sed utrum Simonem prius adimus, an aliũ quempiam diuitũ? MIC. Haud aliò, imo ad Simonem, qui uidelicet pro dissillabo, tetrasyllabus esse affectet, posteaquã diues euasit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igitur deinceps facio? GAL. Pennam seræ admoue. MIC. Ecce autem, dij boni, ostium perinde atq; claui resilijt. GAL. Perge porrò præcedens, Vides illum uigilantem ac supputantem? MIC. Video per Iouem, & quidem ad obscuram siticulosamq; lucernam. Præterea pallet, haud scio unde Galle, totusq; exaruit, atq; extenuatus est, mirum, ni curis. Neq; enim auditum est illum alioqui malè habere. GAL. Ausculta quid dicat, siquidem intelliges, quibus de caussis ad eum modum sit affectus. SIMON. Nimirum septuagintà illa talenta tutò admodum sublectica defossa sunt, neque quisquam alius omnino uidit. At uerò, sedecim illa Sosylus equiso uidit me sub præsepi occultantem. Itaque de curando stabulo non est admodum sollicitus, quanquam nec aliàs admodum laboris appetens, ueri simile est autem illum multò etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tam ingens salsamentum illi obsonio proposuisset?

Cõclusio, nullam uitam mortalesticreme sse humana.

Iam et exemplis probat, quæ dixit hactenus.

Effictio diuitis cogitabundi & rationẽ supputantis.

fuisset? Tum autem aiunt, illum monile emisse uxori drachmis quinq. Heu misero mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid quòd ne pocula quidem sat in tuto mihi recondita sunt, quū sint multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, atq; insidias parant. Præter cæteros autem Micyllus iste uicinus. MIC. Ita per Iouem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle, ne protinus ipso in furto nos prodas. SIMON. Optimum igitur fuerit, ut ipse insomnis seruem. Omnem obibo domū in orbem obambulans. Quis iste? uideo te per Iouem. O parietum perfossor, posteaquam es columna, bene res se habet. Pernumerabo denuo refossum argentum, ne quid fortè atq; insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quenquam deprehendero, rursum aurum defodiamus. GAL. Sic tibi habent ô Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc aliquantulum supereſt. MIC. O miser, cuiusmodi uiuit uitam? hostibus euenìat ad hunc modum diuitem esse. Itaq; pugno illi in maxillam illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio despolior miser. MICYL. Plora ac uigila, auriq; similis corpore reddaris, quandoquidem illi affixus, deditus es. Nos autem, si uidetur, Gniphonem fœneratorem uisamus. Nam nec is procul hinc habitat, ipsæ nobis suapte sponte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq; curis inuigilantem, & usurarum rationes iterantem digitis contortis? cui propemodum relictis his omnibus sit in silpham, aut culicem, aut muscam abeundū. MIC. Equidem uideo miserum ac uecordem hominem, ne nūc quidem multò meliorem uiuere uitam, quàm silphæ aut culicis, Adeo totus & hic à curis & rationibus est extenuatus. Nunc ad alium eamus. GAL. Ad tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patuere. Quin introimus? MIC. Paulo antè hæc omnia mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias? uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum natu grandem. MIC. Video profectò quiddā haud quaquam uirile. Porrò altera ex parte ipsam item uxorem à coquo constuprari. GAL. Quid ergò? Num optaris & horum hæc res existere Micylle, cunctaq; possidere, quæ sunt Eucratis? MIC. Haud quaquam Galle. Imò fame citius interierim, quàm id genus quippiam patrarem. Valeat aurum & conuiuia. Duo obolimihi potiores diuitiæ sunt, quàm si à domesticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quandoquidem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reliqua rursus aliàs uidebis Micylle.

ICAROMENIPPVS, SIVE HYPERNEPHELVS.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

QVod suprà in specie, idem hic in genere tractat. Reprehendit enim in uniuersum omnium hominum tum priuatorum, etiam regum ac principum, omnia facta ac studia, siue ea priuata sint, siue etiam ad cultum, ac religionem deorū pertinent, præcipuè autem philosophos, ut semper aliàs, insectatur, quos indicat nō modo circa res humanas incerta ac stulta docere, uerum etiam de rebus sublimibus, de mundo, de deo, de prouidentia diuina & id genus alijs, absurda, atq; impia quædam tradere, quæ neque uiderint ipsi, neque aliunde cognouerint. Atque hæc omnia sub Menippi nomine, quem aliàs quoque, ut philosophis infestum atq; inimicum exhibet. Hunc enim fingit, cum uideret hominum res incertas & ridiculas esse, cupereticā ueritatem naturæ, ac uirtutem cognoscere, ad philosophos sese cōtulisse. Qui cum multa quidem, ac speciosa habitu, ac uerbis pollicerentur, doctrina autem inter se diuersa, atque aliena quædam traderent, neque ipsi sibi consentirent, pro ueritate, nugas quasdam docendo, postremo consilij inopem, de cœlo conscendendo, ac ipsarum illarum rerum, experimento capiendo cogitasse. Assumptis igitur & affictis alis, Dædali exemplo, in cœlum subuolasse, ubi, primum circa Lunam facto ceu diuerticulo quodam, contemplatum esse omnia, quæcunq; in terris, siue publi-

cè, sine priuatim, & in occulto quoq; geruntur, non modo à regibus & principibus, uerumetiã à ciuitatibus populis, diuitibus & plebeis. Deinde autem in cœlo ea uidisse, quæ stultè ac ridiculè Iupiter circa hominum uota, sacrificia, iuramenta, & cætera officia dispensanda exerceat, quæq; item alij Dij in conuiuijs, in concionibus, & cæt. non quidem ipsi agere solent, sed à stultis & imperitis hominibus agere creduntur. Vtrobiq; autem grauem de philosophis querelam audiuisse. Nam Lunam quidem de contumelijs, quibus ab illis afficeretur, cõque stam esse: propterea quòd ab alijs lumen furtiuum habere, ab alijs ceu speculũ, supra oceanum suspensam esse, diceretur. Iouem autem omnem illorum uitam, mores, sectas, habitum, doctrinam, facinora domestica, & linguæ petulantiam, accusasse. Præcipuè autem contra Epicureos, ut qui Deos omnino ullos negarent esse, incensum fuisse. Porrò Tituli ratio hæc est, quod, ut Icarus alatus in altum subuolasse dicitur, ita hic Menippus quoq; cœlum alatus conscendit, unde & alter titulus ὑπερνεφέλου additur, quasi dicat, eius qui supra nubes ascendit. In primis memorabilis & propria descriptio illa Philosophorum est, qua Iupiter in concilio deorum illos depingit, quæ non modo in philosophos olim quadrasse uidetur, uerum etiam theologis plerisque nostrorum temporum, præcipuè monachis & scholasticis istis, quos uocant, accommodari posse. Fuit autem, *ut hoc quoque addamus, Menippus quidem reuera Cynicus philosophus, natione Phœnix, ac seruus natus, de quo Laërtium uide.*

MENIPPVS.

ER mille igitur erant stadia à terra usq; ad lunam, ubi prima nobis fuit mansio. Porrò hinc sursum ad solem parasangæ fermè quingentæ. Rursum ab hoc usq; ad ipsum denicq; cœlum, arcemq; Iouis in ædito sitam, tantum ferè spacij fuerit, quantum aquila probè, succinctè, atq; expeditè queat uno die peragere. AMICVS. Dic mihi per Gratias, Menippe, quæ sunt ista quę de astris loqueris, ac tacitus tecum sup putas? Etenim iamdudum te assectãs, audio soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina quædam cõmemorantem. MENIP. Ne mireris amice, si sublimia aëriaq; tibi uideor loqui, nã summam apud me reputo nuper actæ peregrinationis. AMIC. Nimirum Phœnicũ exemplo uiam stellis notaras. MEN. Haud quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum peregrinatus. AMIC. Papæ, longum profectò somnium mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas insciens. MEN. Quid ais? somnium tibi referre uideor: qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? AMIC. Quid audio? Itáne Menippus nobis à Ioue delapsus ades è cœlo? MEN. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, & auditis, & conspectis. Quòd si non credis: equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo: cum supra fidem esse uideo meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto diuine atque Olympie Menippe, mortalis cum sim ac terrestris, queam non credere uiro, qui nubes superarit: quiq; ut Homericis dicã uerbis, Iam sis cœlitum è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem ac formam attinet, non es admodum similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoq; ab aquila raptum fuisse: quo pocillatoris alicubi munere fungereris. MEN. Non me clam est te iamdudum irridere. Neq; uero id omnino mirum: si narrationis nouitas tibi fabulæ uidetur adsimilis. Cæterum ad conscensum nihil mihi erat opus, neq; scalis, neq; uti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quòd alæ mihi essent propriæ. AMIC. Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidem præter alia, nobis inscientibus, miluius quispiam aut graculus ex homine factus es. MEN. Rectè amice: neq; procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoq; sum machinatus. AMIC. At interim omnium audacissime, non uereris es, ne tu quoq; alicubi in mare delapsus, Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarium? MEN. Nequaquam: Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutinatas; eaq; quamplurimum ad solem esset liquefacta; defluxis alis, non mirum

Occasio Dialogi.

Docilitas & Attentio.

ſi decidit. At nobis citra ullam ceram erant pennæ. AMIC. Iſtud qui fieri potuit? Iam enim haud ſcio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. MENIP. Ad hunc fermè modum. Aquilam egregiè magnam, tum autem & uulturem ualidum arripui. His cum alas unà cum ipſis brachijs præſecuiſſem. Quin potius ſi uacat, totius commenti rationem ordine tibi percenſebo. AMIC. Mihi quidem uel maximè uacat. Adeo ſublimis à ſermone tuo pendeo: iamq; ad narrationis finem inhio. Ne uero me negligas, per Iouem amicitiæ præſidem: auribus in aëre ſuſpenſum, ob tuam narrationem. MENIP. Auſculta igitur. Neque enim ciuile fuerit, ſi ſpectem animum ore hiante relictum: eumq;, quemadmodum tu ais ab auribus ſuſpenſum: Ego igitur cum expendens ea quæ ſunt in uita mortalium: protinus omnes res humanas repperiſſem ridiculas, humiles, inſtabiles: nempe opes, imperia, magiſtratus: contemptis his, atq; horum ſtudio, adiectoq; animo ad ea, quę uerè ſunt bona: conatus ſum ab his tenebris emicare, & ad uniuerſi naturam ſuſpicere. Atq; hic mihi multam attulit hæſitationem, primum hic ipſe qui à ſapientibus appellatur mundus. Neq; enim inuenire poteram, neque quo pacto factus fuiſſet, neque quo opifice: neq; quod eſſet illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim contemplarer, multò etiam magis ambigere ſum coactus. Quippe qui uiderem ſtellas temerè per cœlum diſiectas. Tum ſolem ipſum, quid tandem eſſet, ſcire geſtiebam. Super omnia uero, quæ Lunæ accidebant, mihi uidebantur abſurda ac planè mira: putabamq; cauſam aliquam arcanam & inexplicabilem eſſe, cur illa ſubinde ſpeciem formamq; uariaret. Quin etiam fulgur emicans, tonitru erumpens, tum pluuia, nix, grando, è ſublimi demiſſa. Videbantur hæc quoq; omnia coniectu difficilia: quæq; nullis notis deprehendi poſſent. Itaque cum ad eum modum eſſem affectus. optimum factu ratus ſum, ut horum unumquodq; à philoſophis iſtis perdiſcerem. Siquidem exiſtimabam illos ueritatem omnem docere poſſe. Quare cum ex illis præſtantiſſimos delegiſſem, quantum mihi coniectare licebat, è uultus auſteritate, eq; coloris pallore, ac barbæ profunditate. Mirum enim ut mihi ex ipſo protinus aſpectu ſublimiloquos quoſdam, & cœleſtium rerum peritos uiros præ ſe ferebant. His ubi memet docendum tradidiſſem magna pecunia: quam partim eueſtigio præſentem numerauí: partim tum me perſoluturum ſum pollicitus, ubi ad philoſophiæ ſummam peruentum eſſet: non grauabar erectus ad nugas doceri, & uniuerſi diſpoſitionem diſcere. At illi tantum aberant ut me priſtina liberarent inſcicia: ut in maiores etiam dubitationes coniecerint: principia neſcio quæ, ac fines, tum inſecabilia, inania, ſyluas, idæas, atq; id genus alia, mihi quotidie offundentes. Verum illud interim mihi uidebatur omnium eſſe grauiſſimum: quòd cum nihil inter illos conueniret: uerum pugnantia, diuerſaq; inter ſe omnia loquerentur: tamen poſtulabant, ut ſibi fidem haberem: ac ad ſuam quiſque rationem me conabatur adducere. AMIC. Rem abſurdam narras. Si uiri cum eſſent ſapientes, inter ſeſe de rebus factioſe diſſidebant: neque de ijſdem eadem probabant. MENIP. Atqui rideres Amice, ſi audieris illorum arrogantiam, & in differendo prodigioſam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrederentur: nihiloq; præſtantiores eſſent nobis, qui ſuper terram ambulamus: ne cernentes quidem acutius quàm quiuis alius aſtans: nonnulli cæcutientes etiam ſenio atque inertia: tamen & cœli terminos perſpicere ſeſe profitebantur: ſolem quoque ipſum dimetientes: & ea quæ ſupra lunam ſunt, aggredientes. Ac perinde quaſi ex ipſis delapſi ſtellis: ita & magnitudinem illarum, & figuram explicabant. Ac ſæpenumero cum fortè ne illud quidem certo ſcirent, quot ſtadijs à Megara abeſſent Athenæ: tamen ſpacium, quod intereſt inter ſolem & lunam, quot eſſet cubitorum, audebant pronunciare: Tum aëris altitudinem, maris profunditatem, terræ ambitum dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum figuras ſuper quadrangulos inducentes: neq; non ſphæras quaſdam picturatas, cœlum ſcilicet ipſum

metientes

Narratio, ac primũ quib. de cauſsis ad philoſophos ſe cõtulerit

Ignorãtia & inſcitia uulgi

II.

Cauſsæ, quib. cõmotus, cœlũ ac Iouẽ ipſum adeundũ cẽſuerit.

Nẽpe philoſophorũ diuerſa & incerta doctrina.

De cœlo & rebus ſublimibus.

mentes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis arrogantiæ? quòd cum de rebus usqueadeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducantur: uerum supra modum contendunt, neq; ullum uincendi locum aliis relinquunt: Tantum non iureiurando confirmantes, Solem massam esse candefactam: incoli Lunam, stellas aquam potare: idq; sole ueluti situla quadam per funē demissa, uaporem è mari attrahente, atq; illis omnibus ordine potum distribuente. Nam quanta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoscere. Iam mihi specta per Iouem, num illorum decreta inter se consentiant, ac non magis longissimis dissita interuallis. Quandoquidem primum de ipso mundo uaria est sententia: cum aliis & ingenitus, & nunquam interiturus esse uideatur. Rursum alij, & opificem illius, & fabricandi modū eloqui sint ausi. Quos equidem cum primis admirabar: propterea quod cum Deum quendam rerum omnium opificem præposuissent: non illud etiam adderent, uel undeis esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortum, non possis uel tempus, uel locum imaginari. AMIC. Prorsus audaces quosdam Menippe, homines, ac prodigiorum autores mihi narras. MENIP. Quid autem si iam audias, uir optime, quæ differant, & de Ideis, & de incorporeis: tum quæ de finito & infinito nugantur? Nam & his de rebus acriter inter se digladiantur. Dum alij fine circumscribunt uniuersum: alij contra, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidem existis complures esse mundos demonstrabant: damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haud quaquam amicus paci, bellum rerum omnium parentem esse censebat. Nam de diis, quid iam attinet loqui? Cum his Deus esset numerus: illi rursus, per canes & anseres ac platanos deierarent. Deinde alij, reliquis omnibus diis expulsis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant: ita ut mecum etiam animo discrutiarer, cum tantam audirem deorum inopiam. E diuerso, alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis, hunc aliquem primum deum appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebant. Ad hæc alij incorporeum quiddam & informe putabant esse numen. Alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent diis esse curæ res mortalium: uerum erant nonnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter atq; nos consueuimus ætate defectos, à ministeriis dimittere: nihilo aliusmodi eos inducunt, quàm cuiusmodi in comœdijs induci solent satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse quidem ullos omnino deos credebant: sed mundum nullo domino, nulloq; duce temere ferri sinebant. Atqui cum hæc audiebam, uerebar non habere fidem uiris altifremis, ac probè barbatis, Neq; tamen inueniebam, ad cuius dicta me uerterem: ut aliquam illorum sententiam nanciscerer irreprehensam, ac nequaquam ab alio subuersam. Itaque planè tandem Homericum illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem: sed me mens diuersa uetabat. In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem, desperabam futurum, ut super his uerum aliquid in terris audirem: cæterum unica tantum uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cœlum ascenderem. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primum ipsa cupiditas: deinde fabularum scriptor Aesopus: qui aquilis ac scarabeis, interdum & camelis cœlum adire potuisse demonstrat: uerum ut mihi ipsi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Cæterum si uulturis, aut aquilæ alas induissem: nam has solas sufficere ad humani corporis modum: futurum forsitan, ut mihi succederet experientia. Itaq; correptis auibus, alteri detram alam, porrò uulturi sinistram amputaui: idque admodum scitè. Deinde quum obligassem, humerisq; loris ualidis accommodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inserendis addidissem: mei ipsius periculum faciebam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, & anserum exemplo

De mundo.

De infinito.

De Deo.

De diuina prouidentia.

Quibus ratio nibus adductus perficiendæ rei ppositæ spem cæperit.

Hypotyposis uolatūs et ascensum meditantis.

paulum adhuc à terra uolatu me ſuſtollens, inter uolandum ſummis interim pedibus ingrediens. Poſtea quum res ex animi ſententia ſuccederet, iam audacius etiam experimentum aggrediebar: conſceniaq; arce demiſi me ipſum per præceps, atq; inde in ipſum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuolaſſem, ſublimia iam & ardua cogitare cœpi: ac tollens me à Parnetho ſiue Hymetto, ad Geraneam uſque uolabam. Rurſum inde ad Acrocorinthum ſubuolaui: deinde ſuprà Pholoën & Erymanthum ad Taygetum uſq;. Ergo quum tandem audax facinus ſatis eſſem meditatus: iamq; perfectus & altiuolus euaſiſſem, non amplius de pullis imitandis cogitabam: uerum conſcenſo Olympo, cibo quàm leuiſſimo paſtus, inde rectà in cœlum tendere cœpi: initio quidem oborta oculorum uertigine ob profunditatem: & poſtea ferebam, & hoc quoq; facile. Verum ubi iam ipſi lunæ uicinus eſſem, plurimumq; nubium eſſem emenſus: ſentiebam me defatigatum, maximè in ala ſiniſtra, nempe uulturina. Huc igitur diuerti, ac ſuper eam inſidens requieſcebam: in terram interim è ſublimi reſpiciens, neque ſecus quàm Homericus ille Iupiter, nunc bellacium Thracum regionem deſpiciens, nunc Myſorum, mox (ſi libuiſſet) Græciam, Perſidem, Indiamq;: ex quibus omnibus uaria quadam uoluptate perfundebar. AMIC. Ergo iſta quoq; narrabis Menippe: ne uila prorſus peregrinationis parte fraudemur: quin potius ſiquid obiter in itinere conſpexiſti, fac ut hoc quoq; ſciamus. Nam ego ſanè haud mediocria dicturum te expecto: de terræ forma, deq; omnibus quæ in terra ſunt, cuiuſmodi tibi uiſa ſunt ex alto contemplanti. MENIP. At tu quidem rectè coniectas Amice. Quamobrem quatenus licet, conſcenſa luna inter narrandum peregrinanti comes eſto, ſimulq; mecum contemplare totam terræ ſpeciem, habitumq;. Atq; initio quidem admodũ puſillam quandam terram mihi uidere uidebar, multò, inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem, ubi nam eſſent tanti illi montes, ac tũ tum mare: quòd ni Rhodiorum coloſſum conſpexiſſem, tum Phariã turrim, haud dubiè prorſus ubi nam eſſet terra, me prorſus latuiſſet: uerum iſta quòd ſint ſublimia, præq; cæteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad ſolem reſplendeſcens indicabant terram eſſe id quòd uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita cœpit eſſe conſpicua: non ſolum ſingulæ nationes atq; urbes: ſed plànè uidebam nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut ſummatim dicam:

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Iſta quæ nunc dicis, haud quaquam ſunt ueriſimilia, ac ſecum pugnantia. Etenim quum paulò antè Menippe terram requireres: propter ingens in medio interuallum in arctum contractam: adeo ut niſi coloſſus tibi feciſſet indicium, forſitan aliud quiddam uidere te credidiſſes, qui repentè factus lynceus, cuncta quæ ſunt in terra, dignoſcis: homines, feras, ac propemodum etiam culicum nidos.

MENIP. Rectè tu quidem admones: nam quòd maximè dictum oportuit, id neſcio quomodo præterij. Siquidem quum ipſam quidem terram conſpectam agnoſcerem, cæterum reliqua non poſſem perſpicere propter altitudinem: nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me diſcrutiabat, ac uehemẽter perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum eſſem ſollicitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adeſt à tergo ſapiens ille Empedocles, ea ſpecie ut carbonarium quempiam eſſe diceres, cinere oppletus, atq; exuſtus. Hunc ego quum uidiſſem (dicẽdum eſt enim) nonnihil perturbabar, ratus dæmonem aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullum ego ſum numen: quid me immortalibus æquas?

Sum Empedocles ille phyſicus: etenim ubi me præcipitem in crateras inieciſſem, fumus ab Aetna raptum huc ſubuexit. Itaq; nunc lunam incolo, aëriuagus plerumq;, ac rore uicto. Adſum autem hæſitantiam iſtam tibi adempturus: nam illud (ni fallor) malè te habet, torquetq;, quòd non liceat tibi perſpicuè terram cere-

Aetnæ præcipitauit ſeſe.

nere.

I. Diuerſoriũ Lunæ, unde proſpectu in terram capto cũcta quæ in inferioribus hiſce regionibus geruntur miſpicit.

Facilè etiam hæc ut ambitioſa hominũ opera perſtringit

Modus & facultas rei gerendæ.

Empedoclem hic notat, uecordi qui ipſe ſeſe de rebus naturalibus abſurdè fugatus ſit, ſeſeq; audit ad id, quæ idẽ ut uidẽ tradũt in crateres

nere. Benè abs te factum eſt, inquam, optime Empedocles, ubi primum deuolaro rurſus in Græciam, tui memor ſacrificabo tibi in fumario: atq; in Nouilunijs ter ad lunam inhians uota faciam. Imò per Endymionẽ, inquit ille, haud huc acceſſi præmij gratia, ſed affectio quædam mouit animum meum, quum te uiderem affectum moleſtia: uerum ſcis quid facies, quo perſpicax fias? Non per Iouem, inquam, niſi tu mihi forſitan caliginẽ amoueas ab oculis, nã in præſentia uideor non mediocriter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acutè uideas, id ipſe tecum è terra allatum habes penes te. Quid igitur eſt iſtud, inquam, neq; enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum eſſe? Scio, inquam maximè, ſed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia cætera acutiſſimi uiſus eſt: unde ſola ſolem aduerſum obtuetur, atq; ita demũ eſt rex & ingenua aquila, ſi non conniuentibus oculis aduerſus radios aſpiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me pœnitet, qui non meis exemptis oculis aquilinos inſeruerim cum hac aſcenderem. Nam nunc ſanè dimidiatus aduenio, neq; omni ex parte ſatis regaliter adornatus, quin magis adſimilis uideor nothis iſtis & abdicatis. Attamen in te eſt, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim ſi aſſurges, uelisq; cohibita uulturis ala alteram ſolam mouere, iuxta proportionem alæ, dextro oculo cernes acutè: quo minus altero cæcutias, nulla ratiõe ſuccurri poteſt, propterea q; ad partem pertineat deteriorem. Mihi, inquam, ſatis eſt, ſi uel dextra ex parte aquilino more cernam. Nihil oenim fuerit deterius, cum mihi non raro uiſi ſe uidear fabros altero oculo melius etiam ad regulam exæquantes ligna. Hæc locutus ſimul ea faciebam, quæ præceperat Empedocles. Ille interim paulatim ſub ducens ſeſe, ſenſim in fumum euanuit. At ſimulatq; mouiſſem alam, ingens lumen mihi circunfulſit, adeo ut cuncta fierent in conſpicuo, quæ hactenus latuerant. De flexis igitur in terram oculis, clarè uidebam & urbes, & homines, & quæ fiebant: neq; ſolum ea quæ ſub dio, uerum etiam quæ domi faciebant, rati ſeſe à nemine uideri. Ptolomæum uidi cum ſorore rem habentem, Lyſimacho ſtruentem inſidias filium, Antiochum Seleuci filium, nouercæ Stratonicæ clanculum innuentem, Theſſalum Alexandrum ab uxore tolli è medio, Antigonum filij uxorem adulterio ſtuprantem, Attalo uenenum porrigentem filium. Rurſum ex altera parte Arſacen interficientem mulierculam, & Arbacem eunuchum gladium educentem in Arſacen. Porrò Spartinus Medus è conuiuio foras protrahebatur à ſatellitibus, calice aureo in frontem impacto. Atq; his fermè cõſimilia tum in Libya, tum apud Scythas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, inſidiantes, rapientes, peierantes, trepidantes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidem negocia huiuſmodi mihi ſpectaculum exhibebant. Cæterum quæ factitabant plebei, longè magis erant ridicula. Siquidem inter hos uidebam Hermodorum Epicureum ob mille nummum peierantem, Agatholem Stoicum de mercede diſcipulum in ius uocantem, Cliniam rhetorem ex Aeſculapij fano phialam auream ſuffurantem, Herophilum Cynicum in fornice dormientem. Quid enim alios commemorem, qui parietes perfoderent, qui lites agitabãt, qui fœnerabant, qui repoſcerent? Nam uarium quoddam & undique mixtum erat ſpectaculum. AMIC. Atqui rectè facies Menippe, ſi iſta quoq; retuleris. Conſentaneum eſt enim te ex his non uulgarem cepiſſe uoluptatem. MENIP. Ne fieri quidem poteſt Amice, ut cuncta ordine recenſeam, quum ſpectare modo iſta fuerit difficillimum: uerum rerum faſtigia eiuſmodi fermè uidebantur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiæq;. Altera ex parte iudicia, & conciones. Rurſum alia ex parte ſacrificabat quiſpiam. In proximo uero conſpiciebatur aliquis luctum agens. Porrò quum ad Geticam reſpicerem, uidebam belligerantes Getas. Rurſum ubi ad Scythas deflecterem, cernere erat errantes in plauſtris. Mox ubi paululum in diuerſam partem deflexiſſem oculum, ſpectabam agricolantes Aegyptios, Phœnix ſcortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon loris cæde-

Regum uitia & mores.

Plebeiorum res ac ſtudia.

Gentium uicia & proprietates.

batur, Athenienſis cauſas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererẽtur, cogita nunc cuiuſmodi uiſa fuerit rerum confuſio. Non aliter, quàm ſi quis producat multos ſaltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omiſſo concentu propriam quiſque cantionem canat. Deinde ſi certatim canat unuſquiſque, & peculiarem ſuum cantum abſoluere ſtudeat, uociſq; magnitudine uicinum ſuperare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiuſmodi futurus ſit eiuſmodi cantus. AMIC. Modis omnibus Menippe ridiculus ac confuſaneus. MENIP. Atqui Amice, hoc genus ſunt omnes qui in terris choreas agunt, omniſq; mortalium uita ex huiuſmodi conſtat diſcrepantia: quippe qui non modo ſonent abſona, uerum & ornatu ſint diſſimili, diuerſaq; moueant, neq; quicquam idem cogitent, donec choragus omnes è ſcæna exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factum eſt, iam omnes ſunt inter ſe ſimiles, taciti, nec amplius confuſam illam, & incompoſitam canentes cantionem. Verum in uario ipſo ac multiformi Theatro, uidelicet ridicula erant quæ gerebantur omnia, præcipue uero mihi riſum mouebant ij, qui de agrorum finibus contendebant, quiq; ſibi placerent hoc nomine, quòd Sicyonium agrum colerent: aut quòd Marathonis eam partem haberent, quæ eſt iuxta Oenoën, aut quòd in Acarnania iugerum mille poſſiderent. Cum uniuerſa Græcia, quemadmodum id temporis mihi è ſublimi deſpicienti uidebatur, quatuor digitorum ſpacium habere uideretur. Attica, niſi fallor, proportione, minima pars erat. Itaque perſpexi quid eſſet reliquum, quod diuitibus iſtis animos tolleret. Etenim is qui inter hos quàmplurimum agri poſſidebat, uix unam ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Peloponneſum flexiſſem oculos, deinde terram Cynoſuræ ſubiectam aſpexiſſem, ueniebat in mentem, pro quantula regione, quæ nihilo eſſet latior lente Aegyptia, tam ingens Argiuorum ac Lacedæmoniorum multitudo cecidiſſet uno die. Porrò ſi quem conſpexiſſem auro ſuperbientem, quòd annolos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebam & hunc. Nam Pangæum uniuerſum, unà cum ipſis metallis, uix erat magnitudine micæ. AMIC. O te felicem Menippe, qui tam nouum ſpectaris ſpectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atq; homines ipſi, quanti uidebantur, ex alto contemplanti? MENIP. Equidem arbitror te ſæpenumero formicarum concionem uidiſſe. Aliquas in orbem obambulantes, nonnullas exeuntes, rurſum has in ciuitatem redeuntes. Atque hæc quidem ſimum exportat, hæc alicunde raptam fabæ tunicam, aut dimidiatum frumenti granum currẽs apportat. Conſentaneum eſt autem pro ratione uitæ formicarum, eſſe apud illas & ædium fabros, & concionatores, & magiſtratus, & muſicos, & philoſophos. Sed urbes ſanè cum ipſis uiris, formicarum nidis maximè uidebantur adſimiles. Quòd ſi tibi uidetur humilius exemplum, uiros cum formicarum republica conferre, uetuſtas Theſſalorum fabulas ſpecta. Reperies enim Myrmidonas gentem bellicoſiſſimam, è formicis uiros natos eſſe. Iam poſtea quam ſatis ſpectaſſem omnia, ſatisq; riſiſſem, excuſſi meipſum, ſubuolaui,

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis ædes.

Nondum ſtadium aſcenderam, cum Luna, fœminea ſonans uoce, Menippe inquit, ita tibi contingent quæ optas. Inſerui mihi in re quapiam apud Iouem. Dic inquam, neq; enim erit moleſtum, niſi ſi quid oneris ſit portandum. Nuncium inquit, quendam haud grauem, ac petitionem meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intoleranda ab iſtis philoſophis audiens. Quibus præterea nihil eſt negocij, niſi ut curioſi res meas exquirant: quæ ſim, quanta ſim, & quam ob cauſam diſſecer, dimidiataq; fiam, cur utrinq; gibboſa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari: illi ſpeculi ritu, ſupra mare ſuſpenſam eſſe. Alij rurſus, quod quiſque ſecum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Poſtremò, ipſum quoque lumen aiunt mihi & furtiuum eſſe, & adulterinum: quodq; ſupernè à ſole proficiſcatur, neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater eſt, committere me, & factionem

Amplificatio à ſimili.

Vanum atq; inutile ſtudium plura poſſidendi.

A collatione partium ad totius.

Ciuitatũ pro uria ſtudia.

Collatio formicarum.

Querela Lunæ de philoſophorum contumelijs.

neim inter nos ſerere conãtes. Neq; ſatis erat illis, quæ de ipſo dixerunt ſole ſaxum eſſe illum, & maſſam candentem. Et tamen quàm multarum rerum illis ſum conſcia, quas noctu patrant turpiſſimas & execrandas, cum interdiu tetrici ſint & ad pectu uirili, habituq; graues, & imperitorum oculos in ſe coniectos habentes. Atq; ego cum iſta uideam, ſileo tamen. Neq; enim decorum arbitror, retegere atq; in lucem efferre nocturnas illas diatribas, & quam quiſq; in operto uiuat uitam. Quin etiam ſi quem conſpicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quàm maxime nocturnum audentem: continuo contracta nube tegebam, ne uulgo oſtenderem, uiros ſenes, ea gerentes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uirtutis profeſſioni eſſent decora. At iſtis pro nihilo eſt oratione me diſcerpere, modisq; omnibus contumelia afficere. Adeo, ut teſtis eſt mihi nox ipſa, ſæpius in animo habuerim, quàm poſſem hinc longiſſimè demigrare quopiam, ubi liceret curioſam iſtorum inguam eiſugere. Hæc igitur memineris, ut Ioui renuncies: ſimulq; illud addas, ne fieri quidem poſſe, ut hoc in loco durem, niſi phyſicos illos comminuat: dialecticis os occludat: Stoam demoliatur: Academiam exurat, quæ in Peripato habentur: diatribis finem imponat. Si quidem ad hunc deniq; modum fiet, ut mihi paretur quies, deſinantq; me quotidie commetiri. Fient, inquam, quæ mandas, ſimulq; rectà ad ipſum cœ'um tendebam,

Amplificatio ab inuentio.

Epilogus

Nulli ubi comparent hominum ue boumue labores.

II. Aſcenſus in cœlum & ad ipſum Iouem. Et hactenus quidẽ hominũ ſtulticiam & cupiditates perſecutus eſt. Iam & illa quæ de Dijs feruntur eodem modo cogitat.

Etenim paulo poſt ipſa etiam Luna mihi perpuſilla uidebatur è ſublimi. Tandem & terram obtexerat: Porro relicto ad dextram ſole, per ipſas uolans ſtellas, tertio die ad cœlum perueni. Ac primum quidem mihi uiſum eſt, protinus ita ut eram, introire: ratus facile fieri poſſe ut fallerem: quippe dimidia mei parte aquila. Porro aquilam ſciebam iam olim eſſe Ioui familiarem. Poſt apud me perpendebam, illos quàm primum deprehenſuros eſſe me, qui alteram alam uulturinam induitus eſſem. Quapropter optimum factu ratus, non temere uenire in periculum, adiens puliaui fores. At Mercurius audito pulſu, ac nomen percontatus meum, feſtinato abijt, Ioui renunciaturus. Nec multo poſt, intro ſum accerſitus, magnopere pauitans ac tremens. Offendoq; Deos omneis pariter conſidentes: nec hos abſq; ſollicitudine. Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantum antea, nunquam expectabant futurum, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porro Iupiter, admodum terribili uultu toruoq; & Titanico me obtuens, inquit: Quiſnam es, & unde uenis? ubi nam urbs tibi, quiue parentes? Hoc ubi audiſſem, propemodum metu ſum exanimatus. Attamen conſtiti ſtupidus, præq; uocis magnitudine attonitus. Aliquanto poſt ad me reuerſus, omnia dilucidè expoſui, ab ipſo exorſus capite: Quemadmodum concupiſſem ſublimia illa cognoſcere: Quemadmodum acceſſiſſem ad philoſophos, quemadmodum pugnantia loquentes audiſſem: Quemadmodum deſperaſſem, diſtractus illorum dictis: Deinde meum inuentum, tum alas, reliquaq; omnia, uſque ad ipſum cœlum. Poſt omnia addidi, quæ Luna mandarat. Itaque ridens Iupiter exporrectis aliquantum ſupercilijs: Quid dicas, inquit, de Oto & Ephialte: cum auſus ſit & Menippus in cœlum aſcendere? At in præſentia quidem, te ad hoſpitij conſuetudinem inuitamus. Cras, inquit, ſuper his quorum gratia huc aduenisti, dato reſponſo dimittemus: ſimulq; cum dicto ſurgens, ibat ad eam cœli partem, unde maximè omnia poterant exaudiri: Iam enim tempus erat, ut uotis audiendis conſideret. Atque interim inter eundum percontabatur me ſuper his negocijs, quæ eſſent in terra, ac primum quidem illa: Quanti nunc uenit triticum in Græcia: Et num ſuperior hyems grauiter uos tetigit: Et num holera egens hymbre copioſiore. Sub hæc rogabat: nunquis adhuc ſupereſſet è Phidiæ genere: Et quam ob cauſam Athenienſes tot annos Iouialia intermiſiſſent: Et num in animo haberent Olympium ſuum abſoluere. Et num eſſent comprehenſi, qui templum Dodonæum ſacrilegio ſpoliaſſent,

Ridicula & inepta cura Iouis.

Ad ea cum respondissem: Dic mihi (inquit) Menippe, de me uero quam habent homines opinionem? Quam, inquam, ô here, nisi maximè piam? nimirum omnium Deorum regem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Cæterum ego contentionem illorum probè noui, etiam si nihil fateare. Siquidem fuit olim tempus, cum illis & uates esse uiderer & medicus. In summa, unus eram omnia. Tum Iouis plenæ erant, & uiæ omnes, simul & mortalium conciones. Pisa ac Dodona splendidæ erant, ac conspiciendæ omnibus. Porrò præ fumo sacrorum, nec attollere oculos mihi licebat. Verum posteaquam Apollo apud Delphos constituit oraculum, Aesculapius medicinæ officinam Pergami, simul atq; Bendidium natum est in Thracia, Anubis templum in Aegypto, Dianæ apud Ephesios, ad ista quidem concurrunt omnes, solennes conuentus celebrant, Hecatombas offerunt: mihi uero tanquam æta te defecto, abunde magnum honorem habuisse se putant, si solido quinquennio sacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, quàm sint uel Platonis leges, uel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quæpiam confabulati, in eum peruenimus locum, ubi consessurus erat ad exaudienda uota. Erant autem ordine sitæ fenestræ, cuiusmodi sunt ora puteorum, habentes opercula, iuxta unamquamque sella posita erat aurea. Itaque Iupiter cum ad primam assedisset, detracto operculo, præbuit se petentibus. Optabant autem ex omni undique terra, diuersa uariaq;. Nam ipse quoq; admotis pariter auribus, simul audiebam uota. Erant autem huiusmodi: O Iupiter, contingat mihi regnum. O Iupiter, contingat cepas & allia mihi prouenire. O Iupiter, utinam pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicit: Vtinam existam hæres uxoris. Vtinam nemo resciscat me struxisse insidias fratri. Contingat mihi uincere litem, coronari Olympia. Porrò ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas, ille ut Notus. Agricola optabat pluuiam, contra fullo solem. At Iupiter audiens, & singula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Verum hoc concessit Saturnius, abnuit illud,

Nam iusta uota per os fenestræ sursum admittebat, admissa ad dextram statuens. Rursus iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigens: ne possint ad cœlum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illum etiam ambigentem. Etenim cum essent duo qui diuersa peterent, æquales uictimas pollicitantes, non inueniebat utri potius annueret. Itaq; iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verum exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam ac considerabat. Porrò quum iam satis uota proponentibus dedisset operam, ad proximam digressus sellam, & ad secundam fenestram, prono capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat operam. Vbi his quoque responsum esset, ac Hermodorum Epicureum fulmine comminuisset, ad proximam deinde sellam se transtulit, de diuinationibus omnibus & augurijs auditurus. Hinc ad sacrificiorum fenestram transijt, per quod fumus ascendens, denunciabat Ioui nomen uniuscuiusque, quirem diuinam faceret. Rursum omissis his, uentis & horis mandabat, quæ facere deberent. Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos níngito. At tu Borea spira in Lydia. Tu Note quiesce. Zephyrus Adriani undas concitet. Tum in Cappadociam grandinis mille modij dispergantur. Tandem omnibus fermè ordinatis, discedebamus in eum locum ubi compotant Dij. Iam enim cœnæ tempus erat. Mecq; Mercurius arreptum iussit accumbere iuxta Panem & Corybantes, & Attim ac Sabariũm, inquilinos istos & ancipites Deos. Interea panem exhibebat Ceres, Bacchus uinum, Hercules carnes, Myrtum Venus, Neptunus Menides, simul interim & ambrosiam & nectar furtim degustabam. Nam optimus ille Ganymedes, ut est hominum amans, siquando conspexisset Iouem auertere oculos, nectaris cyathum unum, nonnunquam etiam duos mihi infundebat. Dij uero, quemadmodum alicubi dixit Homerus, & ipse opinor, ut ego illic conspicatus, neq; frumentũ edunt, neq; potant nigrantia uina: uerum ambrosiam

appo-

ε iusdem expostulatio, q contemni incipiat.

Quo pacto uota hominum examinentur.

II. Iuramenta.

III Sacrificia.

IIII. Quæ cuiq; sublimiũ imperare solcat

V. Conuiuia Deorum.

apponunt,& nectare inebriantur,præcipuè uero gaudent uesci sacrificiorum fumo,unà cum ipso nidore subuolante ad hæc sanguine uictimarum,quem sacrificantes aris infundunt.Cæterum inter cœnandum,& Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacem saltabat,& Musæ surgentes in medium,tum Hesiodi Theogonias nobis canebant,tum primam ex Pyndaricis hymnis odam: deinde omnium saturi requieuimus,quò quisq; sederamus loco,satis uuidi potu.

At reliqui noctem diuiq;,homines q; per omnem
Dormibant,mene quaquam sopor altus habebat.

Verum mecum animo uersabam tum alia permulta,tum illa præcipuè: qui fieret,ut Apollini tanto iam tempore non proueniret barba, aut quo pacto nasceretur nix in cœlo,quum sol semper adesset,unaq; conuiuio agitaret. Ac tū quidem pusillum obdormiij,mane uero surgens Iupiter,iussit indici concionem; mox quū adessent omnes,sic fari er infit: Vti uos conuocarem, in causa fuit hospes hic,qui heri aduenit. Verum quum alioqui iam olim mihi fuerit animus communicare uobiscum de philosophis, maximeq; uero à luna, hisq; de quibus illa queritur commotus,statui haud quaquam diutius prorogare consultationem. Est enim hominum genus,quod non ita pridem in uita fluitare cœpit,iners,contentiosum,gloriæ auidum,iracundum,gulæ studiosum, stultum,fastuosum, contumeliosum, & ut uerbis Homericis dicam:

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, acutarijs rationum labyrinthis excogitatis,alij sese Stoicos appellant, Academicos alij,alij Epicureos,alij Peripateticos,aliis item uocabulis,his multò magis ridiculis. Deinde ubi uenerandum illud uirtutis nomen induerint,tum adductis in altum supercilijs,promissaq; barba,fucato habitu obambulant, detestandos mores secum circumferentes, similimi nimirum istis Tragœdiarum histrionibus:quibus si personas, stolamque illam auro sparsam detraxeris, quod superest, id ridiculum est, nempe homunculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi cum sint, mortales quidem uniuersos aspernantur, de dijs uero absurda prædicant,contractisq; cœtibus adulescentulorum,quos nihil negocij sit fallere,nobilem illam uirtutem ostentant, & uerborum ambiguitates docent,atq; apud discipulos temperantiam semper ac modestiam laudant,opes ac uoluptatem execrantur.Cæterum ubi soli & apud sese esse cœperint, quid attinet dicere,quantopere sese ingurgitent,quàm immodici sint ad Venerem,quemadmodum autem etiam aliium sordes oblingant? Iam illud est omnium grauissimum,quòd cum ipsi nihil agant,neq; publicum,neq; priuatum,sed inutiles ac superuacanei desideant:

Nusquam in consilijs,nusquam numerentur in armis.

Tamen reliquos accusant,acuirulentis quibusdam dictis congerentes,neq; non maledicta quædam meditati,obiurgant,proximisq; conuiciantur. Adeo ut is inter hos primas tenere uideatur,qui clamosissimus sit, & impudentissimus,& ad maledicendum audacissimus. At sanè si quis istum sine fine ista facientem,uociferantem,& cæteros incusantem percontetur, ad hunc modum: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos dicemus te ad uitam conferre? Nimirum respondebit,si modo recta ueraq; fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere,aut militare,aut artem aliquam aggredi, superuacaneum mihi uidetur. Cæterum clamo,squaleo,frigida lauo,incalceatus per hyemem obambulo: ac ueluti Momus ille,quæ ab aliis geruntur,calumnior. Ac si quis diuitum sumptuosius obsonarit,aut amicam habeat:id exquiro,atq; indignor. Quòd si amicorum quispiam aut sodalium,morbo decumbat,curaq; & obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis odij hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei,uehementer sunt etiam contumelioſi:neq; mediocriter nos mordent, affirmantes neq; dijs esse curæ res mortalium,neq; omnino considerari à nobis quid apud illos agatur.

Ridiculum.

Oratio Iouis contra philosophos.

Descriptio Philosophorum.

Mores.

Sectæ.

Habitus.

Collatio histrionum.

Doctrina.

Vicia domestica.

Petulantia linguæ.

Epicurei, quos specialim notat, ut qui deos esse negent.

Quas

Quasobres tempus est, ut de his consultemus: propterea quòd si semel ualeant hęc persuadere ijs, qui sunt in uita, non mediocriter eſurietis. Quis enim post uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumenti? Nam de quibus Luna hos accusat, omnes audistis heri narrantem hospitem. Super his consultate, quæ pariter & hominibus sint quàm utilissima, & à nobis quàm minimè periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatum est ab omnibus: effulmina, exure, comminue: in barathrum, in tartarum: uti gigantes. At Iupiter rursum indicto silentio: Fient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes commi nuentur cum ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanè fas non est punire quenquam. Est enim Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos menses. Iamq; indu cias promulgaui. Itaq; proximo anno, ineunte uere, mali malè perdentur formidando fulmine.

A periculo ebertatio.

Reiectio cauſſæ.

Sic ait, atq; supercilijs pater annuit atris.

Porrò de Menippo hæc mihi uidentur, inquit: ut ademptis illi alis, nequando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc locutus dimisit cœtum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramico. Audisti omnia: omnia, inquam Amice, quæ è cœlo mecum adfero. Quare abeo iam eadem hæc renunciaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.

BIS ACCVSATVS, SEV FORA.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hic Dialogus maxima ex parte cõtra philosophos, idq; nominatim etiam institutus est. Introduxit enim iudicio inter se contendentes Primo, Academiam & Ebrietatem, pro Polemone philosopho, actione fingæ, quòd his cum antea per omnem ætatem ebrietati, ac crapulæ deditus fuisset, audito forte quodam Xenocrate, subitò, relictis priore uita, ac habitu, ad frugem redierit, ac philosophari cœperit. Secundo, Stoam & Voluptatem, pro Dionysio Heracleensi, iniuriarum: quoniam hic ab initio Stoicam professionem secutus, mox cum morbo quodam correptus, ἀπαθείαν istam, quam Stoici docent, cum corpore, ac ualetudinis affectione pugnare uideret, eamq; præstare non posset, ad Epicureos defecerat. Tertio, Molliciem & Virtutem pro Aristippo, cõsimili actione. Nam & hic cum ab initio Socratis auditor & uirtutis sectator extitisset. Postea uoluptatem ultimum bonorum asserere cœpit. Quarto, Mensariam Diogeni Cynico, actionem fugæ intendentem, quoniam hic, cum à principio quæstum patris secutus, pro mensario sese gessisset, postea cum ab adulteratam monetam solum uertere coactus fuisset, Athenas uenit, & philosophiam sectari cœpit. Quinto, picturiam artem, Pyrrhonem, ut desertorem accusantem, quòd ab initio pictor fuerat, postea autem relicta ea arte, ad philosophiam sese contulerat. Videtur autem uelle Lucianus ostendere, & quàm ipsi homines abiecti ac uiles, quidam autem etiam perditi per se fuerint, qui apud alios de uirtute, ac summis rebus philosophari, & foris sapientiæ titulo gloriari soliti sint: & quàm à malis, interdum etiam turpibus principijs & causſis, ad tantarum rerum professionem prosiluerint. Cum alium uidelicet ex ebrio subitò Academicum factum, alium ex impostore, Cynicum, alium autem etiam ex propria affectione, bonorum finem, & uirtutis naturam æstimasse ostendit. Postremo autem & se ipsum à Rhetorica, & à Dialogo rerum fieri fingit, ab illa quòd ea, à qua plurimum adiutus, & nobilitatus fuerat, desserta, ad Dialogum transierit: ab hoc autem, quòd ueterem eius characterem & modum egressus, iocosa & comica argumenta, contra uetus Platonis exemplum, tractare cœperit. Quo iterum uidetur, & studiorum suorum, & instituti rationem quandam exponere uoluisse, & pariter illis respondere quoq;, qui ob scribẽdi genus, & dictionis nouitatem, ipsum fortaſsis nonnihil corripuerant, quemadmodum & suprà in Prometheo fecit. Ab exordio autem longam querelam Iouis de curis & officijs deorum, præmittit, qua occasionem instituto dramati quærit, & quasi quandam uiam ad futuram actionem sternit. Deinde & alteram Iustitiæ, quæ se in terras iterum à Ioue, ad præsidendum iudicijs uidelicet, demitti grauatur. Vbi in genere quoq; philosophorum initia, sectiones creationes, & contentiosas atq; clamosas disputationes persequitur, adhibita ad hoc Panos persona, utpote liberioris dei, & ipsam rem, ut est πεχυμερεστερον etiam narrantis. Titulus alter ab eo, quibus, hoc est, à Rhetorica, & à Dialogo, accusatur, sumptus est, alter à toto argumento.

Ac

IVPITER.

T malè pereant, quicunq; philosophorum apud solos deos felicitatem esse dicunt. Quod si igitur nossent, quàm multa nos hominũ causa patiamur, haud quaquam nos ob nectar, aut ambrosiam beatos prædicarent, Homero uidelicet credentes, homini cæco, & præstigiatori, beatos uocitanti nos, & ea quæ in cœlis geruntur, exponenti: cum ipse ne illa quidem, quæ in terris fiunt, aspicere potuerit. Iam primum certè, Sol quidem hic, iuncto curru, totam diem cœlum circumuagatur, indutus igne, & resplendens radijs, ne tantum quidem ocij habens, quantum ad scalpendam aurem, ceu dici solet, sufficiat. Nam si uel paululum cessauerit insciens, arreptis habenis equi, & à uia transuerse euntes, omnia miscere incẽdijs solent. Luna autem, insomnis & ipsa circumit, lumen exhibens ijs, qui nocturnis commessationibus atq; lasciuijs indulgent, quiq; præter tempus à cœnis domum redeunt. Rursus autem & Apollo, negocios am quandam artem professus, parum abest, quin totis obsurdescat auribus, tanta illi multitudine quotidie obstrepente, atq; oracula efflagitante. Ac nunc quidem in Delphis illi esse, necesse est, Paulo autem post Colophonem currendo petit. Inde & Xanthum transit, & cursu postea in clarum abit, Deinde uero etiam in Delum, uel ad Branchidas. Et in summa, ubicunq; sacerdos oraculorum interpres, postquam de sacro latice biberit, & laurũ cõmanserit, ac tripodem impulerit, adesse iubet, impigrum ac strenuum quamprimum assistere necesse est, connectentem oracula, uel intercidere artis huius gloriã sibi pati. Nolo enim dicere, quàm multa experiendæ artis, & probandorum uaticiniorũ causa, insidiose quidam contra ipsum machinantur, dum carnes agninas testudinesq; uno & eodem uase coctas illi apponunt. Vt nisi nasum acrem & acutum haberet, abijsset eo etiam deriso Lydus ille. Nam Aesculapius quidem, cum ab ægro tantibus quotidie uexetur, & tuetur graue, & tractat inlucunda, alienisq; ex malis proprias sibi contrahit molestias. Quid enim Ventos dicam, planta efouentes, & promouẽtes nauigia, ijsq;, qui frumenta uentilant, ac paleas secernunt, aspirantes? Aut somnum, ad omnes uolantem? aut etiam Insomnium unà cum somno, pernoctans, ac ueluti interpretem quendam illius se gerens? Omnia enim hæc humanitate ac beneuolentia quadam erga mortales dij operantur, & ad uitam in terris agendam singulis contribuunt. Ac cæterorum quidem negocia adhuc mediocria. Ego uero ipse, omniũ ille rex, ac pater, quàm multas molestias sustineo? quàm multa autem negocia habeo, tot ac tantis curis distractus? Cui principio quidẽ necesse est, cæterorum deorũ opera inspicere, quicunq; aliquid cõmune in administrando imperio nobiscum agunt, ne desides sint, & ad res obeundas torpescant. Deinde uero seorsim ac per me ipsum, innumerabilia quædam peragere, eaq; quæ propè incomprehensibilia & inaccessa sint, prætenuitate sua. Non enim solum generalibus illis administrationis, pluuijs uidelicet, grandinibus, uentis & fulguribus administratis, ceu curarum parte subleuato, quiescere mihi licet, sed oportet me & hæc quidem facere, & præterea autem aspicere eodem tempore in omnes partes, omniaq; cõtemplari, non secus, atq; illum in Nemea bubulcum, Furantes, peierantes, sacrificantes, si quis libauit, unde nidor ac fumus ascendat, quisnam ægrotans, aut nauigans inuocarit, & quod omnium acerbissimum est, uno eodemq; tempore in Olympia Hecatombæ adesse, in Babylone belligerantes intueri, in Getis grandinare, & in Aethyopibus conuiuari. Et tamen querelas ac reprehensionem ne sic quidem euitare facile est, sed sæpenumero dij quidem cæteri, atq; hominũ populus cauda cristatus equina, dormiunt totam per noctem. Me uero Iouem uidelicet pla cidus sopor haud tenet unquam. Nam si cubi uel paululum nictauerimus, uerus illico Epicurus iste est, qui nulla nos prouidentia, ea quæ in terris geruntur, prospicere affirmat. Atque adeo periculum hoc, haud quaquam contemnendum,

Quere[illegible] uis, qua[illegible] cia & [illegible] deorũ, [illegible] opinion[illegible] minũ, & [illegible] losophor[illegible] exaggẽ[illegible] per dijs[illegible] tionem.

Solis of[illegible]

Lunæ.

Apollinis.

Alludit ad ea quæ de Cræsoscribit Herodotus li. 1.

Aesculapij.

Ventorum.

Somni, & insomniorum.

Iouis.

Amplificatio à comparatione.

si homines ei hæc credent. Sed sine coronis quidem templa nobis stabunt, sine ni-
dore autem plateæ, sine libamentis crateres, frigidæq; passim aræ. Et in summa,
Alia à minori. sine sacrificijs, ac uictimis omnia, multaq; fames futura. Proinde ueluti nauium
gubernatores sublimis solus in puppi stare soleo, clauum tenens manibus, atq; alij
quidem, qui in naui uehuntur, inebriantur scilicet, & si fors ita ferat, etiam dormi
unt: ego uero insomnis atq; ieiunus, pro omnibus illis cura exerceor, & sollicitus
sum mente animoq;, solo eo nomine honoratus, quod omnium dominus esse ui-
Epilogus. deor. Quare lubens equidem interrogarim philosophos istos, qui solos Deos
beatos prædicant: quando tandem, & nectari uacare nos, & ambrosiæ putarent,
Occasio sequẽtis actiõis innumerabilibus adeo implicatos negocijs. Ecce enim præ continuis occupatio-
nibus, quàm multas controuersias intus repositas iam olim seruamus, situ adeo,
atq; araneis iam propè corruptas, præcipueq; eas, quas scientiæ atq; artes, aduer-
sus homines quosdam habent, admodum antiquas illarum nonnullas. Illi uero uo
ciferantur undique, & indignantur, ac iusticiam inclamant, meq; ob tarditate
accusant & pigriciam: nescij uidelicet, quòd haud quaquam negligentia ali-
qua, iudicia ultra diem extrahi atq; differri hæc contingit, sed præ felicitate scili-
cet ista, in qua uersari nos credunt. Hoc enim nomine occupationes hasce per-
petuas illi uocant. MERCVR. Et ipse, Iupiter, multa huiuscemodi audiens gra-
Assseueratio Mercurij, & causa maturãdi negocij. uiter ferentes & indignantes illos, dicere tibi non audebam. At postquam tu ipse
de his mentionem incepisti, eloquar sanè. Valde indignantur, pater, & animo
ferunt iniquo, atq; etiam manifestè quidem profiteri non audent, submurmurant
autem apud sese, inclinati & incuruati accusantes tempus: quos tamen conuenie-
bat iam olim, propris suis uiribus cognitis, contentum unumquemq; esse, rebus
Cõsiliũ de in dicendo fõro. iudicatis. IVP. Quid igitur uidetur Mercuri? Statim ne illis forũ constituemus,
& agendi potestatem dabimus: an uis, ut in proximum prorogato termino, diem
illis dicamus? MER. Haud quaquam, sed iam agendi copiam faciamus. IVP. Ita
igitur facias. Tu quidem deuolans, proclama, quòd forum, atq; iudicium consti-
tuetur hoc pacto: Omnes, quotquot actiones atq; libellos suos obtulerunt, uenire
hodie debere in uicum Martium. Illic autem iudiciorum quidem præsidem Iusti-
ciam, sortituram esse ipsis fora, secundum rationem ac litis æstimationem, ex cun-
ctis Athenienſibus. Quòd si quis autem iniustum putauerit factum esse iudiciũ,
σεμνὰς θεὰς quo minime Erinnyes Athenienſes appellarunt. secq; sententia grauatum, licere illi prouocanti ad me, de integro tum iudicio expe
riri, perinde ac si sententia prorsum lata non fuisset. Tu uero, filia, assidens iuxta
Querela Iusticiæ. deas uenerandas & graues, actiones forte distrubue, & inspice iudicantes. IVST.
Iterúmne in terram? ut eiecta ab illis, denuo fugitiua è uita abeam? ubi iniusticiam
ferre non potero irridentem. IVP. Benè sanè sperare decet. Omnino enim iam
persuaserunt illis philosophi, ut te iniusticiæ anteponant, ac maximè filius ille So-
phronisci, laudato eo quod iustum est, & uelut omnium bonorum maximo com-
Consolatio eiusdẽ à præsentiſtatu. probato. IVST. Proinde & ipsi illi, quem dicis, admodum multum profuerunt,
habiti de me sermones, ut qui traditus undecim uiris istis, capitalibus, & in carce-
Confirmatio querelæ ab exemplo. rem coniectus, aconitum miser biberit, ne gallo quidem Aesculapio persoluto. In
tantum prævaluerunt accusatores, contraria de iusticia philosophantes. IVP. Pe-
Confutatio à tempore. regrina adhuc pleriscq; tum philosophia erat, paucicq; etiamdum philosophabãtur:
quare meritò ad Anytum & Meletum fora tum inclinabant. At nunc an nõ uides
quantum ubicq; palliorum? & baculorum, & perarum? & ut nusquam nõ barba pro
funda, & libellus in sinistra? atq; omnes adeo pro te philosophantur. Plena autem
& ambulacra, turmatim atq; gregatim, mutuo sibi obuiam euntium: nemoq; pror-
sum est, qui non uirtutis alumnus uideri cupiat. Multi igitur relictis artibus, quas
ante exercebant, ad peram prosilientes, & pallium, & corpore ad solem, ad Ae-
thiopis modum, infuscato, subiti, & extemporales quidam philosophi, ex coria-
rijs, aut fabris prodeuntes, obambulant: tecq; ac tuam uirtutem collaudant. Ve

iuxta

iuxta prouerbiũ: Citius aliquis in naui cadens, ligno destituatur, quàm hic quocunq; aspexerit oculus, philosophum desideret. IVST. At uero, Iupiter, hi me territant, dum inter se altercantur, & improbè se gerunt, in ijs ipsis, quæ de me commemorant. Aiunt autem & plurimos eorum, in sermone quidem, simulare me, re ipsa autem, omnino ne in ædes quidem intro admittere, sed manifestè præ se ferre, quòd excluduri me sint, si unquam ad fores illorum propius accesse-ro. Nam iam olim iniusticiam ab ipsis hospicio acceptam esse. IVP. Non omnes filia, flagitiosi adeo sunt. Et abunde satis est, si uel paucos quosdam bonos repe-rias. Verum abite iam, ut uel paucæ aliquæ actiones hodie finiantur. MERC. Abeamus, Iusticia, rectà uersus Sunium, paululum sub Hymetto ad sinistram Parnethis deflectentes, ubi duo illi uertices. Tu enim uideris oblita iam olim es-se uiæ istius. Sed quid fles, atq; indignaris? ne metuas. Nam amplius eodem pa-ctores humanæ se habent, ac mortui sunt, omnes illi Scirones, Pityocamptæ, Bu-sirides, & Phalarides, quos tunc pertimescebas. Nunc autem Sapientia & Acade-mia & Stoa tenent omnia, & ubiq; te querunt, & de te disputant, hiantes & ex-pectantes, si cunde ad ipsos iterum deuoles. IVS. Proinde, tu mihi uerum, Mer curi, solus dicere poteris, utpote qui cum ipsis degas plerumq;, & cõuerseris unà, tum in gymnasijs, tum in foro. Nam & forensis quoq; es, & in concionibus præ-conem agis, quales tandem sint: & num uidear apud ipsos commorari ac perma nere posse. MERC. Per Iouem enim iniustè equidem agerem, si ad te, sororem utiq; meam, non dicerem. Non enim parum utilitatis ex philosophia percepe-runt, pleriq; ipsorum. Nam etiam si nihil aliud, illud saltem consecuti sunt, quòd pudore ac reuerentia habitus, modestius paulo delinquunt. Veruntamen & in flagitiosos quosdam ipsorum incides. Decet enim, opinor, uerum quod est, fateri, nonnullis autem & semidoctis, & propè seruilibus. Nam postquam acceptos eos alio colore inficeret Philosophia: illi quidem, quotquot ad satietatem usque tincturam imbiberunt, exactè boni: probique effecti sunt, nullo alieno colore permixti. Et ad susci piendam te, tales quàm maximè ap-positi sunt. Quotquot autem præ ueteri squalore atque illuuie, minus altè, quantum medicamenti illius, imbuendi uim habet, intrò receperunt, alijs qui-dem meliores, sed tamen imperfecti, & semialbi, & quasi compuncti, par-daliumque modo, quod ad colorem attinet, uariegati euasere. Sunt autem etiam, qui cum solum attigerint foris lebetem, summo digito, ac fuliginis nonnihil sibi illeuerint, abunde putent & ipsi sese tinctos denuo esse. Ti-bi uero, certum est, quod cum optimis conuersandum erit. Sed interea dum sermones cedimus, iam appropinquamus Atticæ: quare Sunium quidem ad-dexteram relinquamus, ad arcem autem iam hinc declinemus. Ac postquam descendimus, ipsa quidem hic alicubi super uicum sede, ad Prycem aspici-ens, & expectans, donec ea proclamauero, quæ à Ioue imperata sunt. Ego uero conscensa arce, facilius hoc pacto uniuersos ex alto, & unde exaudire uocem omnes possint, illos aduocabo. IVST. Ne antea abieris Mercuri, quàm dicas, quis nam iste sit, qui huc accedit, cornutus uidelicet, ac fistulam habens, & hirsuta crura. MERC. Quid ais? an non nosti Pana illum, ex Dionysij ministris omnium maximè Bacchicum? Hic antea quidem habitabat in Par-thenio monte, temporibus autem illis, quibus Datis cum classe aduectus est, & Barbari in Marathonem egressi, ultrò, atque inuocatus uenit Athenien-sibus auxilium laturus. Et ex eo, spelunca hac, sub arce, uelut præmio eius rei, accepta, habitat paulum infra Pelasgicum, inter aduenas, & inquilinos census. Acnunc quidem, ut uerisimile est, ex uicinis nos conspicatus, acce-dit, salutatos excepturos. PAN. Saluete Mercuri, & tu Iusticia. MERCVR. Et tu. IVST. Et tu utique ô Pan, Musicorum studiosissime, & saltatorum

Alia querela à moribus philosophorum. Confirmati.

Dilutiorà diuisione.

Alia Mercurij cõsolatio, à præsenti rerum statu.

Alludit ad ἐγκυκλίου παιδείαν. de quo supra.

Occasio sequẽtis descriptionis philosophorum. Fictio creationis philosophorum.

Locus Athenis fuit, ubi conciones haberi solebant

Pan, & eius de Marathonia fabula.

Locus in arce Atheniensi fuit hoc nomine eius & Aristophanes meminit.

inter omnes Satyros agillime, Athenis autem & bellicosissimè. PAN. Quid autem rei Mercuri est? aut quæ uos huc necessitas appulit? MERCV. Hæc tibi enarrabit omnia. Ego uero in arcem hinc, & ad præconium faciendum abeo. IVST. Iupiter, ô Pan, demisit me, ut sortito distribuerem actiones forenses. At tibi quo pacto res habent Athenis? PAN. In uniuersum quidem, haud quaquam pro dignitate apud ipsos ago, sed multò deterius quàm speraram, & hoc, cum tantum depulerim tumultum illum, à barbaris exortum. Sed tamen bis, aut ter quotannis ascendentes, segregato ad hoc hirco aliquo coleato, grauiter ac multum olente, sacrificant mihi. Deinde epulantur carnes illas, me lætitiæ eius uelut testem adhibentes, ac tenui quodam honorantes applausu: quanquam me nonnihil animo oblectat, risus ipsorum, & lusus. IVST. In cæteris uero, ô Pan, ecquid meliores. & ad uirtutem intenti magis redditi sunt à philosophis? PAN. Quos nam istos dicis philosophos? num tetricos illos, ac tristes uultu, congregatos pariter multos: quod ad mentum ac barbam attinet, non dissimiles mihi, loquaces præterea? IVST. Atque admodum. PAN. Non sanè intelligo, neque quid dicant, neque quæ sit sapientia illorum. In montibus enim uersari ego soleo, & affectata ista uerba, atque urbana haud quaquam didici, Iusticia. Vnde enim in Arcadia sophista, uel philosophus foret? Vsque ad transuersum calamum, & fistulam, doctus ego sum: quod ad cætera attinet, pastor, & saltator, & bellator etiam, si opus sit. Sed tamen audio certe illos, assiduè uociferantes, ac uirtutem nescio quam, & ideas, & naturam, & incorporea quædam commemorantes, ignota mihi, ac peregrina nomina. Ac primum quidem, pacificè exordiuntur inter se sermones: cæterum procedente aliquantum disputatione, intendunt uocem usque ad Tonum seu modum, quem orthiũ uocant, ut exinde, cum nimium distenduntur, atq; eloqui magna contendunt, & facies illis rubescat, & collum intumescat, & uenæ extantiores appareant: perinde ut tibicinũ solent, quãdo angustam tibiam inflare ui quadam coguntur. Conturbatis igitur sermonibus, & eo quod à principio instituerant, confusaneo relicto, abeunt, conuiciantes se mutuo plerisq; & sudorem ex fronte, incuruo digito abstergentes. Atq; hic demum uincere uisus est, qui ipsorum maximè clamosus, aut confidentior alijs fuit. Sed tum populus iste promiscuus, admiratur eos, & maximè ij, quibus alioqui necessariæ rei nihil incumbit, aut curæ est: qui tum astant, confidentia, atq; clamore illorum excitati. Proinde mihi quidem homines quidam arrogantes ob hæc uidebantur esse, atq; ægrè afficiebar, propter barbæ similitudinem. Vtrum autem utile aliquid, atq; in commune conducens, clamori ipsorum inesset, & num quid boni ex uerbis illis, enasceretur ipsis, dicere sanè, haud quaquam possum. Quanquam si conuenit utiq;, deposito metu, quod uerum est, proferre. (Nam habito, ueluti in specula quadam, ut uides.) multos ipsorum sæpenumero iam conspicatus sum, circa profundam uesperam. IVS. Sustine, ô Pan: an non Mercurius tibi iam proclamare uisus est? PAN. Admodum igitur. MER. Audite, Populus, forum atq; iudicium, quod felix, faustumq; sit, constituemus hodie, mensis februarij die septima. Quicunq; igitur actiones detulere, in uicum Martium ueniunto, ibi Iusticia sorcietur fora, atq; ipsa præsto erit indicãtibus. Iudices ex uniuersis Athenensibus dabuntur, merces tres obuli uniuscuiusq; causæ, numerus iudicum, secundũ æstimationem litis. Quotquot aũt, relictis actiõibus priusquã iudicio experiri potuere, fato functi sunt, & hos Aeacus remittat. Quod si uero quispiam iniquè iudicatum esse putauerit, appellatione facta, deniq; experietur: ipsa autem prouocatio ad Iouẽ fiat. PAN. Papæ, qualis tumultus? quantum, Iusticia, exclamarunt? Vt aũt serio undiq; cõcurrunt, trahentes sese mutuo per aceliue sursum, uersus Areopagum? Ipse autem Mercurius quoq; iam adest. Quapropter uos quidem

Suprà creationem phõrum depinxit Mercurius: hic Pan, mores.

Tonus quidã Græcorũ Musicorũ fuit, cuius et Gellius meminit in Attone.

Proclamatio indicij.

Hypotyposis adiudiciũ cõfluentium, et se mutuo ad iudicem urbenium.

actioni

actionibus & iudicijs operam date, sortimini & disceptate, pro eo, atq; legitimũ uobis est. Ego uero ad Ipeluncam hinc digressus, fistula canam, carmen aliquod amatorium, quo Echonem soleo probris incessere. Cæterum auscultationum & orationum iudicialium abunde habeo, quotidie contendentes, ac litigantes in Areopago audiens. MERCV. Age Iusticia, aduocemus istos. IVST. Rectè dicis. Conferti siquidem, ut uides, accedunt, tumultuantes, & perinde ut uespæ circumstrepentes uerticem. ATHENIENSIS. Cepite, ô sceleste. ALIVS. Sycophantam agis. AL. Dabis tandem iam pœnas. AL. Conuincam te, quòd grauia atq; indigna perpetraris. AL. Mihi primo sortire. AL. Sequere, sceleste, ad Iudicem. AL. Ne suffoca me. IVST. Scis, quid faciamus, Mercuri? Cæteras quidem lites in crastinum reijciamus, hodie autem eas tantum sortiamur, quæcunq; ab artibus, aut uitijs, aut scientijs, contra homines promulgatæ sunt. Ac mihi has in medium profer actiones. MER. Ebrietas contra Academiam, pro Polemone, plagij. IVST. Sortire septem. MER. Stoa contra Voluptatem, iniuriarum, quòd amatorem ipsius Dionysium, seductum ab ipsa abstraxerit. IVST. Quinq; sufficient. MER. Pro Aristippo Mollicies, contra Virtutem. IVST. Etiam his quinque iudicent. MER. Mensaria contra Diogenem, Fugæ. IVST. Tres sortire solos. MER. Pictoria contra Pyrrhonem, ut desertorem. IVST. Nouem cognoscant. MERCV. Visne & has sortiamur Iusticia, duas uidelicet istas pauloantè, nostri, contra Rhetorem institutas atq; delatas. IVST. Antiquiores illas prius decidamus, hæc autem postea continuo disceptabuntur. MER. Atqui si miles etiam istæ superioribus sunt, & id quod intenditur, etiam si recens ac nouum, affine tamen illis est, de quibus modo sortiti sumus. Quare inter ea, disceptari quoq; dignum est. IVST. Videris, Mercuri, indulgere nonnihil petitioni. Sed tamen, sortiamur, si tibi uidetur. Veruntamen duas has solas. Sufficiunt enim hæ, de quibus sortiti iam sumus. Cedo ipsas actiones. MER. Rhetorica contra Syrum, malæ tractationis. Dialogus contra eundem contumeliæ. IVST. Quis autem Syrus iste est? Neq; enim nomen adscriptum est. MER. Ita sortire: contra Rhetorem, Syrum. Nihil enim uetabit, etiam absq; nomine proprio. IVST. Ecce, externas quoq; iam & peregrinas Athenis in Areopago sortiamur, quas rectius fuerat ultra Euphratem disceptatas fuisse. Veruntamen sortire undecim, eosdemq; utriq; liti. MER. Eia Iusticia, parce nimium adeo exhaurire fiscum, tot mercede iudicum. IVST. Primi considento, Academiæ & ebrietati iudicaturi. Tu uero aquam infunde. Prior autem dic tu Ebrietas. Quid taces? & nutas? Audi, Mercuri, accedens. MER. Non possum, inquit, certamen hoc perorare, lingua mihi præ mero impedita, atq; illigata, ne etiam risui me exponam in iudicio. Aegrè autem, ut uides, constiti quoq;. IVST. Proinde patronũ adducat, ex uehementibus ac grauibus istis aliquem. Sunt enim multi, qui uel tri oboli gratia, disrumpi parati sunt. MER. At nemo certè uolet manifestè patrocinari Ebrietati. Verum æqua utiq; hæc postulare uidetur. IVST. Quæ nam? MER. Academia hæc, semper in utranq; parata atq; instructa est orationem, idq; etiam exercet sese, ut contraria probè possit dicere. Ea igitur, inquit, pro me prior dicat, atq; ita deinceps pro se ipsa uerba faciat. IVST. Noua quidem hæc. Sed dic tamen Academia, orationem utranq;, quandoquidem hoc tibi facile est. ACA. Audite uiri Iudices, priore loco illa, quæ pro Ebrietate afferuntur. Illius enim est, id quod nunc dicitur. Iniuria affecta est misera, ut cum maximè, à me Academia, mancipio, quod solum habebat beneuolum, ac fidele, quodq; nihil turpe, eorum, quæ ipsa imperasset, putabat, spoliata, Polemone illo, inquam, qui interdiu cum lasciuia ac petulantia per medium forum ferebatur, psaltriam secum habens, & cantu perstrepens, à summo mane ad uesperam usque ebrius semper, & crapulæ indulgens, caputq; corollis ac floribus implicatum gerens. At

Sortitio Iudicum, secundũ genera actionum.

Adclepsydrã enim dicebãt

I. Actio Ebrietatis cõtra Academiã

Narratio, amplificata circumstantijs, quæ causam exponit.

Hic philostrati filium, homo luxui et crapulæ à principio perditus, postea audito forte Xenocrate, ad philosophiã cõuersus. *Laertius.*

que hæc, quòd uera sint, testes sunt Athenienses uniuersi, qui ne unquam quidē Polemonem sobrium uiderunt. Postquam autem infelix ille, ad fores Academiæ quoque comessabundus, & per lasciuiam illudens, accessisset, perinde ut ad omnes solebat, mancipatum illum, atq; è manibus Ebrietatis ui ereptum, & ad se adductum, aquam bibere, ac sobrium esse docuit, corollasq; capiti detractas discerpsit. Ac quoties bibendum, atque accumbendum fuerat, uerba quædam perplexa, ac misera, & multa curiositate referta, illi tradidit. Quare pro eo, qui antea efflorescebat in illo, rubore, pallidus, miser, & incuruus corpore factus est, & cantilenis illis uniuersis obliuioni mandatis, sine cibo interdum, & sitibundus ad mediam usq; uesperam sedet, nugãdo uidelicet, qualia multa, Academia, ego nugari doceo. Quod autem maximum est, etiam conuiciatur Ebrietati, à me eò inductus, & innumera quædam mala de ea commemorat. Dicta fermè sunt, quæ pro Ebrietate adduci possunt. Iam uero & pro me ipsa uerba faciam. Et exinde, peroratum à me esto. IVST. Quid igitur ad hæc respondebit? Veruntamen infunde, & huic parem uicissim. ACA. At hoc quidem pacto, auditu admodum probabilia uidentur, uiri Iudices, quæ à patrono pro Ebrietate dicta sunt. Quòd si autem & me eadem beneuolentia audietis, intelligetis sanè, quòd nulla ipsam iniuria affeci. Nam Polemonem hunc, quem seruum illa suum esse ait, natum haud quaquam seruiliter, neque ita ut ebrietatem referret, sed familiarem mihi, & natura similem, præreptum, adolescentem adhuc, atq; tenerum existentem, adiuuante ad hoc Voluptate, quæ illi in pleriſque mutuam operam præstat, corrupit miserum lasciuis comessationibus, & meretricibus, quasi in deditionem tradendo: ita ut ne paululum quidem uerecundiæ in eo remaneret. Atque ea quidem, quæ illa pro se paulò ante dici putabat, pro me dicta esse existimate. Circumibat enim miser ille à primo statim mane coronatus, ac crapula perditus, per medium forum, sonantibus undique circum ipsum tibijs, nunquam sobrius, lasciuus, ac petulans in omnes, dedecus & contumelia maiorum, & præterea ciuitatis totius: ludibrium autem peregrinorum ac hospitum. Posteaquam autem ad me uenit, ego quidem forte quadam, ut consueui facere, patentibus foribus ad amicos, qui tum præsentes erant, sermones quosdam de uirtute, atque modestia, faciebam. Ille uero, cum tibia, & coronis astans, principio quidem uociferabatur, ac perturbare nos tentabat, conuersationem nostram clamore suo interturbando. At postquam nos nullam illius rationem habebamus, paulatim (neque enim omnino, aut extremè uino madefactus erat) resipiscere cœpit ad sermones, & simul auferebat coronas, & tibicinam compescebat, & ob purpuram erubescebat. Ac ueluti è profundo somno experrectus, cum seipsum aspiciebat, quo pacto ornatus, atque affectus esset, tum uitam superiorem, & anteactam damnabat. Et rubor quidem ille ex temulentia contractus defloreſcebat, euanescebatq; ipse autem præ pudore eorum, quæ fecerat, erubescebat. Postremo abilla aufugiens, ita ut erat, ad me transijt, neque uocante me, neque cogente, Perinde ut illa de me ait, sed ultrò ac uolens, meliora hæc nostra esse credens. Ac mihi iam ipsum huc aduoca, ut cognoscatis quo pacto à me immutatus, atq; affectus sit. Hunc ego, uiri Iudices, ad me receptum, ridiculè omnino sese gerentem, & neque uocem edere, neque consistere præ mero ualentem, conuerti, ac sobrium reddidi, & ex uili mancipio, uirum modestum, ac temperantem, precioque dignum, Græcis effeci. Et mihi nunc ipse gratiam pro ea re habet, & propinqui eius pro ipso. Dixi. Vos autem iam spectate, Iudices, utri nostrum satius fuerit illum conuersari. MER. Agite itaq;, ne cunctemini, ferte sententiã, atq; inde exurgite: nam & cæteros iudicare oportet. IVS. Omnibus calculis superat Academia,

Amplificatio à testimonio.

A consequentibus.

Academiæ Apologia.

Exordium ab attentione.

Narratio, & ipsa ut superiora amplificata circunstãtijs

Amplificatio lasciuiæ, quæ causse gratiã et beneuolentiã conciliat.

Translatio culpæ.

Confirmatio ab ipsum de quo agitur, testimonio.

Academia, excepto uno. MER. Nihil nouum aut mirum, si quis sit, qui & pro Ebrietate ferat. Sedete nunc, uos qui Stoæ contra Voluptatem sortitò electi estis, ad iudicium de amatore ferendum. Infusa est aqua. Heus picturata, ac uaricoloribus induta, tu iam dic. STOA. Haud equidem ignoro, uiri iudices, quàm contra formosam aduersariam oratio habenda mihi sit, sed & uestrum pleroscp uideo, ad illam quidem aspicere, & eidem arridere, me uero contemnere, quòd uidelicet ad cutem usq; tonsa sum, & uirile quiddam obtueor, tetricaq; ac tristis appareo. Sed tamen si me dicentem audire uolueritis, confido equidem multò iustiora, quàm hęc, dicturam me esse. Nam hoc ipsum illud est, quod in præsentia accuso, quòd ita meretricio modo exornata, aspectus illecebris, amatorem meum uirum tunc modestum ac temperantem, Dionysium uidelicet, fraude circumuentum, ad sese auulsum hinc abstraxit. Et quam præcedentes illi caussam iudicauerunt, inter Academiam, & Ebrietatem, quasi quædam soror præsentis causæ est. Examinabitis enim in præsentia, utrum porcorum more, in terram deiectos, uiuere nos deceat, uoluptati indulgentes, neq; quicquam generosum in animo cogitantes: an uero posteriore loco, eo quod est delectabile, posito, prælata honestate, liberos liberè philosophari: neq; dolorem, ut ignauum quiddam pertimescentes: neq; id quod dulce est, mancipiorum more sectantes, felicitatemq; in melle & caricis quærentes. Huiusmodi enim illectamenta, hæc stultis obijciens, & labore, ceu quadam larua, perterrefaciens, pleroscp ipsorum ad se illectos adducit. Inter quos & miserum illum, uelut excusso iugo, à nobis secedere fecit, cum ægrotantem tacitè obseruasset. Neq; enim rectè ualentem ac sanum oratione sua unquam facilè adduxisset. Quanquam quid ego adeo aduersus illam indignata sim, quando ne ipsis quidem dijs parcere soleat, sed ad ministrationem ac prouidentiam illorum calumnietur. Quare si rectè sapitis, Iudices, etiam impietatis pœnas de ipsa sumetis. Porrò audiui equidem, quòd neq; orationem ipsa habere parata sit, sed Epicurum istum patronum pro se huc adductura. Adeo scilicet illudit etiam ipsi iudicio. Veruntamen illa certè ipsam interrogate, quales nam putet fuisse Herculem, ac Theseum nostrum, num etiam illi indulgentes uoluptati, laborem euitarint. Nihil enim prohiberet, quo minus plena iniusticiæ terra foret, si illi laborem non sustinuissent. Atq; hæc dixi, ut quæ non admodum longis orationibus delectari soleam. Quòd si utiq; uoluerit & parumper respondere mihi interrogata, celerrimè cognoscetur, quòd nulla sit. Veruntamen uos certè iurisiurandi memores, decernite iam, quæ iusta ac pia sunt: haud quaquam Epicuro fidem adhibentes, qui, deos dicit, nihil eorum, quæ apud nos geruntur attendere. MER. Transi hinc. Heus Epicure, pro Voluptate dicito. EPIC. Haud quaquam prolixius apud uos, uiri Iudices, dicam. Nam multis uerbis ne opus quidem mihi est, Verum si incantationibus aut medicamentis quibusdam Voluptas, eum, quem Stoa hæc amatorem suum ait, Dionysium uidelicet, coegit, ab hac quidem abstinere, ad se autem conuertere sese, uenefica meritò uisa est, & iniuriam fecisse huic coarguitur, tanquam contra alienos amatores, præstigias ac dolos machinata. At si quis liber, in ciuitate libera, legibus nō uetantibus, molestiam atq; acerbitatem, quæ ab hac proficiscitur, perosus, & quam quasi caput laborum, felicitatem inde prouenire, ait, pro nugis ac nihilo habita, obliquos et incuruos huius sermones, labyrinthisq; similes reliquit, ad Voluptatem autem lubens transfugit, uerborum istorum retijs, tanquam uinculis quibusdam abiectis haud quaquam stolida, sed humana sapiens, laboremq; ipsum, id quod est, malum, Voluptatem autem suauem ducens: excludere ne eum decebat, quasi ex quodam naufragio, ad portum enatantem, & serenitatis cupientem, præcipiti capite in laborem impellendo, & ceu dedititicium, inopiæ atq; egestati, miserum illum tradendo? idq; cum ille supplicis instar ad Voluptatem, tanquam ad Misericordiæ

II.

Stoæ contra uoluptatem. Exordium à difficultate agendi ex persona aduersariæ.

Propositio Caussæ amplificata.

Amplificatio à consequentibus.

Alia ab occasione et personæ qualitate. Locus in persona quicæteraquoq; facta criminatur.

Alia ab exemplis.

Epicuri responsio pro uoluptate.

Defensio per absolutionē, à caussa. Fuit aūt hic Dionysius Heracleensis filius Theophantæ, q ab initio Zenonem & Stoicā ꝛfissionem secutus, ntox cū ægrotus factus, doloris acerbitatem sensisset, ad Epicureos transijt. Vide Laertium.

aram aliquam confugeret. Nimirum, ut passim ac multis iactatam illam uirtutem, cum multo sudore in arduum progressus, aspiciat, atq; exinde per omnem ætatem laboribus exercitatus, demum post uitam peractam felix atque beatus fiat. Atqui quis quæso, iudex iustior in hac caussa fuerit, quàm ipse ille, qui & ea in quibus Stoa uersatur, cognouit, ut quisquam alius, & cum antea, solum illud quod honestum est, bonum putaret esse, postea, quantum malum foret, labor, cognito, id quod melius ex utroque probauit esse, delegit. Videbat enim, opinor, eos qui de tolerandis ac perferendis laboribus multa commemorare solent, priuatim autem Voluptatem colunt, eò quidem usque iuueniliter sese iactare. Domi autem secundum Voluptatis præcepta uitam degere, erubescentes quidem, si deprehendantur: remittere aliquid de firmitate, & contentione, prodereq; professionem suam, patientes autem miserè interea Tantali illud, & ubi latere sese, ac tuto leges transgredi posse confidunt, hiantibus faucibus uoluptatem ingurgitantes. Proinde si quis ipsis Gygis annulum daret, ut eo inducto, conspici non possint, aut etiam Orci galeam: sat scio quòd laboribus longum ualere iussis, ad Voluptatem prosilirent, & cuncti imitarentur Dionysium. Qui quidem antea quàm morbo correptus esset, sperare solebat, illos de tolerãtia sermones, multum sibi profuturos esse. At postquam dolere, atque ægrotare cœpit, ac labor, re ipsa illum inuasit, animaduertens corpus suum diuersam à Stoa philosophiam sequi, & contraria statuere, illi magis, quàm istis credidit, atque ita sibi persuasit, homo cum esset, etiam corpus humanum habere sese, uixitq; exinde, non ut statua, illo utens, sed hoc sciens, quòd quicunque aliter dicit, ac Voluptatem accusat, uerbis quidem delectetur, animum autem illuc conuersum habeat. Dixi. Vos autem ob hæc sententiam ferte. STOA. Nequaquam, sed pauca etiam interrogare mihi permittite. EPIC. Interroga: respondebo enim. STOA. Malum ne putas laborem? EPIC. Etiam. STOA. Voluptatem autem bonum? EPIC. Atq; admodum. STOA. Quid autem? Scis ne, quid sit differens, uel indifferens, & promotum, uel reiectum. EPIC. Maximè. MERC. Negant se Iudices intelligere Stoa, dissyllabas istas interrogationes: quare silentium agite. Iam enim sententiam ferent. STO. Atqui uicissem sanè, si interrogassem in tertia figura, eorum uidelicet, quæ demonstrari non possunt. IVST. Vtra superauit? MERC. Voluptas calculis omnibus. STOA. Prouoco ad Iouem. IVST. Bona sanè fortuna, ut lubet. Tu uero alios accerse. MERC. De Aristippo contendentes, Virtus atque Mollicies, & Aristippus uero etiam ipse, adesto. VIRTVS. Priorem me dicere conuenit, Virtutem uidelicet. Meus enim est Aristippus, perinde atque indicant sermones, & opera. MOLLI. Haud quaquam, sed me potius. Meus enim est homo ille, quemadmodum uidere licet, ex coronis, & purpura, & unguentis. IVST. Ne ambitiose adeo contendite: differetur enim & hæc caussa, eò usque, dum Iupiter de Dyonysio sententiam ferat. Non enim dissimile quippiam hoc quoque uidetur esse. Quare tum quidem, si uoluptas uicerit, etiam Aristippum Mollities habebit. Vincente autem contra Stoa, & hic erit Virtuti condemnatus. Proinde alij adsunto. Istud autem ne accipiant hi, iudiciale præmium puta. Nam caussa hæc incognita & indiscussa mansit ipsis. MERC. Frustrà ne igitur per longam adeo, atque accliuem uiam, ascenderint uiri hi senes? IVST. Abunde est, si tertiam etiam partem acceperint. Abite, ne indignemini, aliàs iterum iudicabitis. MERC. Diogenem Sinopensem adesse, tempus est. Ac tu itaque Mensaria dic. DIOG. At uero nisi desinat molesta esse? Iustitia, non amplius de fuga mecum apud iudicem aget, sed de multis atque altis uulneribus. Ego enim quàm primum adeo fuste hanc contundam. IVST. Quid hoc rei est? profugit Mensaria: ille autem sublato baculo, insequitur. Haud mediocre malum aliquod uidetur misera illa acceptura esse. Pyrrhonem proclama. MERC. At pictoria quidem, iamdudum adest, Iustitia: Ipse autem Pyrrho principio nec uerbum fecit, & Athenis ad philosophos sese contulit. Diogenes. ascendit

Qualis Athenis fuit, cuius meminit Pausanias.

Amplificatio à caussa finali Cõfirmat caussam à testimonio et iudicio ipsius de quo agitur.

Descriptio Stoicorum.

Notat Stoicorũ pertinaciã et genus disputandi quoq;

De his uide Ciceronẽ in libris de finib. bon. et malo.

III.
Virtutis & Molliciei. Nam et hic ab initio Socratis discipulus fuit, postea uoluptatẽ secutus Diogenem uide.

IIII.
Mensariæ & Diogenis. Fuit hic Icesij Mesarij filius, et adulterata monetã deprehensus, solũ

aſcendit quidem huc. Ac uidetur hoc facere. IVST. Qua de cauſſa Mercuri? MER. Quia nullum putat iudicium, aut forum, uerum eſſe. IVST. Proinde contumaci ipſum condemnent. At iam ſcriptorem proſæ orationis, Syrum illum accerſe. Quanquam nuper adeo actiones contra ipſum hæ delatæ ſint, & nihil neceſſe erat tantopere feſtinari, atque eas tam ſtatim diſceptari. Veruntamen quia ita uiſum eſt, priorem introduc Rhetorices cauſſam. Papæ quàm multi ad audiendum conuenere! MER. Meritò, Iuſticia. Nam hoc ipſum, quod actio hæc minimè uetus, aut obſoleta eſt, ſed noua ac peregrina: heri, quemadmodum ais, primum intentata: deinde, quod & ſperant audituros ſe eſſe, Rhetoricam quidem atque Dialogum per uices accuſantes, utriſque autem Syrum reſpondentem, multitudinem tantam ad iudicium contraxit. Veruntamen incipe tandem Rhetorica cauſſam dicere. RHETOR. Principio quidem, uiri Athenienſes, deos deaſq; precor omnes, ut quanta ipſe beneuolentia affectus ſum, erga hanc ciuitatem, ergaq; uos omnes, tantam à uobis ad præſens certamen hoc conſequi poſſem. Deinde, quod eſt æquum maximè, id uobis in mentem à Dijs immortalibus dari, ut aduerſarium quidem ſilentium agere iubeatis, me uero, quemadmodum conſtitui, mecumq; ipſe deliberaui, accuſationem peragere poſſe faciatis. ✶ Cæterum haud quaquam eadem in mentem uenit ſtatuere, quoties ad ea quæ paſſus ſum aſpicio, & ad orationem, ac uerba, quæ audio. Nam uerba quidem, quàm ſimillima meis, iſte ad uos faciet: res autem eò uſque proceſſiſſe uidebitis, ut mihi iam neceſſe ſit ſpectare, ne quid peius etiam ab ipſo mihi accidat. At enim, ut ne longiore procœmio utar, aqua iam dudum fruſtra effluente, accuſationem ipſam incipiam. Ego enim, uiri Iudices, hunc, cum admodum adhuc adoleſcens eſſet, neque non barbarè etiamnum loqueretur, ac tantum non Candyn indutus, Aſſyriorum more incederet, circa Ioniam inuentum, errabundum adhuc, & quid de ſe ipſo ſtatueret, neſcientem, ad me receptum, educaui: & quia uidebatur mihi ingenio admodum prompto, & ad diſcendum appoſito eſſe, meq; fixis in me oculis intueri (Nam & uerebatur adhuc tum me, & colebat, ac ſolam in admiratione habebat.) relictis cæteris, quotquot nuptias ambibant meas, diuites atq; formoſi, & quod ad maiores attinet, etiã illuſtres, ingrato huic me ipſam deſpõdi, pauperi uidelicet, & obſcuro, & adoleſcenti: dote haud quaquam exigua inſuper allata, multis, & admiratione dignis orationibus. Poſthæc adducto eo ad contribules meos, nomen eius in tabulas tacitè rettuli, ac ciuem reddidi: ut ij, qui à ſpe deſponſationis meæ exciderant, exinde ſuffocarentur. Porrò cum ipſi uiſum eſſet, terrarum orbem circumuagari, felicitatemq; cõiugij paſſim oſtentare, ne tum quidem à tergo relicta ſum, ſed quoquo uerſum ſequens, ſurſum atq; deorſum circunducebar, clarumq; ipſum, ac celebrem faciebam, ornando pariter & componendo. Atque ea quidem, quæ in Græcia, & in Ionia acciderant, mediocria ſunt. Poſtquam autem & in Italiam proficiſci ſtatuit, unà cum eo Ionium mare traieci: & poſtremo, uſque in Galliam unà progreſſa, diteſcere ipſum feci. Ac in longum quidem uſque per omnia mihi obtemperabat, & conuerſabatur mihi, ne unam quidem noctem extra lectum à nobis diuertens. At ubi iam abunde uiaticum ſibi comparaſſe uiſus eſt, & quantum ad famam & exiſtimationem attinet, rectè ſibi omnia habere credidit, adductis ſupercilijs, & elatum præ ſe animum ferens, me quidẽ neglexit: imò uero prorſus miſſam fecit. Ipſum uero barbatum illum, ex habitu conſpicuũ, Dialogum uidelicet, quem philoſophię filium eſſe perhibent, ſuprà q; decet, amando, atq; admodum amatoriè proſequẽdo, natu, quàm ipſe eſt, grandiorem: cum eo nunc conſuetudinem habet. Neque pudet ipſum libertatem quidem hanc, orationis meæ, qua ueluti laxatis habenis ſoluta ac libera fertur, concidere, in paruas autem, & per breuia commota tractandas quæſtiones, ſeipſum includere. Ac pro eo, quòd licitum ipſi fuerat, quodcunq; libuiſſet, plena ac ſonoroſa uoce eloqui breues

V. *Pictoriæ & Pyrrhonis.*

Eleus hic fuit Pliſtarchi filius, ab initio pictor, poſtea philoſophus factus, ab hoc Pyrrhonij originẽ traxerunt, q nihil certũ affirmabãt, quorũ et Cicero meminit inofficijs.

VI. *Rhetorices contra Syrũ.*

Exordium à uoto, ſumptũ aũt eſt ex oratiõe p corona Demoſthenis

✶ *Amplificatio à difficultate.*

Narratio continẽs cauſſã.

Amplificatio ab euentu aliorum.

Factũ in quo crimine uerſatur.

Amplificatio à perſonæ qualitate & cõſequẽtibus

quaſdam ſententiolas inter ſe implicare, & quaſi per ſyllabas numerare. Vnde ſanè conferta quidem laus, aut multus applauſus haudquaquam obuenerit ipſi, arriſio uero auditorum nonnulla, & attollere manum, intra fines tamen, & longè annuere capite, & ingemiſcere dictis, Talia nimirum ſunt, quibus generoſus iſte amatus, me contempſit. Aiunt autem ipſum ne cum iſto quidem amaſio ſuo pacem agere, ſed & erga illum, contumelioſe, opinor, ſe gerere. Quomodo igitur non ingratus, atq; obnoxius iſs quæ de mala tractatione ſancitæ ſunt, legibus cenſendus fuerit? qui legitimè quidem nuptam, à qua tanta accepit, & per quam nobilis & clarus adeo eſt, ita ignominioſe reliquit, ac nouas atq; alienas res appetiuit? idq; nunc, quando ſolam me cuncti mirantur, & ueluti præſidem ſuum, ſcripto teſtantur. At ego quidem repugno, tot procis ambientibus me: & pulſantibus ianuam illis, ac nomine inclamantibus me, uoce elata ac magna, neque aperire uolo, neq; etiam exaudire. Video enim illos nihil amplius clamore iſto hinc auferre. Iſte uero, etiam ne ſic quidem ad me reuertitur, ſed ad amaſium illum ſuum reſpicit. Et quid tandem boni, ô dij, ab eo accepturum ſe ſperans? quem præter pallium habere, uidet amplius nihil. Dixi, uiri Iudices. Vos autem ſi meo iſte orationis atq; uerborum modo, reſpondere uoluerit, ne permittite. Iniquum enim foret meam, contra me, machæram acui. Sed iuxta amatum à ſe Dialogum illum reſpondeat, ſi poteſt. MER. At hoc quidem non perſuadebis, Rhetorica. Neq; enim fieri poteſt, ut hic ſolus, iuxta formam & morem dialogi reſpondeat, ſed perpetua oratione ipſe quoq; dicat. SIRVS. Poſteaquã, uiri Iudices, hoc quoque malè habet aduerſariam, ſi longiore paulo oratione utar, ipſo quoq; eo, quod dicere poſſum, ab illa accepto, multa quidem uerba, apud uos haudquaquam faciam: capita uero ipſa diſſoluendo, eorum de quibus illa me accuſauit, uobis uniuerſum negocium exinde inſpiciendum ac perpendendum relinquam. Omnia enim quæcunq; modo de me narrauit, ita ut ſunt, ac uerè narrauit. Nam & educauit me, & mecum unà, quocunq; abij profecta eſt, & Græcarum ciuitati aſcripſit: eoq; certè nomine etiam gratiam lubens egerim nuptijs iſtius. Cæterum ob quas cauſſas relicta ea, ad Dialogum hunc diuerti, de eo quæſo, uiri Iudices, ut me pauliſper audiatis. Ac me commodi alicuius gratia nihil quicquam falſi dicere exiſtimetis. Ego enim cum uiderem hanc, haudquaquam amplius temperantem eſſe, neq; etiam in eo modeſto habitu permanere, quo olim ornatam ipſam, Pæanienſis ille duxerat. Comptam autem, & capillos, meretricio more collocantem, præterea fuco illitam, & genas ceruſſa quoq; pingentem, ſuſpicari ſtatim cœpi, ac tacite obſeruare, quorſum uerteret oculum. Ac cætera quidem miſſa facio. Singulis autem noctibus angiportus quidem noſter replebatur, amatoribus temulentis, & laſciuè ergà illam petulanterq; multa agentibus, ac fores pulſantibus: quibuſdam uero etiam ui intro ſeſe, citra omnem modeſtiam ferre audentibus. Hæc autem ridebat, & ijs quæ agebantur, delectabatur, ac plerumque uel de tecto proſpiciebat, canentes illos aſpera uoce cantilenas quaſdam amatorias, auſcultans, uel etiam apertis clàm foribus, dum me latere iſta putat, laſciuè ſe gerebat, & ſtuprabatur ab illis. Quod cum ego ferre non poſſem, accuſare quidem ipſam adulterij non placebat: ad Dialogum autem hunc, in uicino habitantem accedens, rogabam ut is me recipere uellet. Atq; hęc illa ſunt, Iudices, quibus ego tanta iniuria Rhetoricam affeci. Quanquam etiam, ſi nihil tale ab ipſa commiſſum eſſet: tamen, puto, deceret me, uirum iam prope quadraginta annos natum, à tumultibus quidem iſtis, & cauſſis agendis deſiſtere, ac uiros iudices pati quieſcere, cum Tyrannorum accuſationibus tum optimatium laudibus euitatis. In Academiam autem uel Lyceum ingreſſum, cum optimo hoc, Dialogo uidelicet unà deambulare, paulatim ac ſenſim cum eo diſputando. Multa ad huc habens, Iudices, quæ dicere poteram, in præſentia quieſcam. Vos autem, ſententiam iurijurando noſtro conſentaneam proferte. IVST. Vter uincit? MERC.

Peroratio p repetitionem

Amplificatio à tempore.

Apologia Syri.

Exordium ab occaſione petitionis aduerſariæ.

Conceſſio.

Defenſio per tranſlationē.

Narratio exponēs cauſſā.

Demoſthenē intelligit à pago Attico Pæanea, ut Suidas.

Epilogus.

Confirmatio ab ætate.

Omnibus

Omnibus calculis Syrus, excepto uno. IVS. Apparet rhetorem fuisse aliquem, qui contrarium tulit. Heus Dialoge, subijsdem iudicibus dic tu quoq;. Vos autem, sedentes manete, duplicem accepturi mercedem, pro utraque uidelicet lite. DIAL. Ego uero, uiri iudices, longiorem quidem proferre orationem, apud uos, haud quaquam statueram, sed breuibus uerbis, ut consueui, rem expedire. Veruntamen, uti lex est in iudicijs, ita peragam accusationem: quanquam imperitus planè, atque istarum rerum indoctus sim. Atque hoc ad uos exordium peractum mihi sit. Quæ uero per iniuriam, & contumelioſe ab hoc passus sum ea ita se habent. Nam me, cum grauis antea, ac uenerandus essem, ac de dijs pleraque, & natura, & uniuersi huius ambitu considerarem, sublimis supra nubes alicubi per aerem incedens: ubi magnus ille per cœlum Iupiter, alatum currum agens fertur: abstractum inde ipse, cum iam in summa conuexitate uolarem, atque ultra cœlum ascenderem, & alis confractis, æqualem, & eiusdem conditionis cum multitudine promiscua fecit. Ac tragicam quidem illam, atque modestam personam abstulit mihi: comicam uero aliam, atq; Satyricam quandam imposuit, ac tantum non ridiculam. Deinde in eundem locum ad me adducta, concluſit mecum: Conuicium, Iambum, Cynicam petulantiam: præterea Eupolim & Aristophanem, uehementes uidelicet uiros ad exagitandum grauia illa, & ad irridendum ea quæ præclara, ac pulchra sunt. Postremo autem & Menippo quodam, ex antiquis illis canibus admodum latratu facili ac prompto, ut uidetur, de inde mordaci atq; aspero quoq;, effosſo: hunc quoq; ad me introduxit, terribilem reuera canem, & morsu latenter inuadentem, eò nimirum, quod etiam ridendo pariter, mordeat. Proinde quomodo non graui contumelia affectus uidear? qui neq; familiari ac proprio habitu amplius conspicior, & comœdias agendo, ac risus ciendo, argumentaq; aliena tractando, quasi quendam histrionem illi me gero. Nam quod omnium absurdissimum est, temperatura quadam aliena, ac noua mixtus sum. Et neq; pedestris amplius sum, neque in sublimibus incedo: sed planè centauri modo, compoſitum quiddam, ac peregrinum spectrum, auditoribus appareo. MER. Quid igitur ad hæc dices Syre? SYR. Inexpectatum equidem, uiri iudices, certamen hoc apud uos sustineo. Quidnis enim citius putaram Dialogum, quàm hæc de me dicturum esse. Quem ego susceptum, tetricum ad huc pleriſq; apparentem, & præ continuis interrogationibus præfractum ac durum, eoq; nomine uenerabundum quidē aliquid præ se ferentem, haudquaquam tamen omnino suauem, aut etiam multitudini acceptum. Principio quidē ipsum per terram incedere, ad humanum hunc morem assuefeci: postea autem squalore isto multo absterso, & ridere ipso coacto, suauiorem ac gratiorē aspicientibus exhibui. Supra omnia autē, Comœdiam cum ipso coniunxi, ac per hoc multam illi beneuolentiam apud auditores cōciliaui: qui antea spinas in eo istas metuentes, perinde ut Echinum, in manus accipere ipsum fugiebant. Cæterum noui ego, q̄d maximè ipsum malè habet. Nempe q̄ non tenuia illa atq; exilia, sedendo cum eo argutari soleo. Sitne anima immortalis, uidelicet, & quot heminas Deus, quando mundum fabricauit, synceræ, & eodē modo sese habentis, substantiæ in craterem illum, in quo uniuersa miscendo temperabat, infuderit: &, num Rhetorica politicæ particulæ, imago, adulatoriæ pars quarta sit. Delectatur enim nescio quo pacto, huiusmodi argutias disputando, perinde ut illi, qui expsora libenter fricantur. Ac cogitatio ista & cura, dulcis ipsi uidetur, ac magnifice se effert: si dicatur, quòd non cuiusuis hominis sit, ea intelligere, quæ ipse de ideis subtiliter & acutè speculatur. Huiusmodi uidelicet à me quoque poscit, & alas illas quærit, ac sursum aspicit: illa interim quæ ante pedes sunt, non uidens. Nam cæterorum certè causſa haudquaquam, puto, accusauerit me, quòd ueste hac Græca detracta: barbaricam ipsi induerim, & hoc, cùm barbarus ipse uidear esse. Iniuriam enim feciſſem, si legibus præteritis, in ipsum talia commisiſſem, ac patriæ ueſtitu

VII.

Dialogi contra Syrum.

Exordium ab extenuatione

Transitio.

Narratio quæ causſam exponit.

Peroratio.

Amplificatio ex effectu.

Defensio Syri

Exordium ab inexpectato.

Defensio per inuersionem.

Translatio.

Perstringit Platonem: huiusmodi enim illæ in Phædone, Gorgia, et de legibus, & alibi quoq; tractat.

uestitu grassatorum more spoliassem. Respondi Iudices, quantum possibile mihi fuit. Vos autem, similem priori sententiam, quæso ferte. MER. Papæ, omnibus decem uincis. Nam ipse ille prior, ne nunc quidem eadem cum cæteris sentit. Nimirum consuetudo hæc illius est, atq; omnibus perforatum calculum ferre solet, nec facilè desierit, optimis quibusq; inuidere. Sed uos quidem nũc abite bona cum fortuna: in crastinum autem & de reliquis cognoscemus.

Epilogus.

DE PARASITO, SIVE QVOD ARS SIT, PARASITICA.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Didascalici generis Dialogus, in quo contendit ac docet Parasiticam, artem esse, eamq; omnium aliarum præstantissimam. Dispositio & series orationis plana est. Nam artem esse, principio ex diffinitione artis ostendit, singulis eius partibus cum Parasitica comparatis, uidelicet, quoniam & sua, ac certa principia habeat, exercitationeq; & usu constet, & ob finem uitæ utilem: nempe uoluptatem, exerceatur. Quòd autẽ uoluptas utilis uitæ finis sit, autoritate ac testimonio Homeri defendit. Et quòd hic finis Parasiticæ magis proprius quàm Epicureorum philosophiæ sit, comparatione studiorum, ac uitæ utrorũq; probat. Deinde uero hanc omnium aliarum artium præstantissimam esse, primum in genere docet, collatis omnibus accidentibus, effectibus & causis aliarum artium, cum ijs, quæ huic arti accidũt. Postea seorsim etiam Philosophiæ & Rhetoricæ, ut pote artium cæterarum summis, & maximè laudatis, anteponit. Primum quia illæ incertæ, alijs aliter de illis sentientibus atq; tradentibus. Parasitica autem ubiq; eadẽ, ac certa sit. Deinde quia nusquam reperiantur parasiti affectasse philosophiam, aut rhetoricam: cõtra autem parasiticam rhetores, ac Philosophi plurimi. Postremo ab usu eorũ, qui artes has sectantur, & profitentur, duplici uidelicet, altero in bellis, altero in pace. Vbi ad utrumq; tempus philosophos, & rhetores inutiles, & ineptos esse, multis exemplis & rationibus docet: contrà autem parasitos idoneos ac paratos maximè, idq; ex Homero, & item ex historijs probat, additq; etiam hypotyposi, qua parasitum ad prælium parantem & expedientem sese describit. Præterea & priuatam, atq; domesticam utrorumq; uitam inter se comparat, multò meliores, atq; etiam beatiores esse parasitos ostendẽs, quàm uel rhetoras, uel philosophos. Subfinem ipsam artem ex locis finalibus commendat quoq;, & ipsius nominis honestatem etymologia, & analogia defendit.

Occasio à persona, & uitæ genere.

QVID tandem in caussa est Simo, quòd cum alij homines, siue serui sint, siue ingenui, quisq; artem quandam calleat, qua cum sibi ipsi, tum alijs sunt utiles. Tu uero, quantum ego ꝑspicio, nulli rei aut negocio intentus es, unde aut tu aliquem fructum caperes, aut alteri benignè impertiendo adiumẽto esse possis. PARA. Quid hæc tua sibi uult interrogatio ô Tychiade, nondũ enim capio: proinde planius ac manifestius me interrogato. TYC. Est ne aliqua ars, cuius tu sciens & peritus es, uidelicet Musicæ? PARA. Non per Iouem. TYC. Quid autem, Medicinæ? PARA. Ne illius quidem. TYC. Atqui geometriæ? PARA. Nequaquam. TYC. Quid autem, Rhetoricæ? Nam à philosophiæ studio usque adeo abhorres, quantum ipsius uicij contagium à philosophia alienum est. PAR. Atq; etiam si fieri potest, adde quiddam amplius. Proinde ne animum inducas, hoc te mihi ignoranti exprobrare. Fateor enim me ignauum esse, atq; etiam tua opinione longè peiorem. TYC. Sanè, sed hasce fortasse artes propter illarum magnitudinem atq; difficultatem non perdidicisti. At ex popularibus illis quam tandem tenes, num architectonicam aut sutrinam? Neq; enim ea est rerum tuarum conditio, ut non talis alicuius artis egeas adminiculo. PAR. Rectè dicis ô Tychiade, neq; enim ullam illarum calleo. TYC. Quam igitur aliam? PAR. Quam? Attentio. Profecto, ut mea est opinio, generosam, quam & te, si pernoueris, laudaturum planè existimo. Eandem uero opere atq; re ipsa perpulchrè obire posse me dico, tametsi

tametsi illam oratione explicare mihi non perinde promptum sit. TYC. Quam tandem dicis? PAR. Nondum mihi uideor super illa orationes satis studiose exercuisse. Quòd autem unius alicuius artis non rudis sim, hoc planè iam nosse potes. Quare nihil est quòd hoc nomine mihi sies infensior. Quamcunq; autem teneam, alio tempore audies. TYC. Verum ego omnis moræ impatiens sum. PAR. Fortasse si audires, inopinata tibi ars mea uideretur. TYC. Atqui propter hoc ipsum tanto impensius scire laboro. PAR. Alio tempore tibi exponetur, ô Tichiade. TYC. Nequaquam, sed iam quamcunque tandem pernosti exponito, nisi adeo te pudeat. PAR. Parasiticam. TYC. Et quis ita uesani atque dementis est animi, ô Simo, qui hanc artem esse prædicet. PAR. Ego, Si uero ob hoc ipsum, quòd aliam artem non teneam, tibi insanire uideor, huius ipsius caussam mihi putato fuisse insaniam, meq; iam durius increpandi finem facito. Aiunt enim hanc Deam cum aliàs difficilem esse habentibus, tum quod delinquentes erratorum excusare soleat, quasi horum omnium magistram atque autorem culpam uniuersam in se transferentem. TYC. Ergo Simo Parasitica ars est? PAR. Sanè ars, atque ego illius autor & inuentor sum. TYC. Proinde tu Parasitus es? PAR. Tu quidem Tychiade, probro me afficis. TYC. Atqui non erubescis, te ipse Parasitum compellando. PAR. Sanè uero: puderet enim me, nisi dicerem. TYC. Atque per Iouem, si tibi notores esse uelimus erga alios te ignorantes, quod tibi nomen esse testabimur? num Parasitum te esse affirmabimus? PAR. Hoc nomine compellantes longè magis me oblectabimini, quàm si Phidiã statuarium me esse dixeritis. Quippe mea arte non minus gaudeo, quàm ipse Phidias Ioue à se fabricato gauisus est. TYC. Atqui hoc mihi attentius consideranti, res perridicula perspecta est. PAR. Quæ nam? TYC. Externè scribentes ad te in epistolis, hunc tibi adijciemus titulum: Simoni parasito. PAR. Atqui impensius mihi gratificaberis, quàm si hoc titulo nobis scripseris, Dioni philosopho. TYC. Quantum tu quidem hac compellatione gaudere soleas, mihi parũ curæ est. Sed & aliud quiddam absurdi cõsiderandũ uenit. PAR. Quod nam? TYC. Num & hæc in aliarũ artium numero nobis recensenda sit, aut interrogante quopiã cuiusmodi ars sit, respondeamus, ueluti de grammatica, aut rhetorica interrogati solemus, parasitica. PAR. Ego uero Tychiade, longè iustius hanc quam profiteor, quàm ullam aliam artem dicendam esse contendo. Quòd si tibi iucundum est auditu, ut opinor fore, sententiam meam explicare non grauabor, quanquam ad hoc non admodum, ut ante dixi, præparatus aut instructus sum. TYC. Tametsi sint exigua, ueritate tamen præcellent. PAR. Age, sub initium artem ipsam, quo finitionis genere describatur, ad calculos expendendam reuocemus. Ad hunc enim modum speciatim & alijs artibus pensitandis assequemur, num & hanc rectè teneamus. TYC. Quid ergo ars est, ut compertum habeas? PAR. Ars est, ut ego memoria teneo, quodam sapiente uiro audito, præceptionum exercitarum comprehensio, ad unum exitum uitæ utilem pertinentium. TYC. Rectè sanè illius auditi uerba commemini sti. PAR. Iam si horum omnium particeps est Parasitica, consentaneum est & hanc nihil aliud quàm artem habendam esse. TYC. Ita profecto ars habenda est, siquidem hæc ita se habuerint. PAR. Age iam singillatim ad omnes artis species parasiticam accommodantes, num oratio illi consonet, considerabimus. Sed non quemadmodum ollæ uicioſæ dum pulsantur, ne malignè resonent. Oportet itaque & hanc quemadmodum omnes artes præceptionum inuentionem in se complecti. Principio enim præuidere atque discernere, qui aptus & accommodatus sit eum alere, atque ita facto parasitandi exordio, haud quaquam cognosceret. Aut dicemus argentarios seu numularios artem quandam habere, qua norint adulterina nomismata à probis sagaciter deprehendere. Hunc autem citra artis adminiculum discernere posse adulterinos homines & probos, præsertim cũ

I. Propositio Artem esse parasiticam.

Amplificatio assertionis ab absurdo.

Repetit propositionem.

Confirmatio finitiõe artis. Diomedes li. 2. hanc finitionem Cicero ni adscribit.

Probatio minoris secundũ partes finitionis.

Principia artis seu præcepta.

ueluti

ueluti nomiſmata hominum mores cuiuſmodi ſint, non ſtatim pateant. Eadem hæc & ſapiens reprehendit Euripides, dicens:

In Medea. At quo malus noſcendus eſt mortalibus:
Innatus eſt nullo character corpori.

Et quo multò & præclarior Paraſiti ars eſſe oſtenditur, qui res ita obſcuras & abditas magis quàm uaticinandi peritia perſpicit & cognoſcit. Noſſe uero ſermones proferre accommodos, eaq; facere, per quæ in familiaritatem adiungitur, quibus ſemet quàm beneuolentiſſimum ſuo alumno eſſe oſtenſurus ſit, nunquid non ſingularis intelligentiæ, atq; inuentionis uehementiſſimæ tibi documentum eſſe uidetur? TY. Admodum. PAR. Porrò autem in ipſis conuiuijs, ut abeat per omnia plus habens, eosq; exuperans, qui eam artem ſua negligentia ſibi non parauerunt, an hoc citra rationem, & ſingularem ſapientiam Paraſitum facere poſſe arbitraris? TY. Nequaquam. PAR. Quid autem? noſſe obſoniorum ciborumq; uirtutes & uicia, nũ tu rudis, & indocti cuiuſpiam curioſitatem eſſe exiſtimas? præſertim Platone generoſiſſimo ita dicente: Qui conuiuas epulis acceptурus eſt, nec rei coquinariæ ſcientiam habuerit, eius in adornando conuiuio pertenue eſt iudicium. Quòd autem Paraſitica non cognitionem ſolam, ſed exercitatam quoq; ſibi uendicet, inde perdiſces facillimè. Quoniam aliarum artium cognitiones & dies & noctes, & menſes & annos ſæpenumero inexercitatæ permanent, non tamen artes ipſæ apud poſſidentes depereunt. At uero Paraſiti cognitiones, niſi quotidie in uſu ſint atq; exercitio, perdunt non artem ſolam, ut opinor, ſed ipſum quoque artificem. Paraſiticæ uero utilitatem ad unum aliquem uitæ exitum tendentem, uereor ne inſaniæ ſit perquirere. Ego uero quàm edere & bibere in uita mortalium nihil inuenio utilius aut præſtantius, & citra quod uita non poteſt ſubſiſtere. TY. Maximè. PAR. Atqui ne eiuſmodi quidem res eſt paraſitica, cuiuſmodi eſt pulchritudo aut fortitudo, ut ars nulla eſſe uideat, ſed quædam uis atq; potentia. TYC. Vera dicis. PAR. Verum, neq; arte caret. Quod enim arte caret, nullo modo poſſidenti eſt conducibile. Age enim, ſi tibi ipſe nauim in mari commiſiſſes fluctibus atq; procellis ingruentibus, gubernandi imperito, num euaſurus es incolumis? TYC. Minimè gentium. PAR. Quid tandem obſtat, an quod arte careas, cuius ope te ipſe ſeruare potuiſſes? TYC. Sanè uero. PAR. Proinde arte ſeruamur, imperitia uero non item? TYC. Admodum. PAR. Ergo Paraſiticam artem eſſe conſtat. TYC. Artem profecto, quantũ adparet. PAR. Atqui gubernatores quidẽ præclaros, & aurigas eximios de curru non raro delapſos eſſe cemperi. Ac nonnullos illorũ luxatos atq; delumbatos, porrò nonnullos prorſus extinctos. Cæterũ Paraſiti naufragium, nullus eſt qui poſſit producere. Proinde, ſi neq; ab arte remota eſt Paraſitica, neq; facultas eſt aliqua, comprehenſio autem præceptionum exercitarum eanden artem eſſe hodie nobis fatendum eſt. TYC. Quantum quidem ex hoc coniecturam facio. Sed in hoc tibi uigilandum eſſe intelligis, ut finem aliquem generoſum Paraſiticæ nobis attribuas. PAR. Rectè ſanè dicis, uidetur autem hac finitione potiſſimum explicari poſſe: Paraſitica ars eſt ciborum atq; potuum, & ſermonum, qui horum conquirendorum gratia dicendi ſunt, cuius finis eſt uoluptas. TYC. Videre mihi tuam artem præclarè definiſſe. Illud tamen etiam atq; etiam conſidera, ne aduerſus philoſophos aliquos define tibi oriatur pugna atque contentio. PAR. Atqui abundè ſufficit hunc eſſe finem & felicitatis & Paraſiticæ, neq; aliter adparet. Siquidem Homerus ille ſapiens, Paraſiti uitam admirans, tanquam ſolam beatam atq; felicem, ita inquit:

Cõprobatio finis ab autoritate Homeri

Haud ego finem ullum meliorem ultrà arbitror eſſe,
Quàm ſi mente omnis populus lætetur ouanti,
Iuxtà autem menſæ ſunt pane cibiſq; repletæ,
Atq; pocillator dulce è cratere falernum.

Fundens

Fundens distribuat per pocula paruabibendum.

Iam quasi parum cumulatè hæc admiraretur, sententiam suam longè pleniorem apertioremq́ hisce uerbis facit, perfestiuè subijciens. Hic finis nobis pulcherrimus esse uidetur. Haud aliud ex ijs, quæ dicit beatum ac felix quàm parasitari existimans. Sed enim hæc uerba non cuilibet è uulgo attribuit, uerum omnium sapientissimo. Et sanè si Vlyssi fuisset in animo Stoicus secuto laudare finem uirtutem, potuisset illud dicere, quando Philoctetem ex Lemno adduxit, quando Troiam subuertit, quando Græcos fugam adornantes compescuit atq́ detinuit, quando Troiam ingressus est, se ipse indecoris uulneribus flagellatum adficiens, ac sordido & plane Stoico indumento amictus. At tunc huius pulcherrimi finis nusquam commeminit. Cæterum ne tunc quidem, cum in Epicureorum uita constitutus apud uenustissimam Calipso uersaretur, illiq́ liceret in ocio uoluptuosè & molliter uiuere, ac in omnibus delitijs Atlantidis lectum conscendere, neque non rebus, quas animi libido ferebat, indulgere, illius pulcherrimi finis memor est, sed cum apud Pheacas parasitum ageret. Vocabantur autem tunc temporis parasiti Dætymones. Quomodo enim dicit? Dignum enim est, ut iterum atque iterum suauissimorum uersiculorum recordaremur, neque enim ad satietatem audiri possunt, nisi sæpius repetantur: Dætymones sedeant ex ordine, &, iuxta mensæ adsint epulis & carne repletæ. Porrò Epicurus nimium impudenter hunc finẽ detractum parasiticæ, ad felicitatem suam detorsit. Quod autem hæc res non absit à furto, quodq́ Epicuro uoluptas nihil curæ sit, sed parasito, ita potes colligere. Ego uoluptatem existimo primum tranquillum statum corporis. Deinde neque mentem ulla perturbatione aut molesta cura onerari. Horum utrumque parasitus assequitur, Epicurus autem ne alter utrius quidem fit particeps. Etenim cum curiose satis de habitu terræ, de infinitis mundis, de magnitudine solis, atque distantijs, de primis elementis, atque etiam de dijs siue sint siue non sint, deq́ ipso fine perueſtigans, nunquam non digladiari solet, semper cum aliquibus contentiose dissidens, non humanis solum, sed & mundanis uexationibus atteritur atque consumitur. At parasitus horum omnium securus, omnia benè se habere existimans, credensq́ hæc meliori loco nõ esse posse quàm sint, cum multa securitate et animi tranquillate, nullo istiusmodi nugarum scrupulo illi facessente negocium: edit suauissimè, ac dormit supinus, porrectis & manibus & pedibus, quemadmodum Vlysses rate ad patriam nauigans. Atqui non propter illa tantum nulla in re Epicurus uoluptatis potitur, sed etiam propter hæc. Quippe Epicurus ille, quicunque tandem fuerit ille sapiens, aut habet quod edat, aut non. Si non, ille quidem uoluptuose uiuet minimè, imò ne uiuet quidem: sin autem habuerit, habebit aut à seipso, aut ab alio. Itaque si ab alio quod edat habuerit, parasitus est & ille, & non is quem se super hè uenditat. Sin à seipso, uoluptuose non uiuet. TYC. Quomodo uero non uoluptuose? PARA. Si etiam suppeterit illi apud se ipsum uictus copia, multa ò Tychiade, eiusmodi uitam consequi necesse est. Vide uero qualia, oportet enim eum, qui uoluptate duce molliter & delicate uicturus est, omnibus incidentibus cupiditatibus abundè indulgere. Aut quid tu ais? TYC. Et mihi idem uidetur. PARA. Proinde ei qui re familiari ampliter instructus est, fortasse unde libidinem suam expleat, non ægrè suppetet. Atqui æstiuè atque tenuiter munitus erit opibus, illi harum rerum potiundi nulla supererit copia. Itaque si paulò per fuerit Epicurus, sapiens esse non potest, neque unquam uoluptatis finem sibi propositum consequetur. Sed ne diues quidem copiosæ pecuniæ dominus, cui per facultates suas cupiditatibus prolixè suppeditare atque inseruire promptum est, præfixum uoluptatis finem nanciscetur. Quid ita tandem? Propterea quòd necesse sit eum, qui sumptum de suo fecerit, in multas atque adeo odiosas illabi molestias. Iam enim illi cum coco rixandum erit, quòd parum opi-

Ampificatio testimonij à circũstantijs.

Dætymones.

Cõfutatio Epicurecrũ finis ac uoluptatis. à studio et curaillorũ, et finitione uoluptatis.

A uictu p remotionem.

parè atq; apparatè edulia adornauerit. Aut si citra rixam coci negligentiam dissimulanter habuerit, tum ferculis inconditis, & minimè delicatis uescitur, ac per hoc sperata uoluptate priuatur. Aut iam illi cum domus præfecto rem familiarem indiligenter accurandi delitigandum est. An uero hæc ita se non habent? TY. Per Iouem idem quoque mihi uidetur. PAR. Hæc ergo omnia ut Epicuro accidant necesse est, itaque nunquam uoluptatis fine miser ille potietur. At uero parasito neque cocus est ullus, cui propter incuriam irasceretur, neque ager, neque uillicus, neque argentum, quorum nomine famuli excusationem perferens doleret, & tamẽ omnia habet, ut edat & bibat, soli illi nulla re existẽte, qua ut Epicurus perturbaretur. Iam quod ars sit parasitica, & ex his iam dictis, atq; alijs satis superq; ostensum est. Reliquum est, ut planum faciam, quàm sit etiam omnium optima, & hoc quidem non simpliciter, sed primum declarabo, quàm communiter omnes alias artes sua anteire soleat præstantia. Deinde quàm etiam priuatim præcellat cæteras. Communiter ad hunc modum præstat alijs. Etenim uniuscuiusq; artis studium discendi adducere laborem, timorẽ, ac uerbera necesse est, quæ qui non deprecetur nullus unquam inuentus est. Hanc uero artem cuius ego professor sum, solam ut uidetur, licet sine labore perdiscere. Quis enim unquam à conuiuio flens digressus est, ueluti quospiam uidemus puerulos à præceptoribus discedere? Quis proficiscens ad conuiuium unquam tristis atque seuerus conspectus est, quemadmodum illi qui ludos literarios frequentare solent? Atqui parasitus sua sponte, atque adeo uolens ad cœnam uadit, artis consequendæ omnium cupidissimus. Cæteri uero qui alijs artibus perdiscendis nauant operam, easdem prosequuntur odio, ita ut nonnulli aufugientes artes suas summa detestatione repudiant. Et cur non hoc quoque considerandum tibi uenit, quod eos, qui in alijs artibus fecissent aliquod operæ precium parentes his potissimũ honorare solent, quibus parasitũ quotidie cohonestant. Elegantes, ita me Dij ament, inquiunt, puer pinxit literas, date illi quod edat. Malignas literarum notas descripsit, nihil date illi. Adeo res & honore pensanda, & supplicio punienda esse uidetur. Quinetiam cum cæteris artibus ita comparatum est, ut primum hoc posterius habeant, postquam iam multo sudore paratæ sunt dulcem & expetitum uoluptatis fructũ subministrant suis cultoribus, ad quam rem multa est uia, nec minus aspera. Cæterum sola ex omnibus parasitica statim initio inter discendũ arte sua fruiter, ac simulatq; incepta fuerit, quantocyus est in quæstu. Præterea reliquæ artes non saltem aliquę, sed omnes simul tantum uictus conquirendi gratia inuentæ sunt. At parasito actutũ parata est alimentorum felix copia, simulatq; artem exorsus fuerit. An uero non animaduertis agricolam agros colere non colendi gratia, & fabrum fabricare non fabricandi gratia? At parasitus nihil sectatur aliud, sed hoc ipsum quod illius negocium est, & cuius gratia ei negocio intentus est. At hæc cui obscura sint, neminẽ esse arbitror, quod ij, qui reliquarum artium exercendo tractant comertia, per omne tempus afflicti laboribus uiuunt ærumnose atq; infeliciter, ac uix unum atq; alterum diem festũ per mensem agunt. Propterea quod ciuitates aliàs quidem per annum, aliàs per mensem indicta solennitate dies festos agere soleant, & tunc animo remissiore lætari dicuntur. At parasitus ferè singulos semper triginta dies agit in otio. Omnes enim dies illi uidentur sacri deorum numinibus. Præterea quibus consilium aut animus est reliquis uti artibus cũ aliqua laude et existimatione, illi tenui frugaliq; uictu & potu utantur necesse est, tanquã qui morbis decumbunt impliciti. Nam qui uictu paulò copiosiore, potuq; largiore semet inuitat et oblectat, ille studio minimè est accõmodus. Accedit his quod reliquæ artes sine instrumentis, magistro suo nihil fructus afferre possunt. Neq; enim citra tibiam tibia canere, neq; citra lyram psallere, neq; absque equo equitare quisquam potest. Porrò hæc usque adeo bona est, adeoq; non onerosa artifici

Epilogus. Transitio per diuisionem.

II. *Præstare oĩbus artibus parasiticã, idq; uariè ab accidentibus, effectu et fine eõ firmat, & primum in gñe.*

II.

III.

IIII.

V.

VI.

VII.

ut

ut omnibus etiam instrumentis carenti, tamen victum largè suppeditet, eaq; commodissimè uti possit. Et sicut uidemus, alias artes perdiscentes magistris mercedem persoluimus, hanc autem discentes præmium accipimus. Præterea aliarum artium omnium sunt doctores quidam & professores: cæterum qui parasiticam tradat aut doceat, nullus est. Sed quemadmodum Poëtis iuxta Socratem, et ipsa quidem fato quodam accidit. Quinetiam illud apud animum tuum expendito, quòd alias artes autiter facientes aut nauigantes exercere nequeamus, hac uero uti licet & in itinere & inter nauigandum. TY. Admodum profectò. PAR. At qui ô Tychiade, reliquæ artes omnes huius opem mihi desiderare uidentur, hęc uero nullius alterius egens est adminiculo. TY. Quid autem? nonne qui alienas res accipiunt, tibi iniustè agere uidentur? PAR. Et qui non? TYC. Quomodo ergo parasitus aliena accipiens solus extra iniusti noxiam habendus est? PAR. Huius quæstionis causam tibi non possum reddere. Verum aliarum artium principia plerunq; sunt utilia atq; simplicia, parasiticæ autem principium admodum generosum & illustre est. Etenim omnibus modis iactatum ac tritum illud amicitiæ nomen, non inueneris aliud quàm parasiticæ esse auspicium. TY. Quomodo dicis. PAR. Quoniam nemo inimicum aut ignotum hominem, sed ne mediocriter quidem familiarem ad cœnam uocat. Sed necessarium est, ut antè cum illo amicitiam contraxerit, quàm eum libationis & mensæ participem fecerit, atque ad huius artis mysteria admiserit. Audiui ego sæpenumero dicentes quospiam, cuiusmodi ille amicus est, qui neq; edit neq; bibit unquam nobiscum, quasi eum qui unà cibum capiat atq; conbibat, solum fidum amicum esse existiment. Quòd autem ars sit omnium prestantissima, inde facillimè poteris cognoscere. Etenim artes reliquas non tantum grauiter laborantes, & sudore perfluentes, sed per Iouem sedentes aut stantes exercent, quasi artibus seruiliter mancipati sint. At parasitus ueluti addicto mancipio sua arte utitur, ueluti rex accumbens otiosus ab animo. Illa autem quorsum recensere attinet, certissima felicitatis parasiticæ documenta, quòd solus iuxta sapientem Homerum, neq; ullam prælatam inserit manibus, neq; terram uersat aratro, sed citra arationem, citraq; sementem omnia parasitando consequitur. Præterea rhetori aut mathematico, aut fabro ærario nihil obstare uideo, quo minus artem suam exerceat, etiam si improbus fuerit aut morio. Porrò autem parasitum agere nemo potest, qui aut stultus fuerit aut improbis moribus. TY. Papæ, cuiusmodi rem ostendisti esse parasiticam. Itaq; & me iam ea inuasit libido, ut parasitus esse cupiam pro eo, qui nunc in præsens sum. PAR. Itaq; quemadmodum omnibus aliis artibus potior sit parasitica communiter, abundè mihi demonstratum esse opinor. Age nunc deinceps, quomodo priuatim quoq; excellat singulas considerabimus. Vt autem hanc cum mœchanicis aut manuarijs artibus conferã: ineptũ mihi esse uidetur, aut potius eius qui huiusce artis dignitatem indignis modis subuerteret. Sed illud potius, quomodo maximas atque pulcherrimas sua præstantia exuperet, demonstrandum est. Est autem in confesso apud omnes, rhetoricam atque philosophiam cęteris longè celebriores haberi, quas pleriq; propter generositatem atque cognitionem omnibus anteponunt. Proinde posteaquam ostendero, & his longè potiorem esse parasiticam, satis constabit eandem quoq; cæteris artibus uniuersis longè lateq; præstare, ueluti Nausicaa corporis uenustate atque procerita te omnes præcellebat famulas. Equidem communiter utrasque excellenter anteit, & rhetoricam & philosophiam. Primum quantum attinet ad artis substantiam. Illa enim subsistit, hæc uero minimè. Neque enim de rhetorica eadem omnium est sententia, neque eandem idem omnes esse sentimus. Sed nonnullis ars esse uidetur, nonnullis ab arte seiuncta. Plerique etiam prauitatem quandam artis seu impostura esse existimant, alij aliud. Haud alia est hominum de philosophia disputantium opinio. Aliter enim Epicuro res philosophicæ habere ui-

VII.

IX

X.

XI.

XII.

XIII.

Epilogus.

Transitio.

Hactenus in gñe cũ oĩbus artibus cõparauit parasiticã. iã et specialiter philosophiæ ac rhetoricæ præfert.

Odyss. Z.

I. Argumentũ à certitudine et cõstãtia artis collatiõe cũ utraq; facta.

Quintil. li. 2. cap. 16.

dentur, aliter Stoicis, aliter Academicis, secus quoq; Peripatecis. Et quid multis opus est? omnino alius aliam rem philosophiam esse contendit & comminisci tur. Et ad hunc usque diem neque illi suam obtinent sententiam, neq; ars illorum una esse uidetur. Ex quibus omnibus hanc mihi coniecturam facere licet, quòd statim sub initium illam artem esse negem, cuius nulla est substantia. Quoniam cur tandem arithmeticam unam esse uidemus, quàm quòd bis duo & apud nos & apud Persas, sint quatuor, nec discrepant hæc neq; apud Græcos, neque apud Barbaros. At philosophias uarias atque multiplices esse uidemus, præterea neque fines, neq; principia illarum concordare. TYCH. Vera dicis. Etenim unam philosophiam esse asseueranter affirmant, ipsi uero multarum sunt autores. PAR. Atqui in reliquis artibus quanquam nonnihil discreparet, quispiam uero progressus illud ignoscendum esse contenderet: propterea quod alioqui perfectæ essent, earumq; cognitiones non forent ambiguæ aut mutabiles, certe ille repudiandus nõ esset. At philosophiam quis tanquam necessariam sustineret unam & simplicem non existentem, acferè ubique ipsam secum discrepantem, longè magis quàm instrumenta, quæ sunt diuersissima. Siquidem non est una philosophandi scientia, aut ratio, postquam innumeras esse conspicio.

II Multi autem esse non possunt, quandoquidem philosophia una est. Non disparia de rhetoricæ quòque substantia quispiam dicere possit. Nam de una re proposita omnes non idem sentire & dicere, sed super præceptionibus diuersis pugnare sententijs, documentum est certissimum, ne principium quidem illius artis esse probabile, cuius non est una cognitio. Etenim quære quid potissimum ex illis æstimanda sit rhetorica, ac nondum fateri unam esse, omnem eius quod quæritur tollit essentiam. Porrò autem ipsa parasitica non perinde se habet, sed & inter Græcos, & inter Barbaros sui nunquam dissimilis est, sed una atq; eadem Parasitandi ratio ubique. Neque quispiam dixerit aliter hos, aliter illos exercere Parasiticam. Neque sunt inter Parasitos, ut uides, discrepantium sectarum autores, cuiusmodi sunt aut Stoici, aut Epicurei, dogmata habentes pugnantia, sed una omnibus apud omnes est professio, operumq; & finis concordia. Itaq; ut mihi uidetur, periculum est, ne ex his omnibus iam à me adductis, Parasitica quoque sit singularis & præcipua quædam sapientia. TYCH. Videre mihi ista sufficienter disseruisse. Quòd autem & in alijs philosophia tua professione Parasitica deterior existimanda sit, quomodo planum facies? PARAS. Ergo illud mihi sub initium dictu perneceſſarium est, nullum parasitum unquam philosophiam amasse. At parasiticæ desiderio permultos arsisse philosophos testantur historiæ, quo desiderio etiam nunc tenenter. TYCH. Et quos nam memorare potes philosophos, qui Parasiticæ operam dederint? PARA. Eos quidem ò Tychiade, quos neque tu ignoras, sed data opera me quoque ignorare ciuiliter simulas, ueritus ne ea ex re dedecus illis potius quàm honorem concilies. TY. Non per Iouem hoc mihi in mentem uenerat, ò Símo, attamen uehementer animi pendeo, quos nam ei rei unquam seruientes possis producere. PARA. O generose, equidem tu mihi rudis & imperitus esse uidere eorum, qui philosophorum uitas memoriæ proditas ad posteros transmiserunt, omnino enim eosdem quos dico legere potuisses. TYCH. Atqui per Herculem iam mirabiliter audire gestio, qui tandem illi sint. PARA. Ego tibi eosdem demonstrabo, & nominatim perstringam, & quidem minimè malos, aut infimæ conditionis philosophos, sed ut ego opinor, ferè ex omnibus præstantissimos, & de quibus hoc uel suspicari indiginum facinus esse putasses. Enimuero Aeschines ille Socraticus, longis illis & lapidis dialogis summo sermonis nitore atque mundicia conscriptis, semel uenit in Siciliam, eosdem unà secum ferens, ut si quo modo fieri possit, eorum opera Dionysio tyranno innotesceret. Tandē uero lecto Miltiade, usus est sibi non mediocrem adiunxisse & laudem & opinionem, reliquit

Collatio parasitica.

Aliud, à signo & studio sectantium.

Exempla philosophorũ, q parasiticam sectati sunt.

tempus

tempus permanſit in Sicilia, paraſitans Dionyſio, Socraticis diſceptationibus longum ualere iuſſis. Quid autem? nonne & Ariſtippus ille Cyreneus unus ex præſtantibus & eximijs philoſophis tibi eſſe uidetur? TYC. Maximè. PAR. Et ille per id ætatis Syracuſis uerſatus eſt, paraſitando apud Dionyſium. Itaque ex omni paraſitorum numero ille in maximo precio habitus fuit apud illum. Erat enim præter cæteros ad hanc artem ſingulari præditus induſtria. Quare & coquos quotidie ad illum miſſitare ſolitus eſt Dionyſius, quo adparatius tanto magiſtro artem perdiſcerent culinariam. Ille ſanè uidetur etiam artē pro dignitate excoluiſſe. Quin etiam Plato ueſter generoſiſſimus, & ipſe non aliam ob cauſſam in Siciliam profectus eſt, ac ſanè pauculos aliquot dies paraſitatus, ſtatim ab incepta paraſitatione, propter artis imperitiam elapſus eſt. Rurſus autem, Athenas regreſſus, cum uarijs ſemet ſtudijs exercuiſſet & adornaſſet, deinceps ſe tunda uice in Siciliam nauigando contendit, ubi iterum paucu!os aliquot dies cœnatus ob paraſitandi imperitiam Dionyſio excidit. Et hæc quæ Platoni in Sicilia parum ſcitè paraſitandi accidit aduerſitas, perſimilis mihi eſſe uidetur Niciæ TY. Et quis ea Simo de Platone tibi dixit? PAR. Equidem & alij complures. Porrò autem Ariſtoxenus Muſicus uir clarus atq; memorabilis, & ipſe Nelei paraſitus fuit. Quod uero Euripides apud Archelaum paraſitum egerit uſque ad extremum uitæ diem, Anaxarchus autem apud Alexandrum, planè tibi compertum eſt. Neq; Ariſtoteles paraſiticam intactam reliquit, ſed eandem ut reliquas artes omnes exorſus eſt. Philoſophos quemadmodum paraſiticæ operam dederint, oſtendi. Paraſitum uero nemo unquam poteſt producere, qui philoſophandi captus ſit deſiderio. Et ſanè ſi felicitas putanda eſt, neq; fame diſcruciari, neq; ſiti urgeri, neq; algore torqueri, hæc nemini alteriquàm paraſito ſuppetunt. Itaq; philoſophorum non parum multos quiſpiam inuenerit, & algẽtes grauiter & eſurientes, paraſitum uero nequaquam. Aut alioqui Paraſitus habendus non eſſet, ſed infelix quiſpiam, aut mendicus circunforaneus, aut etiam philoſopho ſimilis. TY. Hæc equidem tibi ſatis ſuperq; diſputata ſunt. At philoſophia atq; Rhetorica etiam reliquis potiorem eſſe Paraſiticam, quomodo cõprobabis? PAR. Sunt in uita humana tempora, ò optime, aliaquidem pacis, ut opinor, alia uero belli. Iam in his omnibus modis neceſſarium eſt, artes cuiuſmodi ſint manifeſtas fieri: ſed & illi neceſſum eſt ut ſe aperiant, qui artibus ſunt imbuti. Primum autem, ſi ita tibi uidetur, tempus belli ſubducta ratione excutiamus, et qui nam ingruente bello omnium maximè tum ſibi ipſis priuatim, tum Reipub. ſunt utiles. TY. Quàm non mediocre uirorum certamen annuncias. Et ego iamdudum apud me ipſe rideo, cogitabundo animo mecum conſiderans, cuiuſmodi futurus ſit philoſophus cum paraſito comparatus. PAR. Ne uero nimia capiaris admiratione, nèue hanc rem cauillo aut ſubſannatione dignam exiſtimes, age hoc totum expreſſis typis oculis noſtris ſubijciemus. Annunciatum eſt ex improuiſo hoſtes in regionem irruptionem feciſſe: per neceſſarium autem eſt collecta manu illis exire obuiam, neq; enim per ſocordiam committendum eſt, ut impunè abactis pecoribus agros noſtros deuaſtent atq; depopulentur. At dux belli denunciat, ut ad delectum faciendum iuuenes confluant, alij uero diſcedant. Sint autem inter hos nonnulli & philoſophi, & rhetores, & Pharaſiti. Itaque initio abiectis ueſtimentis exuimus nos. Quippe qui armis induendi ſunt, antè ſe denudẽt, neceſſe eſt. Proinde intentis oculis ſpecta, ò generoſe, unum quenq; ex ordine, habitoq; delectu probato corpora. Itaq; illos propter uictus indigentiam haud dubiè uiſurus es tenues atq; pallidos, & planè corpore horridos, quaſi iam confecta ſint uulneribus. Qui ergo non ſummè foret ridiculum, affirmare eiuſmodi uiros perferre poſſe certamen aut pugnam ſtatariam, aut impreſſionem, aut puluerem atq; uulnera, qui curatiõe aliqua refocillandi ſunt. At iam contrà ab illis regreſſus Paraſitũ quo corpore adpareat, contemplare. Nun-

ἀντίθεσις Paraſitorum

III.

Ab aſſuetorũ, q ipſas artes pſitentur. per diuiſionẽ temporum belli ac pacis.

Ac primùm de tpe belli, & qualis circa hoc philoſophi ac rhetores.

Collatio paraſitorum.

quid non ille membris præditus eſt planè gladiatorijs, ac colore uiuo atq; iucundo, neque nigro, neq; rurſus peralbo. Hoc enim muliebre eſſet, illud ſeruile. Deinde animoſus quoque, terribile quiddam obtuens, uultu minaci et rubicundo, quod paraſitorum eſt proprium. Neque enim conſultum factu uidetur hominē meticuloſum aut fœmineis oculis præditum in aciem producere. Nunquid non igitur iſtiuſmodi ſit elegans, & uiuens armatus; elegans etiam ſi honeſtè in prælio ceciderit? Sed quorſum iſtis collationibus utimur, cum illorum exempla nobis in promptu parata ſint? ut enim ſimpliciter quæ ſentio eloquar, priorum rhetorum atq; philoſophorum partim extra murum in bellum progredi nunquam auſi ſunt. Quòd ſi quis etiam neceſſario coactus militatum egreſſus eſt, illum ego deſerta acie turpiter aufugiſſe dico. TYC. Quàm admiranda omnia, & quā nihil exiguum aut mediocre polliceris. PAR. Nihiloſecus tamen orationem ſemel exorſus expediam. Equidem ex rhetorum numero Iſocrates, ne ſemel quidem in bellum egreſſus eſt, at ne in foro quidem iudiciali unquam orationem habiturus aſcendit propter animi puſillanimitatem. Opinor uero, & ob hoc ipſum illi uocem defuiſſe. Præterea nonne Demades & Aeſchines & Philocrates timore ſtatim conſternati bellum Philippo indicente, urbem atq; ſeipſos hoſti prodiderunt, neq; nō pertinaciter perſeuerarunt, Athenis illius res atq; negocia ſemper adminiſtrantes. Adeo, ut ſi quis etiam alius Athenienſiū eandem ſequeretur bellandi rationē, protinus in illorum amicitiā aſciſcebatur. At uero Hyperides, & Demoſthenes, & Lycurgus, qui paulò uidebantur cæteris animoſiores, tametſi in cōcionibus ſubinde tumultuarentur, ac Philippum cōtumelioſis dictis proſcinderent, quod nā memorabile facinus in eo bello, quod aduerſus illū geſſere Athenienſes, ediderunt? Equidem Hyperides & Lycurgus, nunquam egreſſi ſunt, ſed neq; uel modicum exerto è portis capite auſi ſunt proſpicere. Verū intra murum clauſi ſedebant, iam apud ſe ipſi obſidionem perferentes, ſententiolas atq; ſenatuſconſulta componentes. Sed enī anteſignanus illorum atq; coryphæus nempe Demoſthenes, cui iſta pro concionibus ciuium auribus ſubinde occinere moris erat. Philippus Macedonum exitium, à quo ne mancipium quidem aliquis emere ſubſtineret, auſus uenire in Bœotiam priuſquam uterq; exercitus commixtus ad manus deueniret, abiecto clypeo aufugit magna cum ignominia atq; dedecore. An & hæc antea neminem cōmemorantem audiſti, quę nedum Athenienſibus pro certo comperta ſunt, ſed & Scythis & Thracibus, unde illud piaculum profectum fuerat. TY. Iſta equidē mihi compertè nota ſunt. At illi quidem fuerunt rhetores, quibus ſtudio fuit concionari, & cauſas perorare, non uirtutem armis exercere. Quid autem de philoſophis habes quod dicas. Neq; enim hos quemadmodum illos accuſare potes ignauiæ. PAR. Illi equidē Tychiade, qui quotidianis diſſertationibus multa de fortitudine diſputare conſueuerunt, uirtutis nomen nunquam non in ore habentes, multò quā rhetores apparent fugatiores, ignauiores, atq; etiam effœminatiores. At hunc uero modum rem conſydera. Principio quidem nemo eſt uſquam, qui pro certo affirmare poſſit ullum philoſophum in bello oppetiſſe. Aut potius, in uniuerſum nunquam meruere ſtipendia: aut ſi meruerunt, omnes audita tuba aufugerunt. Equidem Antiſthenes & Diogenes, & Crates, & Zeno, & Plato, & Aeſchines, et Ariſtoteles, & illa uniuerſa philoſophorum turba, nunquam uiderunt aciem. Solus autem ſapiens ex illorum numero Socrates ſumpta fiducia in bellū, quod ciuitati fuit aduerſus Lacedæmonios exire auſus, fuga inde ſaluti conſulens, ex Parnethe in Taurei palæſtram diuertit. Exiſtimabat enim ſibi longè fore tutius atq; ciuilius ſedenti cum puerulis ſtudioſe exornari, ac unà ſermonem ſociantes ſophiſticis captiunculis illaqueare, quàm cum uiro Spartano manus conſerere. TYCH. Ego uero iſta iam olim, ô generoſe memorata accepi ab alijs, quibus per-

Comprobat exemplis, & primo rhetorum.

II philoſophorū

Iouem nequaquam uoluntas erat hæc illis illudendi gratia exprobrare sicut tibi. Itaq; parum gratiæ arti tuæ conciliare uidere, tantos uiros fallis contumelijs affi cièdo, At si uidetur, age iam ac mihi cuiusmodi uir parasitus in bello sit expedi. Etenim quid omnino ex ueteribus illis quispiam parasitus fuisse credendus est. PAR. Atqui ô amice, neminem usqueadeo Homericæ Poëseos rudem atq; imperitum esse existimo, neq; si prorsus à literis alienus aut idiota fuerit, qui nesci at apud illum, ex heroibus omnium præstantissimos parasitos esse. Siquidē Nestor ille, àcuius lingua perinde ut mel fluebat oratio, regis parasitus fuit. Sed neque Achillē, quemadmodū & uidebatur, eratq; corporis forma atq; uiribus excellentissimus & iustissimus, neq; Diomedem, neq; Aiacem Agamemnon tantis laudibus extulit, & admiratus est, quanto laudis testimonio ornauit Nestorem. Neq; enim decem Aiaces sibi dare exoptat, neq; decem Achilles. Quippe iam olim Troiam funditus excisam cœpisset, si eiusmodi decem alios milites, cuiusmodi parasitus ille fuerat, quanquam iam confectus senio, habuisset. Quin etiam Idomenea Iouis filium eadem ratione Agamemnonis parasitum fuisse confirmat. TY. Hæc equidem & ipse non ignoro. Nondum tamen mihi intelligere uideor, quomodo illi duo heroës Agamemnonis parasiti fuerint. PAR. Perlege ô generose, uersiculos illos, quibus ipse Agamemnon Idomenea alloquitur. TYC. Quos nam dicis? PAR. Semper tibi plenior uni stare solet cyathus, uelut & mihi, quando bibendi est mens ut potes. Inde quod dixit, semper plenior em astare cyathum, non ita accipiendum est, quasi semper poculum uino plenum Idomeneo & pugnandi & dormiendi sit propositum, sed quòd illi per omnem uitam soli cum rege cœnandi facultas concessa fuerit, sed nō perinde ut aliis militibus certis quibusdā diebus ad mensam uocatis. Etenim Aiacem quòd singulari certamine congressus cum Hectore optimè se gesserat, proceres ad Agamemnonem diuinum cœnatum abduxisse commemorat, tanquam propter uirtutem in pugna æditam honoratum, admodum sera cœna apud regem apparata. At uero Idomeneus atq; Nestor ferè quotidie cum rege cœnitabant, ut idē autor testatur. Porrò Nestor regum parasitus mihi fuisse uidetur, multa arte industrius. Neq; apud Agamemnonem primum hanc parasitandi artem exorsus est, sed multis retro temporibus apud Cæneam atq; Exadium. Visus uero est neque parasitandi finem antè fecisse, quàm Agamemnon diem suum obijt. TYC. Equidem ille præclarus & insignis fuit parasitus. At si quos alios id genus heroas parasitos fuisse nosti, hoc mihi nominatim explicare ne pigeat. PARA. Quid igitur ô Tychiade, nonne & Patroclus Achillis parasitus tibi fuisse uidetur: præsertim cum nullo aliorum Græcorum fuerit deterior aut ignauior, neq; animi neq; corporis dotibus, tametsi iuuenis existens? Mihi equidem nulla in re ipso Achille uidetur fuisse inferior, ex eius operibus coniecturam faciēti. Etenim Hectorem perruptis portarum obicibus, ac intra munitionem iuxta naues pugnantem, fortissimè repulit. Et Protesilai nauim iam incensam, & ardentem extinxit. Quanquam in ea essent non ignauissimi, uerum Telamone nati, & Aiax & Teucer, alter hasta strennuus, alter arcu ualens. Multos præterea ex Barbaris necidedit: inter quos & Sarpedonem Iouis filium Achillis parasitus peremit. Prostratus uero occubuit nequaquam ut alij, sed ipsum quidem Hectorem uita spoliauit Achilles: at Achillem Paris, unus unum. Porrò autem parasitum & Apollo, & duouiri occiderunt. Ac iam moriens eas uoces edidit, non quales generosissimus Hector ille, Achillem suppliciter precatus, ut cadauer eius suis sepeliendum redderet: sed quales par est, parasitum expirantem emittere. Cùiusmodi tandem? Si mihi uiginti duro in certamine tales Antè occurrissent, cunctos ego cuspide cæsos Strauissem læto. TYCHIADES. At de his quidem abundè satis multa uerba fecisti. Cæterum Patroclum non amicum, sed Achillis parasitum fuisse, quo pacto testatum facies? PARASIT.

Cōtraria exempla parasitorum.

Nestor.

Iliad. β.

Idomeneus.

Iliad. α.

Iliad. ω.

Patroclus.

Iliad. π.

Comprobatio ab etymologi a appellatiõis Iliad. ϛ.

Ipſum ô Tychiade, Patroclum quòd paraſitus fuerit, dicentem tibi exhibebo.
TY. Admiranda dicis. PAR. Audi igitur hoſce uerſiculos:

Ne mea Pelida condi patiare ſeorſim
Oſſa, ſed amborum ſint uno tecta ſepulchro,
» Sicut & antè domi nutriti uiximus unà,
Et rurſum eodem in loco:
» Nam me ſuſceptum Peleus ſtudioſus alebat,
» Nomine, meq; tuum noto Theraponta uocauit.

Θεράπων

Hoc eſt paraſitum eſſe uoluit. Etenim ſi Patroclum Achillis amicum dicere uoluiſſet, haud illum theraponta nominaſſet. Erat enim Patroclus liberalior, quàm ut Achillis ſeruus dici ſuſtinuiſſet. Quos igitur dicit eſſe therapõtas, qui neq; ſerui ſunt, neq; amici, nẽpe paraſitos. Quo nomine & Merionem Idomenei theraponta compellat. Atque ita tunc paraſitos dictos eſſe planè coniectura auguror. Quinetiam hoc conſidera, quam ob rem Idomenea Iouis filium non dignatus ſit Marti æqualem dicere, uerum Merionem eius paraſitum? Nonne uero & Ariſtides uir popularis exiſtens & pauper, ut inquit Thucydides, paraſitus fuit Armodij? nonne & amator? Sunt enim paraſiti ſuorum alumnorum peramantes. Huius itaq; paraſiti opera Athenienſium Reipub. tyrannide oppreſſæ libertas iterum recuperata eſt. Et nunc in foro ſtat æneus inter reliqua ciuitatis monimenta ſpectabilis. Illi equidem cum tanta uirtute claruerint, tamen paraſitos agebant. Tu uero, quo nam animatum animo paraſitum in bello eſſe putas? Non ne ſub initium talis curato probè corpore ſumpto ientaculo prodit in aciem, quẽadmodum & Vliſſe fas eſſe contendit? Quippe cui ſtatim ſub auroræ exortum pugnandum erit, ille prius cibum ſumat neceſſe eſt. Et quo tempore alij milites, præ metu, hic quidem galeam diligenter adornat, ille thoracem curioſe induit, alius aliud quiddam malum belli ſuſpicans trepidat, paraſitus uultu prorſus hilaro & exporrecto indulget epulis, ac mox poſtquam in aciem progreſſus eſt, inter primos fortiſſimè dimicat. Cæterum qui alit paraſitum tum in ordine ſub ſequitur, quem ille non ſecus atq; Aiax Teuerum clypeo defendit. Cupit enim impenſius ſuum ſeruare alumnum paraſitus, quàm ſeipſum tueri incolumem.

Ariſtides.

Iliad 7.

Effictio paraſiti ad prælium cuntis.

Quòd ſi etiam in bello cæſus paraſitus occubuerit, neq; imperatorem, neq; militum quenquam pudore afficit, tantum exiſtens cadauer, quali corporis dignitate quondam in ſimpoſijs accumbere ſolitus eſt. Adeo ut indignum ſit facinus philoſophi cadauer huic appoſitum conſpici, aridum & ſordidum, prolixo barbicio informe, hominem prorſus miſerandum, & qui ante initum prælium mortuus ſit, imbellis atq; inualidus. Quis uero eam ciuitatem non extremè contemneret, cuius tam miſerandos atq; infelices cerneret ſatellites? Quis non eam urbem cum robuſtis tũ animoſis auxiliatoribus egere exiſtimet, qui adeo pallidos & comatos homunciones inter militum cadauera diſperſos intuitus fuerit, eosq; qui in excubijs ſtationes agitant, nullius in bello eſſe precij? Tales equidem ſunt in rebus bellicis paraſiti, cum philoſophis atq; rhetoribus comparati. Cæterum in pace tantum præcellit philoſophiam paraſitica, quantum ipſa pax bello præſtat. Ac primum, ſi uidetur, pacis loca atq; ſtudia contemplemur. TYC. Nondum teneo, quid hæc tua ſibi uelit oratio, conſideremus tamen. PAR. Igitur forum & iudicia, & palæſtras, & gymnaſia, tum uenationes & ſimpoſia ego ciuitatis loca, atq; loca tranquillo urbis ſtatu eſſe dixerim? TYCH. Et rectè ſanè. PAR. Quòd autem paraſitus in forum cauſas acturus non prodit, quodq; in iudicijs nulli clientulorum uocatus patronus præſto eſt; hanc ego ſubeſſe cauſſam opinor, quòd iſti loci magis ſycophantis & rabulis illis forenſibus pateant atq; conueniant, quodq; nihil moderati in illis fieri ſoleat. Palæſtras uero atq; gymnaſia unà cum ſympoſijs paraſitus frequentat ſedulò, quibus ſolus ille ornamento eſt, atq; decori. Quoniam quis nam philoſophorum aut rhetorum exutus ueſtimentis

Tranſitio ad tẽpus pacis, et qs in eo uſus rhetorũ, phõrum, & paraſitorum.

Forum.

eis in palæstra dignè componendus esset cum parasiti corpore? Aut quis illorum consp ectus in gymnasio non potius probro atq; dedecore locum afficeret? At qui ne in deserto quidem illorum quispiam irruentis alicuius belu æ impetum sustineret. At parasitus earundem uim atq; ferociam fidenter expectat, ac sine negocio compescit, quippe qui eas dem in conuiuijs contemnere didicerit. Sed ne que ceruus, neq; sus, fetis inhorrescens parasitum conterret, sed sue aduersus illum dentes acuente, parasitus aduersus suem contra acuit terribilis. Cæterum le pusculos magis insectatur, quàm ullus canis uenaticus. Porrò autem in conuiuio quis cum parasito certamen susciperet, aut iocos ciente aut comedente? Et quis magis conuiuarum tristiciam discutit? an ille cantillans ridicula, & ludens dictorijs: an homo potius nihil ridens, in sordida tritaq; lacerna accumbens, terram tristis intuens, quasi ad luctum non ad simposium uocatus uenisset. Ac mihi profectò tale quiddam in sympos io uidetur esse philosophus, quod canis in balneo. Sed age istis posthabitis, ad ipsam parasiti uitam nos conferamus, excutientes atque comparantes illum. Primum igitur quis est qui non uidet parasitum nunquam non contemptorem esse gloriæ, quippe cui nihil curæ est, quam de se opinionem homines obtineant. At uero ipsos rhetores atq; philosophos non saltem illorum aliquos, sed in uniuersum omnes fastu atq; gloria transuersos agi quispiam inuenerit, ac non tantum gloriæ deditos, sed quod adhuc turpius est, argẽti sitientissimos. Sed enim parasitus, hoc erga pecuniam affectus est animo, quo non aliquis negligentiore erga lapillos passim proiectos in littore animatus est. Ac nihil illi inter aurum & ignem uidetur esse discriminis. Rhetores autem, & quod absurdius est, etiam illi, qui philosophiæ professione se uenditant, tam aui de argento inhiant, quasi hac ratione maximam sibi nunc conciliarent, & opinionem & autoritatem philosophi. De rhetoribus quid multa attinet dicere, cum ille corruptus largitionibus causs am orare soleat, alius dicendi artem profitens à discentibus mercedem exigit. Tertius à rege similiter præmium flagitat, non ob aliud nisi quòd cum illo conuersationem socie t, nec pudore suffunditur. Est præterea alius qui iam ætate confectus, non ob aliud peregre proficiscitur, quàm ut lucrum faciat aut stipendio mereat, non aliter atq; Indus quispiam aut Scytha captiuus. Neq; eundem pudet nominis, quòd merces sit illud quod accipit. Non solum uero his uitijs eos inuenies obnoxios, sed sunt adhuc alij degeneris animi affectus, quibus sunt plenissimi, nempe molestæ perturbationes, iracundia, inuidentia, ac omnis generis concupiscentiæ. Parasitus autem his omnibus uacans affectibus, neq; irascitur propter animi tolerantiam, tum etiam quòd illi nemo sit cui irasceretur. Atq; etiam siquando uictus mentis impotentia indignatur, nihil tamen mali aut iniuriæ iracundiæ impulsu designat perperã. Quin potius risum omnibus eius excandescentia excutit, ac oblectamento est conuersantibus. Minimè uero, omnium perturbatur tristicia, aut ulla mentis molestia discruciatur. Etenim tam præsens illi parasitica suppeditat aduersus omnes molestias remedium, ut nulla etiam causa existat, quam ob rem afficiatur tristicia. Neque enim illi sunt opes, neq; domus, neq; famulus ullus, non uxor, non liberi, quibus pereuntibus habentem discruciari animo omnino necesse est, si horum iactu ram fecerit. Atqui neq; glorię ullius est appetens, neq; opulentiam, sed nec formosum quenq; desiderat. TY. Veruntamen, ô Simo, planè consentaneũ est illũ ob uictus indigentiã perturbari animo. PAR. Ignoras, ô Tychiade statim initio hũc non parasitum, quicunq; laborat uictus inopia. Neq; enim fortis inopia fortitudinis fortis perhibendus est, neq; sapiens sapientiæ penuria sapiens putandus, alio qui parasitus esse non possit. Nos enim de eo qui re ipsa parasitũ agit, loquimur, non de eo, qui solum parasiti nomen falsò obtinet. Iam si fortis non alia ratione, q; præsente fortitudine fortis, & sapiens præsenti sapientia sapiens habendus est, sequitur, neq; parasitum, nisi parasitandi facultas suppetat, parasitum esse posse.

Palæstra.

Venatio.

Conuiuia.

Vita priuata et domestica.

Ambitio & auaricia.

Affectus et perturbationes animi.

Obiectio. Elusio à consequentibus.

Quare

Quare nisi hoc illi suppeditatum fuerit ab alio, nequaquam parasitus existimandus est. TY. Proinde parasitus nunquam alimenti laborabit inopia? PAR. Ita quidem adparet. Itaq; neq; huius neq; alterius cuiuspiam rei gratia discruciatur animo. Verum omnes ad unum philosophi pariter atq; rhetores, maximo semper in metu sunt. Illorum igitur plurimos plerunq; ligno armatos in publicum prodire uidemus. Quod procul dubio non facerent, nisi armatos metuerent. Quid? quòd etiam ianuas probè oppessulatas concludunt, metuentes, ne quis noctu domum ingressus, illis perniciem machinetur. At parasitus ædicule suæ ianuam quidem claudit, sed planè incuriosè & temerè, ne uidelicet uenti uiolentia irruens aperiat. Cæterum noctu orto tumultu, non magis animo timori concutitur, quàm si nullus extitisset. Præterea per sola loca iter faciens, nullo accinctus gladio ambulat, nihil enim prorsus uspiam gentium metuit. At ego sæpenumero uidi philosophos nullius periculi, ne suspicione quidem existente, arcus adparantes. Semper enim baculis armati incedunt, atq; etiam si quando in balneas lotum abeunt, aut uocati ad prandium. Nullus uero est, qui parasitum aut adulterij, aut uiolentiæ, aut rapinæ, aut alterius cuiuspiam delicti insimulare possit. Quoniam qui talibus uitijs esset cõtaminatus, iam non amplius parasitus foret perhibendus, sed seipse grauissimæ iniuriæ exponeret. Itaq; adulterium flagitiose committens, unà cum perpetrato delicto, etiam flagitij nomen incurrit. Quẽ admodum autem qui improbus fuerit, non bonus sed malus habendus est, sic quoque paratus si quid turpiter in se admiserit. Illud enim ipsum quod fuerat abijcit, assumit autem id quod deliquid per flagitium. Cæterum eius generis praua facinora per multa extant à philosophis & rhetoribus turpissimè perpetrata, quę non nobis tantum comperta sunt, utpote quæ nostro tempore saltem designata forent, sed libris æditis relicta monumenta habemus eorum facinorum, quorum illi autores extiterunt. Extat apologia Socratis, extat Aeschinis atq; Hyperidæ, neq; non Demosthenis. Ac fermè plurimorum rhetorum atq; philosophorum defensiones etiam hodie leguntur. At nulla extat parasiti apologia, nec ullus est qui pro uero affirmare possit, ubi parasito iniuriarum scriptam esse dicam. TYC. At per Iouem parasitus meliori quàm rhetores atq; philosophi uiuendi conditione fruitur, Fato tamen deteriore absumitur. PAR. Equidem longè diuersum est quod dicis, nam & Fato multò feliciore functus è uiuis migrat parasitus. Quippe compertè exploratum habemus philosophos ferè omnes, aut illorum maximam partem malo extinctos esse exitio. Nonnullos cõdemnatione iudicij in maximis flagitijs manifesto deprehensos sumpto ueneno, alios toto corpore extustos, plerosq; urinandi difficultate absumptos, alios ex fuga retractos atq; occisos. At quis tandem tali quopiam exitio Parasitum sublatum esse referre potest, sed mors felicissima ferè illi contingit edenti atq; bibenti. Quòd si quis etiam uiolenta morte defungi uidetur, mortuus auolasse creditur. TYC. Hæc equidem satis superq; tibi pro parasito contra philosophos decertata sunt. Superest ut & illud explices, num honesta & utilis sit hæc alendi possessio. Siquidem opulentiores mihi uidentur parasitos alere, tanquam officiosi & beneuolè gratificantes illorum tenuitati, quòd ego ei qui alitur dedecus esse existimo. PARA. Quàm simpliciter fatuum te esse constat, ò Tychiade, si hoc nequeas intelligere hominem diuitem, etiam si Gygis opulentiam possideret, solum edentem esse pauperem. Atq; ille progrediens in publicum non comitante parasito mendicus est. Et quemadmodum miles sine armis habetur despectior, & uestis sine purpura uilior, & equus sine phaleris leuior: sic etiam dives egregiè & ampliter nummatus longè adparat sine parasiti satellitio humilior atq; contemptior. Atqui parasitus quoq; non parum ornamento est diuiti, dives parasito non item. Alioqui neq; probrum est, ut tu ais, huic parasitari, ut præstantiori deteriorem. Quod autem opulento utile sit parasitum alere, præterquàm quòd ornamentum non uulgare illi adiungit,

Metus.

Adulteria, rapinæ, &c. publica crimina.

Exitus uitæ & mors.

Cõmendatio parasitices ex locis finalib.

Ab honesto.

Ab utili.

etiam

etiam ſecuritatem multam paraſiti præſentia & comitatus diuidi ſuppeditat. Neque enim quiſpiam temerè pugna adorietur diuitem, qui hunc illius latere aſſi ſtentem conſpexerit, ſed neq; metuendum eſt eum ueneno periturum, qui para ſitum conuiuam habuerit. Quis enim auderet inſidijs petere quempiã, hoc prę mandante atq; præbibente? Itaq; diues non tantum à paraſito ornatur, ſed eius quoq; opera à maximis periculis tutus conſeruatur. Ita enim paraſitus propter charitatis affectũ, qua diuitem ex animo complectitur, omnibus ſemet obiectat periculis. Neq; tantum concedit ſolum cibum ſumere, ſed unà quoq; edens exoptat oppetere. TY. Omnia mihi, ô Simo, ſatis diſertè diſſeruiſſe uideris, nec quicq; quod ad artem tuam commendandam pertinet prętermiſiſti. Neq; ut tu dixiſti ad hanc rem inexercitatus acceſſiſti, ſed planè omnium inſtructiſſimus atq; exercitatiſſimus. Quod reliquũ eſt ſcire geſtio, an paraſiti compellatio non turpis & dedecoroſa habenda ſit. PAR. Vide quod reſponſum à me exigas, ſi ſufficienter ſuper his uerba tibi feciſſe uideor. Reſponde uero mihi uiciſſim ad quæſtionem, ſi rectè factum exiſtimas. Age σῖτον priſci illi quo uocarunt nomine? TYC. Alimenti uocabulo. PAR. Quid autem σιτεῖσθαι, nonne alere? TYC. Sanè uero. PAR. Eſt ergo in confeſſo, neq; aliud eſſe paraſitari. TYC. At illud ipſum Simo eſt, quod turpe eſſe adparet. PARAS. Age iterum mihi reſponde, quid tibi diſcriminis eſſe uidetur, aut utriſq; propoſitis, utrum electurus eſſes, num nauigare an adnauigare? TYC. Ego quidem eligerem adnauigare. PAR. Quid autem, currere an adcurrere? TY. Adcurrere. PAR. Quid autem, equitare an adequitare? TY. Adequitare. PAR. Quid autem, iaculari an adiaculari? TY. Adiaculari. PAR. Proinde non alia quoq; ratione prò edere paraſitari ſatiſcio, quoq; eligeres. TYC. Velim nolim ſententiæ tuæ refragari non poſſum. Ac te quidem in poſterum ueluti pueri & ſub auroram, & à prandio accedam, arti tuæ perdiſcendæ operam daturus. Tu uero eandem docebis citra inuidiam ingenuè, quoniam primus tibi ero diſcipulus. Perhibent autem & matres primam prolem adamare impenſius.

Quod etiã nomen paraſiti honeſtũ ab etymologia & analogia.

Concluſio.

ANACHARSIS, SEV DE GYMNASIIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Diſputant de gymnaſijs ſiue exercitijs adoleſcentũ, Anacharſis & Solon. Cuius rei occaſio hæc fingitur. Quum Anacharſis Athenas ex Scythia profectus, ut & Solonem, qui temporibus illis pro ſapientiſſimo habebatur, audiret, & Græcorum inſtituta ac mores cognoſceret, quia fortè inter cætera iuuenes Athenienſes inter ſe luctantes, ac mutuò, in luto ac puluere ſeſe proſternentes ac uolutantes aſpicit, ignarus quid agerent, aut quorſum ea contentio pertineret, rem & cauſam à Solone perquirit: qui cum exercitandi genus eſſe diceret, & laudem ac præmia certaminum, corollas, ac poma quædã commemoraret: ille ob tam paruas res, tanto et tam acri ſtudio illos inter ſe contendere, proſtulto ac deridendo putat. Proinde altero inſtitutum hoc, ut ſuum, commendante, altero uero ceu ſtulticiam atq; dementiam quandam ridente, paulatim eò uenitur, ut Solon totã ciuitatis & informandæ iuuentutis rationem exponat. Ac primum quidem, quibus diſciplinis, quibuq; exemplis animos ac mentes ciuium informent, commemorat: deinde & corporum exercitium, & qui finis eorundem, quæq; utilitas ſit, recenſet, atq; ea pars propria inſtituti argumenti eſt. Cæterum quia finem à diſſimilitudine rerum & inſtrumentorum, & quòd hæc puerilia, ad ſeria certamina, ac bella parum profutura uideantur. Anacharſis iterum confutat, monetq; ut iuſta potius armorum exercitatione ad futuros caſus ſeſe parent Solon ſolẽnium quoq; ludorum autoritatem & inſtituta, deinde publicum morem, & poſtremo etiam Lacedæmoniorum exemplum allegat. Vbi tum ad Lacedæmoniorum ludos, & puerorum uerberationes, ita reſpondet Anacharſis, ut uideatur Lucianus reprehendendi magis cauſa, illorũ mentionem facere, quàm quòd inhumanitatem atq; ſæuiciam iſtam laudet. Porrò uidetur interim & illud uoluiſſe Lucianus, oſtendere uidelicet rationem quandam, qua iuuentus inſtitui atq; informari, ad rem pub. benè ac rectè poſſit. Cuiuſmodi & pleraq; ea ſunt, quæ à Platone de legibus lib. 7. & 8. de educatione & inſtitutione iuuentutis traduntur. Adeoq; breui iſto Solonis ſermone, omnia fermè ea Lucianus complexus eſt, quæ ille multis uerbis & libris uix abſoluit.

Hæc

ANACHARSIS.

Hæc uero Solon, quam obrem ueſtri faciunt iuuenes? Partim enim illorum complexi mutuò ſe ſupplantant, partim uero alius aliũ præfocat, ac uerberat, è cœno ſemet immiſcẽt, uolutanturq; perinde ut ſues. Atqui initio ſtatim exutis ueſtimentis, ſpectator enim aſſiſtebam, alter alterũ uiciſſim & raſit, & unxit oleo ualde pacatè & amiciter. Deinde uero neſcio qua offẽſa diſſociati mutuo ſe de loco propulerunt innuentes, frontecq; arietantes concurrunt nõ ſecus atq; arietes. Et uide ut ille alterum ſublatum cruribus humi proſtrauerit, deinde in eum illapſus ſuſpiciendi facultatem non permittit, in cœnum deorſum adigens. Poſtremo uero iam illius crura ſecundum uentrem complexus, circumiecto gutturi cubito, miſerum ærumnoſe præfocat. Alter autem eius obuerberat humeros, ſupplicans, ut opinor, illi, ne prorſus præfocetur. Sed ne olei quidẽ gratia agunt modeſtius, ne luti aſpergine inquinarentur; uerum obſcurata unctione, & luto completi largo ſudore perfluentes, copioſam ridendi materiam mihi exhibent, ueluti anguillæ è manibus elabentes. Rurſus alij in aulæ area hoc ipſum ſub Ioue facere conſueuerunt, neq; tamen illi ipſi in cœno, ſed profundam arenam ſubijcientes in foſſa conturbant ſe mutuo. Ipſiq; ultrò ſpargunt puluerẽ gallorum in morem, quo minus, ut mea fert ratio, in complexibus effugiant, arena omnem lubricitatem diſcludente, aduerſarijq; comprehenſionem firmiorem in arido ſubminiſtrante. Cæterum illiſtantes erecto corpore puluere pleni, & ipſi mutuis ſemet afficiunt uerberibus, & calcitrant. Itaq; infelix ille & dentes expuenti ſimilis eſſe uidetur, adeo illi os totum & arena & ſanguine oppletum eſt, palma, ut cernis, in maxillam percuſſo. Sed ne præſes quidem ille inter eos pacem componit, ac pugnam inducta concordia diſſoluit. Etenim purpura coniecturam facio, hunc eſſe unum ex illis principem. Quin animoſe quoq; cohortatur & laudat eum, qui alteri incuſſa in faciem palma, plagam intulit. Porro alij alibi omnes accelerantes in puluere, ueluti currentes ſubſiliunt eodem in loco permanentes, & in altum proſilientes calce laceſſunt aëra. Quocirca iſta perlibenter ſcire uelim, cuius compendij aut utilitatis gratia factitare ſoleant. Equidem omnino hæc res mihi uidetur eſſe inſania, nec quenquam eſſe arbitror, qui me facile perſuaſum ab iſta ſententia abducturus ſit, ut non credam hòs inſigniter deſipere quibus ſtudio eſt iſta facere. SO. Iſta me hercle ó Anacharſi non iniuria ita tibi uidentur, cum & peregrina ſint, & multum à moribus Scythicis abhorreant. Quemadmodum & uobis non parum multas diſciplinas & corporis exercendi ſtudia eſſe ueriſimile eſt, quæ nobis Græcis abſurda & aliena eſſe uiderentur, ſi quis quemadmodum tu illis ſpectandis arbiter aſſiſteret, Atqui bonũ habe animum, ò amice, neq; enim iſta inſaniæ ſunt opera, neq; impulſu contumeliæ hi mutuo ſe obuerberant, inq; cœno uolutantur, aut ſemet conſpergunt puluere. Sed ineſt huic rei neceſſitas non iniucunda, neq; mediocrem uigorem adiungit corporibus. Itaq; ſi diutius, ut te planè facturum opinor, in Græcia uerſatus fueris, non in longum & tu unus ex eorum eris numero, qui cœno oppleti ſunt aut puluere. Vſqueadeo res tibi uidebitur & uoluptuoſe & utilis. ANAC. Apage iſta à me ò Solon. Vobis hæc oblectamenta utilitatem adferant. Me ſi quidẽ quis ueſtrum ea affecerit contumelia, ſentiet me haud nequicq; accinctum eſſe acinace. Veruntamen dic mihi, quod nomen huic rei indidiſtis, aut quid nam operis hoc facere dicamus? SO. Locus ille, ò Anacharſis, à nobis uocatur gymnaſium, eſtq; templum Appollinis Lycij. Cernis autem eius ſimulachrum quod ſupra ſtatuam ſitum eſt, ſiniſtra quidem arcum gerens, dextra uero ſupra caput refracta tanquam ex multa defatigatione Deum quieſcentem indicat. Cęterum exercitiorum aliud quidem, quod in cœno fit, Lucta uocatur. Illi uero in puluere quoq;

Exordium ab occaſione ipſius rei præſentis actiõe. Lucta.

Pancratium.

Saltus.

Sũma quædã et ſylua nego cij.

Narratio. Locus. Gymnaſium.

Certaminum ſpecies et noĩa

quoq; luctantur. Porrò eos qui erecto ſtant corpore, ac ſemet uerberibus mutuis onerant, Pancratio decertare dicimus. Sunt præterea & alia nobis eiuſmodi gymnaſia, & pugillatus, & diſci, & ſaltus, quorum omnia cartamina ſolemus proponere, quorum qui palmam adeptus fuerit, is præſtantiſſimus ex omnibus eſſe iudicatur, ac certaminis tollit præmia. ANA. Cuiuſmodi uero ſunt iſta præmia? SO In olimpijs corona oleagina, in Iſthmis pinea, in Nemeis ex apijs concinnata. Porrò autem in Pythijs poma Sacerdotes Apollinis proponere conſueuerunt. Cæterum apud nos Athenienſes oleum ex oliua. Quid autem ſublatis cachinnis riſiſti Anacharſi? an quia hæc tibi uiſa ſunt eſſe modica? ANA. Non, ſed præmia omnibus modis clara atque præſtantia percenſuiſti ò Solon, cùm digna ijs qui ea proponunt. In certaminibus ob munificentiam, tum etiam athletis, qui iſta nauiter conſequi ſtudeant. Itaque pomorũ gratia atque apiorũ tanta antè laborioſe perferũt, & periclitantur, dũ indignis modis præfocantur mutuò, ac inhoneſtis uerberibus ceduntur, ita ut non liceat ſine negotio potiri malis, ſiquem cepiſſet pomorum deſyderium, ac conorari apio, aut ſertis pineis, cuius nullo luto defœdaretur facies, neq; aduerſarij eius uentrem pede calcitraſſent. SO. Atqui ô optime, nos non ad nuda tantum dona intentos habemus oculos. Etenim hæc ſaltem ſigna ſunt atque indicia uictoriæ, per qnæ uictores cognoſcuntur. Cæterũ quæ hæc comitatur gloria quauis re digna uidetur eſſe uictoribus. Pro qua conſequenda etiam in uentrem calcitrari, præclarum eſt uenantibus gloriam ex laborihus: Neque enim hæc citra ſudorem atq; laborem contingit mortalibus, ſed illius flagrantem deſyderio oportet ſub initiũ multa dura perpeti, quibus nauiter perpeſſis, illi dulcis & tantopere exoptatus finis è laboribus expectandus eſt. ANA. Hunc ne finem ais ô Solon, dulcem atque utilem, ut ab omnibus uiridi redimiti corona conſpiciantur, atque ob uictoriam laude uehantur, quorum paulo ante nemo non ob indigna uerbera miſertus eſt. Cæterum nunc mirifica felicitate perfruuntur ditati pomis atq; apijs. SO. Noſtrarum rerum etiamnum imperitus eſſe uidere, non multò uero poſt alia tua erit ſuper hiſce rebus ſententia, poſteaquàm in frequentiſſimos Græcorũ conuentus proiectus, uideris tantum hominum multitudinẽ collectam ad illorũ cõfluxiſſe ſpectaculum, ac theatra multis millibus hominũ repleta, athletas uero ipſos diuinis efferri laudibus. Porrò eũ qui præconis uoce uictor pronunciatus fuerit, ab omnibus propemodum deũ exiſtimari. ANA. Hoc ipſũ quod dixiſti ô Solon longe miſerrimum eſt, quòd non paucis præſentibus tam infanda patiuntur, ſed in tanta ſpectantiũ corona atq; celebritate, qui acceptæ contumeliæ teſtes ſunt oculatiſſimi. Illi nimirũ eos felices eſſe pronunciabunt, quos uident ſanguine perfluere, aut à ſuis aduerſarijs compreſſo gutture præfocari. Hæc enim ſumma fœlicitas illorũ præſto eſt uictoriæ. Sed enim apud nos Scythas, ſiquis Solon uel unũ è ciuibus pulſauerit, aut obuiam factus è uia detruſerit, aut ueſtẽ diſciderit, graui mulcta in eũ animaduertunt ſenes, tametſi hoc ipſum uel paucis præſentibus arbitris quiſpiam paſſus fuerit, taceo in tam numeroſis ſpectaculis, cuiuſmodi tu percenſes in Iſthmo celebrari aut Olympia. Cæterum athletarum me hercule uicem ex animo doleo, eorum nomine quæ ab illis ſufferẽda ſunt. Spectatorum uero dementiam, quos tu ex omnibus locis optimos quoſque ad ludos uiſendos ais confluere, demiror magnopere, ſi negocijs neceſſarijs poſthabitis, hiſce rebus uacare non uereantur. Nondum enim illud poſſum intelligere, quodnam oblectamenti, quid uoluptatis denicq; hoc illis adferat, ſi uideant homines cedi uerberibus, atq; decertantes, tum humi proſterni, inq; uicem ſemet conteri. SO. Si iam tempus eſſet Anacharſi, aut Olympiorum aut Iſthmiorum aut quinquatrium, ipſa res per facile docuiſſet, quàm non fruſtra aut temerè harum rerum ſtudioſi ſimus. Neque enim quiſpiam ita nudè percenſendo rerum, quæ ibi geruntur uoluptatem ullam tibi ita perſuaſerit, quaſi ipſe in medijs ſedens ſpectatoribus, ui-

præmia uictorum.

Finis exercitationis.

Inuerſio.

Cõfutatio ab exemplo.

rorum uirtutes cerneres, & corporum excellentium formositates, & habiles ad mirandorum membrorum uigores, multaq; præclara experientiæ documenta, et uim inexpugnabilem, & audaciam, & ambitiosam contentionem, & sententias nullo modo uincibiles, atque indefatigatum pro consequenda uictoria studium. Sat enim scio te ista spectantem nullum finem facturum laudandi & exclamandi & applaudendi. ANA. Et per Iouem, ô Solon, etiam ridendi & subsannandi. Siquidem hæc quæ enumerasti, nempe uirtutes, ac corporum habitudines & pulchritudines, & interritam audaciam nullius magnę rei gratia atq; adeo nequicquam uobis perire uideo, cum neque pericliteur patria, neq; regio incendijs atque populationibus diuexetur, neque amici aut domestici ad iniuriam rapiantur. Itaque hoc magis mihi risu digni uidentur, uiri illi, ut tu ais, optimi frustra tanta sufferentes, talibusq; difficultatibus conflictantes, et eas pulchritudines & heroicas corporum proceritates ita turpiter arena atque tumentibus uulneribus fœdantes, ut parta uictoria pomo aut pinu potiantur. Semper uero mihi uoluptati erit talium certaminum recordatio. Veruntamē dic mihi, omnibus ne athletis talia cedunt præmia? SO. Nequaquam, sed uni ex omnibus, qui cæterorum uictor extiterit. ANA. Ergo Solon pro tam obscura atque ancipiti uictoria tam multi semet insanis conficiunt laboribus, præsertim non ignorantes unum prorsus ex omnibus fore, qui uictor declarandus sit, Reliquos autem uincendos atq; nequicquam uerbera & uulnera miserè suscepturos? SO. Videris ô Anacharsi, Reipub. benè institutæ statum prorsus nihil intelligere. Neque enim alioqui nostræ gentis ritus atque mores pulcherrimos in uituperationem poneres. Nam siquando tibi curæ erit nosse quemodo omnium optimè administranda sit Respub. tum qua ratione ciues in ea quàm optimi reddendi sint, laudabis haud dubiè & tu tunc illorum exercitia, neq; nō ambitionē, cui in hisce gymnasijs dediti seruiunt. Scies quoq; permultum fructus eos capere, qui his ipsis commixtus est laboribus, utcunq; nunc tibi inani studio operam dare uidentur. ANA. Atqui ego ô Solon, nullius rei gratia ex Scythia ad uos profectus sum, tantum emensus itineris, magno Euxino atq; tempestuoso traiecto, quàm ut Græcorum leges perdiscerem, ac mores illorum præsens perscrutarer, tum ut optimam Reip. formam multo studio cognoscerem. Quapropter te mihi potissimum ex omnibus Athenienſibus atq; peregrinis amicum adiungendum curaui, posteaquam inaudissem & optimarum legum scriptorem, moresq; præstantissimorum inuentorem te esse comperi, neq; non utilium institutorum interpretem. In summa, totius Reip. formatorem. Itaq; haud quaquam tu cupidiores me docendi, tuumq; discipulum faciendi, quàm ego sum auidus discendi, adeo ut tibi & incibatus & sitibundus assidens, quoad usq; tu docendi laboribus par esse possis, dictis tuis inhians audire te super Reip. institutis, & legibus differentem concupiscam. SO. Equidē omnia breuiter perstringere ô amice, haud quaquā facile aut promptū est. Gradatim tamen ac pedetentim ingressus cognosces singula, cuiusmodi nobis de dijs, aut parentibus, aut nuptijs, aut alijs uisa atq; constituta sint. Cæterum quæ de iuuenibus decreuimus, tum quemadmodum illis utamur, ubi iam primum quod rectius est sapere cœperint, & corpore maturiores facti, laborum patientes euaserint, hæc tibi in præsentia percensere mihi deliberatum est, ut intelligas cuius gratia hæc illis exercitia proponere soleamus, tū quam obrem assiduis laboribus eosdem corpora exercere cogamus. Non profecto certaminū saltem gratia, ut præmia queant consequi, ad ea enim celebranda omnino perpauci illoq; perueniunt, sed ob fructum longè maiorē, qui inde ad uniuersam manat Remp. et quo ipsi fruunt consimiliter. Siquidem aliud quoddā cōmune oibus bonis ciuibus certamen est ppositum, et corona nō pinea, aut oleagina, aut cōtexta ex apijs, sed quę in se cōprehensim uniuersam hominū felicitatē cōplectat, nēpe libertatē dico, quę cuiusq; priuat. mest, et cōmuniter patrię.

Alia cōfutatio ab inutili & superuacaneo.

Paulatim occasionē expositione parat, reip. cōstituendæ mentionē inferens.

Propositio, de quibus dicturus sit.

Præ-

Præterea diuitias, gloriam, honoris ac dignitatis gradus amplissimos, solennitatumq; patriæ fruitionem, rerum familiarum salutem. Atq; ut summatim dicam, pulcherrima quæq;, quæ à dijs immortalibus quispiam assiduis uotis sibi dari soleat expetere. Ex ijs omnibus ea, quam dixi, corona concinnata est, eaq; ex certamine paranda contingunt, ad quod hæc exercitia atq; labores ducunt. ANA. At tu ô multis modis admirande Solon, cum talia ac tanta mihi percensenda haberes præmia, poma atq; apia commemoras, ac uirentem syluestris oleæ ramum, & pinum. SO. Atqui ô Anacharsi, ne illa quidem tibi uidebuntur modica, ubi quæ dicturus sum intellexeris. Eodem enim consilio fiunt & illa, suntq; planè partes quædam exiguæ maioris illius certaminis, atq; coronæ per omnia felicis quam percensui. Nescio uero quo pacto oratio nostra confusa narrandi serie ordine penitus præpostero, horum prius commeminit, quæ in Isthmo atq; Olimpijs & Nemea fieri consueuerunt. Veruntamen nos, sumus enim ocioli, & tu, ut ais, audiendi cupidus es, facilè ad principium recurremus, ac commune illud certamen, cuius adminiculo omnia hæc parari confirmaui. ANA. Præstat equidem ita facere. Inter eundum uero in longum nobis profluxit oratio. Et fortasse his citius iam persuadebor, ne quem post hac amplius subsannem, quemcũque oleastro aut apio coronatum grauius atque iactantius incedentem conspexero. At si uidetur subillam opacam progressi consedeamus, ne illi disceptantes sua uociferatione nos conturbent. Quin aliàs etiam solis, quid enim dissimulem, sum impatiens, ita acuti & feruentis, & nudũ caput infestantis. Etenim tiaram domi consultò mihi abstuli, ne solus hic inter uos peregrino & insueto habitu obambularem. Et iam quoq; anni tempus est, quo sydus illud feruentissimum exoritur, quod uos canem dicitis, omnia exurens, aëremq; ariditate & calore infestum faciens, sole circa meridiem supra caput assistente, & eiusmodi feruorem intolerabilem corporibus inducente. Itaque demiror, quî fiat ut tu, cũ ætate sis planè confecta, non perindeut ego sudore perfluas, neq; prorsus à sole infestari uideris, neque uspiam locum umbrosum exploras quem subires, sed æstum facilè & patienter toleras. SO. Inanes illi & superuacanei labores, ô Anacharsi, & assiduæ in cœno uolutationes subaëriæ, præterea in arena miseriæ nobis hoc præstant, ut feruentis solis radios facilè contemnamus. Neque amplius egemus pileo, ut solem à contingendo capite prohibeat. Itaq; sub umbram concedamus. Noli uero ijs quæ dicturus sum, tanquam legibus mentem adhibere, ut per omnia fidem illis habeas, sed ubicunque aliquid parum rectè tibi dixisse uidebor, statim illud contradicendo refelle, ac uerba mea emendato. Etenim ab horum duorum alterutro me omnino haud aberraturum existimo, aut enim te constanter persuadebo, si non dissimulanter habueris quæ contradicenda sunt. Aut ego de integro discam, quàm non rectè de his senserim atq; statuerim. Quo nomine uniuersa Athenienſium Resp. tibi non prolixè aget gratias. Quantum me enim docueris, atq; ad saniorem sententiam suadẽdo pertraxeris, illam maximis beneficijs tibi obstringes. Neq; hoc eam celabo, sed statim in medium adferam, ac stans in senatu his uerbis uniuersos compellabo: Ego quidem uobis, ô ciues Athenienses, leges conscripsi, quas ego Reipuplicæ utilissimas fore arbitrabar. At hic hospes, te ô Anacharsi digito commonstrato, tametsi oriundus est ex Scythia, uir tamen multa ornatus sapientia, aliter me persuasit, et disciplinis uitæq; institutis longè melioribus imbuit. Itaq; ob sua in Remp. merita ciuitate donetur, ac æneam illi statuam apud reliquos huius urbis proceres erigite apud Mineruam. Persuasissimum uero habe, ciues Athenienses sibi nequaquam dedecori fore, existimaturos ab homine peregrino atq; barbaro ea perdiscere, quæ sunt ex usu Reip. ANA. Hoc equidem erat quod ego de uobis Athenienſibus inaudieram, quòd in omnibus ferè sermonibus nasuti esse tis illusores. Vnde enim ego homo agrestis & erro, qui omnem ætatem meã in plaustris

Cohortatio ab opportuno.

Digressio de tolerantia æstus & frigoris, et quomodo paretur.

Modus et lex disputationis

Extenuatio Anacharsitis

dlegens contriui, subinde solum pro solo mutans, quicq; nunquam in ulla ciuitate habitaui, neque unquam ullam nisi nunc primum uidi, de administranda Rep. uerba facerem, atque adeo docerem homines indigenas, hanc urbem clarissimã optimis legibus fundatam tantis temporibus incolentes? Cum primis uero te ô Solon, cui hoc ut perhibent, statim sub initium studio ac curæ fuit, nosse quibus procurationibus Resp. quàm optimè administraretur, tum quarum legum præscripto utens quàm florentissima atque felicissima redderetur. Verum tamen & in hoc tibi ut legumlatori mos gerendus est. Itaque tibi contradicam, si qua mihi parum scitè aut rectè proponere uideberis, tantum in hoc ut cuncta perdiscam certius. Et uide, ut iam exacto sole simus in umbra, neque desunt sedes percommode & amœnæ in hoc frigido lapide. Dic igitur orationem exor-

Repetit propositionẽ seu petitionem.

sus ab initio, quam ob rem statim à pueris iuuenes exerceatis laboribus. Tum quemadmodum uobis uiri optimi ex cœno illo & eiusmodi euadant exercitationibus. Insuper quid ad uirtutem consequendam illis præstet adminiculi puluis, & istæ in cœno uolutationes. Hoc enim uel omnium cupientissimè statim sub initium audire desiderabam. Reliqua uero in posterum me docebis, singula suo tempore. Hoc autem inter dicendum fac Solon cogites, ad uirum barbarum te uerba facturum: Dico autem, ne de industria orationem nectendo obscures, neq; impendiò producas. Vereor enim, ne prima mihi excidant, si nimium multa per te adducta fuerint. SOL. Tu quidẽ hoc, ô Anacharsi, longè melius

Redit ad modũ et legẽ disputationis, et ea à simili & more publico commendat.

constitues, ubicunq; parum perspicua tibi uidebitur oratio, aut alicubi prorsus à uero aberrare temerè fluendo. Licebit enim hunc tibi interrogando quotiescunq; libitum fuerit interpellare, eiusq; prolixitatem decurtare. Quanquam ubi non prorsus ab instituto aliena, aut à scopo in totum abhorrentia dicuntur, nihil uetat orationem paulò longius progredi. Quoniam & senatui Ariopagitico cui rerum capitalium iudicia cognoscenda sunt, à maioribus usq; acceptum ita factitare solenne est. Ingressi enim in Ariopagum consedunt, cædis aut uulneris ex destinato inflicti, aut incendij caussam cogniturí. Deinde, utriq; iure contendentiũ dicendi copia permittitur. Dicunt uero alternis uicibus, & qui litem intendit. & qui reus est. Aut ipse per se aut rhetorum sibi conducunt operã, quibus caussa oranda est. Illi ergo quàmdiu ea quæ ad rem attinent, dixerint, perferuntur à Senatu auscultante cum silentio. Cæterum, si quis meditato proœmio orationem exorsus fuerit, ut iudicum animos aliqua beneuolentia sibi propensiores faciat, aut miserationem, aut præcipuam aliquam orationis uim atque potentiam caussæ adduxerit, qualia permulta rhetorũ filij machinantur, ut hisce uerborum præstigijs iudicum perstringant oculos, progressus actutum præco illi indicit silentium, non permittens rethori ad senatum nugandi libertatem ac uerbis caussæ inuoluendæ potestatem, quo minus Areopagitæ ea quæ facta sunt inde queant perspicere. Itaq; & te ô Anacharsi, in præsens quidem Areopagitam constituo, ac iuxta senatus legem à me conditam ausculta, meq; silentio indicto compesce, ubi extra caussam inutiliter rhetoricantem senseris. Quàm diu uero ea quæ ad caussam attinent dicentur, licebit orationem extendere. Neq; enim amplius sole sub ardenti colloquimur, ut magnopere dolendum sit, si in longum producta fuerit oratio. Sed & umbra planè densa est, & nos in præsentia occium agimus. ANA. Perbenigna sunt ista quæ dicis, ô Solon. Atq; ego ob hæc magnã tibi habeo gratiam, quòd hac orationis tuæ digressiuncula etiam ea quæ in Areopago fieri consueuerũt mihi humaniter exposueris, admiranda profecto ac bonorũ senatorum opera, ueritati suffragantiũ. Iam igitur de illis differe, ac ego Areopagita, hunc enim me esse uoluisti, pro more iudicum uestrorũ tibi dicenti dabo operam. SO. Proinde, paucis tibi antè audiendũ est, quã nos de ciuitate ac ciuibus opinionem obtineamus. Siquidem nos ciuitatẽ, non ædificia illa esse existimamus, cuiusmodi sunt muri, delubra, & alia, sed hæc tanquam corpus

Accedit ad rẽ ac primo quæ sit uera ciuitas: quantũ in ciuibus ponant, exponit.

quod-

quoddam firmum esse atq; immobile ad receptum & securitatem hominum urbem incolentium. Omnem uero uim atq; autoritatem in ciuibus sitam esse arbitramur. Hos enim esse, qui cuncta implent, singula ordinant, omnia perficiũt atque custodiunt, quali in nobis singulis gubernandis officio anima fungitur. Hoc ergo intelligentes, sanè sedulam curam habemus ciuitatis corpus non negligendi, exornantes illud, ut quàm maximè niteat: cum intus uisendis ædificijs adornatum, tum externè munitis et firmissimis propugnaculis circumseptum. Cum primis uero omnem curam impendimus, ut & ciues mente boni, & corpore efficiantur ualidi. Tales enim ipsi sibi prodesse in pace possunt, unà Remp. administrantes, neq; non in bello ciuitatis libertatem atq; salutem seruare atq; propugnare. Primam itaque illorum educationem matribus atq; nutricibus, & pædagogis formandam permittimus, ut disciplinis liberalibus eosdem imbuant atque educant. Cæterum ubi iam res honestatem per ætatem sapere cœperint, ac unà cum illis uerecundia & pudor & metus, neq; non rerum præstantissimarũ concupiscentia enata fuerit, ipsaq; corpora laboris patientia uisa sunt, membrorum robore solidiora facta, ac iuuenilibus uiribus consistentia: tunc iam illos assumptos docemus, alijs quidem animi disciplinis propositis, aliter etiam ergà labores perferendos ipsorum corpora assuefacientes. Neq; enim satis esse existimamus tantum natos esse, ut quisq; natus est, quantum ad corpus & animum excolendum attinet, sed præceptionibus etiam & disciplinis, ad eos rectè instituendos nobis opus est. Hæc enim sedulitate & iuuenum industria alitur atq; augetur, animi uero & corporis uitia emendantur. Huius rei exemplum ab agricolis sumimus, qui quamdiu plantæ adhuc sunt humiles & teneræ, eas contegunt atq; fulciunt, ne uenti uiolentia accepto detrimento perfringantur. Vbi uero iam iustum robur collegerint, tunc inutiles & superfluos ramos amputant, easq; quorum arbitrio mouendas atq; agitandas permittentes fructuosiores efficiunt. Itaq; mentem iuuenum primum Musica atq; Arithmetica excolimus, ac literarum formas pingere, easdemq; excellenter pronunciare docemus. Deinde, ætatis progressu adultioribus sapientum uirorum sententias, res olim fortiter gestas à maioribus: tum orationes quoq; utiles uersibus exornatas, quò tenacius atq; fidelius memoria teneant illorum auribus frequenter occinimus. Illi autem auditis fortium uirorum uirtutibus, & rebus memorabilibus, paulatim ista desiderare occipiunt, ac demum ad imitationem accenduntur, ut & ipsi celebrentur, & in cœlum ferantur à natu iunioribus post futuris. Cuiusmodi multa nobis ab Hesiodo, atque Homero luculentissimè perscripta sunt. Porrò autem ubi ad Reip. procurationem se iam contulerint, illisq; publica officia obeunda sunt. Sed hæc fortasse à præsenti instituto discrepant, neq; enim quibus rationibus illorum mentem excolere soleamus, sub initium dicere decretum erat, sed quam ob rem hisce laboribus eosdem exercere dignum arbitraremur, explicare fuit in animo. Itaq; mihi ipsi silentium iniungo, non expectato præcone, neq; te Areopagita, qui, ut ego suspicor, ductus reuerentia tanta extra caussam nugantem me pertulisti. ANA. Dic mihi Solon, cuius rei gratia Senatui uisum est, nulla pœna afficiendos esse res maximè necessarias non dicentes, sed silentio prætereuntes? SO. Cur hoc ex me quæsisti, nondum enim intelligo. ANA. Quoniam rebus omnium pulcherrimis, & mihi auditu iucundissimis præteritis, nempe quibus exornatur animus: exercitia non perinde necessaria, & labores corporum percensere cogitas. SO. Memor sum eorum, ô generose, quæ initio præfatus sum, ac orationem temerè ab instituto aberrare nolui, ne citra ordinem effluendo tuam confunderet memoriam. Veruntamen, & hæc quàm potero paucissimis perstringam, siquidem harum rerum accuratior disputatio, propriam orationem uidetur requirere. Proinde, illorum mentes saluberrimis opinionibus imbuimus atq; formamus, communes leges exactè perdocentes, quæ in pu-

Diuisio ac ὐ λη totius institutionis.

Educatio liberorum, et primo, quibus dios ac mẽtes eorum informent.

Ab exẽplo cõmendat institutum.

Quæ discẽda proponãtur.

Reiectio, qua uenia ei rei parat; q; alienã à primo p posito dicere cœperit.

Redit ad rẽ et institutioni ci uilẽ pſequitur

blico magnis descriptæ literis omnibus legendæ proponuntur, quæ fugienda, quæq; facienda sunt imperantes. Tum quòd integerrimorum uirorum conuictu utendum sit, apud quos ea quæ decent perdiscunt, tum iusta facere, tum ex æquo inter se uersari in Repub. Neq; ullam rem turpem peruerse appetere, sed rerum honestarum tangi desiderio. Nihil autem alteri per iniuriam facere. Illi autem de quibus dixi sapientibus,. Sophistæ atq; Philosophi apud nos appellantur. Præterea ipsos quoq; in theatrum collectim perductos erudimus in publico, comœdiarum ac tragœdiarum scenicis actionibus priscorum uirorum uirtutes atq; uicia spectantes, ut ab his auersi feruenti studio ad illas complectendas contendant. Liberam quoq; pratos ciues dicteriis incessendi, atq; inuadendi facultatem poëtis Comicis permittimus, quoscunque turpia atq; flagitiosa & Reip. dignitate indigna exercentes intellexerint. Horum enim opera malè audientes meliores euadunt, ut post hac uulgi reprehensionem ob paria facinora effugiant. ANA. Noui quos dicas ô Solon, Tragicos, & Comicos, si illi sunt latis, & altis subnixi calceamentis, aureis autem tænijs per uestem uariegati, laruis uero induti planè ridiculis, & magnum hiantibus. Verum ipsi intus intenso clamore uociferabantur, incedebantq; nescio quomodo securè talibus induti calceamentis. Et nisi fallor, tunc ciuitas celebrabat Dionysia. Porrò, Comici cæteris erant humiliores & pedestres, laruas tamen habebant multò etiam magis ridículas, quos uniuersum theatrum risu prosequebatur. Sed enim alios altiores nemo non tristi atq; contracta fronte audiebat, eorumq;, ut opinor, omnes commiserabantur, tantas pedicas pertrahentium. SO. Non illorum ó bone, miserti sunt, sed poeta fortasse priscam aliquam & miserandam calamitatem in scenam adduxit uisendam spectatoribus, orationesq; miserationis plenas audiente theatro tragica actione habuit, quibus in luctum atq; lachrymas auditores pertracti sunt. Verisimile autem est & tibicinas te uidisse, tum alios canentes in medio theatri constitutos. Iam, neque hanc canendi rationem & usum tibiarum inutilem esse censemus, uerum ijs omnibus atq; eiusmodi mentem acuentes meliores uobis reddimus. Cæterum corpora, quod omnium maximè audire desideras, ad hunc modum exercemus, exutis ut initio dixi uestimentis, primum illa ad aërem assuescimus, nondum tenera & inbecilla existentia, omnibus eadem temporibus accommodantes, ut neque feruentem solis æstum grauiter ferant, neque rursum algoris sint impatientia. Deinde, ea ipsa oleo perungimus atque emollescimus, ut habiliora firmioraq; reddantur. Siquidem absurdum est, si coria oleo emollita atque peruncta ruptioni minus obnoxia, ac diutius duratura existimamus, quæ iam sunt emortua, corpus autem adhuc uita animatum nequaquam melius fore usu olei opinaremur. Moxuarijs excogitatis exercitijs, ac singulorum magistris constitutis, hunc quidem pugilatu, alterum uero Pancratio decertare docemus, ut laboribus tolerandis assuefiant, pariterq; ictuum declinandorum periti euadant, neq; metu auersentur uulnera. Cæterum hæc exercitatio duas maximas utilitates adportat iuuenibus, nam & animosos eos reddit, ad subeunda pericula corporibus non parcentes, præterea ut prospera utantur ualetudine, sintq; per omnia robusti, & laborum patientes. Quotquot autem illorum deiecto in terram uultu luctantur, & securè procidere, & promptè exurgere, eadem discunt opera, ut & propellere, & tenaciter amplecti, & loco mouere, & præfocare, & in altum sustollere possint aduersarium. Quæ sanè non sunt inutilia habenda exercitia, sed unum illud atq; adeo maximum statim initio sibi præparãt. Etenim firmiora sunt & robustiora corpora, quæ talibus exercentur laboribus. Alterum uero neq; ipsum modicum est, ex hoc enim consequuntur peritiam, si quando in necessitatem adducti fuerint talium disciplinarum in armis. Quippe in confesso est, quòd & talis hostem complexus, citius supplantatum prosternet, & prolapsus ipse quàm facillimè noscet exurgere. Hæc enim omnia ô Anacharsi,

Quæ spectanda atq; intuenda exhibeant.

Differẽtia tragicorũ, & comicorũ p digreßiunculã

II. Pars institutionis, quõ corpora firmiora et laborũ patiẽtiora red dãt. Estq; hæc ppria institutionis, & ab initio propositi.

Duplex utilitas exercitationum palæstricorum.

charsi, ad uerum illud certamen, quod in armis peragitur, referre solemus, plus neq; in eam opinionem descendimus, ut certò putemus, longè melioribus nos usuros ita exercitatis, posteaquam primum illorum nuda corpora emollita atq; exercitata & robustiora reddidimus, neque minus leuia & habiliora, eademq; aduersarijs grauia effecerimus. Intelligis enim, nisi fallor, cuiusmodi illi armati futuri sint, qui nudo saltem corpore terrorem hostibus incutiunt, neq; immodicam ostendentes corpulentiam & segnem & candidam, aut nimiam quoque corporis macritudinem pallore deformatam, qualia ferè sunt mulierũ corpora sub umbra marcescentia, trepidantia, ac illico multo sudore perfluentia, neque non sub galea anhelantia, maximè uero, siquando ut nunc sol sub meridiem æstu supra modum calente feruerit. Cui enim rei quispiam uteretur sitientibus & puluerem ferre nequeuntibus, quiq; saltem uiso sanguine statim exanimantur, ac antè moriuntur quàm intra teli iactum, atq; ad manus cum hostibus uentum fuerit. Sed enim nostri iuuenes partim rubore, partim nigredine temperanter sub sole colorati, uultu planè masculo, multum uigoris atque caloris & uirilitatis præ se ferentes, neque nimium sunt obesi, neque rursus nimium tenues & aridi, nimio pondere pergrandes, uerum iusto corporis modo formati cũ inutilem, tum superfluam carnium molem & abundantiam sudore absumunt. Illud autem quod robur præstat, & uigorem citra mali admixtionem conseruant. Quod enim ij qui uentilando purgant triticum, faciunt, illud nobis præstant gymnasia in corporibus, paleas ac spicas inanes flatu propellentia, purum autem fructum separantia & accumulantia. Quocirca iuuenes nostros firma prosperitate ualetudinis uti, ac quàm diutissimè in laboribus perdurare necesse est. Quinetiam talis serò sudare incipit, & raro admodum morbis affectus decumbit. Quemadmodum si quis ignem allatum in triticum, eiusq; stipulas & paleas inijceret (rursus enim ad uentilantem regredior) dicto citius, ut opinor, conflagrarent stipulæ, at uero triticum modicè, neq; flamma admodum magna exurgente, neque uno impetu, sed sensim atque modicè suffumigans potestate, & ipsum incensum absumeretur. Ita neq; morbus, neq; de fatigatio tale corpus corripiens, facilè arguerit, neque superare poterit. Etenim ab internis probè præparatum, nec malè munitum est, externa quoq; ualdè firmiter aduersus illa circumsepta sunt, quo minus uis morbi aut lassitudinis ad interna penetrare queat, tum neq; æstum, neq; algorem suscipere aliquo detrimento corporis. Ad perdurandum autem in laboribus multus calor intus influens, ueluti multo exercitio antè præparatus, atque in usum necessarium repositus, præstat tolerantiam illico membra uigore irrigans, eaq; cum plurimum nulla lassitudine uincibilia exhibet. Multorum enim & uariorum laborum præmissa exercitatio, nequaquam uires absumit, sed multis incrementis augere solet, dumq; subinde refouentur, fiunt etiam maiores. Præterea in curriculo quoque iuuenes nostros exercemus, ut & longo alicui spacio cursu transmittendo sufficiant, assuefacimus, utq; in breui quàm celerrimi sint corporis leuitate, uti quàm promptissime docemus. Neq; uero cursus in loco plano aut solido conficitur, sed in profunda arena, ubi nulla firmitate planta figi potest aut sustentari, neq; suffulciri promptum est, cedentibus subinde ad singulos passus pedibus. Fossam quoq; transiliri, si necessitas exigat, docemus, aut aliud quoddam impedimentum. Qua in re exercentur grandia plumbi pondera habentes in manibus. Deinde hasta quoq; in longum projcienda decertant. Vidisti uero & alium quendam globum iacentem in gymnasio æneum atq; teretem, in parui scuti figuram formatum, neq; lorum neq; balteum habentem. At illum quoq; periculi faciendi gratia manu sustollebas iacentem in medio, uidebaturq; tibi grauis, & propter leuitatem comprehensu difficilis. Itaq; illum sursum manu extortum iaculantur in aërem, inq; lõgum cõtendentes, qui nam ex illis eundem quàm longissimè iactu promouerit, ac omnium

Amplificatio à simili.

Ratio physica ab efficiẽte

Cursus exercitatio.

Saltus.

Iaculandi.

aliorum metas excesserit. Quæ res & humeros illorum firmiores reddit, & brachia non mediocriter corroborat. Cæterum quamobrem & arena & lutum illis luctantibus substernatur, quæ initio perquàm ridicula tibi uisa sunt, nunc audi ô admirande. Primum quidem ne in duro casus illis contingat, sed in loco molliore citra periculum prostrati corruant. Deinde multa lubrica effugia accidere in cœno sudantibus necesse est, quam rem tu anguillis conferebas, sed quæ non sunt inutilia habenda aut ridicula. Nam & hæc plurimum ad robur & membrorum firmitatem consolidandam conferunt, quando ad hunc modum luctando, alter alterum fortiter adprehendere coguntur, tametsi crebro elabantur è manibus. Tenere enim perunctum oleo, & sudore perfluentem excidere conãtem, et è manibus effluere laborantem, ne tibi res uideatur esse modica aut nullius momenti. Et hæc omnia, ut à me antè prædictum est, in bello quoq; non parũ præstant utilitatis exercentibus, si aut amicus uulnere saucius sine negocio sublatus ex acie efferendus esset, aut hostis comprehensus sublimis rapiendus. Eam ob rem penè immodicè eos exercemus difficilioribus propositis, ut hoc facilius mi nora queant perpeti. Rursus arenã planè diuersa ratione utilem esse censemus, ne dum complexibus implicantur, labantur. Posteaquam enim in cœno multo exercitio didicerunt compescere aduersarium, quo minus elabatur è manibus, propter corporis lubricam comprehensionem, etiam ipsi comprehensi effugiendi rationem multa assuetudine familiarem sibi faciunt, præsertim cum tenentur medij. Quin sudorem largiter semet effundentem arena quoq; mihi uidetur cõprimere, dum aspergitur: utq; uis corporis par sit laboribus efficere, estq; uentis obstaculo, quo minus lædantur corpora, in tenera atq; denudata incumbentibus. Alioqui sordes quoque corporis arena eluit, ac hominem longè candentiorem reddit. Et ego equidem perlibenter unum ex albis illis, cuius conuersatio semper sub umbra fuit, & quencunq; tu ex his, qui semet in Lyceo exercent eligeres, huc sisterem, ac cœno & puluere ablutis te interrogarem, utri nam potius similis esse optares. Satis certò compertum habeo, te primo statim aspectu electurum, tametsi neutrius uitę periculum feceris, alteri potius esse similis, quã delitijs frangi atq; diffluere, ac album esse præ sanguinis inopia ad præcordia cõfugientis. Hę sunt ferè, ô Anacharsi, quibus iuuentutem nostram exercere solemus, existimantes eandem hisce gymnasijs optimam fore custodẽ Reip. & cuius opera in libertate nos uicturos speramus, semper de hostibus, quicunq; nos adoriuntur, uictoriam reportantes: terribiles uero finitimis existentes, adeo ut illorum plurimi & potentiam nostram pertimescant, ac nobis tributum pendere soleant. Porrò autem in pace longè melioribus illis utimur, de nulla re turpi ac flagitiosa contendentibus, neq; ob inertiam ad mutuo inferendam iniuriam conuertentibus, sed circa ista uersantibus, inq; his ipsis exercitijs occupatis existentibus. Et quod commune bonum dixi, summamq; ciuitatis felicitatem, ea est quoties & ad pacis artes & belli scientiam quàm optimè atq; diligentissimè iuuentus præparata fuerit, studijs ac rebus pulcherrimis feruenti sedulitate impendẽs operam. ANA. Proinde Solon hostibus uobis ingruentibus oleo perunctí, & oppleti puluere in bellum progredimini, nempe pugilatu instructi aduersus armatos. Et illi uidelicet pertimescunt uos ac fugiunt, metuentes, ne ipsis hiãtibus arenam in os spargatis. Aut fortè post tergum resilientes illorum crura apprehenditis, eosdemq; præfocatis iniecto circa collum cubito. Ac per Iouem illi petent uos arcubus, & iaculabuntur spiculis. At uos quemadmodum statuas, telorum acies non penetrabunt: quippe ad solis feruorem denigratos, ac multo sanguine abundantes. Neq; enim uos estis aut spicæ aut stipulæ, ut quàm primum plagis succumbatis: sed admodũ sero, ac uix profundis confecti uulneribus modico sanguine commonstrato. Talia enim sunt quæ dixti, nisi exemplum à te adductum planè obaudierim. Aut fortasse Comicorum & Tragœdorum potius

Cur in ludo et arena exercean:ur.

Arenæ usus & commoda.

Epilogus.

Amplificatio ex cõsequentibus.

Cõfutatio Anacharsidis ironica, à dissimilitudine finis et causse

armæ

armaturam assumetis, etsi iussu senatus in aciem uobis exeundum fuerit, galeas illas hiantes capiti imponitis, ut hoc magis terroris sitis aduersarijs, laruis ac territamentis anilibus eos exanimantes. Præterea calceos quoq; peraltos illos pedibus accommodatis, qui si fugiendum uobis esset, leues sunt, rursus si alios insse ctati fueritis, hostibus erũt ineffugibiles, tãta mole uobis aduersus illos irruen *Commonitio*
tibus. At uide potius, ne ista uestra arguta sedulitas, nugæ sint & ludicra puerilia, & inertium iuuenum ignauiæq; deditorum exercitia. Si uero uobis in animo est prorsus esse liberis et per omnia felicibus, alijs uobis opus erit gymnasijs & uero in armis exercitio. Neque cum aliquo alternis certaminibus iuuenes uobis componendi sunt, sed aduersus hostes depugnandum erit certo cum periculo uirtutem exercentibus. Quapropter relictis puluere atq; oleo, docete illos arcu contendere, & hasta uti: neq; illis leuia dabitis iacula, quę uenti flatu ferũtur, sed sit hasta grauis, quę cũ turbine atq; sibilo extorqueat: præterea lapis prægrandis, & gladius, & scutum sinistrè insertum, & thorax & galea. Nam sicut in præsens instructi estis, dei cuiuspiam benignitate mihi seruati esse uidemini, quo minus nondum perijstis à perpaucis saltem leuis armaturæ militibus irruentibus. Ecce enim si stricto saltem gladio quo succinctus sum, solus in iuuenes uestros *Amplificatio ex cõsequentibus & suo exemplo.*
omnes irruerem, actutum unà cum clamore gymnasium haud dubiè caperem, illis passim diffugientibus, ac nullo contra ferrum aspicere audente. Verum post statuas aut columnas consistentes risum mihi exhiberent lachrymantes, atq; trepidantes permulti. Tunc uero uideres illos non amplius rubescentes corpore, cuiusmodi nunc sunt in præsentia, sed omnes ilico expallescentes, transcoloratos præ formidine. Adeo multa pax uos eneruatos effœminauit, ut non facile saltem cristam hostilis galeæ, conspectam sustineretis. SO. At nequaquam talia de nobis prædicauerunt, ò Anacharsi, Thraces, quotquot Eumolpum secuti bello nos lacessiuerunt, neque uestræ mulieres, quæ duce Hyppolita aduersum urbem expeditionem instituerant. Neq; item alij quotquot in armis & acie uires nostras experti sunt. Cæterum nos, ò beate, non hoc consilio nuda iuuenum corpora exercemus, ut propterea eos in aciem aduersus pericula producamus. Sed ubi in hisce ludicris quàm optimi atq; exercitatissimi euaserint, deinceps & armati exercentur, quibus longè promptius utuntur ad hunc modum antè instituti. ANA. Et ubi nam locorum illud uobis est gymnasium, quod armorum usui exercendo destinatum est? Neq; enim ego uspiam in urbe eiusmodi conspexi, cum totum oppidum sursum ac deorsum diligenter perreptassem. SO. Sed certo uide bis ô Anacharsi, multum nobis temporis conuersatus, tum unicuiq; permulta esse arma, quibus necessitate urgente utimur, & cristas, & phaleras, & equos, et equites fermè quartam partem ciuium. Siquidem semper armatum incedere, neque non acinace succinctum esse, superuacaneum in pace esse existimamus. Præterea mulcta cautum est, ne quis in urbe cum nihil necesse sit, ferrum gestet, aut armatus procedat in publicum. Vobis uero, non iniuria ignoscendũ est, perpetuò in armis uiuentibus. Viuere enim in loco aperto incustodito, facile insidijs obnoxium est, & hostiũ ualde numerosa est copia. Neq; illud certum, quo tempore assistens quispiam dormientẽ è plaustro pertractum iugulet. Ipsa quoq; mutua inscitias, & q legibus nequaquam coërciti unam remp. incolitis, ferrum uobis semper facit necessarium, ut in propinquo sit ad propulsandam iniuriam, si quis uim alteri inferre adgrederetur. ANA. Adeo uero Solon ferrum gestare nulla necessitate adigente superuacaneum esse censetis, ut & armis parcatis, ne in manibus frequenter habentes corrũpantur, sed reposita conseruatis, ut necessitate uocan *Alia cõsutatio Anacharsi ab inutilitate*
tes tamini. Sed enim iuuenum corpora nullo cogente periculo, uerberantes laboribus conficitis. Quinetiam sudore absumentes, nulli rei magnopere necessariæ aut conducibili uires illoq; expromitis, sed incassum in cœno atq; arena effunditis. SO. Videris ô Anacharsi, talem de robore corporeo opinionẽ obtinere, quasi

Alia dilutio, à publico more et legibus.

quasi uino aut aquæ, aut alij cuipiam rei humidæ similitudine respondeat. Itaq; metuis, ne quemadmodum ex uase Samio robur clanculum effluens in laboribus, deinde nobis corpus inane & aridum discedendo relinquat, cum à nemine intus repleatur. Atqui ad hunc modum res se non habet, sed quanto quis impensius exhauserit, tanto copiosius influit, iuxta hydræ fabulam, si qua unquã tibi inaudita est: cui pro uno capite præciso, semper alia duo renascebantur. Cæterũ si ab initio inexercitato corpore fuerit, parumq; firmo, neq; satis habuerit subiectæ materiæ, tunc ilico fatigatione defessus, detrimento afficitur, atq; marcescit, ueluti in igne ac lychno usuuenire uidemus. Etenim eodem flatu & ignem potes incendere, inq; breui maiorem facere, nimirum inflammãs spiritu, ac lychni lumen extingues, non habens sufficientem materiæ suppeditationem, quæ aduerso flatui par esse possit, neq; enim ab altius acta radice productum fuerat.

Dilutio à natura corporũ

ANA. Hæc equidem, ò Solon, non admodum intelligo, argutius enim ista tibi dicta sunt, quàm ut ego queam intelligentia assequi, exactam quandam curam & mentem acutè cernentem requirentia. Illud porrò omnino mihi respondeas, quam ob rem tandem non etiam in Olimpicis certaminibus, & Isthmiacis, & Pythicis, alijsq;, quando multi, ut ais, confluxerint iuuenes certantes spectaturi, in ipsis armis certamen conficiendum proponitis: sed nudos in medium adductos, qui & calcitrentur, & uerberentur ostenditis, ac deinceps uictoribus mala aut oleaginam coronam præstatis. Hoc enim scitu dignum est, cuius rei gratia facti tare soleatis.

Cur in solẽnibus & sacris certaminibus armati non certent.

SO. Quoniam opinamur, ò Anacharsi, hac ratione gymnasiorũ desiderium in iuuenibus magis accendi, si eos qui optimè sese gesserint, in illis honorari conspexerint, & in medio Græcorum præconis uoce magnificè proclamari. Quapropter etiam tanquam illi exutis uestimentis optimi corporis æstimandæ habitudinis curam non negligunt, ne denudati pudore afficiantur, ac se quisque uictoria quàm dignissimum præparet. Quinetiam præmia, quem admodum à me prædictum est, non mediocria sunt proposita, nempe honorifi cum & laude plenum à spectatoribus testimonium, & esse clarissimum, ac demõstrari prætereuntium digito, inter æquales hunc uisum esse etiam sua opinione præstantissimum. Etenim non pauci ex spectatoribus, quibus per ætatem etiam num exercitatio colenda est, abeunt non mediocriter ex his uirtutis & laborum amore inflammati. Itaq; ò Anacharsi, si quis è communi hominum uita laudis et gloriæ amorem sublatum eijceret, quid nam amplius præclaræ rei nobis ille faceret relinquum, aut quis nam facinus aliquod magnum & memorabile concupiscere? Iam ex ijs haud difficulter coniecturam facere potes, quales in bello protuenda patria, defendendis liberis & uxoribus, & pro templis suscepto futuri sint arma habentes in manibus, qui oleagina corona aut pomis inducti, tanta cupiditate ad uictoriam consequendam ferantur. Et quid nam dicturus esses, si apud nos & coturnices & gallos gallinaceos compugnantes uideres, ac harum rerum spectandarum & adornandarum studium non mediocre. Rideres uidelicet, at tunc maximè, si rescisceres lege à maioribus lata illud nos facere, omnibusq; iuuenibus ut interfint imperatum esse, ut spectent uolucres rostris inter se depugnantes usq; ad extremam defectionem uiriũ. Atqui ne hoc quidem institutum risu dignum est. Irrepit enim sensim in animos iuuenum impetus ad fortiter subeunda et contemnenda pericula, ne gallis ingenerosiores, atq; ignauiores esse appareant, néue defessi uulnera aut labores aut aliam difficultatem ferre recusent. Cæterum, ut in armis harum rerum periculum faciãt, utq; mutuis uulneribus semet conficientes spectamus, apage: ferinum enim illud esset, & omnibus modis crudele, ad hæc nõ minus damnosum & inutilẽ mactare iuuenes præstantissimos, quorum opera & uiribus longè melius aduersus hostes uti queamus. Quia uero ais, ó Anacharsi, te reliquam quoque Græciam uidendi gratia

Locus eõis de gloria:

Aliorũ et leuiorũ certaminũ genera quorũ cõparatio, superiora cõmendat.

Alia certaminũ Atticorũ commendatio, ab exemplo Lycurgi, & Lacedæmonicorum ludorum.

peragra-

peragraturum, uide ut memoria teneas, ſiquando in Lacedæmona ueneris, ne & illos irrideas, neq; putes eoſdem inutilibus uacare laboribus, quando aut de pila in theatro impetu facto collapſi, mutuis uulneribus ſemet deformauerint, aut in locum circumcirca aqua obſeptum ingreſſi, ac in cohortes diſtributi, hoſtili animo alter alterũ inuaſerit, & ipſi nudi, donec pars alterutra diuerſam è loco aquis circũdato eiecerit, nempe Lycurgi aſſeclæ, ſectatores Herculis, aut rurſus in aquam impulerint. Ab illa enim pax inſequitur, nec ullus amplius pulſatur. Maximè uero, ſi uideris pueros ad aram flagellis ac loris cædi, ac ſanguine defluentes, & patre & matre aſſiſtentibus, non ut aliquem ex hoc facto dolorem capiunt, ſed minaciter interminantibus, niſi uerbera pſeueranter tulerint, ac ſub plicantibus quoq;, ut quàm diutiſſimè labori tolerando ſufficiant, nèue uerberum difficultatibus cedentes ſuccumbant. Itaque per multi plagis ipſis immoriuntur, dedecoroſum exiſtimantes, ſi etiamdum uiuentes in familiarium conſpectu uerberibus ſuperati deficerent, aut corpore flagrorum ictibus cederẽt, quos etiam ſtatuis in memoriam illorum erectis publicè à Spartanis honeſtatos uides. Quando ergo iſta coràm oculatus arbiter intueberis, caue illos inſanire temerè ſuſpiceris, neque dicas citra cauſſam iuſtam ac neceſſariam talibus eos difficultatibus conflictari, neque urgente alicuius ſæua tyranide, neq; hoſtibus imminentibus. Dixerit enim haud dubiè Lycurgus Laconicarum legũ autor pro illis tuendis tibi rationi ualde conſentanea, quibus nam cauſſis impulſus, pueros ita uerberibus affligendos ſtatuerit, neq; inimicus illis exiſtens, neque inuidentia adductus hoc faciens, neque ciuitatis iuuentutem nequicquam abſumẽs, ſed uolens, atque contendens reddere quàm fortiſſimos, ac omni difficultate ſuperiores eos, qui patriam ab iniuria eſſent ſeruaturi atq; defenſuri. Quanquam uero ipſe Lycurgus nihil dixerit, facile tamen animaduertis, ut talis quiſpiam quondam in bello comprehenſus, nullam uocem Spartana magnitudine indignam emiſerit, inimicis eundem diris tormentis torquentibus. Sed illos falſè ſub ſannans, flagellis cædebatur, cum uerberante infracta animi tolerantia contendens, uter nam citius uiribus deficeret. ANACH. Nũ Lycurgus quoque Solon, in iuuentute loris cædi ſolitus eſt, aut an huius certaminis autor exiſtens, citra periculum talia iuueniliter commentus eſt? SO. Cum iam prouectæ ætatis eſſet, ciuibus Spartanis leges condidit, profectus è Creta. Aliquandiu enim apud Cretenſes peregre egit, quoniam eoſdẽ audiuerat optimis legibus inſtructos uiuere, quibus Minos Iouis filius legum ſcriptor extiterat. ANAC. Quam ob rem igitur Solon, & tu non imitatus es Lycurgum, ac iuuenes loris proſcindis? Etenim perpulchra hæc ſunt inſtituta, & uobis non indigna. SO. Quoniam nobis Anacharſi, ſufficere uidentur iſta gymnaſia, quorum ipſi repertores extitimus, neq; magnopere neceſſarium exiſtimamus peregrinorum æmulatores eſſe. ANA. Nequaquam, ſed intelligis, ut opinor, quàm res ſit friuola flagris ob uerberare nudi ſcapulas, palmas utraſq; ſuppliciter extendentis, ex qua nulla proueniat utilitas, neq; priuatim ad eum qui cæditur, neq; item ad Reſp. communiter. Itaq;, ſiquando Spartam peregre profectus uenero, quo tempore iſta factitare ſolent, uideor me ſtatim lapidibus obrutum iri ab illis publicè, ſingulos deridentem: ſiquando uidero pueros ueluti fures flagris onerari, aut ueluti peculatorem, aut alium facinoroſum. Planè uero illorũ ciuitas mihi uidetur egere helleboro, quæ uſqueadeo ridicula à ſe ipſa pati conſueuit. SO. Ne deſertam cauſſam ô generoſe, neq; uiris abſentibus te ſolum dicentem uincere inducas in animum. Neq; enim deerit quiſpiam etiam Lacedæmone, qui harum rerum cauſſã tibi promptiſſimè redditurus eſt. Verum enimuero quandoquidem ego tibi noſtra ex ordine gymnaſia percenſui, quæ tibi non admodum placuiſſe non occultè tuliſti, uideor mihi non iniqua poſtulaturus à te, ut & tu uiciſſim me audiente pcurras, qua ratione uos Scythæ ueſtros iuuenes exerceatis, tũ quibus gymnaſijs educatos

Cõfutatio eorund, utpote crudeliũ, et à natura alienorum.

Epilogus.

educatos insuescitis,& quo nam pacto eosdem uiros strennuos efficitis. ANA. Aequissima sunt ô Solon quæ postulas. Ac ego quidem Scytharum leges tibi commemorabo, fortasse non admodum admirandas illas, & quæ non multum uestris sunt responsuræ. Neq; enim uel in maxillam alicui plagam illidere audemus, sumus enim perquàm meticulosi. Sed tamen qualiacunq; sunt, nostra exercendorum iuuenum instituta dicentur. Cæterum si uidetur, ea de re colloquium in crastinum usq; differemus, ut ea quæ ipse dixisti, magis quietus apud me retractare possim, tum etiam ea quæ mihi dicenda sunt, memoria percurrere. Itaque quod nunc restat, in præsentia quidem abeamus. Iam enim inualescentibus umbris appetit uespera.

DE LVCTV.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

VT suprà sacrificiorum ritus, ita hic lugentium stultitiã, & inutilẽ curiositatem irridet, ut qui caussa friuola, & adhuc parum comprobata, sed solum poëtarũ fabulis tradita, adducti, manes post hãc uitã uel malè ac uariè torqueri, uel in Elysio benè atq; beatè agere credant, eóq; mortuorũ uicem, cũ eiulatu, & multis alijs rebus, dolorem testantibus, prosequantur. Vtitur autem Prosopopeia quadã patris, amissum filium lugentis, & filij respondentis ad illius querelas: & uanitatem cũ eorum quæ ab illo fiunt, tum etiã opinionis, quã de inferis habeat, ecarguentis, ostendentisq;, inutilia planè esse, quæ p defunctorũ solatio atq; leuamine instituantur, cum nihil eorum ad illorum sensus pertingat. Quã confutationem Lucianus postea ex sua quoq; persona amplificat, enumerando ea, quæ ex luctu stulti, ac malè curiosi hoïes, passi, circa funera ac lamentiones, circa sepulturas, inferias, ludos funebres, & cœnas exequiales, facere consueuerunt. Videtur autẽ uoluisse hoc scripto, illud ostendere uidelicet, Mortem haud quaquã metuendã, aut pro malo putandã esse.

Propositio.

PERAE PRECIVM sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tũ dicantur, tum fiant, item quę dicantur ab ijs, qui eos consolantur scilicet, quamq; non ferenda putent, lugẽtes ea quæ sibi acciderunt, & sibi ipsis, et ijs quos flent. Cũ haud quaquam pernouerint, mala ne sint ista, ac dolenda, an contra iucundiora, meliora q; ijs quibus accidũt. Sed ex more & consuetudine dolorem accersunt. Itaq; cũ mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modũ. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipsa opiniones. Sic enim palàm fiet, qua gratia superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominem multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his fidem habentes, & illorum poësim pro lege ducentes, locum quendã sub terra profundum esse putant, quem tartarum uocant. Eum existimant magnum & spacioſum esse, caliginosum atq; opacũ, qui tamen istis, haud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula quæ illic sunt, introspiciant. Tum regnare in hoc specu Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quidam harũ rerum mirè peritus, ob id eo uocabulo honestatum, quòd mortuorum copia diues esset. Porrò Plutonem hunc inferorum remp. & manium uitam constituisse in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos receperit, arreptos uinculis ineffugibilibus coërcet, nulli prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterquàm admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de causis. Interluitur autem regio illius, fluuijs & magnis & horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocyti, Phlegethontes, atq; huiusmodi uocabulis appellantur. Quodq; est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ prima excipit obuios, quam non possis neq; transmittere, neq; transire sine uectore.

Narratio, qua secũdum poëtarũ fabulas describit Inferorũ locũ & pœnas tanq; causam existentẽ, õnium eorũ quæ in luctu fiunt

uectore: Nam & profundior eſt, quàm ut pedibus tranſiri poſſit, & ſpacioſior, & ut tranari queat. In ſumma huiuſmodi eſt, ut nec auium manes poſſint eam tranſuolare. In ipſo uero deſcenſu, portaq́, quæ quidem eſt adamantina, Aeacus eſt, regis patruelis, cui mandata eſt cuſtodia, iuxtaq́ hunc canis triceps, læuus admodum. Is aduenientes ſatis amicè, pacatecq́ intuetur. Cæterum ſi quis conetur aufugere, latrat, territosq́ in ſpecū redigit. Iam qui tranſmiſſa palude ingreſſi ſunt, eos excipit pratum ingens, Aſphodelo conſitum, ac fluuius memoriæ hoſtis, eoq́ Lethe nomen eſt inditum. Nam hæc uidelicet priſcis illis mortalibus narrarunt, qui illinc redierant. Nempe Alceſtis & Proteſilaus, Theſſalus utercq́, necq́ non Theſeus Aegeo prognatus, & Homericus Vlyſſes, teſtes admodum graues, digniq́ quibus habeatur fides, qui mihi non uidentur è fonte illo bibiſſe, aliqui non meminiſſent horum. Itaq́ Pluto & Proſerpina, ut aiebant illi, remp. adminiſtrant, rerumq́ omnium dominatum obtinent. Sed inſeruiunt his, & in adminiſtrando principatu adiuuant, ingens turba, Furiæ, pœnæ, terrores, ac Mercurius, quanquam his ſanè non adeſt prepetuò. Præfecti autem & Satrapæ, & Iudices ſedent duo, Minos & Rhadamanthus, uterque Cretenſis, uterque Iouis filius. Atque hi quidem bonos ac iuſtos uiros, qui cum uirtute uitam peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandam emittūt in campum Elyſium, uitam optimam inibi uicturos. Quòd ſi malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum eijciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? torti, exuſti, à uulturibus arroſi, rota circumacti, ſaxa ſurſum uoluentes. Nam Tantalus ipſe ad paludem ſtat, in periculum adductus, ne ſiti moriatur infelix. Rurſum alij mediocris uitæ, ſunt autem hi complures, uagantur in prato ſine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu fumus euaneſcentes. Aluntur autem uidelicet noſtris libationibus inferijsq́, quæ ſepulchris inferuntur. Adeo ut ſi cui nullus ſit in terra reliquus amicus, aut cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos uerſatur. Hæc uſqueadeo ualidè uulgi animos perſuaſerunt, ut ſimulatq́ familiaris quiſpiam mortuus fuerit, primum obolum illi in os imponunt, traiectionis mercedem, quam uectori daturus ſit, nec illud prius expendunt, cuiuſmodi nomiſma legitimum ſit, ambuleteq́ apud inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Mecedonicus, an Aeginenſis obolus. At neid quidem cogitant, multò ſatius eſſe, non poſſe naulum reddere. Sic enim fiat, ut non reciente portitore, poſtliminio redeant in uitam. Poſt hæc lotos eos, perinde quaſi tartarea palus non ſatis ſit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq́ uicta graucolētia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt ſplendidè ueſtitos, ne uidelicet algeant per uiam, neue nudi cō ſpiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierum eiulatus, omnium certè lachryme, pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs autem & ueſtis diſcerpitur, & puluis capiti inſpergitur, adeo ut uiuentes miſerabiliores ſint mortuo. Nam illi humi uolutantur ſæpenumero, capita ſolo allidunt. Hic uero decorus ac formoſus, ac diligentiſſimè coronatus, ſublimis propoſitus eſt, & excelſus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater, atq́ adeo pater quoq́ ex medijs cognatis progreſſus, ac mortuo circumfuſus, (Nam finge iuuenem aliquem, ac formoſum propoſitum eſſe, quo magis in hunc competat actio fabulæ) abſurdas ac ſtultas uoces emittit. At quas mortuus ipſe reſponſurus ſit, ſi contingat uocem recipere. Ait enim pater flebili quadam uoce uerbum unum quodq́ producens in longum: Fili iucundiſſime, periſti mihi, mortuus es, ante diem præreptus es, me ſuper hæc miſero ſolo relicto. Non duxiſti uxorem, non paraſti liberos, non militaſti, non coluiſti agros, non ad ſenectam peruenisti. Nō comeſſaberis poſthac, non amabis fili, necq́ cum æqualibus in cnmpotatione in ebriaberis. Porrò hæc atque id genus alia dicet, quaſi putet filium adhuc rebus

Hypotypoſis eorum quæ à parentibus fiunt.

Querelæ parentum.

his egere post obitum, ac desiderare quidem, uerum potiri non posse. Sed quid
Inferiæ mortuorum. hæc loquor? Quot enim sunt qui equos ac concubinas, rursum alij, qui pincernas etiam in funere mactarunt, qui uestem reliquumq; mundum, pariterq; in rogum iniectum exusserunt, aut unà cum cadauere sepelierunt, perinde quasi illic
Amplificatio à causſa. sit usurus, & apud inferos fruiturus? At senex iste luctum agens, hæc omnia atque his etiam plura quæ dicit, neq; filij causſa iactare uidetur, ut quem sciat non auditurum, etiam si Stentorem clamore uincat, neque rursum sua ipsius gratia, Satis enim erat illi, cogitare & cognoscere, uel sine uoce. Nihil enim opus est, ut quis apud sese clamet. Superest igitur, ut ad hunc modum deliret, ob eos qui adsunt. Cum nesciat, neque quid acciderit ipsi filio, neq; quò concesserit. Imò cũ ne suam quidem ipsius uitam, cuiusmodi sit perpendere. Neq; enim alioqui ceu
Responſio ſilij, quaſtultitia lugentiũ, uitæ res ſuper uacaneæ & inutilis coarguitur. rem acerbam grauiter ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita respondet, exorato Aeaco atq; Orco, quo liceat tantisper è specu proferre caput dum patrem insanientem compescat. Homo infelix quid clamas? Quid mihi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus etiam cutem lacerare. Cur mihi conuicium facis, ac miserum appellas, & infortunatum, qui iam sim te multò tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus,
A conſequentibus πότους, cõpotationes. segnis, in summa, totus ætate putris, multis expletis Triacadibus & Olympiadibus, denique ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo posthac non simus potituri? Nimirum usuras dicis, ac cœnas, uestemq; & concubitus, eosq; metuis, ne rerum harum inopia pereamus. Non cogitas autem, longè bellius esse, non sitire, quàm bibere: non esurire,
A cõceptu eorũ, quæ in terris p bonis habentur. quàm edere: non algere, quàm uestibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama: Fili miser, non amplius sities, non amplius esuries, non amplius algebis. Periisti mihi infelix, qui morbos effugeris, qui febrem iam non timeas, non hostem, non tyrannum, non amor discruciabit te, non auocabit coitus, neq; huius rei causſa bis aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitatem. Neq; contemneris factus senex, neq; molestus eris iuuenibus, siquando conspiciaris. Hęc si dixeris pater,
A falſa opinione ac metu. an non putas te multò ueriora, magisq; ridicula dicturum, quàm ista quæ modo? At uide ne illud te malè habeat, dum noctem, quæ apud nos est, magnamq; cogitas caliginem, proinde metuis, ne tibi præfocer, conclusus in monumento. Verum in his illud oportet perpendere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis (siquidem paulopost exurere me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lu-
Ab inutili. men inspiciendum. Atq; ista fortassis utcunq; ferenda. Verum eiulatus iste uester, quid mihi confert? aut quid ista pectoræ ad tibiæ modos percussio? aut quid mulierum immodica lamentatio? Quid autem saxum, quod sepulchro imponi tur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quòd merum infunditis? Num putatis illud ad nos destillaturum, & ad Orcum usq; permeaturum? Nã de parentalibus ipsi quoq;, ni fallor, uidetis, quòd ex apparatu potissimum ad nos redire debuerat, id fumo correptum, sursum in cœlum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui infernè agimus. Porrò quod superest, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usqueadeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos destituit Asphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaq; iuro per Tisiphonem, iampridem mihi libebat uehementer exclamare super his, quæ & facietis, & dicebatis, sed uetabat linteum ac lanæ, quibus mihi fauces obligastis,

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit.

Hactenus per ſyncopœiã lã ex ſua perſona ſtultitiã lugentiũ ridet, ex conſequentibus & effectu. Sed dicito per Iouem. Si conuersus ad eos mortuus ille, loquatur hæc cubito innitens, an non uidebitur rectissimè dicturus? Attamen uecordes isti uociferantur, & accersito quopiam lamentorũ artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, & amentiæ Choragoabutuntur ubicunq;

cœperit,

cœperit ille, ipſi ad melos eiulatu reſpondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem eſt ineptiendi conſuetudo. At de inceps ſepulturæ rationem in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Perſa deſodit, Indus adipe ſuillo oblinit, Scytha deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uiſam narro) deſiccatum cadauer, conuiuam & compotorem adhibet. fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecuniæ, leuet egeſtate pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non ſuperuacanea, & iudicris ſimillima? Sunt uero qui ludos quoq; conſtituant ad ſepulchrum, ac funebres orationes habeant, perinde quaſi patrocinentur, ac teſtimoniũ perhibeant defuncto apud inferos iudices. Poſt hæc omnia ſupereſt exequialis cœna. Iamq; adſunt neceſſarij, ut defuncti parentes conſolentur, ſuadentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam triduum enecti fame. Et quouſq; quæſo flebimus? Sine quieſcant Plutonis manes. Quòd ſi tibi deliberatum eſt omnino flere, uel ob hoc ipſum cibus eſt capiendus, quo tanto luctui par eſſe poſſis. Tum denique, tum ex omnibus cõtexuntur duo uerſus Homerici:

Nam cœpit meminiſſe cibi Niobe auricapilla.

Tum illud.

Vita defunctos flere haud ſinit aluus Achiuos.

At capiunt quidem illi, ſed initio pudibundi, uerentesq; ne poſt chariſſimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæc atq; his longè magis ridicula reperiet, quiſquis obſeruarit ea quæ fiunt in luctu, propterea q; uulgo exiſtiment mortem ſummum eſſe malum.

Sepultura.

Ludi funebres.

Cœnæ exequiales.

RHETORVM PRAECEPTOR.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

INſectatur hoc ſcripto Lucianus, corruptam ſuorũ temporum eloquentiam, & affectatũ dicendi genus eorum, qui ſe maximè facũdos eſſe, atq; egregiè peroràre exiſtimant, cũ uerba quædã ex ultima uetuſtate repetita, et uix ipſi Euandri matri intellecta, orationi paſſim admiſcent, aut uerius infarciũt. Quales et noſtra ætate nõ paucos, cum apud Germanos alicubi, tũ præcipue apud Italos, quibus maximè ea cura fuit, loqui, ut à nemine intelligerentur. In quorum gratiam & ſuperioribus annis dialogus ille, qui Volſcorũ & Oſcorũ titulo ferebatur, æditus apparet. Cæterum ipſa oratio didaſcalica eſt. Duas enim uias ad eloquentiam cõſequendam, adoleſcenti à quo (ut fingitur) ad id impulſus fuerat, præſcribit. Priorem quidem aſperam, ac duram, & uix longo tempore peragendam: cæterum ueram ac rectam, quam nõ modo ad eloquentiam, uerũ ad oẽm uirtutem parandam, ingredi opus eſt, ei qui uolet uel mediocrem, laudẽ aſſequi. Alteram autem planam & expeditam, ſed quæ ad improbitatem, & petulantiam, nõ uirtutem, perducat: quam cum ipſe ironica quadã epitropo commendat, ac adoleſcenti obeundam proponit, ſcilicet ad temporũ ſuorũ morem alludens, quibus ut quiſq; indoctiſſimus & impudentiſſimus erat, ita pro præcipuo ac ſummo habebatur. Vtriq; autem uiæ doctorẽ quẽdam addit: alterum uidelicet, ea quæ recta ſunt, & ad ipſam rem pertinent, monentem: alterum autẽ, quæ ad arrogantiam, improbitatem, & temeritatem ſpectant, ueriuſq; rabulam ac ſycophantam aliquem, quã oratorẽ efficiunt, docentem: qui primo quidem, quæ de ſe ipſo afferre cõueniat diſcipulũ, præcipit. deinde quibus maximè ſtudere, publicè primum in affectandis uerbis, & cõponenda oratione, deinde inter agendum, et in foro, & in frequẽtia hominũ, poſt hæc priuatim quoq;, & domi inter ſuos idem debeat, docet. Quæ omnia eiuſmodi ſunt, ut mores, ac uicia illorum temporum planè referant, quemadmodũ cum ex alijs pleriſq;, tũ ex Quintiliano, multis in locis idẽ animaduertere licet, qui ipſe quoque huiuſmodi affectatores & arrogantes nõ ſemel perſtringit. Exemplum autem talis oratoris, qualem hic deſcribit, ſuprà in Lexiphane expreſſum habes, & hodie in multis coràm, & ob oculos uidere licet.

Occaſio ſcripti à petitiõe eius ad quem ſcribitur.

SCISCITARIS ò adoleſcens, quonã pacto Rhetor euadere, & uenuſtiſſimum illud, ac oppidò quàm honorificũ nomẽ Sophiſta, ipſe eſſe cẽſeri poſſis. Tibi enim uiuendũ eſſe negas, ni talem in dicendo uim quandã aſſequaris, ut inexpugnabilis ac intolerabilis exiſtat, oẽsq; in admirationem & uenerationẽ rapiat, ac Græcis res celeberrimę famæ eſſe uideatur. Ideo uias illàc perducentes, quæ nã tandẽ ſint, addiſcere cupis, atq; nulla inuidia, fili mi præcipue cum quiſpiam adoleſcens adhuc exiſtens, optima deſiderat, ignarus tamẽ unde hæc hauriat, ſitq; res ſacra quædam conſilium, quemadmodum tu iam accedens, hoc expoſtulet. Igitur ex me audi, & admodum confide, quòd in perquã eloquentem euadas uirum, ita ut ea quæ deceant & cognoſcere & explicare poſſis, ſi tute interim memor eſſe, illorum quæ à nobis audieris, aſſiduoq; labore exercere, & alacriter uiam capeſſere uolueris. Ita enim ad optatum peruenies terminum. Cæterum huius rei adeptio minimè eſt exigua, neq; mediocri indiget ſtudio, ſed pro qua multos labores, multaſq; uigilias ſubire, ac quicquid euenerit ſuſtinere decet. Conſidera igitur quot nam huc uſq; cum nullius eſſent momenti, ob ſermonem clari & opulenti, ac per Iouem nobiliſſimi quoq; apparuere. Atqui ne timeas, neq; ob ſperatorum magnitudinem deſperes, infinitos quoſdam labores ſubeundos exiſtimans: Siquidem minimè per aſperam quandã aut arduam, ſudoriſq; plenam nos perducemus, ut ex ipſa media laſſus regredi cogaris, quandoquidem nil ab aliis differimus, qui per conſuetam illam deducunt, longam, in uiam, laborioſam, & ut plurimum deſperatam, ſed conſilij noſtri præcipuum hoc eſt, ut per iucundiſſimam pariter ac compendioſiſſimam facilemq;, & accliuem uiam, cum multa animi uoluptate, delitiiſq; inter florida prata, umbraſq; amœnas deambulans, ocio, ac greſſu placido, abſq; ſudore in ſummo conſiſtas uertice, illicq; citra laborem uenari, & per Iouem diſcumbens quoq; conuiuari poſſis, ac illos qui per aliam incedunt uiã in aſcenſus cliuo ab edito deſpicias, quin per confragoſa & lubrica præcipitia, uix ſurrepentes, ac nõnunquam in capita deuolutos, multaq; uulnera cautium aſperitate accipientes. Tu uero pridẽ antea in ſummo coronatus, feliciſſimus eris, breui uniuerſa quotquot in Rhetorica ſunt bona, tantum non dormiendo accipiens. Atqui promiſſio hæc admodum magna eſt, uerum per hoſpitalem Iouem ne diffidas, ſi facile pariter & iucundiſſimè tibi hæc oſtendi poſſes aſſerimus. Etenim ſi Heſiodus cum pauca ex Heliconе folia ſumpſiſſet, confeſtim Poëta egregius ex paſtore euaſit, atq; Muſarum numine afflatus, deorum & Heroum genus decantauit, cur Rhetorem, qui multò infra poëtices eſt magniloquentiam, in breui creare impoſſibile erit? ſi quis compendioſiſſimam didicerit uiam, quemadmodum & ego tibi enarrare uolo. Sidonij cuiuſdam mercatoris conſilium, quod ob incredulitatem imperfectum remãſit, ac audienti inutile. Imperabat iam Alexander Perſis, poſtquam Darĩũ in Arbellis pugna deuicerat, ac oportebat undiq; per imperium nuncios emittere, qui Alexandri ferrent edicta. Erat uero ex Perſis longiſſima in Aegyptum uia. Siquidem montana circuire oportebat, hinc Arabiam per Babyloniam intrare, inde longis emenſis deſertis, uix tandẽ in Aegyptum perueniebatur. Statiuis uigiti prolixis, uiro expedito. Ferebat id ægrè Alexander, quoniam Aegyptios non nihil tumultuare audiebat, nec habebat quo pacto quę ſibi agenda uiderẽtur Satrapis annunciare poſſet. Tum mercator Sidonius: Ego rex, inquit, uiam haud lõgam ex Perſis in Aegyptum, me tibi oſtenſurum polliceor, etenim ſi quis montana hęc ſuperabit, tranſgredietur autem triduo, confeſtim in Aegypto erit. Et ſic ſe res habebat, uerum Alexander non credidit, ſed deceptorem eſſe mercatorem exiſtimabat. Ita quàmplurimis promiſſiones admirandæ incredibiles uidentur. Sed ne id tibi accidat, caue, etenim experientia cognoſces, q̃ nil prohibebit

Res ſacra cõſilium.

Multi ob ſermonẽ ad gloriã peruenerunt.

Propoſitio.

Heſiodus ex paſtore poëta

Sidonij mercatoris conſilium

Alexander.

te

te Rhetorem censeri, unius nec totius quidem diei, montem ex Persis in Aegyptum transgressum. Proinde Rhetorices primo imaginem sermone describete, & quemadmodum Cebes ille utrancq; uiam tibi ostendere uolo. Etenim duo sunt quæ ad Rhetoricam perducunt, quam haud mediocriter mihi amare uideris. Illa itaq; in eminenti residet solio, admodum formosa, ac aspectu eleganti, in dextraq; Amaltheæ retinet cornu, fructibus omnifarijs refertum. Ex altera autem parte, astantes mihi diuitias aspicere uidetur, penitus aureas, ac perquã amabiles: iuxta quas glaria quoq; & uehementia consistunt, ipsam uero laudes permultæ, pusillis amoribus similes, ac undiq; confertæ circumuolitant, instar Nili, si quandoq; illum depictum uidisti, Crocodylo alicui, uel equo fluuiatili, quales multi sunt in eo, insidentem, paruulos autem puellos Peches illos Aegyptij uocant, circa ipsum lusitantes, tales & circa rhetoricam laudes. Tu uero amator accedis, desiderans scilicet quàm celerrimè in summũ euadere, ut tibi ascendenti nubat, ac omnia ea possideas, diuitias, gloriã, laudes, lege etenim cuncta nubentis fiunt. Inde cum monti appropinquas, sub initiũ de ascensu desperabis, resq; tibi similis esse uidebitur, quemadmodum Aornos Macedonibus apparet, undiq; aspicientibus prærupta, & uix auibus transuolatu facilis, Dionysio aliquo, aut Hercule, si cõplanari debeat, indigens, et ita tibi sub initiũ uidebitur. Inde paulò post duas quasdam uias cernes, uel potius altera semita est, angusta, spinosa & aspera, multũ sitis ac sudoris præ se ferens, quàm iam antea Hesiodus perquàm egregiè ostendit, ita ut nihil mei indigeas. Altera uero lata est, florida, ac manantibus aquis irrigua, & penitus talis, qualem pauloantè dixi, ne eadẽ sępius repetens, te qui iam Rhetor esse possis detineã. tantũ hoc addendum uidetur, quòd aspera illa & ardua, non multa uiatoꝝ retinet uestigia: & si aliqua, ualde uetusta. per illam ego miser ascendi, tantum laborans, cum haud necesse esset. Altera uero undiq; plana, ac nil confragosi habens, qualis nam sit, à longe tantum mihi apparuit, non tamen per illam incessi. Haud enim cum adhuc iuuenis essem, quid optimũ foret cernebam, sed poëtam illum uera loqui existimabam, dicentem: Ex laboribus germinare bona. Illud uero minimè sic se habebat, multos enim uideo absq; labore, maiori dignitate euectos, felici sermonum & uiarꝝ electione tantum. Cũ uero ad ingressum perueneris, rectè noui te hęsitaturum. Quin iam dubitare ad quam nam sit uertendum. Quid igitur iam tibi faciundum sit, ut facile ad summum ascendas, fortunatus euadas & nubas, omnibusq; admirabilis uidearis, ego tibi expediam. Satis enim est me ipsum deceptum esse & laborasse. tibi uero citra sementem & arationem, tanquam Saturni sęculo, cuncta prouenient. Confestim igitur tibi se obuium feret uir quidam robustus, prædurus, gressu uirili, multum solis in corpore ostendens, aspectu masculo, uigilator, asperæ illius uiæ dux, nugas quasdam uanas prædicans, ut se sequaris cohortans, Demosthenis, Platonis, & aliorum quorundam uestigia demonstrans, magna quidem & super præsentia, uerum iam obscura, & ut plurimum à tempore obliterata. Addet te beatum fore, ac lege Rhetoricam tibi nupturam, si per illa incesseris, ueluti eos qui ad bona pergunt. ac si parumper transgrediaris, uel extra rectum tramitem aut incessu aliquorsum magis declines, te à uera uia & ad nuptias deducente aberraturum, inde te priscos illos uiros imitari iubebit, inutilia sermonum præponens exempla, nec imitatu facilia, qualia uetustę sunt constructionis Hegesij, & quæ circa Cratetem, Nesiotem quoq; seuera, neruosa & dura, diligenterq; à literis amputanda. Laborem autem, uigilias, et puræ aquæ usum, squalorem quoq; hæc cuncta necessaria & ineuitabilia dicet. Etenim impossibile esse absq; illis uiam perficere, & quod omnium molestissimum, per longum tempus ad perficiendum iter tibi præscribet annos multos, non per dies, neq; triennalia, sed per integras numerans olympiades, ita ut priusquam audiens laborem subierit, & defatigatus fuerit, longè felicitati illi speratæ, ualere dicat. Insuper ob hæc mala haud

Imago rhetoricæs.

Duæ uiæ ad rhetoricam.

Aspera uia.

Plana uia.

I

Veræ rhetoricæs præceptor.

Hegesias.

Crates.

Nesiotes.

paruam expetet mercedem, sed neq; dux esse incipiet, nisi magna prius acceperit. Et hæc tibi dicet superbus, & uerè antiquarius, ac Saturninus homo, mortuos uetustos ad imitationem proponens, sermonesq; pridem defossos eruere dignũ ducens, ac si maximum esset bonum, gladiorũ fabri, & alium Atrometi cuiusdã grammatistæ imitari filiũ, & hæc in pace, neq; Philippo ingruente, neq; Alexandro cogente. Quo tempore illorũ sermones utiles sunt usi, ignorans quænã sint nunc innouata, celeritas, laboris cuitatio, & uia ad Rhetoricam perquã compendiosa. Tu uero haud acquiescas, neq; illi mentem adhibeas, ne te suscipiens alicubi præcipitet, uel demum priusquam tot labores exhaurias, in senium perducat. Sed si omnino amore flagras, ac celerrimè Rhetoricæ cõgredi desideras, adhuc uigens, ita ut illi diligentem operam impendere possis, aspero huic homini, & ultra mediocritatem uirili longè dicualere, ipsũ uero ascendere, & alios quotquot decipere potest secum ducere permitte, ut tandem anhelantes, & multo sudore per fusos destituat. Ad alteram uero perueniens uiã, alios quoq; multos, inter quos perquàm sapientem quendam ac perpulchrũ inuenies uirum, incessu molli, ceruice infracta, uultu effœminato, uoce suaui, unguento spirantẽ, ac summo digito caput scalpentem, capillos quidem paucos adhuc, intortos tamen & hyacinthinos componentem, perquam delicatum Sardanapalum quendam, uel Cinyram, aut Agathonem ipsum lepidum illum tragœdiæ poëtam. Hæc ideo refero, ut ab ijs eum cognoscas signis, ac res tam diuina, Veneriq; & Gratijs amica, minimè te lateat. Sed cur hæc dico? etenim si ad cæcutientem te accedens, solum quid proloquutus fuerit, Hymettium os illud aperiens, & cõsuetam uocẽ tantũ emittens, quamprimum intelliges eum non ex nobis quẽpiam, qui terræ fructu pascimur, esse, sed spectrum peregrinum, rore uel ambrosia enutritum. Ad hunc itaq; si accesseris, te ipsumq; tradideris, confestim Rhetor eris egregius ac cõspicuus, & ut ipse uocat, rex in sermonibus citra laborem cõstitueris, orationis moderans quadrigas, etenim suscipiens te, prima illa docebit. sed potius ipse te alloquatur. Siquidem ridiculum pro tanto Rhetore me uerba facere, malum forsitã talium, tantorumq; mimum, ne alicubi cadens heroa, quem repræsentare conor, ateram. te igitur compellabit, comam interim quæ adhuc residua est demulcens, subridensq; iucundum illud & tenerum, quemadmodum assueuit comicã Thaidem, uel Malthacem, aut Glyceram in emittenda uoce imitatus. Siquidem rustica est uirilitas, & minimè ad molliciẽ & blanditias Rhetoris apta. dicet igitur de se ipso perquàm modestè loquens: Num ó præclarè te Pythias ipse ad me misit, Rhetorum optimum dijudicans, quẽadmodum Chærephonti olim perquirenti ostendit, quis nam ex tum uiuentibus sapientissimus esset? at si non ideo, sed propter gloriam aduenis, quoniam audieris nostra omnia esse perquam ornatissima, decantata, stupenda & mirè expolita, confestim intelliges, ad quam diuinum acceſseris uirum, expectabis autem nihil tale usurũ, licuti hoc uel illud accipere. Verum si quis Tytius, aut Otus, seu Ephialtes, lõgè super illos tibi resudebitur immensa & admiranda. me etenim tantũ alios uocalitate excellere inuenies, quantum tuba fistulas, cicadæ apes, choriq; eos qui remisse cantare assueuerunt. Postquã uero & ipse Rhetor euadere cupis, idq; haud facilè ab alio addisce re potes, solũ ó gloriolæ studiũ, ea quæ dico sequere, ac omnia imitare, leges quoque quibus te uti iubeo, mihi diligenter obserua, quin potius nil cunctatus iã accede, neq; admireris, si ante rhetoricam, prius ea non didiceris, quæ alia præexercitatio multo labore, stultis & uanis inculcat hominibus, nullius enim eorũ indigebis. Sed illotis pedibus (inquit paræmia) irrue, nil minus ideo habiturus, neq; si tritissimũ illud literas scribere ignoraueris, Etenim ultra hęc omnia aliud quid Rhetor est. Primum igitur referam, quodnam te domi digressum, uiaticũ ad peragendum iter afferre oporteat, qualiterq; cõmeatum instruere, ut illud perquã celerrimè perficere possis. Inde ego ipse quędam procedenti per uiam ostẽdens, non-

Demosthenẽ et Æschinem intelligit.

II. *Alterius uiæ dux, et fucatæ istius eloquentiæ descriptio Sardanapalus Cinyra. Agatho.*

Verba doctoris.

Notat nanã ineptiã indoctorum.

nonnulla uero admonens, ante ſolis occaſum, rhetorem te ſupra omnes, qualis ipſe ſum efficiam, indubitanter prima, media & nouiſſima, eorꝝ qui declamare conantur poſſidens. Igitur quod maximū eſt, ignorantiā affer: dein temeritatē, audaciam præterea, & impudentiā: uerecundiam aūt, manſuetudinem, mediocritatem, & erubeſcentiam domi relinque, inutilia enim ſunt & negocio perquā contraria. Prętera clamorē ualidiſſimum, ac cantum turpē, inceſſum quoꝙ, qualis meus eſt. Siquidē hęc ualde ſunt neceſſaria, & ſola quodammodo ſufficiūt. Veſtitus aūt ſit conſpicuus & candidus, opus Tarentini operis, ut corpus tranſpareat. Crepida uero attica, & muliebriter effigiata. Solea ſicyonia, ligamentis albis decorata. Sectatores uero quàmplurimi, libelluſq; ſemper. Hęc te ipſum conferre oportet: at reliqua per uiā iam procedens uide & audi. etenim iam tibi leges enarrabo, quibus ſi uſus fueris, rhetorica te cognoſcet, & accedet, minimeq; auertetur, aut quapiam afficiet contumelia, tanꝙ haud initiatū, & arcanorꝝ ſpeculatorem quendā. Proinde formæ ac ueſtitus decori, permaximam curam adhibere oportet. inde quindecim, uel non ultra uiginti, attica quædam ſelige uerba, hęcq; diligenter exercens, in ſumma lingua prompta habe, utpote, quippe, nempe, quoniamquidem, igitur, utiq;, & heus optime, ac talia. In omniq; ſermone illa tanꝙ cōdimentum quoddam inſperge. Aliorꝝ nulla tibi ſit cura, ſi his ſint diſſimilia, in conuenientia et inconcinna. Tantūmodo purpura ſit pulchra ac florida, licet palliū ex craſſioribus conſitū ſit pellibus. Deinde ubi obſoleta & peregrina, raroq; ab antiquis uſitata collegeris uerba, hęc expedite in eos cū quibus cōuerſaris eiaculare, ita enim te populus ille magnus uenerabitur, & admirandum ſuſpiciet. Doctrinam igitur quæ eorꝝ exuperat intellectū, expertam, tanꝙ experitia habitam nominabis. Buttubata nugatoria, pro ualdè dices antigerio, pro cito toper, pro beſtiæ ſimilem belutum. Nonnunq; tu quoq; noua effinge, & monſtroſa cōpone nomina, nam poëtam uerſificem appella, pręſtantē prçaſtantē, uenerabilē uenerando habilem, certamina agoniſmata. Cū uero ſolœciſmū uel barbariſmū cōmittis, unum tibi ſit remedium impudentia, confeſtimq; in promptu ſit, nomē poëtæ cuiuſdā, uel ſcriptoris, qui nec eſt, nec fuit unq;, ut cū ita dixeris: uir ſapiens eſſe cenſearis, uocē uero data opera altiſſimè tolle. Proinde ueteſta minime perlegeris tute, neq; ſi qua nugator Iſocrates, uel Gratiarꝝ expers Demoſthenes aut Plato frigidus ſcripta reliquere, ſed orationes eorꝝ qui paulò ante nos fuere, et quas haſce exercitationes appellant, ut illis inſtructus, ac tanꝙ ex penu depromēs, habeas quibus in tēpore abuti poſſis. Poſtq; uero orandū erit, præſentesq; argumēta quçdam ac ſermonū occaſiones ſubiecerint, uniuerſa, & quotquot ſūt cū indignatione dicantur, uilipendanturq;, tanꝙ nil penitus ex his uirile exiſtat. De illis uero quæ tute eligeris, caue mediteris, ſed quicquid uerbi in linguam uenerit effutias. Quin nec hoc tibi curæ ſit, ut primū quemadmodū primū eſt, debito proferas tēpore, ſecundumq; dein, ac tertium poſt illud. uerum quicquid primum inciderit, primo quoq; dicatur. & ſi ita euenerit, ocrea capiti, tibiq; uero adaptetur galea. præterea accelera, & undiq; cōnecte, ſolummodo ne taceas. Quod ſi de contumelioſo quodam, uel mœcho Athenis uerba facies, quæ apud Indos ac Ecbatanas gerantur, referas. In omnibus uero ſit Marathon & Cinęgerus, ſi ne quibus nil fiat, ſemperq; Athos nauigetur, & Helleſpontus pedibus teratur, et ſola Perſarꝝ ſagittis obumbretur, & Xerxes fugiat, & Leonides admirationi exiſtat, & Otriadi literæ legantur, & Salamis, & Artemiſium, & Platea, multa hęc & inculcata. In omnibus uero pauca illa uerba immiſceantur, & tanꝙ floſculi interſpergantur, aſſidueq; in ore ſit, utiq; illud, & quoniamquidē igitur, etiā ſi illis minimè indigeas, pulchra etenim ſūt etiā fortuito prolata. Proinde et ſi aliquando canendi tēpus eſſe uideā, omnia canant, & melos fiant. Quod ſi aliquando canendi quoq; ignarus fueris, uiros qui iudicio pręſident exactè ſonoroſe nominās, harmoniā explere puta. At illud, heu malorꝝ, ſępius repetat, et femur per

Primū præceptū de ijs quæ ipſe ſecū aſſerat.

II. Præceptū quæ diſcēda ac facienda.

Quēadmodū noſtri ſeceriūt

III. Quæ inter agendum præſtanda.

Qualē rhetorem & Martialis deſcribit epigram. lib. 6. cuius initiū. Nō decet, neq; decet &c.

cutiatur, murmur illo interim susurra, & dictis adganneas, ac incedendo clunes exagita. Quòd si te haud laudent, indigneris, & eos conuitijs insecteris. si uero surrexerint, & ob pudorem exire parati iam fuerint, eos sedere iube, sicq; penitus res tyrannica. Vt uero multitudo quoq; sermones tuos admiretur, ab Iliacis incipiens, uel per Iouem, à Deucalionis si uidetur, & Pyrrę nuptijs, ad præsentia sermonem detorque. etenim qui hæc intelligant pauci erunt, qui maximè propter beneuolentiam tacebunt. Quòd si quid dixerint, ob inuidiam id facere uidebuntur: multitudo uero & formam, & uocem, & incessum, & deambulationē & cantum, & crepidas, & utiq; illud tuum admirabitur. Præterea sudantem te & anhelantem cernens, nil prohibebit, quin te perquàm aptum quendam in sermonibus certatorem esse credat. Proinde celeritas illa haud paruam defensionem habet, admirationemq; apud multos: ideo caue ne aliquando scribas, uel meditatus procedas. Siquidem id manifestæ est redargutionis: amici uero semper applaudant, ac cœnarum precium exoluant, si quando te à memoria excidisse intelligant, manus porrigentes, & inter laudes tuas, spacium præbentes, ut rursus in uenire possis, quod dicendum erat. Siquidem hoc tibi præcipuę curæ sit, ut chorum habeas domesticum, tibiq; concinentem, & hæc tibi in sermonibus obseruanda erunt: dein uero ubi processeris, ille te stipans, satellitum uices expleat, & de quibus dictis interim conferat. Quòd si quis obuiam factus fuerit, admiranda de te ipso referas, ac summis te laudibus extollas, grauemq; te illi ostendas, quid enim Pæaniensis in mei est comparationem, & utinam mihi cū ueteri quopiam certamen foret, & alia huiusmodi. Proinde, quod maximum est, & ad exi stimationem perquàm necessarium, paulo minus prætermiseram: omnia quæ dicuntur, irride: & si quispiam benè loquutus fuerit, aliena, & non sua ostentare uideatur: quòd si uel mediocriter contrà niti uoluerit, omnia carpantur. Præterea in auditoria post cunctos ingredi oportet, id enim insigne est, omnibusq; tacentibus, peregrinam quandam laudem, præsentium auditum auertentem & interturbantem, inchoare: adeo ut omnes tantorum nominum onere nauseant, ac aures obstruant. Interim manum haud frequenter moueas, nam id factu facile, neque præterquam semel, uel ut plurimum bis assurgas. Subsanna autem quàmplurima, & palàm ostende minus tibi quæ dicuntur. abundè autem reprehensionum occasiones Sycophanticis aures suppeditabunt. at in reliquis confidere oportet: etenim audacia, & impudentia, mendacium quoque promptum, ac semper in labijs summis periurium, & inuidia erga cunctos, odium quoq; & blasphemia, necnon calumniæ frequentes. Hæc te in breui, celebrem & conspicuum reddent, & talia quidem sint, quæ manifeste ac palàm fiant. Priuatim uero res omnes perpetrare uidearis ludere, inebriari, scortari, mœchari, iugulare quoque, & si non facis, coram omnibus tamen te facere iactita, literasq; aliquando à mulieribus conscriptas ostende. Nam & pulcher esse uelis. præcipuaq; tibi sit cura, ut à fœminis celebrari uidearis. Nam per hanc uiam quàmplurimi ad Rhetoricam usque ascenderunt. Ideo & tu quoq; per illam ad Gyneceum usque clarescere poteris. Atque istud, ne uereare, etiam si à uiris ob aliud quiddam amari uidearis, & hoc barbatus, aut etiam, per Iouem, caluus iam existens. Sed adsint, qui etiam ob id tecum consuetudinem habeant. At si nemo alius fuerit, uel serui sufficient. Nam hinc multa ad Rhetoricam utilia oriuntur: augetur impudentia, & temeritas. Cernis etenim ut loquaciores sint fœminæ, impotentiusq;, ac supra uiros conuicijs debacchantur. Quòd si itaque & tu similia patieris, alijs longè præstabis. Iam uero & uolsum esse maximè oportet per omnia. Quòd si non, illa prorsum utiq;. Et ipsum autem os quoq; ad cuncta libenter tibi diducatur, & lingua sermonibus, & reliquis quantum potest subseruiat: potest autem non solum solœcisimum & barbarisimum committere, nugari, peierare, conuiciari, criminari, mentiri, sed et aliud quid peragere noctu

Alia doctrina

Admonitio lepida.

IIII. *Quæ post actionē, & foris intercundum.*

Plato.

Egregiū præceptum.

V. *Quæ in auditorijs, et circa aliorū scripta iudicanda.*

Transitio ad ea quæ priuatim & domi agenda. II.

&

& maximè, quando unus tam multis amatoribus non sufficies. Nam cuncta face re noscat, ut expeditior reddatur, & penitus à re nulla abstineat. Hæc fili mi si recte didiceris, poteris siquidem, nihil enim ex his graue, confidenter pollicor, te haud longo tempore Rhetorem præstantissimum, nobisq; similem euasurū. Quæ uero sequuntur, haud me dicere oportet, quanta tibi bona breui à Rhetori ca aderint. Cernis etem me, qui è patre sordido, nec penitus libero, quicq; super Xoem & Thmuim seruitutem seruierit, natus sum. matre uero sartrice, in biuio quodam. ipse uero forma non omnino illiberali esse uisus, sub initium ob uictus penuriam, cum infelici, suaui tamen conuersabar amatore. At postquam uiam hanc quàm facilis esset conspexi, & transgrediens in summum perueni, siquidem o amicabilis Adrastia, omnia quæ iam enumeraui uiatica abundè mihi suppete bant, audacia, ignorantia, impudentia. Primū igitur haud amplius desiderabilis appellor, sed iam Iouis & Ledæ filijs cognomine similis sum effectus. Dein cum anu mihi contubernium fuit, quam primo uentris causſa amare simulabam, mu lierem septuagenariam, quæ adhuc dentes quatuor, & illos auro colligatos ha bebat. Veruntamen ob paupertatem certamen sustinebam, ac frigida illa ex se pulchro oscula, perquàm suauissima mihi fames reddebat. inde parum abfuit, quin omnium bonorum quæ possidebat, hæres euasissem, nisi execrandus qui dam, illi indicasset famulus, quòd ob eam tollendam uenenum comparasſem. In caput igitur præceps eiectus, minimè tamen necessarijs interea carui. Sed & Rhetor esse uideor, ac in iudicijs me ostento, multa prodens, ac iudices corrum pendo fatuis concilio hominibus. utplurimum uero succumbo, fores tamen obi ter uiridi coronantur palma. his enim illecebris erga infelices utor: uerum ab o mnibus odio haberi, & morum prauitate, longe priusquam sermonum esse insi gnem, ac digito demonstrarier, en ille qui cunctis flagitijs præcellere fertur, non parua mihi res esse uidetur. His te admonere uolui, longè prius per Venerē me ipsum admones, ac gratiam haud mediocrem mihi ipsi referens, & egregiè qui dem, generosus itaq; hæc dicēs cessabit. Tu uero si dictis acquiesces, iam illic es se puta, quo sub initium peruenire desiderabas, nec quicquam tibi impedimento erit, si leges has obseruaueris, quo minus in iudicijs excellas, apud multitudinem clareas, acceptus quoq; sis, & tibi nubat, non uetula quædam comica, quem ad modum legis latori et præceptori illi tuo, sed mulier pulcherrima Rhetorica ip sa. Ita ut cum Platonis curru illo alato ueharis, magis te deceat de te ipso loqui, quàm illum de Ioue. Ego uero, nam degener sum & timidus, è uia uobis dece dam, ac circa Rhetorices superficiem nauigare desinam, ignarus quo pacto ue stra cum illa conueniant, quin potius iam desino. Verum citra puluerem uicto res declarati, et admiratione dignissimi. Hoc solum remini scamini, quòd non se stinatione illa uestra celeriores apparentes, uictores euasistis, sed quia ad facilio rem & proniorem uiam declinastis.

Epilogus.

Cohortatio ad ſpe.

A proprio ex emplo.

Apollini & Dianæ.

Dirus labor.

Egregium uiri Iurantis.

Hucuſq; locutus eſt rhetor loquinunc incipit Lucianus.

Conqueritur Lucianus de ſeipſo.

PHILOPSEVDES, SIVE INCREDVLVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Disputatio est de ui magica, de incantamentis, de spectris, & mortuorū animis, an re uidelicet super terram ambulent, seseq; quibus libitū fuerit, ostendant. Cuiusmodi & hodie quædam, superstitiōe atque illusionibus dæmonū uexati plerique credunt. Quanquam autem alia quadam ratione adductus Lucianus (eū enim intelligo sub Tychiadis persona, sententiā suam hic exponere) omnia ista pro nugis & impostura ducat, nempe Democriti autoritatem (ut ipse innuit) secutus, qui animas à corporibus segregatas nihil esse cēsuerit, illa tamē interim ostendit, quæ et nostræ ætatis ac religionis homines, saniores paulò, ac prauis superstitiōibus minus dediti plerique sentiunt: uidelicet spectra atq; phantasmata huiusmodi, eiō nulla esse, aut si quæ eti am sint, dæmonū illusiones quasdā esse, quæ ueritate, ac rectis opinionibus munitis, haudquaquā nocere possint.

sint. Deinde autẽ & magicas uires, & incantationes, non aliud quàm meras præstigias esse, quibus imperitorũ oculi, ac mentes circumueniantur. Fingitur autem res apud Eucratem philosophum agi, quo uidelicet tute rũ philosophorum uanitatem persequitur, ut, qui ueritatem ac sapientiã apud alios profitentes, ipsi interim apud sese, nugis, & incredibilibus huiusmodi rebus aio adhærent, nullis certis rationibus innitentes, sed febricitantium apparitionibus ac somnijs, & meris anicularum fabulis fidem dantes. Tota enim confirmatio philosophorum exemplis & apparitionibus constat, quæ Eutychides partim ridendo, partim ab inconsequẽtibus & caussarum defectu diluit. Exordium ab admiratione sumitur, qua ille affectum mentiendi in pleriq; præsertim philosophis & sapiẽtiæ professoribus nulla probabili caussa impellente, miratur. Titulus ab utraq; parte impositus est, hinc ab eo, qui rebus huiusmodi fidem negat: illinc ab ijs, qui mendacia talia astruunt, et ex ijs quasi quandam uoluptatem captant.

TYCHIADES AC PHILOCLES. TYC.

Exordium ab admiratione, scilicet qua ĩ dem caussa adducti multi mẽdacijs gaudeant.

DOTES mihi Philocles dicere, quid nam id tandẽ sit, quod multos in mentiendi cupiditatẽ adducit, ut pariter gaudeant, quum & ipsi nihil sani loquuntur, & his qui talia narrant, maximè animũ intendant. PHIL. Multa Tychiade sunt, quæ nonnullos mortales mentiri compellunt, quia in rem uident conducere. TYCH. Nihil ad rem hæc, ut aiũt, neq; enim de his rogabam, qui quum usus postulat mentiuntur: ueniã nimirũ hi, imo laude pleriq; eorũ digni sunt, quicunq; uel hostes fefellerunt, uel ad salutem tali quopiam pharmaco usi sunt, in necessitatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut & uitam suam, & sociorum reditum redimeret: sed de illis uir optime dico, qui nulla necessitate mendacium ipsum ueritati longè anteponunt, ipsa re uidelicet delectati, atque in ea sine ulla idonea occasione uersati. Isti, ergo scire cupio, cuius commodi gratia istud agunt. PHIL. An alicubi tales aliquos iam deprehendisti, quibus hæc insita sit mentiendi libido? TYCH. Et quidem admodum multi sunt huiusmodi. PHIL. Quid aliud ergo in caussa sit, quòd mentiuntur, nisi dementia? siquidem rem pessimam, optimæ loco præoptant. TYCH. Hoc nihil est, nam ego tibi multos ostenderim ad cæteras prudentes, ac sapientia mirabili: nescio tamen quo pacto captos hoc malo, mendaciisq; studiosos, adeo ut ego certè molestè ferã, quòd uiri tales, omnibus cæteris in rebus optimi, gaudent tamen & se, & eos in quos inciderint, fallere. Nam ueteres illi, id quod tibi notius est quã mihi, Herodotus Cteſiasq; Cnidius, atq; his superiores: deniq; Homerus ipse, uiri celebres, mendacijs etiam scriptis utebantur, ut non solũ eos fallerent, à quibus tunc audiebantur, uerum usq; ad nos etiam mendacium per manus traditum perueniret, in pulcherrimis uersibus metrisq; seruatum. Me ergo sæpe illorum uersuum nomine subijt pudor, si quando cœli sectionem, ac Promethei uincula recensent, gigantumq; rebellionem, atque omnem illam de Inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iupiter in taurum & cygnum uersus sit: & quemadmodum ex muliere quispiam in auiculam ursamue mutatus sit. Pegasos præterea, Chimerasq; & Gorgonas, ac Cyclopas, atq; id genus omnia, admodum absurdas monstrosasq; fabulas, & quæ mentes afficere puerorum queant, qui laruam adhuc lamiamq; metuunt: quanquam poëtica sint fortasse tolerabilia. At urbes iam gẽtesq; totas una uoce ac publicitus mentiri, an non hoc ridiculum? Veluti cum Cretenses sepulchrum Iouis ostendere non pudet: Athenienses Erichthonium æditum è terra ferunt, primosq; illos homines in Attica olerum more ex terra emersisse. Hi tamen multò uerecundiores quàm Thebani, qui ex serpentis dentibus satiuos quosdam progerminasse narrant: quòd si quis hæc, quum sint ridicula, uera esse non credat, sed ea prudenter examinans Coroebi cuiuspiã, aut Margitæ existimet esse: si quis aut Triptolemum credat in alatis draconibus per aërẽ uectum esse, aut Pana quendam ex Arcadia in Maratonem uenisse auxilio,

uel

uel Orithyam à Borea raptam esse, impius nimirum hic atque insanus uideatur eis: quippe qui tam manifesta ueraq; non credat, usque adeo obtinet mendaciũ. PHIL. At poëtis Tychiade, urbibusq; fuerit fortassis ignoscendum: nam illi delectationem illam quæ ex fabula proficiscitur, ut quæ maxima sit illecebra, poëmatibus suis immiscent, qua potissimum erga auditores opus habent. Athenienses uero Thebanique, & si qui sunt alij, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conciliant: quòd si quis fabulas auferat è Græcia, nihil obstiterit quo minus earũ narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospitum, qui uerum uel gratis audire uelit. At si qui nulla tali causa, gaudent tamen mendacio, hi omnino ridiculi merito uideantur. TYCH. Rectè dicis, nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabulosa quum audissem, imò uero medio in sermone discessi, non ferens narrationem tam supra fidem, sed me uelut furiæ quædam abegerunt, dum monstrosa multa atq; absurda referrent. PHIL. Atqui Tychiade uir grauis Eucrates est, & nemo certè crediderit illum tam promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut alium quenquam audiret se præsente mentientem, nedum ut ipse tale quicquam audeat. TYCH. At nescis amice, qualia referebat: tum ea quàm constanter asserebat: præterea quàm sanctè in plerisq; iurabat, admotis etiam filijs, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum cogitarem, interdum quidem illum insanire, neque animo constare: interdum uero ita cogitabam, fugisse me, quòd impostor esset, ac tantũ temporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam circuntulisset: adeo absurda narrabat. PHIL. Quænam illa (per lares) sunt Tychiade? nam cupio cognoscere quamnã præstigiaturam sub tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebam quidem etiam aliàs Philocles aliquoties eum interuisere, siquando uidelicet multo ocio abundarem. Hodie uero quum opus esset mihi conuento Leonthico (est autem, ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eum se ad Eucratem mane contulisse, ut eum morbi inspiciendi causa uiseret, amborum nomine, nempe ut & Leonthicũ conuenirem, & Eucratem uiderem: ignoraueram autem quod ægrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inuenio: nam paulo antè, ut dicebant, exiuerat: alios uero confertos reperio, in quibus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nosti uirum? Illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quiq; eius oracula alijs quoq; possit enarrare, uides quos tibi uiros nomino, nimirum omni sapientia, atq; omni uirtute præditos, utpote ipsum ex quaque secta caput, reuerendos hercle omnes, atque aspectu propemodum terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: & melius iam habere se uidebatur Eucrates, ac morbus quidam ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descenderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidulè remissa paululũ, quũ me cõspicerer: quanq; interim dum ingrederer, uociferantem eum ac uocem intendentem audieram: tamen ego admodum curiose cauens ne pedes eius tangerẽ, ubi me uulgaribus istis uerbis purgaueram, quòd eũ ægrotare nesciuerim: quod ubi resciissem, curriculo uenerim, adsedi propè, & illis quidem sermo iã de morbo erat, et quædam iam antè dixerant, quædam uero etiam tunc narrabant: præterea medicamenta quædam quisq; proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollens humo mustellæ dentem, sic interfecte, ut antè dixi, in leonis pellem alligauerit, nuper excoriati, ac deinde circum crura posuerit, ilico sedatur dolor. Non in leonis pellem (inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruç potius fœmellæ uirginis adhuc, & nondum initæ, & res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximeq; ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedoq; eius ac manus dextra, piliq; qui recti è barba prominent, magnam

Accedit ad rẽ et præsens institutũ ad ea refert, quæ hactenus de alijs dixit.

Amplificatio à persona.

Narratio.

Occasio disputationis.

magnã uim obtinent, ſi quis uti nouerit, cum proprio cuiq; carmine, at pedum curam minimè pollicentur. Et ipſe quoq;, inquit Cleodemus, olim ſic putabam ceruina pelle utendum, propterea quòd ceruа ueloxeſſet. At nuper uir quidam Libycus, peritus profectò in rebus huiuſmodi contrà me docuit, ceruis oſtendens uelociores eſſe leones: quippe qui eas, inquit, etiam perſequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquam rectè dixiſſet Libycus ille: Tum ego: Putatis inquam, incantamentis quibuſdam ſedari talia? aut foris admotis appendiculis, quum intus malum graſſetur? Riſerunt hunc ſermonem meum: & palàm in me magnam damnabant amentiam, qui apertiſſimas res ignorarem, & quibus nemo qui ſapiat, contradicat, quin ſic ſe habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uiſus eſt hac rogatione mea. Iamdudũ aũt neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet, denuncians uidelicet uino ut abſtineret: atque oleribus ueſceretur, & uigorem animo omnino minueret. Cleodemus ergo ſubridens interim: Quid ais, inquit Tichiade? incredibile tibi uidetur eſſe, ut ex rebus huiuſmodi parentur quædam aduerſus morbos remedia? Mihi certe uidetur, inquam ego: niſi naribus adeo mucoſis ſim, ut credam ea quæ foris applicantur nihilq; cum his quæ morbos excitant, intus communicãt: per uerbula tamen, ut dicitis, ac præſtigiaturam operari: & quum appendantur, ſanitates immittere, id profecto nunquam fieri poſſit, nec ſi quis uel in Nemei leonis pellem ſedecim muſtelas integras inſuerit. Ego profecto leonem ipſum è doloribus ſæpe claudicantem uidi in uniuerſa ſuiipſius pelle. Nimium idiota es, inquit Dinomachus, neque unquam tibi curæ fuit, ut diſceres quonam modo res iſtiuſmodi aduerſus morbos, quum adhibentur conferunt, ac mihi uideris ne notiſſima quidem iſta recepturus: febrium uidelicet iſtarum profligationes, quæ certo quodam ambitu recurrunt, tum ſerpentum demulſiones, ac bubonum ſanationes, & cætera: quæcunq; anus etiam iam faciunt: quòd ſi illa fiunt omnia, quur tandem non putabis hæc etiam ſimilibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauumq;, ut aiunt, clauo extrudis. Neq; enim conſtat ea quæ commemoras, eiuſmodi ui fieri. Quamobrem niſi reddita ratione perſuaſeris primum natura fieri poſſe, ut febris tumorq; uereatur, aut nomen aliquod diuinum, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulæ ſunt quæcunq; retuliſti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum iſta dicas, ne deos quidem eſſe credere. Siquidem putas fieri non poſſe, ut per ſacra nomina remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiamſi maximè dij ſint, iſta tamẽ ſint uana. Ego uero & deos colo, & medelas eorum uideo, & leuamenta quæ laborantibus conferunt, pharmacis uidelicet, atq; arte medica reſtituentes. Itaque Aeſculapius ipſe eiuſq; poſteri ſalutaria pharmaca admouentes medebantur ægrotis: non leones, aut muſtelas circumligantes. Mitte hunc, inquit Ion. At ego uobis mirabile quiddam narrabo: Eram adhuc aduleſcentulus, annos natus fermè quatuordecim, quum quidam ad patrem meum uenit nuncians ei, Midam uitis cultorem ſeruum, etiam alijs in rebus robuſtum atq; induſtrium, circa plenilam forum à uipera morſum iacere iam putrefacto crure. Etenim dũ ligaret palmites, ac uallis circumplicaret, adrepentem beſtiolam maximum ei pedis momordiſſe digitum. Tum illam quidem ilico aufugiſſe, & ſeſe rurſus in latebram condidiſſe. Illum uero eiulare perditum è doloribus. Hæc ergo quum nunciarentur, iam Midam ipſum uidebamus lectica domum à conſeruis adportari, inflatum totum, liuidum, ac ſuperficie tabefactum, uix iam ſpirantem. Pater ergo quum id moleſtè ferret, amicorum quiſpiam, qui tum fortè aderat: Bono animo es, inquit, Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldæis, quos uocant, protinus huc adducam, qui ſanabit hominem: & ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam reſtituit: effugato ex corpore ueneno, quadam incantatione

Propoſitio

Confirmatio à ſimilibus et notis.

Dilutio.

Alia, à poteſtate ac ui deorum.

Dilutio, ex inconſequendi.

Alia ab exemplis, quibus deinceps adfinem uſque incantamentorum, et ſpiritũ uis et effectus docetur, ac primũ Babilonij cuiuſdam.

one,& ad pedem eius appenſo uirginis defunctæ lapillo,quem è columna exciderat. Atq; iſtud quidem hactenus forſan mediocre fuerit. Tum Midas iam ipſe ſublato,in quo allatus erat ſcabello, diſceſſit in agrum: tantum potuit incantatio,& columnaris ille lapis. At idem iſte Babylonius alia præterea diuina planè fecit. Nempe in agrum profectus manè, quum pronunciaſſet ſacra quædam ex uetuſto codice, ſeptem nomina,ſulphure ac face luſtrato loco in orbem ter obambulans, ſerpentes omneis inuitos exciuit: quicunque intra eam regionem erant. Veniebant ergo tanquam ad incantationem tracti, ſerpentes multi,atq; aſpides,& uiperæ,& ceraſtæ,& iaculi, phryniq;,ac phyſali:relinquebatur autẽ unus draco,annoſus, prorepere(ut opinor,ob ſenectam non ualens, qui non fuerat audiens dicto.At magus:Non adſunt omnes inquit. Tum unum quendam ex ſerpentibus,eum uidelicet qui natu minimus erat, ſelectũ legatum mittebat ad draconem: ac paulo poſt uenit etiam ille. At poſtquam iam collecti conſtitiſſent, Babylonius in eos inſibilauit. Atq; illi repente admodum omnes ab eius flatu incenſi ſunt,nobis interim admirantibus. Tum ego,dic mihi inquam Ion: Serpens ille legatus,iuuenem illum dico, utrum manu deduxit draconem, qui iam (ut ais) ſenuerat, an ille baculum geſtans innitebatur? Ludis tu quidem,inquit Cleodemus. At ego, qui & ipſe quoq; olim minus talia credebam,quã nunc tu,putabam enim nulla ratione fieri poſſe, ut ea crederem: tamen quum uolantem primum conſpicerem, peregrinum illum barbarum (erat autem ut ferebant ex Hyperboreis)credidi, ac uictus ſum: quum tamen multum diuq; repugnaſſem.nam quid facerem quum eum cernerem in aëre uolantem, atq; id interdiu, ac ſuper aquam ingredientem, atq; per medium ignem incedentem, idq; lentè ac ſenſim? Tu ne,inquam ego, iſta uidebas, uirum Hyperboreum uolantem,aut ſuper aquas ambulantem. Et maximè, inquit ille, carbatinas indutum, quo calceamenti genere illi potiſſimum utuntur. Nam minutula iſta,quid attinet referre, quæcunq; fecit,quo pacto amores immiſerit, ac dæmones exegerit, mortuoſq; marcidos in uitam reuocauerit, atq; Hecaten ipſam palàm conſpectibus exhibuerit,lunamq; è cœlo detraxerit? Quin ego uobis referam,quę ab eo fieri conſpexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucias hic quum patris nuper defuncti ſubſtantiam ſuſcepiſſet, Chryſidem amabat Demæneti filiam, ac me quidem præceptore in diſciplina utebatur: ac niſi amor ille à ſtudio deduxiſſet eum,uniuerſam Peripateticorum doctrinam perdidiciſſet:ut qui octo & decẽ quũ eſſet annorum, iam abſoluerat analytica:tum phyſicam auſcultationem in finem uſque percurrerat.Amore tamen uictus,mihi rem omnem ſignificat.Ego uero quemadmodum par erat,quippe qui præceptor eram, Hyperboreum illum magum ad eum duco: conductum quatuor ilico minis in manum datis, oportebat enim præparari quiddam ad ſacrificia,tum ſedecim præterea, ſi Chryſide potiretur. Ille uero creſcentem obſeruans lunam (Nam tunc ut plurimum huiuſmodi ſacra peraguntur)foſſam cum effodiſſet in aperto quodam loco domus,ſub dio circa mediam noctem, euocauit nobis primum quidem Anaxiclem Glauciæ patrem, anteſeptem menſes uita defunctum. Succenſebat autem ob amorem ſenex, atque indignabatur. Tandem tamen ei permiſit, ut amaret. Poſtea uero Hecaten quoque eduxit, adferentem unà Cerberum:tum lunam detraxit multi formę quoddam ſpectaculum, & quod aliàs aliud apparebat. Primum quidem muliebrem formam referebat: deinde in uaccam formoſam uertebatur: Poſtremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quum finxiſſet quendam è luto Cupidinem: Abi,inquit, atq; huc perducas Chryſidem:ac lutum quidem protinus euolabat: paulo pòſt autem affuit illa pulſans oſtium. Tum ingreſſa Glauciam complectitur, eum quàm inſaniſſimè deperiens,& cum eo uerſata eſt,quo ad gallos canentes audiuimus. Tum uero luna ſubuolabat in cœlum,atque Hecate ſubijt terram, cęteraq; ſpectra diſparuerunt:& Chryſidem tandem

Aliud exemplum eiuſdẽ

Aliud Hyperborei eiuſdẽ

Aliud,eiuſdẽ

emiſimus circa ipſum fermè diluculum. Hæc Tychiades ſi conſpexiſſes, haud quaquam amplius dubitaſſes, eſſe multa in carminibus iſtis commoda. Benè dicis, inquam, ego credidiſſem equidem, ſi uidiſſem ea: nunc uero ignoſcendum mihi puto, ſi qualia uos uidetis, acutè perſpicere non poſſum: ueruntamẽ Chryſidem illam quam dicis, noui, mulierem planè meretricem ac facilem: nec uideo ſanè cuius gratia ad illam egeritis luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis uſque, atque ipſa inſuper luna, Quippe quam uiginti drachmis ducere in Hyperboreos uſque potuiſſes. Mirificè enim ſeſe offert ad hanc incantationem mulier. Et contrarium quiddam ſpectris iſtis habet. Nam ea quidem æris ferriue ſonum ſi audierint, fugiũt (nam id uos prædicatis) illa uero ſi argentũ uſpiã ſonuerit, accurrit ad tinnitum. Præterea ipſum etiam magum admiror: quòd cum ditiſſimas mulieres in amorem ſui poſſit elicere, atque ab eis ſolida talenta ſuſcipere, is tamen ob quatuor minas admodum tantilli lucelli auidus Glauciam amoris compotem fecerit. Ridiculè facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter ergo rogauerim quid de his reſpondeas, qui dæmoniacos liberant erroribus, adeo manifeſtè ſpectra illa carminibus eijcientes? Atq; hæc me dicere non opus eſt, uerum omnes nouerunt, Syrus ille ex Palæſtina, qui harum rerum artifex eſt, quàm multos mortales ſuſcipiat, qui ad lunã concidant, oculoſq; diſtorqueant, ſpumaq; os oppleant: quos tamen erigit ac ſanos remittit, magna accepta mercede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus inſtet, rogauerit q;, unde ſint in corpus ingreſſi, ægrotus quidem ipſe tacet: at dæmon uero reſpondet (aut lingua Græca loquens, aut barbaricam, aut undecunque fuerit ipſe) & quomodo & unde intrauit in hominem. Ille uero adiurans eum, ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigitq; dæmonem. Quin ego quoq; dæmonem quendam exeuntem uidi nigrum certe, & colore fumidum. Non magnum erat inquam ego, talia te Ion cernere: cui ipſæ etiam apparent Ideæ, quas ueſtræ familiæ parens oſtendit Plato: rem uidelicet ſpectatu tenuem, atq; euanidam, quã tum ad nos homines luſcioſos. Itáne ſolus Ion, inquit Eucrates, iſtiuſmodi uidit: ac non alij etiam multi inciderunt in dæmones: alij noctu, alijetiam interdiu? Ego profectò non ſemel, ſed millies iam talia conſpexi, ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob conſuetudinem nihil nouũ, aut prodigioſum mihi uidere uideor, maximeq; nunc exquo annulum mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quapiam ſumpto, factum: carmenq; docuit nominibus multis plenum, niſi fortè ne mihi quidem fidem ſis habiturus Tychiade. Atqui fieri poſſit, inquam, ut Eucrati non credam Dinonis filio: uiro in primis ſapienti, ac liberè, quæ ſibi uidentur, domi in priuato ſuo cum autoritate narranti? Illud ergo de ſtatua, inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo ſunt, ſingulis noctibus adparet, tum pueris, tum adoleſcentibus, tum ſenibus: hoc inquam, non à me duntaxat audieris, uerumetiam à noſtris omnibus. De qua ſtatua, inquam ego? Non uidiſti (inquit) quum ingrederere ſtatuam quandam in atrio collocatam, ſanè quàm pulchram, opus Demetrij: qui ſtatuas humana ſpecie fingere conſueuit? Nónne illam dicis, inquam, quæ diſcum iacit: quæ inclinata eſt ad emiſſuri geſtum, reflexa in eam quæ diſcum fert, altero pede modicè inflexo, quæq; ſe erectura uidetur unà cum iactu? Non inquit: nam unum eſt ex Myronis operibus ille diſci iactator, quem dicis. Sed nec eã, quæ eſt ei proxima: eum loquor cui tenijs caput uinctũ eſt, formoſam illam. Nam id Polycleti opus eſt: uerum eas quæ à dextra ſunt egredientibus omitte, inter quas & tyrannicidæ illi ſtant: Critiæ Neſiotæ plaſmata: tu uero an non ad aquam illam quæ influit, quampiam uidiſti uentre promi nulo, caluam, ſeminudatam, uulſis quibuſdam barbæ pilis, inſignibus ueniſ uero homini ſimillimam? Pelichus dux Corinthius eſſe uidetur. Per Iouem inquam, uidi quandam à dextra Saturni, quæ tenias coronásque aridas habebat, pectoréque folia quædam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inauraui,

Dilutio ab incredibili ex perſonæ conditione.

Aliud, Syri cuiuſdam.

Annulus magicus.

Aliud, de ſpectris et ſpiritibus nocturnis.

rauí, quum me ſanaſſet triduo, febre pereuntem. Erat ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iſte Pelichus? Eſt, nec̃ ride, inquit Eucrates: alioquí homo te haud multo poſt inuadet. Noui ego certè quantum ualeat hæc quam tu rides ſtatua. An non eiuſdem putas eſſe immittere febres in quos uoluerit, quando quidem potis eſt eiicere? Propicia, inquam, placataq̃ ſit hęc ſtatua mihi, quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderunt omnes qui in domo ſunt? Quum primum nox eſt, inquit, hæc è baſe deſcendens in qua ſteterat, in orbem totam domum circuit: omnes occurrunt ei interdũ etiam canenti: nec quiſquam eſt quem unquam læſerit, diuertere tantum oportet. Illa uero præterit nihil intuentes infeſtans, quum & lauat ſæpe, & tota nocte ludit, ut ex ipſo aquę ſtrepitu licet audire. Vide ergo inquam ego, ne fortè nõ Pelichus hæc ſtatua ſit, ſed Talus potius Cretenſis, qui apud Minoẽm fuiſſe dicitur, Nam & ille æreus quidam Cretæ cuſtos erat: quòd ſi non ex ære, non autem ex ligno facta eſſet, nihil eam prohiberet, quin non opus Demetrij, ſed una potius ex Dædali machinis eſſe uideatur. E baſe nanq̃ (ut ais) etiam iſta fugit. Vide, inquit, ô Tychiade, ne te poſt hæc ſcommatis huius pœniteat. Noui quidẽ ego quid illi euenerit, qui obulos ſurripuit, quos ei quoq̃ nouilunio ſuſpendimus. Prorſus atrocia, inquit Ion oportebat accidere: quippe qui ſacrilegus erat: quomodo ergo illũ ultus eſt ô Eucrates? Nam audire cupio, etiam ſi quàm maximè Tychiades iſte diffiſurus eſt. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliaq̃ item numiſmata, quædam argentea ad crus eius affixa cera, aclamine quoq̃ argenteę: uota cuiuſque, aut merces ob ſanationem eius, qui ab eo liberatus eſſet, quum febre detineretur. At erat nobis ſeruus quidam Lybicus ſceleratus, equorum curator. Hic nocte aggreſſus eſt ea auferre omnia, abſtulitq̃ digreſſam iam quũ obſeruaſſet ſtatuam. At quum primum reuerſus intellexit ſacrilegio ſe compilatum Pelichus, uide quo pacto ſeſe ultus eſt, atque furti prodidit Lybicum. Tota nocte atrium obambulabat in orbem miſer, exire non ualens, tanquam in Labyrinthũ incidiſſet, quo adorta die iam deprehenſus eſt, ea tenens quæ furto abſtulerat: ac tum quidem comprehenſus, plagas non paucas recepit, nec tẽporis multum ſuperſtes malus malè perij: uapulans, ut dicebat, ſingulis noctibus: adeo ut uibices poſtridie apparerent in corpore. Imnc, & poſt iſta quoq̃ Tychiades Pelichum ride, ac me tanquam coætaneum Minoi iam delirare puta. At ô Eucrates, inquam ego, quàm diu æs erit æs, operiſq̃ plaſtes Demetrius Alopecenſis fuerit: qui non deos, ſed homines fingere conſueuit: Pelichi nunquam ſtatuam uerebor: quippe qui nec ipſum etiam uiuentem, ſi mihi minaretur, admodum timuiſſem. Ad hæc medicus Antigonus: Et mihi ô Eucrates, inquit, Hippocrates æreus eſt magnitudine fermè cubitali: qui tunc duntaxat quum lucerna extincta ſit, totam in orbem domum ambit, perſtrepens ac pyxides euertens, pharmacaq̃ commiſcens, atque oſtia circumuertens: maximeq̃ ſiquando ſacrificia prætermittimus, quibus in ſingulos annos ei ſacrificamus. Poſtulat ergo, inquam ego, etiam Hipocrates medicus iam ut ſibi ſacrificetur: indignaturq̃ ni ſi in tempore iuſtorum ſacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirum decebat boni conſulere, ſiquis ei libauerit, aut mulſum inſperſerit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inquit Eucrates, iſtud certè etiam teſtibus probauero, quòd ante annos quinque uidi. Erat fermè uindemiæ tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimiſſis operarijs, in ſyluam ſolus abibam: cogitans interim quiddam atque conſiderans. At poſtquam in ſaltum peruenì: canum primo latratus inſonuit. Ego uero Mnaſona filium meum, cum æqualibus uenientem, ludere uenarique (quem admodum ſolebat) conſpiciebam. At res haud quaquam ſic ſe habebat: uerum paulo poſt facto terræmotu, ſonoq̃ uelut è tonitru, mulierum aduenientem uideo terribilem: proceritate fermè ſemiſtadiali: habebat autem in ſiniſtra facem: in dextra uero gladium uſqui circiter

Dilutio ab incredibili et fabuloſo.

Dilutio à materia.

Aliud, eiuſdẽ rationis.

Dilutio à cauſa.

Aliud exemplum ſpectri.

cubitorum. Et infernè quidem pedibus erat ſerpentinis, ſupernè uero Gorgonem referens uultu uidelicet, atque aſpectus horrore: pro coma quidem draconibus, tanquam cæſarie circumcincta: aliis collum amplectentibus, aliis etiam per humeros ſparſis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narrandum exhorrui: & ſimul hæc dicens Eucrates, oſtendit omnibus brachij ſui ſetas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus, & Cleodemus uehementer inhiantes auſcultabant eum uiri ſenes, tanquam naribus traherentur, adorantes apud ſeſe tam incredibilem Coloſſum: mulierem ſemiſtadialem, Gyganteum quoddam Mormolycium. Ego uero conſiderabam interim, cuiuſmodi erant hi, qui cum iuuenibus ſapientiæ nomine uerſentur, uulgoq; in admiratione habeantur: quibus ſola nimirum canicie barbaq; ab ipſis differant infantibus. Cæterum etiam illis ipſis facilius ductiles ad credenda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit, ille, proceriores Indicis, nigri & ipſi hirſutiq;, ſordido ſqualidoq; uillo. Ego igitur quum uiderem, reſtiti, inuerſo protinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) ſigillo. Hecate ergo percuſſo draconicis illis pedibus ſolo, hiatum effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo poſt abijt in eum deſiliens. Ego uero præſente animo porrecta ceruice inclinatus, inſpexi apprenſa arbore quapiam, quæ uicina ſtabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem: deinde conſpexi ea quæ in inferno ſunt omnia: pyriphlegetontem lacum, Cerberum, manes: adeo ut quoſdam etiam eorum agnoſcerem. Patrem ergo meum manifeſtè cernebam adhuc his ipſis amictum, quibus eum ſepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) ô Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quàm per tribus familiaſq; cum amicis cognatisq; uerſantur: in Aſphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei ſacro Platoni, eiusq; de anima rationibus. At tu nónne Socratem etiam ipſum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neq; illum tamen euidenter, niſi quòd inde conieci, quoniam caluus, ac uentricoſus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud amicos nimirum uera fateri oporret. Simul ergo atque ego omnia conſpexi, & hiatus coijt, & ex famulis meis quidam quærentes me, atque in his Pyrrhias hic, ſuperuenere hiatu nondum plenè obducto: dic Pyrrhia, an non uera narro? Per Iouem (inquit Pyrrhias) & latratum audiui per hiatum: & ignis quidem à face mihi ſuffulgere uidebatur. Tum riſi ego profectò, teſte latratum ignemq; in cumulum addente. Tum Cleodemus: haud quaquam noua iſta, inquit, neque aliis inuiſa uidiſti. Nam & ipſe haud ita pridem quum ægrotarem tale quiddā conſpexi. Proſpiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac ſeptima dies erat: febriſq; ô qualis? incendio certè nehementior. Omnes ergo me relinquentes ſolum, clauſis foribus foris manebant. Sic enim iuſſeras Antigone: ſi quo pacto poſſem obdormiſcere. Tunc igitur aſtitit mihi iuuenis quidam uigilanti, pulcher admodū ueſte circumamictus candida. Ac me quum excitaſſet, per hiatum quendam ducit ad inferos: ſicuti illico cognoui: Tantalum quum uiderem ac Tityum Siſyphumq;. At cætera uobis quid commemorem? Poſtquam uero ad tribunal perueni (aderat autem & Aeacus, & Charon, Parcæq; atq; Erinnes) quidam uelut rex (Pluto certè mihi uidebatur) aſſedit ſingulorum nomina percenſens, qui morituri erant, quos diem iam uitæ præſcriptum præterijſſe contigerat. Iuuenis ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc incanduit, & ad eum qui me ducebat, nondum illi completum eſt ſtamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrum Demylum adduc: iam ſiquidem ultra colum uiuit. Tum ego lętus recurrens, ipſe quidem iam febre liber eram: denunciabam uero omnibus, quòd Demylus eſſet moriturus. Manebat autem nobis in uicinia ægrotans etiam ipſe nonnihil ut renunciatum eſt. Ac paulo poſt audimus eiulatum eorum qui lugebant eum. Quid

Amplificat in dignitatē rei à perſonæ circumſtantia.

Aliud, eiusſidē ſtatim in dubiū uocat, à perſonæ referētis qualitate.

miri

mirí eſt, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui poſt uigeſimum diem quàm ſepultus eſt, reſurrexiſſe. Nam hominem & antequam moreretur, & poſt quam reſurrexit, ipſe curaui. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neq; tabuit corpus, neq; præterea fame corruptũ eſt, niſi fortaſſis Epimenidem quem piam tu curaſti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eucratis filij, è palæſtra redeuntes. Alter quidem iam ex ephebis exceſſerat, alter uero annos natus erat circiter quindecim. Tum ſalutatis nobis iuxta patrem adſidebant in lecto, ac mihi quidem ſella illata eſt. Tum Eucrates tanquàm è conſpectu filiorũ admonitus: ſic his fruí mihi contingat, inquit, ſimulq; manum eis iniecit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoriæ uxorem meam horum matrẽ nouerunt omnes, quo pacto dilexerim. Nam declaraui his rebus quas in eam feci, non modo dum uiueret, uerum etiam poſtquam uita functa eſt. Quippe qui mundum eius uniuerſum ueſtemq;, qua dum uiueret, oblectabatur, in rogum illius iniecerim. Septima uero poſt mortem die, ego quidem hic in eundem lectũ incumbebam: quemadmodum nunc, luctum eum mihi commitigans, quem de illa conceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum. Ingreditur interim Demenete ea ipſa, atq; adſidet iuxta: quemadmodum nunc Eucratides hic, minorem deſignans filium. Hic uero ilico tremuit admodum puerìliter, ac dudum ad narrationem pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut conſpexi, amplexus eam ſingultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incuſabat me, quòd quum eí fuiſſem in reliquis gratificatus omnibus, è ſandaliis aureis alterum non cremaueram, ſupereſſe autem id dicebat, q̃d ſub arca ceciderat: atq; ob id nos quum non inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc diſſerentibus ſceleſtiſſimus quidam caniculus qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euanuit. At ſandalium ſub arca repertum eſt: poſteaq; à nobis incenſum. An hæc etiam Tychiades recuſabis credere, quum tam ſint euidentia, quotidieq; obſeruentur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, quibus aureo ſandalio nates puerorum more feriantur, ſi qui iſta nõ credant, atq; uſque adeo impudenter uero reſiſtãt. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aſpectu uenerabilis. Noſti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur ſacer. Atq; ego quidem, ut eum conſpexi, reſpiraui: hoc ipſum, quod prouerbio dici ſolet, aduenìſſe mihi ratus: nempe ſecurim quampiam aduerſus mendacia: Occludet, inquã, eis ora uir ſapiens, adeo monſtroſa narrantibus: atq; prorſus, iuxta uulgatum illud adagium, repente Deum immiſſum eſſe mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero poſtquam adſedit, aſſurgente ei accedẽte Cleodemo, primũ de morbo percontatus eſt, ſeq; audiſſe dicebat, Eucratem iam ſe melius habere. At quid nam, inquit, inter uos philoſophamini? Nam interim dum ingrediebar ſubauſcultaui, ac mihi certè uidemini in re quapiam pulchra conuerſari. Quid aliud, inquit Eucrates, quàm ut huic adamantino perſuadeamus (me demonſtrans) ut dæmones credat aliquos eſſe, phantaſmataq;, ac mortuorum animas ſuper terram obambulare, & ſeſe, quibus libitum fuerit, oſtendere? Ego igitur erubui, uultumq; deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti ſi quis ſuffocatus, aut capite truncatus, cruciue ſuffixus fuerit, aut alio quopiam iſtiuſmodi modo è uita diſceſſerit: eas uero quæ fatali morte naturaliq; diſceſſerint, haud quaquam amplius oberrare. Nam ſi hoc dicat, non uſque adeo abſurda dixerit. Per Iouem, inquit Dinomachus, ne eſſe quidem iſtiuſmodi, nec præſentia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus in me toruè aſpiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? præſertim quum omnes (ut ita dicam) uideant? Ignoſces, inquam ego, mihi, ſi non credo, nam ſolus omnium non uideo. Quòd ſi uidiſſem, profectò & credidiſſem, quemadmodum & uos. Atqui, inquit ille, ſi quando Corin-

Aliud de mortuo rediuiuo.

Dilutio ab impoſſibili.

Aliud uxoris Eucratis.

Dilutio per irriſionem.

Alius ac nouus teſtis Arignotus Pythagoricus.

Arignoti aſſeueratio per diuiſionem.

thum ueneris, roga ubi sit Eubatidæ domus. Atq; ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Craneum, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde dæmonem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabilem domum reddiderit. Quid nam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula. quòd si quis inhabitasset, expauefactus ilico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebatur, neq; quisquam erat omnino, qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domum circa primam uigiliam, dehortante hospite, ac fermè detinente, postquam didicerat quo iturus essem, incertum, ut putabat, exitiũ. At ego sumpta lucerna, solus ingredior, atq; in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens, tacitè legebam. Adest uero dæmon ille, cum quopiam è uulgo se congressurum ratus, ac me quoque quemadmodum alios perterriturum squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atque hic quum adstaret, undiq; me adsultim petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At ego correpto in manum quàm maximè horrendo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiam, & incantans eum in domicilij tenebrosi angulum quendam compuli. At quum animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum destiti. Manè autem desperantibus uniuersis, ac me quemadmodum alios mortuum sese reperturos putantibus, præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quòd puram sibi ac spectris liberam domum iam liceret incolere. Atq; illum assumens aliosq; multos (sequebantur autem huius inopinatæ rei gratia) quum ad locum duxissem, ubi condentem se dæmona conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum est ferè ad passum defossum cadauer quoddam marcidum, ossibus tantum humana specie cohærentibus. Illud igitur effossum sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desijt. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia, ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multam mihi imputaret insaniam, qui talia non credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamen nihil ueritus neq; comam, neque illam quam de eo habebant opinionem, Quid hoc inquam, Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulachris? Illud ergo nobis in te, quod dici solet, euenit: ut thesaurum quum sperauerimus, carbones offenderimus. At tu, inquit Arignotus. si neque mihi credis narranti, neq; Dinomacho, aut huic Cleodemo, neq; ipsi Eucrati, dic age quèmnam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contraria? Per louem, inquam ego, uirum apprime mirabilem Abdera oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum, eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quum se in monimento extra portas clausisset, ibique degeret dies noctesq; scribens atque componens, iuuenesque eum quidam illudere cupientes, ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in capita adfictis circumsistentes, illum circumsilirent, crebro subsilientes: hic neque eorum commenta pertimuerit, neque eos omnino respexerit, sed inter scribendum: desistite, inquit, ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse postquam è corporibus exierint. Hoccine ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum esse Democritum? siquidem sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referam, quod mihi ipsi contigit, nõ quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescens, à patre uidelicet doctrinæ gratia transmissus, cupiebam nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonẽ, miraculum illud audire, eum uidelicet sonũ reddentem ad orientem solem. Illum igitur audiui non hoc uulgari modo, quo audiunt

Exemplũ spectri eiecti, simile ei quod à Plinio in Epistolis refertur.

Reprehensio crudelitatis àpersona.

Dilutio ab auctoritate, & natura animæ.

Aliud, magicæ potestatis.

diunt aliꝫ ſonum quempiam inanem, ſed mihi oracula etiam ꝯdidit Memnon ipſe aperto ore ſeptẽ uerſibus: quod niſi eſſet ſuperuacaneũ, ipſos uobis uerſus recenſerem. Inter nauigandum uero incidit in nos unà nauigans uir Memphiti cus quidam, ex ſacris illis ſcribis, mirabili ſapientia, & qui uniuerſum Aegyptiorum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis ſubterraneis manſiſſe, Magiam interea doctus ab Iſide. Pancratem dicis (inquit Arignotus) præceptorem meum, uirũ ſacrum, raſum, lineis indutum, doctum, puꝛeꝯ lingua Græca loquentẽ, procerum, ſimum, labrijs promiſſis, cruribuſꝯ gracilibus. Illum ipſum inquit ille, Pancratem, ac primum quidem quis eſſet ignorabam. At poſtquam uidi eum, ſi quando in portum appuliſſemus, cum alia multa miracula facientem, tũ crocodilis inſidentem agitaſſe, & cum feris uerſantẽ, illas uero reuerentes eum, caudiſꝯ adulantes, agnoui ſacrũ quempiam uirũ eſſe, paulatimꝯ comitate mea me in eius amiciciam ac familiaritatem inſinuaui, adeo ut omnia arcana communicaret. Ac tandem mihi perſuadet, ut famulis omnibus in Memphide relictis, ſe ſolus ſequerer, neque enim defuturos nobis miniſtros: atꝯ ex eo tempore ſic uitam duximus. Quum in diuerſorium quodpiam ueniremus, homo accepto piſtillo, ſcobinaue, aut peſſulo, ueſtibus implicans, quum in id carmẽ quoddam dixiſſet, effecit ut ambularet, utꝯ aliꝭ omnibus homo uideretur. Illud ergo abiens, & aquam hauriebat, & cœnam parabat, inſtruebatꝯ, atꝯ in omnibus cõmodè ſubſeruiebat miniſtrabatꝯ nobis. Deinde poſtquam iam ſatis huius miniſterij fuit, ſcobinam rurſus ſcobinam, ac peſſulum peſſulum aliud recitans carmen reddebat. Hoc ego uehementer conatus non repetiebam, quo pacto ab illo expiſcarer. Nam id mihi inuidebat, quanquam in aliꝭ eſſet facillimus. At quadam die in angulo quodam tenebricoſo clàm illo delitescens ſubauſcultaui propius incantationem illam. Erat autem triſyllaba. Tum ille quum piſtillo mandaſſet quæ curanda erant, abijt in forum. At ego poſtridie illo apud forum occupato, acceptum piſtillum quum ornaſſem, ſyllabas illas ſimili modo pronuncians, aquam iuſſi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tuliſſet, deſiſte inquam, neque aquam amplius haurito, ſed rurſus eſto piſtillum. At illud mihi haud amplius iam obtemperare uolebat, ſed aquam hauriebat continuè, quoad hauriendo totam domum nobis impleret. At ego quum reſiſtere huic rei uon ualerem, timebam autem ne Pancrates reuerſus (id quod etiam euenit) iraſceretur, correpta ſecure piſtillum in duas partes diſſeco. At utraꝯ pars amphoram ſumens hauriebat aquam, iamꝯ unius loco duo mihi miniſtri eſſe cœperunt. Interea Pancrates ſuperuenit, ac re intellecta, illas quidem in ligna rurſus, quemadmodum ante carmen erant, mutauit. At ipſe me clanculum relicto, ne ſcio quo clanculum ſe ſubducens abijt. At poſſis iſtud etiam nunc, inquit Dinomachus, hominem ex piſtillo facere? Per Iouem inquit ille, dimidia ex parte ſcio, nam in priorem formam nunquam à me reſtitui poteſt, poſtquam ſemel aquarius eſſe cœperit. Sed deferenda nobis domus eſſet aquæ iam impleta. Non deſiſtitis, inquam ego, huiuſmodi monſtroſa narrare uiri ſenes? Alioqui horum ſaltem adoleſcentium gratia incredibiles iſtas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne clanculum terroribus ac prodigioſis fabulamentis impleantur. Parcere ergo eis oportet, ne talia conſueſcant audire, quæ eos per totam uitam comitata perturbabunt, atque ad omnem ſtrepitum meticuloſos reddent, poſteaquam eos omnigena ſuperſtitione impleuerint. Rectè admonuiſti me, inquit Eucrates, quum ſuperſtitionem dixiſti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiuſmodi uidetur: de oraculis loquor: ac uaticinijs, & quæcunꝯ quidã numine afflati proclamant, quæue ex adytis auduntur? aut quę uirgo numeris eloquẽs futura prędicit? an uidelicet nec talia credis? At ego quòd annulum quendã ſacrum habeo, Pythij Apollinis imaginem exprimente ſigillo, quodꝯ hic Apollo mecum loquitur, non dico, ne tibi uidear

Memnon Aegyptius, de quo & Iuuenalis meminit

Aliud, de oraculis.

ad gloriam meam res incredibiles narrare. Cæterum quæ apud Amphilochum audiui in Mallo, heroë mecum diu differente, deumq; meis de rebus consulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare. Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ audiui in Pataris. Itaq; quum ex Aegypto redirem domum, audiremq; illud in Mallo uaticinium apertissimum simulac uerissimum esse, tamẽ sic oracula dare, ut ad rem respondeat his, quæcunq; prophetæ quispiã in schedulam inscripta tradiderit, rectè me facturum putaui, si dum præter nauigarem, experirer oraculum, deumq; de futuris quippiam consulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum uiderem quàm longè res esset processura, quòdq; non breuem incepisset de oraculo Tragœdiam, ratus non expedire, uti solus contradicerem omnibus, relinquens eum ex Aegypto adhuc in Mallum nauigantem. Nam & intelligebam molestam illis esse præsentiam meam, utpote qui dissentirem refelleremq; eorum mendacia: Atqui ego abeo, inquam, quæsiturus Leonthicum, nam opus habeo cum eo congredi. At uos, quandoquidem parum sufficere uobis res humanas putatis, ipsos etiam deos denicq; in fabularum uobis partem uocate. Atq; hæc simul ac dixi, discessi. Illi uero alacres iam libertatem nacti, ut est uerisimile, mutuò sese epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Tahbus ô Philocles apud Eucratem auditis, uenio per Iouem inflato uentre, non aliter, quàm hi qui musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicunde magno emerim pharmacum aliquod, quod mihi obliuionem induceret eorũ, quæ audiui, ne me nonnihil earum rerum lædat inhærens memoria: nempe monstra, dæmones, atq; Hecatas mihi uidere uideor. PHIL. Quin mihi qnoq; ô Tychiade, tale quiddam hic sermo tuus attulit: aiunt etenim non solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes mordeãt, uerumetiam si quem mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; non minus canino ualiturum, atq; eum etiam eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris, quum sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem dæmonibus impleuisti. TYCH. At bono animo simus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res remedium habemus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem: quo si utamur, nullis huiusmodi uanis stultisq; mendacijs turbabimur.

Conclusio.

HIPPIAS, SEV BALNEVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

BAlneum Hippiæ descripturus, principio ipsum artificem, à cognitione artium, atq; peritia cõmendat. Orditur autem à loco communi, ita uidelicet proponens, eos esse potissimũ laudandos artifices, qui nõ solum uerbis prolixè polliceri, aut de scientijs disputare soleant, sed qui ipso opere, hoc quod profitentur, præstare possint: hunc locum exemplis aliquot illustrat, deinde ad præsens institutum accommodat. Proinde, inquiens, etiam mechanici artifices maximè laudandi illi sunt, qui non uerbis tantum opera aliqua describũt, aut promittũt, sed qui re ipsa illa quàm optimè atq; artificiosissimè extruunt, qualis & Hippias hic unus est, ẽd quod opus ab eo, nempe balneum extructum, comprobat, atq; exinde ipsum balneum describit, situm, elegantiam, proportionabilitatem operis: deinde & utilitatem & opportunitatem omnium cellarum, & lauandi in eo usum commendans.

Orditur à thesi seu loco cõmuni.

EOS ego uiros sapientes cũ primis laude celebrandos esse existimo, quicunq; non orationes solũ magna industria elaboratas, ac singulis de rebus memoriæ proditas posteris reliquerunt, sed operibus quoq; non dissimilibus ea quæ orationibus ampliter & magnificè pollicitisunt, confirmarunt. Quippe ægrotus, cui quidem pectus

sapit,

ſapit, non eos accerſit medicos, qui ſuper arte multa luculentè & excellenter diſputare nouerunt, ſed qui uſu medendi illam diu multumq; exercuerunt. Potior autem & maiores precij habendus eſt, ut mea fert opinio, muſicus, qui pſallendi & pulſandæ citharæ peritia exornatus eſt, quàm is, qui tantum rhythmos & concentuum harmoniam indicare nouerit. Quorſum enim attinet bellorum atque exercitus duces tibi enumerare non iniuria optimos, & præſtantiſſimos hominum opinione iudicatos, quòd eorum uirtus nedum in inſtruenda acie & militum animis tempeſtiua oratione accendendis & inflãmandis eluxerit, ſed quòd in preliſs quoque fortiſſimè dimicando optimè ſe geſſerint, ac manu non ſecus, quàm lingua prompti memorabilia facinora ediderint. Cuiuſmodi ex uetuſtis illis Agamemnonem & Achillem, ex paulò autem recentioribus Alexandrum & Pyrrhum fuiſſe cognouimus. Quorſum uero iſta percenſui? Non quòd alia ratione hiſtoriam ædere ſtatuens, harum rerum mentionem fecerim, ſed quòd ex mechanicis quoque eos laude & admiratione non indignos putem, quicunque uiſendis operibus aliquam ingenij famam ſibi parauerunt, eademq; opera artis ſuæ egregia monimenta poſt ſe reliquerunt. Quandoquidem illi, qui ſolis ſemet orationibus exercuerunt, multo iuſtius Sophiſtarum quàm ſapientium adpellationem meruerunt. Talem multorum relatu percepimus fuiſſe Archimedem, ac Soſtratum illum Cnidium, quorum alter de Ptolemæo ſubiugato victoriam reportauit, ac Memphim, ſine obſidione fluminis intercepti auerſione occupauit, alter ſingulari artificio hoſtium triremes abſumpſit incendio. Tales quoque Mileſius ante illos Crœſo Lydorum regi pollicitus, exercitum ſicco pede ſe traiecturum, ſua induſtria in unius noctis ſpacio Alys fluuij alueum à tergo exercitus deriuatum circumduxit, tametſi è mechanicorum numero non fuerit, uerum alioqui magna intelligentia & ſingulari ingenij acumine præditus. Etenim, quod de Epeo fertur, commentum peruetus eſt, qui non tantum Achiuis equi machinam fabricaſſe, ſed unà cum Græcorum optimatibus in eam conſcendiſſe perhibetur. Inter hos & Hippiæ huius, quem noſtra memoria uixiſſe conſtat, meminiſſe æquum puto, uiri dicendi facultate & ſtudio ita exercitati, ut cum quouis ex priſcis illis & ueteribus optimè conferri poſſit, præterea qui ingenij acrimonia atque intelligentia multum præcelluerit, quique interpretando multa perſpicuitate uſus ſit. Cæterum, opera ipſis orationibus longè præſtantiora exhibebat, & quæ arte ſua pollicitus fuerat reipſa abſoluta reddidit: neque uero in talibus ſaltem promiſſionibus, in quibus illi qui ætate eum præceſſerunt feliciter floruerunt, ſed iuxta geometricam quoque rationem propoſita (quod aiunt) linea triangulum rectè potuit deſcribere. Atqui aliorum quiſque unum quiddam ab arte decerptum, & ſingulare opus exercuit, in quo parata ſibi hominum opinione aliquis eſſe uiſus eſt. Porrò ille primum rebus mechanicis perpolitus, ne dimenſionum quidem geometricarum rudis fuit, nec ab harmonicis & Muſicis alienus apparuit. Ac unumquodque ex illis una eademq; opera ita perfectè cognitum demonſtrauit, quaſi in eo ſolo cognaſcendo elaboraſſet. Multi uero temporis res eſſet, eius laudare induſtriam circa radiorum, & repercuſſionum, ac ſpeculorum expreſſionem. Præterea quanta in Aſtronomia cognitione excelluerit, in qua omnes eos, qui annis eum anteiuerunt pueros eſſe oſtendit. Sed enim quæ nuper ipſe uidi opera illius induſtria elaborata, quæque mihi ſpectanti ſtuporem & admirationem incuſſerunt, ea nunc in præſens referre non grauabor. Eſt enim argumentum commune, & in noſtra memoria admodum frequens, balnei ſubſtructio, ſolertia autem, & in communi illo argumento ſingularis admirationis ſpectatur induſtria. Locus erat prorſus inæqualis deformatus planicie, declivis & arduus, quem ille occupans ex utraque parte magnopere humilem, utrinq;

Adaptatio.

Deſcendit ad hypotheſin et præſens inſtitutum.

Laus Hippiæ à collatione aliorũ artificiũ

Ab opere & effectu.

Deſcriptio balnei.

utrinq; ſoli altitudine æquauit, firmamentum munitiſſimũ omni futuro operi ſubijciens, fundamentorum poſitione ſubſtruendi ædificij certitudinem confirmauit, faſtigijs uero magnopere præruptis & præciſis, & ad firmiorem coniunctionem complicatis totum opus conſolidauit. Cęterum quæ ſubſtructa ſunt loci magnitudinem menſuræ quantitate non exceſſerunt, ſed ædificij proportionibus conuenientiſſimè atq; decentiſſimè reſponderunt, lucis ubiq; infuſæ rationem conſtanter cuſtodientia. Portarum altitudo latos ingreſſus retinens, ſupina magis quàm erecta ad ingredientiũ conuenientiam informata fuit, ingredientem uero ſtatim domus communis excipit, ſufficientem exhibens pediſſequis & miniſtris conuerſandi amplitudinem. Porrò ad leuam cameræ ſunt ad deliti-as exercendas ſubſtructæ. Proinde & iſta in balneo decentiſſimè ſunt obſeruata, amœni & luce multa illuſtrati receſſus. Deinde, domus illorum quam quidẽ longè præſtantiorem, quàm ut lauacro conueniat dixeris, perneceſſariam tamẽ ad melioris notæ homines & opulentiores ſuſcipiendos. Poſthanc utrinq; ſufficientes exuentibus ad reponendum ueſtitum habitationes. Ac media domus & faſtigio excelſiſſima, & iucundo lumine amœniſſima, tres aquæ frigidæ piſcinas in ſe complectitur, Laceno lapide exornata. Sunt etiam in illa ſtatuæ geminæ ex albo lapide antiqui operis & artificij, altera quidem Sanitatis, altera uero Aeſculapij. Ingreſſos autem excipit domus ſenſim ac gradatim tepeſcens, calore non inſuaui occurrente, quæ in longum porrecta, ac circum circa orbiculatim extructa eſt. Poſt hanc ad dextram habitatio eſt magnopere amœna & elegans, copiam delicatis & uoluptuoſis unctionibus exhibens, ex utraque parte habẽs adytus & ingreſſus lapide Phrygio ornatiſſimè decoratos, à palęſtra ingredientes ſuſcipiens. Quæ deinde hanc conſequitur habitatio, omnes reliquas pulchritudine excedit & elegantia, & ad ſtandum ſedendumq; accommodatiſſima, & ad diutius immorandum minimè noxia: tum ad uolutantum utiliſſima, & ipſa lapide Phrygio ad ſummum uſq; faſtigium expolita relucens. Deinceps uero locus thermis dicatus, lauantes excipit, Nomade lapide extructus. Porrò, interior habitatio omni amœnitate referta & elegantia, plurima luce conſpicua eſt, ac inſtar purpuræ floribus & uenuſtate renitet: Ad hæc tria labra thermarum exhibet. Porrò autem tibi iam loto non integrum eſt per eaſdem habitationes regredi, ſed ea quæ ad frigidam rendit uia per uaporarium lento tepore caleſcens regrediendum eſt. Et hæc omnia copioſo lumine illuſtrata, & multo diei intus lucentis ſplendore exornata ſunt. Ad hæc ipſa faſtigia ab ædificio nõ diſcrepantia, tum latitudines longitudinibus aptè cohærent: in ſumma, multa ubiq; relucet ſumma cum elegantia & uenuſtas, & gratia. Etenim iuxta elegantiſſimi Pindari præceptum, opus exordientibus facie eleganti & ſplendida exornandum eſt. Hoc certè cum primis in huius domi ſubſtructione cum ipſo lumine tum feneſtris obſeruatum eſt. Etenim ſapiens ut reuera fuerat Hippias habitationem frigido lauacro deſtinatam ad Boream tendentem inſtituit, nec aëris meridiani expertem. Reliquas autem multum feruoris & caliditatis requirentes Notho et Euro ac Zephyri flatibus ſubiectas oppoſuit. Quid ad hæc tibi palæſtras memorem, & ueſtes aſſeruantium communes habitatiunculas, cõpendioſam citra ambages uiam quæ ad lauacrum ducit habentes ſingularis utilitatis capiendæ & incommodi uitandi gratia. Neq; uero quis me ſuſpicetur opus modicum proponentem orationis lenocinijs atq; uerborum ampullis extuliſſe. Siquidem in rebus communibus & publicis noua elegantiæ ſigna atq; inditia excogitare, non mediocris aut contemnendæ ſapientiæ argumentum ego eſſe opinor. Quo in numero & hoc opus admirandi illius Hippię opera ad unguem elaboratum merito habendum eſt, quodq; nobis ab illo oſtenſum eſt, omnes balnei uirtutes cõplectens, utilitatem, opportunitatem, perſpicuitatem, menſuræ quantitatem in omnibus aptè obſeruatam, nec loci neglectam commoditatem, tum tutõ lauandi

Occupatio qua fidem ſibi facit deſcriptõi

di usum exhibens. Præterea omnibus alijs industriæ atq; solertiæ officijs absolutum, biuiorum & ambituum duplicibus secessibus, multarumq; ianuarum patens egressibus. Quin etiam horarum geminis indicijs idem balneũ exornauit, uno per aquam & sonitum, altero per solem. His inquam uisis nec debitam & conuenientem tam illustri operi reddere gratiam non insipientis solum, sed etiam ingrati, aut potius inuidi mihi uisum est. Itaq; ego pro uirili, cũ opus ipsum tum architectum & artificem orationis meæ laudibus euexi & persolui. Cæterum, si deus aliquando concesserit & lauandi copiam, non dubiũ est, & alios permultos in laudum mearum partem mecum uenturos.

ALLOCVTIO, SEV BACCHIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Præfatio quædã est, quales et nostri homines in enarrandis autoribus, aut alijs rebus tractandis, ipsis operibus præmittere solent. Et extant sanè etiam Ciceronis quædam, ad idem exemplum compositæ. Monet autem Lucianus auditores suos, ne solũ compositionis nouitatẽ in scriptis suis spectent, neue ideo pro paruis aut contẽnendis illa habeant, qa comica, ac satyrica quædã, sub dialogi grauitate tractet, sed magis ipsam rem spectent: ne idem illis, quod Indis olim, accidat, dum Bacchi exercitum ut mulebrem, & à re militari alienum contemnunt. Deinde autem & ueniam precatur ætati, si paulò uerbosior aut loquacior nonnullis fortè uideatur, factum suum etiam hic, collatione quadam Indorũ cohonestans. Omnino autem multum gratiæ habent huiusmodi præfationes, siue cui allocutiones eas uocare magis libet, ub. collationibus atq; similibus suis, ipsa hypothesis aptè respondet.

VO tempore Bacchus aduersus Indos ductare exercitum instituit (nihil enim prohibet ut mea fert opinio fabulã uobis Bacchicam percensere) ferunt usque adeo eũ initio ab Indiæ incolis fuisse contemptui habitũ, ut accedentem etiam subsannarent. Magis autẽ temerariam illius audaciam miseratione prosequendã esse opinabantur, tanquã actutũ ab elephantis proculcandum, si acie instructa illis occurrisset. Siquidem inaudiuerant, ut ego existimo, ab exploratoribus absurda & monstrosa de illius exercitu renunciantibus, quemadmodum eius phalanx & cohortes & mulieribus insanis & furentibus collectæ forent, thyrso redimitis, pelles ceruinas indutis, & hastas quaspiam paruas gerentibus nulla acie ferri acuminatas, & illas ex thyrso confectas: tũ scuta quæpiam leuia & resonantia, si quis saltem uel leuiter attigisset. Quippe clypeis assimilabant & tympana, esse prçterea in exercitu iuuenes quospiã agrestes et nudos, qui saltarent chordaca, caudas habentes & cornua, qualia ferè hœdis recentèr natis solent succrescere. Ipsum autem ducem illorum in curru uehi iunctis pardalibus, imberbem admodum, ac ne tantillum quidem per genas herbescente barbitio pubescentem, cornigerum, racemis coronatum, mitra purpurea comam inuolutum, ac aureos cothurnos indutum. Cæterum, secundas ductandi exercitus partes obire duos alios, unum quidem breuis staturæ senunculum, corpore perobeso & uentricoso, simijs naribus deformem, auribus magnis & arrectis, tremulum, scipioni innitentem, pandum asellum ut plurimum equitantẽ, aimctum crocoto, & hunc uehementer fidum illius in ordinanda acie socium. Alterum uero hominem monstrosum, inferioribus corporis partibus hircum referentem, crura crinitum & cornigerum, profunda insuper barba insignem, iracundum, & animo ad furorem propenso præditum, altera manu ferentem fistulam, dextra uero incuruum baculum, semet attollentem, ac tota castra circum saltan-

Exemplum Bacchi cõtra Indos exercitum ducẽtis.

saltantem, quem mulierculæ exterrere solent, comasq; uento diffusas concutere, quoties accesserit, neque non uociferare euohe. Quo nomine, ut mihi coniecturam facienti, uisum est, dominum suum compellunt. Itaq; greges à mulieribus iam discerptos esse, & oues adhuc uiuentes dilaniatas, quippe illas crudiuoras esse planè uidebant. Hæc cum Indi & rex illorum speculatoribus annunciantibus cognouissent, sublatis, ut par erat, cachinnis ridebant, iamq; nequaquam contra exercitum educere, aut instructis ordinibus obuiam procedere illis deliberatum erat. Sed reputabant, si cominus mulierculæ in eos impressionem ac impetum essent facturæ, illis & uincere turpe esse, & mulieres insanientes neci dare unà cum duce effœminato, ac sene modico & uinoso, adiuncto etiã alio semiuiro milite, nudisque saltatoribus per omnia ridiculis facinus esse parum memorabile. Postea uero quàm Bacchus regionem incendijs deuastare, & uiris deuictis ciuitates igne absumere, ac syluas incendere annunciatus est, iamq; in breui temporis spacio tota Indorum regio flammis conflagraret (etenim ignis Baccho iam usque à fulmine paterna sunt arma) ibi iam citra moram armis induti, coactis elephantibus & infrenatis, & turribus desuper positis aduersus illos mouerunt aciem, etiamdum hostilem exercitum extremè contemnentes, & iracundo animo ferocientes, neq; non elephantis comminuere atq; proterere properãtes, ipsis cum castris imberbem illum imperatorem. Postquam uero propinquiores facti sunt, & utraq; acies utriq; esset spectaculo, Indi locatis ante exercitum elephantis phalangem adegerunt. Cęterum, Bacchus ipse in medio strenui imperatoris fungebatur officio, cuius dextrum cornu Silenus, sinistrum Pan regebat. Porrò autem Satyri manipulares constituti ordinibus instruendis erant intenti. Signum omnibus erat Euohe. Statim uero percussa tympana instrepuerunt, ipsaq; cymbala classicum cecinerunt. Ac è satyris quispiam correpto cornu carmen quod Orthium dicitur, occinebat. Tum Sileni asellus hianti atq; diducto rictu martium quiddam atq; terribile derudijt. Ipsæ uero Mænades cum ululatu facto in eos impetu incursarunt, succinctæ draconibus, atq; ex summis thyrsis ferrum denudantes. Indi autem & elephantes illorum ilico declinantes nullo seruato ordine in fugam se dederunt, neq; intra teli iactum consistere sustinuerunt. Ad postremum autem omni ui capti atq; subacti sunt, & capti ui abducti ab ijs quos paulo antè contemptim subsannauerant, re ipsa experti quàm non oportuerit prima statim fama adductos, peregrinum exercitum cõtemnere. Sed quid ad Bacchum ille Bacchus, dixerit aliquis? Quia permultimi hi uidentur (ac per Gratias uos oro, ne me insanire aut prorsus temulentum esse suspiceminí, si mea cum Dijs immortalibus contulero) idem erga orationum nouitates cum Indis perpeti, quemadmodum & erga meas. Existimantes enim, satyrica & ridicula quædam, nimiumq; comica apud nos audiri, talibus fidem habuere, atq; haud scio quam illi de me opinionem induerunt. Alij ne exordium quidem assequuntur, quasi parum necesse sit uinosis & lasciuis mulierculis, & saltationibus satyricis ad elephantes descendentes. Alij uero, tanquam alicuius rei gratia uenissent, thyrsi loco inuento ferro, neq; sic laudare audẽt inaudita rei nouitate perterriti. At ego fidendi animo illis annũcio, quòd si in præsentia quoque ut antea facere consueuerunt festiuitatem spectare sæpe uoluerint, ac ueteres compotores recordati fuerint conuiuium bacchanalium tunc temporis celebratorum, neq; Satyros, aut Silenos cõtempserint, sed æquo largius ad satietatem usq; ex cratere illo hauserint, & illos bacchico numine afflatos indecorè insanituros, neq; non persępe nobiscum Euohe dicturos. Itaque illi, liberum enim est audire, quicquid animo suo gratum fuerit, faciant. At ego posteaquam adhuc in India peregrè uersantur, statim & aliud quiddam earum rerum quæ illic aguntur, quod non ualde à Baccho abhorrebit, neq; à præsenti instituto alienum erit, percensere. Inter Indos quos Machlæos uocant, qui leuum Indi fluminis

littus

Adaptatio.

Aliud exemplũ eorũ qui ex fonte Sileni bibunt.

littus, si ad fluxum illius respexeris, incolunt atque depascunt usq; ad Oceanum porrecti. Apud hos lucus est, in loco sepibus obturato & angusto, circumtecto tamen. Quippe thyrsorum & uitium ubertas ibi prouenientium locum opacitate sua pulcherrimè inumbrat. Eo ipso in luco tres fontes sunt aquæ elegantissimæ & lympidissimæ. Quorum unus Satyris, secundus Pani, tertius Sileno sacer est. Ingrediuntur uero in lucum Indi quotannis semel, diei solennitate deum celebrantes, bibuntq; de fontibus, non tamen indiscriminatim omnes de omnibus, sed iuxta ætatem. Nã iuuenes ex eo qui Satyris sacer est, uiri ex Panico, porrò ex Sileni fonte ij qui in mea ætate constituti sunt. Itaq; quæ pueris de fonte bibentibus accidunt, aut qualia designent uiri iam numine Panos afflati, perlongum esset enumerare. Cæterum qualia senes faciunt, ubi iam aqua pota inebriati fuerint, non alienum esse opinor narrare. Senex simulatque haustam de fonte aquam biberit, ac eundem iam Silenus ipse inuaserit, illico ad prodigium usq; obmutescit, hominem cui graue sit caput aut ebrium per omnia referẽs. Post id ex improuiso uoce clara & loquela graui, tũ spiritu dulci rumpit silentium, ac subitò è mutissimo fit loquacissimus. Sed nec obturato ore illum compescueris, quominus non continuis uerbis diffluat, longasq; orationes contexat. Et profecto quæcunq; dixerit, prudenter & ornatè dicta sunt, ac iuxta Homericum illũ rhetorem hybernis niuibus consimilia disserit. Neq; uero, sufficienter eos cygnis secundum ætatem conferre possis, sed uocum densitate cicadas imitantur ac referunt, ac rotundum quiddam componũt in profundam usq; ueſperam. Inde iam discussa ab illis ebrietate conticescunt, & ad antiquum morem redeunt. Cæterũ quod inter hæc maximè omnium admirandum est, nondum expositi. Quòd si senex imperfectam, quã inchoauit orationem reliquerit, neq; solis occasu interueniente & temporis angustia excluſus eandẽ ad finem deduxerit, degustata interim in annum subsequentem aqua, deinceps cætera percurrens orationi incho atæ adiungit, quæ superiori anno dicentẽ non in tempore destituerat ebrietas. Istis ego me ipse scommatibus Momi instar ludere uolui. Et per Iouem nequaq; amplius affabulationem adducam. Iam enim haud dubiè uidetis me fabulæ esse persimilem. Quare, si quibus in rebus delinquentes hallucinati sumus, in causſa fuit ebrietas. Sin prudenter & cordatè dicta sunt quæ produximus, constat Silenum nobis fuisse placatum & propicium. *Iliad. γ.* *Adaptatio.*

PRAEFATIO, SEV HERCVLES GALLICVS.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Præfatio est eiusdem rationis, cuius & superior, nisi quòd, quantũ ad argumentum attinet, rationem & causſam hic reddit, cur natu iã grandior, adhuc in eloquentiæ exercitatione uersetur, studiũ atq; ætatẽ suam exemplo eo defendens, & ut ipse ait, etiã consolans, quo apud Gallos ipsa eloquentia depingitur. nimirum Herculis, ciusdemq; iam senioris imagine. Fingit autem imaginem seu typum eum, à sacerdote quodam Gallorum, quales ea ætate Druidæ fuisse perhibentur, explicatam, & singulorum picturæ eius membrorũ rationem sibi traditam esse. etiam Homeri atq; aliorũ poëtarum locis, utpote à perito Græcarum literarum additis. De quibus in ipso orationis contextu ac serie uideri satius est, quàm hic pluribus immorari.

HERCVLEM Galli lingua gentis uernacula Ogmium uocant. Porrò deum ipsum noua quadam atque inusitata figura depingunt: decrepitus est apud illos, recaluaſter, reliquis capillis, si q reliq sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nautæ isti senes. Charontem potius aut Iapetũ quempiam *Imago Herculis apud Gallos, exprimẽs typum eloquentiæ.*

ex his qui apud inferos uersantur, diceres. In summa, quiduis potius quàm Herculem esse coniiceres ex imagine. Atq; tali specie quũ sit, tamen Herculis ornatũ gerit, ut qui tum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dextera teneat, tũ pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat: denique modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorũ deorũ contumeliam perperam facere Gallos, quũ eum eiusmodi fingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis ulciscerentur, quòd olim in regionem ipsorũ incursasset, prædas agens id temporis, quũ Geryonis armenta uestigans, Occidentalium gentium pleraſq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi, id quod erat in imagine maximè nouum atq; mirandum: siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominũ multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porrò uincula catenulæ tenues auro electróue confectæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quũ uinculis usqueadeo fragilibus ducantur, tamen neq; de fugiendo cogitant, quũ alioqui cõmodè possint, neq; prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentẽ obtendunt, sese resupinantes: uerũ alacres ac læti sequuntur, ducentẽ admirantes, ultrò festinantes omnes, & laxatis funiculis etiam antecurrere studentes, perinde quasi grauiter laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimum: etenim quũ nõ inueniret pictor unde catenulam summas ansas necteret, uidelicet dextera iam clauã, læua arcũ tenente, summam dei linguã perterebrauit, atq; ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirũ ad eos qui ducebantur, uultum & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quũ diutius assistens essem contẽplatus, admirans, hæsitans, indignans: Gallus quispiam, qui propius astabat, nostratiũ literarum nõ indoctus, id quod declarauit, quũ Græcanicam linguam absolutè sonaret, philosophus opinor ex eo genere Philosophorum, quod apud illos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius ænigma explicabo: nam uidere uehementer ad eam attonitus aestupefactus. Orationem nos Galli nequaq; arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quòd hic Mercurio lõgè robustior extiterit: nam quod senex fingitur, nihil est quòd mirere. Siquidem una facundia consueuit in senecta demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poëtæ:

Obduci iuuenum densa caligine pectus:
Contrà senectam posse quiddam dicere,
Rudi iuuenta melius ac præclarius.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum concionatores lirioëssam ædunt, uidelicet floridam quandam uocem: nã liria si satis commemini, flores appellantur. Proinde quòd ab auribus uinctos ad linguã trahit senex hic Hercules, qui non aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationem. Neq; uero ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea pertusa est: nam memini, inquit & Iambicos quosdam uersiculos è comœdijs apud uos discere:

Siquidem uiris loquacibus
Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionem, ut quicquid egit, id oratione facundiaq; confecisse putemus, utpote uirum sapientẽ, ac persuadendo pleraq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animã sauciantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Hactenus Gallus. Ac mihi quidem quum huc me conferens mecum inter eundum perpenderem, num decorum iam esset, ut tam grandis natu, quicq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus memet abdicassem, rursum me tam multorum iudicũ calculis exponerem iudicandum, in tempore subijt animum meum eius picturæ recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrũ uiderer hæc admodum pueriliter agere, quasi

Elegans translatio per similitudinem.

Alia eiusdem rationis.

Druidæ intelligit. Explicatio imaginis.

Adaptatio ætatis ac studiorũ suorum.

quaſiq; præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adoleſcentulus illud mihi impingeret dicens:

Aetas iam perijt tua. Tum illud:

Ac te corripuit carioſa ſenecta, miniſter

Inualidusq; tibi, & ſegnes tardiq; caballi:

Videlicet eo ſcommate pedes meos notans. Verum quoties ſenex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis adducor ut faciam, neq; me pudet hæc audere, quum ſim ipſi æqualis imagini. Itaq; robur, celeritas, forma, & ſi qua ſunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus ô Teie uates, Cupido, ubi me mento ſubcano uiderit auro rutilantibus alis, ſi uidebit, uel aquilas præteruolet: neq; laborabit Hippoclides, imò nunc uel maximè tempeſtiuum fuerit, facundia repubeſcere, florere, uigere, & quã licet plurimos abauribus ducere, ac ſæpius arcu ferire: quandoquidem periculum non eſt, nequando quis præter ſpem pharetram inanem reperiat. Vides quibus modis ætatem meam, meamq; ſenectutem ipſe cõſoler animemq; adeò ut non ſim ueritus nauim iam olim in terram ſubductam, denuo refellere, ſuisq; inſtructam armis, medium in pelagus demittere. Contingant autẽ à uobis ô dij, afflatus ſecundi, quando nunc uel maximè, præſente bono atq; amico uento nobis eſt opus: quo ſi digni modo uidebimur, in nos quoq; dicat aliquis Homericum illud:

Quos profert ſenior pannis è uilibus armos.

DE ELECTRO, SEV CYGNIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hæc ſuperioribus conſimilis præfatio eſt, in qua ſeipſum ac ſcripta ſua extenuat, adhibita ſimilitudine fabulæ eius, quæ de Electro ac Phaëtonte, ac cygnis Eridani à poëtis traditur, quàm ut fictam, ac falſam, præſens experientia oſtendit, ita ſe uereri quoq; ait, ne conceptam de ſe opinionem auditorum, præſentia imminuat, ac falſam coarguat. Commendat tamen interim eo nomine orationem ſuam, quòd ſimplex ſit, et minimè Cygnis illis Padanis ac fabuloſis, quod ad canoritatem ſpectat, ſimilis, neq; etiam illorum fucatis ſcriptis, qui dum electrum, atq; aurum, & ſpecioſa omnia affectant, Eridanum iſtum, ac cygnos poëticos, uanitate, ac fumo longè excedant.

QVAM ſuper electro poëtæ commenti ſunt fabulam, ea & nobis planè perſuaſis fidem fecit, eſſe ſcilicet in ripis Eridani populos, quę lachrymãtes illud deſtillarẽt, Phaëtõtẽ lugentes, eaſdemq; Phaëtõtis ſorores fuiſſe populos. Deinde iuuenis caſum luctu proſequẽtes, in arbores fuiſſe cõmutatas, atq; etiamnum è lachrymis illarũ electrũ defluere. Hæc inquam cum poëtas canentes audiſſem, in ſpem ueniebã, ut ſiquando ad Eridani littora delatus eſſem, unam accedens ex arboribus, ac recluſo ſinu & cortice, nonnullas me ſuſcepturum lachrymas, ut ego quoq; electrum poſſiderem. Et ſanè non multò antè alterius negocij conficiendi gratia ea in loca iter habens deueni, & erat mihi cõmodum tranſciendus Eridanus, neq; tamen cum diligenter omnia loca circumcirca oculis obiiſſem atq; perluſtraſſem, aut populos uidi, aut electrum conſpexi, ſed Phaëtontis nomen ne notum quidem erat incolis. Exquirente tandem me atque interrogante, quando uero ad populos electrum de ſe præbentes deueniemus, riſerunt nautæ, atq; manifeſtius ſi quid uellem iubebant proloqui. Et ego illis fabulam ordine percenſui, Phaëtonta fuiſſe Solis filiũ, & hunc ubi iam adoleuiſſet, à patre poſtulaſſe, aurigandi copiam ſibi faceret, ut unius diei curſum &

Narratio qua ſuper fabula Eridani, & q̃ eadem falſa deprehenſa fuerit.

ipſe conficeret. Cæterum patrem filij precibus annuiſſe, ac poſtulata præſtitiſſe, hunc autem inter aurigandum è curru delapſum & deiectum periſſe. Porrò illius ſorores lugentes eo loco alicubi, inquam, apud uos, ubi delapſus eſt apud Eridanum in populos fuiſſe tranſformatas, & iam fratrem lugentes electrum lachrymando emittere. Quicunq; inquiunt, hæc tibi dixit, uanum eum hominem fuiſſe adparet, teq; dolis produxit & mendacijs. Nos uero neq; aurigam ullum delapſum nouimus, neq; eæ penes nos ſunt, quas tu iactas, populi. Quòd ſi quid eiuſmodi apud nos eſſet, num putas duorum obulorum gratia nos ita laborioſe remigaturos, aut nauigia aduerſus fluminis impetum tracturos: quibus promptum eſſet minori negocio & ſudore diteſcere, populorum lachrymas colligẽtibus? Hæc cum dixiſſent, nõ mediocriter ſanè nautarũ dictis ſum pudore affectus. Confuſus autem obticui, quòd reuera puerile quiddã paſſus fueram, habita fide poëtis, adeo monſtroſa mentientibus: quippe quibus ſtudio eſt nihil ſani dicere, aut literis prodere. Vnica igitur hac ſpe, nec illa modica turpiter deceptus, indolui, nõ ſecus atq; ſi è manibus electrum deperdidiſſem: nimirum, qui iam mecum deliberabam, quomodo illo potiſſimum utiuelim. Porrò autem illud planè pro certo apud illos inuentum iri opinabar, nempe cygnos complures in fluminis littoribus modulantes. Ac rurſus nautas interrogo, adhuc enim nauigabamus: Atqui cygni, quando tandem propter fluuium conſiſtentes dulcem illum concentum uobis abſoluunt, ex utraq; parte littoris? Siquidem & illos Apollinis aſſeſſores fuiſſe perhibent, homines canendi peritia, & ſuauitate excultos & celebres, poſt id in aues eſſe commutatos, eamq; ob rem etiam nunc cantibus & modulis indulgere, nec dum Muſices eſſe oblitos. Illi uero ſublato riſu: Tu quidem, inquiunt, ô homo nunquam ne hodie finem faciespatriam noſtram, & fluuium mendacijs infamandi? Nos equidem ſemper remigandi ſtudio operam dantes, ac penè omnem à puero ætatem laboribus in Eridano conſumentes, paucos nonnunquam cygnos conſpexímus in fluminis paludibus, qui incomptam & inamœnam uocem, & ſonum parum firmum ædere ſolebant, ita ut coruos aut graculos cum illis collatos, Sirenas eſſe confirmare poſſis. Cæterum, dulce quiddam & optabile, ut tu dicis, ne in ſomnio quidem canentes unquam audiuimus. Itaq; demiramur, unde nam iſta de nobis conficta in hominum opinionem uenerint. In multis etiam, alijs facile ac promptum eſt credẽtes decipere, ijs quibus ſingula queq; iuſto magnificentius narrare atq; extollere moris eſt. Quare & ego nunc de meipſo in metum uenio, ne & uos, qui nuper uenistis, ac nos primum audiſtis, electra quæpiam aut Cygnos apud me inuenturos ſperantes, tandem nõ multo poſt abeatis, & eos qui uobis magnifica de me ſunt pollicíti, ſubſannetis, multas eiuſmodi uerborum diuitias in orationibus meis repoſitas affirmantes. At ego Deos teſtor, talia me ipſum de orationibus meis ſuperbè & magnificè iactantem, neq; à uobis neq; ab alio quoquam unquam auditum eſſe, neq; poſt quenquam ita inſolenter agentem auditurum fore: Neq; tamen fieri potuiſſe nego, ut in alios non paucos incidas quoſpiam Eridanos, quorum orationes non electrum ſolum, ſed aurum quoq; deſtillat, qui longo interuallo uocis dulcedine cygnos ſuperant poeticos. Mea uero dicẽdi ratio quã ſimplex ſit ac minimè fabuloſa uideris, neq; ullam habet modulationem admixtam. Quo circa uidendum eſt, ne idem tibi imprudenti cõtingat, maiore de nobis ſpe animo concepta, quòd perſæpe ſolet accidere ſub undis aliquid ſpectantibus. Si quidem exiſtimantes tantæ magnitudinis illa eſſe, quanta illorum adparent obtutibus, dilatante umbra ſplendorem, quibus iam ſubtractis, multoq; minoribus inuentis, diſcrutiantur animo. Iam ergo tibi prædictum ſit, ut effuſa aqua ac meis reuelatis, nihil magnum expectes te hauſturum, antè te ipſe ob ſpem falſo conceptam condemnabis.

Adaptatio expectatiõis & opinionis de ſe eõtemptæ.

Cõmendatio ſuæ orõis à collatiõe aliorum et cauſæ qualitate.

Aliud ſimile, quo ſua extenuat.

Muſcæ

MVSCAE ENCOMIVM.

ARGVMENTVM.

Declamatio est, ex eorũ genere, quæ exercẽdi ingenij causſa tractari ſolent, adoka pleráq;, & ipſo argumento, dicentẽ parũ iuuantia. Qualia ſtatim ab initio inde ſophiſtas tractaſſe, etiam ex Iſocrate appareret, qui in exordio de laudibus Helenæ, inutilem ac intempeſtiuã in rebus friuolis, & à communi uſu alienis, diligentiam illorũ ob id reprehendit. Quanquam uidetur Lucianus diſcipulorũ magis, quàm ſui oſtentãdi cauſſa, huiuſmodi argumenta tractaſſe: nempe ut horũ exemplo, etiam ad ſeria copioſiores, & ad inueniendũ promptiores illos redderet. Et ex ſuperioribus præfationibus ſatis apparet, illis tũ temporibus cum hæc ſcriberet, rhetoricam publicè profeſſum eſſe, ſiue hoc in Gallia, ut quidẽ ex Hercule aliquo modo cõiecturam facere licet, ſiue etiam alio aliquo loco. Porrò autem tanta diligentia omnia perſecutus eſt, quæcũque de muſca dici, aut inueniri poſſunt, ut uix aliud copioſius quicquam in hoc genere tractatũ reperias, adeo, ut ſi explicare oratiõe, atq; amplificationibus illuſtrare ſingula uoluiſſet, plane illud, quod ipſe in fine uereri ſe ait, ex muſca elephantem feciſſet. Principio enim quæ cunq; ad corporis habitum, formam ac membra, & ad uſum item eorũ pertinet, ita ſingillatim perſequitur quæq;, ut nihil prætermiſſum poſſis dicere. Deinde uero & ad interiora, & ad animum tranſiens, prudentiam quandam & fortitudinem in illa cõmendat, adhibitis etiã ad hoc teſtimonijs Homeri. Poſtremo neq; illa intacta reliquit, quæ quaſi à fortuna accepiſſe uideri poteſt, ut Reminiſcentiã iſtam, ob quã cũ Hermotimo Pythagorico cõfert quoq; illam. Deinde & uictus, & dictæ rationem, & quòd aliquando ex hominibus tranſmutata fuit, & eodem nomine etiam fœminæ quædam appellatæ fuerunt. & alia, quæ in contextu ac ſerie orationis facile cuiuis apparent.

MVSCA eſt ſic minima uolucrum, ut poſſit cum muſcellis & culicibus comparari: ſed tanto illis eſt maior, quantum ipſa ab ape relinquitur. Pennata eſt autem, non eo modo quo cæteræ uolucres, quarum hæ quidem pennas in toto habent corpore, hæ uero uelocibus utuntur & pernicibus alis. Sed ex pelliculis ſunt illi pennæ, quemadmodum locuſtis & cicadis & apibus, ſed tanto molliores habet pennas, quanto Græcaueſte tenuior & mollior eſt Indica. Si quis muſcam diligenter inſpiciat, quando in ſole alas expandit & concutit, uarijs eam pictam coloribus ut pauones uidebit. Eſt illi uolatus non continuo pennarum remigio ut ueſpertilionibus: neq; ſaltu, ut locuſtis: neq; cum ſtridore, ut ueſpis & crabronibus, uerum flexilis ad quamcunq; aëris partem ſe moueat. Adde quòd non uolat quietè & cum ſilentio, ſed cum cantu & melodia: non item immitè & ſæuè quemadmodũ culices & muſcellæ: neq; cum graui fremitu apum, aut ueſparum horribilem oſtentans ſonũ, & minacem, ſed tanto uolat his ſuauius muſca, quanto ſunt tuba & cymbalis tibiæ dulciores. In reliquo uero corpore caput quidem tenuiſſimum collo continetur, & eſt uerſatile, non compactum & affixum humeris, ut eſt locuſtarum. Oculi uero prominent, qui cornu plurimum habent. Pectus eſt benè compactum. Sunt ei innati pedes, non ut ueſpis aſtricti ualde & cõplexi. Aluus autem minuta eſt & ipſa, & thoraci etiã ſimilis, zonas latas & ſquamas habens. Vlciſcitur tamẽ non aculeo ut apis & ueſpa, ſed ore & proboſcide, quam & ipſa eodem modo habet uel elephanti, præpaſciturq; & aſſumit, & inhærens continet concauo uaſe in ſummitate proboſcidis: ex ipſa uero dens foras prominet, quo pungens bibit & lac. Sed dulcis & ſuauis eſt ipſi uel ſanguis non magno cũ dolore hauſtus, eorum quos pupugit. Sex pes uero eſt: quatuor ſolis incedit, duobus autem anterioribus etiam ut manibus utitur. Videres igitur ipſam gradientem quatuor, atq; edulium aliquod tenentem ſublime manibus, more ualdeq; humano, atq; ut nos. Naſcitur autem non ſtatim talis, ſed uermis ab initio, uel ex hominibus mortuis, uel ex alijs animalibus: deinde ſenſim & pedes effert, & producit alas, fitq; ex reptili uolucris, & concipit paruum uermem, qui muſca fit poſtea conuiua autem & contubernalis, & commenſalis hominum, deguſtat

Cõmendatio corporis & externarum rerum.

omnia, præter oleum: mortem enim ei affert epotum oleum: & tamen breuis est uitæ, ualde enim angusta data est illi uita. Luce plurimum gaudet, & in hac ciuiliter uersatur: nocte uero quiescit & silentium agit, & neq; uolat, neq; cantat, sed contrahit se, & non mouetur. Non paruam esse eius intelligentiam queo dicere, cum insidiatorem & hostem suum araneum effugiat: insidiantem enim & obseruat, & contra intuetur, declinans illius impetum, ne capiatur irretita, & in bestiolæ incidens casses. Fortitudinem enim & robur ipsius nõ oportet dicere, sed Homerus poëtarum maximus cum quæreret, quonam modo laudaret Heroum optimum, non leoni, pardóue aut apro comparat robur illius, sed audaciæ muscæ, & intrepiditati, & conatus magnitudini: neq; enim audaciam, sed fiduciã esse illi refert: Quanq; ist (inquit) repulsa, non desistit tamen, sed est appetens morsus. Sic autẽ laudat magnopere muscam & amplectitur, ut non semel, neq; paucis in locis de ea meminerit, sed sæpe exornat sic carmina commemorata musca: nunc enim gregarium eius uolatum ad lac exponit, nunc autem Mineruam curanti matri dormientem infantem comparans quando à Menelao telum repellit, ne ad lætalia loca incidat, muscam rursus ducit in exemplum, At qui pulcherrimo eas adiectiuo ornauit cantatrices confertas appellans, & cum gregem earum gentem uocat. Sic autem fortis est, quòd mordens aliquid, uulnerat, non hominis solum pellem, sed & bouis, & equi: elephantem quoq; mœrore afficit in illius ingressa rugas, & pro magnitudine proboscidis lacerans. Coitus uero & uenere eorum, & nuptiarum est ipsis multa libertas, nec, ut galli, cum inscenderit mas statim resiluit, sed uehitur à fœmina diu, fertq; illa sponsum, conuolantq; nec aërium illum coitum uolatu destruunt. Obtruncata uero capite musca plurimum uiuit parte reliqua corporis, respiratq;. Quod autem est maximum in natura ipsarũ, non est silentio prætereundum, quod Plato in sermone de anima, decq; animorum immortalitate solum præterijsse mihi uidetur, mortua enim musca super infuso cinere reuiuiscit, & noua ei generatio quædam atq; ab integro alia fit uita, ut uerè persuasum sit omnibus, quod illorũ quoq; immortalis est animus: siquidem & digressa reuertitur iterũ, & agnoscit, & suscitat corpus, muscamq; uolare facit, & uerificat de Hermotimo Clazomeno fabulam, quòd sæpe cum reliquisset eum anima, per se ipsam ibat peregre, deinde reuersa implebat iterum corpus, & suscitabat Hermotimum. Et quanquam ociosa & remissa est musca, uescitur tamen quæ laborantur ab alijs, & plena ubiq; est ei mensa: nam ipsi & capræ mulgentur, & apis, non minus muscis laborat quàm hominibus, atq; huic coci obsonia condiunt, & degustat antequam ipsi reges, deambulansq; per mensas unà cum ipsis conuiuatur, & simul uescitur omnibus. Tugurium aũt seu nidum non in uno loco constituit, sed errabundum uolatum tollens, more Scytharum ubi à nocte deprehensa fuerit, ibi & domum facit & lectum. In tenebris uero, ut dixi, nihil operatur: neq; dignũ putat aliquid latens efficere, neq; quid turpis facere existimat, quod in luce factum, sit ipsi dedecori. Ait uero fabula perpulchram olim mulierem fuisse muscam, loquacem tamen & garrulam & cantatricẽ, & in amore contendisse cum luna ambas eodem tempore Endimionis: deinde cum dormientem adolescentulum assiduè excitaret, frigida loquens & cantans, & circa ipsum lasciuiens egrè illum tulisse: lunam uero iratam in hoc animal transmutasse muscam, Et nunc propterea omnibus inuidere somnum, qui dormiunt Endimionis memorem, & adolescẽtulis præcipue & teneris, Morsus autem ipse & cruoris auiditas non rusticitatis, sed amoris est & humanitatis signum: nam eo quo potest modo fruitur, & ex pulchritudine decerpit aliquid. Fuit etiam apud antiquos mulier quædam cognomento musca, poëtria perquã formosa & docta, & alia per insignis Atheniẽsium meretrix, de qua ait poëta comicus: Ad cor usq; eum musca mordebat. Sic autẽ neq; comica gratia dedignata est, neq; muscæ nomen excluſit à scena, neq; pudebat parentes hoc nomine filiæ

Cõmendatio intellectus, et eorũ quæ ad eum pertinent

Ab autoritate Homeri.

Iliad. 1.

Iliad. 5.

Iliad. lib. 2.

Reuiuiscẽtia muscarum.

Amplificat ab exemplo.

Victus et dieta.

Cognatio hominũ cũ ijsdẽ

Nobilitas nominis.

as appellare. Tragœdia uero magna etiã cum laude de muſca meminit, ſic in his:
Graue quidem & moleſtum eſt fortirobore Saltare muſcam in uirorum corpo ,,
ra, ut cæde impleatur: uiros autem armatos hoſtilem haſtam timere. Multa etiã ,,
am de muſca Pythagoræ poſſem dicere, niſi nota omnibus eſſet hiſtoria. Naſcũ *Muſca Pytha*
tur & maximæ quædam muſcæ, quas militares multi adpellant: nonnulli uero *goræ filia.*
canes ſonitu aſperrimæ, & uolatu uelociſſimæ. Hæ & longiſſimæ uitæ ſunt, *Suidas.*
& tota hyeme incibatæ perdurant, contractæ præſertim & connexæ tectis & cul *Species mu*
minibus. In quibus & illud eſt admiratione digniſſimum, quòd utrunq; & fœ- *ſcarum.*
minarum, & marium faciunt, conſcenduntq; uiciſſim, ut Mercurij & Veneris
filius, qui miſta natura fuit, & duplici forma. Poſſem etiam adhuc multa dicere,
ſed finiam orationem, ne uidear ſecũdum prouerbiũ, ex muſca elephantẽ facere.

ADVERSVS INDOCTVM, LIBRORVM LONGA SVPELLECTILE TVMENTEM, SERMO.

ANASTASIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ACerba quadam irriſione obiurgat, ex popularibus ſuis, ut uidetur, quendã, diuitẽ, & multos undiq; libros commercantem, cæterũ indoctum, & nullis bonis ſtudijs conuerſatũ. Illud oſtendens, quòd non librorum copia, & ſpecioſa ſupellex, ſed aſſidua ac diligens lectio, doctum faciat. Atq; ab hac propoſitione ſtatim exorditur quoq;, ut dicat, Errare illũ, ſi quia libros multos ac precioſos habeat, propterea ſe putet, inter doctos ac eruditos recenſendum eſſe. Rationes ſumuntur à cauſſis, & qualitate perſonæ, uidelicet quoniã ipſe prorſus literarum ignarus ſit, & nõ libri, ſed librorũ lectio eruditos faciat, perinde ut nec arma militem, ſed animus præſens, & utendi peritia. Atq; hoc argumentũ poſtea multis ſimilibus & exẽplis, per inductionem amplificat, quorũ pleraq; eiuſmodi ſunt, ut miram elegãtiam ac feſtiuitatem habeant. Poſtea autem & factum illius in ſuſpicionem uocat, & à cauſſis finalibus criminatur, quas ipſas quoq; ut uanas & indignas pleraſq; cõfutat, & irridet, præcipue ultimam, qua uidebatur Imperatoris, ſeu regis, ut ipſe uocãt, gratiam ambire: quã & à circumſtantijs perſonæ refellit, & ſtulticiam illius comparatione quadam depingit. Ad poſtremum grauiter atq; acerbè obiurgat illum, & cõmonet quibus rebus relicto hoc inutili coemendorum librorum ſtudio incumbere potius debeat, quo uidelicet & rei conſulat, ac famæ ipſe ſuæ.

AT crede mihi, quod tu putas, haud ex eo conſequere quod agis, Perſuaſum enim cum habeas futurum, ut ſi omni ſtudio optimos undiq; libros coëmeris, ipſe quoque inter doctos ac eruditos ponaris. Planè tibi diuerſum accidit, atq; hoc demum argumento, tua inſcitia & inertia uulgo proditur. Tametſi profectò optimos codices minimè compares, ſed ut quiſq; à bibliopola laudatus eſt, fidem habes, ac prorſus qui hæc de libris mentiuntur prædam te faciunt, iſtiſq; codicum cauponibus pulchrè partus es theſaurus. Nam quo pacto tu queas dinoſcere ueteres ac eximios, aut futiles & putidos? niſi inde conijcias, quòd arroſi ac mutili, inq; his dijudicandis blattis tineisq; utaris æſtimatoribus: qui enim credam liquido ac certò hæc te poſſe peruidere? Et ut dem tibi hanc cognitionem perſpectam, ac tenere quæcunq; Callinus pulcherrimè, aut ille laudatus Atticus omni cura abſoluta deſcripſerunt, quid hinc tibi commodi redit hominum ineptiſſime? qui neq; ſcriptorum ſpeciem conſideras, neq; profectò magis uti ſcis, quàm cœcus frui pueri uenuſtiſſima facie. Ac tu apertis quidem oculis, & me hercle ad tædium uſq; libris incumbis, & nonnulla ualde feſtinata lectione percurris, ut ſæpe lumina os anteuortant, ſed hoc non etiam ſatis eſt, niſi notis uirtutem quoq; totius & uitia Orationis, ſenſumq; ſcriptorum intelligas, & quę ſtructura ſit uerborũ, & quã ad certam quandam minimeq; fallacẽ amuſſim

Exordium ſtatim à propoſitione. Correctio.

Confirmatio à cauſſa.

Permiſſio.

A cõtrario accõmodat ſimilitudinem.

cuncta autor exegerit mox cernas, ambigua, syncera parum ac concinna. Quid mihi respondebis. Num hæc nosse te, cum nunquam didiceris? An uero sicut ille quondam pastor, aureum ramũ à Musis, tu quoq; accepisti? Sed Helicona certè, ubi Musas habitare aiunt, non ita es à puero instructus, ut audieris opinor unquam nominari, & meminisse Musarum tibi religio esto. Nam cum pastore sanè, quanquam aspero & multo sole deformato non piguit has congredi, at quàlis es. Quæso uero te per Libanitiden, concede hoc mihi, ut quędam tuorum facinorum prætermittam, talis inquam, ne aspectum quidem, sat scio, ferrent, ac potius myrto uel malua cæsum sua sede ejicerent, ne Olmeum aut Caballi fontẽ quibus gregibus sanè horumq; magistris sitim sedare permissum erat, polluat. Non credo te esse tam impotentem, tametsi in huiusmodi nimis quàm es fortis, ut ausis affirmare bonis literis te fuisse imbutum, aut studuisse unquam, ut uerè probatos codices tibi faceres familiares, uel quod hic tibi præceptor extiterit, aut ad illum discendi gratia te contuleris. Et nunc omnia illa uno hoc te consecuturum spes est, si ingentem librorum aceruum congesseris. Proinde si hoc es animo, age conquire quicquid Demosthenes ille orator etiam sua manu scripsit. Deinde Thucydidis historiam, quæ octies huius oratoris industria extat descripta. Iam ut tot libri sunt, quot Athenis in Italiam aduexit Sylla, ut super his dormias affixos tibi ubiq; circumferas, num ideo eruditior es futurus? Sicut enim adagio fertur: Simia est simia, etiam si aureum cultum gestet. Et librum quidem semper in manu portas, legisq; semper aliquid, quorum tamen nihil penitus intelligis, sed asinus micans auribus lyram auscultas. Quod si librorum copia doctum redderet eum qui comparasset, preciosa profecto res erat, & uobis tantum diuitibus propria, si quidẽ ueluti in foro pauperes nos superantibus daretur mercari, imò cum ipsis bibliopolis, quibus librorum tanta copia est, qui distrahunt doctrina & eruditione quis certet? quos tamen, si rem spectes, inuenies haud multò te bonis artibus præstare, nempe sermone rustico utuntur, mente nihil ualent, quales meritò sunt, qui in honesti & turpis cõtemplatione nunquam sunt uersati, & tu unum modo aut alterum codicem redis mercatus, isti diu noctuq; in manibus uoluunt: quid ergo commodi hic expectas? aut cur non ipsæ cellulæ librariæ doctæ tibi uidentur, quæ tot ueterum autorum scripta complectuntur.

Tractat collationem.

Redit ad argumentum.

Ab absurdo.

Age uero, si non est molestum paulum quiddam responde, aut quia infantior es quàm ut possis, saltem annue, uel abnue ea quę sum rogaturus. Quæso te si quis tibia canendi artis ignarus prorsus, fortè sit nactus Timothei tibias, aut quas Hermenias septem talẽtis emit Corinthi, an ne arte inflabit? uel nullus usus huic rei erit, qua scitè uti nequit? Rectè sanè abnuisti. Nam neq; quibus Marsya & Olympus cecinerunt, hoc efficient, ut concinnum quiddam inspiret, qui nũquam didicerit. Verum si quis Herculis arcus habeat, cum Philoctetes non sit, qui solus tendere potuit, & quod collimasset figere, quis tibi uidebitur? Num qui factus edat dignum sagittandi perito? Negas hoc quoq;. Eodem pacto igitur, & rà tem gubernare ignorans, & qui nunquam equum conscendit: ille si pulcherrimam & aduersus uentorum procellarumq; impetus munitissimam sit nauẽ sortitus, hic uerò Centauro satum, aut generosissimæ notæ equum, utrumque deri sum iri opinor, quòd neuter suis bonis uti possit: Annuis? obsecro uero hoc etiam concede, si quis, uelut tu es, indoctus infinitos sibi libros acquirere laboret, censen, aliud hoc suo facto quàm risus & iocos eruditis facturum? Quid cessas annuere? Nam argumentum clarum est, quicq; hoc ita fieri cernunt, uulgatum illud haud dubiè inclamant: Quid cani cum balneo? Fuit non ita multo antè in Asia uir opulentus, cui calamitoso casu, cum per niuem iter faceret, putrefactus è frigore, ustulis utercq; pes deperierat, ille tam miserabilem fortunam expertus, infelicitatem solari cupiens, ligneos pedes truncis accommodabat, ac calceis indutus

Inductionẽ, συμλεκτικὴν Platonica, posito & locupletãdæ orationi accõmodatißima.

κοπροφὸρον.

Narratiuncula seu διηγήματα et præparata artificiosißimæ cõparationes.

dutus, undiq; seruis innixus incedere gaudebat. Vbi hoc insuper deridiculum cõminiscebatur, crepidas pulcherrimas & nouas semper cura erat summa mercari, ut ita calceis speciosis, ligna sua, nempe pedes, essent conspicua. Nunquid uero his adsimilia facis tu quoq; qui cum clauda mente sis, ac ticulneis sensibus emis auratos soccos, quibus uix aliquis pedes integer rectè possit ingredi.

Et quoniam inter alios tuos codices, Homeri poesin sæpenumero repositam est cernere, accepto aliquis libro; legat tibi secundum Iliados, quorum caue aliquid perpendas, nam nihil ad te, præterquàm qui isthic depictus est, uehementer absurdus homo, mutilo ac portẽtoso corpore, qui isthic cõcionatur, Thersites est. Ille inquam huiusmodi, si adeptus sit Achillis arma, putásne propterea fortem iuxta & decentem futurum, qui & fluuium transiliat, & alucum turbet trucidatoris Phrygum cruore, Occidat post Lycaona & Asteropæũ, Hectorem, cum ne Meliæ quidem põdus humeris sustinere queat. Negabis opinor, ac potius dices, dum post clypeum claudicaret, mox humi procumberet, impar armorũ caeri, si quando sublato capite è galea prospectaret, suos istos intortos oculos, deinde loricæ subiecto gibbo uelut tuberes, & ocrearũ dum in terra repit tractus: hæc inquam dices risum omnibus mouura, & ipsum dehonestaturum primum panopliæ opificem, deinde etiam dominũ. Tu uero nunquid animaduertis prorsus idem tibi accidere, dum librum manu tenens progrederis, cùius aluta purpurea, bullulæ aureæ sunt, at tu barbara uoce legis, deformans & euertens scriptoris dignitatem. Hæc cum facere te uident, non solũ eruditi ridere solent, sed tui etiam assentatores, quorum consuetudine unicè oblectaris, auersi se intuentes à cachinno minimè abstinent. Age uero, narrabo tibi quod Pythijs gestũ memoratur. Tarentinum quendam Euangelum apud Tarentinos non obscuro loco natum, nec incelebrem, inuasit cupido uincendi Pythia, ubi quæ nudi certamina ineunt, non posse fieri, ut superior euaderet, quippe qui neq; robore, neq; pedum uelocitate esset præditus, facilè cogitauit. Verum cythara & carmine omnibus præmia prærepturum esse, persuaserant pestes istæ, quas apud se fouebat laudantes & adplaudentes ad exilissimum quenque cantus strepitum. Itaque uenit Delphos ueste auro insigni, & corona aureis lauri foliis plexa, splendens, hæc uero etiam smaragdis lauri fructui æquabilibus uariegata erat. At cythara uisu mirabile, apparatu diues, ex purissimo auro fabricata, annulis & gemmis passim ornata, suisq; locis Musarum, Apollinis & Orphei imaginibus sculpta, spectatores suspensos animis tenebat. Iam autem uenerat dies, quo in Theatrum erat descendendum, conueniunt tres certaturi, obtigitq; sors Euangelo, ut secundo loco caneret, procedit ille post Theshin Thebanum, qui non malè suas partes egerat, auro, smaragdis, beryllis, hyacinthis totus collucẽs, ipsa purpura, quæ auro contexta uisebatur, commendabat hunc cultum mirificè, quibus cum iam stupentes reddidisset, ac noua quadam & incredibili spe replesset spectatores, cum omnino iam & cytharam pulsare, & adcinere esset necesse, personat agreste quiddam, inersq; & incompositum, simul dum immodicè cytharam increpat, rumpit tres fides, cantus autem planè ineptus erat, & solutus, ita ut ab hominibus qui aderant rideretur: sed ludorum præfecti offensi hominis temeritate, loris cæsum è theatro proiecerunt. Hic uero iucundissimum erat spectaculum, aureus ille Euangelus, cum per mediam Scœnam traheretur, ab his qui uerbera infligebant, lachrymans, crura plagis cruentus, humi interim colligens delapsos, dum unà uapulat, cytharæ annulos. Exiguo autem temporis spacio interposito, prodit Eumelus, quidam Eleus, peruetustam cytharam afferens, cuius ligneierant clauuli, ipse uestem indutus uix unà cum serto decem denariorum precij. At ille & bellum ædebat carmen, & ritè sicut ars poscebat, chordas feriens modulabatur, itaque & uictor abibat, præconis uoce proclamatus. Ridens interim Euangelum, qui ne quicquam cythara ac annulis

Amplificatio III.

istis

istis sese ostentasset. Et aiunt sic fuisse allocutũ: Aurea lauro redimitus es Euangele, & quid ni? opibus enim uales: me uero quia pauper sum, Delphica oportet esse contentum: ueruntamen hoc commodi tuus tibi ornatus peperit, quòd cum neminem tui misereat, oderint omnes istas tam ineptè superfluas delitias. Mirum uerò ni pulchre tibi cum hoc Euangelo conueniat, quatenus ne tu quidem spectatorum cachinnos quicquam moraris. Arbitror autem non intempe-
IIII. stiuum esse, ut Lesbiam quandam fabulam tibi narrem? Cum Orphea Thressæ mulieres dilaniassent, ferunt, caput uatis unà cum lyra, cum primum Hebrus excepisset, in nigrum Pontum eiectum, at itaq; simul natasse, caput ac lyram, illo lugubre quiddam in Orphei necem canente, hac uentis cordas percellentibus aptos materiæ faciente modos, donec ad Lesbum adpellerentur, ubi incolæ fluctibus utriusq; ereptis, caput sepulchro condiderunt, lyram autem suspenderunt in templo Apollinis, in quo cũ bene longum tempus fuisset adseruata. Multis annis post Neanthus Pittaci Tyranni filius, cum quæ de lyra narrabantur audisset, quòd bestias hac demulsisset Orpheus, plantas & saxa mouisset, quodq; ipso iam cæso tamen per undas lata nemine modulante resonasset, capitur incredibili amore habendi hanc, quare ingenti pecuniarum ui corrupto sacerdoti persuadet, Orphei lyram, alia supposita, sibi det: qua accepta parum tutum ratus in terra diu hac in urbe ludere: nocte sinu occultam efferens, solus in suburbium pergit. Quo ubi uenit, lyram pulsare incipit, ac chordas perturbat, sperans stolidus & imperitus artium, iuuenis fore, ut diuinum aliquod carmen percussę fides redderent, quo cunctos permoueret, & animi affectus, quo uellet, traheret, ut hoc nomine beatus haberetur, Orphei Musices hæres. Dum hæc agit, uicini canes strepitu, qui in eo loco erant plurimi, excitati, coeunt, ac infelicem istum Cytharœdum decerpunt, quod ipsum solum cum Orpheo commune habuit, postquã canes adduxerat. Manifestissimè igitur ostensum hoc exemplo est, non lyram esse, quæ homines & feras lenierit, sed artẽ ac carmen, quæ præ alijs excellentia,
V. mater, Orpheo contulerat, lyra nihil à quibusuis barbitis differente. Quorsum uero attinet Orphea tibi aut Neanthum proponere? cum nostra ætate uixerit, & ni fallor, adhuc superstes est, qui Epicteti Stoici lychnum fictilem trecentis denarijs mercatus est, sperans futurum scilicet, ut si noctu ad istam lucernam legisset, mox Epicteti sapientiam somniaret, & similis efficeretur admirando se-
VI. ni. Sed nuperrimè alius quispiam Protei Cynici baculum, quem cum in flammam insiluit, reliquerat, emit talento, custoditumq; etiamnum inter reconditas ac charissimas opes habet, ostentatq; non secus ac Tegeatæ Apri Calidonij tergus, & Thebani ossa Geryonis, & Memphitæ Isidis capillum. At ille tanti boni possessor, ipsum se quoq; stultitia & turpitate superauit. Viden' quàm pessimè res tuæ habeant? & quòd caluariæ fuste opus sit? Ego uero etiam Dionysium
VII. quondam scripsisse Tragœdiam accipio, sed qua nihil fuerit unquam minus elegans, aut magis ridiculum: quas cum dedisset legendas Philoxeno, nec ille adulari posset, sed salibus ineesseret scriptorem, sæpenumero in lapidicinas cõiectus est. Cum autem Dionysius contemni sese, & uulgo fabulam esse comperisset, nullæ operæ ac impensæ pepercit, ut Aeschili pugillaribus, quibus sua poemata describere fuerat solitus, potiretur: quibus acquisitis, iam se plenum ex Aeschili ceris numine, & planè attonitum putabat. Et tamen in his longè absurdiora scribebat, quale est Doricum illud: ἄκτῃ ἡ δωτοσὶν γυνά. Et iterum: ὄιμοι γυναῖκα χρησίμην ἀπόλεσα, nam hoc quoq; inde sumptum est. Et hoc: αὐτοῖς γὰρ ἐμπαίξουσιν οἱ μωροὶ βροτοί. Hoc tamen postremum non parum rectius in te quadret, quàm Dionysium, & propterea ceras inaurare debebas. Nam quæ obsecro quid conse-
quendi spes est? quòd libros uoluis, reuoluis, colligis, quod non decet resecas, croco pingis, & polis cedro, amicis pellibus, bullulas infigis, sic agis tanquam fructum

Hic diligẽter cõsideraquantã puritatem sermonis exigat à scriptore Lucianus, & cur ista reprehendat potissimum ultimũ, uersiculũ uix Græcè doctissimus aliquis, opinor, uiderit.

fructum inde percepturus, & factus es scilicet uehementer ex hoc mercatu melior, quippe qui sic loqueris, ac potius qui piscibus magis es mutus: uitam autem qualem uiuas, dictu fœdũ est: hoc certè aiunt, tuam illam obscœnitatem extremè odisse uniuersos, quòd si librorum hæc esset culpa, fugiendum ab eis erat quàm maximè procul. Duo autem cum sint quæ à ueteribus scriptoribus petas: dicendi uirtutem, & honestè uiuendi rationes, dum quę bona sunt imitaris, quæ mala, deuitas: quando neutrum spectatus es, quid aliud cõparasse dicemus te, quàm ludum muribus, & tineis habitaculum, ac seruis, si negligẽtiores in codicibus curandis fortè fuerint, uerbera. Sed quod sum nunc dicturus, haud scio an tibi summam ignominiam adferat: si quis forte fortuna te conspicatus, sicut ferè cerni amas, habentem in manu librum, roget: autor quis sit, orator, historicus, poëta: ac tu ex inscriptione doctus, aptè dicas quæsitum: postea, ita ut fit, dũ sermo familiaris progreditur sæpe longius, ille laudet aliquid aut accuset scriptorum: tu uero non habeas quod respondeas, nonne optes tum ut tibi tellus dehiscat, qui in tui perniciem uelut Bellerophontes codicem attuleris. Demetrius Cynicus cum Corinthi conspexisset ineruditum quendam pulcherrimũ librum legentem, opinor in Bacchis Euripidis locum, ubi nuncius Penthei fatum & factum Agaues exponit, arreptum codicem lacerauit: Satius est, inquiens, semel à me, quàm à te toties dilaniari Penthea.

Quid ex auctoribus discendum.

Argumentũ insitiæ.

χρεῶ μισία.

Scire autem peruelim, quod ego nulla, quantumuis diligenti animi cogitatione assequi possum, cuius rei gratia tanto studio in hoc sis uersatus. Nam fructus & usus causa nemo putare queat, qui te uel mediocriter nouit. Nõ certè magis quã si caluus pectinem emat, aut speculum cæcus, aut tibicinem conducat surdus, scortumue spado, uel nauem, qui nullum mare propinquum habet, aut gubernator aratrum. Sed fortassis hac re tuas opes iactas, dum palam facis, etiam in res tibi nihil utiles, eximmensis diuitijs esse quod insumas. At enim, quantum ego, qui & ipse Syrus sum, exploratum habeo, nisi te locupletis illius hominis testamento, dolo fraudeq; mala subingessisses, iamdiu uenum libris datis, fame tibi fuisset pereundum. At fieri potest, ut nunc deinceps ideo libros undiq; accumules, quo fidem facias assentatoribus tuis, quos audis quotidie prædicantes te, non modo bellum & amabilem rhetorem, sed sapientem quoq; & historicũ, qui secundum non inueniat. Fertur quoq; orationes quasdam tein conuiuijs ex more recitare, ac illos terrestrium ranarũ instar, sitibundos exclamare, nec potare nisi prius clamore differantur. Nam nescio quo pacto non est difficile naso te suspendere, qui omnia credis, sicut illud nuper, te uni cuipiam regi adsimilem, quemadmodum Pseudalexander quondã ac Pseudophilippus, & superioribus annis Pseudonero, & qui alij hoc modo mentiti sunt. Nec mirũ est hominẽ insulsum ac testolidum sic affici, & lectica uehi, aut illum regis incessum, uultũ, habitum denique totũ studere imitari, gaudereq; si quis te huic conferat. Quid hoc mirum, inquam, quando etiam Pyrrhus Epirota alioqui uir clarissimus, dicitur ita ab assentatoribus fuisse corruptus, ut se Alexandro illi similẽ arbitraretur, quanquam istorũ sacrilegorum opus palàm erat omnibus. Nam Pyrrhi quoq; imagines iam circumferebantur, & tamen ille in hoc erat, expressam Alexandri figuram. Hactenus equidẽ contumelia affeci Pyrrhũ, quòd tecum comparaui, uerũ quod superest, pulchrè inter uos cõuenit. Nam Pyrrhus postq; ita esse in animũ induxerat, nemo erat omniũ qui diuersum uel sentire uel loqui uellet, donec uetula quædam eius Lariſſe hospita, id quod res erat proloquta, uesaniam hominis repressit. Ille enim cũ Philippi, Perdiccæ, Alexandri, Cassandri, aliorumq; regũ Macedonũ imagines, ptulisset, rogauit: cui nã ex istis simillimus uideret, omnino pro certo habens fore ut Alexandro pronunciaret. At illa diu cõtata, tandem Batrachioni inquit, erat em quidam in urbe cocus Batrachio nomine, Pyrrho per q; similis. Tu quoq; quem ex histrionicis cynædis referas, tacere malo. Sed quòd

Interrogatio & facti fugillatio à fine.

ἐπωδοποιεῖ.

Dilutio amara.

Alia causſa.

Cõprobatio à simili facto.

Dilutio à qualitate personæ.

Amplificat exemplo.

ἐφοπλισμός.

uniuersũ

uniuersi dicant ingenti te correptum insania, qui illam imaginem tibi conuenire putes, hoc uero sat scio. Itaq; nihil est noui, si, tam nullius artis pictor cum sis, uiris eruditissimis æquari te postulas, ijs fidem habens qui hoc te nomine laudibus efferunt. Quorsum uero has nugas? cum causſa sit in promptu istius tui librorum coaceruandorum studij, tametsi, qui meus est stupor, nũc demum animaduerti. Nam quod opinare, prudenter hoc inueneristi, ideoq; in magnam spem erectus es, regem intelligentem uirum, & in primis amantem doctorum, postquàm didicerit quàm des operam libros plurimos habere, in nulla planè re tibi defuturum, Verum heus mollicule, an tu putas tantum Mandragoræ oculis regijs effusum, ut cum hæc audiat, non etiam habeat compertum, qualis tuæ diurnæ uitæ ratio, quæ conuiuia, cuiusmodi noctes, quales & quibus cum consuetudinem agas: an nescis multos regibus esse & oculos & aures? & quæ tu facis adeo latent neminem, ut & surdis & cæcis sint cognita. Atque utinam loquentem possemus audire, ac lauantem daretur contueri, quanquam quia aliter putas, non attinet te in publico uestibus exutis cerni: nec enim serui tui tacebunt, quæ noctu indigna relatu facinora edis. Respondeigitur mihi hoc quoq;: Si Bassus ille noster Sophista, aut Battalus tibicen, aut iste Sybarita Cynædus Hemitheon, qui nobis præclaras illas leges condidit, quemadmodum omni spurcitiei genere furere oporteat, si istorum inquam unus aliquis, leonina pelle circundatus, clauam manu tenens prodambulet. Quid? Herculem ne existimas, quibus obuiam factus sit, habituros: non equidem opinor, ut maximè ollis fortè cæcutiant, sexcẽta enim sunt quæ repugnant: incessus, obtutus, uox, obliqua ceruix, uarius fucus, unguenta quibus uos soletis excolere, & omnino sicut in prouerbio est: Citius septem elephantas sub alis absconderis, quàm unum Cynædum. Iam cum leonina pellis hunc non occultat, tum speras libello contectus posse latere? Sed fieri nequit, quin te prodant alia illa uestri indicia. In summa, ignorare te uideo quod bonam & splendidam famam non ab illis librorum institoribus, sed à se ipso, & quotidianæ uitæ modo petere conueniat. An uero confidis aduocatos ac testes probitatis futuros tibi Atticum & Callinum librarios? caue putes, sed sæuos homines perdituros te, si Dij sinant, ac ad extremam paupertatem redacturos. Quem nunc tandem modestiorem ac magis cogitantem par erat istorũ codicum uni cuipiam ex eruditis copiã facere, simulq; exista nuper extructa domo migrare, ijs etiam apud quos mancipia prostant, reddere partem saltem multorum debitorum. Etenim his duobus præcipuam collocasti operam, ut libros possideres raros, & adolescentes ualidos ac robustos mercareris. Proinde considera, quàm sit res aurea consilium. Nam meo quidem iudicio rectissimum fuerit, si missa feceris ea, quæ non magnoperè ad te pertinent, ac illum alterum morbum curaris. Et pro ministris (sic tamen ut ne perpetua emptione res domesticæ deficiant) adhibueris ingenuos aliquos, quibus ne tutum quidem sit, si abs te digrediantur, nisi precio hoc redimas, proferre omnia, quæ uos inter comessandũ gesignatis. Qualia nuper Pusio tuus obscœnissima de te mane domo egressus narrabat, etiam signa ostendens sceleris. Ego uero testes facio, quotquot tum aderant, quàm indignè tulerim, & uix manus continuerim, iratus tui causſa, maximè cum unum atque alterum adduceret, confirmaturos quæ dixerat, qui & ipsi eadem multo sermone declamabant. In hos ergo usus reconde argentum, bone uir, ut domi tutò ista perpetrare possis. Nam quis nunc deinceps abstrahet quibus te assuefeceristi retrahat? non facilè cessat canis corium rodere ubi cœpit. At illud alterum, ne in posterũ libros commerceris, facilè obtinebimus. Doctus es, sapiens es, Quicquid uspiam antiquitatis extat, hoc tibi modo nõ in summis labris natat, omnem historiam tenes, omne orationis artificium, uirtutem, uicia, dictionum Atticarum usum, ac planè citus es, & in omni scientiarum genere primus, ob librorum aceruum. Nam quid uetat etiam me sibi iconiam pin-

Tertia causſa

Dilutio à persona regis.

Amplificatio ab exemplo.

Obiurgatio seria.

Ironia.

sere

fere quando decipi te iuuat. Ego uero perquàm uelim fieri abs te certior, cum tot tibi libri sint, quibus potissimum te occupes, Platonis, Antisthenis, Antilochi, Hipponactis? Aut spretis his, magis Rhetores in manibus habes, Aeschini orationem aduersus Timarchum? An uero iam antè hæc omnia tibi sunt clara, nec est cur legas. At in Aristophane & Eupolide totus es? Scin Baptas? percurristi totam fabulam. Namalicubi tetigit te poeta, nuncubi puduit te agniti flagitij? *Interrogatio dehortatoria. Alia ab exemplo.*

Hic autem iterum miramur, quali animo, qualibus manibus libros uerses? Quando? num interdiu, quod nemo unquam facere te uidit. At noctu? An cum istis alijs es intentus? aut ante uestra exercicia, quæ nisi cum caligine terra est obducta, aggredi non ausis. Missos uero fac libros, ac tuam rem potius cura, quanquam hoc quoq; indignum est, debuerasq; Euripidis Phædram saltem uereri, qua mulieribus succenset, ac inquit: *Accrbum.*

Nullas tenebras expauescunt concias,
Neue ædium uocem latebræ edant, timent.

Quòd si omnino decreuisti tuo morbo blandiri, age abi, mercare libros, domi conclude, fruere partorum bonorũ gloria, hac scilicet contentus: caue uero tangas, aut lecturus aliquid apetias, ne sit in ore tibi ueterum aliqua oratio aut poëma, nihil malè de te meritorum. Non sum nescius hæc frustra à me disputari, & nugas esse meras, iuxta Adagionem: Aethyopem lauare. Nam tu non cessabis libros coëmere, cum ab eruditissimis quibusq; rideberis, quibus non hoc agitur, ut libri niteant, & magnifici sint, sed ut utiles uerbis & sententijs uerborũ. *Epitrope ironica.* *Epilogus.*

An uero speras ista opinione tuam insciciam posse occulere, & codicum multitudine permouere uulgus? Nescis autem quòd imperitissimi medici idem faciunt, qui eburneis uirgulis, & uasculis quibus sanguinem eliciunt, argenteis, scalpellisq; auro insignibus superbiunt, cum uero horum iam usus est, ne in manus quidem rectè capere sciunt: alius autem quispiam in medium prolato phlebotomo, rubigine quidem ambesum, sed benè acutum, ægrum morbo leuat. Sed ut tuarum rerum magis iocosam faciam comparationẽ, ad hos mihi tonsores aspice, & inuenies eos qui artifices optimi sint, nouaculam tantum ac forpicẽ & mediocre speculum habere. Sed ignari artis, etiã si infinita specula & forpices proponant, non tamen latere, artis q; nihil calleant tonsoriæ. Accidit q; hoc risu dignissimum, quòd plerique apud uicinos tondent, coram ipsorum speculis comuntur. Et tu alij quidem cui usus esset cõmodare librum, certè posses, ipsis uti non potes, tametsi nulli commodasti unquam, facisq; hoc tantum quod canis in præsepi, qui, cum hordeo non uescatur, equum tamen uolentem pasci, haud sinit. *Obiurgatio à specie inutili. Insciciæ amplificatio à simili.* *Claudit suo more celebri et scito dicto, sicut ferè oës sermonũ suorum particulas solet.*

DE NON TEMERE CREDENDO CALVMNIAE.

PHILIPPO MELANCHTHONE INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ARgumentum, ac summã orationis, titulus indicat, uidelicet, q; non temere credendum sit calumniæ, propterea q; multi proprijs affectibus aut commodis impulsi, innocentes sæpenumero, & bonos uiros, apud eos, qui facilè delationibus quibusuis aures & fidẽ adhibent, per iniuriam ac fraudem opprimant. Oratio est didactica, nisi quòd circa finẽ etiã ad suasoriũ genus aliqua parte pertinere uidcri potest. Vbi consulit, ac monet delatores non facilè admittendos atq; audiendos esse, aut certè ea, quæ deferuntur, diligenter perpendenda, q; ex huiusmodi calumnijs, multa ac grauia mala fermè sequantur. Orditur aũt à loco communi, ignorantiam puta, pernicioſum malum hominibus esse. Cui postea institutũ negocium accõmodat, præcipuè uero addens, circa calumniam. atq; hinc proposito, de quo dicturus sit, principio, ceu occasionẽ quandã futuræ descriptionis, præmittit narrationem de Apelle apud Ptolomæũ delato, & quo pacto idem Calum-

niam ultus ſit, depicta eius imagine. Atq; exinde ad ipſam rem accedens, definit primum Calumniã, poſtea calumniatores, quales ſint, & ubi potiſſimũ uerſentur, quibus rebus ac ſtudijs intenti ſint, & qualibus inſtrumentis quoq; ad circumuenicndos & opprimendos innocentes utantur, deſcribit. Hinc ipſum quoq;, qui trahducitur, quis & qualis conditionis ſit, & quid maximè in eo obſeruetur, idq; diſtributione quadam proſequitur, additis etiam exemplis quibuſdam, atq; ſimilibus. Poſtremo & illum depingit, qui calumniatori aurem præbet, qualem ferè eſſe contingat, & quid quiſq; faciat, tractata etiam per occupationem quæſtione, an prout quiſq; uir dignior, aut famæ ſpectatioris erit, ita admittendus, atq; audiendus quoq; magis ſit, an prorſus nulli uni ac ſoli credendum. Digna ſanè oratio, quæ nobilium atq; potentium parietibus & aulis ubiq; ſcripta, ac picta, ceu dicitur, ob oculos ponatur.

Exordium à loco cõmuni.

PERNICIOSA res ignorãtia eſt, & uarijs modis noxia mortalibus, non ſolum communi hominũ uitæ tenebras quaſdã offundere, ac ueri cognitionẽ obliterare ſolita, ſed priuatas q̃q; ſingulorũ rationes miſcens ac perturbans. Quo fit, ut perinde atq; q in tenebris errant, imo haud aliter q̃ cæci, iam huc, iam illuc impingamus. Quod haud procul nobis & ante pedes eſt ſitum, non uidemus: formido eſt his capi, à quibus etiam quàm longiſſimè abſumus.

Amplificatio ab effectu.

Deniq; in rebus humanis nihil tam fauſtè feliciterq; agitur, quod non error aliquis interpollet. Hinc ſunt innumeræ illæ tragicæ clades, fata Labdacidarum ac Pelopidum, aliæ item aliarum calamitates. ferè enim quicquid malorum ſcenæ ac pulpita clamant, ab Ignorantia ceu tragico deo compoſitum proficiſcitur. Illa uero cum aliàs poteſt plurimum, tum noxia eſt immodicè, ſi quando in calumnias familiares, & mutua inter ſe amicorum crimina incidit. Quibus ſolent, & inteſtinis diſſidijs res domeſticæ, & odijs ciuilibus urbes funditus euerti. In natos ſæuire parentes, nati parentibus inſidiari, frater fratri, amans amanti, amicus item ab amico diuelli. Turbari demum omnia calumniæ uafricia. Itaq; quo pacto caueri facile poſſit, & qualis nam ſit calumnia, unde originem trahat, quantum ferè efficiat, hac oratione, uelut in tabella depingam. Porrò quam eius imaginem ſubijciam, Apelli Epheſio pictori acceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemæum regem coniurationis, quæ in Tyro autore Theodota, facta eſt, inſimulatus eſſet, quanquam neq; Tyrum uiderat unquam, neq; Theodotam noſcerat, niſi quantum fama accepit, eum Ptolemæi præfectum Phœnicen adminiſtrare. Verum Antiphilus quidam artis, gratiæq; Apelleæ æmulus, illum apud regem coniurationis Tyriæ reum fecit, cum Theodota principe factionis uiſum familiariter congredi, conuiuari, ſecretò item & in auriculam inter conuiuãdum colloqui. Paulò poſt & defeciſſe Tyrum, & Peluſium Apellis conſilio occupatum eſſe. Tum Ptolemæus præter modum, cum & aliàs non ſatis animi compos eſſet, aſſentatione inſuper tyrannica fractus, adeo exanduit, adeo admiratione calumniæ percitus eſt, ut coniecturis quæ cauſſę fidem, aut facerent, aut minuerent, neglectis, non animaduerterit calumniatorem Apelleæ artis æmulum eſſe, deinfortuna minorí Apellem, quàm ut Peluſium prodere poſſet? hunc itẽ beneficijs regijs plus cæteris pictoribus auctum. Neq; interim percontatus, num aliquando ille in Tyrios nauigaſſet. Quin ſtatim plectendus uidebatur. Regiam tumultu inſolito Rex perturbat, Apellen perfidum, ingratum, reum uiolatæ maieſtatis, inſidiatorem, coniuratum, clamat. Ac niſi quiſpiam è ſocijs coniurationis, qui capti tenebantur, & audax Antiphili ſcelus ſtomachatus, & infelicis Apellis miſertus, nihil ei commune cum ſeditioſis fuiſſe probaſſet, dubio procul Tyriorum malorum pœnam capite multatus ſoluiſſet, etiamſi nihil ſibi malè conſcius. Ptolemæus igitur collecto animo ſententiam mutauit, Apellen donauit talentis centum, additoin ſeruitutem Antiphilo calumniatore.

Deſcendit ad hypotheſin.

Propoſitio.

Narratio de Apelleet rege Ptolemæo.

Icon Calumniæ.

Apelles contrà periculi memor, tali eſt imagine calumniam ultus. Ad dextram conſidet quiſpiam auribus prælongis inſignis, quales ferè illæ Midæ feruntur.

Manum

Manum porrigit procul accedenti calumniæ. Circūſtant eum mulierculæ duæ Ignorantia, ni fallor, ac Suſpicio. Adit aliunde propera Calumnia eximiè compta, uultu ipſo & geſtu corporis efferam rabiem, & iram æſtuanti conceptam pectore præ ſe ferens, ſiniſtra facem tenens flammiuomam, dextra ſecum adoleſcentem capillis prehenſum, manus ad ſuperos tendentem, obteſtantemq; immortalium deorum fidem, rapit. Antè it uir pallidus, in ſpeciem impurus, acie oculorū minimè hebeti, cæterum planè iis ſimilis, qui ſontico aliquo morbo contabuerunt. Hunc facilè conijcias Liuorem eſſe. Quin & mulierculæ aliquot Calumniam ſequuntur comites, quarum eſt munus, dominam hortari, inſtruere, comere: interpres picturæ aiebat Inſidias ac Fallaciam eſſe. A tergo, lugubri habitu, pullata laceraq; Pœnitentia ſubſequitur, quæ capite in tergum deflexo, cum lachrymis ac pudore proculuenientem Veritatem excipit. Hac Apelles tabula caſus ſuos luſit. Iam & nos, ſi uidetur, Epheſij pictoris exemplo, recenſeamus calumniæ rationes. Principio nobis effigianda eſt, & explicanda finitione quadā quæ uice Iconis fuerit. Eſt enim Calumnia, delatio mentita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad reſpondendum ac refellendum non admiſſo. Quæ definitio perſonis, perinde atq; comicum argumentum, tribus conſtat, delatore, delato, & auditore calumniæ. Singulorum partibus defungemur hanc acturi fabulam, omnium, ſi lubet, primum producamus in medium, actus principem, & quaſi præſultorem, autorem calumniæ. Is quidem quàm minimè bonus uir ſit, ignorat nemo. Neq; enim quiſquam uir bonus amico damnum dare cauſſatur. Nam boni uiri eſt, hominum ſibi animos conciliare ſtudio benè merendi de amicis, neutiquam inimicis criminandis. Vnde haud incommodè colliges, iniuſtum, ſceleratum, impium. In ſumma, incredibilem rebus communibus calumniatorem eſſe. Nam quis eſt, cui non uidetur in uniuerſum iuſticiæ penſum æqualitas, & quod aiunt, NE QVID NIMIS? Inæqualitas, & item q̄d nimium eſt, iniuſticiæ. Qui uero clanculum abſentem inſectatur, æqualitatis metas egreditur: quippe, auditorem ſibi totum aſſerit, aures eius anteuertit, obſtruit, & inuias reſponſuro, calumnijs refertas, efficit. Ea ſanè extrema eſt iniuria uel optimorum legum latorum iudicio Solonis & Draconis, qui iureiurando Senatum Athenienſem aſtrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam reum q̄ actorem Iudex audiat, dum alterius cauſſam honeſtiorem intelligat. Sceleſtum & crudele iudicium eſſe, ſi quid ſtatuatur antea quàm cum accuſatione comparata ſit defenſio. Adhæc, ſibi malè propicios deos reddunt iudices iſti, qui cum accuſanti aures liberè indulſerint, reo denegant, aut præſtigijs capti delatorijs, muſſitantes condemnant. Tantum à iuſto, æquo, bono, legibus, & iureiurando, ſenatus benè conſtitutæ ciuitatis calumnia diſcrepat. Iam, ſi cui dubiæ fidei legum conditores uidentur, quorum decreta commonent, iuſticia, non ſtudio partium iudicare, is longè optimi Poëtæ impendio ſcitam ſententiam, imò uero legem ſacroſanctam audiat:

Nec niſi librato dirimat ſententia litem,
Parte quid ex utraq; queat, examine cauſſa.

Nimirum, uates intelligebat, ex omnibus nullam eſſe neq; grauiorem neq; audaciorem iniuriam, quàm indicta cauſſa quenquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac uecordia hominis coram quo res agitur, indefenſum reum committat, defenſurum parteis ſuas clanculariā ſectione arceat. Adeò enim hoc hominum genus obnoxium eſt formidini, adeò nihil audet palàm, ſed perinde atq; qui ex inſidijs tranſuerſi hoſtem inuadunt, ex abdito alicunde ſpecu iaculatur, ut non ſit qui contrà uel mittere telum uel manu contendere poſſit, hoſtiſq; ignarus aduerſarij, fraudiſq; inſcius pereat. Quod profectò minimè fallax indiciū eſt, in calumnia nihil ineſſeueri, nihil ſani prorſum. Nam qui accuſaturus quempiā, ſibi conſcius eſt ueri, procul du-

Finitio Calumniæ.

Calūniatoris deſcriptio.

Argumentū ab efficiente.

Ab autoritate & lege.

A teſtimonio

Minoris amplificatio à modo.

Epilogus.

bio,& palàm audet aduersarium incessere, corrigere, purgantem crimen ferre.

II. *Vbi potißimũ uersetur calumniator. Argumentũ à causſa.*

Vt in bello, qui iusta acie uincere hostem palàm potest, turpe ducit, astu & insidijs certare. At hoc genus homines in aulis regijs spectare plurimos datur, optimatum fauorem hisce artibus ambientes, ubi scilicet & inuidia crebra, & uariæ suspiciones, & assentandi criminandiq; occasio multiplex in promptu est. Siquidem ibi quo pluribus plura spes ostentat, eo necesse est maiore inuidia, sæuioribus odijs, æmulatione callidiore certari. Illic uideas licet, quàm acres alter in alterum oculos defigat, qua cura obseruet, ueluti singulari certamine congressus si quid uspiam in alterius corpore fortè fortuna nudum, aut male munitum cõspiciat, quod ferire feliciter possit. Ita studio cuiq; est, cum ipse primus esse cupit, uti proximum deijciat, extur bet, conuellat, proculcet. Hic si quis est uir frugi, temere euertitur, illuditur, deniq; ignominioſe exterminatur. Contra qui adsentandi paulò peritior est, & habiliore ad mẽtiendum ingenio, probatur, superat. *Amplificatio*

Sanè omnino iuxta Homeri carmen est huius certaminis alea.

Vndiq; communi sæuitur Marte, pariq;
Victusq; uictorq; cadunt fato.

Alium subinde alius, alia uia aggreditur, ut ferè fieri solet, sicubi de magnis agitur commodis, sed per calumnias iter est ut compendiarium, ita minimè securũ. Principia inuidiæ debent inter spemq; metumq; fluctuanti. Exitus nihil non miserabilè, tragicum, calamitosum habet. Cæterum quadruplatoris ipsum quoq; studium nequaquam facile est, simplexue, quanquam ita fortasse uideatur, sed arte multiplici, solercia peculiari, indefessa denicq; & accurata diligentia opus habet. Neq; enim noxia fuerit calumnia, nisi in speciem similia uero narret, neq; temere cunctarum alioqui rerum DOMINAM VERITATEM superauerit, nisi auditorem argumentosa & probabili actione, in summa, mille modis fallat. Porrò defertur is plerumq; qui honore quodam alios præstet, nempè ijs inuidiosus qui spe illius frustrati sunt. Quo fit, ut omnium telis affectetur ceu obex, qui uiam assequendæ dignitatis alijs intercluserit. Seq; primos tum singuli fore confidunt, si sublimem istum loco demoliti sint, ab amicis abalienarint. Tale quiddã in gymnico cursu fieri consueuit, ubi, si quis est curſor ingenuus, statim ruptis carceribus primas affectans, & animum ad stadij metas adijciens, spe uictoriæ è roboreſuo cõcepta, neq; sequenti incommodat, neq; omnino laboris hutusce socijs quidquam struit remoræ. Contrà, qui malitiosus, imbellis, eneruis contendit cursu cum alijs, desperatis uiribus in fraudem intentus agitur, atq; in uniuersum hoc unicum spectat qua currentem occupet, impediat, ac intercludat, & ni succedat actus, non est, ut ullo alio modo uincere possit. Haud aliter in ambitiosis magnatum amicicijs accidit, ubi si quis feliciter anteuertit, in medias continuò labitur insidias, & incautus ab æmulis captus discerpitur. Hi deinde amari, coli, amici uideri incipiunt, uel ob id unum, quòd bonis incommodarint. Iam uti probabilem & dignam fide calumniã faciant, non quod fortuito casus ostendit, prehensant, sed in hoc toti sunt, ut accurato delectu obseruent, ne quid absonum aut alienum, à causſæ fide incidat. Adeo rationes eius quem criminantur uniuersas, in peiorem partem trahunt, suspectas reddunt, quo fidem addant accusationi. Medicum insimulant ueneficij. Magnificum ciuem affectatæ tyrannidis, tyrannum proditionis. Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimina suppeditat, cum quo si ueteratores isti & nugiuendi suas technas comparent, aptè illuditur. Quòd si auditorem zelotypum nonnt: annuit, inquiunt, ille uxori tuæ inter epulas, & defixis in eam oculis alto suspiria pectore duxit, uxor uicissim suaue quiddam & amatorium, alia item quæ ad suspicionem adulterij faciunt, Sin poëticæ studiosus, ea sibi arte præter modum placeat, Philoxeno, aiunt, carmen tuum non probatur, hiulcum, lege solutũ censetur. Ad religionem si ille de pietate, deq; dijs malè sentit, sacra detestat, prouidentiã uniuersi gubernationemq;

III. *Qualibus studeat atq; intentus sit.*

II. *Hactenus de calũniatore. Iã et de delatore, quis & qualis is sit. Amplificatio à simili.*

Redit ad studia calumniatoria.

Distributio.

gubernatricem pernegat. Tum auditor ceu œstro in auriculam immisso, excandescit, ut pro re conijcere licet, amicum ab se impos animi, re ipsa nondum contentè cognita, missum facit. Talia ferè sunt, quæ ab impuris istis confinguntur, uidelicet ad irritandos audientium animos maximè accommoda. Tum, qua parte singuli præstant, eam potissimum iaculis suis obnoxiam ijj faciunt, ne quod auditor subita interturbatus ira, uero cognoscẽdo collocet ocium: deinde sese purgaturo non fiat hominis copia, quem criminis admiratio speciesq; ueri occuparunt. Etenim dici non potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat calumniæ facies, si quando cum cupiditatibus auditoris cõflictatur. Quondam apud Ptolemæum, cui Dionysio cognomen fuit, quispiam Demetrium Platonicum accusauerat, quòd in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; omnium muliebribus non uestiretur, de quo nisi accersitus ad regem mane palàm uino libasset, & instita muliebri amictus, ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos saltijsset, planè actum erat quòd & regium exemplum non esset imitatus, & aspernaretur Dionysiorum molliciem. Apud Alexandrum grauissimi criminis reus fiebat, qui colere & adorare Hephæstiona nollet: nam posteaquam is uiuis excessit, amore uictus Alexander effuso animo ad reliquam funeris magnificentiam additum uoluit, ut mortuus inter deos Hephæstion haberetur. Continuo templa, ciuitates, pleræq; dicarunt, delubra condiderunt, aras, sacra, ferias NOVO DEO sanxerunt. Iusiurandum omnium religiosissimum Hephæstionis nomine fuit. Capitale erat, si quis hac parte uel contaretur, uel neglectim coleret. Hic cuiratus affectus, hæc uesania, fuit assentatoribus occasioni, accendendi, inflammandiq; regis. Narrabantur insomnia, uisæ Hephæstionis umbræ, prædicabantur illius responsa. Deniq; aræ & sacra dicata sunt FAMILIARI & malorum VINDICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mirè oblectaretur, tandem ita captus est ut fidem quoq; adhiberet, gloiareturq;, quòd non modo dijs genitus esset, sed deos quoq; ipse faceret. Quo tempore, quantum putamus amicorum Alexandri afflixit Hephæstionis diuinitas. Si quibus non uideretur commune numen uenerari, accusabantur, deportabantur, gratia regia excidebant. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquandiu ordines apud Alexandrũ duxerat, magnis item ab rege honoribus auctus, parum abfuit, quin cum leonibus committeretur, criminatus, quòd illachrymasset præteriens Hephæstionis sepulchrum. Verum Perdica hominem seruauit, deos omneis, ipsumq; Hephæstiona iuratus, eũ sibi in uenatione augusta specie, deum clarè uisum, mandasse, ut Alexandro diceret, parcendum esse Agathocli, qui non hoc lachrymasset, quòd aut uana sibi Hephæstionis diuinitas uideretur, aut mortem miseratus esset communem: sed pristinæ consuetudinis, & mutui amoris memoria, permotum esse. Sic igitur affecto Alexandro, locus adsentationi & calumniæ aptissimus fuit. Nam perinde atq; oppugnaturi urbes, non, quà probè munitæ sunt alto, præcipitiq; ac solido mœnium opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiunt quàm minimè defendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hac omnibus uiribus, certatim contendunt, quà citra difficultatem irruere, ac potiri rebus queant: Ita qui criminandis alijs desudant, quod in auditoris animo languidum, fragile, facile subactu uident, in eam partem traducunt coguntq; machinas suas. Demum quando insultus hostileis nemo persentit, nedum nõ obnititur, expugnant. Iam intra muros cuncta igni ferroq; deuastant, excidunt, populantur: qualia uero simile est capto, & in seruitutem redacto animo fieri. Arma sunt istis aduersum absentem, fallacia, mendacium, periurium, supplicium, impudentia. Deniq; innumeræ impostura, ac malicioſæ cautiones. Omnium maximè præsens, & longè efficacissima assentatio. Calumniæ cognata, imò soror. Quippe nemo hominum tam generoso est pectore, etiam adamantino septus muro, qui cum calumniæ cõcedat, non idem assentatione uincatur. Hęc foris recti iudicij ceu fundamenta suffodit

Epilogus distributionis.

Probat exemplis.

Amplificatio à simili.

Arma calumniatorum.

ac ſubruit. Intus coniuratis cum hoſtibus proditores, irruentes adiuuant, manus porrigunt, portas aperiunt, & modis omnibus connituntur, ut auſcultatorem calumniæ ſibi ſeruum faciat. Sunt autem proditores, de quibus dico: Nouandi cupido, natura humanis ingenijs conſita, præſentium item faſtidium, ſequax eorum animus quorum admiratione capitur. Neſcio enim qui fiat, ut omnes amore ſui immodico admiratio furtim rapiat, & ſuſpicionibus illectet. Quoſdam equidem comperi ſtudio calumniæ adeo ſuauiter titillari auriculas, ut ſi pēnis cō frices. Proinde talibus adiuti ſocijs, calumniatores cum eruerint, cuncta pro uiribus euertunt: nec magno emitur uictoria, ubi nemo repugnat, nemo uim tormentorum ſuſtinet, aut iaculis iacula mutat: ſed qui auſcultat, ipſe ſeſe ſponte ſua in manus hoſtium dedit. Interim ignarus inſidiarum eſt qui accuſatur. Nam haud aliter qui deferuntur, atq; qui captis urbibus pereunt, dormientes trucidantur. Et quod eſt inprimis mirabile, neſcius ſe reum haberi, neq; cuiuſquam ſibi ſceleris conſcius amico candidè congreditur, familiariter compellat, facitq; pro more, iam ante undiq; circumuentus inſidijs miſer. Tum ille, ſi homo ingenuus eſt, & liber, confidensq;, frangit iram, & effundit animum, defenſionem recipit, agnoſcitq; ſe fruſtra aduerſus amicum exacerbatum fuiſſe. Sin autem eſt indole ſeruili, & malè maſcula, audit quidem, & ſummis arridet labris, uerum odit, & clanculum dentibus frendit: ac, ut inquit Poëta: Extruit iræ fundamenta. Quo ego homine profectò, nihil iniuſtius, nihil tetrius exiſtimo, qui admor ſo labro bilem intus alit, odiumq; intra ſe conceptum auget, aliud in pectore clauſum, aliud in lingua expromptum habet, agitq; læta & comica facie, tragœdiam meram, et nihil non triſte patientem. Id ille maximè patitur quum ſimili delatore cordia apud eum, cui parat inſidias, odium muſſando diſſimulauit, effecitq;, ut amicus ei uideretur. Tum enim ne uox quidem delati, nedum non defenſio audiri ſolet. Tantum fidei calumniæ facit, concepta de illorum amicicia opinio. Hic quanto ſatius erat perpendere inter amiciſſimos non raro clam alijs graues ſimultatum cauſſas intercedere. Sæpenumero item, quorum ſeſe reum calumniator fieri metuit, ſocium inſimulat: ut quum anteuerterit accuſando, ſuſpicione culpæ ac crimine elabatur. Atq; ideo ferè fit, ut quibus nos putent amicos, tantū inimicos nunquam calumniemur. Nam actioni quæ ipſa ſeſe præ ſe ferens actoris odium, prodit, fidei nihil eſſe poteſt. Verum, quos uulgo amicos æſtimant, aggredimur, ceu auſcultori ſpecimen fidei noſtræ daturi, ubi ſua ipſius cauſſa, commoda, ſalutemq; familiarium amicorum, neglexiſſe uidemur. Eſt & genus alioꝝ, quibus tametſi comperitur falſo criminatum apud ſe amicum, tamen cum credidiſſe putet, neq; aſpicere illum, neq; in gratiam redire audent: perinde ac ipſi iniuria ſint affecti, quòd alienam iniuriam non proſpexerint. Proinde, multa ſunt humanæ uitæ mala, ex quo quod promiſcuè ac ſine diſcrimine calumnijs creditur. Quale eſt quod apud Poëtam ait Antia:

Perſonæ eius apud quem quis defertur

Exaggeratio calumniæ, ab effectu & eius exemplis.

Bellerophontem occide, aut Prœte peribis.
Qui mihi conatus præſigne auferre pudoris
Fœminei decus. Cum ipſa prior adoleſcentem ad concubitum ſollicitaſſet, contempta in hoc periculum induxit, ut cum Chimæra pugna congreſſo, parum abfuerit, quin uictrice beſtia occumberet. Tanta pœna luenda fuit caſtitas, pudorq; iuuenilis, quem hoſpiti coniunx adultera ſuſpectum fecerat. Simile quiddā Phædra priuignum calumniata, effecit ut filij caput pater Theſeus execratum beluis marinis deuoueret: quāquam ô ſuperi, nihil prorſum deliquiſſet.

Obiectio.

At inquiet quiſpiam, an non dignus eſt fide nonnūquam uir, cæterum bonis moribus & recto ciuiliq; iudicio præditus, qui alterum accuſat? nō licet tali, auſcultemus, modo reliquis ſibi malis artibus temperarit? Age inquā, eſt ne alius Ariſtide iuſtior, ille tamen aduerſatus Themiſtocli, contra eum populi animos exacuit, inuidia gloriæ popularis, ut aiunt, uellicatus. Aliàs uir bonus Ariſtides, uerum

Dilutio obiectionis exemplis.

rum homo erat, nec felle caruit, solebatq; amare alios, alios odisse. Iam si uerum est, quod de Palamede ferunt, sapientissimus quidam Achiuorum, ac ad res alias gerendas accommodus, inuidia flagrans, insidias parasse fertur, cognato, amico, ad hæc eiusdem belli socio. Adeo naturæ hominum familiare est, hoc errore labi. Porrò, quorsum attinebat & Socratem recensere, insimulatum apud populum Atheniensem seditionis & impietatis? Quid Themistoclem aut Miltiadem tot partis uictoriis, suspicione proditionis notatos? Sunt enim exempla innumera, & uulgo iam pleraq; non ignota. Quid igitur faciet uir prudens in re ambigua? sanè opinor, quod Homerus in Sirenum fabula docet, pernicioſas taliũ sermonum delitias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectui cuipiam obnoxijs, sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta dicentes reclusis foribus excipiat, inutiles nugas obdito pessulo arceat. Nempe ridiculum fuerit, datum ædibus ianitorem officio suo defungi, aures mentemq; uulgo patere. Postea quàm ergo tale quiddam calumniatum audieris, tute apud animum tuum rem ipsam perpende, nihil attinet qualis sit qui accusat, nihil ad rẽ faciũt alieni mores, nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura rem discute, quo instructior uenit delator: neq; item credere conuenit iudicio & existimationi alterius, imò accusandis odio, sed suum ueri examen apud nos accuratè seruandum est, suæ item calumniatoris inuidentiæ partes dandæ. Denicq; quod utrinq; argumenta suaserint, statuendum. Tum uel odisse uel amare quem diligenter explorauimus, licet: Priusquàm id factum sit, calumniæ cõcedere in primo statim congressu, hercle nimis quàm puerile est, ac indignum uiro, longeq; à iustitia semotum. At uero horum omnium causſa, una est ignorantia, tenebræq; illæ, quibus suæ cuiusq; hominis rationes moresq; obuoluuntur. Iam si deorum quispiam uitæ nostræ lumen afferat, futurum est, ut euanescat calumnia, fugiatq; in altum Barathrum, nec usquam in humanis locum inueniat, reddita nobis luce omnium uitæ studiorum, ueritatis beneficio.

Consilium de non admittẽda calumnia.

Cõcludit eodẽ loco cõmuni, quo à principio utitur.

PSEVDOLOGISTA, SIVE DE APOPHRADE, HOC EST, DIE ATRO.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

In uectiua est in eum, à quo deriſus fuerat, quòd Apophradis uerbo usus esset, ipsumq; dici atro cõparasset. Continetur autem tota oratio duabus partibus, quarum priore ostendit, nomen Apophradis Græcũ, & usitatum Græcis esse, & serectè eo usum quoq; esse, idq; exemplis aliorũ, qui similibus nominibus etiã alios nefarios ac detestabiles, probroſe appellarunt. In altera autem uitam & mores, & item sermonẽ ac dicẽdi genus illius insectatur, ostẽdens illũ meritò ac dignè ista uoce cognominari, utpote atrum ac detestabilem, & ab alijs quoq; similibus antea appellationibus eodẽ modo passim notatũ, afficta etiam prosopopœia linguæ, expostulantis cum illo super abusu, & fœdo ministerio, cui adhibeatur. Exordium longius paulò est ad attentionem ac docilitatẽ pertinens, captata interim et beneuolentia instituto suo, ab exemplo Archilochi, qui se eodẽ modo ultus fuerit, Post Exordiũ Prosopopœia Elenchi ex Menandri prologis introducitur, qui argumentũ rei et occasionẽ scripti huius exponit. Titulus alter à materia de qua tractatur, alter ab ipsius, qui accusatur effectu siue opere sumptus est, quòd falsò de uoce Apophradis iudicarat, eamq; quasi peregrinã ac barbarã deriſerat. Est enim λογισὴς ἐξεταστὴς & κριτὴς seu δοκιμαστὴς, ut Heſichius indicat.

AT quòd ignorabas nomen Aphophradis (hoc est, diei atri) cuiuis facile patet. Quomodo enim accusares me ceu barbarum lingua, ob hoc, quòd de te dixi, Apophradi similem esse te (Nam mores tuos memini me, cum tali die conferre) nisi prorsus ne audisses quidem nomen hoc. Ego uero ipsam quidẽ Apophradem, quid sibi uelit,

Exordium ab asseueratione & intermina tione.

quidq; ſignificet, paulò poſt docebo te. In præſentia autem Archilochi illud tibi dico, quòd uidelicet, cicadam ala comprehenderis. Si modo de poëta quodam Iambico, Archilocho, audiſti aliquando, qui genere quidem Parius fuerit, Cæterum homo ſupra modum liber, & dicax, neq; conuiciari unquam ueritus, etiã ſi quàm maximè moleſtus futurus eſſet ijs, qui in Iamborum ipſius ocium incurrerent. Ille igitur cum malè à quopiam iſtorum audiſſet, Cicadam, ait, comprehendiſſe hominem alis: comparans ſe ipſum cicadæ Archilochus, inſecto uidelicet, natura quidem ſtrepero, & nulla cogente neceſſitate, uocali: quoties autem etiam ala comprehenditur, altius quiddam ſtridenti. Tu quoq; igitur, inquit, homo infelix, quid tibi uis, qui poëtã loquacẽ contra te ipſum irritas, alioqui cauſas, & materiam Iambis ſuis quærentem? Atq; hæc tibi quoq; nunc interminor, haud equidem per Iouem me ipſum cum Archilocho conferens, unde enim hoc poſſem, ut qui longè adeo inferior illi ſim: ſed quòd tibi conſcius ſim, innumera quædam Iambis digna, abs te in uita perpetrata eſſe. Ad quæ mihi uidetur ne Archilochus ipſe quidem ſufficere, aſſumptò etiam Simonide & Hipponacte, ut uel unum aliquod eorum, quæ in te ſunt, malorum deſcribant. Adeo ceu pueros quoſdam tecum collatos, malicia ſuperaſti & Orodœcidem, & Lycamben, & Bubalum, quibus Iambos ille ſuos conſumit. Atq; adeo uidetur deus quiſpiam riſum iſtum tunc labijs tuis immiſiſſe, quando Apophradis huius mentio facta eſt: quo uidelicet ipſe quidem Scythis manifeſtior fieres, quòd indoctus ſummopere eſſes, & communia hæc, & ante pedes poſita ignorares, principium autem commodum atq; aptum orationis contra te inſtituendæ, ſuppeditares homini libero, & iam olim familiariter te, idq; exactè noſcẽdi, nihilq; uerituro, quominus omnia foras, eloquatur: imò uero præconem more proclamet, quæcunque agis, noctu & interdiu etiam adhuc nunc, poſt multa illa ſuperiora ac uetera. Atqui fruſtra fortaſſis & ſuperuacuum fuerit, certo atq; erudiendi modo, ad te dicendi libertate uti. Neq; enim ipſe unquam melior futurus facile es, ex ea obiurgatione, non magis, quàm ſcarabæus, ſi monitus ſit, ut ne amplius in ſtercora huiuſmodi uolutet, cum ille ſemel iſtis aſſueuerit. Neq; etiam quẽquam eſſe arbitror, qui adhuc ignoret ea, quæ tu auſus aliquando fueris, quæq; homo ætate iam confectus, in te ipſum iniquè delinquis. Nõ ita tutus, neque obſcurè adeo malus es, neq; etiam opus quopiam eſt, qui tibi pellem Leoninam detrahat, ut manifeſtus fias, Canthelius ſiue Aſinus tantus exiſtens, niſi uero quis ex Hyperboreis paulo antè ad nos huc profectus ſit, aut in tantum Cumanus exiſtat, ut non ſtatim conſpectum te, aſinum omnium contumelioſiſſimum agnoſcat, non expectato, dum rudentem etiam audiat. Ita iam olim & à me, & apud omnes, & ſæpe, res tuæ proclamatæ ſunt, & famam inde haudquaquam exiguam nactus es, ſupra Ariphradem adeo, & ſupra Sybaritam Miſthonem, & ſupra Chium illum Baſtam, qui ijſdem in rebus doctus atq; excellens fuit. Sed dicendum tamen eſt, etiam ſi frigida atq; emarcida iam dicere uidebor, ne in eam culpam incidam, quaſi ſolus illa ignorem. Imò uero aduocandus nobis Menandri prologorum unus aliquis, Elenchus uidelicet ille, amicus ueritatis, & libertatis deus, haudquaquam obſcuriſſimus ille quidem eorum, qui in ſcenã aſcendunt, ſolis uobis inimicus, qui linguam ipſius formidatis, & ſcientem omnia, & planè enarrantem, quorumcunq; uobis conſcia eſt. Plauſibile igitur hoc fuerit, ſi ille uoluerit, ante nos ingreſſus, exponere auditoribus, uniuerſam fabulæ rationem. Proinde age, ò Prologorum atq; deorum optime Elenche, uide ut planè doceas, atq; informes auditores, quòd uidelicet, nõ fruſtra neq; odij cõcilium gratia, neq; etiam illotis, quod aiunt, pedibus ad orationem hanc peragendam acceſſimus: ſed cum ut priuatum quiddam ulciſceremur, tum quia, illud quod commune eſt, hominem ob malicíam ac uanitatem odio proſequeremur. Atq; hæc ſola præfatus, ac planè elocutus, propitius abi iterum è medio. Cætera uero nobis

Amplificatio ex collatione

Reiectio ſimulata, quæ attentiores faciat.

Proſopopœia qua ex Menãdri prologis Elenchum introducit, qui ad dicendũ paret, & ueluti Prota ſin quandã fabulæ exponat

nobis relinque, imitabimur enim te, & coarguemur pleraque, ut & ueritatis & libertatis gratia, nemo te accusaturus sit. Neq; uero me, ô optime, apud ipsos cõmendaueris, neq; rursum, quæ illi adsunt, præeffuderis temerè. Non enim dignum est, Deus cum sis, in os tibi uenire uerba de rebus execrabilibus adeo ac detestandis facienda. Nam Sophista atque impostor iste dicendo (hæc iam prologus inquit) Olympiam aliquando uenit, orationem multo iam antea conscriptam, recitaturus ijs, qui ad solemnem ludorum celebritatem conuenerant. Erat autem argumentum eius scripti. Pythagoras, prohibitus aliquando ab Athenienſibus communicare, ut opinor, cum ijs qui Eleusinia sacra peragebant, tanquam barbarus, eò quòd ipse Pythagoras diceret, ante ea tempora, etiam Euphorbum sese fuisse. Cæterum erat oratio ea ipsius iuxta Aesopi graculum, collecticia, ex uarijs alienis pennis consarcinata. Itaq; cum uellet haud quaquam friuola ac uana dicere uideri, ex notis ac familiaribus quendam rogat (erat autem homo ille Patrensis genere, circa lites & actiones forenses plerunq; uersatus) ut postquam dicendi argumentum aliquod postulasset, Pythagoram ipsi statim subijceret. Ac ita tum fecit homo ille, & persuasit theatro, ut orationem illam de Pythagora, audirent. Erat igitur, id quod consequens tum fuit, iste quidem ad agendum & exprimendum gestu sermonem, ualde ineptus, & à ratione alienus, connectens & agglomerans, ut par est, ea quæ longè antè meditata atque exercitata habuerat, tametsi impudentia, quæ quàm maxima erat, auxiliabatur quoque, ac manum porrigebat, & cum eo unà certamen obibat. Risus autem ab auditoribus undiq; multus. Ac alij quidem ad Patrensem illum interea aspicientes, significationem dabant, quòd haud quaquam clam ipsis esset, quòd illius ope fallacia ac techna hæc composita esset: alij autem, etiam ipsa ea, quæ recitabantur agnoscentes, per totum illud auscultandi tempus, unum hoc opus agebant, ut se mutuo explorarent, quo modo quisque memoria teneret, & dignosceret, unde quicque ex ijs Sophistis, qui paulo ante nos celebres fuere, in declamationibus siue meletis quas uocant, desumptum esset. Porrò inter hæc omnia, etiam is qui orationem hanc scripsit, inter ridentes & ipse erat. Cur autem non rideret ob manifestum adeo, & ineptum, atque impudens facinus? Ac fortè, est enim risus intemperantior paulò, cum ille uoce ad canticum deflexa, lamentationem quandam, ut ipsi uidebatur, Pythagoræ decantaret: hic meus poëta, illud quod uulgo dici solet, Asinum ad lyram, uidens, in cachinnum admodum suauem solutus est, quod alter conuersus, aspexit. Et hoc est quod illos paulò antè inter se inimicos reddidit. Atque hinc, erat quidem anni principium, imò uero tertia dies à nouilunio magno, quando Romani, iuxta ueterum consuetudinem & ipsi preces quasdam pro toto anno faciunt, & sacrificia peragunt, pro eo ac ipsis rex Numa sacrificandi ritus hos constituit, persuasiq; sunt quòd eo potissimum die uotis ac precibus, Dij uacent, atq; animum aduertant. In hoc igitur festo, & calendis solemnibus ridens Olympiæ tum ille, sub Pythagora isto suppositicio conspicatus accedentem execrabilem, & arrogantem istum alienarum orationum histrioem, (Noratautem & mores eius exactè, & reliquam nequitiam, atque impuritatem uitæ, & quæ facere diceretur, & quæ faciens, deprehensus fuerat) tempus ad quendam amicorum, inquit, uobis est, discedere, atque hoc inauspicatum spectaculum relinquere. Nam homo iste, obuiam nobis factus, uidetur suauissimum hunc diem in apophradem nobis conuertere. Quò audito, sophista ille, mox uerbum Apophradis, ueluti peregrinum atque alienum à Græca lingua ridere cœpit, & hominem pro superiore illo risu uicissim ultus est, ut quidem ipse putabat, & ad omnes dicebat: Hui Apophras? Quid hoc autem est? fructus, an herba aliqua, an instrumentum? Num igitur comeditur,

Narratio qua Protasis siue argumentum reiexponitur

aut

an bibitur? aut quid tandem eſt Apophras? Nam ego quidem neq; audiui unq;, neq; intelligo facile, quid nam etiam ſit, quod ille dicit. Atq; hæc tamen ille quidem putabat ſe contra hunc ualdè acerbè dixiſſe, ac multò adeo riſu Apophradem ipſam arripiebat. Cæterum non animaduertebat, quòd interim extremum contra ſeipſum inſciciæ teſtimonium proferebat. Huius igitur gratia, orationẽ hanc ſcripſit, is qui me huc ad uos præmiſit, ut uidelicet oſtenderet, celebrẽ iſtũ ſophiſtam, communia illa Græcorum, & quæ illi etiam, qui in officinis atque tabernis ſedent, ſcirè ſolent, adhuc ignorare. Hactenus Elenchus ille. Ego uero (iam enim ipſe ad reliqua fabulæ peragenda accedo) meritò debebam, ueluti ex Delphico tripode, tandem illa addere, qualia uidelicet facta tua in patria fuerint, qualia in Paleſtina, qualia in Aegypto, qualia in Phœnicia ac Syria, atque exinde deinceps in Græcia & Italia: & poſtremo quæ nũc Epheſi facis, quæ quidem uecordiæ iſtius tuæ, quaſi quoddã ſummariũ ſunt & caput, & coronis morum. Poſtquam enim iuxta prouerbium, Ilienſis cum ſis, tragœdos conduxiſti, tempus iam eſt, ut propria tua mala audias. Imo uero nondum etiam, ſed de Apophrade prius. Nam dic mihi per Pandemum, & Genetyllidem, & magnam matrem, quo tandem modo reprehendendum, ac riſu dignum uidetur nomen Apophradis? Non enim me Hercle Græcorum proprium erat, ſed alicũ de ex Gallorum, aut Thracum, aut Scytharum commixtione, uelut commeſſabundum introductum. Tu uero, cuncta enim Athenienſium cognita habes, ex cluſiſti illud continuò, & uelut per præconem, è ciuitate Græcorum eieciſti. Et ex eo riſus iſte uidelicet, quòd barbarè ac peregrino modo loquor, & tranſgredior terminos Atticos. At uerò quid aliud Athenienſibus ita familiare ac patrium, uti hoc nomen: dixerint illi, qui huiuſmodi melius, quàm tu, ſciunt. Quapropter citius Erechtheum, aut Cecropem, peregrinas & aduenas apud Athenienſes eſſe probaueris, quàm Apophradis nomen oſtenderis, non proprium, aut non inibi natum, & genuinum Atticæ eſſe. Nam multa quidem ſunt, quæ & ipſi eodem modo cum cæteris hominibus omnibus appellant. Apophradem autem ſoli illi atram, & abominabilem, & inauſpicatam, & nefaſtam, tibiq; ſimilem diem uocant. Ecce didiciſti iam obiter quoq;, ſignificationem Apophradis, & quis dies ater uocetur. Quando uidelicet neq; magiſtratus de rebus conſultant publicè, neq; lites in foro diſceptantur, neq; ſacrificia peraguntur, neque quicquam eorum, quę more & auſpicato ſolent, tractatur. Is dies Apophras ſiue ater dicitur. Atque huiuſmodi dies apud alios alijs de cauſſis indicti ſunt. Aut enim pugna aliqua magna ac graui ſuperati ſunt, ac dies exinde tales, quibus cladem eam accepere, pro nefaſtis, & inauſpicatis ad res legitimas gerẽdas, habendos cenſuerunt: aut me hercle etiam. Atqui ineptum fortaſſis, & intempeſtiuum utiq; iam fuerit, dedoceri, ac denuò diſcere talia, uirum ſenem adeo, ne illa quidem, quæ his priora ſunt, ſcientem. Proinde hoc omnino reliquum eſt, & ſi didiceris ipſum, omnia exinde nobis ſcies. Vnde enim heus tu? Nam cætera quidem, etiam ſi ignorare, ignoſcendum ſit, ea uidelicet, quæ extra communem uiam poſita, & obſcura hominibus priuatis atq; indoctis ſunt. Diem tamen atrum, etiam ſi uolueris, nominare aliter quàm Apophrada non poteris. Nam hoc unum ac ſolum nomen omnium poſitum eſſe dixerit quiſpiã. At uero ueteſtorũ uerborũ alia quidem uſurpanda ſunt, alia autem non item, quę cunq; eorum uidelicet, non ita multis conſueta atq; uſitata ſunt, ut ne perturbemus auditum, & uulneremus intelligentium * aures. Ego uero, uir optime, ſi ad te quidem uerba feciſſem, de te ita dicens, peccaſſem fortaſſis. Decebat enim, decebat, inquam, aut Paphlagonum, aut Cappadocum, aut Bactrianorum uerbis conſuetis ac patrijs tecum loqui, ſi intelligere deberes, quæ dicerentur, & audiendo uoluptatẽ aliquam capere. Cæteris autem Græcis, opinor, ſecundum Græcam linguam conuerſari decet. Deinde etiam Atticis per ſucceſſionem temporum multa uariantibus

Hactenus prologus, deinceps orõem ſuſcipit ipſe Lucianus.

Propoſitio. cũ diuiſione.

Veneris cognomina ſunt. Suidã uide.

I. Quæſtio, an Græcũ nomẽ Apophras & quid ſignifiect.

Quid Apophras.

Præciſio.

II. Obiectio.

** Fortaſſis, nõ intelligentiũ, legendũ. Dilutio à perſonæ qualitate, & ipſius uocis.*

riantibus in lingua ſua, hoc nomen inter præcipua manſit, hoc modo ſemper, & ab omnibus ipſis dictum. Ac ſanè commemorarem etiam eos, qui ante noſtram ætatem, eodem nomine uſi ſunt, niſi & iſto modo perturbaturus te eſſem, peregrina & ignota tibi poëtarum, oratorum, & hiſtoricorum uerba recenſendo. Imò uero, ne ego quidem tibi eos dicam, qui illud uſurparunt. Omnes enim norunt. Sed tu contra, ſi mihi unum aliquem ex ueteribus oſtenderis, qui nomine hoc uſus non fuerit, aureus, ut aiunt, in Olympia ſtatueris. Atqui ſi quis ſenex adeo, & ætate confectus, huiuſmodi ignorat, uidetur idem mihi, quòd Athenæ ciuitas eſt Atticæ, & Corinthus in Iſthmo, & Sparta in Peloponeſo, ignorare. Supereſt igitur fortaſſis illud tibi ut dicas, ipſum quidem nomen apophradis noſſe te, cæterum uſum eius, ut intempeſtiuum accuſaſſe. Age itaq; & de hoc reſpondebo tibi conſentanea: tu uero animum aduerte, niſi omnino parui facis, ſi nihil ſcire uidearis. Nam & ueteres huiuſcemodi multa ante nos in eos, qui tibi ſimiles erant tum, iactarunt. Erant enim tunc quoq; (ut eſt ueriſimile) moribus abominabiles quidam, & impuri, & perditi ingenijs. Atque alius quidem, cothurnum quendam appellabat, uitam illius cõparatione hac perſtringens, ut inconſtantem & ambiguam, perinde ut calciamenti genus hoc eſt. alius autem Lypaën*, quòd conciones turbare ſolebat, orator tumultuoſus exiſtens, rurſum alius, Hebdomam, quod perinde ut pueri ſeptimanis diebus ſolent, etiam ille in concionibus luderet, & rideret, & ſerium ſtudium que plebis pro ludo ac ioco haberet. Ne dederis itaq; & mihi, per Adonidem, comparare hominem perditum, & omni maliciæ innutritum, diei atro & inauſpicato. Nam nos & claudos, ad dexteram declinamus, ac maximè ſi manè uideamus ipſos. Et ſi quis ſpadonem, aut Eunuchum aſpexerit, aut ſimiam quoque egreſſus domo, ſtatim conuertit pedem, & regreditur, ominans ſibi haud quaquam proſperas diei illius res atque actiones fore, præ malo hoc primo & inauſpicato omine. A principio autem, & in foribus, & in primo egreſſu, & mane primo totius anni, ſi quis uideat Cinædum, & nefaria perpetrantem pariter, & patientem, notum ob hæc, & eneruatum, & tantum non ipſo nomine, quæ agit, præ ſe ferentem, deceptorem, præſtigiatorem, periurum, peſtem, cataſtam, barathrum, non effugiat? neque talem diei atro comparet? An uero turalis non es? Haud quaquam negabis, ſi modo noui fortitudinẽ tuam iſtam qui certè & animum attollere ob hæc mihi uideris, uidelicet quòd tibi gloria iſta rerum tuarum non prorſum perit. Sed omnibus notus es, & paſſim celebris. Quòd ſi autem etiam contrà ieris, & inficiaberis talem te eſſe, cui quæſo credibilia iſta dices? An ciuibus tuis. Nam hinc ordiri æquum eſt, at norunt illi prima tua incunabula, & quo pacto tradideris te ipſum perdito illi militi, & cum eo unà turpiſſimè ac flagitioſiſſimè oberraueris, omnia obſequens ac patiens, donec te, iuxta prouerbium, pannum lacerum, detritum & confectum extruſit. Etiam illa meminerunt, ut eſt conſentaneum, quæ in theatro adoleſcens egiſti, quando ſaltatoribus, ac mimis ſubſeruiebas, & in ducendis ordinibus ſeu choris, quaſi quidam dux eſſe cupiebas. Quippe nemo ante te theatrum ingrediebatur, nemo ne nomen quidem fabulæ quod eſſet, renunciabat, ſed tu ornatè admodum, ſubligatis aureis crepidis, & indutus ueſte tyrannica, ante cæteros immittebaris, qui beneuolentiam à theatro poſtularet, coronas ferens, & cum plauſu rediens, honore tandem ab ipſis affectus. At nunc orator es, & ſophiſta, & ob hoc ſi audiant aliquando talia de te illi, iſtud ex Tragœdia uidelicet: Et ſolem geminum, & dupliciter ſe oſtendere Thebas, putabunt: Et in promptu atque in ore tum omnibus ſtatim notum illud erit: Hicciné ille? qui tum? & quæ poſt illa ſequuntur. Proinde & ipſe rectè facis, qui omnino non aſcendis ad illos, neque in patriam crebro uentitas, ſed fugis illam ultrò, quanquàm neque hyeme malam, neque æſtate moleſtam nimis

III. Obiectio. Dilutio ab exemplis.

Hoc nõiẽ neta tus fuit Theramenes, de quo Xenophon lib. 2.

* à λυπῆ ſiue uidelicet deducta uoce, quod moleſtare & uexare ſignificat.

II. Pars, qua uitã aduerſarij inſectatur ut dignã appellatiõe iſta.

Diſtributio, qua quõ ſingulis locis uixerit exponit & primo in patria.

mis, ſed pulcherrimam & maximam omnium in Phœnicia ciuitatum. Nam cõ argui, & cum ijs, qui uetera illa ſciunt, ac meminerunt, conuerſari, laqueus reuera tibi eſt. Sed quid iſta fruſtra nugor? Quem enim tu unquam ueritus fueris? aut quid turpe putaueris, eorum etiam quæ extrema ſunt? Audio autem & poſſeſſiones eſſe tibi apud illos magnas, nimirum miſeram illam turriculam, cũ qua Sinopenſis illius dolium collatum, Iouis atrium uideri queat. Proinde ciuibus quidem tuis haudquaquam ullo modo perſuaſeris, ut non omnium deteſtabiliſſimum te credant, & cõmune adeo totius ciuitatis dedecus. Fortaſſis autem & cæteri habitantes in Syria, eadem de te, cum illis teſtabuntur, ſi te dicas nihil mali aut reprehenſione dignum feciſſe. Nam me Hercle Antiochia quidẽ etiam ipſum iſtud opus uidit, quando, cum adoleſcentẽ illum Tharſo uenientẽ, abduxiſſes. Sed & detegere ipſa in honeſtum fortaſſis mihi fuerit. Verumtamen norunt, & meminerunt illi, qui tum aſtabant uobis, atq; aſpiciebant, te quidem in genu inclinatum, illum autem noſti quid facientem quoq;, nili omnino perpetua rerum obliuione laboras. At in Aegypto illi fortaſſis non norunt te, qui te poſt præclara iſta in Syria, certamina, fugientem inde ob ea, quæ modo dixi, ſuſceperunt, cum teueſtiarij inſequerentur, à quibus ueſtibus precioſis comparatis, uiaticum tum habebas. Sed non minus Alexandria quoque conſcia tibi eſt. Et per Iouem haud quaquam poſteriorem eam Antiochia cenſeri decebat, niſi quòd proteruitas iſta tua manifeſtior, & turpitudo flagitiorum inſanior illic fuit, & nomen, ob hæc maius, & ſuper omnia caput adapertum. Vnus tantum fuit, qui crederet tibi inficias eunti, quòd nihil tale commiſiſſes, ac poſtremus auxiliator tibi fuit, is qui ſtipendium dabat, uir inter præcipuos Romanorum. Nomen autem ipſum permittes mihi, ut taceam, & hoc, apud omnes eos qui ſciunt, quem dicam. Ille igitur, cætera quidem, quæcunq; ſuſtinuit in cõuerſatione illa à te perpetrata, quid attinet dicere? At uero quando te deprehendit ingenibus adoleſcentuli pocillatoris, cœnopionis iacentem, quid putas? credidit ne tibi, talem te non eſſe, cum ipſum opus aſpiceret? Haud quaquam opinor niſi prorſus cæcus fuit, uerum apertam uoluntatis atq; animi ſignificationem dedit. Cum teſtatim exædibus eiecerit, & eas expiamentis quibuſdam luſtrauerit poſt exitum inde tuum. Nam Achaia quidem, & Italia tota referta eſt operibus tuis, & fama ea, quæ ob illa conſecuta eſt, & ſanè gratulor tibi ob tam præclaram laudem. Quare ad eos qui mirantur ea, quæ nũc Epheſi abs te geruntur, illud equidem dico, quod ueriſſimum eſt, quòd mirum foret, ſi non mirarentur, ſi prima illa tua opera noſſent. Atqui nouum hic iſtud uidelicet cum mulieribus quoq;, addidiciſti. An non congruum igitur, dic mihi, fuerit, hominem talem Apophradem appellari? Sed quid, per Iouem? num etiam oſculari ore inſuper uoluiſti nos ob talia facta? Iſtud igitur contumelioſiſſimè facis, & maximè erga eos, quos minimè decebat, ſectatores ſuos, quibus ſatis fuerat, illa ſolum mala ab ore tuo percipere, uerborum uidelicet barbariem, & uocis aſperitatem, & indiſcretam, atq; inordinatam enunciationem, & à Muſis omnino alienam, & id genus alia. oſculari autem etiam te ſupra hæc: abſit ô malorum auerſor Hercules. Nam ſcutum potius, aut uiperã oſculari ſatius fuerit. Quòd in morſuibi omne periculum, & omnis dolor, & medicus accerſitus, facilè illum qui depulerit. A tuo autem oſculo, & ueneno iſto, quis quæſo uel ad ſacra, uel ad aras accederet? Quis autem deus exaudiret etiam, precantem? quàm multis luſtrationibus, multis q; fluminibus opus foret? At talis ipſe cum ſis, derides alios obnomina, ac uerba, cum tu interim facinora talia ac tanta perpetrare ſolcas. Atqui ego quidem ſi Apophradis uocabulum ignorarem, erubeſcerem potius, nedum ſi dixiſſem, inficias irem. Te uero nemo noſtrum accuſauit adhuc quòd ſortaſſe, quòd ὑς dixeris, & προπομάδλητας, & ῥησιμετρεῖν, & ἀθηνιῶν pro Athenas deſidero, & rudere ſignificat, & λέγειν μάδλητος uoce, etiam Ariſtophanes utitur pro futili & nequam unde hic προπομάδλητας finxit. ῥησιμετρεῖν pro perorare uidetur ab affectatoribus poni.

Quæ Antiochiæ.

Præciſio.

Quæ in Aegypto.

Quæ Alexandriæ.

Quæ Epheſi.

Regeſtio.

à βρομᾶδῆ

ἀνθρακιᾶν, & σφενδικίζειν, & χειροβλαμμᾶδζ. Malum te malè perdat Mercurius Logius, unà cum ipsis uerbis. Vbi enim huiusmodi scripta reperis? In angulo fortassis alicubi alicuius ex poëtis istis Ialemo frigidioribus defossa, situ & araneis oppleta. Aut alicubi ex libris Philænidos, quos in manibus crebro habes: ueruntamẽ te, atq; ore tuo digna. ✶ Quia autem oris mentionem feci, quid diceres quæso, si te in ius uocaret lingua. Fingamus enim hoc pacto, & te iniuriæ, aut quod modestius paulò foret, contumeliæ accusaret, ita dicens: Ego te, ingratissimè, pauperem atq; inopem susceptum, & uictu quoq; carentem, principio quidẽ in theatris celebrem feci: nunc quidem Ninum, nunc autem Metiochũ, deinde paulo post Achillem quoq; exhibens. Post hæc autem docentem pueros syllabas nectere, longo tempore alui. Iam autem & alienas istas orationes, uelut in scena, exhibentem, sophistam uideri feci, camq; gloriam tibi, quàm minimè conueniebat, adaptaui. Quid igitur tantum habes, quod imputare mihi possis, ob quod adeo contumeliosè me tractas? & iniungis mihi mandata quædam turpissima, & ministeria execratione digna? Non satis mihi sunt, ea quæ per diem fiunt, opera nefaria, mentiri puta, & peierare, & tot nugas atq; ineptias exhaurire: imò uero cœnum uerborum istorum, euomere: sed neq; noctu me miseram, ocium ducere sinis, sed sola ego omnia tibi facio, & proculcor, & contaminor, ac lingua perinde ut manu uti decreuisti, & quemadmodum alienam contumelia afficis me, tantisq; malis obruis. Loqui meum opus solum est. Talia autem facere ac pati, quę tu cogis, alijs partibus iniunctum est. Quare utinam & me aliquis, ceu philomelæ illam execuisset. Nam mihi beatiores illorũ linguæ uidentur, qui liberos suos deuorarunt. Huiusmodi, per Deos, igitur, si lingua diceret, propria aliqua assumpta sibi uoce, ac barbara, uelut patrona aduocata, quid quæso respõderes ipse? Illa scilicet, quæ & ad Glaucum nuper abs te dicta sunt, cum ille te ob opus iam actum accusaret, quòd ob hoc celebris breui tempore, & notus omnibus factus esset. Vnde ergo ita celebris? ob orationes ne redditus? At sufficit quomodocunq; clarum ac celebrem esse. Deinde connumerarer ipsi multas istas appellationes, quas passim apud uarias gentes adeptus es. Quo magis etiã miror, quòd cum Apophradem audieris, ægrè tantopere tuleris, ob illa autem nomina nihil indigneris. Nam in Syria quidem Rhododaphne uocatus es, quamobrem autẽ ita me Minerua amet, erubesco dicere, quare quantum quidem in me est, obscurum etiam maneat. In Palestina autem Sæpis nomine, ob barbæ, opinor, spinosi tatem, quoniam inter opus pungere solebat. Adhuc enim tondebas ipsam. In Aegypto uero, Angina dictus es, quod per se manifestum est. Nam aiunt te propemodum suffocatum esse, cum in nautam quendam crassiorem, ex ijs qui in onerarijs atq; maioribus nauibus sunt, incidisses: qui tibi, postquam imposuisset, etiã ipsum os obturauit. Nam Athenienses quidem, optimi illi, obscurius nomẽ nullum, dedere tibi, sed literæ unius appositione te honorantes, Atimarchum appellarunt. Decebat enim & illud affectatum ac nouum habere te. In alia autem, papæ, heroicum illud, Cyclops uocatus es, quòd aliquando etiam ad ueterem ornatum ac modum illum, iuxta ipsa Homeri poëmata, uersibus peragere tu quoque turpitudinem illam affectasses. Ac ipse quidem iacuisti ebrius iam, mulctrale habens in manu, Polyphemus uidelicet coire gestiens, adolescens autem mercede conductus, rectam habens uectem, probè admodum acutam, quasi Vlysses quidam te inuadebat, excussurus uidelicet oculum.

Quem tamen haud tetigit, iuxtaq; elabitur hasta,
Et ferit extremum uibrata cuspide mentum.

ἀνθρακιᾶν, fortassis pro ἀνθοφορεῖν. Vnde ἀνθεσφόρια sic ἡ Proserpinæ. σφενδικίζειν, ob scurum, an à σφεδόνη cum oculorum partem, quæ pupillã cingit, significat, accipiendũ pro inani, ut faciunt puellæ, pessis oculos abeadem uoce cum ornamentum mulebre significat. χειροβλαμμᾶδζ, manibus tractare papillas mulieris, ἀπὸ τοῦ βλαμμᾶζειν quoque id significat. Longus aũt Mercurius cognomine dicitur, quasi longèuus præsit. De Ialemo Erasmus in prouerbijs. De Philenide suprà in Amoribus quoq; mentio facta est.

✶ Prosopopœia linguæ expostulantis cum abutente.

Quòd et alijs nominibus probrosis appellatus fuerit

Fortassis enim nomen illius Timarchus fuerat.

neq; enim absurdum, aut ineptum puto fuerit, cum de te uerba faciamus, frigidiora quoq; paulò hæc dicere. Tu uero Cyclops ille, diducto ore, & quàm latissimè licebat, hians, sustinebas ab illo tum occæcari tibi maxillam. Imò uero quẽ admodum charybdis, quærebas unà cum ipsis nautis & clauis, & uelis totum illum absorbere Vtin, siue Neminem. Atq; hæc tum aspiciebant etiam cæteri, qui aderant. Deinde postero die, una ea tibi defensio erat, ebrietas, & ad merum confugiebas. His igitur ac talibus nominibus opulentus cum sis, pudore afficeris erga Apophradem, per deos itaq; dic mihi, quo pacto afficeris, cum illa quoque dicunt pleriq;, λεσβιάζειν & φοινικίζειν: num igitur & hæc perinde ut Apophradem ignoras, & existimas fortassis etiam laudari te ab ipsis? An hæc quidem, ut consueta & familiaria nosti: Apophradem autem ut solam ignotam improbas, & à catalogo uerborum tuorum excludis? Proinde non indignas pœnas nobis exoluis, sed etiam muliebri consortio, & ad Gynecæa usq; notus es. Nuperrimè igitur cum nuptias quasdam Cyzici, ambireausus esses, probè admodum explorata omnia habens, optima illa mulier, respondit: Haud quaquam, inquiens, uirum eum accepero, qui ipse quoq; uiro indiget. Et tamen in talibus rebus constituto tibi, adhuc uerborum cura est, & rides, conspuisq; cæteros. Merito sanè. Neq; omnes similia tibi dicere possumus. Vnde enim, aut quis adeo in uerbis audax foret, ut contra tres adulteros, pro gladio tridentẽ postulet. De Theopompo ✳ autem ob Tricaranum, in iudicio agẽtem, dicat, tricuspide oratione ipsum confeciſſe ciuitates præstantiores. Et rursum tridente interfeciſſe ipsum, Græciam: & esse Cerberum in oratione. Nam paulò antè & lucerna accensa, quærebas fratrem quendam, ni fallor, mortuum, & alia infinita: quorum ne mentionẽ quidem facere dignum est, excepto solo illo, quod, qui audierunt, memoriæ rettulere. Diues quidam opinor, & duo pauperes erant, inter se inimici: postea de diuite loquens: occidit, inquis, θάτερον τῶν πενήτων. Ridentibus aũt, ut par erat, ijs qui tum aderant, corrigens uidelicet tu, & id quod erratum erat, restituens: Haud quaquam, subijcis, sed ἄτερον αὖτ' occidit. Omitto antiqua illa: ✳ puta τριῶν μυοῖν, & ἀνυπεμία, & μέταμαι, & ἐκχύνειν, & quæ alia præclara in orationibus tuis effulgent. Nam quæ paupertatis causſa facis, ô cara Adrastia, nemini exprobrauero. Ignoscendum enim, si quis fame coactus, depositò à cíue accepto ✳, deierarit se illud haud quaquã accepisse: aut si quis impudẽter postulat, imò uero mendicat, & furatur, & publicanorum more, rapit. Haud equidem ista dico. Neq; enim inuidia ulla est, quoquo modo depellere inopiam, sed illud intolerabile tãdem, pauper cum sis, in solas huiusmodi uoluptates omnia ea profundere, quæ per impudentiam istam acquiris. Nisi si quid utiq; etiam laudare mihi concesseris, admodum urbane abs te factum, quando cum Tisiæ artem noris, bis Coracis ❧ opus ipse peregisti, subreptis stulti illius senis, triginta aureis. Ille autem propter Tisiam, pro libro, septingentas & quinquaginta drachmas exoluit, deceptus uidelicet. Multa adhuc alia possem dicere, sed tamen cæcera quidem uolens remitto tibi. Illud autem solum adhuc uerbis addam. Age ista quidem fac, ut tibi lubet, neue desieris huiusmodi in te ipse debacchari. Ab illo autem caue. Non enim pium aut fas est, eandem Vestam, eos qui talia committunt, inuocare, & amiciciam præbibere, eademq; obsonia attingere. Sed neq; illud: obuerba uidelicet oscula: idq; cum ijs, qui tibi non multò antè, apophradam ipsum os effecere. Ac postquam semel admonitionem amicam exorsi sumus, etiam illa si uidetur, abs te amoue, unguento puta canos istos inungere, & pice sola illa, quæ scis, uelli. Nam si morbus quidem aliquis urgeret, totum corpus curandum foret: nunc autem cum nihil ægrotas tu huiuscemodi, quid attinet pura, ac leuia, & glabra illa tibi reddi, quæ ne aspici quidem fas erat. Illud tibi unum relictum est, qui doctrinam ac sapientiam præ te feras, cani uidelicet, & non amplius nigricare: id tanquam operculum quoddam malitiæ ac detestabilitatis istius sit.

Pro-

Obscœnarũ rerum uerba sunt à morib. Lesbiarum et Phœnicum sumpta.

Hactenus uitã et facta insectatus est, iam et sermonẽ et dicẽdi genus Arx siue castellũ fuit Argiuorũ, ut Suidas, Pollux, Phliasium.

Alterũ amicorũ, sed θάτερον neutrum est, cũ πένης masculino genere ponatur ἕτερος ntõ casu dicitur, ὁ ἕτερος, nõ τὸν ἕτερον.

✳ *Triũ mensiũ, tẽpestas, uolo, effũdo.*

In quibus dũ affectat Atticus uideri, & numeros confundit, & uerbis obsoletis utitur.

❧ *Alludit ad significationẽ κόραξ, id est corui fuere aũt Tisias et Corax primi inuẽtores artis Rhetoricæ, ut et Cicero meminit.*

Proinde parce ipſis per Iouem, cum in hoc, tum maximè in barba ipſa, neq; pol luas hanc amplius, neq; contumelia afficias, aut ſi prorſus hoc nequeas, noctu ſal tem & in tenebris. Interdiu autem apage. Eſt enim omnino ferum, ac beſtiale. Vidésne quãto ſatius fuerat tibi camarinam immotã relinquere, neq; Apophra dem deridere, quæ tibi Apophradem, & atram totam uitam reddiderit? An eti am amplius aliquid deſideras? Nam quod ad me attinet, nunquã quicquam defi ciam. Nondum igitur ſcis, quòd totum attraxiſti tibi plauſtrum, cũ conueniret, ô pæpalema (id eſt, omniſariam ſcelerate) atq; cinæde, uereri te ſi quis homo hir ſutus, & iuxta antiquum illud, Melampygus, acerbè ſolũ intueretur te. Fortaſſis iam hæc quoq; rídebis, pæpalema quòd dixi, & cinædum, perinde utænígmata quædam & griphos audiens. Ignota enim tibi ſunt, tuorum operum nomina. Quarè licet tibi iam etiam hæc cauillari, niſi tibi tripla atq; etiã quadrupla Apophras iam parta eſt. Accuſes autem teipſum ob hæc omnia, licet. Nam ut præclarus ille Euripides dicere ſolitus fuit. Oris indomiti, & ſtulticiæ, & iniquitatis, ſi nis infelicitas eſſe conſueuit. *Epilogus per exprobrationem & amplificationem.*

Verſiculi Euripidis ſum in Bacchis.

ἀχαλίνωτ᾽ ὀμάτων
ἄνομον᾽ ἀφροσύνας
τὸ τέλος δυσχία. &c.

DE DOMO.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

OBliqua quædam domus laudatio eſt, cuius & ſitum & ſtructuram, & tecti, cæterarũq; partiũ ornamenta, poſtremo etiam parietũ picturas deſcribit, additis paſſim amplificandi gratia, etiã ſimilitudinibus quibuſdã. Atq; hæc omnia ſub diſputationis, ſeu cõtentionis quadã figura, qua de pulchritudine domus utrum ea uidelicet, ad inuitandũ, & iuuandũ oratorem in ea dicentem, plus proſit, an noceat, diſputatur. Cuius quidẽ affirmatiua pars priore loco tractatur ab effectu & poteſtate pulchritudinis cõprobata, additis & exemplis, & ſimilitudinibus, eodem pertinentibus. Altera aũt, ac negatiua per Proſopopœiam ſubiungitur. Fingitur enim alia quædã alterius oratio, ſuperiorẽ refellere, et ſimilitudines, et quæ de ui pulchritudinis à ſuperiore afferuntur, per inuerſionẽ conſutare, ipſa aũt ſuam ſententiã ab alijs elegãtiæ ac pulchritudinis effectibus, præterea & Herodoti teſtimonio, & ipſorũ auditorum exemplo, confirmare. Ac in priore quidẽ parte ſitus domus, & tecti, cæterarumq; partium elegantia depingitur: in poſteriore uero parietũ picturæ deſcribuntur, ut ex ea quaq; re, nouitas ac gratia quædam ſcripto accedat.

ERGO Alexander quidem expetiuit in Cydno lauari, cum pulchrum adeo, & perſpicuum fluuium eum conſpicatus eſſet, deinde & tutò profundum, & leniter concitatum, & æſtatis tempore gelidum, adeo etiam, ut ſi iam antea manifeſtum eum morbum, quo poſtea ex illo ægrotare cœpit, præuidiſſet, non facile, ab illius lauacro abſtinere ſe potuiſſe uideatur: Domum autem ſi quis uideat, mole maximam forma pulcherrimam, luce clariſſimam, auro fulgentiſſimam, denicq; & picturis floridiſſimis, non expetat in ea orationem, uelut teſtato relinquere, ſi forte circa hoc ſtudium uerſetur, & celebrari intus & inclareſcere ac uoce illam implere, & quàm maximè licet, etiam ipſe pars quædam pulchritudinis illius eſſe, ſed ſtatim poſtquam diligentius paulo contemplatus illam, atq; admiratus tantummodo fuerit, iterum inde abeat, mutam, & orationis expertem illam relinquens, neq; alloquendo quicquam uidelicet, neq; ſermonem conferendo, perinde atq; elinguis aliquis, aut qui inuidia quadam tacere decreuiſſet? At Hercle neq; honeſti, aut ſtudioſi ullius officium hoc, neq; eius qui pulcherrimarum rerũ amore teneatur, ſed ruſticitas multa atq; inſcicia eſt, & præterea amu- *Exordium à collatione.* *Adaptatio amplificata circũſtantijs, cõtinens propoſitionem.* *A decoro & qualitate perſonarum.*

ſum certè & barbarum quiddam, ſuauiſſimis rebus ſe ipſum, uelut indignum, abſtinere, & à pulcherrimis uelut exulem relegare, neq; intelligere, quod non eadem circa ſpectacula, lex poſita ſit idiotis, ſiue indoctis, & eruditis uiris, ſed illis quidem ſufficit, commune hoc, uidere ſolum, & circumſpicere, atque oculos circunferre, ac ſurſum uerſus tectum ſpectare, manumq; attollere, & cum ſilentio uoluptatem capere, præ metu, nequid nõ ſatis dignum iſs, quæ ſpectantur, dicendo proferat. At qui cum eruditione, ſiue iudicio aliquo ſpectat ea quæ pulchra ſunt, ille haudquaquam, puto, cõtentus erit, uiſu tantum, id quod delectabile eſt, decerpere, aut mutus ſpectator pulchritudinis eſſe: ſed enitetur, quoad fieri poteſt, & immorari in eo, & oratione compenſare uiſum. Cæterum compenſatio ea, non laus modo domus. Nam hoc quidem fortaſſis, adoleſcentem illum inſularem decebat, Menelai uidelicet domum cum admiratione quadã ſpectare, & cum iſs, quæ in cœlo pulchra ſunt, ebur & aurum ipſius comparare, ut qui in terris pulchrũ aliud nihil uidiſſet, ſed & dicere in ea, & optimis quibuſq; conuocatis, orationis ſpecimen exhibere, pars quædam laudis hoc quoq; fuerit. Atq; adeo rem ſuauiſſimam arbitror eſſe, Domum pulcherrimam ad ſuſcipiendas orationes, adapertam, laudisq; & comprecationis plenam, paulatim ipſam quoq;, perinde ut antra, uoces referentem, & iſs quæ dicuntur, reſpondentem, & protendentem poſtrema ſermonis, & ultimis uerborum immorantem. Imo uero, quemadmodum docilis aliquis auditor ſolet, ea quæ dicta ſunt memoria repetentem, & eum qui dicit laudantem, ac permutationem haud quaquã à muſis alienam cum ipſis facientem: quale quiddam accidit & ſpeculis paſtorum tibijs & cantu reſonantibus, uoce in contrarium repercuſſa, atq; in ſe ipſam reuertente. Idiotæ autem & indocti putant uirginem quandam eſſe, quæ canentibus uel clamantibus, hoc modo reſpondeat, in medijs alicubi præcipitijs habitantẽ, ac loquentem intus de rupibus. Mihi itaq; uidetur una cum magnificentia domus ac ſumptu, etiam dicentis animus attolleresèſe, & ad perorandum excitari, utpote cui ipſe quoq; uiſus ſubminiſtrat ac ſubijcit nonnihil. Fermè enim intro per oculos permanat ac deſcẽdit ad animum uſq; pulchrũ aliquid, ad quod deinde ille exornatam & compoſitam orationem foras emittit. An uero Achilli credimus, uiſum armorum intendiſſe, illum contra Troianos impetũ, & poſtquam idem illa, experiendi tantum gratia induiſſet, elatum fuiſſe, & ueluti ſublimem ad belli deſiderium abreptum, Orationis autem atq; dicendi ſtudium non eodem modo pulchritudine locorum accendi? Atqui Socrati quidem ſatis fuit, platanus illa ingenioſa, & herba uireſcens & fons perſpicuus, non longè ab Iliſſo, atque ibi & reſidens, cum Phædrum illum Myrrhinuſium uerbis eludebat, ac Lyſiæ, Cephali illius filij, orationem redarguebat, tum muſas quoque accerſebat, credebat q; uenturas eas eſſe in ſolitudinem, & coadiuturas ſe, ad illam tum de amore inſtitutam orationem. Neq; uerebatur, homo ſenex aduocare uirgines ad amores maſculos intelligendos. Nos autem in locum, adeo pulchrum non putemus eas uel inuocatas uenturas eſſe? At ſanè non in umbra ſolum, aut ſub Platani pulchritudine receptaculũ hoc erit, neq; etiam illa ad Iliſſum amœnitate relicta, regis domum auream, cum hac contuleris. Nam illius quidem admiratio, omnis in magnificentia ac ſumptu conſiſtebat, ars autem, uel pulchritudo, uel delectatio, uel concinnitas partium, uel iuſta etiam proportio, nulla reſpondebat, neq; etiam auro ſparſim ac modeſtè ornata erat, ſed erat ſpectaculum planè barbarum, opulentia mera, & inuidia aſpicientium, & felicitatis iactantia iſs qui eam poſſidebant: quòd autem uerè laudares, nihil illi aderat. Neq; enim ratio ulla erat Arſacidis pulchri, neq; oſtentationes ſuas ad uoluptatem comparabant, neq; etiam curabant, laudaturi ne eam eſſent ſpectatores, annõ, ſed hoc ſolum, ut cum ſtupore quodam intuerentur. Nõ enim honeſti amantes, ſed diuitiarum ſtudioſi, barbari ſunt. At huius domus pulchritudo, non ad barbaricos

aliquos

A iucundo ex effectis.

Amplificatio à ſimili.

Aliud ab effectu. Locus communis de effectu & ui pulchritudinis.

Encomiũ domus à collatione.

Adaptatio.

aliquos oculos, neq; ad Persicam arrogantiam, aut regiam iactãtiam compara ta est: neq; pauperem modo spectatorem, sed ingeniosum aliquem postulat, & cuius nõ solum in uisu iudicium, sed & cõsideratio aliqua, atq; æstimatio uerba sequantur. Nam quòd & ad pulcherrimam diei partem respicit (pulcherrima autem ipsius pars, & amabilis maximè, principium est) & solem prospicientem statim excipit, & lumine ad satietatẽ usq; repletur, foribus adapertis, pro eo ac ueteres quoq; tẽpla sua statui, & ad solẽ aspicere fecerũt. Deinde quòd & longitudo cũ latitudine, & rursum, utraq; hæc cum altitudine iusta proportione cõsentiunt, & fenestræ liberæ undequaq; à nulla parte impediũtur, & ad quodlibet anni tempus benè cõparatæ atq; appositæ sunt, hæc, inquam, quomodo non suauia omnia, & multa laude digna? Præterea autem & tecti miretur quispiam illud, quòd in tam pulchro nihil affectatũ, aut nimium, in tam eleganti, nihil quod reprehẽdere merito possis, & quòd aurum, quibus additũ est, decorè, atq; concinnè respondet, neque ubi opus eo est, ibi immodicè aut superfluè accumulatũ. Sed perinde ut & mulieri modestæ ac pulchræ satis erit, ad formam insigniorem reddendã, uel circa collum tenue aliquod monilè, uel circa digitũ annulus gestabilis, uel de auribus suspensæ inaures, aut annulus quispiam, uel tænia comam diffluentem colligans, quæ tantum pulchritudini apponit, quantũ uestitui purpura solet. At meretrices certè, & maximè deformiores earum, & uestem purpuream totã, & cerulcem auream facere solent, magnificentia uidelicet sumptus ista, uenustatem atq; amabilitatem quãdam uenãtes: & quod pulchritudini deest, appositiõe externæ delectabilitatis, ceu quodam solamine compensantes. Arbitrantur enim & humeros suos nitidiores apparere, resplendẽtes unà cum auro, & pedis crassitiem & inæqualitatẽ, sub aureo sandalio tectũ iri, faciemq; etiã ipsam amabiliorem fore si unà cũ eo quid splendidissimũ cõspiciatur, at illæ quidem hoc pacto. Modesta uero mulier, auro quidem pro eo ac satis est, & ad illa solũ, quibus opus est, utitur: pulchritudinem uero suam, haudquaquam uerebitur etiam nudam exhibere spectandam. Proinde etiam huius domus tectũ, imò potius caput formosum quidem, per seipsum quoque est, auro autem in tantum exornatum est, quantũ et cœlum noctu stellis, certis spaciis inter se distantibus, circũcirca splendet, certisq; item interuallis igne collucet. Quòd si totũ foret igneum, haudquaquã certè pulchrũ, sed terribile nobis uideretur. Cæterum & hoc uidere licet, aurum hic haudquaquam ociosum, aut delectandi modo gratia, reliquo ornatui interspersum esse, sed & fulgorem quendam nõ iniucundũ de se præbere, & totam domũ rubore suo uelut inficere. Quando enim lumen diei incidens applicatur, & commiscet cum auro, commune quiddam resplendent, & duplicẽ ruboris claritatem ac rutilantiã exhibent. Proinde ea quidem quæ ad fastigium & uerticem domus pertinent, huiusmodi sunt, ut Homero aliquo laudatore opus habeant, qui illam uel celsitectam, perinde ac Helenes thalamum, uel splendorosam, uelut Olympum ipsum appellet. Reliquum autem ornatum, & parietum picturas, & colorum pulchritudinem, & uniuscuiusque euidentiam, & diligentiam & ueritatem, cũ ueris aspectu, et prato aliquo florido, haud iniquum fuerit, comparare. Nisi quòd illa quidem defloresc unt, & emarcescunt, & immutãtur, & abiiciunt pulchritudinem. Hoc autem, uer perpetuũ & pratum nunquã marcescens, & flos immortalis, utpote solo risu apprehendente hęc, & decerpente suauitatem, eorũ quæ carpuntur. Atqui tot ac talibus quis nõ uoluptate afficeretur, spectãdis: aut quis nõ magnopere expeteret, etiam præter quàm posset, inter ea orationem habere? cum sciat turpissimã esse ab iis quæ risu percipiuntur, superari atq; à tergo relinqui. Maximam enim alliciendi uim habet, aspectus pulchrorũ, nõ inter homines modo, sed et equus libentius, opinor, cursurus fuerit, per campũ decliuem, & mollem, placidè re-

Descriptio domus.

Situs.

Tectũ & exornatio eiusdem.

Amplificatio à simili.

σφενδόνη est in Græco, qđ palã annuli significat proprie.

Ab usu.

ἐυθρόφορον ut Iliad. 3.

ἀγλαΐσματα Reliquarum partiũ elegãtia.

Redit ad locũ de effectu et ui pulchri

tudinis, quem et exẽplis cõ probat.

cipientem gressum, & sensim cedentem pedi, neq; referientem, aut resistentẽ ungulæ. Toto igitur tunc utitur cursu, totumq; se ipsum tradens celeritati, certat etiam cũ campi pulchritudine. Pauo autem, incipiente uere, ad pratum aliquod accedens, quãdo & flores prodeũt, non amabiliores modo, sed &, ut ita dixerit quispiam, floridiores: & quod ad colores & tincturam attinet, liquidiores, ipse quoque extentis pennis, ijsq; ostensis Soli, & sublata cauda, eamq; undiq; circa se pandens, spectandos exhibet & illius flores, & uer illud pennarum, perinde ut prato ad huiusmodi contentionem, & certamẽ ipsum prouocante: conuertit quippe seipsum, & circumagit, & quasi quandam pompam agit pulchritudinis suæ. Quando uidelicet etiam admirabilior apparet ad splẽdorẽ solis, uariãtibus se coloribus, & paulatim in alios atq; alios trãseũtibus, aliamq; ac nouam formositatis speciẽ subinde recipientibus. Accidit autẽ hoc potissimum in circulis, quos in summis pennis habet, quarũ quamlibet, quasi quædã irides circundant. Nã qui ante æreus uisus fuit, mox inclinãte se paululum illo, aureus conspicitur: & rursum quod ad solẽ cœruleum apparuit, si sub umbram transferatur, uiride uidetur. Adeo ad luminis uicissitudinem, pẽnarum ille ornatus uariatur. Nam quòd & mare idoneũ est ad prouocandũ, & ad cupiditatẽ cõcitandam, quando tranquillũ uidelicet est, ipsi scitis, tametsi ego nõ dicam, quandoquidẽ, etiam si quispiam lõgissimè à mari continentẽ incolat, & omnino nauigatiõis inexpertus sit, nihilominus tamẽ & ipse cupit ingredi illud, & circumnauigare, & quàm procul à terra in altũ deduci, ac maximè si uideat auram quidem leniter à tergo prosequentem uelũ, nauem autẽ placideq; ac leuiter per summos paulatim fluctus labentẽ. Atq; ob eam quidẽ rẽ, etiam huius domus pulchritudo idonea satis atq; efficax est, ad prouocandas orationes, & ad excitandos dicentes, omnibusq; adeo modis celebrem aliquem reddendum. Proinde ego quidem hisce credo, & iam dudum persuasus sum, & in domũ dicendi gratia ingressus sum, pulchritudine illius ueluti rhõbo, aut Sirene aliqua tractus. Spem haud exiguã habens, etiamsi ante hac orationes meæ deformes, atq; inelegantes fuerint, exinde pulchras atq; elegantes eas uisum iri, perinde ac ueste aliqua pulchriore exornatas. Cæterũ altera quædam oratio haud quaquam ignaua, sed ualdè generosa quoq;, ut ait, & inter loquendum, refellebat me, & interrumpere sermonẽ conabatur, & postquã dicendi finẽ feci, haud quaquam uera hæc dicere me ait: sed mirari se, si dicam aptiorẽ esse adorationes recitandas ac peragendas, domus pulchritudinẽ picturis atq; auro exornatam. Nam ipsum cõtrariũ planè euenire. Imò uero, si uidetur uobis, ipsa huc accedẽs oratio, pro se, tãquã apud Iudices uos, dicat, quatenus conducibiliorem putet esse dicendi, domum simplicem atq; deformẽ. Ac me quidẽ iam audistis, atq; orationẽ meam, Proinde opus non habeo de eadem re bis dicere. Ista autem accedens iam dicat, & ego tacebo, atq; aliquãtisper locum ipsi dabo. Proinde uiri Iudices, inquit oratio, ille quidẽ orator, qui antea uerba fecit, multis ac magnis modis domũ hanc prædicauit, & oratiõe sua ornauit. Ego uero tantũ abest, ut illã reprehendere aut uituperare uelim ut etiam ea, quæ ab illo prætermissa sunt, addenda amplius mihi putẽ. Nã quo pulchrior illa uobis apparuerit esse, eo magis contraria esse dicẽtis cõmoditati atq; usui ostendetur. Ac primũ quidem, posteaquam mulierum, & ornatus & aurimentionem ille fecit, mihi quoq; permittatis quæso, eodẽ exẽplo uti. Nam aio equidem, mulieribus formosis nõ modo nihil cõferre ad pulchritudinem ampliorem reddendam, ornatũ illum multum, sed, contra aduersari potius, quando uidelicet eorũ qui fortè aspiciunt illas, unusquisque auro & lapillis istis preciosis obstupefactus, pro eo quòd laudare uel colorẽ, uel uultũ, uel ceruicem uel cubitum, uel digitũ debebat, relictis his, ad Sardiũ, uel Smarag-

Aduptatio.

Epilogus.

Cõfutatio superioris orõnis, per prosopopœiã.

Exordium à cõfessione laudis & inuersione.

Cõfutatio similitudinis à cõtrario effectu per inuersionem.

Pauonis.

II.

III. Maris.

ragdum,uel monile,uel armillas,reſpicit,ut ob id meritò, illa ita neglecta,do lore afficí poſſit,propter ornatum ſeu mundum ſpectatoribus,non habẽtibus ocium,ac ſpaciũ laudandæ illius,ſed obiter dũtaxat ipſam intuẽtibus. Quod idem opinor,neceſſe eſt etiam illi accidere,qui inter tam pulchra opera, oratio nem recitare uolet. Latet enim inter magnitudinem pulchrarum rerũ,quod dictum eſt,obſcuraturq́,& unà abripitur,perinde ac ſi quis lucernam allatam in rogum aliquem magnũ injiciat,aut formicam in Elephante, ſeu camelo ſpectandam exhibeat.Proinde hoc euitandum dicendi eſt. Præterea autem & uocem ipſam confundit,qui in uocali adeo,& ſonoroſa domo dicit.Nam illa reſpondet,& ex aduerſo reſonat,& contradicit, imò etiam obruit atque abſcondit uocem dicentis,quale quiddam & tuba facit tibiæ, ſi pariter inflentur, aut hortatoribus mare, quoties illi ad ſtrepitum maris, remigationi accinere uolunt. Vincit enim magnitudo uocis,& ſuprimit,id quod minus eſt. Iam uero etiam illud,quod dixit aduerſarius, quod uidelicet exciter pulchra domus dicentem,& alacriorem reddat, quantum mihi quidem uidetur, diuerſo modo ſe habet. Obſtupefacit enim & perterret, & rationem conturbat,timidioremq́ facit, cogitantem nimirum illud,quòd omnium turpiſſimum ſit,in loco pulchro ac ſpecioſo,non pulchrã ac ſpecioſam orationem quoque appare re.Index enim iſte profecto omnium manifeſtiſſimus eſt,nõ aliter ac ſi quis armaturam pulchrã induat, deinde ante cæteros fugiat,notabilior uidelicet ex eo,quòd armis inſignioribus ornatus. Atque hoc quidem uidetur mihi etiam apud Homerum orator ille perpendiſſe, atq́ ideo formoſitatis minimam curam habuiſſe,quin magis homini prorſus etiam imperito ſe ipſum aſſimilaſſe, quo uidelicet maiori admirationi foret,uerborum & orationis ipſius pulchritudo,ex illa cum deformitate facta collatione. Præſertim, cũ omnino neceſſe illudquoq́ ſit,dicentis ipſius mentem circa intutum detineri,& cogitãdi diligentiam ac curã langueſcere,uiſu ſuperante, & ad ſeſe uocante, neq́ orationi uacare atque incumbere, permittente. Quare quid reſtat ultra, quominus deterius prorſum dicat talis aliquis,animo circa eorũ quæ uidentur laudes occupato. Omitto enim dicere, quòd & præſentes ipſi,& ad auſcultandum intrò aſſumpti,poſtquam ad talẽ & domum acceſſerint,ex auditoribus ſpectatores fiunt. Et neque iã Demodocus, aut Phemius,aut Thamyris, aut Amphion, aut Orpheus aliquis,is qui orationem habet,ita eſt,ut auellere cogitationes illorum à ſpectando poſſit: ſed ut quiſque ipſum modo limen tranſcenderit,ita frequenti ac multa pulchritudine circumfuſus, uerborũ ſanè illorum,aut recitationis,ne principium quidẽ exaudire uidetur: ſed totus in ſpectãdo uerſatur,niſi quis fortè omnino cæcus fuerit,aut noctu,uelut ille in uico Martio Senatus ſolet,ad auſcultandum uenerit. Nam quòd uerborum uis longè in ferior ſit,quàm ut cum uiſu certare queat,etiam Sirenum fabula,cum illa de Gorgonibus comparata,facile docuerit.Ille enim mulcebant quidem prætereuntes,canendo,atque abblandiendo carminibus,& ad ſe delatos aliquandiu detinebant: & in ſumma,res ipſa,mora quadam opus habebat, atque interim eas etiam præteruectus quiſpiam eſt,& carmen ipſum obturatis auribus prætermiſit. At Gorgonum pulchritudo,ut quæ uiolentiſſima eſſet,& partibus animæ præcipue ſauciabilibus obuerſaretur,ſtatim attonitos reddebat aſpicientes,ac mutos faciebat,et quẽadmodũ fabulę placet,& ferũ, in lapides illico,q́ admiratiõe cõuertebantur. Quamobrẽ & illa quæ de pauone paulo ante adiuos dixit,pro me ipſa dicta eſſe exiſtimo. Nã & illius in aſpectu nõ in uoce, delectatio eſt,ac ſi qs iuxta illã uel philomelã, uel cygnũ ſtatuat,ac canere iubeat, inter canendum autẽ pauonẽ iacentẽ cõmonſtret, ſat ſcio,q́ ad hunc deflexus ſit animus,longũ ualere iuſſis illoq́ canticis. Adeo inexpugnabile quiddã

Aliud argumentũ ab effectu.

Cõfutatio effectus à contrario.

Amplificatio ab effectu pulchritudinis.

Aliud argumentũ à perſona et affectiõe auditorum.

Comprobatio ab exemplo.

Confutatet ſimilitudinẽ de pauone.

Cõprobatio à teſtimonio Herodoti.

uidetur eſſe, ea quæ per uiſum uoluptas capitur. Atq; equidẽ, ſi uultis, teſtem uobis adducam uirum doctum, qui ſtatim mihi teſtimonium ferat, quod multo magis ſuperet ea quæ uiſu percipiuntur, quàm quæ auditu. Ac iam heus præco, accerſe mihi huc ipſum Herodotum, Lyxi filium, Halicarnaſſenſem. Et quia probè fecit, atque obediſt, teſtimonium dicat accedens. Vos autem aduertite ipſum, Ionica lingua uobis loquentem, perinde ut cõſuetum ipſi eſt.

Lib. 1. Herodoti.

Vera iſta, oratio uobis hæc Iudices, narrat, atque ipſi credite quæcunque de his uobis dixerit, uiſum auditui præferendo. Aures ſiquidem, fide minus digniores ſunt, quàm oculi. Auditis teſtem, quæ dicit, & ut primas uiſui tribuerit: ac merito. Nam uerba quidem alata ſunt, & euaneſcunt, pariter cum eo quando proferuntur, auolantia. At eorum quæ uidentur, delectatio, ſemper adeſt, ac præſens manet, & ſpectatorem ad ſe prorſus abducit. Proinde quomodo non difficilis ac grauis dicendi aduerſaria fuerit, domus ita pulchra, & ab omni parte conſpicua. Quin quod maximum eſt, nondum etiam dixi. Nam uos ipſi, Iudices, & interea dum nos dicimus, ad tectum ſurſum aſpexiſtis, & parietes admirati eſtis, & picturas, ad unamquanque auerſi, examinaſtis, neque quicquam etiam ueriti eſtis. Venia enim dignum eſt, ſi quid humanum paſſi eſtis, præſertim erga tam pulchra ac uaria obiecta. Nam artis diligentia & hiſtoriæ, cum antiquitate, utilitas, reuera illiciendi uim quandam habent, & ſpectatores eruditos requirunt. Et ut ne per omnia iſthuc oculos auerſos habeatis, nobis relictis, age, quoad fieri poteſt, depingam illa uobis oratione. Delectabimini enim, ut puto, audientes quoque ea, quæ oculis intuentes mirabamini. Ac fortaſſis ob id ipſum etiam laudabitis me, & aduerſario anteponetis, ut qui & ipſe demonſtrem hæc, & duplicem uobis uoluptatem pariam. Cæterum conatus huius difficultatem uidetis, nimirum quàm graue ſit abſque coloribus, & figuris, & loco, tam multas imagines in unum congerere. Eſt enim exilis planè pictura uerborum. Quare ad dexteram quidem ingredienti, Argolicæ fabulæ, intermixtum eſt malum illud Aethiopicum, Perſeus uidelicet, monſtrum illud marinum interficit, & Andromedam deponit, & paulò poſt eandem ducet, atque inde diſcedet, abducta ſecum illa. Atq; hoc parergon quoddam, ſiue extra propoſitam rem, additum fuit, ad eum quo ad Gorgonas abiit uolatum. In exigua autem parte, multa imitatione expreſſit artifex ille, uerecundiam puta uirginis, & metum. Spectat enim & pugnam deſuper ex rupe, & adoleſcentis audaciam amatoriam, & belluæ uiſum intolerabilem. Atque ea quidem accedit horrida ſpinis, & formidabilis hiatu oris. Perſeus autem ſiniſtra quidem oſtendit Gorgonem, dextra uero enſe ferit: Et rurſum, quantum quidem belluæ illius, Meduſam aſpexit, iam ſaxum eſt, reliquum autem, quod adhuc animatum eſt, falcata enſe ceditur. Deinceps autem poſt hanc imaginem, alia quædam pictura, iuſtiſſima illa quidem, depicta eſt, cuius primum exemplar uidetur mihi pictor, ab Euripide, uel Sophocle accepiſſe. Nam illi ſimilem quandam imaginem deſcripſere: adoleſcentes duo, ſocij. Piladesuidelicet Phocenſis, & Oreſtes, cum iam uiderentur mortui eſſe, poſt regiam latentes, & clam adeuntes, occidunt ambo Aegiſtum. Clytemneſtra autem iam interfecta eſt, & in lecto quodam ſeminuda poſita iacet. Ac totum famulitium, facinore tanto obſtupefacti, alij quidem clamantibus ſimiles apparent, alij autem nonnulli, quo fugã capiant, circumſpiciunt. Honeſtum autem quiddam pictor excogitauit, qui quod impium in hac re fuit, id oſtendit ſolum, & quaſi iam peractum tranſcurrit: adoleſcentes autem in cæde adulteri immorari fecit. Poſt hæc autem, deus eſt formoſus, & adoleſcentulus uenuſtus, amatorium quoddam ludicrũ: Brãchus puta, in rupe ſedens, tenet leporem, & alludit cani. Hoc autem aſſilienti ad ipſum in ſublime, ſimilis eſt, & Apollo aſtans, arridet, delectatur uidelicet

Aliud argumentũ à cõfeſſione ipſorũ auditorum.

Redit ad deſcriptionẽ domus, et picturas parietum recenſet.

I. *Perſeus & Andromeda.*

II. *Oreſtes & Pilades.*

III. *Branchus & Apollo.*

utroq;

utroq;,& puero ludente,& cane saltum meditante. Vltra hæc Perseus iterum sequitur illa quæ belluæ marinæ cædem antecesserunt, aggrediens, & Medusæ caput amputans, & Minerua protegens Perseum, atq; hic quidem facinus iam peregit, factum autem ipsum nondum uidit in clypeo, Gorgonis imaginem uidelicet, uidit enim pœnam ueri aspectus. In medio autem pariete ex aduerso ianuæ, Mineruæ ædicula quædam est, & dea ipsa ex marmore candido: habitus autem haud quaquam militaris, sed qualis fuerit pacem agentis deæ bellicæ. Deinde post hanc, alia Minerua, non Marmorea illa quidem, sed pictura rursum, quam Vulcanus amans insequitur, ipsa autem fugit, & ex ea persecutione Erichthonius nascitur. Hanc consequitur uetus quædam alia pictura: Orion portat Cedalionem, cæcus existens. ille autem, dum ita uehitur, indicat ipsi ferentē ad lucem uiam, & Sol apparens, medetur cæcitatem, Vulcanus autem à Lemno opus hoc intuetur. Post hæc Vlysses sequitur, insaniens uidelicet, quando, cum Atridis in expeditionem ire nolebat. Adsunt autem legati, iam uocantes ipsum. Atq; ea quidem, quæ ad simulationem pertinebant, probabilia omnia, uehiculum uidelicet, & iumentorum iunctorum absurditas & repugnantia, & eorum quæ agebantur, insciția, sed redarguitur tamen obiecto infante. Nam Palamedes Nauplij filius, intelligens rem, correpto Telemacho, minatur se eum interfecturum esse, strictum tenens ensem, & ut ille insaniam fingit, ita hic quoque iram contrà simulat. Vlysses autem ad metum hunc resipiscit, & pater fit, simulationemq; deponit. Postrema uero Medea depicta est, æmulatione atq; inuidia flagrans, pueros aspiciens, & graue quiddam meditans. Tenet quippe iam gladium, miseri autem illi astant ridentes, nihil eorum quæ futura erant, scientes, & hoc, aspicientes in manibus matris gladium. Hæc igitur omnia uiri Iudices, an non uidetis, quomodo abducant quidem auditorem, & ad spectandū auertant. Solum autem relinquant dicentem? Atq; equidem uerbis ea persecutus sum, non ut aduersarium, pro audaci ac temerario eo habito, quòd rebus ita difficilibus, seipsum uolens immersit, damnetis, atq; odio habeatis, solumq; eū cū suis orationibus relinquatis, sed ut magis in certamen ipsi adsitis, & quoad fieri potest, conniuentes, ea quæ dicuntur audiatis, æstimantes apud uos rei difficultatem. Vix enim etiam hoc pacto haudquaquam uidelicet Iudices uos, sed auxiliatores habendo, poterit non omnino indignus magnificentia domus hac, censeri. Quòd autem pro aduersario hæc oro, ne miremini. Nam ex eo, quòd domum hanc amem, & eum qui in ea dicit, quicunq; tandem is fuerit, optarim equidem celebrari.

IIII. *Perseus & Medusa.*

V. *Minerua.*

VI. *Minerua & Vulcanus.*

VII. *Orion & Cedalion.*

VIII. *Vlysses fingens insaniā.*

IX. *Medea interficiens liberos.*

Conclusio.

MACROBII.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Catalogus est μακροβίων, hoc est, eorum qui ad longam ætatem peruenerunt, quem natalitij muneris loco, Quintillo cuidam mittit, somnio ad hoc faciendū, ut ipse ait, admonitus. Recenset aūt principio totas hominū nationes, ac genera, quæ diutißimè uixerint. deinde transitione ad singulos facta, reges primū, ac principes, deinde & philosophos, & Historicos, & Oratores & Poëtas, & Grammaticos, qui quàm maximè longæui fuisse perhibentur, adnumerat. Orditur autem à causſa, qua ad hoc scriptū impulsus fuit, addita etiam commendatione operis, ab utilitate, quam ex huius lectione percepturus sit Quintillus.

Somnium

Exordium à cauſſa.

OMNium muneris loco, clariſſime Quintille, iuſſus ap porto tibi longæuos: ſomniũ inquam, quod iã olim uidi, & amicis narraui meis, q̃ die minori natu filio tuo nomẽ indidiſti. Cum autẽ nulla coniectura potuiſſem aſſequi, quos nam Deus hoc ſomnio longæuos tibi me afferre mã daret, equidẽ deos id temporis precatus ſum, ut uitam q̃ longiſſimã tu & filij tui traduceretis, ratus ſcilicet hoc p futurũ cum uniuerſo generi hominũ, tum præ cæteris mihi & meis omnibus. Siquidem hoc ipſo & mihi quiddã felicitatis Deus uiſus eſt prædicere. Conſideranti autem apud animũ meum uenit in mentem, ut parerat homini in liberalibus diſciplinis uerſanti deos hæc mihi præcepiſſe, ut aliquod eruditum opuſculum, & ab ingenuis artibus profectum ad te deferrẽ. Hanc ita que aptiſſimam natalitijs muneribus offerendis diem exiſtimans, eos tibi dedico, quos ad longam ſenectutem ſana mente, & integris corporis uiribus peruenniſſe comperimus. Fortaſſe autem ex huius libelli lectione gemina ad te peruenire poteſt utilitas, una ut & alacritatem animo & optimã ſpem concipias, & te poſſe quàm diutiſſimè uiuere. altera qua inſtitutionem ab exemplis capias, cognitis iſs, qui poſteaquã maximam ſui curam habuerunt, corporis pariter & animi ratione habita, ſummam ſenectutem ſine omni corporis incõmodo ſunt conſequuti. Homerus igitur Neſtorem Principum Achiuorum ſapientiſſimum uitam ſuam tribus ſeculis produxiſſe ſcribit, quẽ nobis & animo & corpore exercitatum commendat. Et Tireſiam uatem poëtæ tragici ad ſex uſq; ætates hominum uitam prorogaſſe perhibent. Credibile eſt autem uirum diis immortalibus ſacrum, & moderatiore uiuendi ratione utentem longiſſima uita fuiſſe functum. Quin omnes nationes propter uictus rationem longæuæ fuiſſe inueniuntur. Cuiuſmodi ſunt Aegyptiorum ſacri ſcribæ, & apud Aſſyrios & Arabas fabularũ interpretes, & apud Indos Brachmanes, ad amuſſim philoſophiæ ſtudijs uacantes. Præterea quos Magos uocant, genus illud uatidicum & diis dicatum. Inſuper apud Perſas & Parthos, & Bactros, & Choraſmios, & Sacas, & Medos, aliaſq; multas gentes barbaras, qui & firma corporis ualetudine ſunt prædicti, & ualde diuturni, cum beneficio magicæ quam exercent, tum quòd & ipſi accurata uictus ratione utantur. Iam uero gentes quoq; ætate omniũ longiſſima utentes, ex quibus ſunt Seres, ad trecẽtos annos uſq; uiuere, memoriæ proditum eſt. Cuius rei cauſam nonnulli temperato aëri, nonnulli naturæ terræ, alij rationi uiuendi aſſignant. Siquidem aiunt omnes illas nationes tantum aquã potare. Compertum eſt autem Athotas quoq; centum & triginta annos uiuere, & Chaldæos ultra centum annos egredi fama eſt, & eoſdem hordeaceo pane uti, tanquam perſpicacitatis pharmaco. Quibus perhibent ob hanc ipſam uictus rationem alios quoq; ſenſus quàm cæteris hominibus eſſe ualidiores. Sed hæc de nationibus longæuis, & gentibus quas plurimum ætatis aiunt uiuere, nonnulli propter ſitum terræ, nonnulli propter aëris temperiem, nonnulli propter rationem uictus, nonnulli autem propter utrunq;. Cæterum ego iure optimo longè meliorem ſpem tibi oſtendam, ſi planum fecero homines ubiq; terrarum & gentium, & ſub quouis aëre degentes ad ſummam ſenectutem peruenire, qui commodis exercitationibus, & conuenientem ſanitati uiuendi rationem ſectantur. Facta autem huius narrationis ſectione, primum obſeruatis uirorũ ſtudijs, initio Reges, & uirtute imperatoria claros homines memorabo, quorũ unum ſummæ religionis pietas ad perfectiſſimũ ordinẽ perducens, maximis beneficijs imperium & terrã ipſius affecit. Ad hunc modum & tu longæuorũ hominum naturæ & fortunæ animaduerſione intentus, tãto promptius ſperare poteris ſenectutem ſanam & longã, & pari ſtudio hos ipſos æmulatus, tibi ipſe longiſſimam & proiectiſſimam uitam ratione uictus paraueris. Numa Pompilius Ro-

Cõmendatio ſcripti ab utilitate.

Catalogus Macrobiorũ Neſtor Tyreſias.

Totã hominũ genera. Scribæ Aegyptiorum. Arabum Mytologi. Brachmanes. Magi. Seres.

Athotæ Chaldæi.

Tranſitio ad ſingulos homines & primo reges & principes.

Numa.

Romanorum regum longè felicissimus, ac Deorum cultui deditissimus, suprà octoginta annos uixisse traditur. Seruius autem Tullius, & ipse Romanorum rex, similiter ultra octoginta annos uixisse dicitur. Tarquinius nouissimus rex Romanorum electus in exilium Cumis consenuit, ac ultra nonaginta annos sir missima ualetudine usus uixisse perhibetur. Et hi Romanorum reges fuere, quibus & reliquos reges adiungam, qui ad ultimam senectutem peruenerunt, demonstratis etiam illorum exercitationibus. In calce autem reliquos etiã Romanorum ad longissimam senectutem delatos adscribam, adiectis etiam cæteris Italiæ populis, qui diutissimè uixerunt. Etenim qui sola historia nostratem aërem calumniantur, probabilibus argumentis refelli possunt, adeo ut meliorem spem habere liceat, fore, ut perfecti uoti compotes fiamus, & longissimam ac plenissimam tota terra marique dominantem senectutem, iamque in suis locis regnantem & senescentem consequamur. Proinde Aganthonius Tartesiorum rex centum & quinquaginta annos uixisse traditur, authoribus Herodoto historico, & Anacreonte poëta lyrico, tametsi hoc quibusdam fabulosum uideatur. Agathocles Siciliæ tyrannus annos quinque & nonaginta egressus fato functus est, sicut Democharcs & Timæus literis prodiderunt. Hieron quoque Siracusanorum tyrannus duos & nonaginta annos natus, morbis tandem absumptus obijt, cum regnasset annos septuaginta, sicut Demetrius Callistianus, & alij memorant. Antheas autem rex Scytharum, qui ad Istrum fluuium cum Philippo cõfligens in pugna occubuit, ultra nonaginta annos egressus est. Bardylis uero rex Illyriorum, qui ex equo in eo quod gessit contra Philippum bello pugnasse dicitur, nonaginta annos compleuit. Teres rex Odrysiorum, autore Theopompo, duos & nonaginta annos agens mortuus est. Antigonus autem Philippi filius luscus rex Macedonum, in Phrygia cum Seleuco & Lysimacho confligens, multis acceptis uulneribus collapsus anno uno & octogesimo uitam finiuit, sicut narrat Hieronymus, qui cum eo militauit. Porrò Lysimachus & ipse rex Macedoniæ, in pugna contra Seleucum suscepta occubuit, octogesimum annum consequutus, ut idem Hieronymus testatur. Antigonus uero filius Demetrij, Antigoni Lusci nepos, quatuor & quadraginta annos regnum Macedoniæ tenuit, uixit autem octoginta, sicut Medius, & alij scriptores testantur. Consimiliter & Antipater patre Iolao genitus, maxima fultus potentia, & qui multorum regum Macedoniæ tutelam egit, ultra octogesimũ annum egressus excessit è uita. Ptolemæus autem Lago patre natus, inter reges propria fortuna felicissimus, imperauit Aegypto annos octoginta natus. Viuus autem tradidit imperium duobus annis antequam moreretur Ptolemæo filio, cui cognomentum fuit Philadelpho, qui & paternum regnum à fratribus sortitus est. Philæteros, qui primus condendi circa Pergamum principatus author fuit, & eundem cum esset Eunuchus obtinuit, mortuus est octoginta annos natus. Attalus autem cognominatus Philadelphus, & hic rex Pergamenorum, ad quem etiam Scipio Romanorum Imperator uenit, duos & octoginta annos agens, uitã reliquit. Mithridates rex Ponti, Ktistes appellatus, Antigonum Luscum fugiens, in Ponto mortuus est, cum egisset annos quatuor & octoginta, sicut Hieronymus, & alij scriptores prodiderunt. Ariarathes rex Cappadocum Hieronymi testimonio duo & octoginta annos uixit, atq; haud dubiè ad grandiorem ætatem peruenire potuisset, nisi in pugna contra Perdiccam uiuus captus, & in crucem sublatus fuisset. Maior autem Cyrus rex Persarum, sicut Persæ, & Assyriorum historiæ loquuntur, quibus etiam suffragari uidetur Onesicritas, qui res gestas Alexandri Magni in historiam contulit, centesimum annum assequutus, requirebat unumquenq; amicorum. Quorum cum plurimos à filio suo Cambyse interemptos comperisset, ac Cambyses ipsius iussu hoc ipsum se fecisse fateretur, partim ob filij crudelitatem probrose affectus

Seruius Tullius.
Tarquinius.
Aganthonius
Agathocles Hieron.
Antheas.
Bardylis Teres
Antigonus.
Lysimachus
Antigonus
Antipater
Ptolemæus
Philæterus
Attalus
Mithridates
Ariarathes
Cyrus

ctus, partim se ipse tanquam iusticiæ & legum uiolatorem accusans, maxima tri-
Artaxerxes. stícia conturbatus uitam finiuit. Artaxerxes Mnemonis cognomentum sorti-
tus, contra quem Cyrus frater exercitum duxit, imperium Persarum obtinens,
morbis consumptus decessit, annos sex & octoginta natus, sed ut Dinon scribit
Artaxerxes. quatuor & nonaginta. Artaxerxes alter Persarum rex, quem patrum suorũ me-
moria Isidorus Characenus historicus regnasse tradit, cum annos tres & nona-
Sinarthocles ginta uixisset, insidijs fratris Gosethreclàm obtruncatus est. Sinarthocles autem
rex Parthyæorum annos nonaginta iam natus, à Sacauracis Scythis reductus ab
Tigranes. exilio regnare incepit, & regnauit annos septem. At Tigranes rex Armeniorũ,
contra quẽ Lucullus pugnauit, quinto & octogesimo anno morbo consumptus
Hyspasynes perijt. Hyspasynes Characenorum & regionum mari rubro adiacentiũ rex quin-
Tereus to & octogesimo morbo correptus decessit. Tereus tertius post Hyspasynem
earum nationum rex, cum uixisset duos & nonaginta annos, morbo perijt. Ar-
tabazus autem, qui septimus post Giræum Characenorum regnum tenuit, sex
Artabazus & octoginta annos reductus à Parthis ab exilio regnauit. Et Mnascyres rex
Mnascyres Parthyæorũ sex & nonaginta annos uixit. Mnasinilla uero rex Mauritanię no-
Masinissa naginta annos uixit. Asandrus autẽ à diuo Augusto loco Etnarchi rex Bospho-
Asander. ri declaratus, annum agens nonagesimum, & equestri & pedestri pugna nullo
inferior uspiam est conspectus. Qui ut animaduertit Scribonio rem militarem
commendatam, cibo abstinens diem suum obijt, cum uixisset annos tres & nona-
Goësus ginta. Goësus, ut Isidorus autor est, Characene regnum tenuit, quo tempore
Manno quoq; imperauit Arabibus, centum & quindecim annos natus, postre-
mum morbo perijt. Tot igitur ante nostram memoriam memorandæ senectutis
II. reges fuisse maiores nostri literis prodiderunt. His annumerantur Philosophi,
Priuati & Philosophi. & omnes qui ingenio & eruditione præstantes fuerunt, qui aliqua sui cura habi
ta, ad extremam senectutem peruenerunt.

Eos itaq; quos multa lectione didicimus, perscribemus, ac initio quidem Phi
losophos, quorum Democritus Abderites centum & quatuor annos natus, cum
Democritus *Xenophilus.* alimento abstineret, mortuus est. Xenophilus Musicus, perhibente Aristoxe-
no, Pythagoricæ Philosophiæ candidatus, ultra quinq; & centum annos Athe-
Solon nis uitam traduxit. Solon autem, & Thales, & Pittacus, qui è septem sapientum
Zeno numero fuerunt, centum annos unusquisq; uixit. Zenon uero Stoicæ philoso-
phiæ autor & princeps, octo & nonoginta. Hunc aiunt in concionem prodeun-
tem offenso pede exclamasse: Quid me uocas? & domum reuersum inedia uitã
Cleanthes finisse. Cleanthes Zenonis discipulus & successor, nouem & nonaginta annos
natus, tuberculum in labijs habuit. Cumq; decreuisset inedia uitam absumere, al
latæ sunt ei ab amicis literæ. Ac mox adhibito cibo, & perfectis amicorum po-
Xenophanes stulatis, iterum cibo abstinens, uita defunctus est. Xenophanes autem Dexino-
Archelaus patre natus, Archelai physici auditor, unũ & nonaginta annos uixit. Xenocra-
Xenocrates tes Platonis discipulus, quatuor & octoginta. Carneades nouæ Academiæ fun-
Carneades dator, annos quinq; & octoginta. Chrysippus unum & octoginta. Diogenes
Chrysippus autem Seleucus Tigrius, Stoicæ sectæ philosophus, duodenonaginta. Posido-
Diogenes nius Apamea Syriæ oriundus, lege autem philosophus Rhodius pariter & hi-
Posidonius storicus, octoginta quatuor. Eritolaus peripateticus ultra duos & octoginta.
Critolaus Plato philosophorum sanctissimus, unum & octoginta. Athenodorus Sando-
Plato nis Tharsensis, qui fuit Cæsaris Augusti præceptor, cuius precibus Tharsis ci-
Athenodorus uitas uectigalibus leuata est, duos & octoginta annos agens mortuus est in pa-
Nestor tria. Huic Tharsensis populus quotannis solennes honores ut heroi persoluit.
Xenophon Nestor uero Stoicus & hic à Tharso ortum trahens, præceptor Cæsaris Tybe-
III. rij, duos & nonaginta. Xenophon Grylli filius uixit ultra nonaginta annos.
Historici. Et hi celebres fuere Philosophi. Ex scriptoribus autem historicis Ctesibius cen
Ctesibius tum & uiginti quatuor annos egressus inter deambulandum mortuus est, sicut

narrat

harrat Apollodorus in Chronicis. Hieronymus uero & in bellis uersatus, ac nõ paucis laboribus & uulneribus affectus, uixit ad annum quartum & centesimũ, sicut refert Agatharchides libro nono historiæ Asiaticæ. Ac hominem non mediocriter demiratur, quòd ad summum usq; uitæ diem ualuerit in colloquijs, & in sensibus ad sanitatem necessarijs non defecerit. Hellanicus Lesbius octoginta quinquæ annos uixit. Similiter Pherecides Syrus quinque & octoginta. Timæus Tauromenites sex & nonaginta. Aristobulus Cassandræus uitra nonaginta annos uixisse fertur, qui historiam suam quartum & octogesimum annum agens, orsus est conscribere, id quod ipse in operis sui principio testatur. Polybius autẽ Lycorta patre genitus, Megalopolitanus, ruri rediens ab equo delapsus est, quo casu morbo correptus decessit anno secundo & octogesimo. Porro Hypsierates Amisenus historicus, uir in multis disciplinis uersatus, annos duos & nonaginta uixit. Cæterum & Rhetoribus Gorgias quem quidam Sophistam uocant, annum agens octauum & centesimum inedia uitam finiuit. Hunc interrogatum caussam tam longæ senectutis & ualetudinis in omnibus sensibus uigentis, respondisse aiunt, quòd aliorum conuiuia non sit sectatus. Isocrates sex & nonaginta annos natus sermonem scripsit panegyricum. Iam uero ingressus annum nonagesimum nonum, cùm accepisset Athenienses in pugna apud Cheroneam commissa à Philippo esse superatos, quiritando Euripideum uersiculum recitauit, ad seipsum referens:

Sidonis urbis alta quondam mœnia
Cadmus relinquens.

Quibus cum adiecisset, fore ut Græcia in seruitutem prolaberetur, è uita decessit. Apollodorus autem rhetor Pergamenus, Cæsaris Augusti in diuos relati præceptor, quem unà cum Athenodoro Tharsensi bonis disciplinis imbuit, totidem quot Athenodorus annos, nempe duos & octoginta uixit. Potamon rhethor non incelebris, annos nonaginta; Sophocles poëta Thragicus, deuorato uuæ acino strangulatus est, cum egisset annos quinque & nonaginta. Hic à filio Iophante, sub finem uitæ in ius uocatus, & desipientiæ accusatus, recitauit Iudicibus Oedipum Colonæum, planum faciens ea fabula, quòd sanæ mentis compos esset. Qua audita, Iudices ingenium eius admirati sunt, ac filium insaniæ damnauerunt. Cratinus autem poëta Comicus, septem supra nonaginta annos uixit, atque sub finem uitæ cum docuisset fabulam Pitynem, eaq; uictor euasisset, haud ita multò post est mortuus. Non dissimiliter quoque Philemon Comicus septimum & nonagesimum annum agens decumbebat in lectulo quiescens. Qui cum uidisset asinum ficus sibi præparatas deuorantem, prolapsus in cachinnos, & accersito famulo, multo & uehementi cum risu præcepit asino merum ad sorbendum dari, atque ita risu suffocatus obijt. Epicharmus autem & ipse poëta Comicus, septem & nonaginta annos uixisse dicitur. Porro Anereon poëta Lyricus uixit annos quinque & octoginta. Et Stesichorus poëta Lyricus totidem. Simonides Cius, supra nonaginta. Sed enim ex Grammaticis Eratosthenes Cyrenæus Aglaï filius, quem non Grammaticum solum, sed etiam poetam meritò quis uocarit, & philosophum & geometram, duos & octoginta annos uixit. Quin etiam Lycurgus Lacedæmoniorum legum conditor, quinque & octoginta annos uixisse dicitur.

Hieronymus.
Hellanicus
Pherecides
Timæus
Aristobulus.
Polybius.
Hypsierates
Rhetores
Gorgias
Isocrates
Apollodorus
Potamus
Poëtæ
Sophocles
Cratinus
Philemon
Epicharmus.
Anacreon
Stesichorus
Simonides
Grammatici.
Eratosthenes
Lycurgus.

Tot in præsentiarum Reges & eruditos homines colligere potui. Quia uero pollicitus sum & Rhomanorum quosdam longæuos, & Italos, qui ad summam senectutem peruenerunt, perscribere: eos tibi Dijs uolentibus, præstantissime Quintille, in altero libro manifestabimus.

LVCIANI

PATRIAE ENCOMIVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ARgumentum & genus orationis, ipse titulus exponit. Est aũt propositio & summa negocij, patriam omnium rerũ esse dignissimã & uenerabilissimam. Vt quam & homines, & dij reliquis rebus omnibus anteponant. Argumenta pleraq; à signis & consequentibus sumuntur. Ostendit enim quæcunq; homines faciunt, ea ad patriæ uel ornamentum, uel defensionem cõparare, & quantumuis humili, aut sterili solo aliquis natus sit, nihilominus patriam suam splendidissimis ciuitatibus ac regnis anteponere. Quemadmodũ parentũ quoq; & liberorum inter se affectus eiusmodi est, ut qualescunq; ipsi sint, tamen sese omnibus alijs plus amem, & colam. Proinde & legislatores, cum grauissimè punire homines uellent, patriæ priuationem atq; exilium, tanquam acerbissimam pœnam, instituisse.

Propositio.

Ratio ab effectu.

IAM olim uulgi sermone detritum est, nihil esse patria dulcius, proinde neq; iucundius quicq;. Est uero hac aliquid uenerabilius aut diuinius? Siquidem quęcunq; diuina, quęcunq; ueneratiõe digna homines esse existimãt horum causſa atq; magistra est patria, quæ nos genuit, aluit atq; instituit. Enimuero urbium magnitudinẽ atq; splendorem, sumptuosos præterea uariosq; instrumentorũ apparatus admirantur multi, patriã uero pio amoris affectu prosequuntur omnes. Neq; quisquam quamlibet potẽs, ita deceptus est alienarum rerum amœno & uoluptuoso spectaculo, ut propter immodicam apud alios rerum cum uisendarum, tum admirandarum excellentiam obliuiscatur patriæ. Itaq;, quicunq; felicis & splendidæ ciuitatis se ciuem esse iactat, ignorare mihi uidetur, quam gloriam aut honorem patriæ tribuere oporteat. Neq; occultè fert talis, se dolore affectum iri, si mediocrem patriam sortitus esset. Mihi uero iucundum est, ipsum nomen patriæ reuerenter atq; religiosè colere. Etenim ei qui ciuitates inter se collaturus est, peropus esse uideo, singularum amplitudinem accuratè expendere, earundemq; elegantiam obseruare, neq; non commerciorum ac rerum uenalium copiam considerare. Cæterũ, ubi de urbium electione agitur, nemo utiq; posthabita patria splendidiorem electurus est, uerum in optatis habebit patriam quoq; suam quàm maximè conformẽ esse urbibus copiosis & felicibus, ipsam tamẽ qualiscunq; tandem fuerit, delectu habito cęteris haud dubiè præpositurus est. Isthuc uero ipsum liberi quoq; faciunt probi & legitimi, neq; non patres, qui quidem fuerint nõ mali. Neq; enim spectatæ honestatis & probitatis adolescens alium patriſuo honoribus præferet, neq; pater neglecto filio, alium paterno affectu iuuenem complexurus est. At qui his inferiores sunt patres, tantum tamen filijs ex se genitis non grauatim tribuunt, ut sint & uita honestissimi, & dignitate amplissimi, appareantq; omnibus sua opera quàm optimè educati atq; exornati. Porrò, qui tali erga filium suum non utitur iudicio, ille patris oculos habere mihi uidetur minimè. Proinde, nomen patriæ primum est, & omnium familiarissimum. Etenim nihil est quod patre nobis sit familiarius. Si quis uero iustum habebit honorem patri, quemadmodum & lex & natura imperat, ille patriæ quoq; conuenienter præcipuum honorem habiturus est. Siquidem ipse etiam pater peculiaris est patriæ possessio, ac patris pater, tum omnes q ex illis numerosa retro seriæ generis domestici prognati sunt. Et ad deos usq; paternos patrium nomen protenditur. Gaudent uero ipsi quoq; Dij solo natalitio, ac uniuersas res humanas, ut par est, intuentur, suam possessionem esse existimantes totũ terrarum orbem, atq; omnem Oceanum. In qua tamen quisq;

A signo & collatione.

A simili & coniugatis.

Ab exemplo & autoritate deorum.

illorum

illorum terra natus est, hanc omnibus cæteris urbibus quamuis florentioribus honore anteponere non dubitat. Quin etiam ciuitates, quæ Deorum feruntur esse patriæ, cæteris sunt uenerabiliores, & insulæ præcipuo loci genio diuiniores, apud Deorum natiuitates & incunabula laudibus extolluntur. Itaque sacra quoque illa superis gratiora esse existimantur, quæ quisque ad domesticos delatus locos offert atque sacrificat. Iam, si patriæ nomen tanto in precio apud Deos habetur, cur non iure optimo longè maiori in existimatione foret apud homines? Siquidem quisq; nostrum in patria primum iucundum illud solis lumẽ intuitus est, non secus atq; Deum, qui, tametsi omnibus gentibus communis est, unicuiq; tamen patrius esse existimatur, propterea quòd sub uitæ initium ab illo loco primum auream illam solis lampadem conspexerit. Accedit his quòd & uocem quisque suam in patria auspicatus est, primum suæ gentis uernacula lingua amabili balbutie sonare perdiscens, Deosq; cognouit. Porro, si quis talem sortitus est, quæ ad res maiores perdiscendas, alterius egeat adminiculo, talium tamen disciplinarum gratiam acceptam feret patriæ. Neq; enim urbis nomen cognouisset unquam, nisi patriæ beneficio & opera urbes esse cognouisset. In ea uero opinione sum, ut putem, ab hominibus tantum in hoc sibi parari omnium artium ac disciplinarum cognitionem, ne patriæ indecores, sed ipsos huic utiliores informent. Insuper opes etiam possidentur liberalitatis exercendę gratia, ut communibus impensis patriæ inopiam subleuemus. Consentaneum enim esse opinor, ne, cum maximis beneficijs affecti simus, parum grati esse reperiamur. Sed si est, qui uni officioſè refert gratias, quemadmodum æquum est, posteaquam beneficia non mediocria ab illo acceperit, multo magis conuenit quàm cumulatissimè paria referre patriæ. Etenim super parentum ærumnosa afflictione in ciuitatibus leges sunt conditæ. Aequum uero est, communem omnium matrem patriam esse existimare, huicq; pro nutricandi officijs ipsarum legum decreto iubente quàm amplissimas gratias reponere. Cæterum usquea deo patriæ negligens & immemor conspectus est nemo, ut in alia Rep. ætatem degens, omnem curam colendæ patriæ deposuisset. At etiam qui peregre multis iactati difficultatibus calamitoſe agunt, crebro testantur rerum optimarum omnium præstantissimam esse patriam, tum etiam egregie felices, quanquam in cæteris omnibus per omnia benè & beatè uitam exigant, tamen in hoc egentissimos se esse opinantur, quòd patriæ fines non incolant, sed extorres & peregre agant, quippe peregrinationis probrum non mediocriter eos discrutiat. Videmus quoque eos, qui per tempus quod peregrè agendo insumpserunt, nonnihil splendoris & gloriæ sibi adiunxerunt, aut paratis diuitiarum possessionibus aut dignitate & honoribus, aut celebri disciplinarum atque ingenij testimonio, aut laude uirtutis, omnes certatim ad patriam terram properare, quasi nequaquam apud alios meliores sua ipsorum bona essent cum aliqua laude ostensuri. Ac tanto quisq; maiori studio patriam comprehendere adproperat, quanto rebus maioribus dignus apud exteros habitus est. Proinde, iuuenibus quoq; desiderabilis & amabilis iuxtà est patria. Porrò autem homines iam ætate ac senio confecti, quanto maiori quàm iuuenes prudentia exculti sunt, tanto uehementiori patriæ dulcedine ac desiderio trahuntur. Quare unusquisq; è senum numero & festinat, & in uotis habet maximè in solo natalitio uitam cum morte commutatam relinquere, ut quo loci uitã auspicatus est, eodẽ iterum & corpus terræ altrici humandum reponat, ac patrię sepulturę participem se fore cognoscat. Etenim graue & acerbum unicuiq; esse uidetur, peregre agentem se deprehendi, ac demum post mortem in aliena terra reconditum cinescere. Cæterum, quanta erga patriam sit uerè germanis ac genuinis ciuibus, non certius aut facilius quàm ex indigenis perdiscitur. Siquidem peregrini & aduenæ, non secus atq; nothi, aut spurij paruo in discrimine ponunt exilia, quippe quibus patrię nomẽ

A merito ex coniunctis.

Amplificatio ex circumstantia.

A fine studiorum.

Amplificatio à minori.

A merito aliud ex causis.

A signo & consequenti.

Distributio.

Aliud, à signo ex contrarijs.

prorſus ignotum eſt, neq; ullo animi beneuoli argumento proſequuntur, exiſtimantes nuſquam non rerum neceſſariarum copiam ſibi haud difficulter ſuppeditari, modum felicitatis in uentris ac gulæ fœdis, & beluinis uoluptatibus ſitũ habentes. Veruntamen, quibus mater eſt patria, terram illam ſingulari amore proſequuntur, in qua in lucem ẽditi, in qua nutriti ſunt, quanquam modicam habeant, quanquam aſperam & ſterilem, quanquam unde terræ uirtutem collaudent non habuerint, attamen quo patria encomio potiſſimum celebranda ſit, ne quaquam animo perplexi hæſitabunt. Verum, tametſi nõ ignorauerint alios ſuam iactaſſe patriam ſuperbius ob agrorum fœcunditatem, ac pratorũ uiridantiũ plantas omnijugas, neq; ipſi tamen patrij ſoli laudis obliuiſcuntur, quam equis alendis aptam ſuſpicientes, numeroſa quoq; ac robuſta pube fœcundam collaudant. Adhæc maturat etiam reditũ in patriam aliquis, qui inſularis fuerit, tametſi apud alios belle, & feliciter uiuere poſſit, oblatamq; immortalitatem reſpuet, patriæ ſepulchrum perpetuitati præferens. Et uel patriæ fumus alieno igne ipſi luculentior eſſe uidebitur. Vſq; adeo uero in uniuerſum res omnes quãlibet pretioſas excellit patria, ut legum quoq; cõditores paſſim quiſq; uideat maximis puniendis ſceleribus exilium pœnam conſtituiſſe, tanquam grauiſſimum, & acerbiſſimum ſupplicium. Neq; uero ſolum Legislatorum conſuetudo ſic ſe habet. eorum uero qui cum imperio exercitibus præſunt aliter. Neq; enim maiore ac uehementiore exhortatione in pugnis militum perturbati accenduntur, & inflammantur animi, quàm ſi pro tuenda patria ſe præliari cognouerint. Nec ferè ullus eſt, qui his auditis, ignauus eſſe ſuſtineat. Etenim ſtrenuum, & audacem ex meticuloſo quoq; facit nomen patriæ.

Aliud à ſigno & collatione locorum.

Alludit ad Palladis uerba Odyſſ. 1. de Vlyſſe.

Aliud à ſigno

DE DIPSADIBVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

PRæfatio quædam eſt, cuiuſmodi & ſuperiores nonnullæ ſunt, quaſtudiũ ſuum erga auditores, ſine quãcunq; illi tandẽ fuere, quibuſcum uerſatus tũ fuit, collatione iſta cũ Dipſadibus facta, declarat. Vt enim eos q ab hoc genere ſerpentis percuſſi ſunt, inexplebilis quædam ſitis inuadit, ita ut quo ſunt plus potæ, plus ſitiantur aquæ, ut ille ait. ita ſe quoq; deſiderio quodã inſatiabili teneri ait, et quo frequẽtius apud illos ſit, eo magis ac magis eſſe cupere. Porrò quod ad Dipſadis morſum, & ſitim iſtam lethalẽ attinet, habes conſimilẽ fermè deſcriptionem, atq; exemplũ Aulicuiusdam ſignifieri, in exercitu Catonis, qui eodẽ modo perijt, ut ille, de quo epigramma præſentis narratiõis teſtatur, apud Lucanũ libro nono, ubi & cæterorũ ſerpentiũ genera, de quibus hic mentio fit, enumerãtur, addita etiã fabula, cur Libya ſerpẽtibus ita abundet atq; infeſta ſit.

Narratio. Locus.

A pars Libyæ quæ ad Auſtrum tẽdit, arena eſt profunda, & terra exuſta ſolis ardoribus, deſerta ut plurimũ, frugibus in totum infœcunda, campeſtris uniuerſa, nõ gramen, nõ fœnum, non plantam ullam, nec aquam habens, niſi ſicubi in terræ concauitatibus cõſtiterint imbris & pluuiarũ reliquiæ, quæ tamen & ipſæ denſæ ſunt, & mali odoris, & homini ſitibundo minimè potabiles. Has igitur ob cauſſas inhabitabilis eſt. Aut quo pacto tandem inhabitari poſſit locus ita durus & implacidus, tum etiam aridus, ac frugibus arboribusq; iuxta infœcundus, qui que tam moleſtis feruoribus ſit ſubiectus. Cum ipſe quoque calor & aër nimium ardens ſit, & igneus? Præterea ipſa arena magnopere feruens regionem prorſus facit inuiam, & inacceſſibilem. Soli uero Garamantes ijs locis finitimi, gens leuis atque frugalis, uitam degentes in tentorijs, uenationibus, ut plurimum uiuentes, non-

Homines.

nunquam

nunquam irrumpunt uenantes iuxta solstitium hyhernum, sidere maximè plu uioso obseruato, quando uidelicet maior ardoris pars deferbuit, & extincta est, & arena assiduis imbribus madefacta, & aliquo modo peruia reddita est. Venã tur autem onagros, & magnos struthiones humi uolantes, cum primis uero si mias, aliquando etiam elephantos. Hæc enim animantia sola aduersus sitim per durant, tum magnopere sufferre possunt immodici & feruentis solis molestias. Sed enim Garamantes posteaquam commeatum, quem secum ingredientes im portauerant omnem consumpserunt, iterum ad suos discedunt postliminio, ne tuentes ne arena iterum incensa illis intercludat, aut difficiliorem reddat redi tum. Deinde, quemadmodum in reti comprehensis, & sibi ipsis pereundum sit unà cum præda. Siquidem omnis euadendi facultas sublata est, siquando sol sub tracta humore, ex regione celerrimè exiccata, feruere inceperit ardẽtioribus ra dijs emissis, ueluti ad humiditatem acuminatis. Illa enim, igni nutrimentum sub peditare solet. Et sanè hæc omnia quæ mihi hactenus dicta sunt feruor, sitis, so litudo, sterilis soli infœcũditas, minus uobis uidebũtur grauia, præ hoc quod dicturus sum. Et ob hoc ipsum omnibus modis regio ista fugienda est. Omnis enim generis is locus serpentes alit permagnos & uarios, multitudine innume ros, forma terribiles, ueneno præsentissimo inexpugnabiles. Et partim in ca uernis subterraneis excubãtes, ac in arenæ secessibus degentes: partim uero su pernè repentes, nempe Physallos, aspides, uiperas, cerastas, bupreste s, iacula, amphisbænas, dracones, & duplex genus scorpionum. Vnum terrestre & pe dibus ingrediens permagnum, multis corporum uertebris insigne. Alterum aẽ rium & uolatile alis tenuibus, cuiusmodi ferè sunt locustis & uespertilionibus. Istiusmodi auibus multis circumuolantibus inaccessibilis & infesta redditur illa Libya. Cæterum serpentum omnium nocentissimum, quos arena nutrit, dip sas est, serpens non admodum magnus, uipere similis, uiolento ictu, ueneno cras so, dolores ilico inducens intolerabiles. Ardores enim immittit inextinguibiles & putredines, & totum corpus adurit incendio. Et qui ab illa icti fuerint, cla mant non secus atq; illi, qui in ignem coniecti sunt. Quod autem illos omnium uehementissimè affligit & torquet, illud est, nempe crucitatus serpenti respon dens cognomine. Eius enim morsum mox sequitur bibendi sitis inexplebilis, & ultra modum sitiunt. Et quod maximè admirandum est, quando plus bibe rint, tanto magis potum expetunt, ac subinde magis atq; magis potando crescit bibendi desiderium. Neq; illorũ sitim extinxeris, tametsi totum Nilum aut Da nubium epotandum præstiteris, uerum irrigandi sedulitate morbum incendis. Quemadmodum siquis oleo ignem conetur extinguere. Eam uero incurabilis morbi causam adferre solent medici, uenenum Dipsadis cum crassum esse con sueuit, posteaquam potu rigatum fuerit, continuò mouetur atq; incenditur, atq; etiam humidius, ut par est, redditur, & per omnia membra diffunditur. Ego ue ro neminem unquam tali affectum morbo, aut laborantem uidi. Et faxint superi, ne unquam mihi contingat uidere hominem his conflictantem cruciatibus. Sed ne omnino quidem unquam ingressus sum Libyam, & rectè mihi feciss e ui deor. Porrò autem, epigramma quoddam audiui, quod mihi unus è familiari bus prò certo confirmabat, se ipsum legisse supra statuam uiri ad hunc modum fato functi. Qui, ut aiebat, in Aegyptum iter faciens, magnam Syrtim præteri bat, neq; enim alia eò perueniendi uia patet. Ibi in littore obiter ad sepulchrũ es se delatum, ac propter fluxum ipsum astantem uidisse statuam, exitij rationem in dicantem. Quippe supra illam sculptum esse hominem quendam, qualem fe rè pingere solent Tantalum in media palude consistentem, ac undas hauriẽtẽ, non aliter ac si biberet. Bestiolam autem, nempe Dipsada illi inhærentem, ac pe dibus ipsius implicatam. Tum mulieres quaspiam aquam ferentes, eademq; opera nõ paucas illi eandem potandam affundentes. Insuper oua quoq; adiecta conspici-

Studia.

Serpentiũ ge nera, & ab ijs pericula.

Dipsas, et eius natura.

Exemplũ rei.

untur, qualia ferè struthionum illorum esse perhibentur, quos Garamantas uenari supra memoraui. Est autem epigramma asscriptum, quod & hic referre nõ alienum esse opinor,

ἄβοων ὁ ἰὸς græcè, quod nigrũ uenenũ significat.

Talia passus erat quoq; Tantalus Aethope cretus,
Qui nullo potuit fonte leuare sitim.
Tale nec è Danao natas implere puellas
Assiduis undis uas potuisse reor:

Erant adiecta adhuc & alia quatuor carmina de ouis, quemadmodum ea tollẽs à Dipsade percussus sit, sed illa memoriter nõ teneo. Itaq; oua colligunt, eaq; studiosè gentes uicinæ indagantur, non edendi tantum gratia, sed illis euacuatis pro uasis & instrumentis utuntur, plurimum uero ex illis pocula præparant. Neq; enim figulinam exercere possunt, propter terram arenosam. Cæterum magnis & capacibus inuentis, etiam pileos ex illis conficiunt, semper ex ouis singulis geminos. Cuiusq; enim pars dimidia aptum & sufficientem pileum præstat tegendo capiti. Ibi ergo iuxta oua dipsades insidiosè excubant, tum accedentem quempiam, mox ex arena prorepentes morsu infelicem feriunt. Ille uero ictus ilico incurabili morbo affectus, talia patitur, quæ paulò antè à me relata sunt, subinde bibens, ac uehementius sitiens, cum tamen nunquam sedata siti repleri possit. Hæc per Iouem non in hoc à me dicta sunt, ut ambitiosè cum Nicandro contenderem, neq; ut uobis planum facerem, quàm nõ neglectui dederim Libycorum serpentum nosse naturas. Medicorum enim magis ista laus est, quibus hæc necessario comperta esse debent, ut in tali casu egẽtibus opem ferrè pro artis suæ professione queant. At ego mihi uideor, & per Phidiam, ne iniquo feratis animo comparationem ferinam existentem, non dissimile quiddam erga uos pati, cuiusmodi illi patiuntur grauissimè, qui morsu dipsadis percussi sunt. Quo enim crebrius ad uos itare soleo, hoc magis atq; frequentius ad uos eundi me uexat cupiditas, & planè siti aduror intollerabili, uideorq; mihi tali nunquam expleri posse desiderio, et quidem iure optimo. Vbi enim adeo claram & conspicuam aquam possim consequi. Quare ignoscite, si & ego ictus animo, hoc morsu iucundissimo & saluberrimo prolixè & abundanter me impleo, capite scaturienti subiecto fonticulo. Dum modo me non deficiant undæ à uobis influentes, né ue effuso audienti studio hiantem & sitientem deseratis. Nam quod ad meam erga uos sitim attinet, nihil prohibebit subinde bibere. Etenim iuxta sapientis Platonis sententiam: rerum uenustarum nulla est satietas.

Adaptatio

DISSERTATIO CVM HESIODO.

VINCENTIO OPSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

CAuillatio quædam poëtarũ est, qua Hesiodum uanitatis atq; mendacij coarguit, quòd cũ iactauerit, se à Musis accepisse munus hoc, ut carmine celebraret & præterita, et quæ futura essent, nihil de futuris, quidem extet, uaticinatus fuerit, siue hoc inuidia quadam fecerit, cõmunicare nolẽs aliis, quæ ipse acceperit, siue uanitate aliqua, quæ, cũ nihil talè à Musis didicisset, ad uulgus tamen huiusce modi de se iactarit. Ad hãc accusationem fingitur postea Hesiodus respondere, ac primũ translatione tueri sese, qua cõmuniter poëtæ omnes uti solent, caussam eius rei in Musas reijciendo, si quid nouũ, aut incredibile, aut cuius euentus cõsecutus non sit, carminibus suis fortè insertum habeant. Nam id instinctu illo atque poëtico furore fieri, & multa sæpe, metrorum quoq; gratia, dũ in cursu opus est, eodem spiritu illo assumi, quorum ratio interdũ reddi satis non possit. Deinde autem & absolutè se defendere, recitando ex carminibus suis quædam, ubi futurorũ rationem, & prædictionem nonnihil attigerit. Quæ tamen iterũ refutans Lucianus, posteriora quidem ostendit, nõ satis facere definitioni, & officio uaticinandi, cũ quiuis agricola eiusmodi quoq; possit, qualia ille prædixit priora autem, quæ de poëtico furore, & de Musarũ instinctu respondit, aliquo modo recipit. Porrò fabula, un-

de

de occasione cauillationis huius nata est, in principio Theogoniæ habetur. Ibi enim de se ipso ait Hesiodus, pascenti sibi sub Helicone, oues, astitisse Musas, & dato sceptro ex Lauro, inspirasse canendi uim, ἵνα inquit, κλείοιμι τὰ τ' ἐόμενα, πρό τ' ἐόντα. hoc est, ut carmine celebraret futura pariter & anteacta.

AT poëtam præstantissimum esse te Hesiode, & hoc ipsum à Musis unà cum lauro te accepisse, cum ipse palàm in ijs quæ à te edita sunt indicas (sunt enim diuina, et admirationis plena oia) tum nos rem ita se habere constanter credimus. Illud tamen nõ iniuria nos incertet pendẽtes animi, qua nã re de teipso prædicta, quasi propter hoc diuinum illum cantũ à deabus acceperis, ut celebrares ac laudibus illustrares præterita, et futura prædiceres. Quippe alterum excellenter admodum extulisti, Deorum genealogiam percensendo, ad usque primos illos, nempe chaos, & terram, & cœlum, & amorem. Præterea autem heroidum matronarumq; uirtutes, tũ rei rustica instituta, adhæc quæcunque ad ortum & occasum Vergiliarum, & arationis ac messis, & nauigandi tempora attinent, breuiter omnia alia pulcherrimè excutes es. Alterius autem quod & multo interuallo hominum uitæ erat accommodatius & utilius, Deorumq; munificentiæ conuenientius, dico autem futurorũ prædictionem, ne principium quidem attigisti, uerum eam partem prorsus obliuioni traditam silentio inuoluisti, nullo modo tua poësi aut Calchanta, aut Telephum, aut Polyidum, aut Phinea imitatus. Qui etsi uaticinandi peritiam à Musis nonsunt consecuti, multa tamen prædixerunt, nec eosdem piguit respondere egentibus. Itaque harum trium causarum unà te fuisse præpeditum & impedimentum valdè uerisimile est. Aut enim mentitus es, quanquam dictu acerbum hoc sit, Musas tibi fuisse pollicitas fore, ut futura quæas prædicere. Aut ille quemadmodum pollicebantur futurorum scientiam tibi præstiterunt, tu uero inuidiæ morbo adductus, acceptum munus à uirginibus cælas, & in sinu seruas conditũ, nec; illius egentes participes reddere uoluisti. Aut ea de re multa tibi conscripta sunt, sed quæ nondum in lucem ædidisti, haud scio in quod nam tempus aliud horum usum promentum reseruãs. Illud autem nullo modo ausim dicere, quod cũ Musæ duas res se tibi præstituras promiserint, alterum reddiderint, dimidiũ autem promissionis negando retractarint. Dico autem rerum futurarum cognitionem, maximè uero ista priores in promittendo partes obtinente. Itaq; hæc ipsa a licui ab alio potius quàm à te perdiscenda sunt Hesiode? Valde enim consentaneum est, quemadmodum Dei bonorum largitores sunt, sic & nobis amicis atque discipulis uestris quàm uerissimè ijs de rebus certitudinem exponere quæ uobis notæ sunt, ac omni nos animi hæsitatione liberare. HESIODVS. Poteram equidem, ô bonè, facile ac promptum responsum, respondere super omnibus quæ me interrogasti, nimirum nihil eorum quæ mihi carminibus decantata sunt, meum esse, sed Musarum. Et æquum fuerat, ut ab illis dictorum neque non omissorum rationem postulasses. Ego uero super ijs quæ mihi priuatim explorata sunt & comperta, dico autem pecora pascendi & regendi, & à stabulis agẽdi, & mulgendi rationem, tũ etiam si qua sunt alia pastoræ opera & officia me rectissimè tueri possim. Cæterum ipsæ deæ sua munera quibuscũq; uoluerint, & quantũ ea rectè tribui posse existimauerint, præstare consueuerunt. Nec; enim opinor, oportere à poëtis ad uiuũ usq; leuia quæq; perscrutantes, postulare, ut syllabatim omnia exactissimè & dicta & scripta sint. Etsi in cursu poëseos aliquid per imprudentiam influens poëtæ memoriam fefellerit, illud perpẽ dere acerbũ est. Sed nõ ignorandũ est, nos poëtas metrorũ & cõcinnitatis gratia nõnihil superuacuũ interserere. Quędam uero ipsius carminis tenor sępe numero plana et polita existẽtia, haud scio quo modo recipiat. At em, tu maximo quo prædíti sumus bono

Exordium à cõmendatiõe

Quæstio.

Amplificatio ab exemplis.

Accusatio per dubitationem.

Apologia per translationem

Quatenus poetarũ dicta accipienda.

hos uiolenter dispolias, nempe libertate, ac ea qua in fingendo utimur facultate. Alios equidem ornatus poëticos, quibus passim culta & compta est, non perspicis. Palos autem & spinas quaspiam excerpis, ac ansas intentandæ sycophantiæ studiose rimaris. Atqui hoc tibi non soli studio est, neq; me solum insectaris, sed & alij non pauci eadem in Homero collega meo flagellant & calumniantur, impense tenuia, & extremè modica quæpiam calumniantes. Porrò autem si causſa cedentem me oporteat rectissimam in medium afferre defensionem, age ó amice, perlege Operum & Dierum opus à me conscriptum. Planè enim comperies, quãta in eo ipso poëmate è uaticino & prophetico spiritu prædicta sint, successus manifestante laborum rectè atq; tẽpestiuè factorũ, ac omissorum dispendia. Et illud:

Ab exemplo.

Alia, à testimonio scriptorum.

Demessas in corbe feres intra horrea fruges,
Et te spectabunt mirantes tritica pauci.

Ac rursus, quanta bona consequantur rus & agros rectè, & in tempore colentes. Et hoc sanè utilissimum in uita uaticinium esse existimatur. LVCIA. Enim uero hoc, ô admirande Hesiode, nimium pastoraliter à te dictũ est, & uerè Musarum inspirationem mihi referre uideris, quando ipse uersiculos tuos aliter uideri nequeas. Nos autem eiusmodi uaticinationem neq; à te, neq; à Musis expectabamus. Quoniam talia longè certius nostri nouerunt agricolæ, ac nobis de illis quàm optimè uaticinarentur, fore, ut si Iupiter largis imbribus terram irrigarit, manipuli uberes proueniant: si solis ardores fata exusserint, & area sicuerint, nihil obstare, quo minus & fames illorum sitibundam siccitatem ubsequatur sit. Tum quòd æstate media terra aratro subigenda non sit, propterea quòd nulla utilitas arandi laborẽ exceptura sit, effusis temerè seminibus. Neque spicas adhuc uirides esse demetendas, quippe fructum inanem inuenturos esse rusticos. Sed neq; illud ualdè eget uaticinio, quòd nisi semina inuolueris, & minister rastrum habens, terra obducat illa, auiculas aduolaturas, ac omnem futuræ messis spem interceptũras. Etenim talia si quis agricolarum adhortationes & documenta dixerit, haud quaquam à uero aberrabit. Cæterum à uaticinio mihi longè lateq; esse uidentur, cuius opus est, obscura ac nullo modo uspiam apparentia, præcognoscere. Exempli gratia, quod Minoi prædictum est, in uase mellis pleno eius filium suffocatum iri, Tum Achiuorum quoq; proceribus, Apollinis iracundiæ causſam præsignificasse: & anno decimo fore, ut Ilium captum à Danais excinderetur. Hæc equidem uaticinij officia sunt peculiaria. At si quis & ea quæ tu iactas, illi ascribere uoluerit, & ille me quoq; uatem rectissimè dicere poterit: prædicam enim, & uaticinabor, uel sine aqua castalia, & lauro, & tripode Delphico: quòd si quis hyberno gelu sæuiente, & ad hæc Ioue pluente & grandinante nudus obambulauerit, hunc algor non modicus inuasurus est. Et quod adhuc priorem uaticinij certitudinem longè exuperat, calores quoq;, hyberna frigora subsecuturos: aliaq; id genus permulta, quorum meminisse ualde ridiculum est. Quare eiusmodi & apologias, & uaticinia missa facito. Illud autem quòd initio dixisti, fortasse indignum non est suscipere: nempe quòd nihil eorum, quæ abs te dicta sunt, noueris, sed afflatus quispiam diuinus suggessit tibi uersiculos, neq; ille admodum firmus existens. Siquidem quædam promissorum non plenè perfecta reddidit, quædam uero inabsoluta prorsus reliquit.

Cõfutatio defensionis ab insufficienti.

Amplificatio à minori.

A definitione

Epilogus.

NAVIGIVM, SEV VOTA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

IRridet hoc dialogo Lucianus cupiditates, & ſtulta hominũ uota, ut qui in ijs rebus plerũq; felicitatẽ ponant, eáq; ſibi expetant, quæ ſi ipſis contingant, plurimũ & moleſtiæ & periculorũ quoq; interim habituri ſint. Ita enim fingitur hic Adimantus primo, diuitias, poſt hunc Samippus potentiã & imperiũ, poſtremus autem Timolaus uoluptates, & quicquid mundo plauſibile uidetur, optare. Quorum omniũ uota Lucianus ita confutat, ut oſtendat quiduis potius, quàm felicitatem in his rebus poſitam eſſe. Argumenti aũt huius occaſio à noua & inuſitata nauis magnitudine naſci fingitur, quæ cum fortè tũ ex Aegypto frumentum in Italiam portaret, tempeſtatibus acta, Athenas in Pyræum appulſa fuerat. Hanc cũ Adimantus (ut fingitur) conſpicatus eſſet, & de numero frumenti quem portaret, déq; annuo quæſtu, quam domino faceret, audiſſet, imitaſe cum ratione, ut ſi tantos quotannis reditus ipſe caperet, feliciſſimũ ac beatiſſimum ſeſe putaret, interim dum à Luciano obſtulticiam deridetur, cæteris quoq; perſonis, optãdi cuiq; quod uellet, occaſionem ac facultatẽ præbet. Eſtq; hæc ueluti narratio quædam totius Dialogi. Ad quam antequam uenitur, perſona quoq; Adimanti, & nauis magnitudo, & tempeſtuoſum circa Chelidoneas mare, dialogi gratia deſcribuntur. Exordium à Timolai ſtudio trahitur, qui ad famam nauis à Corintho Athenas ſpectandæ eius gratia uenijſſe fingitur. Eiuſdem autem argumenti ſatyra quoq; eſt apud Iuuenalem decima, in qua & ille ſuo more cupiditates, & inania uota hominum inſectatur.

LYCINVS.

AN NON dixi, quòd citius latuerit uultures cadauer pridianum, ac marcidum, in propatulo poſitum, quàm ſpectaculum aliquod nouum & inopinatum, Timolaum, etiam ſi Corinthũ illum oporteat, ſine reſpiratione, curriculo abire? Quamobrem autem ita ſpectandi cupidus es tu, & ad huiuſmodi res adeo impigèr? TIMOL. Quid enim aliud conueniebat facere quoq;, Lycine, cum ocium alioqui agerem, audito nauem adeò ingentem, & menſuram omnem excedentem, in Piræum appulſam eſſe, unam uidelicet earum, quibus ex Aegypto in Italiam frumẽtum importari ſolet. Arbitror autem & uos, te uidelicet & Samippum hunc, non ob aliam cauſſam ex urbe huc progreſſos eſſe, quàm ut nauigium hoc uideretis. LYCIN. Per Iouem, & Adimantus quoq;, Myrrhinuſius, unà nobiſcum, Sed neſcio ubi nam ille nunc ſit, inter multitudinem ſpectatorum alicubi errans. Nam uſq; ad nauem quidem unà uenimus, & aſcendentes in ipſam, tu quidem, opinor, Samippe, præibas, ſequebatur autem Adimantus. Deinde ego poſt illum, utriſq; ipſum manibus apprehendens. Ac me per totas ſchalas ſubuehebat ille, manu ducens, ſubligaculum crepidis, cum ipſe abſq; calceis incederet. Sed poſtea non amplius ipſum uidi, neq; intus in naui, neq; poſtquam inde iterum deſcendimus. SAMIP. Noſti Lycine, ubi nos reliquit ille? Quando opinor, formoſus ille adoleſcentulus ex interiore parte nauis progrediebatur, niueo ac puro amiculo indutus, reſigata poſt tergum coma, ad utranq; frontis partem reducta. Proinde, ſi ego Adimantum rectè noui, arbitror uenuſtum ac dulce adeo ſpectaculum conſpicatum, longum ualere iuſſo Aegyptio fabricatore, per nauigium circumcirca præeunte, aſtitiſſe lachrymantem, quemadmodum conſueuit. Admodum enim procliuis ad lachrymas, homo eſt, quod ad amores attinet. LYC. Atqui non adeo formoſus, Samippe, adoleſcens ille mihi uiſus eſt, ut etiam Adimantum uelut attonitum, in ſe cõuerteret, quem tot ſubinde Athenis formoſi ſectantur, ingenui omnes, loquendo garruli, & palæſtram ſpirantes, quibus etiam illachrymari, non ignauum eſt. Hic autem præterquàm quòd colore fuſco eſt, etiam labia habet prominentia, & gracilia nimis crura, loquiturq; diſſolutum & incompoſitum quiddam continuatis & agglomeratis inter ſe uerbis, Græcè quidem, ſed ad patrium morẽ concitato ſtrepitu, & inflexo uocis accentu. Coma aũt & ille poſt tergum conuolutus capillus, haud quaq; liberũ eſſe ipſum arguit. TIMO. Hoc quidẽ nobilitatis ſignũ, Lycine, eſt Aegyptiacæ, coma uidelicet. Cuncti eñ illoꝝ pueri ingenui capillũ à tergo collectã gerunt, uſq; dũ ex ephebis excedunt. Quemadmodũ & Pallenæ maiores noſtri*, quibus pulchrũ uidebatur comam nutri-

Exordium dialogi à cupiditate & ſtudio Timolai.

** Pallenẽ hic pagũ Atticũ accipio.*

nutrire ſenes quoq́, redimitos croby li textura, ſub aurea cicada religata. SAMIP. Euge Timolaë, quòd nos commonefacis Thucididis commentariorum, quæq́ in procœmio de ueteri noſtra luxuria dixit ille, in Ionibus, quando illi tum unà cum cæteris in coloniam miſſi fuere. TIMOL. At nunc demum in mentem mihi uenit Samippe, ubi à nobis relictus fuerit Adimantus, quãdo uidelicet iuxta malum aliquandiu ſtetimus, ſurſum ſpectantes, numerantes coria alia aliis ſuperimpoſita, & mirantes aſcendentem per funes nauram: deinde per antennã ſupernè tuto adeo currẽtem, apprehenſis antemnarũ clauis ſeu cornibus. SAM. Recte dicis, quid igitur oportet facere nos hic? utrum expectare ipſum, an uis, ut ego ad nauigium iterum abeam? TIMOL. Nequaquam, ſed pergamus. Nam uerisimile eſt præterijſſe illum iam, recipientem in urbem ſeſe, poſtquã nos amplius inuenire non potuit. Quod ſi minus, at uiam ſaltem nouit Adimantus, neque metuendum eſt, ne à tergo relictus, à nobis ſeducatur. LYCIN. At uidete, ne agreſte nimis fuerit, relicto poſt nos amico, ipſos hinc abire. Sed eamus tamen, ſi idem hoc Samippo quoq́ uidetur. SAM. Atq́ admodum uidetur, ſi fortè apertam adhuc palæſtram deprehendere poſſimus. Sed interea dum ſermones cedimus, quanta nauis hæc? centum & uiginti cubitos in longitudinẽ porrecta, latitudine autem ſupra quartam maximè partem menſuræ huius pãtens. Tum à ſummis foris ad fundum uſq́, qua profundiſſima eſt, eo loci uidelicet, q̃ ſentina defluit, nouem & uiginti cubitos alta. Præterea autem quantus malus, quantamq́ ſuſtinet antemnam? quanto autem rudente utitur, atq́ aſtringitur? Vt autem ipſa quidem puppis paulatim aſſurgit, inflexa, atq́ aureum anſer culũ ſupernè habens impoſitum: è regione autem æqua proportione prora prominet, in anteriorem partẽ longè porrecta, cognominem nauí deam, Iſidem uidelicet utrinq́ additam habens. Nam cætera quidem ornamẽta, uti picturæ, & ueli flammeus ille atq́ paraſius color, & ante hæc, anchoræ quoque, & uertendi circumagendiq́ inſtrumenta, & habitationes illæ poſt puppim, omnia admiratione digna uiſa mihi ſunt. Iam & nautarum multitudo, cum exercitu comparari poſſet. Dicebatur autem tantum frumenti numerum portare, quantus in annuum uictum ſufficere omnibus in Attica facilè poſſet. Atq́ hæc omnia paruus quidam homuncio, ſenex iam, conſeruabat, tenui adeo pertica, tanta gubernacula conuertens. Commonſtratus enim mihi fuit, caluaſter quidam, criſpus, Heron, opinor, nomine. TIMO. Mirabilis, quod ad artem attinet, ille, quemadmodum dicebant ſi, qui cum eo nauigant, & rerum marinarum ſupra Prothea illum, doctus. Audiſtis autem quomodo huc appulerit nauem? qualia acciderint nauigantibus, aut quemadmodum ſtella illa ipſos ſeruarit? LYC. Haud quaquã Timolaë. Quin hoc ipſum abs te libenter nunc audierimus. TIMO. Ipſe Nauclerus narrauit mihi, homo probus, & ad conuerſandum ingenuus. Aiebat autem cum à Pharo ſoluiſſent, flatu non admodum uehementi, ſeptimo die eò fuiſſe prouectos, ut iam Acamantem uiderent. Exinde Zephyro ex aduerſo ſpirante, tranſuerſos abreptos fuiſſe ad Sidonem uſq́. Inde autem tempeſtate magna iactatos, decimo tandem die per anguſtas illas ad Chelidoneas peruenijſſe. Vbi parum abfuit, quin omnes ſubmergerentur. Noui autem, aliquando etiam ipſe nauí præteruectus Chelidoneas, quanti ſe eo loci attollant fluctus, & maximè, flante Africo, ſi quando aſſumpſerit & Auſtri partem aliquam ſecum. Nam ab eo loco cõtingit diuidi Pamphilium mare à Lycio, & fluctus ipſi, ut pote multis ac uarijs undis, circa promontorium illud uelut interſecti (præruptæ autem rupes ſunt, & acutæ, & incurſionibus aquarum exaſperatæ) & procellas excitant terribiliores, & fragorem edunt immenſum. Ac fluctus ſæpenumero tanti attolluntur, ut ipſius ſcopuli altitudinem exequent. Talia igitur ſe quoq́ tum deprehendiſſe atq́ expertos eſſe nauclerus aiebat: inſuper etiam nocte exiſtente tum, & tenebris profundis. Cæterum cum ad ploratum ipſorum dij tandem

flexi

Locus eſt in primo Thucididis, ubi de coloniis Ionũ tradit.

τὴν κεραίαν κατειλημμένον.

Deſcriptio nauis, quæ et paraſceue totius negocij.

Ornamentũ in anſeris modũ effigiatũ, uide Lazarũ de nauiũ partibus.

Fortaſſe quali Pharraſius uſus fuit.

Chelidoneæ, & quàm difficilis circa eaſdem nauigatio.

lexi atq; inclinati fuissent, ignem apparuisse ipsis ex Lycia, ita ut locũ illum manifestè cognoscere possent, & stellam quandam splendidam Dioscurorum uidelicet alterum, in summa parte mali consedisse, nauemq; ad sinistram in altum iterum direxisse, cum iam præceps in rupem deferretur. Atq; ex eo, cum iam semel à recta uia excidissent, per Aegeum nauigantes, septuagesimo die, quam ex Aegypto soluerunt, aduersus Etesias, per obliquum, & transuersè actos, in Pyræũ, heri appulsos huc esse. Eo usq; uidelicet, ad inferiorem partem abreptos. Quos conueniebat Creta ad dexteram relicta, supra Maleam tenendo cursum, iam in Italia esse. LYCIN. Per Iouem, mirabilem quendam gubernatorem narras, Heronem istum, aut Nerei potius æqualem, qui tantum à uia aberrarit? Sed quid hoc? an non Adimantus ille? TIMOL. Admodum igitur, Adimantus ipse. Vocemus hominem. Te inquam Myrrhinusium illum, Strobichi filium. LYCIN. Ex duobus alterum illi accidit uidelicet, aut enim succenset nobis, aut obsurduit. Nam omnino Adimantus ille est, neq; alius quisquam. Amodum igitur planè iã uideo, & uestem ipsius, & incessum agnosco. Etiam tonsura illa ad uiuum usq; arguit hominem. Sed tamen acceleremus obambulationem hanc & gressum, ut assequamur hominem. Quòd nisi ueste apprehensum te conuertissemus Adimante, nunquam puto hodie, clamantes nos exauditurus fuisses? At etiam cogitabundo similis uideris, nescio quid magnum, ac minimè contemnendum, tecũ ipse animo & cogitatione, ut uidere, uolutans. ADIM. Nihil equidem acerbum aut graue, Lycine, sed mihi noua quædam cogitatio, inter eundum, in mentem ueniens, ut ne audirem uos, fecit, dum intentè adeo ac tota mente, in illam uelut defixus incumbo. LYC. Quæ nam ista? ne enim graueris dicere, nisi omnino ex arcanis istis aliqua fuerit. Atqui initiati sumus & nos, ut scis, & celare quæ audimus, didicimus. ADIM. At erubesco equidem apud uos dicere. Adeo iuuenile uobis uidebitur, sat scio, id quod nunc cogito. LYCI. Num amatorium quiddã est? Neq; enim hoc profanis nobis narrabis, sed splendida admodum face etiam ipsis lustratis, initiatisq;. ADIM. Nihil, ô præclarè, istiusmodi, sed opulentiam quandã mihi ipsi fingebam, quam inanem felicitatẽ plerique uocare solent. Atq; in ipsa adeo acie opum & deliciarũ uersanti mihi, superuenistis. LYC. Proinde illud quod in procliui est, Communis Mercurius, aiunt. Ac in medium allatas huc diuitias istas depone. Aequum enim est nos quoq; parte aliqua frui uoluptatum Adimanti, amici cũ simus. ADI. Relictus equidem à uobis fui, statim à principio, cum primum nauem conscendissemus, postq; te Lycine in tuto collocassem. Nam metiẽte me anchoræ magnitudinem, nescio quorsum uos à me discessistis. At tamen cum omnia perlustrassem, interrogaui quendam ex nautis, quantum mercedis ac lucri cõmunibus ratiõibus nauis ea referret domino in singulos annos. Ille aũt bina dena, inquit, talenta Attica, etiam si quis cõmuniora tantum cõputaret, & ad minimã summam redigeret. Exinde igitur rediens mecũ ipse cogitabam. Quod si nunc deorũ quispiam nauem hanc de repẽte meã esse faceret, qualem & q̃ beatam uitã acturus erã? qui & amicis benefacturus, & interdum quidẽ ipse in ea nauigaturus, interdum aũt seruos emissurus. Deinde ex duodecim illis talentis & domum ædificaturus essem, in loco maximè opportuno, paulò uidelicet supra porticũ pictam, relicta paterna illa, quã apud Ilissum habeo, & seruos coempturus, & uestes & uehicula & equos. Iam aũt nauigabam quoq;, & felix, ab omnibus ijs, qui nauẽ conscenderant, prædicabar, à nautis aũt formidabar, & tantũ non rex quispiam existimabar, cũ interea, dũ ea quæ in naui sunt cõpono, & ad portũ à longè aspicio, superueniens Lycine opulentiam hanc omnẽ submersisti mihi, nauẽq; ipsam bene ac secũdo uoti uẽto labentẽ, subuertisti. LY. Proinde ô generosè, correptũ me, abduc hinc ad Imperatorẽ, ueluti piratam aliquem, aut demersorẽ, ut qui tantum naufragium effecerim, idq; etiã in terra, in uia uidelicet, qua ex Pireo in urbẽ itur. At uide tamen, quo pacto te consolabor

pro

Ita Græcis appellantur Castor et Pollux nauigantium numina.

Redit à descriptione nauis ad Adimantũ & ad rem institutã descendit.

Narrationem ita, continens occasionem disputationis

pro hoc lapsu. Quinq; enim, si placet, pulchriora adeo, & maiora Aegyptio isto nauigia possidere te facito: & quod maximum fuerit, etiam talia, quæ demergi non possint. Deinde etiam quinquies tibi ex Aegypto per singulos annos frumentum fortassis importent. Atq;, ô nauclere optime, iam nunc præ te fers, quã nobis tum intolerabilis futurus sis. Nam cum unius etiam nauigij istius dominus existens, exaudire clamantes nos haud uolueris, quid ageres si quinq; possideas ultra hoc, tribus uelis instructa, & tempestatibus inuicta: nempe ne aspiceres quidem amicos. Proin tu quidem secunda nauigatione utere, ô præclare, nos aũt in Pireo sedebimus, eosq; qui uel ex Aegypto, uel Italia nauigabunt, interrogabimus: eccubi magnum illud Adimanti nauigium, Isidem puta, quispiam uiderit. ADIM. Vides, propterea equidem grauabar dicere, quidnam esset, quod in animo mecum ipse cogitabam, sat sciens, quod risu, & dicacitate prosecuturi essetis uotum meum. Quare subsistens hic aliquantulum, dum uos progressi fueritis, cum naue mea iterum hinc nauigabo. Nam multo satius est cum nautis me colloqui, quàm hic à uobis irrideri. LYCIN. Nequaquam, nam tecum illam conscendemus etiam ipsi subeuntes. ADIM. At scalas subtraham, ingrediendo uos præuertens. LYCIN. Proinde nos adnatando sequemur uos. Ne enim putes tibi quidem facilè esse tãta nauigia possidere, cum neq; emeris illa, ne ædificaueris: nos autem non posse à dijs petere, ut per multa stadia indefessis nobis liceat natare. Atqui primum etiam in Aeginam ad festum Dianæ, scis quam parua nauicula omnes simul amici, quatuor quisq; datis obulis, traiecerimus, & tamen nihil ægre ferebas, quòd tecum nauigaremus: nunc autem indignaris, q; tecum conscensuri sumus, & scalas præ ingressus subtrahis, nimirum luxu diffluis Adimante, & in sinum non inspuis, neq; agnoscis, qui nam ipse sis, qui nauclerum nunc agis. Adeo te sublimem euexit domus ista, in pulcherrimo urbis loco ædificata, & seruorum multitudo. Atqui ô præclarè, per Isidem quæso, etiã Niliaca salsamenta, tenuia ista dico, memineris nobis huc ex Aegypto apportare, aut unguentum à Canopo aliquod, aut Ibin ex Memphide. quod si uero nauis etiam sufficiet, ex pyramidibus quoq; unam. TIMO. Satis iocorum, Lycine. An non uides quo pacto erubescere Adimantum feceris, multo adeo risu, nauigio inundato, ita ut iam superfluat, neq; amplius ad id quod influit, resistere possit, Et quoniam adhuc multum nobis uiæ ad urbem usq; restat, diuiso in quatuor partes itinere, suo cuiq; attributo stadio, postulemus à dijs, quæ cuiq; maximè iudebuntur. Ita enim & nos laborem eundi fefellerimus, & pariter lætitia quadam afficiemur, perinde ac somnio aliquo suauissimo ultro nobis obiecto, quod nos quoad ipsi uoluerimus, beet. Nam penes unumquemq; ipsum mensura uoti erit, & dij omnia exhibendo subministrent, etiam si alioqui natura incredibilia fuerint. Et quod maximum est, demonstratio quædam erit hæc res, quinam omnium optimè diuitijs ac uotis usurus sit. Indicabit enim quisq; qualis nã futurus fuerit, si ei diuitiæ tantæ contigissent. SAMIP. Pulchrè mehercle, Timolaë, atq; adeo obsequor tibi, & cũ tempus uocauerit, optabo quæcunq; uidebitur. Nam si Adimantus uult, ne interrogandum quidem opinor, ut qui in nauti alterum pedem habeat. Oportet autem & Lycinoidem uideri. LYC. At dilescamus sanè, si hoc potius, ne inuidere etiam communi fortunæ uidear. ADIM. Quis igitur primus incipiet? LYC. Tu Adimante, deinde secundo loco Samippus hic, post quem Timolaus. Ego uero paulò ante quàm ad Dipylum peruenimus, circa extremum semistadium uidelicet uotum meũ incipiam, idq; quoad fieri potest, breuissimè percurram. ADIM. Proinde ego quidem, neq; nunc à naui discedam, sed si modo licet, etiam amplius aliquid uoto adijciam, Mercurius autem quæstuosus ille, annuat omnibus. Sit enim nauigiũ, & quæ in eo sunt, mea omnia, & onus quod fertur uidelicet, & mercatores, & mulieres, & nautæ, & si quid aliud suauissimum fuerit ex cunctis facultatibus. SAMIP. At te ipsum obli-

Prouerbium. uide Erasmũ.

Propositio.

Diuisio.

Primũ uotũ. Adimanti diuitiarum uidelicet.

κερδῶον cognomentum Mercurij est, ἀπὸ τοῦ κέρδους, cò quòd lucris præsit.

ipsum oblitus es, in naui habens. ADIM. Puerum istum, inquis, Samippe, comatum? Et ille igitur meus sit, quantum autem frumenti est, totus ille numerus in aurum signatum uertatur, fiantq; totidem Darici. LYC Quid hoc Adimante? Submergetur tibi nauigium: non enim idem pondus est tritici, & æqualis numero auri? ADIM. Ne inuideas quæso Lycine, sed postquam ad te peruenerit uotum, Parnethem, si placet, totam auream facias licet, atque ego tum tacebo tibi. LYC. At ego, quo magis in turo ipse nauigares, hoc agebam, ne uidelicet unà cum auro, omnes periretis. Ac quantum ad uestras quidem res attinet, mediocre periculum hoc futurum erat, adolescentulus autem ille formosus, suffocabitur miser, cum natare nesciat. TIMO. Bono animo sis Lycine. Delphines enim ipsum tergo subeuntes, in terram deportabunt. An tu putas citharœdum quempiam ab illis seruatum esse, accepisseq; mercedem hanc carminis sui. Deinde & alium quendam puerum mortuum, in Isthmum à Delphine eodem pacto apportatum. Adimanti autem seruum hunc nouitium nullum habiturum Delphinem amatorem. ADIMAN. Etiam tu Timolaë imitaris Lycinum hunc, & ingeris conuicia, & hoc, cum tu ipse huius rei dux & caput sis. TIMO. Melius enim fuerat, uerisimilia magis te fingere hæc, & alicubi thesaurum sub lecto effodere aliquem, ne tibi negocium ipse exhiberes, dum aurum è naui in urbem transferes. ADIMAN. Rectè dicis. Effodiatur igitur thesaurus sub Mercurio illo Marmoreo, qui nobis in aula est, medimna uidelicet mille auri signati. Statim itaque iuxta Hesiodum: Aedes principio, quàm maximè insignes habitarem, deinde quæ circa urbem sunt, omnia iam coëmissem, præterquàm quæ in Isthmo, & apud Delphos, & Eleusine sunt. Præterea quæ ad mare iacent, & circa Isthmum nonnulla quoque, certaminum gratia, si quando ad Isthmia proficisci lubitum esset, & Sicyonium campum. Et in summa quicquid usquam in Græcia foret, uel cõsitum nemoribus, uel irriguum fontibus, uel fœcundum frugibus, id omne breui adeo tempore Adimanti sit. Aurum autem concauum nobis sit, ad cibum ex eo capiendum, pocula uero, haud quaquam leuia, ut Echecratis illa, sed duorum talentorum unumquodq; pondere. LYC. Quo pacto ergo pocillator plenum porrigat tibi, poculum adeo graue? aut quomodo tu accipies ab eo, nisi cum magno negocio, non scyphum illo, sed Sisyphium quoddam pondus attollente? ADIM. Mi homo, ne mihi disturba uotum. Ego uero etiam mensas totas aureas facturus sum, & lectos aureos, si uero non tacueris, etiam ipsos ministros. LYCI. Vide modo, ne quemadmodum Midæ, & panis tibi, & potus, aurum fiat, & diescendo miser pereas, fame ista precioſa enectus. ADIM. Tua igitur magis uerisimiliter compones, paulò post Lycine, postquam ipse optare incipies. Cæterum ad hæc ueſtis quoq; purpurea mihi sit, & uictus quàm maximè delicatus, somnus, quoad fieri potest, suauissimus, amicorum salutationes, & petitiones, & quod uulgo faciunt, omnes me uereantur, & adorẽt, atq; alij quidem primo statim mane ad fores sursum ac deorsum obambulẽt, inter ipsos autẽ & Cleænetus, & Democrates, ille supra modum. Atq; accedentibus quidem ipsis, & ante alios introrecipi uolentibus ianitores septem astantes, ingentes barbari, in frontem statim impingant ianuam, perinde atq; ipsi nunc alijs faciunt. Ego uero, quando uisum fuerit, prospiciens quemadmodum sol, illorum quidem nõnullos, ne aspiciam quidem: si uero paulum per quispiam, qualis ego uidelicet fui, ante repertum thesaurum, illum humaniter complectar, ac lotum ad cœnam sub tempus uenire iubebo. Diuites autẽ isti rumpentur, aspicientes uehicula, equos, & pueros formosos circiter bis mille, ex omni ętate delectos, ut quisq; fuerit maximè floridus. Deinde & cœnas in auro appositas (Vile enim argentum, & nihil ad nostram fortunam) Ac salsamentum quidem ex Hispania, uinum autem ex Italia, oleum uero & ipsum ex Hispania, mel autem nostrate nouum, & igni nondum admotum. Præterea ob

Scilicet aurei ut Philippici

Mons est Atticæ.

ſonia undequaq; allata, ſues uidelicet, & lepores, & quæcunq; uolatilia, gallina ex Phaſide, & Pauo ex India, & gallus Numidicus. Qui uero unumquodq; apparant, ſophiſtæ quidam ſint, circa bellaria & ſapores exercitati. Quòd ſi cui autem præbibero, ſcyphum, aut phialam poſcens: ille qui ebiberit, auferat ſecũ & poculum. Diuites uero iſti, qui nunc ſunt, præ me Iri uidelicet, & mendici omnes uideantur. neq; amplius tum argentea iſtam ſcutellam aut ſcyphum, Dionicus in pompa ſpectandum præbebit, & maximè, poſtquã uidebit ſeruos etiam meos tam multo argento uti. Ciuitati autem hæc apud me uelut exemptitia erunt. Ac pecuniarum quidem diſtributiones, ſingulis menſibus drachmas ciui quidem centum, inquilino autem quinquaginta dabo. Publicè uero ad ornamentum urbis, theatra ædificabo, & balnea, & mare uſq; ad Dipylum intromittam, atq; ibi portum aliquem extruam, aqua perfoſſam magnam introducta, ut nauigium meum propius appelli, & ex Ceramico apertè conſpici poſſit. Amicis aũt uobis, Samippo quidem uiginti medimna auri ſignati adnumerare diſpenſatorem iubebo. Timolao autem quinq; Chœnices: Lycino uero, chœnicẽ ſolam, eamq; etiam circumſcriptam, eo quòd loquacior eſt, & uotum meum irridet. Atq; hanc uiuere uitam uolebam, ſupra modũ diteſcens, & delicatè agens, omnibusq; uoluptatibus copioſe fruens. Dixi. Ac mihi Mercurius perficere ea & ad euentum perducere uelit. LYCI. Scis igitur Adimante, ut tibi extenui ad modum trama puer iſte, Plutus, ſuſpenſus ſit? Ac ſi fors aliqua ruperit illam, omnia euaneſcent, & carbones tibi theſaurus iſte erit. ADIM. Quomodo dicis hoc Lycine? LYC. Quoniam, ô optime, incertum eſt, quantum temporis uicturus ſis. Quis enim ſcit, an adhuc appoſita tibi menſa iſta aurea, priuſquam manum admoueas, & pauonẽ aut gallum Numidicum deguſtes, exhalata anima abiturus ſis, uulturibus & coruis, omnia illa relinquens? An uis ut enumerẽ tibi alios quidem ſtatim, priuſquam diuitijs fruerentur, mortuos, alios autem etiam uiuos ijs, quæ poſſidebant, ſpoliatos atq; exutos à deo aliquo, qui huiuſmodi rebus inuidebat. An non audis Cræſum, & Polycratem, multo te opulentiores cum fuerint, breui adeo tempore à bonis illis omnibus excidiſſe? Sed ut tibi miſſos hos faciam, num tibi ualetudinem adeo firmam putas fore, atq; conſtantem? an non uides multos diuitum infeliciter ætatem agere doloribus ac morbis uexatos? ac alios quidem ne uadere quidem poſſe, alios autem cæcos eſſe, aut intus labore aliquo affectos. Nam quòd ne alteram quidem tantam opulentiam poſſidere uelis, atq; eadem cum Phanomacho diuite iſto pati, pariterq; ut ille mulieroſus eſſe, ſat ſcio, etiam ſi nullus ipſe dixeris. Omittam interim dicere, quàm multas inſidias cum diuitijs coniunctas norim. Præterea & prædones, & cędes, & odium, quòd apud multitudinem obeundum eſt. Vides nimirũ cuiuſmodi rerum cauſſa extiterit tibi theſaurus iſte. ADIM. Semper tu mihi, Lycine, aduerſarius es, quare neq; chœnicem etiam accipies, ut qui perpetuo uotum meum inſecteris. LYC. Atqui hoc quidem iam communi diuitum more detrectas, & promiſſum reuocas. Sed tu Samippe iam opta. SAMIP. Ego uero (Arcas enim ſum ex Mantinea, ut ſcitis, in continente uitam agens) nauem quidem haudquaquam poſtulabo mihi contingere, ut quam ciuibus meis ſpectandam exhibere impoſſibile ſit, neq; ſcrupuloſe adeo cum dijs rationem ineam, thesaurum petens, & aurum ad menſuram accumulatum: ſed (poſſunt enim omnia dij, etiam ea quæ maxima uidentur eſſe, & lex uoti, quam Timolaus tulit, iubet nihil uereri poſtulare, tanquã illis nihil non annuentibus) poſtulo uidelicet rex eſſe, non qualis Alexander Philippi filius, aut Ptolemæus, aut Mithridates, aut ſi quis alius, accepto à patre regno, imperauit, ſed mihi principio à prædandi conſuetudine exorſo, ſocij & coniurati circiter triginta, fideles admodum & audaces adſint. Deinde paulo poſt trecenti, accedentes nobis alij ſuper alios.

Confutatio diuitiarum.

II. Votum Samippi. Imperium & potentia.

Poſtea

Postea mille, & non multò post, decies mille, postremo tota armatorum summa quinquaginta millia. Equitum autem circa quinque millia sit. Ego uero suffragijs cunctorũ antepositus & electus, Imperator optimus esse uidear, qui & hominibus præeam, & rerum administrationem geram. Vt hoc utiq; ipso iam maior sim cæteris regibus, utpote qui uirtute cæteris antepositus, exercitui imperem, non per successionem hæreditariam, ab alio in regnum introductus. Nam hoc Adimanti thesauro non dissimile foret, & ipsa res haud quaquam eodẽ modo suauis, ut cum aliquis uidetur ipse per se ipsum potentiam ac principatũ assecutus esse. LYC. Papæ Samippe, haud quaquam exiguum aliquid tu quidẽ, sed ipsum adeo caput bonorũ omniũ postulasti, uidelicet aciei tantæ, optimus ipse iudicatus à quinquaginta millibus. Talem scilicet nobis Mantinæa, & tam admiratione dignum regem atq; imperatorem, interim dum non animaduertit, enutriuit. Verum age regna, præi militibus, & exorna equestrem exercitum pariter & uiros clypeum gestantes. Cupio enim scire, quo nam profecturi sitis, tam multi ex Arcadia, aut contra quos miseros primos expeditionem facturi. SAMIP. Audi Lycine. Imò uero si tibi placet, sequere unà nobiscum. Præfectũ enim alæ constituam te equitum quinq; millium. LYC. At pro honore quidem isto ô rex, gratiam tibi habeo, ac Persico more procumbens, adoro te, circũactis post tergum manibus uenerãdo tiaram, rectam istam, atq; ipsum diadema. Tu uero ex ualidis istis aliquem, præfectum equitum designa. Nam ego tibi à re equestri ualde alienus sum, neq; omnino equum ullum ascendi ante hunc diem. Proinde metuo ne tubicine classicum intonante, decidens ego, in tumultu à tot unguibus conculcer, aut etiã equus ferocior existens, arrepto freno, in medios hostes efferat me, aut denique oporteat me alligari ephippio, si manere super illud debeam frenumq; tenere. ADIM. At ego tibi Samippe, ducã equites, Lycinus autem dextrum cornu habeat. Meritus autem sum, qui maximos honores abs te consequar, ut qui te tam multis medimnis auri signati donauerim. SAMIPP. Ipsos interrogemus equites, Adimante, num recipere te uelint præfectum suum. Cui igitur placet, equites: Adimantum hunc præfectum uestrum esse, manum attollat. Omnes, ut uides, Adimante, suffragantur tibi. Proin tu quidem æquitatui præsis, Lycinus autẽ dextrum cornu ducat. Timolaus porrò hic ad sinistram ordinabitur. Ego uero mediam aciem regam, pro eo atq; legitimum est Persarum regibus, quando ipsi assidere sibi aliquos uolunt. Sed progrediamur iam recta uersus Corinthum, quà per montana itur, cõprecati Iouem Regium. Ac postquam ea quæ in Græcia sunt, omnia sub potestatem redegerimus (neq; enim quisquam erit, qui nobis resistet, aut arma opponet, cũ tam multi simus, sed absq; sudore ac puluere uincemus) conscensis triremibus & equis in naues impositis (apparatum autem est in Cenchreis, & frumentum satis multum, & nauigia, quæ sufficiant, cætera q; ad hanc rem omnia) traijciamus per Aegeum, in Ioniam, & exinde ibi sacris Dianæ peractis, ac ciuitatibus nullo defendente, captis præfectisq; ibidem facile relictis, in Syriam pergamus, per Cariam itinere facto, inde per Lyciam, & Pamphiliam, & Pisidas, & utranq; Ciliciæ oram, maritimam uidelicet, & montanam, donec ad Euphratem peruenerimus. LYCIN. At me, ô rex, si placet, satrapam aliquem Græcis relinque. Formidulosus enim sum, neque domo longius abire facile sustinuero. Tu uero uideris etiam contra Armenios & Parthos exercitum ducturus esse, gentes bellicosas, & sagittandi perquàm peritas. Quare alteri alicui dextrum cornu committe. Me uero Antipatrum quempiam in Græcia relinque, ne quis etiam sagitta me transfigat, ea parte, qua nudus maximè ero, miserum me feriens, circa Susa, uel Bactra alicubi phalangem ducentem tibi. SAMIP. Aufugis Lycine ac deseris ordinem, meticulosus uidelicet existens: atqui lex iubet caput amputari ei, si quis ordinem deseruisse deprehendatur. Sed quoniam apud Euphra-

Vtille, qui Macedoniam cõmisit Alexander, dum in Asiam trajiceret.

tem iam ſumus, & fluuius ipſe ponte iunctus eſt, & quæcunque à tergo reliquimus benè ac tutò nobis ſe habent, omniaq; à præfectis tenentur, qui à me cuique genti impoſiti ſunt, aliq; autem etiam abierunt Phœniciam, interea nobis & Palæſtinen, & exinde Aegyptum quoque adiuncturi. age tu primus Lycine tranſi, dextrum ducens cornu. Deinde ego ſequar, & poſt me Timolaus hicce. poſtremus autem equeſtrem duc exercitum Adimante. Ac per Meſopotamiam quidem, nullus nobis obuiam fuit hoſtis, ſed ultrò ſeipſos, & arces, homines dediderunt, Etiam ad Babylonem accedentes, præter ſpem intra muros recepti ſumus, ac urbem ipſam tenemus. Rex autem ad Cteſiphontem commorans, aduentum noſtrum accepit. Proinde Seleuciam profectus, exercitum comparat, & equites quàmplurimos undecunque accerſens, & ſagittarios, & funditores. Renunciant itaque ſpeculatores, ad centum myriadas hominum belli aptorum congregatas eſſe, & ex his uiginti, qui ex equis iaculantur. Neque tamen adhuc neque Armenius adeſt, neque ij, qui ad Caſpium mare habitant, neque Bactriani, ſed ij tantum, qui in uicino degunt, & in ipſo quaſi ſuburbio regni. Adeo facilè tot myriadas ille recepit *. Tempus igitur iam eſt, ut uideamus, quid nam oporteat nos facere. ADIM. At ego quidem cenſeo oportere uos, pedeſtrem uidelicet exercitum, proficiſci hinc ad Cteſiphontem. Nos autem, equites puta, manere hic, & Babylonem aſſeruare. SAMIP. Etiam tu metu effœminaris Adimante, poſtquàm propius periculo uentum eſt? Sed quid tibi uidetur Timolaë? TIMOL. Omnibus copijs eundum hoſti obuiam eſſe, neque expectandum, dum illi melius ſeſe parârint, auxilijs undique ipſis accedentibus, ſed dum adhuc in itinere ſunt hoſtes, adoriamur ipſos. SAMIP. Rectè dicis. Tu uero Lycine quid cenſes? LYC. Equidem tibi dicam. Poſteaquam defeſſi iam ſumus contendendo, & abſque intermiſſione iter faciendo, quando in Pireum mane deſcendimus, & nunc autem triginta propè ſtadia proceſſimus, deinde & ſolis ardor frequens (nam iam circa meridiem maximè eſt) hic alicubi ad oleas, ſuper columnam iſtam, inſcriptionibus inſignitam reſidentibus, quieſcendum pauliſper eſſe. Deinde reſurgentibus inde iterum eundum, & reliquum uiæ ad urbem abſoluendum eſſe. SAMIP. Etiam ne Athenis, ô beate, tibi eſſe uideris, qui circa Babylonem in campo ante muros, inter tot milites ſedes, de bello deliberans? LYC. Submonuiſti. Ego uero ſobrium eſſe me putabam, at tu in eo, ut ſententiam proferrem. SAMIP. Accedamus igitur, ſi tibi uidetur. Ac ut uiri fortes in periculis ſitis, facite, neque prodatis patrios ſpiritus. Iam enim & hoſtes uidelicet pugnam capeſſunt. Quare teſſera quidem Enyalius eſto. Vos autem poſtquam claſſicum cecinerit tubicen, cum clamore inuadentes, & clypeos haſtis pulſantes, properate cum aduerſarijs manum conſerere, ac cominus pugnate, atque intra teli iactum conſiſtite, ut ne plagas accipiamus, dum illis ſpacium, feriendi eminus, concedimus. Et quoniam ad manus mutuo iam uentum eſt, ſiniſtrum quidem cornu & Timolaus, in fugam uerterunt, eos quibus cum congreſſi ſunt, Medos. Media autem acies, & quod circum me eſt, æquo adhuc Marte pugnat. Perſæ enim ſunt, & inter eos ipſe rex. Vniuerſus autem equitatus Barbarorum in dextrum cornu noſtrum fertur. Quare ô Lycine, & ipſe uir fortis ſis, & eos qui tecum ſunt, exhortare, ad fortiter excipiendam & ſuſtinendam impreſſionem. LYC. O fortunam. Aduerſum enim me equites cuncti, ſolusq; idoneus ipſis uiſus ſum, qui contrà ferar. Ac mihi uideor, ſi uim adhibeant, transfugiturus eſſe, in Palæſtram hinc currens, belligerantes etiam num uos relinquens. SAMIP. Nequaquam. Vincis enim & tu ipſos iam parte quadam. Ego uero, ut uides, etiam ſingulari prælio cum rege congrediar. Prouocat enim me, & pugnam detrectare omnino turpe fuerit.

* κατεαξε græce, quod alias fregit ſignificat.

Martis cognomentum eſt, ἀπὸ τοῦ ἐνυᾶν.

LYCI.

LYC. Per Iouem etiam uulneraberis statim admodum abeo. Nam hoc quoque regium est, uulnerari de regno dimicantem. SAMIP. Benè dicis. Leue tamen, & uix summã cutẽ perstringens uulnus hoc, neq; etiam in aperta corporis parte, ut ne cicatrix quidem deformis apparitura sit postea. Cæterũ uides quo pacto ipse incursando, unà adeo plaga & ipsum, & equum emissa hasta transegerim? Deinde amputato capite, & ablato diademate, rex adeo ipse factus iam sim, & ab omnibus adorer. Barbari igitur adorent nos, ego uero iuxta Græcorum legem imperabo, atq; unus Imperator nominabor. Post hæc igitur cogitate quã multas quidem ciuitates cognomines mihi ipsi conditurus sum, quàm multas autem etiam destructurus, per uim captas, siquæ cõtumelioſe aliquid in regnũ fecerint. Omnium autem maximè Cydiam istum diuitem persequar, qui cum mihi uicinus tam esset, eiecit me agro, transcẽdens paulatim in interiora finiũ. LYCIN. Desine tandem Samippe. Tempus enim est, te quidem post pugnã tantam superatam, Babylone cõuiuium celebrare, & uictoriæ sacra peragere. Iam enim extra præscriptum stadium, opinor, processit tibi imperium: Timulaum autem, uicissim optare, quicquid uoluerit. SAM. Quid igitur Lycine? qualia tibi postulasse uideor? LYC. Longè, ô præclarissime regum, laboriosiora, & uiolentiora, quàm quæ Adimantus: quippe cum ille quidem in delitijs uersaretur & duorum talentorum pocula aurea compotoribus porrigeret, tu uero etiam uulnerabaris singulari prælio dimicans, & metuebas, & curis distinebaris noctu, interdiuq;. Non solum enim ea, quæ ab hostibus fierent, formidanda tibi erant, sed & insidiæ innumerabiles, & inuidia eorum, quibus cum uiuebas, & odium, & adulatio. Amicus autẽ nullus uerus, sed ad metum omnes, uel spem beneuolentiam simulantes. Fruitio certè uoluptatum, ne per somnium quidem, sed gloria solũ, & purpura auro uariegata, & fascia candida circum frontem, & satellites præeuntes. Cætera autem, labor intolerabilis, & acerbitas multa. Et aut responsa dare ab hostibus uenientibus oportet, aut ius dicere, aut mittere ad subditos edicta. Et uel gens aliqua defecit, uel incursiones fiunt ab ijs, qui extra imperium degunt. Timere itaq; oportet omnia, & habere suspecta. Et in summa, ab omnibus magis, quàm à te ipso beatum prædicari. Nam illud quoq; an non humile & abiectum? quòd & ægrotas eodem modo cum priuatis, & febris in nullo discrimine habet te regem, neq; etiam mors metuit satellites tuos, sed superueniens, quandocunq; ipsi lubitum fuerit, ducit plorantem te, nihil ueritus diadema istud. Tu uero ille sublimis adeo, ex alto decidens, abreptus è solio regio, eãdem uiam abis cum multitudine, eodemq; honore cum cæteris inter gregem mortuorũ agitaris, tumulum excelsum supra terram, & columnam in longum porrectam, aut pyramidem æquis ac rectis angulis assurgentem, post te relinquens, serotina uidelicet, & tum insensibilia magnificẽtiæ spectacula. Statuæ autem illæ & templum, quæ ciuitates erigunt colentes, & magnum illud nomen, omnia paulatim defluunt, atq; abeũt neglecta. Quod si autẽ quàm maximè etiam in longissimum perdurarint, quis quæso fructus eorum amplius fuerit, cum sensu careas? Vides, qualia quidem etiam uiuus negocia habiturus sis, metuendo uidelicet, & cogitando, & laborãdo: qualia uero & illa quoq;, quæ post mutationem sequentur? Sed iam tuum erit Timolaë, optare, ac ut superes istos, uide, quẽ admodum decet uirum intelligentem, & rebus uti scientem. TIMOL. Attende igitur Lycine, nunquid reprehensione dignum optabo, & quid nam arguere quispiam merito possit. Nam aurum quidem, & thesauros, & medimna nummorum: aut regna, & bella, & terrores pro imperio, quæ tu meritò reprehendisti, haudquaquam postulabo. Caduca enim hæc & multis insidijs referta, & plus molestiæ in ipsis est, quàm dulcedinis. Cæterum Mercurium ego uolo, obuiam mihi uenientem dare nonnullos annulos, qui huiusmodi uim habeant: primum quidẽ, ut rectè semper ualeã, & corpore

Cõfutatio intemperiæ & periculorum.

III. Votũ omnis fortunæ & felicitatis.

sanus sim, & insauciabilis, & nulli perturbationi obnoxius. Secundum autem, ut ne cõspici possit, is qui eum induerit, qualis ille Gygis fuit. Deinde alij quendam, ut robore superem uirorũ decem millia, atq; onus, quod alioqui decẽ millia hominũ mouere simul uix possent, ego solus facile in humeros attollere possim. Præterea autẽ & uolare possim, lõgè à terra in sublime sublatus, & ad hoc quoque annulum quẽdam habeam. Iam uero & in somnum resoluere, quos uoluero, & omnem ianuã accedenti mihi aperiri, laxata sera, & dimoto obice, hæc ambo unus annulus possit. Et quod maximum est, alius quispiam sit, supra omnes suauissimus, qui me amabilem faciat, indutus & pueris formosis, & mulieribus & populis totis, neque quẽquam amoris expertem esse sinat, & cui non desiderabilissimus ipse uidear, atque in ore sim. Ita ut multæ mulieres, dum amorem pati nequeunt, seipsas etiam suspendant, & adolescentuli ad insaniam redigantur mei desiderio, adeoq; seipsos beatos esse putent, si quem ipsorũ uel aspiciam solum, si uero contemnam, etiam illi mœrore pereant, & in summa, supra Hyacinthum, aut Hylam, aut Phaonem Chium illum sim. Atquæ hæc omnia habeam, non in breue tempus, ac statim moriturus, neque etiam ad mensuram humanæ uitæ uiuens, sed annos mille, subinde iuuenis ex iuuene renascens, uiuendo exigam, circa decimum septimum quenque annum exuens senectutem, perinde atque serpentes. Nihil enim deerit mihi, cum hæc habebo. Siquidem omnia quæcunque alij habent, mea futura essent, quatenus & fores aperire possem, & sopire custodes, & ipse ingressus inuisibilis esse. Quòd si apud Indos, aut Hyperboreos spectaculum aliquod mirum ac nouum foret, aut res aliqua preciosa: aut quicquid esu uel potu dulce, nihil ueritus, sed ipse eò aduolans, fruerer omnibus ad satietatem usque. Et quia Gryps, alata fera, aut phœnix auis apud Indos à cæteris uideri nequit, ego uero etiam illud uiderem. Et fontes Nili quoque solus scirem, & terræ quicquid inhabitabile est, & siqui Antipodes ex aduerso nobis habitant, australem terræ partem dimidiam tenentes. Præterea autem & stellarum naturã, & Lunæ, & ipsius Solis, facile nossem, ut qui ab igne illorum lædi non possem. Et quod omnium suauissimum fuerit, uno eodemq; die annunciare Babylonem possem, quis nam in Olympijs uicisset: & si fortè in Syria pransus essem, cœnare in Italia. Si quis aũt inimicus mihi foret, ulcisci etiam istum, ex obscuro, iniecto in caput eius saxo, ita ut diminueretur ei cerebrum. Amicis autem contrà benefacere, offundendo dormientibus ipsis aurum. Ac sanè, si quis superbus foret, aut tyrannus, diues, contumelioſus, sublatum ipsum ad stadia uiginti, per præcipitia supernè dejicerem. Cũ pusionibus autem nemine prohibente conuersari mihi liceret, quippe cũ & uideri non possem ingressus, & omnes in somnum resoluerẽ, solis illis exceptis. Quale uero etiam illud foret, quòd belligerantes tutò spectare possem, extra teli iactum in altum sublatus? Et si uisum fuisset, adiungendo me uictis, & sopiendo uictores, fugientibus uictoriam subministrarem, ex fuga uidelicet reuersis. Et in summa, ludum quendam facerem uitam humanam, omniaq; adeo mea forent. Ac deus uiderer cæteris. Atq; hæc summa felicitas est, quæ neque perire, neque insidijs peti potest, & maximè cum bona ualitudine per longam ætatem. Quid igitur est Lycine, quod in hoc uoto culpare queas? LYC. Nihil Timolaë, neque enim tutum fuerit, aduersari uiro alato, & qui robore multa hominum millia superat. Veruntamen illud interrogabo te, Ecquem alium uideris, inter tot gentes, quas uolando oberrasti, senem iam uirum mente à statu suo ita dimota, qui annulo exiguo uectus, totos adeo montes digito mouere potuerit, amabilem omnibus, idq; cum caluus esset, & nasum haberet simum? At uero etiã hoc respondeme mihi: Cur tandem nõ unus annulus omnia tibi ista possit? sed tam multis reuinctus incedes, sinistra grauata per singulos digitos: imò uero excedit numerus, & necesse erit etiam dextram ferendo oneri succedere. At

Confutatio à stulto & impossibili.

qui

qui uno adhuc necessario maximè opus est, qui te indutum à stulticia cohibeat, multa ista insolentia detersa: aut an hoc quidem etiam Elleborus abundè potest, meracior uidelicet hausta? TIMOL. At prorsus Lycine, etiã ipse optabis tandẽ iam aliquid, quo discamus, qualia tu postulaturus sis, irreprehẽsibilia uidelicet, & quæ accusari nequeant, quando quidẽ cæteros calumniaris omnes. LYC. Ac nõ opus habeo uoto ego. Venimus enim iã ad Dipylum, & optimus hic Samippus, dum circa Babylonẽ singulari prælio dimicat, & tu Timolaë, dũ in Syria quidem prandes, in Italia autem cœnas, etiam ea studia, quæ ad me pertinebãt, absumpsistis, rectè sanè facientes, præsertim cum non probem in breue tẽpus ditescere, opulentia quadam quasi subuẽtanea, deinde post paulum mœrore affici, dum nudam aliquam massam panis comedã. Quale uobis non multò post accidet, postquam felicitas quidem ista uobis, multæq; diuitiæ auolantes euanescent, ipsi autem digressi à thesauris & diadematibus istis, tanquam ex suauissimo aliquo somnio excitati, domi dissimilia omnia reperietis, perinde ut histriones, regum personas agentes, qui ex theatro regredientes, plerique fame conficiũtur, idq; cum paulo antè Agamemnones, aut Creontes fuerint. Mœrore igitur afficiemini, uti consentaneum est, ægroq; animo, ea quæ domi uobis sunt, aspicietis, & maximè tu Timolaë quando necesse tibi erit idem pati, quod Icarus olim, ut soluta uidelicet pennarum textura, de cœlo delapsus, humi incedere cogaris, amissis annulis illis omnibus, ultrò de digitis effluentibus. Mihi uero etiam hoc abũdè satis erit, pro omnibus thesauris, ipsaq; adeo Babylone, suauiter admodum ridere ad ea quæ uos optastis, tam præclara scilicet, & hoc, cũ ipsi philosophiam laudetis.

TRAGOPODAGRA.

IOANNE SINAPIO INTERP.

ARGVMENTVM.

Argumentum fabulæ tale est. Peragunt encomiũ & laudes Podagræ, sacerdotes, potestatẽ deæ carminibus celebrantes. Ad quorũ inuocationem, cũ ipsa quoq; deæ adesset, summq; numen ut insuperabile & inuictũ prædicaret: nũciatur interea medicos quosdã Syros, deam contemnentes, ac uires ipsius eluantes, medicinam, à patre uidelicet acceptã, contra illã uulgo polliceri. Indignata itaq; dea, arrogantiamq; ac temeritatẽ hominũ nõ ferens, immissis tortoribus suis, miserè illos exercere atque uexare cœpit. Quæ cũ medicina sua frustra adhibita, doloris uehemẽtiam atq; acerbitatem ferre nõ possent, supplicãtes deæ, uictos sese, artemq; suam nullã esse, confitentur. Exorata igitur dea, tortores suos reuocat, ac uictrix palmã refert. Proloquitur Podagricus quidam, malũ & cruciatum immedicabilẽ detestans. Fabula uero in uniuersum idem illud innuit, quod Ouidius, cum inquit:

Tollere nodosam nescit medicina podagram.

tum quòd et uanitatem Iudæorũ ac Syrorum nõnihil taxare uidetur, ut qui cõtra omnes morbos, quantumuis incurabiles, medicinam pollicerentur. quale & hodie quidam, ex eadem gente undiq; fluunt.

LOQVITVR PODAGRICVS.

Trimetri Iambici.

Triste nomen, ô dijs odibile.
Podagra, lachrymosa, Cocyto sata
In tartari specubus opacis ædita,
Erynnis utero quam Megera suo tulit,
Et uberibus aluit, cuique paruulæ
Amarulentæ, in os lac Alecto dedit,
Ergo quis abominabilem te dæmonum

Produxit in lucem exitio mortalibus?
Quòd si luunt errata manes mortui,
Si luce commissi rationem nox petit,
Nec Tantalus siti, nec Ixion rota
Volubilis, nec Sisyphus onere lapidis
Cruciandus, in Stigij fuit Ditis domo,
Tuis sed omnes omnium scelerum reos
Aptare decuit membri fragis cruciatibus
Vt corpus affectum & fagitatum meum
Manibus ab extremis, ad intimas pedum
Plantas, sanie tetra fluenteq; fellea
Per membra, bile, & impetuoso flamine,
Suis ubiq; stringitur meatibus
Porisq; clausum me premit doloribus.
Per ipsa currit ignea pestis uiscera,
Carnemq; uorticibus populatur ignium,
Aetnæ uelut crater facibus exæstuans:
Aut Sicula uallis æquorearum rupium,
Aestibus ineuolubilibus, Vbi fluctuans
Sinuosa ruinas unda scopulorum ferit,
O omnium mortalium opinionibus,
Incogitabile malum. Vt omnes perditè,
Quicunq; uana spe stolidi, teleniter.
Mulcere medicariq; cupimus, fallimur.

CHORVS
Dimetri. catalectici omnes

Iuga Dindymi Cybeles
Phryges ululante uoce,
Tenero frequentare Atti
Solent, Modisq; Sistri
Phrygij, Superiuga Tmoli
Comon celebrare Lydi,
Et perciti furore
Resonant suis in armis
Euantis orgia, rythmis
Cretensibus, Corybantes,
Clangit quoq; tuba duro
Martí, modulans tumultus
Depressa bellicosos,
Sed nos tui podagra
Mystæ tibi sacramus
Ineunte uere, luctus,
Vbi gramminifera passim
Herbis uirere prata,
Et in arboribus tenellæ
Zephyro reflante frondes
Inceperint uigere,
Male nuptaq; cum per ædes
Hominum strepens hirundo,
Nocturna perq; lucos
Ityn gemit, querelis

Vernum tempus aptum podagræ. Cels. lib. 4. ca. 24

Vbi

Vbi tristibus philomela.

PODAGRICVS

Trimetri Iambici.

O ægritudinis opifer & comes meæ,
O tertiꝫ gerens Baculi uicem pedis,
Tremulum mihi suffulcias oro gradum.
Iterꝙ dirigas, leuia & uestigia
Firmes pedum, possint ut inniti solo.
Age miser exstratis, tua membra corripe,
Et culmen ædium relinque umbratile,
Nigramꝙ ab oculis excutiens caliginem,
Prodi foras, & ad rutilum Solis iubar
Auram serenam spiritu læto trahe,
Ter quinꝙ præteriere nunc solidi dies,
A sole cum procul in tenebris abditis
Incomposito in lecto cubans distorqueor.
Adest animus, adest uoluntas sæpius
Vt in pedes me conijciam, fores petens,
Sed corpus imbecille uota deserit.
At enim propera mea mens, quoniam te non latet
Egena uita podagrici, qui cum uelit
Obambulare non queat, uiuentium
Hunc exime numero, & refer inter mortuos.
Sed eia.
At qui ueniunt hic qui baculos manibus mouent?
Capita coronati foliis sunt Actææ
Cuiusue dæmonum celebrant festum chorum?
An Phœbe Pæan numen extollunt tuum?
At delphica nulla cingit illos laurea.
An fors canitur laus aliqua bachanalium?
Sed non adest signum comis hederaceum.
Age qui uel unde nam uenitis hospites,
Exponite nobis, ueraꝙ fateamini.
Et quam deam celebretis amici dicite.
At tu quis es, uel unde nos interrogas? CHO.
Vt enim baculus gressusꝙ nobis indicant
Mysten uidemus insuperabilis deæ.
Vnus quidē & ego sum, deam non dedecens. POD.

CHORVS.

Dimetri, partim catalectici, partim acatalectici.

Venerem sacræ deam Cypri
Exætheris ortam semine
Nutriunt in æquoreis aquis
Nereus decentem fabricam,
Iunoꝙ consunx & soror
Tonantis, ulnas candida.
Apud Oceani fontes, uagis
In sinubus, educata
Nutrice fuit à Tethyde.

Sume

Summoq; uertice cerebri
Est uirginis interritam
Enixus indolem, pater
Cœlestium Saturnius,
Virtute claram Palladem:
Sed hanc deam beatam
Primam cubitis Ophion senex
In delicatis protulit.
Cum desijt tenebrosa lux
Et orta lucifera fuit
Aurora, iubarq; lucidum
Solis. podagræ tum simul
Apparuit potentia
Te prodeuntem ex ilibus
Parcæ, statim Clotho abluit,
Totusq; risit ætheris
Fulgor, tonuitq; serenum
Cœlum, beatus at aluit
Hanc in papillis lacteis
Largus pater ipse Pluton.

PODAGRICVS ET CHORVS.

POD. Sed qualibus sacris ministros excitat?
CHO. Nihil cruoris ab ore ferri fundimus
Nec ulla seta de ceruice uellitur,
Nec terga, talis perstrepunt sonantibus,
Nec frusta crudæ pascimur carnis boum,
Cum uere tenuis ulmus auem germinat,
Et insidet ramis loquacula merula,
Acuta tunc mystis sagitta figitur
Per membra, clàm, latens & intima penetrans
Pedem, genu, cauosq; nodos ossium,
Talosq;, coxarumq; uertebra, fœmora,
Manus, scapulas, & brachia, & imas artuum
Cauernulas, tumidasq; digitorum bases,
Omnia uorat, depascitur, urit, occupat,
Inflammat, emollit, dea donec iusserit
Aufugere morbum, & esse modum doloribus.
POD. Ergo unus & ego nescius licet, fui
Deæ sacratæ numine tali percitus,
Ergo benigna ueniat apparens dea
Simulq; cum mystis, & ego hymnos ordiar
Solitum podagricis modulaturus melos.

CHORVS.

Dimetri.

Tranquilliter igitur & sine
Ventis sit æther, Quilibet
Laudes canat podagricus.
En strata diligens, dea,
Suas ad aras aduenit
Baculo gradum suffulciens.

Salue

Salue deùm mitiſſima,
Tuoſq; benigna reſpice
Lætante lumine famulos,
Huiuſq; ueris tempore
Paulum dolores mitiga.

PODAGRA.

Trimetri. Iambici.

Quis eſt hominum, cui non ego inſuperabilis
Regina morborum Podagra nota ſim,
Quam nulla thura, nulla fumigatio,
Nec fuſus apud aras cruor, aut donaria
Suſpenſa templis diuitum placabilem
Reddunt? Nec ipſe uincere ſummus omnium
Pæon deorum medicus arte ſua poteſt,
Apollinis ue filius Aeſculapius.
Ex quo ſiquidem mortalium fuit genus,
Omnes meas retundere uires geſtiunt,
Omnemq; turbant pharmacorum induſtriam,
Plantaginem terunt, apiumq; ſemina,
Foliaq; lactucarum, & agreſte peplion,
Et marrubium, amnicolamq; potamogetona,
Alij Cnidas terunt, alijq; Symphyton,
Lentes alij de ſtercore lectos illiniunt,
Hos, cocta paſtinaca, foliaq; perſica,
Hyoſcyamus, papauer, & bulbi iuuant,
Cortexq; pomi punici, Malicorium,
Et pſyllion, thus, hellebori radix, nitrum,
Et mixta uino telis, & collamphacos,
Et gyrine, ſimulq; galla Cupreſſina,
Et panis hordeaceus, atq; braſſicæ
Crudæ folia, gypſus gari liquaminis,
Et ſtercora ſylueſtris capræ, fimus hominis,
Farina fabarum, flos quoq; lapidis Aſij,
Alij rubetas, quiq; uocantur aranei
Mures, lacertas atq; muſtelas coquunt,
Ranas, hyenas, tragelaphos, uulpeculas,
Cuius metalli non pericula ſumpta ſunt?
Quis non probatus humor eſt mortalibus?
Aut cuius inexplorata lachryma eſt arborum?
Animalium omnium, oſſa, nerui, tergora,
Adeps, cruor, medulla, lotium, merda, lac,
Bibunt alij numero quaterno pharmacum,
Alij per octo, perq; ſeptem plurimi,
Alius bibens ſacram, repurgari ſtudet,
Aut carminibus animum adhibens illuditur,
Iudæus excantat fatuum nactus alium,
Rurſus alius à fonte remedium petit.
Sed omnibus illis nil niſi plorare impero,
Et ſic facientibus uel irritantibus
Occurrere ſoleo magis iracundior,
Qui uero contra me nihil eius cogitant

Illis

Illis facilem & tractabilem me præbeo.
Nam qui meis communicat mysteriis,
Primum quidem statim bona uerba dicere
Docetur, oblectareq; salibus & iocis
Dictisq; facetis se salutantes solet.
Deinde cum gestatus intrat balnea,
Fit ridiculus, fit & uoluptas omnibus
Aten enim quam dixit Homerus, illa sum
Ego, per hominum capita molliter ambulans
Plantas pedum teneras habens. ueruntamen
Plerique me mortalium podagram uocant,
Quoniam pedum captura sum ποδῶν ἄγρα.
Sed agite Mystæ, qui mea colitis sacra
Celebrate laudibus insuperabilem deam.

CHORVS.

Dimetri. Anapestici.

O nympha ingenium adamantinum habens
Multipotens, animo dea ualido,
Audi uota tuorum supplicum
Magna potentia, uis tua magna,
O Regina opulenta Podagra,
Quam Iouis horret pernix telum,
Quamq; profundi fluctus pelagi
Trepidant, Quam quoq; trepidat sceptra
Qui gerit infera Stygius Pluton,
O gaudens nodis, lectigrada,
Cursiuetans, talorum tortrix,
Calcicrematrix, malehumitanga,
Ossitremenda, genufraga, pernox,
Articulos cruciandi cupida,
Curuigenuflexa, potens Podagra.

Trimetri. Iambici.

PERSONAE.

Nuncius. Podagra. Medici.
Tortores.

NVN. Domina peropportuna te fers obuiam
Audi, neq; enim tibi nuncium fero friuolum
Sed socia uerbis ipsa res adiungitur:
Nam ciuitates ut statueras undiq;
Lento pede uestigans, tibi scrutabar domos
Cunctas, ut aduerterem, Si quis tuam
Potentiam non debito more coleret,
Aliosq; tuarum ui manuum sat repperi
Regina domitos, mente bona quiescere.
Isti sed audaces duo, confidentia
Freti sua, non desierunt dicere
Ac deierare, uim tuam uenerabilem
Non esse, sed exortem uolunt mortalium
Te generis ac uitæ. Religans igitur pedes
Mox fascijs uehementer adproperans, die
Iam deniq; quinta ueni, lassus itinere,

Nam

Nam tota fermè duo ſtadia peatranſij,
Quam ſubitus ades ô nuncie uelociſſime? POD.
Sed cuius obſecro regionis terminos
Duros & inuios reliqueris, explica
Clareq; refer, ut celeritatem intelligam.
Quinq; graduum ſcalas reliqui primitus, NVN.
Tremulas quoq;, luxatis trabium compagibus.
Deinde ſternax me excipit mox area,
Duris renitens ad pedes impulſibus,
Quod iter ubi confeci grauibus ueſtigijs,
Stratam ſilicibus ingrediebar ſemitam,
Ituq; ſcrupulis acutis aſperam,
Hinc incidens in lubricam & planam uiam,
Dum propero progredi, ſolutum retrahit
Calces malè firmas illico cœnum retrò,
Qua tranſeunti liquidus & membris mihi
Sudor fluebat, æger ut feſſum gradus
Deficeret, Inde laſſus omni corpore.
Latam quidem, aſt tutam minus inſiſto uiam,
Varijs & hinc & inde me uehiculis
Vt currerem cogentibus & urgentibus.
Quare celeriter ſubleuans ſegnem pedem,
Tranſuerſus occurſim fugiens, ceſſi loco,
Donec citis quadriga tranſiret rotis,
Myſtes enim tuus nequibam currere,
Non gratis hæc rectè tibi res geſta ſit, POD.
Mi nuncie. Tuæ namq; promptitudini
Parem rependam gratiam precio pari.
Atq; hoc adeo gratum tibi ſit præmium,
Poſthac triennio ſemel modo leues
Tentare te noſtros dolores perferam.
Sed uos ſceleſti, dijs & inuiſiſſimi,
Qui nam, uel à quibus parentibus æditi
Audetis obniti podagræ potentiæ,
Cuius ſuperare uim nequit Saturnius?
Heus dicite peſſimi: Quoniam heroas ego
Quàmplurimos domui, ſapientes ut ſciunt,
Priamus pede celer ille, canitur podagricus. Heroës
Periit Achilles podagricus ille Pelei, podagrici.
Et Bellerophontes podagricus me pertulit,
Podagricus & Thebanus erat dux Oedipus,
Et ex Pelopidis podagricus erat Pleſthenes,
Et filius Pæantis etiam podagricus,
Dux præfuit claſſi. fuit & alius celer
Dux Theſſalorum, qui ſimul atq; prælio
Victus ceciderat Proteſilaus, præfuit
Claſſi, podagricus licet & æger foret.
Ithacæ quoq; principem Laërtis filium
Vlyſſem, ego, non ſpina necuit Trigonos.
Nunquam ergo gauiſuri ô calamitoſiſſimi,
Pœnam patiamini meritis ueſtris parem,
Syri quidem genere Damaſceni ſumus MED.

Multa fame uero coacti & inopia,
Terram & mare peragramus, errantes, uagi.
Habemus autem quod pater ungentum dedit,
Per hoc mala consolamur ægrotantium.
POD. Cede quod unguentum? quis illius habitus?
MED. Sacrum tacendi ius mihi iurandum datum,
Me talia dicere tibi planè non sinit,
Nec ultimum morientis edictum patris,
Qui iussit hanc cælare nos uim pharmaci,
Quod sæuientem te quoq; scit compescere:
POD. An igitur, ô execrabiles, malè perditi,
Vllius usquam tanta uis est pharmaci,
Meam quod inunctum uim sciat compescere?
Sed sine, paciscamur age tali fœdere,
Et experiamur, an ne uirtus pharmaci
Futura sit superior, an flammæ meæ.
Huc ô seuera, statim undiq; conuolantia
Tormenta, præsides meæ uesaniæ,
Ocyus adeste, Tuq; soleas infimas
Pedum, sub ipsos usq; digitos urito,
Tu calcibus insili, profundam tu riges
A fœmoribus ad genua tabem felleam,
At uos manuum repente flectite digitos.
TOR. En imperata singula tibi fecimus.
Iacent, miseriq; clamitant grauissimè,
Per omnia torti membra tuis complexibus.
Nunc agite, ô hospites, uideamus optimè,
POD. An illitum uos nunc muniet hoc pharmacum?
Nam si palàm aduersum fuerit illud mihi,
Mundum relinquens, abditos terræ sinus
Subibo, & infimos abyssus Tartari,
Obscura & ignota omnibus mortalibus.
MED. En unximus, leuat neq; dolores tamen,
Heu proh dolor, heu tabesco miser atq; pereo.
Omnia populatur membra mea cæcum malum,
Non Iupiter fert tale telum fulminis,
Non ulla sic procella sæuit æquoris,
Non impetuosi tanta uis est turbinis,
An asperos sustineo morsus Cerberi?
Num uirus Echidnæ membra mea depascitur?
An tunica sanie tincta Nessi sanguinis?
O dea miserere. Nam neq; meum pharmacum,
Nec aliud inhibere poterit cursum tuum,
Victrix sed omnium omnibus es suffragijs.
POD. Desinite nunc tormenta, dolores cedite:
Mecum quia cepta litis illos pœnitet,
Et norit unusquisq; me solam omnium
Illachrymabilem & immedicabilem deam.

CHORVS.

Hexametri μείζονες Anapæstici
Dimetri.

Non

Non uis Salmonei contendere cum tonitribus
Ausa Iouis, pœnas euadere salua potuit
Verum animo repressa, repentecq; fulmen Dei
Fumigero stygias detruditur icta sub aquas,
Nec satyrus phœbo congressus Marsya tulit
Inde uoluptatem, cum diripit undicq; cutem
Pythius illius, non prœmia grata referens
Litis habet memorem, Iuctu quocq; fœta Niobe,
Namq; & adhuc lugens Sipylum, rigat uda lachrymis
Mœonis ad lites Arachne, quia Pallada uocat
Perdita, nunc scelus id testantia stamina plicat,
Impar enim est diuorum affectibus humana uis.
Vt Iouis, ut Latonę, ut Pallados, ut Pythi.
Mites ergo feras cruciatus atq; faciles,
O celebris, cunctisq; locis dea nota podagra,
Ferq; leues, & acutos, & breuiter noxios
Absq; dolore, nec intolerabiliter, benè suos
Qui teneant fines, sint exiguumq; ualidi,
Quiq; gradum non impediant facientibus iter.
Multæ sunt formæ miserorum.
Sed podagros soletur morbi
Exercitium & consuetudo
Quare æquanimiter, nobiscum
O quotquot in hac estis naui,
Cruciatus ex animo eiicite.
Quòd si quæ placeant, non fiunt,
Et iter non placitis dij inueniunt,
Quisquis es hic cui morbus grauis est
Te ludi rideric; feras,
Nam hæc huius ludi natura est.

OCYPVS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Ocypus Podalirij & Asiæ filius fuit, pulchritudine acuitibus præstans, gymnasiorumq; et uenationum in primis studiosus. Hic cum sæpe uideret cosqui à rigida podagra detinerentur, irridere illos cœpit, dictitans nihil esse prorsum, cur illi tantos dolores præ se ferrent. Indignatur itaq; dea, ac pedes illius inuadit. Qui cum ab initio constanter ferret, ac morbū detrectaret, tandem à dea totus prosternitur, et supinus decumbit. Scena quidem siue actio fabulæ apud Thebas esse intelligitur, Chorus autem ex popularibus eius loci podagricis constituitur, qui omnes Ocypum pariter coarguunt. Fabula est ex ijs quæ pro ualde urbanis habentur. Interlocutores fabulæ sunt.

Podagra.
Ocypus
Nutritor
Medicus
Labor
Numius.

Proloquitur autem Podagra.

Poema imperfectum, & mendosum est, & (ut Erasmus addit) ne micum quidem Lucianici sales habent.

Mimesis est græcorū grāmaticorū, qui huiusmodi inscriptiones fabularum præmittunt, ut apud Euripidē. Aristophanē &c. uidere licet.

GRauis hominibus, & inauſpicati nominis
Podagra uocor, mortalibus dirum malum.
Quæ uinculis aſtringo neruorum, pedes,
Ingreſſa clàm ſub artuum compagines.
Ridere uero ſoleo, eos quos torqueo,
Dum proloqui ueram mali cauſſam haud uolunt,
Aliamq; fictam in promptu habent, qua ſe tegant.
Quilibet enim ſe decipit mendacio,
Luxatum alicubi, aut grauiter alliſum pedem
Dum dictitat, ueramq; cauſſam ſupprimit.
Quod enim ipſe celat, & latere alios cupit,
Hoc tempus inuito arguit eo, poſt tamen.
Ac tum domitus, ueroq; nomine me uocans
Geſtatur ab amicis, triumphus omnibus.
At uero ad hanc rem adiutor eſt Labor mihi,
Neq; enim ſine hoc ego ſola quicquàm potuero.
Proinde mordet me illud, & præcordia
Tangit mihi, quòd, cum ille cauſſa ſit omnibus
Malorum, & omnes excruciet, nemo tamen
Inceſſet ipſum maleficis conuiciis.
Sed ab omnibus (ita eſt dementia)
Me proſequuntur imprecationibus,
Quaſi hoc, mea, modo effugere poſſint, uincula?
Verum quid iſta nugor, & non protinus
Qua gratia huc aduenerim ad uos proloquor?
Iram euomens hanc intus omnem, ut eſt, meam:
Nam curſor hic (ſi diis placet) generoſus,
Elatus animo præter alios Ocypus
Contemnit, & nullam eſſe me (demens) ait.
Ego autem, ut mulier, ira acerbè percita,
Illum uiciſſim acerbo, & immedibili
Adorta malo: ut mos eſt meus.
Ictu illico talum pedis certo petens:
Ac nunc quidem dirus labor locum eum tenet,
Plantamq; terebrat infimam ſtimulis ſuis.
At ille, ceu curſu, aut palæſtra, offenderit
Pedem, magiſtrum decipit, miſerum ſenem,
Sed biliоſum ægrè mouens captum pedem
Progreditur infelix domo ipſus huc foras.
OCYP. Vnde autem acerbus iſte per pedes mihi
Sine uulnere improuiſus accidit dolor,
Qui neq; gradi me, neq; loco ſtare patitur?
Intendo uero neruum, ut arcum olim ſolet
Iaculator, inde dum ſagittas emouet,
Cogitq; tandem uis iniqua proloqui.
Cedit dolentium ultimum iam tempori.
NVTR. Attolle te ipſum, quæſo fili, & aſſeua,
Ne fortè concidens, pro eo atq; claudus es,
Tecum pariter & me trahas pronum ſolo.
OCYP. En teneo te, abſq; pondere, & tibi pareo:
Aegro pedi inſiſtens, dolorem q; opprimens.
Namq; iuniori turpe, pueros inter, eſt,

Obmur-

Obmurmurans miniſter, inualidus ſenex.
NVTR. Ne ne quid huius ſtultè, ne mihi obijce,
Ne faſtuoſe me lacesſe, uti iuuenis
Illud ſciens, quòd iuuenis eſt quiuis ſenex
Quoties neceſſitas, & opus hoc poſtulant,
Ac crede dicenti, ultimum hoc ſi ſubtraham,
Stabo ſenex, at tu iuuenis cades humi.
OCYP. At tu, parum ſi offenderis, ſenex, cadis,
Et hoc, dolor cum nullus etiam te premit,
Siquidem parata in ſene uoluntas ſemper eſt,
Sed res & opus haud quaquam in eo itidem uigent.
NVTR. Quid hæc ſophiſticando ineptias agis,
Quin potius unde morbus hic cauam pedis
Aduſq; plantam uenerit tibi, diſſeris.
OCYP. Dum curſitando exerceo me, atq; ibi leuem
Pono pedem, currens retorſi, atq; incidi
In hoc malum, implicitus dolore, quo uides.
NVTR. Denuo igitur curre, uti monebat, qui ſedet
Barbamq; ſub tonſore uellit hiſpidus.
OCYP. Ergo ubi palæſtra exerceor, parembolam
Dum iacere luctando uolo, hanc plagam tuli.
Hoc utiq; tandem credere uolo te mihi.
NVTR. At qualis ipſe miles es, cedo, ut iacens
Parembolam, percuſſus hanc plagam feras?
Mendacium nec tendo, falſa prædicas. *
Eadem iſta diximus aliquando nos quoq;.
Fatendo ueritatem amico nemini.
At nunc uides ut cuncta *deeſt quippiam.*
Quaſſansq; facile intorquet huc, illuc, labor.
MEDIC. At ubi, ubi reperiam inclythum Ocypum, uiri,
Ex pede laborantem, & uacillantem gradu,
Medicus enim cum ſim, ex amico quopiam
Audiui eum uehementer affici malè,
Dolore, qui conſiſtere pede ipſum haud ſinit.
Sed ipſus hic propè iacet ante oculos meos,
Stratus ſupino, per cubile, corpore,
Saluere iubeo per deos te, ac tuum *
Quid iſtud Ocype, dic mihi, forſan *
Si fortè enim cognoro, forſan remedium
Adhibebo tam ſæuo dolori, atq; iſtius
Tantam malí cauſſam leuabo ſcilicet.
OCYP. At me uides, ô * ſoter, & Soteriche
Tubæ ipſius nomen gerens, Soteriche.
Sæuus dolor pedem mihi arrodit malè.
Greſſumq; timidè facio, & haud planum pede.
MEDI. Vnde, aut quid accidit, expedi, aut quibus modis?
Nam medicus audiens rem, ut eſt, demptо metu
Melius adit: non audiens, errat ferè.
OCYP. Dum genere curſus neſcio quo exerceor.
Arti ſtudens gymnaſticæ, plagam tuli
Percuſſus à quodam meorum æqualium.
MED. Cur triſtis igitur ceſſat inflammatio

De hoc loco Eraſmum uide in Prouerbio: Curre denuo.

Quid parembole inter palæſtritas propria ſit, alibi non reperio. Videtur tamen æqui uocatione hic uti, & priore loco tacitâ & ſubdolam luctantiũ interſitionem pedum ſignificare, poſteriore aũt, uel uallum, uel cohortem aut manum ſubſidiariã, quæ in ipſa pugna cæteris ordinibus inſeritur. De qua ſignificatione Suidas & Heſichius meminerunt, & Pollux quoq;.

** Haud ſcio an hic quoq; deſit quippiam, cum poſteriora uerba à choro magis, quã à Nutritore fieri uideantur. Et Medicus quoq; poſtea non unum, ſed multos compellat.*

** Id eſt, Seruator, ſic enim demulcendi cauſſa medicum uocat. & Soterichus à Soter deductitium eſt, aliàs proprium quoq;.*

Locum per ipſum, aut cur neq; impoſitas habes
Tinctas ſalubri faſcias aſpergine?
OCYP. Quoniam haud amo, ex lana illigata uincula,
Vt quæ afferant deformitatem inutilem.
MED. Quid ergo tibi uidetur? incidam pedem?
Nam ſi hoc feres, ſcias licet, quàm plurimum
Exhauriam tibi ſecando ſanguinem.
OCYP. Fac, quicquid inuenire nunc nouum potes,
Vt me hoc pedum dolore quàm citò liberes.
MED. Et ſectionem acutam, & æriferream
Cruori bibulam, ſemicuruam infero tibi.
OCYP. Heus ſine, ſine.
NVTR. Soter quid agis, ut ne tibi Soteria
Pro: Vtinam ſalus nunq; tibi contingat ulla, &c. Contingat ulla, qui facinus iſtud facis
Adhibere ferriſatum laborem ſuſtines?
Malumq; nil planè ſciens, infers pedi?
Falſus etenim, audiſti opera, quæ audiſti modo:
Nam neq; palæſtra iſte, neq; curſu, ut dictitat,
Certando læſus eſt, id ex me ergo audias.
Principio enim ſaluus quidem uenit domum,
Poſt autem edens multum, & bibens miſer,
Solus, ſuper lectum cadens, ſomnum capit.
Ac deinde noctu, expergefactus, occipit
Clamare, quaſi perculſus aliquo dæmone,
Vt omnibus clamore eo incuteret metum.
Dicebat autem, unde hoc malum mihi? heu miſer,
Fortaſſe dæmon potitur aliquis pede.
Noctu inſuper ſolus quoq; reſidens thoro,
Ceu præco, lamentando proſequitur pedem.
Aſt ubi diem iam gallus intonat tuba,
Acceſſit, & triſtem mihi impoſuit manum.
Plorans, febricitans, corpori innitens meo,
Tibi uero, quæ dixit prius, mentitus eſt,
Sæua hæc uolens morbi tegere myſteria.
OCYP. Verbis ſenex armatus omnis ſemper eſt,
Nil iactitans non, aſt opere præſtans parum.
Nam qui dolet, falſumq; amicis diſſerit,
Similis edenti maſtichen famelico eſt.
MED. Deludis omnes tu, aliaq; aliis implicas:
Dicens, dolere te, aſt ubi doleas, tacens.
OCYP. Quo nam ergo pacto edifferam cauſſam tibi
Huiuſce morbi, qui doleo grauiter quidem,
Verum nihil ſcio, niſi quòd doleo modo.
MED. At enim abſq; cauſſa cum dolet aliquis pedem,
Poſt hac inania uerba fingit, ut lubet,
Sciens graue illud, quo implicatus eſt malo,
Ac nunc quidem conſiſtis in acie mali.
Vbi uero & alterum pedem inuadet dolor,
Flebis gemens, at dicere unum tibi uolo
Hoc illud eſt, nolis, uelis, hoc illud eſt.
OCYP. Quod illud autem? quódue nomen habet? cedo.
NVTR. Nomen quidem habet, è duplici factum malo.

OCYP

OCYP. Hei mihi, quid hoc? dic obsecro te, die senex.
NVTR. Ab eo loco principium habet, ubi nunc dolet.
OCYP. Pedis igitur principium habet, quantum dicis.
NVTR. Huic adde sæuæ nomen Agræ, Doricum.
OCYP. Quo me ergo pacto miserum, adhuc?
NVTR. Est sæua nempe, namq; parcit nemini.
OCYP. Soter, quid ais, quid me autem?
MED. Sine me parum, stulte tui ego gratia.
OCYP. Quid hoc mali autem, aut quid tibi accidit graue?
MED. In graue malum incidisti & incurabile.
OCYP. Proin claudicantem uiuere hinc necesse me est?
MED. At esse claudum, nihil erat, néue hoc time.
OCYP. Quid peius autem?
MED. Iacere utroq; te impeditum pede etiam.
OCYP. Heu, unde nouus inuasit hic mihi dolor,
Etiam alterum pedem, huicq; compatitur malè?
Quóue penitus modo obrigui ut ire hinc uolo.
Formido uero dimouere pedem nimis,
Stultus, quasi infans derepente exterritus.
Sed obsecro te per deos Soteriche,
Vt siquid ars potest tua, nihil inuidens
Medeare mihi. sin minus, ego pereo funditus.
Namq; intus excrucior, doleoq; per pedes
Tanquam sagitta fixas ex arcu, leui.
MED. Equidem remota ambago uerborum procul
Hac qua, medici alij solent uti modo,
Ipsaq; re nullam salutis ferre opem,
Cuncta patienti breuiter exponam tibi;
Principio ineuitabile in malum miser
Planè incidisti, non enim compactilem
Ferroq; fictam pede subisti compedem,
Sed sæuam & abditam omnibus prorsus malam,
Cuius hominum natura non tulerit onus.
OCYP. Eheu miser, uæ uæ mihi,
Vnde hic mihi tacitus pedem terebrat dolor?
Suscipite me manibus priusquam concidam,
Perinde uti Satyri sub ulnas Bacchicos.
NVTR. Equidem senex sum: at ecce tibi pareo tamen,
Iuuenemq; te longæuus ipse, manu rego.

Cætera desiciunt.

DIALOGI MERETRICII

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

VT in superioribus dialogis, breuioribus quidem illis, Lucianus, cũ superorum, tũ inferorum res irrisit, sumpta, ut uidetur, occasione partim ex Homero, et cæteris epicis, partim ex Tragœdiarũ quoq; scriptoribus, ita in his sere meretricũ colloquijs mulierum quoq; uicia, amores, uariamq; lasciuiã persequitur, idq; accepta eius rei occasione, atq; materia ex Menandro, & eius ætatis comedijs. Eadẽ enim & illic argumenta tractata esse, ex Latinorũ, Terentij ac Plauti conuersionibus coniecturam facere licet. Quòd si aũt more nõ usq; adeo graui, aut periculosa, etiã diuinare licet, uidetur Lucianus, exercitandi quoq; gratia, hu-

ſuſmodi luſitaſſe, quippe qui ijs, quibus aliquãdo rhetoricam tũ alibi, tũ in Gallia quoq; profeſſus eſt, huiuſmodi quaſi exempla quædam, propoſita uoluerit. Ita enim accuratè hic ubiq; Atticã elegantiã ac proprietatem cuſtodiuit, ut prorſus ad imitationẽ hæc cõpoſuiſſe uideatur. Neq; uero hoc loco crimini nobis uertet quiſpiam, quaſi meretricia hæc, & infanda etiã nonnulla, latina facta, iuuẽtuti legenda proponamus. Nã præterquam quòd ſuſcepto operi ſeruiendũ fuit, etiã illud defendere nos debet, quòd ex ſapientioribus quoque dixiſſe quidam fertur: Mala cognoſcenda eſſe, non ut faciamus, ſed ut facilius euitemus.

GLYCERA ET THAIS.

GLYCERA.

MILITEM iſtum, Thaïs, Acarnanum, qui dudum quidem Abrotanum habebat, poſt autem me amauit, purpuratum iſtum dico, noſti ne ipſum, an oblita es hominis? THA. Quid ni noſſem, Glycerium, nam & potauit nobiſcum ſuperiori anno, in feſtis arualibus. Sed quid iſtud? uideris enim neſcio quid de illo narratura eſſe. GLYC. Gorgona ipſum, ſceleſtiſſima iſta, quæ ſe amicam eſſe meam ſimulabat, ſubductum uerbis, à me abſtraxit. THA. Et nunc tibi quidem ille amplius non conuerſatur, Gorgonam autem amicum ſibi parauit. GLYC. Ita eſt, ô Thaïs, atq; hæc res non mediocriter dolore me afficit. THA. Malum quidem hoc eſt Glycerium, haudquaquam nouum aut mirum tamen: ſed conſuetum adeo, ac fieri à nobis meretricibus ſolitum. Proinde neq; mœrore affici nimium decet, neq; accuſare Gorgonam. Neq; em̃ tibi Abrotanũ ob hoc prius ſuccenſuit, quanquam amicæ inter uos eratis. Cæterum illud miror, quid nam adeo laudet in ea miles iſte, niſi ſi omnino cæcus eſt, qui non uiderit capillitium illam rarum habere, & in multam uſq; frontem deductum: deinde & labia liuida atq; emortua, collum autem exile, & extãtes in eo uenas, longumq; naſum. Vnum ſolum habet, quòd procera eſt, & recta, & ridet admodum illecebroſum quiddam. GLYC. An tu putas, ô Thaïs, propter pulchritudinem amaſſe illam, Acarnanem? an neſcis, quòd uenefica eſt Chryſarium, mater illius, Theſſalas neſcio quas incantationes ſciens, ac lunam deducens. Aiunt autem ipſam uolare quoq; noctu. Illa igitur in inſaniam uertit hominem, pharmaco quodam ei temperato, ac bibere dato, & nunc uindemiant ipſum. THA. Tu quoq; Glycerium, alium aliquem uindemiabis, iſtum autem ualere ſine.

MIRTIVM, PAMPHILVS ET DORIS.

MYRTIVM.

DVCIS ne Pamphile, Philonis naucleri iſtius filiam? Iam enim uxorem duxiſſe te aiunt. Tot autem iuramenta, quæ iuraſti, & lachrymæ iſtæ, breui adeo momento, omnia euanuerunt? & nunc Myrtij oblitus prorſum es? idq; etiam Pamphile, cum octauũ iam menſem ex te prægnans ſim? Quippe hoc uel ſolum ex tuo amore conſecuta ſum, quòd mihi tantũ impleuiſti uterum, & me non ita multò poſt liberos alere oportebit, rem meretrici grauiſſimam. Neq; enim exponam infãtem, & maximè ſi maſculus naſcatur, ſed Pamphilo ei nomine impoſito, ego quidẽ ſolamen quoddam amoris habebo: tibi uero exprobrabit aliquando accedens ad te ille, quòd perfidus fueris in miſeram ipſius matrem. Cæterum Pamphile, haudquaquam formoſam uirginẽ ducis. Vidi enim nuper ipſam in Theſmophorijs, unà cũ matre, nondũ etiam ſciẽs, quòd propter ipſam, Pamphilũ uiſura amplius non eſſem. Proin tu quoq; antea ipſam contemplare, faciẽq; & oculos ipſius uide, ne te poſtea diſcruciet, quòd cæſios eos admodum habet: neq; etiã ք diſtorti ſunt, & ſe mutuo aſpiciunt. Imò uero Philonem uidiſti, patrẽ puellæ, faciem

Cereris feſta apud Athenienſes fuere.

faciem igitur illius noſti, quare nihil amplius opus erit, filiam quoq; uidere.
PAM. Adhuc Myrtium, nugantẽ te audio, uirgines, ac nuptias neſcio quas nauticas commemorantem? Egon' autem ſimam aliquam, aut formoſam ſponſam noui? aut omnino quid Philon Alopecenſis (illum enim opinor te dicere) filiam habet nubilem? At neq; patria amicus ille eſt. Memini enim de pacto nautico, nõ multò antè iudicio illum cum illo contendere. Nam talentum, opinor debens patri, exoluere nolebat. Pater autem apud eos, qui controuerſias nauticas diſceptant, accuſauit illum, adeoq; ægrè tum exoluit illud, imo neq; totum, ut pater dicebat. Quòd ſi autem uxorem ducere etiam decretum mihi eſſet, Demeæ ſcilicet filia relicta, eius qui ſuperiore anno exercitum duxit, idq; etiã cum cõſobrina ea mihi ſit, Philonis iſtam neſcio quam uxorem ducerem? Tu uero unde iſta audiſti? an fortè ipſa hoc effinxiſti, nouas quaſdam zelotypias meditando, & cum iſs perinde ut cum umbris, nequicquã digladiando. MYRT. Proinde uxorem Pamphile, non duces? PAM. Inſanis Myrtium, aut certè temulenta es. Atqui heri non ita multum inebriati fuimus. MYRT. Doris hæc mœrore iſto affecit me. Nam cum fortè miſſa eſſet, ut lanas coëmeret mihi, ad uentrem, & uota pro me faceret, Lesbiam ait, fortè conueniſſe ſe. Quin potius ipſa huic Dori narra, quæ audieris, niſi tute finxiſti ea. DORIS. At malè diſpereã, hera, ſi quicquã mentita fui. Nam poſtquam eò loci, ubi curia eſt, ueneram, obuiam fit mihi forte Lesbia, ſubridens, atq; ait: Amator ueſter, Pamphilus, uxorẽ ducit, Philonis filiam. Ac ſi credere nollem, iuſſit ut in angiportum ueſtrum intrò aſpicerem, ubi omnia corollis & ſertis ornata eſſent, præterea & tibicinæ, & tumultus, & qui Hymæneum canerent, nonnulli. PAM. Quid igitur, aſpexiſti intrò. DOR. Atq; admodum, uidiq; omnia, quæ illa dixit. PAMP. Intelligo errorem. Neque omnia tibi Dori, mentita Lesbia eſt, & tu uera Myrtio quoque renunciaſti, niſi quòd metu fruſtra ambæ territæ eſtis. Neq; enim nuptiæ illæ apud nos fiunt, ſed in mentem nunc uenit mihi, quod ex matre audiui, quando à uobis heri domũ reuerſus fui. Nam illa mihi Pamphile, inquit, tum: Aequalis hic quidem tuus, Charmides, uicini huius Ariſteneti filius, uxorem iam ducit, & reſipiſcit. Tu uero quouſq; tandem, cum amica conſuetudinem habebis? Talia ego tum audiens per negligentiam tranſmittebam, atq; in ſomnum prolabebar. Deinde mane exurgens, domo ſtatim exiui, ut nihil eorum ſciam, quæ Doris poſtea uidit. Quòd ſi autem mihi non credis, denuo abiens hinc Dori, diligenter inſpice, non portitum, ſed ianuam ipſam, utra coronis ac ſertis exornata ſit. Deprehendes enim non noſtram illam, ſed uiciniæ eſſe. MYRT. Seruaſti me, Pamphile. Strangulaſſem equidem me, ſi quicquam tale factum fuiſſet. PAM. At factum non eſt, neq; ita inſaniero ego, ut Myrtij oblitus eſſe uidear, præſertim iamutetum ex me ferentis.

MATER ET PHILINNA.

MATER.

INſana ne fuiſti Philinna, aut quid tibi accidit tandẽ in cõuiuio heri? Venit enim ad me Diphilus mane lachrumãs, & narrauit mihi ea, quæ indignè à te paſſus fuerit. Ebriam enim fuiſſe te, & in medium progreſſam, ſaltaſſe ait, ipſo prohibente, poſtea autẽ etiã oſculatam fuiſſe Lampriam, ſodalem ſuum, ac poſtquam ſuccenſuerit tibi, relicto ipſo, ad Lampriam tranſiſſe, illumq; amplexatã eſſe. Seſe uero diſperiiſſe cum hæc fierent. Sed neq; noctu opinor, concubuiſti cum eo, relicto aũt lachrumante, ſola in proximo grabbatulo iacuiſti, cãtillans, atq; ægrè faciẽs illi.
PHIL. At ea, quę ipſe fecit, mater, haud quaquam narrauit tibi, neq; enim patrocinaretur ipſi, contumelioſo adeo exiſtenti. Qui me quidẽ dimiſſa, ſermones ſub-

inde

inde conferebat cum Thaide Lampriæ amica, cum ille nondum adesset. Postquam autem uidebat indignè ferre me, atq; ego nutu admonebam hominẽ, eorum quæ faciebat, ille summa auricula apprehensam, & ceruice ad se reclinatã Thaidẽ etiã osculatus est, ita impressoore, ut uix inde labia retraheret. Proinde ego quidẽ lachrumabar, ille uero ridebat, ac Thaidi multa in aurem clàm susurrabat, de me uidelicet. Et Thais quoq; ad me aspiciens, subridebat. Vbi autem aduenire Lampriam animatuer tebant, ac tandem mutuis osculationibus explerant sese, ego quidem tum ipso tamen accubui, ut ne in posterum etiam hoc cauſari posset. Thais autem exurgens, saltauit prima, nudatis in multum usq; talis, perinde ac si sola pulchros eos haberet, ac postquam desijt, Lampriadis quidem tacebat, neq; quicquam uerbis addidit: Diphilus autem, supra modum laudabat concinnitatem ac gestus æquabilitatẽ, eo quòd in nullo adeo defecisset, quodq; aptè ad cytharam & motus & planta respondissent, & alia infinita, perinde ac si Calamidis Sosandram laudaret, & non Thaidem, quam tu quoq; satis nosti, cum nobiscum lauaret nuper, qualis sit. Ipsa autẽ Thais qualia in me statim probrose dixit? Si quam enim, inquit, non pudet gracilium crurum, quæ habet, exurgens saltet etiam ipsa. Hic tibi quid dicam mater? surrexi equidem, atq; saltaui. Quid enim facere conueniebat? perferre scilicet, & silentio scomma illud tacitè confiteri? ac Thaidem permittere ita in conuiuio regnare? MAT. Aemulatio hæc quidem, filia, grauior paulò fuit, Nam ne curare quidẽ ista oportebat: sed tamen dic quæ posthæc consecuta sunt? PHIL. Cæteri quidem igitur laudabant, Diphilus autem solus, supinus in tergũ iacens, ad lacunar sursum aspiciebat scilicet, donec saltando defessa ego, quieui. MAT. Quid autem, quòd Lampriam osculata esse diceris, uerum ne istud fuit? quid taces? Non enim hoc quoque uenia dignum est. PHILIN. Atqui uicissim illi ægrè facere uolebam. MAT. Deinde neq; concubuisti unà cum illo, sed etiam cantillasti lachrumante illo, An non intelligis filia, quòd mendicæ atq; inopes sumus? neq; meministi, quã multa ab illo accepimus, aut quo pacto superiore hyeme uiuendum nobis fuisset, ni si hunc nobis ipsa adeo Venus obtulisset. PHIL. Quid tum igitur? an ob id tolerarem hæc, & contumelia ab ipso afficerer? MAT. Irascere quidem, ne autem uicissim contumeliosa fueris. An nescis, quòd contumelia affecti amatores, amare desinunt, & se ipsos obiurgant. Tu uero omnino difficilis semper erga hominem fuisti. Ac uide, ne iuxta prouerbium, funiculum nimis intendendo, abrumpamus aliquando.

De Calamide statuario Plinius lib. 34. cap. 8.

MELISSA ET BACCHIS.

SI quam fortè nosti, Bacchis anũ, quales multæ Thessalæ perhibentur esse, incantatrices, & amabiles uideri facientes, etiã si qua prorsum odio digna mulier existat, eam acceptam, ad me adducas quæso, ita tibi rebus tuis optato frui liceat. Nam ego uestes omnes, atq; omne aurũ hoc libenter amiserim, si solum uideã iterum ad me reuerti Charinum, odio Simmichen perinde habentem, atq; me nunc habet. BAC. Quid ais Melissa? non amplius tecum cõsuetudinem habet, sed ad Simmichen diuertit Charinus? cuius gratia tantas iras parentum sustinuit, cum diuitem illam uxorem ducere negaret, quæ quinq; in dotem talẽta, ut dicebatur, illi allatura erat: memini enim me ista ex te audire. MELIS. Cuncta hæc euanuerunt Bacchi, & iam quintus dies est, ex quo illum prorsus ne uidi quidem. Sed potant apud æqualem Pammenem, ipse & Simmiche. BAC. Acerba sanè hæc Melissa tibi accidunt. Sed quid adeo dissidium hoc inter uos cõciliauit? Videtur enim haud quaquam exiguum istud esse. MELIS. Quod ad summam rei attinet, prorsum ne dicere quidem possum. Paulò autem antè, cum ex Pireo rediret (Descende-

rat

rat enim opinore ò, ut debitum quoddã exigeret, à patre missus uidelicet) neq; me aspicere uolebat ingressus, neq; etiam recipiebat accurrentem me, uti consuetum inter nos erat, sed repellens à se, amplexari uolentem: Abi, inquit, ad nauclerum Hermotimum, aut ea quæ in parietibus in Ceramico scripta sunt, le ge, ubi nomina uestra columnis incisa sunt. Tum ego: Quemnam, inquam, quẽ mihi Hermotimum narras? aut quas columnas dicis? Ille autem nihil respondens, atque etiam incœnatus dormiebat, auersus à me iacens. Quàm multa hic me putas machinatam fuisse, amplectendo, conuertendo, atq; etiam osculando auersi illius ceruicem? At ille ne ullo quidem pacto se deliniri passus est, sed si mihi, inquit, plus satis molesta fueris, abibo hinc, etiã si nox intempesta sit. BAC. At tamen noras Hermotimum? MEL. At me uideas, ô Bacchi, miseriorem multò quàm nunc sum, degere, si ullum ego nauclerum Hermotimum usquàm nouí. Nisi quod ille quidem summo mane à me abijt, statim ad galli cantum experrectus, ego uero memineram quod in pariete quodam in Ceramico scriptum aiebat nomen istud esse, atque obid misi statim Acidem, quæ illud uideret. Illa uero aliud quidem nihil repperit, nisi hoc solum inscriptum ad dexteram ab ingressu, supra Dipylum, Melissa amat Hermotimum. & rursum inferius paulò: Nauclerus Hermotimus amat Melissam. BACCH. O adulescentes curiosos ac petulantes. Intelligo enim. Aegrè facere quispiam Charino uolens, inscripsit hæc. zelotypum uidelicet ipsum esse sciens. Ille autem statim ut legit, credidit. Quòd si cubi igitur ipsum uiderẽ, dicerem: Imperitus rerum est, at puer adhuc. MELIS. Vbi uero uideas illum, qui cum Simmiche conuersatur, se ipsum cum illa concludens. Parentes autem etiamnum apud me quærunt ipsum. Sed si quam anum habere, Bacchi, ut dixi, possim, ea apparens, fors seruaret me. BAC. Est quædam uenefica, mea tu, ad hanc rem maximè idonea, Syra natione, cruda adhuc, & benè compacta, quæ mihi aliquando Phaniam, cum & ille mihi temere ita succenseret, reconciliauit, idq; post totos menses quatuor, cum ego iam planè desperassem. Ille autem incantationibus compulsus, rursum ad me rediit. MELIS. Quid igitur poscebat anus ea, si modo adhuc memiristi? BAC. Non magnam accipit mercedem, Melissa, sed drachmam, & panem, & impositos præterea oportet esse, cum sale obulos septem, & Thyum, & facem. Ista uero anus accipit, & craterem quoque misceri illi oportet, bibereq; illam inde solam. Oportebit autem & ipsius uiri aliquid adesse, uti uestem, aut crepidas, aut pauculos crines, aut id genus aliud quippiam. MELIS. Habeo crepidas illius. BAC. Hisce igitur ex palo suspensis, infrà suffitum thyo facit, aspergens igni salem quoque. Pronunciat autem amborum nomina ad hæc, & illius uidelicet, & tuum. Deinde è sinu proferens rhombum huc illuc conuertit, incãtationem quandã dicens, uolubili lingua, barbara uidelicet, atq; horrenda nomina. Hæc illa tum fecit. Ac non multò post Phanias, cum illum pariter & æquales ob hoc reprehenderent, & ipsa Phœbis, qui cum rem habebat tum, multum postularet, uenit mihi, incantatiõe ista prorsum attractus. Præterea autem etiam odij conciliandi medicamentum hoc, contrà Phœbidem, docuit me, ut uidelicet uestigium ab illa impressum obseruarem, & in sinistrũ illius, pede meo dextero insisterem, contra autem in dexterum illius, sinistro meo, atq; ita dicerem, conscendi te, at & superior sum: feciq; ita ut illa tum præcepit. MELIS. Ne morare Bacchi, ne morare, sed uoca iam Syram illam. Tu uero Aci, panem & uerbenas, & cætera omnia, ad incantationem quæ pertinent, appara.

Locus fuit Athenis, ubi meretrices habitabant. & alter, ubi bello cæsi sepeliebantur. Suid.

Θύον, ἔνομα δένδρου, inquit Hesychius. huius suffitu in sacris uebantur.

CLONARIVM ET LEAENA.

Noua

NOVA quædam de te audimus Leęna, Lesbiam uidelicet Megillam diuitem illam, amare te, perinde ut uirũ, & coire uos, neſcio quid mutuo uobis faciẽtes. Quid iſtud? erubuiſti? Sed dic mihi, ueráne iſta ſunt? LEAEN. Vera Clonarium: pudet autem dicere. Alienũ enim quiddam eſt. CLON. At per Cererem, quid hoc negocij? aut quid ſibi uult mulier? Quid autem etiam agitis, quando coitis? Vides, haudqua quam amas me, neque enim celares me talia. LEAE. Amo equidem te, quantum ullam aliam. Mulier autem illa, uirilis ſupra modum eſt. CLO. Non intelligo, quid nam etiam dicas, niſi ſi tribas quæpiam eſt. Tales enim in Lesbo perhibẽt mulieres eſſe, quæ à uiris quidem patiillud nolint, cum mulieribus autem ipſę, perinde ac uiri ſolent, congrediantur. LE. Tale quippiam eſt. CLO. Proin mea Leæna, iſtud ipſum etiam expone, quo pacto uidelicet ab initio ſollicitauerit te, quoq; modo etiam adduci te, ut illi morẽ gereres, paſſa fueris, & quæ deinceps conſecuta ſunt. LE. Compotatiunculam quandam inſtituerant, ipſa & Demonaſſa Corinthia iſta, diues ipſa quoq;, & in eadem arte, cum Megilla exercitata: aſſumpſerantq; me, ut cithara ipſis canerem. Poſtquam autem ſatis cecíneram, & iam intempeſta nox erat, cubitumq; ire conueniebat, ipſæ autem iam ebriæ erant. Tum Magilla: age, inquit, Lęna, iam enim dormire æquum eſt, hic nobiſcum unà cuba, media inter utranq;. CLO. Concubuiſti ne? Quid tum poſtea factum eſt? LE. Oſculabantur me primo, perinde atq; uiri ſolent, non ipſa modo labia applicantes, ſed os ſubaperientes quoq;. Deinde & amplexabantur, & papillas atterebant mihi. Demonaſſa aũt etiam mordebat, inter deoſculandum. Ego uero, quid nam reieſſet, haudquaquam etiam coniectura conſequi poterã. Cæterum parua interiecta mora, Megilla cum iam incaluiſſet, comam, ut illam quidem ficticiam habebat, à capite reiecit, ipſa autem iacebat omnino ſimilis, atque æquiparanda gladiatori alicui uehementer uirili, atq; robuſto, ad uiuum uſque cute detonſa. Ac ego quidem, ubi aſpexi, perterrita ſum. Illa uero, Leæna inquit, ecquem adoleſcentem unquam uidiſti ita pulchrum? At non uideo, inquam ego, ullum hic adoleſcentem, Megilla. Tum illa, ne me, inquit, effœmines, aut mulierem facias: Megillus enim uocor ego, & iam olim Demonaſſam hanc uxorem duxi, eſtq; ea uxor mea. Riſi equidem ad hæc, Clonarium, atque proinde Megilla, latuiſti, inquam, tunos, uir exiſtens, quemadmodum Achillẽ aiunt, inter uirgines abſconditum latuiſſe, habesq; uiríle illud, ac Demonaſſæ facis, idem, quod uiri ſolent? Idem ego Leæna, inquit, non habeo, ſed neq; opus eo admodum habeo. Peculiari autem modo, ſuauius aliquanto cõuerſari me uidebis. At num Hermophroditus es, inquam ego, quales multi perhibentur eſſe, utrunq; membrum habentes (Adhuc enim Clonarium, ipſam rem ignorabam) Neq; hoc, inquit illa, ſed per omnia uir ſum. Tum ego, audiui, inquam, ex Bœotia tibicina quadam, Iſmenodora nomine, cum illa, quæ Epheſtria apud ipſos dicũtur, enarraret, fuiſſe Thebis quendam ex muliere uirum factum, qui idem & uates optimus fuerit. Num igitur & tibi tale aliquid accidit? Haudquaquam Leæna, inquit, ſed nata equidem ſum ſimilis uobis aliis, Sentencia autem & lubido, cæteraq; omnia uirilia mihi ſunt. Proinde ſufficiens tibi, inquam, lubido eſt? Tum illa: Præbe igitur, Leæna inquit, & cognoſces me nihilo inferiorem uiris eſſe. Habeo enim quiddam aliud pro uiríli illo. Sed præbe, uidebis enim. Præbui itaq; Clonarium, cum illa diu multumq; ſupplicaret, atque etiam monile daret, ex precioſioribus illis quoddam, & uelamina aliquot tenuiora. Atq; exinde ego quidem illam perinde ac uirum complectebar. Illa autem & fa ciebat, & oſculabatur, & anhelabat, uidebaturq; mihi ſupra modum adeo uoluptate affici. CLO. Quid faciebat Leæna? aut quomodo? hoc enim quæſo, ut maxímè dicas. LE. Ne quære accuratius omnia. Turpia enim ſunt, quare, equidem, per Vraniam, haud facile dixero.

Epheſtris, ueſtimẽti genus militaris eſt. Vnde epheſtria deriuari uidẽtur. utrũ aũt poëma, aut canticũ, aut etiã feſtũ aliquod apud Thebanos fuerit, dubitari poteſt.

Crobyle

CROBYLE ET CORINNA.

QVod igitur Corinna mea, haud quaquã ita graue fuerit, ceu tu putabas, ex uirgine, mulierem fieri, id iam didicisti uidelicet, quippe quæ cum adulescente quidem formoso fueris, minam aũt pro prima mercede abstuleris, pro qua statim monile cõparabo tibi. COR. Ita amabo. Habeat autẽ & lapillos aliquos pellucidos, quale Phílænidis est. CRO. Erit sanè talis. Sed audi etiam cætera ex me, quæ te oportet facere, & quo pacto accommodare te uiris. Nam alia nobis uictus ratio nulla est, filia, sed per duos hosce annos, ex quo pater tuus, piæ memoriæ, defunctus est, an nescis quo pacto uitam egerimus? At quando ille adhuc uiuebat, abundè nobis omnia suppetebãt. Artem enim ferrariam exercebat, magnumq; adeo nomen eius erat in Pyreo. Ac plerosq; audire licet deierantes, quòd post Philinum ferrarius talis opifex, alius amplius non sit futurus. Post mortem autem eius, principio quidem diuenditis forcipibus, & incude, & malleo, duabus minis, ex illis tum uitam sustentauimus. Postea autẽ, aliàs quidem texendo, aliàs autem tramam deducendo, interdum etiam stamina nendo, ægrè uictum parabã. Te uero, filia, enutriebam, spem expectans. COR. Minam istam dicis? CRO. Non, uerum ita rationem inibam, quòd cum ad istam ætatem peruenisses, & me facile alere postea, & te ipsam exornare posses. Diues uidelicet ipsa futura, & uestes habitura purpureas, & ancillas pedisseqüas. CO. Quomodo hoc, mater? aut quid dicis. CRO. Si cum adolescentibus rem haberes, & unà potares cum ipsis, & pro mercede concumberes. COR. Quemadmodum Daphnidis filia, Lyra? CRO. Ita. COR. At illa meretrix est. CRO. Nihil graue hoc. Nam & tu, perinde ut illa opulenta eris, multosq; amatores habebis. Quid lachrumaris Corinna? An non uides quàm multæ sint, & ut ab omnibus magno studio ambiantur meretrices? deinde & quantum pecuniæ accipiebant? Daphnidem igitur, ô chara Adrastia, noui ego, cum pannosa ac lacera incederet, priusquam uidelicet illa ad adultam ætatem peruenisset. At nunc uides qualis prodeat, ut illi aurum, & uestes floridæ, & ancillæ quatuor. COR. Quo pacto autem hæc acquisiuit Lyra? CRO. Principio quidem, exornando seipsam eleganter, deinde facilem atq; hilarem gerendo se erga cunctos, non eò quidem usq; in cachinnum facilè soluueretur, quemadmodum tu soles, sed arridendo suaue, ac blandum quiddam. Postea autem & conuersando sapienter ac dextrè, neq; decipiens, si quis eam accedit, aut accersit, neque etiam obiurgans atq; increpans uiros. At si quando ad cœnam quoq; abit, accepta mercede, neq; inebriatur, ridiculũ enim hoc, & oderunt uiri tales, neq; ineptè ac rusticè oppletur obsonio, sed attingit quidem summis digitis: tacitè autem edendo non obturat utramq; maxillam ingestis buccellis. Præterea autem & bibit modestè, non affatim, & uelut ore dehiscente, sed remisse ac placidè. COR. Etiamsi forte siti afficiatur, mater? CRO. Imò præcipuè tum, Corinna, & neq; plus æquo loquitur, neq; acerbè ullum ex ijs qui unà adsunt, perstringit. Ad solum autem eum, à quo conducta est, aspicit. Et ob hoc illi amant ipsam. Ac postquam cubitum eundum est, nihil neq; petulans nimis, neq; ineptum & incompositũ facile admmittit, sed ex cunctis unũ hoc maximè obseruat, ut illum allíciat ad sese, & amatorem sui faciat. Hoc enim nomine cuncti ipsam laudant. Quòd si igitur & tu eadẽ hæc didiceris, beatæ nos quoq; erimus. Nam cætera quidẽ multò ipsa. Sed nihilõ chara Adrastia addam amplius: uiuas modo. COR. At dic mihi mater, ij qui mercede nos conducunt, omnes ne tales sunt, qualis est hic Eucritus, cum quo heri concubui. CRO. Non omnes, sed alij quidem meliores, alij autem etiam duriores, magisq; uiriles: nonnulli uero non adeo liberali forma quoq; præditi. COR. Et cum hisce igitur concumbere oportebit? CRO. Maximè uero, filia. Nam hi quidem plura quoq; dant. Formo

ſi autem, hoc ipſum ſolũ formoſi uideri uolunt. Tu uero, eius quod plus eſt, rationem ſemper habeas, ſi breui cupis, cunctas demonſtrare digito te, ac dicere: An non uides Corinnam, Crobylæ filiam, ut excellenter diues eſt, & terq; quaterq; beatam, matrẽ ſuam reddidit? Quid ais? faciésne iſta? facies, Noui ego, facileq; adeo cunctis anteíbis. Nunc autem abi, ut laues, ſi forte ueniat etiam hodie adoleſcens ille Eucritus, ita enim pollicitus eſt.

MATER ET MVSARIVM.

ERgo ſi talem amatorem poſthac inueniamus, Muſarium, qualis Chærea hic eſt, imolare oportebit nos: Publicæ quidem Veneri capram candidam, Cœleſti aũt, & ei quæ in Hortis eſt, iuuenẽ utrique, ſertis præterea coronare etiam opum largitricẽ, & in ſumma, beatæ ac ter felices erimus. Quippe uides nũc ab adoleſcente iſto, quàm multa accipiamus, qui obulũ quidem nunquam ullum tibi dedit, neq; ueſtem, neq; ſoleas, neq; unguentum, ſed excuſationes apud illũ ſemper, & pollicitationes & ſpes longæ, & illud crebrum. Si pater, & ſi dominus ſiam paternarũ poſſeſſionum, &, omnia tua. Tu aũt etiam ius iurandum dediſſe ipſum ais, quòd legibus uxorem te ſibi facturus ſit. MVSA. Iurauit enim, mater, per Cererem & Proſerpinam, & Mineruam. MAT. Et credis illi ſcilicet? & ob hoc paulo antè, cum non haberet unde daret ſymbolum, annulũ dediſti illi, me ignorante? Ille uero uendito eo, potando abſorbuit. Et rurſum duo monilia iſta Ionica, quorũ utrũq; pendebat duos Daricos, quæ tibi Chius ille nauclerus, Praxia attulerat, Eſſeſi comercatus. Debebat enim tum Chærea, cœnam collaticiam unà cum adoleſcentibus æqualibus dependere. Nam uela, & tunicas, quid attinet dicere? Et in ſumma, lucrum adeo quoddam nobis, & magna utilitas iſte obuenit ſcilicet. MVS. At pulcher eſt, & imberbis, & amare ſe ait, & lachrymatur. Præterea & Dinomaches, Lacheticq; filius eſt, Arepagitæ illius, dicitq; uxorem me ducere uelle ſe, denique magnæ ſpes ab ipſo nobis factæ ſunt, ſi ſenex ille ſolum oculos clauſiſſet. MAT. Proinde Muſarium, ubi ſoleis aut crepidis opus erit, & ſutor didrachmam poposcerit, dicemus & nos illi, argentum quidem non habemus, tu autem ſpes quaſdam modicas à nobis accipe. Et rurſum ad piſtorem, eadem hæc. Et cum penſionem domus deposcemur: expecta, dicemus, uidelicet, dum Laches Colyttenſis moriatur. Exoluemus enim tibi tum poſt nuptias. An non pudet te, quòd ſola meretricum neq; inaureis habes, neq; monile aliquod, neq; ueſtem Tarentinam. MVS. Quid igitur, mater, fortunatiores ſne illæ me, & pulchriores ſunt? MAT. Non, ſed prouidentiores, norunt q; meretricari, neque credunt uerbis modo, & adoleſcentulis, in ſummis labris iuſiurandũ gerentibus. Tu uero fidelis es, & amans uiri, neq; admittis alium quenquam, præterquàm ſolum hunc Chæream. Ac nuper, quando agricola ille Acarnenſis ueniebat, duas minas ad te afferens, imberbis ipſe quoq; (uini autem precium hoc retulerat, à patre ad id miſſus) tu uero etiam ſubſannaſti hominem: dormis autem cum Adonide ſcilicet iſto tuo, Chærea. MVS. Quid igitur? An decebat relicta Chærea, recipere me operarium iſtum fœtidum atq; hircum olentem. Læuis mihi, ut aiunt, Cherea, & porcellus Acarnanius. MAT. At eſto ſanè ille agreſtis, & malè oleat, quid autem? Cur neq; Antiphontem, Menecratis filiũ, minam tibi pollicentem, recipere uoluiſti? An non formoſus erat, & urbanus, æqualis Chæreæ? MVSA. At interminatus fuerat Cherea, ambos nos iugulaturum eſſe ſe, ſi me cum illo unquam deprehenderet. MAT. Quàm multi autem & alij eadem hæc minantur. An tu igitur ſine amatoribus, ob hoc manebis? & pudicè ages, perinde ac ſi non meretrix, ſed Cereris ſacerdos quæpiam fores? Ac cætera omitto, hodie uero Aloa ſunt, quid tibi igitur dedit, quin celebritatem hãc perageres? MVSAR. Ah, Non habet, mater mea. MAT. Quid? an ſolus iſte

artem

τῇ πανσελήνῳ, ἢ τῇ ὀρφναίᾳ, ἢ τῷ ἐμ κήποις, Cognomenta aũt Veneris ſunt: Pandemũs, Vrania, et Hortenſis. Priorum etymon reddit Pauſanias in Bœoticis. Hortenſis aũt à loco dicitur, cuius itẽ Pauſanias meminit in Atticis.

Pugi Attici nomen eſt Colytta. Hæc tenuis ac pellucida quædã fuit, ut Pollux li. 7. cap. 17.

Hoc eſt, feſta meſſis, ſeu triturationis, eadem quæ ſuprà Arualia expoſuimus.

artem nullam, aduersus patrem inuenire potest? non seruum immittere, qui illum decipiat? non à matre ipse postulare, minitando se in militiam hinc nauigaturum esse, nisi accipiat? Verum sedet, nos atterens, ac uana spe producens, neque ipse quicquam dans, neq; à dantibus accipere sinens. Tu uero, ô Musarisi, an putas te octodecim annorum semper fore, aut eodem animo futurum Chream? quando ipse quidem diues erit, mater autem opimas aliquas, ac benè dotatas nuptias ipsi inueniet? An ille tum, putas, meminerit lachrymarum istarū? aut suauiorum, aut etiam iuris iurandi alicuius, cum dotem quinq; fortassis talentorum aspiciet? MVS. Meminerit ille, cuius rei argumentum illud utiq;, q; neq; nunc uxorem duxit, sed cum à patre cogeretur, acuim propè pateretur, tamen negauit ducere. MAT. Vtinam non decipiaris, sed tamen admonebo te, Musarium, aliquando horum.

AMPELIS ET CHRYSIS.

SI quis, ô Chrysi, neq; zelotypus est, neq; irascitur, neq; alapas inflixit aliquando, aut capillos cōscidit, aut uestes lacerauit. Pro amatore ne adhuc habendus uidetur. CHR. Proinde ista sola amantis, Ampeli, indicia? AMPE. Maximè: siquidem hæc uiri feruentis sunt. Nam cætera illa, oscula, & lachrymæ, & iusiurandum, & crebro uentitare, incipientis, & adhuc crescētis amoris signa. Cęterum totus hic ignis zelotypia cōstat. Quare si te, quemadmodum dicis, Gorgias alapis cedit, & zelotypus est, benè speres licet, optesq; ut eadem semper faciat. CHR. Eadem autē? Quid ais? ut ille me semper percutiat alapis? AMP. Non, sed ut semper illi ægrè sit, si non ad solum ipsum aspicias. Quoniam certè, nisi amaret te, cur quæso iracesceretur etiam, si quem alium amatorem habeas tu? CHR. At equidem non habeo. Ille uero nequicq; suspicatus est, diuitem istū me amare, ex eo quòd mentionem eius fortè aliquando feci. AMP. Atq; hoc suaue sanè est, putare illum à diuitibus obseruari, ac colite. Ita enim maiori dolore afficietur, magisq; æmulabitur & contendet, ne potiores ipso, apud te sint riuales. CHR. At uero ille quidē solum iracescitur, & alapis cedit, nihil autem dat. AMP. At dabit postea. Nam zelotypi, uel maximè dolore afficiuntur. CHR. Nescio quo pacto alapas accipere me uis, ô mea Ampeli. AMPE. Haud qua quam ego. Sed ut arbitror, maximi amores inde nascuntur, etiam si audiat se negligi. Quòd si autem persuasum illi fuerit, se solum habere te, elanguescet nescio quo modo lubido illa. Atq; hæc tibi dico, quæ iam annos uiginti totos meretricium quæstum exercui. Tu uero annos, ut arbitror, decem & octo nata es, aut pauciores etiam. Quod si autē uis, narrabo etiam, quæ mihi acciderunt aliquando, non adeo multos ante annos. Amabat me Demophantus, fœnerator ille, momentaneo ac leui quodam amore, neq; ingemiscens, neq; lachrumans, neq; etiam intempestiue ac sera nocte ad fores uentitans, sed illud solum, interdum dormiens mecum, idq; etiam post longum interuallum. Posteaquam autem uenientem aliquando exclusi (Nam tum Calliades pictor intus erat, datis decem drachmis) principio quidē abijt, uerbis me insectatus. Postquam autem multæ dies iam transijssent, neq; ego ad illum mitterem (rursus autem tum Calliades intus erat) incalescens cum tandem Demophantus, etiam ipse ad rem inflammatur. Atq; astans aliquando, cum ianuā obseruasset apertam, flebat, percutiebat, minabatur se occisurum esse, lacerabat uestem, omniaq; faciebat. Et postremum talento dato, habebat me solus totos octo menses. Vxor autem ipsius, cunctis dicebat, medicamentis à me ipsum ad insaniam redigi. At hoc igitur medicamentum zelotypia erat. Quare ô Chrysi, & tu utere contra Gorgiam eodem medicamento. Porrò diues adolescentulus hic erit, si quando patrem ipsius mori continget.

DORCAS, PANNYXIS, PHILOSTRATVS, POLEMON.

DOR.

*Paludamento.

PErijmus ô hera, perijmus. Polemon ex militia reuersus est, diuitijs onustus, ut aiũt. Vidi autẽ & ego ipsum, sago *purpura prętexto, & fibulato, indutum, & seruos pedissequos unà cũ eo multos. Ac amici, ut aspexerant, cõcurrebant ad ipsum, salutaturi uidelicet. Interea autem seruum conspicata, à tergo sequentem, eũ qui cum ipso profectus fuerat, interrogabã, ac dic mihi Parmeno, inquiebam, salutato prius ipso, quo pacto nobis egistis? & num quod operæ precium bellorum consecuti, huc reuersi estis. PAN. Non decebat hoc statim, sed illa primũ, Quòd quidẽ seruati estis, multa dijs gratia, & in primis Ioui Hospitali, & Mineruæ militari. Cæterum hera semper rogitare solebat, quid nam ageretis, & ubi essetis: quod si autem etiam hoc addidisses, quòd & lachrumaretur, & mentionem Polemonis faceret semper, satius id fuerat multò. DOR. Præfata equidem sum statim à principio cuncta hæc. Ad te autem non putaui opus esse, uerum illa dicere uolui, quæ audiui. Nam ad Parmenonem certè ita incœpi: Eccubi, Parmeno, tinnierunt uobis aures? Semper enim reminiscebatur uestri hera cum lachrymis, & maximè si quando ex pugna uenerat quispiam, multíq; mortui esse dicebantur, euellebat tum crines, & pectus percutiebat, & lugebat ad unumquodq; nuncium. PAN. Rectè Dorcas, ita decebat. DOR. Deinde nõ multò post, interrogabam illa quoq; ordine. Ille autem: Admodum splendidè, inquit, reuersi sumus. PAN. Ita autem etiam ille? nihil præfatus, quod meminerit mei Polemon? aut desiderio affectus fuerit, aut optauerit saluam atq; incolumem me iterum deprehendere? DOR. Atq; adeo multa huiuscemodi dicebat. Quod igitur caput rei est, narrauit diuitias multas, aurũ, uestes, seruos, ebur. Nam argentum quidem afferre ipsum dicebat, non ad numerum, sed ad mensuram, multos uidelicet medimnos plenos. Habebat autem & ipse Parmeno annulum in digito paruo, maximum ac multiangulum, lapillusq; incrustatus in eo erat, ex tricoloribus illis quidam, rubebatq; supernè. Reliqui autem ipsum, cum adhuc pararet mihi dicere, quo pacto Alym trãsijssent & ut occidissent Tiridatem quendam, & quomodo uersatus ipse Polemon in pugna cõtra Pisidas esset, accurríq; domum, ut hæc tibi renunciarem, ut quid de omnibus rebus faceres, deliberares ipsa tecum. Nam si ueniens Polemon (ueniet enim haud dubiè, post quàm à se notos ac salutantes illos amouerit) ac resciscens, deprehenderit Polystratum apud nos intus, quid putas, quæso facturum ipsum esse? PAN. Inueniamus Dorcas, ex re præsenti tum consilium, atq; salutem aliquam. Nam neq; hũc ablegare honestum fuerit, ut qui talentum nuper dederit, & præterea mercator quoq; est, & multa pollicitus: neq; rursum utile, Polemonem, talẽ ac tantum redeuntem non recipere. Nam præter hæc etiam zelotypus est, & cum pauper adhuc, intolerabilis adeo fuerit, quid nunc non putes illũ facturum? DOR. At etiam accedit. PAN. Deficio ô Dorcas, consilij inopia, ac tremo. DOR. Sed & Philostratus accedit. PAN. Quæ igitur fiam? quomodo me aũt terra absorbeat? PHIL. Quid? cur non potamus Pannychi? PAN. Perdidisti me, ô homo. Tu uero salue Polemon, post longum adeo oculis oblatus iterũ meis. POL. Hicce igitur quis nam est, qui huc ad nos accedit? taces? Euge abi ò Pannychi. Ego uero ex Pylis intra quintum diem huc aduolaui, approperans uidelicet ad talem mulierem. Ac meritò sanè hæc mihi accidunt, tibíq; adeo gratiam habeo. Neque enim post hac amplius abs te diripiat. PHILOST. Tu uero quis nam es, bone uir? POLEM. Nimirum audis, quòd Polemon ego, Sterienlis ille, ex tribu Pandionis, qui Tribunus militum à principio fui, nunc autem totius dux legionis, amator Pannychidis, cum eam adhuc humana saperé putarem. PHIL.

*Eadẽ Thermopylæ alibi

At

At nunc, Tribune*, Pamychis hæc mea est, talentumq; à me accepit. Accipiet autem & alterum iam, ubi onera seu merces distraxerimus. Ac nunc Pammychi, sequere me. Istum autem apud Odrysas Tribunatum gerere sine. DOR. * Libera hæc quidem est, sequeturq; non, nisi uolet. PAN. Quid faciam Dorcas? DOR. Itroire melius. Nam Polemoni adesse irato, haudquaquam facile aut tutũ est, Et magis incendetur æmulando. PAN. Si placet, eamus intrò. POL. At prædico uobis, quòd hodie postremum potabitis, aut ego frustra adsum, tantis cædibus exercitatus, Thracas huc Parmeno. PAR. Armati adsunt, cingentes angiportum phalange. Ac in fronte quidem qui grauis armaturæ sunt, in utroq; autem latere fundatores & sagittarij, cæteri à tergo locati. PHIL. Tanquam infantibus nobis hæc, ô stipendiarie, minitaris, ac laruis nequicquam nos territas. An tu uero unquam gallum aliquem gallinaceum occidisti? aut etiam bellum uidisti? Castellum, ut multum præsidio tenuisti, fortasse dux manipularis* quispiam, ut tibi hoc interim gratificando concedam. POL. At uero scies paulo post, ubi nos acie in dextrũ conuersa aduentare spectabis, armis resplendẽtes. PHIL. Aduentate modo conferti, atq; instructi. Ego uero & Tibys iste. Nã hic solus me sequitur, iaciendo cum saxis, tum testis ostraceis, ita dispergemus uos, ut neq; quo uertamini, scire tum possitis.

*Ξεναγὲ græce, hoc est externi et cõductitijmi militis doctor, prie. Suidas tñ Ξεναγίαν et χιλιαρχίαν pt eodẽ sumi ai.

*PAR.

*δημοιρίτης à δημοιρία quã eandẽ et ἡμιλοχίαν Suidas uocat.

CHELIDONIVM ET DROSEN.

NON amplius uentitat ad te, Drose, aduleſcentulus ille Clinias? Nõ enim uidi longo iam tempore, apud uos ipsum? DRO. Non amplius Chelidoniũ. Nam præceptor prohibuit ipsum, amplius ad me accedere. CHEL. Qui nam iste? num exercitorem istum puerorum Diotimum dicis. Nam is certe amicus mihi est. DRO. Non, sed perditissimus ille philosophorum, Aristænetus. CHELID. Tetricum istum dicis & hirsutum? profunda barba? qui cum adolescentibus consueuit deambulare in porticu picta? DROS. Illum equidem, uanum iactatorem, quem utinam pessimè perire uideã, barba tractũ à carnifice. CHELID. Quid autem accidit illi, cur talia persuaderet Cliniæ? DROS. Nescio Chelidonium. Sed cum antea nunquam ullam noctem intermiserit, quin mecum dormiret, ex quo rem cũ muliere habere cœpit (primum autem mecum habere cœpit) tribus istis diebus proximis ad angiportum hoc ne unquam accessit quidem. Postquam autem ex eo contristari cœpi (nam nescio quo pacto mihi ægrè quiddam ob illum accidit) Neuicidem misi, quæ illum circumspiceret, aut in foro cõmorantem alicubi, aut in palæstra*. Ea autem rediens, deambulantem uidisse se ait, cum Aristæneto, atq; innuisse illi à longè. Illum autem erubuisse, deiectis in terram oculis, neq; aspicere amplius ad ipsam uoluisse. Atq; exinde ambos ad urbem iisse. Ipsa uero ad Dypilum usq; secuta, cum ille prorsus neq; conuerteret sese, domũ rediit, nihil planum aut certum habens, quod renunciaret. Quo me igitur pacto post illa tũ affectam putas? quæ coniecturam facere nusquam poteram, quid nã esset quod aduleſcenti huic accidisset, sed ita mecum dicebam: Num nam ægrè illi aliquid feci? aut num quam aliam amat, me perosus? at num pater uetuit ipsum? Multa adeo huiusmodi mecum ipsa uoluebam. Porrò autem circa multam uesperam, uenit Dromo, literas has ab illo afferens. Accipe Chelidonium, ac lege. Scis enim literas uidelicet. CHE. Age uideamus. Ac literæ quidem ipsæ non admodum planæ scriptæ, sed incompositæ & malè coagmentatæ, properantiã quandam scribentis indicant. Sic autem sonant: Quo quidem pacto amarim te, mea Drose, testes facio deos. DRO. Væ uæ miseræ mihi, neq; salutationem à principio adscripsit. CHE. Et nunc autem non odio aliquo, sed necessitate coactus, desero te. Nam me pater Aristæneto tradidit, ut philosophiæ dem apud illum

Vel. porticu, στοὰ γὰρ ἐστὶν ἐν γραικῷ habetur, quã ut corruptũ puto, sic rursũ στοὰ κίλη, uel στοὰ λαίσπα legẽdum puto.

operam. Atq; ille (cognouit enim cuncta quæ ad nos pertinent) multis admodum obiurgauit me, inhoneſtum eſſe dictitans, cum meretrice rẽ habere me, Architelis & Eraſicleæ filium. Longè enim melius eſſe, uirtutem anteponere uoluptati. DROS. Vt nunquam ad maturitatem perueniat, nugator ille, quita libus adoleſcentem inſtituit. CHEL. Quamobrem neceſſe mihi eſt, parere illi. Aſſequitur enim me, diligenter ubiq; obſeruans, & in ſumma, ne aſpicere quidem alium quenquam præter ipſum ſolum, mihi licet. Quòd ſi uero temperanter & pudicè uiuam, ipſiq; per omnia obtemperem, pollicetur prorſus beatũ fore præclarumq; ac fortem me redditurum eſſe laboribus ad hoc ante præexercitatum. Hæc tibi uix adeo ſcripſi, me ipſum ſuffuratus paululum. Tu uero feliciter mihi uale, & memineris Cliniæ. DROS. Quid igitur uidetur tibi epiſtola hæc, Chelidonium. CHEL. Quod ad cætera quidem attinet, Scythica, ut aiunt, oratio. Illud autem, Memineris Cliniæ, ſpem quandam adhuc reliquam præ ſe fert. DROS. Etiam mihi ita uidetur. Proinde pereo amore. Cæterum Dromo dicebat etiam pæderaſtẽ quendam eſſe Ariſtænetum, & prætextu doctrinæ, conſuetudinem habere cũ pueris uenuſtiſſimis, & priuatim orationẽ habere cum Clinia, pollicitationes quaſdã faciendo, quòd uidelicet diis ſimilẽ illum redditurus ſit. Quin & amatorios quoſdam ſermones philoſophorũ ueterum ad diſcipulos ſuos, idem inquit, cum illo legit, & in ſumma, totus circa adoleſcentem eſt. Interminatus autem etiam eſt, patri Cliniæ iſta ſe dicturum eſſe. CHEL. Oportebat, Droſe, Dromonem ipſum ineſcare, ac lautius paulo accipere. DROS. Ineſcaui hominem, & præter hoc autem etiam meus eſt. Nam & ille guſtauit Neuridem. CHEL. Bonum animum habe. Omnia rectè fient. Ego uero etiam inſcribere in pariete uolo, in Ceramico, ubi Architeles deambulare ſolet, Ariſtænetus corrumpit Cliniam. Vt ex hoc quoque aliquid concurrat ac faciat ad delationẽ Dromonis. DROS. At quomodo id clam facies, ne deprehendaris. CHEL. Noctu, Droſe, carbone alicunde ſumpto. DRO. Rectè ſane. Commilita modo, atque auxiliare, mea Chelidonium, aduerſus arrogantẽ ac uanum iſtum Ariſtænetum.

TRYPHAENA, ET CHARMIDES.

AMICA autem quiſpiam accepta, & quinque drachmarum mercede data, auerſus dormit, lachrumans, ac gemens? Sed neque potaſti lubenti animo, opinor, neque cœnare ſolus uoluiſti. Flebas autem etiam inter cœnandum, aſpiciebam enim, & nunc autem non deſinis ululare, perinde atque infans aliquis. Iſta igitur, ô Charmide, cuius gratia tacis? ne quæſo me cæles, ut uel hac parte conſequar aliquid ex nocte hac, quam totam hucuſque tecum uigilaui. CHAR. Amor me perdit Tryphæna, neque malum hoc amplius ſuſtinere poſſum. TRIP. At quòd me quidem non ames, manifeſtum eſt, neque enim ita negligeres me, cum probè habeas, atque abs te repelleres, quoties amplexari te uolo, denique etiam quaſi quodam ſepto, interpoſita ueſte, intercluderes, metuens uidelicet, ne te tangam. Sed tamen quæ nam illa eſt, dic mihi? Fortaſſis enim etiam ipſa nonnihil ad amorem iſtum tibi contulero. Scio enim quo pacto conueniat huiuſmodi res adminiſtrare. CHAR. At uero noſti, atque admodum probè ipſam, & rurſum illa te quoque: neque enim obſcura adeo meretrix eſt. TRYPH. At nomen mihi cedo, Charmide. CHARM. Philematium, Tryphœna. TRYPH. Vtram dicis, duæ ſiquidem ſunt, Illam ne ex Pireo, quæ nuper adeo mulier facta eſt, quã Damyllus amat, eius, qui nunc exercitum ducit, filius: an alterã, quam cognomento, Decypulam uocant. CHAR. Illam equidem, atque adeo captus ab ea,

&

& comprehensus, miser sum. TRYP. Ob illam itaque plorabas? CHARM. Atque admodum. TRYP. Multum autem temporis amasti illam, an nuper adeo cœpisti? CHARM. Haud nuper adeo, sed menses propè septem sunt, à Dyonisijs usque uidelicet, ex quo primum illam uidi. TRYP. Vidisti ne autem totam ipsam diligenter, an faciem solum, easq; corporis partes, quæ in aperto sunt, & quæ uidisti, Philematij ne erant, atque ita uti conueniebat esse mulierem quinque & quadraginta annos iam natam? CHAR. At uero deierat illa, secundum supra uigesimum modo, ad proximum decembrem completuram esse se. TRY. Tu uero, utrum credis iurijurando illius, an propriis oculis? Contemplare enim diligenter, suspiciens aliquãdo ad tempora illius, quo loco solo suos crines habet. Nam cætera, impostura mera. Circa tempora autẽ quoties medicamentũ, quo infici solet, langueſcit, ac uim suam remittit, albescit plerunq;. Quanquam quid hoc attinet? Coge aliquando, ut nudam quoque spectandam se tibi exhibeat. CHARM. At nunquam mihi in hoc consentire uoluit. TRYP. Meritò sanè. Sciebat enim abominaturum esse te canos ipsius capillos. Cæterum tota à collo ad genua usque Pardali similis est. At tu lachrumabaris, quòd cum tali non coires. Fortassis autem etiam ægrè tibi faciebat, & superbam gerebat sese. CHAR. Sanè uero Tryphæna: & hoc quamuis tam multa à me acciperet. Ac nunc quidem postquam mille petenti, facilè ac statim dare non potui, utpote qui patrem habeam parcum & tenacem, Mostrhione intro ad se recepto, me excluſit. Ob quæ, dum illi uicissim ægrè facere uolo, te assumpsi. TRYP. At ego, per Venerem, haudquaquam uenissem, si quis prædixisset mihi, ob id solum assumptam esse me, ut alteri ægrè facerem, præsertim Philematio huic, capulo uidelicet. Verum abeo, Iam enim tertium hoc cecinit gallus. CHARM. Ne tu utique tam statim, mea Tryphæna. Nam si uera ista sunt, quæ de Philematio dicis, coma uidelicet supposititia, & quòd tingit, & uitiligines illæ, ne aspicere quidem amplius illam potuero. TRYP. Interroga matrem, si quando cum illa lauit fortè. Nam de annis, etiam anus narrare tibi poterit, si modo uiuit etiamnum. CHARM. Proinde postquam talis illa est, auferatur quidem iam è medio septum hoc, amplexemur autem mutuo, atq; osculemur nos, ac tandem uerè coëamus, Philematium autem longè ualeat.

IOESSA, PYTHIAS ET LYSIAS.

INSOLESCIS igitur, ô Lysia, aduersum me? Et rectè sanè, quandoquidem neque argentũ unquam abs te popoſci, neque uenientem excluſi, alterum intus esse dictitans, neque decepto patre, aut ex matris rebus, aliquo subſtracto, coëgi te mihi afferre quippiam, perinde atque aliæ facere solent: sed statim ab initio inde, nulla data mercede, atq; asymbolum recepi te intrò. Nosti ne quàm multos amatores reiecerim? Ethoclem uidelicet, eum qui nunc inter senatores est, Passionem naucleru, & coæqualem tuum Meliſſum, quanquam etiam nuper adeo pater eius mortuus esset, ac dominus ipse factus bonorum omniũ. Ego uero te, Phaonem scilicet meum, solum habebam, neque aspiciens, neque admittens alium quenquam præter te. Arbitrabar enim stulta ac demens, uera illa esse, quæ iurabas, & ob hoc animum tibi aduertens, perinde ac Penelope illa, pudicè ac castè agebam, clamante atque increpante ob hoc matre, & apud amicas accusante me. Tu uero posteaquam intellexisti me obnoxiam habere te, uti quę ex te peperissem, nunc quidem ad Lycenam alludebas, intuente me, nimirum ut ægrè mihi faceres, nunc autem iuxta me accumbens Magidium laudabas, Psaltriam istam uidelicet. Ego uero ob hæc lachrymor, & sentio contumeliam,

Paulo autem antè, quando comporabatis, Thraſo, & tu, & Diphylus, aderant & tibicina Cymbalium, & Pyrallis, ea quæ inimica mihi eſt. Tu uero cum hoc ſcires, Cymbalium quidem quinquies oſculatus es, id quod non admodum curæ mihi erat, Teipſum enim afficiebas contumelia, talem oſculando, Pyrallidi autem, quàm multa innuebas, ac bibens illi quidem poculum commonſtrabas, puero autem reddens, in aurem iubebas, ut niſi Pyrallis id poſtularet, alteri nemini infunderet. Poſtremo autem, etiam de morſo malo, quando Diphilum alias res agere uidebas (loquebatur enim cum Thraſone tum) inclinans te quodammodo, collimatè adeo iaculabaris illud in ſinum ipſius, ne latere quidē me cupiens. Illa autem exoſculata, inter mammillas ſub faſcia inſertabat illud. Iſta igitur cuius gratia facis? Qua te autē ſiue magna, ſiue parua iniuria affecit? aut etiam offendi ego? quem alium cunque intuita ſum? an non ad unius ingenium & morem tuum uiuo? Haud ſanè præclarum aut magnum hoc, Lyſia, facis, miſeram mulierculam, & in te inſanientem mœrore implicans. Eſt dea utiq; aliqua Adraſtea, ac talia uidet. Tu uero aliquando mœrore afficieris, ubi fortaſſe audieris, de me aliquid, quod iaceā uidelicet aut laqueo à me ipſa ſuffocata, aut in puteum præcipitata, aut quemcunq; tandem mortis modum inuenero, dum ne amplius ita coràm & ob aliorum oculos moleſtijs afficiar. Actum pompam utiq; duces tu, perinde ac re magna ſplendidaq; peracta. Quid me ſurſum aſpectas, ac dentibus infrendis? Nam ſi quicquam eſt, cur me accuſes, dicas licet, Pythias hæc inter nos iudicet. Quid hoc? ne reſponſo quidem dato, abis hinc, me relicta? Vides mea Pythias, qualia patiar à Lyſia. PYTH. O feritatem. Nam q̄ nullis neq; lachrymis flectitur, Lapis ſanè, non homo eſt. Quanquam ſi utiq; ueritatem conuenit dicere. Tute Ioëſſa, perdidiſti ipſum, quæ ſupra modum amaſti hominem, idq; etiam palàm feciſti illi. Oportebat autem non nimis æmulari ipſum. Inſolentes enim fiunt, cū hoc ſentiunt. Ah deſine lachrymari miſera, Et ſi me audies, ſemel, atq; iterum excludeuenientem. Videbis enim inflammari ipſum denuo prorſus, & uiciſſim inſanire uero pacto. IOES. Ac ne dixeris quidem, Apage, ut ego excludam Lyſiam? utinam ne ipſe à me deficiat modo. PYTHI. At rurſus huc reuertitur. IOES. Perdidiſti nos, Pythias, fortaſſis audiit te, de excluſione uerba facientem. LYS. Non huius cauſſa, Pythias, huc reuerſus ſum, ut, quam ne aſpexero quidem amplius, talis cum ſit, ſed tua gratia, ut ne damnares me, ac diceres fortè: irreconciliabilis hic Lyſias eſt. PYTH. Atq; equidem dixiſſem Lyſia. LYS. Ferre igitur me uis Pythias, Ioëſſam hanc, quæ nunc lachrymatur, cum ipſe ſuperuenerim ei aliquando cum adoleſcente concumbendi, & à me deſciſcenti? PYTH. Lyſia, In uniuerſum quidem, meretrix eſt. Cæterum quando uero deprehendiſti ipſos concumbentes? LYS. Sextus ni fallor, dies hic eſt. Per Iouem, ſextus utiq; fuit enim ſecūda menſis incipientis; hodie uero eiuſdem ſeptima eſt. Pater igitur, cū ſciret me iam olim amare, probā hanc ſcilicet, concluſit me domi, dato ianitori mandato, ne aperiret. Ego uero, non enim ferebam, ab huius cōgreſſu prohiberi me, Dromonem iuſſi, acclinantem muro atrij, qua parte humilimus erat, in tergum recipere me. Nam hoc pacto minore negocio aſcenſuri eramus: quid multis opus eſt? tranſcendi, ueni, atrium offendi occluſum diligenter. Iam enim nox erat media. Itaq; neq; pulſaui tum, ſed attollens ſenſim ianuam (iam autem & antea idem aliquoties feceram) tranſuerſum acto cardine, tacitè ac ſine tumultu ingreſſus ſum. Dormiebāt autem omnes, atq; ego exinde contrectato pariete (ut fit in tenebris) ſuper lectum aſtiti. IOES. Quid narras, ô Ceres, propè enim deficio. LYS. Poſtquam autem animaduertebam non unum eſſe anhelitum. Principio quidē putabam Lydem cum ipſa unà dormire, cæterum aliter multò res erat Pythias. Nam ubi contrectare cœpi, deprehendi imberbem quendam, admodum tenerum, ad eum uſque detonſum, unguenta etiam ipſum olentem. Hoc ubi ſenſi, ſi quidem & gladium

dium ueniens mecum attuliſſem, non ita quieſſem tum, ſat ſcitote. Quid ridetis Pythias? an uero riſu digna dicere uobis uideor? IOES. Hoccine igitur Lyſia, acerbum adeo tibi fuit? Pythias hæc mecum dormiebat. PYT. Ne dicas illi loëſſa. IOES. Cur non dicam? Pythias erat, ó chariſſime, à me accerſita tum, ut unà mecum dormiret. Aegrè enim erat mihi, quòd te non habebam. LYS. Pythias autē ille ad cutem uſq; detonſus? atq; exinde intra ſex dies hoſce, tantam iterum produxit comam? IOES. Ex eo cum morbo laborauit, tonſa eſt, Lyſia, defluxerant enim illi tum crines, nunc autem ficticiam comam impoſuit. Oſtende, Pythias, oſtende, ita rem habere ſe, ac fidem illi fac. Ecce tibi aduleſcentulum iſtum mœchum, quem zelotypia proſequebaris. LYS. Quid igitur? an non conueniebat hoc? præſertim amantem, & qui ipſe contrectauerat? IOES. Proinde tu quidem iam perſuaſus es, ut credas. Vis autem & ipſa uiciſſim tibi ægrè faciam, ut quæ meritò uiciſſim iraſcar tibi. LYS. Nequaquam, ſed bibamus iam, Pythiasq; hæc unà nobiſcum. Aequum enim eſt, adeſſe ipſam reconciliationi faciendæ. IOES. Aderit. Qualia autem propter te paſſa ſum, ó generoſiſſima aduleſcentum Pythias? PYT. At idem ipſe reconciliaui quoq; uos: quare non eſt, cur mihi ſuccenſeas, niſi iſtud quæſo uide Lyſia, ne cui de coma quicquam dixeris.

LEONTICHVS, CHENIDAS ET HYMNIS. LEON.

IN pugna autem cõtra Galatas, dic Chenida, quo pacto ipſe quidē ante cæteros equites, curſu præuectus fuerim, equo inſidens candido, Galatæ aũt, tametſi fortes alioqui bellatores, trepidarint continuo, ubi aſpiciebant me, neq; quiſquã amplius ſubſiſtere ſuſtinuerit. Ibi igitur tum ego, lancea quidem emiſſa, tranſfixi præfectum alæ ipſorum unà cum equo. Contra eos autem, qui cõferti adhuc reſiſtebant (erant enim nonnulli, qui perſiſtebant, phalange quidem ſoluta, in quadrangulã autem aciem aggregatis ipſis) progreſſus, arrepto gladio, ac totis animis facto in illos impetu, in fugam quidem conuerto, circa ſeptem eorum, qui in prima acie pugnabant, equi incurſu, gladio autem impacto manipularij unius ducis caput in duas partes diſſeco, unà cum ipſa galea. Vos autem Chenida, paulo poſt ſuperueniſtis fugientibus iam illis. CHEN. Nam cũ Leontiche, circa Paphlagoniam, ſingulari prælio cũ ſatrapa illo congreſſus es, an nõ tum quoq; præclarum facinus ac magnum ædidiſti? LEONT. Pulchrè commonuiſti, facinoris haudquaquam etiam illius ingeneroſi. Nam ſatrapa ipſe cum corpore quidem eſſet maximus, inter grauis autem armaturæ milites, pugnator haberetur optimus, contemptis uidelicet Græcis, in medium proſiliebat, ac prouocabat, ſi quis cũ ipſo ſingulari prælio decertare uellet. Ibi igitur tum cæteri quidem perculſi atque perterriti erant, Manipularij uidelicet, Præfecti, & Centuriones, & ipſe etiam Imperator, quanquam homo eſſet minimè alioqui ingeneroſus aut ignauus. Nam Ariſtarchus tum imperator, exercitum ducebat, Aetolus, idemq; iaculator optimus. Ego uero tribunatum adhuc tum gerebam, ſed tamen nihilominus fidens animo, & dimotis à me ſocijs, qui me increpando retinebant: Metuebant enim mihi, aſpicientes Barbarum quidem ipſum reſplendentem armis inauratis, magnam autem atq; terribilem indutum galeam, & præterea lanceam quoq; ui multa librantem. CHE. Nimirum ego quoq; tum metui Leontiche, & ſcis quo pacto inſtabam tibi precando, ne præ alijs periculo committere te uelles. Nam mihi uita hæc ingrata futura erat te morte amiſſo. LEON. At ego tum præ cæteris auſus, proceſſi in medium, non peius neq; ipſe Paphlagone illo armatus, ſed totus adeo auro collucens. Quare clamor ſtatim coortus eſt & à

noſtra

noſtra parte,& à barbaris. Agnoſcebant enim etiam illi me uidentes,& maximè ex pelta,& phaleris,& criſtis. Dic quæſo Chenida,cui nam me tum omnes aſſimilabant? CHE. Cui autem alteri,quàm Achilli,per Iouem,Thetidis & Pelei filio. Ita decebat quidem te galea,efflorebat autẽ purpura,pelta uero etiam fulguris modo coruſcabat. LEON. Poſtquam autem ad manus uentum eſt,Barbarus ille,prior uulnerat me modicè, quaſi perſtringens haſta,paulũ ſupra genu. Ego uero adacta per clypeum lancea,totum utrinq; pectus illius tranſuerbero. Atq; exinde accurrens,ceruicem quoq; gladio amputo facilè. Armaq; illius referens,inde redeo,caput quoq; unà ſumma fixum lancea portans,cæde uidelicet lotus ac madens. HYMN. Apage,Leontiche,fœda,ſceleratáq; hæc,atq; adeo horribilia de te ipſo narras,neq; uero te amplius,ne aſpexerit quidem aliquis, cruore ac taboſita gaudentem,nedum bibat tecum,aut concumbat. Ego certè igitur hinc abeo. LEON. Quin duplam accipe mercedem. HYM. Non potero cũ uiro cædibus polluto concumbere. LEON. Ne metuas,Hymni,Nam illa tum in Paphlagonia geſta ſunt,nunc autem pacem hic ago. HYMN. At homo deuotus & execrabilis es,& cruor ex capite Barbari illius,quod in lancea fixum portabas,in te deſtillabat. Egóne igitur,ut talem uirum amplectar? & oſculer,abſit, ó Charites: neq; enim iſte talis carnifice melior. LEON. At uero ſi me uidiſſes in armis,ſat ſcio,amaſſes Hymni. HYMN. Audiens ſolum hæc,Leontiche,nauſeo, atq; horreo,ipſasq; illas umbras uidere mihi uideor,& ſimulachra occiſorum, & præcipuè miſeri illius manipularij præfecti,cuius tu caput in duas partes diſſecuiſti. Quid putas igitur? ſi ipſum opus aſpicerem,& cruorem manantem,& iacentium cadauera? Emoritura certè mihi uideor,ut quæ nũquam ne gallum quidem gallinaceum,occidi uiderim. LEON. Adeó ne autem ingenioſa,Hymni,es,& puſillanimis? Ego uero oblectatum iri te putabã,audiendis iſtis. HYM. At huiuſmodi narrationibus oblecta,ſi quas Lemniades inueneris,aut Danaides. Ego autem hinc ad matrem curriculo abibo,dum adhuc dies eſt. Sequere & tu Gramme. Tu uero uale,Tribunorum optime,& occiſor,quotquot etiam uolueris. LEON. Mane,quæſo,Hymni,mane. abijt. CHEN. Nempe Leontiche, puellam ſimplicem territaſti,concutiendo criſtas,& incredibilia quædam præclarè facta cõmemorando. Ego uero ſtatim uidebam,quo pacto expalleſcebat, cum tu adhuc illa,quę circa manipularium facta eſſent,narrares,contrahebatq; uultum,& exhorrebat aliquantum, poſtquam etiam diſſecuiſſe te caput illius dicebas. LEON. At ego me illi amabiliorem eò uiſum iri putabam. Sed & tu me perdidiſti, Chenida,qui ultra hæc,etiam de ſingulari certamine ſubmouiſti. CHEN. An non decebat me quoq; mentiri tecum,quãdo cauſſam arrogantiæ iſtius uidebam? Tu uero longè terribiliora omnia feciſti. Eſto enim amputaris infelicis iſtius Paphlagonis caput,cur idem etiam lanceæ affixiſti,ita ut cruor in te deſtillaret? LEON. Vnum hoc impurum ac deteſtabile re uera,Chenida. Nã cætera quidem non omnino malè conficta fuerant. Abi igitur,ac perſuade illi, ut redeat,mecumq; dormiat. CHEN. Quid igitur? dicámne quòd omnia iſtamen titus fueris: dum generoſus ipſi uideri affectas? LEON. Turpe hoc Chenida. CHEN. At uero alio pacto non redibit facile. Proinde alterum ex his elige,ut uel odio habearis,dum præclarus bellator uideri cupis,uel mentitum eſſe te iſta cõfitearis,& cum Hymnide dormias. LEONT. Difficilè ſanè utrumq; eſt; ſed tamen Hymnidem habere malo. Abi itaq;,ac dic illi,Chenida,mentitum quidem eſſe me,non tamen omnia.

DORIO ET MYRTALE.

Num-

NVnc me excludis scilicet Myrtale? nunc quando ad inopiã peruẽni propter te? At quando tam multa ad te afferebam, amator, uir, dominus, denique nihil non eram. Posteaquam igitur ego quidem exhaustus ac siccus planè iam, tu uero Bithynum istũ mercatorẽ inueneristi, qui te amet, ego quidem excludor, & ante fores sto lachrumans. Ille autem tota nocte osculatur, & solus intus est, & quasi quoddam sacrum peruigilium tecum peragit, iamq; etiam prægnantem ex eo esse te ais. MYR. Ista me enecant, Dorio, & maximè quando dicis, quòd multa dederis mihi, & ad inopiam propter me redactus sis. Rationem igitur subduc quæso, omnium eorum, quæ iam inde à principio ad me attulisti. DOR. Rectè sanè, Myrtale, subducamus rationem. Principio igitur calceos attuli tibi Sicyonios, duarum drachmarum precio. pone duas drachmas. MYR. At concubuisti quoque noctes duas. DORIO. Et, quando ex Syria ueniebam, alabastrum unguenti ex Phœnicia, duarum etiam istud drachmarum, ita me seruet Neptunus. MYR. At ego tibi, cum hinc nauigares, paruam illam tuniculam dedi, ad femora usq; demissam, quo remigando utereris, quam Epiurus proreta, quãdo dormierat mecum, per obliuionem hic intus reliquerat. DOR. Verum cognitam illam, in Samo nuper à me rursum abstulit Epiurus, non sine multò (prò dij) certamine. Cæpas autem ex Cypro, & saperdas quinq;, & percas quatuor, quando ex Bosporo nauigauimus, attuli tibi quoq;. Quid ergo? etiam panes octo nauticos in canistro, siccos, & cortinam caricis plenam, ex Caria, & postea ex Pataris sandalia inaurata, ô ingrata. Etiam caseum aliquãdo memini afferre me tibi ex Gythio. MYRT. Quinq; fortassis drachmarum, Dorio, omnia hæc. DOR. O Myrtale. Quantum equidem potui, homo nauta, & mercede operam nauibus locans. Nunc enim etiam lateri præfectus sum dextero, & tu nos contemnis? Nuper autem quando Aphrodisia celebrabantur, an non drachmam quoque ante pedes Veneris pro te posui auream? & rursum matri, pro calceamentis drachmas numerauí duas, & Lydæ huic in manum aliquoties, nunc duos, nunc quatuor obulos. Hæc omnia in unum computata, substantia certè uiri nauitæ fuerunt. MYRT. Cæpæillæ uidelicet, & Saperdæ, Dorio? DOR. Ita certè. Neque enim plura, aut maiora ferre potui. Non enim remis locarem operã, si diues forem. Cæterum matri meæ ne caput quidem unum alij unquam attuli. Libenter autẽ scirem, quæ nam tibi à Bithyno isto dona darentur. MYRT. Principio tunicam hanc uides? eam ille emit, & monile hoc crassius DOR. Ille ne? An nõ ego te iam olim haberenoram? MYR. At quod tu noras, multò tenuius erat, neq; ullos smaragdos habebat. Deinde & inaureis has, & tapetem. Nuper autem etiam duas minas. Et pensionem domus quoq; pro nobis exoluit, non sandalia patarica, & caseum Gythiacum, & id genus nugas. DOR. At illud non dicis, cum quali ipso concumbas, qui annos omnino supra quinquaginta natus uxorem duxit, caluum uidelicet, & colore simili carabo. Neq; etiam neq; dentes illius uides? Namgratiæ quidem, ô Dioscuri, illius multæ. & præcipue quoties cantat, & delectatior paulò esse cupit, asinus ad lyram, ut dici, solet. Sed tu fruere eo, dignoq; exístens, ac puer uobis nascatur, patri similis. Ego uero etiam ipse inueniam Delphidem aut Cymbalium aliquam, meæ conditionis, aut etiam cicinam uestrã, hanc tibicinam, aut omnino ullam aliquam. Tapetas autem, & monília, & duarum minarum mercedem, non omnes habemus. MYRT. Beatam igitur illam, quæ te amatorem habebit Dyrio. Cæpas isiquidem illi feras ex Cypro, & caseũ scilicet, quando ex Gythio nauigabis.

In Veneris festa, uel sacra.

COCHLIS ET PARTHENIS.

Quid

QVid ploras Partheni? aut unde fractas hasce tibias affers? PAR. Miles Aetolus, iste magnus, qui Crocalen amat, alapis cecidit me, cũ deprehendisset canentem apud Crocalen, à riuale suo Gorgone ductam, idemq; tibias hasce fregit mihi, ac mẽsam inter cœnandũ euertit, craterem q; effudit quoq; irrumpens: ipsum autem agrestẽ illum, Gorgum, ex symposio capillis abstractum, uerberarunt circumstantes, ipse miles (Dinomacho, opinor, nomen illi est,) & commilitonum ipsius alter quidam. Quare equidem nescio, an superuicturus etiam homo sit. Nam illi pariter & cruor multus è naribus manabat, & tota facies eius intumuerat, ac liuida erat. COC. Quid? insanit ne homo, an hæc temulentia quædam fuit, & exebrietate insolentia. PAR. Zelotypia quædam Cochli fuit, amorq; adeo enormis. Crocale autem duo, opinor, talenta poposcerat ab eo, si se solam habere uellet. Ea igitur postquam Dinomachus non dabat, ipsum quidem uenientem excluserat, illisa illi etiam ianua, quemadmodum ferebatur. Gorgum autem, Oenoensem quendam agricolam, prædiuitem, iam diu ipsam amantem, hominem uide licet facilem ac probum, intromittens, potabat cum eo, me quoq; assumpta, ut tibia canerem apud ipsos. Cæterum cum iam procederet conuiuium, ego quidẽ personare cœpi carmẽ quoddam Lydij generis, ac toni. Rusticus autem ille surgebat iam, ut saltaret, & Crocale autem etiam manibus applaudebat, omniaq; adeo iucunda ac suauia erant. Interea uero strepitus exauditur, & clamor quidam, ianuaq; domus exterior effringitur. Nec multò post irruerunt adolescentes quasi octo, admodum robusti ac ualidi, & Megarensis ille unà inter ipsos. Illico igitur euertebantur omnia, & Gorgus, quemadmodum dixi, uerberabatur, humiq; iacens etiam pedibus proculcabatur. Crocale autem, nescio quo pacto clam subduxerat sese, & ad uicinam Thespiadem effugerat. Mihi uero Dinomachus, inflictis alapis: Dispereas, inquit: & simul tibias confractas obiecit. Et nunc currens abeo, ut hæc dicam hero meo. Abit autem & agricola, circumspecturus amicos quospiam in urbe, qui Megarensem illum magistratibus tradant. COC. Hoc nimirum est, frui militaribus istis amoribus, plagas & actiones sustinere. Cætera uero, Duces esse se & Tribunos iactitant, & si quid dandum sit: expecta, aiunt, dum tributum conferatur, dumq; ipse stipendium accipiam, atq; omnia tibi conficiam. Pereant itaq; arrogãtes isti iactatores. Nam ego certe rectè facio, quæ ipsos penitus non admitto. Piscator mihi quispiam obueniat, aut nauita, aut agricola, æqualis conditionis, qui adulari sciat parum, & afferat multum. Cristas autem concutientes isti, & prælia commemorantes, nihil aliud, Partheni, quàm inanes crepitus.

DE MORTE PEREGRINI

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

INsectatur hic Lucianus, id quod aliàs quoq; libenter facit, arrogantiã et insanã gloriæ cupiditatẽ, præcipuè Philosophorũ, ut cuius gratia plerique omnia audeant, neq; quicquam intentatũ relinquant. Atq; eius rei exemplũ, Peregrini huius mortem describit, qui ut famã aliquam sui relinqueret, in Olympijs constructo rogo, seipsum in ignem ultrò conijcerit, atq; ita extinxerit. Quanquam aũt potißimum ea cõmemorat, quæ circa mortẽ illius acta sunt, id quod etiã inscriptio ac titulus pollicẽtur, interim tamẽ et uitam eius dẽ, et facinora persequitur, à quibus progressus ille, ad hoc genus studiorũ postremo sese contulerit, et hoc sub aliena persona, à qua ipsum etiã modò causſam mortis, in qua præcipuè nitebãtur sectatores illius, refelli ac refutari facit. Nimirũ ut eam inuidiã à se ipso remoueret. Apparet enim illis tum temporibus Peregrini nomen, nõ ita leue, aut uile apud multos fuisse, præsertim imperitiores, quibus facti huius nouitas admirationẽ incusserat. Quemadmodũ ex A. Gellio animaduertere licet, qui ipse quoq; honorificã illius mentionem

onem facit libro 12. cap. 11. Videturq; omnino Stoica quadã animi pertinacia, uitæq; tædio mortẽ ultrò sibi consciuisse, quemadmodũ & alios quosdã eiusdem professionis uiros fecisse aliquando legimus. Sed q; idem hoc in Olympijs potißimũ, & frequentißimo hominum cõuentu fecit, ambitionis argumentum præ se fert, ac reprehensioni locum dedit. Et est sanè eiusmodi res ambitio, ut multos eò dementiæ adigat, ut dum gloriam nimis auidè captant, in summam interim temeritatem & infamiam præcipitentur, nihil neq; pensi, neq; moderati habẽtes, dummodo famam tantopere ambitam post se relinquant. Cuiusmodi Proteos, utinam nec nostra ætas quosdam tulisset, ἀλλὰ ταῦτα παμπάνυ μὲν ἴσως ἔστω, φασί. Cæterum fuit hic Peregrinus, philosophus quispiam ex seuerioribus illis Stoicæ disciplinæ professoribus. Lucianus Cynicum uiderit uult, patria Parianus, ex Ponto, temporibus Traiani uiuens, æqualis Epicteto, Dioni, Musonio, & cæt. quem se Gellius uidisse quoq; ait, Athenis extra urbem in tugurio quodam habitantem. A principio Christianorum quoq; religionem aliquandiu secutus fuit, sed mox ad philosophiam relapsus, ab illis, ut Luciano placet, propter ritus ipsorum neglectos atq; præteritos, repudiatus.

LVCIANVS CRONIO SALVTEM.

INfelix ille Peregrinus, aut quo nomine potissimum delectari uisus est se ipse nominando, Proteus, illud ipsum Homerici Protei passus est. Nihil enim nõ gloriæ gratia fieri sustinuit, cumq; infinitis mutationibus transformatus esset, postremum ignis quoq; factus est. Vsqueadeo gloriæ cupiditate tenebatur. Et nunc optimus ille in carbones & fauillas redactus est post Empedoclem, nisi & hic temerariũ facinus celare conatus, clanculum in crateras se dedit præcipitem. Porrò generosus ille populosissimo Græcorum conuẽtu obseruato, ingentissimaq; pyra constructa, tot ac tantis testibus conscijs insiluit, ac orationes nonnullas super hac re ad Græcos habuit aliquanto antè quàm hoc ausus est. Videor itaq; mihi uidere te nimium huius senis deridentem arrogantiam, aut potius exclamantem, qualia par est te exclamare: O insipientem insipientiam, ô ærumnosam gloriam, aliaq; quæ de illis ferè dicere consueuimus. At tibi quidem hæc eminus, & longè tutius dicta sunt, ego uero iuxta rogum ipsum, insuper antè quoque in copiosa auditorum multitudine eadem dicere non reformidaui, nonnullis equidem grauiter ferentibus, quotquot senis arrogans consilium admirationem incusserat. Erant autem aliquot alij, qui & ipsi huius gratia ridebant. At ego propemodum à Cynicis discerptus essem, ueluti Actæon à canibus, aut consobrinus eius Pentheus à Bacchis. Cæterum totius rei apparatus talis erat, etenim Poëtam haud dubiè qualis fuerit nosti, tum quantas per omnem uitam tragœdias in lucẽ dederit, Suprà Sophoclem & Aeschylum. Ego uero ubi primum in Helin ueniissem, illorum certamine eò illectus atque perductus, statim Cynicum quendam inaudiui, magna & aspera uoce consueta illa, ac uirtutem extriuio intonantem, omnesq; indiscriminatim dicteriis & conuicijs inuadentem, tandem uero in Proteo eius uociferatio desijt. Narratio.

Hæc quemadmodum dicebantur, pro mea uirili cuncta tibi exordine percensere conabor. Tu uero hæc planè ita se habere cognosces, quippe qui ipsis uociferantibus non semel astitisti. Proteum, inquit, audet quispiam ambitiosum dicere, ô terra, ô Sol & flumina & mare & patriæ Hercules, Proteum, qui in Syria uinclis colligatus fuit, qui in patria quinq; millia talentorum ultrò reliquit, qui ex urbe Roma electus est, quem sole longè illustriorem esse constat, qui cum ipso Olympio commissus decertare possit. At quia ignis adminiculo è uiuis se subducere statuit, hoc ambitioni eius & uanæ gloriæ quidam imputant. Nonne uero ad hunc modum è terris discessit & Hercules? nonne ita Aesculapius & Dionysius fulmine? Nonne postremum & Empedocles ita in crateras semet immisit præcipitem? Hæc ubi dixisset Theagenes, hoc enim nomine uociferator ille uocabatur, rogabam quemadmodum ex assistentibus, quid

hoc de igne aut Hercule, aut Empedocle ad proteum attineret. Atqui, inquit ille, breui semet ipse flammis absumpturus est Proteus. Quomodo, inquã ego, aut cuius gratia? Deinde cum ille omnem rem mihi exponere insisteret, Cynicus in tantum uociferabatur, ut nullo pacto eius audiendi copia mihi relinqueretur. Audiebam itaque reliqua ipsum effundentem, ac laudibus mirificis Proteum extollentem. Etenim Sinopea aut preceptorem eius Antisthenem, ne conferre quidem cum illo dignatus est, sed neque ipsum Socratem. Prouocabat autem & ipsum Iouem in certamen, deinde cum uisũ esset illi similes eos quodam modo inter seipsos seruare, eiusmodi finem orationi imposuit. Duo hęc, inquit, præstantissima opificia ætas nostra uidit, nimirum Iouem Olympium & Proteum, quorum quidem illius architectus fuit Phidias, huius uero opifex natura. At nunc ex hominũ commertio ad superos hæc statua migratura est, cæterum per ignem abiens nos orphanos in terris destituet. Hęc ubi cũ multo sudore diseruisset, lachrymatus est satis ridiculè, capillosq; uellebat è capite, subparcens tamen, ne radicitus extraheret. Ad postremum abductus est à quibusdam Cynicis tristem ac lachrymantem consolantibus. Hoc abducto alius ilico concionaturus ascendit, non cunctatus donec multitudo dilaberetur, sed ardentibus adhuc sacris turbam continebat. Ac sub initium quidem effusissimè ridebat, uideburq; illud ex intimis præcordijs facere, deinde ad hunc modũ orationem suam exorsus est. Postea quã maledictus Theagenes sceleratissimis orationibus suis lachrymãdo finem imposuit, ego diuersa ratione à risu Democriti exordiar. Ac iterum sublatis cachinnis in risum uberem solutus est, adeo ut nostrum plerosque ad communem risum pertraheret. Deinde sedato risu, conuertens seipsum: Et quid nam aliud, inquit, ó uiri nobis peræque faciendũ est, adeo ridiculas orationes audientibus, uidentibusq; uiros ætate decrepita uilissimæ gloriolæ gratia tantum non saltantes in medio? Vt autem rectius intelligatis cuiusmodi nam illa sit statua, quæ flammis abolebitur, audite me, qui ab initio eius mentem callidè animaduerterim, omni eius uita diligenter obseruata. Nonnulla uero à ciuibus quoque suis memorata percepi, quibus non potuit non exactissimè perspectus & cognitus esse. Etenim hoc naturæ figmentum & opificium, Polycleti Canon, ubi firmata iam ætate in uirum adolescere incepisset, multis in Armenia uitiatis per adulterium mulierculis, nõ parum multa susceptit uerbera. Denique uero, per rectum exiliens & elapsus, fuga salutem redemit, raphano oppletas nates auferens. Exin puero quopiam formoso per uim constuprato, tribus nummorum millibus à pueri parentibus, cum tenuis essent fortunæ, fœditatis impunitatem mercatus est, ne ad præfectum Asiæ duceretur.

Vita Peregrini, & res acta.

Hæc atque eiusmodi missa mihi faciẽda esse uidentur, etenim lutum adhuc informæ erat, ac nondum perfecta statua nobis formata. Cæterum quibus initijs confectum ætate parentem affecerit, admodum auditu dignum esse opinor, & memoratu necessarium. Et sanè omnibus uobis compertum atque auditum esse reor, quomodo senem præfocauerit, nequaquam sustinens eum ultra sexaginta iam senescentem. Postea uero, quàm tanti sceleris fama diuulgata est, arreptaq; fuga se ipse condemnasset, incertis uagans sedibus, oberrabat, terram terra commutando. Qua in peregrinatione & mirificam illam Christianorum sapientiam perdidicit, circa Palæstinam sacerdocibus & scribis illorum conuersans. Ac sanè non multo in tempore pueros omnes illos præ se esse ostendit, propheta ac sacrificiorum princeps & Synagogæ socius, breuiter omnia solus existens. Præterea librorum nonnullos exposuit, nonnulli uero & sua industria conscripti sunt. Ac ueluti deum hunc ipsum perhibebant, nam eo & legum autore utebantur, & præfectum illum declarabant. Itaque etiamnum magnum illum hominem reuerenter colunt, nempe illum, qui in Palæstina crucifixus est, quoniam primus nouum illud

mysterium

mysterium in hominum uitam inuexerat. Tunc uero comprehensus etiam ob hoc ipsum Proteus in carcerem illapsus est. Quæ quidem res ipsi non mediocrem dignitatem cum ad insequentem uitam, tum ineptias & gloriam, quarum erat amantissimus, conciliauit. Itaq; postquam in carcerem coniectus est, Christiani hanc rem grauiter & indigne ferentes, nullam nõ impendebant operam, & planè mouebant omnia, tentantes, si quo modo illum furtim possint eripere. Deinde, animaduertentes hunc conatum frustra esse, nihil tamen ex altero quo captiuus egebat obsequio intermittebant, uerum omnia cum magna fide & diligentia præstabant. Ac mane quidem illico uidere erat iuxta carcerem præstolantes anus, uiduas quaspiam, & orbos puerulos. Illorum uero, pars etiam unà intus cum illo somnũ capiebant, corruptis pecunia custodibus. Exin omnis generis cœnæ inferebantur uariæ, ac sacri inter sese sermones dicebantur. Atqui optimus ille Peregrinus, adhuc enim hoc nominis obtinebat, nouus quoq; Socrates ab illis nominabatur. Quin etiam in Asia pleraſque urbes fuisse constat, à quibus uenerunt quidam laturi auxilium, Christianis mittentibus ex publico, neque non collocuturi, & uirum consolaturi. Incredibile uero est, quantum studium & celeritatem in hoc ostendant, si quid tale uulgo innotuerit. Illico enim nulli rei parcunt. Proinde, Peregrino quoq; multæ tunc opes ab illis mittebantur, sub uinculorum prætextu, nec uulgarem rerum prouentum lucrifaciebat. Etenim haud dubitanter sibi persuaserunt infelices illi, se omnino immortalitate fruituros, perpetuoq; uicturos esse. Quam ob rem & mortem magno contemnunt animo, ac non pauci sua sponte semet occidendos offerũt. Deinde, primus quoque illorum legislator eorum persuasit animos, quemadmodum omnes inter se fratres essent. Postea uero quàm semel à nobis desciuerunt, Græcorum deos constanter abnegant, solum crucifixum illum impostorem adorantes, secundum illius leges uiuendi rationem instituunt. Proinde, apud illos omnia ex æquo habentur contemptui, existimanturq; esse communia, quæ citra fidem exactè exploratam in cõmunem usum à quoq; deferente suscipiunt. Quòd si quis prestigiator, aut alioqui homo promptus & uersutus, & rei faciendę adpositus eos accesserit, breui admodũ opulentus efficitur, quippe qui hominum idiotarum simplicitate callidè queat abuti. Cæterum, peregrinus tandem liber dimissus est ab eo, qui id temporis præsidem agebat in Syria, uiro non mediocriter Philosophiæ commertio gaudente. Qui cum illius subolfeciſſet arrogantiam, quòd iam statuisset mortem oppetere, ut per hoc præclaræ famæ gloriam apud posteros relinqueret, dimisit illum, ne dignum quidem ratus eundem esse supplicio. Ille uero exin domum regressus, comperit paternæ cædis memoriam nõdum fuisse sopitam, sed multos superesse, qui mira per uicacitate accusationem aduersus illum adornarent. Dissiparat itaq; maiorem possessionum suarum partem in peregrinationem, ac tantum relicti erant agri fermè quindecim talentorum. Nam tota substantia quam pater reliquerat, triginta talentorum summam nõ excessit, non, ut omnibus modis ridiculus Theagenes illam tribus millibus dignam falsò confirmauit. Tanti enim neque tota Parianorum urbs, tametsi quinque ciuitates sibi uicinas adiungeret, uenderetur, unà cum ipsis hominibus & iumentis, & reliqua suppellectile. Vigebat itaque eius etiamdum flagitium, & accusatio in recenti hominum memoria. Nec ita diu habitauit in patria, sed statim aduersus eum quispiam insurrexerat. Potissimum uero, ipse populus indignabatur, senẽ frugi, ut illi, quibus uisus erat, perhibent, familiariter lugentes, qui tam crudeliter & impiè fuerat occisus.

Sed enim sapiens ille Proteus, ad hæc omnia non oscitanter intentus erat, qui nam aliquid inuentum comminiſceretur, unde uim & periculum à se declinaret. Progressus ergo in mediam Parianorum multitudinem, nutriebat uero iam comam, sordido amictus pallio, pera ex humeris suspensa, & baculum ma-

nu tenebat: erat autem omnino instructus more tragico. Talis itaque cum ciuibus suis apparuisset: uniuersam, inquit, substantiam, quàm sibi beatæ memoriæ pater reliquisset, se uelle illis publicam dimittere. His auditis, homines egeni & inopes, neq; non ad distributionem auidè inhiantes, protinus exclamauerunt: Illum unicum esse Philosophum, unicum amantem patriæ, unum qui uere Diogenis & Cratetis esset æmulus. Porrò autem, inimici necessario quiescebant. Etenim si quis conatus esset mentionem paternæ cædis facere, illico petebatur lapidibus. Secunda itaque suscepta peregrinatione egreditur uagaturus, satis sibi uiatici in Christianis repositum esse existimans, à quibus quaqua uersum incedebat stipatus, in omni agebat rerum abundantia. Atque ad hunc modum aliquantum temporis alebatur. Tandem admisso nescio quo aduersus illos flagitio, siquidem uisus erat, ut opinor, aliquid ex interdictis comedisse, non recipientibus amplius illis, magna rerum difficultate perplexus, per recantationem opinabatur, opes suas iterum à ciuitate repetendas esse, missisq; literis, uoluit iussu regis denuo cuncta auferre. Contra deinceps missa legatione etiam à ciuibus nihil actum est, sed iussus est stare rebus semel ab ipso constitutis, præsertim à nemine ad hoc per uim compulsus. Post id tertiam in Aegyptum peregrinationem instituit ad Agathobulum iter faciens, ut admirando studio semet exerceret, tondens capitis dimidium, ac uultum limo oblinens. Postea in magna circumstantis populi corona, tractans in manibus uirilia, hoc tanquam medium & indifferens esse demonstrabat. Exin uerberabat, & uerberabatur ferula circa nates. multaq; alia iuueniliora more mirifico ac præstigioso designabat.

Cæterum, ad hunc modum instructus & exercitatus hinc soluit in Italiam, egressusq; è naui, statim omnes homines insectatus est, linguæ petulantia, cum primis uero regem, quem nouerat natura placidissimum & mansuetissimum, qua re impulsus tutiori debacchabatur in omnes audacia. Etenim regi, ut par erat, parum curæ erant conuicia & blasphemiæ, neq; ullum ex ijs qui philosophiæ se tradiderant, propter uerba supplicio afficere dignabatur, cum primis uero eos qui rationem conuiciis impetendi alios artem sibi peculiarem fecissent. Porrò autem, peregrinus tanta dicendi licentia non mediocrem sibi gloriam comparabat. Itaque apud homines idiotas in magna erat admiratione & reuerentia propter arrogantiam, donec is qui Reipu. procurationem obibat uir sapiens, eiectum eum ablegasset, cum præter modum hac libertate nimisq; petulanter abuteretur, dicens: urbi nihil opus esse tali philosopho. Quare hoc quoque de illo memorabile est, dum in ore erat omnibus philosophus, propter dicendi libertatem, ac immodicam linguæ licentiam eiectus. At enim iam exactus oppido, cum Musonio ac Dione & Epicteto consuetudinem habuit, cumq; alijs quotquot non dissimili infortunio mulctatos esse nouerat. Ad extremũ ita regressus in Græciam, modo probrosis dictis Helienses impetebat, modo Græcos, ut aduersus Romanos arma sumerent, sollicitabat. Modo uirum industrium, & multa dignitate præditum turpiter inuadebat, propterea quòd ille præter alia, quibus de Græcis erat optimè meritus, etiam hac in re nõ uulgarem præstitisset Gretiæ & opem & operam, quòd aquam in Olympiam deduxisset, ac primus populum ad festiuitatem confluere solitum siti pereuntem subleuasset. In hunc ergo Peregrinus linguæ procacitate adductus, turpia uerba euomere non cessabat, quasi Græcos hac mollicie effœminaret, oportet spectatores Olympiorum sitim fortiter tolerantes perdurare. Ac per Iouem non pauci illorum mortem oppetebant, uehementibus morbis impliciti, interea propter loci siccitatem in magna & promiscua multitudine emergentibus. His ita dictis, de eadem aqua potare solebat, adeo ut propemodum abomnibus accurrentibus lapidibus fuisset obrutus, nisi tunc commodum ad Iouis simulachrum arrepta fuga generosus ille se contulisset, ac ita præsenti di-

Musonium.
Dion.
Epictetum.

scrimini

ſcrimini uitata morte ſe ſubſtraxiſſet. Cæterum in proxima Olympiade oratio nem per quadriēnium, quod interfluxerat, multa cura meditatam atq; compoſitam ad græcos habuit, laudes eius qui aquam deduxerat, ac fugæ ſuæ tunc factæ defenſionem complectentem. Iam uero ab omnibus certatim contemptus negligebatur, nec erat amplius perinde in precio & admiratione. Siquidem friuola & exoleta erant quæ moliebatur omnia, nec quicquam poterat amplius nouiter commentum aut excogitatum producere, quod ſtuporem & admirationem incuſſiſſet accedentibus, & quo ille ſibi dignitatem atq; autoritatem conciliaſſet, cuius ſub initium amore non dicendo extremè ambitioſus flagrabat. At extremum hoc temerarium & audax de pyra facinus commentus eſt, eaq; de re in Græcorum multitudinē ſermonem iam ſparſit, quòd ſtatim à prioribus Olimpijs, ueluti in diem poſterum flammis ſemet ipſe traditurus eſſet. Et nunc hæc ipſa multis adornat præſtigijs, ut fama eſt eruenda foſſa, ligniſq; comportandis, ac miram & inuſitatam tolerantiam promittendo. Erat uero illi, ut mea fert ſententia, omnino mors expectanda, nulloq; modo è uita profugiendum. At ſi immobili propoſito prorſus conſtitutum habet mortem cum uita commutare, cōſentaneum mihi uidebatur, ne hoc igne fieret, neque his quę ſunt in tragœdijs uteretur, ſed alia aliqua mortis permutatione, quum infinitæ ſint, electa è uiuis diſcederet. Quòd ſi tamen igne, tanquam re quapiam herculea tantopere delectatur, cur non potius per ſilentiū electo quopiā monte multis arboribus conſito, in eo ſe ipſe concremauit ſolus, uno aliquo, cuiuſmodi eſt Theagenes, Philoctete aſſumpto? Ille autem in Olympia præſente magna hominum frequentia, non in tabernaculis ſe ſolū uidebit, alioqui haud indignus exiſtens per Herculem, ſicut par eſt homines parricidas ac impios malefactorū pœnas dare. Quinetiam nimium cunctanter ac ſero illud facere uidetur, quem iam dudum oportebat in Phalaridis taurum illapſum dignū nefarijs factis ex hauſiſſe ſupplicium, nec tantum ſemel in flamma hiſcentem ſubito expirare.

Occaſio nexus mortis.

Conſutatio eiuſdē, à genere & modo.

Etenim à multis hoc pro certo confirmari audio, nullam mortē eſſe uelociorē aut properantiorem, quàm eam quæ per ignem illata fuerit. Solum enim os aperiendum eſt, & ſtatim efflatur anima. Atqui & ille, ut opinor, eam quoq; ſpectaculi dignitatem ſecum uolutat in animo, rem uidelicet grauem & præclarā eſſe, ſacro in loco cōburi, ubi ne ſepelire quidem alios moriētes religioſum ducitur. Audiuiſtis enim, niſi fallor, quemadmodū iam olim quidam cupiens glorioſum et celebre apūd poſteros nominis ſui monimentum relinquere, cū nullam aliam uideret ſibi relictam eſſe innoteſcēdi rationem, Epheſiæ Dianę templum abſumpſit incendio. Tale quippiam & hic ſecum molitur in animo, tāta gloriæ cupiditate, tantum non miſer ille contabeſcit. Sed enim, aiunt, illum hæc ipſa hominum gratia facere, ut eoſdem mortis contemptum doceat, ac in rebus arduis tolerantiam. Ego uero perlibenter interrogarem non illū, ſed uos, nunquid etiā maleficos et facinoroſos eius diſcipulos fieri cupiatis in eiuſmodi tolerantia perdiſcenda, ac morte contemnenda, tum afflictionibus & cæteris terroribus fortiter perferendis? Atqui certè compertum habeo, iſta uos minimè uelle aut cupere. Quo igitur pacto hoc Proteus diſcernit, ut bonis tantū hac in re ſit profuturus, nec malis & nefarijs hominibus maiorē ad contemnanda pericula, & ſceleratiora audendi animum additurus? Eſto ſanè ad hoc tantū concurſuros eſſe, qui in optimam partem hanc rem ſaltē ſpectaturi ſint, proinde ego uos iterum rogabo: Cupitis ne liberos ueſtros illius æmulos fieri? Haud quaquam dicetis. Atqui hoc ipſum quærebam, num quis ex diſcipulis eius eundem imitaretur? Theagenem itaq; in hoc quiſpiam iure optimo accuſare poſſit, quòd cum in alijs per omnia uiri æmulus eſſe ſtudeat, hac in parte tamen præcedentem præceptorem minus ſequatur, iterq; cum eo faciat ad Herculem, ueluti perhibent, abeunte, præſertim cum in breui poſſit ſummè ac omnibus nu-

A cauſa & fine.

meris felix euadere, perpræceps saltem in ignem illapsus. Neq; ẽm in pera aut baculo, aut sordido pallio circunferendo, æmulationis summa sita est, sed hæc extra periculũ posita sunt, & imitatu facilia, & cuiusuis hominis. Ipsum finem & caput æmulari conuenit, ingenti uidelicet pyra ex truncis siculneis & maximè uiridibus congesta, fumo semet præfocari. Siquidem ignis non tantum Herculis & Aesculapij proprium æstimandum est, sed sacrilegorum quoque & parricidarum, quos iudicio condemnatos hoc ipso supplicio affici uidemus. Ita, ut longè præstabilius esse putem, uobis fumo præfocatis oppetere. Hoc enim uobis tãdem ut peculiare & proprium adscribi potest. Alioqui, etsi Hercules tale quippiam ausus est, doloris & morbi impatientia impulsus hoc fecit, dum à sanguine centaurico, ueluti testis est tragœdia, infectus absumeretur. Cæterum ille qua caussa incitatus se ipsum in ignem ferens præcipitat? Per Iouem scilicet ut animi tolerantiam hoc argumento notam faciat, non secus atq; Brachmãnes. Illis enim Theagenes præceptorem suum assimilare contendit. Quasi uero nõ etiam apud Indos inueniantur homines uæcordes & stolidi, uanæq; gloriæ extremè dediti. Attamen quando ita fert animus, imitetur illos. At enim illi ignẽ insiliendi morem non habent, ueluti Onesycritus classis Alexandrinæ gubernator ait, cum Indum ardentem, sicut fama est, conspexisset. Verum postea quam congesta atq; incensa pyra conuenerint, propè assistentes immobiles lentè assari fortiter sustinent. Deinde ingressi iuxta habitum ardent, ne tantillum quidem post accubitum se auertentes. Cæterum ille quid adeo magni aut præclari designat facinoris, si illapsus suffocatur, à flãmis subitò & uiolẽter discerptus? Neq; enim eam, ut opinor, spem concepit in animo, ut semiustus ab igne resiliat, nisi hoc quod à nonnullis audio insidiose struat, ut infrà quoque in fossa pyra profunda sit. Sunt præterea qui illum transformatũ iri confirment, eiq; rei tomprobandę iam percẽsent somnia, tanquam Iupiter concessurus non sit, ut sacer locus cæde contaminetur. Atqui eam ob rem planè securus sit animi. Ego enim iurare non dubito, nullum profecto deorum grauiter & indignè laturum, si Peregrinus malo & infelici fato pessimè interierit. Sed enim neq; facile neq; promptum iam illi est à proposito regredi. Siquidem qui cum illo habẽt consuetudinem, miserum omnibus modis incitant, & ignem compellunt, non sinentes eundem timore cõsternari aut trepidare, quorum si duobus discerptis in ignem incideret, solum hoc præclarè & cum multorum gratia faceret. Quin etiam hoc inaudiui, se amplius Proteum nominari nolle, sed Phœnicem, quòd & Phœnix auis Indica iam summo confecta senio, pyram dicatur inscendere. Sed enim uana comminiscitur mendacia, oracula quædam uetera percensens, ac si deum quempiam noctis custodem illum fieri oporteat. Ac iam non obscurè aras quoq; desiderare uidetur, aureisq; donarijs se honoratũ iri planè sperat. Et per Iouem haud quaquam absurdum factu æstimandum est, si in tanta stultorum hominum multitudine inueniantur etiam qui prædicare non uereant, q̃ per ipsum quartana sint liberati, quodq; noctu in dæmonem nocturnũ incidèrint. Porrò autem execrandi illius discipuli oraculum quoq;, ut opinor, & adytum iuxta pyram machinabuntur, propterea quòd & Proteus ille Ioue natus, huius nominis Propater, uaticinio celebris habitus est. Neq; testari dubito certò futurum confirmans, ut sacerdotes quoq; illi constituantur flagellorum, aut incendiorum, aut alicuius alterius rei monstrificæ. Aut per Iouem festiuitas illi nocturna sacrificabitur, aut festum facibus iuxta pyram celebrandum. Cæterũ Theagenes nuper, ut quidã mihi ex familiaribus retulit, ait Sybillam quoq; ea de re ista prædixisse. Et cur non ipsos percenseamus uersiculos:

„ Ast ubi iam Proteus Cynicos longè optimus inter
„ Per loca sacra Ioui rutilum succenderit ignem.
Tunc, omnes quotquot fructu uescuntur agrorum,

Aliaà causa & collatiõe.

Elenatio cognominis et potestatis diuinæ.

Confutatio oraculi per rem gestionem.

Nocti

Noctiuagum, ut iubeo, placate heroa colentes »
Concessa Alcide ac Vulcano sede propinquum. »

Hæc quidem Theagenes ex Sybilla se audisse falso prædicat. Cæterum ego illi Bacidis oraculum contrà memorabo. Ait autem ad hunc modum Bacis nimium uerè uaticinatus:

Postquam multiplici Cynicus cognomine Proteus »
In flammem sese per præceps iecerit acrem, »
A furijs uanum propter compulsus honorem, »
Protinus occisi, uiuum quicunq; sequuntur, »
Vulpicanes alios imitari fata decebit. »
At quicunq; metu trepidus uitauerit ignem, »
Quamprimum saxis populo lapidetur Achiuo. »
Ne dum friget iners nugas producat acutas, »
Vsuram exercens, & plena & diuite pera, »
In patria nummosus habens ter quinq; talenta. »

Quid uobis uidetur uiri? numquid Bacis deterior uisus est uates esse quàm Sybilla? Sed iam tempus est admirandis illis discipulis Protei circũspiciendi, ubi potissimum semetipsos purgent in aërem. Hoc enim ipsi combustionem. Hæc cum dixisset, certatim ab omnibus circumstãtibus succlamatum est, comburantur iã illico flammis dignissimi. Ac ille quidem descendit ubertim ridens. Porrò Nestorem nempe Theagenem non latebat uociferatio, uerum exaudito clamore uenit ilico. Cũq; dicturus ascendisset, magna uoce exclamauit, innumera mala de eo percensens qui descenderat. Minimè uero compertum habeo, quod nam illi optimo nomẽ fuerit. Cæterum ego relicto illo uociferatione se rũpente, abibã uisurus athletas. Iam enim certaminũ iudices et arbitri in circo esse dicebant. Et hæc quidem acta sunt in Helide. Cum autem uenissemus in Olympiam, maior ibi multitudo aderat Proteum accusantium, quàm eius inceptum laudantium, adeo ut non pauci illoq; cõrixantes ad manus deuenerint. Donec progressus ipse Proteus infinita hominum frequentia deduceretur, relicto à tergo præconum certamine. Vbi orationes quaspiam de seipse habuit, nimirum quibus exercitijs uitã suam transegisset, quibusq; in periculis uersatus fuisset, tum quantas & quàm duras difficultates philosophiæ gratia per omnem ætatẽ pertulisset. Itaq; multa eius generis erant, quæ ille disseruerat. Ego uero saltem pauca quædam præ circumstantium multitudine audiebam. Deinde metuens, ne in tanta turba comprimerer, posteaquam multos idem patientes cernerẽ, abij longum ualere iubens Sophistam semet perimentem, suiq; funeris epitaphium ante mortem recitantem. Sed enim tunc etiam hoc ñaudieram. Dixerat enim aureæ uitæ, aũream quoq; se uelle imponere coronidem. Consentaneum autem esse, ut qui Herculeam uitam exegisset, Herculeam quoq; mortẽ oppetens è uiuis discederet, aëriq; misceretur. Ac eã quidem utilitatẽ, inquit, statui præstandam esse hominibus, ut commonstrem illis, qua ratione & mentis constantia mortis acerbitas respuenda sit. Itaq; oportet omnes homines mihi morienti Philoctetas præsto esse. Iam qui imprudẽtiores erant ex illis, lachrymas profundebant, exclamantes: seruate Græciæ saluum atq; superstitem. Cordatiores uero uociferabantur: perfice, quæ faciẽda decreuisti. Horum itaq; diuerso studio senex non mediocriter perturbatus est, sperans omnino se ab omnibus retentũ iri, quo minus in ignem se mitteret præcipitem, sed inuitum et nolentem illis resistentibus in uita se mansurum. Ac sanè cum præter spem atq; sententiam accidisset, ut illi quæ arrogantia inductus facienda decreuerat, ea quoq; opere comprobanda forent, maiorem in modum expalluit. Cumq; iam mortui cadaueris speciem uultu ac colore præ se ferret, per Iouem timore impendio magis perculsus, subtrepitauit etiam. Ego uero, ut opinor, iam quæris quantum riserim.

Neq; enim cõmiseratione mihi dignus uidebatur, homo ita miserè ambitiosus ita anxiè gloriæ cupidus supra omnes, quotquot unquam hoc uitio laborauerunt. Nihilo secus tamen à multis stipatus deducebatur, ac gloriæ amenti desiderio in præceps rapiebatur, subinde oculos in multitudine admirãtium reiici ens, ignarus miser, quòd eos quoq; qui ad crucem ducerentur, aut in carnificis manibus tenerentur iam occidendi, multò plures subsequerentur. Finitis autem certaminibus olympicis, quæ omnium pulcherrima fuisse cognoui, iam enim quater præsens interfui: cum currus inopia laborarem, multis discedentibus inuitus relinquebar. Cæterum Proteus exitiosum sibi spectaculum subinde protrahens, noctem demum postremum tẽpus ei rei destinauit, quando se ipsum esset concrematurus. Sub noctem itaq; mediam assumptus à quodam familiari, cum è strato surrexissem, concessi rectà in Harpinam, ubi pyra erat. Ad id loci uiginti erant stadia ab Olympia per Hippodromum, ad auroram euntibus. Quàm primum uero eò uentum est, offendimus pyram altè congestam, in profundum uero ad magni cubiti altitudinem egestam. Crebræ faces præstò erant, aridis insuper sarmentis & stipulis pyra erat intexta, ut quàm primum ignè susceptò in flammam erumperet. Postea uero quàm luna exorta est, oportebat enim & hanc huius pulcherrimi facinoris spectatricem adesse, prodijt ille eo quo semper more solebat exornatus, ac cum illo reliqua Cynicorum multitudo. Hic generosus quisque ex patribus facem in manu tenens, non segniter submin strabat. Insuper ipse quoque Proteus face armatus incedebat. Mox aggressi alius aliunde admotis facibus maximum ignem succenderunt, nẽpe facibus & sarmentis copioso igni suppeditantibus. Ille autem, nunc uero face maximè attento sis animo, depositis pera & pallio, ac baculo illo herculeo, in extremè sordido astitit amiculo. Deinde, postulato thure, ut in ignem spargeret, quidam illi porrexit: quo in ignem coniecto, & uersis ad meridiem oculis (etenim ipse quoque meridies ad huius tragœdiæ partem attinebat) sic exorsus est: O materni atq; paterni dæmones, susciptte me propicij. Quibus dictis actutum in ignem insiliit, nec amplius à quoquam uisus est, sed à flamma, quæ multa erat, circunfusus disparuit. Iterũ te optime Cronie, fabulæ catastrophen ridentem uideo. Ego uero maternos dæmones inclamantem per Iouem non ad modum accusabam. At cum paternos quoq; inuocaret, recordatus eorũ, quæ de patris interfecti cæde dicta fuerant, risum continere non potui. Porrò autẽ Cynici rogum circumstantes, nullas quidem profundebant lachrymas, cæterũ ipso silentio non uulgarem perturbati animi ægritudinem indicabant ignẽ inspicientes. Donec unà cum illis affectus graueolentia, abeamus inquam ô stolidi. Neq; enim uoluptuosum hoc est spectaculum, senem assatum uidere, præsertim cũ ita malo odere omniũ nares impleantur. An expectatis dum pictor quispiam accedens uos dupingat, quemadmodũ in carcere iuxta Socratem socij depicti sunt? His auditis illi indignabantur, & me cõuicijs proscindebant. A non nullis quoq; illorum ad fustes concursum est. Deinde uero, cum essem illis comminatus, me correptos per uim quospiam in ignem præcipitaturæ, ut præceptoris sequantur uestigia, à cœpto destiterunt, & pacem egerunt. Ego autem à pyra regressus, equidem uario meo cum animo, ô amice, uoluebam, idẽtidem mecum reputans, cuiusmodi nam res esset gloriæ sitis & cupiditas, quippe quæ sola quoq; magni alioqui uiri & admirandi omnes ex æquo caperẽtur, nedũ hic Proteus, cuius omnis uita parum prudenter instituta eò tantum tẽdebat, ut alijs admirationi esset, & stupori, prorsus flammis non indigni. Exinde multis occurrebam, & ipsis spectatum euntibus. Etenim existimabãt adhuc ipsum uiuũ relictum iri. Siquidem & hoc priori die fama sparserat, tanquam ad solem orientem salutaturus, quemadmodũ aiunt, factitare Brachmannas, quando pyrã sint inscensuri. Itaq; multos illorum ab incepto itinere abstterrui, dicens omnem

Quæ circa mortẽ Peregrini acta, & quomodo idẽ perierit.

rem

rem iam esse confectam, quibus ne hoc ipsum quidem dignum erat diligentia, & si ipsum uidissent locum, ac nonnihil ab igne reliquiarum inuenissent. Hic mihi ô amice, infinita erant negocia, dum omnibus percenseo quærentibus, & singula exactè indagantibus. Quoties ergo uideram eminentis autoritatis & gratiæ uirum, illi omnem rem nudè & simpliciter, ut acta erat, quemadmodũ tibi commemorabam. Cæterũ erga homines bardos & stupidos, & ad audiendum suspenso animo inhiantes, magnificis & tragicis uerbis efferebar, quòd, posteaquam pyra fuisset incensa, & semet Proteus iniecisset, facto sub initium ingenti motu, cum horrendo conclusæ terræ mugitu, uultur è flamma subuolans, rectà in cœlum iuisset, magna uoce humana dicens: Reliqui terram, in Olympum commigro. Illi, his auditis obstupescebant animis, ac adorabant perhorrescentes. Meq; interrogabãt, utrò nam ad auroram an ad occasum uersus subductus esset uultur? Ego uero, quodcunq; fortè succurrebat, respondebam illis. Porrò, ubi ad frequentem hominũ celebritatem ueniissem, in uirum canũ incidi, & per Iouem quantum ad uultum & barbam, & reliquam grauitatem attinebat, quantiuis precij, qui cum alia de Proteo circũstantibus percenseret, etiam hoc adiecit, quòd eum posteaquam combustus esset, aliquanto antè in ueste candida uidisset, ac nunc eundem hilarum in porticu Heptaphono, hoc est, septem uocibus perstrepente, obambulantem reliquisset, oleaginis sertis coronatum. Ad extremum super omnia addidit etiam uulturem, persanctè deierans, q; ipsi ex pyra subuolans fuisset conspectus, quem ego paulo antè uolantem dimiseram, in hoc ut hominum stolidorum & stupidorũ mẽtem demeneret atq; deluderet. Considera uero reliqua, quæ propter ipsum ut ueri simile est breui euẽ tura sint. Quales nam apes locum non sunt frequentaturæ? Quæ uero cicadæ non accessuræ? Quæ cornices non aduolaturæ, quemadmodum ad sepulchrũ Hesiodi, & similia? Sed enim imagines quoque ab ipsis Helicensibus, reliquisq; Græcis missas esse confirmabat, hoc profecto sat scio breui non paucas erectas iri. Aiunt præterea omnibus fermè ciuitatibus celebrioribus ipsum scriptis epistolis misisse testamenta quædam, & exhortationes ac leges. Ac quospiam propter hæc ipsa legatos ex familiaribus elegisse, funeris sui nuncijs & cursoribus declaratis. Hic finis uitæ fuit infelicis illius Protei, uiri, ut breui oratione cuncta perstringam, qui ad ueritatẽ nunquam respexit: propter gloriam uero et hominum laudem aucupandam, omnia semper & dixerit & fecerit, adeo ut in ignem quoq; se per præceps saltu miserit, quando laudũ titillatione haud quaq; amplius perfuncturus erat, quippe quas mortuus sentire nõ poterat. Vnum ad huc si addidero, uerbo q; finem faciam, ut abunde habeas quod rideas. Siquidẽ illa iam olim nosti, quippe quæ statim, ut ex Syria domum ueni, ex me denarrante audisti, ut à Troade unà cum illo nauigarim, præter alias quas exercebat inter nauigandũ delitias, etiam puerũ formosum persuasit, ut Cynicæ sectæ se addiceret, uidelicet ut esset etiam illi Alcibiades. Et quemadmodum cõterritus sit sub noctẽ in medio Aegæo, oborta caligine, magnisq; fluctibus insurgentibus, utq; cũ mulieribus turpiter eiularit admirandus ille, uisus sibi potior esse, quã ut mortem oppetere debeat. Atqui aliquanto anteq; diem suum obijt, ante nouem fermè dies plus quàm sat erat, ut opinor, cũ auariter deuorasset, sub noctẽ uomuit, ac febricula ualde uehementi subito correptus est. Hæc mihi Alexander medicus denarrauit, accersitus in hoc ut eum inspiceret. Ait ergo se illum semet humi uoluentẽ deprehendisse, æstuantem morbum perferre non ualentẽ, ac frigidã ualdè desideranter postulante, se uero non dedisse. Dicebat quoq; ita ad illũ dixisse sese: q; si prorsus mortis amore & cupiditate teneretur, ipsam ultrò breui ad ianuam esse uenturã, ita ut ignis sibi superuacaneus ad hãc maturandã esse uideretur. Ad quæ ita respondisse Proteũ aiebat. Atqui haud quaq; perinde celebris & gloriosa oppetendæ mortis futura est ratio, cũ omnibus cõmunis sit.

Hæc

Hæc quidem Alexander. Cęterum ego quoq; illum non ita multos ante dies umbratum conspexi, quemadmodum præ pharmaci amarulentia fleuerit. Videsne ut non omnino Aeacus cæcutientes suscipiat. Non absimile si quis iamiam in crucem ascensurus digiti uulnusculo medeatur. Quid tibi facturus fuisse uidetur Democritus, si horum spectator contigisset? Nunquid pro dignitate uirum deriſisset? Et unde tantus misero risus suppetisset? Proinde amice, ride & tu ipse, actum maxime & effusissimè, quoties alios eundem admirantes audieris.

FVGITIVI.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

RVrsum inuehitur hoc Dialogo Lucianus in Philosophos, quos sub fugitiuorũ nomine nõ solũ ipsos per se homines facinorosos, ac perditos plerosq; ostendit. Verumetiam à turpibus principijs, nullis honestis studijs, nulla disciplina institutos, sed solum uentris & ocij gratia, quo cum maiori ignauia ac securitate, libidini atq; alijs uicijs inseruire possint, ad hanc professionem prorumpere docet. Fingitur aũt Iupiter cũ Mercurio de eo, quod nuper in Olympijs circa Proteum acciderit, sermonem habere (quæ occasio Dialogo est) atq; ibi inter narrandum Philosophiã aduenire; multa quærentem ac detestantẽ, de moribus et uicijs recentiorũ ac nuper natorũ Philosophorum, ut qui non ipsi modo, nihil dignum hac professione agant, aut tractent, uerumetiã iniuriam ac fraudes, quibus alios circumueniant, sub hoc specioso titulo tegant. Exposita interim à prima origine, qua de causa Philosophia primum in terras à Ioue demissa fuerit, qui homines philosophari primũ cœperint, & quale postremum hoc hominum genus sub hac professione sese uenditare soleat. Qua querela Iupiter, pro eo ac par erat, cõmotus Mercurium & Herculẽ unà cũ Philosophia, ad puniendos huiusmodi impostores demittit, qui, ducente Philosophia, in Thraciam deueniunt, atq; ibi fugitiuos quosdam seruos, philosophorum nomine sese tuentes, & quandam Laconici cuiusdam uxorem, libidinis caussa secum circumferentes, indicente & adiuuante ad hoc etiam Orpheo poëta, comprehendunt, et male multatos dominis suis in seruitutem restituunt. Vtrum aũt ex uero aliquo facto occasionem argumenti huius Lucianus traxerit, incertũ est. Locicertè, ac nominis mentio, quam ille subobscurè facit, tale aliquid innuere uidentur. Et fuere illis tum temporibus præter Epictetum & Menippum, de quibus notũ est, et Macrobius quoq; libro Saturnalium primo meminit, etiam alij quidam, qui à seruis ad philosophiam progressi sunt, quorum haud dubiè nonnulli non tam uirtutis studio, quàm ignauiæ & securitatis gratia, quemadmodum & nostra ætate non paucos uidimus, ad hoc uitæ genus excitati fuere.

INTERLOCVTORES: Apollo, Iupiter, Philosophia, Hercules, Mercurius, Viri, Dominus, Orpheus, Fugitiuus, Maritus.

APOL.

Exordium ab eo, qđ proxime in Olympijs cõtigerat circa Proteũ de quo in superiore narratione.

Era ne quæ dicunt, Pater, q̃ in ignem quidam se ipsum coram Olympijs iniecerit, homo iã senex, nec ingenero sus ad talia præstigiator? Siquidẽ ita nobis Luna retulit, se illum ardentem uidisse dicens. IVP. Et admodũ uera ô Apollo, atq; utinã nunquam facta fuissent. APOL. Num adeo bonus senex erat, & indignus, q̃ in igne periret? IVP. Et illud forsitan. Cæterũ multã me tum memini insuauitatẽ, ob nidoris, qualẽ ab tostis humanis corporibus exhalare par est, fœtorem pertulisse: etenim ni cõfestim in Arabiam, ut habebam, discedens abijssem, ob fumi, certè scias, fœditatem perijssem, & tamẽ in fragrantia tanta, aromatum q̃ copia, nec nõ thuris abundantia, uix mihi nares odoris obliuiscì, et graueolẽtiam illam dediscere uolebant: sed et nunc cum tantũ recordor, quasi nauseo. APOL. Quid nã ô Iupiter, uolebat cum ita se ipso abuteretur? atìt quod nam inde bonũ, si in rogum incideret, ac carbonatim deflagraret? IVP. At qui fili, nonne in hoc Empedoclẽ ante ipsum crimina riuideris, qui in Sicilia & ipse in crateras insiluit. APOL. Melancholiã quandam mole-

moleſtam dicis. Cæterum iſte quam nam tandem deſiderĩ cauſſam habebat?

IVP. Ipſius tibi ſermonem referam, quem coram Panegyri, cum mortis genus defenderet, habuit. dicebat enim ſi memini: Sed quæ nam eſt iſta quæ acceleras aduentat, perturbata, lachrymans? magna uidetur iniuria affecta. atqui Philoſophia eſt, ac nomen meum, ſe ipſam deplorans, ærumnis plena inuocat. Cur filia, lachrymaris? aut cur uitam relinquens aduenisti? num tibi rurſus Idiotæ, ut olim, ſtruxere inſidias? cum Socratem ab Anyto accuſatum interfecere, ideóne illos fugis? PHI. Nil tale, ô pater, uerum turba illa ingens me laudat, honoreq; dignam cenſens ueneratur, & tantum non adorat, tametſi non admodum quæ dico intelligat. Hi uero quo nam modo dicam, familiares, & qui ſe amicos eſſe aſſerunt, ac nomen meum induere, illi me grauiſſimè læſerunt. IVP. Philoſophi ne tibi inſidias quaſdam ſtruxere? PHI. Minimè pater, nam & illi pariter mihi iniuria ſunt affecti. IV. A quibus igitur iniuriam perpeſſa es? ſi nec Idiotas, neque philoſophos incuſas. PHI. Sunt nonnulli, ô Iupiter, inter multitudinem & philoſophãtes medij, forma, aſpectu & inceſſu nobis ſimiles, hiſq; ornati, hi mihi ſubeſſe gloriantur, ac nomẽ noſtrũ prę ſe ferunt, diſcipulos, ſectatores ac contubernales ſe noſtros eſſe dicentes, at uita eorum ſceleſtiſſima, ignorantia, temeritate & petulantia penitus eſt referta: nobis iniuria haud parua, ab illis ô pater iniuria affecta profugi. IVP. Moleſta hæc filia. uerum qua re potiſſimum te læſere? PHI. Conſidera pater, num parua, etenim cum uidiſſes humanam uitam, iniquitate, & iniuſtitia plenam, tanquam ignorantia & uiolentia agitatã, & perturbatam, tu rerum humanarum quod tanta caligine conflictarentur, miſeratus, me in terram demiſiſti, iniungens ut omnem adhiberem diligentiam, quo homines à uiolentia & mutuis deſinerent iniurijs, ac non beluarum ritu uiuerent, ad ueritatẽq; reſpicientes, pacatius inter ſe degerent. Dicebas etenim cum me demitteres, quæ nam homines agunt, qualiterq; ô filia, ob ignorantiã ſint affecti, tute quoq; cernis. Ego uero, quoniam eorum memiſeret, te, quam ſolam tãtis erroribus mederi poſſe arbitror, ex omnibus nobis elegi, ac ut illos cures demitto. IVP. Noui, multa talia tum dicebam, at tu iam dicere perge, quomodo ſub initium te deuolantem homines ſuſceperint, & quæ nunc ab ipſis pertuleris? PHI. Perrexi igitur pater, non confeſtim ad Græcos, ſed quòd longè mihi difficilius opus eſſe uidebatur, Babaros uidelicet inſtituere et docere, hoc primum aggrediendum eſſe cenſebam. Intermiſſis igitur Græcis, tanq; qui facilè ſubigi poſſent, ac celeriter ut putabam, frenum ſuſcepturi, iugoq; collum ſubditurí forẽt, ad Indos primo moui, gentem omnium quæ uiuũt maximam. illisq; haud grauatè perſuaſi, aut ab elephantis deſcendẽtes, mecum conuerſarentur. Quemadmodum Brachmannes, felix hominum gẽnus, Nechræis & Oxydracis finitimi, qui omnes mihi ſubduntur, ac noſtris uiuunt inſtitutis, ac omnibus circumhabitantibus honorati, mortiſq; genere moriuntur admirando. IVP. Gymnoſophiſtas dicis? de quibus inter cætera & hoc audio, quòd in rogũ ingẽtem aſcendentes, ſponte cõburuntur, minimè uel forma, aut cathedra excidentes. ſed nihil magni hoc, nã & ego nuper in Olympiacis ſimile quiddã fieri cõſpexi, quin & te cũ ſenex conflagraret, adeſſe decuiſſet. PHIL. Haud ad Olympia pater, aſcẽdi, execrandorq; illorum, quos dicebam metu, quoniam multos eorum abire uidi, tanq; cõcilio maledicerent, latrantesq;, domus poſteriora clamore implerent, ut nec illum quemadmodum occubuerit, uiderim. Poſt Brachmannes igitur, confeſtim in Aethiopiam, inde in Aegyptum deſcendi, & cum ſacerdotibus & prophetis illorũ congreſſa ſum. Quos cũ diuina docuiſſem, in Babylonem perrexi, Chaldæos & Magos initians. Inde in Scythiam, poſtea in Thraciam, ubi Eumolpus & Orpheus mecum congreſſi ſunt, quos etiam in Græciam præmiſi. Eumolpum quidem ut Græcos initiaret, etenim cuncta diuina à nobis didicerat. Orpheum aũt ut in cãtando muſica eos cogeret, quorum ueſtigia confeſtim

Occaſio ſequẽtis in philoſophos inuectiuæ, adeoq; & totius actionis.

Propoſitio & ſumma negocij.

Narratio ſimul et querela Philoſophiæ, qua propoſitã rẽ confirmat, deſcribendo et cauſſam ſiue initiũ philoſophorum, & totum uitæ genus.

Qui primũ philoſophari cœperint. Brachmãnes & Gymnoſophiſtæ.

Aegyptij

Chaldæi. Scythæ. Thraces. Græci.

confestim insecuta sum: ac sub initium cum uenissem, non admodum Græci me amplectebantur, nec tamen penitus excludebant. Paulatim uero cum eis conuersata, septem ex omnibus, amicos & discipulos collegi, & alium ex Samo, alium uero ex Epheso, ex Abdero ito quoq; alium, omnino paucos. Quibus cum Sophistarum genus, nescio quo pacto, mihi subpullulauit, neq; mea absolutè æmulans, nec tamen penitus discrepans, sed tanquam Hippocentaurorum genus, cõpositum quid, & mixtum, in medio superbiæ & philosophiæ errans, neq; ignorantiæ finem imponens, neq; fixis oculis nos intueri ualens, sed tanquam hebetudine cæcutientes, obscurum quid, & dubiam nostri imaginem, umbrámue quandoq; cernens, nihilominus tamẽ exactè cuncta se nosse existimat. Hinc illa inutilis & superuacanea apud eos sapientia, & ut ipsi arbitrantur, inexpugnabilis, accenditur: arrogantes quoq; & dubiæ, nec non absurdæ responsiones: inextricabiles prętera, & labyrintheę interrogationes. Quòd si a mei s prohibentur & redarguuntur, indignantur, ac contra illos conspirant, tandemq; in ius rapiunt, & ad cicutam bibendam tradunt. Et quamuis fortasse tum confestim fugere, nec amplius eorum conuersationem tolerare oportuisset. Antisthenes tamẽ, & Diogenes, ac paulo post Crates, Menippus quoq; mihi, ut parumper discessum meum differrem, persuasere: quod utinam nunquam factũ esset, non enim tanta postea fuissem perpessa. IVP. Sed nondũ mihi, ó Philosophia, enarras, quemadmodum iniuria sis affecta, uerum tantummodo indignaris.

Sophistæ quales & undæ.

Philosophi recẽtiores & fucati, qui solũ quæstũ ex philæ professione sectãtur.

PHIL. At qualiter, nunc, ó Iupiter, audi: Scelestum quoddam hominum genus est, & ut plurimum seruile ac mercenarium, haud nobiscũ ob negociorum multitudinem à pueris cõuersatum, seruitutem enim seruiuit, aut sub mercede operam locauit, aut alias artes exercuit, quales par est homines tales addiscere: coriariam, fabrilem, fullonicam, aut lanam excutere, ut mulieribus sit accommoda, et ad filandum apta, ductilisq;, cum illę tramam uertunt, uel licium circumuoluũt: talia igitur in puerili exercentes ætate, nec nomen cognouere nostrum. Postq; uero annos uiriles ingredi cœpere, ac reuerentiã, quę à quamplurimis amicis exhibetur meis conspexerunt, quemadmodumq; homines loquendi eorum libertatem tolerant, & correpti gaudent, ac consulentibus obtemperãt, increpantes denicq; formidant: hæc omnia tyrannidem haud paruam esse arbitrabantur. Verum addiscere quæ professioni huic conueniunt, longum erat, seu potius impossibile ualdè: artificia uero tenuia, & quæ uix cum summo etiam labore necessaria suppeditare possent: nonnullis etiam seruitus molesta, & quomodocunq; erat; intoleranda uidebatur. Re igitur diligenter perpensa, ancoram nouissimam, quam nauigantes sacram appellant, uisum est demittere, ad optimam itaque socordiam declinantes, audaciam quoq; & ignorantiam, ac impudentiam in auxilium aduocarunt, quæ potissimum cum eis in certamen irent. Conuicia prætera noua excogitarunt, ut prompta essent, ac solas decertationes has in ore haberent. Qualia nam ad philosophiam cernis uiatica? proinde & formæ student, ac oppido quàm eleganter se exornant, planeq; ita mecum agunt, quem admodum Æsopus Cumanum illum asinum fecisse refert, qui cum leoninam induisset pellem, & aspere derudiisset, se quoq; leonem esse uideri cupiebat. & erant fortassis nonnulli, qui ei crederent. Nostra uero admodum, ut nosti, sunt facilia, & ad imitandum leuia (de externis loquor) haud enim magni est negocij, uel uestem sibi tritam circundare, aut peram collo suspendere, seu lignum in manibus gestare, uel uociferari, aut potius rudere, siue latrare, ac omnibus maledicere. Equidem securitatem, quòd nihil ob talia passuri essent, formæ reuerentia præstare tenebatur. Libertas uero etiam inuito domino prompta, qui se comprehensos abducere conabatur, baculi experiebatur uiolentiam. Cæterum farina non amplius pauca, neq; placenta ut antea tenuis, obsonia uero nequaq; solita, cæpęue agreste, sed carnes omnifariam, & uinum quod suauissimũ: quin

Conditio & educatio.

Consilium ac finis.

Studia & exercitia.

Victus & interior uitæ ratio.

&

& aurum cum uolunt paratum: etenim circumerrantes tributum colligunt, uel ut ipsi dicunt, pecora detondent, multosq; dare existimãt, uel habitus uenerationē, aut metu, ne malè audire cogantur. Siquidem & hoc quoq; ut arbitror, prę uidere, quo ex æquo inter rectè philosophantes collocarentur, nec esset qui talia discerneret & diiudicaret, si tantũ exteriora essent similia. Quandoquidem nec principium redargutionis sustinent: ueluti si dicatur, quis ille sic ornatus, & tã repente: sed confestim clamitant, & ad eorum arcem, maledicentiã scilicet, confugiunt, lignumq; promptum est. Proinde si opera quæris, sermones multi: q; si à sermonibus iudicare uelis, uitam considerandam esse censent. Tali igitur impostura ciuitas repleta est uniuersa, & maximè sub Diogenis, Antisthenis, & Cratetis titulo, nec non canum prætextu. Cęterum quod natura optimum est in canibus, ueluti custodia, uel domus tutela, aut herilis amor, siue memoria minimè imitantur, uerũ latratu, gulositate, rapina, uenereis crebris adulationibus, dantium blanditijs, mensarum denicq; frequentatione, his per quàm diligenter elaborant. Atqui paulo post quo nam hæc euadant uidebis, omnes enim ex officinis exilientes, artes relinquent desertas cũ cernunt se laborantes & operibus desudantes, ab aurora ad uesperũ usq; defatigatos, uix tamẽ mercede tali, uitam sustentare posse. Segnes uero & subdolos homines, abunde in omnibus uiuentes: tyrannicè quidem postulantes, ac prompto accipientes, & cum non acceperint indignantes, necq; si acceperunt laudantes, hoc Saturnium eis uidebitur seculum, sponteq; mel ipsum ex cœlo in ora influere. Proinde res minus esset molesta, si cum tales sint, nulla alia nos afficerent iniuria. Nunc uero cum admodũ casti & seueri ab extra, & in publicis appareant, si puerum nacti fuerint formosum, uel mulierem speciosam, aut quid silentio dignum sperant, qualia nam facisunt: Nonnulli uero & hospitum suorum adulterantes uxores abducunt, Illi ensis illius iuuenis instar, tanquàm & ipsæ quoq; philosophaturæ essent. Inde communiter illas, uniuersis coeuntibus prostituentes, Platonis se legem implere arbitrantur, haud intelligentes quo pacto facer ille, mulieres communes esse debere censuit. Quæ uero in conuiuijs agunt, quemadmodumq; inebrientur, longũ esset recensere: & hęc faciunt quomodo putas, dum ipsi ebrietatẽ, adulteria, luxuriam, & auariciam reprehendunt. Nil igitur magis inter se inuenies cõtrarium, quàm illorum sermones & opera: quemadmodum cum adulationem odio habendam asserunt, & tamen adulandi gratia gnatonicam, uel adsentationem ipsam exuperent. Alios uera loqui hortantur, cum ipsi nec linguam, nisi mentiendo, mouere possint, uoluptates omnibus sermone inimicæ, Epicurusq; hostis, opera uero omnia propter illas patrare audent. Iræ præterea uehementia, leuissimarumq; rerum perturbatione, nec non indignationis facilitate, etiã nuper genitos infantulos superant. Nõ paruum igitur risum spectatoribus mouent, cum quouis etiam fortuito casu, adeo illis ira ebulit. Colore autem liuidi uidentur, impudens quid, & abominabile præ se ferentes. Os uero spuma, uel potius ueneno est refertum, ne tu illic cum fœda illa euomitur illuuies, deprehẽdaris caue. Proin aurum uel argentum, Hercules, neq; possidere dignantur, obulus sufficit, ut lupinos emant, nam potũ fons seu riuus suppeditabit. At paulo post, nõ obulos uel drachmas paucas, sed totas postulant diuitias, adeo ut mercator quispiam tanto impleri onere posset, quantum illis ad quæstum Philosophia confert. Inde postquam ad satietatem usq; corrasere, ac frumentati sunt, infelicem illam abijcientes lacernam, agros nonnunquam, ac uestes molles, pueros quoq; cincinnatos, nec non instructas domus totas emunt, Cratetis pęrę, Antisthenis lacernæ, ac Diogenis dolio, longum ualere dicentes. Talia cum Idiotæ cernunt, Philosophiam iam conspuunt, omnesq; tales esse arbitrantur, ac doctrinam meam reprehendere non desinunt, adeo, ut longo iam tempore, impossibile mihi fuerit, uel unũ ex eis cõciliare, sed planè Penelopes illud patior, etc-

Amplificatio à periculo et consequentibus.

Alia ex effectibus.

Vitia morũ, & repugnantia doctrinæ.

Habitus oris.

Libido.

nim quantum ego texo, tantum rursus euestigio dissoluitur. Ignorantia uero et iniusticia, cum opus nostrum inextricabile, laborem q; cernunt manẽ, minimè à risu temperant. IVP. Proh ô dei, qualia nobis Philosophia, ab execrandis illis perpessa est? quapropter considerandi tempus adest, quid faciundũ, uel quopacto è medio sint tollendi. Cæterũ fulmen eos iaculatione unica, morsq; auferet cita. APOL. Ego tibi pater aurem uellam, nam & ipse iam arrogantes & à Musis alienos, Musarũ gratia indignatus, odi, fulmine siquidem, aut tua dextra minimè illi digni sunt. Mercurium aũt si uidetur, pœnę exactorẽ ad illos demittemus, is tanq; qui & ipse inter disciplinas uersatur, celerrimè eos qui rectè philosophantur, & qui minus, cognoscet, Dein hi quidem, ut par est, laudabũtur, illi uero quemadmodũ ex tempore uidebitur, plectentur. IVP. Rectè dicis Apollo. sed & tu Hercules, unà Philosophiam ipsam pariter ducentes, properiter in uitam abite, certamenq; decimum tertiũ istud, nec paruũ, te absoluere putato, si tam sceleста & impudentissima extirpaueris animalia. HER. Atqui pater Augei fimum repurgare prȩstaret, quàm cũ talibus manus conferre: eamus tamen. PHI. Inuita quidem: ex patris tamen sententia subsequendũ est. MER. Descendamus, quandoquidem haud paucos ex illis hodie conteremus. Cæterũ ô Philosophia, quo nam tendere oportet? tu enim ubi uersantur, nosti, an perspicuũ est quòd in Græcia? PHI. Minimè, nisi admodum pauci, qui rectè ô Mercuri philosophantur. Illi uero Attica haud indigent paupertate, sed ubi auri & argenti eruitur copia, ibi nobis sunt quærendi. MER. Nunquid igitur cõfestim in Thraciam abeundũ. HER. Benè dicis, ego uos in uia deducam, nam cuncta Thracũ, utpote qui sæpius illac accesserim, cognoui, & nunc huc mihi flectatis. MERC. Quo nam dicis? HER. Videtis ne Mercuri, & Philosophia, montes duos maximos, omniumq; pulcherrimos? maior Hemus est, oppositus uero Rhodope: at campus interiectus, perquàm fertilis, ab utriusq; cõfestim radice se pandens, et colles quosdam tres perpulchros assurgẽtes, minimè asperitate deformes, tanquàm subiectæ ciuitatis arces uarias, & iam uobis ipsa apparet. MER. Ita per Iouem ô Hercules, maxima & omniũ formosissima. etenim à longè illius resplendet pulchritudo. quin & fluuius quidam maximus præterlabitur, opportunè illam alluens. HER. Hebrus est, ciuitas uero Philippi illius opus: proin nos iam contege, nebulaq; inuolue, ut bona descendamus fortuna. MER. Ita fiet. Cæterum quid facere oportet, ut animalia indagentur? HER. Hoc quidem tuum iam Mercuri opus, nam præco es: ne igitur præconium enunciare cuncteris. MER. Haud difficile hoc, uerũ illorũ nomina ignoro: tu igitur Philosophia, quo nemine sint appellandi, insuper & signa profer. PHI. Sed neq; ipsa manifestè qui nã uocentur noui, quoniã nullũ mihi cum his consortium. Cæterũ non aberrabis si eos à possidẽdi desiderio, uel Possidonios, aut Possidippos, seu Possicleos, uel Possifundos, aut Possidoros nominaueris. MER. Bene dicis, sed qui nam hi sunt qui & ipsi circũspectant? atqui accedunt, & quid loqui uelle uidentur. VIRI. Potestis ne ô uiri, uel tu optima nobis indicare, nũ ternos pariter uideritis præstigiatores, ac mulierẽ quandam Laconicè corpus ornatã, aspectu masculo, ac penè uirili. PHI. Papæ hi nostra quærunt. VIRI. Quomodo uestra, etenim Fugitiui illi omnes: nos uero præcipuè mulierem pro mancipio ab eis abductam desideramus. Intelligetis aũt cur nam ipsos quæramus. MER. Igitur pariter enunciemus prȩconiũ. Num quis mancipiũ Paphlagonicum, ex Sinopensibus barbaris, nomine tale, quale à possessionibus imponitur, perpalli dũ, corpore hirsutũ, barba horridũ, pera instructum, lacerna indutũ, iracundum, inerudituin, uoce asperũ, maledicũ, sub imaginaria libertate uiuens, indicare potest? DOMINVS. Noui heus tu, quod prædicas mancipium. Illi enim apud me Scarabeus nomẽ erat, caluastrum, barbamq; uellebat, & artem meam nouerat, in fullonia enim sedens officina, flosculos abradebat, qui ex uestimentis superflui pullulabant.

Consiliũ de puniendis malis.

Actio et euentum consilij, quæ & id quȩ uerbis suprà Phia conquesta est, re ipsa spectandum exhibetur.

Thraciæ hypotyposis.

Philippi ciuitas.

Alia occasio qua etiam domini fugitiuorum inter-ueniunt.

Notatio.

PHI.

PHI. Ille ipse seruus tuus est, ac nũc philosopho similis uidetur, ac perbellè sese ipsum fullonia expoliuit. DOM. Proh audaciam, Scarabeus philosophari dicitur? VIRI. De nobis uero nullus sermo. MER. Atqui omnes inueniemus, quoniam, ut aiunt, indifferenter cum muliere concũbunt. PHI. Sed quisnam ô Hercules ille alter est, qui contrà tendit, pulcher & citharã gestans? HER. Orpheus qui mecum Argos nauigauit, omnium nautarum iucundissimus. Nam ad cantum suum remigantes, nullatenus laborabamus. Salue optime & perquàm canore Orpheu, qui nullibi unquam Herculis oblitus es. ORP. Nequaquam, sed & Philosophia, Hercules & Mercuri saluete. sed tempus est ut mihi præmium indicij persoluatis, ego enim planè quem nam quæratis, noui. MERC. Nonne igitur Calliopes fili, ubi nam sit monstrabis? cum enim sapiens existas, minimè ut arbitror auro indiges. ORP. Rectè dicis, proin ego uobis domum quam inhabitat ostẽdero, ipsum uero minimè, ne malè ab eo audire cogar, summè enim scelestus est, ac uni huic rei studet. MERC. Ostende solum. ORP. En proxima hæc. ego uero, ne ipsum uideam, è pedibus uobis abeo. MER. Attende, an non mulieris uox est, Homeri quid connectentis? PHI. Ita per Iouem, sed quidnam dicat audiamus.

Alia, quæ ex indicio Orphei pũtur fugitiui.

FVG. Non minus ille mihi est hostis, quàm ianua Ditis,
Aurum mente colens, ue bis contraria sentit.
MER. Nonne igitur cantharus ✶ tibi odio habendus, qui
Praua gerens hospes, quamuis simularet amicum.

✶ Scarabeus.

MARIT. Deme carmen hoc, cuius uxorem
Abduxit fugiens, fuerat qui acceptus amicè. FVG.
Ebrius atq; canis facie, sed pectore ceruus,
Consilio ignauus, sed longè ignauiter armis.
Thersites uæcors, prauarumq; optima pica
Regibus illicitè, & frustra contendere suetus.
DO. Iure execrandi carmina hæc. FVGI.
Ante canis, retroq; leo, medioq; chimæra.
Impetum exhalans grauiter trini canis acris.
MAR. Hei mihi uxor, qualia à tot perpessa es canibus, quin ipsam ex ipsis concepisse ferunt. MERC. Confide, Cerberum tibi quendam, aut Geryonem pariet, ut Hercules ille, rursus alium habeat laborem: sed obuiam pergunt, ita ut fores pulsare necesse non sit. DOMIN. Teneo te Scarabee? siles iam, age uideamus quid tibi pera contineat, lupinos forsitã, uel panis frusta. MER. Minimè per Iouem, uerum zonam auream. HERC. Ne mireris, nam sub initium in Græcia se Cynicum esse dicebat, hic autem planè Chrysippeus est: igitur non diu post hac Cleanthem ipsum uidebit, à barba etenim, cum tam scelestus sit, suspendetur.

Deprehenduntur fugitiui.

DO. Tu uero ô scelerate, nonne deliolum ✶ Fugitiuus meus exististi? certè non alius: proh risu dignares, quid dehinc haud fiet? & Doliolum ✶ quoq; philosophatur? MER. Nunquid tertius ille domino caret? DO. Minimè, uerum ego dominus sponte in rem malam ipsum dimisi. MER. Quamobrem. DO. Quoniam teter rimè fœtet, nomine uero Odoris pirum appellabamus. MER. Hercules malorum depulsor, audis ne? dein pera & baculum: atqui tu uxorem recipe,

✶ Lecythus.
✶ Lecythus.

MARI. Minimè, quandoquidem nec si mihi libellum ex ueteribus in utero gestaret, reciperem. MERC. Quomodo libellum. MAR. Aliquid est uir optime, triceps libellus. MERC. Haud absurde, quandoquidem ex Comicis trigaleatus quidam. HER. At dehinc tuum est iudicare. MER. Ita mihi uidetur: mulierem hanc, ne monstrum aut multicaput pariat, retrò in Græciã aduirum reuerti debere, & Fugitiuulos hos duos dominis reddi, ut discant quę antea: Doliolum ✶ quidem sordidos abluere panniculos, Odoris pirum autem, rursus uestimenta resarcire lacera, malua tamẽ prius flagellatum. Inde & hunc Picatoribus tradi,

Sententia de pœnis deprehensorum.

✶ Lecythionem.

ut pereat, nullus primò, insuper pudenda pice inquinari, postea Hemum sublatum nudum, pedibusq; colligatum in niue destitui. SCARA. Heu malorum, ah ah, papæ, he heu, DO. Quid hoc est, tragicas interseris uoces? sed ad picatores iam sequere, prius tamen leoninam exue pellem, ut planè asinus esse cognoscaris.

SATVRNALIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

SAturnalia, festa Romæ fuerunt, in honorẽ Saturni instituta, quæ mense decẽbri, initio à decimosexto cal. Ianuarij facto, per proximos dies septẽ peragebantur. In ijs neq; bella gerenda suscipiebãtur, neq; pœnæ à noctibus sumebantur, sed licebat seruis, pileatis (quod signũ libertatis erat) per urbem libere uagari, atq; aleæ uacare, & cũ ipsis dominis etiam cibum capere. Pauperes autem à diuitibus conuiuijs quoq; accipiebãtur, ijdẽq; inter se dona mittebant, quorũ quæ mittebãtur, xenia, quæ uero referebãtur, apophoreta uocabant. Id quod cũ ex alijs scriptoribus, tũ ex Martiale præcipue apparet, qui postremos suos libros illorũ titulis inscripsit quoq;. Quoniam igitur tum (ut est uerisimile, omniaq; in deterius abeunt tẽpore) pauperes à diuitibus nõ eodẽ modo, ut à principio, æqualiter accipiebantur, uinoq; alij uiliore, atq; epulis uix dũ gustatis, semijciuni, & esurientes interim è conuiuio discedebãt: deinde neq; muncra eodem precio, quo olim referebant, occasionẽ inde sumpsisse Lucianus uidetur, ut consuetudinẽ illam pro suo iure, ac modo exagitaret, atq; hæc, tanquam & ipsa Saturnalicia quædã munera, legenda proponeret. Quanquã neq; hic ab ingenio suo quicquã recedit, pariterq; & deos & homines more suo incessit. Nã Saturni fabulã quoque persequitur, & uecordiã ipsius coarguit, ut qui pro liberis saxa deuorarit, & cõpedibus uinctus degat, à Ioue regno depulsus. Et Iouem ipsum accusat, ut qui citra delectũ, & inæqualiter bona, fortunasq; hominibus distribuat, malos euehendo, & contrà bonos deprimẽdo. Atq; hæc summatim per tota Saturnalia tractantur. Cæterũ primo hoc dialogo ritum & originem sacri huius potissimũ tradit, ficto Sacerdotis & Saturni colloquio, quorũ alter quidem diuitias à deo postulat, alter autem dum diuitias largiri, suæ potestatis esse negat, interea quatenus ipse regnet, & quid præstare soleat, deniq; cur hoc festũ instituta sit exponit, refutata interim etiam fabula, quæ de liberis deuoratis, & amissione regni, & captiuitate ipsius uulgo iactatur. In sequenti autem Chronosolone, leges Saturnaliorum constituit, primam uidelicet, de ritu ac modo peragendi festi, & de ijs quæ in eo agere fas sit. Secundam, de accipiendis atq; tractandis pauperibus, deq; muneribus à diuitibus ijsdem mittendis. Postremam de modo & ratione conuiuiorum, quæ apponi uidelicet debeant, & quantum à quoq; bibi, & quousq; ludo utendum sit. Et hæc omnia cum longa præfatione, qua legibus hisce autoritatem à persona & mandato ipsius dei, parat. Inscribitur autem Chronosolon, ut uidetur, ab exemplo, quòd eodem modo & apud Athenienses olim Solon ille, leges dictauit. Postrema in epistolis in prioribus quidem de mutandis rebus, & instituenda æqualitate agitur. Nam pauper quispiã, petit à Saturno, ut cum diuitibus agat, quò depositis in medium opibus, ex æquo se quoq; frui illis patiantur, aut certis uicissim uestes & pecunias, & cæt. ad festum peragendum pauperibus mittant. Primum quia absurdum & inconueniens sit, ita inæqualiter agere, deinde quòd contra uetus exemplum, quo Saturni temporibus omnia æqualia fuisse perhibeantur, addita etiam collatione diuitum, & hypothesi quadam morũ ac uitæ illorum. Postremo comminantes se omnia mala illis imprecaturos esse, nisi hæc, quæ petat, fiant. Contrà autem Saturnus increpat pauperem, qui ea à se postulet, quæ suæ potestatis non sint, sed tamẽ respondet, se cum diuitibus hoc nomine agere uelle, addita posthæc longa commonitione, qua pauperes, ut sua sorte contenti sint, hortatur, ostendens plus molestiæ & periculorum diuitias quàm uoluptatis secum habere.

In posterioribus autem agunt inter se Saturnus & Diuitiæ, de æqualitate in cœnis habenda, ac prior quidem Saturnus, exponit diuitibus, quæ à pauperibus ad se scripta ac postulata fuerint, admonens illos, ut benigniores erga ipsos se gerant, atq; æqualitatem recipiant, argumentis à signo & consequentibus, tum commodis, si faciant, tum periculis, si detrectent, adhibitis. Contrà autem Diuites extenuata accusatione pauperum à consueto, respondent, se quidem fecisse pro eo, atq; æquum & honestum fuerit, sed illos ita immodestos & intemperantes se gerere, ut eos deceætero omnino excludendos censuerint. Veruntamen ex illius consilio denuo admissuros se eos esse, si ex pacto recipiant, se nihil contumelioſe, aut intemperanter posthac facturos esse.

SACERDOS ET SATVRNVS. SACER.

Ic mihi Saturne, quãdo tu quidem hoc tempore regnare uideris, tibiq; & ſacrificatum, & litatum eſt à nobis, quid potiſſimũ abs te pro immolatis hoſtijs poſtulare debeã, quod poſtulatum feram? SAT. Iſtud quidem te ipſum perpendere oportuit, quid tibi foret optãdum, niſi qui princeps ſit, eundem & uatem eſſe uis, ut norit, quid maximè collubitum ſit animo tuo petere. Cęterum ego, quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. SAC. Quin iſtud iã olim mihi perpenſum eſt: deſidero enim uulgaria iſta, ac paſſim obuia, uidelicet opes, multam auri uim, utq; uiris imperem, utq; multa poſſideam mancipia, ueſtes ſplendidas ac delicatas, tum argentum & ebur, breuiter, ſi quid eſt præterea rerum precioſarum. Hæc igitur mihi da, optime Saturne, ut & ipſe nonnihil emolumẽti ex tuo ſentiam imperio, neue ſolus per omnem uitam earum rerum ſim expers. SAT. Illud uide. Iam poſtulas, quod non eſt meæ poteſtatis, nec enim mearum partium eſt iſta diſtribuere. Quare ne graui ter feras, ſi quæ petis, non aſſequeris. Quin magis iſta à Ioue poſtulato, quum ad eum imperij uices redierint, id quod breui futurum eſt. Nam ipſe præſcriptis conditionibus rerum adminiſtrationem ab illo ſuſcipio. Eſt autem uniuerſum imperium meum, ſeptẽ duntaxat dierum, quorum ſi ius exceſſerit, illico priuatus reddor, ac uelut unuſquiſlibet de plebeia multitudine. Nec tamẽ in his ipſis ſeptem diebus ſerium quippiam, aut publicum tractare mihi permiſſum eſt. Verum potare, inebriari, uociferari, ludere, certare teſſeris, creare reges, famulos in conuiuiũ adhibere, canere nudum, laſciuo corporis motu ſaltitare, nonnunquam & in gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam permiſſum eſt. Cæterum magna illa, puta diuitias & aurum, Iupiter ipſe dilargitur, quibus illi uiſum fuerit. SAC. Imò ne ille quidem Saturne, admodum facilè, ac lubens id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorſus audit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, toruumq; obtuens, pauefacit inſtantes. Quòd ſi quando etiam annuerit alicui, diuiq; temq; reddiderit, mirũ quàm id nullo delectu facit, ut aliquoties pręteritis probis, ac ſapientibus uiris, ſceleratis ac ſtultis hominibus opes offundat, uerberonibus atq; effœminatis, cuiuſmodi ſunt iſti plerique. Quanquam equidem cupio cognoſcere, quænam ſint iſta tuæ poteſtati permiſſa. SAT. Haud quaquã parua, neq; omnino contemnenda, ſi quis uniuerſi imperij uim expendat, niſi forte tibi paruum eſſe uidetur, ut in teſſerarum ludo uincas, cumque cæteris alea in unionem uoluatur, tibi ſenionem ſemper in ſummo latere oſtendas. Nam hinc ſibi plerique uictum parant, uel ad ſaturitatem uſque, quibus propitia ac ſecunda aſpirarit teſſera. Rurſum alij nudi enatarunt, naue eliſa, fracta ad tam minutum ſcopulum, puta aleam. Adde his, potãdo quàm maximè hilareſcere, ac modulatius alio uideri canere in conuiuio. Præterea reliquis miniſtris in aquã præcipitatis (nam ea pœna eſt parum dextrè miniſtranti) te & uictorem pronunciari, atq; ei quem uiceris, præmia præripere. Vides nimirum quàm ingens ſit bonum. Quemadmodum & illud, quum talo uictor ſolus omnibus rex præficeris ut non ſolum ipſe non feras ulla ridicula imperata, uerumetiam ipſe poſſis alijs imperare: huic ut turpe quiddã de ſe ipſo uociferetur: illi ut ſaltet nudus, utq; ſublata in humeros tibicina, ter domum obambulet. An non hæc quoq; munificentiæ meæ nõ exiguæ ſunt argumenta? Quòd ſi cauſaberis regnum hoc nec uerum eſſe, nec ſtabile, inſcitè feceris, quum uideas meipſum, qui iſta dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis eſt præſtare, Nempe de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reliquis, quæ modo recen-

Petitionis occaſio dialogi

Ritus Saturnaliorum.

Eorundem cõmendatio.

ſui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine territem.

Trãſitio per reiectionem.

SAC. Atqui iſtis nihil mihi eſt opus Titanum optime. Tu tamen illud mihi reſpondeas uelim, quod maximè cupiebam cognoſcere. Quod ſi mihi dixeris, ſatis magnam gratiam pro ſacro perſolueris, quin & reliquum tempus quæ debueris, condono. SAT. Roga modo, equidem reſpondebo, ſi fortè quod rogaris ſciero. SAC. Illud in primis. Num uera ſunt iſta, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rhea natos, utq; clam illa, ſubducto Ioue, ſaxum infantis loco ſuppoſitum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello ſuperatum, mox arreptum in tartarum præcipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliaribus, quæ tecum in acie ſteterant. SAT. Quid dixti? Niſi feſtum celebraremus, eſſetq; licitum inebriari, atque in dominos impune conuicia iacere, intelligeres profecto mihi permiſſum eſſe iraſci, qui quidem iſtiuſmodi roges, nihil reueritus adeo canũ ac ſenem deum. SAC. At ego hæc Saturne, non ex me ipſo dico. Quin & Heſiodus & Homerus, nolo enim dicere reliqui propè mortales omnes, eadem de te credunt.

Confutatio fabulæ de Saturno, de qua Macrobius lib. 1 Satur. cap. 8. uide.

SAT. An tu putas uel paſtorem illum, uel hunc ampulloſum, uerè quippiam de me ſciſſe? Rem ad hunc conſidera modum. Eſt ne quiſquam homo, non dicam deus, adeo durus, ut poſſit ipſe uolens ſuos deuorare liberos? niſi ſi quis eſſet Thyeſtes, qui ab impio circũuentus fratre comederet. Sed finge eſſe qui poſſit, qui fiat, ut ignoret ſeſe ſaxum edere uice pueri? niſi fortè dentibus ſit huiuſmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello confliximus, neque Iupiter per uim imperium occupauit, ſed ego illi uolens & ultrò rerum adminiſtrationem tradidi, ceſſiq;: Porrò neq; uinctũ eſſe me, neq; in tartaro eſſe, uel ipſe uides opinor, niſi prorſus oculis captus es, quemadmodũ Homerus. SAC. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres? SAT. Ego tibi dicam. In ſumma, ſenex iam & podagroſus quũ eſſem ob ætatem (unde etiam factum eſt, ut pleriq; mihi cõpedes eſſe finxerint) impar eram uiribus ad tam multa huius ætatis facinora punienda: nam erat aſſiduè mihi ſurſum ac deorſum curſitandũ obarmato fulmine, quo ſacrilegos, periuros, ac raptores exurerem. Eratq; negocium plenum laboris, quodq; iuuenẽ deſideraret. Itaq; mihi conſulens, Ioui locũ dedi. Quanq; & alioqui rectè facturus mihi uidebar, ſi partitus filijs (nam erant) imperium, ipſe pleramq; uitam conuiuijs per ocium traducerem, nihil neceſſe habens, neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petunt, moleſtia affici, neq; tonare, neq; fulminare, neq; grandinem aliquoties immittere. Sed ſenilem hanc, ac iucundiſſimam dego uitam, meracius bibens nectar, atque interim cum Iapeto, reliquiſq; æqualibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille diſtrictus negocijs, niſi quòd hos pauculos, quos dixi, dies mihi uiſum eſt excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducam, cuiuſmodi fuerit me regnante uita, quum citra ſementem, citraq; arationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidem ariſtæ, ſed panis paratus, carnes apparatæ, ac uinum flumínum inſtar fluebat, tum fontes mellis, lactisq;, propterea q; mortales omnes probi eſſent, & aurei. Hæc, inquam, mihi cauſa fuit, cur exiguũ temporis imperium geram, atq; ob id undiq; plauſus, cantiones, luſus, æqualitas omnibus ſeruis æquè ac liberis, neq; enim me regnãte quiſquam erat ſeruus.

Origo & cauſa ficti.

SAC. At ego Saturne coniecturam iſtam ad ſeruos, & eos qui boias terunt, referebam, quaſi ob eam cauſam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quòd memor teipſum aliquando ſeruitutem ſeruiſſe, ac geſtaſſe compedes, eos magnifaceres, qui ſimili eſſent fortuna. SAT. Num tu deſines iſtiuſmodi nugari nugas? SAC. Benè mones, itaq; deſino. Quin illud etiam mihi reſponde, talis ludere, in uſu fuit tui quoq; ſeculi mortalibus? SAT. Erat ſanè. At non depoſitis talentis, ac decem nummum millibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet diſcrutiaretur qui uictus eſſet, neue ſemp ploraret

ſeſe

seseunum omnium non habere quod ederet. SAC. Et rectè quidem illi. Nam quo tandem præmio certassent ipsi talis, quum ipsi toti essent aurei? Itaq; te loquente, tale quiddam mihi uenit in mentem, si quis unum aliquem ex aureis illis uiris, in hanc nostram ætatem adductum uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miserum (sat scio) discerperẽt, haud aliter incursantes, quàm in Pentheum Mænades, aut in Orpheum fœminæ Thraciæ, aut in Actæonem canes, interq; sese decertarent, quantam quisq; maximam posset portionem auferre, ut qui ne in festo celebrando, à lucri studio temperent, quin ipso etiam festo ad lucri abutuntur incrementum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolant, amicos in conuiuio deprædantes. Alij uero tibi conuitiantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipsas comminuunt tesseras, perinde quasi illis sit imputandũ, quod illi suapte sponte faciunt. Sed dic mihi & illud, quid tãdem causæ fuit, ut deus usq; adeo imbecillis, ac senex, tempus inamœnissimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus sæuit Boreas, cumq; nihil nõ gelu concretum est, arent arbores nudæ decussis frondibus, squalent, horrentq; uacua floribus prata, cum incurui, contractiq; mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad focum fermè desident, interea tu festum diem agis? neque enim accommodum seni tempus, neque satis idoneum genio indulgentibus. SAT. Sed heus tu permulta quidem à me sciscitaris, cum potare iam oporteat. Itaq; non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de festo perdidisti, dum ista mecum philosopharis, non admodum ad rem pertinentia. Quare nunc istis tandem omissis, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde prisco more depositis nucibus, ludamus tesseris, ac reges suffragijs creemus, ipsisq; ultrò pareamus. Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbium, quod dicunt: senes repuerascere. SAC. Imò cui ista quæ dicis, non probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum sitit. Itaq; bibamus, quandoquidem ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde uideor mihi rectè facturus, si nostram hanc confabulationem, & quæ ipse interrogarim, & quæ tu propitius responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si qui sunt digni, qui tua dicta accipiant.

Digressio in præsentes mores.

CRONOSOLON, ID EST, SATVRNALIVM LEGVM LATOR.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

Hæc ait Cronosolon sacrificus, & idẽ uates Saurni, earũq; legum conditor, quæ quidẽ ad festũ pertinent. Quid pauperes facere oporteat, id alio misso libro illis ipsis præscripsi. Neq; dubito quin eas leges seruent, alioqui obnoxij futuri pœnis, quæ grauissimæ decretæ sunt in eos, qui minus paruerint. Vos aũt diuites, uidete ne hæc mandata prætergrediamini, neq; negligatis. Nam si quis secus fecerit, is sciat se non me neglecturum legislatorem, sed ipsum potius Saturnum, qui me condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palàm congressus. Erat aũt neq; compedibus uinctus, neq; situ obsitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à deliris poëtis mutuati, uerũ falcem quidẽ tenebat præacutã. Cætera uero & hilaris erat, & ualidus, regioq; apparatu. Atq; hac quidem specie mihi uisus est. Cæterũ quæ locutus est, planè diuina sunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo mœstum inambulantem, mox intellexit, quippe deus, quæ nam esset molestiæ causa, uidelicet grauiter me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam uestem haberem, cum iam esset gelu, multúsque flaret Boreas, glacies ac nix, aduersus

Præfatio in leges, quæ auctoritatẽ illis parat.

quæ ego minimè communitus eram. Multo magis autem, quòd cum festum instaret iam proximè, reliquos uiderem apparantes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consueuit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquum inquam here? cum impios ac sceleſtos homines opibus superfluere, & solos delitijs frui uideam, ipse uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerũ penuria uitam degimus? Ne tu quidem here curas his rebus finem imponere, & ad æqualitatem reuocare. Tum ille: Cætera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisq; Parcis accidunt. Porrò paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit aũt hæc corrigendi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruãdum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cũ cũcta perdidicissem: Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hęc, tum ego profecto sine causſa falcem hanc acutam circumfero. Alioqui ridiculus sim, si cum patrem Cœlum execuerim, non item castraro diuites istos, quicunq; leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare rectè facietis, si leges non prætergrediamini.

Lex I. De ritu & modo peragẽdi festa.

Lex prima: Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatũ, nisi quæ ad usum, ad uoluptatẽ, animiq; oblectationem pertinebunt. Opsonio rum & bellariorum artifices soli in opere sunto. Aequalitas omnibus æsto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minariue ne cui liceat. Rationem exigere abijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidẽ fas esto. Ne quis argentum, ueſtémue expendito, neue inscribito solennitatis tempore, ne quis exerceatur, neue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana lepidaq;, quæ dicacitatem resipiant, ac iocum.

Lex II. De excipiendis & tractandis pauperibus, deq; muneribus mittendis.

Lex secunda: Multò ante festum diuites singulorum amicorum nomina in tabella scribunto. Porrò pecuniam paratam habento, ad decimam partem annuorum fructuum. Præterea quicquid illis superest ueſtium, & quicquid est cultus pinguioris, quàm ut ipsis conueniat. Ad hæc argenteorum uim non modicam. Atq; hæc quidẽ in promptu sunto. Cæterum ante solennitatem porcellus circumagitor, atq; ex ædibus ejicruntor sordes, auaricia & quæstus, & si quæ id genus alia sunt pleriſq; diuitum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunto Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magna donanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina tenentẽ relegunto. Distributis autem pro cuiusq; dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittũto. Porrò qui deferant, ne plures tribus, quatuórue sunto, atq; hi certissima ex famulis fide, iamq; natu grandes. Ascribatur autẽ in literis, & quid mittatur, & quantum, ut ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunto, neq; præterea quicquã abeis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntor. Nam hos æquum est geminam accipere portionem. De muneribus quàm modestissimè simul, & quàm paucissima uerba fiunto, neq; graue quicquam in literis quisquam ascribito, nec odiosè laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne quid mittito. Neq; locuples Saturnalibus æquali sorte quempiam conuiuio accipito. Ne quid eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittantur, seruanto. Neue cui muneris pœnitentia subito. Quòd si quis anno superiore peregrè fuit, eaq; causſa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenuibus amicis æs alienum diuites soluunto, atq; etiam conductarum ædium precium, si qui forte & hoc debent, neq; sunt soluẽdo. In summa uero, multò ante illud illis esto curæ, ut cognoscãt, qua re maximè

sit

sit opus. Rursum qui accipiunt, ne de missis donis ut exiguis querantur, & quicquid mittetur, qualecunq; fuerit, id magni ducunto. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter munera Saturnalitia ne habentor. Neue Saturnalia dona in risum uertunto. Remittito uicissim diuiti pauper: Si doctus est, libellū aliquē ueterem, aut si quid ipse conscripsit, quod fausti sit ominis, & conuiuijs accommodum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues læto admodum, hilariq; uultu accipito. Acceptum protinus perlegito. Quòd si recusarit, reieceritue, sciat sese ijs quæ de falce minatus sum, obnoxiū esse, etiam si miserit, quicquid alioqui mittendum erat. Porrò reliqui, coronas alij, alij thuris frustula mittunto. Quòd si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatē diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, conflatumq; in Saturni thesaurū infertor. Ipse uero pauper postridie plagas à diuite, manibus ferulæ suppositis accipito, non pauciores quinquaginta supra ducentas. Leges conuiuales: Lauandum est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandum, nucibus ac talis lusitandum. Vbicunq; casus cuiq; locum dederit, ibi accumbito. Dignitas, aut genus, aut diuitiæ, parum momenti habento, ut prius alicui ministretur. Eodem de uino omnes bibunto. Neq; prosit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorem, ut ideo bibat de meliore. Carnium omnibus æqua portio. Ministri ne cui quid fauore danto, neq; contantor, neq; prætermittunto, donec ipsis usum fuerit, quæ tollenda erunt. Neq; huic quidem magna, illi uero perexigua apponunto. Neue huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquenque obseruato, minus tamen herum. Acutius etiam exaudito. Calices omnis generis sunto. Ad potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbibunto, si libeat, ubi præbiberit diues. Neq; quisquam bibere compellitor, qui non ualeat ad compotationem. Ne liceat ipsis, neque saltatorem, neque citharœdum inducere, nisi qui nuper discere cœperit. Quòd si cui libeat dicterijs uti, liceat, sed hactenus adhibeatur modus, ut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunto talis. Si quis depositā pecuniā talis luserit, in posterum usq; diem ieiunato. Et maneto quisq;, & abito cum uoluerit. Porrò cum diues famulos suos conuiuio accipiet, tum amici quoq; unà cum ipso ministranto. Leges hasce singuli diuites, æreæ columnæ inscriptas, in aulæ meditullio habento, ac legunto. Atque id quidē sciendum est quo ad ea columna manebit, neq; fames, neq; pestilentia, neq; incendium, neque quicquam alioqui molestum, in illorum domum subibit. Quòd si quando (id quod dij prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quæ illis tum euentura.

III. *Do modo & rāc conuiuiorum.*

EPISTOLAE SATVRNALES.

EGO SATVRNO SALVTEM.

EQVIDEM & antea tibi scripsi, significans quonā in statu essem, & quemadmodum ob inopiam mihi periculō esset, ne solus omnium, expers relinquerer solēnitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si nostrū alij opibus ac delitijs superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertiētes pauperioribus, alij rursum fame contabescerent, atq; id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tū ad meas literas nihil respōdisti, operæpreciū existimaui, te denuo ijsdē de rebus cōmonefacere. Tuū erat optime Saturne, sublata hac rerū inæqualitate bonisq; in medio depositis, postea celebrādū festū edicere. Nā uti nūc res habēt, formi-

Propositio

formica camelus, quemadmodum aiunt prouerbio. Quin magis tragœdiæ hi-
Ab incõueni-enti. strionẽ animo concipe, qui altero pede prælatis cothurnis ſublimis inſiſtat, cuiuſmodi ſunt tragica calceamenta, altero uero ſit incalceatus. Is ſi ad hũc modũ inſtructus ingrediatur, uides neceſſario futurum, ut nunc excelſus ſit, nunc humilis, prout hunc aut illum pedem uiciſſim promouerit. Nec minor eſt in uita noſtra inæqualitas, dũ illi cothurnis fulti, adornãte fortuna, tragœdias in nos agunt. Contrà magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum & ipſi, ſcias uelim, nihilo deterius illis fabulam agere poſſimus, atq; ingredi, ſi quis nos quo
Ab exemplo & uita ueteri que ad eundum iſtum modum adornarit. Atqui ex poëtis audio, nihil harum rerum inter homines fuiſſe olim, quũ tu ſolus adhuc imperium teneres. Verũ tellus illis citra ſerendi, arandiq; laborem bona progignebat, cœnam, unicuiq; paratam, uel ad ſatietatem uſq;. Porrò flumina partim uinum, partim lac, erant autem & quæ mel manabant. Quodq; eſt omnium maximum, aiunt illos ipſos homines aureos fuiſſe. Cæterum paupertatem omnino procul ab illis abfuiſſe. Nos contrà non ſatis idonei ſumus, qui uel plumbũ uideri poſſimus, aut ſi quid etiam plumbo uilius, ut quorũ pleriſq; uictus labore quæritur, ac paſſim paupertas, egeſtas ac deſperatio, & illud: Hei mihi, & unde inueniam, & ô fortunã, atq; id genus alia per multa, apud nos nempe pauperes abundant: quanquã his de rebus leuius diſcruciaremur, niſi diuites conſpiceremus tanta fruentes felici
Amplificatio à collatione diuitum. tate. Qui quidem quũ tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum ueſtium poſſideant, tot mancipia, tot currus, familias, agros, atq; harum rerũ omniũ magnam uim teneant, tamen adeo nobis nihil unquã de eis impertiũt, ut plebeios homines ne aſpectu quidem dignentur. Hæc inquam, ſunt Saturne quæ nos enecant maximè, planeq; rem intolerandam arbitramur, hunc in purpura accũbentem, tantis opum delicijs affluere, ructantem interim, & applaudẽtibus amicis, perpetuo feſtum diem agere: me uero, meiq; ſimiles, ſomniorum coniecturas interpretari, ſicunde fortè quatuor oboli cõtingant, quo uidelicet pane polentáue expleti dormire queamus, naſturtium, aut porrũ, cepáue, alliúmue opſonij uice arrodentes. Aut hæc igitur Saturne ad æquabilitatem uitæ
Redit ad propoſitionẽ, & leges quoque præſcribit. mutes corrigasq; neceſſe eſt, aut quod eſt poſtremum, illis ipſis interdicas diuitibus, ne ſoli bonis fruantur, uerum è modijs auri tam multis uel heminam in omneis nos diſpergant. Porrò ex ueſtibus, ſi quas tã à tineis exeſas, citra ſuum incommodũ dare poſſint, malintq; hæc prorſus uetuſtate ſituq; peritura, nobis dare qui induamur, quàm ſinere ut in cubilibus ac ſcrinijs multa carie computreſcant. Præterea ut cœnent ſinguli, nunc quaternis, nunc quinis pauperibus ad conuiuiũ adhibitis. Haud iſto quidẽ pacto, quo his tẽporibus cõuiuia peragũtur, uerum popularius, ut æqua ſit omniũ portio, neq; ut hic opſonijs ingurgitet ſeſe, famulo interim adſtante atq; operiente, donec herus uorando præfocetur. Cæterum ubi ad nos uenerit, quũ uix etiam apparauerimus admouere manum, protinus ad alios transferatur, patina tantum oſtenſa, uel ſi quid de placenta reliquũ eſt. Neq; illa tum aprum ita partiatur, ut domino totũ dimidium apponat, unà cum capite, reliquis autem oſſa tecta apponat. Vtq; præmonentur pincernæ, ne contentur donec unuſquiſq; noſtrum ſepties poſcat bibere, ſed ſemel iuſſi protinus infundant, & ingentem calicem impletũ tradant æquè atq; ipſi domino, utq; unum & idem uinum omnibus ſit omnibus. Alioqui ubi nã iſta lex ſcripta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato generoſoq; temulentus ſit, mihi contrà muſto diſrumpatur aluus. Hæc ſi correxeris nouarisq;
Epilogus per comminationem. Saturne, tum demum effeceris, ut uita uerè uita ſit, feſtum uerè feſtum: ſin minus, illi quidem epulentur, nos autem interim ſedentes precabimur, ut ſimulatque loti uenerint, puer ſubuerſam amphorum rumpat, utq; coquus ius aduratac per obliuionem muriam piſcium in lẽtem infundat, utq; canis in domum irruens, opſoniorum artificibus alibi intentis, exta deuoret uniuerſa, præterea

placentę

placentæ dimidium: utq; ſus ac ceruus, neq; non ſuculæ inter aſſandum idem faciant, quod Homerus de ſolis bobus commemorat: imò uti non ſerpãt ſolum, uerumetiam unà cum ipſis uerubus in montem abripiant ſeſe fugiantq;: utq; ipſæ etiam aues pingues, iam ademptis plumis, & ad coquẽdum apparatę, uolatu aufugiant, ne ſoli illis fruantur: quodq; futurum eſt illis grauiſſimum, ut formicæ tales, quales feruntur Indicæ, aurum è theſauris effoſſum, noctu in publicum efferant: utq; ueſtis curatorum indiligentia ita ab optimis muribus perforetur, ut cribrum uideri poſſit, nihilq; differat à caſſe uenatorio: utq; formoſi illorum comatiq; puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narciſſos appellare ſolent) dum ipſis poculum porrigunt, ſubitò defluente coma calui fiant, & acutam ædant barbam, cuiuſmodi in comœdijs induci ſolent Sphenopogones, quibus à cuneata barba nomen inuentum eſt: utq; uertex illis aſperis ac pungentibus pilis ſit hirtus, reliqua capitis parte nuda. Hæc atq; his etiam plura illis imprecabimur, niſi deſinant uſq; adeo ſuis priuatim ſtudere commodis, uelintq; in commune diuites eſſe, nobis quoq; quantum æquum eſt impartientes.

SATVRNVS MIHI CHARISSIMO SAL.

Quid tu, obſecro, nugas iſtas ad me, ac de rebus huiuſmodi ſcribis, iubesq;, ut de integro bonorum faciam partitionẽ? quod quidem alterius munus fuerit, penes quẽ nunc eſt imperium. Etenim de miror te, ſi ſolus omnium ignoras, quemadmodum iampridẽ regnare deſtiterim, ac priuatus eſſe cœperim, liberis partitus imperium: quanquam Iupiter præcipuè rerum iſtiuſmodi curam agit. Porrò mea poteſtas non niſi ad taxillos uſque, ſaltationes, cantiones, & ebrietatem ualet, idq; ſeptem non amplius diebus. Itaque grauioribus in cauſſis, de quibus ſcribis, uidelicet de tollenda rerum inæqualitate, utq; exæquo omnes aut opibus abundent aut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quòd ſi quid in his quæ ad feſtũ pertinent, uel fraude detractum eſt alicui, uel additum, id erit mearum partium iudicare. Iamq; ſcribo diuitibus de cœnis, deq; auri hemina, neque non de ueſtibus, ut uobis quoque ad celebrandum feſtum nonnihil mittant. Quandoquidem æqua ſunt iſta, decetq; illos facere quemadmodum prædicatis, niſi forsè habent iſti, quod probabiliter ad hæc reſpondeant. In ſumma tamen illud ſcio te pauperes, uos longè falli, neque rectè iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, ſolosq; ſuauem uitam uiuere, propterea quòd illis liceat opipare cœnare, uino ſuaui inebriari, formoſis frui mulieribus, ueſtibus uti delicatis, uerum iſtam felicitatem cuiuſmodi ſit ignoratis: ſiquidem hæ res non mediocribus curis eos diſtorquent, ſed ſingulis inuigilare coguntur, ne quid rerum domeſticarum diſpenſator fraudet, aut clanculum ſuffuretur, ne uinum aceſcat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, ſi illum dixerint affectare regnum. Atqui hæc quidem quota pars eſt eorum, quæ iſtos diſcrutiant? Quòd ſi noſſetis metus & curas, quibus obnoxij ſunt, planè fugiendas uobis eſſe diuitias exiſtimaretis. Alioqui creditis uel meipſum uſque adeo inſanum, ut ſi præclara res eſſet opulentia, aut regnum, depoſiturus hæc, alijsq; ea ceſſurus fuerim, paterer; q; ut nunc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quum non eſſem ignarus huiuſmodi malorum quæ plurima diuitibus ac regibus adſint neceſſe eſt, imperium depoſui, idq; ſapienter. Nam quòd tu nunc apud me deos obteſtans deplorabas, illos apris ac placentis expleri, uos contra naſturtium, porrumue aut cepe per feſti tempus, opſonij loco arrodere, cuiuſmodi ſit, conſidera. Etenim in præſens quidem utrunq; dulce eſt illis, minimeq; moleſtũ. At poſtea res inuertitur. Quãdoquidẽ uobis deinde nõ accidit, ut poſtridie ſurgatis, capitis dolore grauati

Exordium ab increpatione.

Propoſitio et reſponſio ad ſuperiorem petitionem.

Digreſſio, qua pauperibus ſuadet, ut ſua ſorte contenti ſint, plus oneris ineſſe diuitijs quàm uoluptatis.

Aſſeueratio à ſuo ipſius exemplo.

grauati obtemulentiam, quemadmodum illi, neq; ob immodicam ingurgitationem graue olẽtem, et acrem spiritum ructatis. At illi hoc quoq; fructus ferũt, ut quoniam magnam noctis partẽ uario coitu pro libidinis arbitrio transigũt, facile sibi uel tabem, uel tussim, uel morbum intercutem, ex intemperato uoluptatum usu colligant. Alioqui quotum quenq; potes ostendere, qui non planè palleat, ac faciem cadaueroſam præ se ferat? Quotumquenq; autem, qui cum ad senectutem peruenerit, suis ipsius pedibus ingrediatur, ac non potius à quatuor baiulis gestetur? foris quidem totus aureus, intus putris ac pannosus, cuiusmodi sunt tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus consarcinata. Vos autem quum molestum est, quòd de piscibus gustare non liceat, quòd inedia laboratis, non illud item cogitatis, eosdem & podagræ, & tussis expertes esse, aut si quid aliud aliam ob caussam illis incommodi contingit. Quanquam nec illis ipsis æquè dulce est, quotidie, supraq; satietatem istis uesci. Quin potius uideas eos nonnunquam ita olus ac lupinum appetere, ut tu non æquè leporem appetas, aut aprum. Vt de reliquis interim sileam, quæ illos discrutiant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amans, uel amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cum illo dormiat. In summa multa alia sunt, quæ uos ignorantes, tantum aurum illorum ac purpuram uidetis. Tum si quando uidetis eos albo prouehi curru, inhiatis & adoratis. Quòd si illos contemneritis, negligeretisq;, neq; ad argenteum currum oculos haberetis intentos, neq; inter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neq; uestes obiter contrectantes mollitiem admiraremini, sed sineretis eos ipsos sibi diuites esse, haud dubiè futurum sit, ut ipsi uos ultrò adirent, ad cœnam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, mẽsas ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certè reperiretis pleraq; hæc illos uestra causa parare, non quo utantur ipsi, sed uti uos admiremini. Hæc ad consolandos uos scribo, utranq; uitam cognitam habens. Conueniteq; ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendũ è uita, & illis, depositis opibus, & uobis relicta paupertate. Quamquam & illis scribam, sicuti sum pollicitus, certum scio eos non neglecturos literas meas.

Epilogus per comminationem.

SATVRNVS DIVITIBVS, S.

Exordiũ ab expositione.

PAuperes nuper ad me datis literis incusarũt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertiminiatq; omnino postularunt, ut omnia bona faceret omnibus cõmunia, ut ad singulos illorũ sua pars rediret. Aequum enim esse, ut rerũ æqualitas constituat, neq; decere, ut huic superfit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum. Egouero respondi, hisce de rebus rectius Iouem consideraturũ. Cæterum de præsenti negocio, deq; iniurijs, quibus sese per festos dies affici putant, uidebam mei officij esse sentẽciam ferre, sumq; pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut mihi quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquiũt, tanto frigore horrentes, tantæq; obnoxij esuritioni, postea diem etiam festum celebrari possimus? Quare si uellem & illos festi participes esse, postularunt ut cogerẽ uos, ut & de uestibus illis impertiamini, si quæ supersunt pinguiores, quàm quæ uobis conueniant, utq; de auro nonnullas gutturas in illos destilletis. Quòd si ista feceritis, inquiunt, non erit amplius disceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur sese ad nouam rerum partitionem prouocaturos, ut primum Iupiter pro tribunali sedere cœperit. Atq; hæc quidem facere uobis nequaquam graue fuerit, impertiri nonnihil de tantis opibus, quas possidetis, & rectè possidetis. Quin de cœnis quoq;, ut uobiscum cœnarent, & hoc literis addendum putarunt, quemadmodũ uos in præsentia foribus occlusis, soli delicijs frueremini? Quòd si quãdo uobis usus fuerit, & illorum

Propositio I. de uestibus.

II. de Cœnis.

rum quempiam post longum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiæ in cœna, quàm uoluptatis, multaq; illic in pauperum contumeliam fieri: uelut illud, cum non eodem de uino bibant, Dij boni, quàm illiberale: planè dignum, in quo & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abeantq;, toto conuiuio uobis solis relicto. Quanquam negant sese etiam ad satietatem ex illo qualicunque uino bibere, propterea quòd uestri pincernæ, aures habeãt cera obturatas, quemadmodum olim Vlyssis socij. Porrò reliqua usq; adeo sunt turpia, ut pigeat commemorare, quæ de carnium partitione criminantur, decq; ministris, qui cum uobis assistant, donec plus quàm ad plenum expleamini, ipsos prætercurrunt, aliaq; huius generis permulta sordida, minimeq; digna uiris ingenuis. Proinde æqualitas, res est omnium iucundissima, maximeq; conuiuijs congruens. Atq; hac de caussa, uobis æquus ille partitor in conuiuijs præficitur, ut æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne posthac uos iterum accusare possint. Quin potius honorabunt uos, & amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendium à uobis nec sentiretur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper mansura est. Præterea nec Remp. administrare possitis, ni pauperes unà uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felicitatem uestram adiuuent. Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras suspiciant, si soli atq; apud uosipsos in tenebris eas possideatis. Videat igitur uulgus, miseturq; uestrum argentum, mensas, & quemadmodum præbibentes ad potandum inuitetis. Dein illi inter bibendum poculum undique contemplentur, ac pondus expendant, manu librantes. Tum argenti absolutam cælaturam. Tum auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in istum modum, nõ solum illi uos probos uiros & humanos prædicabunt, uerum etiam inuidiam illorum effugietis. Quis enim inuideat impertienti, dantiq; quod æquum est? Quis non potius optet, ut quàm diutissimè uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nũc res uobis habent, & felicitas uestra teste caret, & diuitiæ inuidiosæ, & insuauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quemadmodum aiũt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocant, quàm si cum lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis, conuiuatis. Qui primũ non sinent conuiuium surdum aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conuiuijs aptas, dicteriaq; minimè molesta, uariasq; uoluptates adferent. Quibus rebus tempus iucundissimè transigitur. Idq; gratum est Baccho, gratum Veneri, gratum etiam Gratijs. Deinde postero die, dum comitatem uestram referunt, benè uolentiam uobis conciliant. Hæc etiam magno fuerant emenda. Nam illud à uobis suscitabor, si pauperes abeant taciti, sic enim fingamus, nonne uos ea res uteret, cum nõ haberetis, quibus ostentaretis purpureas uestes, comitum multitudinem, anulorum magnitudinem? Neq; iam libet referre, necessario futurum ut pauperum insidiæ atq; odia in uos oriantur, si soli delicijs fruiuelitis. Nam quæ minantur uobis imprecaturos sese, prorsus abominanda sunt. ac dij prohibeant, ne unquam ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur. Quandoquidẽ si id fiat, neq; intestina posthac gustabitis, neq; placentam, nisi si quid canis reliquum fecerit. Præterea lenticula saperdæ liquamẽ uobis habebit. Porrò sus aut ceruus interim dumassantur, è ueru in montes aufugere parabunt. Tum aues quoq; pingues absq; alis fugam molientes, ad pauperes auolabũt. Deniq; quod est omnium grauissimum, pocillatores formosissimi repente uobis calui fient, idq; etiam fracta amphora. Super his rebus consulite, quę & festo sint digna, & uobis quàm maximè tuta, atq; illis paupertatis onus subleuate, exiguo uectigali illos amicos habituri, neutiquam malos.

Argumentũ à signo & causa.

A cõsequenti & cõditione pauperum.

Amplificat κατ' ἐνέργειαν.

A periculo.

Exordium ab extenuatione accusationis.

NVm putas Saturne, de rebus istis ad te solum scripsisse paupertas? Quin potius Iouis ipsius aures iam obsurduerunt illorũ querelis dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerum partitionem flagitant, ac simul & fatum incusant, quòd non æqualiter distribuerit, & nos, quòd nihil ipsis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cum sit Iupiter, penes quos sit culpa, eoq; illos plerunque obaudit. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quandoquidẽ hoc certè tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista quæ scribis, ob oculos habentes quàm sit honestum de magna rerum copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq; sit iucundius, simul cum pauperibus uersari, & conuiuium agitare, ad eum modum assiduè facimus adeoq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit incusare is, quem ad conuictum admittimus. Verum illi primum aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semel illis fores apperuerimus, nunq; desinunt alia super alia postulare. Quòd nisi protinus omnia, simulq; cum dicto acceperint, mox paratũ odium, in promptu cõuicia, etiam si quid de nobis sit mentiendum. Porrò qui audiunt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probe scire quæ dicunt, propterea quòd nobiscũ consuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si nihil demus, illos prorsus habeamus hostes, aut profusis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperum gregem ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habent ingurgitari cibis, atq; aluum explere, sed ijdem ubi plus satis adbiberint, tum uel puellę formosæ cyathũ porrigentis manum uellunt, aut concubinam, uxoremue sollicitant. Postremo conuomito conuiuio, postero die nobis obtrectant, narrantes quemadmodum sitierint, esurierintq;. Quòd si hæc aduersus illos mentiri uidemur, uester ille parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis mensæ honorem admissus, ac uobis dignitate æquiparatus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus est. Hæcq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterum statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne posthac illis in domum aditum præbeamus. Quòd si te autore, pacto recipiant, sese moderatè petituros, quemadmodum nunc aiunt, neque quicquam flagitiosè in compotationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, simulq; cœnent bonis auibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mittemus, & de auro, quantum facultas patietur, ac sumptus augebimus: in summa, nihil omittemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis desideres, si ipsi quoque suo fungi uolent officio.

Propositio. & dilutio criminis per regestionẽ, qua uicissim paupes accusant immodestiæ, & intẽperatiæ.

Epilogus quo sub conditiõe in postulata Saturni consentiunt.

SYMPOSIVM, VEL LAPITHAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ERASMVS ROTERODAMVS IOANNI Eutychio suo. S. D.

QVanquam hic Luciani Dialogus Eutychi doctißimè, plurimũ habeat artis, ob decorum uirè seruatum in personis tam multis, tamq; diuersis: tamẽ aliquot repperi, qui dicerent esse prætermittendum, & liberius ac uelut ἐξ ἀμάξης philosophorum omne genus laceret. At mihi uidetur iustius esse ἰλ ομαχανδὸν in huius seculi mores, quo uidemus Philosophorum ac theologorũ scholas multò puerilius etiam inter se dißidere: nec minus atrociter digladiari, tũ inter religionis professores nihilo minus cruentam esse pugnã, quàm in eo conuiuio fuisse Lucianus, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur libellũ, quoniam fortè ἀδέσποτον repperi, & tamẽ patrono uidebatur egere. Eutychio dicaui. Bene uale, καὶ εὐτύχει, ut planè sis quod dicteris. Antuerpiæ. M. D. XVII.

ARGV-

ARGVMENTVM.

RVrsum depingit hoc loco Philosophorũ mores et uitã Lucianus, atq; illa, quæ fictionibus ac fabulis alibi de illis prodidit, hic nunc exemplo ac uero facto cõprobat. Est aũt historica quædam rei gestæ comemoratio, qua exponit, quo pacto diuersarum professionũ Philosophi aliquot, ab Aristæneto ad cœnam & nuptiarum celebritatẽ uocati, postea quinq; in lucre, pro secta quisq; sua inter se uerbis primo cõtenderint, mox ad manus quoq; & ad uulnera uenerint, adeo ut saucij nõnulli, ac mutilati è cõuiuio asportati fuerint. Rursum aũt ex alijs qui uocati non fuerant, quidam Cynicus uidelicet, ultrò ueniens, cœnantibus sese obtruserit, magna præsentiæ & impudentiæ suæ importunitate. Alius aũt per literas cũ Aristæneto expostulârit, tragicè propè in eũ debacchatus, q, præteritus, & cæteris postpositus fuisset. Ex quo apparet, istud hominum genus, quod foris uirtutem prædicat, & specie religionis in se uulgi ora conuertit, nõ hac ætate modo (quod tamẽ grauissimũ est, quando & Christianos esse plerique se, & alijs uitæ morumq; honestate præire profitentur) uerũ olim quoq; eadem simulatiõe, ijsdemq; præstigijs usos esse. Nimirũ ut uerbis quidem multa de pietate, de officijs, de uera uiuendi ratione iactitarent, cæterũ ipsa re à uirtute ac honestate omni, q̃ longissimè abessent, libidini & gulæ, et cæteris uicijs turpissime interim seruientes. Et accidere sanè etiã nostra memoria huiusmodi quædã exempla, conuiuio huic nõ admodũ dissimilia, ubi isti in speciem grauissimè sanctissimiq; uiri, uel p leuibus ac puerilibus rebus, acerbissimas sæpenumero cõtentiones incepere, uel qualicubi præteriti atq; neglecti uiderentur, grauissima odia exercuere. Vt non immerito quispiã crediderit philosophos illos ueteres (quanq̃ indignũ adeo est, tam uenerabile nomẽ in tam turpibus personis hærere) in nostræ ætatis religiosos quosdã immigrasse. Vsq; adeo nostri isti à ueteribus nõ alia re, q̃ solo titulo ac nomine differunt, cũ cætera, ut habitus differẽtia, & exterior uitæ asperitas & immundicia, deinde & opinionũ atq; doctrinæ diuersitas, in utrisq; eadem propè fuisse uidentur. Cæterum tametsi hæc omnia cũ summa festiuitate pro ingenio atq; facundia sua tractet Lucianus, interim tamẽ serio quoq; ac uere idem monet, nullius esse precium operæ, si quis disciplinas omnes perdiscat, nisi simul & uitæ rationes ad id, quod optimũ est, accõmodet, eosq; illos, qui solos libros spectant, quiq; sollicitudine ac cura, quam illi afferunt, perpetuo tenentur, à recta ratione, bonisq; institutis fermè abduci. &c. Inscribitur aũt Dialogus hic Conuiuiũ, uel Lapithæ, quorũ prior titulus ab argumento & re ipsa sumptus est: alter à collatione, quòd ut hic Philosophi, ita Poëtis Lapithæ & Centauri, in nuptijs Pirithoi, inter se funesto certamine congressi quoq; ferũtur.

PHILON, LVCIANVS. PHIL.

QVam quandã & uariam disputationẽ Luciane uobis fuisse narrant, super cœnã apud Aristænetũ: tum philosophicos quosdã sermones dictos, ac super his summam contentionẽ exortã fuisse. Quod ni mentitus est Charinus, etiã ad uulnera usq; rẽ processisse: denicq; sanguine conflictum fuisse diremptũ. LVC. Atqui unde nam Philon ista resciuit Charinus? neq; enim is nobiscũ aderat in cõuiuio. PHIL. E Dionico medico aiebat audisse sese. Porrò Dionicus etiam ipse è conuiuarum numero fuit opinor. LVC. Fuit maximè. Verum ne is quidem ab initio rebus omnibus fuit præsens: sed serius aduenerat, media fermè pugna, paulocq; ante uulnera. Proinde demiror, si quid compertí, certiue referre potuit, q̃ non ordine spectarit illa, unde inter illos natalis, postea ad sanguinem usq; deducta est. PHIL. Proinde Luciane, Charinus, etiam ipse si rem compertius uellem cognoscere, & quo singula modo sint gesta doceri, te adirem iussit. Nam Dionicum etiam ipsum fassum fuisse: ne se quidem toti negocio præsentem adfuisse. Te uero quicquid esset actum, id omne comperto certoq; scire: tum etiam quę dicta inter illos fuerint, meminisse: quippe qui eiusmodi non obiter neq; neglectim audire, sed per ocium atq; attentè auscultari sis solitus. Proinde nũquam effugies, quin nos hoc suauissimo accipias epulo: quo mihi quidem haud scio an ullum possit accidere iucundius: præsertim quòd sobrij per ocium tutò ac citra sanguinem, extrag; teli, quod aiunt, iactum constituti sumus epulaturi.

Exortium de admiratione & reprehensione.

Petitio.

Siue senes aliquid, Super cœnam sunt debacchati,
Siue etiam iuuenes

à mero compulsi sunt, quæ neutiquam fas erat, tum dicere, tum facere. LVC. Iuuenilius tu quidem Philon, atq; inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre, quæ inter pocula ebrijs sunt acta: quũ hæc magis oporteat obliuioni tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut autori imputare, qui quidem haud scio an quenquam suis non afflatum Orgijs, & Bacchanalium expertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit parum benè morati, eiusmodi ad amussim exquirere, quæ rectius erat in cõuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidem odi (licut inquit uersus poëticus) memorem compotorem. Neà Dionico quidem rectè factum, qui hæc apud Carinũ effutiuerit, immodicamq; & pridianam dissiparit temulentiam hominum philosophorum. Cæterũ ego, absit ut istiusmodi quippiam sim dicturus. PHI. Nugas agis Luciane, cum ista dicis. Quin haud quaquam oportebat ad istum modum apud me præsertim agere: ut qui certò sciam, te multò cupidiorem esse narrandi, quàm ego sim audiendi, adeo ut mihi uidearis, si desint qui te audiant, uel ad columnam aliquam, aut statuam libẽter accessurus, quo cuncta pariter euomas. Quòd si nunc coner discedere, nõ sines, ni te prius audiero, abire: uerum ultrò aderis, consectabere, rogabis. At tũ ego te uicissim lusero. Iamq; adeo, si ita uis, abimus: ex alio quopiam hæc eadem audituri. Tu uero ne dicito. LVC. Age ne quid suecenseas: equidẽ dicam, quandoquidem usqueadeo cupidus es audiendi: uerũ heus ea lege, ne passim in uulgus efferas. PHIL. Ni prorsus ignoro Lucianum, tute istuc potius feceris. Nam prior ipse denarrabis omnibus, ut me quidem ad id nihil futurũ sit opus. Sed illud mihi primo respondeto loco: Aristænetus, num filio Zenoni dabat uxorem, atq; ita in nuptijs eius uos accepit? LVCIA. Non. imò filiam suam elocauit Cleanthidem, idq; Eucriti nummularij filio, qui philosophiæ dat operam. PHI. Formoso admodum per Iouem adulescentulo: tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum maturo. LVC. Verum: at non inueniebat, opinor, alterum generum magis idoneum. Hunc igitur qui tum modestus uideretur, tũ ad philosophiæ studium propensus: præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ suæ maritum. PHIL. Causam neutiquam leuem dixisti, nempe quia dives sit Eucritus. Verum heus Luciane, qui nam erant conuiuæ? LVCIA. Reliquos illos quorsum attinuerit tibi recensere? Verum è Philosophorum numero, ac literatorum, quos potissimum opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus, unaq; cum hoc Diphilus, cui cognomẽ Labyrinthus: & hic quidem quòd esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde Peripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominem, nempe dicacem illum & argutum, atque ad refellendum instructum. Discipuli gladium ac bipennem nominant. Quin & Hermon aderat Epicureus. Verum hũc quũ ingrederetur, Stoici toruis obtuebantur oculis, & auersabantur, palamq; perinde quasi parricidã quempiam atq; impiũ ac funestum detestabantur. Et hi quidem tanquam Aristæneti ipsius amici familiaresq; fuerant ad cœnam uocati, quos comitabatur & Istiçus grammaticus, & Dionysidorus rhetor. Iam uero propter sponsum Chæream unà cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platonicus: quòd is iuueni præceptor esset, uir uenerandus aspectu, ac maiestatis quiddam præ se ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore. Vnde nõnulli propter animi constantiam ac rectitudinem, regulam illum appellãt. Huic simul ut ingrediebatur assurgebant omnes, ac ueluti præcipuum quendam ac primariũ hominem comiter atq; officiosè exceperunt: adeo ut planè numen aliquod aduenire uideretur, cũ adesset Ion admirandus ille. Tandem uero, cũ iam omnes fermè conuiuæ præsentes essent, tempus erat ut discũberetur. Itaq; ad dextrã ingressus totam illam sponsam mulieres (erant autem cõplures) occupabant. Inter quas erat & sponsa summo studio culta, hinc atq; hinc stipata fœminis. Porrò ex aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; dignitate locis distributis. Porrò è regione mulierum primo

loco

Recusatio.

Causa conuiuij & celebritatis.

Conuiuarum personæ, & quo loco quisq; accubuerit.

loco accumbebat Eucritus, ſecundo Ariſtænetus: ſub hæc ambigi cœptum, utrum altero priorem oporteret accumbere, Zenothemim ne Stoicum, quippe ſenem: an Hermonem Epicureum. Nam hic erat Caſtoris ac Pollucis ſacerdos: tum autem nobiliſſimæ inter ciues familiæ. Verum eam hæſitationem ſuſtulit Zenothemis: Si me inquiens Ariſtænete, minoris ducis Hermone, uiro uidelicet iſto, ut ne quid aliud mali dicam Epicureo, diſcedo, totumq; conuiuiũ uobis relinquo. Et puerũ protinus aduocat, diſcedere parans. Tum Hermon: Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quanquam etiam ſi nihil aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quòd ſacerdos ſim, ut planè contemnas Epicurũ. Rideo, inquit Zenothemis, ſacerdotem Epicureum. Simulq; cum dicto accũbebat. Poſt hunc Hermon. Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hũc ſponſus, poſt eum ego, iuxta me Diphilus, huic aſſidebat Zenon diſcipulus, poſtremo rhetor Dionyſidorus cum Iſtiæo grammatico. PHIL. Papæ Luciane, Muſarum conuentum quendam mihi narras fuiſſe iſtud conuiuium, quippe plurimis ſapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Ariſtænetum, qui quũ optatiſſimam illam, ac ſplendidiſſimam ſolennitatem celebraret, præ cæteris ſapiẽtiſſimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo delectis ex unaquaq; philoſophiæ ſecta præcipuis, non hos aduocans, illos præteriens: uerum promiſcuè uocans omneis. LVC. Is uero nequaquam eſt è uulgarium iſtorum diuitum numero, uerũ & literarum eſt ſtudioſus, ac maximam uitæ partem in his rebus uerſatur. Cœnabamus igitur initio quidem taciti & quieti, uariusq; erat apparatus & omnijugus. Neq; enim arbitror operæ precium, ut numero recenſeam etiam illa condimenta, cupedias, aromata, atq; id genus illecta menta. Cuncta ſiquidem affatim ſuppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurem ore: non uides, inquit, ſenem illum, Zenothemim dicebat (ſubauſcultabam enim) ut ſeſe opſonijs ingurgitat, utq; iure ueſtem oppleuit: tum quàm multa puero à tergo ſtanti porrigit, putaps interim ſe aliorum oculos fallere: neq; meminit poſt ſeſe accumbentiũ? Hæc igitur fac & Luciano commonſtres, quo teſtis eſſe poſſit. Mihi uero nihil Ione monſtratore opus erat: quippe qui hæc multò antè limis iam oculis præuideram. Hæc ſimulatq; dixiſſet Cleodemus: irruit in conuiuium & Alcidamas Cynicus, atq; is quidem inuocatus, uulgatum illud ad feſtiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultrò ad fratris conuiuium acceſſiſſet. Itaq; plerisq; turpiter atq; impudenter uiſus eſt feciſſe: & quicuiq; tum fortè in mentem ueniebat, in eum torquebãt: alius illud: Inſanis Menelaẽ. Alius rurſum:

Cœnæ deſcriptio.

Cynici inter uentum, & occaſio tuenda.

Verum Agamemnoniæ menti non iſta placebant.

Ad hæc alia quæ pro tempore ſalsè lepideq; dici poterant, in eum obmurmurabant. Nam palàm nullus audebat quicquam dicere, propterea quòd metuerẽt Alcidamantem, utpote conuiciatorem egregium, unumq; è Cynicis omnibus clamoſiſſimum. Qua quidem re adeo uiſus eſt reliquis antecellere, ut nulli non eſſet formidandus. At Ariſtænetus collaudatum illum quòd inuocatus aduenijſſet, iuſſit accepta ſella, iuxta Iſtiæum ac Dionyſidorum accumbere. At ille: Apage, inquit, muliebre quiddã ac molle dicis, uti in ſcamno aut ſella ſedeam, quemadmodum facitis uos, mollibus inſtratis penè ſupini recumbentes, purpura ſuffulti. Quin ego tibi uel ſtans cœnauero, in ipſo interim conuiuio etiã obambulans. Quòd ſi defatigatus fuero: tum humi ſubſtrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculem pingunt. Ita fiat, inquit Ariſtænetus, ſiquidem iſthuc mauis. Sub hæc Alcidamas in orbem conuiuium luſtrans, cœnabat, Scytharum ritu ad uberiora paſcua ſubinde ſeſe transferens, unaq; cũ his qui inferebant edulia, circumiens atq; obambulans. Atq; interim tamen dũ cibum caperet, haud quaquam negocio uacabat, de uirtute obiter, de uicio diſſerens, tum in aurum atq; argentum dicteria iaculans: iamq; Ariſtænetũ per con-

tabatur, quidnam ſibi uellent tam multa, tam magna pocula, quũ non minus uti ſui poſſent eſſe uictilia? Verum Ariſtænetus iam obturbantem, moleſtumq; eſſe pergentem, in præſens quidem compeſcuit: miniſtro innuens ut ingentem calicem, infuſo meraciſſimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidẽ uiſus eſt optimè excogitaſſe: nondum etiam intelligens, quantorum malorum is calix eſſet autor futurus. Hunc igitur ut acceperat Alcidamas, aliquantiſper ſilentium agebat, ac ſolo ſternens ſeſe cubabat ſeminudus, quemadmodum facturum ſeſe fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitens, ſimulq; dextra ſcyphũ ſuſtinens, qualem Herculem apud Pholum pictores effingunt. Iamuero & inter alios calix aſſiduè circumagebatur, tum inuitatiunculæ ad bibendũ, & confabulationes ortæ, demum & lucernæ illatæ. Interim ego cum puerũ, qui iuxta Cleodemũ adſtabat (erat autem is pocillator egregie formoſus) ſubridentem uidiſſem (nã arbitror, quicquid obiter inter cœnandum obtigit, commemorari oportere: maximè, ſi quid ſit elegantius ac ſcitè factum) iam admodum attentus obſeruare cœpi, quidnam rei rideret. Ac paulo poſt, accedebat puer tanquam calicem à Cleodemo recepturus. At ille ſimul & digitum illius ſubſtringebat, & drachmas puto duas unà cum calice tradebat. Porrò puer ad ſubſtrictum digitũ rurſus arridebat. Cæterum, de pecunia, quũ non ſenſiſſet opinor, eoq; non recipere, in terram delapſis drachmis ſtrepitus eſt cõcitatus, moxq; ambo pariter rubore ſuffundebantur, idq; ita palàm, ut nemo non animaduerteret. Ambigebatur igitur inter eos, qui proximè ſedebant, cuius nam eſſent illi nummi, cum & puer negaret à ſe proiectos, & Cleodemus item, iuxta quem ſtrepitus acciderat ſibi excidiſſe diſſimularet. Verum ea res tum neglecta eſt, ac conniuenter omiſſa, propterea quod id quod acciderat, non ita multi uidiſſent, præter unum (ut mihi quidem uiſum eſt) Ariſtænetum. Nam is paulo poſt puerum loco mouit, clanculum ablegãs, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo pocillator aſſiſteret, ui delicet ex exoletis illis, ac robuſtis, mulioni, aut equiſoni cuipiam. Ad hunc modum ea res utcunq; abijt, ſummum alioqui allatura pudorem Cleodemo, ſiquidem ad omnes permanaſſet, ac non protinus occupans Ariſtænetus eam ſopiſſet, ciuiliter dextreq; admodum inducta temulentia. Cæterum Alcidamas (iam enim potus erat) percontatus, quid nam eſſet nomen puellæ nubenti, tum clara uoce indicto ſilentio ſimul, & ad fœminas conuerſo uultu: Præbibo, inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omine. Sub hæc cum riſiſſent omnes: Ridetis, inquit, ſacrilegi, quod ſpõſæ, Herculis dei mei nomine propinauerim? Imo illud ſcito opus eſt, ni ſcyphum à me traditum accipiat, nũquam futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego ſum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robuſto: ſimulq; cum dicto, ſeſe magis etiã renudabat, etiam uſq; ad illa quæ ſunt maximè pudenda. Ad ea cum iterum arriſiſſent conuiuæ, indignatus ille ſurrexit, toruis iam atq; efferatis obtuens oculis, uultuq; ipſo teſtans iam neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forſitan & baculũ illiſiſſet alicui, ni commodum id temporis placenta prægrandis fuiſſet illata. Nam hanc ubi mulatq; conſpexit, lenior ac mitior eſſe cœpit, ac ſtomachari deſijt, obambulans interim ac placentam auidè uorans. Iam uero plerisq; temulenti eſſe cœperant, & clamoribus undiq; perſtrepebat conuiuiũ. Nam & Dionyſidorus rhetor em illic agens, orationes quaſdam pronũciabat, laudabaturq; à miniſtris, qui ei tergo aſſiſtebant. Et Iſtiæus Grammaticus uiciſſim, qui poſt illũ accumbebat, uerſuũ centones quoſdã recitabat, Pindari, Heſiodi, & Anacreontis carmina, ſimul contexẽs atq; cõſarcinans: ita ut ex omnibus unicã redderet cantilenã, ridiculoq; ridiculã. In primis aũt illa, perinde quaſi uaticinans, de his quæ poſtea acciderũt:

Comiſere ſimul Clypeos.

Tum illud quoque:

Tum uero clamorq; uirũm luctuſq; coortus.

Notatio philoſophorum.

Ita uocãt ducem Muſarũ

At

At uero Zenothemis, libellulum quẽpiam minutis cõscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum quum ij quorum partes erant edulia inferre, aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarenturq; Aristænetus sedulò curans, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset, aut uoluptatis expers, accersitum intrò Morionem iussit ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararẽtur conuiuæ. Moxq; ingressus deformis quidam, deraso capite, pauculos capillos in uertice gestans, eosq; cristæ in morem erectos: hic saltabat, atque inter saltandum, quo maiorem concitaret risum, rotatu sese circũagebat, distorquebatq;. Tum cymbalo concusso, sonabat interim quiddã, linguam imitans Aegyptiorum. Postremo dicteria quædam iaculabatur in eos qui aderãt. Ac reliqui scommatè tacti ridebant. Verũ ubi & in Alcidamantem simile quid dam torsisset: catulum illum Melitæum appellans, indignatus ille (la mdudum autem præ se ferebat, quòd inuideret illi, dum probaretur acconuiuarũ oculos retineret) abiecto pallio, ut secũ luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hũc, inquit, baculum tibi impingam. Atq; ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo, pancratio decertabat. Erat id spectaculi multò iucũdissimum; quippe cũ uiderent hominem philosophum cum Morione compositum, cum ferire, tũ uicissim feriri. Proinde qui aderant partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidamas, pugnam detrectaret, ab homunçione omnium plausu comprobato certamine superatus. Hæc igit̃ cum essent non mediocri risu excepta: ibi tandem ingressus & Dionicus medicus haud multò post peractam concertationem, Aiebat autẽ in mora fuisse Polyprepontem tibicinem, dum hunc phreneſi correptũ curandi gratia uiseret. Ac planè quiddam risu dignum, commemorabat. Dicebat enim in ædes illius uenisse sese ignarum etiam hominem iam eo morbo teneri. At illũ protinus furexisse, foribusq; occlusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse, ijsq; uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse, scuticam sublata manu gestantem. Sese porrò in tanto periculo tale quiddam fuisse commentum. Nempe ad canendi certamen prouocasse hominem: idq; ea lege ut uictus præscriptum certumq; plagarum numerũ acciperet. Ac sese priorem cecinisse, prauè atq; imperitè: deinde traditis illi tibijs scuticam ab illo recepisse: gladium autem extemplo per fenestras in aream abiecisse. Dein cũ minore iam discrimine cũ illo luctaretur, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluam, atq; ita illorum opera seruatum sese. Ostendebat autem & plagarum uestigia quædam: nõ nullaq; in facie tubera liuentia. Ergo cum Dionicus ob huiusmodi fabulam nõ minus placuisset, quàm morio ipse: proximè Istiæum reclinans sese, de reliqui is cœnabat. Atq; hic quidem haud absq; numine quodam nobis aduenerat. Imo prorsum usui futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nam prodiens in mediũ conuiuium puer quidam, qui se ab Etœmocle Stoico uenire diceret, epistolam quoddam adferens, aiebat ab hero sibi mandatũ, ut eo palàm omnibus audientibus perlecto, rursus domum sese reciperet. Hic igitur permittente Aristæneto, admotus ad lucernam legebat. PHIL. Num orationem Luciane in sponsæ laudam compositam, aut carmen nuptiale, quod genus permulta faciunt? LVC. Videlicet nos quoq; tale quippiam existimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut aiunt. Cæterum in literis ita scriptum erat: Etœmocles philosophus Aristæneto: Quàm non mouear conuiuijs, omnis anteacta uita mea fuerit testis. Qui quidem quum quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te multò ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: perpẽdens nimirum, quantũ sit in eiusmodi comportationibus tumultus, quantũ licentiæ petulantiæq; uerum aduersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus, qui tantum tẽporis à me officiosissimè cultus & obseruatus, tamen indignum habueris, quẽ uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solum ex omnibus præ-

Alcidamãtis & Morionis concertatio.

Digreßiuncula de Medici & Phrenetici congreßu.

Literæ Etœmoclis Stoici unde initium contentionis naſcitur. Expoſtulat autẽ cũ Aristæneto, q; ad conuiuium uocatus nõ fuerit, Propoſitio

terieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa magis discrucior, qui quidem te tam ingratum præbueris. Nam ipse felicitatem nequaquam in hoc statuo, si quis mihi impartiat, uel suem syluestrem, uel leporem: uel placẽtam: quę mihi affatim contingunt apud alios, qui officia norunt. Quandoquidem etiam hodie quũ apud discipulum Pammenem cœnare mihi licuerit, opiparã (ut uocant) cœnam, non annui tamen uehementer obsecranti, tibi scilicet demens ego memetipsum reseruans. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Idq; me ritò facis, neq; enim ullo modo potes quid sit rectius dignoscere, nec apprehensiuam illam phantasiam habes. Cæterum haud sum nescius, unde mihi ista sint profecta: nẽpe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothemide ac Labyrintho, Quibus equidem (absit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os protinus obturare posse. Alioqui respõdeat istorum aliquis quid sit philosophia, aut hæc quæ inter elemẽta tradũtur: quid habitio differat ab habitu, ut ne quid interim de perplexis illis rogationibus proponam: quid sit syllogismus cornutus: quid acerualis, quid metens. Verum tu quidem istis fruaris licet. Nam ego qui solum in bonis ducam quod sit honestum, facile tulero cõtumeliam. Atqui ne possis post hac ad istam excusationem confugere, ut dicas te mei oblitum fuisse: nimirum in tanto rerũ strepitu, tantisq; occupationibus: bis te hodie sum allocutus, primum mane domi tuæ: deinde rursum in Castoris ac Pollucis templo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus hæc respondeam. Quod si tibi uideor cœnæ gratia succensere, quid Oeneo acciderit cogito. Videbis nimirum ipsam etiam Dianam indignantem, quod ille se solam non adhibuerit ad sacrificium, cum reliquos deos omneis acciperet conuiuio. Nam hac de re alicubi meminit Homerus:

A collatione.

Ab exemplo deorum.

Seu quia non norat, seu non succurrerat illi:
Acriter est offensa tamen.

Item Euripides:

Calydon quidem hæc Pelopeij regio soli:
Qua parte sæuum spectat aduersa fretum
Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophocles:

Immanis apri triste monstrum, in Oenei
Immisit agros gnata Latonæ dea
Docta eminus missis ferire spiculis.

Hæc tibi è plurimis pauca citaui, ut intelligeres, cuiusmodi præterito uiro Diphilum ad cœnam adhibeas, cui & ipsi filium commiseris tuum. Idq; rectè. Erit enim iucundus adolescenti, & ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; obsequatur: atq; adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidissem & aliud quiddam: Quod quidẽ tu si libebit, è Zopyro eius pædagogo uerum esse cognosces. Verũ non cõuenit obturbare in nuptijs, neq; accusare quenquam: præsertim criminibus usq; adeo fœdis ac pudendis. Tametsi Diphilus dignus in quem facerem, quippe qui dudum iam discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philosophiæ causa reticebo. Porrò famulo huic mandaui, uti si quam partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel placentæ, mihi deportandam, ut isthoc pacto te mihi de cœna purgares, ne reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis missus fuisse uideatur. Hæc amice quum legerẽtur, sudor interim utiq; mihi manabat præ pudore, simulq; iã illud quod uulgo dici solitum est, optabam, ut terra mihi dehiscere: quũ uiderem eos qui præsentes aderant ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimum autem hos, qui nouerant Etæoclem uirum canum, tãtumq; seueritatis præ se ferentem. Admirabãtur igitur, quòd eiusmodi uir esset, hactenus fugisse sese, barba uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Cæterum Aristænetus mihi quidem haud uidebatur hominem contemptu negligentiáue præterijsse, uerum quòd despe-

deperasset, si fuisset inuitatus, unquam adduci posse, ut annueret, utq; ad eiusmodi res se morigerum præberet, eoq; ne tentandum quidem esse putasse. Ergo posteaquam puer iam legere desijsset, uniuersum conuiuiũ in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos, quòd hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaq; uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etemocle intentum. Porrò Aristænetus quanq; esset sanè perturbatus, uehementerq; consternatus animo, tamen hos iubebat bibere, conans nimirum id quod euenerat commodè uertere, subridens interim, ac puerũ redire iussit, respondens, ea sibi curæ fore. Paulò autem post surgens & Zeno clanculum sese abduxit è conuiuio, submonitus à pædagogo, ut discederet, innuente, idq; tanquam patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iamdudum occasionem quæritabat (Nam gestiebat omnino cum Stoicis conflictari, uerum dirumpebatur, quod non reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur, ansam præbente epistola: Huiusmodi, inquit, facit egregius ille Chrysippus & Zenon ille mirabilis, neq; non Cleanthes, uerbula misera, neq; quicquam præter rogatiunculas, & umbras duntaxat philosophorum. Cæterũ Etœmocles sunt pleriq; omnes. Videtis quàm & ipsæ epistolæ graues sint ac seniles. Postremo Aristænetus hic Oeneus est, Etœmocles Diana, Dij boni, quàm benè auspicata omnia, quamq; congrua celebrandæ festiuitati. Ita per Iouem, inquit Hermon, suprà hũc accumbens: inaudierat autem, ut opinor, aprum quendam Aristæneto paratum, ut in cõuiuio proponeretur, eoq; putabat nõ intempestiuè factã mentionem apri illius Calydonij: per lares Aristænete, fac quàm primum sacri partem mittas, ne senex interim ille fame pereat, tanquam Meleager tabefactus. Tametsi nihil queat acerbum accidere, quandoquidem Chrysippus hæc indifferentia censet esse. Itáne uos Chrysippum nominatis inquit Zenothemis, erigens sese, maximaq; uoce intonans: An ex uno homine, qui non legitimè philosophiam exerceat, nempe præstigiatore, isto Etœmocle, Cleantem ac Zenonem metimini, uiros sapientes? At qui tandem estis ipsi uos, qui hæc dicitis: an non tu Hermon Castoris & Pollucis cæsariem, quam habebant auream, circũtondisti? Cuius quidem facti pœnam dabis carnifici traditus. Tu porrò Cleodeme, nónne Sostrati discipuli tui uxorẽ stuprasti? Nónne in adulterio eo deprehensus nefandissima passus es? An non igitur sílebitis, cum huiusmodi dedecorũ uobis sitis conscij? Atqui non sum meæ ipsius uxoris leno, Cleodemus inquit, quemadmodũ tu, neq; discipuli diuersantis apud me uiatícũ sustuli, quòd is deposuerat, eoq; facto rapuisse me per Palladem deierans abnegaui, neq; quaternis drachmis fœnero, neq; discipulos obtorto collo in uincula duco, nisi in tempore mercedem persoluerint. Verũ illud, inquit Zenothemis, haud quaquam possis inficias ire, te Critoni uenenũ quo patrem necaret ministrasse. Atq; interea fortè bibebat, quicquid autem erat in calice reliquũ (erat autem fermè semiplenus) in duos illos profundebat. Porrò conspersus est pariter & Ion, idq; præmij tulit, quòd illis uicinus accumberet, alioquin eo malo non indignus. Hermon igitur demisso uertice merũ è capite abstergebat, eos interim qui præsentes erant attestans, quòd id genus cõtumelijs esset affectus. Cleodemus autem cum non haberet calicem, inuadens primum conspuebat Zenothemidi: deinde læua cõprehensum à barba, plagã in tempus erat illisurus, ac fenẽ fortasse necasset, ni Aristænetus dextram sublatam retinuisset. Is mox transcenso Zenothemide inter utrunq; medius assedit, ut eo ueluti è muro dirempti, pacem inter ipsos agerent. Hæc igitur dũ gerebantur Philora, equidem uaria meo cũ animo uoluebam. Primũ illud statim occurrebat: nullũ esse operæ precium, si quis disciplinas perdiscat, ni simul & uitæ rationem ad id quod est optimum, accommodet atq; componat: cũ uiderem illos qui uerbis alios antecellerent, quàm factis ipsis sese ridiculos exhiberent. Deinde & illud ueniebat in mentem, ne fortè uerum esset, quod uulgo pleriq; dicitarẽt, uidelicet erudi-

Contentio & pugna philosophorum.

Quomodo et quatenus philosophandũ sit, digressio.

eruditionem à recta ratione bonisq; institutis abducere istos, qui solos libros spectarent, quicq; sollicitudine curaq; quam illi adferrent, perpetuo tenerentur. Quando quidem quũ ibi tam multi præsentes essent philosophi, ne casu quidẽ ullum erat cernere à peccando immunem. Verum alij faciebant turpia, alij dicebant turpiora. Necq; enim iam poteram eorum quæ fiebant culpam, uino autori imputare: mecum reputans, cuiusmodi essent, quæ Etœmocles, necq; cibo necq; potu etiamdum gustato, scripserat. Ita rerum uices præposteræ atq; inuersæ uidebantur, siquidem uidisses idiotas illos summa cum modestia conuiuium agitantes, necq; uino petulantes, necq; indecore sese gerentes. At ridebant duntaxat & iam damnabant eos opinor, quos dudũ suspexerant, ex habitu iudicãtes eos alicuius esse precij. Contra sapientes illi, & in libidinem ferebãtur, & conuicijs certabant, & suprà modum sese potu cibisq; explebant: postremo uociferabantur, & ad manus usq; conserendas rapiebantur. Cæterũ admirandus ille Alcidamas, etiam meiebat sub oculis omniũ, nihil reueritus fœminas. Ac mihi quidem, si quis hæc quæ in eo cõuiuio gerebantur, rectissimè uoluisset conferre, simillima uidebantur ijs, quæ de Eride dea poëtæ fabulantur: nempe hanc, quod non esset ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium conuiuium abiecisse, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortũ. Itidem Etœmocles mihi uisus est epistola illa, quasi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorum, quàm Ilias habebat, excitasse. Necq; enim finem contentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: quanquam medius inter utrunq; interceserat Aristænetus. Age, inquit Cleodemus, in præsentiarum quidem sat est, si literas nescire conuincamini: sed crastino die uos ulciscar, quibus cõueniet modis. Respondemihi Zenothemi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphilus: qua tandem gratia pecuniæ possessionem inter indifferentia ponendam esse censetis: cum ex omnibus nil aliud spectetis, quàm ut ipsi quàm plurimum pecuniæ possideatis? Atq; ob id causę, semper apud diuites hęretis, fœneratis atq; usurijs incumbitis, necq; non mercede docetis. Rursum cur uoluptatem detestemini, atq; hac de causa Epicureos in ius uocetis: cum ipsi uoluptatis gratia, turpissima tum facitis, tũ patimini: indignè ferentes, si quis uos non uocarit ad cœnam, rursum si uocemini, non satest tantum uorare ut cibo turgeatis, nisi & famulis tantum donetis. Atq; hæc cum diceret, pariter & linteum reuellere conatus est, quod Zenothemidis puer tenebat, omni carnium genere refertum: planeq; futurum erat, ut apertum illud ac solutum medium in solum abijceret, nisi quia puer non omittebat è manibus gnauiter aduersus trahentem retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respondeant qua gratia damnent uoluptatem, cum ipsi supra cęteros omneis studeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme, responde to, quamobrem diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atque hunc ad modum diutius est altercatum, donec Ion capite tandem in apertũ prolato: Desistite, inquit, Ego, si libet, sermonum argumenta proponam in medium, conuiuio nuptijsq; digna. Vos porrò citra contentionem uicissim, & dicite & auscultate: quemadmodum & apud Platonem nostrum, alternis dicendi uicibus res ut plurimum agitatur. Id dictũ probabant, cum omnes qui aderant, tum imprimis Aristænetus atq; Eucritus: nimirum in spem erecti, fore ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristænetus priorem in locum sese recepit, iam partam esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea conuiuij pars, absolutã cœnam uocant, singulæ singulis aues, carnes aprugnæ, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placentę: breuiter illa, quæcunq; liberum est, seu uelis in aluum condere, seu domum asportare malis. Apponebatur igitur non sua cuiq; quadrula, uerum Aristæneto atq; Eucrito, eadem in parte mensæ, una ambobus communis, ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret, esset edendum, aut tollendum. Deinde altera Zenothemidi Stoico, & Hermoni Epicureo, &

Rèdit ad rẽ, & collatione amplificat.

his

his item inter ipsos communis. Deinceps Cleodemo atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Porrò Diphilo duorũ pars apposita, propterea quòd Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo post, ad intellectum narrationis erunt usui. PHIL. Meminero sanè. LVC. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, siquidem uidetur. Deinde ubi paulisper interstitisset: Conueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atque incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicãt ij qui diuersam philosophię sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quę congruunt. Atque illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus non haberemus, sed Platonis ac Socratis dogma secuti, à fœminarum commertio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent, ij demum ad absolutam illam uirtutẽ pertingere potuissent. Quòd si uiris omnino ducendę sint uxores, ut eas iuxta Platonicam sententiam inter se communes habeant, uidelicet quo zelotypia uacemus. Hæc quum essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiuè dicerentur, tum Dionysodorus: Non tu desines, inquit, barbarica ista nobis oceinere? Nam ubi zelotypiã istam reperias, aut apud quem? At tu etiam hiscere audes, inquit, sterquilinium? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat conuicia, quæ conueniebat, regesturus, uerum grammaticus Istiæus uir optimus ille: Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Elegiaci uersus hi, si satis memini:

Nuper Aristæneti in ædibus unica summo
Nutrita est studio diua Cleanthis hera.
Virginibus cunctis reliquis præstantior una
Vel potior Phœbe, uel potior Venere:
Salue & tu iuuenum ualidissime sponse ualentum,
Nereo prior, ac fortior Aeacida.
At rursum uobis hoc carmen sæpius olim,
Commune ambobus coniugiale canam?

Hæc ita ut est consentaneum, risus est consecutus. Reliquum erat, ut cibi tollerentur. Iamq; tollebãt Aristęnetus, atq; Eucritus ex his quæ sibi fuerant proposita suam uterq; partem. Tum ego quæ mihi, & Chereas item quę sibi erant proposita. Eundem ad modũ Ion & Cleodemus. Porrò Diphilus etiam Zenonis digressi partem tollere parabat: affirmans uni sibi ea fuisse proposita: atq; hac de causa cũ ministris dimicabat, ac uicissim inter sese trahebant manibus utrinq; in auem iniectis: non aliter quàm Patrocli cadauer hinc atq; illinc attrahere conantes. Postremo uicit ille, atq; abstulit, plurimũ interim risum præbens conuiuis: maximè cũ eam ob rem postea grauiter stomacharetur: perinde quasi atroci affectus iniuria. Iam uero Zenothemis atq; Hermon, qui pariter ut dictum est, accumbebant: alter superius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliqua quidem, quoniam æqualia fuerant apposita, citra pugnam sustulerant. Cæterũ auis, quæ iacebat ad Hermonis partem, erat altera paulò pinguior: idq; ita casu euenerat, opinor. Iamq; suam uterq; sublaturus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nunc quàm maximè fac animum aduertas, iam enim ad ipsum negocij caput peruenimus) Zenothemis inquã, omissa ea quæ sese spectabat, eã quæ ante Hermonẽ iacebat, tollere est aggressus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiuscula. At ille contra nitens retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore coorto utrinq; in alterum irruẽtes ipsis auibus facies mutuo cædebãt: ac barbis inuicem prehensis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemũ, puta Hermon: ille uero, nempe Zenothemis, Alcidamantem ac Diphilum. At cæteri quidem ad partes accesserunt, partim huius, partim illius, præter unum Ionẽ, qui se se neutrũ atq; ancipitem seruabat. Cæterum illi inuicem conserti pugnabant, ac Zenothemis quidẽ scyphum è mensa sublatum, eum qui coràm Aristænero stabat, abiecit in Hermonem,

Attentio ad ea quæ sequũtur.

Altera pugna, atrocior paulò, superiore.

Atq;

Atq; hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat.
Verum sponsi caput dissecuit, alto grauissimoq; uulnere. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quæ medium in prælium insiliebant: cum primis autem adulescẽ tuli mater, cum iam sanguinem eius aspexisset: præterea & sponsa metu territa, prosiliit. Inter hæc Alcidamas strenuum uirum præstitit, cum Zenothemidi ferret opẽ, & illiso suo baculo, Cleodemi quidem caluariam, Hermonis uero maxillam comminuit: ad hæc è famulis aliquot opitulari parantes, uulnerauit. Quanquam illi nihil his rebus territi cesserunt. Verum Cleodemus intentato digito Zenothemidi oculum effodit: tum admotus narem mordicus auulsit. Porrò Hermon Diphilum Zenothemidi suppetias ferre conatum, è sponda in terram præcipitem dedit. Sauciatus est & Istiæus grammaticus, dum interuentu suo eos studet dirimere: calice uidelicet in dentes illius illiso, idq; à Cleodemo, cum hunc Diphilum esse credidisset, non Istiæum. Iacebat igitur miser ille, iuxta suum ipsius Homerum, Sanguinem abore uomens. Præterea tumultus atq; lachrymarum plena undiq; erant omnia: dum & mulieres eiularent Chæreæ sponso circũfusæ, dumq; alijs has student compescere, Porrò maxima malorum omnium pars erat Alcidamas, postea quàm semel ad suum rediisset ingenium, feriens, quicunq; fortè in ipsum incidisset. Neq; uero pauci in eo prælio ceciderint, scito, ni baculum is fregisset. Ego porrò iuxta parietem erectus assistens, spectabam omnia, neq; me ei negocio admiscebam, nimirũ Istiæi iam doctus exemplo: quàm esset periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere. Lapithas itaq; Centauros q; uidisses, euertimensas, effundi sanguinem, proijci scyphos. Demum Alcidamas subuersa lucerna, magnas induxit tenebras. Iamq; res, ut est coniectu facilè, atrocior etiam multò esse cœpit, præsertim cum haud esset procliue, luminis copiam alicunde recuperare, sed multa interim ac sæua patrata sunt in tenebris. Post ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidamas quidem repertus est tibicinæ uestem sustollens, uiq; cum illa congredi pugnans. Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est. Nam ut surrexerat, scyphus è sinu illius elapsus in solum decidit: postea excusans, aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatũ sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodum sollicitè quasi patronũ agens affirmabat. His rebus dimissum est conuiuium à lachrymis denuo in ridiculum exitum cõuersum, idq; Alcidamantis, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porrò qui erant saucij, sublati sarcinæ ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maximè senex ille Zenothemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans: adeo ut Hermon, quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerant excussi, palam attestaretur: Memineris inquiens, ô Zenothemis, ne posthac dolorem in medijs habẽdum ducas. At sponsus iam uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fasciis reuincto capite, eidẽ impositus uehiculo, quo sponsam fuerat abducturus. Atq; ita miser ille nuptias acerbas celebrarat. Deinde & alijs item Dionicus pro sua uirili remedium adhibuerat. Postremo postquam iam dormierãt, asportati sunt, plericq; medijs in ijs uomẽtes. Cæterum Alcidamas inibi remanebat. Neq; enim ualebant hominem extrudere, postea quam semel sese in spondã abiecerat, atq; ibi transuersus accubuisset: Hic erat, ô bone Philon, eius exitus conuiuij, de quo rectissimè illud dici possit, quod in fine Tragœdiarum nonnunquam accinitur:

Epilogus chria Euripidis honestatis

Sunt fortunæ uarij casus.
Plurima quæ haud speraueris unquam
Ea conficiunt numina diuùm.
Rursum quæ certò speraris,
Ea frustratò non contingunt.

Siqui-

Siquidem & hæc planè præter expectationem atq; inopinatò exierunt. Præterea & illud iam didici, non esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare conuiuium.

DE SYRIA DEA.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ARgumentum operis ipse titulus indicat. Describit enim Syriæ deæ & templum, & sacra, & effigiem quoq;. Facto narrationis initio à collatione reliquorum templorum, sacrorumq;, quæ in Syria sunt. Ac primum quidem in genere commendat templum deæ huius, à sanctitate, miraculis, & opulentia. Deinde speciatim commemorat, & de origine eius, quando uidelicet, & à quibus conditum tradatur, & quænam ipsa Dea esse, à plerisq; putetur. Post hæc de æde templi, à quibus ea extructa fuerit, quæ eius forma, qui situs sit. Item de signis ac statuis, quæ tum intra ædem, tum extra uisantur. Postremo autem & de sacerdotibus deæ, de lacu & piscibus sacris, ad quos simulacra deorum, ueluti per pompam quandã, uisendi causa quotannis exeunt. Præterea & de panegyricis conuentibus, quæ ibi celebrentur, de Gallis & eorum cerimonijs, deq; sacrificandi ritu ac legibus, insertis suo loco & Antiochi, & Combabi historijs, quorum alter Stratoniten nouercam amauit: alter, ob euitandam eiusdem rei suspicionem, sibijpsi uirilia præcidit. Atq; in his nonnulla, ut uidelicet illa de arca Noë (quem Lucianus, ut cæteri Græci quoq;, Deucalionem hic uocat.) de Gallorum & sacerdotum purificatione, de uetito porcorum esu, & id genus alia ita traduntur, ut propemodum credi possit ex Iudæorum obseruationibus ac sacris pleraq; illa transsumpta, sed tempore postea usuq; adulterata ac deprauata fuisse. Siue hoc populorum uicinitate atq; commercio factum demus, siue Barbari isti ad eorum exempla, quæ à Iudæis tunc, cum in Assyria captiui erant, uidebant fieri, suos quoq; ritus conformarunt. Assyriorum enim & hæc ciuitas fuit, in qua tam prodigiosa dea culta est, ea parte, quæ Cælesyria à Plinio dicitur, condita. Cuius nomen Stephanus quidem Hieram, hoc est, sacram absolutè, Strabo autem & Plinius iuncta uoce Hierapolim uocant, quod hic Lucianus, Ionica dialecto, qua per totã hanc descriptionem utitur, in polim Hieram, hoc est, ciuitatem sacram per Tmesim diuisit. Eandem autẽ & Bambycem ijdem, & Edessam, quod posterius nomen Strabo addit, et à Syris ipsis Magog, ut Plinius habet, appellari tradunt, ioſamq; deam, quam Lucianus simpliciter Syriã uocat, proprio nomine Atergatim, & à Græcis Derceto quoq; nominari scribunt. Cæterum de Atergatide, non alienũ, opinor, fuerit etiam illa huc apponere, quæ apud Athenæum leguntur, quãdo & ipsa ad uberiorem intellectum eorum, quæ hic à Luciano dicuntur, nõ nihil facere uidentur. Verborum eorũ sententia hæc est: Antipater Tarsensis, inquit, profitsione Stoicus, libro περὶ δεισιδαιμονίας, hoc est, de religione, quarto, dicit à quibusdam tradit, quòd Gatis Syrorum regina, ita gulæ dedita fuerit, ut per præconem edixerit, ne quis piscem aliquem absq; Gatide comederet. Per ignorantiam igitur plerosq; Atergatim ipsam uocare, atq; à piscibus abstinere. Mnasias autem in secundo de Asia ita ait: Mihi quidẽ Atergatis uidetur regina adeo intolerabilis fuisse, ac multa duriter populis suis imperasse. Ita ut lege quoq; cauerit illis, ne quem piscem ederent, sed ad ipsam afferrent, eo quòd hoc cibi genere delectaretur. Atq; inde etiam in sacrificijs solenne hoc mansisse, ut quoties deam precarentur, pisces illi argenteos aut aureos offerrent, Sacerdotes uero etiam tota die ueros deæ pisces in mensa paratos ac coctos apponere, elixos pariter & assatos, quos ipsi postea sacerdotes deæ absumant. Ac paulo post idẽ addit: Atergatis autem, quemadmodum Xanthus ille Lydus tradit, à Mopso quodam Lydo capta, unà cum filio Ichthye in lacu Ascalone contumeliæ causſa, submersa, & à piscibus deuorata est. Hæc Athenæus libro 8. Præterea neq; illud omittendum uidetur, quòd Edessam tradit Volaterranus, eam esse urbem, in quam Thobias olim filium suum, ad Gabelum quendam, apud quem pecuniam deposuerat, misit. Quod si uere ab illo traditur, eademq; Edessa & Hieropolis dicitur, ut Straboni placet, manifestum ex eo iam apparet, & Iudæos ibi captiuos uixisse, & illorum obseruationum uestigia quoq; quædam eodem loco hæsisse. Sed hæc in medio relinquamus.

ἄτερ γάτιδος, id est, absq; Gatide, quæ uerba iuncta Atergatidis nomẽ fecere.

Prœmiũ ab occasiõe loci.

St in Syria ciuitas, non longè ab Euphrate flumine, uocatur aũt Sacra, et est quoq; sacra Iunonis Assyriæ: cæterum nomen hoc, uidetur mihi non statim ab initio ubi, cum condita est, impositũ fuisse, sed antiquitus quidem aliud fuisse, postea uero, cum sacra ibi magna subinde peragerentur, in hoc cognomẽtum euasisse. De hac igitur ciuitate uenio dicturus, quæcunq; uidelicet in ipsa sunt. Dicam autem & leges, quibus in sacris utuntur, & solennes cõuentus, quos celebrant, & sacrificia quæ peragunt. Dicam aũt & quęcunq; de illis traduntur, qui templum hoc consecrarunt, & de æde ipsa, quo pacto condita fuerit. Scribo autem Assyrius ipse existens, & eorũ quæ narro, alia quidẽ ipse coràm uidi, alia uero à sacerdotibus edoctus sum. Quæcunq; igitur antiquiora me sunt, ab ijs narrationem inci piam:

Propositio.

Narratio per collationem.

Primi itaq; hominum, quos nos scimus, Aegyptij dicuntur & deorum noticiam percepisse, & templa constituisse, lucosq; & conuentus solemnes ædidisse. Primi autem & nomina sacra intellexerunt, & sermones sacros docuerunt. Deinde uero, non multo tempore post, ab Aegyptijs Assyrij doctrinam de dijs acceperunt, & sacra templaq; erexerunt, in quibus & simulachra posuerũt, & statuas dedicarunt. Antiquitus aũt etiam apud Aegyptios absq; simulacris & statuis templa erant. Et sunt in Syria quoq; templa, non multò Aegyptijs ætate posteriora, quorũ ego plurima ipse uidi, Herculis uticæ quęuum est, illud uidelicet quod Tyri est: non huius Herculis, quem Græci carminibus celebrãt; sed quem ego dico multo uetustior est, & Tyrius heros. Est autem & aliud templum in Phœnicia, magnum, quod Sidonij celebrant, Astartæ ut quidem ipsi dicunt. Astarten autem ego puto Lunam esse. Cęterũ ut mihi ex sacerdotibus quidam narrauit, Europę illud est, Cadmi sororis. Hanc aũt fuisse ferunt Agenoris regis filiam, & postquam amplius non comparuit, Phœnices ipsam templo honorarunt, & sermonem de ea sacrum euulgarunt, quòd uidelicet pulchra cũ esset, Iupiter amore eius captus fuerit, & mutata in taurũ forma, rapuerit eã, & in Cretam inde abiens deportarit. Atq; hæc quidem etiã à cæteris Phœnicibus audiui, & nomisma quoq;, quo Sidonij utuntur, Europam habet insidentem tauro, Ioui uidelicet. Cæterum ipsam ædem non omnes confitentur Europæ esse. Habent autem & aliud templum Phœnices, non Assyrium, sed Aegyptium, q̃d ex Heliopoli in Phœniciam peruenit, quod ego quidem ipse non uidi, sed tamẽ magnum etiam hoc, & peruetustum est. Porrò & Byblí uidi, templum magnũ, Veneris Byblíæ cognomento, in quo & ritus quosdam in Adonidem peragũt. Cognoui autem & ipse ritus eos. Dicunt igitur factum illud, quo ab apro percussus Adonis fuit, in sua terra contigisse, & in memoriã rei, uerberantur annis singulis, & lamentãtur, & ritus solemnes peragunt. Ac ipsis magni adeo luctus per totam regionem indicuntur. Postquàm autem iam uerberandi, ac deplorandi finis factus est, principio quidem inferias Adonidi peragunt, perinde ac mortuo tùm existenti, postea autem, sequenti die & uiuere ipsum dictitant, & in aẽrem sursum mittunt, & capita detondent, quemadmodum Aegyptij, quando apud ipsos Apis mortuus est. Ex mulieribus autem, quæcunque tonderi non uolunt, talem pœnam exoluunt. Vnum quidem diem, ad quæstum corpore faciendum, prostant. Forum autem illud solum peregrinis exhibetur, & quod inde mercedis auferunt, hoc Veneri in sacrificium datur. Sunt autem ex Byblijs nõnulli, qui dicunt, apud sese humatum esse Osyrim Aegyptium, luctusq; & ritus hosce non Adonidi, sed Osyridi omnes fieri. Dicam autem & unde fidem eius rei sibi faciant. Caput unoquoq; anno ex Aegypto Byblum defertur, septem diebus, quantum spacij ex illa in hanc est, enatans. Accuenti ipsum ferunt diuina quadam remigatione. Vertitur autem nusquam aliò, sed solum Byblium perfertur.

Hercules Tyrius.

Astarte.

Venus Byblia

perfertur, & est in summa, mirum quiddam. Et hoc quouis anno fit, quemadmodum & me præsente tum Bybli, factum est, & caput ipsum spectaui è bapyro effigiatum. Est autem & aliud miraculosum in terra Bybliorũ, Fluuius quidam ex Libano monte, in mare defertur, fluuio nomen est Adonis. Hic quotannis cruore inficitur, & colorem amittit, & in mare exiens, ipsum quoque pelagus magna ex parte purpureum efficit, Byblijsq; lugendi tempus indicat. Fabulantur autem quòd illis tum diebus Adonis per Libanum saucietur, & cruor illius in aquam delatus, fluminis colorem mutet, eidemq; nomen præbeat. Atque hæc quidem uulgo dictitant. Cæterum mihi uir quidam Byblius, qui uera dicere uisus est, aliam quandam huius rei caussam narrauit. Dicebat autem hoc pacto: Fluuius hic Adonis, ô hospes, per Libanum defertur. Libanus autem ipse terram habet admodum rubeam. Venti igitur uehementiores illis tum diebus exorientes, terram in fluuium deferunt, quæ tum maximè minio similis est, ea postea illum cruentum uideri facit. Atq; ita rei huiusce causa, haud quaquam cruor est, uti ferunt, sed terra. Ac Byblius quidem tantum narrabat. Quòd si autem uera ista dixit, mihi quidem uidetur, diuinus adeo etiam uenti, iste tum ortus incidere. Cæterum ascendi & in Lybanum ex Bybli, itinere unius diei, cum audissem ibi antiquum templum Veneris esse, quod Cinyras dedicasset. Ac uidi sanè templum, eratq; peruetustum. Atque hæc quidem in Syria sunt templa antiqua, & magna. Quæ cum multa adeo sint, nullum tamen, quantum mihi uidetur, maius eo est, quod in Sacra ciuitate habetur. neque etiam ædes alia sanctior, aut terra magis sacra uspiam est. Sunt autem & opera in eo preciosa, & donaria antiqua, & miraculosa multa, & statuæ religiosæ, & dij quoque ex ipsis manifestam adeo sui significationem dantes, Siquidem & sudorem ipsis emittunt statuæ, & mouentur, & oracula edunt. Et clamor sæpenumero in æde coortus est, cum templum iam clausum esset, multiq; audierunt. Iam uero & diuitijs inter ea, quæ quidem ipse uidi, primum atq; præcipuum est. Nam multæ afferuntur ipsis opes. tum ex Arabia, tum à Phœnicibus & Babylonijs, & aliæ item ex Cappadocia, & quæcunq; Cilices afferunt, & quæcunque Assyrij. Vidi autem ego, etiam ea quæ secreto in æde posita sunt, uestes uidelicet multas, & alia, quæcunque argento, aut auro seorsim deputata sunt. Nam festa quidem, & solemnes conuentus haud ullis alijs hominibus æquè multum peraguntur. Porrò inquirenti mihi de annis, quàm diu templum hoc durasset, & de dea, quam nam ipsi eam esse putarent, multi sermones ferebantur, quorum alij sacri tradebantur, alij aperti ac plani erant, alij contrà ualde fabulosi: rursum alij Barbari, alij cum Græcis consentientes, quos ego omnes quidem referam, haud quaquam autem approbo. Complures igitur Deucalionem Scytham illum tradunt templum hoc consecrasse, eum puta Deucalionem, cuius temporibus aquarum diluuium fuit. Cæterum de Deucalione, inter Græcos sermonem, quem illi de eo referunt, audiui. Habet autem sermo ille hoc pacto: Hanc hominum generationem, quæ nunc est, ab initio haud quaquam fuisse, sed eam quæ tum fuit, totam interijsse. Hos autem homines, qui nunc sunt, secundi generis esse, eius, quod rursus à Deucalione in tantam multitudinem excreuit. De illis autem hominibus, huiusmodi quædam traduntur: Cum contumelioſi admodum essent, nefaria opera eos perpetrasse. Neque enim iusiurandum obseruasse, neque hospites recepisse, neque supplicum misertos esse. Ob quam rem maximam calamitatem ipsos mox consecutam esse. Statim enim & tellus multam aquam effudit, & imbres magni fuerunt, & flumina solito maiora decurrerunt, & mare quoque in multum ascendit, eo usque, dum omnia aquis inundarent, atque omnes perirent. Deucalion autem solus hominum relictus fuit, in secundam uidelicet

Adonis fluuius.

Hactenus de ijs quæ in reliqua Syria sunt, iam per adaptationẽ ad id, quod Hierapoli fuit, accedit.

De ætate & conditore templi.

Deucalion. & de Diluuio.

generationem, prudentiæ simul & pietatis gratia. Seruatus autem fuit hoc pacto: Arcam quandam magnam, quam ipse habebat, impositis in eam & liberis & uxore sua, conscendit. Cæterum cum ipse ingrederetur, uenerunt eodem & apri, & equi, & leonum genera, & serpentes, aliaq; quæcunque tellure pascuntur, bina ex unoquoque genere, cuncta. Ille autem recepit ad se omnia, atq; ea ipsum haud quaquam lędebant, sed magna inter eos, Ioue ita dispensante, cõcordia erat, unaq; in arca omnes nauigabant, quamdiu aqua superabat. Atque hæc quidem de Deucalione, Græci tradunt. De ijs autem quæ mox consecuta sunt, fertur alius quidam sermo, ab ijs qui Sacram incolunt ciuitatẽ, magna certè admiratione dignus: quòd in ipsorum uidelicet terra, hiatus quidam factus fuerit, ac totam illam aquam absorbuerit. Deucalion autem, ubi hæc ita facta sunt, & aras constituit, & ædem, supra hiatum illum, Iunoni sacram erexit. Ego uero etiam hiatum uidi, & est subædeilla, admodum exiguus quidam. Vtrum autem antiquitus etiam maior fuerit, & nunc in tam paruum redactus sit, equidem nescio. Is utiq; quem ego uidi, paruus est: signum autẽ, quo fidem historiæ huic faciant, hoc peragunt: Bis unoquoq; anno ex mari aqua in ædem defertur. Ferunt autem illam nõ sacerdotes modo, sed tota Syria, & Arabia, & qui trans Euphratem incolunt, multi homines ad mare descendunt, atq; omnes inde aquã afferunt. Ac primo quidem in æde effundunt illam, postea autem in hiatum de-
II Opinio. fluit, recipitq; lacus ille quamuis exiguus immensam uim aquæ. Atq; hæc ita facientes, Deucalionem ritum ac legem templi istam instituisse ferunt, ad testandam cladis pariter & beneficij memoriam. Vetustior igitur sermo de templi
Derceto. origine talis quidem fertur. Alij autem Semiramidem, Babyloniam illam, cuius multa passim opera per Asiam extant, etiam hanc sedem consecrasse putãt, cæterum non Iunoni, sed matri suæ, cui nomen Derceto fuit. Dercetus autem imaginem in Phœnicia uidi, spectaculum planè peregrinum, altera quidem parte mulierem, altera uero, quantum à femoribus ad imos pedes protenditur, in piscis caudam desinentem. At hæc quæ in Sacra ciuitate est, tota mulier est. Porrò argumenta quibus huic narrationi fidem faciunt, non ita clara habent. Pisces, rem sacram existimant, neq; unquam pisces attingunt. Deinde & aues, alias quidem edunt, columbam autem solam non edunt, sed hæc sacra ipsis est. Et quòd hæc ita fiunt, placet ipsis Dercetus & Semiramidis gratia fieri: alterum quidem, quòd Derceto piscis formam habet: alterum autem, quòd Semiramis ad postremum in columbam uersa est. At ego ipsam quidem ædem Semiramidis opus esse, fortassis permiserim, Dercetus autem sacram esse, haud quaquam
III. Opinio. credo, quando & apud Aegyptios nonnulli sunt, qui piscibus non uescuntur, idq; in gratiam Dercetus minimè faciunt. Fertur aũt & alius sermo sacer, quem
Atten uocat, quẽ alij Atyn tertia declin. ego à sapiente quodam uiro audiui: Quòd uidelicet ipsa dea, Rhea sit, templũ autem Attæ opus. Porrò Attes, genere quidem Lydus fuit, primus autem sacrorum ritus quibus Rhea coleretur, tradidit. Ac quibus Phryges, & Lydi, & Samothraces in sacris utuntur, ea omnia ab Atte acceperunt. Postquam enim ipsum castrauit Rhea, uitam quidem uirilem agere desijt, formam autem fœmineam assumpsit, uestemq; muliebrem induit. Atq; ita per omnem terram obambulans, & sacra peragebat passim, & quæ passus esset, narrabat, Rheãq; celebrabat. Inter quæ & in Syriam uenit. Cæterũ cum illi, qui trans Euphratẽ incolunt homines, neq; ipsum, neq; sacra eius reciperent, hoc in loco templum constituit. Ac multa signa adsunt deæ, quæ ipsam Rheam uideri faciunt. Nam & leones ipsam ferunt, & tympanũ habet, & coronam in capite turritam gestat, quam & Lydi Rheam effigiant. Dicebat aũt & de Gallis idem, qui in tẽplo sunt, quòd Galli Iunoni quidem haud quaquam, Rheæ aũt castrari soleant; & Atten imitentur. Cæterum hæc mihi cõuenientia quidem uidentur esse, uera aũt non, quoniam de castratione aliam quoq; audiui causam, multa hac fide digniorem.

Placent

Placent uero mihi hæc, quæ de templo dicunt, in quibus cum græcis consentiunt, deam quidem Iunonem putantes esse, ipsum autem opus Dionysij, eius q ex Semele natus fuit. Nam & Dionysius in Syriam uenit, eò uidelicet itinere, quò in Aethiopiam est profectus. Et sunt multa in templo eius indicia, quæ ipsum autorem comprobant. Inter quæ & uestes Barbaræ, & lapilli Indici, & Elephantorum cornua, quæ ille ex Aethiopia tulit. Etiam Priapi stãt in uestibulis, duo admodum magni, qui tali Epigrammate inscripti sunt: IIII. Opinio.

Hos posui Bacchus tibi Iuno nouerca Priapos.

Ac mihi quidem uel ista sufficiunt. Cæterum dicam & aliud, quo ritu uidelicet Dionysij sacra in æde peragant. Priapos Græci (quos Phallos ipsi dicunt) Dionysio erigunt, in quibus & tale quiddam portant, uiros puta exiguos ex ligno effigiatos, magna uirilia habentes. Vocantur autem Neurospasta hæc. Est igitur & hoc in templo illo. Nam ad dextram ædis partem, sedet exiguus uir ex ære factus, habens uirile magnum. Ac tantum de illo, quod ad conditores templi attinet, tradunt. Iam uero & de æde dicam, & de situ eius, quo pacto ædificata sit, & quisnam illam ædificauerit. Dicunt igitur ædem illam, quæ à principio fuit, haudquaquam eam esse quæ nunc est, sed antiquiorem illam quidem successu temporum collapsam esse, hanc autem quæ nunc est, Stratonices opus esse, uxoris regis Assyriorum. Videtur autem mihi Stratonice illa esse, quæ à priuigno amata fuit, cuius amorem medici industria deprehendit. Postquam em̃ ipsum ægritudo hæc inuaserat, dubius animi, propterea quòd illi malum hoc turpe uideretur, silentio rem premens, morbo decumbebat. Iacebat autem nullo quidem certo dolore affectus, ueruntamen & color eius omnino immutabatur, & corpus indies marcescebat. Medicus autem, ut ipsum aspexit, nullum manifestum morbi indicium præ se ferentem, amorem esse morbum cognouit. Amoris autem occulti multa indicia sunt: oculi uidelicet languentes, & uox, & color, & lachrymæ. Quæ omnia cum ille in hoc animaduertisset, huiusmodi quædam facit. Manu quidem dextera adolescẽtuli cor tenebat: eos uero, qui in domo erãt, omnes intrò in cubiculum, ubi ille decumbebat, uocabat. Ille igitur, cæteris quidem ingrediẽtibus omnibus, cum summa quiete iacebat: at ubi nouerca adueniebat, tum demum & colorem mutare, & sudorem emittere incipiebat, tremoreq; corripiebatur, & ei cor subsultabat. Quæ cum ita fierent, manifesta amoris indicia medico præbebant. Ac ipsum hoc pacto sanitati restituit. Aduocato adolescentis patre, qui admodum tum filij causa sollicitus erat. Hic morbus inquit, haudquaquam morbus est, sed iniuria quædam. Nam ille quidem dolore neutiquam premitur, sed amor ipsum, & uæcordia tenent. Expetit autem ea, quæ illi haudquaquam assequi licet. Vxorem enim meam amat. quam ego minimè dimissurus sum. Atq; hac ille tum prudentia mentiebatur Pater autem continuò precari cœpit: Per prudentiam ego te tuam, perq; ipsam medicinam obtestor, ne mihi perditum eas filiũ. Non enim sua sponte hoc malo tenetur, sed morbus illi inuito hic accidit. Quare tu nequaquã æmulãdo uelis luctum toti regno conciliare: neue medicus cum sis, hanc homicidij notam inurere medicinæ. Atq; hoc pacto ignarus ille, tamen precabatur. Alter autem respondens ei rursum: Nefaria, inquit, moliris, coniugem meam à me auferre quærens, & homini medico uim faciens. Tu uero quo nam pacto ipse affectus esses, si quis uxoris tuę desiderio teneretur, quando nunc ista à me postulas? Tũ ille ad hæc respõdit: quòd neq; ipse uxori unquam parsurus fuisset, neq; filio salutem inuideret, etiam si nouercæ desiderio teneretur. Neq; enim parem iacturam esse, uxorem, ac filium amittere. Quæ cum medicus audisset: Quid igitur me, inquit, obtestaris. Etenim tuæ ille uxoris desiderio tenetur. Et quæ ego tibi modo dicebam, omnia falsa fuere. Adducitur itaq; hisce pater, ac filio quidem & uxorem relinquit, & regnum. Ipse uero in terram Babyloniam abijt, & ciui-

Quo nõie & imaguncule uocãtur apd Græcos. quæ fidiculis tractæ uel saltãt uel alios motus referunt.

De æde & eius ædificatione.

Stratonice et Antiochi amor erga illã Medico nomẽ Herasistrato fuit, ut Valer. lib. 5. cap. 7.

tatem ſupra Euphratem, cognominem ipſi, condidit, ubi & mortem poſtea obiit. Atq; hoc quidem pacto tum Medicus amorem cognouit, & curauit. Stratonice uero hæc, cum adhuc priori marito cohabitaret, ſomnium tale uidit: Viſa eſt ei Iuno, iubere ædem illam in Sacra ciuitate extruere ſibi, & ſi minus pareret, multa malaq; ipſi comminari. Illa uero, principio quidem nullam ſomnij huius rationem habuit. Poſtea autem, ut ipſam grauis morbus corripuit, & uiro uiſionem expoſuit, & Iunonem placare cœpit, ædemq; ſe illam condituram eſſe promiſit. Ac ſtatim ubi conualuit, maritus ipſam in Sacram ciuitatem miſit, cum ipſa autem unà & pecunias & exercitum magnum, partim ædificandi cauſa, partim etiam ſecuritatis gratia. Vocato autem quopiam ex amicis, homine adoleſcente, admodum formoſo, cui nomen erat Combabo: Ego te, inquit, Combabe, utpote probum ex omnibus amicis diligo maximè, & cum ob prudentiam, tũ ob beneuolentiam erga me tuam, quam & præſtitiſti, laudo in primis. In præſentia autem opus mihi eſt magna fide: quare te uolo cũ uxore mea hinc profectum, & ædificiũ abſoluere mihi, & ſacra peragere, & exercitui præeſſe. Cæterum ubi reuerſus fueris, magnis à nobis honoribus afficieris. Ad hęc igitur Combabus, ſtatim precari cœpit, multis obteſtans regem, ne ſe mitteret, neue ſibi crederet pecuniam, multò ſuis facultatibus maiorem: deinde & uxorem, & opus ſacrum. Cæterum illud formidabat, ne quando progreſſu temporis, zelotypia erga Stratonicen ipſi pareretur, ut quam ſolus inde abducturus erat. Cæterum ubi illum haudquaquam permouit, ſupplicare iterum cœpit, quo ſibi ſpacium ſeptem dierum permitteret, ac deinde, ubi ea perfeciſſet, quibus maximè opus haberet, ablegaret. Quod cum facile impetraſſet, domum ſuam abit, & procidens in terram, huiuſcemodi quædã cum fletu eiulauit: O me miſerum, quo mihi hac fide? quo mihi autem uita iſta, quã nunc poſtremum aſpiciam? Adoleſcens equidem ego, & cum muliere formoſa proficiſcar? Hæc mihi magna uero calamitas erit, niſi omnem mali cauſam à me amoueam. Quare neceſſe eſt, magnum peragere me facinus, quod mihi metum omnem hunc ſub leuet ac euret. Hæc ita effatus, ſe ipſum inutilem ac mancum reddidit, amputatisq; uirilibus, in anguſtũ quoddam uaſculum ea incluſit, myrrha pariter & mel le, aliiſq; odoramentis additis. Deinde ubi & annulo, quem geſtare ſolebat, obſignaſſet illud, uulnus curabat. Poſtea uero cũ ipſi iam tẽpus uideretur, ut proficiſceretur, ad regem ueniens, multis aliis præſentibus dat illi pariter & uaſculum, & dicit in hunc modum: Hoc ego uaſculum, Domine, inter precioſiſſima domi repoſitum habui, idq; in primis amabam. Nunc autem, quando magnum adeo iter ingredior, apud te deponam. Tu uero fac, ut tutũ ac cuſtoditũ mihi præſtes. Nam hoc auro potius mihi eſt, eodemq; precio cum anima ipſum æſtimo. Vt poſtquam rediero, ſaluum & incolume iterum recipiam. Ille uero acceptum altero quoq; annulo obſignauit, & quæſtoribus aſſeruandum & cuſtodiendum tradidit. Combabus igitur poſt illa ſecurum iter peragebat. Cæterum cum iam ad Sacram ciuitatẽ ueniſſent, ædem ſumma cura extruxerunt, atq; ipſis dum in opere ſunt, anni tres elabuntur. Intra quos illa, quæ Combabus tantopere metuerat, euenere. Nam Stratonice, poſtq; ille multo iam tempore cum ea conuerſaretur, amare illum cœpit, mox etiam grauiter in illum ex amore inſaniit. Et ferunt, qui Sacram ciuitatem incolunt, Iunonem eius rei cauſam extiteriſſe. Ac Combabum quidem ut bonũ uirum, haudquaquam latuiſſe, Stratonicen autem ultam eſſe, eò quòd non ſtatim ac facile ædem illam promiſiſſet. Porrò illa principio quidem modeſtè ac temperanter ſe gerebat, morbũq; celabat, poſtea uero ubi malum illi hoc in maius, quàm ut tegi ſilentio poſſet, accreuit, manifeſtè adeo conficiebatur, flebatq; cõtinuè, ac Combabum uocabat. Atq; illi tum omnia Combabus erat. Poſtremo aũt cum inopia conſilij, nullũ huic malo remedium inueniret, honeſtam atq; idoneam compellandi illius uiã quærere cœpit.

Redit ad inſtitutam narrationem.

Alia digreſſio de Combabo, & amore Stratonices, & quo pacto ille pudicitiã & innocentiam ſuam redemerit.

cœpit. Proinde, cũ alteri quidem ulli, amorem fateri abhorreret, ipsa autem aggredi illũ coram uerecũ dia prohiberetur, huiusce modi quædam animo cogitare cœpit, ut postquam uidelicet uino sese inebriasset, in colloquiũ cum illo ueniret. Pariter autem cum uino ingrediente, & loquendi fiducia accedit, & non impetrasse, quod postularis, non ita magnus pudor est, sed eorũ quæ aguntur, singula in obliuionem retrò abeunt. Postquam igitur apud se ista constituerat, faciebat quoq; & cũ cœna peracta discessissent, ad ædes, in quibus Combabus diuertebatur, ueniens, obtestabaturq; illũ, & genua eius prehensabat, & amorẽ fatebatur. Ille autem orationem eius ægrè ac difficulter admittebat, ipsumq; opus detrectabat, deniq; & ebrietatem illi exprobrabat. At uero cum illa nescio quod magnũ malum in se ipsam facturã esse se minitaretur, adductus metu, totam illi rem manifestã fecit, & quicquid à se ipse passus esset, enarrauit, ipsumq; opus in lucem protulit. Videns igitur Stratonicę, ea quæ nunquã futura putaret, à furore quidem illo in præsens ita destitit, amoris aũt haudquaquam oblita est, sed per omnia conuersando illi, hanc quasi quandam consolationẽ amoris, cuius effectũ consequi nequiuerat, quærebat. Est aũt amor hic in Sacra ciuitate, & etiam nunc durat, ut Gallos quidem concupiscant mulieres, et uicissim Galli in mulieres depereant, neq; tamen quisquã zelotypia siue æmulatiõe aliqua cõmoueatur, sed ipsis res hæc in primis sacra cẽsetur. Porrò hæc in Sacra ciuitate circa Stratonicen ita gesta, regem haudquaq; latuere. Sed cõplures uenientes, accusabant illos, & quæ facta essent, cõmemorabant. Quocirca dolore accẽsus ab opere, quanquam adhuc imperfecto, Combabũ reuocauit. Alij aũt sermonẽ quendam neutiquam uerum recensent, q̃ uidelicet Stratonice, postq; ea consequi, quæ expetiuerat, nõ potuisset, ipsa ad uirum scribens, Cõbabũ ultrò accusarit, tanq;, qui ad stuprũ ipsam sollicitasset. Et quod Græci de Sthenoboea dicũt, & de Phędra Cretenſi, hoc idem & Assyrij de Stratonice confitentur. Ego qui dẽ igitur neq; Sthenoboeã credo, neq; Phędrã talia perpetrasse, si modo Hippolytum Phędra uerè amauit, sed hęc in medio; ita ut sunt, relinquamus. Cæterum ubi nuncius in Sacram ciuitatem peruenit, Cõbabus & causam reuocationis agnouit, & animo fidente ad regẽ abijt: nã illi defensio domi relicta erat. Ac uenientẽ ipsum cõtinuò rex cõprehendi iussit, & in custodia tenuit. Postea aũt præsentibus amicis, qui tũ quoq; unà adfuerant, quando Cõbabus emittebatur adductũ illum in mediũ, accusare cœpit, adulteriumq; & intẽperantiã uitę obiecit. Admodum autẽ grauiter comotus, & fidem inuocabat, & amicitiam, dicens, tripliciter Combabũ iniuriam fecisse, ut qui & adulteriũ commisisset, & fidem fregisset, & in deam impius fuisset, in cuius opere huiusce modi perpetrasset. Multi autẽ astantes, coarguebant ipsum, quòd uidelicet manifestè uidissent, ipsos mutuo congredientes. Omnibus itaq; postremo uidebatur quàm primũ morte afficiendus esse Combabus, ut qui capitalia peregisset. Ille uero hactenus quidem stabat, nihil dicens. Postquam autem ad supplicium & cædem iam ducebatur, tum demum loqui cœpit, & depositum uasculum repo ſcit, illud addens, quòd non contumeliæ, aut nuptiarum causſa interfic et ipsum rex, sed quòd ea, quæ abiens apud illum deposuisset, hoc pacto retinere cuperet. Ad hæc igitur rex, uocato quæstore, iussit afferre ea, quæ custodienda ei tradidisset. Ille ubi attulit, resignato Combabus sigillo, ea quæ incluſa fuerant, commonstrauit, & quæ ipse passus esset, exposuit, atque ita dixit: Nimirum ista, ô rex, ueritus ego, quando me primum ad hoc iter suscipiendum mittebas, inuitus sbam, ac postquam magna necessitate àte compulsus fui, talia peregi, utilia quidem domino, mihi uero non ita felicia ac bona. At uero talis cum sim, tamẽ contumeliæ in uirum coniugem accusor. Ille autem ad hæc stupefactus, amplexatus pariter ipsum est, & dixit: O Combabe, cur magnum hoc malum perpetrasti? cur autem teipsum indigno adeo facinore solus uirorum deformasti?

Non ita prorſum laudo hæc, ô infelix, qui talia quidem ſuſtinuiſti, qualia utinã neq; te pati, neq; me aſpicere unquã contigiſſet. Neq; enim iſta apologia mihi opus erat. Verũtamen quando deus quiſpiam hæc ita uoluit, principio quidẽ tibi ultio à nobis erit, mors uidelicet ipſorum ſycophantarũ: poſtea autem maxima dona tibi uenient, aurumq; multum, & argentũ immenſum, & ueſtes Aſſyriæ, & equi regij. Accedes autem ad nos inuocatus, neq; te quiſquam à noſtro conſpectu prohibebit, neſi cum uxore quidem unà concumbam. Atq; hæc quidem dixit pariter & fecit. Ac illi quidem continuò ad ſupplicium & cædem ducebantur, huic autem dona dabantur, amicitiaq; hæc maxima conciliata fuit. Videbatur autem nullus aſſyriorum amplius Combabo, neq; ſapientia, neq; felicitate ſimilis eſſe. Poſtea uero cum poſtulaſſet, ut ſibi liceret ædem, quantũ eius reliquum erat, abſoluere, imperfectam enim ipſam reliquerat, rurſum mittebatur, ac ædem quidem ille abſoluit, & reliquam ætatem ibi peregit. Dedit autem illi rex, uirtutis pariter & beneficentiæ cauſa, ut æreus in templo ſtatuereretur. Stat itaq; premij & honoris cauſa in templo Combabus æreus, Hermoclis Rhodij opus, forma quidem mulieri ſimilis, ueſtitum autem uirilem gerẽs. Feruntur autem & amici illius, ij qui maximè erga ipſum beneuolentia affecti fuere, in ſolatium eius, quod paſſus ille fuit, eiuſdem affectionis ſocietatẽ ultrò ſibi elegiſſe. Nam & ſeipſos caſtrarunt, & eandem cum illo uiuendi conſuetudinem tenuerunt. Alij autem inter ſermones ſacros, de hoc facto ita tradunt dicentes. Quòd Iuno, quum amaret Combabum, multis caſtrandi cupiditatem in mentem immiſerit, ne uidelicet ſolus ille obuirilitatem amiſſam lugeret. Cæterum cõſuetudo illa, poſtquam ſemel cœpit, etiam nunc manet, & multi quotannis in templo hoc caſtrantur, & emaſculantur, ſiue Combabum hoc pacto conſolantes, ſiue etiam Iunoni gratificantes. Caſtrantur autem illi, ueſtitũ uero uirilem amplius non habent, ſed & muliebria indumenta gerunt, operamq; mulierum perficiunt. Cæterum ut ego audiui, refertur & huius rei cauſa in Combabum. Nam illi etiam hoc accidiſſe traditur. Peregrina quædam mulier ad ſolennem cõuentum ueniens, cum uidiſſet & corpore formoſum eſſe, & ueſtem præterea uirilem habere illum, magno eius amore capta eſt. Poſtea autem ubi cognouit euiratum atq; inutilem eſſe, ſibi ipſi mortem conſciuit. Ob quæ Combabus mœrore affectus, quòd ea quæ ad Venerem pertinent, infeliciter illi cederent, ueſtem muliebrem induit, ne qua mulier poſthac eodem modo deciperetur. Et hæc cauſa eſt, cur Galli ueſte muliebri utuntur. Ac de Combabo quidem tantum mihi dictum ſit. De Gallis autem iterum in ſequentibus mentionem faciam, puta de caſtratione ipſorum, quo pacto execentur, et de ſepultura, quali ſepeliantur: præterea & cuius gratia in templum non ingrediantur. Prius autem animus mihi eſt, & de poſitu ædis dicere, & de magnitudine, atq; igitur dicam. Locus quidem ipſe, in quo templum conſecratum eſt, modicus quidam collis eſt. Iacet autem in media quaſi ciuitate, cingiturq; muro duplici, quorum alter quidem uetuſtus eſt, alter autem non ita multò ante noſtram ætatem factus. Veſtibula uero templi uerſus Aquilonem uentum ſeorſim directa ſunt, altitudine centum propè paſſuum. In his & Priapi ſtant, quos Dionyſius dedicauit, trecentorum etiam iſti circiter paſſuum. In horum unum uir quiſpiã ſingulis annis bis aſcendit, habitatq; in ſummitate eius per tempus ſeptem dierũ. Aſcenſus autem iſtius cauſa, talis refertur: Complures quidem putant, quòd in ſublimi cũ dijs ſermone conferat, & toti Syriæ bona ab illis poſtulet. Nam illos ex propinquo preces facilius exaudire. Cæteris autem placet, etiam hæc Deucalionis gratia fieri, in memoriam eius calamitatis, quãdo homines paſſim in montes, & in altiſſimas arborum aſcenderunt, aquarum inundationẽ metuentes. Mihi quidem igitur etiam iſta non ſatis ueriſimilia uidentur. Exiſtimo enim certè Dionyſio ipſos etiam iſta facere. Conjecturam autem inde capio,

Redit ad rẽ, & de poſitu ædis commemorat.

De conſenſoribus Phallorum.

Phal-

Phallos (siue Priapos) quicunque Dionysio erigunt, in ipsis, etiam uiros quosdam ligneos collocant, cuius id autem gratia, in præsentia non dicam. Videtur mihi itaq; etiam hic, ad imitationem lignei illius uiri ascendere. Porrò ascensus iste in hunc modum illi fit. Cathena longa seipsum pariter & Priapum circundat. Deinde ascendit in ligna quędam ex ipso Priapo prominentia, spacio, quantum ad summum capiendum pedem sufficit. Ascendens autem pariter & cathenam utrinq; attollit, hanc perinde ut auriga habenas, moderans. Quòd si uero quispiam istud non uidet, uidit autem eos, qui palmas cõscendunt, siue in Arabia, siue in Aegypto, siue alio aliquo loco, intelligit facile, quod dico. Cæterum postquam ad summum peruenit, aliam quandam cathenam, quam ipse secum habet, demittens, longam quidem illam, attrahit sursum, quæcunque libet, ligna uidelicet, & uestes, & uasa, ex quibus sedem componẽs, perinde ac nidum aliquem, in illa se collocat, manetq; ad id tempus dierum, quod dixi. Multi autem uenientes, aurumq; & argentum, quidam etiam æs afferunt, deinde ante illum appositis atque ibi relictis illis abeunt, unusquisque nomen suum edentes. Astans autem alius quidam, sursum renunciat. Ille igitur accepto nomine, preces pro unoquoque facit, precando autem pariter & æreum quoddam tintinabulum pulsat, quod motum, grauiter atq; aspere sonat. Dormit autem haud quaquam, nam si somnus ipsum capiat aliquando, Scorpius ascendens, excitat ipsum, atque indigne afficit. Et hæc illi pœna somni proposita est. Quæ igitur de scorpio tradunt, sacra quidem sunt, & dijs conuenientia: utrum autem uera sint, dicere non possum. Cæterum quantum mihi uidetur, non parum ad uigilantiam conducit & cadendi metus. Ac de conscensoribus Priapi tantum dixisse satis est. Porrò ædes ipsa ad solem quidem aspicit orientem. Forma autem & opere talis est, quales sunt, quas in Ionia ædes ædificant. Basis magna protenditur, altitudine duorum passuum, suprà quàm ædes posita est, ascensus autem in ipsam lapideus est, non ita longus. Verum ubi ascenderis, admirationem quidem & porticus ante ædem non paruam præbet, ianuisq; exornata aureis est. Intus autem ipsa ædes auro multo resplendet, & tectum totum aureum est. Odorem autem effragrat diuinum quendam, qualis fertur & terræ Arabiæ esse. Ac tibià longe ascendenti, auram aspirat admodum suauem, & si rursus inde abeas, haud quaquam cessat, sed & uestes tuæ in longum usque eandem retinent, & tu in perpetuum quasi quandam memoriam eius tecum referes. Cæterum ipsa ædes intus simplex non est, sed & penetrale quoddam alterum intra se factum habet, in quod & ipsum ascensus modicus est. Foribus autem exornatum non est, sed ex aduerso totum paret. In magnam igitur ædem, omnibus ingredi licet, in penetrale autem siue cellam illam solis sacerdotibus, neque uero neque ijs omnibus, sed illis tantum, qui diuini maximè sunt, quibusq; omnis cura & studium, in templum impenditur. In hoc autem adyto simulachra deorum posita sunt. Iunonis uidelicet, & quem Iouem existentem, ipsi alio nescio quo nomine appellant: ambo autem aurei sunt, amboq; sedentes finguntur. Sed Iunonem quidem leones portant, Iuppiter autem tauris insidet. Atque adeo & Iouis quidem simulachrum per omnia Ioui assimilatum est, & capite, & oculis, & sedendi habitu: neque ipsum alteri, ne si uelis quidem, assimilare potueris. Iuno autem si propius contempleris, haud quaquam unius speciei formam præ se fert. Nam in uniuersum quidem, quòd uerè dixeris, Iuno est. Cæterum habet quippiam, & Mineruę, & Veneris, & Lunæ, & Rheæ, & Nemesis, & Parcarum. Ac altera quidẽ manu sceptrum tenet, altera autem colum, & in capite radios gerit, & turrim, & cæstũ habet, quo solam Venerem, cognomento cœlestem exornant: foris aũt & aliud illi aurũ circumpositum est, & lapilli ualdè precioſi, quorũ alij quidem candidi, alij

Scorpius ſurgens.

Deſcriptio interioris ædis.

Simulachra Iouis & Iunonis.

Hoc eſt, Vraniam. de qua ſuprà.

alij autem cœrulei, multi uero etiam rufi. Præterea autem & Sardonyches multi & Hyacinthi & Smaragi, quæ omnia afferunt Aegyptij, & Indi, & Aethiopes, & Medi, & Armenij, & Babylonij. Quod igitur maximè memorabile eſt, id dicam: Lapidem in capite gerit, qui Lychnis uocatur. Nomen autem illi dedit operis effectus reſpondens. Ab hoc multus fulgor noctu reſplendet, totaq; ædes ab eo, perinde atq; lucernis, collucet. Interdiu autem ipſum quidem lumẽ emarceſcit, ſpeciem autem præ ſe fert admodum igneam. Iam uero & aliud admiratione dignũ in ipſo ſigno deæ eſt. Si ex aduerſo ſteteris, ad te aſpicit, quòd ſi inde tranſeas, uiſu te ſequitur, & ſi alius quiſpiam aliunde ipſam intuetur, eadem erga illum quoq; facit. Porrò in medio inter utrumq; aliud quoddã ſimulachrum ſtat, aureum. Cæteris haud quaquam ſimile, formam quidem propriã non habet, aliorum autem deorum ſpecies gerit. Vocatur autem ſignum etiam ab ipſis Aſſyrijs, neq; illi nomen aliquod proprium poſuere: ſed neq; de generatione ipſius, neq; de ſpecie quicquam dicunt. Atq; ipſum alij quidem ad Dionyſium, alij ad Deucalionem, alij ad Semiramiden referunt. Quando enim & in uertice eius columba aurea inſidet, ob eam uidelicet rem tradunt Semiramidis illud ſignum eſſe. Proficiſcitur autem bis quotannis ad mare, ad afferendam aquam eam, de qua dixi. In ipſa autem æde ad ſiniſtram ingredienti, ſtat principio ſolium Solis, ipſius autem effigies non adeſt. Solius enim Solis & Lunæ ſimulachra non exhibent, cuius autem gratia faciendũ ita putent, didici id quoq; ego. Nam cæteris quidem dijs fas eſſe aiunt, ſimulachra fieri, neq; enim illorum ſpecies aut formas manifeſtas omnibus apparere, Solem autem & Lunam omnibus eſſe manifeſtas, neq; quenq; illos non uidere. Quare quam nam cauſſam illorum effigiendorum eſſe, cum in aëre appareant? Ac poſt ſolium hoc, ſignũ Apollinis poſitum eſt, non quale uulgo conſueuit fieri. Nam cæteri quidem omnes, Apollinem & iuuenem putant, & cum prima lanugine effingunt. Soli autem iſti Apollinis barbati ſimulachrum effigiant. Atque hoc facientes, ſibi ipſi laudi dutunt, Græcos autem reprehendunt, & alios, quicunq; Apollinem puerum fingunt, & colunt. Cauſſa uero ipſis uidetur inſcitia magna, eſſe, cur imperfectæ deorũ formæ ac ſpecies fingantur. Nam iuuenem eſſe ipſi adhuc imperfectum exiſtimant. Cæterum & aliud quiddam nouum Apollini ſuo affingunt. Soli enim Apollinem ueſtibus exornant. De operibus autem ipſius, multa quidem dicere poſſim, ſed tamen ea modo dicam, quæ maximè admiratione digna ſunt. Principio itaq; oraculi mentionem faciam. Atque oracula quidem multa tum apud Græcos, tum apud Aegyptios ſunt, multa autem & in Africa & in Aſia item multa, ſed illa quidem neq; abſq; ſacerdotibus neq; abſq; interpretibus reſponſa dant. Hic autem Apollo & ipſe per ſe mouetur, & uaticinia ad plenum uſq; per ſe peragit. Modus autem eorum talis eſt. Poſtquam illi placitum eſt uaticinari, in ſede ſua primum mouetur, ſacerdotes autem ipſum cõtinuò in ſublime attollunt: quòd ſi non attollant, ille & ſudorem emittit, & ſe in mediũ etiam emouet. At poſtquam illi ſubeuntes portant ipſum, tum & illos ſecum agit, circum circa uertendo ſeſe, & ab alio in alium ſubinde tranſilit. Poſtremo princeps ſacerdotum ſupplicans, interrogat illum de omnibus rebus. Ille uero ſi quid non uult fieri, retrò recedit: contrà autem ſi quid approbat, agit in anteriorem partem geſtantes, perinde ac ſi currus habenas moderaretur; atq; ita illi colligunt oracula, & neq; ſacram rem ullam, neque priuatam abſq; hoc gerunt. Prædicit autem illis & de anno, & de tempeſtatibus omnibus, & quando amplius futuri non ſint. Prædicit item & de ſigno illo, quando proficiſci illuc oporteat, profectionem eam de qua dixi. Dicam autem & aliud, quod me præſente fecit: Sacerdotes, attollentes ipſum, ferebant: ille autem illos quidem in terra infrà reliquit, ipſe uero in aëre ſolus ferebatur. Porrò autem poſt Apollinis ſimulachrum Atlantis eſt. Deinde Mercurij, & Lucinæ, atq; hæc quidem intra

Solium Solis & Lunæ.

Apollo, & quo pacto uaticinetur.

ædem

ædem ita exornata sunt: foris autem ara quoq; posita est magna ærea, atq; ibi etiam alia simulachra innumera ærea regum & sacerdotum. Recensebo autē quæ mihi maximè memoratu digna uidentur. Ad sinistram ædis, Semiramidis signum stat, ædem ipsam dextera demonstrantis, Stat autem talem ob caussam: Hominibus quicunq; Syriam incolunt, legem illa tulerat, ut se, ceu deam colerent, cæterorum autem deorum, atq; ipsius etiam Iunonis nullam rationem haberent. Atq; illi tum ita faciebant. Postea autem ubi deorum indignatione & morbi uenerunt, & clades, aliaq; mala, ab insania destitit, seseq; mortalem agnouit, ac subditis iterum præcepit, ut ad Iunonem conuerterentur. Ob eam igitur caussam adhuc tali specie stat, indicans aduenientibus Iunonem colendam esse, seq; ipsam non amplius deam esse, sed illam confitens. Vidi autem & Helenæ simulachrum ibi, & Hecubæ, & Andromaches, & Paridis, & Hectoris, & Achillis. Vidi itidem & Nirei formam, filij Aglaiæ, & Philomelam, & Prognen, adhuc dum mulieres, & ipsum Tereum in auem iam cōuersum. Præterea & aliud Semiramidis simulachrum, & Combabi, id de quo iam antea dixi, & Straronices, admodum pulchrum, & Alexandri, ipsi illi simile. Iuxta autem & Sardanapalus stabat, alia quadam forma, aliaq; etiam ueste exornatus. Intra septa autem templi, liberi ac dijs consecrati pascebantur, boues magni, & equi, & aquilæ, & ursi, & leones, atq; illi homines haud quaquam lędunt, sed omnes & sacri sunt, & mansueti. Sacerdotes autem ipsis multi eligantur, quorum alij quidem hostias mactant, alij autem libamenta afferunt, rursus alij Flammiferi uocantur, & alij aræ ministri. Mea autem ætate plures etiam trecentis ad sacrificia uentitare solebant. Vestis autem illis tota candida est, & pileum in capite gestant. Summus autem sacerdos alius ac nouus unoquoq; anno surrogatur. Solusq; hic purpuream uestem gerit, & tiara aurea redimitur. Est autem & alia multitudo hominum sacrorum, tibicinum uidelicet, & fistulatorum, & Gallorū, & præterea mulieres furibundæ ac mente captę. Sacrificium autem bis quotidie peragitur, ad quod omnes ueniunt. Ioui quidem igitur cum silentio sacrificant, neq; cantantes, neq; tibia modulantes. At postquam Iunoni primitias celebrant, & uoce modulantur, & tibijs canunt, & tintinabula pulsant. Ac de ea re planum mihi dicere nihil potuerunt. Est autem lacus ibi, non ita longè à templo, in quo pisces sacri aluntur, multi ac uarij. nascuntur autem ipsorum nonnulli admodum magni, atq; ij nomina quoq; habent, & cum uocantur, præsto ueniunt. Meis autem temporibus erat quidam inter ipsos aurum ferens. Cæterū in pinna, opus istud aureum ipsorum suspendebatur, atque ego illum sæpenumero uidi, & habebat opus illud. Altitudo autem lacus magna est, quanquam ego experimentum eius non ceperim. Dicunt autem etiam ducentorum amplius passuum esse. Cæterum in medio ipsius ara lapidea stat. Putares autem si ex improuiso uideres, & natare illam, & in summa aqua uehi, & multi ita existimant. Mihi uero uidetur columna subesse magna, aramq; sustinere. Semper autem sertis coronata est & odoribus crematur. Ac multi quotidię precandi caussa ad ipsam enatantes, coronas portant. Fiunt autem ibidem & conuentus solemnes maximi, uocanturq; descensus in lacum, quoniam in ijs ad lacum deorum simulacra omnia descendunt: inter quę Iuno prima aduenit, piscium gratia, ne Iupiter illos primus aspiciat. Nam si hoc fiat, ferunt omnes illos emori. Atq; ideo ille quidem uadit inspecturus. Iuno autē anteriore loco stans, & prohibet ipsum, & precibus obtestando, dimittit. Maximi uero conuentus ipsis illi sunt, quod solenni instituto ad mare conueniunt: sed ego de illis, certum ac planum aliquid dicere nō possum, neq; enim ipse eò ueni, neq; unq; profectionis istius, periculum feci. Quæ uero redeuntes faciunt, uidi, eaq; commemorabo. Vas unusquisque aqua repletum portat, idq; cera obsignatur. Nemo autem suum ipse resoluens effundit, sed

Quæ extra ædem sunt.

Semiramidis statua.

De sacerdotibus.

Lacus extra templū sacer.

De Panegyri. eis conuentibus.

I.

II.

gallus

gallus quidam ſacer eſt, habitat autem ad lacum, qui poſtquàm uaſa illorum accepit, & ſigillum inſpexit, mercede quoq; accepta, & uinculum reſoluit, et cerã repoſcit. Et multæ adeo minæ ex hoc ſacro Gallo accumulantur. Atque hinc in ædem ipſi ferentes, poſtquam libarunt, ac ſacrificarunt, retrò domum reuertuntur. Feſtorum autem omnium, quæ noui, maximum incipiente uere peragunt, atq; illud pyram alij, alij autem facem appellãt. Sacrificium autem in eo tale perficiunt: Arbores magnas cedentes, intra ſeptum templi collocãt. poſtea autem adducentes capras & oues, aliaq; animantia bruta ex arboribus illis ſuſpendũt, inter hæc autem & uolucres, & ueſtes, & aurea, argenteaq; opera collocant. ac poſtquam omnia perfectè acritè compoſuerunt, deorum ſimulacra circum arbores portant, atq; exinde pyram accendunt, illa autem continuò omnia cremãtur. Ad hoc feſtum multi homines aduenium, cum ex Syria, tum ex circumiacentibus oris omnibus, afferuntq; & ſua quique deorum ſimulachra, & ligna quæ ad imitationem illorum ſinguli facta habent. Diebus autem hiſce ſolemnibus, multitudo quidem ad templum congregatur. Galli autem frequentes, & ij quos dixi, homines ſacrati peragũt ſacrificia, uulnerantur q; cubitibus, & interga à ſe mutuo uerberantur. Multi autem aſtantes ipſis tibijs accinunt, & tympana pulſant, alij autem diuinitus inſpirata, ſacraq; carmina cantãt. Atq; hoc opus extra ædem peragitur, neque ingrediuntur in ædem, quicunq; iſta faciunt. Hiſce diebus & Galli fiunt. Poſtq; enim cęteri tibijs canunt, & ſacrificia peragunt, ad multos alios interea furor iſte peruenit: & multi, qui ad ſpectaculũ ſolummodo uenerant, poſtea eadem fecere. Recenſebo autem & quæ faciunt. Adoleſcens quicunq; fortè ad hoc paratus uenit, abiectis ueſtibus magna uoce in medium progreditur, atq; enſem diſtringit (Hæc autem multis annis, ut mihi uidetur, per hoc ſteterunt.) Accepto autem eo continuo ſeipſum ſecat, currit q; per urbem, & manibus ea quæ reſecuit, portat. In quamcunq; autem domũ hæc abijcit, ex ea & ueſtem fœmineam, & ornatum muliebrem accipit. Atque hæc quidem in caſtrationibus faciunt. Quando autem moriuntur Galli, haud quaquam eandem cum cæteris ſepeliendi rationem habent. Sed poſtquã Gallus quiſpiam mortuus eſt, ſocij ſublatum ipſum in ſuburbana efferũt. Ibi depoſito ipſo, & feretro quo elatus fuit, lapides ſupernè injiciunt: atq; hęc poſtquam fecerant, retro domum abeunt. Obſeruato autem ſeptem dierum numero, exinde in templum ingrediuntur. Nam ſi antea ac citius ingrediantur, nephas faciunt. Legibus autem ad hæc cuiuntur talibus. Si quis ipſorum, cadauer aliquod aſpexerit, illo die ad templum non accedit. Poſtero autem, ubi ſe ipſum purgando luſtrauit, ingreditur. Eorum autem qui ex familia mortui ſunt, unuſquiſque nõ niſi poſt triginta dierum numerum, raſoq; capite, ingreditur. Antea uero quàm hoc fecerunt, fas illis introire non eſt. Immolant autem boues maſculoſq; & fœminas, præterea capras & oues, ſues autem ſolos pro ſceleratis habentes, neq; ſacrificant, neq; manducant. Alij autem eos non ſceleratos, ſed ſacros exiſtimant. Præterea ex auibus columbas ipſis uidetur res ſanctiſſima eſſe, & ne tangere quidem ipſam fas habent. Quod ſi quando inuiti etiam attingũt, ſcelerati & execrabiles illo tum die habentur. Ob quam rem & compaſcuæ ipſis ſunt, & ad domos ipſorum ueniunt, & plerunq; in terra paſcuntur. Porrò autem & illa dicam quę ab ijs, qui ad conuentus ſolemnes ueniunt, factitantur. Vir quiſpiam quando primum in Sacram ciuitatem abit, caput ille quidem, & ſupercilia tondere ſolet, poſtea autem mactata oue, cætera quidem in fruſta concidit, & conuiuatur, uellus autem humi ſternens, ſuper hoc in genua procumbit. Pedes autẽ & caput animantis, ſuo ipſius capiti imponit, & ſimul precãdo, poſtulat, ut præſens ſacrificium acceptum ſit, maiuſq; aliud in poſterum pollicetur. His ita peractis, caput ſuum corona induit, itidemq; aliorum omnium, qui eandem cũ ipſo uiam proficiſcuntur, atq; ita attollens ſe, ex terra ſua proficiſcitur, utens & frigi-

dis

Redit ad Gallos, & de eorum caſtratione, & cæteris cæremonijs tradit.

De ritu ſacrificiorum.

dis aquis, lauandi cauſſa pariter, & potus, & omnino humi quoq; dormiens. Neque enim fas illi eſt conſcendere lectum, donec iter illud peregerit, domumq; ſuam reuerſus iterum fuerit. In Sacra autem ciuitate recipit ipſum publicus hoſpes ignotum. Certi enim uniuſcuiuſq; ciuitatis hoſpites ibi ſunt, & quod ex patria cuiuſq; uenit, id denuo apud ſe recipit. Appellantur autem ab Aſſyriis iſti doctores, quoniam ipſis omnia exponunt & enarrant. Sacrificant autem non in ipſo templo, ſed poſtquam adduxit ad altare hoſtiam, libatione inſuper facta rurſus eandem domum ducit. Deinde uero ubi rediit, ſecum ipſe domi ſacrificat, & precatur. Eſt autem & alius quidam ſacrificandi ritus talis. Poſtquam animalia imolationi deſtinata coronarunt, ex ueſtibulis templi ea demittunt, illa uero præcipitata, ex caſu moriuntur. Quidam autem & pueros ſuos ex eodē loco demittunt, non tamē eodem modo quo pecudes, ſed in peram ſiue ſaccum incluſos, manu deducunt, Simul autem & acerbè increpantes illos, dicendo q̄ non pueri, ſed boues ſint. Certis autem notis compunguntur omnes, alij quidē in uola manus, alij autem in ceruice. Et inde eſt, quòd cuncti Aſſyrij notas inuſtas habent. Faciunt autem & aliud quiddam, in quo cum ſolis Græcorum Trazenijs cōſentiunt. Dicam autem etiam quæ illi faciunt: Trazenij uirginibus & adoleſcentibus legem ſtatuerunt, ne quis ipſorum connubio ſeſe illigaret, priuſquam Hyppolito comas totondiſſent, faciuntq; hoc pacto. Idem igitur & in Sacra ciuitate fit. Acadoleſcentes quidem, barbas ſuas conſecrant. Iuuenibus autem capillos ſacros à natiuitate uſq; conſecratos demittunt, quos poſtquam in templo ſunt, reſecant, & in uaſa depoſita, alij quidem argentea, multi uero etiam aurea in æde affigunt atq; abeunt, inſcripto uniuſcuiuſq; nomine. Atq; hoc ego quoq;, cum iuuenis adhuc eſſem, feci, & in templo meus capillus adhuc meumq; nomen reſtat.

o

DEMOSTHENIS ENCOMIVM.

PHILIPPO MELANCHTHONE INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hic titulus argumenti ſummam indicat. Eſt enim encomium Demoſthenis oratoris, ſed nouo quodā colore tractatum. Nō enim ſimplici uia, aut uulgatis laudandi rationibus, quæ à rhetoribus præſcribuntur, utitur, ſed illis quodāmodo poſtpoſitis & reiectis, à confeſſione hoſtis, potiſſimam encomij partem abſoluit, hoc uidelicet ordine. Principio narrat, quo pacto, cum deambulatum iſſet, in Therſagoram poëtam inciderit, encomium Homeri meditantem. Ibi igitur cum de Homero alter, alter autem de Demoſthene laudando inter ſe agerent, Therſagoraq; contenderet, longè difficilius eſſe Homerum laudare, quàm Demoſthenem: non quia id uerſibus faciendum eſſet, ſed quia ipſa materia locorum ſterilior foret, idem hoc ipſa re comprobare illum cœpiſſe. Eaq; encomij huius occaſio eſt, & quaſi quoddam operis proœmium. Fingitur itaq; exinde Therſagoras ſub comparatione quadā Homeri & Demoſthenis, & eorū quæ ad utriuſq; laudem, ab arte ſumi poſſint, omnes eos locos percurrere, ex quibus cū perſona Demoſthenis, tū cæteræ uirtutes & res geſtæ amplificari poterant. Quo loco & illud obiter uidere licet, quid in autorū lectione ſtudij ādum ſit, & quæ ratio in encomijs texendis potiſſimum ſequenda, Therſagora iſta omnia, quaſi digito, quod dici ſolet, indicāte. Atq; hæc prior encomij pars eſt, quæ ex locis technicis, à Therſagora, homine poëta, perficitur, Altera autem ex atechnis, quæ uocant, ſumitur. ſed quàm ſumma prudentia atq; arte Lucianus, utpote orator, ac ſeriò agens tractaſſe ita uidetur. Interpellato enim ſermone Therſagoræ, ut qui in uulgatis, & in ſchola exercere ſolitis rationibus uerſaretur: deinde & carminis illius auſcultatione, ut fingitur, uicißim peracta, ipſe, accepto ab eodem Macedonicarū rerum cōmentario, in quo & acta Antipatri, & Demoſthenis quædam continebantur, ex eo reliquam inde orationem pertexit, illi uidelicet inſuper commemorando, quæ hoſtes quoq; de eloquentia Demoſthenis, de magnitudine animi eius & de rerum geſtarū excellentia ſcripta atq; teſtata reliquiſſent. Quo argumento, neq; grauius aliud opinor, neq; firmius quicquam afferri potuit. Eſt enim ea demum uera ac ſolida laus, quæ ab hoſte proficiſcitur, quippe qui nihil laudaturus facilè in eo,

quem odit, fuerit, nisi ad quod ipsa uirtutis ac ueritatis natura cãpellitur, quæ eiusmodi sanè est. ut quod ita frà ipse Antipater ait, Honestæ res, etiam apud hostes honestæ ducantur, & uirtus laudẽ suam, ubiuis locorum inueniat. Sed de hac re alibi dictum est.

A Narratione orditur, qua occasionem encomij exponit.

CVm in porticu deambularem, exeunti ad sinistram die decimo sexto, paulò ante meridiem, fortè se mihi Therſagoras offert, existimo eum plerisq; uestrum notum esse, pusillus est, naso aquilo, ferè candidus, uirili specie. Hunc cum procul accedentem uiderem, dixi: Hic Therſagoras poëta est. Et interrogaui, quorsum aut unde iret. Ille inquit, domo se huc uenisse. Num inquam deambulandi gratia? Tum ille: Omitte hoc interrogare, nocte intempesta surrexi, ut ad Homeri natalem carmen ei dedicarem. Præclarè inquam, facis, quod illi studes gratiam institutionis referre. Hoc cum instituissem, ait ille, huc ueni, nec animaduerti me deambulationem ad meridiem usq; produxisse. Tum ego: & mihi opus est deambulatione. Sed ille multo antè, inquit, oportuit me illum salutare, monstrabat autem manu Homerum, Scitis enim in templo Ptolomæi ad dexteram collocatum esse, prolixa coma insignem, inquit, ad hunc, eundum mihi est, ut eum salutem, ut orem, ut mihi magnam uersuum copiam largiatur. Ego contrà, inquam, si quid uotis proficitur, & ego iam olim Demosthenis obstrepo, ut mihi suppeditet orationem ad natalem eius ornandum. Si igitur satis erit uota facere, adiunge me tibi socium, nam commune inquit, lucrum aufferre cupimus. THER. Ego inquit, habeo poëma lucubratum hac nocte & hodie, quod Homero propter beneuolentiam dedicaturus sum. Nam diuino quodam furore commotus ad poëticam rapior, ut iudicabis ipse. Gero enim mecũ libellũ in hoc paratum, ut ostendam sodalibus, cum in aliquem otiosum incidero. LVC. O te felicem inquam, qui uideris mihi perinde facere, atq; aliquis, qui postquam cursu uicit in stadio, redit absuto puluere, ut oblectet se spectando, & cum luctatore iocatur, expectante ut iam in certamen uocetur. Cui respondet ille, at paulo antè, cum à meta procurrendum esset, nõ erat otium ad iocandum. Sic tu uelut in cursu poëtico uictor, facis me ludos ac delicias, metuentem stadij fortunam. THERS. Scilicet ait ille ridens, quasi rem difficilem susceperis. LVC. Fortassis inquam, Demosthenes uidetur tibi indignus, qui ad Homerũ conferatur. & uideri uis in argumento graui, ac difficili posuisse operam, cum Homerum laudasti, me uero existimas leue argumentum de Demosthene sumpsisse. THER. Cauillaris inquit ille, nam ego nolim heroas illos inter se committere, tametsi magis faueo Homero. LVC. Benè inquam, an non putas me Demosthenis magis fauere? Sed quoniam non recusas hac de re mecum colloqui, apparet te solam poëticam admirari, & solutam orationem prorsus contemnere, sicut eques peditem præteruectus aspernatur. THER. Tum ille, dij prohibeant, ne sic insaniam, tametsi non leui furore opus est ijs, qui ad poëticas fores accedunt. Verum & Oratoribus opus est afflatu quodam diuino, ad efficiendam orationem non humilem aut frigidam. Nec enim hoc ignoro, ac sæpe me comparatio, cum aliorum oratorum, tum Demosthenis cum Homero delectat, cum similẽ uideo uim, acerbitatem & impetum. Vt Homerus Agamemnonem appellat uinolentum, ita Demosthenes in Philippi ebrietatem, saltationes, petulantiam inuehitur. Et quale illud est apud Poëtam: Vnum augurium optimũ est, pugnare pro patria, tale illud est apud Demosthenem: Oportet bonos uiros bona cum spe suscipere defensionem Reip. Et illud: Forsitan ipse senex deploret talia Peleus. Simile est huic sententiæ: Quã grauiter ingemiscerent illi fortes uiri, q propter gloriã & patriæ libertatẽ in acie perierunt. Confero & magna ui fluentẽ Pythonis orationẽ ad hybernas niues, quam similis oratio Vlyssis esse scribit. Et illud:

I. Comij pars Collatio Homeri & Demosthenis, & primo qd ad ingenij uirtutes attinet. & hic obiter obserua, quid in autoribus potissimum obseruandũ sit.

Ni foret hæc hominum natura obnoxia morti.

Simile eſt huic loco: Omnes homines natura morti obnoxij ſunt, etiam ſi quiſpiam conetur ſe incluſum in caueam ſeruare. Deniq; infinitæ ſunt ſimiles utriuſque ſententiæ. Delectant autem me & affectus, tum uehementiores, tum leniores, & orationis uarietates, & metaphoræ tædium leuantes, & tempeſtiui ex digreſſionibus reditus, & concinnæ collationes, denique totius urbanitas orationis. Et mihi ſæpè uiſum eſt (neq; enim diſſimulanda eſt ueritas) plus eſſe grauitatis in Demoſthene caſtigante ſegniciem ſuorum ciuium magna libertate, q̃ in Homero, cum Achiuos Achaidas appellat. Et Græcorum Tragœdias grandiore ſono repreſentat, quàm Homerus, qui fingit colloquia in mediis pugnis, & certamina iactu lapidis dirimit. Sæpe etiam apud Demoſthenem membra ſuos habent numeros ac menſuras, quales ſunt in poëtica. Sicut neque deſunt in Homero antitheſes, comparia, figuræ aſperiores, aut candidiores. Nam ingenia uidentur ſua ſponte ſimiles uirtutes, etiam in diſſimilibus ſtudijs gignere. Quare igitur tuam Calliopen aſpernarer? Quamuis autem hanc ualdè admirer, tamen mea cauſſa duplo plus habet negocij, quàm Demoſthenis encomium: non ob illam cauſſam, quia mihi carmen ſcribendum eſt, ſed etiam propter argumentum, nullam habeo materiam ſatis ſplendidam ad inchoandas laudes præter ipſam poëticam, cætera ſunt ignota, patria, genus, ætas: nam ſi hæc nota eſſent, nullæ extitiſſent inde diſſenſiones. Alij patriam ei aſſignant urbem Ionicam Colophona, alij Cumam, alij Chium, nonnulli Smyrnam, quidam Thebas Aegyptias, & innumeras alias. Patrem Mæonem Lydum aut fluuium, Matrem Melanopen, aut aliquam nympham, ſiquidem humanum genus ignoratur. Alij exiſtimant eum temporibus heroicis fuiſſe, alij Ionicis: nec ſatis conſtat, utrum Heſiodus ſit antiquior. Quidam etiam contendunt prius ei nomen Melliſſigenæ fuiſſe, quàm hoc quod nunc in uſu eſt Homeri. Nec de fortuna eius aliquid conſtat, de paupertate, de cæcitate, ut ſatius eſſet fortaſſe omittere iſta, cum ſint ignota. Valdè igitur anguſta erit Encomij materia, ſi nullæ res geſtæ, & carmen tantum laudandum erit, & ſapientia ex uerſibus æſtimanda. Tibi uero ampliſſima materia ad manum, & in promptu eſt dicendi de rebus certis & celebratiſſimis: tantum uerbis opus eſt, tanquam condimento ad obſonium parato. Quid enim non magnum & ſplendidum fortuna Demoſtheni conceſſit? Quid non celebratiſſimum? nonne patria Athenæ opulentæ & nobiles, & Græciæ propugnaculum? Quòd ſi mihi Athenæ contigiſſent, poëtica conſuetudine recitarem amores deorum, iudicia, commigrationes, dona, Eleuſinem. Porrò de legibus, iudicijs, concionibus, Pyræo, coloniis, trophæis, terra mariq; partis, ne Demoſthenes quidem ipſe pro dignitate dixerit. Ex his magna mihi copia ſuppeteret. Idq; encomium non exiſtimarem prætermittendum eſſe, cum in præceptis laudationum hoc contineatur, ut laudes ex patriæ ornamentis cumulentur. Iſocrates Helenæ præconio inſeruit Theſeum. Poëtis uero conceſſa eſt maxima libertas. Sed tu fortaſſis irrideri te metuis, ſi initium orationis iuſto grandius ſit, & uereris ne quis iuxta prouerbium dicat: Epigramma maius eſſe calatho, Itaque etiamſi omittam Athenas, occurret pater præfectus claſſis, aureum, ut Pindarus ait, fundamentum. Nulla enim Athenis maior dignitas eſt, quàm præfectura claſſis. Quod uero extinctus eſt Demoſthene adhuc puero, non eſt calamitas iudicanda, ſed gloriæ occaſio, retegens generoſam indolem. Iam Homeri inſtitutionem & ſtudia nuſquam legimus, ſed ſtatim oportet nos attingere poëmata eius, cum de educatione, deq; ſtudijs eius nullæ extent hiſtoriæ, Neq; licet fingere eum à Muſis accepiſſe poëticam, ſicut de Heſiodi Lauro ferunt, quę ocioſis paſtoribus poeticam inſpirabat. Tu uero Calliſtratum habes, & longum & magnificum catalogum, Alcidamantem, Iſocratem, Iſæum, Eubulidem. Et cum innumeræ

II. *Collatio eorũ quæ perſonis accidunt, in quibus Demoſthenem præfert.*

Antitheſis Demoſthenis

Patria.

Et hic obiter uide, quid in encomijs ſequendum.

Parentes.

Educatio & ſtudia.

illecebræ Athenis ad ſe inuitent, etiam illos qui ſunt in cuſtodia patrum, cumq; adoleſcentia per ſe procliuis ſit ad uoluptatẽ, ac Demoſthenem liceret propter tutorum negligentiam uoluptates ſequi, tamen continuit eum amor uirtutis ac doctrinæ, & duxit non ad Phrynæ ianuam, ſed Ariſtotelis, Theophraſti, Xenocratis, Platonis. Hic poteris philoſophari, duplicem amorem eſſe in animis humanis, alterum mari ortum, uarium, ferocem, ſcilicet, uenereos fluctus in animo, qui mouentur exæſtuantibus cupiditatibus iuuenum, naturam planè marinam: alter amor eſt aurea cathena cœlo demiſſa. Hic non habet faces aut tela, quæ faciant lethalia uulnera, ſed bonum furorem immittit mentibus, quæ ſunt cognatæ diis, incitantem ad natiuam & incorruptam pulchritudinis formam comprehendendam. Omnia hæc amori facilia fuerunt, tonſuræ, latebræ ſubterraneæ ſpecuum, corrigere linguæ uicia, actionem in ætate uirili diſcere, exercere memoriam, adſuefacere animum ad contemnendos populi fremitus, continuare ſtudia per diem & noctem. Vnde quis neſcit, qualis extiterit orator Demoſthenes? quomodo orationem uerbis & ſententijs ornauerit, argumentis adſperſerit adfectus, quantus in copia ſplendor ſit, quanta uis & impetus, quanta uerecundia & parſimonia ſit in uerbis & ſententijs, quanta uarietas figurarum. Itaque Leoſthenes inquit, ſolum illum ex omni Oratorum numero uiuam orationem habuiſſe, non fabricatam malleo. Non enim componebat orationes ebrius, ut Calliſthenes Aeſchylum ait Tragœdias inter pocula ſcripſiſſe, cum uino incaluiſſet. At Demoſthenes ſcribens aliquid, aquam bibebat. Et extat hac de re Demadis iocus, qui dixit alios ad aquam dicere, Demoſthenem uero etiam ſcribere ad aquam. Et Pytheas inquit, orationem Demoſthenis lucernam olere. Hunc campum habes, ait ille, de Demoſthene dicendi. qui conueniet etiam ad meum argumentum, eum erit de poëtica Homeri dicendum. Sed poſtea tranſibis ad benefacta, & liberalitatem & dignitatem, quam in Repub. adſecutus eſt. Hic cum iret connecteretq; reliqua, plura dicturum ego interpellaui, acridens inquam. LVCI. Hauris ne modo tanquam balneator, ut reliqua oratione perfundas mihi aures? THERS. Etiam inquit ille, congiaria, ludos ex proprijs facultatibus ultrò factos, inſtructas naues, murum, foſſam, redemptos captiuos, uirgines dotatas, conſilia optima in Repub. legationes, leges. LVCI. Cumq; incidiſſet in magnitudinem rerum geſtarum, cœpi ridere hominem ſupercilia contrahentem & timentem, ne deficeret eum oratio de rebus geſtis Demoſthenis. At fortaſſe me, inquam, putas unum ex omnibus, qui eloquentiæ dederunt operam, nihil audiſſe de rebus geſtis Demoſthenis? THERS. Imò, ait ille, opus eſt nobis mutuo anxilio in ſcribendo, quemadmodum paulo antè dicebas. Verum niſi fortaſſe aliter affectus es, exiſtimo tibi perſtringi oculos fulgore Demoſthenicæ gloriæ, nec poſſe te tam
e claram lucem inſpicere. Mihi quidem accidit hoc initio in Homero. Penè igitur abieceram argumentum, quia non potui intueri, poſtea neſcio qumodo recepi in manus, & paulatim aſſuefeci oculos, ne reformidarent aſpectũ, neue quiſquam me accuſare poſſit cæcutientem in ſole nothum gentis Homericæ. Quanquam tua cauſſa facilior eſt, quàm mea. Nam cum in Homero nihil præter poëticam laudare poſſimus, tota illa laus ſimul in animo concipienda eſt. Tibi uero cum totum Demoſthenem conſideras, ingens copia ſe offert, ut dubites huc ne an illuc te uertas, nec poſſis ſtatuere quid primum ſumere uelis, ſicuti delicati in Syracuſanis mẽſis, aut auidi ſpectatores & auditores, cũ uaria ſpectacula & carmina offeruntur, dubitant quo potiſſimum applicent animum. Itaq; opinor tẽ ex alio in aliud deſilire, nec poſſe in una re commorari, cũ te ſubinde alia ad ſe rapiant, uidelicet, natura liberalis, ingenium ardẽs, tẽperantia, eloquentia, magnitudo animi in rebus gerendis, multa & præclara facinora, fortunę deſpicientia,

De amore duplici & Platonis ſympoſium.

Reſpublicæ geſtæ.

Amplificatio rerum Demoſthenis p dubitationẽ & coaceruationem.

iuſticia,

iuſtiſcia, humanitas, fides, audàcia, prudentia, ſingulæ actiones in Reipub. Fortaſſe hinc intuens decreta, legationes, contiones, leges: inde claſſes, Euboeam, Megara, Boeotiam, Chium, Rhodum, Helleſpontum, Byſantium, dubitabis quo te potiſſimum uertas in tanta copia, cum in unaquaq; re emineat peculiare quiddam laude dignum. Vt igitur Pindarus alicubi dubitat, multa uidens ſibi propoſita eſſe, cum inquit:

Num mea Iſmenum Meliámue nympham,
Seu magis Cadmum, genus aut uirorum
Dentibus ſæui genitum Draconis
Carmina dicent?
Seu canam Thebas, celebréſue pugnas
Herculis? ſeu Bache tuos honores?
Seu prius nunc Harmoniæ puellæ
Dicam hymenæos?

Idem tibi accidet, ut dubites, utrum orationes ân res geſtas, aut eloquentiam, aut doctrinam, aut autoritatem, aut mortem uiri ſumas laudandam. Verũ non erraueris quicquid ſumes. Si ſolam eloquentiam elegeris, argumentum copioſum habebis. Hic ſatis erit eum cum Pericle conferre. Nam illius fulgura, tonitrua, & aculeos relictos in animis audientium, fama tantum accepimus, ſed nullæ extant eius orationes. Quare cõſtateas præter actionem nullam habuiſſe ſolidam aut durabilem laudem, quæ promereretur admirationem apud poſteros. At Demoſthenis ſcripta extant, ſed hoc relinquam tibi dicendum, ſi hoc argumentum tractaueris. Si cõuerteris te ad mores eius, & ad res geſtas, poteris ex cerpere unum locum, aut ad ſummum duos, hi tibi ampliſſimam materiam ſuppeditabunt. Res enim ſunt ſplendidiſſimæ. Quòd ſi non uis totum argumentum pertractare, ſumes partem aliquam Homeri exemplo, qui heroas ex partibus laudat, prædicat pedes, aut caput, aut comam, aut ueſtes, aut clypeum. Et ne dij quidem huiuſmodi laudes aſpernantur, ſumptas à telis, arcu, clypeo, nedum ab aliqua corporis aut animæ parte. Beneficia uero deorum nemo complecti ſemel poteſt. Itaq; nec Demoſthenes ægrè feret, ſi uirtutes eius non comprehenderis una oratione. Nam ne ipſi quidem ſuas laudes omnes una oratione complecti poſſet. LVC. Hæc dicentem Therſagoram interpellaui. Ac puto inquam, hæc te narrare, ut eloquentiam tuam apud me oſtentes, cum initio tantum uolueris declarare, quantus poëta ſis, nunc oſtendis etiam quantum in ſoluta oratione ualeas. THER. Tum ille: Volui, inquit, hoc argumentum percurrere, cum uiderem te ſegniorem eſſe, ſi tamẽ cura pauliſper remiſſa audires me poëma meum recitantem. LVC. Ego uero reſpondi illum non facere operæ pretium, ac uide inquam, ne magis etiam perturbatum me dimittas. THER. Tum ille: Facile remedium erit, ſi nondum etiã tibi ſatisfactum eſt. LVC. At neſcis, inquam, quæ res me angat. Deinde ut medicus ignorans morbi genus, aliena remedia adhibebis. Tu enim inſtituiſti me iuuare tanquam rudem aliquem, & nunc primum ad hæc ſtudia accedentem, uerum hæc mihi iã olim detrita ſunt. Proinde remedia tua nihil ad meam ſollicitudinem faciunt. THER. At hoc inquit, remedium fuerit: Trita uia tutiſſima eſt. LVCI. Mihi uero diuerſum inquam, placebat. Aiũt Cyrenaicum quendam philoſophum ſe aurigantem Platoni oſtentaſſe ante Academiam, quòd in eadem orbita ſubinde duceret & reduceret currum, nihil deerrans, ut ueſtigia tantum unius perpetui curſus uiderentur. Ego contrà ſtudeo tritam uiam, & uetera ueſtigia effugere. Verum difficile eſt, nouam uiam relicta ueteri excogitare. THERS. Ad hæc Therſagoras ait: Placet igitur Paſſonis conſilium. LVC. Quod, inquam. Non enim audiui. THER. Tum ille: Ferunt quendam cum Paſſone pactum eſſe, ut equum pingeret uolutantem ſe, iſte currentem pinxit, & circa equum exuſcitatum puluerẽ,

Epanodos.

Eloquentia. I.

Res geſtæ. II.

Interpellatio quasi ad ſequẽtẽ ac nouã encomij partem uiam ſternit. Tacitè aũt & conſiliũ ſuũ detegere uidetur, quo in hoc encomio ſcribendo uſus eſt.

Cumq; astaret apud pingentem ille, qui locauerat equum pingendum, & cum pictore expostularet, quia aliud pactus esset, exhibet pictor tabulam puero, & iubet inuertere, ac picturam illi ostendere: ita uidebatur equus in tergo iacere, secq; uolutare. LVC. Festiuè inquam, uerum putas me tot annis non sæpe conatum esse, ut materiam uerterem? Ego uero multifariam uerti ac reuerti, & uereor ne mihi ad extremum accidat idem quod Proteo. THERS. Quid nam ait ille? LVC. Hic fertur consumptis omnibus formis, quas solebat induere, uidelicet, bestiarum, plantarum, elemẽtorũ, rursus penuria peregrinæ formæ Proteus factus. THERS. Tu inquit ille, magis uarias formas excogitas quàm Proteus ut effugias meam recitationem. LVC. Ego uero inquam libenter præbebo me auditorem, & ejiciam curam excogitandæ orationis ex animo. Forsan enim eum lecto poëmate desines partum tuum curare, me quoque parturientẽ adiuuabis. Itaq; cum perfeciſſem tandem, sedimus in proximo saxo. Hic ego audio recitantem egregium poëma. At inter legẽdũ repente uelut furore percitus, clauso libro: auffer, inquit, mercedẽ huius auscultatiõis, sicut Athenis portulæ dabantur in concionibus ac iudicijs. Sed uide etiam atq; etiam, ut gratiam mihi habeas. Egó ne, inquam, gratiam habeam, cum nondum intelligam quid dicas? Verum quid est quod promittis? THERS. Incidi, ait ille, in domesticos commentarios regum Macedoniæ, quæ res incredibilem mihi lætitiam attulit: quare librum illum non sine magno negocio mihi cõparaui, huius mihi iã uenit in mentem. Continet autem cum reliquam interiorem Antipatri uitam, tum etiam quædam de Demosthene, quæ cupidè lecturus uideris. LVC. Ego uero iam, inquam, refero gratiam pro Euangelio, dabo tibi operã reliquos uersus recitanti, neq; dimittam donec promissum præstiteris. Nam ut Homeri encomio magnificè me delectasti, ita delectabis haud dubiè & Demosthenis encomio. Postquã igitur perlegit reliquos uersus, paulisper ibi commorati sumus donec pro poëmate debitas laudes rependerem. Deinde ad ædes Therſagoræ imus, ibi uix tandem reperit librum, sed reperit tamen, quem ego accipiens domum redij: & cum legissem, decreui nihil mutare, sed totam historiã uobis ad uerbum recitare. Non enim minor honos habetur Aesculapio cum Alisodemi & Sophoclis uersus ei decantantur, si desit nouum poëma sacrificantibus. Et Baccho iam olim desijt mos noua poëmata faciendi: sed alijs composita non minorem gratiam merẽtur, his qui ea tempestiuè proferunt ad Bacchũ celebrandum. Liber autem hæc continebat (licet enim mihi interdum addere commentarium. Narratio autem libri erit) Sic igitur ait, Antipatro indicatum esse quòd adesset Archias. Verum si quis adolescentium hoc ignorat, Archias fuit is cui rex mandauerat exules capere. Habebat & de Demosthene mandatum, ut nulla ui adhibita persuaderet ei, ut ex Calauria discedens, ad Antipatrũ ueniret. Porrò Antipater in tantã spem erectus anxiè expectabat Demosthenis aduentum. Quare cum audiuisset Archiam ex Calauria uenire, mox iussit eum introuocari. Postquam ingressus est, sed ipse liber narret ista. ARCH. Salue Antipater. ANTI. Quid ni saluus sim siquidem Demosthenem adducis. ARCH. Adduco ut potui, nam urnam aduecho in qua sunt exuuiæ Demosthenis. ANT. Magna de spe deiectus sum, quid enim mihi cũ urna & ossibus, si non cõtigit Demosthenes? ARCH. Non fuit possibile rex uiuum in hostium potestatem redigere. ANTI. Cur non in Bœotia aut hic accepistis aurum ad eum corrumpendum? ARCH. Nos uero citius Byzantium ui aut machinis, quàm Demosthenem auro expugnaremus. ANTI. Ego Parmenio, si quis Athenienſis in consilijs Reipub. pluris facit me quàm patriam, huic argẽtum offerre soleo, amicitiam non offero. Si quis autem propter patriam mihi inimicus est, aduersus hũc bellum gero, ut aduersus arcem, mœnia, portus, fossam. Admiror autem uirtutem, & urbem beatam esse duco, cui talis ciuis contigit. At proditores, cum eorum

Noua parasceue laudum Demosthenis

Alia confirmatio laudũ Demosthenis à confessione hostis.

Videntur hic deesse quædam.

rum operanon indigeo amplius, perdere cupio. Illum autem incorruptum ciuem malim apud me habere, quàm equitatum Illyricum, aut quicquid est mercenariorum militum. Nec postpono his eloquentiam ac prudentiam talis uiri. Cum hæc ad Parmenionem dixisset, rursus mecum loqui cœpit. ARCH. Ego curaui diligenter eos, qui cum Diopithe Athenas missi sunt. ANTIP. Tu uero nobis ab Athenienſi duce aut milite metuis? Triremes, Pyræeus, portus, nugæ sunt. Quid enim facerent homines in spectaculis, ludis, cõuiuijs uitam omnem consumentes? Si unus Demosthenes nõ fuisset Athenis, facilius potiti essemus urbe quàm Thebis aut Thessalia, dolo, ui, opprimẽtes & corrumpentes. Verũ unus ille uigilat in omnes intentus occasiones, & nostros obseruat impetus, & instructus est aduersus nostra consilia. Nunquam fallere neq; insidiando, neq; agendo, neq; consulendo possumus. Hic uelut murus est aut scopulus obsistẽs, quo minus omnia primo impetu capiamus. Nam quantum in ipso fuit, non potuissemus Amphipoli, non Olyntho, non Phocensibus, non Pylo, nõ Cherroneso, non ora Hellesponti potiri. Ille inuitos incitat, & tanquam mãdragora sopitos expergefacit, ac uelut secans & urens castigat ignauiam summa libertate, nihil ad gratiam dicens. Publicas pecunias quæ antea dissipabantur in ludis, cõfert in stipendium, conscribit classem, quæ penè perierat confusione ueterum tributorum. Et urbem, quæ iam nihil generosum cogitabat, tantum sportulas & sesquidenarios captabat, restituit in pristinam dignitatem, & excitauit fractos & abiectos ciues ad imitationem gloriæ maiorum, & rerum ad Marathonem & Salaminem gestarum. Et Græcos inter se societate & fœderibus deuinxit. Hic non potest falli, non arte decipi: corrumpi uero nõ magis potest, quàm Aristides à rege Persarum corrumpi potuit. Hunc igitur Antipater magis formidare oportuit, quàm omnes triremes & uniuersam classem. Quod enim apud ueteres Athenienses Themistocles & Pericles fuerunt, id nunc est istis Demosthenes, prudentia par Themistocli, magnitudine animi Pericli. Itaq; redegit in ipsorum potestatem Eubœam, Megara, oram, Hellesponti, Bœotiam. Et feliciter accidit, quòd Athenienses Charetem, Diopithen, & Proxenum, & similes quosdam præficiunt exercitui, Demosthenem uero domi retinent in suggestu. Quòd si hic in potestate haberet arma, naues, exercitus, occasiones rei benè gerendæ, & pecuniam, uereretur ne de Macedonia iam periclitaremur. Nunc enim decretis tantum pugnans, nos undiq; adoritur, occupat, conficit pecuniam, exercitus. Sed cur non comprehendistis uiuum? ARCH Cepimus uiuum. ANTI. Num in itinere extinctus est? ARCH. Nõ, sed in Calauria, ubi erat. ANTI. Forsan hoc accidit negligentia uestra, quia non benè tractastis hominem? ARCH. Imò non fuit in potestate nostra. ANTI. Quid ais? mera sunt ænigmata quæ dicis, uiuum cepistis, nec tamen fuit in potestate uestra. Non mandasti initio, ne quis ei uim afferret? ARCH. Nihil profuit, quòd nemo ei uim attulit. Hoc enim curæ nobis fuit. ANTI. Non accidit igitur uestra negligentia, sed fortasse uos ipsi interfecistis eum. ARCH. Non interfecimus: neq; opus erat ei uim afferre, cũ uerbis impetraremus, ut imperata faceret. Quid autem prodesset, si uiuum adduxissemus? Quid faceres de eo aliud, quàm quòd occideres? ANTI. Dij meliora Archia, non satis animaduertisti, aut qualis uir fuerit Demosthenes, aut quod meum sit de his iudicium. Sed putas perinde esse, Demosthenem inuenire, & hos proditores, qui malè perierunt: Himeræum, Aristonicum, Eucraten, qui nihil differũt à fluctibus, qui perpetuo huc atq; illuc agitantur, homines fordidi, qui per occasionem subitò in tumultibus inclarescunt, & ad leuem spem motus alicuius ualdè insolentes, ac superbi fiunt: uerum breui tanquam uespertini flatus metu perterriti diffugiũt. Num similẽ putas Demosthenẽ improbo Hyperidi? perfido assentatori uulgi? quẽ nõ puduit iniquo iudicio Demosthenẽ, ut gratiã apud uulgus iniret, circũuenire: & assentari multitudini, ea in re

Quæ hactenus recensuit uidentur uerba esse Philippi uel Alexãdri ad Parmenionem & Antipatrũ, quibus illum ostendit cadẽ de Demosthene sensisse. Iã ergo ad ppositũ rèdit, & cum Archia colloquiũ absoluit. Amplificatio à collatione aliorum.

cuius ſtatim illos pœnituit. Etenim non multò poſt hanc calumniã, contigit ei reditus clarior reditu Alcibiadis. Iſtum autem nihil puduit, lingua inceſſere homines quondam amiciſſimos, quam conueniebat ei propter ingratitudinem præcidere. ARCH. Quid audio, non oderas Demoſthenem maximè omnium hoſtium? ANTI. Non, ſiquidem rationem habeam morum & fidei eius, & animi ubiq; integritatem, & conſtantiam. Nam honeſtæ res etiam apud hoſtes honeſtæ ducẽdæ ſunt, & uirtus ubiq; digna laude eſt. Neq; uelim eſſe deterior quàm Xerxes, qui Bulidi & Sperchidi Lacedæmonijs pepercit, propter admi rationem uirtutis eorũ, cum poſſet eos occidere, Ego uero, ſi quem alium Demoſthenem maximè admiratus ſum, tum quia bis cum eo Athenis congreſſus ſum, tum quia eius laudes ex alijs cognoui. Neq; uero tantum propter eloquentiam (ut arbitretur aliquis) magnifeci eum. Quanquam Python ad hunc collatus nullus erat, & Attici oratores ludus erant cum iſto congreſſi, tantum uincebar actione, ſono, compoſitione, ſententiarum luminibus, denſis argumentis, conciliandis & impellendis animis. Itaq; ualdè pœnituit nos conſilij, cum Græcos Athenas conuocaſſemus, ut Athenienſes obiurgaremus, freti promiſſis Pythonis. Sumus enim circumuenti Demoſthenis argumentis, qui erat inſuperabilis in dicendo. Sed hanc eloquentiæ laudem non duco in illo ſummam fuiſſe, erat enim organi uice, ſed magis admiratus ſum eum propter magnitudinem animi, & conſilij, & conſtantiæ, quam in periculoſiſſimis tempeſtatibus retinebat, nũquam cedens aduerſis rebus. At memini Philippũ de illo ſic ſentire, qui cum afferretur quædam concio, in qua Demoſthenes in Philippum inuectus erat, & Parmenio uehemẽter ſtomacharetur, & Demoſtheni cõuiciaretur, Hic uir inquit, dignus eſt, quem liberè loqui ſinamus. Nam huic uni omnium Græciæ oratorum nihil fertur expenſum in meis rationibus, cum quidem ego malim ei confidere, quàm naualibus ſcribis. Nullus eſt autem iſtorum, cui non inuenias in meis rationibus perſcriptum eſſe aurum, ligna, reditus, agros: at Demoſthenes claſſes armat, comparat exercitus, & ſubinde reparat. Talia dicebat ad me Philippus, tũc & ſæpè aliàs de hoc uiro. Et in quadam felicitatis ſuæ parte numerabat, quòd Demoſtheni non eſſet commiſſa ſumma imperij apud exercitum, cũ omnia ſua conſilia perturbarentur illius orationibus, quæ ex Athenis uelut arietes, uel catapultæ mittebantur. De pugna ad Chæroneã facta, nec poſt uictoriã deſijt prædicare, quantum hic uir creaſſet periculum ipſi. Niſi enim præter ſpem, inquit, propter ducum inſcitiã, & aciem malè inſtructã, & inſperatam fortunam, quæ multa nobis conficere ſolet, uicciſſemus, uno die non modo regnum, ſed & uitam meam, in diſcrimen adduxerat. Coniunxerat potentiſſimas urbes, coëgerat omnes uires Græciæ, Athenienſes, Thebanos, Bœotios, Corinthios, Eubœenſes, Megarenſes, & effecit ut periculum ſimul omnes ciuitates ſubirent, & mihi tranſitum in Atticam intercluſit. Tales erãt huius Demoſthene ſermones perpetuo, & cum diceretur ad eum quòd magnum antagoniſten haberet populum Athenienſem, reſpondebat ſe unum habere antagoniſten Demoſthenem. Nam quod abſq; Demoſthene ſit, Athenienſes ſimiles eſſe Aenianenſium & Theſſalorum. Et quando Legatos ad urbes mittebat, ſi quos alios miſerant Athenienſes, facile uincebat ipſe, ſed Demoſthene præſente, fruſtra inquit, ſe legatos mittere: Non enim poſſunt cõtra Demoſthenis eloquentiam erigere trophæum. Sic Philippus dicebat. Itaq; ego qui quidem longè inferior ſum Philippo, ſi cepiſſem talem uirum, num uelut bouem ad cædem abducerem? an uero potius in conſilium de toto regno Græciæ conſtituendo adhiberem? Nam initio natura ei benè affectus fui, propter res eius geſtas, ac magis propter Ariſtotelis teſtimonium, qui ſolebat eum ſæpe ad Alexandrum, & ad nos ducere. Et cum tot eſſent, qui ad eum uenire conſueuerant, neminem ſic admirabatur propter magitudinem ingenij, temperantiam,

Occupatio, qua et eloquẽtiã eius extollit hoſtis, cũ ſuprà magnitudinẽ animi prædicarit.

Amplificatio teſtimonij Philippi.

Alia à teſtimonio Ariſtotelis.

rantiam, grauitatem, acumen, libertatem & tolerantiam. Vos inquit, Aristoteles similem putatis esse Demosthenem Eubulo, Phrynoni, & Philocrati, & conamini hunc quoq; pecunia corrumpere, qui uniuersum patrimonium in Athenienses priuatim & publicè contulit. Et quia nihil proficitis pecunia, minas adhibetis, cum iste nihil dubitet pro patria mortẽ oppetere. Et si quid in uobis reprehendit, ægrè fertis. At ille ne populum quidem metuit. Non uidetis eum amore patriæ Rempub. gerere ac ducere, hanc administrationẽ tanquam philosophiæ ac uirtutis scholam quandam esse, quam non conueniat ad quæstum aut alias cupiditates conferre. Propterea Archia ualde optarem mihi eius cõsuetudinem contigisse, ut consilio eius uti possim in præsentia, & audire uocem liberæ mentis, tot alioqui circunfusus assentatoribus. Ac mihi sanè uidetur hoc nomine reprehendendus esse, quòd uitam suam in discrimen adduxit, pro tam ingratis ciuibus, cum posset alios inuenire amicos fideliores & constantiores.

ARCH. Alia quidem rectè dixisti, sed hoc frustra dixisses illi, adeo furebat amore patriæ. ANTI. Sic est, quid enim manifesta negem: sed quomodo mortuus est? ARCH. Magis etiam mireris eum si hoc scias. Nam & nos qui adfuimus, non minus obstupuimus, quàm alij spectatores. Videtur enim iam olim apud se cõstituisse de hoc exitu uitæ, quod intelligi potest ex apparatu. Sedebat enim intus in templo, ac frustrà superioribus diebus, cum eo collocuti eramus. ANTI. Quales fuerunt uestri sermones? ARCH. Multa humanissimè proponebam, promittebam ei ueniam abs te, non sanè expectans: non enim noram hanc tuam uoluntatem, sed arbitrabar te huic uehementer iratum esse, tantum ista dicebam persuadendi causſa. ANTI. Quomodo accepit ille uestram orationem? & nihil me celes. Vellem enim me coram audiuisse: sed tu nihil omittas. Magna res est tanti uiri mores sub exitum uitæ contemplari, utrum spiritus defecerit, utrum expalluerit, an constantiam animi retinuerit. ARCH. Nullam significationem pauoris edidit. ANTI. Quomodo? ARCH. Suauiter enim risit, ac lusit in priorem uitam meam, dixit me ineptum histrionem esse tuorum mendaciorum, nec posse commouere spectatorem. ANTI. Itaq; non credens tuis promissis, despondit animum. ARCH. Non. Quòd si audies reliqua, non tantum uidebis fidem non habuisse, sed etiam acrem obiurgationem attigisse. Dicam enim quia iubes. Nõ inquit, indignum est aut nouum, Macedonibus sic capere Demosthenem, ut Amphipolim, Olynthum, Oropum. Talia multa dixit. Adhibuimus enim scriptores, qui eius dicta exciperent. Ego, inquit, metu tormentorum, aut mortis non moueor, ut spe uitę proposita promittam me ad Antipatrum uenturum esse. Sed si hæc uera sunt quæ dicitis, multò magis cauere debeo ne mens mea uideatur ab Antipatro corrupta, neue uidear deseruisse ordinem, in quo ad Græciæ defensionem collocatus sum, & transfuga factus, ad Macedones concessisse. Si mihi honestè est uiuere, Pyræeus præbeat, & Triremis quam instruxi, & murus, & fossa, meo sumptu facta, & tribus Pandionis, cuius causſa ultrò ludos feci, & Solon, & Draco, & libertas conciuium, & liber populus, & decreta, & leges classium, & maiorum uirtus ac trophæa, & ciuium beneuolentia, qui me sæpe coronauerunt, & Græcorum autoritas, qui hactenus à me seruati sunt. Quòd si mihi uita debeat contingere alterius misericordia, quãquam id turpe est, tamen hoc beneficiũ malim accipere à meis ciuibus, quos redemi captiuos, aut à patribus, quorum elocaui filias, aut quibus donaui pecunias. At si me nec insularum imperium, nec mare defendet, petam ab hoc Neptuno auxilium, & ab hac ara, & à sacris legibus. Sin autem Neptunus non potest defendere immunitatem templi, nec pudet eum prodere Demosthenem Archię, moriar, nec mihi Antipater pro deo colendus erit. Liceret mihi amiciores habere Macedones quàm Athenienses, & frui felicitate uestra, si imitari uellem Callimedontem, Pytheam & Demadem. Liceret animum uel sero mutare, nisi uererecũdia Codri, &

Transitio ad ea quæ sub mortẽ Demosthenis ab ipso acta.

Nam illi pro patria mortẽ obiere.

& ſiliarum Erichtei prohiberet. Non igitur uolui transfugam fortunam ſequi. Honeſtum enim effugium mors eſt, quæ eſt extra omne periculum turpitudinis. Et nunc Archia, quantum in me eſt, non uolo dedecorare Athenas, ſeruitutem accipiens, abiecta libertate, in qua mori eſt honeſtiſſimum. Verum conuenit te meminiſſe Tragœdiarum, nonne grauiter dictum eſt?

Ex Euripidis Hecuba.

At illa iam moriens tamen
Decenter ut caderet cauebat ſedulò.

Hoc cum fecerit puella, quanto turpius erit Demoſthenì, præferre inhoneſtam uitam honeſtæ mortì? ac obliuiſci Xenocratis & Platonis diſputationum, de immortalitate animarum. Addidit etiam quædam, inuectus in eos, qui calamitatẽ exprobrant. Verum quid attinet me nunc recitare, cum ego ad extremum partim precarer, partim minas adhiberem, & blandicijs terrores miſcerem. Ego inquit ille, perſuaderi mihi pateres, ſi Archias eſſem: ſed quoniam Demoſthenes ſum, peto ut ignoſcas mihi, qui non conſueui inconſtans eſſe. Hic cum eum ui abducere uellem, idq; ipſe ſentiret, cœpit me irridere, & Deum aſpiciens, ait, Archias putat tantum arma & exercitus præſidia uitæ eſſe, & meum apparatum contemnit, quem expugnare neq; Illyrici, neq; Tryballi, neq; Macedones poſſint. Firmior eſt enim quàm ille murus ligneus, quẽ olim nobis Apollo reſpondit inexpugnabilem fore. Nam ut prudentia me in adminiſtratione Reipub. ſecurum præſtitit, ita me aduerſus Macedones ſecurum reddet. Nunquam formidaui Euctimonem, aut Ariſtogitonem, aut Pytheam, & Callimedontem, aut Philippum, neque modo hunc Archiam formido. Cum hæc dixiſſet: Age, inquit, ne afferas mihi uiolentas manus, non enim prophanabo templum, quantum in me eſt, ſalutato deo ſponte ſequar. Ego ſic ſperabam facturum, cum ille manum ori admouet, neque ego ſuſpicabar eum aliud facere, quàm orare deos, ſed quid egerit, poſtea ex ancilla per tormenta cognouimus, diu eũ habuiſſe paratum uenenum, ut morte libertatem redimeret. Neq; extra templi limen perue nerat, cum lapſus inquit, hoc cadauer ad Antipatrum uehes, Demoſthenem uero non uehes, non per. Et uidebatur ſuo more iuraturus, per illos qui in Marathone occubuerunt, ſed ualedicens auolauit. Hunc ego finem Rex, affero expugnati Demoſthenis. ANTIP. Demoſthenis ſcilicet. O inuictum animum & beatum, quàm generoſum facinus. Prudentia eſt, in manu retinere libertatis poſſeſſionem. Sed deceſſit uicturus in beatorum inſulis apud heroas, ut dicitur, aut in cœlum peruenturus, ut Deus factus comes ſit Iouis liberatoris. Corpus uero nos remittemus Athenas, futurum honeſtius ornamentum patriæ, quàm illi qui in Marathone occubuerunt.

Bello Perſico uidelicet, eũ ad Salaminem pugnatum eſt.

Mors Demoſthenis.

DEORVM CONCILIVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

RVrſum hoc loco Lucianus, deorum gentiliũ uanitatẽ, atq; ſtulticiã more ſuo deridet: hominũq; ſuperſtitionẽ tacitè reprehẽdit, qui ridicula adeo, atq; abſurda de illis ſibi ipſis perſuadeant, ac credãt. Eſt autẽ feſtiua quædam imitatio, qua ad exemplum Athenienſis Reip. conciliũ deorum haberi fingit, ſuper ijs uidelicet, qui ceu nothi ac peregrini in ciuitatẽ ac cœtum deorum irrepſiſſent. Accuſatoris igitur uicem Momus, generalis deorum cæterorum ſugillator, ſuſcipit: qui principio quidem cõmuni nomine in eos, qui partim ex dijs, partim ex hominibus nati, in cœlũ recepti fuerant, tanquam nothos ac peregrinos inuehitur, præcipuè uero Dionyſium accuſat, ut qui nõ ſolum ipſe aduentitius in cœlo ſit, uerum etiam alios quoſdam barbaros & informes, numeroq; deorũ prorſus indignos ſecum introduxerit. Atq; huius rei tanquam auctorem & cauſam, louẽ quoq; in crimẽ uocat, quòd is cũ mulieribus mortalibus nunc hac, nunc illa ſpecie transformatus, cõcumbat, ac poſtea ex illis procreatos liberos, inter deos referat, et in cœlo collocet. Atq; iam illius

exemplo

exemplo etiam deos cum uiris hominibus congredi cœpisse, ac liberos ex ijsdem sustuliſſe. Secundo autē loco eos, qui & Barbari, & ex solis hominibus procreati, pro dijs haberentur, insectatur, illorū indignitatem, cū ob personarum ac linguæ sœditatem, tum ob ea, quæ ex eo, quòd in cœlum recepti essent, cōsecuta sint, exaggerans. Inter quos præcipuè Aegyptiorum absurditatē persequitur, quorū alij canum, alij boum, alij aliorū turpium atq; brutorū animantium specie colerentur. Postremo etiam philosophorū illa plausibilia, ac nugo iactata nomina arripit: puta Virtutem, Fatum, Naturā &c. ut quæ non noua ac peregrina sint, sed ne usquam quidem existant. Quo loco & temporum suorum uicia & philosophorum uanitatem simul notasse uidetur, ut qui uerbis quidem multa de uirtute iactarint, ipso aūt opere, quiduis potius, quàm uirtutem et honestatem præstiterint. Quòd aūt fati & naturæ quoq; meminit, eò pertinet, quòd cultus deorum paulatim sublatus fuit, quando homines à philosophis edocti, fato quodam, et naturali rerū ordine ac serie, non deorū benignitate fieri ac geri omnia, opinari cœperunt. Atq; ad hunc modū accusatione sua peracta, Momus Decretum quoq; à se compositum proponit ac recitat, quo ipso quoq; ad exemplum Athenienſium psephisma tum, qualia multa temporibus Demosthenis, & paulò supra quoq; facta sunt, efficto, iubentur dij, cognitionem diuinitatis & originis quisq; suæ ad proximum concilium afferre, ut, qui peregrini & aduentitij reperti fuerint, è cœtu ac ciuitate deorum remoueantur.

IVPITER.

E post hac clanculum cōsurgetis, ò Superi, neq; ad angulos cōuersi, in aurē alter cum altero colloquatur, indignantes multos parū dignos nostri sympoſij esse participes. Verum posteaquam coactū est concilium, quiſq; propalam in mediū suam adferat sententiā. & quę accusatione digna sunt, accuset. Cæterū Mercurii præconiū illud ex lege clara uoce promulgato. MER. Arrige aures, uocem cōprime: Quis ex Dijs senioribus & perfectis, qbus permissum est, in concione uerba facere uoluerit? Ipsa deliberatio de inquilinis & hospitibus futura est. MOMVS. Ego Momus, ò Iupiter, si fandi copiam mihi feceris. IVP. Iam ipso præconio loquendi libertas tibi facta est, itaq; meo permissu nihil opus est. MO. Aio itaq; nonnullos nostrū uitiose & improbè facere, quibus non satis est semet deos ex hominibus factos esse, nisi suos quoq; pedisse quos & famulos nobis honore pares esse ostēderint, qua in re nil magnum aut iuuenile se fecisse existimant. Volo uero ò Iupiter, ut interrita loquendi libertas mihi concessa sit. Neq; enim aliter quæ sentio effari possim. Sed me omnes ex æquo nouerūt, quàm libere linguę deus sim, & quàm nihil eorū, quæ parum honestè & decorè fiunt reticere soleam. Etenim omnia in reprehensionem rapio, ac propalàm, quæ mihi optimè aut secus facta uidentur proloquor, neq; reformidans cuiusquam autoritatem, neq; præ uerecundia sententiam meam concælans. Quapropter & onerosus multis esse uideor, & natura sycophanticus, dum popularis quispiam & cōmunis omnium accusator ab illis uocor. Sed enim posteaquam licitum est, atq; ita iam proclamatum, & tu Iupiter cum libertate, loquendi facultatem mihi concesseris, nihil dissimulāter, tacitum aut præteritum dicturus sum. Multi sunt, inquam, non contenti, quòd ipsi in deorum concilium admissi, nostri contubernij sint participes, quòdq; patri forte nobiscum conuiuantur, præsertim cum ex dimidio homines eos esse constet. Adhuc etiam ministros suos & chori socios in cœlum subduxerunt, eosq; deos fecerunt asscriptitios. Et nunc æqualem cum alijs distributionem auferunt, & sacrificiorum consortes sunt, neq; pensionem in inquilinos constitutam nobis persoluentes. IVPIT. Ne quid obscuris ambagibus inuoluas, ò Mome, uerum perspicuè & dilucidè, quæ sentis, eloquere, additis quoque nominibus. Iam enim in medium ita oratio tibi proiecta, ut multos pariter in suspicionem rapiamus, ac alium alio modo tuis dictis obnoxium insimulemus. Oportet uero liberum concionatorem nihil ob metum reticere. MO. Euge ò Iupiter, quan-

Exordiū ἀπὸ λογικῆς à re præsenti, & commonitione totius.

Præconium Mercurij ad exemplar Atheniēſ.

ὕλη accusationis.

Exordium à præmunitione

Generalis accusatio.

quandoquidem me ad linguæ libertatem cohortaris, fit uero hoc abs te animo prorsus regio & magnifico. Proinde nominatim quoque tuo iussu eosdem perstringam. Ille enim generosissimus Dionysus, semihomo existens, neq; à materna stirpe Græcus, sed Syrophœnicis cuiuspiã mercatoris, nempe Cadmi nepos, posteaquam immortalitate donatus est, cuiusmodi quidem ille sit non dico, neq; mitram, neq; ebrietatem, neq; errantem eius incessum uituperabo. Omnes enim, ut opinor, uidetis, quàm mollis sit & effœminatus delicijs, dimidio insaniens, statim à summo mane merum spirans. Ille uero totam fratriã nobis induxit, & toto choro aduecto præsto est, deosq; declarauit & Pana, & Sileniũ, & Satyros, agrestes quospiam & caprarios permultos, homines saltationi deditos, & forma monstrosa spectabiles. Quorum hic quidem gerens cornua, dimidia parte corporis capram referens, barbamq; profundam nutriens, parum ab hirco discrepat. Alter uero senex caluicio, & simis naribus deformatus, plurimum super asinum inequitans, genere Lydus est. Cæterum Satyri acutis auribus, & ipsi calui & cornigeri, qualia ferè hœdis nuper natis excrescunt cornua, Phryges quidam existentes. Sunt uero caudati omnes. Videte cuiusmodi deos nobis facit generosus ille? Mitto enim dicere quòd & duas mulieres adduxerit, alteram amicam suam existentem, nempe Ariadnen, cuius etiam coronam stellarum choro annumeratam addidit. Alteram uero Icari agricolæ filiam. Et quod omnium est ridiculosissimum ò Superi, Erigones quoq; canem illum adduxit, ne tristicia afficeretur puella, si familiarem suum in cœlo non haberet, & eam quam in delicijs habuit caniculam. Hæc uero non uidentur nobis esse contumelioſa, quæq; nec insania nec risu careant. Audite etiam alios. IVP. Caue Mome quicquam dixeris, aut de Aesculapio, aut de Hercule. Video enim quo orationis tuæ impetu rapiaris. Etenim horum alter agit medicum, & ægrotos morbis leuat, estq; planè multis alijs anteferendus. At Hercules filius meus existens, non paucis laboribus immortalitatem adeptus est. Itaq; caue, ne hoscea cuses temere. MO. In tui quidem gratiam tacebo, ò Iupiter, etsi multa dicenda habeam: atq; si nihil aliud, adhuc tamen signa igne inusta in corpore retinent. Porrò, si liceret & aduersum te dicendi libertate uti, multa habeẽ quę possim oratione reprehendere. IVP. Atqui in me maximè tibi licet dicere. Nunquid igitur & me ut deum inquilinum in ius uocas? MO. Equidem in Creta non tantum hoc audire licet: uerum aliud quoq; de te dictitant, atq; etiam sepulchrũ tuum commonstrant hospitibus. Ego uero neq; illis fidem habeo, neq; ex Achiuorum numero Aeginensibus subditítium te esse affirmantibus. Cęterũ quæ cum primis reprehensione digna sunt, ea in medium adducam. Enimuero horũ delictorum principij, & concilij nostri Nothoq; multitudine adulterãdi caussam tu Iupiter adeo primus induxisti cũ puellis ac mulieribus mortalis conditionis rẽ habere sustinẽs, ac alio subinde habitu ad eas deserto cœlo descendẽs. Itaq; per sæpe in metu sumus, ne quis te comprehensum sacrificet, quoties taurus factus es. Aut quispiam ex auri fusoribus te conflatum perimat, quoties auri speciem indueris, ac nobis pro Ioue aut segmentũ, aut armilla, aut inauris factus fueris, Sed enim hisce semideis cœlum iam compleuisti, neq; enim aliter possum dicere. Estq; res planè absurdissima, si quis ex improuiso audierit Herculem in deorum numerum esse assumptum, Eurysthea autem qui illi imperauit, fatis famcũ esse. Et Herculis templum cerni in proximo ministri existentis, Eurysthei uero illius domini sepulchrum. Et rursus ex Thebanis Dionysus deus factus est, eius autem consobrini nimirum Pentheus, & Actæon, & Learthus homines fuerunt omnium infelicissimi. Ex quo uero tu Iupiter semel illis hanc licentiæ ianuam aperuisti, & cum mortalibus commercium habere cœpisti, omnes tuum institutum imitantur. Neq; tantũ dij tui sunt imitatores, sed etiam Deæ hac in parte tuum æmulantur ingenium. Quis enim ignorat Anchisen, & Tithonũ &

Descendit ad specie, & primo Dionysũ accusat ut nothũ & peregrinũ, et peregrinos alios! deorũq; cõuiuio indignos secum introducentem.

Occupatio, de Hercule et Aesculapio.

Accusatio ipsius Iouis, ut qui caussam perturbatæ reipub. præbeat

Amplificatio ab inconuenienti.

Alia ex consequentibus.

En dy-

Endymiona,& Iasonem,& complures alios? Itaq; hæc mihi missa facienda uidentur,multi enim laboris esset hæc cuncta singulatim reprehendere. IVP. At uide Mome, ne quid de Ganymede dixeris. Malè enim me habebit, si adolescẽtem uerbis conturbaueris,affecto contumelia genere. MO. Proinde,neq; de aquila quicquam dicturus sum,quòd & illa in cœlo uersatur, regio sceptro insidens,ac tantum non super capite tuo nidificans,& Deus esse gestiens? Aut illã quoq; in Ganymedis gratiam præteribimus? Atqui,ò Iupiter,Attis ille, & Corybas, & Sebazius unde nobis tandem accersiti ueniunt? Aut etiam Mithres ille Medus,qui indumento Persico amictus,& tyara redimitus est,neq; græcam uocem sonans. Adeo,ut si quis illi nectar propinet,præbibentem non intelligat. Itaque & Scythæ, & Getæ hæc uidentes nobis longũ ualere iussis,ipsi immortalitate donant homines,suisq; suffragijs deos quoscunq; libuerit constituunt,non alia ratione quàm Zamolxis seruilis cõditionis homo existens,diuinitatem adeptus est,& deorum numero adscriptus,haùd scio quo modo nobis imposuerit. At sanè hæc omnia,ò Dij,adhuc mediocria, & aliquo modo ferenda sunt. Cæterum tu,ò canino rictu hians Aegyptie,qui syndone amictus es, quis nam esse gloriaris,ò optime,aut quomodo deus esse contendis latrando? Quid aũt sibi uult & Memphites taurus ille uersicolor,qui & precibus deueneratur, & respondet oraculis,neq; nõ prophetas habet? Pudet uero me ciconias percensere & Simias,& hircos,atq; his longè absurdiora,quæ nescio quomodo ex Aegypto in cœlum usq; conscenderunt. Illa itaq;,ò Dij,quomodo sustinetis æquali uobiscum honore,aut etiam amplius adorari? Aut tu Iupiter,quo ferre potes animo,posteaquam arietis cornua tibi produxerint? IVP. Turpia profecto sunt quæ dicis de Aegyptijs. Attamen pleraq; illorum in se mystica complectuntur ænigmata,quæ non prorsus à profanis deridenda sunt. MO. Planè nobis Iupiter opus est mysterijs,ut deos,deos esse cognoscamus, & caninis capitibus præditos,canes esse intelligamus. IVP. Mitte de Aegyptijs in præsens dicere,nos uero de his aliàs per ocium deliberabimus. Itaq; alios, si qui notandi supersunt, adducito. MO. Trophonium,ò Iupiter,& quod me præfocat Antilochum. Ille inquã,sceleste & matricidæ hominis filius uaticinatur in Cilicia,multa impudenter ementiens, & duorum obulorum gratia præstigijs incantans homines. Quocirca nõ amplius tu Apollo ob uaticinij prędicationẽ haberis in precio,sed iam omnis lapis,& quæuis ara responsa dat oraculũ petentibus, dummodo oleo perfusa fuerit,& coronas habuerit, & homine præstigiatore abundauerit, cuiusmodi iam permulti sunt. Iam etiam Polydamantis athletæ statua medetur febre laborantibus in Olympia,& Theagenis in Thaso. Quin Hectori quoque sacra faciũt in Ilio,& è regione Protesilao,nempe in Cherroneso. Ex quo igitur in tantum numerum subinde aucti excreuimus, magis in usu fuit periurium & sacrilegiũ. Et omnino nos despectui habere cœperunt rectè facientes. Et hæc quidem de nothis & suppositijs dicta esse uolui. Cæterum ego & peregrina nomina permulta audiens, eorum qui neq; degunt apud nos,neq; ullo modo possunt esse,admodum ò Iupiter,propter hæc rideo. Vbi enim gentium est multis modis iactata illa uirtus,& natura,& fatum,& fortuna? Intoleranda & uana rerum uocabula ab inertibus hominibus philosophiæ titulo semetuendis excogitata. Quæ quanquam ipsorum commenta sunt,sic tamen simplicium animos persuaserunt,ut nemo amplius nobis sacrificare dignetur, certo persuasum habens,quòd,etiam si infinitas hecatombas nobis obtulerit,fortunam tamen nihilosecus ea facturam, quæ à fatis decreta sunt,& quæ sub initium cuiq; nascentium Parcæ fatalibus fusis adneuerint. Perlibenter itaq; te Iupiter interrogarem,ubi nam gentium tibi uisa esset aut uirtus,aut natura,aut fatum? Quòd enim & tu talia subinde in philosophorum disputationibus audias,mihi dubium non est,nisi fortasse quispiam surdis sit auribus,ut eosdem uo-

Occupatio alia de Ganymede & aquila Iouis.

Alia accusatio decrũ barorum,qui etiam à posteris illorum deos exagitat.

Alia Trophonij & Antilochi & cæterorũ,qui ex hominibus dij facti.

III. Accusatio eorũ nominũ quæ à philosophis prædicantur, ut quæ prorsus nulla sint.

Concluſio.

ciferantes inaudire nequeat. Multa equidem adhuc dicenda ſuperſunt, ſed finem uerborum faciam. Video enim quoſdam ob dicta mea dolenter perturbari, & iam ſibilare, maxime uero eos qui orationis libertate tacti ſunt. Itaq; pro cõcludenda oratione, ſi ita ſedet animo tuo Iupiter, decretum quoddam de illis iã conſcriptum legam. IVP. Recita. Neq; enim omnia abſurdè aut de nihilo reprehendiſti. Et ſanè multa ex illis inhibenda & coërcenda ſunt, ne in immenſum excreſcant.

DECRETVM BONA FORTVNA.

Et hoc ad exemplũ Athenienſium pſephiſmatũ factũ. Sic enim & apud illos aliquoties de peregrinis urbe eijciendis in ſenatu decretũ, legeſq; latæ fuere, ut cũ alibi, tum ex orationibus quibuſdã Demoſthenis patet.

COncilio legittimè coacto, ſeptima die menſis inſtantis Iupiter conſulatum agebat, Neptuno præſidem, Apollo præfectũ, Momus ſcribæ officio fungebatur noctu, & Somnus dixit ſententiam. Quoniam multi ex peregrinis nõ Græci tantum, uerum etiam Barbari, nequaquam digni exiſtentes cœleſtis Rei publ. communi nobiſcum participatione nothi & ſubdititi, haud ſcio quo nam modo etiam dij eſſe contendentes, cœlum angulatim compleuerunt, ita ut ſympoſium tumultuoſis turbis plenum ſit, obſtrepente paſſim diuerſi lingui & undiq; accerſita multitudine. Defecit autem ambroſiæ & nectaris copia, adeo ut mna iam coëmendus ſit ſextarius, propter bibentium multitudinem. Sed enim illi, qua ſunt procacitate & immodeſtia, dijs ueteris & antiquis loco motis, ſemet ipſi primis dignantur accubitibus præter omnem morem patrium. Ad hæc in terris quoq; ante alios honorari cõtendunt, uiſum eſt curiæ & populo, ut ad hyberna ſolſtitia cogatur in Olympo concilium: ſeptem autem ad cognoſcendum appoſiti eligantur Dij perfecti, tres quidem ex curia ueteri, quæ Saturno regnãte conſtituta eſt: quatuor autem ex duodecim, quorum in numero unus erit Iupiter. Cæterum qui electi erunt arbitri, ipſi ad cognoſcendum cauſſas ſeſſum eant, dicto prius iuramento legitimo, nimirum Styge. At Mercurius proclamato præconio uniuerſos in concionem congreget, quicunq; in deorum concilium legitimè admitti poſtulant. Veniant autem illi adductis iuratis teſtibus, & certis generis iudicijs. Deinde illi in unum locum commeant, uerum arbitri accuratè expendentes, aut deos illos declarabunt, aut ad ſua ſepulchra & maiorum tumulos ablegabunt. Si uero quiſpiam ex obſcuris & reprobatis comprehenſus fuerit, & ſemel ab arbitris cõdemnatus, in cœlum aſcenderit, ille per præceps in tartarum corruat. Præterea quiſque exerceat ſua commercia, neq; Minerua rei medicæ intenta ſit, neq; Aeſculapius dandis oraculis uacet, aut ſeruiat, neq; Apollo tãta ſoli ſibi obeunda uendicet, ſed una re quapiam electa, aut uatem, aut cytharœdũ, aut medicum agat. Porro autem philoſophis dicetur, ne noua ſubinde fingendo comminiſcantur nomina, neq; de ijs quorũ imperiti ſunt, nugentur. In quorumcunq; autem honorem aut cultum templa, aut ſacra conſtituta ſunt, illorũ imagines ſubuertantur, earumq; loco aut Iouis, aut Iunonis, aut Apollinis, aut alterius cuiuſpiam erigatur. Illis autem urbs congeſta terra ſepulchrum accumulet, & aræ loco ſtatuam reponat. Quod ſi quis præconio dicto audiens eſſe uoluerit, arbitrorumq; examen & cenſuram ſubire recuſarit, ille in dicta cauſſa condemnetur. IVP. Iuſtiſſimum equidem decretum eſt iſtud ô Mome, & qui ſuffragatur, huic manum protendat. Atqui potius ita fiat. Complures enim noui futuros, qui ſua non ſunt adiecturi ſuffragia, uerum iã præſens abite. Cæterum in concionem accerſiti à Mercurio, uenite ad ſereates unuſquiſque cognitiones claras, & manifeſtas comprobationes, matris & patris nomẽ, & unde oriundus ſit, tum quomodo diuinitatem adeptus ſit, ad hæc tribũ quoque & curiales. Verum enimuero qui præſto non fuerit, parum curæ erit arbitris, tametſi ille in terris ingens delubrum habuerit, ac homines eundem deum eſſe exiſtimauerint.

CYNICVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Disputatio est Luciani ac Cynici, qua alter Cynicam uitam ut sordidam atq; ferinam, & à natura hominis abhorrentem reprehendit, alter ut frugalem & modestam, & uirtuti maximè conuenientem defendit. Luciani argumenta sumuntur à modo & descriptione uitæ uictusq; Cynicorum, quòd illi ut mendici incedant, ut canes, quibus uis reiectamentis uictitent, & ut feræ, nullas certas sedes, nulla certa habitacula teneant: deinde & contra naturam faciant, quæ ob id omnia crearit, ut illis ad corporum alimenta, defensionem & uoluptatem quoq;, utamur, quæ cum illi contemnant ac negligant, ipsam naturam ac Deum negligere atq; contemnere uideri. Contra autem Cynicus à finitione opulentiæ & inopiæ, ostendit se neq; mendicum esse, neq; quicquam sibi deesse. Deinde quòd alter de natura, & rebus omnibus ad usum nostrum creatis affert, id similitudine quadam diluit, Et primo, quod ad uictum attinet, ostendit, ut in conuiuio lauto, non omnia ab omnibus arripi & uorari, sic neq; in rebus creatis omnia ab omnibus usurpari conuenire, alia ægrotantibus & inualidis, alia ualentibus & robustis magis accommoda esse. Atq; eo loco in diuitias, ut quæ magna molestia, multiq; periculis pariuntur, deinde & ipsæ uicissim multorum malorum causse sint, inuehitur. Et quod alter de Cynicis usurparat, hoc in Diuites ipse retorquet, uidelicet, quòd contra quàm à natura omnia creata ac facta sint, ipsi illis utantur. Deniq; uitam suam etiam deorum exemplo atq; auctoritate comprobat. Deinde ucro, quod ad habitum & cultum pertinet, ostendit ea quoq; parte naturam magis sequi se, quàm diuites, ex officio & fine uestium, cæterarumq; id genus rerũ. Nam se, quatenus usus postulat, illis uti: contra diuites, ut cinædos & mulieres incedere, glabros & delicatos, & perinde, ut torrente aliqua, sic libidine sua præcipites ferri. Post remo etiam deos plerosq; barbatos ac nudos fingi, sibiq; quam diuitibus illis habitu ac cultu similiores apparere.

LVCIANVS ET CYNICVS. LVC.

QVid tu tandem? barbam quidem habes, & comam, tunicam non habes, nudus conspiceris, ac sine calceis, delecta nimirum uaga, inhumanaq; ac ferali uita, tũ proprio corpore contrà quàm faciunt cæteri, semper usus incommodè, nunc huc, nũc illuc circuis, in arido præterea solo cubans, adeo ut plurimũ etiam sordiũ, tritum isthuc pallium referat, alioq; nec ipsum, uel tenui filo, uel molle, uel florulentum. CYN. Neq; enim indigeo: si quid est huiusmodi, ut comparetur facilimè, dominoq; minimum exhibeat negocij, id inquã, mihi sufficit. At tu per deos dic mihi, putásne esse in luxu uitium? LVC. Imo admodum. CYN. Contrà in frugalitate uirtutem? LVC. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quum me uideas uiuentem frugalius quàm uulgo faciunt homines, eos uero sumptuosius me, non illos arguis? LVC. Quia non frugalius per Iouem uideris mihi, sed egentius uiuere, imò uitam omnino egenam atque inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum mendicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quandoquidem huc processit oratio) quidnã inopia sit, quidq; rursus copia? LV. Si tibi quidem ita uidetur. CYN. Nunquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LVC. Esto istud. CYN. Indigentia uero quicquid cuiusquam usui deest, neceò quo sit necesse peruenit? LVC. Scilicet. CYN. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in his est, quod necessitatem non expleat meam. LV. Quo pacto illud ais? CYN. Scies si consideres in quem usum eorum quodq; paratum est, quorum egemus, ut domus: an non tegumenti gratia? LV. Maximè. CYN. Quid uestis, cuius gratia? nónne tegumenti etiam ipsa? LV. Sanè. CYN. At ipso per deos tegumẽto, cuius rei gratia indiguerimus, nonne ut melius se habeat id quod tegitur? LV. Mihi quidem sic uidetur. CYN. Vtrum igitur tibi peius se habere hi-

Occasio dissuasionis ex ipsius habitu Cynici.

Propositio, uitã sordidã ac ferinã agere Cynicum. Cõfutatio à finitõe copiæ & inopiæ. Minorẽ probat p inductionem à partibus ad totum

uidentur pedes? LV. Nescio. CYN. Atqui hoc pacto didiceris: quod nam pedum officium est? LV. Ingredi. CYN. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur mei, quàm aliorum? LV. Istud uero fortasse non. CYN. At non possent seu sese melius seu deterius haberent, officium suum præstare? LV. Fortasse. CYN. Pedibus ergo nihil peius affectus uideor, quàm alijs? LV. Non uideris. CY. Quid corpus uero meum? Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus robur est. An meũ ergo debilius? LV. Non uidetur. CYN. Nec pedes ergo tegumento uidentur egere, nec reliquum corpus. Quippe si egerent, malè haberent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibuscunq; adfuerit. At ne aliquidem deterius corpus uidetur meum, quod quibuslibet cibis alitur. LV. Manifestum est id quidem. CYN. Nam nec uegetum esset, robustumq; si aleretur malè. Mala siquidem alimenta corpus tabefaciunt. LV. Ista quidem ita se habent. CYN. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus me arguis, uitamq; improbas meam, ac miseram prædicas? LV. Ideo per Iouem, quod cum natura (quam tu colis) ac superi terram in communi statuerint, ex ea multa nimirum ac bona ædiderint, ut nobis omnia superessent abundè, nõ in necessitatem modo, uerum in uoluptatem quoq; tu tamen horũ omnium aut maximæ saltem partis expers es, nec eorum quoquam frueris nihilo certè magis, quàm feræ. Nempe aquã bibis, quam etiam bibunt feræ: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum & illis: pallium præterea circunfers nihilo mendico decentius. Quanquàm si tu his contẽtus rectè sapis, tum Deus profectò neutiquam rectè fecit, primũ quòd oues effecit pingues. deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquum deinde apparatum uarietate mirabilem, & oleum, & mel & reliqua omnia, ut nos haberemus, edulia quidẽ omnigena haberemus, potum dulcẽ haberemus, pecunias haberemus, mollẽ lectum haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demum omnia mirũ in modum præparata. Nam & ipsa quoq; artium effecta deorũ dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatum, id fuerit profecto miserum, etiã si ab alio quopiã prioueris: quemadmodum hi qui seruantur in uinculis: longè uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nam ea demũ manifesta insania est. CYN. Et rectè quidem fortasse dicis. Verum isthuc dic mihi: Si quis diuite quopiam alacriter atq; humane, quin prolixè quoq; exhibente conuiuiũ, tum hospites excipiente, & multos simul, & omnigenos, alios quidem imbecillos, alios aũt robustos, deinde apponente multa atq; omnigena, si quis, inquam, omnia corripiat, omniaq; deglutiat, non ea tantum quæ uicina sunt, sed ea quoq; quæ procul absunt, præparata uidelicet inualidis, ipse tamen ualens, quum unum duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quàm alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probúsne? LV. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LV. Ne id quidem. CYN. Quid uero si quis eiusdem mensæ particeps, multa illa ac uaria negligat, uno quopiam ex his quæ proximè adponuntur, electo, cum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoq; solo utatur: cætera illa ne respiciat quidem, an non hunc temperatiorem & meliorem uirum illo putabis? LV. Ego certè. CYN. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? LV. Quid nam? CYN. Quòd Deus illi quidem pulchre conuiuium instruenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quæ cuique conuenient, alia quippe ualentibus, alia rursus ægrotantibus, atque alia quidem robustis, alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed ut his utantur singuli, quæ suæ cuiusque naturæ conueniunt, & ex his ipsis, quacunque re maximè quenque indigere contigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit, refertis, ut qui

Confirmatio propositionis à natura & fine creatorum

Confutatio à simili.

Adaptatio si militudinis

rebus

rebus uti utilitis omnibus, & undecunq; partis, non solis contenti præsentibus, existimantes propriam quidem neq; terram, neq; mare sufficere, sed importantes ab ipsis usq; terræ finibus uoluptates, patrijsq; rebus peregrina præferētes, sumptuosaq; frugalibus, atq; ea quæ difficile comparantur, his quæ sunt comparatu facilia: in summa, denicq; molestias, malaq; potius eligentes, quàm absq; molestijs uiuere. At isti quidem plurimi ac precioſi, beatiq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miseriam, erumnamq; perueniunt. Aurū ipsum tam optabile, si libet, argentumq; considera: domus considera sumptuosas, uestes operosas considera: atque eius generis omnia, quanto negocio emuntur, quot laboribus, periculis: imò sanguine, ac cæde, quantoq; hominum interitu: non ideo solum, quòd dum nauigant, propter ista pereunt complures: ac dum quærunt, parantq;, grauia perferunt: sed ob id quoq;, quòd digladiationes multas pariunt, quodq; ob ea insidiantur inuicem, & amicis amici, & parentibus liberi, & maritis coniuges. Sic opinor Eriphylen quoque auri gratia prodidisse maritum. Atq; hæc quidem omnia fiunt, quum tamen uestes illæ uariæ nihilo magis quicquam queant calefacere, auratæq; illa ædificia nihilo prorsus magis tegant, nec pocula illa argentea potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei item lecti, somnum suauiorem præbeant, imò uidebis frequenter in eburneo lecto, sumptuosisq; stromatibus, beatis illis somnum contigere non posse. Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ, nihilo magis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, insidemq; morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis gratia quantas molestias mortales & faciunt, & patiuntur? quanquam facile est isti cupiditati mederi, nisi quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidem insania corruptelaq; sufficere uidetur mortalibus, sed iā rerum etiam usum peruertunt, singulis rebus ad id utētes, ad quod minimè paratæ sunt, quemadmodum lecto si quis uti carpenti loco uelit, ac tanquam curru. LVC. Quisnam is est? CYN. Vos, inquam, qui hominibus tanquam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticis tanquam currus in ceruicibus ferant. Ipsi uero in sublimi residetis delicati, atq; illinc homines perinde tanquam asinos auri gamini, imperantes ut hac, non illac eant, & qui hæc facitis maximè, isdē maximè beati uidemini. Tum hi qui piscium carnibus non tantum ut alimentis utuntur, uerum tincturas etiam quasdā ex his machinantur, eos dico, qui purpuram tingunt, nonne & hi præter naturā his utuntur, quę à deo præparata sunt? LVC. Non per Iouem, siquidem tingere etiam potest, non comedi tantum purpuræ caro. CYN. At non in id tamen nata est. Nam & cratere quispiam, si præter naturā detorqueat, ollæ loco posset uti, nec in id tamē paratus erat. Sed quo pacto posset quispiam uniuersam illorum infelicitatem percurrere, quæ tanta est? At tu me quoq; quòd nolo eius esse particeps, incusas. Viuo ego tamen quē admodum modestus ille, his uidelicet duntaxat, quę mihi apponuntur uescēs, ac frugalissimis utens: uarijs uero illis atq; omnigenis minimè inhians. Ac deinde quum paucis egeam, ac minimè multis utar, ferinam tibi uideor uitam uiuere. Atqui hac ratione tua dij profectò in periculum ueniunt, ne & ipsi sint feris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut exactius intelligas, cuiusmodi horum utrunq; sit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, considera quòd pluribus egent, primum pueri quàm adulti, deinde mulieres quàm uiri, tum ægroti quàm ualentes: atq; omnino in summa, inferiora quælibet præstantioribus plurium indigent: proinde Dij omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedunt proximè, quàm minimis egent. An Herculem putas omnium hominum præstantissimum, quippe diuinum uirum, deumq; rectè creditū, miserum tunc fuisse, quum circuiret nudus, pelle duntaxat indutus, harum rerum nostrarum nihil desiderans? At ille miser profectò non erat, quippe qui miseriam ab alijs propulsabat; neq; rursus pauper, qui terra mariq; dominabat,

Cōfutatio ipsarum opum ab effectu & causis.

Diuitum atq; potentum uocatio.

Collatio sui.

Ab exēplo & autoritate deorum.

Herculis.

Nempe quocũq; intendisset impetum, omnes quaquauersum superabat, nec ei quenquam sui temporis incidit, qui se uel æquarit unquam, uel uicerit, quo ad ex humanis excesserit. At tu illi stromata putas, calceosq; defuisse, atq; obid mundum obambulasse tantum uirum? Dicendum profectò non est. Sed continens erat ac fortis, & moderatè uiuere uolebat, non indulgere delitijs. Quid Theseus eius discipulus? An non rexerat Athenienſium omnium, ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, ſua certè tempeſtate fortiſſimus? Attamen ille quoque uoluit ſine calceis eſſe, ac nudus ingredi, barbamq; & comam nutrire placuit ei, nec ei tamen ſolum, ſed omnibus etiam ueteribus placuit: nempe meliores erãt quàm uos: atq; adeo ne ſuſtinuiſſet quidem eorum quiſquam aliquid huiuſmodi, nihilo profectò magis quàm leo quiſpiam ſeſe tonderi. Siquidem carnis mollitiem ac liuorem decere mulieres exiſtimabant, ipſi uero ſicuti erant, ita uideri quoq; uiri uolebant: ac barbam quidem cultum uiri ducebant, quemadmodũ in equis iubam, in leonibus barbam, quibus deus ſplẽdoris quandam atq; ornamenti uenuſtatem dedit, ſic & uiris barbam adiunxit. Illos igitur ego æmulor ueteres, inquam, illos imitari uolo, huius uero tempeſtatis homines non æmulor mirabilis huius felicitatis nomine, quam in epulis & ueſtibus habent, dum poliunt ac læuigant ſingulas corporis partes, ac ne ſecretiorum quidem ullã, ita ut inſtituit natura, dimittẽtes. At mihi certè pedes opto, ut nihil equinis differant, quales Chironis fuiſſe ferunt. Tum ut ipſe ſtromatis non egeam more leonum, nec cibo egeam magis exquiſito, quàm canes. Contingat præterea mihi, ut terra quæuis mihi per ſe pro cubili ſufficiat. Domum uero ut mundum hũc exiſtimem. Alimenta demum ut ea delígam, quæ facillimè comparari poſſint. Aurum uero, argẽtumq; ne deſiderem unquã, neq; ego, neq; meorum amicorũ quiſquã. Omnia nanq; mala inter homines ex hoc cupiditate naſcũtur, & ſeditiones, & bella, & inſidiæ, & cædes. Hæc omnia fontem habẽt plus habendi cupidinem. At hęc à nobis abſcedat procul, ne unquam plus ſatis appetam: minus uero cum habeam, ferre æquo animo ualeam. Noſtra quidem ita ſe habent. Plurimum profectò à uulgi ſententijs iſta diſſentiunt. Neq; quicquam ergo mirandũ eſt, ſi ab his differimus habitu, à quibus tãtum differimus inſtituto. Sed te miror, quo nam pacto quum ſuam quandam citharœdo ueſtẽ tribuas cultũq;, atq; adeo tibicini ſuum, & tragœdo ſuum: bono uiro cultum, ueſtemq; propriã nullam exiſtimas, ſed eandem ei cum uulgo habẽdam cẽſes, idq; quum uulgus malum ſit. Quòd ſi bonorum cultus proprius debet eſſe ullus, quinã deceat magis quàm hic meus, qui maximè luxorioſis pudendus ſit, quemq; illi maximè auerſentur? Cultus ergo meus huiuſmodi eſt, ſqualidum eſſe, hirſutum eſſe, tritum pallium indui, comam producere, ac ſine calceis ingredi. Veſter uero cinædorum ornatui ſimillimus eſt, nec dignoſcere uos quiſquã ab illis poſſit, neq; colore ueſtium, neq; mollicie, neq; camiſiarũ numero, neq; lacernis, neq; calceis, neq; capillorum cura, neq; odore. Nam & redoletis ut illi, iam præſertim uos qui eſtis feliciſſimi. Et quidem quid facias, quum uir eundem cum cinæde odorem oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præſtatis. Voluptatibus uero nihilominus quàm illi ſuperamini, eadem comeditis, eodem modo dormitis atq; inceditis, imò uero incendere nõ uultis, ſed geſtari potius, tanquã ſarcinæ, alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At mę pedes ipſi geſtant, quocunq; ſit opus. Egoq; & frigus tolerare ſufficio, & calorem pati, eaq; quę dij obtulerint, minimè moleſtè ferre, ideo uidelicet, quia miſer ſum. Vos uero propter hanc felicitatem nulla eſtis fortuna contenti, ſed omniũ pœnitet, ac præſentia ferre non poteſtis, abſentia deſideratis, hyeme quidem optãtes æſtatem, æſtate rurſus hyemem, atq; in calore frigus, in frigore uiciſſim calorem: quemadmodum ægrotantes, moroſi ſemper & queruli, quod in illis quidem facit morbus, in uobis uero mores. Atq; hæc ita quum ſint, iam nos in uitam ueſtram traducere æquum cenſetis,

Theſei.

Accõmodat ad exemplum ſuũ cultũ & habitum.

Aliud argumentũ à limilitudine quo defendit habitum ſuum.

Antitheſis ueſtiũ & cultus diuitum.

censetis, nostramq; corrumpere, quū sæpe malè consulta sint, quæ facitis, ipsiq; sitis in uestris ipsorum negocijs minimè circumspecti, nihilq; eorum iudicio ac ratione, sed consuetudine cupiditatis faciatis. Quamobrē nihil profectò differtis uos ab his qui torrente feruntur. Illi quippe quocunq; fluxus intenderit, eò rapiuntur: & uos itidem quocunq; libidines. At similiter quidem uobiscū agitur, ut cum quodam qui equum insanum ascenderat. Equus igitur uirum corripiens abstulit. Hic uero amplius iam desilire equo currēte non poterat. Quidā uero cum occurrisset ei, rogauit quónam tenderet? Hic respondit, quocunq; huic uidetur, equū demonstrās. Quòd si uos quispiam roget, quò feramini, siue rum multis dicere, dicetis in uniuersum quidem: quocūq; uideatur affectibus, sigillatim uero, interdū quocunq; uoluptati, interdum quocūq; ambitioni, interdum rursus quò lucri studio. Quin interdū ira, interdū metus, interdum aliud quippiam huiusmodi uos auferre uidetur. Neq; enim unum dūtaxat equū uos, sed multos insilientes, nunc hunc, nūc illū, furiosos quidem omnes auehimini. Auferunt ergo uos in barathrū, ac prærupta. Vos tamē priusquā cadatis, casuros uos esse nescitis. at hoc detritum palliū quod uos ridetis, comaq; habitusq; meus tantam habet uim, ut uitam mihi quietam præbeat, utq; agam quicquid uolo, uersēq; cum quibus uolo. Nēpe ex indoctis, atq; ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui sunt adhuc ad modum procul declinant. Congrediuntur uero citissimi atq; modestissimi, & qui uirtutem cupiunt, hi potissimū congrediuntur mecum, horum ego cōsuetudine delector. Eorum uero fores qui homines uocantur, nō obseruo, tum coronas aureas ac purpuram pro fastu habeo, atq; homines ipsos derideo. At ut cultum hunc intelligas, non bonos modo uiros, sed ipsos etiam deos decere, atque eum deinde, si libet, irrideas, deorum statuas considera, utri uideantur uobisne an mihi similiores, neque Græcorum solum, sed barbarorum etiam templa circumspicias, utrū ipsi dij, ut ego, comati barbatiq; sunt, an quemadmodū uos, rasi finguntur atq; pinguntur. Quin plurimos etiam sine tunicis conspicies, ut me nunc esse uides. Quo pacto igitur audeas posthac hunc habitum uitio dare, quum deos etiam decere uideatur.

Amplificatio à collatione.

Aliud ab exemplo decori.

PSEVDOSOPHISTA,

SEV SOLOECISTA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Quanquam neq; hic dialogus, ut suprà Lexiphanes ille, uertendus fuerat, quòd singula commodè ac suo modo latinè reddi non possent, pro suscepto tamen opere, audendum aliquid longius, & periculum qualecunq; faciendum fuit. Quo æquiorem nobis lectorem fore puto, si quæ etiam hic offenderit, quæ expectationi ipsius nō omnino respondebunt, præsertim cum ipsum quoq; exemplar, quo nos uertendo usi sumus, in quibusdam locis non ita syncerum & castigatum appareret. Tractat autem de Soloecismo Lucianus, quem ueteres Latini, ut Gellius indicat, Stribiliginem uocarunt, Græci etiam Solœcon, atq; illud innuit, haudquaquam ita expeditum, aut obuium cuiuis esse, planè ac purè dicere, & ab omni uicio sermonis temperare, idq; exemplo cuiusdam, quem Pseudosophistam, à falsa, ut uidetur, scientiæ atq; doctrinæ persuasione, Soloecistam autem ab ipsa re appellat: qui cum profiteretur se & loqui purè, & alios in sermone peccantes deprehendere facilè posse, interim ipse etiam illa, quæ nota ac manifesta sunt, ignorare fingitur. Ac principio quidem uarias soloecismi formas exemplis cum suis, tum aliorum proponit: postremo autem & quædam explicat, & quod in quo uitium & peccatum sit, ostendit. Proprie autem ad grammaticos hic Dialogus pertinet, quem si multi illorum tam diligenter perpenderent, quàm facilè sibi ipsi persuadent, & latinè, & græcè interim se scire, in pleriscq; haud dubiè minus ostentationis & arrogantiæ inesset.

VM igitur, qui agnoſcere ſolœciſſantem poteſt, idem etiam cauere poteſt, ne ſolœciſſet? SOL. Mihi quidem ita uidetur. LVC. Qui uero cauere nō poteſt, ille nec agnoſcere poteſt, eum qui talis eſt. SOL. Rectè dicis. LVC. Tu uero teipſum negas ſolœciſſare, aut quo pacto de te dicamus? SOL. Indoctus equidem eſſem, ſi, cum tantæ ætatis ſim, adhuc ſolœciſſarem. LVC. Proinde & alium deprehendere poteris, qui hoc facit, & negantem conuincere? SOL. Prorſus itaq; LVC. Age nunc, conuince me ſolœciſſantē. Iampridem enim ſolœciſſare geſtio. SOL. Proinde dic. LVC. At equidē iam graue iſtud commiſi.* Tu uero nō agnouiſti, SOL. Ludis tu nūc. LVC. Nō per deos. Nā ſolœciſmo cōmiſſo latui te, perinde ac neſciēs. Rurſus autem contēplare. Neq; enim te puto intelligere poſſe. Quoniā alia quidem ✶noſti, alia autē non noſti. SOL. Dic modo. LVC. Sed & nunc ſolœciſmus à me commiſſus eſt, ✶tu uero non cognouiſti. SOL. Nam quo modo cognoſcerem, cū tu nihil dicas? LVC. Ego quidem dico, & ſolœciſſo, tu uero non aſſequeris iſtud facientem. Quoniam utinam etiam nunc aſſequi poſſis. SOL. Mira dicis, ſi nequeam ſolœciſmum quis ſit, intelligere. LVC. Et quo pacto unum intelligeres, quando iam tres✶ non animaduertiſti? SOL. Quos tres? LVC. Totos recens natos. SOL. Ego te quidem ludere puto. LVC. At ego te ignorare eum qui in uerbis peccat. SOL. Et quomodo quis intelligat, quando nihil dictum eſt? LVC. Dictum eſt, & ſolœciſmus iam quadrifariam✶commiſſus. Tu uero non cognouiſti. Magnum igitur premium confecturus fueras, ſi cognoſces. SOL. Non magnum quidem, ſed neceſſarium confitenti. LVC. Sed neq; nunc cognouiſti. SO. Quando nunc? LV. Quando præmium confeciſſe ♣ te dixi. SO. Non intelligo quid dicas. LV. Rectè dicis: neque enim intelligis. Ac præcede ſanè in anteriorem partem, non enim uis aſſequi. Intelligam enim ſi modo uolueris. SO. At ego uolo. Tu uero nihil dixiſti eorum, quæ homines ſolent, cum ſolœciſmum faciunt. LV. An tibi hoc, quod modo dictum eſt, ✶paruum aliquod malorum uidetur eſſe? Sed tamen ſequere denuo, quoniam non animaduertiſti curſu digredientem. SO. Ita per Deos, ego quidem non. LV. At uero dimiſi currere leporem celeriter. Num præterīſti? ſed & nunc licet uidere leporem. Si uero non, multi inde lepores facti, latebunt te in ſolœciſmo iacentes. SO. Non latebunt. LV. At uero latuerunt certè. ✶SO. Mira dicis. LV. Tu uero præ nimia eruditione corruptus es, ut neq; ipſum hoc, ſolœciſſantes intelligere poſſis. Deeſt enim ipſi, diſtributiua uox, τινὰ id eſt, quendam. ♣ SO. Hæc quidem non intelligo, quo pacto dicas. Ego uero multos iam ſolœciſſantes perſpexi. LV. Et me igitur ſcies tunc, quando puer quiſpiam eris, eorum uidelicet, qui mammam adhuc fugunt. Aut ſi nunc non cognouiſti ſolœciſſantem✶me, neq; creſcentes pueruli ſolœciſmum facient, nihil intelligenti. SO. Vera dicis. LVC. Atqui ſi hæc ignorabimus, nihil cognoſcemus noſtrorum propriorum. Quoniam & hic ſolœciſmus, quem nūc feci, ✶ fefellit te. Ne igitur dixeris amplius, quòd poſſis

*Fortaſſis quid dixit, ἀρτίσοφοι λοιπιῶ, id eſt, modouel pauloan ſolœciſſare geſtio. Nam Gaza id aduerbium cum præterito conſtrui dicit.

*In eo, ut uidetur, q̄d dixit, ἄμλὶν & ἄδὲ, pro τὰ μὲν & τὰ δὲ, id eſt, alia quidem, alia uero.

✶ Tertium cum dicit, ὄφελον δωιάσω, id eſt, utinā poſſis, quoniam ὄφελον ut cætera optandi, cum optatiuo poni poſtulat.

Supràter. quarto autem in uerbo recens natos, opinor, q̄d græcè ἀρτιγενέους dixit pro ἀρτιγενεῦς.

♣ Nam certamen confeciſſe dicere debuerat. hoc eſt, in maſculino genere ἆθλον, nō in neutro.

✶Videlicet, ſi modo uolueris. Id enim græcè dixit, εἰ πρὸθελήσεις, præterito tempore, cum præſenti uel futuro potius debuerat.

* Quoniam uox λαγὼς, & ſingularis numeri, & dualis eſt, & itē pluralis, ſi ſubdas ἰώτα.

♣ Quod dicēdum uidelicet erat, λαγὼ λένε μεθῆκα.

* Vel, quia dixit ὅταν λ τροφὸν ἀγάγω, quaſi in intellectu ibi peccatum ſit. Vel quia τὰς τίτθας θηλαζόντων, id eſt nutricor ſugentiū, pro τιτθίαι dixit.

✶In eo, opinor cum dixit, κἀκάνατε παιδίαι activo pro paſſiuo uſus.

possis perspicere solœcissantem, & ipse solœcismum non committere. Atq; ego quidem hoc pacto. Socrates autem, qui à Mopso genus ducebat, cui in Aegypto conuersatus sum, huiusmodi dicere solebat, citra inuidiam, neq; apertè coarguebat eum qui sic peccasset. Verum ad eũ qui interrogabat πηνίκα ἔξεισι, hoc est, quando exibit? Quis enim, inquit, respondebit tibi de hodierna die, tanquam exiens. Alio autem dicente, ἱκανὰ ἔχω τὰ πατρῷα, id est, Satis habeo paternorum bonorum. Quomodo ais, inquit, An tibi pater mortuus est? Alio autem rursus dicente, συμπατριώτης ἐστί μοι, hoc est, conterraneus meus est. Latuisti igitur nos, inquit, Barbarus existens. Alio autem quodam dicente: ὁ δεῖνά ἐστι μεθύσος, hoc est, iste, nescio quis, ebrius est, Matris ne, inquit, aut quomodo dicis? Alio autem λέοντας ✶ Duplicas inquit leones. Cum autem quidã dixisset λῆμμα πάρεστιν αὐτῷ, * duplici uidelicet μι, id est, quæstus siue captura inest ipsi. Proinde, inquit, capiet, si captura ipsi inest. Alio autem dicente, προέστιν ὁ μείραξ ὁμός φίλος, id est accedit adolescens, meus amicus. Et conuiciaris illi inquit, cum sit amicus? Ad eum autẽ qui dixerat: δεδίημαι τὸν ἄνδρα καὶ φεύγω, hoc est, terreo (pro timeo) uirum, & fugio. Tu, inquit, etiam quando timebis aliquem, persequeris. Alio autem dicente: τῶν φίλων κορυφαιότατος. i. amicorum maximè summus: Festiuum sanè, inquit, quod supra uerticem seu summam aliquid ultra etiam ponis. Et ἐξορμῶ quopiam dicente, hoc est, inuado siue irrumpo. Et quisnam est, inquit, quem ἐξορμᾷς, hoc est, impellis. Ἐξέπεσεν ὀλῆς autem quodam dicente, hoc est, De superficie: subiecit: ἐκ τοῦ ὠμοπλάτης ἐκ τοῦ πιθάκνης, hoc est, ex superficie ut ex doliolo. Dicente autem quodam συνετάξατό μοι, hoc est, composuit mihi, uel eiusdem ordinis mecum fuit, & manipulum, inquit, Xenophon συνετάξατο, id est, coordinauit. Alio autem dicente: περίεσπεν αὐτὸν ὥστε λαθεῖν, id est, circumsteti, seu circunde di ipsum, ut laterem. Mirum, inquit, si tu, cum unus sis, περίεσης, id est, circumsteteris unum. Alio rursum dicente: συνεκρίνετο αὐτῷ (quod & comparabitur ipsi, & contendebat cum ipso significat) subiecit: καὶ οὐκ ἐκρίνετο πάντως, hoc est, dijudicabatur seu dirimebatur quoq; omnino. Solebat autem & contra eos qui solœcismum Atticè loquendo committebant, eadem festiuitate ludere. Nam ad eum qui dixerat: νῶϊ τοῦτο δοκεῖ, hoc est, nobis hoc uidetur. Tu, inquit, etiam νδῖν dices, ut peccamus. Alio autem serio narrante quippiam, eorum quæ in patria sua acciderant, ac dicente. Illa uero Herculi μιχθεῖσα, hoc est, concumbens. Non igitur, inquit, Hercules, ἐμίχθη αὐτῇ, hoc est, ipse concubuit, siue commixtus fuit. Porrò dicente quopiam, quòd haberet opus κερῆναι, hoc est, tonderi. Quid nam graue adeo, inquit, & quod dignum ignominia ista sit, abs te factum est? Et ζυγομαχεῖν, hoc est (ut Hesichius exponit) cum domesticis & familiaribus contendere. dicente quopiam: Tune aduersus hostem, inquit, ζυγομαχεῖν. Alio autem quodam dicente. Puerum suum morbo decumbentem, βασανίζεσθαι, hoc est, torqueri. Cuius gratia, inquit, torquetur? aut quid uult ille, qui torquet. προκόπτει uero, cum quidam diceret τοῖς μαθήμασιν, hoc est, proficit in disciplinis, respondit: At Plato ὦν ἐδόκει, hoc est, crescere, uocat. Interrogante autem quopiam: εἰ μελετήσει ὁ δεῖνα, hoc est, an declamaturus nescio quis esset.

Quomodo

Exempla quæ sequuntur, græcè ita posui, ut quisq; per se uideat ac iudicet, in quo uicium orationis siue solœcismus sit. Sunt enim eiusmodi quædã, ut nõ cuiuis statim appareat, qd ubiq; ambiguũ, aut immutatum, aut plus minusue dictum sit, quale stat im à principio hoc est, q reprehẽdit cum, q dixerat: πηνίκα ἔξεισι, & infrà: προέστιν ὁ μείραξ ὁμός φίλος, & alia quædam.

✶ Videtur nonnihil deesse.

✶ Voluerat autem λῆμμα dicere quod prudentiam uel φρόνημα significat.

Alludens eò, quòd superlatiuũ à κορυφαῖος fecerat.

Altero absolutè dicente, alturo actiuè accipiente.

Quæsit dicat uno itidem ut altero utendum esse.

Ad ambiguitatem respiciens uitauit.

Quæstio satis propriũ fuerit.

Quasi hoc uerbum de uiris tantum, & non de mulieribus usurpandum fuerit.

Quod uerbo impropriè usus esset, ut suprà quoq;, et mox infrà

Quasi, quòd non satis Atticum foret.

Quomodo ergo, inquit, interrogans me an declamaturus sim, dicis δ' ἔνα (hoc est, in tertia persona iste) Volente autem quodam Atticissmum exprimere, & dicente, τεθνήξει, hoc est, morietur in diem tertium. Satius, inquit, foret, etiam hic nō Atticissare adeo te, quando malum imprecaris. Ad eum autem, qui dixerat σχάζομαι αὐτῶ. * pro φείδομαι αὐτῶ. (hoc est, parco ipsi, Nunquid, inquit aberrasti iaculando? Quodam uero ἀφισᾶν dicente, & altero ἀφισάνειν, pro eo quod est, ad defectionem sollicitare. utrunq; inquit, non noui. Ad eum autem qui dicebat πλὴν εἰμί, hoc est, nisi si, Hæc, inquit, dupla gratificantur. * Et χαῦνος cum quidam diceret, spudaticum, inquit, uerbum est. Rursum dicenti ἔκποτε, pro, ex eo tempore. Pulchrum, inquit, fuerit, & ἐκπέρυσιν, hoc est, ex superiori anno dicere. Nam Plato ἔσποτε, hoc est, in id tempus, dicit. Eiuero, qui ἴδου, ἴδε, hoc est, uide, utebatur: Alia pro alijs inquit, significas. Cum quidam autem ἀνθυπομένω pro σωίημι (hoc est, intelligo) diceret, mirari se ait, quo pacto ὁ ἀνθυποιόμενος τῶ λέγοντος, id est, qui cum dicente certaret (siue competitor eius foret) diceret ἀνθυποιεῖσθαι, id est, concertare uel competere se. βραδύτερον autem dicente quopiam, Non est simile, inquit, uerbo τάχιον (quod celerius significat) Et rursum βαρεῖν, pro grauare dicente quopiam: non est, inquit, βαρυύειν, quemadmodum putasti. λέλοχα item pro εἴληχα (id est, sortitus uel nactus sum) dicente quodam: Modicum, inquit, etiam apud quos peccatur. Multis autem ἵπταδαι pro πέτεσθαι (quod est uolare) dicentibus, quod ἀπὸ τοῦ πτήσεως (hoc est, à uolatu) quidem uerbum hoc descendat, plane scimus. πόρτερον autem quodam dicente (hoc est, columbum masculino genere) quasi hoc Atticum uero foret. etiã πέρδικα, (id est, palumbum masculino genere) dicamus, inquit. Rursum dicente quodam se φακὸν comedisse (hoc est, lentem) * Et quomodo, inquit, φακὸν aliquis comederit (quod & algam, & lentiginẽ, & uas quoddam unguentarium, & alia item quædam significat.) Atque hæc quidem Socratica illa sunt. Redeamus autem, si uidetur, ad certamen priorum uerborũ. Ac ego quidem citabo ea, quæ optima uidentur * esse tota, tu uero cognitionem fac. Arbitror enim uel nunc posse te, quippe qui tam multa ordine iam audieris. SO. Fortassis ne nunc quidem potero, te dicente: sed tamen dic. LV. Et quomodo ais te non posse? Nam cognitionis ipsorum prope ianua tibi aperta est. SO. Dic igitur. LV. At iam dixi. * SO. Nihil certè, quod ego intelligam. LV. An non intellexisti, quòd dixi ἀνέωγεν, (id est, aperuit, pro aperta est.) SO. Non intellexi. LV. Quid igitur patiemur? si ne nunc quidem assequeris ea quæ dicuntur. At qui secundum ea, quæ ab initio abs te dicta sunt, ego quidem putabam me equites in campũ prouocare. Tu uero equites cogitasti. Sed uideris nõ curare uerba, maximè quæ inter nos ipsos * prosecuti sumus. SO. Ego quidem curo, tu uerò obscurè ipsa prosequeris. LV. Nempe omnino obscurum est, quod dixi, περὶ σφᾶς αὐτούς, cum de nobis mentionem facerem. Sed hoc quidẽ manifestum est. Te uero nullus deorum ab ignorantia liberauerit, nisi fortassis Apollo. Vaticinatur * enim ille omnibus interrogantibus. Tu uero neq; ipsum μαντευόμενον intelligis. SO. Per deos equidẽ, nõ enim didici. LV. Si ergo καθεὶς latet te circumiens. *

Quoniam Atticè in secunda persona intelligatur.

Nam σχάζεσθαι scopum petere significat, & aliàs etiam obseruare & colere.

*

Nam illi fœminina quædam masculino genere proferunt, ut ὁ θεός.

*Eadem ratione ut suprà, pro φακὴν.

*

*Cum ἀνέωγεν in uerbo medio dixit, pro passiuo, aperta est.

•

*περὶ σφᾶς αὐτούς. ubi σφᾶς tertiæ personæ pro prima ponitur.

*μαντευόμενον. quod de consulentibus, non de respondente dicendum fuerat.

* Videntur uel abesse quædam uel hæc ipsa corrupta esse, id qd infrà apparet. significat aũt καθεὶς ut hic ponitur, idem quod demittes uel descendens.

SO. Videntur certè. LV. At καθὼς iſte, quo pacto præterijt? SO. Neq; hoc didici. LVC. Noſti autem quempiam ſibi ipſi γάμον μνηστευόμενον (hoc eſt, nuptias ſtipulantem uel deſpondentem?) SO. Quorſum igitur hoc? LV. Quòd neceſſe eſt ſoloecíſmum committere τὸν μνηστευόμενον αὑτῷ, id eſt, eum qui ſibi deſpondet. SO. Quid igitur ad meum negocium hoc, ſi ſoloecíſmum cõmittit quiſpiam deſpondens? LV. Quòd ignorat, is qui ſe ſcire dictitabat. Et hoc quidem ita ſe habet. Sí uero quiſpiam dicat tibi, accedens, ἀπολείπω σοι τὴν γυναῖκα, hoc eſt, quòd repudiare uelit uxorem, num permittes hoc illi? SO. Quid ni permittam, ſi uideatur iniuria affectus eſſe. LV. Sí uero ſoloecíſmum committere uideatur, etiam ne hoc permittes illi? SO. Haud equidem. LV. Rectè dicis. Neq; enim concedendũ amico, ut ſoloecíſſet, ſed docẽdus potius eſt, ut hoc ne patiatur. Quòd ſi quis aũt nunc crepare faciat ianuam ingrediens, aut exiens pulſet, quid dicemus tibi accidiſſe? SO. Mihi quidem nihil: illum uero, uel exire uelle, uel introire. LV. Tibi uero, cum ignores τὸν κόπτοντα, hoc eſt, qui pulſat, aut τὸν ὠθοῦντα, hoc eſt, qui crepare faciat, nihil omnino accidiſſe putabimus, indocto adeo exiſtenti? SOL. Contumelioſus es. LV. Quid dicis? Ego contumelioſus uero nunc γενήσομαι (id eſt, fiam) qui tecum diſputo. Videtur aũt ſoloecíſſare etiã ipſum λανθάνομαι, quo nunc uſus ſum. Tu uero non cognouiſti. SO. Deſine, quæſo, per Mineruam, ac dic potius tale aliquid, quod etiam ego intelligam. LV. Ac quo pacto intelligas? SO. Sí mihi omnia iſta percurras, quæ modo dixiſti à te cum ſoloecíſmo dicta, à me autem non animaduerſa eſſe, & quo pacto in ſingulis peccatum ſit, exponas. LV. Nequaquam ὦ optime, longum enim hoc modo facturi eſſemus dialogum. Sed de horum quidem unoquoq; licebit tibi ſingulatim quærere. Nunc autem alia quædam * perſequamur, ſi uidetur. Ac primum ipſum hoc ἄπαξ, abſq; aſpiratione, & cum tenui ſpiritu, utrũ rectè uideatur dictum, cũ uerbo ἕτερα compoſitum. Non enim ita præter rationem fuerit. Deinde & τὸν ὑβρεως, id eſt, de contumelia, qua te à me affectũ ais, ſi non hoc pacto dicã, ſed ὡς σὲ, hoc eſt, in te contumelioſum (fuiſſe me ſcilicet.) dicam, propríum id eſſe, ego quidem non poſſum dicere. Quoniam σὲ quidem ὑβρίζειν, hoc eſt te cõtumelia afficere, idem eſt, quod corpus tuum, ſiue plagis, ſiue uinculis, ſiue etiã alio aliquo pacto. At ὡς σὲ (hoc eſt in te contumelioſus eſſe dicor) quando alicui tuorum contumelia fit. Nam & qui uxorem tuã cõtumelia afficit, in te contumelioſus eſt, & qui puerum tuũ, & amicum, & certè qui ſeruum quoq;. Nam præterquam de rebus, ſíta tibi ſe res habet. Quoniã & in res contumelioſum eſſe dictum eſt, ut in prouerbiũ, quemadmodum Plato dicit in ſympoſio. SO. Intelligo differentiam. LV. Num igitur & hoc intelligis, quòd ſi dicam: ταυτὰ σοφαλάττειν, ſoloecíſmum uocant? SO. At nunc ſcibo. LV. Ipſum autem dici debere φαλάττειν? SO. Mihi quidem uidetur idem utrumq; dicere. LVC. At quomodo idem fuerit σοφαλάττειν & φαλάττειν, quando illud quidem eſt, alterum cum altera cõmutare, uidelicet id quod rectũ non eſt, cum eo quod rectum eſt, hoc autem, id quod nõ eſt, cũ eo quod eſt. SO. Intelligo, quod σοφαλάττειν quidem ſit, id quod propriũ non eſt, pro eo quod proprium eſt dicere. φαλάττειν uero, aliquando quidẽ eo quod propriũ eſt: aliquando uero, eo quod propriũ non eſt, uti. LVC. Habent quandam & hæc conſiderationem non iniucundam. σπουδάζειν autẽ πρός τινα, id eſt, ſatagere uel obſequioſum eſſe erga aliquem, propriam utilitatẽ eius qui ſatagit, indicat: cum aũt dico περί τινα, circa aliquem, illius indicat, circa quem quis ſatagit, ſiue obſequioſus eſt. Atq; hæc quidem fortaſſe confunduntur à quibuſdã, fortaſſis aũt etiam obſeruantur. Melius aũt eſt, obſeruare unumquenq;. SO. Rectè dicis. LV. καθέζεσθαι uero à καθύζειν, & κάθιζειν à κάθησθαι ſcis quo pacto differãt? SO. Haud ſcio. καθέσθαι quidem audiui te dicere, quod ſit alienum. LV. Et rectè quidem audiſti. Sed κάθισον à κάθησο differre aio. SO. Et quo tandem inter ſe differunt? LV. Quod κάθισον quidem ad eum, qui ſtat, dicitur: alterum autem ad eum qui ſedet, ut:

uel abeſſe, uel corrupta

* ἔστιν ἄπαξ

Interdũ enim & aſpirari ſolet, ut cum interrogatiuũ eſt, ut πῶς δὴ ἄπαξ δ' ἂν λέχθη, id eſt quomodo & quæ nã dixit. Locus eſt ſtatim à principio, ubi Homerũ ait ὑπερίσασθαι ἐς ἀγαθοιμάχην, qd deterioremſinxerit ad conuiuiũ melioris inuocatũ uenire, cũ puerbium ſonet: Bonos ad bonorũ conuiuia ultrò uenire.

* Et hinc eſt, qd ſuprà notaui, quædã eſſe uideri.

κσο ξεῖν', ἡμεῖς δ' ἐκχὰ ἀλλοδι δ' ὁμῶς ἕδρης.

Hoc eſt, Sede uel quieſce hoſpes, nos autē etiam alibi inueniemus ſellam. Rurſum itaq; dictum ſit, quòd qui hæc commutat, uicitū incurrit. καθίζω autem à καθέζομαι, num tibi parum diſtare uidetur? Siquidem καθίζω dicendo, alterum ſedere facimus, καθέζεσθαι uero, nos met ipſos ſolos. SO. Et hæc ſufficienter proſecutus es. Atq; igitur dic: ita enim oportet te docendo præire. LV. Nam me alio pacto dicente, non intelligis. Non noſti, quale ſit ξυγγραφεὺς ἀνὴρ (hoc eſt, uir hiſtoriarum ſcriptor aut commentator.) SO. Admodum noui, ut qui te audierim hæc dicentem. LV. Quoniam & κατὰ δουλεῖαν tu quidem fortaſſis idem cum κατὰ δόλον putaſti. Ego uero ſcio, differentiam non paruam habere. SOL. Quàm nam hanc. LV. Quòd hoc quidem alteri, κατὰ δόλον autem ſibi ipſi fit. SO. Pulchrè dicis. LV. Etiam alia uero multa licet tibi diſcere, ſi modo non ipſe tibi ſcire, cum neſcias, uidebere. SO. Non uidebor facilè. LV. Proin reliqua in poſterum reijciemus, in præſentia autem, dialogum diſſoluamus.

Videnū et de his in ſuperioribus deſit quippiam. Id eſt, in ſeruitutem redigere & redigi.

PHILOPATRIS, SEV QVI DOCETVR.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

LVciani ne ſit Dialogus hic, an alterius cuiuſpiam, dubitari poteſt. Nam quod ad argumentum attinet, non abhorret ab illius ingenio & dicacitate, pariter enim & gentilium deos, & Chriſtianorum religionem, ut ſæpè aliàs, inceſſere uidetur. Phraſis autem & tota adeo compoſitio, cæteris illius ſcriptis haud quaquam ſimilis eſt. Nam quorſum pertinet excurſus iſte, reliquo propè toto corpore longior? aut quid adeo grande & affectuoſum ſequitur, quod Tragico iſto Exordio reſpondeat? Sed de his doctiores iudicēt. Cæterum cuiuſcunq; ſcriptum hoc fuit, uidetur is Traiano Cæſari, ob uictoriā in Oriente partam, potiſſimū gratulari uoluiſſe, contra eos qui per id tempus ſiue ipſi urbi, ſiue alteri alicui loco (nam patriam ſolum uocat) pericula & elades præſagiebant, quos ipſe à principio ſophiſtas appellat: ad finem tamen ita deſcribit, ut propemodum Chriſtianos intelligere uideatur. Nō enim pertinet, quod in fine de Perſico ſupercilio, de Suſis, & de tota Arabum regione meminit. Omnia enim illa à Traiano deuicta in populi Ro. poteſtatem illis tum temporibus rediere, ut apud Dionem & Eutropium, & cæteros, qui eius ætatis hiſtoriam ſcripſerunt, uidere eſt. Et hinc alterius tituli cauſſa eſt, quo Philopatris dialogus hic inſcribitur. Quòd autem ad diuinationē pertinet, fingitur is, qui patriæ fortunæ ac proſperitati tantopere ſtudet, tum ab eo, qui cum ſermonem habet, de deo uero & religione recta informari, tum ab ijs, qui patriæ malè ominabantur, eiuſdem inſtitutionis cauſſa, in communem cœtum ac ſocietatem introductus fuiſſe. Vnde & catechumenus in ipſo dialogo infrà uocatur, quo nomine Chriſtiani uocare ſoliti aliquando fuere, eos quos pietate et religione ſua informare nuper cœpiſſent. Porrò ſcribit in quadam epiſtola Ponticus Virunius, Lucianum etiam Euangelium Ioannis inſectatum alibi fuiſſe: quod ſi eſt, non immeritò de hoc dialogo intelligi poteſt. Ita enim hic de luce, de uerbo, & cæteris quibuſdam meminit, ut ex principio Euangelij illius ſumpta uideri queant. Niſi ſi quod aliud eius generis ſcriptum ab hoc editum fuit, quod ad noſtram ætatem non peruenit. Quod autem ad uerſionem attinet, quanquàm fortaſſis referret, huiuſmodi ſcripta, quæ uel contemptum religionis aliquem parere poſſent, uel alioqui impietatem præ ſe ferunt, omnino non uertit: tamen quia argimento operis ſeruiendū fuit, rurſus hic lectorem oratum uolo, ut ſi quid minus perſpicuè, aut aliter quàm debuit, conuerſum deprehendet, ueniam hanc exemplari noſtro det, quod in quibuſdam locis ita depraua tum fuit, ut neſcias, utrum de induſtria obſcurata quædam fuerint, an librariorum uicio alia corrupta, aliáq; omiſſa.

Quid

TRIEPHON.

Vid hoc ô Critia? totũ te ipſum immutaſti, & ſupercilia deorſum contraxiſti, profundum aũt quippiã, & quaſi in intimo pectoris receſſu, tecũ ipſe cogitas, ſurſum atq; deorſum inambulãs, aſtutias & uaframẽta meditanti ſimilis, quemadmodũ poëta ait: Pallorq; genas tibi cepit. Nũ alicubi cerberũ aſpexiſti, aut Hecaten ab inferis huc egreſſam? aut etiam deorũ alicui ex prouidentia quadam occurriſti? Nondũ enim talia tibi accidere cõueniebat, etiam ſi ipſum audiuiſſes mundum aquis obrutum iri, quemadmodũ Deucalionis tempore factum eſt. Tibi dico, heus optime Critia, an nõ audis, me tantopere inclamãte, & breui adeo appropinquãte? utrũ indignatione aliqua aduerſum nos percitus es, an obſurduiſti, an uero etiã expectas, dũ te elata manu impellã? CRI. O Triephon, magnũ quendam & admirabilem audiui ſermonẽ, multisq; uiis tractatũ. Ac nugas iſtas adhuc memoria repeto, auresq; obturo, necubi etiã amplius audiam talia, & inſania nimia dirigeã, fiamq; poëtis fabula, perinde ut Niobe olim. Quin per præcipitiũ in caput deuoluerer alicubi, ueluti uertigine quadã actus, niſi, ô amice, inclamaſſes mihi, adeoq; & Cleombroti ſaltus, Ambraciotæ illius, de me fabula ferretur. TRI. Papæ, quàm mirabiles iſtæ apparitiões, ſiue auſcultationes fuere ſcilicet, quæ Critiã adeo perculere. Quot enim attoniti poëtæ, & præſtigiatores philoſophi, percellere mentẽ tuam nõ potuere, ſed nugæ tibi fuere omnia? CRI. Deſine pauliſper, ô Triephon, neq; moleſtus amplius ſis. Neq; enim cõtemnendus, aut negligendus mihi eris. TRI. Scio equidẽ, quòd neq; paruam, neq; cõtemptu facilẽ rem apud te uoluis, ſed admodũ etiam arcanam. Nam & color, & quòd taurinum quiddã tueris, quodq; pedibus cõſiſtere, nequis, ſed ſurſum atq; deorſum inambules, cõſpicuũ te facit. Verũ enim reſpira aliquantulũ à malis, & nugas iſtas euome, ne quid fors patiare mali. CRI. Tu quidem, ô Triephon, quantum iugeri ſpaciũ exſenditur, tantum à me hinc curriculo abi, ne te ſpiritus in ſublime attollat, & ſupra terrã elatus pleriſq; appareas. Atq; alicubi etiam decidens Triephonteum pelagus de te nominari facias, quemadmodũ Icarus de ſe Icarium olim. Nam quæ audiui hodie, à ter execrabilibus iſtis ſophiſtis, maximopere mihi ſtomachum commouerunt. TRI. At ego quidem retrò curſu abibo, quantum etiam uoles. Tu uero reſpira à malis iſtis. CRI. Phy, phy, phy, phy, nugas illas. Heu, heu, heu, heu, conſultationes malas. Væ, uæ, uæ, uæ, ſpei inani. TRI. Papæ, qualis euaporatio, quantus tumor in inteſtinis latuit? Quantus autem tumultus, quantaq; agitatio uentrem cõcuſſit tibi? Aurítum ſanè quàm te ipſum oſtendis fuiſſe, qui tam multa audieris, adeo, ut etiam iuxta monſtroſum illud: per ungues exaudiſſe uidearis. CRI. Atqui mirabile non eſt, ô Triephon, per ungues audiſſe, quando & tibiam, uentrem ſpectaſti eſſe, & caput parere, & uirilẽ naturam in muliebrem effectu trãſire. deinde & ex mulieribus aues transformari: & in ſumma, prodigioſa uita ipſa eſt, ſi poëtis credere uoles. Sed quia te primũ offendi, hocce loco, abeamus, ſi uis, eò ubi platani ſolem abercent, luſciniæ autem & hirundines canora perſtrepunt, quo uidelicet aũiũ cõcentus aures exhilarans, et aquas leniter ſuſurrãs, animos demulceat. TRI. Eamus ſanè Critia. Verũ illud metuo, ne fors incantatio quædam ſit, id quod audiſti, & me piſtillum, aut portarum obicem aliquem, aut ſimile quiddam rerum inanimatarum efficiat, præclara iſta tua conſternatio. CRIT. Ita me amet cœleſtis Iupiter, ut nihil tale in te ſiet. TRI. Amplius etiam terrefeciſti me, cum Iouem deieraſti. Quid enim ille poterit ulciſci te, etiam ſi fidem iuris iurandi tranſgrediaris? Arbitror enim neq; te de Ioue iſto tuo ignorare. CRI. Quid ais? an nõ poterit Iupiter in tartarum præcipitare me? An ignoras, quòd deos omnes deiecit à diuino illo ætheris pauimento? et Salmoneum, qui contrà

Exordium ab attentione.

κεφαλὴν ἐκόμισε ἑῷ πατρὶ ἐοικὼς ἠὲ Διὶ τερπικεραύνῳ Homerũ ſcilicet, apud quẽ uerbum hoc aliquoties ponitur.

De hoc apud Ciceronẽ in Tuſcul quæſtion. mentio fit, et apud Ouidiũ in Ibin.

Excurſus & cõfutatio deorũ gẽtiliũ. ὃς ἀπέσεισε ῥωπὸν ἀπὸ λαῶν. adludit Iliados I.

ad fabulam Vulcani, quem Iupiter è cœlo præcipitauit.

tonare ausus fuerat, paulò ante fulmine præcipitauit, & ut petulantissimus quisque est, etiam nunc. A poëtis autem & Titanum victor, & Gigantum interfector carminibus celebratur, quemadmodum & apud Homerum. TRI. Tu quidem Critia, omnia ea percurristi, quæ Ioui tribuuntur: sed si tibi ingratum non est, ausculta. An non Cygnus ille fuit, & Satyrus ob petulantiam, imò & Taurus? Ac nisi scortillum istud celeriter in humeros sustulisset, * & per pelagus effugisset, fortassis araret etiam nunc, ubi in agricolam aliquem fortè incidisset iste tuus tonitrua faciens, & fulmina iactans Iupiter: & pro eo quod nunc fulmina iaculari dicitur, stimulo impelleretur. Illud autem quòd cum Aethiopibus conuiuatur, hominibus nigricantibus, & uultum obscuratis, & in duodecimum usq; solem ab illis nõ discedit, sed apud ipsos uino madefactus desidet, idq; cum barbam tantam habeat, an non quæso, pudore dignũ fuerit? Quòd aũt ad aquilam attinet, & ad Idam, & quòd impregnari per totum adeo corpus solet, etiam dicere erubesco. CRI. Quid igitur, num Apollinem deierabimus, ut qui uates optimus sit, & præterea medicus quoque. TRIE. Vanum atque mendacem istum uaticinatorem dicis? * qui Cræsum paulò ante perdidit, & post ipsum, etiam Salaminios, alios q; innumeros, obliqua atque ambigua omnibus illis respondendo? CRI. Neptunum autem quid? qui & tridentem manu tenet et in bellis immensum atq; terribile quiddam clamat, quãtum alij uiri mille, aut etiam decies mille: præterea & Sisichthon, hoc est, terræ tremefactor, ô Triephon, appellatur. TRI. Adulterum istum dicis, qui Salmonei filiam Tyro, paulò ante uiciauit, & adhuc etiam mœchatur, liberatorq; & patronus huiusce modi uictorum est. Nam Martem cum uinculis premeretur, & nodis quibusdam insolubilibus arctaretur, cæteris dijs omnibus præ pudore silentibus, equestris iste Neptunus exoluit, in lachrymas profusus scilicet, perinde ut pueruli magistros formidantes, aut quemadmodum aniculæ, puellas decipientes. Instabat autem precibus Vulcano, ut solueret Martem. Ac claudicans iste deus, misertus uidelicet, dei senioris & ueteristi, liberauit Martem: quare & mœchus est, ut qui mœchos conseruet. CRIT. Quid igitur, Mercurium? TRIEP. Apage mihi ueteratorem istum, improbum, Iouis libidinosissimi seruum, ipsum quoque libidine insanientem in adulteria. CRITIAS. Proinde neque Martem, aut Venerem recepturum esse te scio, ut qui iam antea abs te calumnijs impetiti fuerint. Quapropter missos & hos faciamus. Mineruæ autem adhuc mentionem faciam, uirginis uidelicet armatæ & terribilis deæ, quæ & Gorgonis caput pectori applicatum habet, deam Gigantum interfectricem. Non enim opinor, habes, quod de ipsa dicas. TRI. At dicam tibi etiam de ista, si mihi respondere uoles. CRI. Dic, quicquid uolueris. TRIE. Dic mihi igitur, Critia, quæ Gorgonis huius utilitas est? & cur pectori gestamen hoc dea applicatum habet? CRI. Vti terribile quoddam spectaculum, & quod mala auertere possit. Sed & hostes perterrefacit, & uictoriam utroque inclinantem, quocunque ipsa uult, aduertit. TRI. Num ob hoc ipsa quoque Glaucopis inuicta atque insuperabilis est? CRI. Atque admodum. TRI. Cur igitur non illis potius qui seruare possunt, quàm qui seruantur, femora adolemus taurorum atq; caprarum, ut nos quoque insuperabiles atque inuictos reddant, perinde atq; Mineruam? CRI. Atqui ipsi potestas non est, à longè auxiliari, perinde ut dijs: sed solum si quis ipsam gestat. TRI. Et quidnam hoc ipsum est? Volo enim exte scire, uti qui inueneris talia, & quàm maximè perfectè assecutus sis. Ignoro enim omnia, quæ de ipsa feruntur, præter quàm nomen. CRIT. Ipsa quidem puella fuit, elegans, & amabilis. Perseus autem, cũ huic dolo caput amputasset, ut pote uir generosus, & qui in arte magica laudatus, carminibus illam quibusdã incantasset, in præsidiũ, & quasi quoddam propugnaculum, dijs sibi ipsam retinuerunt.

TRI.

Iouis.

1. *καθμόσαι græcè ponitur, qd̃ tñ aliàs ct propriè iusiurandũ interponere significat: sed hic ἀντὶ τοῦ ὅμμα factũ uidetur, neq; enim alibi traditur Europæ iuramentũ factũ esse, præsertim tauro Ioue tũ existẽte

* De hoc oraculo apud Herodotum uide lib. 1.

Mercurij.

Martis & Veneris.

Mineruæ.

ἐντρέλλαι νίκην. Homericum epitheton est.

TRI. Hoc igitur præclarum tandem me latuit, quòd dij hominum quoq; indigent. Quæ autem uiuentis utilitas fuit? meretricabatur nimirum per caupónas, aut latenter uiciabatur, deinde se ipsam uirginem appellabat. CRI. Non per ignotum Athenis: sed uirgo permansit, usq; ad decollationem. TRI. Ergo si quis uirgini caput amputauerit, terriculamentum hoc ipsum erit multitudini? Noui enim innumeras membratim & per partes dissectas, insula in circumflua, Cretam illam nomine dicunt. Quòd si igitur cognouissem hoc, ô optime Critia, quàm multas tibi Gorgonas ex Creta huc attulissem, teq; ducem inuictum et insuperabilem reddidissem. Poëtæ autem & oratores, multò me Perseo antepo suissent, ut qui plures Gorgonas inuenissem. Verum quoniam in Cretæ mentionem incidi, adhuc memini, qui mihi sepulchrũ Iouis tui istius demonstrabant, & occultas ualles, *quæ matrẽ eius enutrierant, quanquam adhuc uiridia ipsa ea arbusta essent. CRI. At nesciebas incantationem, & sacrificia quibus utendũ fuisset. TRI. Si hæc, ô Critia, per incantationes facta sunt, fortassis etiam ab inferis excitasset illam, & in lucem dulcissimam reduxisset. Sed nugę ista, ac ludicra & fabulæ sunt à poëtis præstigiosè conficta. Quapropter & hanc omitte. CRI. Iunonem autem, uxorem Iouis, & sororem eandem, an non recipis? TRI. Tace obsecro, propter intemperantissimum concubitum, & istam ex manibus pedibusq; extentam, *cursu præteruehe. CRI. Quem nam igitur tibi iurabo? TRI. Deum altè regnantem, magnum, ætherium atq; æternum, filium patris, spiritũ ex patre procedentem, unũ ex tribus, & ex uno tria. Hæc tu Iouem puta, hunc existima Deum. CRI. Numerare me doces, & iusiurandũ, arithmetica tibi est. Nam & numeras perinde ut Nicomachus ille Gerasenus. Neq; enim intelligo, quid dicas: Vnum tria, tria unum: num quaternionem dicis, Pythagoricum illũ, an octernionem, an numerum ex triginta constantem. TRI. Tace ea, quæ infrà sunt, quæq; silentio digna. Non licet hoc pacto metiri pulicũ uestigia. Ego enim docebo te, quid sit uniuersum, & quis fuerit ante omnia, & quæ itẽ constitutio, quòd ue corpus uniuersi, Quando aũt me Galilæus ille conuenit, recaluaster, naso aquilo, qui in tertiũ usq; cœlũ per aërem ingressus est, quæq; optima atq; pulcherrima sunt, inde didicit, per aquam nos renouauit, in beatorum uestigia insistere fecit, & eximpiorum regionibus nos redemit. Ac te faciam, si me audieris, uerè hominem. CRI. Dic quæso doctissime Triephon. Timore enim quodam iã correptus sum. TRI. Legisti ne aliquando Aristophanis Comici poëtæ fabulã, Aues? CRI. Atq; admodum. TRI. Scriptum ab eo tale quippiam ibi est:

A principio chaos, & nox, & tenebræ nigræ erant, & tartarus altus,
Nulla autem terra, nec aër, aut polus ullus adhuc. &c.

CRI. Rectè dicis, quid aũt postea? TRI. Erat lux incorruptibilis, inuisibilis, incomprehẽsibilis, quæ dissoluit tenebras, & informitatẽ istam abegit, uerbo solo dicto ab ipsa, quemadmodũ tardilinguis iste descripsit: Terrã firmauit super aquas, cœlum explanauit, stellas formauit fixas, cursum ordinauit, quas tu uenerãris ut deos. Terrã autem & floribus exornauit, hominem ex nihilo, ad essentiam produxit. Estq; in cœlo, aspiciens iustos pariter & iniustos, & in libris describens cuiusq; res & actiones. Rependet aũt omnibus, *quam diem ipse præcepit. CRI. Quæ aũt à Parcis agglomerata cunctis sunt, etiã ne illa inscribunt? TRI. Qualia nam? CRI. Ea quæ ad fatum pertinent. TRI. Dic mihi ô optime Critia, de Parcis. Ego uero discere gestiens, de te libenter audierim. CRI. An non Homerus poëta celebris ait:

At fatum effugit nemo (mihi crede) uirorum. Iliados Z.

De magno autem Hercule, idem ait:

Nec uis Herculea Parcam uitauit amaram, Iliados Z.
Quanquam dijs charus foret, & Iouis inclyta proles.
Sed fato, atq; ira domitus Iunonis iniquæ est.

Deũ scilicet, cuius aræ etiam in scriptura mentio fit.

† δίνμαι græcũ exemplar habet, quod obliqua proprie signi ficat.

* ἐκπεταμένον, quod productũ & itẽ explanatum significat. Verbi Celesyriæ fuit Ezra sa.

Vt apud Aristophanẽ Socrates fingitur.

*Videtur nõ nihil deesse.

Quin & totam uitam, omnesq; in ea mutationes, fato constitutas atq; ordinatas esse, idem innuit, cum ait: Vbi ille deinde

Odyß H. & Iliad. Y. Illa ferat, quæcunq; deus, Parcæq; malignæ
Neuerunt genito, cum matris prodiit aluo.

Etiam in peregrino solo retentiones ab eadem illa fieri, ut cum Vlysses ait:

Odyß. Y. Atq; uti susceptum placido rex Aeolus ore
Miserit in patriam, sed nondum fata sinebant.

Quare omnia à parcis fieri, poëta testatus est Iouem autem neq; filium uoluisse

Ab infanda defendere morte,

sed potius

Sanguineas cœlo guttas diffudit ab alto,
Iliad P. Ob natum, quem Patroclus prope mœnia Troiæ
Occisurus erat.

Quamobrem, Triephon, ob hæc nihil amplius addere de Parcis uolueris, etiã si fortassis in sublime sublatus fuisses, unà cum præceptore, & arcanis illis initiatus. TRI. Et quomodo ipse ille poëta, ô optime Critia, duplex allegat fatum, & ambiguum. ut qui hoc quidem fecerit, talem exitum sortiatur: aliud autem faciens, in alium euentum incidat. Vt de Achille, cum dicit:

Iliad I. Nam mẽ mater, ait, niueis Thetis inclyta plantis,
Sortitum geminas obeunda ad funera leges.
Nam si hic persistam, pugnemq; ad mœnia Troiæ,
Eripitur reditus mihi: at inclyta fama sequetur.
Sin autem patriam reperam, charosq; penates
Fama perit, uerum in longum mihi ducitur ætas.

Sed & de Euchenore ait:

Iliad. N. Qui non ignarus fati, conscenderat æquor.
Namq; huic sæpe senex, Polyidus dixerat antè,
Aut morbo in patria periturum, & inter amicos:
Aut manibus Teucrorum, atq; inter Dorica castra.

An non apud Homerum hæc scripta sunt? aut non ambigua hæc, atq; adeo anceps deceptio? Quòd si placet, etiam Iouis orationem tibi addam: Annon Aegysthο dixit: quod si ab adulterio & insidijs Agamemnonis sese contineret, fato illi constitutum esse, ut in longum tempus uiueret. Si uero in animum induceret, facere ista, mortem effugere non posse? Atq; ad eum modum ego quoq; uaticinatus sæpe sum. Si occideris proximum morti, condemnaberis iudicio, si uero hoc non feceris, uiues rectè.

Nec te fas, adeo festinam incurrere mortem.

An non uides quàm minimè correcta aut emẽdata sunt, quæ à poëtis dicuntur? quamq; item ambigua & obliqua, neq; unquam certa aliqua sede stabilita. Quare omnia ista hæc missa fac, ut & te in cœlestibus bonorum libris inscribant. CRI. Benè omnia reuoluis ac repetis Triephon, sed mihi illud respondε: Vtrum & Scytharum res in cœlo describuntur. TRIE. Omnes, Siquidem & intergentes Christus fuerit. CRI. Multos sanè scribas in cœlo narras, quãdo cuncta describuntur. TRI. Bona uerba, Critia, neq; quicquam contemptum aut uile de Deo dextero loquaris, sed Catechumenus existens, persuaderi à me tibi sine, si modo uiuere cupis in æuum. Nam si cœlum explanauit ut pellem, terram autem firmauit super aquas, stellas formauit, hominemq; ex nihilo, ut esset, in lucem produxit, quid mirum adeo, si res quoq; omnium ibi describantur? Nam & tu si domunculam aliquam ædificasses, ancillas autem & seruos in ea multos congregasses, nunquam te lateret quicquam eorum, quæ ab illis gererentur, quãuis abiectũ & uile. Quãto igit magis probabile est, eũ qui omnia creauit, Deũ, cuncta expedire ac facilè pcurrere, et uniuscuiusq; cõsilia & actiões animaduertere.

Ita per contẽptũ Christum uocarunt, ut & apud Suetonium alibi quodam loco appellatur.

Nam

Nam tui dij, pro Cottabis, ✱ ab ijs qui rectè sapiunt, habentur. CRI. Rectè omnino dicis, & mihi nunc diuersum accidit, atq; Niobe olim, ex statua enim in hominem conuersus sum. Quare iam deum istum tibi appono, & iuro, quod malí à me nihil patiere. TRI. Sí modo ex corde me diligis, ne quid alienum aut nouum in me facias,

Neue aliud cæles animis, aliudq; loquaris.

Verum age mirabilem illam auscultationem tuam tandem profer nobis, ut & ego expallescam, & prorsus immuter, & non quemadmodum Niobe, obmutescam, sed, uti Philomela in auiculam conuertar, & mirabilem istam consternationem tuam in prato uiridi Tragico quodam modo decantem. CRI. Ita per filium ex patre, haudquaquam istud fiet. TRI. Dic modo, à spiritu potestatem ac uim dicendi accipiens. Ego uero sedebo

Aeacidem expectans, dum cantum finiat ille.

CRI. Abieram in uiam publicam, empturus uidelicet ea, quibus maximè opus habebam. Atq; ibi uideo multitudinem admodum magnam, in aurem mutuo susurrantes, audiendi autem studio etiam labijs inhærebant. Ego uero oculos per cunctos circumferens, & manum supercilijs incuruam supernè obducens, inspectabam quàm acutissimè, sic ubi amicorum aliquem contemplarer. Video autem Cratonem Politicum illum, qui mihi à puero usq; amicus fuit, & in conuiuijs unà consuetus. TRIP. Intelligo quem dicis, Inspectorem uidelicet illum: sed quid postea? CRIT. Multis itaq; oppositis cubito dimotis, in anteriorem partem pene trauí, & matutinum illud Aue præfatus, accedebam ad ipsum. Cęterum homuncio quidam, nomine Charicenus, uetulus, emaricidus, & naso stridens, tussiebat primo íntimum quiddam, excreabatq; languidum & incondítum. Erat autem sputum morte ipsa liuidum magis. Deinde cœpit loqui uoce attenuata & exili admodum. Hic, ut antè dixi, inspectorum relinquit elapsmos, ✱ & debita fœneratoribus reddet, & pensiones omnes tam priuatas, quàm publicas, præterea & eramangas * capiet, non inquirens, aut perpendens cuiusq; artem. Atq; etiam amariora his nugabatur. Illi autem qui circa ipsum erant, delectabantur uerbis hisce, & nouitati rerum, quæ audiebant, aduertebant animum. Alius autem quidem, cui nomen Chleuocharmus, pallium habens admodum putre, sine calceis, & tegmine capitis incedens, interloquebatur dentibus applaudens, ut demonstrauit mihi malè uestitus quidam, qui ex montibus aduenerat, detonsa coma, in theatro perscriptum nomen literis Hieroglyphicis (hoc est, sacris, & arcanis notis) quòd iste auro inundaturus esset uiam publicã. Ego uero inquam, Atiuxta Aristandri & Artemidori præcepta, non ita bonum euentum habebunt hæc inter uos somnia. Sed tibi quidem debita multiplicabuntur, secundum proportionem pensionis, iste autem quàm plurimum obulo etiam carebit, tanquam qui multo auro tam dives fuerit. Ac mihi quidem uidemini super Leucadẽ petram, & somniorum populum consopiti, tã multa somniare, nocte quasi in puncto existente. Illi uero cachinnos sustulerunt uniuersi, ita ut risu propè suffocarent, meq; ignorantiæ condemnarunt. At ego ad Cratonem conuersus, inquam, Num perperã omnia ὀνειρώττομαι, ut comico modo dicam aliquid,

✱ *Hoc est, pro ludo habentur. fuit enim ludi genus apud Græcos Cottabus, de quo apud Athenæum, Pollucem & Suidam. Vel pro inani strepitu, qualis in hoc ludo fiebat, quo pacto & apud Plautum ponitur: Ne crebri in te Cottabi sonent &c. Redit ad propositum.*

Narratio.

ὀζυρρυγχος græcè, uide Suidam.

✱ *Verbum hoc, ut positum erat reliqui, quemadmodum & quod mox sequitur, εἰραμάγγας, ut de reliqua sententia quisque per se æstimet, quid ijs significatum uoluerit. Quãquam primo loco dubitari possit, an potius legendum sit κατελεῖψει λειπασμὸς, pro eo quod est, delebit residua, uel summas restantes, uel simile aliquid, à uerbo λειπάζεσθαι, quod residuum esse significat.*

De somniorum significationibus hi scripsere.

Leucas petra.

Hoc est, ut uerbis indagari, seu olfieri.

& non iuxta Ariſtãdrum Thelmiſenſem,& Artemidorum Epheſium inueſtigaui ſomnia? Tum ille: Tace inquit, Critia. Si enim ſilentium ages,edocebote ſacroꝝ pulcherrima,& quæ nunc futura ſunt. Non ſomnia hæc ſunt,ſed res ipſa. Euentum autem capient in menſem qui dicitur Meſori. Hæc poſtquam audiſſem à Cratone,& lubricam ipſorum mentem cognouiſſem,erubui,& triſticiam præ me ferẽs,abij,multis Cratonem incuſando. Vnus autem illorum,acerbum,& Titanicum quiddam obtuens,arreptum me ueſte, uellicabat, conuentionem feciſſe & credens,& ab inueterato illo numine inſtigatus,uerbis autem hæc extendendo,perſuadet mihi infelici,ut ad præſtigiatores iſtos homines accederem,& in diem atram,quod dici ſolet,incurrerẽ. Dicebat enim ſe,omnia ex ipſis,quæ ad ſacra & arcana pertinerent,edoctum eſſe,Atqꝝ ita pertranſiuimus,ferreasqꝝ portas,& ærea limina. Multis autem ſuperatis ſcalis,in domum aurato faſtigio inſignem aſcendimus, qualem Homerus Menelai fingit eſſe. Atqꝝ ipſe quidem omnia illa contemplabar,quę inſularis ille adoleſcẽs. Video autem non Helenen,mehercle,ſed uiros in faciem inclinatos & palleſcentes. Illi autem ubi me conſpexerunt,gauiſi ſunt,& ex aduerſo ad nos acceſſerunt. Docebant enim: num quod triſte nuncium afferremus. Nam uidebantur iſti,quàm peſſima optare,gaudebãtqꝝ triſtibus & malis,perinde atqꝝ in theatro furiæ. Capita autem inter ſe iuncta tenentes conſuſurrabant. Poſtea interrogabant me:

Meſori.

Ἀστροφιλὲς ὀλισθηρὸν σαυτοῦ.

Telemachus ſcilicet, ut Odyſſ. γ.

Quis nam hominum,aut unde es,quæ patria,quiꝝ parentes, Sunt tibi. Nam Chreſtus quidem eſſe appares utiꝝ ex habitu. Tum ego: Pauci,inquam, Chreſti,hoc eſt,frugi ſunt,quemadmodum ubiꝝ uideo, Critias autẽ nomẽ mihi eſt,Ciuitas uero inde,unde & uobis. Vt autem ſublimes illi & in aëre gradientes interrogarunt, quo pacto ſe res ciuitatis, & mundus adeo totus haberet, reſpondens ego: Benè,inquam,habent,& inſuper etiam habebunt. Illi autem abnuentes ſupercilijs,haud ita,inquiũt,Malè enim prrturit ciuitas. Tum ego ſecundum ipſorum mentem: Vos inquam,ſupra terram,& in ſublime ſublati, & ceu ex alto cuncta intuẽtes,acutiſſimè & hæc intellectu aſſecuti eſtis ſcilicet. Sed quo pacto ea quæ in æthere ſunt,habent ſeſe? Num deficiet ſol,& ad perpendiculum luna interponetur? Num mars quadrangulo aſpectu ſolem aſpiciet,& Saturnus ex diamatro eundem? Num Venus cum Mercurio congredietur,& Hermaphroditos procreabũt,quibus uos delectamini? num pluuias impetuoſas ac uehementes demittent? num denſa niue terram inſternent? Grandinem aũt & rubiginem ✳ deuoluent? Num peſtem ac famem immittent? num uas illud fulminiferum exundat, & tonitruficum receptaculum repletum eſt? At illi, quaſi cunctis præclarè geſtis, deblaterabant ſua iſta amabilia,quòd uidelicet reſtatim immutandæ eſſent, perturbationes autem & tumultus ciuitatẽ inuaſuræ,& exercitus ab hoſtibus mox ſuperandi. Ob hæc itaqꝝ animo conturbatus,& quemadmodum ilex incenſa, intumeſcens,magna uoce exclamaui, ô miſeri hominum,ne uana adeo loquacitate efferamini, acuentes dentes aduerſus uiros,leonum animos præ ſeferentes, ſpirantes haſtam & lanceas, & candicantes criſtis galeas. Sed iſta in ueſtrum caput conuertantur, quando ita patriã ueſtram deprimitis. Non enim in aëre gradientes iſta audiuiſtis,neqꝝ negocioſam mathematicam perfectè adeo aſſecuti eſtis. Quòd ſi uero uaticinia uos,& præſtigiæ huc induxerunt, duplex ignorantiæ nomen ſuſtinetis. Nam hæc mulierum atqꝝ aniculorum inuẽta ſunt & ludicra, Plerũqꝝ enim huiuſmodi res muliebres curæ proſequuntur. THRIE. Quid autem ad hæc reſponderunt, ô optime Critia, iſti mente pariter & ſententijs detonſi? CRI. Cuncta hæc præterierunt, ad cogitationes illas à ſe inuentas & exercitatas confugientes. Dicebant enim, ſoles decem ieiuni & abſqꝝ cibo perſeuerabimus, & ad hymnos tota nocte decantandos uigilantes, talia ſomniamus. TRIE. Tu uero quid ad ipſos dixiſti? Magnũ enim & attonitum quiddam reſponderant. CRI. Confide, nihil ignauum

ἐρυσίβη rubigo, & morbus ſeminum.

Θυμολέοντας quo uerbo Homerus utitur.

uum. Cõtrà enim respondi pulcherrimè. Nam quæ uulgo aburbanis, inquam, de uobis iactantur, quando somniatis, huiuscemodi scilicet proferuntur? Illi autem quasi quiddam canimum subridentes, extra lectulum aliquantum progrediuntur. Ego uero, si uera sunt, inquam, talia, ô ætherij, haud unquam sanè tutò ea quæ futura sunt, inuestigabitis, sed persuasi ab ipsis nugabimini, quæ neque sunt neq; futura sunt. Verum hæc quidẽ, nescio quo pacto nugamini, somnijs credentes, & quæ optima sunt, abominamini, malis autẽ delectamini, haud sanè quicquam abominatione ista promouentes. Quamobrem missas facite, alienas istas imaginationes, & praua consilia, uaticiniaq;, necubi deus uos in malã rem hinc eijciat, eo quòd patriæ mala imprecamini, & uerbis adulterinis ac perditis illam affamini. At isti unum eundemq; omnes animum habentes, me multum increpabant. Ac si placet, ista quoq; tibi addã, quæ me etiam perinde ut ista tuam, elinguem ac mutum reddiderunt, donec me frugi ista tua loquela, cum iã propè in lapidem conuersus essem, resoluit, & in hominem rursus restituit.

TRI. Tace Critia, neq; nugas istas longius extenderis. Vides enim quomodo intumuerit mihi uenter, & quasi impræguatus eam. Morsus enim sum uerbis à te modo dictis, perinde ut à cane rabiosa, ac nisi medicamentum aliquod oblitionem inducens, hausero, atq; ita conquiescam, memoria hæc mecum cohabitans & quasi domi apud me residens, magnum aliquod malum procreabit. Quamobrem missos istos facito, precationem à patre incipiens, & celebre illud carmẽ ad finem apponens. Sed quid hoc? an non Cleolaus hic est, is qui pedibus longum adeo incedit. Serió autem uenit & accedit. Num alloquemur ipsum? CRI. Atq; admodum. TRIE. Cleolaë, nequid cursu præteruehare, neque prætereas nos. sed accede lætus, si quidem nuncium aliquod affers. CLE. Saluete ambo, ô præclarum par amicorum. TRIE. Quæ autem est festinatio ista? per multum enim anhelas. Num nouum aliquid gestum est? CLE.

Cecidit supercilium illud olim Persidis •
Fama celebratum, atq; Susa, urbs inclyta,
Cadet autem & omnis terra nobilis Arabum,
Valida imperantis dextera & ui roboris.

Videtur victoriam Traiani intelligere, qui Ctesiphontè et Babylonem, et alia multa Critonis impetu redegit.

CRI. Hoc illud est, ut semper deus non negligit bonos. Sed suget, prouehens in melius. Nos autem ô Triephon, pulcherrima inuenimus. Sollicitus enim me cum ipse eram, quid nam in morte liberis meis testamento relicturus essem. Nosti enim paupertatem meam, quemadmodum ego tuas res quoq;. Hoc igitur sufficit liberis, Dies uidelicet imperatoris. Neq; enim diuitiæ nos deficient, neq; nos populus perterrebit. TRI. Et ego, ô Critia, hæc relinquam liberis, ut uideant Babylonem perditam, Aegyptum in seruitutem redactam, Persarum liberos seruilem ætatem agentes, excursiones Scytharum sedatas, utinam igitur & prorsus propulsatas. Nos autem illum Athenis ignotum inuentum, adorantes & manus in cœlũ tendẽtes, gratias illi agemus, ut qui digni facti fuerimus, huiusmodi potestati atque uirtuti subiecti esse. Reliquos autem istos, nugari sinamus, contenti pro ipsis dicere notum illud, quod prouerbio dici solet: Non est curæ Hippoclidi.

Hic dialogus, inter nothos Luciani refertur.

CHARIDEMVS SIVE DE PVLCHRITVDINE.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Neq; hic dialogus Luciani uidetur esse id quod Aldus quoq; annotauit, & cum ex stilo, quanquam is multò simplicior hic, quàm in superiore est, tum ex reliquo totius corporis contextu apparet. Continet autem encomium pulchritudinis seu formæ, tribus orationibus diuisum, utpote à tribus personis in conuiuio tractatum, quarum priores duæ præstantiam ac dignitatem pulchritudinis commendant, multis ad hoc deorum pariter, & hominum adhibitis exemplis. Postrema autem etiam uim & effectum illius, ex mutua collatione reliquarũ uirtutũ, & eorũ quæ uulgo inter bona arrogãtur, ostendit. Cætera plana sunt.

HERMIPPVS.

Exordiũ dialogi à narratione.

EAMBVLABAM fortè heri, in suburbio, Charideme, simul ut exagrorum aspectu me aliquãtulum reficerem, simul etiam quietis & ocij gratia, fortè enim tũ meditabar quippiam. Obeiam igitur mihi fit Proxenus Epicratis filius. Allocutus autem ipsum, quemadmodũ consueueram, interrogabam, unde ueniret scilicet, & quo iturus esset. Tũ ille, uenire se quidem etiam ipsum respõdet, huc oblectationis gratia, quã ex agrorũ aspectu percipere cõsueuisset, refici autẽ uelle etiã tẽperata ac leui aura, quæ illos afflaret. Cæterũ redire se à cõuiuio, ꝙ pulcherrimũ peractũ fuisset in Pireo apud Androclẽ Epicharis filium, qui ob partam uictoriam, Mercurio sacrificasset. Vicissẽ autẽ ipsum in Diasijs, libro quodam recitato. Cõmemorabat autem cum alia multa, quæ ibi acta essent, urbana & festiua, tum uero & pulchritudinis encomia, à uiris dicta aiebat, quæ ipsum quidem non posse referre, oblitum eorum præ senectute uidelicet: deinde etiam alioqui non ita multum circa orationes dicendas uersatum. Te uero, facile commemoraturum, ut qui & ipse encomium dixisses, et cæteris per totum conuiuium, animum aduertisses. CHAR. Facta sunt hæc Hermippe, ut dicis, Veruntamen neq; mihi facile fuerit, accuratè cuncta persequi. Neq; enim possibile erat omnia exaudire, multo adeo tumultu excitato, & ab ijs qui ministrabant, & ab ijs qui cõuiuabantur, & alioqui etiam ex difficilioribus hoc est, meminisse eorum uerborum, quæ in conuiurjs fiunt. Nosti enim quàm obliuiosos reddant, etiam eos qui alioqui plurimum memoria ualent. Sed tamen tui gratia, quoad potero, commemorare tibi illa conabor, nihil eorum prætermittens, quæcunq; memoria consequi potuero. HERM. Proinde ob hanc rem gratiam tibi habeo. Verum enim si mihi totam à principio narrationem repeti ueris, puta & quis liber fuerit, quem recitauerat Androcles, & quem, recitato eo superauerit, postremo & quosnam uos, ad conuiuium uocarit, ita demum plenam apud me gratiam inibis. CHAR. Ipse quidem liber, encomium Herculis erat, ex somnio quodam, ceu dicebat, ab ipso compositum. Vicit autem Diotimum Megarensem illum, prospicis, imò uero pro gloria cum eo certãs. HER. Quid autem liber erat, quod ille recitauit? CHAR. Encomium Castoris & Pollucis. Dicebat autem se quoq;, ex magnis periculis ab illis seruatum, hanc illis quasi quandam gratiam persoluisse: præsertim, cum ab illis etiam confirmatus fuisset, de summis nauium uelis in extremo discrimine ipsi apparentibus. Aderant autem in conuiuio & alij multi partim cognati ipsius, partim aliàs familiaritate iuncti, qui uero memoratu digni sunt, quiq; totum conuiuium cohonestarunt, laudesq; pulchritudinis uerbis persecuti sunt. Philo erat, Diniæ filius, & Aristippus Agasthenis, tertiusq; ipse. Accumbebat autem nobiscum & Cleonymus, formosus ille, Androclis nepos, adolescentulus tener & delicatus, qui mentem tum habere utiq; uidebatur. Admodũ enim attentè auscultabat, quæ dicebantur. Primus itaq; Philo de pulchritudine incipiebat dicere, facto in hũc modum exordio. HER. Nequaquam, amice, ne mihi prius ipsa excomia exordiare

Festa Iouis fuere Athenis Diasia ἀπὸ διαζειν αὐθις τὰς ἄσας, ut Suidas ait, appellata.

Petitio tacita.

Extenuatio.

Materia certaminis, et cõuiuij causs.

Personæ.

are, quamcaussam quoq; exposueris, qua adducti, ad hoc argumentum tractandum præcesseritis. CHAR. Præter rem moraris nos, ó optime, qui tibi iamdudũ potuissemus, uniuersa oratione exposita, iterum hinc abire. Veruntamen quid agas, quando quispiã, amicus existens, tantopere urgeat? Necesse enim est quid uis etiam amici caussa perpeti. Caussam igitur quam queris, qua ad hoc argumẽtum compulsi sumus, ipse Cleonymus, formosus ille fuit. Cum enim medius inter me & Androclum, cuius nepos erat, sederet, multus ab idiotis sermo de eo fiebat, qui & respiciebant ad ipsum, & ad formam eius, plus quàm obstupescebant. Propemodum igitur cæteris omnibus postpositis, tedebunt encomia adulescentis persequentes. Nos autem admirati illorum erga pulchritudinem amorem ac studium, & simul collaudatis ipsis, segniciem quandam arbitrati sumus esse, uerbis ab idiotis superari, præcipue de pulcherrimis dicendo, quo solo nos illis præstare putaremus. Atq; ita de pulchritudine uerba facere cœpimus. Visum igitur nobis est, haud nominatim dicere laudes pueri, neq; enim honestum fore, nam hoc pacto præcipitaturos nos ipsum in maiorem insolentiam esse, sed tamen neq; ut illos, incompositè adeo, & ut cuiq; fortè succurrisset, sed seorsim singulos, quacunq; de re proposita commeminisset. Atq; ita Philo, primus exorsus, in hunc modum uerba fecit. Quàm indignum uero est, quod, cum quæcunq; in singulos dies agimus, pro ijs tanquam pulchris, omnem operam ac diligentiam adhibeamus, de ipso pulchro sermonem nullum habemus, sed perin de silẽtes ac taciti sedemus, ac si metuamus, ne fortè uerbum aliquod, de ijs, pro quibus tantopere laboramus, uel imprudentibus nobis excidat. Atqui ubi nam aliquis oratione meritò utatur, se, cum de illis, quæ nullius precij sunt, tantopere contendat, de eo quod omniũ pulcherrimum est, planè conticescat? aut quomodo id quod in uerbis pulchrum est, rectius quàm omnia alia seruari poterit, si de ipso fine eorum, quæ quotidie aguntur dicere prætermittamus. Verũ ne uidear monere quidem scire, quo pacto oporteat nos circa pulchrum affectos esse, dicere autem ipsum, de eo nihil posse, quoad fieri potest, de eo breuiter cõmemorare conabor. Nam pulchritudine omnes quidem cupierunt potiri: pauci autem omnino fuerunt, qui illam assecuti fuissent. Qui uero donum hoc fortè adepti fuere, illi omnium beatissimi fuisse uisi sunt, & apud deos, & apud homines meritò honore affecti. Atq; huius rei argumentum tale fuerit. Nam eorum qui ex Heroibus in numerum deorum recepti sunt, Hercules, & Dioscuri, & Helene, Iouis filij sunt: quorum ille quidem, fortitudinis caussa, honorem hunc consecutus esse dicitur. Helena autem pulchritudinis gratia, cum se ipsam in deam mutasse, tum fratribus Dioscuris, caussa fuisse, ut ante ipsam, in cœlum ascẽderent, ijs quæ cæteri uita functi sub terra obnoxij præmuntur, exoluti. Quanquam etiam, quicunq; hominum dignus unquam iudicatus fuit, ut deorum consuetudine frueretur, alium reperire non licet, quàm qui pulchritudinis particeps fuisset. Nam & Pelops eadem hac caussa cum dijs Ambrosiæ particeps fuit, & Ganymedes ille Dardani, hoc pacto miscuisse nectar dicitur, omnium summo deorum. Quare etiam ipsum neq; ullum deorum cæterorum alium uoluisse secum uenationis huius, amorum suorum uidelicet, participem fieri, sed sibi soli decorum arbitratur esse, in Gargarum Idæ deuolare, atque inde amasium suum, in eum locum, ubi per omne tempus cum illo consuetudinem haberet, subducere. Tantam autem curam ille semper habuit pulchrorum, ut non solum cœlo dignatus eos fuerit, illuc ipsos attollens: sed & ipse in terram quocunque fors tulit, descenderit, ut cum amatis singulis locis congrederetur. Ac eam quidem ob rem, in cygnum conuersus, cum Leda rem habuit, ob eandem autem & Tauri facie Europam rapuit. Assimilatus autem Amphitryoni, procreauit Herculem. multaq; alia Iouis uaframenta enumerare quispiam possit, quibus ille eorum congressu, quorum desiderio tenebatur, potitus fuit.

Occasio enarrandi.

I. Encomium Philonis. Exordium ab obiurgatione & loco communi.

Propositio.

Confirmatio ab exemplis deorum & hominum.

Quod

Quod aũt maximum eſt, quodq; meritò aliquis admirari poſſet, cũ ille cum dijs uerſaretur (neq; enim hominum ulli conuerſatus eſt, præterquam pulchris) quoties inter illos concionem aliquam habuit, ita auſterus fingitur à communi Græcorum poëta, ut in priore quidem oratione, Iunonem, quanquam illa antea ubique increpare ipſum cõſueuiſſet, nihilominus, tamẽ ita perterruerit, ut ea ſatis habuerit, quòd nihil grauius patereturꝝ intra uerba duntaxat, illius ira conſiſteret. In poſteriore autem, deos uniuerſos nõ minore terrore affecerit, terram unà cum ipſis hominibus, & mare quoq;, in ſublime ſublaturum ſeſe minatus. At uero quoties cum pulchris congreſſurus eſſet, ita manſuetus, & blandus, omnibusq; æquabilis redditur, ut apud omnes alios, etiã ipſo eo, quod Iupiter eſt depoſito, uidelicet ne moleſtus, aut ingratus cuiquam eorum, quos amat, uideatur, alienam aliquam formam induat, eamq; pulcherrimam, & qua maximè putat, intuentem allici poſſe. Tantum reuerentiæ & honoris pulchritudini exhibet. Ac non ſolum ipſe quidem Iupiter ita pulchritudine captus eſt, cæterorum autem deorum nullus, ut hæc magis accuſationem Iouis continere uideantur, quàm pro pulchritudine dicta eſſe, ſed ſi quis diligenter conſiderare uolet, omnibus etiam dijs eadẽ hæc accidiſſe uidelicet deprehendet. Vt, uerbi gratia, Neptunum Pelopis forma captum fuiſſe. Hiacynthi autem Apollinem, & Mercuriũ Cadmi. Præterea neq; deas pudet pulchritudine ſuperatas ac captas uideri, ſed hanc quaſi æmulationem quandam honoris inter ſe habent, puta eã quæ cum pulchro aliquo rem habuit, narrare poſſe, hominibus ſeſe dediſſe. Iam uero, cum ex cæteris omnibus, una quæq; ſuæ ac certæ rei præſes ſit, de ijs, quibus quæq; præeſt, nulla cum altera contendit, ſed Minerua quidem cum hominibus ad bella gerenda præit, haudquaquam cum Diana de uenatione pugnat, eodemq; modo & illa Mineruæ de re militari concedit. De nuptijs autem Iuno Veneri, neq; hæc illi moleſta eſt ob ea, quibus illa præſidet. At contrà ſingulæ ob formam & pulchritudinem eo uſq; animo efferuntur, omnesq; alias excellere ſibi uidentur, ut cum Eris ipſas inter ſe mutuo diſcordes & inimicas reddere uellet, nihil aliud obiecerit illis, quàm pulchritudinem, rata hoc pacto facilimè ſeſe hoc quod uolebat, effecturam eſſe. Ac prudenter ſanè hoc excogitauit. Animaduerterit q; uel inde aliquis pulchritudinis poteſtatem. Nam poſtq; pomum illud accepiſſent, & inſcriptionem legiſſent, cum unaquæq; ſuum illud eſſe cenſeret, neq; tamen ulla cõtra ſe ipſam ſuffragium ferre ſuſtineret, quòd uidelicet altera turpior eſſet, ad Iouem, harum quidem patrem, illius autem etiam fratrẽ & coniugem deueniunt, litem hanc illi diſceptandam committentes. Ille autem cum & per ſe ipſe ſententiam, quęnam earũ pulcherrima foret, proferre poſſet, & multi fortes, & ſapientes, & prudentes cum in Græcia, tum inter Barbaros eſſent, quibus eadem cauſſa delegari potuiſſet, Iudiciũ hoc Paridi, Priami filio commiſit, manifeſtum adeo calculum ferens, quòd & prudentiam & ſapientiã, & uires pulchritudo anteiret. Porrò tanto ſemper ſtudio tantaq; cura, formoſæ audire expetiuere, ut & heroum pariter, & deorum exornatori poëtæ perſuaſerint, non aliunde magis, quàm à pulchritudine ſeſe appellare. Proinde libentius audierit λευκώλενον (hoc eſt, niueis lacertis) Iuno, quàm, πρέσβα θεὰ & θυγατὴρ μεγάλου κρόνου (hoc eſt, antiqua dea, & Saturni magni filia) Minerua aũt neque Tritogenia, quàm Glaucopis uocari maluerit. Et Venus, uniuerſo etiam redemerit, nominari χρυσῆ, hoc eſt, Aurea. Quæ cuncta ad pulchritudinem pertinent. Atqui hæc non modo argumento atq; indicio ſunt, quo pacto illi, qui potiores habentur, circa hanc ſe gerant: ſed & teſtimonium perhibent neutiquam falſum, quòd cæteris omnibus, præſtantior eadem ſit. Proinde Minerua quidẽ fortitudine pariter & prudentia præſtare illam ſuffragatur, utriq; enim harum præſidet ipſa. Iuno autem uniuerſa dominatione, atque potentia, expetendam magis eſſe, ſententia ſua declarat, in partem etiam Ioue tanquam patrono, aduocato.

Homerum intelligit, apud quẽ iſta Iliados 1 & 8. præcipuè habentur.

cato. Quòd si igitur diuina adeo res & ueneranda, pulchritudo est, deinde & dijs tantopere ambita & affectata, quomodo tandem honestum nobis fuerit, si non & ipsi deos imitantes, cum rebus tum uerbis, quibuscunque modis poterimus, pulchritudini patrocinemur? Atq; hęc quidem Philo, de pulchritudine perorauit, hoc quoq; ad finem addens, quòd etiam plura hic dicturus fuisset, nisi sciret uerbositatem in conuiuijs longiorem improbari. Cæterũ post illum statim Aristippus uerba facere cœpit, multis antea ab Androcle inuitatus. Neq; enim uolebat primo, ueritus proximo post Philonem loco dicere. Exorsus aũt inde est: Multi sæpe homines (inquit) omittentes de rebus optimis & nobis conducentibus dicere, ad alia nescio quæ argumenta abripi consueuere, ex quibus sibi quidem famam cõparaturos se putant, auditores autem uerbis nihil conferentibus obtundunt. Ac dicere solent, alij quidem de ijsdem rebus inter se uerbis contendentes: alij autem ea, quæ non existunt, commemorantes, alij etiam de ijs, de quibus minimè necesse est, uerba facientes. Quos sanè decebat omnibus hisce relictis, quo pacto conducibile aliquid dicere fortè possit, apud animum cogitare. Hos igitur, quãdo nunc ego de ijs, quæ existunt, nihil sani cognouisse existimo, & alioqui autem, etiam aliorum ignorantiam de rebus optimis, reprehendentẽ in eadem uicia incurrere, omnino stultitiæ cuiusdam esse puto: idem argumentum orationis utilissimum atq; pulcherrimum auditoribus proponam, quod dq; omnis, quicunq; etiam fuerit, fatebitur, scio, dignissimum esse, quod pulcherrimum quoq; uocetur. Quòd si igitur de alia aliqua re uerba faceremus, & nõ de pulchritudine, satis fuisset unum aliquem dicentem audisse, & exinde argumento eo relicto, ad alia transisse: nunc aũt præsens hoc, tantam dicendi copiam prębet ijs, qui de eo orationem instituunt, ut haudquaquam, si quis pro dignitate ipsum nõ tractarit, ob id infeliciter sibi successisse rẽ arbitrari debeat, sed si post multos alios, nonnihil ad priores laudes etiam ipse conferre potuerit, benigniorem fortunam experiri putetur. Nam quòd manifeste adeo, à superioribus, in honore habitum semper est, ab hominibus aũt, ita pro re diuina, & operæ precio digna, existimatum, omnibusq; quicunq; uiuunt, peculiare ornamentum existit, præterea & eos, quibus adest, ab omnibus amari & coli: illos autem quibus abest, odio haberi, neq; dignos adeo, quos aspicias, uideri, facit, quis nam dicẽdi facultate præditus tanta fuerit, ut id pro eo ac dignum est, laudare sufficiat? Veruntamen, quoniam ita multis ipsi opus est laudatoribus, ut uix unquam pro dignitate tractari queat, nihil alienum aut indecorum fuerit, etiam nos aliquid de eo dicere conari, quanquam uerentes nonnihil, uerba facere post Philonem.

Epilogus.

II. Encomiũ Aristippi.

Exordium à reprehensione sophistarũ, simile Isocratis prœmio, in orõem de laudibus Helenæ unde etiã huius orõnis ple raq; sumpta uidentur.

Attẽtio ab ipsarei præstantia.

Adeo autem omnium quæ sunt ueneratione dignissima, maximeq; diuina res, pulchritudo est, ut etiã, si omittamus dicere, quibus honoribus dij pulchros affecere, superioribus certè tẽporibus illis, Helena ex Ioue nata, in tanta apud omnes homines admiratione fuerit, ut cum adhuc infra ętatem esset, Theseus ob aliam quandam rem in Peloponesum profectus, cõspecta illius forma, in tantã admirationem ipsius uenerit, ut cum & regnum haberet maximè tutum, & gloria excelleret nequaq; uulgari, nihilominus tamen putarit, sibi uitã uitalem, ut ille ait, nõ esse, si illa carere deberet: rursum aũt se omnes alios felicitate suppressurum esse, si secum illam cohabitare cõtingeret. Atq; hoc modo cum apud se se animatus esset, à patre quidem ipsius accipere illam desperauit, neq; enim elocaturum ipsum illam, cum nondum ad iustam ætatem peruenisset, cæterum imperio illius contempto atq; despecto, spretisq; insuper etiam omnibus, qui tum in Peloponeso agebãt, potẽtibus assumpto Pirithoo, qui ipsi in raptu adesset, à patre ui abreptam in Aphidnam, Atticę regionis oppidum asportauit. Tantã aũt gratiam habuit Pirithoo pro hoc auxilio præstito, ut ipsum p omne deinde tẽpus ita amarit, ut etiã posteris in exemplũ abierit, Thesei & Pirithoi amicicia. At postq; etiã illũ oportebat ad Plutonis pfiçisci regnum ambientẽ filiã Cereris

Propositio. Confirmatio ab exemplo Theseĩ & Helenes.

Amplificatio à consequentibus.

Pro-

Proſerpinam, poſtquam multis ipſum dehortatus à propoſito, ne quid tale tentaret, auertere non potuit, unà cum ipſo profectus eſt, arbitratus debere ſe hanc illi referre gratiam, ut pro eo etiam animam in periculum poneret. Cæterum ubi hoc profecto peregre, illa Argos mox rediiſſet, poſtquam ætate nubilis facta eſt, quanquàm principes Græciæ, & formoſas alias, & ex parentibus præclaris natas, ex tota ea terra ducere uxores ſibi poſſent, nihilo minus tamen conuenientes, huius proci facti ſunt, cæteris omnibus, perinde ut uilioribus contemptis: Scientes autem, quòd non abſq; certamine ab uno aliquo ducenda eſſet, metuentesq; ne pugnantibus inter ſe aliquibus, bellum inde toti Græciæ oriretur, de cõmuni ſententia in hæc uerba iurarunt, quòd omnes auxilium ferre uellent ei, q eunq; uxorem hanc ducere dignatus fuiſſet, neq; cuiquam concedere, qui iniuria aliqua afficere illum aggreſſus eſſet: exiſtimantes uidelicet, quiſq; ſibi auxilium & ſocietatem hanc parari. Propria quidem igitur ſententia fruſtrati omnes ſunt, præter Menelaum, communis autem pacti experimentum ſtatim adeo dederunt. Non enim multò poſt, cum cõtentio inter deas de pulchritudine orta eſſet, diſceptatio eius litis Paridi Priami filio delegata fuit. Qui cũ iudicio inferior eſſet, quàm ut inter corpora dearum cognoſcere poſſet, donorum autem cogeretur iudex fieri. Ac Iuno quidem offerret illi totius Aſiæ imperium, Minerua robur & uires ad bella, Venus autem Helenæ huius nuptias: Ipſe uero contra ſecum ita cogitaret, quòd imperia quidem etiam uilibus & contemptis hominibus obuenire poſſent, Helena autem, non ſtatim ullus poſterorum dignus futurus eſſet, nuptias huius cæteris rebus omnibus antepoſuit. Poſtea uero exorta celebri illa expeditione contra Troianos, & Europa tunc primum contra Aſiam bello concitata, cum Troiani poſſent Helena reddita, ſine periculo ac metu terram ſuam retinere, Græci autem hanc illis habendam permittentes, omnibus illis difficultatibus, quæ ex bello & expeditionibus percipiuntur, liberati: ne utri conſulere ſibi ipſi uoluerunt, rati non aliam pulchriorem belli cauſſam, ob quam morerentur, inuenire ſe poſſe. Iam uero & dij, cum certo ſcirẽt liberos ſuos in eodem bello perituros eſſe, haud quaquam illos ab eo abſterruerunt, ſed ad id ultrò proficiſci fecerunt, rati non minorem illi gloriam conſecuturos eos eſſe, ſi pro Helena mortem obijſſent, quàm quòd deorum filij procreati eſſent. Et quid attinet de filijs deorum dicere? cum ipſi dij maiore grauioreq; certamine inter ſe eodem bello congreſſi fuerint, quàm tunc, cum contra gigantes bellum geſſere. Nam in illo contra Gigantes communibus ac mutuis auxilijs dimicarunt: hic autem ipſi cõtra ſe ipſos arma tulerunt. Quo ſanè argumento, quod nam aliud manifeſtius aut clarius eſſe poteſt, quanto etiã ipſis dijs iudicibus, cæteras mortalium res omnes antecellat pulchritudo? Nam cum pro aliarum quidem rerum nunquam ulla ullo modo inter ſeſe diſcordes fuerint, pro pulchritudine autem, non ſolum filios ſuos in mortem obtulerint, ſed ipſi inter ſe dimicarint, nonnulli autem etiam uulnerati fuerint: an non omnibus adeo calculis cenſuerunt pulchritudinem cæteris rebus uniuerſis anteponendam eſſe? At enim ne penuria quadam de pulchritudine dicendi, circa hũc locum commorari diutius uideamur, ad aliũ hinc tranſire uolo, haud quaquã his quæ antè dicta ſunt, ad comprobandam pulchritudinis dignitatem, inferiorem, nempe ad Hippodamiam Arcadis illius Oenomai filiam. Quàm multos enim ille, pulchritudine huius captos, oſtendit, mortem ſubire uoluiſſe potius, quàm ab hac diſſociatos, lucem intueri. Nam poſtquam adultam ætatem attigit puella, illamq; pater non paruo interuallo cæteras omnes anteire conſpexit, ipſe quoque forma illius captus eſt. Tanta enim hæc in illa excellebat, ut etiã eum, à quo nata fuerat, præter naturam illexerit. Proinde cum ipſe quidem illam, apud ſeſe retinere cuperet, elocare autem uelle ei, qui dignus illa foret, ſimularet, ut hominum accuſationem puta, euitaret, technam quandam machinatur, cupiditate ſua multò iniuſtiorẽ,

Alius exemplum Hippodamiæ et proeorum.

per

per quam putabat, id quod animo intendebat, facilimè ſeſe conficere poſſe. Nam currui, quem quoad fieri maximè potuerat, ad celeritatem arte compararat, equis, qui ea tum ætate in Arcadia omnium uelociſſimi erant, iunctis, cum procis puellæ, aurigatione certabat, ei uidelicet, qui certamine ſuperaſſet, ſponſam illam proponens: qui uero uictus eſſet, illum capite priuandum edicens. Iubebat autem etiam ipſam unà conſcendere currum, quo uidelicet illi, dum uultu in illa defixi hærerent, interea aurigandi currum obliuiſcerentur. Cæterum eum qui primus certamen hoc iniiſſet, ſucceſſu caruiſſet, & præterquàm quòd à puella, etiam uita excidiſſet, reliqui cum ad certamen obeundum cunctari, & eorum quę ſemel decreuiſſent, quicquam detrectare, futile ac iuuenile quiddam eſſe cenſerent: rurſum autem crudelitatem Oenomai deteſtarentur, alius aliũ præuertit moriendo, perinde ac ſi metuerent, ne non pro puella illa mori poſſent. Ac proceſſit cædes ea, donec tredecim eorum iuuenum interficerentur. At diij, cum illum ob prauitatem hanc odio haberent, pariter autem & eos qui mortui fuerant, & puellam miſerarentur, alteros uidelicet, quòd tantæ rei poſſeſſione priuati eſſent: puellam autem, quòd forma ſua per ætatem frui non poſſet, pro iuuene eo, quicunq; mox certaturus eſſet (erat autem is Pelops) curam adhibentes, & currum illi donant pulchriorem arte factum, & equos immortales, quorum ope puella potiturus, ac dominus illius futurus eſſet. Et ſanè factus quoque eſt, ſocero ad metam & terminos uictoriæ occiſo. Adeo pulchritudo ipſa, cum hominibus diuinum quiddam eſſe uidetur, & ab omnibus coli conſueuit, tum à diijs quoque ſæpenumero cum ſummo ſtudio obſeruata eſt. Quam ob rem neq; nos quiſpiam reprehendere meritò poterit, quòd quaſi quoddam operæ precium putamus, hæc de pulchritudine diſſeruiſſe. Atq; ad hunc modum & Ariſtippus orationem ſuam peregit. HER. At tu etiam reſtas Charide me: quare fac, ut quaſi quandam coronidem imponas oratione tua, pulchris hiſce de pulchritudine dictis. CHAR. Nequaquam, per deos quæſo, ulterius progredi me cogas. Satis enim ſit, indicaſſe tibi, & quo pacto conuerſati fuerimus, & hæc quæ modo dixi, præſertim cum ne illa quidem ſatis adhuc meminerim, quæ modo commemoraui. Multò enim facilius ea memoria repetiueris, quæ ab alijs dicta ſunt, quàm quæ ipſe dixiſti. HER. Hoc igitur illud eſt uidelicet, quod ab initio conſequi me cupiebam. Neq; enim mihi tantopere orationes aliorum ac tuam audire cura fuit. Quare ſi me hac priuaueris, etiam illa fruſtra laboraſſe te ſcias. Sed per Mercurium quæſo, totam adeo orationem, quemadmodum à principio exorſus fueris, mihi recita. CHA. Satius quidem fuerat, contentum his, quæ dixi, à difficilioribus abſtinere me: attamen quando ita cupis, & noſtrã audire orationem, in hoc quoq; morem tibi gerere neceſſe eſt. Proinde hoc pacto ipſe quoq; uerba feci.

Epilogus.

III. Encomiũ Charidemi.

Si primus ipſe cœpiſſem de pulchritudine dicere, procœmijs fortaſſe frequentibus & denſis opus haberem, nunc autem quando poſt multos alios, qui ante me uerba fecerunt, dicturus ſum, nihil alienum puto, fuerit, ſi illorum ante dictis, perinde ac procœmijs quibuſdam uſus, ſequentem orationem ſubiungam. Præſertim cum non alio loco, ſed hoc in conuiuio, eodemq; die, orationes iſtæ habeantur, ita ut liceat & præſentes latere nos, perinde ac ſi non quiſque priuatim uerba faceret, ſed eandem ſinguli per uices proſequantur orationem. Proinde alteri quidem ſufficerent ad laudem utique comparandam, ea, quæ ueſtrũ unuſquiſque ſeorſim de pulchritudine dixit. At uero hic adhuc tantum ſuper eſt, ut & ijs, qui poſt nos uenturi ſunt, extra ea quæ nunc dicta ſunt, ſatis laudum ad prædicandam illam ſuppetat. Plurima enim undiq; circumſtant, quæ & ipſa eam de ſe opinionem præbent, quaſi ſingula eorum primo loco dici debeant, non aliter atq; in prato aliquo floribus fœcundo, ubi ſemper ea quæ nouiſſimè apparent, carpẽtes potiſſimum alliciunt. Ego uero ex omnibus illis de-

Exordium ab occaſione antedictorũ, & laſi quoq;.

Attentio ab argumẽti amplitudine.

lectis, quæ mihi uidebuntur minimè prætereunda fuisse, quàm breuissimè potero dicam, ut & pulchritudini debitum suum reddam, & uobis, omissa uerborum prolixitate morem geram. Proinde illi quidem, qui uel ob fortitudinem, uel ob aliam aliquam uirtutem præstare nobis uidentur, si non quotidie honestis actionibus beneuolentiam sibi concilient, & nos quodammodo ad amandum se cogant, inuidemus illis magis, undecunq; etiam eis negocia, quæ geruntur, minus bene procedunt. Pulchris autem non modo non inuidemus formam suam, sed statim etiam ubi aspeximus tantum, capimur, & plus quàm amamus eos, neq; grauamur, tanquam superioribus, quantum nobis licitum fuerit, & seruire quoq; illis. Libentius igitur quispiam obedierit formoso alicui, quàm imperauerit ei, qui talis non est, maioremq; gratiam habuerit formoso, multa iubenti, quàm si nihil quicquam præcipiat. Ac cæterorum quidem bonorum, quibuscunq; caremus, ulteriorem assequendi curam nullam gerimus, at pulchritudinis nulla unquam nobis satietas oboritur, sed siue Aglaies filium illum, qui cum Achiuis ad Troiam profectus fuit: siue Hyacinthum formosum illũ, siue etiam Lacedæmonium Narcissum, pulchritudine superemus, tamen nobis ipsi minimè satis facimus, sed semper timemus, ne fortè uideamur apud posteros, ab aliis superati fuisse. Propemodum autẽ omnium eorum, quæ inter homines geruntur, ut ita dicam, quasi quoddam commune exemplum, pulchritudo proposita est. Nam neq; duces negligunt ad pulchritudinem exercitus suos instruere, neq; oratores ad eandem orationes suas componere, neq; etiam pictores, imagines ac tabulas suas secũdum illam depingere. Et quid attinet ista recensere, quorum finis quoq; pulchritudo est? Quin illa quoq; quibus necessario utimur, haud quaquam prætermittimus, quin omnia, quã maximè fieri potest cum summo studio, quàm pulcherrimè apparemus. Nam Menelaus quidem, non tantum curauit usum & necessitatem ædium, quantum, ut pulchritudine earum ingredientes quasi attonitos redderet. Et ob hoc sumptuosissimas pariter & pulcherrimas eas ædificauit. Neq; etiam sententia falsus est. Nam Vlyssis filius ita admiratus eas fertur, cum ad percunctandũ de patre, eò loci uenisset, ut ad Pisistratum Nestoridem in hunc modum dixerit:

Talis & ætherij forsan Iouis aula renidet.

Et ipse adolescentis pater non aliam ob caussam minio infectas duxit naues, cum unà cum Græcis ad Troiam proficisceretur, quàm ut aspicientes eorum aspectu obstupefacere posset. Et fermè si quis singulas artes perpendere uolet, reperiet omnes eas ad pulchritudinem tendere, eamq; consequi, pro summo ducere. Adeò autem pulchritudo cæteras res cunctas excellere uidetur, ut ijs, quæ uel cum iusticia, uel sapientia uel fortitudine aliqua fiũt, multa alia inuenias maiori precio uel existimatione digna censeri: at uero, quæ cum hac specie commune aliquid habẽt, ijs nihil quicquam melius inuenire licet, ut rursum & illis, quibus hæc coniuncta non est, nihil quicquam inhonestius, atq; indignius. Quippe solos eos qui pulchri nõ sunt, turpes uocamus, perinde quasi pro nihilo habendum sit, quicquid tandem aliquis habuerit, in quo cæteros antecellat, si idem pulchritudine careat. Proinde et eos quidem, qui uel in rẽpub. degentibus imperio præsunt, uel tyrannorum potestati subiecti uiuunt, alteros quidem populares ✶ uocare solemus, alteros autem adulatores. Solos autem eos, qui huic potestati captant, quales Romæ fortassis Tribuni, Athenis autem Rhetores fermè fuere. Et tales à Cicerone in Lælio populares dicuntur.

Confirmatio à collatione effectus reliquorum bonorum & pulchritudinis.

✶

Mirum intelligit, quo pulchrior alter non uenit ad Troiam, ut Homerus ait, Iliados 2.

Alia confirmatio à causa.

Locus est Odyssææ quarto

Iliados 2. τῶν δ' ἅμα νῆες ἔπονθ' ὑακίνθεια μιλτοπάρῃαι.

Aliæ à collatione cæterarum uirtutum.

✶ δημαγωγὸς græcè, *hoc est, qui in concionibus fauorem plebis ambiunt & captant, quales Romæ fortassis Tribuni, Athenis autem Rhetores fermè fuere. Et tales à Cicerone in Lælio populares dicuntur.*

tisubiecti sunt, & admiramur uidelicet & cum philoponos tum philocalos nominamus, adeoq; communes benefactores censemus esse, eos, qui pulchrorum quasi quidam procuratores sunt. Quando igitur ita uenerabilis res, pulchritudo est, ita autem ab omnibus etiam uotis expetitur, & quasi pro lucro putatur, huic ministrare saltem aliquid potuisse, quomodo non merito reprehenderit nos quispiam, quòd cum tantum lucrum lucrifacere possimus, ultrò illud prodamus, ne hoc ipsum quidem uerentes, damnum uidelicet quod mox accipiemus? Ac tantam quidem ego quoq; orationem habui, multis, quæ mihi de pulchritudine amplius dicere licebat, omissis, postquam conuersationem hanc in longum adeo progressam, uidebam. HER. Felices sanè uos, quibus tali conuersatione frui licuit. Fermè autem iam etiam ego nō minus uoluptatis, quàm uos, per te uidelicet, accepi.

Hoc est, sedulos, & laborem nullum detrectantes. Deinde et de gratiæ seu pulchritudinis studiosos. atque his nominibus amatores appellare solebant. Et Socrates quoque ut scribit Xenophon ἐρασὴς τῶν καλῶν ἀνδρῶν dixit.

Neq; hic uidetur Luciani esse.

NERO, SIVE DE FOSSIONE ISTHMI.

Si modo germanus est, Luciani.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

TOtus hic dialogus, cuiuscunq; tandem est (Nam Luciani esse, neq; asseri puto posse, neq; prorsus negari) quasi quædam in Neronem inuectiua est, qua potissimum dementia illius exagitatur, quam cum in isthmo fodiendo, à quo & tituli ratio sumpta est, tum in obeundis Scenicis certaminibus Imperator Romanus exercuit. Estq; ueluti perpetua facti commemoratio, paucis quibusdam & cæterorum ipsius facinorum exemplis, amplificandi caussa, adiectis, quæ tota Musonio philosopho tribuitur, qui Tuscus genere, ut Tacitus ait, cum studia iuuenum præceptis sapientiæ foueret, à Nerone postremo, cum in omnes bonos & claros æquè grassaretur, ob linguæ libertatem, ut Suidas addit, interfectus fuit. Huius & alij meminere, & Gellius lib. 16. cap. 1. Cæterum, fuerunt & in hoc dialogo, multa ex coniecturam magis quàm ex fide, ob exemplaris, uelut apparebat, uicios itatem, uertenda: quam ob rem, ut in postremo operis, eam saltem à lectoribus ueniam postulo, quæ cæteris hactenus in claris & manifestis etiam impingentibus data fuit: præsertim cum in nullo hactenus, quod equidem sciam, legētium fidem fefellerim, ubiq; cum hoc loco, tum in superioribus, ec, circa quod uel ignorantia, quam & ipsam agnosco, uel alia aliqua de caussa, hæsitassem, aut asteriscō, aut annotaciuncula aliqua, signato. Qui si nihil aliud, illud certè tamen existimo, occasionem et quasi quandam ansam, ad ulteriora ac ueriora indaganda, alijs me tradidisse.

MENECRATES.

Exordium à præsentis rei occasione,

T Isthmi fossio, quæ in manu adeo, ut aiunt, Tyranno fuit, & tibi Musoni, mentem habere græcam uidebatur. MVSO. Scito Menecrates, etiam meliora cogitasse Neronem. Nam & circuitus Peloponnesi illos supra Maleã, tollere nauigãtibus uolebat, Isthmo ad uiginti stadia interrupto. MENE. Hoc autem & emporijs profuturum erat uidelicet, & ciuitatibus cum maritimis, tum etiam illis, quæ in mediterraneis sitæ sunt. Nam si maritima loca benè habeant, etiam illis quæ interiora sunt, domesticus agrorum prouentus sufficiet. Sed hæc narra quæso Musoni, nobis, ut enim omnes audiendi cupidi sumus, nisi si quid aliud seriæ rei fortè est, cui tu nunc incumbere cogitas. MVSO. Narrabo, quandoquidem uultis. Nam sat scio, quòd plus etiam gratificabor, ijs utiq; qui adiniu

Φρουλίδος graecè Narratio.

cundam adeo curarum (ut ita dicam) officinam *hanc studendi caussa uenerũt. Neronem igitur in Achaiam uia ducebat, & illud item, quod sibi ipsi uehementer persuaserat, ne Musas quidem dulcius modulari. Volebat autem & Olympijs, quod certamen omnium maximè exercitijs frequentatur, cantando coronari. Nam quæ in Pythijs aguntur, eorum pleraq; ad se magis, quàm ad Apollinem pertinere putabat. Neq; enim neq; illũ aduersus se cytharam, aut carmen aliquod mouere audere. Cæterũ Isthmus haud quaquam ex illis erat, de quibus hic diu, aut longè antè cogitasset, sed cũ fortè naturam loci conspexisset, magnificum opus hoc animo concepit, Achiuorum uidelicet regẽ, eorum, qui ad Troiam olim profecti fuere, animo proponẽs, qui ipse Euboiã quoq; à Bœotia resecuit, medio circa Chalcidem Euripo immisso. Deinde aũt & Dariũ, ut à quo & Bosporus ponte iunctus fuerit, cum is contra Scythas proficisceretur. Nam Xerxis factum, etiam ante ista fortassis animo cogitarat, quod magnificentissimum operũ magnificorq; omnium fuit. Supra omnia autem hæc, etiam illud putabat, Græciam per hoc quòd breui adeo omnes inter se miscerí possent, contra

ἐσίτιον ἀπὸ τοῦ ἐσίειν deriuasse uidetur. Nã alterum ἐσιτῶμαι conuiuio accipere significat et tenui scribitur

exteros splendidè adeo stabilitũ iri.* Nam tyrannorũ ingenia ebria quidẽ sunt, tanguntur aũt alicubi, ubi uocem hanc audiunt. Porrò progressus in scenam, hymnum quidẽ Amphitrites & Neptuni cecinit, & canticũ quoddã nõ magnum Melicertæ autẽ & Leucotheæ. Cum autem auream ipsi ligonem porrexissent, Græciamq; tanquam in tutelam cõmendassent, ad fodiendũ profectus est, plausu cantuq; prosequentibus illum tum omnibus. Atq; ubi terram, ter opinor, tetigisset, deinde & quibus præfecturæ atq; imperia credita erant, opus unà capesserẽ iussisset, Corinthũ redit. Herculis adeo res gestas omnes sibi usus superesse. Illi igitur qui in uinculis fuerant, petricosis atq; difficilibus conficiendis exercebantur: exercitus aũt, ea quæ terrea ac plana erant, fodiebat. At ubi iam septimũ

** Videtur mendosus nõ nihil locus esse. Ita portus uocatur, ad occidentem uergens, quẽ ex Italia nauigãtes petunt, ut contrà Cenchreæ, quem ex Asia nauigantes,*

& quintum *diem quasi alligati Isthmo fuissemus, rumor quidã è Corintho uenit, non ita tamen manifestus aut planus, q; Neronem pœnituisset Isthmi incisi. Dicebant aũt Aegyptios geometras, altitudinẽ metientes, haud quaquam eandem atq; æqualẽ utriusq; maris superficiem deprehendisse, sed cum eam partẽ quæ Lecheum aspicit, altiorem iudicarent, de Aegina in timorem uenisse. Nam si tantum pelagus contra Insulam effunderetur, periculum esse, ne illa aquis obruta in profundum demergeretur. At Neronem à fodiendo Isthmo, ne Thales quidem absterriturus fuerat, quanquam sapientissimus, & naturalium rerum peritissimus. Nam incidendi illius maiore studio tenebatur, quàm publicè cauendi. Sed motus occidentalium gentium, & asperrimus, *qui illas nunc excitat & incendit (Vindex autem nomen ipsi est) reuocauit ex Græcia & ab Isthmo Neronem frigide adeo maria dimensum. Nam æquè altè à terra utrumque assurgere, eandemq; superficiem habere, scio. Aiunt autem ipsi & Romanas res paulatim iam labi & declinare. Id quod & ipsi ex Tribuno heri, qui

De Vindice qui primus contra Neronem in Gallijs surrexit. Suetonius & Tacitus quoq; meminit.

impe-

impegerat,* audistis. MEN. At uox Musoni, propter quam in Musas ita deperit, & Olympiadas pariter & Pythiadas amat, qualis nam tyranno est? Nam eorum qui ad Lemnum nauibus uenisebant, alij quidem admirabantur ipsum, alij autem etiam deridebant. MVSO. At ille, quod ad uocem attinet, neq; admiratione dignus, neque risu est. Nam ipsum natura inculpabilem, atque adeo mediocrem formauit. Sonat autem concauum quiddam, non natura tamen, & graue, impendente atq; urgente hoc gutture, ac carmina quidem hoc pacto accurata quodammodo etiam personat. Voculationes autem sonorum leuigant hunc postquam sibi ipsi non confidit, Chromatum uero humanitate & modulatione facili quidem illa, & ad cytharæ cantum accommodata: & ubi tempus est, ire & stare, & de loco transire, deinde & nutum cum membris exequare, hæc accuratè facere, eius est qui pudore solo eo afficiẽ, quòd rex uidetur. At rursum si imitetur superiores, hui quàm multis spectatoribus risus excidit: quanquam insimo adeo metu impendente, si quis ipsius causſ rideat. Nutat enim plus æquo, Et cum spiritũ attrahit, stat summis pedibus distentus & refractus, perinde ut ij, qui rotam circumaguntci Iam uero natura rubicundus existens, multo magis etiam rubescit, um ipsi fa es incenditur, spiritus autem modicus, & ægrè alicubi sufficiens. MEN. Quigero certamine cum ipso conferuntur Musoni, quo pacto se gerunt? Nam arti ratificantur scilicet. MVSON. Arti quidem Musoni, quemadmodum & qui luctando subseruiunt, sed cogita, Menecrates, Tragicum histrionem illum, quo pacto in Istmijs, perierit. Paria enim pericula & circa artes sunt, si qui inijs ostentandis impendio elaborant. MENE. Quid hoc autem Musoni, admodum enim ignarus ejus sum, quod dicis? MVSON. Audi igitur rem absurdam quidem & insolentem, attamen inconspectu Græcorum actam. Nam cum in Istmijs lex esset, ut neq; comœdia certaret quispiam, neq; Thragœdia, Neroni placuit, Thragœdos superare. Ac prodierũt ad hoc certamen plures quidem. Epirota autem ille, ut qui uoce optimè ualeret, & ob eam autem etiam celebraretur, & in admiratione esset, clarius solito fingebat, & coronam amare se, & nihil de studio remittere uelle, priusquam à Nerone decem talenta pro uictoria acciperet. At ille exasperabatur, simul & insani more ferebatur: nam & auditus iam sub scena fuerat in ipso uidelicet certamine. Acclamantibus autem Græcis, Epirotæ mittit scribã, qui iuberet hunc submittere sibi sese: sed pergente eo, & supra modũ attollẽte uocem, populariterq; ac liberè cum ipso contendente, immittit Nero in pulpita suos histriones, tãquam qui ad hoc negocium pertinerent. Nam & libellos elephantinos, & duplices habebant, quibus præ se intentis, ueluti pugionibus utebantur. Atque hi Epirotam ad proximam columnam erigentes, guttur ipsius fregerunt, cędentes obuersis in rectum libellis. MENE. Tragœdia autem uicit, Musoni, sceleratum adeo facinus in oculis Græcorum ausus? MVSO. Quid putas? ludus hic adolescenti fuit, qui matrem occidit quoq;. MENE. Si uero inter Tragœdias, histrionem occidit, exectaillius uoce, quid adeo attinet demirari, quãdo & Pythicum os, unde uoces inspirare solebant, obturare conatus fuerit, ut uidelicet neque Apollinii uox aliqua esset? Quanquam ipso Pythio, recensente, eũ inter Orestas & Alcmæones, quibus id, quòd matres occidére, etiam laudis aliquam famam præbuit, postquam id in ultionem patrum fecerant. MVSO. Hic autem, cum nullo modo dicere posset, quemnam ultus esset, contumelia à deo affectum sese putabat, cum tamen mitiora, quàm ueritas exigebat, audijsset. Sed interea dum sermones cedimus, quæ nam nauis ista est, quæ huc propinquat, ut autẽ boni aliquid afferre uidetur. Nam coronati capitibus omnes sunt, perinde ut chorus quispiam, qui fastum aliquid nunciaturus ingrediturq; Et quidam ex prora manum protendit quoq;, iubens & considere nos, & gaudere, clamatq; nisi non satis rectè percipio, Neronem perijsse. MENEC. Clamat enim Musoni, & manifestius

*

*

Et sunt q̃ tradant Paridẽ histrionẽ occisum ab eo, quasi graucm aduersarium. Suetonius.

Videtur hic pperam psonarũ uices insertæ esse, unaq; & continua oratio Musonij esse debere, quæ superiori scinonex sequentibus fidem faciat.

utiq, quò propius terram contingit. MVSO. Euge,ô dñ. MEN. Sed ne gloriamur. Nam mortuis, ut aiunt, non decet conuiciari.

PALINVRVS.

ARGVMENTVM.

Duobi Dialogi sequentes, Luciani non sunt, neq; græcè scripti etiam, sed quia à doctis Italis, cum Lucianicis eodem titulo, coniuncta, accepimus: ne harum quidem lectione fraudare quenquam uoluimus, præsertim cum ad exemplum Lucianicorum aliquo modo efficti & ipsi essent.

Interlocutores: PALINVRVS, CHARON. PAL.

OBSECRÒ te ô Charon, sine me ut iam nauim conscendã. CHA. Quis me appellas? PAL. Ego nauita quondam illius, quem nuper uiuentẽ transuectasti, Aeneæ Troiani. CHA. Tu ne ille es, q apud portus Velinos inhumatus iacebas? PAL. Ille ipse sum. Sed crede cœlestiũ nutu fieri, ut transuehar, quorũ prodigijs longè lateq; actæ finitimæ gẽtes, & ossa mea iam expiauerunt, & tumulũ mihi, tumuloq; insuper solẽnia statuerũt. Quare te oro, ô iustissime Charon, patere tandem ut ingrediar, sic prospera semper sit nauigatio tua, sit solita nauis tua atq; inconcussa. CHA. Rem iustam petis, Palinure, ingredere, ut libet: uos uero tã confertæ umbræ, quid fatigatis me precibus, quid fatigatis: quæ nam hæc uis desiderij? Expectate tantisper, dũ trans flumen hunc porto, regrediar quamprimum. PAL. Habeo tibi Charon, immortales gratias, qui me his tandem eripuisti è malis, qui me dira hac tandem, qua detinebar trãs fretandi cupidine liberasti. CHA. Amo te equidem, Palinure, tum propter Aeneam regem, quem mihi nominasti, qui & super omẽs, quos unq; uiderim, mortales, usus est mihi singulari quadam præditus pietate, tum propter meũ etiam, quod olim commune fuit tibi, magisterium: par enim sibi quisq; parem affectat, delectatq; magis, quæ inter pares fit, uel confabulatio uel uitæ actio. Afficiebar porrò non modico dolore, quum uidebam iamdudũ te in citeriore hac ripa errantem, incertumq; sedis tuæ. Neque licebat tibi succurrere, propter legẽ mihi datam, ne quenquam, nisi humato prius corpore, transportem. Sum enim ego minimus inter infernos habitatores, subiectusq; alienæ potestati, cui parere non tam pulchrum mihi, quàm aliàs necesse sit. Gaudeo autẽ nunc & lætor, quòd ea aliquando se sors tibi obtulerit, quo & tuum implere desideriũ, & meum releuare dolorem (salua lege officij mei) possum. PAL. Imò ego non minus propter te dolebam, ô Charon, quia perspiciebam tot te graues assiduosq; labores perferentem sine ulla relaxatione. Neq; enim me latet, quot quantisq; uexari malis solent nautium gubernatores, qui nihil aliud in uita, quàm nauigationem exercui: atq; ita exercui ut nihil illa grauius, nihil periclitatius contingere mortalibus putem: propter quod credibile magis tibi uideri potest, si angebat me utiq; fatigatio tua, repetentem animo antiquas, quas iuuenis etiam sustinebam nauticas fatigationes meas: quarum experientia iam edoctus sciebam probè pari malo tuo condolere. CHA. Frustra propter me dolebas, Palinure, nam nihil molesta mihi est ars mea. PAL. Quid ais? CHA. Aio gratam me habere & iucundã artem meã. Vides ut cruda uiridisq; senectus est mihi: memini haud unquam ab ipsa, qua iam omnium annos supero, longæua ætate mea pertæsum me esse laboris mei, qui quotidie iusto alacrior atque ualẽtior: sed intelligo cur tu aliter tibi persuadeas. Est enim communis hic morbus mortalium, ut sortis

suæ

ſuæ quenq; diſtedeat ſemper, uiuatq; contentus nemo ſtudijs ſuis, laudẽt uero longè, ac beatiores exiſtiment omnes, qui diuerſas à ſe artes atque actiones ſequuntur, uerum falluntur maximè opinione ſua. Nam ſi rectè intueri uelint, cognoſcent perſpicuè nullum eſſe in uita eorum ſtatum qui nõ magnis ſcateat miſerijs, quem non magnæ graueſq; perturbent undiq; moleſtiæ & uexationes. Et ſi detur aliquando ut alter in alterius ſtudia transferatur, quàm uideas tunc ſua cuiq; leuia uideri, quæ prius præ grauitate accuſabat, contraq; ea grauiora quæ prius leuia uidebantur. Itaq; ſi benè cõſideres, Palinure, non eſt ita grauis mea cõditio, ut cẽſes, neq; propterea quòd nauclerus ſim, ſum eo mirabilior. Sed tu (ut uideo) ſequeris uanos errores mortalium, ego uero integritatem tantum iudicijſq;, ueri lucẽ ſecutus dego contentus ac lætus ſorte mea, neq; adſcribo mihi calamitatem, quòd deſudẽ quotidie nauigando & defatiger. Neq; ob hoc arbitror quempiam horum, qui mecum ſimul ultimas ſedes colunt, me eſſe beatiorem, non ipſos iudices Minoën, Rhadamanthum & Aeacum, quanquam magna omnes emineant poteſtate, non ipſum Ditem, quãquam ſceptro potẽs ſit, atq; regna iſta moderetur. Sunt namq; & illi ſui labores ſuæq; moleſtiæ, & maiores fortè, quo & maiore regiminis ſarcina præmuntur. PAL. Potes de te tibi Charon perſuadere, ut libet, mihi enim de me nunquã perſuadere poteris, quin ars noſtra ſine ulla comparatiõe cæteras laboribus & periculis excedat. Quod liquidò tibi probarem, niſi quòd uereor tædio te afficeret fortaſſe lõgior narratio noſtra. CHA. Imò ſumma me afficeret recreatione. Nam & delectat me tecum ſermocinari, & nauigantibus etiam magnam animorum refocillationem afferre ſolent huiuſmodi confabulationes. PAL. Quando igitur non eſt tibi iniucundũ, proſequar ſuſcepti ſermonis noſtri rationem, ut intelligamus, non eſſe duriorem ullam, quàm nautarum ſortem: quod tibi facile perſuadebo, ſi animaduertas, quos æſtus & frigora tolerare eos, quos perhorreſcere tonitrus & fulgura, quibus perfundi imbribus, qua uentorũ rabie agitari quotidie neceſſe ſit. Si cognoſcas quoties eos torqueri fame & ſiti, quoties ſqualore etiam teterrimo conſumi contingat: ſi attendas habitationem eorum inſtar carceris ſupellectilem, uel nullam uel ſordidiſſimam, ſtrata cura, cibaria aſpera, potum immundiſſimum, indumenta ſpurca, incommoditatem rerum omnium, noctes inſomnes, & ſub diuo ſemper, & inquietas. taceo perpetuũ alioqui quoddam eorum exilium. Quos patriæ eorum exteros profugos, uagos, palentes, ignaros quietis, priuatos omni (quo nihil eſt in uita dulcius) cõiugis ſobolisq; fructu ac iucunditate: quis non abiectiſſimos, longeq; omnium mortalium miſerrimos eſſe iudicabit. Prætereo Scyllam, Charibdim, Syrtes, Symplegades, tot infeſta nauigantibus maris pericula. Omitto tempeſtates, quibus nec uiſu quicquam eſt triſtius, nec horribilius, quibus & ad ſummum uitæ uſque diſcrimen quotidie iactantur, quatiuntur, & (quod ſæpe accidit) ſubmerſi tandem obruuntur. In qua re nemo eſt, qui idoneus magis, quàm ego, teſtis adhiberi queat: qui cum multis fuerim quaſſatus tempeſtatibus, tum ea maximè quæ me ex Sicilia in Italiam nauigantem inuaſit, tam ſæua atq; horrens, ut horrori ſit adhuc mihi eius recordatio. Non poſſum certè (ut par eſſet) explicari tibi acerbitatem illius tempeſtatis, ſed quanta extiterit, ex hoc facile coniecturam facere potes, quòd Aenæam ducem, cuius ſumma conſtantia & animi fortitudo ubiq; decantatur, uidi ego contrementem grauiter atque ingementem, extentisque ad cœlum manibus beatos longè inclamãtem eos, quibus ad Troiam oppetere contigiſſet, lamentantemq; pariab eorum morte ac fortiſſima, à Diomedis gladio ſe ereptum extitiſſe, crudelem equidem diem illuxiſſe omnibus ultimum, neque ex numero noſtro quenquam putaui euaſurum, Non ipſum Aeneam, non Ilioneum, non Achatem, non Abantem, grandeuumue Aletem, quorum naues longè diſiectas, ad ſummumq; penè exitium adductas, neſcio quæ

uis illa, niſi diuina liberauit. CHA. Num incognita mihi narras: hæc ea ipſa die reſciui. PAL. Quo id modo? CHA. Quo id modo rogas? An acrem illum fidumq; Orontem ignoras, ductorem Liciæ nauis? is quidē tunc ſubmerſus conceſſit ad me, illico exponens mihi ex ordine omnia, quę tu diſſeruiſti, implorans deinde opem, rogitāsq; multum, ut ſe ulteriore in ripa ſiſterem, quod nunquā paſſus fui, quū inter fluctus adhuc corpus ſuum ſine ſepulchri honore iactaretur. Nunc agit ſeſe circum hæc ſtagna mœſtus, atq; errabundus: uidiſti illum? PAL. Et tum uidi, & unicum meorum ſolatiū habui, dum tantiſper in ripa moratus, pari cum eo detinebar infelicitate. Nec enim falſa de triſti eius interitu retuliſti, cuius adhuc imago ſubit mihi, dū excuſſum, & puppi contortū q; terq; circumactum horrendum, à fluctu rapidus tandem equore uortex abſorpſit. ſanè quod ad me pertinet, nihil ediſſeram: quilicet eam euaſerim tempeſtatem, amarum tandem aliquando etiam uitæ meæ finem inueni, excuſſus & ipſe, pariter atq; iactatus inter undas (quod deerat) inſuper ferro præterea obtruncatus. Ex quo nec tantum mihi timui, quàm Aeneæ meo, ne tantis undis ſurgentibus, ſpoliata magiſtro nauis deficeret: hæccine eorum delitiæ, opes, tranquillitas, ſic illis utuitur, ſic moritur. Tui nunc & aliorum defende ſtudia, & artes, contemneq; ſi libet, maiorem eſſe etiam eorum miſeriam & calamitatem, qui patrias ineolentes ſuas, uxorumq; ac filiorum ſocietate beati quieſcūt, gaudent, ludunt, hortantur, amicicias colunt, exercentur commodè, habitant magnificè, ueſtiuntur cultè, conuiuantur lætè, cubant molliter, iucundos ſuos ac geniales agunt dies, Adde qui in urbibus optimates & primarij magnam ſibi uendicant autoritatem, habenturq; ſummo in precio atq; honore, qui ius dicunt, qui cauſſas agunt aliorum, qui faſces gerunt, qui ducū exercitus, qui uel aſſiſtunt principibus, uel principes ipſi magni illuſtresq; ſunt. Quibus nec optabilius quicquam in uita eſſe uideo, neq; beatius CHA. Falleris longè Palinure, nam quos beatiores eſſe arbitraris, miſeriores illi ſunt ulla ſine dubitatione. Neque enim negauerim ſortem ſubiectam eſſe nautarum magnis malis: ſedita ſubiectam, ne comparatione aliarum, quæ maioribus etiam grauantur incommodis, minus certè miſera iudicanda ſit. Quid enim triſtius (ut ad tuos ueniam) qui patrias ſuas colunt, quid miſerabilius, quàm domi ſuæ agere, & ita agere, ut iucundiorem aliquando quàm uitam mortem optes? Quæ ulla maior calamitas, quàm circundari urbem hoſtibus, ingruere bellum, uolitare tela, ſtrangi enſes, perfodi muros, fremere tormētis, ſaxo dirui domos, tremefieri & concuti? quemq; fame ſitiq; deficere, corrumpi aërem, occupari mœnia, ſpoliari templa, dirumpi patrimonia, publicari bona, incendia parari, malos exultare, bonos torqueri, affici conuicijs, expelli domibus, uulnerari, carcerari, relegari, deportari, trucidari filios ante parentum ora, uim pati uxores, ſtuprari gnatas. Videntur an hæc tibi mala, Palinure, & an his quæ tu meminiſti, ulla ex parte comparanda? PALIN. Quàm uera narras, ó Charon, quàm nunc uel audiens iſta perhorreſco. Venit enim mihi in mentem, grauis illa & deploranda patriæ meæ deſolatio, Troiæ inquam, tam præpotentis olim atque prædiuitis, cuius euerſione nihil credo referri poſſe crudelius, aut lachrymabilius, tantaq; fuit calamitatis eius magnitudo, ut longè plura etiam atque triſtiora quàm tu ſuprà memoraueris, ſibi contigerint: quæ ſi uelis, omnia tibi, ut rem certius agnoſcas, explicabo. CHAR. Haud opus eſt, Palinure, quoniam & tempus non patitur, & ego hæc omnia non ſecus ac tu nota atque comperta habeo. Nam & mihi renunciauerunt, ut quæque aduentabant animæ, ex illo bello profectæ. Nihil certè, ut nunc tu dixiſti, peruenit ad aures meas crudelius aut lachrymabilius. PALIN. Faxo ut iubeas, ſed auertas Charon, grauiſſima licet hæc ſint, rariora tamen contigere, quàm ea nautarum, quæ ſuprà expoſui. CHAR. Referam ergo alia frequentiora, & ex ipſis quidem met ciuitatibus, quarum relatio

augebit

augebit etiam earum miſeriam. Vade oro, & per ciuitatem, plateas porticuſq; diſcurre, quid aliud offendes, quàm oblatrantium maledicta, inſimulationes peſtilentiſſimas, optimi cuiuſq; dilacerationem, quid non exploratorum inſidias, nuidentiumq; uenena. Diuerte modo greſſum, & artificum, mercatorumq; tabernas ac conuentus pete: quid aliud deprehendes, quàm ſermonum nebulas, fucos, mendacia, deceptionesq; manifeſtas. Transfer dehinc te in fora publica, ſedesq; iudiciarias: quid aliud audis, quàm undiq; omnia magno ſtrepitu ac clamore miſceri? Quid intelliges aliud, quàm cædes, hominum compilationes, furta, graſſationes, conſpirationes, proditiones? Quæ alia occurrent tibi, niſi litigatorum iurgia, & contentiones, teſtium periurationes, cauſidicorum præuaricationes, iudicum corruptiones, præſidum ambitiones ac rapinæ? Quos ibi alios obuiam tibi habebis, quàm exultantes improbos, lugentes bonos, oppreſſas uiduas, proculcatos pupillos, egentes proſtratos? Attolle poſtea altius oculos, & atria principum perſcrutare, quàm non uidebis ibi aſſentatorum exaltationem, ſpeculatorum acceptionem, militum audaciam, fœneratorum uoracitatem, quæſtorum improbitatem: quàm non potentũ hominum in tenuiores uim atq; inſolentiam? Quas non concuſſiones? quas non populationes? quos non innocentes accuſari, criminari, carcerari, proſcribi? PAL. Grauia hæc nimis ac miſerabilia. CHA. At reſtant alia, quæ non minus tibi grauiora & miſerabiliora uidebuntur. PAL. Perge. CHA. Quæ fortaſſis etiam grauiora & miſerabiliora iudicabis, quoniam domeſtica ac frequens magna eſt eorum peſtis. PA. Fare. CHA. Nolo tibi Palinure afferre in medium graues longosq; artificũ & negociatorum labores: non eos quibus afficiuntur agrorum cultores, non quibus milites, non quibus cauſidici, cæterarumq; diſciplinarum ſectatores æſtus, algores, inediam, peregrinationes, anxietates uel pericula, uulnera, cædes, diſtricțas habitationes, infinitaq; agendi, cubandi, ueſcendi incommoda uel faſtidia, laſſitudines, uigilias, ſollicitudines, odia & infamationes. Nam ſi cõplecti cuncta ſermone meo atq; exequi uoluerim, tot tantaq; dicẽda ſe offerent, ut prælõgitudine malorũ ac mole, citius nauigatio noſtra quàm oratio finem poſſit inuenire. Omittam itaq; & commemorabo tantum, quas inter domeſticos parietes, tum ſeruorum, tum uxorũ ac filiorũ moleſtias ac ſurbationes peſſimas perferre ſolent, qui gubernationi præſunt rei familiaris. Cuius ſi ita ut naualis expertus, facile quicquid dicturus ſum, me etiam tacente, & intelligeres & approbares. Nã ſeruorũ primo in dominos ſemper prompta maledicta, furta, impoſitiones fugas, arrogantiam, negligentiam rerum dominorũ, temulentiam, edacitatem, ſomnolentiam, tarditatem, ignauiam: nemo eſt qui non uideat magnam afferre his, qui patiuntur, infelicitatẽ. Deinde filios quorũ amore nihil dulcius eſſe fertur, quanta animi cum amaritudine aſpiciant parentes, uel ægrotare uel mortẽ obire, quod frequẽter admodum fit, ſatis exiſtimo etiã te intelligere. Quàm uero grauem & anxiam credis eſſe eorum uel parturitionẽ, uel educationẽ, uel inſtitutionẽ? Quoties pro eis bonos parentes gemere, ſuſpirare, dolere, torqueri: Quanta etiã putas perturbatione affici, dũ quos progenuerunt, immẽſaq; adeo cura aluerunt, uel parũ ſibi audientes, uel rebelles ac infeſtos, poſtea habere cõtingat, quæ dolenter eos ferre arbitraris, dum inſani & uecordes ſunt, dum hebetis & craſſi ingenij, dum effœminati & molles, dum dilapidant & euertunt patrimonia, dum nullo bono operi & ſtudio intendunt, dum per præcipitia uiciorum omnium uitam ducunt ſuam. Quid de uxoribus loquar, quas dos tumidas, genus inſolentes, forma ſuſpectas, deformitas reddit inuiſas? Quarum lingua nihil pernicioſius, quarum audacia nihil prodigioſius, quarũ improbitate nihil execrabilius. Quæ iurgijs ſemper & contentionibus obtundunt uiros, quæ ſemper conqueruntur, ſemper exprobrant, ſemper inſidiantur. Quibus quum deſint cætera, nunquam tamen lachrymæ, gemitus, & ſuſpiria, quæ

cæca

cæca ſua, qua tantum ardent ornamentorum ambitione exhauriunt opes, labefactant domos, cogunt maritos in malos quæſtus, in dira ſcelera. Non refero turpiſſima adulteria, quibus nec punitur minus, nec peccatur magis quicquã. ea quanto dolore afficiant bonos coniuges, nemo ſatis unquam, meo iudicio, enarrare poſſet, ſed magnum doloris argumentum præſtant, & grauiſſimas cædes, & ingentia, quæ ſæpe propter corruptas uxores, bella exarſerunt. PALIN. Hoc plus, quàm uellem, ſcio: nam arduum illud, quod ego uidi, Græcorum &. Troianorum bellum propter Helenæ raptum, in eam excreuit rabiem, quam nulla mundi regio ignorauit. CHA. Quæ toti mundo manifeſta ſunt, ea tantum noſti Palinure, at ſi ſingula, quorum nihil me latet, intelligeres, adduceris in tãtum ſtuporem, ut ſtupeſcens etiam præ miſeratione coniugalem uitam lachrymares. PAL. Hui quid narras. CHA. Narro quæ quotidie uideo, & pertracto. PAL. Ergo connubia putas polluta & coinquinata? CHA. Minimè, id nunquã dixerim. PAL. Atqui multas memini me uidiſſe ea prædítas honeſtate, ea religione ac uitæ integritate, ut diuinum quoddam magis quàm humanum redolere uiderentur. CHA. Et multas utiq; eiuſcemodi eſſe confiteor, ſed eas quidem, quæ optimis honeſtiſſimiſq; ortę parentibus, ebiberunt à primis annis ſobrios & caſtos mores. Quæ ſanctis parentum ſuorum exemplis educatæ uitam inſtituerunt, peccare caſtigatæ, ſapienter ad manſuetudinem edoctæ, ad pietatẽ, ad fidem, ad diuinum cultum, ad rectum compoſitumq; regimen rei familiaris. Quæ ſe à thiaſis ſaltibus, iocis: quæ ſe à ſpectaculis, ab immodeſtiore cultu, ab licentiore colloquio abdicarunt. Cæterum quæ contra ſanctitatem, quæ malis inſtitutis, peruerſisq; parentum exemplis imbutæ, molliter uixerint, aſſuefactæ delicijs, quia turpi otio, quæ nihil niſi ſaltare, canere, fides pulſare didicerunt, quæ præterea oculis ſuis auxerunt matrum præſertim obſcœnitates & immundicias. Haſce qua fide & integritate eſſe putas erga maritos? Illabuntur ſiquidẽ tanquam uenena tenellis mentibus parentum exempla, inde rarior, etiam, quàm reris, eſt hymenalis honeſtas: quò qui eas uel emendatis inſtituant moribus, uel ſancto inuitent exemplo, parentes ſimul rariores habeantur. Prodeũt poſtea in publicum quæq; etiam procatiores, aperta fronte, directo greſſu, quaſi pudicicl am ipſæ conſecraſſe uideantur. Et quæ ſecretum intra cubile probra geſſerunt, cum ueſtem induerint, illa contexiſſe atq; occultaſſe exiſtimant. Vosq; ea uanũ uulgus, ita ut cernitis, uera ducẽtes eſſe arbitramini. At ego nihil ac res ſe habet de eis iudico, nuda em̃ hic omnia atq; aperta ſunt. Nõ ueſte hic teguntur maculæ, nõ pallio obnubuntur ſcelera, exertos omnes ac nudatos, rerumq; omniũ uacuos prorſus hucingredi oportet. Quicquid in uita malè tentatum maleq; actũ eſt, hic fronte coràm ipſa demum geſtatur, diſpoliatur, oſtentatur. Quare non mirum tibi uideatur, ſi quorumcunq; nota habeo crimina. Qui quorumcunque eſſe nudas, ita ut prædixi, tranſueho umbras, quàm proinde ingentem uideo earum turbam, quæ cum impudicicíam longe apertam oſtendant ſuam, pudiciſſimæ tamen in uita habeantur. Quantas ſecum in maritos fraudes gerunt, quot ſimulationes, quot proditiones, quantam hypocriſim, quot aliorum obſcœnos amores, quot pollutiones, quot ſuppoſititios partus, quot mentitas enutritiones, quot alieni ſeminis ſuſceptas meſſes. At, quod ridiculum magis eſt, lugent poſtea ignari mariti haſce ſibi extinctas uxores. Laudant inter cœtus & prædicant, quaſi pudicicíæ príncipes. Statuunt mauſolea, plurimi quæque epigrammata condi, orationes ſcribi, & pronunciari curant in laudem ac memoriam caſtitatis fideiq; earum ſempiternam. An hæc triſtia & amara eſſe cenſes, Palinure. Et an comparationem ullam habere putas, cum his nautarum, quæ ea ſeueritate & acrimonia recenſuiſti, ut cætera læta, fauſta, delitiarúmque plena (ſi tibi fides daretur) exiſtimanda eſſent. PALINVRVS. Haud equidem tanta in ciuitatibus priuatiſq; domibus, quanta modo enumeraſti mala,

regnare

regnare credidissem. CHA. Ita proficit inexpertos sermonem aliquando inire cum his qui multarum rerum usum atq; experientiam habent. PA. Ita fit. CHA. Quid si animaduertas labores quos perferunt nautæ, corpori magis quàm animo infensos ire? concedes amplius etiam sententiam meam. Nã huiusmodi res duræ assiduo quodam usu & assuefactione mitiores fiunt, & quodammodo dolcescunt, quas uero ego memoraui, cum animum magis affligũt, non ita usus et assuefactio mitigare atq; edomare potest. PAL. Consentio tibi iam, gaudeoq; in eam lucem te illustrante peruenisse, ut intelligam tam magnam aliorum & maiorem etiam, quàm nautarum miseriam. Sed illud non possum intelligere, quin principes saltem ac magni uiri, nõ dicam, nautis, sed cęteris insuper quibuscunque mortalibus beatiores sint. CHA. Cur? PA. Quoniam omnibus abundent atq; affluant bonis. CHA. Quibus? PAL Honore, gloria, opibus, delicijs, amicis, potentatu, imperio. CHA. Hisce? PAL. Hisce & multo pluribus. CHAR. Erras. PAL. Errorem hunc optassem in uitæ mihi. CRA. Deliras. PAL. Maluissem ita delirare, quàm tua cum sententia sapere. CHA. Quid, si nihil illis miserius? PAL. Quid, si nihil beatius. CHA. Haud unquam hoc mihi demonstrabis. PAL. Non tibi ij beati uidentur, qui quicquid ad explendas uoluptates optari potest, assequuntur, quibus conuiuandi, cubandi, ungendi, lauandi, ludendi, uenandi, aucupandi, ad omnem nitorem atque facietatem semper facultas sit. Quibus quotquot uelint concubitus fœminarum, quotquot uelint aruã, equi, canes: quibus tot sunt serui, tot exculta palatia, tot munitæ arces, oppida. Qui tantum possideant auri, gemmarum, uestium, suppellectilis: Quibus audiant omnes, adsurgant, inclinent: Quos populi uerẽtur, timeant, laudent, decantent: Qui leges dicãt, mandent, exerceant, proscribant, puniant, extollant amicos, uindicent inimicos, trucident rebelles. CHAR. Non est tam magna, ut existimas Palinure, eorum beatitudo. Non parit certè fastidium tanta bonorum continuatio, tantaq; affluentia: neq; sapit tantum, quæ non aliquando intermittitur uoluptas. Præterea quomodo eos tu beatos iudicare potes, qui tantis opibus atq; delitijs suis nunquam fruuntur cum iucunditate, nunquam cũ gaudio, quæ in tanta rerum copia: nunquam exhilarent se, nunquam releuẽt animum, nunquam exultent. Qui tanta licet bonorum copertate redundãtes, tristicia tamen semper obducantur, sollicitudine premantur, anxietate torqueantur. Non tibi multò optabilior uidetur priuatorum conditio, quorum & uita securior. & uoluptates etiam, si mentem intendes, maiores sunt: quos summa semper condit hilaritas, mulcet festiuitas, explet alacritas. Quantã putas afferre delectationem communis, quæ cum uxoribus & filijs uita exigitur. Dum cubant tutè, uescuntur lætè, iocantur modestè. Quàm dulcem esse arbitraris amicorũ inter se & æqualium parem uitam, domesticum usum, frequentem conuentum? Quid eorum amore suauius, confabulatione gratius? curis melius atq; commodius? Quantũ credis lætitiæ & exultationis habeant eorum conuiuia, ludi, cantus, sõlationes: quantũ dilatent animos & permulceant, quantum emanet mellis, cuius nec stillam principum aliquis degustauit. PAL. Haud intelligo Charon, hanc quam refers, regũ tristiciam atq; anxietatem, qui inter risus tantum, blanditias, iocosq; uersentur. quibus semper psallatur, canatur, plaudatur: & quicquid ad transigendũ hilarem uitam excogitari potest, exhibeatur. CHA. Etiam ut uideo iudicas Palinure, quę oculis tantũ patent, quo errore decepti mortales, plurimũ seduci solent: sed quod certũ afferre possunt iudiciũ, exteriora corporis, quę uelamenta quædã magis sunt ueritatis. Aut quid certi pmittere & ostẽtare potest frons hominũ, quæ plures q; Proteus species mentiri, atq; in plures mutare queat. Considerandæ sunt secretæ animi fibræ: pscrutandæ sunt interiores mẽtis latebræ: quas si peruidere ita ut frontẽ, posses, prõh dolor quantam ibi malorũ turbam: quantam formidinũ atq; strepitationũ aciem introspiceres, quot angores,

sollici-

ſollicitudines,ſuſpiciones,quot peſtilentes morbos & perturbationes, quanta aperirentur ulcera,quot plagæ & cædes,quot inſidiæ,quot enſes, & telorum infinita genera,quæ nec ſomnos eorum quietos,nec cibos placidos,nec opulentiam dulcem,nec imperium iucundum, nec delicias iocoſq; lætos eſſe permittant. PAL. Neſciebam adhuc hæc eorum qui dominantur mala,ſed cur illis contingant tanta,non capio. CHAR. Contingunt tanta propter graues inimicicias acerbaq; odia,quas continuè cum finitimis ciuitatibus,cum ſubditis ſibi populis,cum ſibimet ipſis etiam gerunt: quo fit ut ingraueſcentibus odijs, increſcentibusq; iniurijs,quibus quotidie afficiunt quemq;,neceſſe ſit illos torqueri & affligi grauiter,confidere nemini,ſuſpicari omnia poſſunt, extimere muſcas etiã (ut aiunt)uolantes,gaudere & lætari nunquam, triſticia & mœrore detineri ſemper. PAL. Adducis me facilè,ut credam, ſuſpectas eos habere finitimas ciuitates, cum quibus & infenſa odia confiteor,propter continua, quæ exercentur bella,& dominandi libidinem,qua plurimum incenduntur. Cum ſuis uero quibus imperant populis,nihil accipere poſſum,niſi amatorem,& dulciſſimam pacem? Porro ſi cum finitimis ſint inimicicię:ſi oriantur bella,ac demum etiam augentur imperia,ſubducuntur oppida,profligantur acies,ſpoliantur & captiuantur hoſtes,populationes magnæ fiunt,trophæis decoratur patria, uictorijs celebratur,triumphis extollitur. Ob quæ & principum gloria, & urbium ornatus,& inimicorum timor,& populorum inter ſe lætitia,atque erga principes fides & amor creſcit. CHAR. At tantum narras quæ proſpera ſunt & læta,ac quæ frequentibus accidunt aduerſa & triſtia prætermittis,quaſi ſemper eos pugnes debellare hoſtes,potiri uictoria,triumphis exultare, nunquam uero uinci, proſterni,agros ſuos populari,bona ſua diripi,& è ſuis ſe oppidis deijci,ſed maiora hæc prætereamus,de minoribus tantum dicatur. Quippe ſi conferas quas ſtrages ſuorum & cædes ſuſtinent,comperies longè maiore damno quàm lucro partas eorum uictorias cõſtare, diſcuſſaq; ratione deceſſiſſe plus illis quàm acceſſiſſe. His adijcias ut populorum etiam ſuorum odia,nedum finitimorum intelligas,quod ad inferenda bella, & perſequendos hoſtes opus illis eſt ingenti & munito exercitu,multo nauigio, longa armorum & machinarum præparatione,quæ quum magno & inæſtimabili conſtent ſumptu,nec proprij ſuppeditent redditus, neceſſe eſt nouis uectigalibus uexare populos, nouas inducere præſtationes, nouas angarias,augere tributa,multiplicare onera,exhaurire æs omnium,eradi marſupia,imo uiſcera pauperum, paruos atque magnos diripere, ſpoliare, conculcare. Inde fit,ut quum inuiſos manifeſtè ſe cunctis intelligant,ſuſpectum eum ſibi incipiant habere quemq;:nullius fidei,nullius amicitiæ credere,coniectari omnia in malam partem. Habet enim hoc in ſe peſſimum malefactorum conſcientia,ut quos iniuria affecit, nunquam reuocari in amicitiam, nunquam mitigari & aduenìam moueri poſſe putet: proinde magis inſurgitur,grauiores initur iniurias, hunc proſcribunt, illum carcere includunt. quorundam patrimonia publicant,alios iugulari aut ſtrangulari iubent,uoluntate pro ratione utuntur: eorum quoq; quos tantis læſerunt malis cognatos,affines,amicos,ſocios,ſeruos, quaſi fidei ſuæ diffidentes perſequuntur. Tum cæteri qui chariores etiam uidebantur, exempla aliorum præponunt ſibi,acuuntq; ipſi non minus odia. Nam non minus rebus ſuis ac ſaluti ſuæ timent. Ita pedetentim ciuitas omnis indignatur,obmurmurat,rapitur ira,odijs incenditur,coquit nouas cogitationes,noua concilia molitur. Mox eò deueniunt,ut hæc intelligentes uideant,quantæ ruinæ quantoq; præcipitio ſubiaceant,quàm tenuiſſimo quaſi quodam filo pendeant imperia ſua. Tunc cernas eos pallere, triſtari,conſumi,expauere omnia,torqueri ſcelerum ſuorum conſcientia, quæ prima eſt pœnarum omnium,timere hoſtium inſidias, ciuium conſpirationes, domeſticorum proditiones,oppreſſorum uindictas. Tunc ſecurum nihil exiſti-

mare

mare,niſi quòd uinculo ferro teneantur.Propterea non credunt ſe tutò cuiquam, non miniſtris,non neceſſarijs,non germanis,quorum maiorum etiam quàm aliorum auctoritatem magis formidant, arcent ſe ab aſpectu & præſentia omnium,cingunt ſe foſſis & aggeribus,claudunt ſe arcibus, quaſi ad perpetuas damnati carceres,cuſtodibus etiam tanquam ad expeditionem belli paratis ut obſidere eos putes,circumuallantur. Nihil illis dulce,nihil apertum,nihil iucundum: dormiunt cum magna inquietudine, cum maiore etiam uigilant. Terret illos conuentus hominum,angit ſolitudo, timent colloquia, timent ſalutationes,timent dona, ſuſpecti illis aditus, ſuſpectæ cellæ, ſuſpecti cibus & potus: qui nec etiam niſi præguſtati ſumuntur,ſuſpecti pellicum & item uxorum thori. Quibus mirum eſt,cur ſine cuiuſquam præguſtatione congrediantur; ipſos uero,quorum ſe cuſtodiæ commiſerunt, non minus extimeſcunt, quibus quum carere nequeant ob tutelam ſuam,eo magis augetur eorum timor & miſeria,quo armatos pro firmiore illos præſidio eſſe neceſſe ſit. Quare alienigenas & barbaros homines,atque abiectiſſimos quoſque ſibi deligunt, eoſq; frequentius comitantur,Deijciunt ſæpius ac exterminant ,quo ſaluti ſuæ (& ſinõ alia,at ſaltem hac uia) conſulere poſſint. Quid fœdius & ignauius dici queat, quàm hominibus immanibus, flagitioſis ſe committere : ſuos uero,prudentes, ſobrios,iuſtos ſpernere atque deuitare. Quanta iſta tyrannorum felicitas, quos continuus & ingens ſemper angore afficit metus, quo non modo animi grauiter excruciantur, ſed cuncta inſuper dulcia mundi dona fugantur & diſſipantur. Quantæ iſtæ eorum deliciæ,quanta gaudia: qui tranquillitatem nunquam & pacem ſibi,ne dicam populis ſuis,aut hoſtibus conceſſerunt,expertes omni no tam ſanctiſſimi atque omnium dulciſſimi boni.Quænam ubertas iſta bonorum,qui diſtracti aliunde,neque ſciant,neque uiſant,neque pertractent,neque guſtent unquam.Quanta iſta imperij bona? quæ quum ipſi uidere & attrectare non poſſunt,committant neceſſe eſt aliorum curæ & gubernationi,ignari rerum ſuarum,neſcij omnium fermè,quæ ſub ſe geruntur, fraudati quotidie & decepti,ab his præſertim,quos præ cæteris hauſerunt : quibus tamen quum ſe credant, quot innocentium criminationes , quot facinoroſorum falſas commendationes audiunt , quoties eorum fidem ſequuti, bonos pro malis, malos pro bonis ducunt,atque hos beneficijs , illos pœnis afficiunt. Quodq; grauius eſt,quoties ipſis etiam uidentibus,hi quos tantum extulerunt,pro ſententia ſua in foro quoſque lædunt,concutiunt,opprimunt,atque dilaniant. Quid mirum,ſi exardeſcunt poſtea populorum odia , ſi labefactatur poſtea eorum ſtatus atque deſolatur:quanta iſta, quamq; optanda imperia, cum quibus & ſeruitutem peſſimam degant,ſubiecti tantis perturbationibus,tantis inſidijs,ſubiecti ipſis etiam,quos ſibi ſubiecerunt: conſtricti quaſi quibuſdam regni compedibus: clauſi intra arces , quaſi magni alicuius criminis rei : coartati inſtar ferarum,excluſi ab omni,quæ foris capitur,recreatione,priuati libertate, quod eſt tam dulce & omnibus optabile bonum,non hominibus modo , ſed cæteris inſuper quibuſcunque animantibus: cuius priuatione, quid eſt quod triſtius aut infelicius contingere poſſit? PALIN. Non credis Charon, bonos aliquos mitisq; & moderatæ naturæ Tyrannos eſſe? CHAR. Imò multos credo. ſed tanta eſt dominandi libido,tantus ardor,tanta neſcio quæ peſtis ingenita , ut quos ſemel inuaſerit,ſint ſumma quamuis bonitate præſtantes,adeo illiciat eos, illici ensq; deprauet,ut uita potius quam imperio, quod iam occupauerunt , carere poſſint,uel ad conſeruandum,uel ad amplificandũ contendunt unguibus dentibusq; ac propterea nemo eſt tam bonus tyrannus , cui conſeruationis, amplificationisq; ſuæ gratia multis non magnas inferre iniurias , atque ob eas illatas non plurimum timere,plurimas ut pati anxietates contingat. PALIN. Miror

cur tantis in malis, quæ planè ita, ut narrasti, uera esse puto, appetant tantopere mortales imperium, nisi id fortasse faciunt cupidine honoris & gloriæ. Quid nimirum tam præstans atq; excellens bonum, tolerabiliores reddit tantas quas modo exposuisti miserias. Dulce quippe est mandare alijs, præferri omnibus, eminere, præcellere, uenerari, timeri, suppliciter exorari, assurgi sibi, uia decedi, inclinari ceruicem, flecti genua, audire laudes suas, & rerum benè gestarum decantationes. Quæ quum & diuina numina plurimum capiant, facilè intelligi potest, quantum & his quoque mortalium mentes capiantur. CHARON. Quæ tantum capere potest Tyrannos ullius honoris aut gloriæ exhibitio, qui se certo inuisos omnibus esse sciunt. A quibus si laudentur, si audiatur, si assurgatur atque incuruetur, intelligunt palàm uel assentationis, uel timoris caussa id fieri. Quare non est ita dulcis, ut putas, huiusmodi honoris & gloriæ extersio magis quàm exhibitio. At uero dulcior is est, qui in priuatos homines ab amicis & beneuolis honor exhibetur, propter aliquod eorum egregium factus, aut excellentem uirtutem. Vera ista gloria, uerus iste honor, ac dignus qui dem, quo & diuina nomina capiantur. PALIN. Nullam ergo uideo caussam, cur tantopere imperia desiderentur, desiderataq; conseruentur: nisi quòd habendi cupido, qua tantum trahitur humanum genus, in his maximè expletur. Quò enim quisque plus auri, agrorum, ædificiorum, oppidorum, acquirere possit, nullo parcit labori, quantumuis magno & intolerabili. Neque ullus tam amarus labor, quin propter quæstum & maiorem rerum cumulationem dulcescat. Ita quum tyranni super omnes plus possideant, super omnes & beatiores uidentur, licet cætera eis tristia sint atque peracerba. CHA. Neque istud quidem affert ullam beatitudinem, nam in primis non efficit diuitem maior abundantia, sed minor cupiditas. Qui enim paruo contentus est, id tantum cupit, quod necessitati uitæ sufficiat: Is abunde est locuplex, propter honestum, quod facilius implere potest desiderium, quod quum & impleuerit, liberatus est ab omni, qua alij rapiuntur, habendi anxietate. Qui uero, quantum libet, diues plura concupiscit, pluribus indiget, quia perseuerante acquirendi insatietate efficitur minus uoti compos. Quo enim magis creuit multarum rerum possessio, magis etiam cupiditas, neque finem unquam habet uorago illa cupiditatis. Deinde non est iudicandus quisque, uel locuplex multitudine, uel paupertate diuitiarum: sed uel rerum magis implemento uel necessitate. Nã si multitudinem excedunt sumptus, quomodo potest is credi diues, qui minus habet, quàm necesse esset: quare quum necessitatem sæpius magnam patiantur, qui tantam imperij molem administrant, indigentiores etiam putandi sunt priuatis hominibus: quibus licet tenues sint opes, at necessitatibus saltem suis uel pares, uel superiores. Taceamus graues, quas quotidie expiationes uel rapinas perferunt à quæstoribus suis, & ab his maximè, quorum fidei magis credunt: qui, quo maiora etiam nacti sunt imperia, eo maiora utique furta, maioremq; proinde rerum suarum diminutionem patiuntur, à quibus priuatos saltem homines liberos esse constat. Qui & diligentius patrimonia sua ipsi per se curare, & attentius omnia intueri possunt. Dicamus uero curas & labores, quos in administrandis tantis opibus, gubernandoq; tanto potentatu tolerare eos oportet, quorum fortiores quàm Herculis humeros necesse est ad sustentandam tantam molem: plures etiam quàm Argi oculos ad tantam rerum uarietatem peruidendam atque distribuendam, plura quoque quàm Iani aut Vertumni capita, ad intelligenda examinandaq; tot ac tanta, quum hostium tum populorum suorum, quæ illis negocia deferuntur. Quæ tanti animi uis, quæ non debilitetur? quæ tanta solliditas, quæ non concutiatur? quæ tanta promptitudo, quæ non remittatur? Cuius est tanta uaietudo, tantum robur, qui sẽ

tam

tam uasto curarum ponderi parum audeat pollicerí? Cuius est adeo æquabilis & moderatus animus, adeo perseuerans? quin tam multis tanque continuis laboribus non defatigari, non quassari, nunquam quoq; confringi possit? Omittamus mortales: de nobis tantum, qui hæc ultima loca colimus, loquamur. Verum putas, Palinure, beatiorem esse uel me, qui pauperrimus sum omnium, qui nihil præter hanc, quam cernis, pusillam lintrem possideo: uel Plutonem tam lati, tamq; immensi regni tyrannum: intelligo, etsi taceas, quale de hoc sis iudicium prolaturus, crede mihi, minimè meum cum suo statu commutarem. PALIN. Quare. CHAR. Quia lætus ago, & summa cum quiete. Non ullius rei ullam gero, nisi transuehendi hasce huc descendentes animas, & conseruandi incolumem hunc fasellum meum, solicitudinem. In qua dicam tibi quicquid est, quod me grauet. Quum enim propter uetustatem fatiscat aliquando rimis, curare me oportet, ut restituatur integritati suæ. Quare eum consuo sæpius, & obstruo, si quid rimarum est: hæc omnis mea cu..a est, hic omnis labor. At Pluto, cum tantis diuitijs suis, ac regno tanto nunquam lætatur, nunquam quiescit, tot curis carpitur, quot repletur hic umbris locus, implicatum semper habet ubique animum: hinc fertur, illinc rapitur, omnibus intentus locis, omnibus occupatis ministris, huic mandat, illum terret, alios acciri iubet, metum illi omnia incutiunt: nunc terræ hiatus, nunc motus formidat. Sæpe illum trepidare cogit lampas Phœbi, ne ulla ex parte irradiet regno suo. Sæpe & fulmen magni fratris, ne penetret auerna atque labefactet: quoties uidi ego illum, dum rebus suis timet, iniectum summo curru peragere omnem hanc regionem, lustrare fines, scrutari omnia diligenter, ascendere etiam in superum orbem, circuire terras, peruestigare quodcunque periculum perferre posset, nihil omnino incauti & inexplorati relinquere: quæ quum multis in locis, at maximè ea solet efficere in terris Siciliæ, quæ magis etiam eum terrent, propter magnas reluctationes Typhœi gigantis, quibus totam conquassat illam patriam. Nam postquã ipse ausus fuit bella inferre cœlo, iniecere superi eius corpori Trinacriam, sub qua ab omnibus undique montibus pressus & grauatus, conatur sæpe se attollere, impositaq; sibi reijcere. Proindeq; magnos concitat motus, ac tantos quidem, ut hæc loca nostra concutiat grauiter, & tremefaciat. Cogita nunc quàm læta & optanda sit fors huius inferni tyranni, cuius tot diuiditur animus curis, tot propellitur tumultuationibus, quem tot oporteat præcauere pericula, tot dispensare ministeria, omnia percensere, omnia corrigere, omnia uel ipse gubernare, uel alijs gubernanda committere. Attende rogo, & uel ex hoc uno colligе eius felicitatem. Nam si me deficere contingeret, huic nauiculario ministerio, quod ita necessarium est, ut uides, necesse esset eum uices meas subire: ne alioquin deficiente portitore, regno suo malè succederet. PALIN. Hoc profectò non modo uerum esse uideo, sed manibus etiam ipsis (ut aiunt) tango. Nam ea nocte, quà aliàs somno grauatus è puppi in mare excussus fui, id continuò sensit Aeneas meus, qui errantem sine magistro nauem intelligẽs, gubernauit eam tota ipsa nocte, non indignatus, quòd quæ sceptrum gestare solebant, remum etiam manus attrectarent. CHAR. De magno eius germano nihil loquor: non me latet, quantos & ille labores ac curas sustinet: sed id præcipuè scio, quum temeritate Phaëtontis totus penè orbis conflagrasset: quantum tunc regno suo timuit, quantum tota cœli mœnia circuit, & ne quid labefactatum uiribus ignis corrueret, explorauit. Prætereo tertium fratrem, moderatorem undarum, cuius plurimæ etiam ac maximæ curæ non facilè explicari possent, sed præsertim quæ sub illa quoque Phaëtontea conflagratione ad summum penè usqu- exitium cum toto regno suo eum affecerunt. PALIN. De hoc possum, quod oculis meis uidi, afferre testimonium: uidi equidem tempore illius, quem suprà retuli,

horrendæ apud Siciliam tempestatis commotum grauiter Neptunum, & exalto prospicientem uocasse ad se Eurum & Zephirum, increpatis acriter eis pro tanta suscitata tempestate, placasse ocius omnia atq; trãquilla reddidisse. Quod argumentum præstat mihi euidens, plurimarum, ut inquis, ac maximarum, quòd omnia in latissimo imperio suo paria sint, curarum suarum. CHAR. Dic, oro Palinure, putas ne iam beatam esse tyrannorum uitam? PALIN. Minimè. CHAR. Optaresne uiuens eorum sortem? PALIN. Vt quid optarem, in quo nihil omnino optandum esse manifestè intelligo. CHAR. Ergo certò eos arbitraris miseros? PALI. Non miseros modo, sed omnium etiam miserrimos. CHA. Mirum quòd modo eos tanta frui beatitudine prædicabas. PALIN. Quid mirum, si cæcus laudet tenebras, quas postea luci restitutus damnet. CHAR. Vis ut & alia eorum mala tibi referam? PALIN. Restant item alia? CHAR. Et alia & grauiora. PALIN. Quid audio grauiora: haud unquam istud credam, posse his, quæ modo dixisti, grauius aliquid addi. CHAR. Credes, quum audieris. PALIN. Dic ergo. CHA. Vides ut appropinquamus iam ripæ, non possum longiora tecum iam facere uerba. PALIN. Rogo te mi Charon, ne fallas auidissimam expectationem meam. CHAR. An cæterarum umbrarum quas in littore reliqui auidissimam etiam expectationem uis ut fallam? PALIN. Non diu moraberis, perge ô mi Charon. CHAR. Imò diutius, quàm soleo, demoratus sum: sed lentus etiam nauigaui propter te, cuius fabulatione delectabar. PAL. Age ergo, ut facis, lentiorem protrahe nauigationem, ut quæ reliqua sunt dicenda, prosequi possis. CHA. Ea tandem tanta est tibi audiendi cupiditas? PAL. Tanta. CHA. Morem tibi geram: qua in re illud te scire uelim, quòd plurimum miseram reddit mortalium uitam, instabilitas scilicet, & ruina rerum. Nam certum nihil & permanens in uita quisque sibi polliceri queat. Quomodo is beatus censebitur, cuius summam quantumuis & plenam beatitudinem minima omnis disturbatio uiolare & auferre potest? Sanè quum omnia apud mortales infirmia atque mutabilia sint. Nulla tamen infirmior sors est, atq; mutabilior quàm tyrannorum, quorum etiam quum maior sit exaltatio, & sublimata magis status altitudo, magis est proinde (quum mutari eos contingat) casus & ruina. In de tantæ tyrannorum proditiones, euersiones, trucidationes, ut nemo eorum fere unquam euaserit, qui non uel regno depulsus, uel ueneno necatus, uel cruenta aliqua & pessima morte cæsus uel peremptus sit. Qui talem eorum uitam optabit qui pro modici temporis felicitate (si tamen illa felicitas appellanda sit) tam tristi postea, tamq; amaro fine consumatur. Horret animus dicere, nam ne credas ijs tantum mortales subiectos malis esse, sensimus & horum magnam partem aliquando nos inferi, licet tam ualida nobis & munita sit ciuitas tam firma & præpotens, atque omnibus undique præsidijs circumsepta. Non possum sine dolore meminisse illius diei, qua Hercules heros ille fortissimus hæc regna penetrauit, perfregit fores, inuasit regem, exterruit reginam, quam & antè socij eius rapere adorti erant, abstraxit cerberum, uinctumq; eum catena, tum magna ui in orbem duxit, concessit loca omnia, trepidare omnes umbras atq; ipsos iudices fecit: me quoque non modicum læsit, quem erepta cimba conto hoc meo percussit, impulsumq; grauiter in mediam paludem exturbauit: timui equidem tunc desolatum irribaratrum totum. Credidi tunc supremum Plutoni finem ad uenisse regni sui: neque minus illum cum coniuge in prædam duci ad superos, quàm tartareum canem: sed paulo humanius cum eo actum est, quàm opinabar. Nam tandem sibi ac regno suo bene consultum est, neque tamen ita consultum est, quin tricipiti custode suo, qui tam perneccessarius erat, spoliaretur: Quòd à opinionem meam, quæ communis erat, fata coæquassent: tunc cernere fuisset uerum, beatior uel meus uel Plutonis, tãti regis status esset. Ego quidem

dem nihil ambigo, priuatus fuissem hac nauicula: hoc enim habeo tãtum, quòd adimi mihi possit, priuatus etiam fuissem rege meo: sed quotquot alios uoluissem reges, procul dubio inuenissem, qui ministerio meo indigentes, seruitium meum perlibenter sibi delegissent: & fortasse hoc lucri feciſſem, quòd pro uetusta & attrita, qualem hanc intueris, nouam mihi & magis solidam lembum acquisissem. At Pluto quantas opes, quantos honores, quantum regnum amississet, quantam in egestatem, quantam in calamitatem decidisset? Qui neque par aliud regnum, uti parem ego, uel meliorem nauim: neque parem alium famulum, uti parem ego, uel meliorem dominum inuenisset. Excedo iam modum dicendi: sed si tempus sineret, narrarem & quibus olim curis uexatus, quantóque timore percussus propter bella Gignatum fuit summus Olympi rector. Cuius narratio maiorem etiam augeret eorum, quæ suprà dixi, malorum confirmationem. PALIN. Haud opus est exemplis mihi. Nam nemo mortalium fuit, qui maiora quàm ego unquam uiderit eorum malorum exempla. Quid enim extitit his tẽporibus Troiano r ge magus, quid opibus suis cumulatius? Quid operibus munitius & pulchrius, & quid demum exitu tantorum bonorum tristius, quid crudelius, quid flebilius? Vidit infelix pater tam arduum & longum bellum, tot cruentas mortes natorum suorum. Vidit euersam funditus & incensam urbem, Vidit latrantem coniugem, captiuatas nurus & filias, populationem tantarum diuitiarum: ipse quoque, quod ultimum restabat illi senectutis suæ solatium, Pyrrhi ense confossus, & crudelissima morte cõsumptus est. CHA. Quis melius me hæc nouit, qui cunctos hac scapha transuexi. A quibus & omnem calamitatem suam seriatim perdidici. Notus est abundè mihi Priamus, cuius cognito acerbo casu, non potui non dolere: Notus est Troilus, noti Hector & Deiphebus, nota est cætera tot filiorum ac nepotum turba: noti innumerabiles, qui illo bello perierunt, Troiani pariter & Graij duces. Nota est infinita, quæ tunc occidit, populorum manus. Nullo memini tempore longiorem interfectorum multitudinem huc descendisse, quàm illo, quo ita lassatus fui, ut prę multitudine omnibus transuehendi minimè hęc cymba sufficeret planè. Quid opus est tibi monitore, ad aperiendas eorum miserias, quas tu subiectas oculis tuis habuisti. Quòd si pro angustia temporis liceret (iam enim uideo propius nos applicare ripæ) narrarẽ & millia aliorum tyrannorum, ex quibus cresceret etiam magis tibi opinio eorum calamitatis. Nam illud possum, quod certò scio, tibi uerum confirmare, nullum ferè me uidisse unquam tyrannorum huc descendentium (descendunt porrò omnes) qui non uel alicuius ueneni infectionem, uel magnas ulcerum cicatrices, & sanguinolentæ alicuius mortis horrida signa præ se ferret. Ita mirum est uidere tot ac tantos necatos, confossos, cruentatos, trucidatos. PALIN. Quis nunc se tantis in malis tyrannum unquam esse optabit? quis imperia assequi quæret, quæ iam certius certo cognosco, magis fugienda etiam, quàm Meduseum caput. CHA. Audisti quibus apud superos tyranni malis torquentur: sed si intelligeres quæ hic apud inferos grauiora etiam illis parantur, perhorresceres & longè magis eorum sortem. PALIN. Ergo & alia hic tyrannis parantur. CHAR. Credis Palinure, scelera quæ patrant mortales hic aliquando impunita esse? PALIN. Hoc modo animaduertebam. CHAR. Animaduertendum est igitur tibi quodcunq; in uita peccatur, pari demum post mortẽ & respondente peccatis pœna puniri. Nam ut capias quod dico: si tu Palinure, artem tuam nauiculariam uiuens malè exercueris: si in dominum tuum mali quicquam uel cogitaueris uel commiseris: si inaudiens dicto suo extiteris, inuenies hic tibi præparatas his quæ deliqueris, similes pœnas. PAL. Nihil profectò Charon, scio, quod malè egerim uel in dominum meum peccauerim, nisi somnolentam illam dormitationem

meam, qua negligentius certè, quàm debebam, me gessi. Nam magno in periculo nauim simul & dominum, quem uehebat, meum reliqui, nisi uigilantior ipse & cautior melius sibi consuluisset: sed pœnarum satis tum ob hoc crassum peccatum meum etiam in uita recepi. CHA. Recipies etiam in morte. Ibis enim quum è naui te dimisero, ad seueros iudices nostros, qui examinant & censent delicta omnium: Ducent quoque te in examinationem, scrutabunturq; crimina tua. Video uero uidere, quali te iudicabunt pœnæ subijciendum. PALIN. Quali? CHA. Parem paccato tuo tibi pœnam statuent. Nam quum somno peccaueris, æterno etiam te somno damnabunt. PALIN. Dormiam ergo in æternum? CHAR. Ita puto: nisi grauius sit aliud peccatum tibi. PALIN. Sic mites habeam iudices, ut non sit grauius aliud mihi. CHA. Nullam ergo nisi somni pœnam patieris. PAL. Non hæc grauis pœna mihi uidetur. CHAR. Neque asinis etiam & bobus, at magnis & excellentia aliqua uirtute præditis uiris grauissima existimatur. PAL. Quas uero dic, pœnas perferent tyranni? CHA. Audis tot clamantes & lamentantes uoces: t_t horrificos planctus, tantum stridorem ferri, tot tractus catenarum. PALIN. Delectabat me adeo sermocinatio tua, ut his minimè animum intenderem: sed quid audio tam triste atq; horrendum, quòd præ horrore pœnæ aures meæ sustinere non possunt? CHA. Sunt hæc quæ audis, tormenta tyrannorum. Nam quum illi in uita carcere quenquam incluserint, spoliauerint, flagellauerint, trucidauerint, in summum luctum, in summam egestatem & calamitatem deduxerint, damnati sunt etiã ab incorruptis iudicibus, ad perferendas pares pœnas. Ideo teterrimis quoque carceribus inclusi, spoliati, flagellati, rotati, cæsi membratim, ac mille atrocissimis mortibus cruentati, tantos ædunt, quantos audis, gemitus, tantum luctum, tot ac tantos reboatus, clamores atq; eiulatus. PAL. Dic etiam mihi Charon, an his pœnis plectuntur, qui magni atque primarij tyrannis assistunt? CHA. Prorsus ijsdem. Nam suasu & consilio eorum maximè committunt tyranni scelera sua. PALIN. An & in uita illi beati? CHA. Non secus ac tyranni, quibus assistunt, nam ijsdem quoq; malis subiecti sunt, eadem enim sunt in eos populorum odia maiora etiam inter se eædem curæ, eadem pericula: & quod miserabilius est, deijciuntur sæpe à tyrannis suis, & uel carcere uel morte aliquando pessima afficiuntur. PAL. Tanta est ergo, tamq; generalis omnium calamitas. Vllam uero prorsus esse putas hominum sortem, quæ beata duci possit? CHAR. Imò beatos aliquos non nego fuisse mortales, sed perraros tamen. PALIN. Quos perratos? CHAR. Qui amore uirtutis & literarum contempserunt cætera mundi bona. Quin se innocuos, puros, castos, integros, incorruptos, conseruantes extulerunt animum altius ad gustandam diuinam excellentiam, humana quasi sordida & abiecta relinquentes. Nã uirtus per se tam dulcis, tamq; iucunda res est, ut incredibiles amatoribus suis afferat uoluptates. Tam nobilis & præstans est eius possessio, ut summa quadam ubertate ditet possessores suos. Quam qui uerè est assequutus, nihil præter literarum studia dulce, nihil præter dei cognitionem habet amabile. Quæ tantum prædulcia sibi bona stabilia perpetua, incorrupta preeligit, custodit, amplectitur. Reliqua uero mundi supremo tandem gustu amara, infirma, momentanea, corruptibiliora fuco, mendaciora hilo, inaniora hilla, ieiuniora papis uolantibus, fugit, contemnit, abijcit, conculcat. Contentusq; ipso, ac honestissimis suauissimisq; studijs suis totum nihili mundum ducit, ruentem etiam non formidat. In his recreatur, refocillatur, lætam & iucundam agit uitam, ridet tantas hominũ, tamq; stultas, & ultrò sibi quæsitas anxietates, tot ineptias, tot cassos labores, tot inanes curas: nemini nocet, nemini molestus est. Laudant eum omnes, prædicant, admirantur, beneuolentia, complectuntur, fauore prosequuntur: quàm uerè hic beatus est, qui conscientiæ suæ innocentia

centia & integritate fruitur. Quod primum est & duleius omnibus, bonus se curusq; sui, nullo timore angitur, nulla angustia torquet, nō timet largas (qui bus caret, quasq; nihili facit) diuitias sibi à potētioribus eripi. Non timet à quo cunque se lædi, qui nec quenquam se læsisse certò intelligat: quàm uere hic fe lix est, qui tot tantisq; semotus curis & periculis, tantarum uacuus perturbationum, sibi semper alnsq; iucundus, lætetur semper, & omnibus quotquot sunt mundi honestis, & his etiam, quæ cœlibum communes sunt, perfruatur uoluptatibus: qui humanioribus sanctioribusq; deditus studnis, contemnat omnia, contemnensq; omnia possideat. Nã is possidere omnia uidetur, non qui omnibus abundet, sed cui nihil deficiat. Porrò illi nihil deficit, qui nihil concupiscit. Concupiscens autem nihil, contemnit omnia: contemnensq; ita id asse quitur, quod desiderat. Desiderio uero suo ea demum uera & sola beatitudo, beatorumq; omnium plenitudo est. PALIN. Hi ergo quum nihil mali egerint, pœnarum & nihil patiuntur. CHARON. Nihil prorsus imò propter transactam benè uitam, meritum magnum assequuntur. PALIN. Quod? CHAR. Vel cœli fiunt incolæ, communicantq; æternum illis cœlestibus bonis: Vel si huc descendunt, mittuntur in Elisium: qui locus est quietis ac delitiarum, ubi sedes fortunatæ, campi aperti, læti, omnium omnino pœnarum expertes. PALIN. O si mihi ad mortales redire aliquando contingeret, inclamarem quàm magna possem uoce, admonerem pro suo quenque officio & dignitate, accusarem tantam laborem frustrationem, tantam curarum uanitatem, tot corruptas opiniones peruersaq; iudicia, sed quàm maximè increparem, qui uel magistratu quopiam magno, uel imperio cæteros antecedunt, ostenderem tanta, quæ antea ignorabam: sed te docente nunc intelligo, mala eorum grauissima, dictu horribilia: reuocarem omnes à uicijs, ab inferendis iniurijs: ad meliorem uictum, à superflua agendarum rerum cura: intenderem desiderio uirtutis, laudarem innocentiam, prædicarem frugalitatem, exhortarer cunctos ad benè, grauiter, castigateq; uiuendum, ad se cognoscendum, ad contemnendum tot caduca, & somni cuiusdam uel umbræ magis similia mundi bona, inuitarem ad honestas artes, ad ingenuas exercitationes, ad studia literarum, ad spem ac contemplationem diuinæ bonitatis. CHAR. Et rectè sanè: sed uides & ripam attigisse, egredere iam. PALIN. Et iam egressus sum. Ad iudices eo, placidam opto tibi semper nauigationem: salue ô Charon, & uale.

CHA. Et ego ad reliquas umbras redeo. Placidos opto tibi semper iudices: salue ô Palinure, & uale.

VIRTVS DEA.

Interlocutores, VIRTVS. MERCVRIVS. MER.

IRTVS Dea per epiſtolas orauit modo, ut ad ſe irem. Eo perconter quidnã me uelit, ilico ad Iouem redibo. VIR. Salue Mercuri: ago tibi gratias, quãdoquidẽ tua in me pietas atq; benignitas efficit, ut nõ penitus deſpecta ab omni cœtu deorũ ſim. MER. Expecto quid narres tu modo pbreues narrationes façito: nam edixit ut confeſtim ad ſe redirem Iupiter. VIR. Etiam ne tecum nobis non licebit noſtras ærũnas exponere. Quos igitur habebo ultores iniuriarum, ſi non modo apud ipſum maximum Iouem, uerum & apud te quem ſemper in fratris locum habui, colui, obſeruaui, condolendi facultas negatur. O me miſeram, ad quos confugiam. Vnde auxilium petam. Mequidem cum ita deſpiciar, malo eſſe truncum aliquem, quàm deam. MER. Tandem effare, dum præbeo operam. VIR. Viden' quàm ſim nuda & fœda? Hoc ita ut ſim, efficit fortunæ deæ impietas atq; iniuria. Aderam ſanè ornata apud Eliſios campos inter ueteres illos àmicos: Platonem ſcilicet, Socratem, Demoſthenem, Ciceronem, Archimenidam, Policratem, Praxitelem, & eiuſmodi uiros doctos, qui me, dum uitam agebant, piſſimè atque religioſiſſimè coluere. Interea loci cum iam non pauci ſalutatum ad nos aduolaſſent, è ueſtigio fortuna dea inſolens, audax, temulenta, procax, maxima armatorum turba conſepta atque ſtipata properans, ad nos iactabunda, En, inquit, plebeia tu, ne maioribus diſs aduentantibus non ultrò cedis? dolui iniuriam nobis immeritis eo pacto fieri. Ac nonnihil ira concitata, inquam, neque tu maxima Dea his uerbis me plebeiam efficies, neque ſi maioribus cedendum eſt, tibi turpiter cedendum cenſeo. Illa uero ilico in conuitium ſeſe effert aduerſum me. Prætereo hic quas contumelias in me primum dum hæc inter nos geruntur, effuderit: idcirco Plato philoſophus cœpit contra nõnulla de deorum officijs diſputare: Illa exandeſcens, apagite hinc uerboſe, inquit, Non enim decet ſeruos deorum cauſſam ſuſcipere: cœperat & Cicero orator plura uelle ſuadere, at ex turba armatorum erupit, Mercuri, Antonius præpotẽs latera illa ſua digladiatoria oſtendẽs, grauiſſimumq; pugnum in os Ciceronis iniecit: hinc cæteri mei amici perculſi metu, fuga ſibi propere conſuluere, neque enim Policletes poplites periculo, aut Phidias ſcalpro, aut Archimenides horoſcopo, aut cæteri inermes aduerſus audaciſſimos armatos eosq; prædis atque homicidijs ſuetos bello ad ſeſe tuendos ualebant, ergo me infeliciſſimam ab ipſis diſs omnibus qui tum aderant atque hominibus deſertam, pugnis ac calcibus totam confregere, ueſtes meas diripuere, in lutum proſtratam reliquere, demum abire ouantes. Ego uero ita confecta, cum primum licuit conſcendi huc, ut I.O.M. his de rebus facerem certiorem, iam quidem mihi ut intromittat expectanti mẽſis elapſus eſt, dumq; id ut impetrem, omnes deos exeuntes atque redeuntes precor, nouas ſemper aliquas excuſatiões audio. Aut enim deos aiunt uacare, ut in tempore cucurbitæ floreſcant. Aut curare ut papilionibus alæ perpulchræ pictæ adſint. Quid igitur? ne uero aliquid ſemper habebunt negocij, quo nos excluſas teneãt ac floccipendant. Tum etiam & uillicus ſuſcepit curam dudum, ne cucurbitæ ſiti pereant. Nos tamen neque diſs neque hominibus cordi ſumus. Has ob res te iterum atque iterum precor, obteſtorq; Mercuri, qui ſemper apud deos ipſos interpres extitiſti, & ut cauſſam hanc meam iuſtiſſimam atque piſſimam ſuſcipias. Ad te confugio, te ſupplex oro, in te omnis mea ſita eſt ſpes atq; expectatio.

Da

Da quæſo, operam, ne dum à uobis excludor, ipſis quoque mortalibus ſim ludibrio. Nam erit quidem dedecus deorum ordini, ubi homunculi me tametſi infirmam deam floccipendant. MER. Audiui: doleo: uerum pro uetere noſtra amicicia unum admoneo, duram nimis atque difficilem cauſſam te aduerſus fortunam ſuſcepiſſe. Nam & Iupiter ipſe, ut cæteros omittam Deos, cum & ob accepta beneficia nimium fortunæ debere ſentiat, illius uires atque potentiam ueretur. Ea enim ad cœlum diſs aſcenſum præſtitit: atque ubi uelit, ualens ſua armatorum manu eiſciet. Qua de re, ſi ſapis, inter plebeios deos ignota, quoad fortunæ odium extinctum ſit, latebis. VIR. Aeternum latitandum eſt, ego & nuda & deſpecta abeo.

FRANCOFORTI, CHRISTIANVS AEGENOLPHVS excudebat, Menſe Martio,
Anno M. D. XLIII.

BRITISH
2 0075
MUSEUM

PIETAS AD OMNIA

VTILIS EST 1. Timoth. 4.

SACRIFICIVM DEO

SOR HVMILIATVM. Psal. 50.